

תמונת הרה"ג המקובל מוריננו רבי יעקב חיים סופר זצ"ל
נולד שנת תר"ל נפטר ט' סיון ה'תרצ"ט

הקדמת המחבר בשפה רפה מדבר:

מה אשיב לה' כל תגמולותי עלי אודה ה' מאד בפי ובחנך רבים אהללנו על אשר עזרתי
וחנני ברוב רחמי וברוב חסדיו לעסוק בדברי הלכה ולחבר גם את הספר הזה הנקרא
כף החיים על שו"ע אורח חיים וכדי לזכות את הרכים כי יש ספרים שאין נמצאים ביד
כל אנשים, אמרתי אלכה נא השדה ואלקטת באמרי"ם מן הראשונים ומן האחרונים עם איו
חרושים מדיני, וקבצתים כעמיר גורנה על סדר הש"ע שמר מן ורכנ הרב **מהר"י קארן**
זלה"ר כ"י שיהיה כף על השלחן וירוך הקורא בו להלכה ואכל וחי לעולם, ועוד נוסף עליהם
כל הדינים השייכים **מהאר"י** זלה"ה הנמצאים בכו' וגם סדר ודיני תיקון חצות כל אהרן
ואחת במקום הצריך להם חונות למען ימצא המבקש כל תאותו ולא יחסר כל בו:

ואני הנני מגלה דעתי ורצוני בכל לבי ובכל נפשי בכל שלם ובנפש חפצה שכל כוונתי
בחיבור הזה ובכל החיבורים שיש לי ובכל חיבורים שבקדושה אשר יזכני השי"ת לחבר
עוד ברוב רחמי וברוב חסדיו הכל הוא ליקבה"ו כדחילו ורחיבו ורחיבו ודחילו ליתרא שם
י"ה בו"ה ביהודא שלים בשם כל ישראל וכל מחשבה ודיבור ומעשה שהם נגד רצונו י"ת
הנה הם במישרים ומבוטלים באופן שכל רצוני בחיבור זה ובכל החיבורים שיש לי ובכל
חיבורים שיעזרי השי"ת לחבר ברוב רחמי וברוב חסדיו בדברי תורה ובכל מצוה ומצוה שאעשה
הכל הוא לעשות נחת רוח לפני דוקא בלי שום פניה כלל ועיקר:

זה שקראתי אותו **כף החיים** על שם התורה שנקראת חיים שנאמר עץ חיים הוא למחויקים
בה וכו' ונאמר כי מוצאי מצא חיים וגם מטעם הנז"ל ועוד כי יש בו רמז לשמי
יעקב חיים כי כן כתב הרוקח שהאדם צריך לרמוז את שמו בספרו יעו"ש שכ"ף במילואו
כ"ף פ"א ע"ה עולה בנימטריא **יעקב** והיה יעקב חיים. המקום ברחמי יוסף לנו חיים
ארוכים ונעימים. ויזכנו עוד חבורים אחרים ולהדפיסם להוציאם לאורה ויאיר עינינו בתורתו
כדי לעבוד עבודתו. ויפתח לפנינו בתורתו. וישם בלבנו אהבתו ויראהו לעשות רצונו ויעזרנו
על דבר כבוד שמו. ויראינו בכיאת משיח צדקינו יראו עינינו וישמח לבנו אמן כן יהי רצון:
כה דברי הצב"ה המצפה לחשועת ה' והבוטח ברוב רחמי וברוב חסדיו להאיר עיני בתורתו:

הצעיר יעקב חיים בן לא"א כהר' יצחק ברוך יצי

הסכמות הרבנים הגאונים הגדולים המפורסמים שבעיה"ק ירושלם ת"ו.

בס"ד

אנא נפשי ראשון לציון
החיים ראה ראיתי
פעולת חכם מעיך הר'
הכולל בישראל להלל, שייך
עיי' שייך נפיק כסוהר"ר
יעקב חיים בן הר' יצחק
ברוך יצ'ו ס' אסיפת דינים
שאסף איש מהור על שו"ע
אוי"ח הכי קרא שמו **כף**
החיים הוא בעהמ"ח ס'
קול יעקב על הלכות
סתומים שכבר יצא לאור
הדפוס בשנה החו' אנא
דאמרי ירכו כמותו להוציא
דין לאסתו אשרי יולדורו
דעסיק באוריינתא תדירא.
לילה כיוסא כחשיכה כאורה.
ובכן את אחי אנכי מבקש
לקוח ס'ת זה. והביאו
הברכה אל בתיכם. ובואו
לעזרתו ליד ה' המוכה עינים
וזכות התורה יגן בעדכם.
ועל זרעכם אחריכם להריק
לכם ברכה עד בלי די
כעתירת החותם כנכרר
לכבוד התורה פעה"ק ירושת'
ביום כ"ה תשרי' לחו' ניסן
ש' תרס"ה:

הצער

יעקב שאול אלפר
ס"ט

בס"ד

כבר איתמתי האי נברא יקרא.
הרב המופלא, וכבוד ה'
מלא. מוהר"ר **יעקב חיים בן**
הר' יצחק ברוך יצ'ו. בספריו
השנים שזכה להוציא לאור עולם.
ס' **קול יעקב** על הלכות טרומ'
וס' **יגל יעקב** דרושים על התורה.
ועתה כאשר ה' אתו הוציא לאור
עולם. ספר **שלישי על שלחן**
ערוך אורח חיים וקרא שמו
כף החיים. ויסלא כפו סכ"ל
אשר חידשו אחרוני הגאונים
כתשובותיהם והמקובלים בספריהם
לאסוף את כל דבריהם. ולהעמיד
אותם סביבות השלחן דמהור.
ולפעלא טבא הדין. אמינא יישר.
ומרא דשמיא יהא בסעודה. לברכא
ית כל עובדי ירוהי וחפץ ה' בידו
יצלח. ויגמור בקרו למוכה ככל'
רעותיה טבא. ועל דא חתימנא
שמאי ביוסא שתיחאה לסדרא
דבראשית. לסדר והנה טוב מאד
כיג לירח האיתנים דהאי שרא.
שנת "זה הוא טוב מלא
כף נחת" רפ"ק.

נאם חיים ברלין

בעה"ק

הובא לפני ספר יקר נקרא **כף החיים** וכבוד
הרב המחבר שמו להפארה ולהלל
בקרב עה"ק תובכ"א והוא מהעוסקים בתורה
ועבודה לשמה ומכוין ע"ה המתפללים ע"פ הכוונות
בקהל חסידים אשר ברחובי ה'ה הרה"ג המפורסם
כק"ש מו"ה **יעקב חיים בן הר' יצחק ברוך**
נ"י ראיתי בו הרבוי מיסני' מסדר הא"ח ונוכחתי
לדעת כבוד הרב המחבר יגע בכל כחו להוציא
הלכה ברורה לכל הרעיו לשמור ולעשו' ולהביא
חסיד נצחה להלכה נכח אשר הובא בספריו
הקדושי' אשר הםה סתורת האר"י וצללה"ה והנה
כבר יצא מוניטין שלו בספרו הנ"ל וגם לרבו'
ספרו **קול יעקב** על סת"ם וזכות רצונו
להדפיסו עם פנים הש"ע למען ירוץ קורא בו
להלכה למעשה ואם שידעתי בעצמי שאיני כדאי
ששלח אלי כי לא צריך לדירי ולדכוותי ויקרת
הספר בעצמו תמיד על ערכו בכל שאר
אברתי כל אמנע טוב מלפרסם שבת הספר על
גליון וכל סן דין סמוכי לנא לחוקו ולסייקו
לגמור מעשה ידיו למוכה ולהוציא עוד כסדר
חבורים אשר בכתובים אתו וכל המסייעים תחול
ברכה על ראשם להתברך בכל מילי ומיטב כני
חיי ומזוני רויחי והמה בכלל מחזיקי התורה
הקדושה ומשתדלים בקיומה בזכות זה יוכו
לראות בהרסם קין התורה הקדושה ובהרסם
קין לוסדיה בטירת ובהרסם קין ישראל וקין
משיח צדקנו בב"א. כעתירת לך נפש הכעיה"ח
לכבוד התורה"ק מיהל לחמסי שמים הסתכה
לשועה קרובה.

הק' יוסף חיים זאנענפעלד

תולדות הרב המחבר

הרב הגאון המחבר מוהר"ר יעקב חיים מופר זצ"ל נולד בשנת ה'תר"ל בעיר ואם בישראל, "בגדאד" אשר במדינת בבל, העיר הנודעת לתהלה עוד מתקופת התלמוד, ונתפרסמה לעיר גדולה של חכמים ושל סופרים. (וראה בפרש"י ברכות נד: רב חנא בגדתאה, "שם עירו בגדד היא העיר החשובה שבבבל". וראה מ"ש הגר"ח בקונט' "מראות יחזקאל" שבסו"ס "עוד יוסף חי"). ובתקופת הגאונים מלאה עיר בבל את התפקיד הנשגב ביותר בחיי עמנו והשפיעה על כל תפוצות הגולה השפעה כבירה. ועיני כל ישראל הופנו אל רכותינו שבבבל וציפו לכל הגה היוצא מפי קדשם. כמגדל עופל ובחן. וכל הארץ האירה מכבודם כי מהם יצאה תורה לכל קצוי תבל. ודבריהם נר לרגלינו במשך כל תקופת גלותינו הארוכה. ובכל דור ודור קמו רועים נאמנים בעיר תהלה זו לרעות צאן קדשים. ואף בדורות האחרונים זכינו לאנשים גדולים בעלי שיעור קומה, ובראשם הרב הדוסה למלאך ה' צבאות אביר הרועים נר ישראל הגאון הצדיק והעניו רבינו עבדאללה סומך זצוק"ל. (מח"ס "זכאי צדק ב' חלקים). אשר כל גדולי רבני בגדאד בימים ההם יצקו מים על ידו. ומגדולי תלמידיו ריש גלותא דבבל מרן הגאון המפורסם מוהר"ר יוסף חיים זצ"ל.

הרה"ג המחבר היה משיירי כנסת הגדולה ומהשרידים אשר ה' קורא. התחנך ולמד בישיבות אשר בבגדאד. ודמותו הרוחנית עוצבה בתוככי גולת בבל המעטירה אשר פרחה ושגשגה בימים ההם. ובאופיו השקט והמתון והנזה, ובחביבותו וענותו, ובמדותיו התרומיות ממדות רבותיו, וביראתו הקודמת לחכמתו, וזכה להתעלות בלימוד תורתנו הקדושה, ולאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא. וברוב התמדתו הנפלאה החל ללמוד כצינעא גם בתורת הח"ן ובחכמת הקבלה, ונתקיים בו ואת צנועים חכמה, והוסיף חכמה ותושיה, ותורת אמת היתה בפיהו. ונתקיים בו תתן "אמת" ליעקב. גלי עמיקתא ומסתרתא, ונהורא עמיה שרי. וכל רז לא אניס ליה.

אהבתו וחיבתו לארצנו הקדושה היתה עד להפליא, וכבר בר"ח סיון תרס"ד ארי עלה מבבל, ולמרות קשיי התחכורה שהיו בימים ההם, (וכידוע שהעליה לארץ ישראל בזמן ההוא היתה כרוכה בקשיים גדולים, וארכה כמה חדשים בדרך לא סלולה ומלאה תחתים). ולמרות דוחק הפרנסה למתיישבים החדשים בארץ, היתה החלטתו איתנה לעלות ארצה ויהי מה, ולאחר מלמולים ונדודים ותלאות רבות הגיע ארצה בעירום ובחוסר כל, אולם חכמת אלקים אשר בקרבו ומדותיו התרומיות נתנוהו לחן ולחסד בעיני כל רואיו. ורזה נדיבה שפך על שומעיו. ויהי בכל דרכיו משכיל וה' עמו. ומיד בהגיעו ירושלימה אשר אוה לשכון כבוד בתוכה, הצטרף אל חבר הרבנים המקובלים בבית המדרש של החסידים ק"ק "בית אל" אשר בעיר העתיקה, והם ששו לקראתו, ותהלתו בקהל חסידים. וע"י שקידתו העצומה, והצטיינותו במיעוט שיחה ובמיעוט שינה, רכש לו ידיעות גשונות בתורת הח"ן. והחל להתפלל בקדושה ובטהרה על פי כוונות רבינו האר"י ז"ל, וכאשר הורה רבינו הרש"ש זיע"א בסידורו. ועלה מעלה מעלה במעלות בקדש ונתפרסם לארי במסתרים ושר בית הוזהר. ושמו נערץ בקדושה ותהלה.

בהופר הישיבה הקדושה "שושנים לדוד" לעדת הבבלים בירושלים החדשה בשנת ה'תרס"ט, עבר לשכון כבוד בקרבתה, ואוה למושב לו בעליה קטנה הסמוכה לבהמ"ד, וקנה לו שם ספרים חשובים בנסתר ובגללה, מאשר קימץ מעיסתו ובפרוותיו האחרונות. ובעליית קיר קטנה זו בילה את רוב ימיו ושנותיו כשהוא מכונס בתוך הספרים הקדושים אשר סביבו. ויעקב איש תם יושב אהלים, אהלה של תורה. ואת הגות לבו העלה על הניר ועל הדפתרא. לדעת מה יעשה ישראל. ומהם חפר אוכל בספרו הנכבד והמפורסם, "כף החיים". וימלא

תולדות הרב המחבר

כפו הלכות המאוששות, הנצרכות לכל מורה ודאין, ובתבונות כפיו ינחם. טוב מלא כף נחת. וחיבוריו נתקבלו בהערצה בכל תפוצות ישראל. והנחילו לו שם עולם. ובכל זאת נשאר בהתבודדותו נחבא אל הכלים. שייף עייל שייף נפיק ועסיק באורייתא תדירא ולא מחזיק מיבותרא לנפשיה. והמשיך בדרכו הקדושה ובמרכז הכביר לדלות מים חיים ונוזלים מן לבנון. כי מן הבאר ההיא ישקו העדרים. וגם בעסקו בחבוריו המלאים זיו ומפיקים נוגה להלכה ולמעשה, לא הרפה ידו מתורת הסוד. והצטרף אל חבר הרכנים המקובלים שהיו אז בשכונת הבוכרים, "רחובות הנהר". בראשותו של גאון הקבלה בדור ההוא הגאון הצדיק המפורסם כמוהר"ר שאול דוויך הכהן זצ"ל.

ככל אשר השתרש בלימוד סודות תורה"ק הוסיף חסידות יתירה, ושקידה עצומה בנסתר ובנגלה. ומעשים טובים ומדות יקרות. ובמקום שאתה מוצא גדולתו שם אתה מוצא את ענותנותו. ומנהגו היה לקום עוד לפני חצות לילה כדי שיהיה ער בנקודת חצות בדיוק כשהוא שקוד על לימודו, ואחר חצות היה קורא תיקון חצות בבכיה וביללה ומקונן על חורבן בית המקדש ועל גלות ישראל. ושוב היה משכים לפני עלות השחר ועוסק בתורת הקבלה. ואח"כ היה מתעמק במלית ומניה תפלין והולך לביהכ"נ כשהוא מעומף ומוכתר בטו"ת, והיה מתפלל ע"פ כוונות האר"י ז"ל, ומראהו כמלאך ה' צבאות בעמדו לפני התיבה ברטט ובקדושה. עין ראתה ותאשרהו. וכשהיה מברך ברכות הנהנין היה זהיר מאד לברך בכוונה עצומה ובהתלהבות יתירה מתוך דחילו ורחימו, עד שכל מי שזכה להיות במחיצתו באותה שעה היה מתפעל ומתרגש מברכותיו הנאמרים בשפה ברורה ובנעימה קדושה ובכוונה עצומה.

מימיו לא שח שיחה במילה וביחוד בביהכ"נ. ובחר במידת השתיקה. כאמרם ז"ל יפה שתיקה לחכמים. וכשמעך על שולחנו לא דיבר ח"ו דברים במלים אך טוב וחסד יסבכוהו, ושולחנו היה מובח כפרה בישוב באימה וביראה ועוסק במשניות ובד"ת. וכל ימיו היה נזהר למיים י"ח פרקי משנה בכל יום. חק ולא יעבור. ובשבת קודש היה קובע שיעור בתלמוד עם התלמידים הבאים אל ביתו לרוות צמאונם מזיו תורתו וקדושתו. ומה מאד הצטיין במדת "מודה על האמת". (אחת ממדותיו הנעלות ותבונותיו הנשגבות). ואחר הצהרים היה דורש בביהכ"נ לקהל שומעיו מדי שבת בשבתו בהלכה ואגדה דבר בעתו. כיד ה' הטובה עליו. הן אלה קצות דרכיו של הרה"ג המחבר, אשר שמענו ונדעם.

ענותנותו הגדולה ומדותיו התרומיות סייעו לו בחבוריו הגדולים שזכה לחברם ונתקבלו באהבה בכל תפוצות ישראל. ובסייעתא דשמיא שהיתה לו בכל חבוריו וכה לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא. והמסתכל בחבוריו הגדולים יעמוד משתאה על המחזה המרהיב עין אשר אסף איש מהור. הוא לבדו מבלי כל עזר וסיוע מאיש אחר, וקבץ כעמיר גורנה כמעט כל ספרות הפוסקים ראשונים ואחרונים. חדשים גם ישנים, ועשה אונים לתורה להוציא דין אמת לאמתו, הפליא יעצה הגדיל תושיה. מוסחה ופקיע, כאריה רביע, בכל דיני טרפיות. בנוי לתלפיות. תורתו מכרות עליו. ע"י חיבוריו הקדושים והטהורים. המצטיינים בבקיאות וסדרנות בהלכה למעשה. אשר כל מורה ודאין צריך לעיין בדבריו להבין ולהורות. לשעה ולדורות. ומימיו מן המקדש יוצאים בעונה טהורה. כדרכן של ת"ח שבא"י הסנעמיים זה לזה בהלכה. וגאוני אה"ק בימים ההם סמכו את ידיהם עליו. הלא הם הגאון הראש"ל יש"א ברכה זצ"ל. והגאון ר' חיים ברלין זצ"ל. בהסכמותיהם לס' "כף החיים". ובעקבותיהם יצא הגאון רי"ח זוננפלד זצ"ל בעדות רבת המשמעות, "שהרב המחבר הוא מהעוסקים בתורה לשמה". פוק חזי מאן גברא רבה דקמסהיד עליה.

ואלה שמות הספרים החשובים אשר חיבר הרה"ג המחבר זצ"ל. א) "כף החיים" על או"ח, שמנה חלקים. ו, כף החיים על יו"ד ח"א (הלכות שחיטה וטרפות ודם). ב). "קול יעקב" על הלכות סתו"ג. ג). "יגל יעקב" דרושים על התורה. ד). "חוקי חיים" דרושים לנישואין ומילה ועוד. ה). "חיים עד העולם" דרושים לסיום מסכתא והדרנים. ו) ועוד לו בכתובים שו"ת, באר מים חיים" כת"י, על ד' חלקי הש"ע. ועוד חיבורים. ה' יזכנו להוציאם לאור עולם כלולים בהדרם.

תולדות הרב המחבר

כאן נחזיק מוכה למר בריה דהרה"ג המחבר ז"ל, הוא האדון היקר והנכבד רב פעלים לתורה ולתעודה, רודף צדקה וחסד, נמנע נעמן, צנצנת המן, מגזע ישישים, בנן של קדושים מר משה סופר יחשל"א, אשר נדבו לבו להוציא לאור עולם במהדורא חדשה מנופה ונקיה את כל שמנת חלקי „כף החיים" על אורח חיים. ועוד ידו נטויה בעזה"י. בהיות כי המהדורא הראשונה אזלה מן השוק, והראשונים ספו תמו, ורבים המבקשים את דבר ה' שואלים מי ישקנו מבאר מים חיים ונוזלים מן לבנון. משה זכה וזיכה את הרבים זכות הרבים תלוי בו. ואת אחינו אנו מבקשים, להביא את הברכה אל ביתם ולהושיט יד עזרתם בעין יפה וברוח נדיבה כדי שיוכל להמשיך בפעלו להגדיל תורה ולהאדירה. וזכות הרה"ג המחבר תגן על בנו מר משה סופר הי"ו המבלה"ד, ועל הנכד היקר מר יצחק שלום ובני ביתו הי"ו. ועל כל העוזרים והמסייעים בדבר מצוה רבה זו. ולא תמוש התורה מפי זרעם וזרע זרעם עד עולם ועיניהם תחוינה בבוא לציון גואל אמן.

עזרא עמיה

עובדיה יופף

ראש ישיבת פורת יוסף

חבר בית הדין בירושלים

הקדמת בן המחבר

הנה יודע כל שער עמנו, אשר פעל ועשה מר אבי הרב הגדול, מעוז ומגדול, בוציא קדישא. חסידא ופרישא. המחבר ז"ל. ועמל וטרח לזכות את הרבים, בספריו הנכבדים והחשובים. לחמו נתן מימיו נאמנים. ויצא לרעות בננים וללקוט שושנים, ואסף איש מהור' כל כי הני מילי מעלייתא. ספו ליה מאלייתא. בדברים המצודקים. מלאים זיו ונוגה מפיקים. ממנו יתד ממנו פנה. קול תפלה ורנה. מלא צנא דדובשא ערוך השלחן צפה הצפית בספרו הגדול „כף החיים" על כל השלחן ערוך אורח חיים, שמנת חלקים. ועוד ידו נטויה העלה על שלחן מלכים „כף החיים" ה"א על יורה דעה. בו יורה דעה יבין שמועה. בהלכות שהיטה וטריפות. כלך אצל יפות. והשאר אחריו ברכה בכת"י הקדושה חלק ב'. ובשנת התשי"ז זיכני השי"ת ברחמי וברוב חסדיו להוציא לאור עולם את החלק השני כלול בהדרו. ורבים משוחרי תושיה ששו לקראתו כמוצאי שלל רב וכבכורה בטרם קיץ אשר יראה הרוואה אותה בעודה בכפו יכלענה. כי כבר אתמחי נברא רבה מו"א המחבר זצ"ל הנערץ בקדושה לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא ויצאו לו מוניטין בכל קצוי תבל. זיע"א.

בשבטי ישראל אודיע נאמנה כי בהיות וכל חלקי „כף החיים" על או"ח אולו מן השוק נכספה וגם כלתה נפשי להביאם שנית אל בית הדפוס ולהעלותם על שלחן מלכים מאן מלכי רבנן. בידעי כמה יגיעות יגע אותו צדיק וטרח בעשר אצבעותיו לזכות את הרבים, לילה כיום יאיר כהשכה כאורה, וישת לו הדרים על הניר ועל הדיפתרא. וכמה תלמידי חכמים ולומדים מופלגים העירוני וזירוני להדפיס שנית את החיבור הזה, אשר מחזה שדי יחזה. כי הוא נצרך לכל מורה הנוראות בישראל, ולהשיב לכל שואל, לחוות בנועם אמרותיו המפורות, והיו למאורות. כי אין יד הכל משגת למצוא דברי חפץ המוכאים בכל אותם החיבורים יקרי המציאות שמביא מר אבי הרה"ג המחבר ז"ל בכף החיים. ועל בן אורתי כגבר חלצי חשתי ולא התמהמהתי להוציא לאור עולם מחדש פעולת צדיק לחיים. ותלי"ת אשר עורני וזכיתי לסיים הדפסת החלק הראשון הנוכחי. בן יעורני השי"ת לברך על המוגמר ולסיים כל שמנת החלקים של „כף החיים" על או"ח. והחלק הראשון של כף החיים יורה דעה. וזכות מר אבי ז"ל יגן עלינו. ויהי רצון שנוכה לראות בבוא גואל צדק. אמן.

כה דברי בן המחבר

משה בהרה"ג ר"י סופר סיט

לוח הסימנים מש"ע אר"ח

א דין השכמת הבקר

ב דין לבישת הבגדים

ג דין הנהגת ביה"כ

ד דין נטילת ידים

ה דין כונת הברכות

ו דין אשר יצר ואלהי נשמה ופירושו

ז דין לברך אשר יצר כל היום אחר

הטלת מים

ח זמן הנחתן

ט לא דין תפילין בשבת ויו"ט

יב סדר כתיבת תפילין ועשיית הבתים

יג והנחתן בבתים ותפירתן

יד דין תקוני תפילין ודין הרצועות

יז דין סדר הנחת הפרשיות בתפילין

יח והכהדרים אשר להם ב' זוגות תפילין

יט לה דין מנין השיטין

כ לו דקדוק כתיבתן

כא לז זמן הנחת תפילין

כב לח מי הם החייבים בתפילין והפטורים

כג מל מי הם הבשרים לכתוב תפילין

לד ולקנות מהם

מ דין איך לנהוג בקדושת התפילין

מא דין הנושא משאוי איך ינהג בתפילין

מב אם מותר לשנות תפילין של יד

לשל ראש

מג דין איך להתנהג בתפילין בהכנסו

לכיה"כ

מד איסור שינה בתפילין

מה דין תפילין בבית הקברות ובבית המרחץ

הלכות ציצית

ח הלכות ברכת ציצית ועטיפתו

ט ט איזה כגדים חייבים בציצית ואיזה

פטורים

י דיני כנפות הטלית

יא דיני חוטי הציצית

יב דברים הפוסלים בציצית

יג דיני ציצית בשבת

יד דיני ציצית שעשאן אי"ו ונשים

וטלית שאולת

טו אם להרריר ציצית מכנר לבגד

והדין בקדק הטלית

טז שיעור הטלית

יז מי הם החייבים בציצית

יח זמן ציצית

יט זמן ברכת ציצית

ך דיני לקחת וטבירת טלית

כא לכת מה לעשות בציצית שנפסקו

ובטליות ישנים

כב ברכת שההיינו על הטלית

כג דיני ציצית בבית הקברות

כד הנהגת לבישת הציצית ושכרה

ועונשה

הלכות ברכות השחר

ושאר ברכות

מו דיני ברכת השחר

מז דיני ברכות התורה

מח אומרים פרשת החמיר ופסוקי קרבן

שבת אומרים אצל פרשת החמיר

ממ שיכול לומר ק"ש בעל פה

נ טעם לסת אומרים משנת איזהו מקומן

נא דיני תפלה בן ברוך שאמר עד ישחב

נב דין מי ששהה לבא לביהכ"נ עד

ישחב

נג דין הראוי לירד לפני התיבה

נד דינים רשויים לישחב

נה דיני קריש

נו דיני עניית / הקריש על ידי הקהל

הלכות תפילין

כה דיני תפילין בפרטות

כו דין מי שאין לו אלא תפלה אחת

כז מקום הנחתן ואופן הנחתן

כח דיני חליצת התפילין

כט אין לברך על חליצת התפילין

לוח הסימנים מש"ע או"ח

נז דין ברכו וענייתו

הלכות ק"ש

נח דיני ק"ש וברכותיה

נט דין ברכת ראשונה ביוצר

ס דין ברכות לק"ש ואם צריכים

כוונה

סא כמה צריך לדקדק ולכוין בק"ש

סב מי שלא דקדק בק"ש או לא

השמיע לאזנו

סג לישב בשעת ק"ש ולא יישן

סד דין הטועה בק"ש

סה הנכנס לבהכ"נ ומצא צבור

קוראין ק"ש או שהפסיק בשעת

הקריאה

סז באיזה מקום יכול להפסיק ובאיזה

מקום לא יפסיק

סח דין ספק אם קרא ק"ש

סח שלא להפסיק בפיוטין

סט דין פורס על שמע

ע מי הם הפטורים מק"ש

עא אבל והעומקים במת פטורים

מקריאת שמע

עב דין נושאי הכסת והמנחכים

והמלוצים

עג הישן עם אשתו ובניו איך יתנהג

עד שלא לברך כשאבריו רואין את

הערוה

עה להזהר מגילוי שער וקול אשה

בשעת ק"ש וכן שלא לקרותה

כנגד ערוה

עז להזהר בצואה בשעת ק"ש

עז שלא לקרות כנגד מי רגלים

עח מי שנצרך להטיל מים בשעת

הקריאה

עט מי שנזדמן לו צואה בשעת

קריאה

פ מי שאינו יכול להשמר מהפיה

פא דין צואת קטן

פב דין צואה יבשה

פג דיני בה"כ בק"ש

פד אם מותר לקרות במרחץ

פה באיזה מקומות אסור לקרות

קריאת שמע

פו שצריך להרחיק מן מים מרוחים

פז כמה צריך להרחיק בשעת ק"ש

מן גרף של רעי

חק כל הטמאים קורין בתורה וקורין

ק"ש ומתפללין

1

(ד) רש"י רבי שלמה יצחק, ר"ר רבינו ירוחם, רשב"ם רבי שלמה בן שמעון, רש"ל רבי שלמה לוריא, רמ"א רבי משה אפרם, רמ"א רבי יעקב אחרון ז"ל, רמ"ם רבי משה מינץ, ראב"ן רבי אלעזר בן נחמן, רד"ק רבי דוד קמחי, רא"ם רבי אלעזר ממין, או רבי אליהו מזרחי, רד"ך רבי דוד כסין, רוב"ק רוח סקודש, ר"ח ראשיה חכמה, רעק"א רבי עקיבא איגר, ר"ז רבינו זלמן, רי"ח רוח חיים, רש"ע רב פעלים.

סי' ר"ת הספרים המובאים בספר הזה:

(ז) פסיג שלמי הנבזורים. שחיל כצולו הלקט. שלים שני לוחות הכרית. כנסיני שיורי כנסה הגדולה. פסיג שער כיתות. ש"ך שלמי חניכה. ש"ך שפחי כהן. ש"ל סגרת חריב. שמים שפלט חדש. שבוי צבות יפסק. שרג שלחן גבוה. שויצ שיורי כרכה. שטיא שלחנו של אברסס. שיש שמן שטיין. שטיא שער אפרים או שער אפרים או שער אשר. שטיא שער חסובה. שטיא שלחן עלי בפוס. שפיד שפרי דורא. שד"ח כדי חמד שחז שחיל יחיס.

(ת) השבץ הכובד שמעון בן אמה הרבי חלמדי רבינו יונה לא חשו רב יוסף. הוי"ל חורב אמה. הוי"ל חורב חספה
או חורב חיים. או חורב חכם. חז"ל הובאות שור. הוי"ל חוספת שבה. ה"ד המ"ס דע"ס.

סי' ר"ת המובאים בספר הזה:

(א) איזט איר מקור, איל אפשר לומר או אין לומר או אס לא, אח"כ אחר כך, אפי"ה אפילו כפי, אלא אי אפשר או אין אומרים, או אנו אומרים.

[illegible]

(ד) ר"ח דברי הורס. ר"ק דברי קרוסס או דברי קודשו ר"ח דרך משל.

(ה) הי"ד שושנה דב"ה, כי"ה הוא הדין או הרי טו"ה. הסי"ג הוא הדין גמ"י. ה"ה חמשה גבורות, ה"ח חמשה חסדים.
 (ו) ה"ז הרי זכ"ה. ה"כ"ד הדין דבריו או ה"כ"ז דבריו או ה"כ"ח דבריו או ה"כ"ט דבריו, ה"ל"ח חמשה חסדים, ו"א"י וא"ס ב"ן. וא"כמ"ל וא"ן בא"ן מקומו לא"ה"ר.

(ז) ז"א זה אינו או זה אמר או זפיר אנפין, זלכ"כ זכרונו לחיי כעולם כבא, זל"ל זכר ארוק לברבס.

(ח) חניג החיכה נעטיה נבילס, חויצ חכמס ובינס. חויג הסדיס וגבורה. חויג חוזר ונעור. חויג חול כמועד.

(ז) מ"א מעט אחר. מ"ק מליח קטן. מ"ג מליח גדול. מ"ב חשפה באב. מ"ס מעות סופר.

(י) יבביץ וכו' בלדק. יעיל יבגנים פליון חמן. יעיש יעווין שס יעיש'צ יעווין שס באורק. יריש ירא שמים.

[illegible]

לֹא הָיָה דָּוָק אִם לֹא דָּמָה אִם לֹא דָק. לְרִים לְדַבְּרוֹ סָכַל. לִלְבֹּב לִית לֵן כֹּכֵל. לַעֲנוֹת דַּעֲתָא לַעֲדִינ לַעֲנוֹת דַּעֲתָא נִרְאֵה. לַפִּיז לַפִּי זֶכֶּה. לַפִּיז לַפִּי זֶה נִרְאֵה. לִית לֹא מַצְבִּיא אִם לֹא מַחֲבִיא.

(ב) מִיב מִלְאָחֵי כְחוּב, מִסִּיחַ הַהוֹרֵה, מִסִּיחַ מִסְאֵי טַעְמָא, מִימַ מַלְל מְקוּם, מִיַּד מִי רְגִלִּים, מִסִּיחַ מִסְאֵי מִסְאֵי כְחוּב, אִלּוּ מִסְאֵי שְׂאֵר הַכְחוּב, מִסִּיחַ מִסְאֵי שְׂאֵר מִסְאֵי שְׂאֵר, מִיַּד מִי רְגִלִּים, מִיַּד מִי רְגִלִּים, מִיַּד מִי רְגִלִּים.

נשיא נפילה אפיס. יום נשאל מינה. נקיי נקוה יודים. נשי נפילה יודים. יל נראה לי. כלפקיד נראה לפי קטנית דמתי. נרצו נפידים דחמאל ופוזביס.

(ס) מביל ספק גרביה להקל מיל מבירא ליה או להו. מילא סטרא לחורא. מים סוף ערק. מים ספק ספיקא סעיק סעיק קסין. ססי סוף סימן או סוף סימן יוד.

(ע) פֿיר דרך או על דעת או חזון רביעי. פיז על ידי זכ. מדיז על דרך זכ. שניצל כל זכ מכל עד כאן
לכוונ. מכיר עד כאן דבריו. עכשם על כל פנים. טעים טולו הסחר. מחכים סמוד הסחר. עיט על מנה. מויס פיר כח

(ף) פד"ז פסוקי דזמרה. פו"ר פריה ורביה.

(י') כל־ד לפון לרדוס. אלס פריך לי פיון. זיי פריך יסוב. זייס פריך פיון.

(ק) קי"ל קימא לן. קמ"ל קא משמע לן.

(ג) ריש רשות הרבים או ראש כשנכ. רכ"י רשות כיחיד. ריש ראש חודש. רח"ל רחמנא ליצלן. ריל רולא לומר.

(ז) היות כב ואל תעשה. הדין שסודן גמלא, פיר שפיר רצ'. פ' ש' שמונה עשרה או שמיני עליה. פ'ק שכן קודם. או של קדושה. פ' ש' שים שלום או פ' ש' שמים. שאליו שאלת זכ.

הבייש הפלה ששחרר. חסיד הפלה סדרך. השביע השמים כמפנה. חית הקיץ חזית או חלמיד חכם. העיב חבא עליו ברכה. חלליה הפולה לאל יחברך.

מודעה רבה

כי יִהְיֶה וְלֹא אֶפְשֶׁר לָכֵר בְּלֹא תִבֵּן כִּךְ אִי אֶפְשֶׁר לְרַפּוֹם בְּלֹא מַעֲוִיּוֹת. וּכְכֵּן אֲחֻזָּי וְהוּי דִּן אֶת כָּל אָדָם לִכְפֹּת זְכוּת וְהָרֵן לִכְפֹּת זְכוּת דִּנְיָן אוֹתוֹ לִכְפֹּת זְכוּת.

הלכות הנהגת אדם בבקר

א דין השכמת הבקר. ובו ט' סעיפים:

באר הגולה

א טור
ב ירושלמי
ג רמב"ם אהא

א * יתגבר כארי לעמוד בבוקר לעבודת בוראו כשיהיה הוא מעורר השחר: כגב ועכ"פ לא יאחר זמן התפילה שהלצור מתפללין (טור). כגב שויתי כי לנגדי תמיד הוא כלל גדול בחורב ובמעלות הלדוקים אשר בולכים לפני האלוקים כי אין ישיבת האדם וחמדותיו ועסקיו וכו' לצדו ציתו כישיבתו וחמדותיו ועסקיו וכו' לפני מלך גדול ולא דבורו ורחבת פיו כרצונו וכו' עם אנשי ביתו וקרוביו כדבורו צמוצב המלך כ"ש כשימים האדם אל לבו שהמלך הגדול הקבי"ה אשר מלא כל הארץ כבודו עומד עליו ורוחב במעשיו כמו שנאמר אם יסתר אים צמסתרים ואני לא אראנו נאם כי מיד יגיע אליו היראה והבכנות צפוד השיית ובושחו ממנו תמיד (מורה נבוכים ח"ג פ' י"ב) ולא יחזיק מפני בני אדם המלעגים עליו בעבודת הש"י גם בכלנו לכת ובשכנו על משכנו ידע לפני מו הוא שוכב ומיד שיעור משנתו יקום בצריות לעזרתו, צורלו יתבקר ויתעלה (טור): ב ג המשכים להתחנן לפני

בפ החיים

- (א) **סעיף א'** יתגבר כארי וכו' שיבא הוא מעורר השחר. בשליש כתוב סוד לחבר יום ולילה בחורב או בחפלה כן צדוקר כן צער. מ"א סעיף א' א"ר א"ר א' כס"א א"ר א' ר"ז א"ר ח:
- (ב) **שם.** כהג"ה. שויתי כי לנגדי תמיד וכו' ילייר שם הוי"ה תמיד נגד עיניו שזה תועלת גדול ליראתו. וגם לזכר הנפש. שער רוח"ק יחוד כ"א.
- (ג) **שם.** כהג"ה. ולא יחזיק מפני בני אדם וכו' ועכ"פ לא יתקוטט עמוס. כ"י. מג"ה סעיף ב' :
- (ד) **שם.** כהג"ה. ומיד כשיעור וכו' לאו דוקא אלא יסבא מעט ולא יעמוד פתאום מיד אחר השינה מג"ה סעיף ג'. א"ר שם. כתב בסדר היום ובקומו יאמר מרד אני לפניך מלך חי וקיים שהחזרת בי נשמתו בחמלה רבה אמונתו. וא"ל לז' ט"י אף שידיו מטונפות כי אין מחיר בשם ולא כוונה. ש"ל דף ר"ז ע"ד. ה"א כלל א' סוף אות א' ר"ז אות ב' קליור ש"ע ס"י א' אות ב' ואע"ג דהחיד"ה בקשר גדול סימן א' אות א' כתב דבמודה אני וכו' יש אומרים שצריך נטי. כיון דרוב הפוסקים כתבו דאין צריך כפי נקטין:
- (ה) **יאמר** נוסח זה בין צעורו שוכב או יושב. ר"ז שם. ויפסקו מעט בין היגה בחמלה לחיבת רבה. קליור ש"ע שם. א"ל להוליא ד"ת מפיו צידים מטונפות אסור. א"י. ש"ל שם. ר"ז שם. ועיין לקמן סימן ד' אות ק"י:
- (ו) **מיד** כשיעור משנתו יטול ידיו כראוי אם אינו רוצה לישן אף שנשאר מושב. א"ר אות ד' בשם שליח. עט"ו. וכ"כ ברב"י אות א' בשם דרך חיים:
- (ז) **סעיף ב'** המשכים להתחנן לפני צורלו וכו'. צדוקר פי' ויגש דר"י ע"ה ספרו בשם המגיע למי שהוא עד ברגע חלוצ כציון ח"ל ס' נכר שלום דפ"ו ע"ב ומיד אחר שש שעות מ"ב שעות של הלילה שהוא מחלוצ היום כשהחמה נראת כל אדם שאו הוא חלוצ היום ודאי צ"מ בג"ע ובכל האקלימים כעוד כי בג"ע היום וכלילה שום בקין וצדוקר ומשכתחילו לנאות ללוי ערש עד תשלום י"ב שעות אז הוא ודאי חלוצ הלילה ממנו כי צדוקר כלילה לוור שעות מתחילת היום ומסופו כמו שח

כפני בוראו יכוין לשעות שמשחנות המשמרות שהן בשליש הליצה ולסוף שני שלישי הליצה ולסוף הליצה

בקר החיים

שיעור עכ"ש חכים מתקשר עם הכשינה וכי זה כוד חשיכה שחר אני מעורר הכשר כי העיקר הוא שיכא ניעור בעת עכ"ש עכ"ל:

(יא) בעשיית בחול אין אומרים תקון רחל וכן בכל ימי העומר. אמל"י בקי' שפת אמת אית ג' וכתב הכה"ג בן ה"ח שם אית כי דמנהג החסידים בע"ה"ק ח"י דא"ח ח"י רחל אחר המילה קודם ירח ואח"כ שמתוודים בו ביום וכן עשה מנהג בנדה"ד יע"ח וכי עוד שם בשב קף החיים סי' ג' אית ל"ה דא"ח תיקון רחל צבית האכל ולא צבית ההתקן ובחשבותו רב פעלים העלה דגם היחיד בינו לבין עולמו לא יאמר ח"י רחל צבית ההתקן מיכור צלל המולד היחיד יאמר ובלשם אכל אפי' הבן עולמו לא יאמר דייטש שלו הוא:

(יב) בשנת השמטה א"ח תיקון רחל בא"י אבר בחולס לארץ אומרים. אמל"י שם אית כי וכ"כ קף החיים שם אפי' ל"ז בשם כמה פ"י יע"ש. וכ"כ בספרו ר"ח א"י כ"ד. ועיין בשער המלכות פ"י בבר סיני ובתי רב פעלים ח"א בקי' סוד ישרים סי' י"ד:

(יג) תיקון לאה א"ח צלל שבת ור"ה ופסח ושבעות וסוכות ור"ע וכן א"ח בחו"י של פסח אכל בחו"י של סוכות אומרים תיקון לאה. אמל"י שם צבית ג' אפי' שם אית ז':

(יד) ברלי ט"ז א"ח ח"י לאה אכל תיקון רחל אומרים. ברכ"י סי' תקנ"ג אית י"א, בן ה"ח פ"י דברים אית כ"כ:

(טו) אין הנשים אומרים תיקון חלוא גס לא יאמרו ההנ"ך צלל חג השבועות וכן שאר הלמוד של ליל חג השבועות אכל לימוד של משנה תורה ותכילים צלל חו"ר מנהגם ללמוד. בן ה"ח שם אפי' וספרו רב פעלים שם סי' ט' מיכור מדברי שער הכו"ר דף ר"ד ע"א משמע דגם הנשים חייבות צה"ח וכוא שכתב שם ח"ל וביכן מקומה עתה צלילה כי ירדה"ל הצריחא שם היא לעקת ושאלת לש"ח על חורבן בית מקדש' וכמשי"ב קול צרמח נשמע וכו' רחל מצב"ה וכו' וכ"כ שם בסוף ט"ב וכמו שהקב"ה יושב ושואל וכו' וגם בן נוקב"ה צוכ' וליעקת וכו' וכ"כ שם בע"ג יע"ש וגם תיקון לאה נראה משם דיכולה לומר שכתב וגם היא נוחתה זמירות וכו' ודא"ת אליו וכו' יע"ש ותי"ל אפי' חלל ממזרים כנודע. ומ"ש שם בצרפ"עלים הטעם משום דאין א"י מקרא צלילה ו"ל דבר הנור"ך שא"י דכא גס אנשים ע"פ דברי הכה"ג ו"ל אין א"י מקרא צלילה ואפי"ה א"י ח"ת. ומ"ש ע"ש שלא נמלא ולא נשמע שבהיום יאמרו ח"ת ו"ל מפני שנגזרות עסוקים בנידול בנים וכו' וכיון דש' דש' ועוד דכא כמה וכמה אנשים יא ג"כ דאין א"י ח"ת חלל רק היראים וע"כ גס הנהיג לא נהגו אכל מי שיש לה יר"ש ור"ה לקיים אמירת ח"ת תע"ב. ועיין עוד לקמן סי' תל"ד א"י ח' ודוק:

(טז) אם אין שבת קודם עלות השחר לומר תיקון חלוא וגם לעסוק בחורבן תיקון חלוא עדיף טפי שער כטור

ר"ל שגבר כיה יאן ולא אחר וגם ממך ש"מך ולא אחר משמע שגבר כיה יאן ילא אחר. ושינת אחר חזות כבר כתבנו בר"ז ז"ל בפי' [בשער הכוונות בדרושי הלילה דרוש דין] ש"א אינו יכול לעמוד כל חלוא עד הצוקר שיכול לישן אח"כ באופן שגריד זריזות וחזירות מאד לשמור נפשו שברגע חלוא ימלא ניעור בפרט אם שורש נשמתו הוא מחוץ יאקב ולאח הכעשה אחר חלוא לילה עכ"ל. ובכיוולו ש"ל דף י"ז. וכ"כ ברכ"י אית כי בשם שז יעקב א"ח סי' א' דיי"צ שעות אחר חלוא חיוס הוא חלוא לילה בשמים ובג"ע הארץ. וכ"כ עיקרי הד"ט סי' א' אפי' ז' וכ"כ ביי"ע אית כי ר"ז א"י ח' שפי"ת אית ו' וכתב וכן נראה עיקר וכ"כ בקף החיים למחרת סי' ג' אפי' ל"ג דסברה זו היא מוסכמת ממש"ס ופי' ומקובלים כמ"ס בשפרו לב חיים ח"א סי' ו' ור"ח סי' א' אפי' ח' יע"ש. וכ"כ ברכ"ג בן אית ח' פ' וישלח אית ז':

(ח) ואף מי שלא נחשורר בנקודות חלוא חלוא אחר שעה או ב' לריד לקום באותה שעה ולא יאמר כיוון שלא נחשורר בנקי' חלוא ישאר יאן חלוא כל מה שמקדים בקימה מן השינה עדיף טפי לעסם כחי' כדי שלא יתאחזו בו החילונים ויטעו טעם מיתב זמן ארוך ואם גס זאה אינו יכול לעשות לפחות ישחל לקום קודם חלוא השחר כדי שיכול לומר תיקון חלוא ולחבר לילה ויום בחורבן כמבואר לקמן:

(ט) ברלי שבת מי שאינו ניעור בנקודת חלוא ועבר עליו חלוא צבית יאן להסתפק אם מתלבשים בו החילונים וטועם טעם מיתב או כיון שלא יש להם אחיח לחילונים בשבת כמבואר בשער הכו"ר בדרושי שבת ובשער המלכות פ"י צלל ופי' בבר סיני וכ"כ אמל"י במערכת הכו"ר א"י ע"ד ח"ל נמלא דקל"י נוגה בשבת הטוב שבה הכלים שבה עולים למעלה וכו' ע"ש א"כ גס א"ח התחתון אין מתלבשים בו. אח"כ ראיתי צ"ח ש"ש ח"ג בדרוש א"י משגיו התפילות א"י ח' דכתב דאין לור"ך לקרב צלל ש"ק בחלוא לילה דלילה כחיוס יא"ר ואלן פחד מהחלואים יע"ש וכ"כ בספרו ש"ש ח"ד הנקרא פתח עינים בדרוש תיקון חלוא. ומ"מ גס צללי שבת ויי"ע ישחל לקום בחלוא כדי שלא יבטל הרגלו וס' מעטעם שכתבו צ"ח ר"ח א"י ג' יע"ש.

(י) הקם בחלוא לילה וקרא תיקון חלוא ולא ה"כ יבול לעמוד עד אור הבקר ויכל לישן אח"כ רק ישחל לקום אחר שינתו מעט קודם עמוד השחר לעסוק בחורבן כדי לחבר הלילה עם חיוס בעסק החורבן ח"ל שער הכו"ר בדרושי הלילה דרוש ד' ודע כי שיעקר הוא שגריד להשחל בכל כוחו לעסוק בחורבן כל חלוא לילה עד שיעלם עמ"כ"ש ויול' להסתפלל ולא יפסיק בשניה כלל ודבר זה אין למעלה ממנו אכל א"ח אין באדם יכולת לכיוולו ניעור כל חלוא האחרונה של הלילה אז יקום ממש בחלוא ויבכה על החורבן כמו ח"י שעה כח"ל ואח"כ חסוק: בחורבן שעה אחרת וכו' ואח"כ תחזור לישן ובלבד שתחזור ותקום כמו ח"י שעה קודם עכ"ש ותחזור לעסוק בחורבן באופן שקודם

גם לריך שחדע שאהר שכנר גמרת כל המזמור של הללויה וכו' לריך שתכבד בכל לילה על ענותו וחסדו ותבקש מנחלה מלפניו יתברך ולכן אחר שתאמר מזמור הללויה וכו' תאמר מז' של צבוא אליו וכו' כולו צבדים ותחזיק ובקשה ואח"כ תאמר עד אנה צבדים צליון ומספר צירושלים תקום תרחם צליון ותצננה חומות ירושלים אח"כ תקום ממקומך ותלך למקום אחר לעסוק בתורה עד עכ"פ כנז"ל:

וכתב הכה"ג בן א"ה שם אה"ט ש'קודם שיאמר ת"י רחל יפרוש מעטפת או בגד אחד קל על הקרקע כדי שיעור מושבו דאין ליכב על הקרקע ממש ועוד שיכיה הפתח של החדר שהוא קורא בו פתוח אם אין שם קרירות:

אחר ת"י לאה הכו' מנכנינו לומר מז' צבוב כ"י אה צבית צליון ובקשה מלך רחמן רחם עלינו וכו' ואע"ג שלא נזכרו בדברי רבינו בהכרח ז"ל אין חשש לאומרים בצוף ת"י לאה המבדור מהכרחי ז"ל וכחכ בן א"ה שם דכן מנהג החסידים בעה"ק חוב"ב לאומרים כדי לפסוק בנחמה:

ואחר המזמורים של ת"י לאה מנכנינו לומר פתיחת אליהו הנביא ז"ל בשביל שגריך לסמוך עסק תורה בתי' לאה וכחכ הרב בן א"ה שם שמואל כתוב לאחר פתיחת אליהו ז"ל יאמרו מאמר רשבי' הכתוב צוה"ק פ' נח דף ס"ה ופקודי דף רס"ה אר"ש ארומית ידי צללותין לעילא דבר רעוהא עלאה לעילא וכו' עד זכאח חלקיהון דלדקייא בעלמא דין ובעלמא דלחי עכ"ל:

ושיעור משניות קודם לכל דבר ועי"ז זוכה לנשמה כי משנה אותיות נשמה והא זכא לעתכחא אמת עת הבוא מסוגלת מחד צבא"ט סק"ו נבשם בהכרחי ז"ל והא לאו ילמוד זוכר או אדרא ועיין שער רוב"ק דרוש ג' דף ט' ד"ה גם אמר הר"א הלוי וכו':

(כ) **בימים** שא"ה צבס ודוי אומרים מזמור צבוא אליו נתן הנביא אצל א"ה פסוק עד אנה צבדים צליון וכו' וכן בשנת השמטה בא"י חוב"ב דל"א ת"י רחל א"ה פסוק הכו' בן א"ה שם:

(כא) **בעי"ת** וכן צימי העומר צימים שיש צבס תחנה אפי"פ שא"ה צבס ת"י רחל אומרים בתי' לאה מזמור עי"ן דאין זכ נוגע לתי' רחל רק פסוק עד אנה צבדים צליון א"ה אותו. רב פעלים שם ס"י יד:

(כב) **בימי** העומר כשאומר בתי' לאה מזמור למנחם בננינות וכו'ין צחיכר וצלות השיך לאותו הלילה. שער הכו' שם ועיין לקמן ס"י תפיט א"י ח':

(כג) **המנהג** לומר ודוי קודם תיקון חלות כמ"ש החיד"א בקשר גדול לשי' א"י אה"ט ח' ובחכ בן א"ה שם אה"ט ש' שצחודש אלול ועי"ת שאומרים צבס סליחות ואומרים ודוי צחוק הסליחות לא יאמרו ודוי קודם ת"י חלות שכל ונראה דכ"ד לאומרים תיקון חלות סמוך לסליחות שלא יכא ככלב שב על קיאו אצל לאו תיקון חלות בחלות לילה צמנו י"ל ודוי ללא שיך טעם הכו' כיון שהוא מרוחק הרבה מידו של סליחות.

סוד

הכו' שם וכן צחודש אלול שאומרים סליחות ואין פלא לומר תיקון חלות וסליחות ולריך לבטל אחד מהם טוב שיאמר תיקון חלות וכוא עיקר גדול יותר ויותר מהסליחות צרכי ס"י תקפ"א אה"ט ג' קף החיים שם א"י ל"ג ר"ה א"י כ"ב בן א"ה פ' וישלח אה"ט ז':

אחר שעלה עמוד השחר לא יאמרו תיקון חלות צין תיקון רחל צין תיקון לאה בן א"ה שם אה"ט ח' ועי"ש שכתב דמ"ש צל"ה ח"א ס"י ר"גס אחר ח"ה כיוון שלא הביע זמן ליתא יכולין לומר ת"ה אין לסמוך עי"ז יעו"ש. (יח) **בעת** שיאמר ת"ה ישנן מקומו מתחילת ת"י רחל עד אחר שיגמור תיקון לאה צין שהוא אומר צביות צין שהוא אומר צבב"ג וקודם שיאמר פתיחת אליהו ז"ל אז יבד צמקומו העיקרי שרולה ללמוד שם מיוכו צונן שא"ה ת"י רחל אלא רק תיקון לאה צלנד א"ה לבנות מקומו ואח"כ הנוכחין ליתן אפר צמקוס הנחת הפילין בשאומרים ת"י רחל כמ"ש רבינו בהכרחי ז"ל מנהגם להניחו עד גמר ת"י לאה וככי מסתברא. בן א"ה שם אה"ט ח':

(יט) **זה** סוד המירת ת"ה עי"פ דברי רבינו בהכרחי ז"ל בשער הכו' בדרוש הלילה דרוש ת"ה דרוש א' בתחלת ת"י רחל לריך שתלך ותשב אלא הפתח סמוך למזרח ותסיר המעטלים ותשב יחף ותעטוף ראשך כהלל ותרכב צבדים כפי כוחך (ועיין צוה"ק פ' בשלח י"ה ע"ב שכתב דכל צ"ג דברי ואר"ס קלוב על חרבן ציתים דקצ"ה זכיר למה דכתיב לבתר יתדו ירגנו וכו' למחמיו לוב צישובא צחודותא עכ"ל) ותקח אפר מוקלה ותשים על מלתך צמקוס הנחת הפילין גם חנוף ראשך ותחצק פניך בקרקע ממש ותכוין צוב על שריפת החורב שנעשית אפר וגם חכוין חיק מיום שנחרב צוב"מ ונשפרה החורב נמסרו סודותיה ורזיה לחילוצים וזה נקרא גלות החורב צבב"ר:

ותאמר תחלה על נכרות צבל וכו' ותגון לבכות על חורבן הבית ואח"כ מזמור לאסף אלהים צאו גוים וכו' ותכוין לבכות על הריגת הלדיוקים ואח"כ תאמר פסוקים אלו זכור כ"י מה היה לנו וכו' עד סיום מגי חוכב ותכפול צסוף פ' הביצנו וכו' ואח"כ תאמר פסו יטעיה כ"י ס"ג וחס כבט משמים ורלא וכו' כי הנה אבינו וכו' למח תתענו וכו' למאמר ירשו וכו' ואח"כ פסו שצב"ס ס"ד וחס ועתה כ"י אבינו וכו' אל תקלף וכו' ערי קדשך וכו' העל אלה וכו' ואח"כ תאמר פסו דנחמה שצב"ס ס"ב וחס על חמותיך ירושלים וכו' ואל תתנו דמי לו וכו' נבצע כ"י צימנו וכו' כי מאספיו יאכלנו וכו' ואח"כ תאמר ג' פסו אלו וחס אהה חקוס תרחם צליון וכו' כי רלו ענדך וכו' צונה ירושלים וכו' והרי נשלם ענין ת"י רחל:

ואח"כ תתחיל בתי' לאה ותאמר מזמור כאל ת: רוג וכו' ומחזור שאחריו שפטינו וכו' יענך וכו' לבי הארץ ומלואה וכו' אלהים יתנו ויברכנו וכו' הללויה אודה וכו' וצליל ר"ה סימנס כלא"ה שחס כאל תערוג לבי הארץ אלהים יתנו הללויה אודה ובענין כוא כי אס הם לילי ר"ה אז ימים שאין צבס נפ"א אין לבכות ולהתאבל על החורבן וגם א"ל כל הממרים והפכו אלא יתחיל ויאמר מזמורים אלו שפי' כלא"ה צלנד ואח"כ יעסוק בתורה:

באר הגולה
דברטת נ'
ד ראש שס
ה טור ו שס בטור
ז תמיד לב
ח תענית כ"ז
ומילה ל"א
ט כל ט ור"ח
גני שפסח תענית

הליכה שהתפלל שיתפלל באותן השעות על החורבן ועל הגלות רצויה: ג י ראוי לכל ירא שמים
שהוא מצר ודואג על הרבן ביה"ק: ד י טוב מעט תחנונים ובכונה מהרבות בלא כוונה: ה י טוב
דומר פ' העקדה ופ' המן י ועשרת הדברות יו"פ עולה ומנחה ושלמים וחטאת ואשם: כג ודוקא
ביחיד מותר לומר עשרת הדברות בכל יום אבל אסור לאמרם בלבוש (תשובה כרש"א סי' קמ"ד):
ו י פ' פרשיות הקרבנות לא יאמר אלא ביום (וע"ל סי' מ"ז סעיף י"ג): ז כשיסיים פרשת העולה

יאמר

קף החיים

(א) **שם** ופ' המן וכו' ובכל דור ודור תקון רבנן סדר
למודים שונים וקביעת עתים צמלי דחסידותא
וכוונתם לזכות את הרבים המון ישראל דבליה כן צעון כס
בעלים מח"ת וע"י סדרי הלמודים הללו אהבו ואצחרייהו
הם מתעוררים קורין ומקריין ואולם לא נאמרו כל השעורים
הללו לח"ת אשר להם יד ושם טוב חכמים ויודעים לעסוק
בגופי התורה ולעמוד על עיקר דיני התורה להבין ולהורות
ופוק חזי הכר הקדוש האר"י ז"ל כי מעט מעט הראה
והתקין צפרעים אלו וכן מלאתי להרב ל"ח פ' הרו"ח אות
פ"ד שכח דמי שיש לו לב להבין במקום ר"א וימים ותחנות
ותעמדות ולמוד, וכ"כ הא"ר בשם פסקי תוספות. אמנם
ראוי לכל ח"ת שיקבע עת כפסס צפסס ללמוד צפסס
מוסר כי כל הגדול מחצירו יצור גדול ואיירי דטריד בגופי
הלכות ומחדש בטובו חידושי תורה קרוב שיגבש לבו וכיוצא
וקבלתי כי בכלל מש"ל דתורה תבלין ליה"ר הוא תוכחה
מוסר מר"ל קמאי ובתראה צרכי אות ט':

(ב) **שם** בצה"ה. ודוקא ביחיד מותר לומר וי"ד הדברות
וכי ז"ל שער הכו"ו בהקדמה ה"ז גם בייח
נוכח לומר בכל צקר קודם התפלה פ' המן וי"ד הדברות
וכיוצא בזה צ"י אחרות ומעני מורי ז"ל שלא לאומנם
וצפרט צו"ד הדברות הזכיר לי טעמו של דבר כי כרי
ציימים הראשונים קצתם בתפלה ומפני המינים שלא יאמרו
שאין עוד ח"י תורה מן השמים אלא וי"ד הדברות בלבד
לכן בטלו ומי זה יערב אל לבו לחזק את המינים ולנכח
מה שנטלו ר"ל בנמרה עכ"ל. והביאו מחז"ר אות ח':

ובכתב שעת א"י י"א בשם ק"י טוב עין סי' י"ד הא
דמשמע מהא"ר ז"ל שאין לאומנם אפילו ביחיד
אפשר דהקפידה קודם התפלה אבל אחר התפלה א"י יקראם
באמנע קביעות למודו שפיר דמי, וכ"כ ר"ח אות ל"א:

(ג) **סעי'** וא"ו. פ' הקרבנות וכו' כתב ע"ת אות ח' ר"ל
דיש לומר פ' הקרבנות בעמודה דהא תנינא
דיושע פסול בעבודה וכו' וכו' י"א בצה"ט וכחז שכן משמע
מהא"ר ז"ל. אבל אין צידוק לא מלינו כעת כתוב בדברי
קדשו כלל מזה וכ"כ ש"ס דף ס"ב ע"א ובתצטמדי הא"ר
ז"ל יש לדקדק בזה"פ ע"ש וכ"כ צרכי אות ו"ד ובמחז"ר
סי' מ"ח ובקושר גדול סי' ז' אות כ"ב וכחז שם בצרכי
דכן עמא דבר. וכ"כ בר"ח א"י ל"ב דרוב הפ"י הסכימו
דא"ל לקריתם מעומד דלא כהע"ת וכ"כ א"ר ובת"ש כש"ל:

(ד) **שם** לא יאמר אלא ביום. ומלך מן המוכח שאין
לאומנם אלא עד אחר תפילת י"ח. צרכי אות
י"ג ע"ש:

(ה) **טוב** שעה א' קודם אור היום לעסוק בתורה מכמה
שעות ביום. עמודי השלחן על קילור הש"ע
סי' א' אות ה' בשם רב יעב"ץ:

(ה) **סעי'** ג' ראוי לכל י"ש שיהא מילר וכו' אבל
כשהוא מתפלל ולומד בתורה יוכיח שמה
מחז"ר אות ב' ר"ח אות ט"ז ר"ז אות ח' וכן הוא
בשער הכו"ו בהקדמה:

(ו) **ומ"מ** אם מוריד דמעות בתפלתו היא מקובלת
ביותר מחז"ר אות ג': ודע דאם אדם
חולה עינים או שבור זקן וירא מלהריר דמעות דמתליש
כה המינים יש לו מקום למנוע ויש ראי' לזה מתש"י
הרדב"ז ח"ג דפוס פיורדא סי' תקנ"ה וככ"ג ראיתי להרב
שו"ב צו"ד סי' ש"ד אות ג' שלמד מתש"י הרדב"ז הלז
למש"ה הא"ר ז"ל דיש לבכות בתפילות ימים גוראים דאם
בא ציימים וירא מפני ראות ותמונה היתה דמעתו יפה עשה
כי כוונתו לר"ח אך טוב צין צאל צין בתפילות ימים
גוראים לעשות קול צבי וכח"ב כי שעת ה' קול צבי ורחמנא
לנא צבי לב נשבר עכ"ל ר"ח שם:

(ז) **הא"ר** ז"ל לא התפלל בקול רם אפילו בזמירות
לחורות הכנעה ואימה ויראה לפני ה' וצוים
שבה מרים מעט קולו בנעימה בתפלה דמיושב לבדו שבת.
שער הכוונות שם. מחז"ר אות ד':

(ח) **קודם** שהאדם יסדר תפלתו צבי"כ מפ' העקידה
ואילך צריך לקבל עליו מלות ואהבה לרעך
כמוך וכגון לאהוב כל א' מבני ישראל כפס"ב כי ע"י תעלה
תפלתו כלולה מכל תפלות ישראל ותוכל לעלות למעלה
ולעשות פרי וצפרט אהבה הכבדים העוסקים בתורה ביחד
לריך כל אחד ואחד לכלול עצמו כאלו הוא אבר א' מן
האברים שלו ואם יש איזה חבר מהם בל"ב לריבים כולם
לשחק עמם בלעז או מחמת חולי או מחמת צניס ח"ו
יתפללו עליו וכן בכל תפלותיו ולרבו ודבריו ישחק את
חבירו עמו. שער הכוונות שם:

(ט) **סעי'** ד' טוב מעט תחנונים בכוונה וכו' וכן
בתורה, דשאלין קצעת עתים ואין שואלין כמה
תורה למד. וטוב ללמוד כי פרקים צמחון ונעימה יותר
מכ' בנחילה. א"ר אות ה' משם מקור חיים. מחז"ר אות
ה' ר"ז אות ט':

(י) **סעי'** ה' טוב לומר פ' העקידה. כתב החיד"א צ"י
קשר גדול סי' כ"ד אות ג' דאחר פ' העקידה
קודם רבשי"ע יאמר פ' ושחט אותו וכו' ויאמר יכרימ וכו'
אבל כרש"ש וזה"כ צ"י התפילה לא כתב זה וכן מוכח
בצ"ח אל יבצ"ן הכולכים ע"פ דברי הא"ר וברש"ש ז"ל
שאין לאומנם לא פ' ושחט ולא יכרימ:

יאמר ירם שיהיה זה חשוב ומקובל באילו הקרבתי עליה וכך יאמר אחר פ' המנחה והשלמים מפני שהם באים נדבה: ח' יאמר עם הקרבנות פסוק ושחט אותו על ירך המזבח צפונה לפני ה': ט' יש נוהגין לומר פרשת הכיור ואח"כ פרשת תרומת הדשן ואח"כ פרשת החמיד ואח"כ פרשת מזבח מקטור קטורת ופרשת סמני הקטורת ועשייתו:

ב דין לבישת בגדים. וכו' ו' סעיפים:

א לא ילבש הלוקי מירשב (טור) * אלא יקה הלוקי ויבנים בו (ראשו) חרועותיו בעודנו שוכב ונמצא כשיקום שהוא מכוסה: ב' א' יאמר הנני בחדרי חדרים מי רואני כי הקב"ה מלא כל הארץ כבודו:

ידקדק

כף החיים

כסותו לזכר הוא שמלתו לעור דפי ז"ל שמלתו זו חלוק שכול סמוך לעורו. ופס' ללכ ח"כ אות א' וכו' פשוט: (ב) אמרין בגמרא חלוק של תיח' כל שאין בשרו נראה מתחתיו טפה וכאדנא אין נזכרין זכר ואפשר משום שכולין הכל בצחי שוקים ואין בשרו נראה מ"א ס"ק א'

(ג) המניח מלבושיו מראשותיו משכה למודו. הוריות ס"פ בתרא. הטובל אלצטו במלת ואוכל מחזיר למודו. המסתכל בפני המת או הקורא כתב שעל גבי הקבר משכה לימודו. לקוטי פרי"ח וכצ"ל פרי"ח ב"א אות א' ומיכ"ה מ"ש המסתכל בפני המת או הקורא כתב שע"ג הקבר משכה לימודו ל"ע דבכוריות שם איתא קשה ללימוד ופי' רש"י קשה לשמוע וי"ל דהיינו נמו ע"י השכחה. וכתב שער המלוות פ' ואתחנן דוקא כתיבה בולטת אבל כתיבה שוקעת ליכא למיחש. ועיין שם בגמ' שיש עוד כמה דברים שקשים לשכחה ויש דברים שיפים ללימוד. האוכל כללים שצורים יוכיח לו שכהה והטעם משום שם רומזים אל צחי הקלי והשכחה הוא מהם כמ"ס לקמן א' ו' :

(ד) סעי' ג' ידקדק בחלוקו וכו'. ל"ד חלוקו דכ"ס שאר בגדיו אלא רצונה הוא ששפילו חלוקו שכול בגד התחתון אפ"כ בשלשנו מהפוך הוא טורה לפשוט כל בגדיו וללבוש דבריו, פרישה א' ג' עו"ת אות א' :

(ה) שם שלא יפוך וכו'. כתב ט"ז ס"ק ב' דיש חילוק בין תיח' לשאר אנשים. דלת"ח אם לבש החלוק הפוכה צריך להפכה אבל שאר אינשי דעלמא זכר לכתחילה שלא ללבוש הפוכה ע"ש וכ"כ פרישה אות ג' וטעם תיח' לפי שכל תיח' צריך להיות חשוב והגון לכבוד תורתו. פרישה שם. ולכא מלתא יכול כל אדם לעשות עלמו תיח'. עו"ת אות א' אך הרי שמלא חשך דף קי"ב ע"כ מאן צוה וי' דלפילו כל אדם אם לבשו מהפוך והפכנו עכ"פ לאורך חפלה. דרכי אות א' וכ"כ מט"י א' ג' בשם פרי ד"ק דאין חילוק בין תיח' לשאר כל אדם :

(ו) יזהר שאין ללבוש צ' מלבושים ביחד כי קשה לשכחה שער הכו' דדרוש צרכים וכצ"ל מנ"א ס"ק ג' והטעם מצוה בשער הכו' כי לכל לבוש ולבוש יש בחי אר"ה והמחבר שני מלבושיו ולבושם ביחד אינו נותן מקום לאוה"מ לייחס תוך צ' המלבושים יחד ולבקוק בין כל לבוש ולבוש ועי"כ אין בקליפות נדחות משם ונדע שאין השכחה מזהיר אלא מלך הקלי ע"ש ונראה לומר דכ"כ אם לובש צ' כובעים זה בחוץ וזה י"ש לחוש לטעם זה דקשה לשכחה ולכן לא יפה עושים אותם שלובשים ככובע של מי"ג כהרש"א שכול אדם הנקרא פ"ס בחוץ הכובע הגדול צויעט

וכחמם

(ב)

(ה) סעי' ח' יאמר עם הקרבנות פ' ושחט אותו וכו' דאיתא במדרש אמר הקב"ה מעיד אני עלי שמים וארץ. בין עבדים בין ישראל בשעה שכן קוראין מקרא זה לפניה לפני כ' אני זוכר עקידת יצחק. ט"ז ס"ק ח', שרי"ג א' ו"א :

(ו) סעי' ט' נוהגים לומר וכו' הכס דרובא דעלמא אין נזכרין להיות קורין פ' הקרבנות בכל יום מיכ"ה זמן מגפה וחולי רע צולח צ"מ טוב לקרות פ' הקרבנות דבר יום ציומו שהוא מסובל הרבה ונכון לבו בטוח כי לא תאונה אליו רעה שכול משומר מכל דבר רע. ופס' ללכ ח"כ אות י"ב :

(ז) נכון לקרות בתהלים קודם התפילה שהתהלים נק' זמירות ל' כתיבה שמכירת להמקטרגים, לבוש סעי' ט' ומכ"ט חיקו לומר קודם תפילה ס' הזמירות כדי להכרית ולסלק המקטרגים. ר"ח א' ס"ג ודלא כש"ת בית יעקב ס' קי"ז שז' דאין לומר תהלים קודם התפילה, ר"ח שם ועי"ש :

(ח) כתב צ"ח דרך חכמה דף מ"ב מנהגיו לומר פרק שירא כמ"ס חז"ל כל האומר פרק שירא בכל יום מוצטק. לו שהוא צן עוב"צ ותלמודו מתקיים בידו וכו' וכצ"ל א"ר אות י"ד וכתב עליו דלא דק בשלשנו אלא ז"ל בצריחה תניא ר"ה הגדול לומר כל העוסק צ"י שירא זה בכל יום מוצטק וכו' ומשמע שאל לאומרו כולו אלא רק העוסק בפרק בכל יום, וכמדומה שנוהגים לחלק לו ימי השבוע כמו ס' תלים וכתב בשם מהר"ם טראני דש"ב כל העוסק ולא כל האומר כי ענין העוסק הוא לדעת עניינים בדברים וכוונתם לתועלת לקבל מוסר מן השורות האלו אשר היו מיוחסות לאותם שם למטה כמה מדרגות ממדרגות האדם למען נחשים בזהריתם לעשות חוקי ר'נו ע"ש ועיין ר"ח א' ס"ד שכתב דגירסתו בעל העקרים כל האומר כגירסתו בעל ר"ח ופי' זו כמו שפי' מהר"ם טראני ז"ל צ"ח כל העוסק ע"ש :

(ט) שם ופי' סמני וכו' צ"ח סיים ואח"כ פ' ברכת הכנים וכאן צ"ח השמטו ולא ידעתי פ"ה ואולי השמטת סופר הוא שרי"ג אות י"ב :

(כ) ראיתי להרב החסיד המקובל המופלא מהר"ם שרעבי זל"ה שבידו זכר לדבר שם דבור חול קודם שיתחיל הזמירות ובידו אומר שכן צריך עפ"י הכוה. קשר גודל ס' כ"ד אות ב' :

(א) סעי' א' לא ילבש חלוקו. הוא כוונת צעור צעור וכו' מדברי רש"י צ"י משפטים בפסוק כי הוא

באר הגולה
ג שנה קי"ה
ד שם ס"א
ה שנה שס.
ו קדשין לא.
ז ש. ח גטסה
טו.

ג י ידקדק בחלוקו ללבושו כדרכו שלא יתפוך הפנימי לחוץ: ד י ינעול בגעל ימין תחלה ולא יקשרנו ואח"כ ינעול של שמאל ויקשרנו ויחזור ויקשר של ימין: הגב וזמנעלים שלנו שאין להם קשרים ינעול של ימין תחלה (תוס' פי כמה אשה ד' ס"א): ה הכשחולץ מנעליו חוצץ של שמאל תחלה: ו י אסור לידך בקומה זקופה ולא ידך ד' אמות י בגדיו הראש ח ויבורק נקביו: הנה ויכסה כל גופו ולא ילך יתקף (ח"ז) וירגיל עלמו לפנות בוקר וערב שהוא זמנות ונקיות (הגהות מיומני פי כ' מהל' דעות):

הנהגת

בקר החיים

וכדומה להם לפי מהכנה ללבושם זה בתוך זה כי גם זה גורם לשכחה וכו': כדור. ר"ח אות ג' :
ז) וכאשר האדם לובש מלבושו בכל פעם שלובש לרדך ליחבר לקחת ב' לדי הלבוש ביד ימיו בלד ימיו ואח"כ יסאיר לדי ימיו ביד ימיו ואח"כ יתן לדי שמאל של המלבוש ביד שמאלו דרך האחר ואח"כ ילבוש לדי ימיו של המלבוש ביד ימיו ואח"כ ילבוש לדי שמאל של המלבוש ביד שמאלו ותמיד יכוין לכלול הכל בימין ואח"כ הימין נותנו אל השמאל. שער הכוין שם הביאו מ"א שם :
ח) סעי' ד' ינעול מנעל ימין תחלה וכו' וכשהוא רוחץ וסך ימין תחלה ואם רוחץ כל גופו ראש תחלה מ"א ס"ק ד' ר"ז או' ו' וכ"כ ידיו וברצון א"ח (נר"י) פי וישלח או' ט"ו ומ"ש במ"א שם בדב"מ אוח' דלא ראה מדקדקים בזה ע"ש אפשר דדוקא בנעילה המנעלים וחלפתן שהוא בנל יום שיין לעשות כבוד להקדים מה שצריך להקדים אבל רחילה וסיכת כל הגוף דליה צומן כזה אלא לפרקים אין להקפיד ובריתא מייירי צומנם שהיו רגילים ברחילה וסיכת בכל שעה ומ"מ המדקדק גם צומן כזה תע"כ מע"י או' ב' :
ט) וכן כשלוש מלבושו ילבוש על ראשו תחלה כך סגי בכוונת הקטן הדק שלובש בראשו תחלה הכונת הגדול או המלנפת ובני אדם שאין להם כונת תחתון כ"א כונת אחד האדום שקורין פ"ס ילבוש תחלה קודם החלוק בן א"ח שם :
י) שם ואח"כ ינעול כל שמאל וכו' המחלוק סנדל של שמאל לימין קשה לשנאה ומאבד מזונו. ויפה ללב ח"כ או' ג' :
יא) שם בהג"ה ומנעלים שלנו כו' וכ"כ בשער הכוין בדרוש ה"ז :
יב) סעי' ה' כשחולץ מנעליו וכו' וכן כשחולץ שאר בגדים יחלוץ של שמאל תחלה. קולר שו"ע סי' ג' או' ד' :
יג) סעי' ו' אסור לילך בקומה זקופה. ואפי' פחות מד"א ב"ח ט"ו ס"ק ד' טו"ח אות ה' מ"א ס"ק ה' א"ר או' ג' מט"י או' ה' ר"ז או' ה' מהכ"ש או' ה' ואע"י דבגמרא אוח' צבדיא ד"א וכן בגירסא צבדי"ש וברא"ש ז"ל ל"ל דלא דוקא וקטני ד"א דבך הוא סתם הליכה. מע"י שס. ומ"ש בט"ז דהכור וכש"ע לא גרסי בגמרא בזה ד"א כבר הביאו ב"ח. ועיין מהצ"ר או' א' וי"א דאילו אסור אלא בדי אמות. וי"א. פרמ"ג א"ח או' כ' ובספר א' עיקר :
יד) ושיעור הזקופה כל שלא יוכלו עיניו לראות למטה

באר הגולה

א שם ס' ב ז"ל

ג שם צרכות סג

ד שם ה שם כג

ג הנהגת בית הכסא. וכו' י"ז סעיפים

א * כשיכנס לבית יאמר התכבדו מכובדים וכו' יעכשו לא נהגו לאומרו ב יחא צנוע בבית הכסא ולא יגלה עצמו עד שישוב: הנה ולא ילכו שני אנשים ביחד גם לא ידבר שם ויסגור הדלת בעדו מכוס לניעות (אור זרוע): ג י אם רצה למשמש בפי הטבעת בצרור או בקיסם לפתוח נקביו ימשמש

קף החיים

וכוא מה' מגיד שמאריבין ומיו של אדם וכו' יעני לגדולות אצל

לכטלת מים לא יחא לנוע. ופס לנב ח"א ח' ז"ל:

ג שם כהג"ה. ולא ילכו ב' אנשים ביחד. ואם מפחד יכול אחד להכניס ידו על ראשו דרך חלון. גמרא ברכות דף ס"ב ע"א. מג"א סעי' א' ר"ז או ב' והמכניס ידו לתוך צב"כ לר"ד נט"י בעירו ג"פ. ר"ח א' ג' ועיין בדבריו לקמן ס' ד' א' ס"ו:

ד שם כהנה: ולא ילכו ב' אנשים ביחד. וכו"כ שתי נשים לא יכנסו ביחד. וכתב בחס"ל ז"ל שיש

לחזקו צד גם על הקטנים ו' משום שירגילו צמילי ולנשותא וא' משום שלא ירגילו צמילי דפריעותא ואפי' בקטנים שאין יודעים עשות רע דכא אמרו בגמרא דליתתא לא תקום להשתין בפני חתוק וינן וכו"כ בגדולים קלה בן ח"ח ה' שנה א' פ' ויחא א' ו':

ה שם כהנה. גם לא ידבר שם. אצל נשים תקנו חכמים שיכיו מספרות צב"כ משום יחוד ומקום שכן בעיר אין לחוש. מג"א סעי' ב' וכן במקום שכן בעיר לא ילכו שני נשים ביחד והלא כפרמ"ג ח"א אות ב' חיי עולם על מ"א סק"ב. ועיין בן ח"ח שם:

ו שם כהנה. גם לא ידבר שם. כי יש מין שד המחטיא את האדם אם ידבר שם. אור ישראל שם

הארי' ז"ל. עמודי השלחן על ק"י הש"ע ס' ד' אות ג' וכתב סלח בלולס אות ב' כהנא שאסור לדבר צב"כ כד שלא לתת להסתוות מקום לבחוש צניין הקול והדבור של האדם כי קדוש הוא. ולעורר גדול כ"ז שלא נפסק עדיין אפשר דמותר. שעתא אות ב' עמ"ש שם. וכמה בפרי מוסר כתבו שטוב להשגיח מחשבות אחרות צב"כ כדי שלא יכנסו צרעוניו ברכורי ד"ת. וכתב הר"ח שטוב להרכיב צב"כ לרבי מחונתיו ולרבי ציתו ובשבת יחשוב צנינים נאים וזיוורוס. סלח בלולס אות ח':

ז שם כהנה. ויסגור הדלת וכו' אפי' בלילה וחשך ואכילה. ומימ אס' יש צב"כ ר"ח רע קשה

לו מאד וכו' פותח את הדלת לאחוריו פורתא יש להקל בחושך לילכ ואין צב"כ. בן א"ח שם אות ד':

ח כשנכנס לבי"ב לא יכנס ופניו לאחוריו או לפניו אלא ללדנין. מכנת דר"א, ליקטוי פרי"ח:

ט סעי' ג' אס רואה למשמש וכו' אס הולך לפנות ואינו יכול לפנות יעמוד וישב יעמוד וישב עד

שנפסק או יסות דעתו מדברים אחרים. גמרא שבת דף פ"ב ע"א מט"י אות ב' ומ"ש בהג"א סעי' ג'

ילך ד' אמות וישב וכו' ל"ע דבגמ' לא החזיר ד' אמות אלא יעמוד וישב רק תקנה אחרת דילך יו"ד פעמים

ד"א או ד' פעמים יו"ד אמות ע"ש. ואח"כ ראיתי צ"ח חיי עולם על מ"א סעי' ג' שהקשה קושא זו על מג"א

וכותב בל"ע:

כא שם ויבדוק נקביו. שם יעטרך לנקביו בחמלע הכפלה ר"ז א' ח' והחיד"א כתב בקש"ג ס' כ"ד

א' ח' שיש סוד בדבר וכמ"ש רז"ל הרואה לקבל עליו עול מלכות שמים שלימה יפנה ויטול ידיו וכו' :

כב שם כהנה ויכסה כל גופו, לא ילבוש בגדים יקרים כי דבר זה מביא את האדם לידי גאולה ולא

בגדי פחותים מ"ד או מלובלבים שלא יתבזה צנינו הכריות אלא יהיו לו בגדים ממועטים ונקיים. ק"י ש"ע שם א' ג'

וכן הארי' ז"ל לא היה חושש בעלמא להתבזה במלבושים נאים יותר מדאי אצל במלבושי אשתו היב וזכיר מאד

לכבדו ולהלבישם וכו' מפני כל רעוב אף אם לא היה ידו משגת. כ"כ בשער המות פ' טקב :

כג שם כהנה. ולא ילך יתף. וימכור כל מה שיש לו ויקח מנעלים לרגליו. מג"א סעי' ז' ר"ז א' ח' ק"י ש"ע שם.

ואם עושה משום חשוב מותרות עשה דוד כע"ה הולך יתף. ח"ר א' ח' בשם שלי"ה. וכן אם הוא בדרך מחון לעיר יכול ללך יתף. ופס

לנב ח"א ח' יוד בשם מור אצו צ"ח לנחיים ח"א ס' י"ט ע"ש:

כד שם כהנה. וירגיל את עלמו לפנות צקר וערב. ואפי' במקום שא"ל להתרחק כגון שיש לו צב"כ

בביתו. מג"א סעי' ח' מחס"ש. ר"ז א' ח' :

א סעי' א' כשיכנס וכו' ועכשו לא נהגו לאומרו. דאין אנהו מחזיקים עלמנו לירש שם מלאכים

מלווים אותנו. ב"ח. ט"ז סעי' א'. ר"ז א' ח' א' אצל המלה שמורים דף כ"ח ע"ד כתב לר"ד להזכר שכל פסם שיכנס

צב"כ שיאמר התכבדו וכו' היפך מנ"ש הרד"א כי הוא טוב לאומרו כדי להעביר ממנו רוח הטומאה ומחשבות

רעות ויביא לזו פתוח תמיד לדיח ללמוד אותה בקדושה וצטרכו ע"ש וכו' וכו' מחז"ר א' ב' וכתב עוד משם

הרב המקובל כג' מוכרים שאפיראס ז"ל צ"ח אור צדיקים ח"ל יאמר התכבדו וכו' ואף שכתב בש"ע שלא לאומרו

עכשו עכ"ז חידש הארי' לאומרו גם עכשו ובזה נילול שלא יכבדו צדי"ח צב"כ עכ"ל וכו' הר"ח א' ח' בשם

ס' מגיד משרים למרן ז"ל צ"ח מטות ומסעי דא"ל המגיד למרן הקדוש שיאמר התכבדו מכובדים. וכו"כ ופס

לנב ח"ג א' ח' וכו' שעתא א' ח' ואולי לא נאמרו הדברים אלא ליחידים אשר תורתם אומנותם ולא זולתם דמחי

כרמות רוחא אצל הכ"ח צו"ד ס' רמ"ן א' יוד כתב ולא שייך מחי כיוסרל אלא בדבר שטובה בפני רבים

משא"כ צד :

זה הכוס התכבדו מכובדים קדושים משרתי עליון כמרנו שמרנו עזרנו עזרנו כמיתנו לו עד שאכנס ואלא

כי כן דרכם של צני אדם וכן ויאמר בכל פעם שיכנס. טור :

ב סעי' ב' יחא לנוע צב"כ וכו' והמלניע עלמו צב"כ אין ר"ר ולא מיתח שולטים עליו

ימשמש קודם שישב ולא ימשמש אחר שישב מפני שקשה לכשפים: ד' לא יגלה עצמו כ"א לאחריו טפה ומלפניו טפחין ואשה באחריה טפה ומלפניה ולא כלום: ה' אם נפנה במקום מנוחה שאין בו מחיצות יכוין שיהיו פניו לדרום ואחוריו לצפון או איפכא אבל בין מזרח למערב אסור (ולכטול מים בכל ענין שרי) (ב"י בשם הרמב"ם): ו' וכן אסור ליטון בין מזרח למערב אם אשתו עמו והגבון להזהר אפילו בשאין אשתו עמו: ז' המטייל מים מן הצופים ולפנים (פ"י מקום שכולם לראות משם הר הכינרת ומשם והלאה אין יכולים לראות רש"י): [ב] ישב ופניו כלפי הקודש (אלא לפון או לדרום) או יסלק הקודש לצדדין: ח' כשנפנה בשדה אם הוא אחורי הגדר יפנה מיד ובבקעה יתרחק עד מקום שלא יוכל חבירו לראות פירושו: ט' לא ישב במהרה ובחזק ולא יאנוס לרחוק עצמו יותר מדאי שלא ינתק שיני הכרכשתא: י' לא יקנה ביד ימין:

באר הגולה
ו' שם ס' לפיכך
ירושלמי והרשב"א
והרא"ש והרשב"א
ס' ז' נכנסה
לפי פ"י הנהר
ח' ב"י נדעה
הרמב"ם
מה' צוהנחיר
ס' שם גמ' ס' ס'
ול' הרמב"ם
ס' שם גמ' ס'
כ' שם ס' ל'
נכנסה ס'.

לא

קף החיים

(י) **סעי'** ד' לא יגלה עלמו וכו' וכסוכה מנלה עלמו לא יגלה עלמו מעומד אלא עד אחר שיבש ולאחר שטעם לרכיו יכנס עלמו קודם שיעמוד. חזיר פ"א דף כ"ז ע"ב:

(יא) **שם** כ' אם מלאחריו טפה וכו' כן עיקר כדברי מרן ז"ל ודלא כבית יד אהרן הנב"י. מפ"י אורח ו' מאמר אורח א' פרמ"ג מפ"י אורח ב':

(יב) **שם** ומלפניו טפחין. ואף אם טעם קטנים בלא גדולים מלפניו טפחין. פרמ"ג ס':

(יג) **שם** מלפניו טפחין. ואם המקום ממוקף ויש חשש שיטנפו בגדיו אל' לזכר זכר אלא יגלה כפי הצורך לפי המקום וכל מה שאפשר למעט בגילוי ימעט וכמ"ס החסיד ז"ל וכן נמי כל דאיכא חשש טנף יש לכקל בצב"כ שיש בו מחיצות ודלה סגור ולכן צב"כ דעל הרוב כל בחי כסאות יש בהם מחיצות ודלה סגור אין מקטירין בענין כגילוי. בן אי"ה שם אורח ב':

(יד) **סעי'** כ' אם נפנס במקום מנוול וכו' אבל בחצר בכל ענין שרי. ב"י מג"א סעי' כ' ומימי ניל דעיר המוקפת חומה לא מקרי מחיצות לענין זה. מג"א ס'. אבל כרב נ"ש אורח ד' כחזר דמלשון מרן משמע דאין לריך לדקדק בה' כי אם בשדה דוקא אבל כל שהוא בחצר העיר שיש שם חומה ומחיצות אין לריך לדקדק ע"ש:

(טו) **שם** שאין בו מחיצות וכו' אבל אם יש מחיצות אפילו מחיצה א' לזר מערב סני ששם הכניסה. ב"י. לבוש

א"ר אורח ג'. ישיר א"י א' ויחזור אחוריו לזר מערב. ישיר שם א"ר אורח ס'. ר"י אורח' ויש מחיצות אפילו אם המחיצות לזר מזהר אם מחיצות לזר מזהר. מג"א שם ר"י ס'. חוספה שבה בק"י ס' פלגים. וכן משמע מק"י ש"ע ס' ד' אורח ב' ומחיצות דקנא שישם לאו דוקא אלא אורחא דמלחא נקט וכו' מחיצה א' נמי סני. חו"ש שם. אבל דעה הפרמ"ג שם וישייר שם אם המחיצות לזר מזהר אסור. ויש לחוש לדבריהם. וענין ג"ש אורח ב' וישיר המחיצות צב"כ כ' כרב בן אי"ה שם אורח ט' אל' שחכיה גוצה עשרה אלא כל שאין פירושו

מנוול שרי ולכן אם הוא קטנה ופנה סמוך לה ממש באופן שתנין שלא יתגלה פירושו, וי"א דאפילו צמקום מחיצות לריך לדקדק צב"כ שלא לפנות בין מזהר למערב ויכוין לחוש לדבריהם להתחיל. צמקום שאפשר שלא לננות בצב"כ תחלה לפנות שם למערב או למזרח אלא ללפון. ר"י אורח ז' כרב בן

(זו) **סעי'** ו' וכן אסור ליטון בין מזרח למערב וכו' פ"י רש"י יכוין שיכא ראשה ומרגלותיה זכ ללפני

זכ לדרום. וכ"פ הש"ס סוף ס' ר"מ. מיהו צוהר פ' צמדצר כחזר כסוף דכסוף דהנחן מטחו בן לפון לדרום פ"י ראשה למזרח ומרגלותיה למערב וכצ"ל וז"ל שער המנוות פ' בראשית וענין נחית המטה בין לילד הוא ויכח דוגמת אדם הראשון כשנצלה וכדוגמא שיעור קומה העליונה ראשו למזרח כנגד הדעת הנקרא מזרח ממזרח אצ"א זרעך ורגליו למערב יסו"מ כזכר אללנו בענין נטילת לולב וידו הימנית לדרום שהוא החסד ויד השמאלית בלפון שהוא הגבורה ע"ל. וגם רש"י בספר ליקוטי פרדס חזר מפ"י וסב"ס לפי המקובלים וכצ"ל צב"כ אורח ב', וענין צב"כ שב יעקב ס' ג' שסכרית נ"כ כדעה כוזה. והגם שחזר שסכ"ג בענ"י אורח ד' דעכשו אין העולם נאכרים בך ע"ש וכ"כ ע"י אורח ו' דעכ"ר כמר עב"ד ודעב"ד כמר עב"ד מ"מ יש נזכר כדעה כוזה וכו"א ז"ל:

(זי) **סעי'** ח' כשנפנה בשדה וכו' ויכח אם הוא מפני צב"א אחורי הכותל יכול לפנות אטע"י שחצירו שומע העטות, ע"ה אורח ו"ד צב"כ על גמ' צב"כ דף ס"ב פ"א. שפ"ה א"י ח' ר"י אורח י"ב ובמס' אורח ג' בן אי"ה שם אורח ז' ודלא בלבוס דמשמע דמחלק בין שדה לעיר. שפ"ה שם. (יח) **שם** ובבקעה יתרחק עד מקום וכו' לראות פירושו. פ"י גילוי שלו מה שמגלה מבשרו בשעה שנפנס ואע"פ שחצירו שומע קול שיטותו של משה אפ"ס אל' להתרחק יוחר, ע"י סעי' ז' ר"י ס':

(יז) **וא"צ** להתרחק יוחר עד שלא יראנו חצירו אלא אטע"י שראובן מחזק אין צב"כ כלום כיון שאין רואה פירושו. ר"י צב"כ שם. בן אי"ה שם:

(יט) **סעי'** ט' לא ישב וכו' ויבדוק עלמו היטב ולא יסגר ללחא כמו שטעין המון העם אלא יסבה שם עד שירגש בעלמו שא"ל עוד, חיי"א כלל ג' אורח א' קי"ר ש"ע ס' ד' אורח ג':

(כ) **סעי'** יוד. לא יקנה ביד ימין. ואמר יד מקנה בשמאל דריח שהוא ימין דעלמא. ס"ז סעי' פ' לפי גירסא שלפנינו. וכן פ"י דבריו יד אפרים ומש"ז ומח"ס ס"ק ח' וכ"כ מג"א ס"ק ח' ע"י מח"ס. ר"י אורח י"ד. קי"ר ש"ע שם אורח ס' ח"י עולם על המג"א סעי' ח';

יא * לא יקנה בחרם משום כשפים ולא בעשבים יבשים שהמקנה בדבר שהאור שולט בו שינוי התחתונות נדרשות : ולא בצרור שקנה בו חבירו מפני שמביא את האדם לידי תחתונות: הכה ועכשיו שחיו כסאות שלנו אינן נשדד נהגו לקנה (בחרם וכן נהגו לקנה) בדבר שהאור שולט בו ואינו מזיק ופוק חזי מאי עמא דבר (הדושי אגודה פרק המוליד) : יב סיפנה בצניעות בדילה כמו ביום

לא

קף החיים

רמ"א לענין חרם. (ב"ב) אסור מפני שמחזקין בספר. ועיין סי' ש"ב סעי' ס' מניח ספיק פ'. מפעמי השלחן אוח ל': (ח) **שם** שמקנה בדבר שהאור שולט בו וכו'. אינו אומר בדבר שהאור שורף, שכל דבר האור שורף אלא דבר שנמסרה האור שורשו. מפעמי השלחן שם בשם גמרא חולין דף ס"ז ע"ב :

(ב) **שם** בדבר שהאור שולט בו וכו'. נגז' איחא נ"כ דלא יקנה בסיד ובחרסות מחמה זכ. מפעמי השלחן שם :

(ג) **שם** ולא בצרור שקנה בו חבירו וכו'. ואם קנה סוף עצמו בו או שיבש או שקנה מזל אחר ליה לן כס. מניח סקי' ר"ז אוח י"ז :

(ד) **איחא** בירושלמי ס"פ המוליד, אין מקנהין לא בפי הכלב ולא בפיו הכלב ולא במים שלוקק בהם הכלב ולא במים שאין בהם מ' סאס ולא בדבר הנכנס לאור ויאל ולא במים של מרחץ. א"ר אוח פ' חיי עולם על ה"ט סעי' י"א: (ה) **שם** בנהגה, ועכשיו שחיו כסאות שלנו אינם נשדד וכו'. אבל בחי כסאות שנשדד ים ליזכר גם

נזה"ז ובסיכ שבשרם הוא אפילו סמוך לעור כל שאין בני אדם מניין שם ואם יש עוד אחר עמו א"ל ליזכר אפילו בסיכ שנשדדו ובעיר אפילו בליכס א"ל ליזכר. מפעמי השלחן אוח ל"ד :

(ז) **שם** נהגו לקנה בחרם. היינו אגוני כלי חרם שהם חלקים וליה כהו סכנה. עיין סי' ש"ב סעי' ד"ה. פרמ"ג א"ל אוח י"א. ר"ז אוח פ"ה. ודלא כלבוס.

(ח) **שם** וכן נהגו לקנה בדבר שהאור שולט בו וכו'. אבל בדבר שקנה בו חבירו אפשר גם בבית ים סכנה. פרמ"ג שם. חיי עולם על מניח ספיק י"א :

(ט) **שם** וכן נהגו לקנה וכו' יזכר לקנה אה עצמו ויפה כי אם יש לו אפילו משכו אואס בפי כפנעה אסור לי לומר שום דבר שנקדושה. ק"ש"ע שם. ואפילו בנשדד שם עבר והספלא אפשר לזריך לחזור ולהספלא ולכן זריך לזכור מאד. חיי"א כלל ג' א' ב' :

ועיקר סכנה"כ במים כמים ומליחתו לא רוחץ. באסי' ס"ק פ"ז בשם סידור הארי' ז"ל. סולח בלולס א"י ח' בן א"ח שם א"י י"א. מפעמי השלחן שם :

(י) **סעי'** י"ב. ויפנה בליתעו בליכס וכו' פ"י שלא יגלה עצמו ויזכר במים ואם אין שם אדם ויפנה ברחוב אבל לא בפני עכו"ם, מניח סקי' ר"ב. ר"ז ס"ק י"ח: **ואפי'** יש לו קרן זויה א"ל לילך לשם. עפ"י. חיי עולם על פ"ז סקי'. וכן פ"י א"ל ספיק י"ב כו"י מניח

דכרובא קומ"ל ולא כרוב אש. ועיין מש"ז ספיק י' :

והנה מזה ומערב נמי אסור בליכס כמו ביום כחשכה כאורס לפני ס'. א"ל שם. וכל זכ לפנות אבל לטשחין (ג)

וכן אם כוחב בשמאל ושאר מעשיו טיפה בימין דים לקנה בימין דעלמא מניח ומחסי' שם. ר"ז שם. טוב שלום אוח י"ד. ומ"ס המחזיק אוח ח' דדברי המניח קשים וכו' וכבר השיג עליו הא"ר והכ"ס עיין טוב שלום שם שמי"ט דברי המניח. ועיין חיי עולם שם מ"ס על המ"א ועל דברי הל"ס והפרמ"ג :

(א) **שם** לא יקנה וכו' אבל לשפסף הנילוס של מי נגלים מבואר בב"י ס' מ"ג דש"י אפי' בימין ואפשר דה"ס דש"י לכתוב כנס בימין. א"ר אוח ח' ר"ז במס"ה אוח פ' בן א"ח שם אוח י"ד :

(ב) **שם** לא יקנה ביד ימין. ואפי' שמקנה בידו וכדומה לא יקנה בימין. פאה השלחן על ק"י ה"ט שם בשולח סריטה ודלא דממשע מרי' שם בלוח ה"ה :

(ג) **כתוב** בש"ס פלא יקנה בלכבש אמצעי שטורף עליו רצועה של חסילין. והביאו מניח שם. א"ר שם ר"ז אוח פ"ה. ק"י ש"ע שם. ואם א"ל לו בדרך מחמה רוב סלנלך שאינו מחקנה טיבס או יקנה בכל אלכטוהיו. בן א"ח שם :

(ד) **אשה** נמי לא חקנה ביד ימין, מ"ק. ואינו מוכרח להחמיר עליו דעלכס אשה אחמר כס כל סיד סמרבס ואמרו עליו חמה מלא וכו' מחזיק אוח פ' אבל הרה"ג בן א"ח שם כחב דאשה נמי לא חקנה בימין כי יש עוד מעשמי לדבר זה דשיטי גם כס :

(ה) **סעי'** י"א. לא יקנה בחרם וכו' וסא דלכב מרן ז"ל ס' ש"ב סעי' ח' דמקנה בלחון בחרם כהס לא מייורי רק לעניין איסור שבה ובלא לשמעיין דבצרור איכא איסור שבה אבל בחרם שהוא לחון הכלי מזהר משום איסור שבה אפי' דלכבא למיחם לכשפים מ"מ לא חיישינן ליה במקום איסור שבה, ב"ה. הלכך ברורה אוח ד' בשם ה"ה. ע"ה א"י י"ב. וכ"כ ברבי' א"י ו' ועיין שם שהאריך בזה והעלה דבחול אף בלוגני כלים אין לקנה משום כשפים ודלא כס"ז והביאו בספרו א"ר אוח פ' שנכח דמקנה בלוגני כלי חרם אין בו משום כשפים. עפ"י אוח י"ד. ר"ז אוח פ"ה. מפעמי השלחן אוח ר"ח :

(ו) **שם** משום כשפים. אפי' שהוא הרס קרמונים שאין לסמוך על רפואה בהלמוד. מ"מ מה ש"ס לחוש מעניני כשפים והזיקה שבגופו למיחם מבע"ה. ועי' לא ישהכ אופיוס ולא ינפח בכו ולא ירחס בידו ולא יאכל מן האגד שאכר גינאס ולא יאכל ירק שנפל על השלחן ולא יבש החוח סמרזב וכשרואה לשחות מים שנשאלו מן הכסר יספוך חחלס ממנו לארץ. ישי' פ' כל הבשר ס' י"ב. וכשמעט הא דלא קמל לבו כינה אמיניכו. מפעמי השלחן אוח כ"ט :

(ז) **שם** ולא בעשבים יבשים וכו'. ואפילו האידנא דלא חיישינן לכשפים (ר"ל כיון שאינם נשדד וכדברי

באר וצולה
ע נדה יג וברכת
מ.
פ נדה ס: צ רמב"ם
פכ"ח מהל' אישות.
ק רבי יונה בספר
היכלא. ר. ס.
גמרא דנדה.
ש סמ"ג ס' קניא.
ת מכות ט"ז

יג ע"א וישתין מעומד מפני ניצוצות הניתזין על רגליו אם לא שיעמוד במקום גבוה או שישתין לתוך עפר תחתו (פי' קרקע שאינה בחולה חלל כגון של ארץ חרושה): יד פ' יחור שאל יאחז באמה וישתין אם לא מעמדה ולמטה מפני שמוציא שכבת זרע לבטלה ע"א"כ הוא נשוי ק ומדת חסידות לזינה אפי' הנשוי: טו ר' אפילו מי שאינו נשוי מותר לסייע בביצים: טז ש' לא הותר לנשוי לאחז באמה אלא דהשתין אבל להתחכך לא: יז ח' המשהה נקביו עובר משום בל תשקצו:

דיני

קף החיים

כס"י כס"י וס"ט. אבל האחרונים חלקו עליו וסעלו כדעה מרין ז"ל. הלכך ברורא אוח ס' יד אהרן בסגני. מאמר אוח י"א. טוב שלום אוח ט"ו. ר"ז אוח כ"ב. ק"י שיע ס"י קניא אוח ג':

(מד) **סעי'** ט"ז. לא הותר לנשוי וכו' אבל להחכך לא ואפילו מעמדה ולמטה יש להחמיר. ר"ז אוח כ"ג. חיי עולם על שיע. וע"י כחונת יש לסקל בנשוי להחכך מעמדה ולמטה אבל בפניו יש להחמיר להחכך אפילו למטה מהמעמד ואפילו ע"י כחונת דלא סחירו לפניו לאחז מעמדה ולמטה רק להשתין דוקא משום נילעו ולא בענין אחר, שב יעקב סס. וביבאו א"ל אוח א' וכ"כ מטעמי השלחן אוח מ"ד בשם אר"צ החיים דמס' שהותר למי שאינו נשוי למטה מעמדה לא הותר רק להשתין:

(סה) **לרחץ** אוחו מקום עס שאר הנוף דרך העברס מותר אבל להשתכב ברחיצת אוחו מקום אסור. באה"ט אה"ע ס"י כ"ג סעי' ס' בשם סדר היום וביבאו עמודי השלחן על ק"י ש"ע ס"י קניא אוח ס' וכחב כסנ"ב עליו סינו כשרוחץ ואינו רואה ערוהו דאם רואה ערוהו אסור וביבאו באה"ט סס:

(טו) **סעי'** י"א. המשכס נקביו וכו'. כחב ר"ל בשער סמלוא פ' שמיני וז"ל שקץ כנסכ חביב אל חשקלי אה נפשוהיכם וארז"ל מחלן שהמשהה נקביו עובר על לא חשקלי. והעטס יובן כי ענין אכילס הוא לברר האוכל מהוך הפסילה והאוכל שהוא כמזון נבלע באברים והפסולת נעשה מותר ונדחכ למטה ומזם נעשו סקליפות וכח"ב וממלח אה יצוי פסולי כספיך וכו' חזרס כמו דוב לא חלמר לו כי הס בחיי הילואה של נקב האחר וכמ"ס בענין פטור. ולכן המשכה נקביו שמשכה במותר וסקליפה סהיא מלדחוסה אחר שנגמר ביורכ ועיכול סה סוא משקץ נפשו ממס יוחר ממס שמשקץ גופו ונודע בכל דרכיך דעבו ולכן לריך שיכון סלדס כוונס זו בלכתו לבס"כ קודם כנסכו סס כי אסור להכרס סס עכ"ל וביבאו בן א"ה פ' וילא:

(טז) **שם** עובר משום בל חשקלי. ונקטנו משום בל חשקלי ומשום שלא יכא עקר. ט"ז ס' י"ג. א"ר אוח ט"ז. ר"ז אוח כ"ד. וי"א שבקטנס אין בהם משום בל חשקלי אלא סלדסו משום כנסכ וגם שלא יכא עקר. ר"ז במס"ה אוח י"א. מטעמי השלחן אוח מ"ה:

בהפחה אין בה משום בל חשקלי. א"ר סס. פרמי' כסנ"ז אוח י"ג. שיע אוח ט"ו. חיי עולם על ט"ז ס' י"ג. מטעמי השלחן סס. עמודי השלחן אוח א' על ק"י שיע ס"י ד':

בל חשקלי דרבנן סוי ומפני כבוד סבריו נדחה. פרמי' סס. ר"ז סס במס"ה. כגון עד שימלא מקום לטו. ר"ז סס. עמ"ס סס:

להשתין מותר אפי' ביום בפני רבים אם לריך לכך משום דאכא סכנא. מניא סס. ר"ז סס. ק"י שיע סס א"י בן א"ה סס א"י ח' ומי' יס לו להסחלק ללרדן. ק"י שיע סס. בן א"ה סס. ואס אין לו מקום אפי' בפני אסס מותר. חייא כלל ג' א"י א' ואחא לא חיקוס לסדיו בפני חניוק אבל ללרדן לוח לן בה. מניא סס. ר"ז א"י י"ט. ר"ח א"י ד' יסכ ללכ מ"ג א"י ג' וד' בן א"ה סס:

(לז) **סעי'** י"ג. לא ישתין מעומד מפני נילעו וכו' וסינו שוילא לעו על כנו כ"כ הסור וא"ג דמ"ס לספסף הנילעו דכשעומד ואין אוחו בלמס איכא רוב נילעו ולא סני בשפסוף. מ"א ס' י"ג. ר"ז א"י כ':

(לח) **שם** אס לא שיעמוד במקום גבוה וכו' ואס משחין מיושב אפי' אינו מקום גבוה ולא עפר חחוח ליכא למיחש לנלעו. ב"י. פרישס א"י י"א. שו"ג א"י כ"ד נ"ס א"י י"ד. ר"ז סס:

(לט) **סעי'** יד. יוחר שלא יאחז בלמס וכו' ס"י אפי' ע"י כגד אס לא במפלוא עכס. נדה דף י"ג. מניא סעי' ס' א"ר א"י י"ב. ש"כ יו"ד ס"י קס"ב סק"י. א"ה א"י ט"ו. חייא כלל ג' אוח ג' ר"ז אוח כ"ב. אבל סרב ככ"ס על נדס דף י"ג כחב דלא אמרין מפלוא עכס אינו ממחס כ"א בזמן קצר ככליעס חרומס וכבדוקה קרי אבל להטיל מ"ס לא. ע"י. וכ"כ ברכ"י אוח ט' ויס להשתכב כמ"ס הכ"ס. מטעמי השלחן אוח מ"ג:

(מ) **שם** אס לא מהעמדה ולמטה וכו' ואע"ס סכוא קסוי מותר לאחז מהעמדה ולמטה ב"י. פרישס אוח י"ג פ"ה אוח י"ד. א"ר א"י י"ג. ר"ז אוח כ"א. ודלא ככרב כס"א אוח ו':

(מא) **שם** אלא איכ' סוא נשוי. משמע דמעמדה ולמטה אפי' לבחור מותר ודלא כשו"ה שנסחפס כזס. נ"ס אוח ט"ו. שב יעקב ס"י ד':

(מב) **שם** אלא איכ' סוא נשוי. סרב ב"ס באה"ט ס"י כ"ג סעי' ד' כחב דלף בל"ן אשחו עמו מותר. וכ"כ הישיע א"י ז' בשם חוס יוסא דף י"ה בדיו ימוד דלעי' דל"ן אשחו עמו מותר דחסיב פח בסלו וסיב כנדה חסיב פח בסלו. אבל במניא סעי' י"ד כחב דלס אין אשחו עמו או סהיא נדה אסור. וכ"כ ט"ז סעי' י"ג. מאמר אוח י"א וכ"כ ברכ"י אוח י"א בשם סלדור"י וכחב דכן עיקר דמדינא אסיר אס אין אשחו עמו. וביבאו מטעמי השלחן אוח מ"ה וכ"כ חיי"א סס. ר"ז אוח כ"ב. שמן סמלוא על מניא סעי' י"ד וע"י שמיכב דברי סחוס' יע"ד ע"י שמשחפס אס אשחו עמו בפיר מכני או דלריך דוקא שחסיס מליכס לו בלחוס שטס שמשחין ע"י סהניח בל"ע. ועיין ט"ז סס:

(מג) **שם** ומדה חסידות לזכר אפילו הנשוי. וסמ"ז כחב דספור וספ"ס סירכס דינא קלמר ולא מדה חסידות

ד דיני נטיילת ידים. וכו' כ"ג סעיפים:

באר הגולה

א נכנסת סג
ב נכנסת.

א אירחץ ידיו ויברך על נטיילת ידים (כנה וי"א גם אשר ילך ואפי' לא עשה לרכיו וכן נכנה) כמים הפסולים לנטיילת ידים לסעודה (לקמן סי' ק"ם) כשרי' לנטיילת ידים

לחפלה

כף החיים

פניה למרחצו ז"ל ועויה למכרי' זמח' דף טוב ע"א דאסור לילך ד"א בלי נטילה זו של שחרית כמי' בוסר על לאשר ביא' אלו' בידו וכי' מל"ש דף ג' ע"א. בן א"ח ע' חולצה או' ו' ומ"ש סב"ח עיין דרכי' שם. ומ"ש סא"ר סי' א' אות ד' בשם דמק' אליעזר על דברי חולפה יעקב הכיל וז"ל ושאל דוקא בזמנ' כמו לעיין גלוי וזונו' עכ"ל כחז' דרכי' שם דאין דבריו נראים וכי' מדברי הארי"ז ז"ל בש' סטוי' דגם בזמנ' איהא והב"ד לקמן או' י"ב, ולכן חסר כל אדם להכין סכני' סמוך למסחו' באופן שלא יעמך לילך ד"א וכי' בן א"ח שם:

א קס ממסחו ולא מלא כלי נטילה סמוך לו ואין יכול לומר לאדם אחר שיציאו לו כחז' בדרכי' שם דשמי' ליה מרבנן קדושי' דנטיילת לילך פחות פחות מארבע אמות כאוה' שאמרו גבי שבת וכי' צמור' באצבע בקי' קשר גדול סי' א' אות ד' ש"ז דף י"ח ע"ג. זכ"ל ח"ג בשם סמ"ג ר"ח אות א' פתח הדבור ח"א אות א' ובקיא' חיים שנים ושלם אות ב', וכי' בן א"ח שם אות ז' ודלא כמי' צייט אות ג' ושיח' סי' א' אות ב' דארבעה מט' לרוך אל המים כדי למסר לסכר מפלוי' כח הכומא' וכו' ועיין שם בדרי' שרחה דבריהם וכן סר' פתח הדבור שם דחם דבריהם עיי' וסוים שם בדרי' דסוכן פחות פחות מדי' ויושב קלה ושיפור' הישיב' שיושב יסו' כשיפור' מה שסכך עיי'. מיה' מן הסו' הכיל' שלא הזכירו רק לעמוד משמע דאין לרך לישב:

א קס ממסחו וכל' אלא כלי של נטילה הקרוב לו ולא מלא בכלי שיעור הראוי לטול גי' על כל ידיו דשינוי עד הפרק אלא מעט מים יכול עד קשרי' אצבעותיו כדי שלא ילך ד"א בלי נטילה וידים דומיא' דנטיילת ידים לזוסי' דסכרי' הפוסקים דאטי' דאין נטיל' כיוס' רק עד סוף קשרי' אצבעותיו נטילה מקרי' ומברך ענשי' וכן יש' לסקל' להולכי' דרכים עדי' בזמן שהמים לחץ, ש"ז דף י"ח ע"ג שפ"ח אות ו' עקרי' סר' סי' א' אות י"ב. וכי' ק"י ש"ע סי' ב' אות ג' דבשעת הדחק די' עד קשרי' אצבעותיו. ועיין ר"ז או' ז', וגרס' דדוקא' אל' אין מציין לו מים אז כלל אף בדחוק יברך על נטילה זו אבל אם מציין לו מים בדחוק מקום וכדי שלא ילך ד"א בלי נטילה נעל' עד קשרי' אצבעותיו אז ימחין עד שילך למקום המים ויטול עד הפרק ויברך:

ד **איסור** זה ד"א בלי נטיילת ידים לא שאל' סק' שלא לישן עד לא שאל' סק' עיי' לחזור ולישן דעקר' פסס' זה הוא משום ר"ר וכל הלילה ר"ר שור' עליה זכ"ל:

ה דאסור לילך ד"א בלי נטיילת ידים דוקא' בדי' שטבר' עליו חלטה והוא יס' אבל מי' סק' בחלטה ולא' טבר' עליו חלטה בשינה א"ל לחסר', דברי' שלום שאל' מי' ומ"ש שם דא"ל נטילה גי' דבולג' כחז' אצבעותיו שאל' מי' דאסור' ויחסר' הוא דלרך נטילה גי' דבולג' עיי':

ו **שם** ירחץ ידיו. אפי' שמן כדון דאין חיוב אלא' בשינה ידים בלד' מי' מט' לרחוץ גם שני' ש"ז דף י"ט ע"א

שם משום כל השקלו. יש בני אדם נכשלים בדב"ז ואם יבא לו הסעודה וסוף לומר או' עוסק בעניניו אינו קס במסירותו וחושב עד שיגמור הסעוד' עור' מעט או' עד שיגמור דף בוסר או' הסעודה וזה שטוח גדול' דסי' מט' סבא' בעצירה' לכן לרך לסור' מאוד וכחז' הסס"ל ז"ל בשם המקי' דסמקל' דס' מונע ממנו פסרה' המחסרה' ומי' שסוף כפל' נפש ורוא' לסדק' בקונו' לרך לסור' שיכא' גי' נקי' בכל טעה' וזה מועיל גי' לבירוח' הנק' ונעשה בדים חדש'. בן א"ח שם אות א':

ג **נ** צריחו' שוכ' על מסחו' בלילה אם סרג' שריר' לעשות לרכיו ויחזור לקום ולא יחטל' ולא יחטל' סן מחמת קור' כן מחמת חוסך' ויחזק' אף לרך לעשות חלטה נטילה כהלכה כי' א"ל לו לילך ד"א ולשפס' או' לקנה' צמוד ר"ר שור' על ידיו אף מאחר סוף טעה' לרך לנקבו' א"ל לברך ענשי' אלא' יעשה לרכיו חלטה ואח"כ יברך ענשי' ואשר ילך ולכן לרך ליזכר' שלא יפסיק בדברים מעט שפסל ידיו עד שיכנס' לבסי' ויטול שניה ויברך ועיין ש"ע ר"ז סי' ו' סעי' ג' בן א"ח שם אות ב':

ג **שם** משום כל השקלו וכל שיוכל' לסעוד' עטמו' עד כדי שיעור הליו' פרס' אין צו' משום כל השקלו' ולא משום סכנה' צין בגדולים' צין בקטנים' לר"ס וי"א שפ"ח אינו יכול לסעוד' אף עטמו' פחות הרבה שיעור' זה א"ל כח הדוחה' אינו יכול לסו' גובר' על כח המחזיק' אלא' רק ע"י סיוע' שדחוק' האדם אף עטמו' מעט כדי להוציא' הפסולה' אין נקרא' זה משום נקבו' בידים כדי שיעבור' על כל השקלו' כיון דכח הדוחה' לרך לסיוע' שלא שדחוק' א"ע מעט' וזה שאינו דוחה' אינו אלא' שז' ואל' העסק' הוא אבל אם נחצרה' האוחז' מחר' עד שכה' הדוחה' גובר' על כח המחזיק' לטויל' הססולה' מבלי' שימך' לסיוע' דוחה' שדחוק' האדם א"ע אפי' מעט' הרי זה עובר' על כל השקלו' אם משה' נקבו' ר"ז במה"ח' אות י"א בן א"ח שם אות ב':

נא **כתב** בס' חסידים סי' חסידים אדם לרך לסו' מבטנים' בחוץ' שג' וכל קרבי' אף שם קודשו' שלא יסו' בקרבו' עטמו' לרך קודם שיחטל' וקודם אכילה' ושחיה' שסוף לרך לברך יעשה אדם לרכיו קודם שילך לזיכר' וקודם שיאכל' והציאו' בן א"ח שם קודם אות א':

נב **צריך** האדם לעיין שלא ידבק' במגעו' אלא' כשהולך לזיכר' שג' שמו' רגלי' כאשר תלך וכו' ולכן כחוב' של נטילת' מעל רגלי'. סי' חסידים סי' חסידים ופי' אלו'א' שם ולכן כחוב' ד"ל לרך כחוב' של נטילת' וכו' משום דצ' כדנזק' בסס':

א **סעי'** א. ירחץ ידיו וכו' כחז' בס' חולפה יעקב דבוסר' איהא' הסוכר' שחרית ד"א ולאנפל' ידיו חייב מיה' ביה' שסכ"ג כנס"ס' אות ד' הי' אות א' ר"ז סי' א' אות ז' במה"ח' דרכי' סי' א' אות א' ש"ז דף ח"י ע"א, צייט' אות א' יכ"כ

לרץ שינגס ואח"כ יכול הפנים לפי מ"ש בזהר דר"חא חדא
 איה צבי"כ שכל וסבילו ש"ל דף ח"י ע"ל וחלל איה נזין
 ובי"ע איה ז' ובהא נמי יש טובין לשפך פיד ורומאים פנים
 קודם סנינוב:

שם (ט) בנים וי"א גם אשר יר וכו'. כי הר"י אבודרס
 סבילו מרן ז"ל ב"י ומהם עליו ומורים ז"ל ב"י
 איה ג' כח ליושב דבריו וכן סלבוס ובי"ח ור"ישה סוף ס"ו
 ומנ"א סעיף ב' אכל המלמד איה א' כח חיל ואני מלמדי
 לר"י ח"י נח"ב א' סכתו בדריו ואשר יר אס נפסד וכו'
 ויה מבורח דבריו מרן ז"ל דכל שלא נפסד לא יברך א"י
 עכ"ל. גם הע"ת איה ב' כח ח"ל ובי"ע פ' הירושא ספק דבריו
 מרן ז"ל וכן נראה עכ"ל. ובי"כ ב"ס סכו"י ח"ל כל פירי ברכות
 ש"ס מן ענני" עד סוף ברכה החורס כולם חייב כה"ס
 לסדר ולברכ' כל יום אע"פ שלא נחייב הוא בכה לפיכך ה"ס
 רמזים נפלאים אל אורות עליונים וכו' ח"ן מברכה ענני
 וברכה א"י ש"ב ברכות אלו אס לא נחייב בכה אין לברך
 עליהם עכ"ל ובי"כ ב"ס פ"ה בשער ברכות פ"א. ובי"כ
 סרשי"ם ב"ס נה"ס דף פ"ז ע"א. ש"ל דף מ"ס ודף מ"ו. ז"ל
 ח"ל ה"ל וברכות איה ש' ובי"כ בברכ"י ב"ס ו' איה ג' ח"ל
 לענין דינא נקצין כ"ס סרשי"ם ז"ל ודעמים שלא לברך
 בצדק אס לא עשה לרבו עכ"ל וענין גם לסר' ופס' ללכ ח"ל
 איה ד' שסר"ך להביא בשם כמה מהר"אשונים וסאחרונים
 דס"ל כן דל"ן לברך ויעו"ש:

שם (י) מ"ס הפסולים לנשי"א לשעורס (ב"ה לקמן ס"ו ק"ס)
 כשרים לנשי"א לחפלה מיהו יש מי שאומר וכו'
 כחכ המנ"א סקי"ג ח"ל כוונה רמ"א דדוקא מ"ס שנשמו
 מר"אס או נעש בכה מלאכה המזכרים ב"י ק"ס אכל כלי
 וכה נברא איה מעבד ומבדק כמ"ס בשע"י ז' עכ"ל (כן הוא
 לפי סנהא בבה"א"ס סקי"ג וידי אפרים וסל"ס) אכל כ"ס
 סקי"ג ז' חמס על המנ"א וכתב שלא ידע מאין המנ"א דבר
 ז' סקי"ג. וסב מלא ב"ס דבריו שכתב שלא יברך ויעו"ש
 גם המאמר סקי"ג דחס דבריו המנ"א וכתב דמאן דקפיד אכלי
 וכה נברא קפיד אמ"ס הפסולים ומאן דלא קפיד בכה לא קפיד
 בכה וכן הוא משמעות דבריו הפוסקים שכוזלו ב"י וכן
 משמע בדריו מדובר מורים ז"ל ב"י וכו' וכן משמע לי
 מדבריו כלבוס ז"ל עכ"ל וכן עוקר משום דקיל דסביל אפילו
 כנגד מרן ז"ל ואפילו כנגד הרוב כמ"ס זכ"ל ח"ל בכלכות
 ברכות איה ס' וח"ג איה ס':

מ"ס (יא) שהכניסו לבס"כ לקנה בכה פסולים לנשי"א כיון
 דמאוסים הם וכמ"ס ב"ה ב"ס ק"ס וסבילו בכה"ס
 ש"ס סקי"ג דמים ששמו מהם חזיר או כלב פסולים לנשי"א
 מפני דמאוסים בשמים ואע"י דהו ממא"ס שס' סקי"ג חלק
 על ב"ה ע"ש מ"מ יש לחוש לספק ברכות. וכן ספק סרס
 בן א"ה פ' אחרי קדושים איה ו"ג דמים שהכניסו
 לבס"כ פסולים לנשי"א:

ולענין נשילת ידים של ב"ה כח סכיל ח"י מ"ס כוון
 חו"ה לרובא דלוינ"י דעמלא כשילוא"ס מצבי"ס שופכים
 המים שכלי שכוליו עמס לבס"כ ואינם נשלים וידיהם מס'
 אוחס המים ובי"כ רב"ה"ג ב"ס ונח"י ד"ק ח"י ס' ק"יו איה
 מ"ה ח"ל ואין דידן יש לנו כלים מיוחדים שמונים חמ"ד
 בב"ה ואין נשלים מהם לידים וכן נכון לעשות כן לכל אדם
 עכ"ל. וכן נוסח חסדי"ה ב"ה אל יבד"ן דל"ן נשלים וידיהם
 מן המים שהכניסו לבס"כ מיהו בשעת דחמ"ס יש להסיר

ע"א קולר ש"ס ס' פ' איה ג' בן א"ה שס איה ובי"כ בשער
 סכנות בדרו"י סלילת דרוש א' דירחץ פניו. וכן כחכ פ"ה"ה
 בשער חיקון מל"ת פ"ג ואע"י דכחכ שס בשער הכוונה דירחץ
 גם רגליו. מיהו ב"ס פ"ה"ה לא כחכ דירחץ רגליו. וכן בשער הכוונה
 בדרו"י ברכה ששחר לא כחכ דירחץ רגליו. וסעמס כחכ יפס שס
 איה ב' י אין ב"ו כח לרחות אה סח"לונים מעל רגליו כ"י שס
 סוף חוקק אחיזה. לבד סכנות ברכות העבודה וסמק"ס כחכ
 בס' ורמ"ז אסרן וצ"ו אה ידיהם ואה רגליוס וצ"ו חב"ן רח"ה
 ע"ס כי כוונה הסנה יכולס ה"א שחנן עכ"ל. וסבילו בן א"ה שס סוף
 איה א' ובי"כ סנה בלולס איה ב' ובי"כ ש"ל דף ד' ע"ג:

שם (ו) ויברך עני"י. לפי סידורס עסקניות כן וי"א
 שלא נעשו בלילס בבשר המטוק לכן חקנו ברכה
 קודם שיקרא ק"ם ויחפלה. כי הר"א"ה. אכל הרש"א נחן
 פעס דבשחרית נעס' כב"י"ס חדש' שחמ"ר חדשים לבקרים
 ולריוס לכוונה ל"י ולריוס ססרה לעבודס זו ככהן מן
 סכור ע"כ חיקון נפילס בעת. סס"א. ב"י פרושס איה א' ע"ז
 סקי"א. אכל לעסס א"ה דנשי"א שחרית הוא משום שיבחה וכה
 מלך לסעביר ר"י ססורס בלילס על סידורס וסוף מנמ"ר שבה
 דף ק"ס ע"א. ולעסס ססורס דמאן דנא"ס עשים טע"ז דמח"א
 בשס"ן נשי"א ובי מהער אהדבק סקי"ג בידים א"ן לברך ענני"א
 כי סכנס ור"י אין לברך רק ע"ל סמ"ה. פרמ"ג א"ה איה
 א' ונפקא מנה מן סעמ"ס דלסר"א"ס א"ן כלי מדינא ומ"ס
 הפסולים לנשי"א לסאורס כשרים דא"ן ובחש"ל ה"גנה נמי אס
 כיו דיוו סמנוס"ה מבדק ענני"א. ולסרש"א לר"ך דוקא כלי
 וכה נברא וכל דבריוס סכרי"ס נשי"א לסעורס ובחש"ל
 סמנ"ס איה לר"ך לברך ענני"א. וסע"ז בלילס ש"ך פעס
 א"ה ולא דווקא ונא"ס ביוס ס' נשי"א ש"ך כו"ר לבד. א"ה סס.
 וענין כמ"ס איה א' ועוד נפ"מ ב"א ישן בבחי ידים ויודע
 בור"א שלא נעס במקום מטוק. לסר"א"ס אין מבדק ולסרש"א
 מבדק. א"ה סס. מ"ס סס:

שם (ז) ויברך ענני"א. מי ש"ס בידו א' מכה ואינו נשיל
 כ"א יד א' אפי"ס יברך ענני"א. ש"ה שסס"ף ונח"י ד"ק ח"י
 ס' ו"ג וסבילו ר"א"ס ממנ"א ס' ק"ע סקי"ג ע"ש ובי"כ
 מכרי"ה בשי"ה רב כעל"ס ח"א ס' ח' ע"ש:

שם (ח) ויברך על נשי"א. כחכ בשרשי"א דמ"ד אחר הנשי"א
 יברך ולא ימתין עד סנינוב. וסבילו סכסי"ג ברה"י. ע"ה
 איה ב' א"ר סעי"ג ה' ובי"כ ברכה אברהם ח"ג דל"ן סנינוב
 מעבד ברח"ס זו וסב"ד סכסי"ג ברה"י"ס איה ו' מנ"א
 סקי"א. ובי"כ ב"ס מ"ס דף ג' ע"ג דיברך קודם סנינוב. אמ"ס
 סמח"ה"ר איה א' כחכ ב"ס סמ"ס יגד"ן כי אין כ"ר סרס
 עד אחר סנינוב וכחכ ז"ל וסכ"י נראה דלא יברך עד
 שינגס ידיו ודלא כמ"ס סכסי"ג ב"ס סקי"ג ע"ש. אכל סרס
 ב' א"ה (נ"י) שס איה ס' כחכ ח"ל לפיד רבינו האר"י ז"ל
 אחר סנני"א סכלכס ג"פ בסיוע"ן נעק"ס ר"י לנשי"א לכן
 לר"ך לברך ח"ק"ס קודם סנינוב ודלא כסאחרונים ז"ל דכחכו
 דלויס נעק"ס אלא עד אחר סנינוב ולכן ס"ל לברך אחר
 סנינוב וכן מפ"רס ב"ס רבינו הרש"ס לברך קודם סנינוב עכ"ל
 וסמנ"ה סאנשי"א מעסס נוסכ"ס לשפך פעס רביעית כ"י
 ססמ"ס סרש"אונים ילכו לסס וליכא חששא עוד לכ"ע וכן
 דל"ו לנס"ו. וענין עוד לקמן איה ו"ג:

עוד כחכ סמח"ז"ר איה ב' ח"ל לפי האמור ונגב הידים
 החלל ואח"כ יעול כפ"ס כי סרסי"ס סנינוב וס"ל
 דגם אס ינגב ידיו אס לא רחץ פניו וסלך לבס"כ ורחץ ידיו

לתפלה ג' מיהו יש מי שאומר דלא מברך עליהו: ב' ידקדק לערות עליהן מים ג' פ' להעביר
רוח רעה ששורה עליהן: ג' ה' לא יגע בידו קודם נטילה דפה ולא לחוטם ולא לאזנים ולא לעינים:
ד' אפילו מי שנמל ידיו לא ימשמש בפי הטבעת תמיד מפני שמביאתו ידידי תחתונות ז' לא יגע

במקום

ה שם קח:
ו שם נטילת
ז ב' לנעם כשי

כף החיים

חחן את הכלי לשמאלית כדי שחשוק בו פנים לסראות כנענע
לשמאלית כנגד סימנים שחיו כלדון כחור על עבדו לשמשו.

בן איש שם:

(יד) צריך ליטול בן האלצנות וסבך עד פרק הזרוע.
פעם שער ברכות פ"ג ע"ה דף י"ח ע"ב.
בן איש שם או' ב' וסא דמוטיל ביוסכ ונפ"ב עד קשרי
אלצנות כחב מכרי' למח בעיה דף י"ז ע"ב ביוסכ אינה
שולטת ביוסכ ט"ב אינה מקפדה על דבר מוטע כח כי כל
סיוס שלם בעומותיו. וסביאו בן איש בלוח הנז' :

(זו) אחר כנענע ג"ס בסיונון לריך לשפסף סיוס זס
בזה וכמפורש בדברי רבינו הארי' ז"ל בפעם

שס. טו"ה דף י"ט פ"א. ואפ"י כי מסתמיו דבריו לראש
דסני בשפסף פ"א בלנד כנה מלינו לרבינו סרס"ש ז"ל
דמלריך שפסף ג"ס וסדר כוונות כלל פסס מן סג"ס ולכן
צריך לזכר לעשות שפסף ג"ס. בן איש שם לוח ג' ושיין
כס"ה דף פ' ע"א. וכחב בן איש שם דנעת שפסף וסר
שיכוו אלצנות זקופות לזר ממלה ולא יכוו כפופים. וכוונת
כנענע וספסף עיין לקמן ס"י קס"ב או' ב' :

(זו) אחר שפסף לא חנית אלצנותך כפופים למסס
אלא חיבך ומיד חזקך ידך ואלצנותיך למעלה

וחנניסס עד סראש ולפחות חנניסס עד כנגד הפנים כי
הפנים גס סס מכלל סראש וסברך ענפי' חיבך ומיד כשר
חרים וסזקף ידך כדי שלא חסיה כנכסח ידך לבטלס כמ'
זכ"ס סססור להנניס ידיו צריקניא וססיינה ידך גבוהת
זקופות עד שססיס כדרכס דלך מנכריס על נטילה ידים
סססא לטון כנשטות כמו וינפלט וינפלט ואין מנכריס על
רמח' ידים וסזסר כשנניס ב' ידך כנגד סראש כנענע
קשרי כזרועות ססס אילי כזרועות הנקראים בלפי' קובדו
ובלטון ערבי עכס לפנים מן סנוף כסוד וכל אסוריכס צ"הס
גס לריך לפסוט ב' כפית סיוס כנה כדרכס כמי סרולס
לקבל כסס איזס דבר וססא לרמוז על קבלת סססרס כסס
וכמי' רבינו ז"ל בשי' הכוור וסריה. בן איש שם לוח ד' :

וכתב מלי' דף ג' ע"ד רמי שאין מנניס ידיו למעלה
אחר כנענע כסא ככלל כל ססזול כנפי' וכי ע"ש

ומי' כס"י ביע' לוח ד' כסלכות נטילה ידים דנשעת הננעס
יחמר ססוק שסא ידיוס קודם וכי' כחב סרו"ה ס"י ה' לוח ב'
דאין לאומרס כיון דלא צריך סריין ברכת ססורס וססא דרור עיי'ס:
(יו) מי' סנכל ידיו ואח"כ נגע בידיו של אחר שלא נפל
ידיו לריך לחזור וליטול פ"ב. רוח שם לוח ו'

וכי' בן איש שם לוח י"ב כסס לב חיים ס"י סיס :

(יח) סעי' ג' לא יגע בידו קודם כ"י לפס ולא לחוטם וכי'
כחב כמיוק ח"ל ולי דהך קפירא דנעסס קודם

נפי' לפס ולעניס כייור דוקא שלא ליגע בפנימיות אברים
סללו אכל במחזק לליב עכ"ל וכן נראש מכרב פרישס ס"י מי'
לוח ס' וכי' א"ר שם אכן כחיד"א ז"ל במחזיר כסא לוח ג'
כחב שאין דבריכס מחווריס דולאי דמצינא ומחזן כסדרי נינסי

(ד)

כמי' כזכ"ל שס כיון שאין מברך על נטילה ידים :

(יא) שם מיהו יש מי שאומר דלא מברך עליהו. מסתמיו
לסון זס משמע שלא יברך עליכס כלל לא על נטילה

ידים ולא על נקיוח ידים אכל סלכות כחב דליו מברך ענפי'
אכל מברך על נקיוח ידים וכן כחב סדרישס. וסמניא סק"ס
כחב סא דכחב מרי' דלא מברך אפסר דמייורי כסא שלא רולס
לסחפול עכס עכ"ל. אמנס כספר פרי לריך דף ע"ד ע"א
כחב וז"ל ועל נקיוח ידים אלו יכול לברך דלא נחקס זו אלא
כשלינו רוחן במים אלא מקח ידיו במידי דמנקי אכל

כסרוחן במים לא שייכס. ולפי' מי' כספסף א. דמיס כססוליס
לנפי' כסיריס לנפי' דסחריה אלא דלא מברך עליהו פ"י

דלא מברך כלל דלא כדכחב סלכות ונמסך סמניא אחריו לומר
דמברך על נקיוח ידים אס רולס לסחפול מיד וליח' דברכס
זו לא שייכא כססול רוחן במים עכ"ל וכי' סמחמ"ר סקי'
יע"ה בלורך. וכי' כרב טוב סלום סקי'. וכן עיקר דכניל :

(יב) סעי' ב' ידקדק לערות עליהם מים ג"ס וכו'. כחב
רבינו הארי' ז"ל בשער הכוונות ח"ל סדר נטילה

ידים של שחרית כנס כחחלה וטול הכלי של מים בידו
סימניה וטונו בידו השמאלית ואח"כ שופך מים מידו השמאלית לידו
הימנית ואח"כ יספוך מים מידו הימנית לידו השמאלית כיו

פסס א'. וסחר כסדר כסס פסס ב' וכן כסופן שסחרוחן כל
יד ויד ג"ס ולא סחחלס יחד ג"ס כל יד אלא פ"ה ביד זו
וסעס אחרת ביד כ"י כסיונון כי על ידו כן רוח כסומלס

סנקרס סיכח' כח מלך סיא ומקפדה ודולגת וקופלס עד
סנעחקס נגמרי משס וסס ללו אינס נעחקה. וכן נמל'

כזסר ככחיב ר' סכ"ל. וכי' כס' פע"ה שס סיג וכס'
מלי' דף ג' ובס' ע"ה דף ע"ב. ביע' דיני לפי' לוח ד'

בן איש שם לוח א' ודלא כססדסי' כסיוו דרבי' כננסי'
כננסי' וסאר אחרונים סכחב כסס כזסר דיערס ג"ס
לעפ"ס וכי' יע"ה. מיהו מי סרולס לסחמרי יספון סחלס

ג"ס לעפ"ס וסב וספ"ך עור כ"ס על כל יד ויד כסיונון
וכמי' כזכ"ל לוח טו' וכי' כסס' וסרב ארליח כסיוס

כסיון כרב יפס ללב (כרי') כחיל לוח ז' וסחר טוב אס
יספון ג"ס לעפ"ס ועור ג"ס כסיונון וכמי' כיעני' כסידורו

עמודי סמיס וספח סדרי וסססיס לפחות מוכרח' ז"ל
כס' כף כחיס ס"ה סוף לוח כ"ב וכן כססיס ה' יפס

ללב כס' יע"ה. אמנס עיקר כסא כדברי הארי' ז"ל
דכיון עסירס ג"ס בדילוג על כל יד נקקרס כסומלס וסלכס

לס וסחר לו לברך גי' קודם סנינוב כמס"ל לוח ח' יע"ה
וכסעס סססיס מוליק כסומלס לפי' כססמלס סיא מנחי'

כחיוניס ססס גבורות קסות כמזכר דברבי הארי' ז"ל
וכמיס סס חסדיס כידוע וכי' יכסול כססדיס ויכסלו כנבורות.

(יג) יש מדקדקן שלא חקבל יד הימנית אה הכלי
השמאלית בשום פעם אלא יד השמאלית אחר
שהשפוך על הימנית חנית אה הכלי בחרץ ואז הימנית חקחכו
מן הארץ והשפוך על השמאלית אכל הימנית בכל פעם סיא

באר הגולה
ח ב"י לדעת רש"י
ב"ח בשם הרמב"ם
ו' חז"ל השב"ח
והרמ"א וספר
הזכר פירש ויש
בסוק ויאמרו
אל אחיכם בזה

במקום הקזה שמשמשו היד מו"ק לחבורה: ה"ל יגע בגיגית שבר שמשמשו חיר מפסיד השכר;
ו' אין צריך רביעית לנטילת ידים לחפלה: ז' טוב להקפיד בנטילת ידים שחרית בכל הדברים
המעבבים בנטילת ידים לסעודה: הגב מיכו אינו מעכב לא כלילא כח גבדא ושאר הדברים הפוסלים
בנטילת הסעודה (מרדכי ריש פ' אל' דבריה תשובת רשב"א סי' קל"ה: ח בנטילת ידים שחרית
אין

כף החיים

אוח ויד בשם החסיד דמנהג זה הוא סגולה טובה לקטנים
כדי שיגדלו בטוהר ויהיו גידולי הקדש;

(כג) **אבר** לננוטח העצבים אין לחוש כי רוח טומאה זו
אינו מתאווה לשרות אלא בכלי של קידוש
במקום קדוש שנסחלקה משם שהם נופח ישראל כשם
ישנים ונשמחם הקדושה מסחלקה מניסם ואז רוח הטומאה
שורה על גופם וכשנשמחם חזרה לגוף מסחלקה רוח
הטומאה מכל בגוף וכשחזרה על הדיים בלבד. ר"ז שם. וכי
המש"ז שם. עמ"ש שם:

(כד) **כתב** המג"א סק"א ח"ל ובסד"י כחוב שלא יגע
במלבושיו עד שיטול ובגמ' לא משמע כן עיין
סי' מ"ו (ר"ל דשם מסודרים סדר דרכו השמר וכן הוא
בשים וכו' כשלוש מברך מלביש ערומים וכו' כשיטול
ממעיו מברך וכו' כשחוגר וכו' כשמשים כובע וכו' כשיטול
ידיו יברך וכו' הרי דנסי' מסודר בסוף אחר לביש כל
בגדיו. מחס"ס) ובדרכו דף י"א אל חיטול חלוקק שחרית
וחלש עכ"ל ועיין נמי בלביש ריש סי' ח' שבי' דין זה
של סד"י חומרה אחרונים הוא ומדברי מרן בסי' מ"ו
שהביא דברי בגמ' ללכת מבואר דלא ס"ל כסד"י עיי"ש
וכר"ז סי' א' אוח ז' כתב אע"פ שמדין החלמוד מותר ליגע
במלבושיו קודם נט"י מ"מ חכמי סוהר סוהר מאד שלא ליגע
במלבושיו קודם נט"י וכל יד"ש יחמיר לעצמו כדברי סוהר.
וכי' פ"ח שם ועי"ה דף ט"ז ע"א לא יגע במלבושיו כלל
קודם נט"י. וכחכ' בן אי"ח שם אוח ו' י"ש בני אדם אשר
בזמן הקור לובשים אנפילאות דרגליס בטורס על מפתח
קודם שיקמו לעשות נט"י ולא יפה עי"ש ואריך להוסיף ע"ז:

(כה) **סעי'** ה. לא יגע בגיגית וכו' ואפי"ה נטל לא יגע. ב"י.
שו"ג אוח ח' ועי"ה מאמ"ד אוח ח':

כו **סעי'** ו' אי"ל רביעית וכו' דלא גרע מכל מו"ד דמנקי.
ומיכו לדעת סו"א"ס ב"ס' ח' י"ל גם כן דלא
מברך. ביאורי הגר"א אוח ז' וכי' מלי"ש דף ד' ע"ג דהמים
לריך שיהיו רביעית עיי"ש. וכי' הרש"ש ז"ל ב"ס' דף ע"ב ע"ב
הגר"מ וזמן טעם בסיד יו"ש. וכי' סו"א"ס ח' ח' וי"ח
לריך לזהר שלא לשפך פתוח מדיעית כדי שלא ינכס בספק דרכו.

(כז) **סעי'** ז' טוב להקפיד וכו'. הג"ה. מיכו אינו מעכב
וכי' כתב סמו"ק משמע מחס"י רשב"א למאן דבטי
נט"י בשחרית נטילת מעליא קביע וכל הדברים המעכבים בנט"י
דשע"ה גי' כלי וכן גבדא וזי"ש פסולס פסולס כה לנד
מנינו דל"ט מעכב וכו' ודלא כמ"ש בבה"ש ע"ה ומ"ה שרשם
המלה ספקים מה' הרש"בא ליחא וכו' וסי"ח ולע"ד נראה
יש חשש דרכם לנטל כשאין הנטילה הנוגה בכל דקדוקי חז"ל
בזעזע כנטי' שא"ס לא עש"ה כחקנה לא עש"ה ולא כלום
ואין לברך עליה עכ"ל ועיין מ"ש לעיל אוח ויד ומאמ"ד אוח ב'.

(כח) **סעי'** ח' נטילה ידים שחרית אין נטילים ע"ג קרקע
אלא

ושכן משמע בזה"ק ובאלפסי וז"ל שלכי דברכות לכת"מ
מסאנו ומסרנו מעד"מ שם והפ"ח סי' מ"ו עיי"ש וכן הסכים
מאמ"ד סי' מ"ו אוח ג' וכי' של ד"ח ע"ה ושפ"ח סי'
מ"ו אוח ג' בשם סו"י:

ואם נא לו חיובך בכל כח"ל בחור כשיטה יחמך על ידי
בגד, וגם לא ישאף אבק נחיריים קודם נט"י וא"ס
החלוקה מאד יקום ויטול ידיו ואח"כ ישאף כאבק חבל בשיטה
של היום או שיטה של אחר חט"ה לילס אי"ל להזכר בכל
סני"ל אע"י דכחכו דטול ג"פ. בן אי"ח שם אוח ט"ו:
י"ג **שם** ולא לחוסר וכו' בגמ"ר שם דף כ"ט כחוב יד
מסמא יד מחרשה יד מעלה פולפוס ופ"י רש"י
ז"ל יד לפין מסמא קודם נט"י יד לאוון מחרשה יד לפ"ה
או לחוסר מעלה פולפוס רוח החוסר וכפ"ה עכ"ל וכחכ'
בסולה בלובס סעי' ג' חז"ל ומ"ס שהר"ר מסמא ומחרשה
וכי' אע"פ שאינו כן בחוסר העיין הענין הוא בחורס ור"ל
כטובע באח"ה מאלס נעשה בזה"ה היום סומא או חרש בחורס
כי לא יבין מה שיראש בחורס ולא יבין מה שישמע כמ"ס
מ"י פור כיא עבדי וחרש כמלאכי אטלח ועיין פער כעבורס
פרק י"ב דף מ"ט ע"ג עכ"ל:

(כ) **שם** לא יגע קודם נט"י וכו'. וכן לריך לזהר מאד
שלא ליגע קודם נט"י בשום מחלל או משקש שלא
למאכ. ואריך להזכיר הנשים ע"ז ביוהר. כי רוב היקון
המאכלים הוא על ידס. ר"ז במס"ה או' ב' מש"ז סעי' ז'
ק"י שיע' סי' ב' אוח ח' ובעמודי הסלחן שם אוח ז' וסי'
קודם נט"י של כה"ס לריך לזהר עיין לעיל אוח ח' ובדיעבד
א"ס נגע בלובלס או משקון מותר חז"ל כלל ב' אוח ב'
ור"ס יחמיר על ע"מ. עמודי הסלחן שם. לפיד המלביש
המאכל שנגשו בו קודם נטילה ידים מהני שירחינו ג"פ.
עמ"ש שם:

(כא) **שם** ולא לאונים וכו'. וכן לא יגע לאמ"ס כגון מעט"ס
ולמס"ס או לזריך ז"ג ולא לאמ"ס שבגליה הו"כנים
לנטי' לכל בני ביהוה שלא יפאכס בידיו וכן זכר מאד בשע"ה
נט"י מן הכלי שלא יגע במים חור הכלי ויפאכס. ר"ז שם:
(כב) **כתב** המש"ז שם דר"ה לזהר לזמן ידיו הקטנים
בכל בקר כי חמירא סכנהא מאיסורא ובעולם
אין זכרים בזה ואינו יודע למ"ה עכ"ל וכי' החיד"א ז"ל
במ"ב סי' ב' אוח ח' חז"ל וזכר לרחק ידיו הכנים הקטנים
כר"ה ולא יפאכס כל אשר יגעו וחסרס הסמ"א בכל ח"ו
ע"ל ובשע"ה דר"ז שם כתב הסע"ס דכחכו לסקל בגיגית
קטנים שלא חנינו לחיטך לפי שנאמר ויעקב כניסח נפ"ש
הקדוש בזה"ה הוא ב"ג שנים וי"ח. ח' לזכר וי"ב לנכנס
זלמן נחמ"ה או במלה מה"ה ונעשו בני עובדים וחמלה
כניסח נפ"ש זו הקדושה היא בחיטך לחורס ולזלחא שחיבו
חכמים לחק' גם במלה מילכ ולכן סוהר מנגיעה קמן
מ"ס המלה ואיך קודם יאמר לו עכ"ל וכחכ' בן אי"ח שם

אין נמשלין ע"י גבי קרקע אלא לתוך כלי: ט"ז מים של נשילת ידים שחרית אסור ליהנות מהם ולא ישפכם בבית ולא במקום שעוברים שם בני אדם: י"ט נמשל בלי מים ביד ימינו ונותנו ליד שמאלו כדי שיריק מים ע"י ימינו תחילה: יא"ז לא יטול ממי שלא נפל ידיו שחרית:

ל שם חזקה.
ט שם פ"י מקו על
סמוק ויכר יוסף חת
חזיו. נשם נפשה

אם

בף החיים

אלא לתוך כלי. אע"פ שכתב זה רבינו בשם סוחר גם כפוסקים מודו בזה דמיון דמים עמלים הם שמתעבירין עומאם השורס בזילס בידים לר"ך כלי לקבלם ולשליכם שלא במקום דריסה סרגל, ש"יג אוח י"א:

שם (כט) אלא לתוך כלי אבל ע"ג קסמין אסור. עיין סי' קפ"א סעי' ב' מג"א סי' ק' ופ"י דבריו במחש"ס וז"ל עיין סי' קפ"א סעי' ב' דמים אחרונים אף שאין נוטלים על גבי קרקע דרוח רעס שורס עליסן מ"מ על גבי קסמין מותר, הכס סיינו טעמא דרעס סנטי"א הוא משום מלח סדומיה או ט"א ע"י"ס בנ"י אי"כ המים יחד עומאם על ידי סנטי"א עדיין אין רוח רעס שורס עליסן אלא בהגיסם לארץ או רוח רעס שורס עליסן וכיון שיש דבר מפסיק בין המים לארץ אין רשות לר"ר לשרוס עליסן כמ"ס מג"א לקמן לכן שרי ע"ג קסמין משאי"כ כאל"ר שורס על הידים ועל ידי סנטי"א מעביר הר"ר מן הידים ושורס הר"ר על מי סרחי"א ואי"כ מאי מהני ע"ג קסמין נהי שיש ספסוק בינס לקרקע כא' כדר שורס עליסם רוח רעס ולכן לר"ך כלי ליעול לחוכס ולשפסן במקום שאין אנשים עוברים ומכ"ס כחב סרבי"י בשם סוחר שאין ליהן אותן המים למכשפות וסביחא כחב דאפילו לכל אדם סהאלו אותן המים אין ליהן דודאי דעתו לכישוף עכ"ל ויכ"י לנ"ס ופרחי"ג בא"א סק"ז. משמע מוס סא דבעינן שיעול לתוך כלי לאו משום דאין סרי"ר סתלקה בלא כלי סתחחון אלא דעיקר סקפידא סא כד"י שלא יעברו עליסם ד"י ארס ויוזקו בזה אי"כ מי שאין לו כלי שיעול לחוכס מותר ליעול במקום שאין עוברים שם בני אדם או לתוך גומא סהמים נכלעים לחוכס וכן משמע בסי"א בחי"א כלל ב' אוח א' סכתב וז"ל ולכן אסור ליעול על סקרקע במקום סבני אדם סולכ"ס עכ"ל. משמע סא במקום שאין סולכ"ס שם בני אדם מותר ליעול. ומ"מ לכהחלס לא יטול אלא לתוך כלי מפני טעם סוחר סהבנ"א סב"י וז"ל וס"ך צני' לאתקדשא כך צני' חד כלי לחסא וחד כלי לעילא וכ"י דא ברין ודא ארור וכ"י דא קדישא ודא מסאבא עכ"ל. ועוד מ"א מפני סיכל לסלסלו ולסבנ"א סמ"ך למסחו כד"י שלא יפס"ך לנ"ך ד' אמוח בלי נפילה ידים:

שם (ל) אלא לתוך כלי. אע"פ שכתב זה רבינו בשם סוחר גם כפוסקים מודו בזה דמיון דמים עמלים הם שמתעבירין עומאם השורס בזילס בידים לר"ך כלי לקבלם ולשליכם שלא במקום דריסה סרגל, ש"יג אוח י"א:

שם (לד) יוד. נוטל כלי ע"י ביד ימינו וכו'. וס"ה בנטי"א לסעודס כמבואר בזה במדרש רוח דף קכ"ב ע"ד ודקניג ע"ב חליחאס וכ"י. וע"ס. יוספ לנ"י ח"ג אוח ב' ויכ"י מחש"ס ר"ס ס"י קני"ת. בן א"ח פ' שמיני אוח ד':

שם (לה) נוטל ג"מ ביד ימינו וכו'. מסאבנ"א דל"סר נמו ודאי לר"ך לעשות כן בדח"ר ימין וסמאל דעלמא אזלינן לא בחר דידים. א"א ס"י קני"ת אוח א' ויכ"י טעורי סעלמון על ק"י סנטי"א ס"י ב' אוח ב':

כתב (לו) רמ"א דף ס"ה דאס אחר מערס על ידיו יערס ימימין לימין ע"כ. וטעם ד"מין סהול רחמי"ס. א"ר אוח ס':

שם (לז) י"א. לא יטול וכו' פ"י שלא ישפוך לו על ידיו אבל לכבול לו מים מותר ויכ"י בנ"י בשם סוחר סספעס משים וזהם סססור על סעמא. מ"א סק"ח ויכ"י סולח בזילס אוח ד'. ר"ז או י"א.

ל"א (ח) יטול ידיו ממסרחה אש"י וסודיה סנס סעלסל ידים חחלס מפני סהול נדס כל זמן שלא עכלה וכ"א ר"ז"א לסרס ידיו ע"כ לא יטול ידיו מנדר. מ"יג ס"י ב' אוח ס"א. ויכ"י בספרו קשר גדול ס"י א' אוח ב' וכן יס ליוחר שלא יטול ידיו מן העכו"ס. לב חיים ח"א ס"י ס"ח וחי"ב ס"י ד' וס"י ו'. וסבי"א בספרו ר"ח ס"י א' אוח ו'. ואשרי מי סיכ"ל ליחרס שלא יטול מל"סס זכ"ס סנס סהול סקורס ודפססן מרין צססי"פ אכ"י ס"י י"א סנטי"א ב' ח"ל אסור להסחמס בל"סס כלל בין גדולס בין קסנס וכ"י בל"ח"ס שמוס אמרו ברחי"א סניו ידיו ורגליו וכ"י יסי"ס יוספ לנ"י ח"א אוח ס"י. וסא דכתב אשרי מי סיכ"ל וכ"י א"יג דמרין כחב אסור אינו אסור אלא ברחי"א של חעניט סמצי"אס ל"די חכס אבל בנטי"א של חיו"ב סאי"כס מצי"אס ל"די חכס ל"ח' ב"כ א"סור. משים סני כחב ואשרי דל"נו אלא וס"ר"וס צעלמא כד"י להסרחק מן סביעור ומן סדומס לו:

שם (ט) לא יטול ממי שלא נפל וכו'. כחב סנטי"א ס"ק ז' ח"ל וי"ל דסי"ס בנטי"א לאכילס וכ"ס סא סהרי ססס עיקר סחיוב מ"סס עומא"ס דס"ך חרומס עכ"ל אבל סאח"ר"וס דחו דכ"יו א"ר אוח ו' י"ל ארנן כסנב"י מאמר

אלא לתוך כלי. אע"פ שכתב זה רבינו בשם סוחר גם כפוסקים מודו בזה דמיון דמים עמלים הם שמתעבירין עומאם השורס בזילס בידים לר"ך כלי לקבלם ולשליכם שלא במקום דריסה סרגל, ש"יג אוח י"א:

שם (כט) אלא לתוך כלי אבל ע"ג קסמין אסור. עיין סי' קפ"א סעי' ב' מג"א סי' ק' ופ"י דבריו במחש"ס וז"ל עיין סי' קפ"א סעי' ב' דמים אחרונים אף שאין נוטלים על גבי קרקע דרוח רעס שורס עליסן מ"מ על גבי קסמין מותר, הכס סיינו טעמא דרעס סנטי"א הוא משום מלח סדומיה או ט"א ע"י"ס בנ"י אי"כ המים יחד עומאם על ידי סנטי"א עדיין אין רוח רעס שורס עליסן אלא בהגיסם לארץ או רוח רעס שורס עליסן וכיון שיש דבר מפסיק בין המים לארץ אין רשות לר"ר לשרוס עליסן כמ"ס מג"א לקמן לכן שרי ע"ג קסמין משאי"כ כאל"ר שורס על הידים ועל ידי סנטי"א מעביר הר"ר מן הידים ושורס הר"ר על מי סרחי"א ואי"כ מאי מהני ע"ג קסמין נהי שיש ספסוק בינס לקרקע כא' כדר שורס עליסם רוח רעס ולכן לר"ך כלי ליעול לחוכס ולשפסן במקום שאין אנשים עוברים ומכ"ס כחב סרבי"י בשם סוחר שאין ליהן אותן המים למכשפות וסביחא כחב דאפילו לכל אדם סהאלו אותן המים אין ליהן דודאי דעתו לכישוף עכ"ל ויכ"י לנ"ס ופרחי"ג בא"א סק"ז. משמע מוס סא דבעינן שיעול לתוך כלי לאו משום דאין סרי"ר סתלקה בלא כלי סתחחון אלא דעיקר סקפידא סא כד"י שלא יעברו עליסם ד"י ארס ויוזקו בזה אי"כ מי שאין לו כלי שיעול לחוכס מותר ליעול במקום שאין עוברים שם בני אדם או לתוך גומא סהמים נכלעים לחוכס וכן משמע בסי"א בחי"א כלל ב' אוח א' סכתב וז"ל ולכן אסור ליעול על סקרקע במקום סבני אדם סולכ"ס עכ"ל. משמע סא במקום שאין סולכ"ס שם בני אדם מותר ליעול. ומ"מ לכהחלס לא יטול אלא לתוך כלי מפני טעם סוחר סהבנ"א סב"י וז"ל וס"ך צני' לאתקדשא כך צני' חד כלי לחסא וחד כלי לעילא וכ"י דא ברין ודא ארור וכ"י דא קדישא ודא מסאבא עכ"ל. ועוד מ"א מפני סיכל לסלסלו ולסבנ"א סמ"ך למסחו כד"י שלא יפס"ך לנ"ך ד' אמוח בלי נפילה ידים:

שם (ל) אלא לתוך כלי. אע"פ שכתב זה רבינו בשם סוחר גם כפוסקים מודו בזה דמיון דמים עמלים הם שמתעבירין עומאם השורס בזילס בידים לר"ך כלי לקבלם ולשליכם שלא במקום דריסה סרגל, ש"יג אוח י"א:

שם (לד) יוד. נוטל כלי ע"י ביד ימינו וכו'. וס"ה בנטי"א לסעודס כמבואר בזה במדרש רוח דף קכ"ב ע"ד ודקניג ע"ב חליחאס וכ"י. וע"ס. יוספ לנ"י ח"ג אוח ב' ויכ"י מחש"ס ר"ס ס"י קני"ת. בן א"ח פ' שמיני אוח ד':

שם (לה) נוטל ג"מ ביד ימינו וכו'. מסאבנ"א דל"סר נמו ודאי לר"ך לעשות כן בדח"ר ימין וסמאל דעלמא אזלינן לא בחר דידים. א"א ס"י קני"ת אוח א' ויכ"י טעורי סעלמון על ק"י סנטי"א ס"י ב' אוח ב':

כתב (לו) רמ"א דף ס"ה דאס אחר מערס על ידיו יערס ימימין לימין ע"כ. וטעם ד"מין סהול רחמי"ס. א"ר אוח ס':

יב אם שכשך ידיו לתוך כלי של מים עלתה לו נשילת קציש ולתפלה עאבל לא לרוח רעה שעליהן אם שכשך ידיו בשלש מימות מחולפים יש להסתפק אם עלתה לו להעביר רוח רעה שעליהן: יג אם היה נעור כל הלילה יש להסתפק אם צריך לישול ידיו שהרית להתפלל ולהעביר רוח רעה מידי

באר הגולה
יב. ס. ס. ס. ס.
השני. חזוני למה
הוא.
פ. צ. צ. צ.
פ. ג. ג. ג.
צ. צ. צ. צ.
הוא.

כף החיים

יד אחרון בסגנון כחז בשם הארי זיל דלפיו נעויר כל הלילה לרין עורו גיש. וכן כרכיו בשורב הוא חי כיוא בשם ס' הרומה חרטה כי אחד מרבוותא קמאי שכתב דמפשיס קידס אור היום וגטל ידיו יש לו לישול ידיו קודם שחפלה או שיכב ללמוד דליה פוסלה בנשילת ידים דדרך שפוסלה בקידוש ידים ורגלים. וכבולו זכיל הוא נון. שיל דף יי עיג. שטיח הוא ייג. וכחז שם השטיח לכן נראה לנכוו כחש' הרמיה דיעלם בלא ברכה עייג. מיכו בשעה כדמק ים לסקל כסברת המחורים:

כתב עורס הרב דברי שלום דאף אם היה נעויר בחפלה כליה ויזן אחר חלוא חיל נשילת מכל וכל דיוון דכבר המשיך המוחין על ידי הכיחוט ועסק החורס כמו שעה טוב אין שליטה בהם דכבר הוחש כחן ונחבטלו עיי המוחין והחורס שעסק עכיל. וכיז אמלי בקונטרס שעה אחת ס' מלא. מיכו סייס שם דעוב לסחמור ולריך נטיי לשפור גיש אבל בלא ברכה. וכן חיל לישול לתוך כלי אלא יכול לישול על הקרקע אם אין כלי לפניו הרב בן איש (כריו) שם הוא ייג:

שם בהנה. ויטלם בליז. כחז שויה הוא חי וגראה דאם ספק ידיו בליה יכול לברך עייג. וכיז איר הוא חי וכיז בהנסות חידושי רעיק. אכן המאמר סיק חי השיג על הרבנים כחן ופעלה שאינו יכול לברך אף אם ספק ידיו עייג והביא דבריו סוה שלום הוא ס' וכחז וזיל וסנה שיש קלף לפסקם דבריו מיימ נכון שלא לברך דשויה עדיף ובפרט בענין כסברת עייג:

שם בהנה. ויטלם בליז. כחז איר סיק חי בשם ב"א דאם ישן שינה ערלי יברך משום דשייך ביה הפקיד פקדונו ביד הקב"ה ומחזירה לו אבל הוא זיל דחה דבריו וכחז שאף שכיב צי לא כחז זה אלא להרשעא דסיל טעם דברכה נפיי משום דלפקיד וכו' אבל לסרליש אין מברך משום דאין מעופות. וידו וסיל להביי דדברי הראש עיקר ואם נאמר דנפסק דברך כשישן שינה ערלי נראה דמפשיס אחר לחינן עלם משום רורר אלא דלפי זה בעינן דוקא שחין נשמי דפפוחו מזה אין רורר שורס דמשמע בזהר שבהי צייטו דל רלי לטעם משום דריר אף בזהר אין מברכין דלא נשעו דברכה אמלי דסכנחא כחש' רשיל פכיה ס' מיי ומיא וכיז צבי ברכה אברס דף מיע וכן נוטין דברי רמיה דף סכיו יעו"ש עכיל חס דלא כמשמע בקי שיע ס' ב' הוא ז' דאם ישן בליה שחין נשמי דברך ענפי ואע"ג דכחיו עולם על סעי' יג כחז דכשיע סיל כסברעא ויזשן שינה ערלי לרין נפיי וברכס עיימ מיימ סביל:

שם בהנה. ויטלם בליז. וכיז בסעי' ייג וטיו בספיקות אחרים דיעלם בליז עייג משמע מזה דבכל ס'ז אינו יכול לברך דאם לא כן היה לו לומר ואלי לברך וכן משמע מדברי הש"ע בס' ס'ז וזיל אבל אם יודע שקראש אלא שכאז מסופק אם בירך לפניו ולאחריו אינו חזר ומברך עכיל דמשמע דאנו יכול לחזור ולברך וכן סעלה

מאמר הוא ו' פרמ"ג במש"ז הוא ז' כסיס הוא חי כחז אליהו הוא ר' נוח שלום הוא ז' וכחז שם המאמר וכן נכחתי כחש' פנמיס לישול ידיו עיי מי שלא נטל ידיו עדיין לאכילס (ס) **סעי' ייב.** אם שכשך ידיו לתוך כלי שיש עלה לו נשילת ידים וכו' כחז מלא סקיס ויברך על נשילת ידים כחש' סעי' ייב ופי' דבריו סלג"ס דריל על נקוה ידים אכן הא"א הניה דברי המניא בליע עייג וכחח"א כלל ז' הוא ר' כחז דמברך ענפי. ולענין דינא כחז כחבנו לעיל הוא י' והוא יאל דבכ"ג אין לברך כלל משום דסביל עייג ועיין ביאורי הגרי"א הוא ייב:

שם אבל לא לריר שעליס. ואפילו שכשך גיש באלו המים לא מהני לסעביר הרורר דהא מיד פשיא נמאלו המים מהרורר ונפשו כסופיס. צי ולגוס ואחרונים:

שם אם שכשך ידיו בני מימות מחולפים יש להסתפק וכו'. וטעם הספק הוא דרגסי' לא אמרו אלא בה מורין סיא זו ומקדשה עד שירחוק ידיו גיש ושכשך רחוקה מקרי אבל מדברי הוה"ק נראה דלא מהני לסעביר הוה"קם אלא עיי שירוי כלי דוקא. צי לבוס ואחרונים:

שם בני מימות מחולפים יש להסתפק וכו'. וכיז במעביל ידיו בנסר גיש חשיב בני מימות מחולפים דקמא קמא חזיל וסני אחריו נטלה מלא סקי. מאמר הוא ז' חיי"א כלל צ' הוא חי ריז הוא ייב. וזיל דסיס במקיס דסטס הוא מפני שמיד נמאלו המים חס לא שייך במקיס בלסיס סיק ייב. ועיין איר סיק ויד ומש"ז הוא ס'ז:

שם הוחז ידיו בשלג גיש במקומות מחולפות בשעה כדמק יאל. ענין בשם כסברעא. עייח הוא ו' בלסיס שם. ועיין מגיה ס' קיס סיק ס'ז:

שם סביל ידיו בני עיין עלהס לו נשילת אפילו אין בו מים ומברך על נשילת ידים כחש' מין כסי' קניס סעי' ייג וי' יעו"ש. וכיז גיש הוא צ' בשם כסברעא. חיי"א כלל ז' הוא ר' וכיז בסידור ריז ואע"ג דיאל דעבילס לא מהני לסעביר רוח רעס איר הוא ז' וכן פיי מחסיס דברי המניא סיק ויד דלא כעו"ה מיימ לא הוי ספק ברכס כיון שלא נחקס דברכה משום דריר כחש' לעיל הוא ו' וכן מוכח מעיי' כיז דכחז דאם אין לו מים מקנה וכו' ויברך אע"ג שאינו מועיל לרוח רעס:

שם יש להסתפק וכו'. וטוב שיחזור ויפוסל כדיוס מפני שאפשר שאין הרוח רעס משחלקה מן סידוס אלא עיי שירוי גיש מן הכלי. ריז הוא ייב:

סעי' ייג. אם היה נעויר כל הלילה יש להסתפק וכו'. וכיז מהר"ה סבין חלמוד מהר"ח זיל פשיא ליה דאין רוח רעס שורס פליכן וכן אם ססניס קודם עלה השחר ונטל ידיו ויחי ער עד הבקר אין רורר שורס על ידיו. וכיז בס' דרך חיים למסריה מאוספרא בשם הארי זיל סרמיז עייג דף כיו עיג. ברכי הוא ס' וכיז מקדס חלק פ' וישלח דף קס"ג עיימ מסס מהר"ח זיל. וכיז סולח בליה סיק ויד עייג. וכיז דברי שלום שא"א מיימ. אבל הרב

מידיו: הכה ויטלם בלא ברכה (הרא"ש כלל ז' ורשב"א סי' קכ"ג): יד ק' השכים קודם עמוד השחר
 ונמץ ידיו יש להסתפק אם צריך ליטול ידיו פעם אחרת כשיאור היום להעביר רוח רעה השורה על
 הידים. (כנה ויטלם בלא ברכה): בו יישן ביום יש להסתפק אם צריך לערוך מים עליהם ג'פ' (ויטלם
 בלא ברכה): בו י"ד היה נוהר שלא לישן שיתין גשמיין (פי' ששים נטיות) כדי שלא יטעו טעם
 מיתה: כנה ובגמרא פרק היסן משמע דדוקא ביום הכה מזהר: (דברי עלמנו ועיין בב"י): יז חיש
 נוהגין לרחוץ פיהם שחרית מפני הרירים שבתוך הפה: יח א"ל דברים צריכין נטילה במים. הקם

מהמטה

בף החיים

שטלם כרז זריא חיא סי' א' וכ"כ הפריה סי' הליב אוח
 א' הא דלמרינן בכל מקום סביל ריל דלא מצרכין עייש
 וכ"כ מחביר אוח ד' וכ"כ זיל כל' ב' אוח סי' ב'שם חסיד
 סי' ליד דבפלוגתא דרבנן דבבבא לא מצרכין מספק
 כלל אלא איכ' ידענא דנכסו טלמא לבדך עייש:

נב) סעי' יד. השכים קודם עמוד השחר וכו' וכחז כרז
 הקדום מהכ"ה שרעבי זיל בס' דברי שלום א"ש
 בשאלה מ"ה דמי שקם בביתו ולא עבר עליו חלה בשניה אי'
 נמי בדילוג כי אין רור שורכ עליו אבל לריך נמי מכוס
 נקיות כדרך נמי לאכלא ויברך וכ"כ אמלי' שם אבל כרז
 בן איח שם כחז דלריך שיעש נמי גמורס דחא וכהלכס
 ויברך על נמי ואפי' דנגאון ר"ז בסידורו כי דלא יברך
 פניי אלא מחלוא חילס ואילך דדן שאר ברכות השחר וכ"כ
 כרז מסנרס השלחן בשם ה"י וכ"כ עמודי השלחן על קאר
 הש"ע סי' ב' אוח י"א מ"מ כיון דכרז בן איח כחז
 דיברך ודאי כי בן המנהג ובמקום מנהג לא אמרינן סביל
 אכן שמענו מהרב ס"י דאס סקין קודם חלוא לשחור מים
 או לילך לבסיכ ולחזור ולשן לריך נמי גמורס אבל לא
 יברך אף אם הקין סמוך לחלוא וימחין עד שיהיה חלוא
 כדי לברך ברכה השחר ולומר חיא או מברך קודם חלוא;

נג) אם היס ניטור עד אחר חלוא לילס בן במשהה בן
 במלמכס ולא יסן אלא עד שפער חלוא גס זה
 כשיטור יעש נמי גמורס כהלכס ויברך נמי ואפי'
 דרבינו השי"ש זיל כחז בנכ"ס דף פ"ז ע"ב אס יסן אחר
 חלוא לא שלס עליוס רוח מסאבא ואין לריך נמי ככס הוא
 סמך דבריו כזס על סוף אחר שכחז מפני שחשור בחלוא
 ובמשיך המוחין על ידי הכרכות וכן נכדו מהכ"ה שרעבי
 זיל בשאלה ס"י סמך ג"כ על הכרכות ועסק השורס ע"כ
 זס שיהי ניטור עד אחר חלוא ולא בריך הכרכות ויסן או
 גס לפיד רבינו כרשי"ש זיל לריך נטילת ידים בברכה ורק אס
 אחר חלוא קודם שישן ברך ברכה השחר ולמד היקון חלוא
 ועסק בחורס או כשיקין משנחו בברך יעש נמי ג"פ אבל
 לא יברך פניי ומיכו אס לא ברך ברכה השחר ורק
 עסק בחורס אי מסחפק כזס אס יברך נמי או לא ומכס
 כעולס לברך. בן איח שם:

נד) שם כנה ויטלם בלא ברכה. עיין מ"ש לשיל אוח מ"ז
 ודע הא דקאמר יטלם בלא ברכה היינו ג"פ
 כמו בחמיל נטילה. פ"ה אוח סי' יד אהרן ככנ"ג. ר"ז אוח
 י"ה קיטור ש"ס סי' ב' אוח ח'.

נה) סעי' טו. וכן ביום כ"י דדוקא פ' נשמי. לבוש. פדסי'
 מניא סיק י"ד. ר"ז אוח מ"ז ק"י ש"ע כס.

אבל סחוס מזה אין לריך ליטול איך סיק י"ד ושיטור סי'
 סי' חק"ז סעי' נ':

ס) סעי' י"ח. אלו דברים צריכים נטילת ידים במים, כחז
 מ"ז סיק י"ג פ"י במים דוקא ולא בנקיון בעלמא.

וכ"כ

(ה)

וכי מלא סיק יי בשם המדברי. וכי אי סיק יי. ר"י
אוח ייח, זכר אוח נון. וכי כסיל אוח ו' חיל יל דדוקא
במים ולא כל מיד דמנקי דכולו משום רוח רעס הם
כמורע ואינו משום נקיון וכיון שכן צעין דוקא מים כמ"ס
מין לקמן שיעף ריב וכי הס"ז פכיל. אכן המהלים כהב
על דברי מניח הנו חיל לאו כלל הוא דבטנע בנוסו מקום
מסופק בידו אפילו רצה ללמוד אפילו לכתחילה אי' מים ודי
בנקיון עפר כמ"ס מניח ס' י"ב סק"ס עכ"ל וכי חוס'
שבה בסבוכותיו. וכי הנריס אוח יי דבמ"ס בסי' י"ב מוכרח
לומר דלא קאמר דבני מים לכתחילה אלא בבכר מילי דהיי
משום ריר עכ"ל. אמנם לפי דס"ס הכסיל הנו נראה דאין חילוק
דכולו לרין במים דוקא כיון דס"ל דכולו משום ריר
נינו. וכי רכב יספ ללכ אוח ייח בשם ה' מורק. וכן
נראה מדברי הלבוש ושי"ח אוח י"א. וכי דעה הפדמי
במ"ס סיק פ"ו דכולו משום ריר נינו וצעין מים דוקא.
ולכן נראה דיש להחמיר בכולו ליטול בצ"ס דוקא א"ס י'
לו מים מזומנים, וכי חייא כלל ב' א' ה' וצ"ח בלוח שאלח:
סא שם סקס מהמפה יי. כהב סדסי חיל וי"ל שכל
אלו העניינים אי' לערוח עליהם מים ג"פ
כי לא מבר שריו ג"פ אלא בנפ"י שחרית אבל לא בדברים
אחרים עכ"ל והבי' הכנהג בסנב"י ומניח שם. וכי
ר"י שם, אכן העייה שם כהב עליו דלית דלית מוכרח יע"ש.
והמניח ס' ו' כהב משם ס' היכל הקידש דס"ס מציכ
לרין לערוח עליהם ג"פ ומיח שם חלק עליו וכהב דל"ס
שי"ס. גם ס"ס אוח י"ב כהב משם מקור חיים חיל ה"א
מבכרים אף שריר שורס עליו מ"מ אונה בה מלך ואי'
כלי וכן בסולך בין המחים לרין ג"פ אבל לא כל, וכן
המשמש מחו אבל ה"א ממרחץ וטפל לפרטיו אי'
רחלס ג"פ עכ"ל משמע מדבריו דב"א מציכים לרין
ג"פ אבל לא כלו וכי רכב אש"י סיק יי והמהלים שם
והכ"ס בשם הנו ע"ש אבל רכב סלח בולס סיק י"ד
כהב משם מקור חיים הנו דב"א מציכים לא צעין ג"פ,
וכי הגאון חיד"א במחבר אוח ו' חיל הנו מילי שטלו מן
הרחס לאו כולו משמעל חד נינו דקס מן המסס וה"א
מציכים והמרחץ והטפל לפרטיו כהו משום רוח רעס
השורס על הידים ומיכ לא שו בשימוריוו דקס מהמסס
לרין ג"פ אל כלי אבל ה"א מציכים ומרחץ והטפל לפרטיו
אי' ג"פ וכלי כי רוח הסומאח משם. וסולך בין המחים וגונע
במה לרין ג"פ וכן בהשחית מפי הסומאח אבל חולץ
מנעליו וטנע ברגליו וחופף בראשו הוא משום נקיון. מקור
מים משרים בסכך שי"ס בלורק. ובי"א ציכים חוץ לרבין
קשישאי שרח"י ג"פ וגס רח"י פ"א א"ס חל"ו בתי רגלי
מסור שטנסיס בצורקאח עכ"ל וביד שעי"ח אוח כי חיל
אוח נון:

והרב סילה בולס בסיק כה' כהב משם מקור חיים
חיל דברים אלא אין כולס מציח סקס מהמסס
וב"א מציכים וממרחץ והטפל לפרטיו הוא משום ריר
השורס על הידים אבל אינס שויים כי הקס מהמסס לרין
ג"פ וחור כלי אבל ה"א מציכ ומרחץ וטפל לפרטיו הוא
אעי' לרין לטיוח עד הסרק אי' ג"פ וכלי כי הרוח
הסומאח מושם הוא וסולך בין המחים וטנע במה לרין
רח"י ג"פ ואי' כלי וכן במשמש מחו הוא מפי סומאח

חוס מורס גיכ הספח שאינו שווס כי הספח הוא כי נאחו
בו הקליפס עד חוס זכ השיער אמנם החולץ מנעליו וטנע
ברגליו וחופף בראשו אין זכ מפי ריר אלא מפי נקיון
עכ"ל משמע מדבריו דב"א מציכים אי' ג"פ ובסי' ו'
סק"ס כהב בשם מקור חיים הנו חיל דל רחימא כאשר
לא נכנס בציכים קבוע אבל נכנס בציכים קבוע אשר
שם רוח הסומאח בקבוע וגססס מססוה לכלוה וספוסס
והוא שורס מיד על האצבעות כמ"ס סוסר (סובא לטו)
ס' ג') אז לרין ליטול ידיו להצביר רוח הסומאח מעליהם
ולא משום נקיון ולרין ליטול ידיו עד הסרק ג"פ רק שאי'
כלי ובי"א בו דלא דמי לריר השורס בלולס עכ"ל ואי'
לעיל שכהב משם מקור חיים הנו דב"א מציכים אי'
ג"פ היינו מציכים שאינו קבוע חוס חוסס על המחבר
שכ"ס דברי המקחי בשהמח דמשמע אפילו ציכים
קבוע אי' ג"פ רק רבין קשישאי סיו מחמירי על פלמס
ולא זכר דברי המקחי שכ"ס כ' סלח בולס בסי' ו'
הנו וצ"ח במקחי גופים אף לא נמאח אלאנו. נצ"ח למידן
שלדח סדסיס וכנהג וס"ס ור"י אי' ג"פ בכולו
ולדח סיל בקודס וה"א בסי' לרין ג' פעמים ב"א
מציכים ולדח העקחי שבי"א דבריו ס"ס וס"ס
וככ"ס לרין ליטול ג"פ ב"א מציכים וסולך בין המחים
ומשם מחו: אמנם ס"ס פליג עליה ב"א מציכ דאין
לרין ג"פ וכן נראה דעח ס"ס וס"ס ולפי' המחבר
הנו גם המקחי ס"ל דב"א מציכים אי' ג"פ אלא
שרבין קשישאי סיו מחמירי ולפי' כפליה בלוחותיו
אוח ס' וס"ס ז"ל בלב חיים ח"א ס' סיג וס"ס ס"ס
ס' ו' אוח כיו ובריה אוח ג' וס"ס לאלפוס בכולו
לרין ליטול ג"פ והס"ס עוד הכך ס"ס וס"ס דצעין
נמי בכולו שיעור רביעי' וס"ס ילך ד' אמות ולענין ס'
נראה דיש להחמיר ב"א מציכים וסולך בין המחים ומשם
מחו ליטול ג"פ וס"ס בכולו ליטול ג' פעמים קדוש
יאמר לו:

סב יצ"ח להסחפק בכו דצעין ג"פ אי לרין נמי
בסירונן כיון שסס משום ריר או דלמא דוקא
לריר השורס על הייטן בלולס צעין סרונן משום בה מלך
וגרסא דיש להחמיר. אחי רלוחי שכ"ס רכב בן איח בסי'
חולדות אוח ס':

סג שם ובי"א מציכים וכו' בכל אלו הדברים לרין
ליטול ידו כל האפשר להקדים להסיר מעליו
נח אזהר הסומאח ולסחלק ממנו. סדסי בי"א ככ"ס
בסנב"י, מניח סיק ייח. אי סיק יי. אי' אוח ייח. מיכ
אין לרין להסיר בכל סק בללוי ילך ד"א בלי נשילת ידים
רק בשינה, בן איח שם. וס"ס שכהב לעיל בשם ק'
ס"ס וס"ס ס"ס לרין להסיר בכולו המסס להקל
אבל במ"ס דצעין שיעור רביעי' יש להחמיר בזה. וכי רכב
בן איח שם:

סד ב"ר הדברים הלכיים נפ"י אפילו לא נגע רק באצבע
קסנה לרין ליטול עד הסרק ולכל הספוח עד
קשרי אצבעותיו אבל א"ס לכלך ידיו צע"ס או ברשס אי'
לנקות אלא מקום המליכלך בלבד. מש"י סיק ייח. וכי
סחמי עולס אוח ל"א בשם ס"ס:

DE

שם. חידושי רמב"ם שם. וכ"כ חכ"א כלל קמ"ד אות ל' בשם מהרש"ל לשון. וכ"כ א"ר בא"ח סי' רכ"ד ס"ק ז':
פ) כתב רמ"א ביו"ד שם ח"ל וכתבו להקפיד אם יכנס אדם לבית אחר קודם שירחץ וישב ג' פעמים ומנהג אבותינו תורה היא עכ"ל וכחז עליו יפה ללז שם אות ג' ח"ל ומנהגינו להקפיד שלא ליכנס אפילו לביתו קודם שירחץ וכו' ע"ש. וכן משמע מלבוש שם ושכנ"ג שם בהגה"ט אות י"ט שכתבו סתם שלא ליכנס לבית קודם שירחץ משמע אפילו לביתו:

פא) שם ומי שנגע במת. וה"ה נמי מי שנגע בעצמות או בישראל מומר שכן בחיובם כמחית שלריך נט"י. יפה ללז ח"א אות כ"ד בשם לב חיים ח"ב סי' ו' וכן הוא בחי"ה אות ב'. וכחז שם יפה ללז ח"ל ונראה פשוט דה"ה נמי במי שנגע בצנ"ה טמאים שלריך נט"י עכ"ל. ואע"ג דר"ז סי' ל"ז אות ג' כתב דהנוגע בצנ"ה טמאים אין לריך נטילת ידים מ"מ יש להחמיר היבא דאפשר:
פב) שם ומי שמפליא כליו, אפילו לא נגע בכנה שלא מלא, מגי"א ס"ק כ"ב, א"ר ס"ק י"ג, ר"ז שם, ח"א שם, קי"א ש"ע סי' ב' אות ט':

פג) שם ומי שמפליא כליו, ונכ"ש אם הוא מפליא שערותיו של זקנו ושל הפאות להו"א את הכנים מחייב צנ"י אפילו לא מלא דלא גרע מדיון זה דהמפליא כליו, יפה ללז שם אות כ"ה בשם תורה וחיים למכרח"ף ז"ל. וכחז ע"ש דאפילו לא הפליא כ"א לחפש אחר פרעושים כמנהג בני אדם לריך לנטול:

פר) והנוגע בכנה. כתב יפה ללז שם אות כ"ו ח"ל ובע"ז לקמן סי' ז' כתב ובהורג כנה ע"ש דש"מ דדוקא אם הכנה דליכא מו"ד דלכלוך ומיאלו יותר אבל צנוע לבד א"ל נטילת ידים ואין נקטין להומרא אפילו צנוע לבד כפשת דברי מרן וכמ"ש צנ"י בשם מוהר"א ז"ל וכו"כ הלבוש ז"ל ועיין בא"ח ד"ד ע"ב שכתב ח"ל דלא יגע בכנה ולא בפרעושים וכו' ואם נגע יטול או יפספס יעו"ש עכ"ל וכו"ה פשט דברי האחרונים שכי הנוגע בכנה, ר"ז שם, ח"א שם, קי"א ש"ע שם, ועיין שיע"ה אות כ' שכתב הנוגע בפרעושים די לו בנקיון בעלמא וכ"כ עמ"ה"ש שם אות ט"ז בשם הכו':

פה) שם והנוגע צנוע צידו. היינו במקומות המכוסים לפי שיש שם מלמולי וזכר כמ"ש סעיף כ"א אבל אם רחץ גופו כושר ולא נשאר בו שום טיטוף א"ל נטילת ידים, כ"כ הרב יוסף פלאג' (נר"ו) בתשובה שבסוף ר"ה ח"ב ע"ש

פו) שם והנוגע צנוע צידו. כתב ח"א כלל מ' אות י"ח ח"ל נגע ציד אי' במקום מטוקף א"ל לנטול אלא אותו יד ואפילו באמצע סעודה כ"מ בפסחים קט"ז בתוס' ד"ה כל שטיבולו וכו' וכתב יו"ט פ"א דידים מ"א ובסי' ק"ע עכ"ל וכו"כ הר"ז בהידורו בה"ל נטילת ידים לסעודה אות ז"ו ח"ל ואם נגע במקום מכוס לריך לחזור ולנטול ה"ד שנגע בה ככלכה עד הפרק עכ"ל, וכ"כ עמ"ה"ש על ק"י ה"ש"ס מ' אות כ"ה בשם סמ"ג שש"ש וכ"כ האר"ן חמדה באזהרות טובעים שכן נוגעים במקומות המכוסים ואינם נוטלים כדינו רק מקנחים ידיהם או נותנים אותו אלכע הנוגע במים ח"ה לא מהני לריך

לפחות לנטול כל ה"ד עד קשרי אלצעותיו ואפילו אינם נוגעים רק באצבע קטנה וכו' ע"ש, אכן ה' יפה ללז ח"א אות ז"ך כתב בשם מור אביו ז"ל בלב חיים ח"ב סי' ז' דאפילו נגע באחד מכל אלה שלריך נטילת ידים צידו אי' יש לו לנטול בשתי ידיו וסו"ס שכן כתב בשל"ה עיין צו וכו' נכוח עולמא עכ"ל, ולענין דינא יש לפסוק כס' אי' וכמחמיר כס' אחרונה תע"ב:

פז) שם והנוגע צנוע צידו. האי צידו שכתב כאן לצסוף קאי אכולכו שכתב לעיל דהיינו החולץ מנגליו והנוגע צרגליו והחוסף ראשו ומי שנגע במת ומי שמפליא כליו והנוגע בכנה ועד אחרן צמ"ש והנוגע צנוע צידו שחלץ ונגע צוולכו צידו ממש כמפורש כאן אבל אם היה צדד: אחר שלא נגע ידו ממש צכן א"ל נטילת ידים, יפה ללז שם. וכ"כ מג"א סי' ל"ז ס"ק ז' דיכול לנטול כנה על ידו צגד וא"ל נט"י, וכ"כ ר"ז שם אות ג'. וכ"כ ח"א כלל כ"ב אות ה' דמותה ליגע במקומות המכוסים צאדם או לחך ראשו ע"י צגד ע"ש, וכ"כ שו"ע סי' יו"ד אות י"ז שראה כמה ת"ח שנוטלים על כתפיהם סודר או מפס גדולה כדי לקנח הזיעה או הידים או מי שהוא רואה לחוף ראשו או הכוף כדי שלא ליגע בידים וכו' ע"ש וכ"כ היפה ללז שם בשם הא"ח בה"ל תפלה אות ט"ז דף י"ד ע"ב ע"ש:

פח) כ"י שנוגע בכלי השתן או בכלי טוהא אם הוא נקי אי לריך נטילת ידים עיין לקמן בשי"ע סי"ס מ"ג ונלע"ד דל"מ אם הוא של מתכת וחובית שא"ל נטילת ידים מדינא אלא אפילו הוא של חרס שאסור לקרות ולומר דברי קדושה כנגדו עכ"ז ביון שהוא נקי וצר ואינו טופח ע"מ להטפוח ממ"ר ולזכר א"ל נטילת ידים, וכן מחבאר מח' ה' זקן אהרן סי' ע"ב דמי שנוטל כלי בשתן צידו ויש בו טופח ע"מ להטפוח נטמאו צו הידים ולריך מי שנגע בזה לרחוץ עד שיוכל להו"א מפיו ד"ק וגם לפניהם אסור וכו' וכחז עוד ח"ל וכו"ן ששמות הקודש אפילו צל חול אסורים היאך יעלה על לב אדם להזכיר ולהשבע בזה וידו ארוחת צעקב בטומאה רח"ל יעו"ש, ועכ"פ לומר ד"ק או אם יש לו תפילין צראשו להחמיר וצפרט אם הוא של חרס, ר"ה אות ד':

פט) שם ומי שעשה אי' מכל אלו וכו' ואם אינו ת"ח ולא מדעתו. משמעו דכא לידו חטא דאין אדם חוטא אלא אם כן נכנס צו רוח שטות. א"ר ס"ק י"ג. חיי עולם על כו"ה:

צ) שם ומי שעשה וכו' ולא נטל וכו'. כתב מאמ"ר ס"ק יו"ד ח"ל ולפק"ד דהיינו דוקא צאם לומד ומתפלל בלא נטילת ידים אבל אם הולך לעסקיו או כיוצא צו לל"ב וכ"מ ממ"ש צ"י בשם הרא"ש והרשב"א ז"ל צדין צברות בשחר וכן מצאנו ממ"ש מור"ם ז"ל בהג"ה סי' ל"ב סעי' ז' וממ"ש שם מג"א דלד"ה די צנקיון לעפ"י שיש לו מים משמע דשפאנו לא לד"ה ולא לתפלה אפילו נקיון א"ל והכי מסתבר עכ"ל. משמע מדבריו דצכולכו אם הולך לעסקיו צלי נטילת ידים לל"ב ואע"ג דל"ה צבו משום רוח רעב לל"ב כמ"ש לעיל אות סי' וס"א אומם הרב נ"ה"א אות י"ב אחר שכתבו דברי המחמיר הכו' כתב עליו ח"ל ול"ה דהיינו דוקא צמ"ד דמשום נקיות כגון חולץ מנגליו ונוגע צרגליו וחופץ צראשו וכיוצא. אבל בכהן אסריני

תמססה. והוצא מבח"כ. ומבית המרחץ. והנוטל צפרניו. והחולץ מנעליו והנוגע ברגליו והחופף ראשו. כו"א אף החולץ בין הסתים ומי שנגע במת ומי שמפליא כליו. והמשימש משתו. והנענע בכנה. והנוגע בגופו בידו. ומי שעשה אחת מכל אלו ולא נטל אם תלמיד חכם הוא תלמודו משתכח ואם אינו תלמיד חכם יוצא מדעתו: ימי החסידים דם מהכתפים ולא נטל ידיו מפתח ז' ימים. המגלה ולא נטל ידיו מפתח ז' ימים. הנוטל צפרניו ולא נטל ידיו מפתח יום אחד ואינו יודע ממה מפתח: כ' הרוחץ פניו ולא נגבם יפה פניו מתבקעות או עולה בהן שחין ורפואתו דרחוק הרבה במי סילקא: כא' צריך ליתור בתפלה או באכילה (ועיין לקמן סי' ל"ב סעי' ז' וסי' קס"ד) שלא ליגע בשוק וירך ובמקומות החסומים באדם לפי שיש שם מלמולי זיעה (מלמולי זיעה פירוש

וזהו)

קף החיים

שוק וירך אפילו הם מגולים חוץ ליגע בהם. נ"ש אות ט"ו, ר"ח אות ו' :

צח) שם לפי שיש שם מלמולי זיעה. וכן יש לחסר שלא ליגע בצנד שיש שם זיעה הרבה כגון צנד הפנימי של הכובע, עמ"ש על ק"י הש"ע סי' מ' אות כ"ג שם בה"ל, וכ"כ ר"ח שם ח"ל ולפניו ד"ש לחסר ג"כ מליגע בצנעים כשהוא הרבה מזהב שיש מזהב מוחבא ואם ידחקו בצנעו יולא מלמולי זיעה ולדבר נט"ו אכן כשנוגע בזיעה לצד שיואל מידיו ומזרעותיו עד הקובץ שאלו הוא נקרא מקום מגולה כמ"ש בה"ל שם הבלבו לקמן בס"י ל"ב או אם נגע בכחות או בצנד הנתון לקבל הזיעה והוא לא ואפילו טופח ע"מ להטפוח מחמת הזיעה נראה כדור דכל שאינו יולא מן הזיעה שם ממשות זוכמא ליבא חששא כלל עכ"ל :

צו) שם לפי שיש שם מלמולי זיעה, ובזיעה יש סכנה שכל זיעת האדם סס הכנות חוץ מזהב הפנים יו"ד סי' קי"ט סעי' ד', וסימן לדבר בזיעת אפיק תאכל לחם, ע"ש, צבא"ט סי' כ"ו :

צז) שם וכן שלא להכח בראשו. וכן שלא ליגע בלוחת האוזן והאף כי אם על ידי צנד כמ"ש בה"ל סי' ל"ב סעי' ז' וכ"כ האחרונים, ר"ז שם, ח"י"ל כלל כ"ב אות ט' עמ"ש על ק"י הש"ע סי' מ' אות כ"ג, וכ"כ מהרש"ל ז"ל בשער הכוונות צנעו ברכ"ש ח"ל גם הזכירו מאד מורי ז"ל שלא להכניס האצבע בתוך האזנים כדי לנקות הזוכמה שבהם בתוך התפלה כלל מהתחלת הצרכות עד גמר עלינו לשבח ואם עשה כך לר"ך נט"ו עכ"ל, וכ"כ קף החיים סי' ח' א"י ל' ויפ"ל ל"ב ח"א סי' ל"ב או יוד שם אור ד"קיס דהמכנים אצטו צאצו וצחוטמו לר"ך נטילה ידים ודלא כהמ"ק (הוצא בזה"ל אות ג' ובזיעה ל"ב סס). גם מהמ"ק שם אות ד' כתב ח"ל המ"ק הקל צנעוה לוחת האף כי רמי ליה צידו ולא נבדיר עכ"ל, והביאו ש"ע שם ושל"ל דף ק"י ע"ד, וסיים שם קף החיים ולי"ד מכנים אלא ה"ב נמי אם קנה צמח או צקיסס לא יגע בזוכמה כיוולת מכס דמה כועיל צזכ אחר שנגע ע"כ. ודווקא כשהוא רכב ולחם אכל יבשה ודאי לא חמירא מזהב ממש. ויפ"ל ל"ב שם, ועיין להר"ח שם ש"י שמדברי סי"ח סי' רכ"ב ושל"ל דף ר"ן ע"ב נראה דהמקנה חוטמו ח"ל נטילה ידים אלא ד"י צקיוה ע"ש, ויש לסמוך על זה הדין דלא אפשר :

צח) שם אכל מקומות המגולים בראשו ובפניו וכו' משמע כהדיא מפשט הלשון דמה שהוא חוץ לכובע שמשוימם

אחריו דאית צבו משום רוח רעב אפילו אינו לומד לר"ך לטול ידיו וכן מוכח מהר"א שבה"ל איכו גופיה מדברי המג"א רס"י ל"ב דשם איירי צמידו ונקיות וכו' אכל צמידו ד"ש צבס משום רוח רעב לר"ך לטול עכ"פ ועיין מ"ש מ"א סי' י"ח גבי כיוולא מזהב"ס דזקן עכ"ל. הנה מה שנין על מ"א כוונתו להוציא דמיו דהו"ו משום רוח רעב לר"ך לטול אפילו אינו לומד דז"ל מ"א שם צבס סד"ה ירחץ חפץ כמו בשחרית עכ"ל והיינו משום רוח ח"א דהא בסד"ה כתב בכל אלו הדברים לר"ך לטול חפץ כמ"ש לעיל אות סי' וי"ל דהו"ו דוקא להתחיל וגם המאמר מורה דלכתחלה טוב להחמיר :

צא) סעי' י"ט המקו"ד מזהב"ס וכו' ואינו יודע אם בכלל זה מה שקורין שרעפין או בלזקים וכן עלוקה שקורין חילג או פאווקטס אם לר"ך לטול ידיו ויראה דאין טורח כ"כ ויטול ידיו גם לזה. פרמ"ג ח"א אות כ"ב :

צב) שם המגלה ולא נטל וכו'. כתב יפ"ל ל"ב ח"א בקור"א הנקרא יוסר ל"ב אות י"ח ח"ל מדכתב המגלה ולא כתב המתגלה משמע דוקא מי שמגלה את עצמו צידו אכל המתגלה על ידי זולתו ח"ל לטול וכן יש לדקדק גבי נטילה צפרים דכתב צמ"ק הנוטל צפריו ולא נטל וכו' אכל הנוטל מזהב"ס לטול ידיהם אפילו שהוא מתגלה על ידי אחר שזה הוא הו"ו ורגיל ונראה ק"ו הדברים ממש"ל צב"י קס"ג סי' צדן המאכיל וכו' יעו"ש עכ"ל. ונראה דזכרנו נדחק לשון המגלה משמע צין אם גלה עצמו צידו צין גילחו לו האחרים וכן י"ל גבי הנוטל צפריו. וכתב עוד שם והמגלה לאחרים הוא לר"ך ג"כ נטילה ידיה דלא גרע מהחופף ראשו והנוגע בגופו צידו ולדרכים נטילה עכ"ל. אמנם הנוטל צפריו אחרים ח"ל לטול דהא הנוטל צפריו על ידי אחרים הוא לר"ך לטול משום רוח רעב השורה על הידים כמ"ש לעיל אות סי' אכל הנוטל צפריו אחרים למה לר"ך לטול ואי משום דנוגע בצפרים חוץ צבס מיהא כדאי צמ"ק דף י"ח ע"א. וכ"כ הרי"א הביאו צבא"ט סי' תקל"ב סק"ב :

צג) שם המגלה ולא נטל וכו' לא שאל צין אם העביר שערו על ידי חער או ע"י מספרים דגם המעביר שערו ע"י מספרים נקרא גלות, עיין טור ח"א סי' תקפ"א וש"ע יו"ד סי' ש"ן סעי' ג' :

צד) סעי' כ"א. לר"ך לחסר בתפלה או באכילה שלא ליגע בשוק וירך. משמע מדברי מרן ז"ל

באר הגולה
ח נכוחה טו
ט ראש צפון

זוכמא כעין שעורים קטנים) וכן שלא לחכך בראשו אבל מקומות המגולים בראשו ובפניו ומקום המגולה שבזרועותיו אין להקפיד: כב האם אין לו סיס יקנה ידיו בצרור או בעפר או בכל מידי דמנקי ויברך

קף החיים

אברהם סי פ/ והביא דבריו עו"ת אות י"ג וכתב עליו ח"ל ולענין אינו נראה כיון דלא מהני לר"ר למח לי ג"פ נקיון צלמא סגי עכ"ל, ועוד הביא דבריו בס"א אות ט" וכתב עליו ח"ל ואחר המחיל רבה אישתמיט ליה דבריו מרן ז"ל צ"ב שכתב ע"ד הרשב"א ז"ל בתי דמשפך ידו לתוך כלי כחצ עליו דהיינו דוקא כדי להתפלל אבל להעביר רוח רעה לא מהני וצ"ב ג"פ על ידי עירוי ושכשוך ידיה צבלי אפילו כמה פעמים לא חשיב אלא פעם אחת ח"ל ז"ל, והוא מדויק מדברי הזו"ק, משתה ח"ך כתב הרב דאם מקנה ידיו בלרור ועפר לר"ך שוקנה ג"פ כמו מים דכא בלחמת קטנה בעפר ולרור לא מהני אלא לתפלה ולא להעביר רוח רעה כמ"ס מרן בצע"י זה וא"כ לתמי ג"מ קטנה בעפר ג"פ דכא צ"פ סגי דלוינו מועיל אלא לתפלה ולתפלה ולק"ש צ"פ סגי כמ"ס מרן עכ"ל. גם במאמר אות י"ב כתב לדעת מרן ח"ל לקנה ג"פ דכל שאינו לר"ר אלא לנקיון סגי צ"פ ואחיה על שכונ"י עיי"ש, אבל בא"ר סי"ק ט"ו הביא דבריו העו"ת וכתב עליו ח"ל ולא עיין אלא בשכונ"י ולא בצרכת אברהם גופיה דף מ"ט דכתב כן לחירולא קמא דמהני נמי לר"ר אבל לחירולא בחרה ליה מהני לר"ר אלא מים ג"פ צעיון ג"פ ולכתחילה נראה לחוש לחירון קמא עכ"ל. גם כי יפס ללב ח"א אות ל"ג אחר שהביא דבריו העו"ת כתב ח"ל אלא דלפי מ"ס המאיר לארץ סי"ק ל"ג על מ"ס מרן אלא לא להעביר רוח רעה שיליחן צ"ס הא"ר ושכונ"י צ"ס הביא אחד חירולא שמועיל גם לרוח רעה עיי"ש ח"כ אינו כ"כ מן החומה מ"ס דלר"ך לקנה ג' פעמים ונטון הדבר כשלא ימלא מים כלל עכ"ל:

(קב) **שם** יקנה ידיו בלרור וכו'. לא שנא אם הם מלוכלכים לא שנא שהסית דעתו. טור סי' ל"ב ולי"ע מה שייך נקיון בלרור בידיים של היסח דעת ול"ל דילמא מודבק בו מעט זעם או לואח ויתקנה, מג"א שם סק"ג: (קג) **שם** יקנה ידיו בלרור וכו', ולר"ך לנקות אף גב כ"ד ועד הפרק. פרמ"ג במש"ז סי"ק ט"ו:

(קד) **שם** אם אין לו מים וכו'. ואם אין לו מים כל כך ליטול ידיו ג"פ כראו ויטול פ"א ויברך ענטיי הגם דלא מהני לר"ר כי בהכרח לא נתקנה בשביל העצרת הטומאה מעל ידיו בלרור אלא לפי שר"ך להקדש בקדושתו של הקצ"ה ולהעביר הטומאה מעל ידיו ע"י זריקת מים טהורים מן הכלי וככחן שמקדש ידיו מן הביור ולכן מצרכין אשר קדשנו וכו' ולקדוש ידים די צ"פ. ר"ז צסידורו וי"כ הג' רעק"א שבהיותו הישע ע"ד המג"א סי"ק צ"י עיי"ש ומ"מ לר"ך שזכר לשפוך רבועים על ג' ידיו בלחמת מאחר שאין טעל ידיו אלא פ"א, ר"ז שם.

(קה) **שם** ויברך על נקיות ידים וכו'. כתב במג"א סי"ק כ"ב ח"ל ל"ע דבסי"ס קני"ט פסק לעולם מצרכ ענטיי וכ"מ בחשו"י הרשב"א סי' קל"א ובסי' תשנ"ד עיי"ש דעיקר הלוינו ליטול מן הכלי (ולכן מצרכין ענטיי

שמימיים על הראש והוא מגולה אין להקפיד ולא שנא בין אם יש שם עור בין אם הוא מגולה והטעם משום דהזיעה אינה מזקת אלא ח"כ יש צד זוכמא כמ"ס בהג"ה ובט"ו סי"ק ט"ו ומקומות המגולים כיון ששולט שם האויר אין צויער הכיח שום זוכמה ואפילו יש שם עור ג"כ שולט האויר ומשו"ה אינה מזקת ודלא כהמאמר שכתב בלחית י"א שאפשר לחלק בין אם יש עור למגולה ועו"ש:

(צט) **שם** ומקום המגולה שבזרועותיו אין להקפיד, מותר ליגע בידו עד הפרק הנקרא קצידו ובלאוירו עד הכזה, צ"י סי' ל"ב צ"ס הכנה, ט"ז שם סק"ב, מג"א כאל סי"ק כ"ג, ח"ר אות י"ה, סלת בלילה אות צ" וכתב מח"ה"ש על זה ח"ל ולענין דהכל לפי המדינה ודרך לבושיהם דמקום שיש להם כחונת שרצת בית היד וכן אין כורכין סביב האויר ח"כ נשאר עד השיעור שבי מ"א ע"פ הרוב מגולה וליכא שם מלמולי זיעה אבל במקום שמרכין מטפחת סביב לארס וביה יד של כחונת שלבס קלר ח"כ גם אלו מקומות ע"פ הרוב מכוסים ויש גם שם מלמולי זיעה עכ"ל וכו' כי בן ח"ה שם אות י"ז ח"ל יד שמאל אפילו אם נוגע בפרק בסמוך לזרוע שמניח שם תפילין עד אחר שני שלישי הפרק שהוא חשיב בכלל המקומות המגולים וח"ל רהינה כלל אבל יד ימין שאין מניחים בה תפילין של יד אם נגע בלוחו פרק שאחר פרק הזרוע לר"ך רחילה דחשיב מקומות המכוסים כיון דאין דרך למשמש שם וכן האשה ג"כ חשיב הפרק שהוא בשתי ידיה בכלל המכוסים ואם נגעה לריכה רחילה ובמקום שדרך הכשים לכחות פירקו זרועותיהם הסמוכים לכף שדרסם להניח לולאות סמוך לכף בראש הכחונת שחביה הכחונת מכסה כל הזרוע אונגם אם נגעה בזרוע לריכה רחילה משום נקיות וכן הדדים בזמן שמניקת את צנה שדרך להיות מגולין תמיד אם נגעה צנה ח"ל רחילה אבל אם אינה מניקת שדרך להיות מכסות אותם לגמרי אז הם בכלל מקומות המכוסים ולריכה רחילה אם נגעה צנה עכ"ל, משמע מדבריו דאם דרך האנשים גם כן להניח לולאות בראש הכחונת סמוך לכף אם נגע ביד שמאל עד שני שלישי הפרק בסמוך לזרוע ח"ל רחילה כיון שמגלה אותם בשעת הכנת תפילין וממשמש צנה לא חשיב ממקומות המכוסים אבל אם נגע ביד ימין אפילו בזרוע לר"ך רחילה כיון שדרך להיות מכוסים וכדברי המח"ה"ש:

(ק) **סעי'** כב. אם אין לו מים יקנה ידיו בלרור וכו' או בקורה. סי"ה, מ"א סי"ק כ"ה. ר"ז סי' ל"ב אות ד', נה"ש אות צ", או בכותל, ש"ע סי' ל"ב סעי' ז' ור"ז שם אות ה', ש"ל דף ק"י ע"ה. וכ"כ יפה ללב בקר"א אות ז' צ"ס ש"ל ולא זכר ש"כ צ"ב, ואפילו בחפס, ח"א כלל ז' או צ", ואם הוא בספינה מקנה בדפניה או בצנדים קשים, וכן אחר דן בשבת שאין ראוי צלטול לרור או עפר, שחילוי זמים או ל"ג צ"ס כ"מ פ"ג מהק"ש:

(קא) **שם** יקנה ידיו בלרור וכו' ולר"ך לקנה ג"פ דומיא דמים, שכונ"י צ"ס בהג"ט אות ז' צ"ס ברכת

כ. הרא"ש שם
והרשב"א בחשונה.
ל שם :.

בצמטלות וכוונא דלעבצור דריר לריר נטיי גיפ ועיכ אס
הוא אמוס שאינו יכול לרחוץ העוקר שיהכרה הצרכה צלצו
ובכמי' הט"ז וכו' ויר"ש יאנוס וידחוק עצמו לעמוד על
ועמדו ויחון דיוו גיפ ויבדך צרכה שלמה כחקה עי"ל.
והביאו דבריו הש"ל שם. והזכיר ערך צרכה אות נון ושעית
כחן אות כ"ה. וכי' פרי האדמה ח"א דף ט"ז דאס אינו
יכול לישול ולבדך דאז ח"מ' לא יוכל לישן אזי יוכל להכרה
הצרכה צלצו ויולא וכמי' הט"ז עי"ש. וכי' צו הכר
צ"ב. צרכות כמס צבי וכו' הכי' הש"ע ח"א צלצו צללים
ונפרדים א"י קכ"ה וביאו עקרי הד"ט סי' א' א"י כ"ב וכן
הש"ל להל' צש"ת זכור ליתקן סי' א' יעו"ש. וכי' מהרש"ק
ז"ל צבי' קף החיים סי' ח' אות ח'. ויעו"ש שהביא צסס
כמה פוסקים. ומ"ש צבי' תפלה לדוד דף פ"ג ע"ב משם
שער המלות דישתה קודם שישן פחות מרביעית ויבדך
לפטור כל מה שישתה כל הלילה ובצדק אס שתה כל
הלילה שיעור רביעית צב"א יבדך צרכה אחרונה פיין צזכ"ל
שם שתמה צדריו צצ"י קט"ה סעי' ז' מוכח דשינת
קבע הוי הפסק יעו"ש. ודעין עוד לקמן סי' ס"ב א"י וי"ד.
ונראה לפ"ז נמי א"ס שמת קדוש או קדושה וביולא
בעודו על מטתו ולא הכפיק עדיין לישול דיוו

דיהרבה הקדים או הקדושה בלבו כחש"ל, אבל היש ניוס
או אחר חנות לילא אחר שצירך צרה"ש ולמד תיקון חנות
שעמע קדים או קדושה וכיוצא קודם שנטל ידיו נראה דיכול
לעטות. ואע"ג דיש פלוגתא בזה עיין לעיל אות מיז כיון
דהרש"ש בס' נה"ש ד' פ"ז ע"ב ודפ"ז ע"א כתב דאחר
חנות לילא אין רו"ר שולטת מאחר דצירך צרה"ש ולמד
ת"ח וכן הסכים נכדו צ"י דברי שלום שאלה מה נראה
דיכול לענות ולא תישיבין דלמא געט צמקוס המטותף כיון
דכאדנא בולס ישינים צננדידיס, עיין הרדב"א שם, ופרי
כאדמה שם :

קח) כתב הטי"ז סי' ס"ב וז"ל מו שלמא בלילה במטחו
שאי"ל לו ליטול ידיו ולצדק יכררה הצרכה
בלבו וישתה וכו' עכ"ל. וכ"כ הסלת בלולה שם ס"ק ד'
וכ"כ ח"א כלל ב' אות ט"ז, אכן בא"ר שם ס"ק ד' חלק
על הטי"ז דאיתו יכול להכרה אלא ינקא ידיו בכותל או
בגרוור או בכל מידוי דמנקי ויכול לצדק עיי"ש, וכ"כ הרדב"ז
ח"א סי' ל"ח עיי"ש. וכן העלה בשו"ת ממריי מצוריה סי'
ס"ב, וכ"כ הצרכים שם בשם שו"ת ממריי זיין וכתב עליו
הוא ז"ל ואולם לפי מאי דכתבינן בליל סי' ד' אות ח' בשם
מכרח"י ומכר"ס די' לומאנו דכפי הזו' אסור לבדק כשרי"ד
עודנו עומד על ידיו נראה פשוט דלא מהני בנקיון כפיים

באר הגולה
א טו

ה כוונת הברכות. וכו' סקיף אחד
א יכוין בברכות פירוש המלות כשיזכיר השם יכוין פירוש קריאתו באדנות שהוא אדון הכל ויכוין
בכתיבתו

כף החיים

חומר קולו דמתבטל מנימוד ואפ"ל דלא ילמוד כך בקביעות
אלא בערעוי וכו' עכ"ל, ועיי' לעיל אות ק"ז:

(א) **סעי'** א' יכוין בצרכות פ"י הצילות. וכן בכל
צרכותיו ותפלותיו שאל"כ היו האדם כעוף
המנפף שאין מנין מה שמנפף. לבוש. וכ"כ בסי' ב"ע
ה"י נט"י אות ט' שחלי זהם אות א' יסב לזכר ח"א אות
א' ח"ל ס' החסידים ס' מ"י כשהוא נוטל ידיו או שמנכר
על הפירות או על המלות השגורות צפי כל אדם יכוין לבו
לכך לשם בוראו אשר הפליו חסדו עמו ונתן לו הפירות
או הלחם הנות מהם וזיונו על המלות ולא יעשה כאדם
העושה דבר כמנהג ומוילא דברים מפיו בלא הגיון כלל
ועל ד"ז חרב אף ה' צמנו ושלח לנו ציד ושיב ויאמר יבן
כי נגש העם הזה צפיו וצפוחיו כדדוני ולבו רחוק ממני
ותבי ירחם אותי מלות אנשים מלומדה, אמר הקב"ה
לשעירי ישעיה ראה מעשה בני כי יאנו אלף לפני ומחזיקים
בה כאדם שמחזיק ומוכג מנהג אבותיו ידיו בלחם צבתי
ומתפללי לפני תפלות הקבועות כמנהג אבותיהם לא בלל
שלם, הם מתקין את ידיהם ומצרכין ענטי' וצולטין ומצרכין
צרכת המוילא, שותין ומצרכין כמו שהדבר שגור צפיהם
אף בעת שבה מצרכין אינם מתכוונים לצרכיה לכן ע"כ
היה אפ' ונשצ' בשמו הגדול לצד הכתת חכמיו היודעים
אורו ומצרכין אותו כמנהג ולא צוונה דכתיב צתירם לכן
הנני יוסף וכו', ואצדק הכמת חכמיו וכו', לפיכך באצדק
חכמיה על הדבר ואמרו עשה דברים לשם פועלם, ומעשה
בא' שמת לאחר יצ"ח ונגלה בחלום לא' מקרוביו א"ל בכל
יום דנין אותי על שלא הייתי מדקדק לכרך צרכת המוילא
וצרכות הפירות ובהמ"ז צוונה בלל שאלו לו והלא אין
משפט רשעים בנכנסם אלף יצ"ח א"ל אין דנין אותו
בפורעניות חזקים כמו צי"ח ראשונים עכ"ל, וכצ"ל דבריו
ח"א כלל ה' אות כ"ו, ק"י ש"ע ס' ו' אות א', יפה ללכ
שם, ובתב ק"י הש"ע שם וראוי לאדם שירגיל זה עמלו לומר
את הצרכות בקול רם כי הקול מעורר את הכוונה עכ"ל:

(ב) **שם** יכוין בצרכות פ"י המלות. כתב בהג"מ פ"ד
מהל' ת' שצריך ליזהר שלא ידלג שום תיבה
כאילו מוגף מעות, וכן לא יבליעם אלף וילאם כולם
בשפתיו עכ"ל, וכן הוא בסמ"ג ד"מ, וכצ"ל א"ר אות א'
ובתב צסס א"ח וז"ל דלא דוקא תיבה דה"כ אות אחת
כן באותיות הכתבות הן באותיות הנמשכות מכתבונות
גדולות עכ"ל. ומה יס' להעיר על קלח צ"ח שמצרכים
במורלה ומגמגמים בלשונם ואין מוילאין התיבות כהלכתן
זה נוסח צרכתן בכתא דוני אלינו מך העולם וכו' ולא
די שנהיגם מן העולם הזה בלא צרכה בכל צרכה שאין
בה הזכרת שם ומלכות אינה צרכה כמנ"י בסי' רי"ד אלף
שאין זה כבוד המקום שמדברים לפניו בלשון מגומגם שלפני
מלך צו"ד אין עושים כן אלף שמדברים לפניו באימה
ויראה ק"י בן בנו של ק"י לפני ממ"ה הקב"ה ואוי לה

לאותה צושה וכו'. ע"כ יש ליזהר בשעת שמנכר או מתפלל
שוילא התיבות כהלכתן ויכוין פ"י המלות לפחות ושלטון על
כל דבר הרגל ואין להאריך יותר, והשומע תבוא עליו
צרכת טוב:

(ג) **שם** יכוין בצרכות פ"י המלות. ואסור לעשות שום
מלאכה אפילו דבר קל בשעת שהוא מצרכין וע"ז
נאמר ואם תלכו עמי קרי ח"א שם אות ט"ז, ק"י ש"ע
שם, ועיין ש"ע ס' ק"ח סעי' ג' וט"ז שם:
וה"ה דלריך ליזהר בזה בשעת עניית הקדוש שהוא שבת
של ממ"ה הקב"ה ויש בו רזין עלאין כמבואר
בש"י הכו"י ולא קק"ה צ"ח שמקפלין הטלית או התפילין
בשעת עניית הקדוש. וידיה פיו נקי מן הרוק כשהוא
מצרכין וגם שאר דבר לא יבא בתוך פיו שח' ימלא פ"י
תלתית, ק"י ש"ע שם אות צ':

(ד) **בשעה** שמנכר אס' שמע קדוש או קדושה או
צרכו ומודים אס' הוא בצרכת המלות
והנכנס לא יפסוק לא באמנע הצרכה ולא צין הצרכה
לדבר שמצרכין עליו אבל אס' הוא מצרכ' צרכות ארוכות
כמו צרכות ק"ש וצ"ש ואשר יזר ומעין שלם וכדומה ופסוק
ודוקא באמנע הצרכות שכבר התחיל אבל אס' עדיין הוא
בתחילת הצרכה כגון שאמר צרוך אחת ה' קודם ויזר
אור וכיוצא בהם או אס' הוא צסוס הצרכה ויזר המלואות
או הבוחר וכדומה אין להפסיק וכן בצרכת המון אין
להפסיק דהוי תפילה כדברי מנח' בסי' קפ"ג סעי' ח'
בש"ח ס' צ' וע"ז, וכ"כ ח"א כלל ה' אות י"ג, וצדיעבד
אס' הפסיק בצרכת הנהגה והמלות בקדוש וקדושה וכדומה
הח"א הניח בל"ע אבל הכש"ח כתב שם דחוזר ומצרכ'
עיי"ש ועיין פרמ"ג ס' י"א בא"ח סקיף, קשר גדול ס' י'
אות כ"ט. ש"ל דף ס"ז ע"א וע"ז, זכ"ל ח"ג מערכת
הבית דף ה' ע"ז, ק"פ החיים ס' י"ח אות ה', בן א"ח
ה' שנה א' פ' ויגש אות ט':

(ה) **שם** כשיזכיר השם וכו' ויירא ויחדשעו אצרו בשעת
שהוא מזכיר את השם ח"א שם אות א', ק"י
ש"ע שם אות ג', ויש להבין מעשה רב שהבין סעי' שם
כדי להביב לב אנשים לגדול הזהירות, גדול ה' אנגיד
ושמע צב"ד ש"מ קול רעש גדול פנו מקום ללדק א'
שנפטר וקבלוהו בצבור גדול ונתנו לו ס"ת צורעו ושאלו
קיימת מ"ש בזה ואמר הן, קיימת מזה ראשונה שהיא
פז"ר לא להנחתך אלף לש"ש ואמר הן, אמרו מי מעיד
צך ובאו המלאכים שנבראו מן המלות אשר עשה עד אין
מספר והעידו צו זה אומר בנראתי ממנו צו וכו' אח"כ
הצ"ח לפניו ד' טורים ושאלוהו קיימת תורה בשע"פ ואמר
הן, ומי מעיד ובאו המלאכים כ"ל אח"ז שאלוהו וזהרת
מלכותי ש"ש לטעול וידום חזרו ושאלו אשתוק ולא ח"ל
ולא מודי וכברו אחר עיזות ובאו גדורים מלאכים לבושים
שחורים והעידו זה אומר נבראתי ביום פ' בשבילא אצרכות
כו"כ בתפלה בלא כוונה וזה אומר כך ויקרעו שמלותם
כל

בכתבתו ביו"ד ה"א שהיה והיה ובהזכירו אלהים יכוין שחוא תקיף בעל היכולת ובעל הכחות כולם:

דין

קף החיים

כל הכ"ד ש"מ וגם אני קרעתי ואמרתי טפה סרוחה איך לא ירצה וכו' ונגמר דינו או לצוא לגבינם או לחזור ולצא בגלגול ובחר צבאלם מצלגול עכ"ל:

ו) שם כשחכיר השם יכוין פי קריאתו בלדנות שהוא אדון הכל ויכוין בכתבתו ביו"ד ה"א וכו' כתב העו"ת ז"ל וע"ש חכמי האמת לעולם יכוין שמות אלו בשילוב זה **יאהדונה**, וכ"כ בשער הכו' בהקדמה שקודם הקדמה ציהכ"ה, וכ"כ צ"ח אור הישר סי' ז' אות צ' הביאו כי יפה ללב (נר"ו) אות צ'. וכתב שם כי יפה ללב ח"ל וכ"מ מהקדמה התיקונים ד"ג ע"א דליתא הכי דליתא תרין שמכן **יאהדונה**, דבסוף כלילין כל כוונין וכונין וכו' אליו אזכרות דליתא **יאהדונה**, צין צק"ש צין צלולתא צין בשו"ת והודאות דבכל אזכרה דפוסק מפומיו בכל אתר ובכל ממלל לר"ך לכוונא דדור בלדני קול ציהכ"ה וליחוד לון כחוד ציהכ"ה דליתא יחיד נעלם דמתברר לון ומתברר לון כחוד וצ"ח לר"ך הכוונא דלא תליא למימר צ"ח קול ודבור אלא מהשבר עכ"ל ועו"ש, וכ"כ הרה"ג בן א"ח פ' וישב אות ג' אמנם מ"ש שם העו"ת דלילה יכוין השילוב אדני קודם להו"ה א"י כן מלשון התי' ושער הכו' אלא דכל עת שוים לענין כוונה זו. ועיין לקמן או י"ג דזכ החילוק הוא דוקא לענין אמן ועו"ש.

אין ספק בקריאת שם אדנות שהטעם מלרע, מחצ"ר אות צ' בשם נוב"י חל"ה סי' צ' וסי' לוח אר"ש ד"ג, ובכ"ד שפ"ת שם, וסי' צ"ע אות יא:

ח) מה שתקנו כל הצרכות לנוכח צמ"ש אתה כי וצנסתר אשר קדשנו ולונו לפי שר"ך לכוין כאלו הקצ"ה עומד לנגדו מנש כמ"ש שו"ת כי לנגדו תמיד ובאמת הקצ"ה הוא נסתר, וברצ"ה כתב הטעם מפני שהקצ"ה הוא נגלה מלך מעשיו ונסתר מלך אלהותו, ומ"ש ולונו אעפ"י שאינו כתוב ומצוה צתורה הוא כמו כל מלות שבה דרבנן וסמכין אקרא דלא תסור, סי' א"י:

ט) איסור להגות השם ככתבו, ח"ל מורי זל"ה כי אמיתות פי' דבר זה הוא שלא יקרא ד' אותיות הוי"ו ככתבן צ"ל מילוי א"ס גם יקראנו צמילוי כח יו"ד ד"י וי"ן ד"י ג"י צלל הכוונה את השם באותיותיו שער המלות פי' שמים, וכ"כ הרד"ב בלשונות הרמב"ם סי' ל"ה, והביאו זכ"ל אות א"י, אבל בשם אדנות אין להחציר צו כ"ל ה"א, הרד"ב שם, זכ"ל שם, וכתב הק"י ב"ה ד"ק ע"א כשסל"י ז"ל ה"א מוזכר שם הוי"ו צמילואו לא ה"א מוזכר יוד ה"א אלא כ"י ה"א מוזכר יוד ה"א וא"ו ה"א וכן בשם א"ה ה"א מוזכר א"ה ה"א יוד ה"א, והביאו זכ"ל שם, וכ"כ צ"ע של סל"י צמילוא ח"ה אות ד'.

י) גם ה"א ח"ל יחיד מלהלוא בפיו שום שם משמות הקודם או של המלאכים אפילו אוחס הכתובים בספרים ולא היה זוכר אוחס בלמען כדורש אלא בדרך זה כשהיה זוכר מפעולת ה"א מוזכר מ"ס ט"ה ובש"ס זוכר סמאל ה"א מוזכר סמ"ך מ"ס וכן כיוצא בזה אמנם שמו המלאכים שם נמלאים צ"ח הנקראים בשמותם ענין מיכאל גבריאל מיתר לסזכרם ואין בהם חשש איסור, שפ"מ שם, וכ"כ נגיד ומורה בסדר הקריאה בכל יום' וכ"כ שלי"ה שם, והביאו סז"ל שם, וכתב שפ"מ פי' משפטים שפסזכר סמאל עובר על שם אלוהים אחרים ללא חזכורו ע"ש, ולא עוד אלא שגם הוא אסור להזכיר מלאך דברים אלו ענין אלו צ"ח אדם כרגילים לומר בלשון לע"י א"ל דיאצילו וכיוצא בדברים אלו אין לסזכרם כלל לפי שם

כל הכ"ד ש"מ וגם אני קרעתי ואמרתי טפה סרוחה איך לא ירצה וכו' ונגמר דינו או לצוא לגבינם או לחזור ולצא בגלגול ובחר צבאלם מצלגול עכ"ל:

ו) שם כשחכיר השם יכוין פי קריאתו בלדנות שהוא אדון הכל ויכוין בכתבתו ביו"ד ה"א וכו' כתב העו"ת ז"ל וע"ש חכמי האמת לעולם יכוין שמות אלו בשילוב זה **יאהדונה**, וכ"כ בשער הכו' בהקדמה שקודם הקדמה ציהכ"ה, וכ"כ צ"ח אור הישר סי' ז' אות צ' הביאו כי יפה ללב (נר"ו) אות צ'. וכתב שם כי יפה ללב ח"ל וכ"מ מהקדמה התיקונים ד"ג ע"א דליתא הכי דליתא תרין שמכן **יאהדונה**, דבסוף כלילין כל כוונין וכונין וכו' אליו אזכרות דליתא **יאהדונה**, צין צק"ש צין צלולתא צין בשו"ת והודאות דבכל אזכרה דפוסק מפומיו בכל אתר ובכל ממלל לר"ך לכוונא דדור בלדני קול ציהכ"ה וליחוד לון כחוד ציהכ"ה דליתא יחיד נעלם דמתברר לון ומתברר לון כחוד וצ"ח לר"ך הכוונא דלא תליא למימר צ"ח קול ודבור אלא מהשבר עכ"ל ועו"ש, וכ"כ הרה"ג בן א"ח פ' וישב אות ג' אמנם מ"ש שם העו"ת דלילה יכוין השילוב אדני קודם להו"ה א"י כן מלשון התי' ושער הכו' אלא דכל עת שוים לענין כוונה זו. ועיין לקמן או י"ג דזכ החילוק הוא דוקא לענין אמן ועו"ש.

גם לר"ך לכוין צ"פ שחולא שם הוי"ו צ"מ שיהיה שחל"י שם הוי"ו צל"ד ותכוין צ"ח אחרונה שם אדני, שער הכוונות שם, וכ"כ צרכ"י בשם גור' האר"י, ש"ל דף מ"ג ע"ה. בן א"ח שם:

גם לר"ך לחבר כשחכיר שם הוי"ו ילייז צמחשצתו אותיות השם צנקודות וצס"י ובחומשים נכונו לנקוד צנקוד לעולם והמתפלל ולומד מקראות מתוך הספר או יהיה זה אלא צנקל צלא טורח, בן א"ח שם, וטוב לכתוב שם הוי"ו על נייר או על קלף וכחוד צחור ה"א אחרונה שם אדני וינקדו צנקוד לעולם ואח"כ יכתוב אלא שם הוי"ו אדני בשילוב כדי שיהיה מלאי אלא לכוין צו בכל עת שמחכיר את השם בן צפסוקים בן צתפלה, ועתה נדפס סי' חקת עולם ועשוים כל הויות על סדר שאמרנו וכל הקונה ממונו כדי שתתפלל תפי' כחקה כ"י משוואה, מיוכו מי שא"ח לו ועשה כמו שאמרנו:

ו) שם ויכוין בכתבתו ביו"ד ה"א וכו' אלא כשכתוב צאלף דלת אין לכוין אלא שהוא אדון הכל, מג"א סק"א. ר"ז אות א"י, שחילי זתים אות צ'. ולר"ך לקרותו צפתח (ר"ל תחת האלף ועל הדלת חולם א"ל לפ"ה. מחס"ש) וקמץ תחת הנון וכשכתב ביו"ד ה"א מקלחם קורין צפתח ומקלחם קורין נוטין ללרי וכן מנהג האשכנזים. צ"ה. וצ"ח מוכר"ס מלוצלין איתא שגם שכתב צאלף דלת יקרא צענין שלא תהיה הכרת הפתח ניכרת. מג"א שם, אמנם הא"ר ס"ק צ' כתב צ"ח צ"ח שחור צו מוכר"ס מתשו' ה"ל ופסק לזכר לקרות האלף צחפך פתח וכו' וכו' כמו שכתב פתח א"ך לא יאריך בשום אחד מהם ע"ש, וכתב

באר הגולה
א צרכי שם ב צפי
רשי שם ג חספס
ד צית יוסף לעת
הטור ה דרס לי
ו צית יוסף ז הכרי
זור חטורס
ח שם צנמי צפי
רשי ט הכריא

1 דין ברכת אשר יצר ואליה נשמה ופירושיו. וכו' ד' סעיפים:

א "כשיוצא מבית הכסא יברך אשר יצר את האדם בחכמה שבריאת האדם היא בחכמה נפלאה כוונתו על שם שהגוף דומה לגוף מלא רוח והוא מלא נקבים כדלקמן בסמוך י' וי"ט בחכמה שחתקין מונותיו של אדם הראשון ואח"כ בראו וברא בו נקבים נקבים חלולים חלולים ד' פירוש נקבים רבים כגון פה וחוטם ופי טבעת וגם ברא בו אברים רבים חלולים כמו לב וכרס ומעיים שאם יסתם אחד מהם כלומר שבנקבים יש נקב א' ה' שהוא הפה שכשהו במעי אמו הוא סתום וכשיוצא לאויר העולם הוא נפתח ואם כשיוצא לאויר העולם היה נשאר סתום לא היה אפשר להתקיים אפילו שעה אחת והאברים החלולים אם היה נפתח אחד מהם לא היה אפשר להתקיים אפילו שעה אחת ועוד יש לפרש י' שנבול יש לאדם שיכולין נקביו ליסתם ולא ימות וכיון שעבר אותו הגבול אי אפשר להתקיים אפילו שעה אחת וכיון שבכלל הנקבים הם פי הטבעת ופי האמה ובכלל האברים החלולים שאם יפתח אחד מהם אי אפשר להתקיים הם כרס ומעיים שפיר חיו שבת זה מענין עשיית צרכיו ואפשר עוד שמאחר שאם יוצא לנקביו ביותר עד שאם עבר הגבול ימות בכלל שאם יפתח אחד מהם הוא והיו שאם יפתח אחד מהם נמי מענין עשיית צרכיו ממשי. רופא [חולין] כל כשר על שם שהנקבים שברא בו היוצא פסולת מאכליו אם יתעפש בבטן ימות והוצאתו היא רפואה ומפילא לעשות חמפני שהאדם דומה לגוף מלא רוח ואם יעשה אדם בגוד נקב כחודו של מחט הרוח יוצא והאדם מלא נקבים ורוחו משתמרת בתוכו הרי זה פלא ועוד יש לפרש ע"ש שבורר טוב המאכל הדוחה הפסולת: הגב ועוד יש לפרש שמפילא לעשות במה שגומר רוח האדם צקצקו וקושר דבר רוחני בדבר גשמי וכלל הוא ע"י שהוא רופא כל צער כי אז האדם צקו הכריות ונשמתו משתמרת צקצקו (דברי עצמו

בך החיים

שצ"ח וגם ראה וישם שלום שלום הם חחלתן בקשם ואופן סודאם וכיוצא באלו או לר"ך לבין ב' כוונות סמי דכיינו אמר הוא כנרצק שצ"ח המצדק שהוא חוץ כדעת ויסיר שהוא יקיים ויאמן דברי המצדק וכן כולם וכיוצא באלו. זכיל ח"א אות א' יעו"ש, וכן נוסף דברי המדריא בקשר גידל סי' פ' אות מ' וק"י שיע סי' ו' אות ח' וכ"כ בן א"ח פ' חרומה אות י"א. ויש לומר שגם בשם הכרחה של מנן אברכה ומחיה המחיה יכוין בשמים ורק כאל סקודס הוא ר"ל אמר. בן א"ח שם:

צריך לחם דעתו ע"י שם אומר על שבתו וחוליו אמר שיהיה בן הוא כרעט כופר כי הוא כמחפיק אם יש בו שבתים אלו ומצדק שיהיה בן חיה וכן אם מכווין על הצקשות שאמח הוא הצקשה הוא ככסיל באלוהו, זכיל שם ומ"ש צ"ל דף פ"ט פרוז פרשיות כחז מליו שם כזכיל דלון ספק שבעות המדפוס הוא ע"ש:

א **סעי'** א', כשלא מצאבים יצרן אשר יצר וכו' צרכו י' כס מ"ס חכמה, מנ"ח ס"ק ב' צשם כחצבים, וכן הוא בשער כוונות בדרום שיעי וצ"ח פ"ח שער בברכות פ"ה. מ"ש דף ו'. וכ"כ ע"י דף מ"ה, וכ"כ סיפא ללז ח"א אות י"ג, וכתב ע"ש צ"ח שם סרד מידות משבן בכה"ס פ"ד המנ"ח אלו שמים מונח אותם ח"ל בל"י א"ח א"ש א"ח האדם בחכמה וברא בו נקבים נקבים חלולים חלולים גלוי וידוע לפני כסא כבודך שאל יסחם אחד מהם או אם יפתח אחד מהם (כגם ששם כחז שאל יפתח קודם שאל יסחם היינו משום דגרים כדברי רש"י ודעמים אכל אכן גרסינן כנוסח הרמב"ם והרד"א ומר"ן צ"ע ואין לשנות. עיין יסח ללז שם אות ז') ח"א להקיים א"ש ששם אחת בל"י רופא כל צער ומפילא לעשות עכ"ל, וכן הוא כנוסח בהרמב"ם פ"ז מכלי חפילה ה"ה וצ"ח חס"ל. ומ"ש מחס"ש פ"ד המנ"ח כנר דחז דבריו סיפא ללז שם וס"ס

שצ"ח הם בחלקו ומחננר כח כשמוכרים אוחה, שער כוונות בדרום א' של חפילה ערבים יעו"ש:

יא **אע"פ** כשמוכר א"ה ה' לנפול מצדק הוא צ"ח א"ס מוכרו דרך למורו מלוא להכירו צפי אדני ולא לכונו לו אדו"שם וכיוצא דלון דרך כבוד כלפי מעלה לכונו ק"י שליח, שם, זכיל שם.

יב **בשאומר** צ"ח וצ"ח יכוין שיחבר צדק מפלמו ואינו לר"ך לברכה. ע"ש, ועיין שער

ככו' בדרושי החזק דרוש ה' שכתב כי בצדק יכוין אל אות יוד של הו"ו וכו' שם של הו"ו וצחיבה הוא יכוין אל אות סא ראשונה ושהיא שם של א"ה וצחיבה וברוך יכוין אל אות ווא ושהיא שם הו"ו וצחיבה שמו יכוין אל אות סא אחרונה שהיא שם אדני, וכ"כ בדרושי שער יוד פ"ב, וזכ שכתבתי למדקדקים שיכולין לכוין, וכשאומר צדק אהם יכוין שמקור בברכות אהם:

יג **בוונת** אמר של ברכה כמלוא וסכנין וברכות העמידה וסחפלה יכוין חבור שני שמוס הו"ו ודני

ביחד כזה יאדהו"ה שם צמטריא אמר, ובענייה אמר דקדים יקדים כוונת אדני לה"ס מ"ה, אידהו"ה שער כוונות שם, פרטיה שער י"א פ"ב:

יד **בוונת** אמר חלק ל' חלקים, החלק סא- הוא דבר שאין בו צקשה והחנס כלל אלא הכל הוא שבת והוא כגון ברכה א"ש ושא"ר ברכות של שחרית ו' ראשונה של חפילה י"ח וברכה מודים וכן טורח לך וסעוד וסמטי שברכה החזון וכן ברכות כסנין וברכות המלוא ודומין לר"ך לכוין אמח הוא מ"ש המצדק ושכא מלמין צ"ח, החיב הוא דבר שאין בו סודאם כלל אלא הכל הוא צקשה והחנס לבר כגון קדים וחכרינו שציעלס וסרחנן בברכה המון וכיוצא לר"ך לכוין יסיר שיאמנו דברי צקשות סמבשם ושכן יקיים ה' א"ח דבריו, סחז הוא דבר שם בו סודאם וצקשה שחין ביחד כגון כל ברכות אמציות

(ה) סעי' ז': ברכה אלפי שנים וכו'. כבר כתבנו לעיל בשם הארי"י שהרי"כ ליהוה שמוכח נברכת אשר יצר ושאר דיני ברכה זו יתבאר בו"מ מ"ז בס"ד עס שאר דיני ברכת השמר:

באר הגולה (סמי'ג סימן כ"ז מ"ט): ב' ג' המיל מים ולא שפשה אע"פ שצריך לברך אשר יצר אין צריך ליטול ידיו דלא משום נטיות או משום הכון: ג' המיל מים והסיה דעתו מלהמיל מים ואח"כ נמלך והמיל

כף החיים

נו"ן והשנייה שם ודלא כהמאמר או"ח ג' שכבד לנדר מכה
סיס עיי"ש. מיסו יבדך בלא שם ומלכות ויסדר שם ומלכות
בבלו, בן. א"ח שם, או ימול מים עוד הפעם ויבדך א"י.
מסגרת כזבד על קיור ש"ע ס' ד' או"ח ז' בשם חו' א':
או הסיל מים והסית ולא בידך ואח"כ רוצה לסמיל מים
פ"ב כחז המ"ז שם נראה לזיך לנדר מקודם
ואשר יר על שער ואחר כך ימול, וכ"כ ח"א שם. אמנם
השמן המאור כחז דמרבני מניא משמע דא"י לנדר קודם על
מס שער דברכה על פ"ב עולם אף על ה"ו ודלא כהפרימ"ג
עיי"ש. וכ"כ שעי"ה שם בשם שולח יבדך ח"א ס' מ"ו וכחז
שכן נראה מדברי מורי"ה נחום ז"ל ב' כי עיי"ש, וכ"כ ח"ו
עולם שם שכן נראה מדברי חר"ש ז"ל עיי"ה ופ"ב, ומיירי
דליתו מהחלו"ה כי לקטנים ויכול להעמיד עומד ואל"כ בלא"ה
אסור לו לנדר לכהתלם שמו המאור שם:

ז) בַּחֲבֵ הַלְבוֹשׁ סִי' ד' וסִי' ו' סִי' א' דְּבִרְכָה קָשֶׁר יֵאָמֵר
יֵאָמֵר לְחֹכֶם סְמוּךְ לְבִרְכָה עַל נְקִילָה יָדִים וְאִפְסִי
מִשָּׁלָה מִשָּׁה לָרְכוּ עֲכָשׂוּ אִלֵּא שָׁלָה הַכֵּיִל מִזֶּה אִלּוּ מִמֶּנּוּ
מִמַּעַם לְחֹלְטֵי מִיָּם אִלּוּ מִשָּׁה לָרְכוּ מִמַּעַם בִּלְוֵלָה אִלּוּ קִידֶם שֶׁכָּב
וְלֹא בִּירֵךְ עֲלוֹסֶם מִפְּנֵי שֶׁכָּב חִיבֵךְ בִּירֹם מִמְּנוּפֹתָה לֵכֶךְ
אִלּוּ מִיֵּד כְּשִׁירְחֵן בְּקִימֹה שֶׁהָא קְרוֹב לִדְלֵי שֶׁאֵרֶךְ
וְכִס' מֵאִשׁ דָּף ז' הִבִּיֵא מִשָּׁם מִהֲרִימ דִּי לִזְמַן טו
לֵה עֵינֵי. וְכִס' ז' וְכִס' ז' אִימ קֵא פְסִיק וְהִנּוּ שֶׁאֵם קִידֶם שֶׁכָּב
עֲשֵׂה לָרְכוּ וְלֵא בִּירֵךְ עֲלוֹסֶם שֶׁהָא חִיב לְבַרֵךְ ז' בִּבְקֶר
אִלֵּא חֲסִי' בְּלֵי' בְּכַח הַאֲרוּחֹת וְלֵא לִפְנֵי שֶׁעֲבַר זְמַנָּה אִלּוּ אִמֵּר
יִבְרַךְ כִּי עֲבַר זְמַנָּה וְכו' בְּפִתּוֹחַ מִשָּׁעַר הַשֶּׁנֶּה כִּי הַפֶּסֶק
עֲבַר זְמַנָּה וְהוּ לֵא מִבְּרַךְ וְכו' כִּי. וְסִי' ז' סִי' ו' בְּהִגְדֵּם
דְּחֶסֶר רָאִיוּהוּ עֵינֵי. וְהַסִּיִּם עֲמֹ הַסִּיִּם בְּזֶה הַסִּי' לֹאח א' יְעוֹשֵׁב
וְעִיִּין לְהַגָּחֹן חִידֵא ז' בְּבִרְכֵי סִי' ו' לֹאח ג' שֶׁכִּסְאֵירֵךְ
בְּזֶה וְמוֹסֵף וְזִל וְלִפְנֵי דִינֵא נִקְסִין כִּס' הַאֲרִי ז'ל
וְדִעֲמִיחַ שָׁלָה לְבַרֵךְ בְּבִקֶר אֵם לֵא עֲשֵׂה לָרְכוּ וְאֵם עֲשֵׂה וְעַבֵּר
וְמוֹמֵן מֵה וְלֵא בִּירֵךְ שׁוֹב לֵא יִבְרַךְ כִּס' מִהֲרִימ דִּי לִזְמַנָּה
וְהַסִּיִּם כִּסְסֵה דְסִבִּיל עֵינֵי. וְהִבִּיֵאוּ דְבִרְכוּ כִּשִׁי דָּף מֵה וְהִבִּיֵאוּ
חִידֵא הִל' בְּרִכּוֹת לֹאח א' עֵינֵי. וְכִיכ הִרְבַּ עֵינֵי יֵאָחֵק נִרְי
וְהַסִּיִּם מִיֵּד א' לֹאח ח' בְּשֵׁם הֵמ' וְסִיִּם וְכֵל שָׁלָה עֲבַר כִּי אֵם
מִפְּתוֹחַ מִיֵּד עֲשֵׂה יִבְרַךְ כִּס' הַסִּיִּם לֵא ח' עֵינֵי. וְכִיכ הִרְבַּ
בִּן אִלֵּא חֲסִי' בְּלֵי' בְּכַח הֵמ'. וְכִיכ עֲבַר יוֹמֵר מִחֵלֵי שֶׁפֶס יִבְרַךְ
בְּלֵא שֵׁם וְמִלּוֹת וְיִהְיֶה רָשִׁימ בְּלֵי. בִּן אִלֵּא שֵׁם :

(ה) **כתב** צ"ע אוח ה' דינוי איי צעם מהר"א נחום
מי טענה לרבו ולא בירך איי אס מזכר קודם
סעסחמיל להחלוות לעשות לרבו פשוט ש'בך ואס מזכר אחר
סעסחמיל לו חלוס לא יבך ע"ל, וכי' שעה אוח א וצ"ע
הפלט לדוד צעם הנה, וטע"ג דרבי' דרבי'ס כרצ פני יחמק
נגריו אוח י"א וכהב על דרבי'ס וז"ל ולפי משיל צעם הברכי
והסחיל סעסכיוו דכל דעבר יוהר- מחי טעה שילא לא
יבך דעבר זמנס מקרי ולא חליא צאם מזכר קודם סעסחמיל
להחלוות או לא וכן עיקר דכל שעבר חי טעם ולא בירך
טוב לא יבך כהסכמח סאחרונים וטו"ח עדיף ע"ל וכי'
אנן

אסור עייש וכו' עי'ל, וכן מנכנינו לדרך כפי' כס' השחיד' ורעמיה ואין לומר בזה כב'ל דמקום מנהג לא אחרין כב'ל כמ"ש הר"ח, וכי' כז'ל ח"א כב'ל ברכות אה ס' בשם ההסיד ס' ליד והרד"ב ח"א ס' רביע ומורכס"ח כציאו כרד"ס ח"ג דף י"ד ע"ב, וס"ס שס כז'ל נראה שהוא מוסכס, וכי' כרס"ג בן אי"ח כר"י ס' לך לך אה ס"ז: (ג) **סע"י** ב' כטול מ"ס ולא שפס"ק וכו' א"ל ליטול ידיו אלא משום וכו', וכן א"ס שפס"ק גדולים ולא קנה א"ל ליטול ידיו אלא משום נקיות, כן מהצ"ח מדברי מרן ז"ל ב"י ס' חר"ג וכו"ח שס, וכגס דכ"ס' זה כחצ כצ"ח דעושט לרבו ולא קנה דינו כקנה דמוקס שנגע בצ"ח מוקס א"ל לפי שמק"ב גופו יכן ל"ל לרד"ב כצ"י כצ"י זה כ"יטו לרעה ח"א טכ"ח סמור אהמס כר"ס"א לא ס"ל כ"י כמ"ס כצ"ח כצ"י חר"ג וכן פסק מרן ז"ל כצ"י חר"ג ס"ג וכי' הש"ג שס אה ס' ומ"ס כפ"ו שס סקיב מדברי סמור ס' חק"ד עיין נה"ס כס שכתב דליק מידו דסס איירי כשפס"ק וטול פשוט, מוכו השייע אה א' כחצ ד"ס לקהמור א"ק בלא שפס"ק דחייסין שחצ יגע ביד"ס כחצ כסלה מ"ר ע"י, ובר"י אה ב' כחצ ד"ס מוכר של"א ליגע בערוחו א"ל ליטול אלא משום כהן עיי"ש וכל זה מיירי כגון שפס"ק או שטטול מ"ס על פני הסדה וכדומה אכל א"ס נכנס לביכ"ב קבוע לר"ך ליטול ידיו משום רוח רעב השורה על הידיס כצ"יכ"ב לטול מ"ר ד' ס"ה, ועיין פרמ"ג ס' חר"ג כצ"י סקיב:

(ד) **שם** חלא משום נקיות וכו' ואם חין לו מים יקנה ידיו בלרור או צעפר כמיש ס' ד' סעי' כ"ב ובדברינו לשם אות ק' :

(ה) **סעי'** ג'. הסיל מים והסחם דעמו וכו'. ליל ד'ס א"י
 סנס בדון זס סאחרונים חלקו על מרין זל
 וסיל דלס יברך רק פיל סלס סמס סביס בשס מורו
 סססיד וסעויה סוס ב' וסכ"ל וססליס (סכיסס סיר סוס
 ב') וסמג"ל וסכ"ס"ע סוס ב' וסס"ב סוס ד' וסכ"ס
 בשס מסס ססכ"ן וסלכ"ס וססכ"ס"ק, וכ"כ ר"ז סוס ג' ח"ס
 סלל ז' סוס ז', פרמ"ג בשס"ז סוס ב', ביסורי סג"ל סוס
 ו' קיט"ר פ"ע ס"י ד' סוס ו', וס"י עולס ס"ז ס"ב ס"ק
 ו"כ פ"ס"ח סוס ב' בשס סילתי וס"צ"ן ע"ס"ס ולענין סלכס
 סכס ססלון סוס"ל סכ"ס"י סוס ז' סנס דלכ"ן סכ"צ סכ"ז
 סססל דמ"ן ססכ"ס"ן מ"מ בענין סכ"ס"ס נקס"ס לסל
 דס"ס"ח עדיף בסק"ס ס"ס"ר סכ"ס דלס עק"ל סולס סכ"ס
 ס"ן ססכ"ס, וכן סל"ס"י סכ"ס"ן עכ"ל, וכ"ס סכ"ס"ג
 ס"ן ס"ח סכ"ס ס"י ו"ל סוס י"ב, ודלס סס"ס"י ס"ק ב'
 סכ"ס בשס סכ"ס, וכס"כ עוד סס סכ"ס"י ו"ל ו"ל עוד סלס
 דמי סססיל מ"ס וסמל וסס"ל פ"ב וס"ס"ן ססכ"ס"ן ס"ב
 סס"ל פס"ס ס"י סס ס"ל ל"ל דלס יברך דסמל ס"ס וספס
 סוסל מ"כ"ן סכ"ס סל"ל לט"ס וס"ס"י עכ"ל, וס"ן
 בסכ"ס"ס סכ"ס סל"ן לט"ס כ"ס ס"ס וסלכ"י סכ"ס ע"ס,
 וסכ"ל דכ"י ס"ס"י ד"ל מ"ס וסכ"ל ס"ל סלכ"ס סכ"ס סוס

והטיל מים פעם אחת צריך לברך ב"פ אשר יצר: ד' אין שיעור להשתין מים כי אפילו למפה אחת הייב לברך שאם יסתם הנקב מלהוציא המפה החיה היה קשה לו וחייב להודות:

הלכות ציצית

ח הלכות ציצית ועטיפתו. וכו' י"ז סעיפים:

א איתעמך בציצית ויברך מעומד: ב ב סדר עטיפתו בדרך בני אדם שמתכסים בכסותם ועוסקים במלאכתם פעמים בכיסוי הראש פעמי' בגילוי הראש ונכון שיכסה ראשו במלית: ג ג מליתות קטנים שלנו

באר הגולה
ו סס בשם גאון
והשו' כח"ש כלל
ד'
א טור וסמ"ק סי'
ג' הכר"מ ולי"ח
ב טור בשם בעל
העטור:
ג חרומת הדגן

כף החיים

אין בענין חזו' הקודם. מ"מ י"מ שאלו להחלוקה קודם שיעברו ח"י שעה ולא יברך משום קביל:
(ט) **סעי'** ד' אין שיעור וכו' כי אפי' לעפע אחת חייב לברך וכו' אבל לספסל לא יברך וגם א"ל לטול ידיו ולא כסמון פס. ח"א כלל ז' א"ח ז' וכו' עמודי השלחן על ק"י שיע' סי' ד' א"ח ד' בשם קנ"ו:

(א) **סעי'** א'. והעמק בלית וכו' מיד "אחר נטי' טול. מ"א סק"ל. ח"א כלל י"א א"ח א' ר"ז א"ח א'. והעמק כחב המה"ש כדי שיתעמק מיד במל' והפרימ' בא"א כחב כדי שלא ילך ד"א בלא לית' וכו' ח"א שס. אבל קודם נטי' אין לנבש לית' כי ראו לברך עובר לעשייתו עיין סעי' י"ד. ומיכו לדין דמברכין על עליה גדול להעמק ומכין לפטור זכ' אין לברך אלא ילכש חמיל' קודם נטילה ידים. א"ח נ"י מ"מ מ"א סי' ד' סק"ל בשם קד"ה דלא יגמ' במלבושו קודם נטי' א"כ לא ילכש הפליה עד אחר נטילה ידים. פרימ' א"א ס"ק א' (עיין ל"בם ובדבריו לעיל סי' ד' א"ח ו') ואפילו כשמשכים קודם אור היום יתעמק מיד וכשחזר היום ימשמש בו ויברך וכמ"ס סעיף ע"ז. מה"ש. ולדין כשמברך על עליה גדול להעמק יכוין לפטור א"ה זכ' וכאשר יבואר שם בסי', והגם שמכניסו לשכב בעליה קמן בדברי האריי ז"ל כאשר יבואר סי' כ"א סעי' ג' בסי' מ"מ נפקא מנה לענין אם אורע מקרב שלא יט' בעליה או במקומו שאלו יכולים לשכב במלבושים מפני הפרעושים וכדומה. וט"ו שיע' א"ח א':

(ב) **שם** ויברך וכו' כ"א דאין מברכין על כל המצוה סי' ב' הרמב"ן סי' קפ"ט דכל מצוה שאין בה מעשה כגון שמיעה כספ"ס וכו' שנמסרו לביד וכן דברים כחלונים דרעו' אחרים כגון זקרה וכדומה. וכן מצוה הבאה ע"י עצירה כגון השבח גז' ורביה. ובמצוה המהניג נמי לא דמשלחן נבש זכ' משא"כ פדיון כבן והפרישה חרומה שאין מברכין אנהיגה אלא להפרישה. וכן א"מ ע"כ מצוה שאין עיקר מצוה כחליל' ויבש דמ"ה כ"א פור' אלא דמלית' אלו מסתעפים ממנה. וכן מוחות ביד נמי לא נ"י שאין הקב"ה חפץ במיהה רשעים ומס"ס נמי א"מ על מים אחרונים כב"א משום מלה סדומית ואין לברך על הפורעניות וט"ו בלורק. א"א א"ח א' ביאורי כה"א א"ח ב' כ"ה:

(ג) **שם** יתעמק בלית וכו' ויברך וכו' משמע שאין מברך קודם עטיפה אלא בשעה עטיפה קודם שמתעמק יפס כמו בחפילין, א"ר ס"ק ב' וכחב שכן משמע ב' ב' יעקב סי' פ"ח ט"ו. ובס' י"א כבס"ט כחב דלאחר ששם הפליה עליו אלא בלא שם בלית בידו אלא בהלית

לאחריו וכול לברך ט"ו. אמנם סי' ח"א במחבר א"ח א' כחב בשם שאלת אריס סי' ל"ב דלאו לברך קודם העמק בשם שאלת הפליה בידו ורואה להעמק דכ"ל עובר לעשייתו וכחב שכן מה"ש ודלא כח' ב"ח יעקב. וכו' בסי' ק"ג סי' ב' א"ח א'. וכו' מה"מיר א"ח ו'. וכו' עיקרי כ"ה סי' ב' א"ח ל"ד בשם שאלת אריס וכחב שגם הרב חפסל לדוד בדף סי' ע"ב ס"ל הכי ודלא כה"ב. וכו' כז"ל ס"ל ברכות א"ח ע'. וכו' כבי"ע א"ח כ"א בשם השאלת אריס והמה"מיר וכחב שבי' כרוקח ר"ש סי' שס"א וכו' כה"ש בשם שאלת אריס. ק"י ש"ע סי' ט' א"ח ח' וכו' ח"י עולם על הש"ע סעי' א' שכן משמע מדברי מה"מיר ט"ו וכן הפרימ' בא"א א"ח ב' כחב שכן משמע מדברי מה"מ. וכו' שפ"י וחק נ"ו מערכת סי' א"ח ק"ה. וכן בסכ"ס סיפס' ל"ב נ"ו ב"ח א"ח ג' ויעו"ש שסכ"ס כמס' אחרונים עוד שבי' וט"ו להרב ש"ז שסלרין ב"ח וכחב בדף ל"ב ע"א י"ס דרך י"ד לפני א"ש ללאה גם לדעה כה"ז וכבי"ז על אף שיברך מקודם בעודו הפליה בידו והוא שחבך לברכה ילכשו הפליה כלו דרך אחריו על ראשו ועל גופו בזה א"ח דהשאלה סי' עובר לעשייתו תמס' בלי שום פיקפוק כלל ואחר שלכס דרך זכ' יעלה כגנחות על אורח ויתעמק בעטיפה סימטאלים כדי הילוך ד"א וכו' וס"ס וכן ראיתי לאנשי מע"ס מיקרי ירושלם חובב"א נהנים כן עכ"ל. מיכ"ס כה"ג בן א"ח נ"ו ב' שנה א' פ' בראשית א"ח סי' כחב ח"ל אחר ס"ס כה"ס העמק בו ראשך בלכד ולא כלאו"ס מה"מכ"ס לעמק בו כל גופם מחתלב דאין לנו אלא דברי האריי ז"ל עכ"ל. אמנם חסיד' ב"ח אל יכני' בסוללים ט"ו דברי האריי ז"ל יכנסו כמ"ס הש"ן משום דאין דבר זה מפורש בהדיא בדברי האריי ז"ל כיעו"ש בשער סכ"ו דרשו' ה"לית וא"י ענדל עשייתו סמך לדבריהם בחשו' ב"ח מ"ס חיים יעו"ש:

(ד) **שם** ויברך מעומד סי' ברכה' והעמק שח"ס וכו' בעמירה. ט"ו סק"ל מ"א סק"ל. א"ר ס"ק ב'. ש"יג כק"א. ס"ב בלקור חכמה סק"ל. ר"ז א"ח ג' וד' קשיג' שם א"ח ו' סי' ב"ע א"ח ל"א. ק"י ש"ע שם:

(ה) **שם** ויברך מעומד. כחב הרב שמן המחיר ח"ל כנה המחבר בש"ע לא ביאר לנו הדין לענין דיעבד אם כהעמק מיושב דיעבד אם לרין לחזור ולהעמק מעומד א"ל רק כמ"א בסק"ב שנהב עיין מ"ס סי' חקפ"ה כחב כפרמ"ג דכיוצא ד"ס סעי' א' גבי שופר כחב אם חקע מיושב ולא וי"ה כ"א אם כהעמק מיושב ד"א ונכון הוא עכ"ל. וכו' ח"א כלל י"ב א"ח ג' דלא בירך מיושב י"א. וכו' עמודי השלחן על ק"י הש"ע סי' ט' א"ח י"ג. וכו' חפסל לדוד א"ח י"ח דלא כהעמק מיושב ובירך מיושב י"א. ומ"ס

איר סקיצ עיין לסממן ממאור שס שדחס דבריו יעו"ש :

ז' הכלאות הסוכרים בשער הכו' דרוש ז' של הלכות וכו' של הרש"ש ז"ל :

אחר העטיפה יסחלל צלית ז"ס כנגד ז' הסחללות הסוכרים בשער הכו' דרוש סנ' וכי בסידור רבינו הרש"ש ז"ל. ועיין ג"כ בשער הכו' דרוש' הלכות דרוש ז' ובס' נכ"ש דף ג"ן ע"ב ודף נ"ד ע"א (והשדה דף י"ב ע"ב ודף י"ג ע"א) ומכאן חסידו ביה אל יכ"ץ לאחר העטיפה קודם שסורידו סעליה על גופס בעורנו על כהפסס סנים מלד ימין וסנים מלד שמאל לוקחים כל כד' צליות ומסחללים ב"ס ז"ס ואח"כ מורידים סעליה על גופס :

אחר העטיפה יאמר ד' סקוקים אלו מה יקר חסדך וכו' יריוון מדגן ציחך וכו' כי עמך מקור חיים וכו' משוך חסדך ליודעך וכו' מ"ש דף כ"ד ע"ג. וכי כס"ל דף ל"ב ע"ב ובס"י ב"ע. וכי ס"ל דף ל"ב :

ט **בענין** אס צריך לכסות ראשו בעליה נחלקו בו הסמכנים ואפילו בקהל אחת יש מהס שמכסים ראשם ומכס שאינם מכסים ואינם מוחין ואינם מקפידים וע"ז אך במקום שיקפידו המרובים על שינוי המועטים לא יסנה ארס ממנהג המרובים. שיה דב"ש ס"י קב"ג. וסניאו שעה אוח ג' וכחז סיינו דוקא אחר סכרס בשעה סכוא עטוף בו להסחלל אכל בשעה סכוא מנרד עליו וזחעטק בו מיד אז כעה סה"א יכסו ראשו בעליה ולא יסמוך על השלכה סעליה על כהפיו לכד וכו' אין לנו להסניג במנהג המרובים שהוא מנהג בעטות שלא ילאו י"ח ברכס ע"ש :

ז"ל מ"ש דכ"ג ע"ד המהעטפים בעליה גדול גופס לבד ולא אח ראשם ס"ל ברכס לבמלס כי מ"ש להסחטק צליות הוא עיקר אח ראשם וסס מהעטפים גופס לבד וכן סוא וסר במדבר כמ"ס לפרסא עליה סירשו דמלס עכ"ל. וסביד ס"ב אוח ו' וס"ן דל"ד ע"ג :

ובן אוחס בני ארס שמניחו סעליה כשהוא מקופל ומסללים סביב לו"רס על כהפססס בענין שס"ס האחד כשהוא מקופל עס ז' צליות יורד לפניו כד ימין וקלס כשני עס שני צליות יורד לפניו מסמחלל א"ן יולא"ן ככס"ג ידי מליה צליות וגוערים ב"ס דכס"ג לכיע לא עיטוף סוא. מסחלל בנימין ס"י מ"ח וסב"ד מניא סקיב. איר סקיב. שעה אוח ג' וכי סס"ל אוח ד' :

ובן אוחס שא"ן מהכסים בעליהם אלא הראש וסביב לו"רס לבדד וא"ן מקפידים לכסות אח סנוף צריך למחוט צידס דעיקר העיטוף סוא גנוף לכיע ולא נחלקו אלא אס צריך גס כן לכסות אח הראש אכל כסוי הראש לבדד לכיע לא נקרא כסוי כלל. ר"ן אוח מ' וכי ס"י ב"ע אוח כ"ז ועיין לה"י חיד"א במחביר אוח ה' שאלר שסביא דברי סד"ש כחב ח"ל י"ש ע"ד מנהגים כזס נסרס נסרס ופסעיס ולכל סדברות ולכל סלמירות כעה שיבדך נכון להסעטק כדי סילוך ד"א כעס"י סיסמטאלים וכמ"ס סלר"י ז"ל ואח"כ ינסוג כמנהגו עכ"ל. וכי כספרו קס"ג ס"י ז' אוח מ. וכי סס"ל סס. ס"י ב"ע אוח כ"ז. ולפנין סלכס כדי ללסח מחשס ס"ב לאחר ברכס יחסטק כעס"י סיסמטאלים כמ"ס לע"ל ואח"כ יסלשל סעליה על גופו ויסאר

ו **קודם** סכרס ובעטיפה נכון לומר פסוקי דברי נפשי עד גופס שמוס כירועס. יד אלהי כהנסי"ס כסס מסנה חסידים. וכי ב"י ב"ע. וסנוסגים לומר כן לא יאמרו קודם ברכס החורס כמ"ס חיד"א כלסורן סמיר ס"י ז' אוח ו' ובק"ג ס"י ה' אוח ל"א וכמ"ס סרו"ח ס"י ה' אוח ז' :

ז **סעי'** ז' סדר סעיסתו כדרך בני ארס שמעטפים ככסיתן וכו' כי רבינו סטור כסס בעל העטור ז"ל ודלס כמ"ס הגלויים דבעי"ן כעטיפה סיסמטאלים שהיא עטיפה גמורס. ופעס הגלויים כחב ב"י מדברכנין להסעטק צליות אכל בעל העטור ס"ל דלהסעטק לשון כסוי סוא ע"ש. ומ"מ כדי לקיים מליה צליות מן סמוכר נכון סכרס להסעטק כעטיפה סיסמטאלים בשעה ברכס ויעמוד כדי כליך ד"א וכמ"ס כסע"י סלח"ז וכו' יולא אף לסכרס הגלויים דעקר סקפידס סוא בשעה לבוש דסא או כע"י סיס מסירס אח"כ. מניא סעיק ה' כסס סכ"ד. וכי ר"ן אוח ו' קל"ר ע"ב סס. ח"ל ס' כסוי דרוש' צליות ס"א סלריו לסנא"י להסעטק עטיפה יסמטאלים ומחזירים ז' הליות כסלד ימין אל כד סמאל כלופן סיסחכריו סס כד ססמאל מחזיריו כל כד' צליות וסיו"ן סלויס מחזיריו כד סמאל וכו' נס רבינו סעדיס ז"ל כחב כס"י סחבר כ"י סרבי כ"י כא ענין עטיפה זו וסוד וכו"ן ללסות כך ולספות יסלר מעוטף כך כדי שיסור סליכס ד"א כפה שמחעטק צליות ואח"כ יסיר העיטוף מעל צליו וכן סיס מנהגו של מורי ז"ל עכ"ל וכי ס"ב אוח ו' כסס כחזי סלר"י ז"ל. י"א ככס"ס. מחביר אוח ד' ס"י ב"ע אוח כס' ס"ל דל"ב. וסס דכשער כסוי' ס"ב כח דכסמחעטק סלרס כעליה צריך שאלר כד סיומ"י של סעליה כ"י סליות ככו ויסללים לכד סמאל סביב גריו של סכקף ססמל"י ללחור ובי סליות סלחירות ססמל"יים יסלרו סלויים דרך עניו של ארס ולא כלחור ע"ש. וכי מ"ס דף כ"ד ובס' חס"ל וכי כס' מדרס חלפיה דף ק"ע ע"ג ובס' עמודי סמוס לטועב"ן דיעס ע"ב סביאס יפס לכד רריו ס"א אוח ד' כד סקסא קוס"א זו סלמל"י כק"י שפה אמה ס"י מ"ס וכחז ח"ל דסא וסא אוח"א וסר סעטוף צריך שוכיס כלופן זה דחלסל וסילך ה"י ימיו"י על כד סמאל ולססליר ה"י סמללים כד פניו ולכין לחס סחוי לרלל. וסחריב ליעקב וסלר ככוונס זו וסילך נס כ"י סמללים על כד סמאל כלופן סיסחכריו כס כל כד כס' ד' סעדיס ז"ל וסוא לכסל כח ס"ל רעס וכי סמחביר או' ד' עכ"ל. ע"ש. וסביא דבריו כן א"ס כר"ן כלוח סנ' וכחב וכן מפורס להדיו כס"י רבינו הרש"ש ז"ל. וכחז כן א"ס סס ואף שא"ן אנהו סטיו"יס ככוונות אלו מ"מ לאחר ססס"ן ז' סיומ"י לכד סמאל ללחוריו יסכס כדי כליך ד"א ואח"ך יסילך ז' ססמללים ג"כ ללחוריו לכד סמאל י"סכס ג"כ כדי סילך ד"א וא"י יסלשל סעליה סכרוך כלורו על כל גופו כדי לקיים סכורלס של מעטס זו ע"ש. וכס יולא סליב"א דיעס אף לרבי סל סכיו"ר ק מ"ס כשער כסוי' ס"ב דכיון סססס כדי שיסיר סילוך ד"א קודם ססס"ן ז' ססמללים ללחוריו חו ליכס מיד. ומנהג כיה אל יכ"ץ לאחר ססמללים ז' צליות ססמללים ג"כ ללחוריסס לכד סמאל מכס כדי צליות כ"ס כנגד סטורף לכד סמאל כנגד

במצות: ה' מברך להתעטף בציצית י אם שנים או שלשה מתעטפים בטלית כאחת (פי' צפעס לחת) כלם מברכים ואם רצו אחד מברך והאחרים יענו אמן: ו' ע' טלית קטן יכוד לברך להתעטף אע"פ שאינו מתעטף אלא לזכור: הגה וי"א שמברכין עליו על מלוא טלית וכן נוכחין ואין לשנות כד' מולין ח"ת. ו' מנחות מ"ג.

בפ החיים

לחמיו מימין וכן בשמאל ועטיפה גזאר הוא בשעה ברכה עיין סס. טע"ח אות ד'.

טלית שכול גדול וכשפוטפו על גופו מחמיו נשארם כל הציציות לפניו נראה שיותר טוב שיקפל הכרדין על כחציו באופן ששאריו ב' הציציות לפניו וב' לאחריו ולא יכיו הציציות נגדריין בארך אף שיש אומרים שאין זה מליח מן המוצר ש"מ בטלית שכול גדול כדי ערוף. חס"ל אות ד'.

יט' סעי' ה' מברך להתעטף בציצית. כהב הכ"ח ה' כ"ד שז"ל ה"ב בפסח. וכ"כ מ"ש דכ"ג ע"ד. וכ"כ הרב המקובל החסיד מהר"מ ר' יעקב למח ז"ל בנסחיו לח"ה כ"י הביאו בברכיו אות ד' וכ"כ ק"י ש"ע ס"י ט' אות ח' אמנם הלבוש כהב שז"ל הביא בשו"א. וכ"כ שנס"ג בנס"ג אות ג' שמכאן המדקדקים כהרצ הלבוש. וכ"כ ע"ה אות ו' א"ר אות א' ס"ב במקור חכמה אות א' וכ"כ במחבר אות ז' ובברכיו שם בשם מהר"ם זכות ע"פ הסוד ובשם מהר"מ ר' לונגאנו ע"פ סדקרוק. וכ"כ הס"ל דכ"ט ע"ד וס"י ב"ע אות כ"ב. טע"ח אות ה' בשם הכ"ז ר"ה אות ג' וכ"כ היסד לזכ נר"ו בח"ה אות י"ב ובח"ג אות ג' בן ח"ה נר"ו שם אות ג' וכן עיקר;

בד' סעי' ו' על ס"ק יכול לברך להחטוף וכו', הסו"ג ס"ק ט' כהב דדעה מר"ן ז"ל דיכול לברך להחטוף נ"כ אם ירצה ע"ה אבל הרב חלקו של ידיר כהב דדעה פה ז"ל אין לברך כלל על מלוא טלית ע"ה. ועיין עוד בדבריו לקמן אות כ"ז:

בז' סעי' ח"ה אע"פ שאינו מחטוף אלא לזכור, ובכרכם להחטוף נוסח בכרכם הוא כך כמו לישב במוכס. ב"י. ט"ז סק"ו;

בז' סעי' בכה. י"א שמברכין עליו על מלוא טלית וכו' וכ"כ ר"ז אות ז' ק"י ש"ע ס"י ט' אות ט' ופסעס המכסה שכתב לברך על מלוא טלית כהב בד"מ אות ה' כי חששו לדברי הסו"י שאין יולאין בע"ק כוס ולכן לא חקנו לשון מברכין להחטוף או להחלש דלא כיו משמע דעכשו מקיימי כמלוא כהבין רק מברכין להשיה שנה לנו מלוא טלית ואף שאין מקיימיים אותם עכשו כחקה ולכן חקנו לשון על דלשעבר משמע עכ"ל. וכביאו ט"ז סק"ו. ועיין טע"ח אות ג' וזאת ז' שכתב אף לדעה הרמ"א אם לזכר ס"ק בדרך עטיפה ערוף ע"י סיבך. להחטוף ע"ה. וכ"כ הסו"ג ב"ה כ"ז דרמ"א ומרן לא פליגי דדעה שניסם אם ירצה להחטוף בע"ק יכול לברך להחטוף וי"ה. ח"ל כהב"ץ ח"ב ס"י מ' ח"ה וביאו ע"ה אות ג' וכן עיקר:

בא' סעי' ח"ה שנים או שלשה וכו' ואם ר"ה אחד מברך ובאחרים יענו אמן אבל אדם אחר שאינו מחטוף אלא עכשו בציצית ח"ה יכול לברך כדי לפטור את המחטוף אלא אי"כ המחטוף הוא בור שאינו יודע לברך אז יכול לברך לו אחר אפי' שז"ל עכשו לברכה ז'. מ"א ס"ק ח' ר"ז א"י י"א. פרמ"ג ח"ה ח' וכהב דלא כא"ר ח"ה ו' וכן הוא דעה מרן ס"י רע"ג סעי' ד' דאין לברך לאחרים אלא אי"כ אינם יודעים ואע"פ דגמ' ערובס הוא ר"ה דף כ"ט ע"ה ח"ה רב אכנס ברכה דר"ז כל בכרכיה כולם אפי' שז"ל מוציא חוץ מהכנין וכ"פ הרמב"ם ז"ל פ"ה מהל"ב ה"ל יוד וסו"י ח"ה ס"י חר"ב ב"י מ"ה מ"ה כהב רש"י שם ברכה כהבני ליה ערבות לא ליחבני ולא לברך ובעתיקו מ"ה ס"י קס"ז ס"ק מ' וא"כ גבי ציצית י"ל דאין חיוב ללבוש בנד ב"ה נכסות שם ציצית כוס אמינא דא"י ערבות ולכן קח"ל

ירא שמים כהב ללויים מלוא טלית קטן כחקונס יקח טלית של אמר גדול קל"ה כדי שיחכסם ראשו ורובו ויבקר

ויבקר

(כל זו סי' כ"ב ונ"י כה"ק ד' פ"ו ע"ב): ז' חצירך להפריד חוטי הציצית זה מזה: ח' שיבון בהתעטפו שצונו הקב"ה להתעטף בו כדי שזכור כל מצותיו לעשותם: ט' קודם שיברך יעיין בחוטי

באר הגולה
ח טור
פ רא"ש
הלכות ציצית
י חו"מ
בבבבב
י"ד ובמנחות ל"ד.

כף החיים

כי ציד חזק סו"אך ה' ממארים, וצופה למען ודעו דורוסיכם וגו' יורה כי עיקר המצוה וקיומה חלויים בכוונה שיבין בשעת קיום המצוה משא"כ שאר מצוות דיוצא י"ח אפי"פ שלא יבין בה דבר כי אם שמושה המצוה לשם כ"י שנים אחרו לעשותם עכ"ל, וביאור א"ר שם והלכה ברורה א"ח ב' וחיי עולם, ומ"ש פ"ח כחב עליו א"ר שם שיש לרחות דבריו בנקל: (ג) שם יבין בהתעטפו וכו'. ח"ל כה"ג בן א"ח גרין שם א"ח א' קודם שיברך ויהטעף יבין לקיים מ"ע ללבוש ציצית מציצת סלכתו שנאמר ועשו להם ציצית על כנפי בגדיהם וכו' מ"ע שהצ"ע וע"י כוונה סכנה זו אז יסיוס כח בכהנתו בברכה לעלות מ"ן ולחמשיך המוחין כמ"ש רבינו ערש"ש בנכ"ס ולכן טוב לומר בפ"ו קודם הברכה ליקבצו וגו' רבינו מוכן ללבוש ציצית מציצת סלכס כמו שז"ל ה' אלקינו ועשו להם ציצית על כנפי בגדיהם כדי לעשות כ"ר ליוצרינו כ"י וגם לר"ך לבין בצה שמחטפך בו שז"ל הקב"ה להטעף בו כדי שזכור כל מצותיו לעשותם, וכחבו האחרונים ז"ל מי שאינו עושה כך עליו נאמר וחסדי יראתם אחרו מצוה אכש"כ מלומדה עכ"ל, ומ"ש וכחבו האחרונים ז"ל וכו' כי ביאורו הנ"ל א"ח ג"ז וכו' דעוב שיכ"ס כוונה זו שז"ל הקב"ה להטעף בו כדי שזכור וכו' בחזק כוונה של לשם יחוד כדי שלא יסכח והוא שאמר שיאמר לשם יחוד וכו' ועשו להם ציצית על כנפי בגדיהם יאמר ויראהם אחרו וזכרם אח כל מצוה ה' ועי"הם אחרם כדי לעשות כ"ר וכו' ועוד עיין לקמן א"ח ס"א:

(ד) סעי' פ"י קודם שיברך יעיין וכו', ואל דלא סמכין לחזקת כחב בבי"ח דדוקא סיכא דהחזקת קבוע ואח"כ ממילא מ"ר מצע סעולס כמו בכהם דכ"ס בחזקה כשרוח משעב שולרס אכל כחא חזקת אינ"ס ממילא אלא חלוט במעשס הארס שחיקן הציצית לא סמכין לחזקת דשמא נחקלקל אח"כ עי"ש, והע"ה כחב סעטס משום כיון דליכא לברורי לא סמכין לחזקה, וכ"כ מ"א ס"ק י"א, וכחב עוד מ"א ס"א מפני שטעוים ליפסק בכל שעה, וכ"כ ביאורי גר"א א"ח י"ז, וכ"כ ר"ז א"ח י"ג, ונפקא מינ"ה בין סעטעמיס דלפעס בבי"ח לא סני דלא בדיק אלא א"ס כן בדיק פליחו והע"ה במקום ידוע ומלאו כחב סטעוים כמ"ס ב"א ז"ל, ולפעס משום דלפסר לברורי א"כ בדיק שיתעסק בבריקתו לא וכל לסחפלל פס סכבור רשאי ללבוש בלא בדיקס כמ"ס סמ"א שם ובס"ר א"ח ב' ולפעס ב' שכתב המ"א שטעוים ליפסק בכל שעה כחב ר"ז שם וח"א כלל י"ב א"ח א' דל"ז לבדוק אלא בכל יום ויום אכל בלאו היום סכנר בדיקן מ"א שוב א"ז לבדיקן אשילו א"ס סס"ר פליחו מעליו, וכס"ה דעמו מלגוס עוד ואח"כ בלחצ"ה היום מכל ללבוש אין לר"ך לבדוק, ואל"ה מ"א ליכא בין טעס מני"א לבי"ח משום דהבי"ח כחב דמדינ"א לר"ך בדיקת א"כ אין חילוק בין בלאו היום ע"מנו ליום אחר סככל פס"ס שליבשו לר"ך בדיקת אכל לפעס ב' של מ"א דהטעמ"א משום שטעוים ליפסק חקנה חכמים היא שר"ך לבדוקן בכל יום דא"ס לא יבדקס בכל יום לא יבדקס לעולם ובדול"ה

(ט)

ויברך להטעף בציצית ויהטעף בו כדי הילוך ד"א ויפספסו על אחריו כמו שטעס בציצית גדול ממנו וסוב וינחנו על אחרו כמכנ"ס וא"ס אינו גדול כשיעור זה או אינו של א"ר לא יברך עליו כי ברכות אינן מעבדין וא"פ שניחנה רשאו לברך אשילו בקטן מ"ס ואשילו אינו של א"ר ויכול לברך על מצוה ציצית חסילו אינו מחטפך שכן פס"ס סמכ"ס וגדול כח סמכ"ס מ"מ י"ח שנים יחוס לע"מנו ולא יברך במ"ר דח"ל בפלוגתא שא"ח עדיף, חס"ל א"ח כ"י וסב"א פני יצחק גר"ו מ"י כמ"ה א"ח קב"י, ועיין לקמן ס"י פ"ו א"ח ב' כי שם נחבאר עיקר דין שיעור סלכ"ה יעו"ש:

(ח) שם על מצוה ציצית הו"א בפסחה, קי"ר ש"ע שם: (כ) סעי' ז' לר"ך להפריד חוטי הציצית וכו', כרמ"ו כי ציצית ר"ח לר"ך ויפריד ציציתו חמוד, מ"י, א"ר ס"ק ח', פרמ"ג א"ח סק"י, ח"י עולם על ס"ע:

ויפריד זמ"ן קודם סברכך, עי"ה סק"י, ס"ב במקור חכמה א"ח ב' ר"ז א"ח י"ב וא"ס נשחכ"ה לבוא לביסכ"י ובט"ר שיפריד הציצית ויבטל מלסחפללללל כ"כצור א"ל לרדק"ך כח, מ"א סק"י, א"ר ש"ס, א"ח ש"ס, ר"ז ש"ס, ש"ז דכ"ס ע"י, ח"א כלל י"א א"ח מ"א, ק"י ש"ע ש"ס א"ח ז':

(ז) שם לר"ך להפריד חוטי הציצית וכו' וא"ס מחסב"ס קל"ה חסור להפרידס בשב"ח, בן סמל"ך ס"י ס"ה, קשר גדול ס"י ב' א"ח ג' ש"ז ש"ס, שהל"ו זח"ס א"ח י"ג חס"ל א"ח ח' וכחב כ"ס חס"ל דלר"ך וז"ר"ו להקדים מע"ש, כר"ס, שט"ח א"ח ח' וכו"כ סכ"י פרל"י ב"ח כי סמפריד חוטי הציצית בשב"ח י"ס בו משום חולדת מלאכה, הביאו כס"א א"ח כ"י וכס"ס שמדברי מ"ס מ"ס ס"י חמ"ג משמ"ע שמוחר להפרידס בשב"ח וסב"א סכנ"ג ס"י רפ"א בהכ"ס א"ח ד' וכן כר"ב כס"א ש"ס כחב ש"ס לעמוד על דברי ג"ס וכן ה"ס"א לל"ב גר"ז ח"א א"ח עי"ב כחב דל"זי אוסר ג"ס אלא בזה"ל בנמר כעש"ס דה"ו נגמר מלאכה ס"א ל"א כ"י מותר להפרידס וסח"טע מדבר סמאמר א"ח פ"י יעו"ש מ"מ שא"ח עדיף, וכ"כ בן א"ח גר"ו ש"ס א"ח ג' ; (א) סעי' ח' יבין בהתעטפו וכו' ז"ל ספ"ר, וכחב בדי ופס"ס ס"א ע"כ, כל"י ז"ל ק"י ב' רב ס"א דכחי ויראהם אחרו וזכרם וכו' ובי"ח"א ס"א במנחות דמ"ג ע"ב ה"א ויראהם אחרו וכו' סקול"ה מ"א ז' כננ"ר כל סמ"א שכתורה וע"י רש"י סקול"ה מ"א ז' מרכיב א"ח כל מצוה כ"י ועוד דלציצית בגמפרי"א ח"ר ו"ה קשרים ו"ח חוטי"ס כ"י חר"י, וכ"כ רמב"ם ס"ף סלכ"ה ציצית, ש"י א"ח י"א:

(ב) שם יבין בהתעטפו וכו', וא"ל כיון כן משמ"ע דלא קיים המצוה כחקנה, א"ר ס"ק פ"י ח"ל חס"ל וז"י שאינו מכיון כך עליו נאמר וחס"י יראתם אחרו מצוה אכש"כ מלומדס ונמ"א שאינו מקיים כונה סבור"א סכ"י פ"י ואמר ויראהם אחרו וזכרם וכח"ב למען הזכרו עכ"ל:

כתב סכ"ה ח"ל מה שסכ"ר"ו לרבינו להורות דע"י שיבין בהתעטפו וכן ב"ל חסילין וב"ל סוכ"ה גר"א דל"י סכחי"ב כ"י ציצית למען הזכרו וגו' ובחסילין וס"ס לך ללוח וגו'

באר הגולה בחומי הציצית אם הם כשרים כדי שלא יברך לבטלה: יאם לובש טלית קטן בעוד שאין ידיו כ טוב. 9 נ"י נקיות ילבשנו בלא ברכה וכשיטול ידיו יושמש בציצית ויברך עליו יאם כשילבש טלית אחר יברך קטיו

קף החיים

על גזילים העשה לך ואיך אפי' לובש כזה בגדים ושומר בברכה א' מ"מ לריך לבדוק חלם ע"מ. וכי ר"ז סק י"ד ח"ל מסגרת זכר אוח ג' על קיצר הזע"פ ס"י דע"ה הניה לוי ע"ה"ז בלם יש לו אזהר מלבושים א"ל לבדוק חלם אחת קודם הברכה רק אחיב לריך לבדוק כלם חלם דעה האחרונים לריך לבדוק כלם קודם הברכה עכ"ל:

שם (טו) כרי של יברך לבטלה. מי שלקח הפליה ויברך עליו וכניחו על ראשו ועל קומתו אך לא נחטף כעטיפה הישאעאלים כש' הנאנים שהניח הפיר לשליך הלינוה על כחשי וע"ה א"ן או סח א' לריך לברך שיב דבר זה עלה וגספסק הרב השדרים ז"ל ב"י אוח היל לעולם מע' הכי"א אוח ס"ז ובעלה דבדענד אין לריך לברך פ"ב והביאו הפהס"ד בקי"א וחיים שנים ישלם אוח כ' והרב זכרנו לחיים חלמי מע' הסיה אוח ד':

ונראה היינו דוקא להטהנים להניח הפליה חחלה על ראשם ועל קומתם ומהעטפים כעטיפה הישאעאלים ואחיב מורידים הפליה על גופם. חלם להטהנים כמיס' הש"ל דבחחילה מורידים הפליה על כל גושם ואחר כך חוזרים ומעלים אוחו על צארכ ועל קומתם ומהעטפים כעטיפה הישאעאלים כחשיל אוח ג' יכול לענוח חסן או כל דבר שנקדושה אפילו לכתחילה קודם שנהטפס כעטיפה הישאעאלים חפטי שטיקד המלח היל כס"י הניף ועטיפה ישמעאלים היל חומרל לחוש לסי' הנאנים כחשיל אוח ס"י וכמיס' הש"ך שם ובין שעה עיקר המלח יכול לענוח חלם קודם שחורידו על גופו דעדין לא קיים הצרכ לנמרי דכסוחך אמר רחמנא ולא כס"י הראש כמיס' הש"ך שם חיו יכול לענוח חלם דיענד אס ענה חיו חחר ומברך:

סעי' יורד. אס לובש פליה וכי יושמש בציצית ויברך עליו. כי כרי יונכ' כס' היראס חלם שכבד וסוב לסיוח רזיו לטול ידיו קודם ויברך עובר לעשייתו עכ"ל. ביה. איר אוח י"א. וכן כס' מקור חיים כחב' דל"ן ליגע כפליה עד שוטל ידיו. איר שם. ועיין דבריו על ס"י ד' אוח כד: **ועיין** ושיע' איר' ס"י דין זה שבי' הש"ע כאן חליל חלשלי דבריו וכו' דכנס רביו כרמנים ז"ל פסק דאס לא בירך קודם עשייתו חיו מברך אחיב ובכנהה אשרי דסחסיב כחב' דביענד מברך אחר עשייתו וכבר הליך דברר הש"ך ביו"ד ס"י י"ס לרחוח דעה הנכיל מהלכס עכ"ל ודבריו י"ע דכא כהדיל כחב' הרמנים כ' דברוח כפי' י"א דין כ' אס נחטפס בציצית ולא בירך מברך אחיב להכעקף בציצית משוס ועדיין עשייה המלח קיימת וגם הש"ך שם לא הביא מדבריו הרמנים דחיו מברך חלם על השחופס משוס דנגמרה עשייה המלח כמיס' כרמנים ז"ל שם דין ו' וי"ע. ועיין חסלה לדור אוח י"ס נהי"ס אוח א':

שם יושמש בציצית ויברך עליו. היינו מי שאין לו פליה גדול לברך עליו ולספור אס זה חלם אס יש לו פליה גדול לברך עליו אז אין לריך למשמש כזה ולברך עליו רק ויברך על הפליה שלובש אחיב ויכין נחמסכחו לפסור

ובדלי חיל להעמידן לעולם כחוקה כשרוח כיון שדרכם ליספס עיי דריסח סרגלים או מחמח סנוח אחרוח כמיס' ר"ז שם חלם בלוחו סיוט שכבר דדקן וקיים חקנה חכמים אס חור ולכנס א"ל לבדוק. ולענין הלכה יש להחמיר כסביח ולריך לבדוקו בכל שטס שלבשו. ואפילו אס דק פליחו וכניחו כמקוס ידוע ומלאו כמו שהניחו כחב' שסככיג כסככיג אוח א' רחיו להמדקדקים שאע"פ שניחוס אס הפליה ככיסן בודקין אוחו בכל שטס שניחוס אוחו וא"ל פשעס שמא יארע שוס מקרס שהולאוחו מן הכיס של מרעס עכ"ל. אמנס אס עיי כדירקס יחנסל מחסלה בלבור או שקרלוחו לעלוח לחורה יכול ללבוש הפליה בלא דירקס והוא כשויע' שחחמול סיו החופים סלמים וכמיס' מ"א. וכיכ ר"ז אוח ס"י. וכיכ מסגרת זכר סל ק"י הש"ע ס"י ס"י אוח ג' ועיין לקמן אוח דין:

שם קודם שיברך יעיין וכו'. כחב' הרב ביה יעקב כח' ס"י פיר דאס ה"ה דברך ומחירא לבדוק הציצית סל פליחו שמא יוכיכ פסול ואין לו פליה אחר מוח' להעלים עיניו ולברך בלא דירקס והביאו איר סקי' בלחיס סקי'. אמנס האחרונים דחי' דבריו דמכ' לי דברך מכ' לי בניהו שהדירקס בלח' להלילו מחסור לבישח פליה בלא לילוח וברכה לבטלה ומכ' מרוח כזה אס לא יברקנו דכמה שמעלים עיניו לא ינלל מברכה לבטלה ומביטול מע' אס היל פסול. עריכ אוח כ' ר"ז כשלי' היריעה אוח ב' שעה אוח ט'. אמנס אס היל שעה דחמק שאין לו פנלי לבדוק כזה יש לשמוך על החוקה והוא שדקו אחמול קודם ילחוחו לדרך כמיס' בלוח הקודם. וכיכ מחמיס סק' י"א:

שם קודם שיברך יעיין וכו' ואין חלוק בין שח' לחול דנס כבכה לריך לעיין כחומי הציצית מחמיר אוח ס"י ר"ז שם וכיכ יסכ' ללכ' דריו אוח י"ח כשם ס' קף החיס ס"י יור' חיל ג' ו' וכיכ בן חיל כריו שם אוח ג' ודלא כס' קהלה שלמה (הביאו עמודי השלחן על ק"י הש"ע שם אוח י"ב) שכבד דכסכה ווי"ס אין בודקין ומחר לסמוך על חוקתן:

שם קודם שיברך יעיין וכו'. גס לריך לעיין בלחיו חלק סל לילוח שהוא בחיך הנקב הפליה עד הקטירה דסס נפסל אפי' נפסק חיס א' קשליכ דליח ע"ג. וכיכ מויה אוח י"ב כשם הניו וכיכ ז"ו סקי' יכ"י איר סקי'. וכחב' דלא כמ"א. וכיכ פרמיג כמיס' סקי'. ס"יכ אוח ב' ר"ז אוח י"ג. ש"ל דכיס ע"ג. בייע אוח כ' חסיל אוח ס"י ק"י שיע' שם חיל ז' בן חיל שם אוח ג'. וכן כגדיל. איר שם ס"יכ שם חיל שם:

שם כרי של יברך לבטלה. כחב' הפ"ז סקי' לפי שטס זה מי שיש לו הרבה בגדים של ד' כנסוח זכ' ע"ג זכ' א"ל לבדוק רק אחד מהם כיון שהברכה אחת לכולם עכ"ל. חלם מהביח מוכח דמי' הכנסס משוס שלובש בלא לילוח וכיכ בלבוש ס"י י"ג ס"י. איר שם. וכיכ מחמיס סק' י"א דכמו שחשבי לברכה לבטלה כן חששו שלא לעבור

עליו ויכוין לפטור גם את זה ואין צריך למשמש בציצית של ראשון ; יא י עיקר מצות טלית קטן ללבושו על בגדיו כדי שתמיד יראהו ויזכור המצות : יב י אם יש לו כמה בגדים של ארבע כנפות כלם חייבים בציצית ואם לבשם כלם בלא הפסק מזהה דעתו מתחלה על כלם לא יברך אלא ברכה א' אם מפסיק ביניהם צריך לברך על כל אחת ואחת והיה אם לא היה בדעתו מתחלה על כלם הוי כמפסיק ביניהם

באר הגולה
מ דברי הסור וניי
בשם הרשב"א
ב סור . ס יי
והאמר
בשם
הרשב"א

קף החיים

יג. ואלעזר דהתיא סיק סיו והאיר סיק יג וכן הוסיף סיק ח' החזיקו בדבריו ביה מ"מ סב"ל וסו"ת ערוך. וביא' אם לא היה בדעתו רק ללבוש בגד אחד ואחר שצריך קודם שלבש כפיצו עיר בגדים א"ל לחזור ולברך. וכי פרישם שם ביו"ד ס"י י"ט לרעה הסמיך ע"ש. ע"ש שם. וכי חפלה לדור אוח כיו בשם עניני :

מו. **שם** ואם לבש כולם בלא הפסק. היינו בלא הפסק דבור כסוף שלא לצורך לבישם אבל אם אמר חנו לו כבגד ללבוש וכסיג שסוף לורך לבישם א"ל לחזור ולברך. וכי ביו"ד לענין שחיסר ע"ש. ע"ש שם. ר"ז אוח כיא. פרמ"ג א"א אוח י"ד :

מז. **שם** ואם מפסיק ביניהם וכי וכן ברכה ללבישם לא יפסיק אפי' נשתוקק יוחר ננדי דיבור שסוף כדי שאלה שלום חלמיר לרז וחס י' חנינה שלום פלך רבי ובדיעבד אם הפסיק נשתוקק אפי' יוחר מכדי דיבור א"ל לחזור ולברך. מ"א בסי' ר"ז סיק ד' א"ר שם אוח ד' ר"ז שם אוח ג' פרמ"ג כאן אוח י"ד אבל אם הפסיק בדיבור אפי' פתוח מכדי דיבור לריך לחזור ולברך. ע"ש שם אוח ג' א"ר שם. פרמ"ג ב"א חנו' וכי רבניג בסי' זכחי לרק ח"א ס"י י"ט אוח י"ז בשם כמה אחרונים וכתב רבני נקטינ דאפי' בדיבור אחד לריך לחזיר ולברך ע"ש :

בח. **שם** ואם מפסיק ביניהם לריך לברך וכי כתב מ"א סיק י"ד ח"ל וגיל דהרא"ש לשיטתיה א"ל שכתב ב"ד ס"י י"ט רשימה בין שחיסר לשחיסר כיו הפסק כיון שהן שחי מ"א ה"כ כאן וכו' אבל הפוסקים שם דא"ל לברך ה"כ כאן עכ"ל ע"ש. וע"ן ס"ז יו"ד ס"י י"ט סיק פ' שהכריע בדעה ז' שהביא מ"ן ז"ל שם סעי' ה' דא"ל לברך בשם אכן שסיב שם ס"ז כתב בשם כמה אחרונים לריך לחזור ולברך ע"ש. ומ"מ ראו בספק ברכ"י שלא לכתוב ע"מנו לכך איכ יוחר שלא לדבר ואם דבר אינו חוזר ומברך. פרמ"ג א"א אוח י"ד וכו' שעה א"ו י"ב וכי רבניג בסי' זכחי לרק ח"א ס"י י"ט א"ו כי בשם כמה אחרונים ע"ש. ודלא כר"ז בקורא א"ו ג' שכתב דכל האחרונים הסכימו לברך ז"ל כע"ז וכו' ע"ש :

בט. **שם** בנהיג וכן אם פסק הראשון קודם שלבש השני לריך לחזור ולברך ע"כ. ויש חולקין בזה וכן מסבדר אם דעחו בשעת ברכה גם על זה וסיב מונח לפניו בשעה ברכה. לבוש. וכי מ"א סיק ס"ז. א"ר סיק י"ד ר"ז אוח כיא. חפלה לדור אוח כ"ס :

ג. **סעי'** יג. הלבוש טלית קטן וכו' דלויכס מביחו לביכניג חשיבא הפסק. כ"ס בד"ן זה רבו הדעות. דזה שכתב מ"ן ז"ל סליכס מביחו לביה הכנסת חשיבא הפסק הוא נחיתת טעם על מ"מ הרא"ש והטור מו. שרגל להעסק בביה הכנסת בטלית גדול לריך לברך עליו אעפ"י שצריך

לפטור את זה שלבש כבד, לבוש, קיור טע ס"י פ' אוח ט" : **שם** יתממש בטלית ויברך עליו. כתב מ"א סיק י"ב ויברך להעסק אע"פ שכבר לבש. וכתב הפרמ"ג ב"א סיק י"ב ופ' למ"ס הרב בכניג ס"ו דעל טלית קטן על מ"א מ"מ נשקף מינה אם לבש טלית גדול קודם נטילה ידים ע"ש שכתב ולאפוקי ממי מס' הלבוש דמברך על מ"א מפני שכבר לבשו וע"ן מחה"ס וע"ן ע"כ אוח ו' ובדבריו לעל אוח כ"ז :

גכ. **סעי'** י"א. עיקר מ"א טלית קטן ללבושו על בגדיו וכו'. מ"א רבנו הארי"ל ז"ל ה"כ לבוש למטה משאר מלבושיו ע"ג חלוקה. שער הכו"ו בדרשו הטלית דרוש ו' וכ"כ בסי' פרע"ה שער הטלית פ' ח' וכי מ"א סיק י"ג י"א בנה"ב ברכ"י אוח ז' וכ"כ בספרו קשר גודל ס"י ב' אוח ג' ש"ל דף כ"ז ע"ג חס"ל אוח ו' וכתב שם בשער הכו"ו דאוחס החיכרים ללבושו על כל בגדיהם טעם גדול בדם היפך האמת :

גד. **צריך** שיכוין לטלית מנחין ודלא כלאוס שחזקין אוחס בהנפות ובשעה הדחק כגון שהילך בין הכרכים וחוסם שלא ילענו עליו ויכול לחוסם בין הכנפות אך בשעה הכרכים יהיו מגולין כדי הילך ד"א. מ"א שם ב"א"ט ס"ק י"א ר"ז אוח י"ט וכ"כ ברכ"י ס"י כיא אוח ה' בשם הרב מהר"ם מורנו וסרב פרי הארץ דטלית אריך יכול לחשוב לטלית במגורו אשר במהניו כדי שלא יגררו. והביאו שעה אוח י"א.

מד. **סעי'** י"ב. אם יש לו כמה בגדים וכו' כלם חייבים בטלית פ"י אם לובשם כולם אבל אם היתם בקוסם פטורין דק"ל ליה חוצה גברא ולא חוצה מנה ע"ה א"ו י"ד. וע"ן לקמן ס"י י"ט סעי' ח' :

מה. **שם** ואם לבשם כולם וכו'. ובידע"ו מתחילה על כולם לא יברך אלא ברכה אחת. כתב ב"ח ח"ל משמע דאפילו כפיצו לו בגדים קודם שלבש כל הבגדים כה"ו לפניו בשעה ברכה לריך לחזור ולברך על האחרונים ולא דמי לאכילה פירוה לקמן בסי' ר"ז ולברכה שחיסר ב"ד ס"י י"ט דהם איכא לממר דיש קנע לאכילא ולשחיסה משא"כ בלבישם דאין בם קנע עכ"ל. אבל הערה אוח ע"ז כתב ח"ל היינו דוקא כאלא ה"כ לפניו עור מנגדים ללבוש מהם שיהי מתחלה דעמו עליהם אבל אם עדיין לפניו מנגדים אלו ולא לבשם א"ל לברך וכמו שמוכר ב"ד לענין ברכה שחיסר וכן מוכר שם בטור בשם הסמיג דפסק דאין קנע לשחיסר ואפי"ה מסיק דאם החמיל לשחיסר ועדיין לא גמר לשחוס כולם והוצא לפניו עור לשחוס דא"ל לחזור ולברך וכו' כאן לענין לבישם זה צדור ודלא כביה שרגל לחלק בין שחיסר ללבישם עכ"ל. וכי כפי"ס ס"ק יו"ד דאין שייך לומר פטו קנע בשחיסר מבטלית ע"ש. וכי ר"ז אוח כיא דא"ל לחזור ולברך. וכי פריש ליו"ד ס"י י"ט כפי"ס ס"ק

באר הגולה
ע הכותש מההוא
דמנחות מ"ב
פ ז"ל
הכתיב ור' יוחנן.
צ"ל וטעם
הקטן והאחר בשם
מהרי"ם.

ביניהם: כנה וכן אם פשט הראשון קודם שלש השני לריך לחזור ולברך (ת"כ ס"י מ"ה): יג ע' השובש
מלית קמן ומברך עליו וכשהולך לבית הכנסת מתעטף בשלית גדול צריך לברך עליו ודהציבה
מביתו לבית הכנסת חשיבא הפסק ואם מתפלל בתוך ביתו אם היה דעתו מתחלה גם על מלית
גדול ולא הפסיק בנתיים בשיחה או בדברים אחרים אינו צריך לחזור ולברך: יד ע' אם
פשט מליתו אפילו היה דעתו לחזור ולהתעטף בו מיד צריך לברך כשיחזור ויתעטף בו: כנה
וי"א שאין מברכין אם היה דעתו לחזור ולהתעטף בו (אגו"י ס"י ל"ה) וי"א דוקא כשנשאר עליו שלית קמן
והכי

בף החיים

ונראה כדי להוציא מלבוש מספק כשנכנס מלית קמן
בביתו וכו' וכן שלא להוציא אם מלית קמן גדול כשנכנס
בבית הכנסת וכמ"ס מרן ז"ל דס"י קפ"ד סעי' ד' וז"ל
הלכה המבדיל קודם נעילה וכו' וכן שלא להוציא וכן שכתוב
השעור ע"ל ע"ש. וז"ל הפריה ציור ס"י י"ט אות ח'
וכדל"ו שעה אות י"ב. והנה שכתב שם דהה דבריו הפריה
וכתב דלא מצינו כוונת זו ביינו דוקא כשמיטת משום שהם
לפניו וכמ"ס הוא ז"ל אבל הכא כיון ששעור שמברך על
מלית קמן כמלית גדול אינו לפניו וגם אינא פסיקת הכנסה
כמשל י"ל גם כחז"ש מורה ועיין גם כחז"ש ס"ק י"ז
וכדל"ו שעה שם שכתב דמוטב להכניס מלבוש כשפסק גרם
ברכה שא"ל מליכנס כשפסק שימנע מלברך על פשיה
המלבוש ע"ש וא"כ הכא נמי כיון דיש דמיל דהליכה כי
למחא או שנוי מקום או לבשח חפלין כיון כשפסק אם כן
לדורכו אם לא יברך הרי נמנע מלברך על המלבוש על כן
יורח טוב שיטין בשעה שלוש מלית קמן שלא להוציא
הגדול ולברך אח"כ בבית הכנסת. ועוד עיין בערך השלחן
שכתב על דבריו מרן ה"ט דס"י קפ"ד מכלל ראיה למ"ס
דס"י ח' דבמקום פלוגתא דרבוואחא כשפסק ברכות וכו' וכן שלא
ללחא בברכה אחת ואין כאלו חשש ברכה שא"ל כיון דפושט
כן לאפוקי נפשיה מפלוגתא דלא ככרס שכלל חרש ציור
ס"י י"ט ע"ש. ועיין גם כן לרב מצינא מהרי"ח נר"ו דס"י
רב פלגים ח"כ ס"י ה' ששאל בנמי שחוק לביח הכנסת
בלי"ה וחפלין ומפני פוגרים ושבים עש"ל על מלית דק כדי
שיניח אותה חסה כנלימה ולא יהיה נראה וכו' וכן לביח
הכנסת לובש מלית הגדול וזה מלית הדק גם כן נשאר עליו
אם יברך גם על מלית הגדול בבית הכנסת ושם לו דיברך
מפני הסח סרפח וגם מפני שיטין בשעה שמברך על
מלית הדק שלא להוציא מלית הגדול וכו':

נא ואם מתפלל בחוץ ציור וכו' ולא הפסיק בנתיים
בשיחה וכו'. כבר אמרנו לפיל דייח שיחה בין
מלח למלח לא כיון הפסק וכו'. איך כהא נמי אם היה
דעתו מחליט גם על מלית גדול וזה בנתיים בדיעבד
אינו חוזר ומברך;

סעי' י"ד. אם פשט מליתו וכו' צריך לברך כשיחזור
ויחזקת צ"י. כנה. וי"א שאין מברכין אם היה
דעתו לחזור ולהתעטף בו ע"כ. וז"ל באחרונים דלא היה
דעתו לחזור ולהתעטף בו איך לחזור ולברך ואין חילוק בין
נשאר עליו מלית קמן בין לא נשאר. בית, ס"ז ס"ק י"ג.
מ"א ס"ק י"ט. איך ס"ק ס"ה. ר"ל אות כ"ג. ס"י ב"ע אות
ה', מ"י"א כלל י"ב אות ו'. הפלה לדור אות ל"ב. ש"ל דף
ל"ד ע"ד. חס"ל אות ו"ד. קולר שיע ס"י ס' אות ו"ד. וכן
פסק מהרי"ח נר"ו דס"י ב' אות פ' בראשית אות ו"ד וכתב
דלשיג דמרן ז"ל ס"ל לברך ק"ל ס"ל אפילו נגד סברה מרן ז"ל:

על מלית קמן שלש כנה אבל הכי כחז הפשט משום
דמסתמא הפסיק בשיחה אבל אם צרי לו שלא הפסיק
א"ל לברך בהרי דעתו היה מחליט על מלית גדול והליכא
לביח הכנסה לא כיון הפסק וכחז וכן הוא דעת מהר"א
בתי"ס ס"י מ"ה. וכ"כ פ"ה אות י"ז דהליכא לא כיון הפסק
וכחז ודבריו המחבר ל"ע. וכ"כ ט"ז ס"ק י"א דהליכא לא כיון
הפסק אלא פשט הראשון והסוד שחזר לברך שיהא משום דשעור
שמברך על מלית קמן בביתו מניח חתך חפלין אח"כ כמ"ס ס"י כ"ה
ס"י ז' ואח"כ בביתו מניח מלית גדול וא"כ ברכה חפלין כיון
הפסק בין מלית קמן למלית גדול ע"ש. וכדל"ו חפלה לדור
אות ל"א וכתב שכן משמע ממכריי ס"ל ס"י י"ד ע"ש.
וכתב ברכה אחרת ס"י ק"ז כחז דשינוי מקום שלוש
מליתו במקום אחר כיון הפסק אע"פ שלא הפסיק בשיחה
ע"ש. וכדל"ו כחז"ש בנתיים. וכ"כ מ"א ס"ק י"ז דהליכא
כיון הפסק ביינו משום שינוי מקום. וכ"כ כ"ש אות ג' ר"ל
אות כ"ב. ובקולא אות ה' והש"ל דף ל"ב ע"ד כחז וז"ל
דכסל"ה חשיבה הפסק כס' כיצ' אמה כמ"ס רב המפסיק
ס"י קפ"ו דהליכא לחוד לא כיון הפסק אם לא שפסק
בדברים אחרים או שח' או מניח חפלין קודם הליכא לביכ"י
ע"ל. ועיין ור"א מ"א ס"י ב' שכתב אף לדעת מהר"א דס"ל
דשיחה בין מלח למלח כיון הפסק ביינו דוקא בשיחה
בפלה אבל ברכה לא כיון הפסק וכו' ודבריו הפ"ז ב"ע
שכתב דברכה חפלין כיון הפסק ע"ש מה דשקל ומרי
דבריו הפ"ז וכמ"ס יס"ס ומרי מחלוקת לא ילאנו וזו הלכה
כעלה דאם בירך על מלית קמן בביתו על מלח ליתא חוזר
ומברך בביתו על מלית גדול להשפיק דברכה על מלח ליתא אינו
יולא גם למלית גדול שלוש בביתו דכל המשנה המפסקת שכתבו
הנתיים בברכות אינו יולא אבל ודאי אם לבש מלית קמן
שם בו שיעור בביתו ויברך להשפיק וכלך אח"כ לביכ"י
ולבש גדול לא יברך עליו כיון שלא הסית דעתו פ"ד. ולפי
מ"ס לפיל אות כ' דאם בירך על מלית גדול על מלח ליתא
דלא איך כהא נמי אם לבש מלית קמן בביתו וברך עליו
על מלח ליתא אינו יכול לחזור ולברך על מלית גדול בבית
הכנסת אם לא הסית דעתו, נמצאו למידים לדעת הש"ך
הניח כיצ' למחא כיון הפסק ולדעת ברי"א ומ"א ודעמיה
שינוי מקום כיון הפסק ולדעת בבית דוקא שיחה כיון הפסק
ולדעת כפ"ז גם ברכה חפלין כיון הפסק אבל לדעת
כור"א ברכה חפלין לא כיון הפסק ולפי מ"ס לפיל אות
מ"א דייח שיחה בין מלח למלח לא כיון הפסק וכו' וכן
איך אינו יכול לברך אלא אם כן הסית דעתו וכו' וכן
שם מן באחרונים ישבו קושיות הפ"ז והחזיקו בדבריו מרן
ז"ל מ"ס בידי מחלוקת לא ילאנו כמ"ס הור"א וק"י"ל ס"ל
אפילו שיעורנגד סרוב ואפי' כנגד מרן ז"ל כמ"ס הור"א ח"א
ב"כ אות ס' וז"ל אות ס':

באר הגולה
ק ר"י נשם
הריטצ"א נשם רצו
ור"ו נספיק דצרכו
ר צ"י
ש חשו' הרא"ש
כלל צ" סימן י"ג
מהיזא דמנחות
מ"ג, ת הגהה

היה י"ח וז"ל דהנבון להשתטף החתן תחלה ויבדק ואח"כ
פורס הטלית על הכלה ואם הטלית הוא שחול אי"ל לבדך
אלא החתן ולא הסודק יעו"ש עכ"ל וכתב שכן הסכים הרב
צ"כ ד"ג ע"ב משם הרמ"ז יעו"ש, ועיין שפיע"ת אות ט"ו,
ויכן המנהג פה עי"ה"ק ירושלים תוצ"א דתחילה מנבך
ההתקן ונתעטף בו ואח"כ פורשין אותו על החתן ועל הכלה:
(גמ' סעי' ט"ו. אם נפלה טליתו וכי' לירד לבדך. זה פסק
מנן כמ"ש הרע"ב"א בשם רבו ובמ"ש תלמידי
רמ"י צ"ה"ק פ"ק דזרכות ואכל בשם י"א אומרים כתב הרע"ב"א
שא"ל לחזור ולבדך וכתב שכן שמע בשם הרי"ר עיין צ"א.
יכתב השו"ע אות כ"ב והטעם ונהגים כ"א וי"ר יונה שלא
לבדך דמידי מחלוקת לא ילאנו ובצ"ל עכ"ל

א לקח טלית והשתטף וצירך עליו ונפל כולו מידו
 אין צריך ברכה אחרת, אי"צ אות י"ז בשם
 שסכה"ג, וכתב וכו' לקמן בשם"י ר"י בנטל פרי לאכלו
 עיי"ש, וכתב המש"י אות י"ד והוא פשוט, וכן כתב במאמר,
 שיל דלי"ה ע"א :

(ס) **מִי** שֶׁנֶּטַל טִלְתָּ לְהַנִּיחוֹ וְצִוְךָ עָלָיו וְקוֹדֵם שְׁמִי
הַבְּרָכָה נֶאֱבָד מִיָּדוֹ יִמְשָׁךְ הַבְּרָכָה וְיִלָּךְ לְמִקּוֹם
טִלְתָּ וְיִסִּים הַבְּרָכָה, הַלֵּקֶט ח"צ כ"י ק"ג, יד ה'כ"ב
הַבְּרָכָה צִלַּח לְדוֹד אֹת ל"ה, חֲסִיל הַבְּרָכָה בֵּין הַמַּחְבֵּר
וְהָאֹתָר ו', וְנִישׁ הַשִּׁעִת אֹת ט"ז דְּמִייר שְׁקוֹב לִבְנֵי
הַלֵּטִילִת הַבִּיּוֹר פָּחוֹת מִכ"ב אֲמוֹת וְכוּ' בְּאֹתָר הָדָר וְאֶ-
לֹא מוֹטֵב שִׁסִּים לְמַדְנִי חוֹקֵךְ וּכְשִׁילָשׁ טִלְתָּ יִבְרַךְ כְּדִינוֹ
נִכְרָא הֵיכֵן דּוֹקָא לְהַסְבִּיחַ דְּלִיכָא מַמְדָּר לְהַדָּר אֹרְחוֹ
כִּיכָא אֲמוֹת הֵיוּ הַפֶּסֶק אֲבָל לְהַסְבִּיר דְּהִלֵּיכָא מִצִּית לְבִית
אֹרְ רִיחּוֹק כִּיכָא אֲמוֹת לֹא הֵיוּ הַפֶּסֶק כְּמִשְׁלַל גַּם בְּצִנִּין ז'ה
לֹא הֵיוּ בְּפֶסֶק, וְעוֹד מִיֵּשׁ מוֹטֵב שִׁסִּים לְמַדְנִי חוֹרֵק וְכוּ'
נִכְרָא דְּבִרְיוֹ אִם לֹא אֲמַר אֲלֵקִינוֹ אֹ מִלָּךְ הַשּׁוֹלֵם אֲבָל אִם

ואמר חלקיו או חלקיו מן העולם כולו יעשה ע"כ נראה
האם לא אמר רק צדק אחת ה' יסוים למדי חוקיו
בניש השמ"ת כדי להסתלק מן הספק אבל אם אמר
חלקיו או חלקיו מן העולם אפי' אם היה במקום רחוק
כ"כ חנות או מחדר אחד יתמך בצרכו וילך למקום הטלית
ויסוים בצרכו כדברי האחרים דלא חשיב הספק כדי להגלל
מזכרה לבטלה :

סעי' טז. הן בטליתו גלילה לריר לבדק עליו
 בבקר וכו' אבל הטור כתב להין לריר לבדק
 עליו בבקר וכו' הב"ח ופרש"י וט"ז ס"ק ט"ו. ח"ר ס"ק
 י"ח. ועיין ש"ל דף כ"ו ע"ג שכתב וכו' דעת הרב האר"י
 ולהביא שלא היה מוצק אלא כשמשכיר מעליו צבית הטבילה,
 וכתב עוד הש"ל ששמע ממוכר"א יתכן ז"ל שראה צת'
 ל"ו ממך ז"ל שחזר בו בתשובתו שלא יצק ר"ת ראו'
 לנבוכ ע"ד והמ"א סק כ"א כתב דטוב לטפור אותה
 בצמית גדול. וכו' האחרונים יד אהרן הכהני ר"ז אות כ"ז ח"א
 ככל י"ב אות ח' תפלה לדוד ראו' (וכתב שם התפלה
 לדוד

באר הגולה
מיושני מהלכות
לזית :
א הכתובים שם :
א מנחת לט
וכרני נחמן הכרף
בהלך והכרמים
שם.

ברכה: וכן יעשה מי שלובש טליתו קודם שילביד היום (הגבות מיומנו בשם ס' התרומה הסמיג' וסמיק' ימדכי בהלכות תפילין) : יז *נתבסח בבגד שהוא חייב בציצית ולא השלי' בו ציצית ביטל מצות ציצית :

ט איזה בגדים חייבים בציצית ואיזה פטורים מציצית. וכו' ו' בעופים :
א אין חייב בציצית מן התורה אלא בגד פשתים או של צמר רחלים אבל בגדי שאר מינים אין חייבים בציצית אלא מדרבנן (וי"א דכולו חייבים מדאורייתא וכיזי להלכתא) תוס' דף ל"ט והראש

קף החיים

לדור בשם מהר"י סג"ל סי' יו"ד בשם א"ח דאפי' משמש והסתכלות בקטן א"ל אך יכיר דעתו ע"כ בגדיו המלווים אשר לבש ע"ש) חס"ל אות ז' פני ילחק גר"ו מע' הטיח אות קצ"ה. בן א"ח גר"ו פ' בראשית אות ב' :

שם (ג) או של לומר רחלים, ורחל בת עז למרח פסול ללזית, הכתובים פ"ב, וא"כ לא חשיב לומר כלל ואינו פורש בלתי אלא במינו דוקא, ב"י. ע"ת אות ב' מ"א ס"ק א' פרמ"ג א"א אות א' וכן רחל בת רחל זה עז נמי שוב לרחל בת עז, ע"ת שם, וכן רחל שאזכיר תיש ואמר רחל, פרמ"ג שם, ואם פוטרין זא"ז עיין שם בפרמ"ג שהכניס בל"ע :

שם (ד) או של לומר רחלים וכו' לומר רחלים ושאר מינים שטרפס זה צור אוליין בחר הכרז מ"א שם וכתב שכ"מ פ' בחרה דלכא"ס וכתב מחז"ש על דבר המ"א הכ"ל ר"ל בכיתות עדיו לומר קודם שיהיה מוכן חוטין כמוצא מתבטל ברוב כ"כ במשנה שם והכי קו"ל צו"ד סי' ר"ט ע"י א' משא"כ כשכבד טוב מוכן חוטין אין מתבטלין וכדאיתא שם וכ"כ לקמן ס"ק ד' עכ"ל, וכ"כ ר"ז אות ו' ואם הוא מחלה על מחלה כתב מחז"ש שם דאוליין לחומרא דכ"כ שם צו"ד ור"ל שיעשה לזית של לומר שפוטרים בכל המינים ככתוב בסעי' ב' וכ"כ ר"ז שם מוכר לדברי האומרים דאין לזית של לומר פוטרים בשאר המינים כאשר יבאר לקמן בס"ד אין לזית זו תקנה וכ"כ ר"ז שם :

וכ"ז לדברי מ"א דס"ל אף מין בשאינו מינו בצגדים אוליין בחר הכרז אלא בפרמ"ג שם כתב דיש מחלוקת בזה ד"א דאין בעל ברזו אלא מינו ע"ש :

שם (ה) אצל בגדי שאר מינים וכו' הנה. וי"א דכולו חייבים מדאורייתא וכו'. הנה בגמרא פ' התכלת דף ט"ל ע"כ יש פלוגתא ר"ס שאר המינים חייבים מדאורייתא או מדרבנן דרב נחמן ס"ל בגדי שאר המינים אין חייבים מדאורייתא ורבא ס"ל דבגדי שאר מינים נמי חייבים מדאורייתא והר"ף והרמב"ם פסקו כרב נחמן וכן פסק מרן ז"ל כי כן דרכו אצל החסידות והרמ"ם וסמיג' והמרדכי פסקו כרבא וזה סברת מור"ם ז"ל ובדברי רבא איכא פלוגתא כי וי"א דאף לרבא לומר או פשתים פוטרים בשאר מיני צגדים ואפי' לומר ופשתים יחדיו נמי דבוי כלאים פוטרים אצל מהרים הביאו הגהות מ"י ומה"ד וכו' א"ל דלרבא בשאר מינים דחייבים מדאורייתא לא פטר אלא לומר ופשתים יחדיו דבוינו בזמן שהיה תכלת אצל עכשיו לא פטר לומר או פשתים בשאר מינים אלא דוקא במינים פוטרים כגון לזית של משי במשי ולומר גפן בלומר גפן דדרשין הכך מין כף דמין כף דוקא עיין ב"י וצ"ח ומחז"ש סק"ג. ע"כ כל יר"ם יחמיר לעצמו ולא יתן בטלית של לומר גפן אלא לזית של לומר גפן וכן בשאר המינים כדי להכליל מפלוגתא. וכ"כ ר"ז אות ד' חסד לאלפים

וכתב שם הרב בן א"ח גר"ו דאם יכיון בך סג"ל ור"ל למשמש בט"ק בשעת צרכה גם לדעת מרן ז"ל ועל כן מפני שהשכחה מלווה בחדש ומשחלי ולא מכיון לפעמים לכך נכון שירגיל עצמו להוסיף בנחת הליקציה עוד דברים אלו והכניס מוכן לבדך על עטיפה הטלית כחוקין חז"ל והכניס מכיון לפטור בצרכה זו גם הטלית קטן שעלי עכ"ל ועיין לעיל אות לג :

שם (כב) וכן יעשה מי שלובש טליתו קודם שילביד היום. עיין ב"י שיש מחלוקת בזה וכתב החס"ל אות ט"ו אם נתעטף בלזית והכניס תפילין קודם עלות השחר וצריך עליהם מחמת טעות א"ל לחזור ולבדך כשיאור היום :

שם (כג) לומר שלא יכיר בגד הלזית לבוש אדום כ"א מלבן כמו הלזית. ר"ח אות ג' וכ"כ סי' ג"ע אות ב' והטעם כתב חיי אברהם אות י"ט בשם רבינו בחיי פ' שלח לך שהוא סי' מחילה כפרה כי כשם שהדבר האדום סי' הכחא כדכתיב אה וכו' חטאים כשנים וכו' כן הלזן סי' המחילה ע"כ. ועוד כתב שהלזן הוא רחמים והאדום הוא דין ואין לנו להרחיק דין בעת התפלה ע"כ, ולי' הטעם במ"ש במסכת ר"ה דף י"ז ע"כ מלמד שנתעטף הקב"ה בשלית ליצור וכו' וכתב שם מהר"ם צחדושי אגדות שמאל ספר ישן מחכמת המקובלים וז"ל נתעטף הקב"ה בלזיתו טלית לבנה שנתעטף בצרייתו של עולם שעליו נאמר עוטף אור כשלמה וכו' עכ"ל ועוד עיין לקמן סי' ט' אות ט"ו :

טעם אומרים ששקולה מלוא לזית ככל המלוא שצחורה כתב חיי אברהם אות כ"א בשם התש"צ תלמיד מהר"ם סי' רס"א לפי שהחורה מתחלת צבת ומסיימת בלמד וכן ל"ב והלזית יש בהם ל"ב חוטין לכך אמרו כל המקיים מלוא לזית כאלו קיים כל החורה :

סעי' א' אין חייב בלזית מן החורה וכו' או של לומר רחלים, וכ"כ לומר רחלים, ב"י, מ"א ס"ק א', א"ר סק"א. פרמ"ג א"א אות א', מחז"ש א"א, שו"ג אות א', מור וקליעה, קולור ש"ע סי' ט' אות י"ב, ומ"ש בזה"כ ס"ק א' ט"ס הוא. אה"כ ראיתי שכן כתב מאמר א"ה :

שם (ב) או של לומר רחלים, אצל של עינים נוזה מיקרי ושל גמלים אע"פ שנקרה לומר גמלים וכן לומר

וכר'א"ש וסמ"ג ומרדכי) : ב יציאת של פשתים או של צמר רחלים פוטרים בכל מיני בגדים
 ג חוץ משל פשתים לצמר או של צמר לפשתים בזמן הזה דליכא תכלת מפני שהם כלאים :
 הגב וי"א שלא לעשות לזית של פשתים כלל אפילו בשאר מינים וכיו נכו. (סמ"ק סי' ל"ח) : ג יציאת
 של שאר מינים אין פוטרים אלא במינים כגון משי לבגד משי וצמר גפן לצמר נפן אבל שלא במינים
 אין פוטרים : ד י"א הטיל בטלית של שאר מינים קצת יציאות ממנו וקצת מצמר או פשתים יש
 להסתפק

כף החיים

כן יש להב' ליזהר מאד בזה שלא להטיל בטלית של משי
 אלא מלמד טווי לשמן או ממשי הנמשך וכו' וישראל
 לשמן עכ"ל. וכ"כ הרב בן א"ח נר"י שם אות ח'
 טלית של משי לא מלא כל יציאות של משי מחוקקים
 כהלכה ע"פ סברת מהר"מ אז ויתר בזה הטלית של משי
 חוטין של צמר רחלים אצל הוא גרוע מטלית של צמר גפן מזה
 החוטין שצריך לתלות בו ע"ש פסוק אע"ג דליכא פלוגתא בזה
 לא ק"ל כוותיהו להלכה בזה. ועיין דבריו לעיל ח' ה' :
 ח שם וזמר גפן לצמר נפן, ואם עשה טלית מלמד גמלים
 י"ע אם מותר לתת בו לזית ממנו דלא הוכשר
 למלאכת שמים רק מין טבור, כרב מלבי"ם והביאו מסגרת
 זהב על קר' הש"ע סי' ט' אות ז' :

טו ירא שמים וישב חקורו בטליתות כי יש שנראים של
 צמר רחלים וכן אמר מלמד ומלים ויש שכתבי צמר
 ובערב משי וכן גרועים שם מלים לגמרי חסד לזלפים
 אות ד' וכ"כ רב חבי"א בן א"ח נר"י שם אות ב' :

ו שם אצל שלא במינים אין פוטרים. כתב בכ' עיקרי
 הד"ט סי' ב' אות ע"ז בשם מ"ק במקום שאין
 לזית של צמר מלוי ויש לו בגד משאר מינים ואינו מולא
 מימיו של בגד הכי עדיף משהפסל ממלוא לזית ודלא כמ"ן
 בש"ע עכ"ל והב"ד סי' ב"ע ח' ד' וכו' דמי' ח' ח' ח' ח'
 אלא לראות ראיותיו וכתו גדול לילק על מ"ן הש"ע וסו"ס
 שאין לנו לזוז מפסק הש"ע ולא יתב"ף בטלית שהלזית
 אינו מימיו או מלמד ופשתים ואפי' בשעה הדחק ודלא
 כדבר יעב"ץ ז"ל בעל סי' מ"ק ע"ש, ואחזקו זכינו בס"ד
 לראות ה"ח סי' הכי' לראות הדברים שגרשן וראינו דקול
 וטרי בהאי מלוא וצדוק דבריו כתב וז"ל וירוב הדבר
 בעיני מיהא פשוט לי דלא מלי לבדק עליה דסב"ל וי"ע
 עדיון עכ"ל, וי"ע על הרב הכי' דלא העתיק מ"ש בצדוק
 דבריו דלא יבדק. מיהו לענין דינא אין לזוז מדברי מ"ן ז"ל
 ואין ללבוש טלית כזו אפי' בלא צרכה משום איסור דאסור
 ללבוש בגד בת ד' כפופ בלא לזית וכמ"ש ב"ע :

יא) מ' שתפר אימרה של טלית מבגד צמר גפן בחוטי פשתן
 מותר להטיל בו לזית של צמר ולא גרע משורות
 התפורים בפשתן שכתבי הפוסקים לתפור תחת מלבוש צמר
 אף שלא במקום מלוא ואע"פ שהוט קבוצם נכרך על חוטי
 פשתן ומתחבר לבגד צמר עיקרי הד"ט סי' ב' ח' ח' ח' ח'
 יעב"ץ סי' ל"ב, מחזיר אות כי והביאו ש"ע אות ח'
 וכתב שיש להחמיר קצת בזה שמה ישר חוט של פשתן
 תלוי ויסבירו דל פשתן כשר לזית עיין בצדוק סי' ט"ו
 בבבא, ועיין זכ"ל ח"א מני הטות שכתב בשם אורחות
 יושר דף קט"ז דבוא ז"ל כתב בפשוטות דאם תופרין בגדיל
 בפשתן לכ"ע אסור אלא אפי' שאר הטלית אם תופרין
 אותו בפשתן אסור יע"ש :

יב) סע"י ד' אם הטיל וכו' קצת לזית ממנו וכו' טלית
 שכתבי

לא לפים אות ב' קר' ש"ע סי' ט' אות י"ב, בן א"ח ח' נר"י
 פ' נח אות ח' ועיין סע"י ו' ודבריו שם :

ז) סע"י ב' לזית של פשתים וכו' הגב וי"א שלא לעשות
 לזית של פשתים וכו' זהו סברת הסמ"ק וכתב
 ב"י בטעם משם מהר"א ז"ל לפי שלא יבא להטיל לזית
 של פשתן בטלית של צמר לפי שמשי נראה מין צמר, וכ"כ
 ח"א ס"ק ב' ר"ז אות ג' בן א"ח שם אות ד' ועוד כתב
 שם ב"י משם הכי' ח"א מפני שיש מי שסובר שלזית של
 פשתים אין לו מקום מן הכורה ע"ש. ואם ח"א לו רק
 לזית של פשתים מותר להטיל לזית של פשתים לבגד של
 שאר המינים. ר"ז שם, וכ"כ סי' ב"ע אות ב' אצל הוא
 גרוע עיין בא"ח שח"י :

ז) סע"י ג' לזית של שאר מינים אין פוטרים אלא מינים
 כגון משי לבגד משי, כתב הב"ר ח' ח' ח' ח'
 בשם תשו' מהר"מ פרוצניאל כי ח"ל האול דלזית לזית
 לר"ך טויה נכמה ל"ל פשוט לזית של משי לר"ך זריקתן
 לשמה שכן הזריקה במשי כטויה צלמר לפיכך ל"ל שאין
 להטיל לזית של משי בטלית אלא ממשי שזרקו ומשכה
 אותו ישראלית לשמו ומי שאין לו משי נמשך לשמו כאמור
 אינו די במה שמשור חוטין כרכה יחד לשם לזית דטויה
 לחד ושוזרה לחד לפיכך יטול בטלית של משי לזית של צמר
 הטווי לשמו ואין לחוש מפני שאין ממין הטלית שלזית של
 צמר פוטרים במינים ושלם במינים גם לא יועיל במשיכה המשי לדעתו
 שיתעסק ישראל מעט בדרך שדי בעורות שמחלקן וכרי מפני
 שבעור נתקן כולו בבת אחת ומשכה ישראל בתיוקן מועיל
 לכולו אצל הטויה והמשיכה נעשית בטויה ובנמשך ממנו מעט
 מעט וכהי' כאלו נעשה קצתו ע"י עכו"ם וקצתו על ידי ישראל
 שהנעשה על ידי ישראל לשמו כשר והנעשה על ידי עכו"ם
 פסול עכ"ל וכתב עליו הב"ר ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח'
 כתב וז"ל דברוכה לעשות לזית של משי וזכר שלא ליקח
 החוטין כמו שכן טווי ושוזרין מן החנות של עכו"ם דבעינן
 טווי ושוזר ע"י ישראל לשמן אלא יקח לשון של משי מן
 החנות וע"י ישראל יטוה וישזור עכ"ל הכי' שלא הלך
 התב"ד זריקה והמשכה המשי לשמה כי אחת שדברי מהר"מ
 הכי' נראין נכונים בטעמים שהזריקה והמשכה במשי הוא
 כטויה צלמר עכ"ל והב"ד סי' ב"ע אות ז' וכתב כי מזה
 אזכיר שמענו להוכיחים להחטוף בטלית של משי כגון בני
 איטאליא שרובם נהיגו בטליתות של משי שיש להם ליזהר
 זכירות גדולה לזיתותיו שאם הם של משי לא יכיו אלא
 ממשי שזרקו ונמשך ע"י ישראל לשם לזית וכן יקחו חוטין
 אף שישזרם לשם הם פסולים כיון שלא זרקו ונמשכו
 לשמן ונמלאים מתעטפים בטלית בת ד' כפופ בלא לזית,
 ועוד אחת שמצרכים בהחטופים צרכה לבטל ועוברים
 על שני איסורים איסור לנישט טלית בת ד' כפופ בלא
 לזית ואיסור צרכה לבטל דעובר משום לא תשא. כי על

להסתפק בו; ה' ירא שצריך לעשות הציצית מצבע הטלית והמדקדקים נוהגים בן: הכה והאשכנזים אין נוהגין לעשות הליתות רק לבנים אף בצגדים לבנים ואין לשנות (ת"כ סימן מ"ו): ו' י"א שאין לעשות הליתות של פשתן האע"פ שאין חלכה בן ירא שמים יצא את ב"ה ועושה הליתות ש' צמר רהלים שהוא חייב בציצית מן התורה בלי פקפוק: הכה ומיחו אס' אי אפשר רק בטלית של פשתן מוטב שיעשה טלית של פשתן וטליתות של פשתן משיבטל ממנו טליתות (תשובה הרא"ש כלל ז'):

באר הגולה
1 רמב"ם ציצית
מחלוקת
2 מנחות מ' לט"ו
3 ר"ת שם בחסות
4 סמ"ג ופתיק ור"ן
5 הכ"ז
6 ח' צ"י האגור
7 הכ"ז
8 מנחות

דיני

כף החיים

טו' סעי' ה' י"א שצריך לעשות הליתות ממצע הטלית וכו' וכתב הב"ח ולכן יש לעשות הטלית לבן, מ"א סק"ו, וכתב מהר"ש כדי ללמד ידי שיהיה שיהיו הליתות לבנים וגם ממצע הטלית, וכ"כ פרמ"ג א"ח סק"ו. ח"י כלל י"א אות י"א:

ועוד כתב המ"א טעם אחר משום דכתיב לבושה כחלג חוור ופירש המהר"ש מטעם והלכת דדרכיו להדמות אליו יתי' דאמרינן ויעבר' ה' על פניו אריי אלמלא מקרא כתוב א"ח לאומרו מלמד שנתעטף הקב"ה בטלית כש"ץ ואמר כשיעשו בני לפני כסדר הזה אני מוחל להם וכתב לבושה כחלג חוור ח"כ טליתו כ"י לבן עכ"ל וכתב ר"ן אות ט, ראו לכל מדקדק שנתעטף לעשות ג"כ הטלית קטן וגדול לבנים כדי שיהיו יחול לדברי הכל כשיעשה הליתות לבנים, וכ"כ שיע"ת אות ד' צ"ס י"ש ריש דמנחת שאין לעשות טלית לבדוד יו"ט ממצע ירוק רק ממצע לבן דאפי' בטלית קטן יש מקפידים דוקא בלבנים, וכ"כ כ"ש צ"ס כ"ו וכ"כ הרב בן א"ח גר"ו שם אות י"א, חלל מה שמשמשים בשפת הבגד כעין תכלת אין קפידה דבחר עיקר הבגד אזלינן, פרמ"ג שם, בן א"ח שם, וכתבס"ל אות ג' כתב דנכון ליחזר אפי' בחוטי חפירה באימרה וכדומה ויהיו לבנים וסומנין ויהי העטופים ללבן, וכ"כ ברכ"י צ"ו צ"א אות ז' צ"ס מהרש"ל, וכ"כ שיע"ת שם צ"ס כ"ו וכ"כ כ"ש צ"ס כ"ו, ועיין בדרכיו לעיל סי' ח' א"ח סי' ג': **טז' סעי'** ו' י"א שאין לעשות טלית של פשתן. הכה הכה צלבוש גזיר שיעשה כה ליתא כה לומר והיו כלאים. ח"כ סק"ו, ועיין עו"ת אות ז':

יז' שם ירא שמים ירא את כולם ועושה טלית של צמר וכו' וזה אין לו טלית של צמר לא מפני כך יתבטל ממנו ליתא אלא יעשה לשטח מן הבא לידו וכתב כעושה טלית של משי או של צמר גפן וכדומה שיעשה גם הליתות ממין הטלית ויהיו טוהין לשמן כי י"א דבשאר מינים אין פוטרים אלא מיין ושל פשתן יותר טוב משאר מינים ויעשה לו ליתא של פשתן חס"ל אות ז' וכ"כ מהר"ש לדדין של פשתן עדיף משאר מינים מפני שהוא דאורייתא ע"ש וכ"כ ערי"א אות ג' ועיין בלחות שחזר ז':

יח' שם צבחה. ומיחורא א"ח רק צליל של פשתן וכו' ח"ל ברכ"י ומיחו כיבא דלא אפשר ליה יעשה משאר מינים ובלבד שלא יעשה של פשתן כדי לחוש לכתח"י לדברי האוסרים ואם לא אפשר ליה יעשה אפי' של פשתן ומנכר עליו כהכמתה כרי"ף וכתבס"ל וכתבס"ל עכ"ל, וכ"כ בלבוש אס' א"ח לו רק בטלית של פשתן כגון שאין לו מין אחר מוטב שיעשה טלית של פשתן ויעשה כה ליתא של פשתן משיבטל לגמרי ממנו ליתא. וכ"כ ט"ז סק"ו,

ר"ן

שכחתי לומר והערב משי או אפכה פטורה מן הליתות מן החורב והיינו מדרכין אפי' אם הרוב לומר ולא דמי לטורף לומר ודבר אחר דאלין זכר בחר רובא. ברכ"י ז"ל סי' קצ"ט, וכתב בסוף דבריו שלדעת הר"ם מרזטנבורג אין לטלית זו תקנה ומה הטעם נהגו בלשוננו איסור גמור בצגד שהוא מעורב מלמד גפן ופשתים מ"מ לדעת המקילים לעשות טלית של משי וטל חוטים של צמר ולא של משי ולא יסמוך על טלית זה אלא יעשה לו טלית קטן שכולו צמר מלמדה ויתנאה בזה מלמעלה וע"ש, ועיין בסי' כ"ה סי' רמ"ד, כה"ג בהגב"י והב"א מ"א ס"ק ד' ר"ן אות ה' הנה מ"ש צ"ס הר"ם דאין לטלית זו תקנה הוא דעת מהר"ם שהבאנו לעיל אות ה' דס"ל לדעת רבא צ"ה דליכא תכלת לא פטר לומר או פשתים צבאר מנינים אלא במינים דוקא ובכר כתבנו לעיל דיר"ש יחמור לעצמו לאולי נפשיה מפלוגתא וא"כ גם כאן יחזר שלא ליקח טלית כזה, ומ"ש לדעת המקילים לעשות טלית של משי ר"ל ולהטיל בו ליתא של צמר (ועיין ר"ן ופרמ"ג א"ח) וכו' סברת מנן ז"ל ודעמיח ליתא של צמר ופשתים פוטרים בכל המינים גם כאן יטיל של צמר דפוטרי ממנין ולא של משי דאין יפטור לומר שנתערב בו, ועיין בדרכיו לעיל אות ז' שכתבנו דיכול ליקח בטלית של משי ליתא של צמר א"ח בן גם כאן יטיל ליתא אלא שהוא גרוע ע"ש, **ש"ס** יש להסתפק בה עיין מ"א ס"ק ה' שכתב וזה הספק נופל לסברת רבא דלית ליה ב"ה מינים חייבים מדאורייתא חלל לרז נחמן דשאר מינים דרבנן למח יגרש כשנמנו בו קצת ליתא דאורייתא וא"כ ל"ע על ברכ"י דפסק שם דרבנן וכתב כתב דיש להסתפק בו ע"ש חלל המו"ק כתב דכי יכירי דאיכא לספוקי לדברי הפוסקים ברכ"י איכא לספוקי לדברי הפוסקים ברכ"י ונתן טעם לדבר ע"ש וסיים וז"ל ופיר פטור סבד ברכ"י בש"ע דה"ל לה אף לעשהו חז' דרור צעו"ל עכ"ל וכ"כ עו"ת אות ד' וז"ל ונראה מדברי המחבר גם לפ"ד דס"ל דשאר מינים אין חייבים רק מדרכין אפי' אין לעשות באופן זה עכ"ל, וכ"כ מאמ"ר אות ג' וכ"כ פרמ"ג א"ח סק"ה, וכ"כ מדברי השו"ג אות ח':

יד' ש"ס יש להסתפק בו, פירוש וכו' דפסק הוא אס' פטורוכי ליתא חלו להטלית כזא אס' לא פטורוכי אסור להסתעף בטלית זה דשמה אין אלו פותרין אותו וממלא לבוש לית בה ד' כנפות בלא ליתא עיין בסי' פרי ד"ק בחי הלכות ליתא, וכו' שכן אפי' צע"ת כדחא שאין ליתא אחרים מנינים רק אלו לא יתעטף בטלית כזה משום ספק איסור לבישת טלית בה ד' כנפות בלא ליתא. סי' צ"ע א"ח ה':

באר הגולה
א מנחות מז
ב הרמב"ם נציג
ג הל"ה
ד מנחות נז
ה שם
ז מ"ז
כרנא

א א מל"ת שאין לה ד' כנפות פטורה יש לה יותר מד' חייבת ועושה לה ארבע ציציות בארבע כנפות
ב המרוחקות זו מזו יותר: ב ג יש לה ארבע וחתך א' באלכסון ועשהו שנים הרי נעשית בעלת
ה' והיית: ג ד כפל קרנות מליתו וקשרם אותם ודומה כאלו קיצען ואין לה כנפות אעפ"י לא
נפטרה

כף החיים

ש"מ בתשרי מהר"ם מו"ק סי' י"ג וכ"כ יש"ע שם
מש"ז סק"ב:

ה) **סעי'** ז. יש לה ארבע וחתך א' באלכסון וכו' ה"ה
ננוי אם היה לה תחלה ג' וחתך א' לשנים נעשית
בעלת ד' וחייבת, ד"מ אות א' ט"ז סק"ג, א"ר סק"ב
מש"ז סק"ג, ודוקא אם חתך קנה חתוכה ועשה מצת ג'
ארבעה אבל אם לא חתך כלום רק פנימה בסכין קרע בקרן
חתך באלכסון לא נעשית צד ד' עוד שיבא רוב פחות כלקמן
סעי' ז' מש"ז שם. עוד כתב שם המש"ז מהאן נראה טעמות
שלנו שחוטיו השתי יולאין מחתכין רק אצל הכנפים וא"ל לחתוך
כל האורך ע"ש:

ו) **שם** יש לה ארבע וחתך א' באלכסון וכו' וה"ה אם
חתך ז' נעשית צד ו', מ"א סק"ג. ר"ז סק"ד ופי'
לצ"ש ורבותא הוא דל"ת כיון שהחתך ז' כנפות באלכסון
נעשית בקרן עגול ופטור מל"ת עכ"ל, אמנם דעת הב"ח
נוטה לפסוק בזהך ז' כנפות ע"ש, וכ"כ מהר"ם:

ז) **אם** נקרע טליתו וזכר לחופו חתך שלא יראה צד ששה
כנפות דל"ת מ"אן דלמ"ד דפטורה מן הל"ת כמ"ש
לעיל אות א', וזה נקרא צדוה וליך להחיר הל"ת
ולחזור ולטילס, חס"ל אות ד', וכ"כ בן א"ח נר"ו א"ח.

ח) **סעי'** ג' כפל קרנות טליתו וכו', כתב מ"א
סק"ד משמע צדו פ' הקומץ דאם כפל הקרנות
ותפרס צענין שנשאר צו הקרן והטיל ל"ת על הכפל
שרי כמ"ש סעי' ו' וכ"כ ר"ז אות ו' וכ"מ בלבוש, אבל
במריכו צדו קצוות כח' דכ"א אינו דומה להאי דסעי'
ו' ח"ל הוא דסעי' ו' מיידי שבפלה כולה להכי חייבת
דכן דרך מלבוש זכ"ל, והביאו מהר"ם סק"ד וכתב וז"ל
וא"כ הדבר במחלוקת שנויה עכ"ל ור"ל לדעת מ"א
יניה הל"ת על הכפל, ולדעת המרדכי יניה הל"ת על
קרן העיקרית שהיה קודם הכפל, וי"ן פרמ"ג א"ר
סק"ד שכתב דלכאורע נראה דעת מרן ז"ל שהשאר קשר
לתפרן כמו קשרן אפילו יש קרן שקשר באלכסון וודאי אינו
מוטל בכפל א"כ הוא יותר משלם ארבעות: כמו כן חפרן
ע"ש, ולכן ל"ך ליזהר שלא לכפול כנפות העלית אפילו
צענין שיפשה קרן במקום התפירה כדי להגלל מפלוגתא
אבל אם כ"ל מטעם כמו שפושין אומרא בשפת הצד אין צדך
כלום אבל ל"ך ליזהר שיבא הכנף שמתיחס צו הל"ת
בהך ג' ארבעות לשפת הצד שיבא מתחלה שהוא עתה
כפול ולמשלח מקושר גודל ממקום הכפל, עיין סי',
י"א סעי' ט':

ט) **שם** אעפ"י לא נפטרה, ע"כ ל"ך להשגיח בקלה
בגדים שיש להם ד' כנפות לחתוך קרן ו' דוקא
שיבא עגול דאם יתפור קרן א' לעשויה: עגול לא מהני
דכל כמה דלא חתכו עדיין מכלל צד הוא. וכ"כ ק"י ש"ע
סי' ט' ה"ר כ"א, ועל כן פ"י ירושלם תיב"ק ת"ו אשר יש
אנשים

ר"ז אות ז' סי' ז"ע אות ז' בן א"ח נר"ו שם אות כ':
יט) **שם** ול"ת של פשתן. כתב מ"א סק"ה וז"ל ולי'
דיעשה כנפות של עור ויטיל צו ל"ת למ"ד עכ"ל
אבל הא"ר סק"ו דח' דבריו וכתב ולא נהירא דיש לחוש
שיעשה בפשתן עגלום צדו כנפות עור, וכ"כ מהר"ר אות
ז' דאפילו בשעת הדחק לא יעשה כן ע"ש, וכ"כ ש"ע
אות ו' וז"ל מ"י ה"ט, וכן הרב מהר"ר דח' דברי
המ"א ע"ש:

א) **סעי'** א'. טלית שאין לה ד' כנפות פטורה יש לה יותר
מארבע חייבת. בריוותא צ"י הכחלת וכן פסק הר"י
וכרמ"ם והר"ש אבל הר"א מו"ק ורבינו שמואל פסקו
דבגלת ה' נמי פטורה כדרייתא דספרי ופי"ד דזנח"ס ובזנח"ס
צ"י ע"ש, וכתב צ"ח ולכן יראה שמים לא יבש אלא טלית
צד ד' כנפות, מ"א ס"ק א' וכתב דבצנח"ס פי"ד דזנח"ס
נוטה ג"כ לדעת זה, א"ר סק"א, ע"ש, ר"ז אות ו' וכ"כ
פני יתכן נר"ו מ"י ה"ט אות קכ"ז בשם ל' ח"ס סי'
ע"ש. וכ"כ הרב בן א"ח נר"ו פ' נה-אות ו' וכתב שם פני
יתכן נר"ו דלא יצרך על טלית צד חמש כנפות משום
סב"ל, ועיין לקמן אות ז':

ב) **שם** טלית שאין לה ד' כנפות פטורה. ואם נתקו חוטיו
זוית הכנף עד שנעשה הכנף עגול ואין מרובע
צענין כדאיתא בספרי ל"ת לן צד דאין אשעת עשייה
קפדין כמו גבי מלא קשר גודל (עיין ב"י י"א סעי' יו"ד) כן
מ"כ מכ"י מהר"ר נחום ז"ל, דברי מנחם א"ר א' בהגה"ט:
ג) **שם** ועושה לה ד' ל"ת וכו'. ואם עשה כ' עובר
משום כל תוסף, מ"א סק"ב בשם רש"י פרשה
ואתחנן. וכ"כ ר"ז אות ז' נה"ש אות א' עוקרי ה"ט
כ"י ז' אות ז' בשם ב"ר הארץ ח"ג סי' א', בן א"ח שם.
ומ"ש בלבוש אבל אין ל"ך לעשות צד כנפות משמע דאי
צ"י עשאי ל"ד הוא. פרמ"ג א"א א"ו ז' ועיין יש"ע א"ו ז':

עוד כתב שם מה"א ועס"ו א"כ חתכן אח"כ, ופי'
מהר"ם דר"ל אם עשה כ' ל"ת והח"כ חתך א'
מן הכ' ל"ת ונשאר רק ד' תל"א במחלוקת הרב"י
והרמ"א בסעי' ו' בהטיל ל"ת על ל"ת וחתכן עכ"ל
וכ"כ מהר"ר אות ד' לדעת מרן ה"י כמוסוף ופסול בל"ת
מכאן שחוקר כן ראשון ה"ן אחרון אבל הפרמ"ג א"א כתב
על דברי מ"א הנ"ל וז"ל ומה שמדמה זה לס"י בהטיל
ל"ת על ל"ת י"ל דכ"ן אפילו למאן דפוסל שם בהטיל
בקרן א' ז' מה"א כ"ן לכ"ע ד' ראשונות ע"ש בהכשר
מתכשר בשחתך אח"כ ל"ת קרן אחת וע"ש ו' משמע
כן עכ"ל, וכ"כ יש"ע שם. א"ר סק"ב, ומ"מ כדי לל"א
מפלוגתא יש להחיר כל הל"ת ולחזור ולקושרם מחדש:
ד) **שם** המרוחקות זו מזו יותר. ואפילו דיעבד מ"כ
ופסול כשאין עושין במרוחקות, א"ר סק"א, וכתב

(א')

באר הגולה
ו שס. ו שס כר"ש
ר"מ ס"ח מהל'
לילית. ח שס צנמי
לדעת ר"ל שס
צפרי"א. מ הנהימ
צשס ר"ס ומהר"ק

נפטר: ד' ה' מליות של בגד וכנפיה של עור חייבת היא של עור וכנפיה של בגד פטורה:
ה' היו לה ג' כנפות ועשה בהם ג' ציציות ושוב עשה לה כנה ד' ועשה גם בו ציצית פסולה
משום תעשה ולא מן העשוי: ו' אין כופלין את המלית ומטילים ציצית על כנפיה כמו שהיא
כפולה: (הנה אכל לריך להטיל ד' כנפיה הפשוטים) (בית יוסף) אא"כ תפרה כולה ואפילו סרוח
אחת: (הנה וי"א דחייבין חפ"י בלא תפריכה וטוב לעשות לה להיות אכל לא לכרך עליה (הרי"ף) וכר"ש
והטור) ה' הטיל ציצית על ציצית אם נתכוון לבטל הראשונה חותך הראשונה וכשרה ואם נתכוון להוסיף
אע"פ שחתך אחת משתיהן פסולה: (הנה ויש מנכזרים בכל ענין וכן עיקר) (טור) בשם הרא"ש
ורבינו ירוחם (ניח ח"ג) וקודם שחתך כראשונות פסול בכל ענין (צ"י): ז' מלבושים שהם פתוחים מן
הצדדין למטה ויש להם ד' כנפות לצד מטה ולמעלה הם סתומים אם רובו סתום פטור ואם רובו

פתוח

בן החיים

אנשים מניחים כנגד מרובע וכפול על כחפיהם וגורם לרץ לחתוך קרן אחת בעיגול משני לדדין ר"ל אחר הכפל הבגד לשנים יחתוך קרן אחת עם הכפל שחתתיה כדי להכניל מפולגתה עיין לעיל א"י ח' ולקמן אות ט"ו :

(י) **סעי' ד'** טלית של בגד וכו' זהו סדרת רבא צפי התכלת דף מ' ט"ז דעיקר בגד צעינן וכו"פ הרי"ף והרמב"ם והרא"ש ומרן כותיבו מיהו רב אחאי פליג וסבר

דבחר כנף אזלינן ויש מן הגאון שחששו לדבריו עיין צ"ו ואע"ג דכתב מרן ז"ל אין לנו לחוש לדברי החוששין להממיר היינו לפוס דיוקא אזל כל יר"ש יחמיר לעצמו לכתחלה אם נקדע הכנף או נתחלה שלא לעשות כנף אלא ממזין הבגד כדי ללאת אליבא דכ"ע אזל מה שמשמיעין על הכנף תחיתת עור או בגד כדי לחזק שרי אפי' למאן דאמר דבה כנף אזלינן עיין צ"ו כזה הסי' ובסס"י י"א. והגם דיש

ממחמירין מ"מ כבר נהגו לרקל כסדרת המחמירין כמ"ש (שו"ת) שם הטיל לזית על לזית וכו'. חותך הראשונה ובשרה. אבל אם חתך אחורונה פסול כיוון מרן שם כ"ט:

יא) שם טולת של בגד וכו', ואם רוב הטלית של בגד והשאר של עור חייבת וכו' אפי' לאזילין צתר רובא. מ"א סק"ה. ע"נ"ו. א"ר סק"ד. ר"ן א"ח ח', ח"א כלל י"א א"ח ו': שכתבין לפסול הראשונה. ע"ת אות ו'. מ"א סק"ח. פרמ"ג ח"א סק"ח. וכתב ודלא כע"נ"ו, מחכ"ש סק"ח. וי"ש שדח' דברי הב"ח:

(יב) **שם** טלית של צגד וכו', ואם הטלית של עור ותחתיו (יז) **שם** ואם נתכוין להוסיף וכו' פסולת. הכג ויש מקשוירין וכו' ולענין הלכה אכן אחרת דמין

טפל לעיקר הצדקה, מלא שם, איך שם. ר"ל אלה ט' ח"א
שם, אמנם המו"ק מסתפק בזה עי"ש וכתב ח"ל ואלו
(יה) המכונים וצפרט דכאן מרן לחומרא ויש ס"ב:
סע"ז ז' מלוושים שכל פתוחים מן הילדים למטה

היה בא מעשה לידי צעירים הייתי מטיל לילות בין צבגד
הפור מתחתיו עור אז איפכא ולא יבדך עליהם זה יחד
עכ"ל, ועיון פרמ"ג א"א סק"ה :

(ג) סעי' ה' היו לה ג' כנסות ועשה בהם ג' לילות זין בגד לבגד עור מלרפיון, וגם ציצי סח שס"ב סעי' ד' וכו', לא דוקא עשה ג' לילות קודם בעשה

הטולות בת ד' כנפות שהוא פסול מפני שהרוב נעשה בפיסול אלא חפ"י לא קשר אלא קשר בפסול ואח"כ הכלים

ד' כנפות והשלים הילית הוי' נמי בכלל תעשה ולא מן העשוי וירק להחיר ממנו אותו הקשר או הילית שעשה שם סעי' ז'. ולדעתי יותר קרוב הדבר שאין מטעם. עיי' כדאיתא

בפסול קודם שיעשה שאר הליכות ולחזור ולקשור ולהשלימם, אבל אם השלים הטלית והליכות קודם שהתיר הקשר הראשון שדחה ראיותיו וסיים עכ"פ אזלין בו לחומרא דחייב בליטות ואין מצרכין עליו ואסור ללכת בו בשבת וכו' בספרו ח"א

ואח"כ החיר הקשר וחזר וקשרו לא נחשבר ככך שהרי
כל הלידה נעשו צמוד הטליה היה פסול ונשארו בפסול
אות ט' וא"כ אותם בני אדם שמטילים לידה במלבוש
קטן שיש להם למעלה מן החלוק והוא מן האור עד סוף

העשה ולא מן העשו, וכדיהו מיל הקי' ובתו
חיל ולא ידעתי למי דבא האחרים ועשו כשירות דאטו

השם הלייזת ה' פסולה יפסלו כלם וכ"כ צ"ל לחם רב הידים חשוב בסחום ולריך להדוד להיות רובו פתוח כנגד
מז

פתוח חייב י ואם חציו סתום וחציו פתוח מטילין אותו לחומרא וחייב בציצית ואין יוצאין בו בשבת:
 ח : קאפיה שהיא פתוחה בענין שיש לה ד' כנפות אם יקבעו בה אשטרינגיה לעשותה כסתומה כדי
 לפוטרה מציצית אינו מועיל תיקון זה אם לא תהיה קבועה מחצי ארכה ולמטה לכל הפחות וגם
 שתהיה קבועה למטה מהחגור למען יהיה הרוב הסתום רוב הנראה לעינים דאליב יאסר משום מראית
 העין: ט : להכנסים צריך שיהיו מרובעות ולא שיהיו עגולות: י : מצנפת פטורה אפילו של ארצות
 המערב שבי ראשיה מושלכים על כתפיהם וגופם ואעיפ שמתכסה בה ראשו ורובו פטור כיון שעיקרה
 לכסות הראש דכסותך אמר רחמנא ולא כסות הראש: יא : סודר שנותנין על הצואר במלכות אי
 שנקרא בערבי שייך וכן בוקיא שהיו נותנין בספרד על כתפיהם פטורים: יב : מלבושים שבמצרים
 הנקראים גוחאש וכן מינטיני ודואלמניניש ופיריניש שבתורגמה אעיפ שיש להם ד' כנפים פטורים:
 (הנה ויכח מלבושים של גלילות בני אשכנז וספרד הואיל ואין כנפיהם עשויין שיהיו שנים לפניהם
 ושנים נאחריהם מכוונים זו כנגד זו פטורים) (צית יוסף לפי סברת מבריהק):

דיני

כף החיים

בדבר מעולם וגו' וראיתי כתוב בשם ה"ר חסדאי ז"ל
 שהיה פטור אורח משום דלא מחייבי צליית אלא חתוכה
 מרובעת כעין עליה שלנו ולא הביא פעם וראיה לדבריו
 וכו'. ולי"נ שהטעם שלא נהגו להטיל זהם צליית משום דלא
 מיקרי כסות אלא הבא להגין על האדם מפני החום והקור
 זכר לדבר ואין כסות צקרה והגלימא אין לובשים אורח
 להגין אלא מפני הכבוד שהרי אפילו יש לאדם כמה מלבושים
 אינו יולא לחזן בלא גלימה ואעיפ שלפעמים נכבד בחומה
 ביינו כיון שתחלת עשייתה אינו להתחמם בה לא חשיב
 כסות ופטור. אי"נ כיון שאם היינו מחייבים אותם צליית
 היו נפסקים בכל עת הצליית החתומים דזריסת הרגלים
 והיה לרד בכל עת לתקנם אורח ימנע דלא חייבה תורה
 צדק לכל דרפיה דרבי נועם וכל מקום שהלכה רופעת
 בידך הלך אחר רמנהג עמ"ל ובתב עליו ד"מ וז"ל וכל זה
 איננו שור לי דעל תירוח ה"י קשה לי דרוב טליחות שלנו
 שאנחנו לובשים בשעת התפילה שאין להגין כלל רק לובשין
 אותן כדי ללכת בכן ידי צליית ומצרכין צרכה לצטלה.
 ועל תירוח השני קשה לי מלצליית הכסת שדרשו (גיטין י"ז)
 ע"א שנקרא כן על שם שליחותיו היו נגררין אחריו ולא
 השגי למח שהולך לתקנם בכל עת. ולי"נ ליישב בהמנהג
 כי מאחר שגלות צליית הוא שיחזיר שנים לפניו ושנים
 לאחריו כמו שנבאר לעיל סי' ח' וכי כרוקם לזרוע
 שדרש בפסוק וכמסו לסם חומה שסכריו נגריאל' למים
 שאחריהם סכרו שטחיהם להגן כקף צליית לאחרים לכן
 סיל לאישי דלא חייבם חורב אלא בכס"ג שבי כנפיהם לאחריו
 ובי כנפיהם לפניו שא"ב צליית מאחריו ובי צליית לפניו ומעטק
 צליית אצל במלבושים שלנו שכל ה"ר כנפיה לפניו וא"א
 להבליטן בעתן אחר אין זה חיוב הצליית ולכן נהגו לסקל
 עמ"ל, ובתב מ"א ס"ק י"ג ויען שהלכה זו רופפת ביד הגאונים
 ולא מצאו פסח נכון ירא שמים יעשה סקן אחר ענין כמ"ש
 ב"י בשם זקני הקדמונים, וכי ר"ז אורח כיב, ח"א כלל י"א
 אורח י"ד, חס"ל אורח ב', בן אי"ה נר"ו פ' נח אורח ט':
 (בד) **אורח** מלבושים שיש להם ב' קרנות לזר מפת ולזר
 מעל א"ן לו קרנות אלא מחובר עליהן מחיכת
 נגד ומונח לו על כחפו מאחרי וקורין לו קולני' בלשון
 אשכנז, מה פסוק שסוף פטור דרבי לזר מעלה
 אז לו כנפות רק כנפות הקולני' המונחין לו קצה מאחרי
 ואין זה קרנות הואיל ואין ב' קרנות שמאחרי: מכוונים

כנגד

מח שפתור וכנגד הקצב שמכניסין בו הידים כמ"ש ח"א
 ש. ועיין בדבריו לקמן סי' ט"ז אורח ד':
 (ט) **שם** ואם רובו פתוח חייב. ואם עשה בו צליית
 ואח"כ פתח בו רובו פסולים כמ"ש סעי' ה'
 מ"א סק"י. אי"ר סק"ט. אי"א סק"י. מחה"ש סק"י ח"א
 כלל י"א אורח ט':
 (כ) **שם** ואם חציו סתום וחציו פתוח וכו' וחייב צליית
 ואין יוצאין בו בשבת, וכ"כ דאין מצרכין עליו.
 לבוש עו"ת אורח ח' מ"א ס"ק י"א. אי"ר סק"י. ר"ז אורח
 ט"ז. ח"א כלל י"א אורח ט':
 (כא) **שם** ואין יוצאין בה בשבת. כתב הלבוש לר"ב,
 משמע דמותר לברמליה דספקא דרבנן לקולא
 וכ"כ עו"ת שם אי"ר שם. אבל מה"ש ש' חלק על העו"ת
 וכתב דאפילו לברמליה דאסור לעשות ספק איסור דרבנן
 לפתחלה. וכי ר"ז שם. ועיין אי"א ס"ק י"א:
 (כב) **סעי' ח'** קאפיה שהיא פתוחה וכו'. מה שנוכחים
 באשכנזים לעשות קרסים בטלית קטן עד
 שנעשה כעין מלבוש י"א דכיו צרכו לצטלה דכיו כסתומה
 ובטלית שאין לה ד' כנפות דפטורה ולריך רוב הנראה
 לעינים פתוח מצי' לזדיין ושלא יעשה הקרסים למטה
 מהחגורה ואם היה החום וצא לפותחו עד רובו לריך
 להחיר הצליית תחלה ואחרי שיפתחו ויטיל הצליית מחדש
 משום תעשה ולא מן העשוי. חס"ל אורח ח' ועיין לבוש
 סעי' ח' ומ"א ס"ק י"ב. וא"ר ס"ק י"א. ר"ז
 אורח י"א:
 (כג) **סעי' י"ב** מלבושים שבמלחמה וכו' אי"פ שיש להם
 ד' כנפים פטורים. כתב ב"י יש לדקדק
 במלבושים שלנו שהם פתוחים מלפניהם מלמעלה למטה
 שהרי יש להם ד' כנפות שנים כמון לזרוע ושנים למטה
 כמון לארץ למה אין מטילין בהם צליית ומיכו במלבושים
 שלמטה יש לדחוק ולומר דכיון שאנחנו חוגרים אותם ה"ל
 כסתומים משם למעלה וכו' אצל בני גלילות שלנו שאנחנו
 לובשים למעלה מכל הכנפים שהם פתוחים מלמעלה
 למטה וגמלא שיש להם ד' כנפות למח אחר פטורים אורח
 מלצליית. ושעמתי שקלתי מחקי ספרד כיו עושין בה שתי
 קרנות עגולים דכל שאינם מרובעים לא חשיב כנפות
 כמ"ש בשם בעיטור וחיימא גדול הוא בעיני שכל העולם
 לובשים אותם בקרנות מרובעות ולא ראיתי מי שפקפק

באר הגולה
 שרש קצ"ט י' ביה
 יוסף. ב מהכ"ק
 שם.
 פ מהרי"א וכו'
 העיטור. מהרי"א
 ובפתור. ופת
 ואורחות חיים. גכ"י
 מכמה פעמים.
 ס ב"י:

באר הגולה
א מנהי מ"ב סוכה
י"ז בשמאל כ"ד
ובח"א י"ב מדני
הלכה
כ"ח

יא דיני חושי הציצית, וכו' מ"ו סעיפים:

א א החומין צריך שיהיו טוויין לשמן: (כגד וס' מחמירין אפי' לנפץ לשמן והמנהג (לכל בנפוך) (מרדכי ואגורס ס' כ"ג) ב שיאמר בתחלת המווי שהוא עושה כן לשם ציצית או שיאמר ראשונה טווי לי ציצית בטלית ג ואם לא היו טוויין לשמן פסולים: ב טוואן כברי וישראל עומד על גבו ואומר שיעשה לשמן דהרמב"ם פסול דהרא"ש כשר: כגד וטוואן שסייע הישראל מעט וכדאיתא לקמן סימן ל"ב סעיף

כף החיים

כמים בכללי השיע הכא דעה רבינו נוסח לדעה הראשית רמב"ם ע"ל, ועיין לקמן ס' י"ג אורח ז' ואלוה שח"ז: (ז) שם בכה. וטובים שסייע הישראל מעט וכו'. ואם לא סייע הישראל רק אחר לעכ"ם שיעשה לשמה אם יש להכשיר דרענר עיין בס"ק קול יעקב ס' ע"א אורח וי"ד צעקן סעיבוד ד"ס שלנחא בזה וצ"ל דין ז' לסדר מציבוד, עיין ב"י וסדרת מרן ז"ל שם צ"י וי"ד ס' ע"א אם לא סייע הישראל פסול. וכן דעה בסריג שם אורח י"א, ר"ז כאן א"י ר"י. ועיין א"י א"י ובהז ר"ז בקי"א אורח א"י דאפילו לכביה דס"ל שם לדעה הראשית אפילו אם לא סייע כלל הישראל כשר גבי טוויין לציצה דכל כטוויין ל"ל לשמה הוי דומיא דכתיבה סגס דמורי ציה הראשית דגוי ארעאח דנפס"ס עניד ומפני כך עסק כביה בסי' י"ד כאן דלא מועיל אפילו דרענר בלי סייע הישראל ע"ש. (ובזה נשלקס קושיית הא"י שם על הביא וקושייה דגול מרבבם על מרן ז"ל):

(ח) שם בכה. וטובים שיעשה הישראל מעט וכו'. וז"ל ח"א כלל י"א אורח י"ג ובשעת דהק שאלו לו מי שיעשה לשמן יאמר לעכ"ם שיפוס לו חומין לשם לציצה וישראל יסיע ג"כ קלח כטוויין וגם יעמוד אלל הפיוס ויבין לשם לציצה ע"ל, וכ"כ בס"ק קול יעקב שם אורח י"א לענין סעיבוד דאין לעשות כן אלל איך אין עבדן ישרא"ל ע"ש: (ט) ואם טוואן חס"ז וגדול עומד על גבו. כחז מ"א סק"ב הל"א בפלגאח סריגו בסי' ח"ס צ"י א"ל הא"י סק"א כחז דכ"א יש להקל יוחר דכ"א הכס פסק השיע בסכס דפסול צעיבוד פטוים וישראל עניג והכא כחז ב' דעות. וכן מוכח דעה רמ"א ע"ל, וכ"כ ר"ז אורח ד' לכשיר, ועיין בקי"א א"י ב' וגרסא דאין להכשיר אלל בשעת דהק יגדול עניג וטוויין כמי"א מ"א גבי פטוים דכ"א מרן ז"ל הכס דמ"א אורח לסדרי:

(יוד) שם ולרינן שז"כ. כחז בס"ק עסק ס' י"א וסביאו שפ"א אורח ב' מי שפוסח חושי הציצה מעט פטור דסינו בתחלה שז"ר ב' חומין ואח"כ עשו מעט פטור מארבעה שסס שפוסח חומין דקין בכל חוס שסס ס"ד בכל כנף אין חומין בידו אלל כרוקח כחז דמ"א מן המיבחר לפטור כל חוס שז"ר משמנה, וסביאו פטורי השלחן על ק"י שס"ע ס' פ' אורח י"ז וכ"כ דמ"א סביאו קטליה ב"י לציצה. וכחז קטליה דמדברי קבלה נמי שפיר למעבד כ"י וכ"כ שמש דק"א בא"ח ס' י"ב. וכ"כ סריג"י צ"י אורח ד' ב"ס אחר קדוש. וכ"כ לב חיים ח"א ס' פ"ז ח"ל מ"א מן המיבחר לפטור כל חוס הציצה טווי בתחלה חוס א' ואח"כ לשז"ר ב' חומין כחז ואח"כ לשז"ר כ"י ל"ד ח"י לא לפטור יקח ד' חומין פטוים וסבויים ל"י שסס ח' ואין בזה סיקפוק כלל ועיקר, ומ"א אם לא מ"א

נגד סכסכס שלפ"ו. ד"מ אורח י' וע"ש. וכ"כ ר"ז אורח כ"ב: (כח) אותם האנשים שמקפלים חלק א' מן העליונה מאד עד שאחר הקיפול הוא דק מאד ואינו מכסה כלל אלל האורח וכוונתו סיכוי ב' לציצה לאחרים (כס) ד"ס ס' ב' לציצה לאחרים ממע דסייע על כהפיהם לכן הפליה רק על כהפיהם ומסיק דל"ל דוקא על כהפיהם, אלל לדרין ולפניו וגדולין דלאחריו מקרי נמי לפניו ולאחריו ולכן ד' בספסל ב"ד. (ג"ס מ"ז) י"ל שאלו זה מן המיבחר דאיך אין כאן כיסוי נוף אלל כיסוי הראש, ויוחר ט"ז כמכנס המיבחרים שמעטפים כעליה כמו שס"ב סביב הראש וכנף וס"ד מפסקה ב"י כעליה מ"א ומזה באופן שמי' כהדרין יס"ב אחר מהלציה לפניו וחלק לאחריו, אח"כ מ"ב כ"י ע"כין ד"ב ה"א ח"ל שם ומל"א כ"י כ"י שפסס כ"י ט"ז פ"ל שנוחן לציצה אחר מלפניו ואחר לאחריו מ"מין וכן לשמאל ע"ל מ"ז ס"ב ס"ב וי"ד, א"י ס"ק מ"ז:

(א) סעי' א' החומין צריך שיהיו טוויין לשמן. כנס. ויש מחמירין אפילו לנפץ לשמן והמנהג (לכל בנפוך) ובאגורס כחז דבעלי הנפש שפסלכנו טובים כדברי המחמירין וסביאו ד"מ אורח א':

(ב) שם שיאמר בתחלה כטוויין וכו'. ואם לא אחר בשעת כטוויין כפ"ו שס"א טוויין לשם מ"א לציצה רק חסב בלבו כן יש להכשיר דרענר כמי"א בס"ק קול יעקב על עיבוד כטוויין ס' ע"א אורח א"י וע"ש. וכ"כ כאן דנגמרא מנחם דף מ"ב ע"ב דמ"א ל"ס לסדרי ע"ש. ועיין בס' ה"א ס' ע"ד אורח א':

(ג) ולענין דיעבד איתמי מיקרי י"א כיון שנעשה סריג כס"א מיקרי דיעבד כיון ככ"א כיון שנעשה הוי דיעבד ומוחר לסב"ל ב"גד וי"א דלא מיקרי דיעבד אלל אם כן נגמר סריג כס"א כיון ככ"א סכס"ל הציצה ב"גד כמי"א ב"י ס' ע"ג יריעה ב"י ד"פ ס' ע"ג אורח ז' י"ג וס"ב כאן. על כן שומר נפשו יחרק מ"א ולא יקח לציצה כ"א אלל בשעת דהק:

(ד) שם ואם לא הוי טוויין לשמן פסולין. כחז בס"ל אורח ב' צריך לחזר מאד שלא ליקח לציצה מכל ארס אלל מאורח שיוע ב"ס שנקי"אם לעשותם לשמה כדי שלא הסיס ברכתו לבטל ולא יבטל מ"א לציצה:

(ה) סעי' ב'. טוואן פטוים וישראל עניג וכו' אלל אם טוואן פטוים ואין ישראל עומד על גבו פסולין ואין רועיל לכ"ס אם שזרין לשמה, ב"י ב"ס הראשית דלא כב"ל כשיעור:

(ו) שם לכרמ"ס פסול ולסריג"י כשר. כחז סריג"י א"י ד' ח"ל וכן ככלל ד"א וי"א הלכ"ס כבחרא

באר הגולה
ד משמשת גמול
דשיריון
והכחש
לזית בשם סמרי
ה הכין סמיק
דיס:
ו מחנות
מלא לפרוס
הכחש והכחש
נפיל מית
ו רית וסמיק
ח הכחש פ סס
גמול י הכחש
כ מחנות מית

סעוף ט' וזי"ד ס' רע"א גצו תפילין וספר תורה: ד רצורכי' שוירה ושיחיו שוורין לשמן: ג האם נתפרקו משוירתן ונעשו ט"ז כשרים והוא שישתוו בשוור כדי עניבה: (הגב) ולכתוב טוב לקשור הכותין למטה דלמקן כסעוף י"ד כס' זכ) (ב"י בשם הרמב"ם): ד ואורך החוטם השמונה אין פחות מדי' גודלים וי"א י"ב גודלים חובן נוהגין סולמגלה אין להם שיעור: (הגב) ואם עשאו ארוך יותר מזהו יכול לקלפו ואין זה משום העשה ולא מן העשוי (מרדכי ב"ק). 'א' מחתומים יהיה יותר ארוך כדי שיכרוך בו הגדי: (סגדי' סיני החלק מהלכות שאני ארז): (שם) וישעור הכתר ויכס בלילה לאחר שנקשר מלבד מה שמונה על קרן הבגד: (ספרת ב"י): ה כ אין עושין הציציות מהצמר

כף החיים

בשם המרדכי וכי עושה אות ד', ט"ז סקית, מ"א ס' ס' א"ר ס"ק כ', ר"ז אות ס', מ"א כלל י"א אות כ"ג בן א"ח שם אות י"ב, ועיין בדבריו לקמן אות כ"ז:

שו"ע (טו) גידל של אדם ציטוי הוא כרוחב ו' שערות זו נלד זו נדחה וכן באורך ב' שערות כרוחב. הרמב"ם פ"י מהל' ס"ח דין ט', והכחש מ"א שם, ש"כ ב"י ס' ע"ג סק"ה, ברכ"י שם א"י, ש"ג שם אות ג', א"ר שם ר"ז אות ו' ועיין לקמן ס' ק"ז אות ט"ז:

ש"ס (טז) וי"א י"ב גודלן וכן נכנסו ונדיעבד א"ס הוא פחות מזה השיעור וכ"ס א"ס כ"ס בהחלש כשיעור ואח"כ נחמשת כס', ל"ב חיים ח"א ס' ע"ט, וכ"כ בספרו ר"ח וע"ש שכתב ספרת החולקים ע"ז, וכן המאמיר אות כ', ובדמ"ג א"א אות ח' ודחה אותה ושיש באורך, ועיין לקמן ס' י"ב אות י"ז, וכ"כ בן א"ח ד"ר שם, מינו כל אדם יש לחבר בשער הקצוות לראות הכותין א"ס י"ס ב"סן שיעור זה כדי לקיים מלוא מ"ה:

ש"ס (יז) כהנה, ואם עשאו ארוך וכו' יכול לקלפו וכו'. ואל יתחוק החוטין בסבין משים לא חס"ק עליהם כדל ר"ק יס"ק שביטוי דל"ב כדכ"ס נגד ל"ב חוטין. קטל"ה דין ע"ב, כף החיים ס' י"ד אות י"ב, מומד לאס"ק דכ"ט מ"א, בן א"ח ד"ר פ' לך נ"ך אות ד', ובס' דרך ישרה כתב רסג"ל הל"ה ה"א הוא בל"א י"א לו כתב ב"ס יעו"ש ובכחיו כף החיים שם:

ש"ס (יח) אחד מחוטין ויכס יותר ארוך וכו'. ואם באחד א"טו ארוך כ"כ לכורך זו בכל י"כך זו קל"ה כריכות מחט: א' וקל"ה כריכות מחט: ששני כי בזמן הסבלה סיו עינין קל"ה כריכות מהסבלה וקל"ה כריכות מלבד, מ"א סק"ה, א"ר סק"ה, ר"ז אות ח', מ"א שם אות ט"ז, הסל אות י"ג, וי"מ ל"ך שיבחיורו כלל החוטין ארבע י"ב גידל' אחד כריכות כח"ס דמ"א, וישעור זה לאחר שנקשר וגם לאחר שנקשר החיים הארוך ויכס יב"ג פרמ"ג א"א אות ז':

ש"ס (יט) כהנה, וישעור המכר ויכס בלילה לאחר שנקשר וכו' כתב ב"י בשם מהרי"א וכדי שלא ימשיכו בקשרים בזה המכר יאריכו אלכ"ט יותר דכ"י י"ב גודלים מלבד מה שמונה על כהנה, מ"א סק"ה, ר"ז אות ז', וכתב ר"ז שם ח"ל ולכן ל"ך שיכס ארוך כל חוט מכדי חוטין שלשים גידלן דכשהכפלים ויכס כל חוט מחמ' חוטין ט"ז גידלן ב' גודלן מנקב סעליה שבו חוטבין בלילה עד שפה הכף לכ"י שיעור קשר גודל גודל אחד לקשרים וי"ב גידלים וס"ו חללים לכשר לילה מכל:

סעי' ב (כ) ס' ולא משורר שח' וכו'. א"ל דבא"ס י"ס פיסול משים דלא נפסד לשם לילה ד"ל דמחלה א"ר (י"ב) מחטין

מלא כ"א שורין ל"ב או ל"ד וי"א ו"ח וז' כדור עכ"ל וכ"כ בן א"ח פ' נח אות ו"ד:

ש"ס (יא) ושיחיו שוורין לשמן, ואם לא סיו שוורין לשמן אפילו נדיעבד פסולין, מ"א סק"ה, וב"מ מעו"ה אות ג', ר"ז אות ג', מ"א כלל י"א אות י"ד חס"ל אות ב', אמ"כ חמ"ק כתב דאפילו אם לא סיו שוורין כלל בשעה כדחק כשרין ומכרך עליהם ע"ש, וכ"ס כ"י' ככ"א א"ר א"ח ב' וכן בס"ס א"ר שם, וכתב המחבר אות ב' ד"ס נסמך עליהם ככ"א מ"א אחרים וכו' שעה כדחק וככ"א ש"ח א"ר ב', אבל כלל חיים ח"א ס' פ"ה באריך צ"כ וס"ס ח"ל ולכן נראה לפ"ד להכלס ולמטעם דא"ס לא סיו שוורין לא יבש עליה כ"ס כיון דהוא פסול לדעת סב"י וסב"מ ס' אחרונים כ"כ ע"ה וסמ"א וספ"ן ודעמייכו וא"ס כ' ה"ו הוא עובר על מ"ע מד"ס משא"כ אם א"טו לובשו דא"טו עובר כלל דקו"ל דל"ה הוא חובה נכדא דכ"י א"ס לובש כ"כ ד' כנפוח ל"ך שיכס מצינו - כהנה ודלא - כמ"ס המחבר ד"ס נסמך על המקל"ן בשעה כדחק א"ס א"טו מ"א אחר יעו"ש, ואחרי המ"ד א"ן נראה לסקל כ"ס ובמ"ס מילתא בשמ"א וכו' א"ס לא סיו שוורין לשמן כ"ס המ"א וסעו"ה וספ"ן ובאחר עכ"ל:

סעי' ג (יב) אם נהפיקו משוירתן וכו'. וכו' שיבחיור בשוור כדי עניבה, ואם לא נשחיור כדי עניבה פסול אפילו נדיעבד, עו"ה אות ג', וכ"כ קל"ר ש"ע ס' ס' אות י"ג דא"ס א"ח חוט נפרד משוירתו א"ז כל ספרד נחשב כאלו נקלץ וא"ט:

וה"א דסני כד"י עניבה דוקא אם נשחיור אבל לכתחלה ל"ך שיכס שוורין כדי שיעור שיבחר צ"מ וא"ס לא פס"ס כן ומתחלה לא פס"ס כדור ר"ק כדי עניבה י"ס לפסול דבא"כ עליה אחד ובדל"כ עליה אחר וי"ח ז"ס ב"י, וי"א בשלל לשם צטו"ה או כצו"ה דכ"י א"ס ע"ש לשמה כד"י עניבה שלא לשם או כפס"ס י"ס לפסול דבא"כ אחר, עו"ה שם:

ש"ס (יג) כהנה, טוב לקשר החוטין למטה וכו'. כתב מ"א ס' כ"ג שמעתי דכו' כחוס"ק על הקשרים וכו' ע"ש אבל מוכרחי' ז"ל בשער ככו' בדרוש וא"ז של בלילה כתב ח"ל דא"טו למורי ז"ל שלא כ"ס מוחס' כ"ס א"ף כי י"ס צ"ס מתקפקין ואחרב"ל נ"ל ש"ס חס"ן בקשריה ראש"ס עכ"ל, וכן בעיר דכ"י שמואל בן מוכרחי' ז"ל על א"טו ש"ס עו"ה כ', וכ"כ בברכ"י אות ו', ס' ב"ע ב"י חל"ה בלילה אות ט"ז, כף החיים ס' י"ד אות ד', וכ"כ בן א"ח פ' נח אות י"ד:

סעי' ד (יד) ארוך החוטין כהמונה ל"ן פחות מדי' גידל' ל"ך (לשע' במקום רוחב גידול ולא מלאשו כהוא קל"ר ב"י

הנאחז בקוצים כשהצאן רוכצים ביניהם ולא מהנימין הנתלשים מהבהמה ולא משוירי שתי שהאורג משויר בסוף הבנד והטעם משום ביווי מצוה: ו' אם עשאם מצמר גוזל פסולים דכתיב ועשו להם משלהם: הכי ודוקא שגזל החוטין הכל אם גזל למד ועשן חוטים כשרים מוכר לכהחלוק חסור לשפות. (ב"י בשם נמוקי יוסף כהל' לילית) (ולענין דרפ: עיין לקמן ריש סימן תרמ"ט): ז' חוטין שאולין הלוואה היא דלא הדרי בעיניהו וכדיריה דמי: ח' המשתתחה לבהמה צמרה פסול לציצית * המשתתחה לפשתן נמוע כשר לציצית שהרי נשתנה: ט' ע' יעשה נקב באורך הפלית לא למעלה מג' אצבעות (כיוון גודליו) (כל זו סי' כ"ב ומימיו וסבוכה סמ"ן סי' ל"א) מפני שאינו נקרא כנף * ולא למטה מכשיעור שיש מקשר גודל עד הציפורן משום שנאמר על הכנף ואם היו למטה כנף

גאר הנוֹלָה
זוכה מ'.

ל זוכה שס.
מ מ' וכי
בטיטול. ג עז
מ' מ רמב"ם
פ"ח מההיא
דע"ז מ'.

ע מנחות מ'.

פ שס מ"ב.

כף החיים

מסרתי לא נכב לעשות בן אפי' בעליה קמן ולכן גם הוא
מסרתי כפי לא רצה לנכב בן וכחב הדב בן איש כיו' בפי
גם הוא פיו רדודלי רבינו מסרתי זיל הבין מרבינו הארי'
זיל שאין דבר זה מעבדוק רבינו הארי' זיל אחר שנכב כך
בילדוהו כמנהג האשכנזים לא שינס ולכן גם רבינו מסרתי
ללא שינס מנסנו עכיל וכן חזיו' ביה אל יבדכן שבעה
ירושלמי אין טובים לעשות שני נקבים לא בעליה גדול
ולא בעליה קמן :

(כה) **שם** לא למעלה מן האצטות. ואם עשה הנקב למעלה מן האצטות אע"פ שבקשר כתיבה עשה חוסין ששל הבגד קצרים ונחשפלו הכנפות והוא למטה מן פסילי וס"א אפכה בקשר גודל כשר, מ"א סיק י"ד. א"ר סיק י"ג. ו"א בהנסיכה. פ"מ: א"א ס"ק י"ד. ר"ז אוח י"ד ח"א בכל י"א אוח כ"ה ש"ל דף כ"ט ע"א צ"ע בדיוני הליוה הכתיבה אוח כ" חסיל א"ח ו' קצור ש"ע ס"י פ' א"ח כ" יצ"ן לקמן א"ח כ"ח, ומכ"א א"ח קיפל ו"ש כ"א י"ב גודל כ" א"ע. ו"א ס"א ס"ק מהוה א"ח יואל י"ב ג' דל"ן ונכ"ס" ד' מלמד מה שמתנה על הקצין מ"מ ל"א יואל וס"א יואל י"ב גודל"ן. פרמ"ג ס"ב:

[illegible]

שם (כו) לא למעלה מג' אלכצוה וכו' ולא למטה מכשיעור
 שים מקשר גידל עד סף הפורקן. כדרכי צשייב
 חיה ב' הביא מחס רבינו ישעיה זל דג' אלכצוה ומלא
 קשר גידל חורא הוא וקשר גידל חוי קשר שני של גידל הוא
 שיטור מתון חחה שלוש וסיים עטס כרב זיל דפסזים להחמיר
 בשלא יהא רחוק. למעלה מג' אלכצוה פשוטים ולא גודלין.
 ובחצביר הביא מחס הארצי זיל בסי' הכיו' שאלו כג'
 אלכצוה הם אהב קמילא וזהו וחוק דברי הארצי זיל מסביר
 דרבינו ישעיה זיל סביר צשייב גיזא הם פשוטים, ובהב
 אחר רבינו ישעיה זיל דמלא קשר גידל הוא קשר שני.
 והארצי זיל לא משמע קל, ובהב בחצבי צשייב דים להחמיר
 דעת ר"י, ומה גם עתה שראוי ששאר זיל סביר
 נמי שאינם גודלין עכ"ל. והרא חצין בסי' דף כז חסה
 על דברי הדרכי הניל שבהב צסס ר"י זיל ועיי' מה שהארץ

כחוסין גמס   ליליה ואחרי חרנ   מהס   נגר.   סיו   סקיד.
 איר   סקיו:

(א) **שם** והטעם משום צווי מלוא. לכאורה משמע
דביענד כשר אבל הטי"ז שם וסג' כחבו דאפי'
דביענד פסול, א"ר סק"ח :

(כב) **שם** והטעם משום ביוזי מליכ. ובספר המאור כתב
הטעם משום דרשנין סתק מין כק יאן מיניס
כללו ראוים לעשות מהם בגד סתם פסילה כאשר ואין בגד
נעשה מבמחזן עכיל. ואיך כל מיני למר שכן גרועין שאין
בגד נעשה מזה פסולין לציית. מילא סקין, אריר סס, ריז
אוח יוד, חיל כלל ייא אוח סיה. ועיין עריס אוח ד' :
(גכ) **סעי'** ו' אס עבאן לממר גזל פסונין וכו' ודיס גזל
פליח והטעם בו לציית שלו דנגדוים פנהס

בטיקן. פרמיג בא"ל און יוד וכו'און פאחי פילס און ק' מיט בלום ים הכז פאחי טולס נאס מהר"ם מברסלובורג אחרונים סי' ג' דעפוליא און בטיקן משלס יפויס, וימי ים להחמיר ופערס למיט האריי זל בשאר כוון' דרום ב' דל'און גרונלע מעלה ספוליא יוחר מל'און יפויס' דל'און

ואם גזל ציץ וסניחו בבגד ואח"כ שלם דמיו לנגזל צריך להקדו ולחזור ולקשורו אחר שפילס דמיו סכרי פסאניחו בבגד אחילק כיה פסול משום גזול ואח"כ כששלם הדמים סיה שלו ויכארי כעשר תחלו וכה פשינן פשעא ולא מן כעשוי פסיסול כח"ש סע"י י"ג :

שם בסנכס, ודוקא שגל החופין חבל אם אם גזל אמר
 ושגלן חופין כשרין וכי, ויום אומרים דלפי' בדעבד
 פסולין דהיל שגרי החזר. לבריייה. לבוש, וכי כפי' סקיס
 חבל לאו מעצמים חלה מעצמה אחרונה משום דהיל
 מטה כהאם בעצירה יעוים והסכים לדבריו חז' אוח פ'
 יעוים ועין ז"ל פ' י' ויד אכרן כהגב' מסיק ומיב'
 ומשי' וכהם מים על דברי כפז כהיל ועין לקמן ס'
 כים אוח פ' :

(כד) **סעי'** מ' יעשה נקב וכו'. כחז צ"י בסמ"י ז' ב"ש
 ב"ס ד"מ דיעשה ב' נקבים ויסיל לציץ בחוכם
 ויולא חוץ נלד ח' וכו'. והבא להחמיר על עולמו בכיוולא בזה
 אינו מן הממתינים אלא הן כמהמיכוס דמחוי כיוכרל
 עכ"ל צ"י, ובהא הביח דבטעיה קטן יעשה ב' נקבים רבזה
 נא מחוי כיוכרל כיון שאינו נראה לכל ע"ש, ובהזן
 להמרוסיע שנס דריוו האר"י וז"ל נח כן בעליה קטן וכן
 הוא בשמר הכו"ו בדרוש' הציץ רד"ש ו' אך מדרש' ויטל
 בנו של מכתח"ו סעי' ס"ס ב"ש הכ"ו בדגהסו שמר אב"י

באר הגולה
צ. שם.
ק טור משמעות
המראה שם.
ר מהר"ם
סמ"ג וכו' ובעל
העשור
וי' וינה.
ש טור.
ח צ"ק ק"ע.
א מנחות מ"ב
כ"ב אחא בר
יעקב רמב"ם פ"א
מ"ה ל"ט וכו'.

ממלא קשר גודל היה תחת הכנף: כגון ומוודין זה ביושר ולא באלכסון מן הקרן (ב"י): י"א אם היה רחוק מהכנף מלא קשר גודל ונתקו מחוטי הערב עד שלא נשאר בו כשיעור כשר כיון שהיה בו כשיעור בשעה שהמזל בו ציצית זה: כגון ונוכחין לעשות אימורא סביב הנקב שלא יתקן שם ויהיו פחות מכשיעור וכן עושין אימורא בשפת הבגד למטה ומלאי טעמא: (ב"י) שם סמ"ק וכל (כו) ק י"א שבחן רוחב הבגד אין לו שיעור וי"א שדן רוחב הבגד כדן האורך ונראה דבריהם: י"א שם הגדיל שקורין אורלי"ו הוא רחב לא ישי"ר בו הציצית ואם השי"ר בו פסול דע"ל כנפי בגדיהם בתיב וזה אינו נחשב מהבגד ה אב"ל עולה הוא לשיעור מלא קשר גודל ולהרחקת שלשה אצבעות כיון שהנקב בתוך הבגד: כגון וטוב שימודד שיעור קשר גודל בלא כגדיל והיכיר תוך ג' אצבעות עם הגדיל (ב"י) שם רש"י ורשב"א): י"ב א מנין חוטי הציציות בכל כנף ארבעה כפולים שהם שמונה ואם

הוסיף

בף החיים

וכי יד אחרן בכגה"ס ברכ"י אוח ח' ובמחזירי אוח ז' שם מ"ק. ש"ז דף כ"ט ע"א. זכיל חיל אוח פ', ב"יע אוח ז': (ב"ב) לא יטיל בו כלי"ה וכו'. ואין חילוק בין מן הגדילין בין למטה בשפת הבגד. ב"י לבוש, א"ר ס"ק ט"ז:

(ג) שם בכגה. וטוב שימודד שיעור קשר גודל וכו' וכי האחרונים:

(ד) שם וטוב שימודד וכו' בלא הגדיל וכו'. ואם הגדיל רחב ב' אצבעות או ג' יתחוך מקצתו. מ"א ס"ק י"ז. ר"ז אוח כ"א. ועיין דבר משפ"ס:

(ה) ואם חוטי הסחי בולטין בלא ערב או ערב בלא סחי, כחז מ"א שם דמסתפק במדרבי וסמ"ק אם עולין למנין. וכתב מהלח השקל ומלאי טעמא בזה"ל העליהן הכקראים פולטי שזאל מכן משני לדרין חוטי ח"י או ערב י"א לחזקן במקום הטלה הלי"ה. וכי חסיל אוח ח'. וכי פרמיצ א"ח ס"ק י"ז דסני א"ח חחק כנגד הכנף וא"ל לחחק כל הסחי שבגד:

ואם אינו חחק לרין, ליזכר שלא יהיה הנקב למעלה מג' גולין משפ"ס בחיטין כללו שחל בן נחשנין בכלל כנגד ואם משך הסוטיין הוא רחב הרבה יתחוך קצתו. וגם יזכר למדוד מלא קשר גידל לבד מאלו הסוטיין שחל אין נחשנין בכלל הבגד. ר"ז אוח כ"ב:

(ז) סעי' י"ב. מנין חוטי הלי"ה בכל כנף ארבעה כפולים ששם שפונכ. ואם לארבעה כ"ו ג' מלך זה וכו' מלך זה כתב מ"י"ט שם דרשתי מהר"ם דכשר. א"ר ס"ק י"ז, מחזירי אוח וי"ד, זכיל אוח ל'. ש"ה אוח פ'. ונראה דהיינו אחר שחל"ן בטלה אלא דקודם הקשירה או הכניסה נעשו ה' בלל זה וי' בלל זה א"ל א"ל א"ל בשעת החנייה היו ג' בלל זה וכו' בלל זה הוא פסול דא"ל לא כחלה בבגד אלא ג' חוטיין והאחר חלו בחוטיין. ועיין ב"י ס"י י"ב:

(ח) שם ואם הוסיף פסול. וכן אם פתח מ"ד פסול. ח"א כלל י"א אוח י"ז. ל"ב חיו"ט ח"א ס"י פ"ב. וכן משמע בלבוש סעי' י"ז, ר"ז אוח א':

(ט) שם יתחוך ראשי החוטיין כדי ויתחבב כנף וכו'. היינו לנחמול יתחוך קי"ם שותחבב. מ"א ס"ק י"ח. א"ר ש"ב, ר"ז אוח כ"ג. ח"א שם אוח י"ח. ב"יע אוח פ'. ואם החב ואח"כ חחק וכן הטיל ל"ב קרנות ואח"כ חתבם קודם שקשרם כשר. פתחי' עולם אוח ל"ו:

(י) שם יתחוך ראשי החיטין וכו'. כתב בשליח ומ"מ שאל יתחוך בסנין אלא יתבסם בשינוי מ"א

זה וס"ס ח"ל סגורם מכל האמור הלכך למעשה כי א"ע שהגדילי ס"ל דמערנין במקום הכחש של גודל. כעת לא מלנו אחרים כוחים שואמרו כן ב"י וזלתי דברי הרמב"ם ז"ל ב"י ס"ה סמ"עין לסבחה כמדרבי. ואדרבא הסו"ס ז"ל נסתפק בדבר ודי זה למיחש למסק בטול מלי"ה ל"ה וגם ליכנס יספק ברכס לבעלה. כ"ס לפי מה שהוכחנו וזכרנו שרבינו יעקב וכללנו ומסריב"ה ורבינו אלר"י ז"ל כונס שו"ס לשער בלל הקל"ה. ועל הרוב כך הם מסיים ג"כ דברי סמ"ע. ומעשה קם ד"ה ד"ס ליזכר שלא להרחיק יותר מני"ה שם א"ח קמ"ה ז"ה. וכדברי אלר"י ז"ל וכן הוא בסכמה ג"ן עוזנו ב"י מחזיק ברכה וק"א ש"י"ב וכי ב"י מלא"ר ט"ל. וכי י"ד אפרים. ש"ה אוח י"ב קצת סלה ב"י ל"ה. ק"י ש"ע ס"י ט' אוח ג':

(כ) סעי' י"ד. אם היה רחוק מהכנף מלא קשר גודל ונתקו מחוטי הערב וכו' כשר משמע דא"ס עשאו בהחלה שלא כדן פסול. וכ"י ס"ה דבין עובד בפניה מקשר גודל בין יזכר מג' אצבעות פסול. א"ר ס"ק י"ג. וכי בלבוש סעי' י"ד. ח"א כלל י"א אוח כ"ג. ודלא כמהר"י פאלאנא ב"י כי וכד"א כה"נ בכגה"ס דל"ר לומר דבדיעבד כשר. א"ר שם:

(כג) שם ונתקו מחוטי הערב וכו' כשר. בין אם ניהקי בסביב הנקב ויתרחב הנקב ויורדו הלי"ה למטה מקשר גודל בין אם ניהקי משפ"ס כנגד מלא נשאר משפ"ס כנגד ע"ד הנקב שיעור קשי. ב"י, מלא"ר אוח י"ב, ר"ז אוח י"ח. קי"ט ש"ע שם אוח ד'. ועיין לקמן ס"י ס"ו ס"י ה' ודברינו ל"ס:

(ל) שם י"א וכו'. וי"א שדן רוחב הבגד כדן האורך ונראה דבריהם. וכן פסק בלבוש. וכי האחרונים. ר"ז אוח י"ז. ח"א כלל י"א אוח כ"ג. חסיל אוח ה'. ק"י ש"ע שם אוח ג'. ובפרט לדון דלחלל דמנין סמ"עין ודעו ז"ל כד"עס ש"ס כמ"ס ונראה דבריהם. ועיין ש"ג בכללי כ"ש"ע אוח ע"ו ואוח ק"י. ולקמן בדברינו ל"ס י"ג אוח ז':

(מ) סעי' י"א. אם הגדיל שקורין אורלי"ו"י היינו שמיחין קצת חוטי שח' בלא ערב ובס"ף אורנין. עיין ס"ז ס"ק י"ב ל"ב. ובס"י ב"י ח"י כתב שזה האורלי"ו"י הוא א"ח ל"ב כעין עוון מלא"ר ששנין בפליטות שלטו ונסתפק דדוקא שחור שמננס כנגד א"ל א"ס מיפס א"ח כנגד לא א"ר כל שאינו לנן כולו מנוס מקרי. וכתב דעל הספק מורדין מלכד ז"ה ספסל להחמיר א"ל דכ"ר מש"ח ס"י ו' הרבס להשי' עליו וכתב שימודד מנף פסלה וכלל כוונן מלא"ר

באר הגולה
ב טבא י"א.
ג מנחות ל"ח.
י"ט ד' ה"א.

הוסף פסול יתחד ראשי החוטין הארבעה ויתחבם בכנף ויכפלם ואז יהיו ח': יג ב' יתחד לחתוך ראשי החוטין לעשותם ח' קדם שיכרוך שאם כרך אפילו חוליא אחת (פי' כחלק מכללות שצין קשר לקשר) וקשר אפילו קשר אחד ואח"כ חתכן פסול משום תעשה ולא מן העשוי שהרי בפיסול עשאים: יד ג' יקח ד' חוטין מצד זה וד' מצד זה ויקשור שני פעמים זה על גב זה ואח"כ יכרוך חוט הארוך סביב השבעה קצת כריכות וקוצר שני פעמים זה על גב זה ויתחר וכוך י וכן יעשה עד שישלים לחמש קשרים כפולים וארבעה אדירים ביניהם מלאים כריכות. אין שיעור לכריכות רק שיהיו

כף החיים

לחן לי פנאי אין להכשיר אלא אם כן קשר וכרך וחזר וקשר כסוראח ח"א כמ"ו וצ"ח מאמר אוח ע"ו:

ואם י"ב לו פנאי אינו רשאי נפחוח ואם פוחח טובה על דעת חכמים. ב"י בשם מהר"א. וכן מה שכתבנו בשעת הדחק להשיבם לי פנאי חייב להשלים ואם לא השלים עיבר ע"ד רבנן. עמודי השלחן על ק"י ששע"ט סי' פ"י ח"א ח' בשם ריענצין:

ואם קבר פ"א וקידם שקבר הפעם השנייה כדי שיבא קשר של ק"ז א"ז פסקין ואח"כ קשר שנייה כשר כיון שאין הקשר נקרא קשר אלא כשסוף של קיימא. לביב. ובמחמיר גם כזה חציב:

שם (מג) וכן יעשה עד שישלים לחמש קשרים כפולים. וארבעה אדירים ציטוס מלאים כריכות. וכפעם כחב ב"י בשם רש"י וחוספוח משום דשקילב מלוח ל"איה כנגד כל הצלוח כלומר דל"איה עולם חיר וחי' חופין ובי' קשרים כרי חריג, ובטו"ו דרוש א' דל"איה כחב דסי' קשרים הם כנגד כי' אוחיות מילוי חייב דבין ד' אדירים כנגד ד' אוחיות כפשיטות דסם בין יחי' חופין שכל כנף הם כנגד ד' אוחיות כפשיטות וד' המילויים ישיב, ויש לכוין זה בשעת עשיית כל"איה. ועוד ע"ן לקמן אוח מ"ו:

שם (מד) אין שיעור לכריכות וכו'. חפילו כרך דוכס אולא כרך צס אלא חוליא אחת כשרה, ואם כרך כולב פסילב ב"י. מ"א סק"ך, ר"ז אוח כ"ב ואוח כ"ו. ח"א שס, מחסיב. ב"ע אוח י"א. וקף אב חזר אחר כך וכהיר קלח סיכיס עקף מימ כ"ו העשה ולא מן העשוי. פתחי עולם אוח פ"ל בשם הכוכה רפי"א:

ואם כניח עקף ובסיפי גדול שסול. ב"י בשם נמ"י שאמר בשם רש"י. פתחי עולם שס:

שם (מח) רק שיהיה כל הכרוך והקשרים רוחב ארבעה גודלים וכו'. כחב הראש סיכוו כל כחוליות בשוט שוכי כ"ו לל"איה. וכחב מנח ס"ק כ"א וא"ז באויר ראשון יעשו כריכות רחוקים זס מוח ואח"כ בכל אייר יוחר עכ"ל. וכ"כ אייר ס"ק ב' בשם ל"איה. אכל סייס כליח וכבולו אייר שס שראב ל"איה של רביוו שגמב מולכו שאינס שוויס לגמרי. וכן הרב בשפר הטווח לא כחב זס. וכן מ"ס סמ"א שס בשם ר"מ שייכיס בין קשר לקשר כמלא גודל. הרב בדרושי כל"איה לא כחבו:

שם (מו) כחב, ואם הארוך כל"איה ויראב בשנישוח וייכיס גדול ובי' חלקים עקף ע"ב. וכ"כ פ"ז ס"ק פ"ה ר"ז אוח כ"ב, חסיל אוח י"ג. ב"י שס, ק"י שיע"ט סי' פ"י ח"א כ"י. בן אי"ח נר"ו פ"י נח אוח י"ג וכחב שיש טעם כזה מ"ס הסוד. וע"ן שער כחווטו בדרושי כל"איה דרוש ו' ויבדכריו

שס. אייר שס. מחביר אוח פ"י. וע"ן בדרושי נעיל אוח י"ז: **שם** ויחבבם בכנף ויכפלם וכו'. י"ב לשע"ק דל"ך סיחסיב כל החוטין ביחד ולאס החכן כזה אחד זה אי"כ חסיבם כחוטין כרלכוסים היו צפ"ס"ל וצ"כ סיחככרו ככוספס החוטין סלחכוסים הו"ל העסס ולא מן העשוי. ונראה דביעבד ודלי כשר. ואשילו לרע"א מכ"א סכבול ב"ו דבחמנן קודם הקשרים פסול מככיל דמנחות ל"ח דקלחמ שס למד חכלה מעכב סלנן ס"א קרומס אינו מעכב. פתחי עולם שס:

סעי' י"ג. יוחר לחזוך וכו'. שאם כרך אפי' חוליא אחד וקשר אפילו קשר אחד ואח"כ חזכן פסול. ר"ל שקשר אחר הכריכה וכריכה בלא קשר לא כלום כול, וקשר כרלשון חבף אחר החסיבם אינו בחשבון כלל ולא פיקרן עש"כ כלל אלא דוקא ככריכה עם הקשר שטושכ אחר ככריכה. ט"ז ס"ק י"ה. וכן פ"י מחסיב דכ"ו סמ"א ס"ק י"פ. וכ"כ אייר ס"ק י"ה. ר"ז אוח כ"ב. מכ"ז ס"ק י"ה. אכ"כ בשעת ס"ק ח' כחב דל"ו א"ו קחני א"ו כרך חו קשר של קיימא שני קשרים זה על זה וכן משמע בלבוש. וע"ן בלוח שאלח:

סעי' י"ד. יקח ד' חוטין מצד זה וד' מצד זה ויקשר ב' פעמים זה על גב זה. ובפעם כחב ב"י כי סלחמ לא יתקיים ולא חסיב קשר. וכ"כ סלגיס אייר שס. ח"א כלל י"א אוח י"פ. וכחב סלגוס חו"ל חסיב מן הכורה סני בקשר אחר של קיימא. וקשר זה י"א שיהי כחחחון הסיוך לעקף במקוים אח כל כדויל עשו י"א סבא כעליין הסיוך לגנר סני חלוי עיקר סקוים שול יפ"ל ע"ב"ל. מיכו סלח"ר ס"ק י"פ כחב חו"ל ואני אומר דלף ל"איה אנו אינו קשר שס"ך לכנף כנגד משס קודם סכ"ך כחוליא אלא סקבר שס"ר כ"ו ס"רלשוכס כב"א"ר ב"י. עכ"ל פ"י"א. אכל מרביו חס"ל כלל י"א משמע בדרבי סלגוס כחב בלוח י"ח י"ז י"א ס"ו ב' החיבורים ובעינס כך בנגד יוחרס ח"דס ס"קבר וחס נח חסך וקבר אפילו קשר אחר פסיל ע"ב"ל. משמע דקשרים נחיד בנה כריכה ח"ס"ס שס"א ס"א דלורייח"א ובסבני כך פ"ס"ל יכ"כ בלוח י"ט חו"ל פס"ז אין שיעור כחב יסיב כ"י אחד אלא אשילו קשר רק שני קשרים למעלס סס"ך לכנף דכסחיה מני' קשרים נ"א פיקריו קשר ויכרוך אפי' רק ב' כריכות וחזר ויקשר ב' קשרים זה ע"ג זה כשר וע"ז יש לסוך כס"אין לי פנאי נפסוח כחוקיו ויפוחר לללח ב"י כשנה ולכרך עכ"ל. משמע שחושב לבי' כסנרות סכב"א סלגוס ואולי ככל המעמד וסכ"ל לחימ"ל דל"ס נ"א חסך כל"איה אפי' לא כ"ך אלא קבר לחיד פ"ס"ל ונכ"י לללח ב' כשנה ולכרך ע"ז ב"י קשרים וכריכו וקשרים. וא"כ כ"ו לסו חלח"א כח"ל דסס"י אב חחב החוטין וקשר לאור ואח"כ חסך. לביס כס"ף ס"י"ז זה וע"ה יחי"א ו"י לחוס דלכריכה. וכן בשעת כרמך

באר הגולה
ה בית יוסף.
ו כי וכוה.
ז כל צ ולוחות
חיים ויהדות.
ח חזי' ולוחות
חיים הוצאו לבי
העשות.
א מנחות למ
לפי' הרה"ש.
ב שם ל"ט.

שיהיו כל הכרוך והקשרים רחב ארבעה גודלים: כנס ואם הכרוך הולות ירכס שלשיתו ויכס גדיל וז' חלקים עקף (רמב"ם פ"א) ה ונהגיה לכוך באור ראשון ז' כריכות ובשני ט' ובשלישי י"א וברביעי י"ג שעולים כלם מ' כמנין ה' אח' שעולים ל"ט ועם השם הם מ'. ונהגו לעשות בסוף כל חוט קשר כדי שיעמוד בשוירתו: טו ו' י"א שצריך לדרקק שיתלה הציציות לאורך המלית דבעינן שתהא נוטפת על הקרן (פי' תלוי על הקרן) ואם היה ברחבו לא היה נוטף שהרי כלפי חרקע היה תלוי ה י"א שאין לתת שום בנד בנקבי המלית שמכניסים בה הציציות ויש מתירין וכן נהגו:

יב דברים הפוסלים בציצית. וכו' ג' טעמים:

א * אם נפסקו כל חושי הכנף ונשתתיר בהם כדי עניבת כל החושים הפסוקים בחד כשר ואם לא נשאר כדי עניבה (פי' וירכסו את הכתן מרגום ויענבון) - אפי' בחוט אחד שנפסק כולו פסול

הדק

קף החיים

וסדר כריכות המליות טוה כך, בחמלס יקשור שני קשרים סמוך לנכף ויכרוך שלש פעמים וירחיק מעט ויחזור ויכרוך ג' וירחיק מעט ויכרוך כריכה אחת ויקשור שני קשרים אחרים ויכרוך שני כריכות וירחק מעט כדי שיתפרסו עם כריכה הראשונה ויסיו שלש אהס מוליא אחת ויחזור ויכרוך שלש פעמים וירחיק. מעט ויכרוך ג' פעמים ויקשור ג' קשרים ויכרוך ג' כריכות וירחיק מעט ויכרוך שני כריכות ויקשור ג' קשרים ויכרוך ג' וירחיק מעט ויכרוך שני כריכות ויקשור עם שנים ויסיו שלש, ואח"כ יעשה ד' חוליות על ז' דרך שם שנים עשר כריכות ויסיו י"ג ויקשר ב"ט וכו' וסלי נשלמו ט"ל כריכות שם י"ג חוליות וז' קשרים וד' אחרים, ד"ז אוח לא, חס"ל אוח ט עם הרהבת לשון:

מח' שם כמנין ה' אחד וכו'. י"ט מי שרץ לימד שאכור נסבור כריכות סל"ח סכרי הם בשם כוה וסיו כמותק אח' שם אכל צהר"י ע"אש בסי' ביה וסודס ח"א חלק אוח סי' כ"ה כחב דלין לחס, יד אהרן צמחיה בכה"י אוח ז', דרכי אוח ט', שפיח אוח יו"ד, ט"ז שם זכיל אוח ז' צ"ע אוח ט':

מש' שם נהגו לעשות ב"ס כל חוט קשר וכו'. עיין בדבריו לעיל אוח י"ג:

נו' סעי' פ"ו. י"א שצריך לדרקק שיתלה כוליות לאורך כסמית דבעינן שחבא נוטפת על הקרן וכו'. וי' י"ט כנף שטוא חולה צו לאורך כסמית ויש צרחבו ככל לפי מה ברחעפס"ס צו. דרכי אוח ז' ועיי"ש. ד"ז אוח ל"ה. חס"ל אוח י"א, שפיח אוח י"א, ורחיחו מדקדקים בלא לעשות קן בשבט ואין לחוש, קן סמל' סי' ס"ה י"ד אהרן בכה"י, שפיח שם: **נא' שם** שחבא נוטפת על הקרן וכו'. אכל אין קפידא כיצ' לפסול. ועכ"פ זכר מאד שלא יהיו כוליות חניין באלכסון על קרן זו"ה. ב"ה, ולגוש כחב ספעס דאסור מפני שבראש שצריך ח' לעלות, ומפני כך עישה באלכסון כדי ללחץ צוה לבי לדרין עיי"ש, ומ"א סי' כ"ד כחב דאסור מפני שטוא מנהב סקראס שפושין קן באלכסון. א"ר אוח כ"ב:

נב' שם י"א שאין לתת שום בנד בנקבי כסמית וכו' ויש מחירין וכן נהגו, ולפי' אפילו של עיר מיוחד ב"י, לבוב. עו"ה אוח י"ג, מ"א סי' כ"ה, א"ר אוח כ"ג ועיין בדבריו לעיל סי' יו"ד אוח יו"ד:

א' סעי' ח'. אם נפסקו כל חושי הכנף ונשתתיר בהם כדי עניבה כל החושים הפסוקים בחד כשר. נלאורס

צ"ח שאחר זס. לו ויחיד המור על שני שלשים. חס"ל שס. ופשוט שאינו מעבד דריפנד, פ"ז שס:

ואם ט"ה שחית משלים אחד גדיל יחיד מן הענף: **שם** נהגים לכוך באור ראשון ז' כריכות ובשני ט' וכו'. ובס"ל כחב לעשות בשני ח' ולא כוח מכון בשני ה' אחד, וכ"כ סלבוט. וכ"כ בבבית י"א סי' כ"ב. וכ"כ פ"ז סי' כ"ז. עו"ה אוח י"א, א"ר אוח כ"י, וכתב דיוקין דשנעב וסמנה טוא נגד שם של י"ט ואח"כ י"א שטוא כנגד י"ט ואח"כ י"ג צנימ' אחד, וסו' ה' אחד עכ"ל, ובל"ח סי' מ"ח כחב שצ"ח בל דבינו שלשם מולכו ה"ס באור ראשון יו"ד כריכות ואח"כ ה' ואח"כ ה' ואח"כ ה' כשם כו"ה, וכו"ה מ"א שס, א"ר שס, וכ"כ דרכי אוח מ' בשם מהר"ק וכתב דקן נהגים רוב העולם, אבל במדקדקים נהגים לעשות ט"ל כריכות כמ"ה הרא"י זכ"ל, וכ"כ סלחונגים עכ"ל, ואין חילוק בין סלית קמן לסלית גדול דככול יעשה ט"ל כריכות דכ"מ משלון סחמיות שער הכוונה ודלא כמ"ה כס"א וכו"ה סרמ"פ בסי' קף כחיים סי' יו"ד אוח ד' דכסמית גדול יעשה ט"ל כריכות ובסמית קמן כ"ו אלא שניסם שו"ס:

זכ"ל שער הכוונה דדרוש סל"ח דרוש ו' סכס לריך סל"ח לעשותו שלש אחד גדיל וז' שלשים עקף וכו' ואמנם הגדיל יסבסו חוליות חוליות כל חוליא מג' כריכות וצחלס יקשור שני קשרים סמוך לנכף ויכרוך ז' כריכות ויקשור שני קשרים אחרים ויכרוך ח' כריכות ויקשור שני קשרים אחרים ויכרוך י"ג כריכות ויקשור שני קשרים אחרים ויכרוך י"ט כריכות ויקשור שני קשרים אחרים ויכרוך כ"ה כריכות כמנין ט"ל אוחיות אהיב דכסין [נפשוט ומלוי ומלוי סמלוי לפי שסוד סל"ח טוא צאסיב דכסין סמולס כנף] וכמספר הו"ה אחד עכ"ל, וכו"ה אוח מ' וכתב וכן כ"ס מנהב הרמב"ם כמ"ה פ"א, אבל מנהב סמולס טלא לעשות חוליות כמ"ה כנפי' בשם ר"י, וגם סרמב"ם כחב שס אם רכס לכוך בלא מנין חוליות עי"ש וכ"כ בלורחות חיים עכ"ל, וכו"ה ס"ז דף ל"ד פ"ד, צ"ע ח"י. וי"ג שפיח אוח יו"ד אמנם במדקדקים עושים ט"ל כריכות וגם עושים אוח חוליות חוליות כמ"ה הרא"י זכ"ל, ויש לבין ג"כ בשעת הכריכות בשם אהיב דכסין נפשוט ומלא ומלא דמלא כח אהיה אף ה' יוד ה' אף א"ס פה ה' ה' יוד ואו דלת ה' ה' ויכוין אוח אחס בכל כריכה, וסו' דפרטות, ובכללות יכוין ז' כריכות וכו' כנגד י"ט ששם הו"ה וכו' כנ"ה, ועיין עוד מש"ל אוח מ"ג:

באר הגולה
ג טור ד ביה
יוסף מדברי
מכילתא.
ח מנחת ליה

ג הלכך כיון שכל אחד כפול לשנים אם נפסקו שני ראשים פסול שמה נפסק חוט א' ד ולפי מה שאנו נוהגים לדקדק בעת עשיית הציצית לתת סי' ב' ראשים בענין שלעולם ה' ראשים הם מצד אחד של הקשר וה' ראשים מצד האחר אם נפסקו שני ראשים מצד אחד כשר דודאי שני חוטים הם דברי נשתתיר מכל אחד הראש השני ה' שחוט יותר מכדי עניבה ולרבינו תם לא מכשירים אלא בנשתתיר ב' חוטים שלימים דחיינו ארבע ראשים שכל אחד מהראשים ארוך י"ב גודלים או מכשירים כשנפסקו השני חוטים אחרים אם נשתתיר בהם כדי עניבה אבל אם נפסקו ג' חוטים אע"פ שנשתתיר בהם כדי עניבה פסולים ומפני כך כשנחתכו שלשה ראשים אם לא דקדק בעת עשיית הציצית שיהיו ניכרים ה' ראשים שמצד אחד של הקשר חיישינן שמא כל ראש הוא מחוט אחד ומצאנו שאין כאן אלא חוט אחד שלם הילכך מספיקא פסול אבל אם לא נחתכו אלא שני ראשים מכשירין בכדי עניבה והלכה כסברא ראשונה מיהו היכא דאפשר מוב' לחוש לסברת רבינו תם: כגס ומוכחין בריה

כף החיים

(ג) ואם נפסקו ב' ראשי חכות ולא נשאר בלחך מהם כדי עניבה, אבל כשנלקח שור שני הראשין יב נשאר כדי עניבה במקום א' לא מוכרח ולא חסוב כלל דמאן דליתיה דמי, וכ"כ הלכות שטות פסול, א"ר סק"ב, ויכ' הפרמ"ג על דברי המ"א ח"ק ג' שחוט פסול מספק, ויכ' ר"ז אורח ב', שחול' זחיס אוח כ' בשם א"ח, ויכ' סו"ב ח"ג א"ח, ויכ' סו"ב ח"ג דלפי' יב ש"ס שמה' לא חוט א' הוא ושמא מלמדין ג"כ פסול וע"ש. וכחז' הפרמ"ג שם ומשמע נמי בנשתתיר כדי עניבה כל חוט בפ"ע נמי הכין הוא, וספיקא שכתמירי כי כחז' שם הפרמ"ג מפני טע"ז מציין, ויכ' כשחול' זחיס שם דלא אמרינן כאן ש"ס ודלא כחשובה ביה יעקב, ויכ' סו"ב ח"ג על הש"י ביה יעקב דל"ן דבריו מוכרחין:

(ד) אם נפסקו חוטי הציצית ושאר כסם כדי עניבה דגשר בדענה, מ"מ חסור ליתנו בפלוג' אחר, עיין לקמן סי' פ"ו אורח ב', ואם ירצה לקשור בו חוט עד שיהיה י"ב גודלין רשאי, עיין לקמן סוף אות ו':

(ה) אם נפסק מקצה החוט חלי' שזירק ומקצה השני קיים ולא נשאר כדי עניבה מהש"ר אם מחכשיר עיני' שם במש"י שנחשק צום ועיין בדבריו לעיל סי' י"א אות י"ב:

(ו) אם נפסק החוט לא מהני לקשור בו חוט לסתמו, כ"י מסיק כ"י, והא"ר נראה דמסיק ע"י. וכן כסרים המור וק"ע"כ ודלא כמ"ס בא"ש על שם ספ"י. מחב"ר אורח ב', וכל ח"ג אורח א', ויכ' ש"ח אורח ג' וז"ל מ"ס בבא"ש בשם ספ"י דאם ה"ס קשור וכו' נשר אם חז' וקשרה במחיצה לא כיון ויפ' דענה כ"י ש"אע"פ שש"ס וכן צום מ"מ במסקנה דבריו אינו מכשיר במקום שג"ל לידו פסול רק אם נשאר כד"ע שפד"ן כשר הוא מהני הקשרה, וי"מ אם נפסק גם מז' כ"י אחר ויכ' המ"ש ע"ל, ור"ל ראש חוט כז' שנפסק ולא נשאר בו כדי עניבה וקשרו מהני לראש כ"י ש"ס בו כד"ע אם נפסק אחר כ"י, ועיין במש"י אורח ג':

אבל קודם שיעשה הציצית אם נפסק חוט וקשרו ועשה ממנו ציצית כשר, מ"ז שם וז"ל. מ"ק, מחב"ר שם וכל ש"ס. ויכ' כ"מ א"י מ"ז ס"ק א', יד א"רן בנסכים ח"א ש"ס, סידור ביה עובד אורח ז' שחול' זחיס אורח ז' ר"ז סי' פ"ו אות ג':

(ז) שם ולפי מה שכתבנו נוכחין לדקדק בעת עשיית הציצית לחת

לכאורס נראה דאם נפסקו כל ה' ראשים יב צעניבה ארבע חוטים כפסוקים בסדרי ולא צענין כדי עניבה ח' חוטים אסדרי כיון דלא צענין רק ד' חוטים ש"ס כסם כדי עניבה כמבואר ב"ט, מ"סו י"ל אפי' דס"י ב' חוטים ד"ס כסם כדי עניבה מ"מ שיעור כעניבה הוא על שמנה חוטים בסדרי, לבי' יע"ש, ויכ' סו"ב ח"ג אורח א' דשיעור עניבה הוא כדי לענב כל שמנה חוטים ביחד שחוט יוחר מלענב כל א' וא' ב"ט, ואפ"ל כשנפסק חוט אחד לר"ך לשער כן בכדי שיוכל לענב כל ח' חוטים ביחד ע"ל, וסמ"א סק"ב כחז' בשם המרדכי שצ"ך לענב ח"ס א' כנפסק על כל א' מהחוטים הנפסקין ב"ט שחוט שיעור ארוך מלענב כל החוטים הפסוקים יחד, וכחז' ולכן יב לסתמיר, ויכ' ר"ז אורח א', וכן נראה דע"י יד א"רן בכנ"י וכפרמ"ג בל"א אורח ב', וכחז' שם ר"ז ואפ"ל אם לא נפסקו אלא ז' חוטים ל"ל בחוט הנפסק מ"ד חוטים כהרובין ג"ס כדי עניבה על חוט, ואם יב בו כשיעור הכז' כשר ע"ל, [ועיין ב"י סי' ו' וסמ"ל אורח א'], וסמ"א כלל י"א אורח ד' כחז' דשיעור עניבה כדי ארבעה גודלין ואפי' דמן הנמרה וס"פ משמע דהוא פחות מדי גודלין סדרי לר"י שיעור כ"ס מן בגדיו וכל בגדיו אינו אלא ר"ל לפי שאין נחתו בקליף כ"כ על ד"י ב' גודלין מן הספק אפ"ל לר"י ע"ל, ויכ' קו"ט ש"ס סי' מ' אות י"ב, אבל לשי"ר נראה דל"ן כדי עניבה יוחר משני אצבעות ושני שלישים סדרי כחז' הרמב"ם פ"א מכלכותה צ"ל הלכה ו' והביאו מרן לעיל סי' י"א ע"י ד' אורח החוטים ס' א"ן פחות מארבע אצבעות ובכללם ס' כחז' וז"ל כללו של דבר יחבון להיות כה"ך שלם וכענף שני שלישים ע"ל וא"י כיון שכל אורח החוטים ארבע אצבעות כשע"ס ממנו שלם גידול כשאר הספק שני אצבעות ושני שלישים, ואפי' דכ"י מרן שם י"א שצ"ך להיות כחוטים י"ב גודלין וזוהו דוקא לענין אורח החוטים אבל לא לענין שיעור עניבה דל"ן סברא שחלקו צום וכו' פשוט, וא"י א"ך לידן שא"ן בקליף כשיעור עניבה א"ל לשער יוחר מזה, ועיין שח"י עולם אורח ג' שנחז' בשם ב"ה דל"ן להחזיר יוחר מ"י גידול, ועיין ב"י ומחמיר אורח א' ובישי"ע אורח א':

(ב) שם ואם לא נשאר כדי עניבה אפ"ל בחוט אחד שנפסק כולו פסול סי' ז' צ"ן שנפסק חוט אחד במקום חבירו כנ"ך דלא נשאר כ"י ג' חוטים, צ"ן שנפסקו ב' ראשי חכות ולא נשאר בלחך מהם כדי עניבה, ב"י, ועיין מחב"ר אורח א' ובדבריו לעיל סי' ח אורח ל"ז:

באר הגולה
שם כצ"ח
וחפשות
ו מנחות שם
ו שם דף ל"ט

כר"ת (אגודה ס"י ט"ו): הגה וכל שכן אם דקדק שיכיוו נזכרין כדי ראשים שצדד אי נפסקו ג' ראשים צדד אי נפסול דלא ודאי נפסקו ג' חוטין ואם נפסקו צ"ל לדרין ומי פסול שמא ג' חוטין הם. (בית יוסף בשם ז"ל חז"ל): ב' ו' הובא דצריך כדי עניבה ומתוך שהחוטין עבים אינו יכול לענבה ואלו היו דקים היה בהם כדי עניבה כשר: הגה ומשערין בחוטין צינוריים (דברי טלמוד): ג' ו' כדי עניבה לרש"י מן הענף ולר"י אפילו נחתך כל הענף ולא נשאר כדי עניבה אלא מן הגדיל כשר ומנהג העולם כרש"י הובא דלא אפשר יש לסמוך על ר"י:

דיני

קף החיים

ופשיטת לבדך ועי"ש:

יב שם מיכו כיכא דאפשר פוז לחוש לסכנת רבינו חס. וסעיף יוחזר לחוש ולהחליף הצליח כיכא דאפשר אפילו לא נפסק חלל ראש אחד מהם דודאי דמנין כ"ב חוטין איז צדד חזון עילאין וראשן מגיע השמימה. חס"ל הוא אי:

יג אם מצא פיסול צליח שצנחתו לא יחקן הצליח צמוד כפליח עליו חלל פושטו ומחקנו. איר סק"ו. [י"ש וי"מ במ"א ס"י וי"ד פ"ס כוא וז"ל ס"י י"מ סק"א] ח"א כלל י"א הוא ל"ה. חס"ל הוא צ"י פחסי"ד הוא ג'. ועי"ן מ"ס פחסי"ד ס"י י"מ הוא אי:

יד סעי' צ"י כיכא דלריך כדי עניבה וכו' ואלו סיו דקים ס"ה בשם כדי עניבה כשר. הגה ומשערין בחוטין צינוריים ע"כ. עי"ן מ"א סק"ו. ועי"ן מ"אמ"ר הוא ג' שכתב דמב"י משמע דרי ל"י לשער ביותר קמניס שמאל וכן משמעוה לטון כשיע יע"ש. אבל כשי"ץ דף כ"ט ע"ג כחב ד"ס לשער בחוטין צינוריים יע"ש. וכן כחב כח"ל ח"ג הוא ל' וכ"כ ר"ז הוא כ"י:

טו טוב לעשות החוטין צינוריים משום זה חלי ואנוהו. מ"א שם. פחלי זמ"ס הוא י"ב. פח"י עולם הוא י"ד:

טז סעי' ג' כדי עניבה לרש"י מן הענף ולר"י וכו' מן הגדיל כשר וכו' ויכא דלא אפשר יש לסמוך על ר"י ע"כ. כחב מ"א סק"ו ומ"מ לא יבדק עליוסם וגם אסור ללחץ בו בשבת לר"ה. וכ"כ איר סק"ו. ח"א כלל י"א הוא כ"י ר"ז הוא ו' ס"ץ שם. [וכחב שם כשי"ץ דה"ה לכרמליה אסור ועי"ן ח"א] פחלי זמ"ס הוא ס"ו ואפי"ן דסרצ יד אסרן בהגב"י כחב דרעה מרן לברך וכ"כ כדרכי א"י ב' ומ"אמ"ר א"י ד' מ"מ נקטין דסב"ל אפי"ן כנגד מרן ואפי"ן נגד כרוב כח"ס הכולל כח"ס ח"א הוא ס"י וח"י. וכ"כ סרצ דבריו מנחם בהגב"י בשם מן זקן ודפחו שלא לברך משום סב"ל ועי"ן בדבריו לגיל ס"י ז' א"י ס' ודלא כס"י ב"ע א"י ד':

יז מ"י שנפסק לו חוט הגדיל ואין לו חוטין אחרים, ויחזי ג' חוליות עם שלש קשרים הפליונים ויחזי קשר כחחחון עם חוליותו כדי שיכא פחיל וגדיל עד שימלא אחרים ואין צד משום חומ"י כ"ן שנעש כשרות. סל"ק"ס ח"ב ס"י ק"י"ח וכביא"ו יד אסרן בהגב"י, ס"י ב"ע הוא כ"י ר"ז הוא ו'. אמנם ספרמ"ג במש"י ס"י י"א הוא ג' כחב דלריך לסחור כל הגדיל ואחר כך יעש קא"ה גדיל וקא"ה פקא. דל"ב כ"ל העשש ולא מן הסע"י יע"ש, וכן כחב פחמי עולם הוא י"א בשם ב"ס. ועי"ן לקמן ס"י י"ב. הוא י"ג. ולענין ברכה כחב שם ספרמ"ג ד"ס ספקן וכ"כ כפח"ע

לחם ס"י צ"י ראשים וכו', עי"ן מ"א סק"ס [כ"ד הוא ס"י] ועי"ן פחה כדצ"ר הוא צ"י שסלריך צענין מס שוכנים צ"י ז"ס שחכ"פ שחוטין החוטין בנקב כבדו חופסין ס"י ראשן שמ"ר סלח"ד שאין כחוט הארוך עמ"סן ועונבין אח"ס ציח"ד כדי שצפה שטו"ס הכריכות וסקשרים שלא יתערבו החוטין שצ"ד ז"ס ע"ס סל"ר סלח"ד וכענימ"רן עשי"ה הצליח מחירין כעניבה, וס"י וז"ל ומ"מ ספי עדיף לעשות כס"י שכתב המ"א ז"ל לאפוקי נפסיה מכל ערעור עכ"ל, ואנחנו מנכנינו לעשות כס"י צ"ס כחופ"ן, וס"א ללח"ר שסנ"ס ס"י ראשן בנקב וקשר אח"ס זעני"ן קשר ס"י ראשן של החוטין כל אחד לבדו, ובג' ראשין עם חוט הארוך ישתרו בלא קשרים וכל פה שקושר חופ"ס ס"י ראשן הקשורין לבד וס"י שאין קשורין לבד וקשר וצו"ה יס"ו לעולם ס"י ראשן מ"ר אחד של קשר וס"י ראשים מ"ר האחר ולא יתערבו. ועי"ן לקמן הוא ס"י:

ח שם ולפי מה שאנחנו טוענים לדקדק וכו', אם נפסקו שני ראשים מ"ר אחד כשר. כי"כ אם נפסקו ד' ראשים שמ"ר אי כשר לפי שנשחיתו כל הראשים כשניים ש"ס בשם יוחזר מכו"ר עניבה ואפילו לא נשחיתו מהראשים השניים רק כדי עניבה שס"א כדי עניבת שמו"ס חוטין ציח"ד כשר, פרי ד"ק דף פ"א ע"ב. ברכ"י הוא ל' וז"ל ח"א וי"ג הוא ל' ס"י ב"ע הוא צ"י ועי"ן לקמן הוא י"א:

ט שם אם נפסקו שני ראשים מ"ר אחד כשר. אבל אם הם מצ"י לדר"ס פסול דחיישינן שמ"א חוט אחד הם. לנ"ס כע"י א"י מ"א סק"ו, ר"ז הוא צ"י וז"ל שם בחי"ג. ח"א שם. פח"י הוא י"ד קלי"ר ש"ע ס"י ע"י הוא י"ג. ומכו"ר י"ס ג"כ חקנה לז"ס לעשות ס"י צעה עשי"ה הצליח לסו"ס ניכר השני ראשים שם מחוט א"י על ידו הקשרים שטו"סן צסוף כל חוט. מ"א שם. דרך משל חוט א"י יעש"ס בשני ראשו בל ראש קשר א"י וצחוט בשני יעש"ס בשני ראשו בל ראש צ"י קשרים וצחוט כ"י יעש"ס בשני ראשו בל ראש ד' קשרים וצחוט א"י יעש"ס בשני ראשו בל ראש ד' קשרים, מח"ס"י. ועי"ן ח"א שט"ס אופן אחר:

י שם ולר"ה לא מכשירין חלל צנשחיתו שני חוטין שלמים וכו' ארוך י"ב גודלין, אפי"ן שצפחה עשי"ה כוסוף צארכה. צ"י בשם ר"י:

יא שם וכלכה כסברא ראשונה. מיכו כיכא דאפשר פוז לחוש לסכנת רבינו חס. וסעיף י"ב. וס"א, כחב בכלל י"א הוא ק"י דא"ס לא נשתרו שני חוטין שלמים שם ד' ראשים שכל א"י ארוך י"ב גודלין אין ללבוש כ"א אין מוזמנים לפניו צליח אחרים או שיצטטל על ידו ז"ס מחפלה וכיוצא בו ואפי"ה לא יבדק חלל בל"ה אסור ללבוש

באר הגולה
א מנחות כ"א.
ב שם כ"ח.
ג תשובת הראש
כלל ב' והמדרש
בפרק כ"ב דבבא
ד מנחות כ"ד
הערה הראשית
והרע"ב

יג דיני ציצית בשבת. וכו' ג' סעיפים:

א " ארבע ציציות מעבדין זה את זה שכל זמן שאין בה כל הארבעה אינה מצויצת כהלכתה ב והוצא בה לרשות הרבים בשבת הייב חטאת (ועיין לקמן סי' ש"ח סעיף ל"ח): ב ג אם היא מצויצת כהלכתה מותר לצאת בה לרשות הרבים בין שצית קטן בין שצית גדול אפילו בזמן הזה שאין לנו תכנית: (רק שלא יבא מונח לו על כתיפו) (דברי ר"ן ור"י פי' חצית דף ק"ח ע"ב) (ומוקמין לטות לחזקתו שהוא מלווין כהלכתו ואין לריך נדקו קודם שילא בו) (דברי תשובת הראש כלל ב' ותשובת הרמב"ן סימן רע"ו ובכל זו בשם הרמב"ם פרק י"ט מהלכות שבת): ג ד אם נדע לו בשבת כשהוא

בף החיים

שרבוט המחבר בספר סקלר השמיט ח"ט הרמב"ם בין ביום בין בלילה לא מפני שציר דלילה אסור אלא סתם כחז מותר ללכת בו ויש במשמעותו בין ביום בין בלילה. וכן הסכמתי בח' וכן עמא דבר עכ"ל וכי ע"ה א"ח ג וא"ח ד' מ"א סק"א. ע"ה א"ח ב' ר"ז א"ח ב' עיקרי הדין סי' ב' א"ח ע' שחיל' ז"ה"ס א"ח ג' ועיין סי' י"ח א"ח א' שכתבו עוד זה ואפי' בלחון מיניס דמוצא דלילה ליכא בכו דק מדרבנן מותר ללכת בלילה לרבי' ע"ה שם א"ח ג':

ג) שם מותר ללכת לרבי' וכו' מי שחיל' מלבוש משי לכבוד שבת של ד' כנפות א"ח מדר' ע"ה כי א"ח על בגד אמר כ"ה"ס הדין סי' ע' מותר ללכת לרבי' בזמן הזה דהש"ב כנרמלית בשבת מכמה טעמים. הרב שבו יעקב בש"ח א"ח סי' ה' הביאו יד אהרן במה"ב בהג"ס א"ח ב' והרד"ק א"ח ד' א"ח ב"י יוד א"ח ב' ועיין לקמן א"ח ז':

ד) שם בין עליה קטן וכו' וכי שכתב' בהג"ס א"ח סי' דרכי א"ח ג' וכן עמא דבר:

ה) הנה, רק שלא יבא מונח לו על כתיפו דלא לא הו' דרך מלבוש אלא משאוי. פי' סק"ב ועיין משי' וכי ע"ה א"ח ז"ה א"ח ב' חס"ל א"ח ב' וכחז ב' ס' החס"ל וז"ל ודינ' נכשלים בזה שמתנים בפלית מקופל ע"ג כהפ"ס או על אזורי'ס ועזרי'ס על איסור חורס ה' כתיב יכפר בעד כי לכל הסע בשנה ולריך ללמד לטע דפח שמי שצריך להוליד פליחו דרך רשות הרבים או יתעסק בו כעשיה יאמנאליס שאנו עושים בשעה הברכה בלחון שירא כמו שאל' שלנו או יתחנן על כתיפו מושפס על גופו רחבו לקומתו ויחן כנגד העליון הנקרא ביני'ס עליו בל'ס'ן שלא יבא כחולס וכו' דרך ישרס ע"ה ב' וא"ר ב' דכ"ל ב' פלית יכסס פלמו בפלית ראשו עכ"ל. וכי'ניסו דרך לבשו וכו' כעו'ס דיוחר טוב לפשוה כן מאלו שקופלין א"ח הפלית ויחגרי'ן בו כעו'ן חגורס דכ' כרסס פ"סקיס איסוריס שחי מגירות זו ע"ג ז' עיין סי' ש"א עכ"ל וכחז א"ר שם בשם הפ"ו סי' ש"א ס"ק פ"ו דברוב גופו פני כשנשאו חחה נלמא יעיי'ס. ואשס סולאס בפלית מל'י'ת ח"י'ת. א"ר שם:

ו) שם בהג"ס. ומוקמין לטות לחזקתה שכו' מל'י'ן כהלכתו וכו' עיין מ"א סק"ס וצ"ח דבריו לפ"ל סי' ח' א"ח ליד ומ"ג כחז בשם ב"י דהמחזיר לבדוק ח"י'ת. א"ר א"ח ז':

ז) סעי' ז', א"ח נדע לו בשבת וכו' גדול כבוד וכו' כחז הפ"א סק"ו וז"ל גדול כבוד וכו' שחוסס איסור דרבנן וברמלית כמי דרבנן. ובזנן סוכ א"ן לט' ר"ס כמ"ס סי' ש"ג סי"ח עכ"ל אמנס עיין למרן ז"ל סי' ש"ח סעי' ז' שהביא סדרס זו בשם י"א וכחז שם השמכ"ג כסנכ"י

בשם ב"ס וכי' מר"ז שס. וזכ"א לפי סדרס כפרמ"ג ומחז"ר דס"ל מ"ס מרן ז"ל סי' י"א סעי' ד' יס אימריס שיעיר הליצה י"ב גדוליס סול לעיובא עיין א"ח ס' א"ח ח' יאממיר א"ח ב' אכל לפי מ"ס לב חיים סכ"ל כל דברי הראשונים והסרמ"ג ומחז"ר וספרמ"ג וצ"ר ד"ס אומריס אלו סכ"ל מרן ז"ל לא פלוגי אלא להחליט יס לבדך ג"כ דא"ן כאל סכ"ל. ועיין דבריו לעיל סי' י"א א"ח פ"ו וד"ק. וא"ס לא נשאר ד' גדולין בין ככל גדיל ענף פשוטא שא"ן לבדך:

יח) א"ח ע"ס ל"ח בחוליס א"ח וקסר א' ואח"כ נפסק אחר מחזקין וי'ס כ"י עי'ס מן הענף וא"ס יבליס ש"ר כנריכות לא יס"כ כ"י עי'ב פני'ס הליצה כמו סכן דכריכות א"ן מעכבות. פחיע שם משס א"כ"ה:

א) סעי' א'. ארבע ל"ח מוכנין זה א"ח זה וכו' וסולא ב' לרבי' בשבת ח"י'ב חס"ל. דכו' משו' וא"ן לימר דכ"ל לנני כגד דח"י'ב כס לנני' דענשו להשליס פליס. כי' ב' בשם החו"ס והרמב"ם:

ולפ"ז א"ס נפסקו כל כד' ל"ח וז"ל נשחיר בשם כ"י דורא' יע"ס אחריס חחתיס. בפליס כס לנני כגד ומותר ללכת בהם בשבת. פי' סק"א. וכי' העי'ה א"ח ב'. אמנס מדברי הלבוש סי' ש"א סעי' ל"ח שכתב וז"ל א"ס א"ן ב' ל"ח כלל מוכנין ללכת בהם וכו' עכ"ל משמע דא"ס י' ב' ק"ה א"ס' שא"ן בוכס כד' עי'בס אסור ללכת בה. וכי' סק"ר סק"א. וכחז שם הא"ר וז"ל ור"ה דא"ס' להס"ו היינו משום איסור שבת מותר. אכל מי' משום ביטול מל'ח ל"ח אסור. א"ס לא כנונא דמותר משום כבוד הבריות כדלקמן וכי' בלבוש שם עכ"ל וכי' ר"ן א"ח א' שחיל' ז"ה"ס א"ח ב' ועיין מ"ס מאמיר א"ח א"י ומש"ז א"ח א'. ועוד עיין בפח"י ע"ל א"י א' שכתב בשם ביאור הרמ"ב על דברי הס"ז כנ' שכו' חמ"ס כיון דשחיר. לפסקו' לא ס"ך דכ"ל אגב כגד עכ"ל ועי' יס להממיר כדברי הלבוש והא"ר:

ב) סעי' ב'. א"ס היחס מל'י'ת כהלכס מותר ללכת ב' לרבי' וכו' הרי"פ ז"ל כחז בתשובה שאסור ללכת בפליה כמל'י'ת כלל שבת בין דלילס לאו זמן ל"ח א"ח כול. הר"ר דוד בן מייסר לוא"ן ב' כ"י. הביאו בהג"ס כסנכ"י וכי' רבי' יע"ס א"י. נפסקו' כ"י פ' חולין הביאו כסנכ"י א"ח ב'. אמנס הכ"י סי' י"ח כחז דמותר ללכת אפי' בלילס דלאו זמן ל"ח א"ח הוא משום דל"ח אינ' משו' אלא מנ'ו הכגד וחכמיו'ס. וכי' שם כסנכ"י בשם הרד"ב ח"א סי' רמ"ד דכ"ס מן המחזיקין דאפי' דלילס לאו זמן ל"ח הוא מ"מ מלבוש סול לכל ישראל כיון שכו' מל'י'ת כהלכס עכ"ל וסביאו ג"כ בשכנכ"י א"ח ד' וכחז וז"ל ואפי'ס

לישב

(7)

לישב בלא טליה דיוכל ללבושו בלא ברכה מכה כבוד הכריות (ב"י בשם התשובי) ודוקא בשבת דאסור לעשות לעיתים אבל בחול כהאי גוונא אסור (מרדכי פ"ק ד' ל"א ע"ג):

דינה

קף החיים

ואם נודע לו מאחמול ששפליה שלו פסול ושכח אחמול לעשות לציח י"ל דברי (כמו בסי' שני' ע"ג) בכנה) הנסוח רע"א וכביאי פחתי עולם אוח ח' :
שם (יב) בכנה. ודוקא בשבת וכו' ע"ין ט"ז סק"ה שכתב דלא סחיר הרמ"א אלא דוקא בשבת ומשום כבוד הכריות יעו"ש וכי' מאמיר אוח ס', אבל הרמ"א סק"ה כתב לסחיר אפי' בחול אם אין לציח נמלאים בעיר ודינו כמו בשבת יעו"ש, וכנה הפרמ"ג ביא"א אוח ח' דלעפ"י דבא"ד עסקא בזה נראה כמ"א וכי' ח"א ס' י"א אוח לי' פתח הדביר אוח א' שחילי זחיס אוח י"א חס"ל אוח ג', ונראה דאם הוא בחיל בבקר בכשכחם ואין נמלא בואחם שטע לציח לקנות להניח ופליח וד"ה מוכרח להזלל באוחה שזה מאיזם סיבט דיני כמו שאין לציח נמלאים בעיר, וע"ין מ"ש הפרמ"ג בפתיחתו לסי' לציח יעו"ש, ועוד עיי' בספיקא אם יוכב בחול בכ"ה ונפסקו שני חוסי' כיון דה' פליגא אס עתה בעינן ב' חוסי' או ד' חוסי' נאמר. דלא העמידו דבריהם במקום כבוד הכריות יעו"ש, ובחשונה מאכבד דערו להקל ולקצר דעה הרמב"ם דס"ל מניין כחוסין דרבנן ונראה מפני כבוד הכריות יעו"ש וכביאו פחתי עולם אוח ח' :

פעם אחת נפסקו לציח בכ"ה ולא נשאר כ"ה גדיל ופחתי קלח שיכא קלח פחיל וכן החורב כ"ה לציח, ואם מדרבנן אסור יש כאן משום כבוד הכריות, והעפס ולא מ"ש דומה להפיל לציח על לציח בסי' וי"ד ס"ו אבל כאן נעשה בכ"ה, פרמ"ג במש"ז אוח ח' והביאו פחתי עולם ס', ולי' דלעיל ס' י"א כהב הוא ז"ל במש"ז אוח ג' וכבאי לשונו לעיל ס' י"ב אוח י"ג, דאם נפסקו כל החוסין עד הגדיל שהוא פסול מן החורב ואריך להחיר כל הגדיל ולעשות ממנו קלח גדיל וקלח ענף משום הומיה יעו"ש, ואיך ארך כהב כאן דמן החורב ה"ו לציח, ויש לומר דמ"ש כאן דמן החורב ה"ו לציח, כגון דלא נפסקו כל החוסין לגמרי אלא נשאר מעט מזהו מן הענף שזכר כבר מן החורב במ"ש הלבש ס' י"ב והביאו במש"ז ס' י"ב אוח ג' ובס"י י"א אוח ג' כנ"ו ומ"ש ולא נשאר כי אם גדיל הוא לאו דוקא אלא נשאר מעט מזהו ולפיכך פתח עוד מן החוסין כדי שיכא נראה קלח פחיל לע"ן, או י"ל דמ"ש בסי' י"א דאם אין נשאר מן הענף הוא פסיל הוא לפי סברה רב"י דמלך' כדי ענינא מן הענף, ומ"ש כאן הוא לפי סברה ר"י דס"ל דדי כדי ענינא מן הגדיל והטעם במ"ש הלבש כיון דיוכל לעשות מזה כשיפיר גדיל וענף סני אפילו מדרבנן וכנה מרן ז"ל דמכנה העולם כרבי' והביא דלא אפשר יש לסמוך על ר"י, וכנה כיון שחיס בכ"ה ואין לו פנאי להחיר כל הציח ולעשות ממנו גדיל וענף חשיב לי' שעה דוחק וסמך על ר"י דס"ל שלא י' בזה חפסס ומ"ה, כיון שמתכב בכ"ה ויש בו שיעור לעשות ממנו גדיל וענף, אלא דלרומא דמילתא כחיר קלח מן הגדיל כדי שיכא נראה הענף לע"ן כיון שיכול לעשות זה בנקל ואי' שיכוי עשכ עכ"ל, וע"ין א"א ס' י"ב אוח ז' :

שם

מעלו דאין כאן משום גדול כבוד הכריות שכבר ראו שחיס לו לציח מאו"ה כהלכה ואח"כ נפסקו לו הציח יעו"ש, וכביאו יד אחרן בכ"ה וכנה ח"ל ונראה דמשמעות מור"ם ז"ל משמע כדבריו שכתב וס"ה אם נפסק אחד מהציח ומחביים לישב בלא טליה דיוכל ללבושו בלא ברכה ומדכחב דיוכל ללבושו משמע שקודם לבישה הטליה נפסק ומ"ה כהב דיוכל ללבושו בלא ברכה וכו' ע"ל, אבל הע"ה אוח ס' כהב דמדברי מור"ם משמע דאפי' לבשו מקודם לכן ואח"כ נפסקו יעו"ש, וע"ין ברבי' אוח ז' מ"ש על דברי סיד אחרן הכיל וס"ה ח"ל ומ"ה אף שיהיה כל לשון מור"ם בחד גוונא, ואיירי אס נפסק קודם לבישה וכמ"ש סיד אחרן, מפחמיה דבריו ומדפסוק זכ' לדינו של מרן בשחם משמע דמ"ה לא ירד לחלק בחילוק כנה"כ ולדידיה דא ודא חדא היא בין נפסק קודם לבישה בין אחר שחיס לבוש ומ"ה לא דקדק בזה וכנה וס"ה אס נפסק וכו' ללבושו בלא ברכה דלויירי בראבו קודם לבישה דלויירי ואי' חד שטורא וכי' סא"ר דמדברי מור"ם משמע דלא כהב דלויירי ע"ש ודוק ע"ל, וכי' מדברי הלבוש דאין חילוק בין אס נפסק בבואו לביסי' קודם שלבו או מלאו כך מופסק וכו' מלבד זה בנקל ומהצ"ח לישב בציסי' בלא טליה יכול ללבושו ולישב בו משום כבוד הכריות רק שלא לבדך עליו יעו"ש, ומ"ה כהב הכנה"כ אוח ט' דכל הלוי ברצון סא"ה חליבם אס הוא מהביים יכול ללבושו בלא ברכה, ואם אינו מחביים אין שם משום כבוד הכריות יע"ש וכי' אי' א"ו ר' וי"ד שעה אוח ח' ע"ש, ומ"ה אס אירע לאחר כך יחור אחר טליה בשאלה אס אפשר בכל מאמצי כמו כ"ה שלא יכא ללבוש בנר בה ד' כפית בלא לציח ובפרט לדעה מרן ז"ל ב"י דס"ל דאין כ"ה צ"ה למי שישב בפני הקל בלא טליה כמו ש"סם טליהו בשבת ואם אי אפשר לו בשאלה וכו' מחביים לישב בציסי' בלא טליה או יעשה כמ"ש מור"ם ז"ל ואין חילוק בין אס מלאו כך קודם שלבו בין אח"כ כמ"ל וכמ"ש באחרונים :

ואם רואה צניח קודם שכולך לבכ"ה דהציח פסילים מסתפקא אס רשאי ליקך לבכ"ה משום הפלה צניבור ולגבוש בטליה משום כ"ה או דיתפלל צניחו בלא בטליה ואי ליכא עשרה צבכ"ה מנלעו ערוף ליקך לבכ"ה דכיוי רבים ערוף, כנה"כ רע"א, והביאו פחתי עולם אוח ח', ונראה דס"ה אס יש עשרה צבכ"ה אבל אינו יכול להפלה צניחו צישוב כדעה דיוכל ליקך לבכ"ה אבל ערפ צריך להשחרל חו"י אפשר בשאלה כמ"ל :

שם בכנה, ודוקא בשבת וכו' ואם נודע לו מאחמול ששפליה שלו פסול אסור ללבושו בשבת דה"ל להקוי מאחמול מ"ה סק"ה, ר"ז אוח ז' פרמ"ג אי"א אוח ח' ח"א כלל י"א א' לי' חס"ל אוח ד' שחילי זחיס אוח י"א, וכן אס נודע לו קודם ש"א לנרמליה ששפליה שלו פסול ואח"כ יכא צי' נפסוק ואפי' יש גנאי גדול, פרמ"ג סס, והביאו פחתי עולם אוח ז' :

יד דיני ציצית שעשאן איי ונשים וטלית שאולת. וכו' ה' סעיפים:

א * ציצית שעשאן איי פסול דכתיב דבר אל בני ישראל לאפוקי איי ב והאשה כשרה לעשותן: כנה ויש מחמירין להלריך אנשים שיטעו אותן וטוב לעשות כן לכתחילה: (מרדכי כ"ק וכהנכות מיימון מכלכות לילית ותוס' דף מ"ב): ב * הטיל ישראל ציציות בבגד בלא כוונה אם אין ציציות אחרים

באר הגולה
א * מחמת מ"ב
ב * חס' והר"ש
ס.
ג * הר"ש נה"ל
לילית טולת וכמ"ס
ספר ח * זמ"ל
לילית מכשיר

כף החיים

הלכות סעי' ח' דתיקון לילית וטויה ושזירה כשירה נשים אפי' לדעת המחמירין יעו"ש, והביאו שנה"ג כהנ"ג אות ח' מאמ"ר אות ז' וכו' טו"ת סק"ג זכ"ל אות ג' ובספרו מחזיר אות ז' ר"ז אות ז' ח"א שם, פתחו עולם אות ז' ולא קרעו נחלל סוף פ' השולח ובספרו נתיב חיים שכתב לר"ח אף הטויה אסורה נשים, וכמו שהובא ג"כ המחזיר שם מדברי הפו' יעו"ש:

ד * שם כהנ"ג, ויש מחמירין להלריך אנשים שיטעו אותן וכו' וקטן דינו כאשה, מ"א ס"ג, ר"ז שם ח"א שם, חס"ל אות ח' שתלוי זיתים אות ג' ואפי' אם הגדול עומד על גבו ואומר לו שיטעם לשם מלוא לילית, ר"ז שם, ופסול לעשותם ונזכר זו עד שיהיה בן י"ג שנה ויביא ז' שערות כמו כתיבת חפולין בסי' ט"ל, מהר"ש וכו' הפרמ"ג ח"א אות ג' לדברי מ"א ואפי' דכתב שם הפרמ"ג דהוא דוחק מ"מ כיון דכל הפי הנ"ל כתבו כהמ"א, ח"כ לידון דהוסיפו לכתחיל לר"ח כמ"ש נזכר ז' לון להניח קטן לעשותם לכתחיל עד שיהיה בן י"ג שנים ויביא ז' שערות בצירור ודלא כמ"ש פתחי עולם אות ג':

ה * שומטום כשר לעשות דספק תורה לחומרא מן התורה וישנו בלבישה ולמ"ד בני ולא צנות, י"ל בני ודאי ולא ספק, ואנדרוגינוס תלוי בפלוגתא אי צריח הוא, פרמ"ג במ"ז ח' ח' פתחי עולם אות ח':

ו * ציצית שטעמו ע"י שומטום וכן ספק נכרי וספק ישראל כגון מלא חינוך מושלך במקום שיש מחלוקת נכרים ומחל ישראל שחייב צנעות מספיקא אם עשו לילית כתב יעו"ש סי' י"ז אות ז' דכשרים, דספק תורה להחמיר מה"ס ח"כ חשוב ישנו בלבישה, וכו' פתחי עולם שם, אבל ל"ע לענין צרכי כיון שזכר תלוי בפלוגתא אי ספיקא דאורייתא לחומרא מה"ס כתב מדרבנן ומנן ז"ל ס"ל כמ"ש השו"ע שם ובפרמ"ג כתב וכו' צנעות הקודם למ"ד בני ולא צנות י"ל בני ודאי ולא ספק מדרבנן ח"כ הו"א יכול לבדק וקו"ל ס"ל על כן יש ליזהר מזה:

ז * שם כהנ"ג, ויש מחמירין להלריך אנשים וכו', ולדודכו כל מלוא שאין האשה מחוייבת בזה כגון לולב וסוכה אינה רשאה לעשותה, מ"א ס"ג, פתחי עולם אות ג' ועיין פרמ"ג ח"א אות ג':

ח * סעי' ז' הטיל ישראל לילית בבגד בלא כוונה וכו' המרדכי הביא פלוגתא בזה אם ח' ח' כלשמן או לא לכן לריך ליזהר שיאמר צריכות שחולס אותם לשם לילית כמ"ש הש"ע לענין טויה, ואני נהגתי לומר ליקבצו הריו מוכן להטיל, לילית בבגד ד' כנפות לקיים מה שאמרה תורה גדילים תעשה לך על ד' כנפות כסותך אשר תכסה בה כדי לזכור את כל המלות ולשמור ולעשות ולקיים אותם, וירמ"י ח"א שכתב שאנחנו מקיימים מזה ז' בחוטי לבן כך תזכנו לקיים אותם בתקופה כמ"ש בתורתך ונתנו על לילית הכסף פתיל חבלת ותזכנו לזכור

יד) שם כהנ"ג, ודוקא בשבת וכו' נחשו שאלת שמואל סי' ח' נסתפק אם נפסקו ביום שני של יו"ט ולפי הטעם של המרדכי דבשבת לא חייבתו התורה ח"כ ביום של דבריהם דמה"ס מותר לעשות לילית לא פטרתו התורה אסור לו לישב בטלית שאינה מלווית חבל לפי הטעם דשוא"ת נדחה מפני כבוד הצריח מותר, וכו' בשעת מעשה שחלף עולמו עם אחר דהאחר כו"ל טלית שאלה ואם אינו מולא תקנה זו המיקל לישב בטלית י"ג מלווין לא הפסיד ע"ש, והביאו פתחי עולם אות ח' מהגהת זכב על קילור הש"ע סי' ט' אות ט',

טו) שם ודוקא בשבת וכו' אם נפסק לילית צריח בט"ק ח"ל לפוטרו אפי' בחול דהפשיטה הוי גנאי גדול, ובשבת ח"ל למהר ללכת מבהכ"י כמ"ש צו"ד סי' ש"ג, אבל בחול לריך למהר לילך לביתו לפוטרו, והרואה צחצחו שפסקו לילית לא יאמר לו עד שיבא לביתו ומשמע שם צ"ח ש"צ דיקראנו לזה לביתו ושם יאמר לו שפשיטנו, מ"א סק"ח, ח"א כלל י"א אות ל"ה ר"ז אות ד' וא"י ט' שתלוי זיתים אות י"א, ועיין במהר"ש ובח"א שם:

טז) אם נפסק הענף בחול בבה"ב ונשאר הגדול ח"ל למהר לילך לביתו כי יש לסמוך על ר"י שמכשיר לשלל בנשאר כדי ענינה מן הגדול ותיכף כשיבא לביתו יפשיטנו מעליו ויטיל בו לילית, פתחי עולם אות ח' בשם סדכ"י:

א) סעי' ח'. לילית שעשאן נכרי פסול וכו' פי' שהטילן בבגד פסול, ואפי' ישראל עומד ע"ג, דאלו בטויה כשר להר"ש כמ"ש סי' י"א ח"א ס"ב, מ"א סק"א ח"כ סק"א פרמ"ג ח"א ח"א ח"א כלל י"א אות ל'. ואפי' תחנן לבד צנפק, או עשה חוליא או קשר ע"י נכרי פסול, פרמ"ג שם על שם הלכות, והביאו פתחי עולם אות ח' ואפי' ישראל מסייעו פסול, ח"כ שם והביאו ש"ע אות ח' ודלא כצ"ח אות ח' אבל אם תלה החוטין צנפק ישראל ועשה חוליא אחת וקשר צנפין דמתכשר מדאורייתא ואח"כ נגמר כעכ"ס כשר, ח"כ שם, פרמ"ג שם, ש"ע שם פתחי עולם שם ועיין לקמן אות ט':

ב) אם ישראל והעכ"ס תלואו שיהיה ציחה, תלואו צמחלות כצ"י והש"ך לענין שחיתת צו"ד סי' ז' סעי' י"א בזה"ח צנפין ושוטין דהש"ע פוסל והש"ך מכשיר יעו"ש, פתחי עולם שם בשם תשו' פרי הבואה, וא"כ לדין דאחכא דמנן סמכיה הוא פסול:

ג) שם, והאשה כשירה לעשותה, כתב הט"ז סק"א, לאפוקי מר"ח שפוסל נשים לעשיית לילית כמו בתפלין צ"ח ט"ל סק"א וכו' וכה דנשים שלנו טווח לילית זה מותר אפי' לר"ח דדוקא אלתלוי בבגד הוא דקפיד דאחכא צמחין וזה מילתא אחרייתא כ"ל עכ"ל, וכו' כ

באר הגולה
ד חולין י"ז
מנחות ל"ז
ה תוס' ע"ס

אחרים (מצויים) להכשירו יש לסמוך על הרמב"ם שמכשיר אב"ל לא יברך ע"יו. ג' השוא"ל מחביר
טלית שאינה מצוייצת פטור מלהטיל בה ציצית כל י' יום דכתיב כסותך ולא ש' אחרים אבל
אחר י' יום חייב מדרבנן מפני שנראית כשלו: הנה ואם החזירו תוך י' וחזר ולקחו אינו מלשון
רק צענון לי יום רלופים. (נימוקי יוסף הלכות נטיות) ה' שאלה כשהיא מצוייצת מברך עליה מיד:

מותר

קף החיים

ודעמייבה אצל להרמב"ם ורש"י ודעמייבו דס"ל דאין
הנשים יכולות לברך על מ"ע שהוצי' ה"ל הכא לא יברך
וכבר פסק מרן ז"ל בהרמב"ם ז"ל לקמן סי' י"ז ובסי'
הקפ"ט ע"ש עכ"ל וכתב הרא"ש שם ע"ז ולי' דהא
דטלית שאלה מיימי ששאל טלית שאינה מלווית, אצל
השוא"ל טלית מלווית אר"הא דהכי השאילה לו שיברך
עליה, ואם א"ל לו לברך אלא א"ל תהיה שלו הוי כאלו
ניתנה לו במתנה על מנת להחזירה וכו' ט"ל וזר"ש
הלכות נטיות על כסות יום אם חייב נטיות בלילה כתב
הרא"ש שראה באשכנז לפני יו"כ כשמשיכמים שש"ל
מתעטף בטלית של אחר כדי להפטר מן הברכה משום
טלית שאלה משום דמספקא לכו בטלית שאינה שלו אם
לְקַיֵּץ לברך או לא, ואח"כ כתב דנראה לו דעושים הם
דכא דטלית שאלה פטורה מן הנטיות היינו השוא"ל
מחזירו טלית שאינה מלווית עד לי' יום פטור מלהטיל
בה נטיות שנאמר גדילים תעשה וכו' אצל בכסות שאינה
שלך לא חייבתך התורה לעשות גדילים אצל השוא"ל מחזירו
טלית מלווית לריך לברך וכן מלאכי שכתב בעל העיטור
ז"ל עכ"ל הביאו ב"י, משמע שהוא מפרש מ"ש התוספות
דע"ז שלא לברך על טלית שאלה הוא דוקא בשוא"ל טלית
שאינה מלווית וזוהי לה נטיות בתוך י' [ודברי מ"א
סק"ה הביאו ב"ה"ש הוא בקיבור עיין מחב"ש] אצל
השוא"ל טלית מלווית פשיטא דמברך וכמו שפסק מרן
בכ"ע ז"ל. וכתב ה"ס"י סק"ד ח"ל וז"ל דהא דמחייב הרא"ש
ברכה בטלית שאלה מלווית היינו בטלית המיוחד למנוח
נטיות כי הנהו טליתות של בכה"י או מה שקריין ד'
כפוח דבזה ודאי לא מקנה לו אלא לעשות המנוח ולברך
עליו כדאמרינן אצל במלבוש של ד' נפוח שאדם לובש בו
דרך מלבוש אלא שמטיל בו נטיות משום שיש לו ד' כפוח
השוא"ל לחזירו מלבוש כזה אין השוא"ל מברך עליו דאין
לנו צירור שהשאילה לשם מנוח דילמא למלבוש בעלמא
השאילה לו וזה דומה לטלית של אחרים שאין חייב
השוא"ל לעשות בה נטיות אע"פ שהשאילה לו מ"מ אמרינן
דרלו"ה הוי להשאילה למלבוש לחוד כדאמרינן עכ"ל וכו'
הפרמ"ג במש"ז אות ד' ח"א כלל י"א אות כ"א, וברש"ל
פכ"ה סי' י"ג חלק על דברי הרא"ש ה"ל יעו"ש שהאריך
ומסיק דמ"מ רחוי לכל יר"ש שלא ילגש טלית שאינו שלו
ואם אין לו טלית אחר ילגשו בלא ברכה כי הברכות
אינם מעכבות, וכ"כ ההס"ל ח"י ג' עוד כתב שם הרש"ל
דאפי' לדעת המבכרים על טלית שאלה היינו הטלית שלובש
צעת התפילה עם הנחת תפילין שהוא לזכרון כמו תפילין
וכו' אצל מי שלובש כדי לעלות לתורה או לירד לפני
התיבה צודאי יראה שאין לברך כלום עכ"ל והביאו
שכנה"ג בהג"י אות ד' ט"ז שם. ח"א שם. אצל הא"ר
סק"י הביא כמה פוסקים לדחות דברי רש"ל ומסיק לברך
על

כל מלותיך ולשמור ולעשות ולקיים אותם ולהשלים תיקון
נר"ן בגגול זה ונזכר להקדק דרבנן לעת"ל וברמח"ן
הרבים תחפון בו ותלניו ויכי נועם וכו' חס"ל אות ב'
וכ"כ הרמ"ג בן א"ה פ' לך לך אות ג' ועיין זכ"ל
ח"א אות ל' וכתב שם הרב בן א"ה לכן כל אדם יזכר
שלא לסמוך בחליות החוטין ותיקונים אלה על אדם יר"ש
ומחזק כשכרות ובקי ויודע לבוין לשם מנוח ולעשות כל
הדברים כתקונם עכ"ל ועיין לעיל סי' י"א אות ד':
ש (ט) בלא כוונה אם אין נטיות אחרים וכו' היינו
שעשה חוליא ח' וקשר עליון שהוא מדאורייתא
בלא כוונה, אצל אם עשה חוליא ח' וקשר עליון בכוונה
אעפ"י שעשה אח"כ השאר קשרים וחוליות בלא כוונה גם
בדאיכה נטיות אחרים יש להכשיר כמ"ש לעיל אות ח'
וכ"כ ב"י. ע"ת אות ד' ח"ר אות ח' שחלי זיתים אות
ו' בשם ב"י וא"י. ועיין בדברינו לעיל סי' י"א אות מ"א:
ש (י) אם אין נטיות אחרים וכו' וא"ת יתירם מהבגד
ווחזור ויתנסו צבדו בכוונה, וז"ל דמיידי בשבת א"י
כגון שנפסק אחד מהראשים ואם יתירם יבא אסור לחזור
וליתנם צבדו [עיין בדברינו לעיל סי' י"ב אות ד'] מ"א
סק"ד ועיין מחב"ש, ח"ר יתקו חוטי הערב פחות מקשר
אגודל בכ"י י"א סעי' יר"ד דאם יתיר ויהיה לכתחילה
פסולין מן החורה רשאי לסמוך על הרמב"ם, פרמ"ג ח"א
אות ד', ח"ר דמיידי נטיות דקים וצלוים כי קרוב הוא
שם מתקלקלים בהתרה ושוב לא יועילו ולכן כתב דיסמוך
על הרמב"ם, מחב"ר אות ג' והביאו ש"ת אות ד' ועיין
יו"ש במחב"ר שהביא תירושים אחרים בשם הפו' יעו"ש:
ש (יא) יש לסמוך על הרמב"ם וכו' וכ"כ הלבוש סעי'
א', וכ"כ האחרונים ר"ז אות ג' ח"א כלל י"א
אות ל"א בן א"ה שם, ודלא כמ"ש הר"ח והביאו
שכנה"ג בהג"י אות ב' שם פסולים לגמרי:
ש (יב) אצל לא יברך עליו, דרש"י ורמב"ם ס"ל דבעי
תלייה ג"כ לשמה, ב"י, ט"ז סק"ג, שחלי זיתים
אות ו' שפתי עולם אות ו':

ש (יג) אצל לא יברך עליו, וכו' ידאסור ללאת בו
(ל"ה, כמ"ס מ"א סי' י"ב סק"י, וכ"כ ח"א
אות ה"ל, וכ"כ לב"ש):

יד (יד) **סעי'** ג' השוא"ל מחזירו טלית שאינה מלווית פטור
וכו' ז"ל התוספות פ' כ"ה דף ק"י ע"ב
והרא"ש שם סי' כ"י הביאם ב"י לברך על טלית שאלה
נראה דע"ז שלא יברך ואעפ"י שהיה אומר ר"ת דגשם
מבכרות על סוכה ולולב אע"פ דפטורות והביא ראה
מדבר יוסף וכו' מ"מ לא דמי לטלית שאלה וכו' ואעפ"י
המנזך לא הפסיד עכ"ל וכ"כ הסמ"ג והסמ"ק הביאם
ב"י, [וכתב המחמיר אות ד' מ"ש בהו' והרא"ש דמנזך
לא הפסיד דבר פשוט הוא דכיוון דוקא להתיר וברא"ש

ד' ימותר ליטול טלית חבירו ולברך עליה ובלבד שיקפל אותה אם מצאה מקופלת: הכס וכו' באר הגויה
והכ"ש שם בחולין וסמ"ק ובינו ירושה.
אוחס

כף החיים

סק"י פרמ"ג ח"א או"י ש"ן דף ל"ד ע"ד חס"ל או"י שחילי
זיתים או"י י"ב קילור ש"ע ס"י ט' או"י י"א בן איש חי שם:
שם השואל מחבירו טלית וכו' והשוכר - דינו כשואל,
עו"ת אות ו' ח"א אות כ' :

(טו) **סעי' ד'** מותר ליטול טלית חבירו וכו' מלשון ר"י
שכתב ד"י שכתב ח"ל ואוחס שלוקחים
לילית שמואלים צב"כ וכו' משמע דדוקא אם הלוויה
מונחים כך צב"כ על האשכנז או בחלון שאין בו דלת
ומנעיל מותר ליטול, דאמרין כיון שהניחו כך ולא הניעו
בדלת ומנעול לא קפיד וינחא ליה לאיגוס למיבד מאור
במנומיה וכו' מלשון הרא"ש ומרן ז"ל שכתבו ואם מלאה
מקופלת וכו' משמע שמלאה כך מונחת בלא דלת ומנעול
אבל אם הטלית מונח בחיצה או בחלון שיש בו דלת
ומנעול לא אמרין שיבא מפתח ויפתח החיצה או החלון
ויקח הטלית משום דניחא ליה וכו' דודאי הבעלים מקפידים
על זה, וכן אוחס הנומים טליתותיהם לשמש להניע
אוחס אללו בדלת ובמנעול י"ל ג"כ שם מקפידים כיון
שם נוחים אוחס לו להניעם בדלת ובמנעול ע"כ אין
ליקח אותה ח"ל דוקא מדעת בעלים ולא מדעת השמש
ח"ל ח"כ יודע השמש צב"כ דבעלים אלו אינם מקפידים
בנון שנתנו לו הבעלים רשות ליתן אותה לאחרים בשאלה:
(יז) **שם** מותר ליטול טלית חבירו וכו' דוקא באקראי
אבל בקציעות אסור, צ"ח, שכתב"ג בהג"ה, מ"א
סק"י פרמ"ג ח"א אות ז' עט"ז ר"ן אות י' ח"א כלל י"א
אות כ"ב שחילי זיתים אות י"א ש"ן דף ל"ד ע"ד קילור
ש"ע שם, ודוקא צב"כ מותר אבל להלוויה צב"כ וללבוש
טלית ולהניח טליתין אסור, דלא ינחא ליה שטול את שני
ממקום שהניחו, י"ש"ש בפרק כ"ה ס"י ג"ג, שכתב"ג שם
ט"ז סק"י מ"א שם עט"ז ר"ן שם ח"א שם ש"ן שם חס"ל
אות ד' קלור ש"ע כס שחילי זיתים אות י"ג, ועיין
שע"ת אות ז' :

אם בשבת יום אסופה כגון לשמוע ש"ן ומרוב הדחיקות
יוקח הטלית וכו' אסור ליקח שלא מדעתו, דכעין
זה לא מחילי אינשי, פתחי עולם אות י"א בשם ח"א:
(יח) **שם** מותר ליטול טלית חבירו וכו' ואם נתקלקל
הטלית לר"ק חתקו ואם לא חתקו לא ילא,
עמודי השלחן על קילור הש"ע ס"י ט' אות ט"ה, ועיין
בתשי' על אורות ס"י א' שכתב דאם נקרע הטלית בלבוש
או נפסל האחרג דפטור מלשם כיון דאיכא למ"ד דבכל
פינים אמרין ינחא ליה וכו' יו"ש, והביאו פתחי עולם
או"י י"ג, ועיין בתשי' זרע אמת ח"ב ס"י קמ"ג :

(יט) **שם** מותר ליטול טלית חבירו וכו' הפרמ"ג
במש"ן סק"י נסתפק אם רשאי ליקח טלית
מבית חבירו כי צב"י הביא אותן המניחין טליתותיהם
צב"כ הא בביתו לא וכו' עכ"ל מיהו מדברי המ"א סק"י
שכתב בשם רש"ל משמע שאין חילוק וכו' בעט"ז, ח"א
שם ש"ן שם חס"ל שם קילור ש"ע שם, וכי"כ ר"ן שם
בכ"ד (טו)

על טלית שאלה אפי' לעלות לס"ת או לירד לפני
התיבה יו"ש, והביאו פרמ"ג ח"א סק"י והזכ"ל צמ"ע
ברכות ח"א אות ט' יו"ש, נמלינו למידים מכל הנ"ל
דהנהיג טלית שאינה מלווית והטיל בה לילית בחור ל'
לדעת ה"מספות הרא"ש המבדל לא הפסיד כמו שהגשם
מזכרות ע"מ טעם שהזמן גרמא ולדעת מרן ז"ל ודעמיה
אינו יכול לבדק, והשואל טלית מלווית לדעת המח' והרא"ש
ומרן ז"ל מבדק עליה מיד ולדעת הט"ז וח"א הוא דוקא
בטלית המיוחד למנוח לילית אבל לא בבגד של ד' כנסות,
ולדעת רש"ל והחס"ל אין לבדק על טלית שאלה כלל, ולפי
חילוק שטעם הרש"ל לדעת המזכרים הוא דוקא בטלית
שלוששים בשעת הפסילה ובנחת חפילין, אבל לא בשעת
עליית ס"ת וכדומה, ולפי דעת המ"א סק"י ורמ"א והזכ"ל
גם בשעת עליית ס"ת או נשיאת כפים וכדומה יכול
לבדק וי"א לפי מה דק"ל סב"ל אפי' כנגד הרבים ואפי'
כנגד מרן ז"ל כמ"ש בנ"ל ח"א הלכות ברכות אות כ'
וח"א אות ס' אין לבדק על טלית שאלה כלל, אמנם
נשאר לנו דבר אחד שכתב מרן ז"ל צב"י וכן נהגו לבדק
על טלית שאלה וק"ל כנגד המנהג לא אמרין סב"ל
כמ"ש הזכ"ל שם וח"א מלד המנהג יכולין לבדק על טלית
שאלה וליכא חששא דסב"ל אבל אפשר לפרש דברי מרן
ז"ל כפי החילוק שכתב הרש"ל ז"ל דאפי' לדעת המזכרים
היינו דוקא בשעת הנחת חפילין ותפילה אבל לא בעליית
ס"ת ונשיאת כפיים וכדומה דזכו דרך עראי ומלד המנהג
וח"א אינו יכול לבדק על טלית שאלה כ"א שאלה להתפלל
בה דוקא ולא לדבר אחר ואש"ג דכתבו שם הח"א והזכ"ל
ח"א צב"כ אות ט' דנהגו לבדק על טלית שאלה גם
בעליית ס"ת וכדומה אין ראייה מה דלפטר דוקא
במקומן נהגו ולא במקומות אחרים שהרי העט"ז כתב
דנהגו לבדק עליהם דוקא בחפילה הבקר משום ק"ש אבל
אח"כ כ"י ששאל לעלות בו לתורה וכו' ח"ל לבדק עליו
נמלד דזה המנהג לבדק כדי לעלות לס"ת אינו מוסכם
על כן י"ש להחמיר ושוא"ת וכו"ש צמ"ע דברכות דסב"ל
ואין לבדק על טלית שאלה ח"ל דוקא אם שאלה כדי
להתפלל בה וצ"ח י"ש לסמוך על המנהג אבל אם שאלה
כדי לעלות לס"ת לא לדון וכדומה לא יבדק וכן פסק
הרה"ג בן איש חי פרשת לך לך אות כ' דאם שאל טלית
מלווית ללבוש כדי לעלות לדון לא לעלות לס"ת וביו"א
לא יבדק עליו אבל אם שאל צב"כ לקיים מנוח עיטוף
בליטת יוכל לבדק ולסמוך על המנהג ומיהו יו"ש יתרהק
מטלית שאלה היבא דלפטר לו עכ"ל בקילור, ח"א אם
יש מנהג לבדק גם אם שאלה לעלות לס"ת וכדומה אין
למחות בידם מאחר שכן נהגו ויש להם על מה לסמוך
אבל אין ליקח המנהג ח"ל מן הלימודים לא משאר עמא
דארעא שטעמים מה שטעם בדעתם :

(טו) **טלית** של הקדש ודקה מזכרין עליו לכ"ע
אפי' לבשו כדי לעלות לס"ת או לדוכן, ח"א

(בג) **שם** ובלבד יקפול אותה וכו' מלשון הרא"ש פ' כל הבשר סי' כ"ו והביא ד"י שכתב ד"ל ויקפלה כדראשונה. משמע שצריך לקפל אותה לנו שכיחה מקופלת בתחילה וכו"מ מלשון המדרכי ורצונו ירוחם שהביא ד"י אהם הנכונה: ופירושו דבגדי סי' ש"ב כתב ד"ל וז"ל באם מקפלו שלל כסדר קיפוי: הראשון אף צבת מותר להכתשע

בטלית חצורה, דאין אדם מקפיד תלם אס מניחו בלתי מקופל מכל וכל, אבל אס מקפלו אפי' שאינו כסדר קיפולו הראשון אינו מקפיד וכו' והראש"ש שכתב צפ"כ"ה ואס מלאה מקופלת יחזור ויקפלה כבראשונה לאו לנימנרא שגריד לקפלה בקיפול הראשון תלם ה' דקאמר כבראשונה אעיקר קפול קאי, והכי קאמר גריד שיקפלה כמו שמואלה מקופלת וכו' עכ"ל משמע מזה שאין גריד לקפלה כמו קיפולו הראשון, אבל נראה שלא כתב זה הכנסי"א תלם כדי לנמא היתר בצדק ליקח טעיה חצורו וקפלה שלא כסדר קפולו לדעת מרן ז"ל צסי" ש"ב סעי' ג' מותר אבל בחול

כיוון שיכול לקפלו כסדר קיפולו הראשון מורה גם הכנה"ג
שליך להתחיל לקפלו כסדר קיפולו ה' ועוד דאפי
הכנה"ג עליו לא כתב זה אלא בדרך אפשר, וגרסה שלא
סמך ע"ז העט: בהלגט שכרי כתב אח"כ טעם אחר
מפני שכולם זה אצל זה וזין מקפידין בשאר יראה
הרואה בכנה"ג הכ"י סי' י"ד וסי' ט"ז. ויש הפרמ"ג
בא"ח אות' י"ט בכנה"ג מחמיר בחול שיקפל בקיפולו
הראשון ובשנת אעפי שאין לקפולו הראשון יעו"ש. וראה
שכנה"ג מורה הכנה"ג הבי' דלן לזמן ע"ז הטעם כי"א
דוקא בשנת מפני שא"ל לקפלו בקיפולו ה' ודוק, ודברי
הפרמ"ג הבי' הביאם פתחי עולם אות' י"ג ומסגרת זה
על קיור הש"ע סי' ט' אות' ו' ונ"ש הביא סק"ט אפי
שלא כסדר קפולו הראשון ובשנת אפי אין מקפלו כלל
ש"י, כבר כתב עליו הפרמ"ג שם דדבריו ל"ט וכ"כ
תפלה לרד דף יו"ד ה"א דדברי מ"א ל"ט יעו"ש והביאו
עיקרי הד"ט סי' ז' אות' ג' וגם הוא הביא דברי מ"א
בז"ל. ואעפ"י שיש מן האחרונים שהביאו דברי מ"א הבי'
וזה ר"ל אות' ט' ושחלו זיתים אות' י"ב, מ"מ יש להחמיר
ובחול יקפלו בדרך קיפולו דוקא אם אפשר ובשנת
יקפלו שלא בדרך קיפולו החיישין שמה בעולם מקפידים
וכוונתו בנפלה. וכ"כ אפי' ה' ח' דעזב לחזר יעו"ש
ועיין בזה שאלח"נ :

(בר) והנה צענין קיפול הטלית בשבת דעת מרן ז"ל
 צמי"ג סעי' ג' ל-חזיר אם מקפלו שלא
 בסדר קיפולו הראשון, והצ"ע דכתב מרן ז"ל שם סבירא
 ליה צ"מ יש מי שאומר י"ל דכלכל פסוקה ויוסבמח הוא
 אלא שכן דרך הרב"י שד"ן חדש שלא מלאו צמי"ג
 בנפוסק ה' כותבו בלשון יש מי שאומר. וכמ"ס הש"ך בחי"מ
 סי' מ"ב סק"ך ובעלי כללים אחרים ש-חזירים יד מלאכי
 בכללי הש"ע יעו"ם, ואח"כ ראייתו בעיקר הד"ע סי' ז'
 אות ג' שכתב בדבריו כדבריו ומתחית שכתבוני לה' דעת
 גדולים ודלא כמ"ס מחכ"ס ד"ם פלוגתא צ"ח יעו"ם;

והנה סברה זו הכוללת ציון בשם המרדכי ורואי בפרק
ואלו קשרים אית שפית וז"ל בתב האבוייה שיה
דעליותו שהם לבנים שאין לרדך בחלופן בו ביום אהר
גלותו מבי"ב לא שנה חדשים ולא שנה לבנים אסור
נקפלו

בדיקא ווײל אזל לא ווילאנז מ'זאגט מ'קום למקום אחר כגון
מציית הכנסת לציית או מציית בעלים לז"כ ורש"י יחזור
ווייזטו במקום שנטל שם אחר ע"ל. אמנם כשנבטלו
עמו ודאי ורצוי שיטאל ממנו דאין סומכין על החזקה
במקום אלעס לברר בקל ור"ש אס יודע צו שבוט מקפיד.
כמ"ס הפרמ"ג עס :

(ב) **שם** ולבדק עליה וכו' אפי' דדעת רש"ל אין לבדק על טליית שאלה וכן דעת הט"ז בסק"ה וכתב שם הט"ז וכ"ש אם נוטל אוחז שלא מדעת חבירו עכ"ל ולדעת הסמ"ק אם מלאו מקופל לירך לישול רשות וכן היא סברה ד' של המרדכי מ"מ יבול לסמוך על המנהג שכתב מרן ז"ל צ"י וכן עמא דבר ולבדק ובמקום מנהג לא אמרינן כ"ל במש"ל. וכ"כ צ"ע אות ט"ז בשם האחרונים דמבדק מיהו ירש' ויחזק עממו מהו בכל מה דאפשר במש"ל אות י"ד יעו"ש ופערט האירונה דחזינא רובא דעלמא קפדי :

(כא) **שם**, ובלבד שיקפל אותה וכו', נהגו בקושטא שצאים יחידיו קהל וא' לקהל אחר צביל שמחת חתן או כלה או ברית מילה או לשמיע דרשן או לשבב אחרת ואם מתפללים שם הם ממתעטעים צטית צריכים ומניחים אותה בלתי מקופלת וחולכים להם, ובלבדאורא חין למנהג הזה מקום דהסמך ובהמדרין והראש ורצונו ירוחם בתבו שריק לקפלה כצראשונה, ואולי שמכו על פשט דברי נמוקי יוסף שהביאו רבינו ז"ל שנראה ומדבריו דאפי' בלא קפול שרי וצין זה מפסיק כיון דלשאר רבותא לריק שפעלו מה להם ליכנס בספק ברכה לבטלה, ונראה דכיון דיש שמש בקהל שפוקה הטליתות ומקפלין כצראשונה ומניחין בכיסן הי"ל כאלו קפלו הם, ועוד כיון שזה הולך לקהלם של זה זה הולך לקהלם של זה מסתמא חין מקפידין על זה אם מניחין אותם בלתי מקופלים ומנהגן של ישראל חורב הוא, כנ"כ צבארה"ט, ש"ן דף ל"ד ע"ג. וי"ע על הרצ צות עובד אלות ו"ז שהביא דברי כנ"כ ה"ו ולא כתב כי"א טעם ה"א שכתב הכנ"כ מפני שיש שמש וכו' ומדברי הכנ"כ נראה שלא סמך על טעם זה בלבד מפני שיש שמש וכו' אלא מפני טעם אחר ג"כ מפני שאין מקפידים, ובטעם נראה לי שלא סמך הכנ"כ על טעם מפני שיש שמש בלבד והולך לטעם אחר, מפני שאפשר שהשמש יתעכב ומקפלה לו יטעה ויקפידו הצעלים, לפיכך כתב טעם אחר מפני שאין מקפידים, ועוד מדברי הכנ"כ בצגני צבי' זה וצבי' ש"צ נראה דטעם העיקר הוא מפני שכולכים זה אלל זה חין מקפידים, וי"ע על הצ"ע:

כב שם, ובגד שיקפל אותה וכו' שאם לא החזירה מקופלת ודאי לא ניהא ליה למאריה וכו' וי"ל שחל של מדעת וכו' גזלן, ועליה אמר הכחוש וצונו בדרך נאץ ה', וי"ל בשם רבינו ירוחם, וכי' הכחוש שחייב יחזיק אות י"צ. ואע"פ דניהא ליה לאוינים למעבד מזה בין בגופיה בין בממוניה בעינן שיקפל אותה, שאם לא יקפלה נמלא המעיד נזיק אחר עשיית המעור ולא ניהא ליה לאוינים למעבד מזה בממוניה אלא בשעת עשיית המעור. תומת ישרים סי' י"ז ככ"ג בהגה"ט ע"ת אות י"א עיקרי כד"ע סי' ז' אות ג' :

הצ"ח ועיין לעיל אות י"ז, וכן דוקא אם הם מונחים בצ"ה"כ אבל אם הם סגורים גדלת ובמנועול הו' אם נתנם לשמש להנעים גדלת ובמנועול אין ליקח אותם בלא רשות. כמש"ל אות ט"ז גבי לילית :

(כח) **אין** חיוצ לאדם להשאיל טליתו לצדק עליו למי שדר בכפר ואין לו טלית כדי שהוא יאסתר לשאול טלית לעלמו מאחרים בעירו לצדק עליו. שו"ת צית ועקב סי' קי"ד וכו' וז"ל ב"ח אות י' צ"ע אות י"ח:

(כט) **אם** מתפללים מנחה צ"ה צב"כ ולא יש שם כי אם טלית אחד לצב"כ יכול לכבד לגדול ליתן לו הטלית ודלא כהק"ל סי' ד' שהטלה שאינו יכול לכבד הגדול ליתן לו טליתו ועי"ש שאין הגדון דומה לראיה ופשוט שיוכל לכבד וכן עמ"ל דבר וכן ראיתי שנהגו בפני רבנים מאורי אור צב"ק ירושלים כמה פעמים ואין פולה פה. הרב יוסף הומ"ל סי' ס"ה אות ד' ורמזו הרב עיקרי הד"ט סי' צ' אות ע"ד, זכ"ל ח"ג חו' ט' צ"ע אות י"ט. ועיין לב חיים סי' ל"א מ"ש בזה וכו' וז"ל :

(ל) **מי** שגדל טלית לקבל להתעטף בו ש"ן לפני העמוד אין היחיד רשאי לשאול אותו ולצדק ואף בלא צרכה י"ל דאיתו רשאי דרש"ה כבוד רק לש"ן וכבר אינו שלו לומר יחיד לקומויה מלוח בממוניה, פרמ"ג צ"ח סי' תרל"ד אות ה' וכו' וז"ל כ"ש בזה הסי' פתחי עולם בזה הסי' אות יא :

(לא) **שם** צב"ה, אבל אסור ללמוד מוספרים של חצירו וכו' והטעם כתוב צ"ה וכו' וז"ל ב"ח דמ"א יבא לקרות בזה הרבה עד שיקרע מרוב משמח, וכחז מ"א סק"י ונשמע מזה דאפי' צ"ק"י אסור ללמוד ב"ס יע"ש וכ"כ ר"ז אות י"ג חכ"ל אות ה'. ואפי' אם היו מונחים בצ"ה"כ אסור, פרמ"ג צמ"ז אות ז' וכחז שם הפרמ"ג והעולם נוהגים בצב"כ כשמואלים בידור תפילה וכוונתו של חצירו שנוקחים בלא דעת צעלו ואינו יודע היתר לזה עכ"ל וכו' וז"ל עמודי השולחן על קולור ה"ש סי' ט' אות ט"ז פתחי עולם אות י"ג, וזה לשון פתח"ל שם ורבים אין מזהרין בזה וכו' הטוב יכפר בעדם כי שגגה היא דמה יסכון גבר לטרוח ולהיות יגע לריוק בעשותו מלוח בעצירה לקבל גנ"ג תחת זוג הלל ה"סעדר טוב שאם ישב האדם ולא עבר עצירה נותנים סכר לעושה מלוח וראוי לכ' ישראל למחול ולפרסם דמיא ליה למצד מליה בספריו ולא יענש שום אדם בצינורו ואפי' בהנחיתם סידורי תפלות בצב"כ מאחר דנהוג עלמא ליקח סידור תפילה מן הבא בידו סתמו פירושו דהמניחו שם אינו מקפיד ויחא ליה לעצור מלוח בממוניה כל שחוזר ויניחו במקום שדיח, ומעיקרא נמי לא יוילאו במקום למקום בלי ידיעת בעלים, דמשכחת לה שבארוהו הפרק יבקשו צעלו ללכו ולא ימלאו ויכעסו על הנוטל, וכן בספרים של הקדש לא ניתנה רשות להוילאם מצב"כ או ב"מ"ד דלא ניתנה לה למקדים שיצאו לידו איבוד, ותכלה קרינא אלא שילמדו במקום שהם עכ"ל. ועיין צמ"מ ב"הגה ססי קס"ג שכתב ח"ל מנאל בתקנות קדומות שלא להוילא טלית או ספר מצב"כ בלי רשות בעלים עכ"ל וכו' וז"ל ש"ן דף ל"ד ע"ד מח"ש"ש אות יו"ד, פתחי עולם אות י"ג :

לקפן אפי' ב"ס אחד. וכ"מ בסדר קיפולו הראשון אבל שלא בסדר קיפולו נראה דמותר אפי' צ"ה צ"ה אדם עכ"ל. ומשכ"ה מרן ז"ל סברה זו בסתם גבי כלים משמע דעתו ז"ל דעת עליון דלא יש חילוק בין טלית לשאר כלים דכל שהוא שלא בסדר קיפולו הראשון מותר לקפלו ואפי' אם אין לובשו עוד בלוחיו היום שזה הוא דעת המרדכי. וכ"כ ח"ר שם אות ט' ר"ז שם אות ט' פתחי עולם שם אות ט"ז נזר ישראל סי' ל"ה אות י"ט :

מיהו מ"ש ח"א כלל מ"ד אות כ"ד ח"ל דאם מקפלו שלא בדרך קיפולו הראשון הכל מותר ודוקא שרואה ללובשו בשבת דל"כ הכל אסור דצ"ה ל"ע דדברים אלו שלא בדרך קיפולו מותר הם לקוחים מהמרדכי ומהרדכי כתב אפי' אין לובשו בלוחיו היום אם אין מקפלו בדרך קיפולו הא' מותר ול"ע. ואפשר שלא קרא דברי המרדכי בשורשם, ועיין מ"ש הרב בן ארם חו' פ' ויחי אות י"ג. ומ"ש מ"א בסי' זה סק"ט כבר כתבו עליו דצ"ה ל"ע. וז' אפשר לומר דצ"ה מ"א חתומים על מנהג שכתב הכנס"ג דזה צ"ה לקבלו של זה וזה צ"ה לקבלו של זה לפיכך אין מקפידים זה על זה אם מניחים הטלית בלא קיפול. ודלא כמ"ש מה"ש. וא"כ כיון שמיניו דעת מרן ז"ל והאחרונים מתירים לקפל שלא בסדר קיפולו הא' ואפילו אין לובשו בו ביום הכי נקטין וא"כ הולקח טלית מנחצרו בשבת נמי לריך לקפלו שלא בסדר קיפולו הא' דחשיבין שמה מקפיד וזהו צרכו לצטלה, וכ"כ שו"ת צ"ה הסימן אות י"ג, פרמ"ג ח"א סי' ש"ב אות י' עיקרי הד"ט שם :

(כה) **כתב** צב"ה, ועכ"ה שנהגו לקפל כל הכלים אפשר דקיפול דידן לא דמי לקיפול שלהם שהיו קפדין מאד לפשט קמטו ולחניחו תחת המכשם ולא כן אנהנו עושים עכ"ל. ודב"ה צ"ה סי' ש"ב וכ"כ צ"ה ארחת חיים וכו' וז"ל ב"ח אות ג', פתחי עולם שם אות ט"ז. ואש"נ דמרן ז"ל צב"ה"כ לא פסק כן מ"מ אין למחות ביד הנוכחין לעשות כן כי יש להם על מה לסמוך אבל כל אדם לריך ליחזר אם צ"ה לקפל שיקפל שלא בדרך קיפולו הראשון כמ"ש מרן ז"ל וכמ"ש לעיל בלוח הקודם וכו' דלריך ליחזר לקפלו שלא בדרך קיפולו הראשון היינו אם אינו רואה עוד ללובשו בלוחיו היום כמש"ל אבל אם פשט הטלית בשחרית ודעתו לחזור ללובשו מנחה מותר לקפל אפי' בדרך קיפולו הראשון. עיין ברכ"י סי' ש"ב אות ה' וצדכ"הו לשם חו' ל"ב :

(כו) **אין** נכון להניח טלית בלא קיפול בלילה ואם שכח ולא קיפלו ועבר עליו הלילה אז כשילבשנו ממחר ינעטנו תחלה. בין אחר חצי פשת נח אות ט"ז בשם האחרונים. עוד כתב שם הרב הכי צב"ס האחרונים שכל אדם יקפל טליתו כל יום אחר תפלה בידו ולא יתנונו לשמש לקפלו דקשה למחל עכ"ל וכן הוא בספר רפואה וחיים פ"ב אות קפ"ז וכו' וז"ל הרב יפה לל"ב ז"ל צמ"ג סי' י"ח אות א' :

(כז) **שם** צב"ה, וכ"כ בתפילין, ולריך שיקפן אם מלאן מקופלין ובלא יוילאן ממקום שהניחם שם שמה יקפיד עליו בעל התפילין וכו' מלוח הצב"ה בעצירה. ר"ז אות י"ג. ודוקא באקראי אבל בקציעות אסור כמ"ש

אוחס' בלמודו (כ"י) הלכות קטנות : ה' י' מלית של שותפין חייבת בציצית דכתיב על כנפי בגדיהם
 טו אם להחיר ציצית מבגד לבגד ודין נקדע המלית. וכו' ו, סעיפים :
 א א מותר בציציות מטלית זה וליתנם במלית אחר אבל שלא להניחם בבגד אחר לא : הכה ודוקא
 בטלית של בר חייבא אבל מותר להחיר הלית מטלית של מחוס (מרדכי) וחוס' פי צ"מ : דף כ"ז)
 אינו

באר הגולה
 י' חילין קליו :
 א מנחות מ"א
 ושם כ"ז בשמאל

בף החיים

כ' מלבי"ם. וסבילו עמודי השלחן על קילור הש"ע ס"י פ'
 אוח כ' וכו' מ"ב בשם אה"ח וסבילו פתחי עולם שם.
 ושיין לקמן אוח י"ג מ"ש בשם הפוסק

ב) שם מותר להחיר לציצית וכו' עיין פרמ"ג בל"א ס"ף
 אוח ב' שכתב ו"ל וליע מטלית המחוייב ד"ה
 לרבנן א' שרי. לסחיר, או דילמא דוקא בשמיים "בזים
 מחיר מבגד לבגד לא כס"ג ע"כ מוכח כ' מלבי"ם מיקל
 בזה וסבילו עמודי השלחן שם. וכו' אה"ח לסחיר וסבילו
 פתחי עולם שם :

ג) מותר להחיר לציצית וכו' ודוקא להחיר לציצית מבגד
 זה ולחזור לקשרם ולמורכס בגד אחר אבל
 לחתוך בגד ולהוליא לציציות שלימים כיו סכס קשרים
 וכו' וכו' ולהניחם בגד אחר ע"י שחולס אוחס בחוס כנקב
 וכיוצא בזה, או שמכנים סוף החושין מקום ששם כפולים
 ד' לח' חוך כנקב וחזר ומכנים בהוסם כענף והגדיל
 וחולס אוחס ע"י עניכס אסור. דלא כרבינו ישעיה הא'
 בסלכות לציצית בס סס חיים דף י"ד ע"ב שסחיר בזה
 דכ"א יחיד בדבר אלא כרשי ז"ל [מנחות דף מ"א סוף
 ע"א] ודעמים דסיל דכיו השעש ולא מן כעשוי. וכן הסכמה
 רבני באחרונים, כי"כ לב חיים ס"י ל"ו. ועי"ש שהמה על
 כדרכי שסבילו דברי רבינו ישעיה הא' בשו"ב כסחם ולא
 זכר שסס נגד כל הפוסקים יע"ש, וכימ נמי מדברי חוספוס
 מנחות דף מ"ב ע"א ד"ס ואכ"כ לכו מיצק דלא כרבינו
 ישעיה הא' שכתב וי"ל גיל שלא סיס מעביר דרך נקב האבק
 אלא ז' חושין לכל כיוצא והשמיני מניח וקשר בו דל"כ
 סיס יכול להעביר לציצית מן הסלית דרך האבק אחר
 עשייתן ולא משכחה כלל לציצית עכ"ל. חשמע דכל שחול
 יכול להעביר לציצית מן הסלית אחר עשייתן דרך האבק
 לא חשיב קשירה זו כסלית קשירה משוס דנעקן קשירה
 סיס כה חיסור כלל סיס זה דלא כרבינו ישעיה הא' ועיין
 להרב פפלים בחיג ס"י א' מ"ש בזה ובגדלס דלא
 ראש דברי החוספוס כנז' וגם מ"ש שם דכריכות והקשרים
 של לציצית דומס לחחיבה המחוס. לא כן כהז כדרכי ס'
 י"ס אוח ב' אלא עויית הלציצית ושזירתו דומס לחחיבה
 המחוס וקביעות מופי הלציצית בגד הוא כקביעות
 המחוס בבית ישיע, באופן דדין זה לא נפיק מפלוגתא ויס
 לחוס לאיסור לבישה בגד כה ד' כנפוס בלא לציצית ולסכברה
 החוספוס זה לא חשיב קשירה בגד כיון דלא דמי לכללס
 ועוד יס לחוס שמא יס בו ג"כ חשכס ולמיכ כפסס דברי
 רשי ז"ל ודעמים וכמ"ס לב חיים ז"ל. וגם לדברי ספיז
 וכמלמיר סקיט של א' פירש פירוש אחר דדברי רשי
 י"ל דסא יכא אוחא דדברי י"י שיריכס וגם העשס
 ולא חייס יע"ש באופן דלון לנו לסחיר אסירים כפירושס
 דחוקים. וחילימ :

לב) שם כהנס. אבל אסור ללמוד מספרים של חכרי
 וכו' מיכוס אס כוח ה"ח והפקידו אללו ספרים
 ואין לו ספר כיוצא בזה מותר לקרוא ולסעזיק ממנו כי
 ודאי אדעמא דכרי ספקידו אללו. רמ"א כהנסה ש"ע ח"מ
 ס' ר"ב סע"י כ' וכו' ספיז כס"י זס סקיז. איר אוח ס'
 וכזה סס הסמיט דלס לר וחסס סססר כקשר משוסס
 דגילס דעליו דקסיד כקריאלו אז ודאי לא יחלס לוכ ומקרי
 שולח יד כקריאלו ודס כסעסחקו מחוסו עכ"ל יע"ש. וכן
 דפה ספיז סקיז כמ"ס סמח"ס. איר שס פרמ"ג א"א אוח
 וי"ד. וכו' שחילו זיחסס אוח י"ד בשס א"ז פתחי עולם אוח
 י"ג ומ"ס סמ"א וסס"ך מכסיר עיין כס"ס שכתב דליו מוכרה
 אלא גס הס"ך מורס דאי גילו ככעלס דעזס ככריא דקפרי
 אסור ללמוד מחוסו יע"ש. ומ"ס ספיז כס"י זס סקיז דכ"ס
 כמססן אלל ח"ח דמר כעמלס כוח עיין כס"ע. על חיג
 ס"י ס"י ספיז א' דלסר יע"ש. ועיין מ"ס שס מוריס כהנס
 וכו"ד ס"י קע"ב וכזה"ס שס ובמח"ס אוח וי"ד
 פתחי עולם שם :

דג) במקום כסול חורס שאין ספרים נמלאין יכולין
 ביה דין לבקף לאחד להשאל ספריו ללמוד מהם
 ובגד שישלמו לו חס שיתקלגו כספרים. מוריס כהנס שם.
 ועיין מ"ס עוד שס כד"מ אוח ס' :

דד) סע"י כ' טלית של שותפין חייבה לציצית וכו' וכו' וכו'
 שחבירו מרוס שילך חבירו ב. וס"א בלא לציצית
 חייב לעסוח בו לציצית ואסור בלא לציצית אבל שותפין
 ויס בו לציצית וא' מקסיד על חבירו שלא ילך בו
 אפילו יס בו כרי חלוקס ובכל חלק שיעור טלית אפי"ס
 אס לובשו כגוילס ואבדך עובר בלא חסא. כי חלק הא' שבו
 ב' לציצית אינן שלו. וכיס אס אין בו עדיין לציצית. פרמ"ג
 כמס"ז אוח ז' פתחי עולם אוח ס"ז :

דה) שם. טלית של שותפין חייבה וכו' אבל כסוח
 כסוחסין שס כנו איכס חייבה אלא אי"כ כון
 לו הניו רסוח לסעסחמס כה ויחן לו כסוח אחר. דמשק א"י שזר
 כס' ראשית כנו ד' חכיד ע"ג. וסבילו יד אהרן כהנס"ס
 ש"ס מיכוס כהנסה רע"א כהז דמפרק ראשית כנו דף קליו
 משמס דסוחפוס טס כעכוס חייבה. וסבילו פתחי עולם
 אוח ס"ז יע"ש. אמסס אה"ח כהז דחייב לציצית ולא
 יכרך סליו. וכן טלית של שוחפוס א"ס ואסס. וסבילו
 פתחי עולם שם :

א) סע"י א' מותר להחיר לציצית וכו' ואס"י מטלית
 חרס למלית חרס, וכיס מטלית יסן למלית חרס.
 ב"ח. כרבי א' א' וכו' ב' וכן מותר להחיר לציצית מטלית גדול
 ליהנס כטלית. קטן. אה"ח כסס חס"י ב"ח יכירכ חיו"ד ס'
 כיס וסבילו פתחי עולם אוח א' אבל אין לסחיר מבגד של
 גדול דחיובו מסיח ולחסס כסל קטן דחיובו רק מדרכן

או' ב' בשם כמכ פ"י שסוף מוחר וסככים עמכם לדינא :
 (י) **מי** שנפסק בפליתו ב' או ג' ציצות ואריך לעשות
 אחרים וסכסך כשר אפי' אחד אין לסחורו
 מסעילת ולסעילתו משום דלויכא משום ציוו מליה, אך אם
 רוצה לעשות ציצות יוחר נאום מסרחטונים או סרחטונים
 בלו קלף ורואה לכניה מדשים מוחר לסחורם ולסניה סיפוס
 משום נ"י מליה, דרכי' אוח ב' בשם חט"י מכרי' מולכ"ו
 וחט"י מכרי' בן חביב כ"י וסככים עמכם לדינא ובציאו
 ס"י ציה עוצד אוח ז' זכ"ל ח"א אוח ל' שפ"ח אוח ב'
 בן ח"ח שס :

(יא) **שם** שלא להסניה בנגד אחר לא, אבל אם רוצה
 לעשות מסעילת בנגד אחר ויהיה לו י' כנפוח מוחר
 לעילן ואפי' אינו מניחם בנגד אחר, מ"א סק"ב, יד אהרן
 בסנה"ט, פרמ"ג בא"א אוח ב' דרכי' אוח ד' ר"ז אוח כ'
 ח"א שס סידור צ"ע אוח ג' וכחכ שכן מפורש ויאל מדברי
 הרמב"ן בס' חורח סניה דף ל"ב ע"ג שחילי זחיס אוח
 ב', ועיין לקמן דדבריו על כ"י כ"א אוח ו' :

(יב) **וה"ה** אם נפסק אחד מהרש"ש, אפי' ששקרים רשאי
 לסחורן ולעשות שלימין, מ"א שס י"א שס ר"ז שס
 ח"א שס סידור צ"ע אוח ד' שחילי זחיס או' ד' קיור
 ש"ע ס"י ס' אוח י"ח, וכן אם מוכר סעילת לעכ"ס מוחר
 לעילן ואפי' אין מניחן בנגד אחר, מ"א שס ח"א שס ר"ז שס
 דרכי' אוח ע"ז וכחכ דלא כח"י ישי"ש, שחילי זחיס אוח
 ב', אבל כשמוכר סעילת לחבירו אסור לעילן כציצית אלא
 רוצה לקובעו בעילת אחר, ב"ח ומ"א שס בשם השאלחות
 פ' שלח נ"ך, י"א שס, וכ"כ הפרמ"ג שס, דרכי' שס, שחילי
 זחיס, [וכחכ שס הדרכי' דלא כח"י אוח א' שרשם לכניס
 לשון השאלחות שסב"א סניה דלשון השאלחות עצמו במקומו
 לא יתפרש כ"י ובא"ר לא דאס דב"י השאלחות במקומו
 וישי"ש דבכרי' שסב"א השאלחות בעצמו ועיין מ"ס סמא"ה,
 אוח ב"ן] ואפי' אם זה הליקח רוצה ללבושו ולעשותו בו
 ציצית אסור לתוכר לסחורם אלא"כ כסניחם בפלית אחר,
 דרכי' שס, ודלא כע"ח :

(יג) **אם** נחבלה סעילת מוחר להסיר ציצותיו, וא"ל
 להסירם בפלית אחר, וא"ע אם מוחר גם לחתוך
 כיון שנהפגל מלוח ציצית לנמרי מעילת זה, פתחי עולם אוח
 ב' בשם אה"ח, ונלע"ד כיון דבלה סעילת ואין מקפיד עליו
 יקרה אה כנף ויקח אוחם, כמו שסם אה קשה עליו
 סערהה לסחורם ואין לחתכם על חס, וא"ל כיון שנהפגל
 סעילת ובציצות א"ל לו להניחם בפלית אחר למס לו להסיר
 אוחם וי"ל שרואה לזרוק סעילת כמ"ס מרן ז"ל בס"י כ"א סס"י
 ב' ולננה אה כציצית כמ"ס מורים ז"ל שס סספ"י א', או
 ו"ל כנין שלא נחפסנס כולו לנמרי רק נחפגל ממלח ציצית
 כמו שסוף עתה אבל יוכל ליקח ממנו איה חתיכה לעשותה
 בנגד אחר ע"כ רוצה להסיר כציצית כדי לעשות מלוחם
 חתיכה בנגד אחר, ובמ"ס צבוח הקודס דמוחר לעשות
 מסעילת בנגד אחר :

(יד) **שם** כנהג, ודוקא בפלית של בר חיובא, ואפי' אין
 חיובו אלא מדרבנן אין לסחור, א"ר אוח ב'
 פרמ"ג ח"א אוח ב' ומ"ס ע"ח אוח ג' על דרכי' כנס ז'
 וז"ל משמע אפי' אינו חייב אלא מדרבנן אין רשאי לסחור
 ולהסירם בפלית שחיוב מדאורייתא וכו', עכ"ל ר"ל
 קטלח

(ד) **שם**, מוחר להסיר ציצות וכו' כיוון דדוקא בשאין
 ציצית מציין בעיר אה י"ס ציצית מציין אין לסחור
 ציצית מבנגד לבנגד מאחר דאפשר לקנות צול בקל ציצות
 אחרות, פרמ"ג במש"ז אוח ב' לב חיים ס"י ל"ס סידור
 צ"ע אוח כ' פתחי עולם שס, ועוד כחכ הפרמ"ג במש"ז
 ס"י י"ס אוח א' טעם אחר כדי לתוס נמי למיד כלי קופסא
 חייבין ציצית יע"ש ונדברנו לשם אוח ב' :

והא דמחירין מבנגד לבנגד בפנין סיכיה אוחו בנגד האחר
 מוזמן להסילו בו דחיישנן לפשטיותא, בן מ"ס מכ"י
 למכרי' נח"ס צ"ע"א דרכי' מנחם בסנה"ס אוח א' :

(ה) **שם**, מוחר לסחור ציצות וכו' ואפי' י"ס, דבכרי' אוח
 כמסרש שס הויכ, כמס"ל ס"י י"א אוח מ"ח :

(ו) **ואם** נפסק חוט אחד אעפ"י שנשאר בו כדי עניבה
 ואם ה"ס נשאר בנפך ה"ס כשר לסניחו בנגד
 אחר כחכ מרן ז"ל צ"י שסוף פסול יע"ש, וכחכ בדרכי'
 אוח ג' וז"ל וסנס דמרן הכא צ"ע ששמיט דין זה ומשמע
 קלף דמספיקא ל"ס, הדין דין אמה ופירושו של מרן אמה
 וי"ל ומס גם עתה דמכרי' צללל מטי צכ בשם גיליון שסוף
 מרב קדמון וכו' מוכחי דרכי' רש"י והרש"ם ורבינו ירוחם
 שכתבו סכ"י החופין שלימים וגם סר"י"ף הביאה, וכ"כ הרב
 ברכה הוצה דקדון אמה, וגם הס"ז ומ"א וא"ר כתבוהו וכו'
 עכ"ל יע"ש, ונראה דכא דכחכ מרן ז"ל דפסול לסניחו בנגד
 אחר סיינו להחלטה, כדמשמע מלשון מוסרי' צללל שסב"א
 בדרכי' ובכרי' ז"ל כשסם לשון הרב צללל לדעה מרן ז"ל
 וכן משמע מדברי הע"ז ס"י י"ב סק"ג, וכ"כ המ"א ס"י זה
 סק"א בסד"א דאינו אסור ליהנו בנגד אחר כ"א להחלטה
 וכ"כ ע"ח אוח ב' וכ"כ ר"ז א' ב' פרמ"ג ס"י י"ב במש"ז
 אוח ג' ש"ל דף ק"ע ע"ב [ומ"ס שס סס"ל דאס לא נשאר
 כדי עניבה המ"א מכשיר דרענד עיין מ"ס עליו כזכ"ל ח"ג
 אוח ז' צ"ע אוח ב' שחילי זחיס ס"י י"ב אוח ז' וכ"מ
 מדברי ח"א כלל י"א אוח כ', ודלא כמ"ס סמא"ה] :

(ז) **ואם** נפסק חוט אחד מוחר לקסור בו חוט אחר
 להסילתו ל"ב גורנין, וסוף שקסור קודם שנחט
 בפלית, כמס"ל ס"י י"ב אוח ו', ובנין שחוט זה הס"י
 שקסורו צ"י ג"כ כחכ ע"ש, עיין לעיל ס"י י"א סס"י
 א' וסוף פשיט :

(ח) **שם** אבל שלא להסירם בנגד אחר לא, ואם רוצה
 להסיר ציצית מן הבנגד ולהסירם ולעשותו בו
 ציצות אחרות ופות מן הרשטונים ודאי שסוף מוחר דהוי
 ט"י מליה, וכחכ זה א"י וטו"ס, לבוש, וכ"כ שסכ"ב בהג"ס
 ובס"ז סק"ב מ"א סק"ב י"א בסנה"ס א"ר או' א' דרכי' או' ב'
 וסוף אוח ד' ר"ז אוח כ' ח"א כלל י"א אוח ל"ב שחכ
 דרכי' אוח ב' צ"ע אוח ו' קיור ש"ע ס"י ס' אוח י"ח
 בן ח"ס ח"י פ' נ"ך אוח ז' ודלא כסמ"ק :

(ט) **כשרוצה** להסיר כציצית כדי להסיר יוחר יפ"ס
 וקשה עליו סמכ"ה לסחורם להסירם ורואה
 לתוכן, לדרכי' כע"ח אוח ב' ובציאו א"ר אוח א' אסור
 וכן דקוק במש"ז אוח ב' מדברי הס"ז יע"ש אבל מדברי
 סלבוש דקוק דמוחר לחתוך, וכ"כ מכרי' מולכ"ו בחט"י וכו'
 בדרכי' אוח ב' על שס סלבוש דמוחר לחתוך וכ"כ ח"א
 כלל י"א א' ל"ב וכ"כ הכ"ל ח"א א' צ' בשם כחונה יוסף ס"י
 א' וכ"כ דעה לב חיים בס"י צ"ד לכתלן וכ"כ פתח הדבר
 (סז)

באר הגולה
ב תרומות ג הסי'
הרשב"א. ד מנחם
מ"א וכתיב מאיר:

ב ב אינו יכול ליקח הכנף כמו שהוא עם הציציות ולתופרו בבגד אחר משום דעל כנפי בגדיהם בעינן וכנף זה לא היה מבגד זה בשעת עשייתה: ג גמלית מצויצת כהלכתה שחלקיה דשתים ובכף חלק יש בו שיעור להתעטף ונשאר לכף אחת מהם ציצית אחת או שתיים אין בו משום תעשה ולא מן העשוי: ד ד נקרא המלית תוך שלשה אצבעות סמוך לשפת הכנף אינו רשאי לתופרו ופירש"י דחיישינן שישתתיר מחוט התפירה ויניחנו ויוסיף עליו שבעה חוטין לשם ציצית ה ולמען זה אפילו נקרא

כף החיים

קולר שיע ס"י ט"ז אוח ט"ו. וכן פסק הרב בן איש פי' לך לך אוח י"ד:

(י) **שם** וכל חלק יש בו שיעור וכו'. אבל אם בחלק א' יש בו כדי עיטוף ובחלק א' אין בו כדי עיטוף לר"ך לסכר אם הציצית מחלק זה שאין בו כדי עיטוף ולחזור ולכניסו אחר שיחפור. ר"ז אוח ט"ז ח"א שם קולר שיע שם:

(יח) **ואם** אין בכל חלק בפני עצמו כדי להעטף בו לר"ך לסכר כל הציציות. קולר שיע שם וכו'. פתחי עולם אוח ד' בשם אבי"ח. ואין חילוק בין שחפור ממקום אחד ובין שחפור ומחבר שני חלקי הציצית ע"כ לר"ך לסכר כל הציציות שבהם ולחזור ולקשרם. פתחי עולם שם בשם סמ"ג:

(יט) **וה"ה** אם נקרא הציצית באלכסון עד שאין בכל אחד כ"א ג' כנפות אעפ"י שיש בכל אחד שיעור פליה מחבצלים הציציות. ובעליה. עצמו שנחלק לשנים צענין זכ' כיון שנחלק רובו כיון כנחלק כולו. וכשחפור וחפור לר"ך לסכר ציציותיו. פתחי עולם שם בשם סמ"ג וכו' מ"א:

(ד) **וכן** פליה ארוכה יותר מדאי עד שאינה ראויה לנישט שמבואר בס"י יוד שיעור כל ציצית בכנפות כפולות ולא יבדק אם חלק הציצית לשנים לר"ך

לסכר ציציותיו ולחזור ולעשותם מחדש. פתחי עולם שם בשם סמ"ג: (כא) **וכן** אם נקרא הכנף מן הציצית ונעשה מקומו גזל שאינו ראוי לציצית לר"ך לסכר כל הציציות מן הציצית ולרבע מקום הכנף ואח"כ חוזר לקשרם מחדש. סכרי בשם שנקרא הכנף ונעשה מקומו גזל נחבטל גם כ"י ציצית האחרים מפני שנעשה הציצית כזו ג' כנפות שיהיה פסורס כמבואר בס"י י"ד ועיין לקמן אוח כ"ג:

(כב) **סעי'** ד' נקרא הציצית חוץ שלש. וכו' אין רשאי לתופרו. ופי' רש"י דחיישינן שיסתיר מחוט הכפירה וכו' ומזה חוץ לג' אצבעות אין לחוש דשם לא מקום חליה ציצית הוא. כ"מ' רש"י ז"ל. ב"ד"א. וממילא משמע דה"ל כשנקרא למטה מקשר גזל שרי לפי פסם

זכ' דהא לאו מקום חליה ציצית הוא. וכו' ב"ד"א לקמן לקמן סעי' ו'. מאמיר אוח ו' וכו' א"ל אוח י"ד ועיין לקמן אוח י"א. וא"כ אם נקרא הציצית סמוך לשפת הכנף למטה מקשר גזל ועדיין הוא מחובר לבגד מותר לתופרו לכ"ע ובכל חוט שירצה אפילו חוט אמר למטה של אמר. דהא ל"ל רש"י כיון שהוא למטה מקשר גזל ואין ראוי לאותו המקום לכסול בו ציצית לא חיישינן שיסתיר מחוט הכפירה וכו' ומותר לתופרו. ולר"ב עמרם כיון שהוא עדיין מחובר לבגד חורג בגד עליו ולא אמרינן כמאן דליהוי דמי ומותר לתפור ונס' הציצית שסיו' בו צעה הכפירה לא נפסל. כ"מ' בס"י י"א סעי' י"ד ולקמן ס"י ט"ו:

פליה של בר חיובא אפי' אינו חייב חלה מדרבנן אינו רשאי לסכר ולסניחם בציצית שחייב מדאורייתא של אינו בר חיובא. ועיין בא"ט אוח ג' שכתב דברי העושה הם מנומנמן ולדעתו הם כדורין ועיין מאמיר אוח ג' שכתב דרך אחר ועיין מש"ל ס"י א' א' (י) **שם** בהכ"ל. אבל מותר לסכר הציצית מפליה של מחס. עיין צו"ד ס"י ש"א סעי' ב':

(טו) **סעי'** ב' אינו יכול ליקח הכנף וכו' ולתופרו בבגד אחר וכו' משמע אבל לאותו בגד עצמו מותר לתופרו סכרי בבגד זכ' ס"ס חמולת עשייתו בכשרות. וכו' כמ"ל סק"ג. אמנם לפי דברי ספי"ז סק"ג אפילו אם רוצה לחזור לאותו בגד שנטלו ממנו אסור. דס"ל דכיון דנחחק מן הבגד וניטל משם נחבטלו הציציות שנאחזו החיוב וא"כ בה העשה ולא מ"ס א"כ יחזור ויחבצנה עם הציצית כמו ש"ל עם הציציות. אלא לר"ך שיחור ממנה הציציות ויחפצנה עם הבגד ואח"כ יעשה כ"ס הציציות מחדש. עיין פרמ"ג במש"ז אוח ג' ואוח ד' ועיין בסמוך:

(טז) **סעי'** ג'. פליה מציצית כהלכתה שחלקיה לשנים וכו' אין בו משום העשה ולמ"ס. כתב הבי"ח ח"ל דוקא כשהעטף בכל חלק נכדו אבל אם מלרף לכל חלק החיוב אחרת אפי' אין בחיובי האחרת ס"ס ציצית י"ס ציצית הראשונה משום העשה ולמ"ס סכרי כשהחמול לחסור האחרת צריך אחר נחבטל אוחו הכנף וא"כ שם אלא אלא ג' כנפות ולכשיחפור אח"כ זה כולם נעשים כז' כנפות ואיבא בראשונה משום העשה ולמ"ס ע"ל. וכו' וכו' שכתב' ב"בני אוח א' ע"ה אוח כ' מיכ"ל ה"ט' סק"ג חלק עליו וכזה ד"ס י"ל' יכול לרף לחצי אחד חמובס מבגד אחר ולעשות ציצית חדשים על כנפות החדשים והציצית הראשונה לא נפסלו. וכן דעה כמ"ל סק"ד א"ר אוח כ' מאמיר אוח ד' מש"ז אוח ג' סידור בית עובד אוח ט"ז וכזה וכן עיקר:

אבל אם רוצה לחזור ולחבר שני החלקים יחד כשהחמול עם הציציות שבהם לדעה דר"מ ה"ד ה"ט' והמש"ז שם מותר ואין בו משום העשה ולמ"ס וכן דעה כמ"ל סק"ג וי' פרי הארץ חמ"א ס"י ב' הביאו יד אהרן בהבני מאמיר שם ר"ז אוח ח' חמד משה הביאו מחב"ס. פי' שנים אבל לדעה הבי"ח י"ז בזה משום העשה ולא מן העשוי כמש"ל ולדעה ספי"ז אם ירצה לחזור ולחבר שני החלקים יחד כשהחלק לר"ך נחבטל שני ציציות של חצי ס"א. ד' ולעשותם מחדש אחר שיחפרם. וכו' זכ' בחלק שאין בו ציצית כמו חוספה על חלק הראשון ומניח בו ציצית מחדש וכו' כ"כ כחפה בכסף בא"ח ס"י א' וכו' וכו' בהבני אוח ו' זכ"ל אוח י' דאין לסכר כ"א בהבני וחמה על הרב פרי הארץ. וכו' ס"י ב"ש אוח י"ד. וכזה וכן עיקר. וכ"פ ח"ח כלל י"א. או כ"ח. א'

גנקרע כל שהוא לא יתפור. ולפי זה מלות של צמר שנקרעת תוך שלשה מותר לתפור האידנא דאין
 בדרך לתפור בחוטי צמר ו רוב עמרם פ' דמעמא משום דנקרע תוך שלשה לית ביה תורת כגד
 וכמאן דליתיה דמי ואע"ג דתפרה כמאן דפסיק חשוב ואי עבד ביה ציצית לא פטרה למלות
 ו לפירוש זה אם נקרע ונשתייר כל שהוא כשר ה"ו"א דלרב עמרם לא נפסל אלא ציציות שהיו
 בנו בעת שתפרו אבל אם אחר שתפרו הטיל בו ציציות כשר וירא שמים יצא את כולם היכא
 דאפשר: ה"ו אם נקרע מנקב שהציצית תלוי בו ולמטה אם קדם הטלת ציצית לקרע שאותן ציצית
 יהיה שם בשעת הקרע כשר ואם נקרע ונשתייר ממנו כל שהוא ותפרו ואח"כ הטיל בו ציצית אם
 הוא

[לדון בפסלין כיוון שעדיין נשאר מחסו מחובר וקדם הפליטה
 ליצור לקרע, כמיש בסי' י"א סעי' יו"ד] יש לחוש לדעה
 רשי' ואין להחפור כ"א בחומסן שאינם ממין הצינע ובטעיה
 הסוף. דחיישינן שמא ישאר חוט מן החפצים ואח"כ יפסלי
 הצינע ויבא להשלים ע"ז בחוט ז' חומסין וכו' תעשה ולמ"ס
 כמ"ס

כלבוס שגילוי יזחיס אוח י"ב, אמנס לרעה סע"ז סק"ד
טין מוחר לחופרו עם הליציה אלל אי"ב נשאר באוחס רעוה
שנחכס ג' אלצבוט על ג' אלצבוט מחזירים בבד ואז מוחר
לחפור סכק עם הליציה, ואין חילוק אם הקרע בחוך שלש
או חוך מעלס אלל אם נשאר מחובר לבגד ג' אלצבוט על
ג' מוחר לחפור סכק עם הליציה או אם עשה ליציה
בעת כביא בבק המדורגל לא נפסלו אכל אם לא נשאר

הוא של צמר כשר לכ"ע ואם הוא של שאר מינים שדרך לתפור בחוטין של אותו המין לא יתפור דעת רש"י ואם נקט ותפרו ואח"כ הציץ בו ציצית איכא לספוקי: ו' יהתפור חתיכת בגד בכנפי הטלית וכן מה שנוהגים לתפור סביב הנקב שהציצית בו אם הטלית של משי ותופרו בחוט משי דבן יש לחשוש לדעת רש"י שלא תהא שום תפירה למטה מג' ולמעלה מקשר גודל הכג וה"ה בכל מקום שתופר בחוט שהוא מין הטלית דחיישין שמה יקח אותו חוט לחוט הטלית: (ת"כ ס"ו מ"ו ובשם הגהות מיימוני):

באר הגולה
י' הנחה מיימוני
פ"ה חסד'
צ"ח לפיכך
סני':

שיעור

קף החיים

סיני לני ולכרשים אבל לרשי חסירס כיו חיבור. מ"א ס"ק י"ב. וכ"כ המאמר שם ודחה דברי הסכנסיג אוח ז' סבין איכא לספוקי גם לפי רש"י יעו"ש:

(ד) **סעי'** ו'. החופר חתיכה בגד וכו' ז"ל כנחות מ"י פ"ה מכל' צ"ח בשם מהר"ם וכו"ז צ"ח. ויע ליכר איהם שחופרין חתיכה מעיל כנפי הטלית שלא חב"א שום חסירס שחפרין ומחברין אותה לטלית למטה משלס ולמעלה ממלא קשר גודל. אלא החסירס החתומה ובגדדים חס"ס בסוף הטלית פחות ממלא קשר גודל והחסירס הטלית שצ"לדה השניה יהיו מרוחקים מסוף הטלית יותר מג' ע"ל. ופי' צ"ח דמיידי בטלית של משי וחופר פסקו המעיל במשי דחוט החסירס ממין הטלית ואיכא למיחש וכו' ע"ל ע"כ מי שמיני החתיכה בגד כנפי הטלית לחזק וטלית של שאר מינים שדרך לתפור בחוטין של אותו המין יבא חתיכה בגד גדול יותר מג' גודלן וניתן קצת החתיכה בקצ' הטלית שהוא סוף הכקף ואז אין צריך למדוד אם הוא למטה מקשר גודל. והנה החסירס למטה בסוף הטלית שהוא ודאי למטה מקשריג ולמעלה מג' אצבעות וסבין הנקב לא יחפור לחוט לסי' רש"י ז"ל ועיין לקמן אוח ז"ל:

(ז) **שם** וחופרו בחיט משי לכן וכו' משמע דאם החוט אינו לכן אלא כצבס במיני צבעונים אין לחוש ומוחר לתפור בו אפי' סביב הנקב ולמעלה מקשר גודל. ואפי' דפסק מרן ז"ל ס"ו ס' ס"ו' ס' שצריך לעשות הצ"ח מצבע הטלית. ואם כן אם היה בטלית. צבוע צמ"י צבעונים צריך לעשות גם הצ"ח כן. והי"ך מחיר לתפור בחוט צבוע למעלה מקשריג ה"ס לו לחוש ג"כ שמה ישייר מחוט האסירס לדעת רש"י. כבר חירן סמ"א ס"ק י"ג דאורחא דמילהא נקט שרגילין לעשות פליחות לבנים ע"ל. וד"ל כיון שרגילין לעשות פליחות לבנים צריך לעשות גם החופרים לבנים ממין הטלית. וא"כ כשחופר בחוט צבוע ליכא למיחש שמה ישייר [ועיין בדבריו לפיל על ס"ו פ' אוח ס"ין] נמשמע דאם אחד טעם בטלית. ששאר מיני צבעונים אפי' רואה למשוח הצ"ח לכן דחיישין שמה ישייר. ולא יחפור בחוט צבוע כמיט' המהח"ש. אמנם עכשיו שנוכחים בדברי סאריי ז"ל שכתב בשער הכוונות דרום ב' מדרושי' הצ"ח ובפניה פ"ה משער הצ"ח שצריך שכלציות יהיו לבנים ונחן פ"ה צבור. וכמ"ס מור"ם ב"ב ס"ו ס' ס"ו' כ"י אין נכונים לעשות צ"ח רק לבנים אף בגדדים צבועים ע"ל. נראה דמוחר לתפור בחוטין צבועין אפי' בטלית של מיני צבעונים דליכא למיחש לשמה ישייר כיון דאין עושין צ"ח כ"א דוקא לכן:

(ח) **שם** שלא חב"א שום חסירס למטה מג' ולמעלה מקשר גודל. דאם הוא מקום צ"ח ואפי' למטה שיבא

כמ"ס מאמר אוח ו' ח"ל וליכא למיחש שמה יפסלו החוטין וכשמתקנס יצ"ק זה החוט דאז ה"ו כלכחחיל דכל שצריך לספול צ"ח מחדש אם הוא פחות מקשר גודל פסול ע"ל. משמע דדוקא אם הקרע הוא פחות מקשר גודל דאין ראוי להפיל שם צ"ח ליכא למיחש שמה יפסלו החוטין וכו' אבל אם הקרע הוא בחוץ ב' שראוי להפיל בו צ"ח אעפ"י שיש בו צ"ח ע"כ חיישין שמה יפסלו החוטין וכשמתקנס יצ"ק זה חוט ע"ס ז' חוטין וכו' חפסה ולמ"ה וכו' דנקט מרן ז"ל וחסרו ואח"כ בטל וכו' משום דבשי' למיחר אפי' ואם נקטע וחפרו וכו' דאם מיידי דנקטע לגמרי כ"ו פ"ה. וס' נפסלו כן הצ"ח שהוא בחוץ וצריך לומר ואח"כ בטל בו צ"ח וכו' לכן ברישא נמי נקט וחפרו ואח"כ וכו'. וא"ל ה"א דנקט וחפרו ואח"כ בטל וכו' משום דאם קדם הקרע לפסול צ"ח מוכרח הוא שיחפור אפי' נשאר משכח כדי להניח הצ"ח למעלה מקשר גודל. לכן נקט ב"ה. לא כן אם קדם הפלה צ"ח לקרע ונשאר משכח שאינו מוכרח לחפור כיון שהוא כשר לכן לא נקט בב"ה. ועיין לקמן אוח ז"ל:

(א) **שם** לא יחפור לדעת רש"י. ודוקא כשקרתע למעלה מקשר גודל וכמ"ס סעי' ו'. מ"א סק"י. וכתב מהר"ם דאליכ' ליכא למיחש לחשש רש"י דאם משום זה אין ראוי להניח צ"ח ע"ל וכו' הפירמי צ"ח אוח יוד. שיש ועיין בדבריו לעיל א"י כ"ב:

(ב) **שם** לא יחפור לדעת רש"י. טלית שנקרע חוץ ג' ולא הגיע הקרע עד הנקב אשר הצ"ח חלו בו ולא נפסק. אלא נקטע מזל אחר והסני שלס מותר לתפור אותו. אך כדי ללחש שיטה רש"י יחפור אותו בחוטין שאינם ממין הצ"ח וכו' פ"ה. ואם נפסק לגמרי לא יחפור כלל ואפי' בחוט משי או קנבוס. כדב"ז ח"ב ס"ו שליו יעו"ש שפ"ה אוח ה. ועיין לעיל א"י כ"ב:

(ג) **שם** ואם נקרתע וחפרו וכו' פ"ה שנקרע כולו. צ"י לבוש ס"ו סק"ס. מ"ל ס"ק י"א. וכתב מהר"ם על דברי ה"א דר"ל דנקרע מן הנקב עד סוף הכקף ואינו מחובר למעלה מן הנקב לא צריך להפיל ע"ל. וכו' הפירמי צ"ח אוח י"א ובמשייז אוח כ"י ומס' שסקסש שם כס"ז דמס' יש מקום לספק זה דאם לא ניפל ממנו וכוא שלס מ"ב דרדיו רק שיש קרע מנקב הצ"ח ולמטה כי תפרו אמאי לא מחבו וכו' ע"ל. כן הקשה המאמר אוח י"א. וחירן דשאני הכא שהוא משום מקום שכלציות חלו בו וכל שנקרע מקום זה לגמרי ה"ו כאלו נקרתע כנגד משני צדדין לגמרי וזה הספק בלו פ"ה יעו"ש ועיין סכנסיג אוח ו' ומה שכתב עוד בפ"ז הוא לפי שיטתו בסקיד וחסירס כיו חבור אפי' בחוץ ג' כמ"ס הפירמי במשייז אוח כ"י. ועיין לעיל אוח כ"ד:

(ד) **שם** איכא לספוקי. משום דלרע"מ כמחן דפסקי חס"ב ולא נשאר קשר גודל. ומ"ס ב"ב לטולסו פירוש

באר הגולה

- א מחנה מ"א.
- ב רמב"ם סק
- ג מהלכות ציצית.

א"א שיעור ט"ז שחייב בציצית שיתכסה בה באורך וברוחב ראשו ורובו של קמן בהמתהלך לבדו בשוק ואינו צריך אחר לשומרו: הגב והזרועות חייב ציצית ודוקא כשהגדול לבשו פגמים ערלי ויואל זו לשוק, (כ"י בשם בן חנינ ובעם מוכר"ח):

אע"פ

קף החיים

פי' משער הציצית וז"ל דע כי כל ציצית הוא בחי' חיים כדוע וכו' זה ענין בחי' פליה קמן שאין בה עטיפה ראש וזרועות. אמנם הפליה הגדול הוא אור מקיף וכו' ולא שיעור הפליה כזו הוא כדי לכסות ראשו ורובו. נמצא כי הפליה אינו מלביש רק עד השליש חיה שהוא רובו של גוף האדם עד החזה אשר משם ילדא הטיק מאחוריו ומשם ואילך אין שם פליה. וזהו הטעם שהנשים פטורות מן הציצית עכ"ל. נמצא לפי דברי הרב ז"ל שכתב ט"ק אין שם עטיפה ראש וזרועות ומשמע כל עטיפה הנוף דיינו עד החזה י"ש בה. וכי כדריא בפטיה פ"א וז"ל אמנם הטיק הוא מעטיף את הנוף ולא את הראש עכ"ל מלאמר מעטיף את הנוף משמע מפנים ומאחור כי כן הוא דרך הסתעפה. ששיעור פליה קמן הוא כדי לסקוף כל הנוף מכל צדדיו פנים ואחור מן הטוואר עד סוף החזה חוץ מן הראש וזרועות ופליה גדול הוא כדי לסקוף הראש והנוף עם הזרועות עד סוף החזה פנים ואחור וכי הרב שם בפטיה פ"א ובשער הכוונות דרוש ב' וז"ל ונמצא כפי זה שצריך להקפיד בשיעור רוחב הפליה שיקוף כל ראשו וגם כל גופו עד החזה פנים ואחור ודי בזה עכ"ל והגם דכאן מדבר על פליה גדול היס בפליה קמן כי כיון שהוא רמו אל אור מקיף צריך לסקוף פנים ואחור כל אחד לפי בחינתו. אם ע"ז ואם ט"ק. ומ"ם הרב עד החזה הוא שם ועד בכלל דיינו עד סוף החזה כח"ס הרב עד השליש חיה וכו' ועוד בהב' אשר משם ילדא הטיק וכו' ומדוע כתיב הוא מסוף החזה עד למטה כדוע ב"מ בדברי הרב ז"ל פ"ה שם פ"א ובפ"ה שער כ"א פ"ב ובש"י ל"ה פ"ב ובד"מ: **ועיין** להרחיב ז"ל בס' לב חיים ט"ז ל"ט שכתב דכנטן ללא ריח יח' לביע' לשער בעיקר טיבית אמה וחצי שהם ל"ו גודלים באריך ואמה וחצי ברוחב ומה גם לסברה רבינו האר"י ז"ל דצריך לכסות גופו פנים ואחור ערד יע"ש. והא דנקט פנים ואחור י"ש לפרש דבריו ולומר דר"ל מלפנים ומאחור וחץ מן הזרועות והראש כחש"ל בשם האר"י ז"ל. והגם לפי הגר"א בדרוש ר' נפתלי מן אמה וחצי י"ל לנקט שיעורא לביע' דאפי' לאדם גדול ר' ז"ל השעור דכן משמע מדברי האר"י ז"ל דמשערין כל אחד כפי מדרשו כיון שהוא רמו לאור מקיף. ועיין מ"ם בן אי"ח פ' לך לך א"ח י"א וא"ח י"ב:

המורים מכל האמור ללא רוחב מזה ציצית אליבא דכ"ע ולהלל מספק ברוכות כשישנה בפליה קמן ומדור על קומתו כמו בע"ז ששעם בנדים ויסי' ארכו שיעור כדי לכסות מן הטוואר עד סוף החזה מלפניו ומה השיעור מאחוריו ורחבו כדי שיוכל לסדוק הדרין טאלל תחת אצילו ודיו ז' לה. (וא"ל למדור בכל פהם ששיעם פליה אלא פהם אמה ואח"כ ימדור על הפליה) או יעשה כמ"ם סרמ"ס אמה וחצי אריך ואמה וחצי רוחב. שם ל"ו גודלים. ואם הוא אדם ציני יכול לפתוח מן הרוחב כמו חמשה או ששה גודלים כאשר יראה הרוחב

לנף חוט הספירס עם הציצית. ט"ז סקיו. אבל כשהספירס למעלה מן ולמטה מקשר גודל אין לחוש שיקטנו לציצית כמ"ם ס"י י"א. ובציצית הנקב אסור לחפור בחוט לבן (חסיד) מ"א ס"ק י"ד. א"ח א"ח י"ד:

שם כנה. וסי' בכל מקום שחומר בחוט שהוא מין הציצית וכו' עיין מ"ם משם שסחפוק בפליה של מ"א ח"ס הציצית של אמר מומר לחפור דליכא למיחש שיצטנו או נאמר דלימא מפסקי ציצית של אמר ויעשה ציצית של מ"א ויצטנו עכ"ל וכו' פ"ה א"ח י"א. ולפי מ"ש"ל א"ח י"ב גם כאלו י"ש לחוש:

א) שיעור פליה וכו' ראשו ורובו של קמן וכו' ובסור כהב קמן בן השעם שנים וכי' הב"ח ופ"ז פ"ה א"ח ב' מ"א סק"א א"ר א"ח א"י ר"ז א"ח א"י ח"א כלל י"א א"ח ב' ח"ש"ל א"ח א"י לב חיים ס"י ל"ט וכחב שכן דעה מרן ז"ל יע"ש. שחילי יזחיס א"ח ב' ודלא כמ"ם ב"ם החי"ך פ' שנה לך כבן שם כבן שש:

ב) שיעור פליה וכו' ראשו ורובו של קמן וכו' הנם בענין מדה שיעור הפליה שחייב ציצית ומדה שיעור פליה קמן וגדול נחלקו זו הפ"י שבה פרי הארץ ח"ס ס"י א' כהב בשם ספר דרך חכמה ששיעור פליה קמן ב' רביעי א"ח באורך וחצי אמה ברוחב ושיעור פליה גדול שניכס ראשו ורובו בעטיפה ויניע עד החזה. וכו' ז"ל כהב שאין חילוק בין פליה קמן לפליה גדול ובשיעור השם בשניכס הוא אמה על אמה יע"ש. וכו' י"ד אכרן בהג"ס ופ"ך דף כ"ז ע"ז וכי' הכנה"ג בהג"ס בשם ס' הזרועות דף ט"ז דלענין שיעור אין חילוק בין פליה קמן לפליה גדול עכ"ל וכי' ב"ם ב"י ח"א ס"י ט"ז דשיעור הפליה הוא אמה על אמה ולא נפסד כ"ד ס"י ח' וכן כה"ס הרב פרי האדמה ח"א דף כ"ג ט"א שצריך אמה על אמה והאמה בה ו' פסחים ובספ"ה ד' גודלין מדורין ברוחב הגודל בפרק אמלטי שבגדול נמצא האמה כ"ד גודלין יע"ש. ועיין בדברי א"ח א"י ס"ן שם. זכ"ל ח"א א"ח י"א. סידור ב"ע דייני ט"ק א"ח ב' ובהם שם בזכ"ל דהרב נחמה בנב"א ד"ו ע"ז שיעור בנקט בן ט' אמה אורך וחצי אמה רוחב יע"ש והחש"ל כהב וז"ל ובסכמה רוב כפ"ו דשיעור פליה קמן הוא אמה על אמה בה כ' פסחים ובבב"ר מבי' לא יברך עליו ולא יא' זו בשנה לרי' ועכ"ס א"ח א"ן לו אלא קמן מזה מוטב שילבשו בלא ברכה ולא יך כל היום בלא ציצית ובשמןך בנב"א על פליה גדול יכין לפטור את הקטן עכ"ל ועיין מ"א על ר"ם ס"י ומחש"ס ועוד עיין מ"ם ב"ה ח' סוף א"ח כ"ז בשם החש"ל והעיקר מ"ם כאלו בסוף א"ח ז"ל א"ח ל"ו לחומרא בעלמא:

אמנם אהני אין לו אלא דברי האר"י ז"ל שדבריו דברי אלהים חיים ודבר ה' בפי' אמה ומהן שם בסוד שכתב בשער הכוונות דרוש א' מדרושי ציצית ושע"ה

מי הם החייבים בציצית וכו' נ' מקיפים:

באר הגולה א"א ע"ג דכתיב וראיתם אותו סומא חייב בציצית מפני שנתרבה מאשר תכסה בה וקרא א' מנחה מ"ג :

כף החיים

בציצית דף י"ד ע"ב ד"ה ולא צענים דכחו דלא שייך צפור
העטלה שהוא כלי לומר אחי אורח דכאוי נישא ואורח
דעלמא ומנעל ליה וכו' יע"ש. והסו"ס סוסיף להביא דברי
החז"ן כללו בביאור סמ"א פלמו בס"י שס"ב ס"ק פ"ז יע"ש.
וכתב שזה ג"כ כוונת הפרמ"ג בל"א א"ח א"י על מ"א
ס"י שס"ב ועל הסו"ס יע"ש. ומכאן קושא ז"ל דהא סעיפין
דינו של מהרי"ל ה"ל וכתב דל"ל שיהיו כהנפיים רחבים.
וסב"א הער"ה א"ח א"י ופ"ה א"ח א"י א"ל כר"ב פתח דברי
הביא קושא ספ"ו ה"ל וקס"א ג"ס הוא מחס"י סוג"ד דף
ז' פ"א ד"ס ויעמידנו וכו' יע"ש. ותיכ"ן ח"ל א"ל אעיקר
דמילתא איכא למימר דג"ס מהרי"ל לא נחזקו א"ל לכך שלא
יהיו פחות מ"ג על ג' אצבעות וכמ"ס המהר"ם ז"ל בס"י
ז"ל ח"ל דלא ליה אורח לשון מושאל הוא ז"ל ופיקר טעם
שיב"ו נכריס היסד ויסיב על כהנפיים ג"כ חורג צ"ר ולא
ש"ס רעושה אבל אורח דכאוי נישא וכו' לא שייך כאן לפי
מ"ס החז"ן בציצית וכו' סוג"ד בצג"ל לקמן וכו' יע"ש. ולפי
דברי הרב ז"ל נראה וכו' וכן יש להכריע לג"ד בדעת מהרי"ל
ז"ל מדכתב ס"ס לפסוק כהנפיים רחבים ולא יסיב שיעור
לרחבן. וא"י מדינא דלא ליה אורח אחינן על"ה איב"י ליה
לפרש"י שיסב רחב כהנפיים ויחר מחלל נקב ביה ה"א"ר
דמיונה מהס"א דשיב"ו דף י"ד ע"ב ומרש"י דכ"י שלא יסיב
כ"ה לאור לבטל לרי"ך שיסב העמוד מרובם על ספרן. ומדלא
אנמ"ד לן כמ"ס שיעור רחבן ש"מ דלא אחי על"ה מהס"א
דינא. ובדרכי ג' אצבעות ס"ג ולישנא בעלמא נקט דכתב
הרב ז"ל ע"ל. ח"ס לישב דברי הפ"י אבל כבר נכתבו לעיל
סוף א"ח ב' בל"ך לפסוק כהנפיים רחבים ס"ס הכחז מפ"ס:
(ז) **בענין** ברכה ס"ק ופ"ס וליב"ו כבר נכתבו בס"י
ח"י על סעי' ו' ופ"ס י"א יע"ש:

(א) **סעי'** א"י א"ע דכתיב וראיתם אותו סומא חייב וכו'
ס"ינא א"ס לובש פליה צ"ה חוב"ל אבל אין חוב
לקטו דב"א לאו חוב"ל צ"ה כ"א. שיהי א"ח א"י שחילי ויח"ס
א"ח א"י ואל"ה ב' ועיין לקמן סעי' ו' :

(ב) **שם** מהר"ם מא"ר הכנס ב"ה וכו' ופ"ס דיוכל
לכ"ך ג"ס בן עליכ"ה. אך שיב"דוק א"ח"ס החל"ס נמשמש
דין ו' יב"קס מאחר לדק"ס. פתחי עולם א"ח א"י ב"ס משא"ח
בנימין. והג"ס דברא"ס בהלכות חפ"ל"ן ס"י פ"ז ב"א מ"ס
גאון דסומא פסור מן הפ"ל"ן וג"ס מן כ"ל"ת יע"ש. סברה
ז"ל דהוי"ה כ"א ולא קי"ל הכי א"ל כ"ס מ"ן ז"ל ודעימ"ה
יע"ש בברא"ס ובפ"ס וי"ס א"ח ו' סג"ה"ג ב"ס"ס א"ח א"י
י"ד אהר"ן ב"ס"ס ע"ה א"ח א"י. ומ"ס הרמ"ב בס"י לב חיים
ס"י ק' א"ע דק"י"ל סומא חייב צ"ל"ת מ"מ לא יב"ך עליו
מ"ס דל"ה למ"ד סומא פסור וסב"ל. כבר נכתב על דבריו
בן א"ח פ"ס"ה לך ח"א מ"ן דל"ה ס"ס סג"ה"ג פ"ס"ס דסומא
מב"ך על כ"ל"ה ובמקום מנכ"ל לא אמרין סב"ל יע"ש.
ובפ"ס ר"ב פ"ל"ס ח"ב ס"י"ז ויכ"ה א"ן צ"עו"ח"ן לעיל ס"י
ז' א"ח ב' ב"ס כמ"ס פ"ו דבמקום מנכ"ל לא אמרין סב"ל
ויכ"ה ס"ס ס"י מ"ן א"ח ז' יע"ש. וכן מנכ"ה פ"ס"ס א"ל כל
צ"ע"ה ה"ר"ס"ל לפ"ס"ק דבמקום מנכ"ל לא אמרין סב"ל
ס"י

ה"ר"ס וי"ה"ה רחב"ה של"ס"ס גודל"ס ואר"ב ל"ז גודל"ן ומק"ס
ס"ק הכח"ה כ"א סוף העלמ"ה ש"חלמ"ע נוף ה"ר"ס
ש"חלפ"יו ש"ס מכו"ס"ס ח"ה"ה ה"ר"ה. וי"ס"ד ב"י"ס
מ"ח"ה"ה א"ר ע"ד סוף העלמ"ה ש"חלמ"ע ה"נ"ף. ש"ח"ס
י"ל"כ הפ"ס"ה ס"מספ"ק"ה צ"ן ס"ב וס"ר"ס"ה וצ"ן ס"ב"ר וצ"י
מ"ע"י"ס. כ"ד"ע:

ושיעור פליה גדול כ"א ש"כ"ס כל ה"ר"ס וכל ה"נ"ף ע"ד
ס"ק הכח"ה פ"ס"ס ואח"ר. כמ"ס"ל ב"ס"ס ה"ר"י
ז"ל"ס"ה. וא"ס ח"ס"ר מ"ס כ"ש"י"ר צ"ן ט"ז צ"ן ס"ק י"לכ"ט ב"ל
צ"ר"ס ולא י"ל ב"ו צ"ר"ה ל"ר"ה כמ"ס ה"ר"ס"ס וצ"י"ן לעיל
ס"י י"ד א"ח י"ג. ומ"מ וי"ס י"ח י"ח"ר לעלמ"ה וי"ס"ה א"ח"ו י"ח"ר
גדול כ"ד ש"י"ס ב' ש"י"ר ע"פ"ס"ה ל"ח צ"פ"ה ב"ו צ"ר"ה צ"ר"ס
ויב"ך ל"ס"ח"פ"ה צ"ל"ת כמ"ס לעיל ס"י ח' סוף א"ו כ"ז יע"ש:
(ג) **א"ס** ס"ס ה"ל"ת א"ר"ב י"ח על רחב"ו א"ו ב"ס"י"ך
וב"ה"ר"ף כ"ל י"ס ב"ו ש"י"ר פליה כ"ח ב"י"ד ס"י
ח' דמכ"י יע"ש. וסב"א א"ח א"י ז"ל א"ח פ"ו ויכ"ה
ה"ר"י"י א"ח א"י ב"ס"ס מ"ר"י"ק"ס. אבל ב"ס"ס ה"ר"צ"ו כ"ח דלא
מכ"י ויכ"ה ה"ר"ל ש"ס ב"ס"ס נחפ"ס ב"ס"ף דף ו' דלא מכ"י
יע"ש. וכן נ"ר"ס מדברי ה"ר"י ז"ל ש"ס"ב"ו לש"ו לעיל דלא
מכ"י. דכ"ן ש"כ"ו רמ"א א"ר מק"ף לרי"ך שיסב ש"ס מכל
ה"ר"י"ן ולא י"ס"ה מ"ק"ס פ"ט"ו. פ"כ לרי"ך לזכ"ר כ"ש"ח"ח"ן ב"ה
ה"א"ר ל"ק"י שלא י"ס"ה נקב רח"ב וי"ס"ה כ"ח"ה א"ו"י מכו"ס
צ"ל"ת א"ל י"פ"ה ב"ה ה"א"ר ע"ד כ"ד ש"י"ל ל"כ"י"ס"ו ב"ר"ס"ה.
או יס"ור ב"ה ה"א"ר כ"ד שיסב כ"ח"ה מכו"ס צ"ל"ת :

(ד) **א"ס** ג"ס כ"ל"ת ונחפ"ל ק"ה כ"ד"ך לוב"י ב"ד"ס וא"ר
ש"ח"ק"ל א"ן ב"ו כ"ש"י"ר כ"ח ב"ס"י ב"ה יעקב ס"י
ק"ו דכ"ן ש"י"ל י"ח"ס א"ח ב' ע"מ"ד"י ש"ח"ל"ן על ק"י"ר ה"ש"י"ע
ס"י פ"ו א"ח ב' א"ל א"ס כ"ס ב"ו כ"ש"י"ר וצ"י כ"פ"ר"ה
נחפ"ס מ"כ"ש"י"ר פ"ס"ר מ"ל"ת. ב"ה יעקב ש"ס ס"י פ"ו ויכ"ה
ל"קס ה"ק"מ וסב"א ב"ס"ס"ס ש"ס. ועיין ס"י י"ד סעי' ג'
ובדבריו ל"ס"ס. וס"י"ל מ"ה דלרי"ך לזכ"ר כ"ש"ח"ח"ן לע"ה ס"ק
ל"ס"י"ת ר"ח מ"ס ע"ל"ך ל"חפ"ר"ה ח"ן מן ש"י"ר כ"ל"ת כ"ד
ש"ל י"חמ"ט ש"י"ר כ"ל"ת :

(ה) **פ"ל"ת** קטן לא י"פ"ה ב"ו ב"ח ז"ר"ו"ה כמ"ס"ל ב"ס
ה"ר"י"י ז"ל פליה קטן א"ן ב"ס ע"פ"ה ר"ס
וה"ר"י"ת. ויכ"ה ב"ס"ס"ס ס"ק"ה ב"ס"ס ה"ר"י ז"ל וס"י"ו ב"ח
ז"ר"ו"ה א"ר"ב"ס כ"מ ש"ש"י"ן למ"ב"ה כ"ל"ת. אבל לע"ה ר"ק
כ"מ נקב ש"כ"ס"ס ב"ו ד"ר"ס א"ן ב"ו ש"ס דבר כ"ן ש"א"ן ד"ר"ס
נכ"ס"ה. ויכ"ה ש"ע"ה א"ח א"י ועיין בדבריו לעיל ס"י י"ד
א"ח י"ח :

(ו) **כתב** מ"ס כ"ס מהרי"ל ד"ס לע"ה כ"ח"ס"ס
רחב"ס דלא ליה אורח דכאוי נישא ודכ"ה נישא
ויבטל ליה ע"ל וסב"א מ"א ר"ס כ"ס"י ר"ז א"ו ב' :
אמנם כ"ר חמ"ד מ"ס ואר"ב פ"ז ז"ל ב"ס"י ז"ל והמ"ק
לעיל ס"י ח' ובש"ל"ה יעב"ן ח"א ס"י ק' וה"ר
ה"י"ס"ה ש"ה ב"ס"י כ"ל"ס"ה כ"א י"כ"ס"י ש"ס"י כ"ל"ס"ה כ"מ
ג"ד ל"ח"ס"ה ע"ד דברי מהרי"ל וכמ"א הל"ו מדברי ה"ס"ס

באר הגולה
ב שס ובריש
הריף ודא"ש בשס
החוס' ג רמב"ם
בפסק ג' מהלכות
ציצית

דוראיתם אותו איצטרך למעט כסות צילה (ע"ל סו"י"ח): ב ב נשים ועבדים פטורים מפני שהיא מצות עשה שהזמן גרמא: הגב ומימ' אם רוליס לעצמו ולבדך עליו הרשות בידן כמו בשאר מצות עשה שהזמן גרמא (תוס' והרא"ש וכו"ן פ"ב דר"ה ופ"ק דקדושין) אך מחזי כיוברא ולכן אין להן ללבוש ציצית הוהיל ואינו חובת גברא (אגור סו"י"ז) פ"י אינו חייב לקנות לו טלית כדי שיהחייב ציצית. ולקמן בס"י י"ע אמר בשם לו טלית מארבע כנפות (ולבשו) ג טומטום ואנדרוניום חייבין מספק ויתעטפו בלא ברכה (פ"י טומטום לא נודע אם הוא זכר או נקבה ואנדרוניום יש לו זכרות ונקבות): (הגב ולפי מה שכתבו נשים לבדך בחלות עשה שהזמן גרמא גם

בפ החיים

לומר שחייב לוקח לעצמו טלית שאינו חייב כמ"ש סו"י כ"ד. ומכ שקרא אותו חובת גברא לפי שאלו כל ללבוש בגד זה ד' כנפות חייב לספול זה ציצית. כמבואר בס"י י"ט טור וכו':

ומזה נחבאר לנו דלצית חובת גברא. ולא חובת גברא. וחורויכו לקולא. חובת גברא לקולא למעטיו כלי קופסא. שכל זמן שאינו לובש סלית אעפ"י שיש לו ד' כנפות פטור מן הציצית. וכמ"ש בס"י י"ט. ולא חובת גברא שאינו חייב לקנות לו טלית כדי שיהחייב ציצית רק אם יש לו טלית זה ד' כנפות ורואה ללבושו חייב לספול בו ציצית. וכמ"ש בס"י כ"ד טור ופ"י. ועיין מה שכתבנו שם על סו"י כ"ד סעי' א' בס"י:

ז) שם טומטום וכו' ויתעטפו בלא ברכה וכו' לפי שיטת הרמב"ם דפסק דאין הנשים מזכרות על מיע שהזמן גרמא כצ"ש הס"ר והב"י. ומרן ז"ל פסק שהרמב"ם כמש"ל הוא ד'. לפיכך הכא נמי כתב מרן ז"ל שיתעטפו בלא ברכה ומורים ז"ל כתב בהגה ולפי מה שכתבו הנשים וכו' גם הם יצרכו. ועיין שכתבנו בס"י שחמ"ס על דברי מורים הללו דלדך ויבדך האנדרוניום מעטס דהכא הנשים וכו' למיד אנדרוניום בריה בפני עזרה וכן הקשה העו"ה הוא ו' וכחז העו"ה דרמ"א ס"ל כמיד ספיקא הו' יעו"ש אבל המלמד הוא ב' כתב דרדרי רמ"א חזקים ונכונים ואח"כ כמ"ש דלמיד פסק איש ופסק אשה איש ממ"ד יכול לבדך למיד דהנשים מזכרות. ולמיד בריה בפני עזרה גם הם יצרכו לפי שיטת זו דלמח יגרעו מהמים דאעפ"י שסם פטורים לכ"ע אפ"ה מזכרות לפי דיעה זו אי"כ אנדרוניום נמי אף אם הוא בריה בפני עזרה יכול לבדך לעפ"י שהיא פטור דמאי שנא סיפור זה מהם עכ"ל. ועי"ה. ועיין ברדכי סו"י הרי"ט הוא ג' ופ"ה"ה הוא ג'.

ח) שם בהגה, ולפי מה שכתבו הנשים וכו' כתב הרד"י הוא ב' ח"ל שמעתי משה קדוש כרז המובהק אלעזר נחום שהיה ממחשק לדעת ר"ה דנשיכ עשוה מ"ע שה"ז ומזכרות. אם כשעושה הני מיע שה"ז הוסיפו עליהן עובדות על כל חוס"ף עכ"ל. וסיד העו"ה הוא ב' ופסק דעובדות הנשים ג"כ בניה לאנשים יעו"ש:

ט) שם בהגה. גם הם יצרכו. אבל אין מציאן אחרים בזכרנהן לפי שזכרנהן רשות. פרמ"ג א"ל הוא ב' פתחי עולם הוא ד':

ג) סעי' ב נשים ועבדים פטורים וכו' ואפ"י מהלכשים בעליה שיש בה ד' כנפות אי"ל לספול בה ציצית. ר"י הוא א' בן א"ש חי פ"י לך לך א"י ח"ג והוא פסוק: **שם** כנסה. ומימ' אם רוליס לעצמו ולבדך עליו הרשות בידן כמו בשאר מצות עשה שהזמן גרמא. הא דמזכרין הנשים על מיע שהזמן גרמא הוא סברה ר"ה וכו"הו דבריו החוס' והרא"ש בפסק בהרא דר"ה ל"ג ע"ה ופ"ק דקדושין דף ל"א ע"ה. וכתבו שם החוספות בפסק בהרא דר"ה והרא"ש בפ"ק דקדושין דסרליות שלו קלה רחיוות יעו"ש. וכו"ן פ"י בהרא דר"ה ובריה פ"ב דסוכה סוכה לדברי ר"ה יעו"ש. אמנם הרמב"ם ז"ל כתב בפ"ג מהלכות ציצית דאין הנשים יכולות לבדך בדבר שהן פטורות וכחבו שם הנסוח שכן דעה רש"י. כמבואר כ"י בב"י וכן פסק מרן ז"ל בב"י כדעה הרמב"ם ז"ל משום שפך זכרות להקל. וכן פסק בש"ע ס"י חקפ"ט סעי' ו' אבל הרד"י בס"י הרד"י הוא ב' כתב דבהחילת ערער על מה שכתבו הנשים בחז"ל בב"י לבדך על הלולב ביון דק"ל כבורא הרמב"ם ומרן ז"ל וסם פסקו שלא לבדך. ואחר זמן כל ילדו קונטרס מרבינו יעקב ממרו"ש שהיה שאל מן השמים ומשיבים לו. ושאל ע"ז השיבו לו שאלו בלא לבדך על לולב ושופר הרשות בידן יעו"ש סע"ס. וכו"הו דבריו הו"ל בחז"ל בלי זכרות הוא נון. וכיכ החיד"א בפסרו יוסף אומ"ר ס"י פ"ב ח"ל ולענין הלכה אני הרל מעת שראיתי מה ששיבו מן השמים לר"י ממרו"ש כמו שכתבתי בזכר"י שם. נהגתי לומר לנשים שיצרכו על הלולב וכמנהג קדום וכו' והנה דמין פסק שלא יצרכו גראס דאלו מרן ז"ל היה רואה בחשו"ר וכו' ודאי דהיה פוסק כן וכו' ולא שייך לא בשמים הוא וכו' עכ"ל יעו"ש. וכו"הו הו"ל בחז"ל בחז"ל הוא י"י. ופוד עיין מש"ל הוא ב' דבמקום מנכא לא אמרינן סב"ל:

ה) שם בהגה. אך מחזי כיוברא ולכן אין להן ללבוש ציצית וכו' ופוד יש חשש ואיסור משום לא יכיה כלי גבר על אשה. לבוש סעי' ב'. ובדברי הרא"י ז"ל בשער הכו"י שכתבו לטוב לפי סו"י פ"י הוא ב' מפרש שאין הנשים שייכות במצוה זו יעו"ש. וכיכ בן א"ש פ"י לך לך הוא י"ג. ועיין לקמן סו"י ל"ח הוא פ"י:

ו) שם בהגה. הוהיל ואינו חובת גברא. פ"י שאינו חייב לוקח לעצמו טלית כמ"ש ר"ה סו"י כ"ד. מ"ה סק"ב. וכיכ סעי' תק"ג. מאמר הוא א". ומ"ש בש"ע סו"י י"ט סעי' א' ציצית חובת גברא הוא. בל לאסוף ממיד כלי קופסא חייבין ציצית כמ"ש סעי' שם סק"ה. אבל לא כל

באר הגולה
ד סוכה מ"ג
א מנחות מ"ג
וכר' שמשון.
ב צפי' מהלכות
ציצית והנחות
מיומנוי בשם רש"י
ג גרש' הל' ציצית

גם הם יזכרו) (דברי עמנו) : ג ד קטן חידוע להחטפם אביו צריך ליקח לו ציצית לחנכו: הכס ודוקא כשודע לעטוף שני לוליות לפניו ושנים לאחריו (הג"מ פ"ג) ויודע לאחוז בלוליות בידו בשעת ק"ש (מרדכי כ"ט לולב הגזול):

יה זמן ציצית. וכו' ג' סעיפים:

א א לילה לאו זמן ציצית הוא ראשית מוראותם אותו ב להרמב"ם כל מה שזובש בלילה פטור אפילו הוא מיוחד ליום ומה שזובש ביום חייב אפילו מיוחד ללילה ג ולחרא"ש כמות המיוחד ללילה פטור אפילו לזבשו ביום וכמות המיוחד ליום חייב אפילו לזבשו בלילה: הכס וספק ברכות להקל ע"כ אין לברך עליו אלא כשזובש ביום והוא מיוחד גם כן ליום (הגהות נוימור) ואחר תפלת ערבית אע"פ שעדיין יום הוא אין לברך עליו (פסקי מהרא"י

סי

קף החיים

עיקר עטם המשיז ועד ים הכסר י"ב מס' הרמ"ן וי"ב בן חיה פ' לך לך אות י"ח להחיד כמ"ס המשיז וי"ב פחיע אות ב':

ג אם עטש לילה בבכה. אם בשנוי עטש ויל דכשרים הכס. אבל אם עטש בחזר ככה חזר עטש וי"ב פחיע אות ב'. עוד נסתפק אם הפרמץ אם יחד כמות ללילה ועטש בו לילה דפטור או ואח"כ נמלך ויחדש לכסות יום או כוס חולמים הואיל צעה ששאלן סיחכ פטור או דילמא כיון דלאו מחוסר מעשה לא כיו חולמים, וכניחו צ"ע, ובחשו' נאזה דשא סי' ס"ב ככרוע ראין חילוק. בין נעטש בפסיל לבין נעטש צעה שסיחכ פטורא שלא ללך דנכסכו שייך חולמים ופסיל פ"ח. וסבילו פחיע שם:

ד כמות יום שיחדו ללילה וחדר ויחדו ליום כשר ויכול לברך עליו, ואין בו משיז חולמים. נאזה דשא שם סי' ס"ד פחיע שם:

ה כמות צה ד' כנפיה שבים בו כלאים בשפס שלו ועטש בו לילה ואח"כ חקר הכלאים ממנה. י"ל דכוס חולמים כיון דצעה עשייתן לא קרינן בה אשר חכמה בה פחה שאין לנו כלאים ואפילו נאמר מן החורס מותר כלאים עשה רק מדרבנן, מ"מ מדרבנן היא חולמים. פרמ"ז שם, פחיע שם: ו כמות המיוחד לאשה אם מחטפם בו איש מסתפק חמיר משה או רשאי בלא לילה יערה. וסבילו פרמ"ז בל"א אות ג' פחיע אות ד'. ע"כ יש לעטוש בו קין אחז עגולה כדי להגלל מן הספק. ועיין עוד לקמן סי' י"ט אות ד':

ז שם בסוכה. וספק ברכות לכול. על כן אין לברך וכו' מבוא נראה דכל במקום שאומרים סביל ר"ל שלא לברך מספק כלל וסול"ת ערוך כיון דברכות דרבנן ויש חשש דלא חשא זכ"י ע"כ אין לברך במקום דלויא ספק. ויכ"ז אגן בעניוהין בסי' ד' אות י"א בשם רמ"ב דבוחא יעו"ס: והיכא דלויא ס"ס במילי דברכות. יש אומרים דמנכרס, הכה"ד סי' ל"ז. בני חייא סי' שפ"ז וסבילו יד מלאכי בכללי דריות אות ח"צ ויכ"ז כר"ב בני חייא ז"ל בסי' ר"ד ויכ"ז בלח"מ ס"ד מהלכות ברכות ס"ז לרעה הרמב"ם ז"ל ויכ"ז בסריח בל"ח סי' פח"ט סעי' ז' וי"ז הכע"ס בל"ח סי' ק"ח אות ז'. מלמיר סי' י"ז אות ג' ויש אומרים דאין לברך אע"פ דלויא ס"ס. כר"ב לחם חמודה בסלכות לילה אות א'. ויכ"ז משאח תשכ"ז ח"א סי' א' עד דלויא תלת ספקי' ויכ"ז ספרמ"ז ביו"ד סי' ח"י במשיז ס"ק ע"ז ויכ"ז סמיר"ל

י סעי' ג. קטן חידוע להחטפם וכו'. והוא קטן י"א בן חשבה שנים. וי"א הפקח בן שש שנים ואינו פקח בן שבע עיין לב חיים סי' ק"א וי"ב בן א"ח פ' לך לך אות י"ד. ויש שכתבו מכהניט וי"ב שנים לר"ח לחנכו. וכו' לדבר ג' שנים ויכ"ז לנס ערלים ובשגב הכי וכו' חס"ל אות א' שפ"ח אות ד' כר"ב. והיינו דוקא פחות מכן י"ג אבל מייג ואילן חייב בלילה כגדול. שכתב' בהנסי"ט אות ב'. ע"ה אות ז' חס"ל שם בחילי יוח"ס א"י ז'. ועיין בדבריו לקמן לס"י ע' אות ז':

יא שם קטן חידוע להחטפם וכו'. גם יזכרו עליהם כדי להסלמד כמו בחינתן שאר מלות. לבוס. ויכ"ז שכתב' שם א"ח ג' בשם ספר המספר. פרמ"ז ח"א אות ג' בחילי יוח"ס א"י ז'. פחיע אות ט':

יב שם צריך ליקח לו לילה וכו' מלשון זה שאלמר ליקח לו לילה ולא אמר ליקח לו עליה משמע היינו דוקא אם יש לבן בגד של ד' כספות צריך אצלו ליקח לו לילה כדי לחנכו במלוא אבל אינו חייב ליקח לו בגד צה ד' כנפיה. ויכ"ז מהרל"ה אות ב'. בהנסי"ט ב"י. אבל המרדכי כתב סוף פ' גולב הגזול וסבילו ב"ח על שם סירושלמי דלצ"ו צריך ליקח לו פלית וכחז דזס נמי כוונה כסור יעו"ס וסבילו מ"ה סק"ב. מיכ"ס כתב כמ"א ועיין ר"ס סי' ג'ד דלויא חוב"ב יכ"ז ויכ"ז ר"ז אות ד' ופרמ"ז שם. ועיין מהר"ש. ומ"מ אביו חייב להסיל לילה לכל בגד שיש לו ד' כנפות שהבן ממלגב בו כיון שכבר הניט לחינוך. ר"ז שם. פרמ"ז שם ויכ"ז פחיע שם:

א סעי' א'. לילה לאו זמן לילה הוא וכו' ומ"מ מותר לל"א לר"י בליל צהה בלילה עם הלילה ולא כיו משיז. שם כיו סבנר והנסי"ט. ב"י לבוס ט"ז סק"א פחיע אות א' ויכ"ז לפיל סי' י"ג אות ב' בשם רמ"ב פוסקים יעו"ס:

ב שם להרמב"ם כל מה שזובש בלילה פטור וכו' אבל מ"מ מותר לעטוש לילה בלילה לפלית המיוחד ליום אפי' לרעה הרמב"ם ז"ל דס"ל פלית המיוחד ליום אם לזבשו בלילה פטור. ולא כוס חומים ודוגמא לדבר אין מחוסר זמן לבו ביום וזמן ממילא קלח"ה פרמ"ז בנשיז אות א' וסבילו פחה הדביר אות א' [י"מ] עוד דלויא ספקי' להכשיר מדברי בלגוס סי' חר"ב סי' ג' מסוכה שעיין בניה חתח סג"י יעו"ס. וס' בשלגות חילא. לא הכיו דל"ס אלא להחזיק עוד בדברי הסב"ס גם במקום אחר וד"ל

(T)

באר הגולה
ד' הרא"ש ס'
נפול

ס' קריא) ובליל יום כפורים יתעטף בעוד יום ויברך עליו (תשצ"ז): ב - סרינים אע"פ שאדם ישן

נרם

בף החיים

ליבשים לציח בחפלה ערבית, אמנם כשלושים סתלים בערב יוכ"כ לובשים לחו קודם שקיעת החמה ומברכים עליו וכמעט בשם מסרשיי שבעיד על מר אביו ז"ל, וכן יש לכל אדם לשמש בן כיון שבזו סילס ים בחי' עיטוף בפליח גדול, וגם כדי להפלה כל חפלות יוכ"כ באינם וביראה וחבא עליו ברכה טובה ;

(זו) כתב מנחם פזרים בח' ס' ק"ו, דמכ טוב לקיים מצוה לציח בנ' באב בשליח קטן בלגד בלוחו סיום וכו' ובהנהיג ככון הדבר שלא ללבוש פליח גדול בשחרית ליועד סידור וכו' יעו"ש, והביאו שצ"ח אית ד', אמנם מנסג ביה אל יכבד להפלה שחרית ט' באב בליציח וחפילין רשיי ור"ח כמו שאר הימים כמנהג הרש"ש ז"ל הביאו הברכ"י ס' הקניא א"י א' וטעיה שם א"י ז' ואין חילוק בסדר ההפלה וכוונה לציח וחפילין וברכותיוס וכוונה ההפלה משאר הימים, רק אחר עליו לשבח מביא השמש אפר מקלה ולוקחים ממנו ונוחים על מלחיהם ואומרים כל דבר סקויה מהחילס ומד ס"ף, וגם בחפלה מנחם לובשים לציח והפילין כמו שאר הימים אין הפרש, וכמעט רוב בחי כנסיות של עיר קדשיו ירושלים חובצ"א עושים בשחרית כן כמו ביה אל יכבד ויסייר שוכה לרחוק בשמחה וירושלים ובנין דיכ"ס צב"א, ועיין לקמן ס' יא אוח ס', וס' יא אוח כ"א :

(ז) סעי' ב', סרינים אע"פ שאדם וכו' כתב בהגמ"י פ"ג דלכרמב"ם שסובר כסוף לילה ביום חייב ים לחוש בסרינים שים לסם ארבע נקפות ומחכס"ס בהם בבקר וחייבים בליציח, ושמעתי שרבינו אליהו סיה עושה לסם בליציח, מיכ"ס פירש שריח פער סדין בליציח אפי' כשהוא כסית יום עכ"ל והביאו ז"י וכחז חז"ל ומנסג פשוט שלא להסיל לציח לסרינים בין סם של פשחן בין סם של אמר ולא פסקק אדם בדבר עכ"ל, וסביד מ"א סקיג וכחז חז"ל ושמע"א לא ידענא למס יפמרו של אמר ובספר ירמיה כחז ג"כ שחייבים וכו' ובחוספות (מנחות) דף מ"א ע"א כחז דגבי לציח אין לחלק בן כעשה ללבוש עכ"ל, וסיום דבסדין של אמר יעשה קרן אחס עגולה לפטור מליציח אליבא דרע עכ"ל, פרמ"ג א"א אוח ג' וביכ ר"י אוח ס', חסיל אוח ב', עמודי שסלחן על קיצר שש"ע ס' ט' אוח כ"ג, בן אוח ס' לך לך אוח י"ז, וכחז שם ספרמ"ג אכל בסדוים של פשחן אז של אוח מיינס אין לקפיד, דים אומרים דאין עיסקן לפשחן כלל ע"א עיין ס' י"ג סעי' ו' (ובדריט שם על סעי' ב' אוח ו') ושאר מיינס ו"ל דכמס פוסקים סוברים שסם מדרבנן, ואליבא ס"כ שמא פטורים מן החורה ושם אכלס כסית כמיוחד ללילס פטור ביום, וכל שים ב' ספיקות מן החורס אף דרבנן רק ספק אחד פטיר דמי, עיין וי"ד ס' ק"י צ"כ עכ"ל, (ועיין צ"כ ס"כ ביוד ס' ק"י דר"י ס' ס' בלרור ובקצור אוח פ"ו, ובס' זכחי לזק ס' ק"י דר"י ס' י"ח, ועוד עיין שם ב' זכחי לזק ס' ס' פ"ז שכתב מנחם ס' דעבדין ס'ס מפלוגתא דרבוותא, ועוד מיי"ש בס"ס ל"ה שכתב דעבדין ס'ס אפילו בסבנא דחורס ואפי' נגר מרן ז"ל יעו"ש, שכן פסק להלכה ולא כים חולקין, ואכמ"ל)

ועוד

בשניל סספק שמא שסקע החמה באמצע סהפלה וסוף מעוסף בליציח כיון דלא ים ספק ברכות אלא ספק לבישה מליח אחר סקיעת החמה ואין לחוש לזכ סספק :

מנהג ביה אל יכבד להפלה מנחם בפליח וחפילין וכוונה נשאר עליו לציח וחפילין עד אחר גמר החורה ובערב שבה מחפילין מנחם בפליח לבד וגשאר עליהם בליציח עד ששושין קבלה שבה, דהיינו בהחילה אומרים מזמור לדוד סבו ל' וכו' ואח"כ אומרים באי כלס ג' פעמים ואח"כ אומרים מזמור סיר ליום סשבה וכו' ומזמור ס' מלך וכו' וכל זס מעומר ואח"כ חורים לומר מזמור לדוד וכו' ומקופים צו אס חסיהם שבצ"כ כדי לסמך"ך אור מקף ואורגרים באי כלס ג"כ י"פ ומורים לסקף פעם שניה ואומרים מזמור סיר ליום סשבה וכו' וס' מלך וכו' ואח"כ פוסקים סתלים חיף, ואפי' דרכה אמר בשער הכוונות דרוס קב"ס דף ס"ז ע"ד לסקף ססולחן שבצ"כ שעליו י"ב לחשים של שבה, ביה אל יכבד שבוך ע"ד קדשיו ירושלס חובצ"א נוהגים לסקף חסיהם שבצ"כ סכנסת, וכן נוהגים ג"כ אכשי ביה אל יכבד סברחותו ירושמי :

(ג) שם בהנה, ובליל יוכ"כ יתעטף בעוד היום גדול ויברך עליו, וביכ בבנהיג בסג"י בשם מכריי וי"ל ס' קריא וקרי' שכן נוהגים באשכנז להטעמף מצעיד יום ולברך, (ומ"ס סכנס"ג שכן זכורני שכתב כר"א' בס' לציח וכו' עיין מ"ס עליו יד אכרן בסג"י) וכן העיד מסרשיי ז"ל בשער הכוונות דרוס יוכ"כ על מר אביו מסרחי ז"ל סס"ס מהטעמף בליציח קודם שספקק החמה ומברך עליו, וכן נכס סוף ז"ל אחריו, וסביד יד אכרן בס"י הר"י סגס"ט, ברכיי סס אוח א' סלמי חנינא דף ש"פ ע"ד, זכ"ל מ"א אוח ט' בשם נכס פוסקים, וכחז דלא כסחי יעו"ש :

(ד) שם בהנה, ובליל יוכ"כ יתעטף בעוד יום וכו' אכל בליס אין לברך, על פליח אף כמיוחד ליום, פרמ"ג בס' חרי"ס בא"א אוח ד' זכ"ל שם וביכ מסרחי שם ב' סכוונות דרפ"י בליל יוכ"כ שים בחי' פליח אין לברך לברך עליו יעו"ש, וסביד י"א סם, וכחז שם הברכ"י דהמחלחר בליל יוכ"כ עד הלילס כדי שלא יברך כיון כסוף לפטור סלסור, וסו דאין סוס פיקוקי לברך כיון דמסרחי ז"ל מברך כלמס כעד סעיד צ"ט מר שמואל זלס"ס עכ"ל, והביאו סלמי חנינא שם זכ"ל שם ודלא כסחי ;

(ו) שם בהנה, ובליל יוכ"כ יתעטף וכו' בב"ח כחז ספסם לסדמות למלכ"ס, והביאו מ"א סקיג, וכחז סחסי"ס לסיוח סססי"מ מעיד לפניו יח' ים לך פס בארץ כמלכ"ס לובשים לבנים ומחטפפים לבנים, כרי שמוכיר סס"מ גס סעיטוף עכ"ל, מיכ"ס לפי דברי הרריי זלס"ס בשער סכו' צ"כ הלילס ים בחי' עיטוף בפליח גדול כאשר יעו"ש, וכמע"ל, ומנסג ביה אל יכבד כולס מחטפפים בפליח גדול צ"כ בליס ים מהס אשר נשאר עליהם ספליח עד בבקר ומחפילין צו שחרית ומוסף ומנחם ונעילס, אכל לא ערביה צמו"א יוכ"כ מפני שסחלקס אוחס בבחינה, וסוי נשאר לילוח ואין

בהם בבקר אין מטיילין בהם ציצית: ג' ה' מאימתי מברך על הציצית בשחר משיכור בין תכלת שבה לבין שבה: ואם לבשו מעלות השחר ואילך י"ז למצדק עליו וכן נוכחין (מרדכי פ"ב דמגילה) ואם לבשו קודם לכן כגון בסליחות לא יברך עליו ובשחר היום ימשמש בו ויברך (תשנ"ז):

ציצית

כף החיים

סברא זו בסחם. מינו אח"כ כחז י"א שאין לברך עליו לכתחילה אלא משיכור בין חכלה וכו' וכי איר אוח כ' דיש לסחצור, קיור ש"ס ס"י ח' אוח ע"י, ובפרט לדין דלחכא דמין סמכין ודעחו דעה עליון להחמיר מיכו בחורף אם השעה רחוקה המיקל להניח מטיה ואילך אין גוערין אוחו. כמ"ש הפרמ"ג בל"א אוח ד' וכיבאו פתחי עולם שס;

(כא) **שם** בהגהה, ואם לבשו מעלות השחר ואילך וכו' כחז מ"א סקיד ונראה לי דה"ה בערב עד א"ח הכוכבים עכ"ל, ופי' דבריו המחמ"ס ח"ל כיון דהנחה רמ"א ז"ל נצטע מחמדרו וכו' סי' ד"ל כן גם בערב עד א"ח הכוכבים עכ"ל, וכחז הפרמ"ג בל"א אוח ד' ומיירי שערין לא הפלל ערביה דלית הוי כחרתי דסחרן אחרדי יעו"ש, וכי ר"ח אוח ח', וכל זה לדעת המרדכי דס"ל דיוכל לברך לכתחילה מעלות השחר ואילך אבל מן ז"ל דס"ל דלית יכול לברך עד שיכיר בין חכלה ללנן לא גילג דעחו אם יוכל לברך ג"כ אחר שקיעת החמה כל זמן שמכיר בין חכלה ללנן, או דוקא בשחר דלית יומא וחשיב יום לשחר מילי חשיב לית יום נמי לענין ציצית ויכול לברך משיכור בין חכלה וכו' אבל בערב משקיעה החמה ואילך דלית לילא וגם כל זמן בין השמשות הוא ששק שחא הוא מן הלילה אינו יכול לברך ואפי' מכיר בין חכלה ללנן וי"ע. מיכו כבר כחזנו לעיל אוח י"ב שס' הפוסקים והא"י ז"ל דלסיר להעטק ציצית משקיעה החמה ואילך ואפי' בל"א ברכה, ואפילו אם יסתפק לו אם שקעה החמה דלחכא א"ס שחא לא שקעה ואם חמלא לא שחא שקעה שחא הלכא כחזי דיוכל לברך כל בין השמשות עד א"ח הכוכבים אפי' לא יברך כמש"ל אוח ז' דס"ל אפי' סיכא דלחכא ס"ס יעו"ש:

(בב) **שם** בהגהה, ואם לבשו קודם לכן כגון בסליחות לא יברך וכו' ואם פעה ובינך קודם פלוח השחר ש"ב לא יברך. דלחכא"ש כס"ה המיידה ליום אם לבשו בלילה חייב כמ"ש בסע"י ח' וסב"ל, וכי עמודי השלחן על קיור הש"ע י"ט אוח י"ד שס' מ"ב, פתחי עולם אוח ח' שס' פ"ה, וכי"א אכן צענויות לעיל סי' ח' אוח ס"ב שס' בהס"ל אוח ט"ו:

(בג) **שם** בהגהה, היום ימשמש בו ויברך, לכן ההשנ"ך צ"ל ימשמש בו ומניח על ראשו ומצדק וכי"א א"ר אוח ו' וכי"א עו"ה אוח ח' שס' תשו' בנימין זאב סי' קל"ז. ועיין מש"ל סי' ח' אוח ס"ב ש"ס מחלוקת דבז ור"ל שהמרדכי דב"ל תפילין כתב שס' ר"י דלא דמי ציצית לתפילין, דתפילין ליכא חיוב למשמשן דלא סגי בלאו הכי יולא נמי גבי ברכה בהכ"ה אבל גבי טליה דלבוש וקאה קאה נראה דלריך להפשיטו ולחזור וללבושו ולברך עליו עכ"ל, וכן ראוי לעשות מי שלבש טליתו קודם אור היום ולא צירק עליו כמו בסליחות וכדומה, או אפי' ציוס כגון ששכח ולא צירק על הטלית ואח"כ

ועוד ליכא ספק שלישי דשחא הלכא כמיד און חייב ציצית אלא דרך לביש ולא דרך כעס כמ"ש דר"מ אוח ב' ומ"א שס' שס' המרדכי, וכי בן ח"ח שס' וס"ס ח"ל וע"כ אין להקפיד בדיוט של שחר מייט, אבל בשל למר אפי' דיש בו ג"כ ס"ס כיון דאפשר לחקן בנקל בקרן אחת ענולא לא סמכין בליכור חורס על ס"ס זה עכ"ל, ולע"ד נראה השעס כמ"ש ברב זמני לרק שס' כמ"ש כ"ע שס' סדר חליכו רב ז"ל בשחר ח' דף מ"ח ע"א וברב נחפס בכסף סי' ד' דף ל' ע"ב והערה בל"א סי' פ"ג אוח ב' בסופו דכל מירי דלית ביה פסידא ואין ליה חקנה לא מחורין לכתחילה כמ"ס יעו"ש, ובכא נמי בדיון של למר כיון דלית ליה חקנה בקרן אחת ענולא וליה ביה פסידא לא מהריקין לכתחילה כמ"ס אבל בשחר המינין כיון דלית בכו ג' פנקות יכ להחיר, ומ"ש א"ר אוח ד' שחא בניליון ש"ע ח"ל הוואיל ואין החחלה השמיטו ציוס לא מיקרי חשמיס יום כלל אפי' להרמ"ב עכ"ל, זה אינו דפעמים ארס מחכסס בדיון ציוס עצמו כגון שחא לו סיכא בל"א היום או בשלש היום וא"כ הול ההחלוח ציוס וע"כ י"א לחכר כמש"ל:

(יח) **סעי'** ג' מאימתי מברך על הציצית וכו' לא נוכל למלוא זמן מוגבל לזה השיעור בין חכלה ללנן כי הכל לפי המקומו והזמנים, כי בקיץ יש זמן ארוך מעלות השחר עד יציאת השמש על הארץ ובחורף הוא זמן קצר כי לפי חשבון אורח זמן הו"י כ"ס אורח זמן מעלות השחר עד פלוח השמש על הארץ. כידוע וכיכר צמחא פמח"ס דף י"ז ע"א טוביו של דקיע אחד כעשרה ציוס, ויעו"ש במפרשים ומ"א סי' ס"ט סק"ב ובדבריו לשם, או' ד' ואכמ"ל, וכאשר יוכיח זמן עלוה השחר ארוך כמו בקיץ לא במהרה יכר אור היום לא כן בחורף שזמנו קצר, ומכאן עיר קרשני ירושלם הוצי"א לשער שס' אחת קודם א"ח גוף השמש על הארץ כל זמן צמחו בקיץ ובחורף יוכיח וכפי שחושבין זמן הכן החמה דכיוט א"ח השמש על הארץ (ולא כחזי חל"ה סי' ל"ז) כך חושבין זמן ברכה ציצית ותפילין שיכיה שעה אחת קודם, ועיין לקמן סי' ח' אוח י"ד:

(יט) **שם** משיכור בין חכלה שס' ללנן שבה, בימי החורף שמי עננים כס' ולא יכיר היסב אם כחז בין חכלה ללנן לענין פלוח, ולא כשעיר שיכור חזירו כרנול עמו קאה לענין חפילין מיתר להניחם כיון דקיי"ל לילא זמן חפילין ומדרבנן הוא דלסיר שחא ישכחם וישן כס' הול ספיקא דרבנן לקולא וכו', ש"ח שאל ומשיב מ"ג ח"ב סי' קס"ב, וכיבאו פתחי עולם ח' ו', ועיין בל"א שחא"ה ובל"א כ"ב:

(ך) **שם** בהגהה, ואם לבשו מעלות השחר ואילך י"א דמצדק וכו' זה סברה כמרדכי צ"ב דמגילה וכיבאו צ"י שכתב ח"ל דלצי"ה כיון דלא כחז ביה יום כסדיא אלא ורליחס אוחו ברא"ה חליא מלחא ומעמוד השחר שרי לכתחילה וכן עמא דבר עכ"ל, וכי כלבוש

באר הגולה
ה' רמב"ם
מה"ל ציצית
צ"י דברט"ו

באר הגולה
א מנחת מ"ב
וכתב הר"ק
והמנחם
הכל"ה:
ב מנחת מ"ב
ג נחמ"י יוסף
הלכות לילית:

יט זמן ברכת ציצית. וכו' ב' סעיפים:
א * ציצית חובת גברא הוא ולא חובת מנא שכר זמן שאינו לובש הטלית פטור מציצית ולפיכך
אינו סובר על עשיית הציצית שאין מצוה אלא בלבושתו: ב * עשה טלית לצורך תכריכין * אף
על פי שלובשו לפעמים בחייו פטור:

הקוף

כף החיים

ואח"כ נזכר אחר שלבשו שפשיטנו ויברך עליו ויחזור
וילבשו דלון פסידא נזכר אע"ג דיש מחזירין במשמוש
לכד בלא הפשט והמחמיר תשיב ויזד עיין מ"ש שם בס"י
ח' אות מ"ב ואות מ"א ואות מ':

(א) **סעי' א'** לילית חיבת גברא הוא ולא חובת מנא
וכו' עיין מש"ל סי' טו"ב אות ו':
(ב) **שם** ולא חובת מנא וכו' כתב רש"ל יש מחמירין
לדדוק הלילית אפי' כשכופלין הטלית משום
דשמואל סבר כלי קופסא חייבין בלילית ויש פוסקים
כמותו וכו' עכ"ל והביאו הב"ח ופרשה ושכנה"ג בבה"ט
אות א' יע"ש. והפוסק כשהואל הוא מ"ד בכתב הב"ח
והביאו ב"י וכו"ד רמב"ם בבה"ט פ"ג אות ג' והביאו
פרמ"ג במש"ל אות א' וכו"ד בעל העיטור והביאו פת"ע אות
א' ועיין ישועות יעקב אות א' שכתב רמ"א לסברה
בבה"ט יע"ש. מיהו מן ז"ל כתב בב"י כיון ששלשה
עמודי הכוראח הרי"ף והרמב"ם והרמ"ש מסכימים דחובת
גברא היא אין לספק בדבר עכ"ל ועיין שם בפרמ"ג
שכתב דביצמית דף ב' פשיטא לתלמודא דכלי קופסא
פטורין מלילית יע"ש. ואח"כ אין לחוש למ"ד כלי קופסא
חייבין רק במחמיר תשיב:

ומ"ש שם הב"ח לפע"ד נכון לדדוק הלילית כשכופלין
אותו ומלביטין אותו כדי שיהא חזקתו דדוק דלא
ח"ל לחזור ולנודקו כשחוזר ולבשו וכו' כתב שכנה"ג שם
שהמקדקים בודקים ליליתיהם בכל שעה שמניחים אותה,
ובבב"א דבריו לעיל סי' ח' אות ל"ד יע"ש:

(ג) **שם** ולפי"ד אינו מברך על עשיית הלילית וכו' כתב
מ"א סק"א ח"ל ל"ע מ"ש במזרח דקיי"ל שר"ך
לברך בשקובצה כמ"ש ביו"ד סי' רפ"ט דהתם נמי קיי"ל
חובת הדר הוא דכל זמן שאינו דר בחוכה פטור ממחזה
וכו' ולכן ח"ל סתמא דמילתא במחזה קובצה כשדר בחוכה
לכן מברך על עשייתה אבל טלית מסתמא קובצת בו לילית
עד שלא לבשו לכן ח"ל מברך על עשייתה וכו' והפ"ר
דכ"ה במחזה אם קבע בו מחזה קודם שדר בחוכה
כשנכנס לדור בחוכה מברך אשר קדשנו במלותיו ולונו
לדור בציט ש"ש בו מחזה עכ"ל והנה דברי המ"א הללו
הם תמוהים דמלמד בהידיש ברכה שאינה נזכרת לא בש"ס
ולא בפוסקים אלא דמשמע מדבריו נמי דיכול לברך על
קביעות מחזה קודם שבה לדור בחוכה וזה לא מצינו בש"ס
מקום שמברך על המלוא קודם זמן חיונה. וכיון שהמחזה
הוא חובת הדר כמ"ש ביו"ד סי' רנ"א אי"כ אינו חייב עד
שפת שדר בחוכה או אח"כ ולא קודם. ונשיק קושיית
המ"א נלע"ד לתרץ דהמ"א ז"ל לא חיקו ברכת המלוא
אלא בשפת שמוס; במלוא ומקיימה. ואח"כ בקשירה הלילית

(ד) **סעי' ב'** עשה טלית לצורך תכריכין וכו' פטור,

כתב דברי מנחם בבה"ט אות א' בשם
מכר"א נחום ז"ל ח"ל נלע"ד דכמות המיוחד לאשה ולבשו
איש מדמינן ליה להא שכתב הנמוקי דכמות של מתים
כיון שאין עיקר עשייתו אלא לאכסווי מתים כו"ל ככמות
לילת שפטורה. וה"נ דכמות כיון שמיוחד לאשה ח"ל להטיל
בו לילית כשלוש פעמים האיש ועיין בלבוש וזנות לא
כ"י טו"ב עכ"ל. והנה דברים אלה ל"ע דהא חתה להרמ"ש
דס"ל כמות המיוחד ללילה אם לבשו צוים פטור אבל
לכרמ"ס

כ דיני לקיחת וזכירת טלית. וכו' ב' סעיפים:

א * הלוקח טלית מצויצת מישראל או מתגר איי (ואומר שנקתן מישראל נאמן) (י"י הלכ' לילית) באר הגולה
כשר דכיון דתגר הוא חזקה שלקחה מישראל דלא מרע נפשיה אבל אם לקח מאי שאינו תגר
א מנחות מ"ו :

פסולה

בף החיים

נכרי לכתוב כאשר יעו"ש צביי משא"כ הכא, וכתבו שכן
משמע נמי ממו"א סק"א יעו"ש :

ג שם או מתגר נכרי וכו'. ואפילו הוא תגר בשאר
סחורות נאמן דאם ימלא דדאי בדבר אחד שוב
לא יאמינוהו בדבר אחר. ב"י בשם ניומוק"י. ט"ז שם, מ"א
שם. ח"ר אות ב'. ר"ז שם. שחילי זתים שם :

ד שם הגדה, ואומר שלקחו מישראל נאמן. בא"ר אות
ג' פי דדוקא שאמר דמנאמן קנאה. אבל בלבוש
משמע דא"ל לומר מנאמן קנאה אלא כיון שאמר שמישראל
קנאה נאמן התגר. פרמ"ג בא"ר אות א'. וכ"כ ר"ז שם.
ח"א כלל י"א אות מ"ב :

ה שם אבל אם לקח מעכו"ם שאינו תגר פסולה, ואין
בכלל הזה הטליתים שגונבים לפעמים. דידוע
שהעכו"ם לא יעשה לילית בבגד שהעיקר הוא הטלית.
ח"א שם :

ו סוחר של לילית שצא לעירו ולקחו נזח בעלי בתים
מאותן לילית ואח"כ נודע שהסוחר כיו גנב
וא"ש רע ובלוע"ל. לא קיימו מלות לילית דהוי בכלל מלוא
הצאה בעצירה. דאף בשוגג יש מלוא הצאה בעצירה. שנות
חיים סי' רנ"ו. וביאור פתחי עולם אות א' :

ז מותר לקנות לילית מארתי ופרתי אם הילית שזרין
כהלכתך אעפ"י שאינך מופסקים דאין אדם
טורח לעשות לילית כמו אלו ומסתמא מן המומחה ב"א
לדור. תשובת ח"ס סי' ו'. פתחי עולם שם :

ח סעי' ב'. אין מוכרין טלית מלווילת לעכו"ם וכו'.
כתב הב"ח כיצור דוקא סתם עכו"ם. אבל אם

הוא תגר ונודע שהוא קונה טליתות לחזור ולמוכרם אפי'
מלווילת מוכרין לו עכ"ל, וכ"כ רבינו ישעיה הראשון נפסקו
כ"י וביאורו הצרכי"י ציו"צ אות א'. אמנם הני"א סק"ב
הקשה על הב"ח מפני רש"י (מנחות מ"ג ע"ה) דמשמע
מפני דאפילו לתגר אסור למכור דגם הוא חשוד על ג"ע
וש"ד יעו"ש, וכן הקשה ביד אהרן בהגה"ט, וכ"כ ה"אמרי'
אות ב' דמפשטיות הש"ס וכפוס' משמע דאפילו לתגר אסור.
יעו"ש. (ומ"ס הצא"ט סק"ד לישב קושיה הני"א על הב"ח
עיין מ"ש עליו במאמר שם) וכ"כ ח"ר אות ב'. ר"ז
אות ו' נ"ה"ש אות ג'. שחילי זתים אות ד'. וכתב הצרכי'
אות ב' שכן משמע מפני רבינו גרשון ב"י. והגם שכתב
הצרכי"י ציו"צ כיון שגמלו לרבינו ישעיה ה"א' בהב"ח
כ"ך לדחוק בדברי רבינו גרשון ורש"י דלא לשאויי פלוגתא
בני ברותא קמחי יעו"ש. וכן הפרמ"ג בא"ר אות ב' ו'אות
ג' י"ש בדבר הב"ח ע"פ רש"י מ"מ עדין יש חששא
אחריתי דשמא התגר העכו"ם הזה ימכרנו לעכו"ם אחר
ואותו אחר יתלוה ע"ס ישראל וכו' ע"כ אין למכור טלית
מלווילת לעכו"ם ואפי' הוא תגר :

ט שם אין מוכרין טלית מלווילת לעכו"ם וכו'
בבב"יתא כתוב (מנחות מ"ג ע"ה) אלא ח"כ

התיר

(י"ב)

להרמז"ם דס"ל כסות המיוחד ללילה אם לבשו ביום חייב כ"ה"א
לובשו ח"ס חייב. וכן פסק ע"ת אות ג' דיעשה לילית
לחכריו"ן אם לובשו צהו"י ולא יכרך לחוש לדעת הרמז"ם
והסכים עמו הא"ר אות א'. ופנה שבי"מ צמ"א סק"ב.
וכ"כ ר"ז אות ב'. ואפי' לדברי מרן ז"ל צביי שכתב
הכא גבי חכריו"ן פטור אפי' להרמז"ם הוא מפני הטעם
שנתן כיון דליתו עשוי לאדם חי לא חשיב כסות כלל.
אבל הכא כסות המיוחד לאשה כיון שהוא עשוי לכסות
י"ל אם לבשו ח"ס חייב להרמז"ם כמו כסות לילה. ע"כ
אין לסמוך ע"י אלא יעשה קרן אחת עגולה. ובמש"ל
סי' י"ה אות ו' :

ה מוכרי הנגדים שלבשים הנגדים ומכוונים להראותם
לקונים פטורים מן הלילית. מ"א סק"ב
בשם חובפות נדב דף ס"א ע"ב. וכ"כ ח"ר אות א'. ר"ז
אות ג'. שחילי זתים אות ב'. אבל אם לובש אותם להעביר
המכס אפשר דחייב בלילית כמו גבי כלאים. מ"א שם. ר"ז
שם שחילי זתים שם. אבל בא"ר שם כתב דאפי' כשלוש
להעביר המכס פטור מלילית. וכ"כ הער"ה אות א' ח"ל
דלא דמי לכלאים דתלה קרא בלילית. אבל הכא כסותן
אמר רחמנא ואין זה כסותו כיון שאין כוונתו אלא לגנוב
המכס, ועוד שהרי הכסופות והכ"ס והכ"ס וכו"ו ס"ל
גבי כלאים דשרי לר"ש וסוגיא דהגחל מוכח כן. וכ"כ
הרדב"ז ח"א סי' ש"הכו"ו וא"כ הכא דשב וא"ת הוא כדאי
הם לסמוך עליהם דלגנוב המכס נמי פטור עכ"ל. ועיין
ציו"צ סי' ש"ה סעי' ו' בהגה:

א סעי' א', הלוקח טלית מלווילת מישראל וכו' משום
דסתם ישראל צחוק כשרות הוא. אבל אם
הוא ישראל חשוד פסול. ב"ח, פתחי עולם אות א'. ועיין
ציו"צ סי' ק"ע וצאות שאח"כ :

ב שם או מתגר נכרי כשר וכו'. ודוקא הלוקח טלית
מלווילת מתגר נכרי כשר. אבל לילית אסור
ליקח מן הנכרי ואפילו הוא תגר. ט"ז סק"א. מ"א סק"א.
יד אהרן בהגה"ט. ר"ז אות ב'. פרמ"ג צמ"ז אות א'.
ובא"ר אות א'. נ"ה"ש אות א'. שחילי זתים אות ב'. ח"ל
הרמב"ן מנחמנו: פ"ק דסוכה דהלוקח לילית מתגר גוי
חוששין לו ואין ניקחין אלא מתגר מומחה עכ"ל. יעו"ש.
והביאו הער"ה אות א' מיהו כבר כתבנו צאות הקודם
בשם הב"ח שבת' בשם הטור דסתם ישראל צחוק כשרות הוא
וכ"כ הש"ך ציו"צ סי' ק"ע אות א'. וכ"כ ב"י וצחי לזק
שם אות ב' בשם כמה מופקדים ויעו"ש וצאות ד' שפסק
כן להלכה ודלא כה"א שהביא מור"ם בבה"ש שם סעי' א':
ומ"ש הט"ז שם דמותר ליקח לילית מן נכרי שאינו
תגר באקראי צעלמא כמו תפילין בסי' ט"ל
והביאו ח"ר אות ד' כבר הלקו עליו הפרמ"ג שם והמאמר
אות א' והכו"ש שם דשאני תפילין דאמרין דאין דרך

ב שם : ג נמוק פסולת : ב ב אין מוכרין טלית מצויצת לעובד כוכבים שמא יתלווה עם ישראל בדרך ויהרגנו : אפי' למשכן ולחפזר טלית מצויצת לעובד כוכבים אסור אא"כ הוא לפי שעה דליכא למיחש להא :

כתב

קף החיים

ועו"ש. וכ"כ המ"א בסי' זה סק"א. ר"ז אות ג' שחלו זתים אות ג', וה"כ בשולח ביד וברחל חשור לר"ך חותם בתוך חותם. ש"כ שם סק"א. זכתי לזק שם חות' ב' בשם כמה פוסקים, ועיין שם ביר"ד סי' קי"ח סעי' ח' וצ"ח קייט סעיף י"ט א"ז. נקרא ישראל חשור. ועוד עיין ביר"ד סי' קי"ח וצ"ח ק"ל א"ז. נקרא חותם בתוך חותם ואמ"ל :

טו) בד"א כשכח צעין שוכנה בגוי בחליפין חלל חס לא יכיר לו הנאה כלל בחליפין חין חוששין שמא יחליף בגוי כדי להכניח את ישראל. כ"כ מור"ם ז"ל ביר"ד סי' קי"ח סעי' ב' צ"כ כמה פ"י ועו"ש, סעיף י"ד. וז"ל זכתי לזק שם ח' כ"כ בשם כמה פ"י ועו"ש, וכ"כ מ"א בזה הסי' סק"א. ר"ז אות ג' שחלו זתים ח' ג' טוב) **כתב** הרמב"ם בפ"ב המולא חכלה בשוק אפי' מלא חוטין פסוקין ושזורין פסולין, וחכמי לגיל תמכו עליו ד"א בדיקא אסיקנא צ"י המולא חפילין ש"ס ה' : מופסדן ושזורין כשרים, והשיב שטעם בכתבתה נוסחא שלו וכל"ל צ"י מלא חוטין פסוקין פסולין, שזורין כשרים, והר"ף והר"ם דעמם מפני שם סיצרים דבתכלה דלתמר חתמר חלל בלנן חין לנו, ואפשר שם הרמב"ם סיצר כך שברי לא כתב בן חלל בתכלה, ואפי' שם לדחות לנשכ' דגמרא נקט עכ"ל צ"י, וכתב עליו דפסקי אות ג' ח"ל וח"ל דהר"ף והר"ם חללי לטעמייהו דפסקי כרצא בחפילין דחדשות אסור לר"י משום דטרח חניש לעשות חפילין בעין קמיע גמ"ש הבי' סי' ש"א, וא"כ צמולא חכלה בשוק : לה קי"ל כר"א חלל אפי' מלא שזורין ופסוקין פסול דטרח חניש וכו' כמ"ס המ"מ צפ"יט דשבת ע"ש, וז"ל דבעין לשמה ואין לוקחים חלל מן המומחה לא הולכו לבשר דין זה דבכל גזונא פסול דודאי איכא למיחש במא לא נטוו לשמן ושזב מלאחי יבן להדיא צמלרמות הרמב"ן שם דהר"ף השמיט מומחה דר"א משום דקי"ל כרצא ויפ"ר חין ע"ש עכ"ל, וכן הקשה המחמיר אות ד' על מרן ז"ל מדברי הרמב"ם צמלמות חלל וכתב דאין סביר לחלק בזה בין תכלה ללבן יעו"ש, שכתב על דברי ה"כ"ה דאיכא מוכרחים וגם י"ס קלח גמזומים בדבריו ע"כ.

וכ"כ בברכ"י אות ד' בשם מהר"ר יעקב מולכו בתשו' כ"י סי' כ"ח דא"ס מלא בשוק חטוי לבן שזורין ופסוקין פסולין לביש, וגם המחמיר בסי' י"א סק"א כתב אפשר כוונת צ"י ר"ל דלנבן החמירו יותר ולכ"ע פסולים יעו"ש, וא"כ כיון דד"ן זה לא נפיק מפלוגתא י"ס להחמיר ואפי' מלא בשוק חטוי לבן שזורין ופסוקין פסולין וכן א"ס שולח ביד עכו"ם חטוי לבן שזורין ופסוקין לר"ך להחתימם חותם בתוך חותם, ודלא כמ"ס ע"ה אות ג' ור"ז אות ד' וזאת ה', ועיין מחמיר על סי' י"א סק"א וצ"ח הסי' סק"א, מיכ"ה א"ס היו החוטין מופסקין ומגדלן כל הדי' חוטין לבד והרצ"י שקורין אותו שם הוא ששוי לר"ך כ"ה ג' כדי לעשות

החיר לזיוותים וכתבום הר"ף והרמב"ם פ"ג הלכה ט' והר"ם צ"ח ק"ט סי' ט"ז. וכתב צ"י דאחא לאשמעינן שאחר שהחיר לזיוותים מותר שאעפ"י שנקבו הללויות קיימין לינא למיחש שיטעו בו לומר שהוא יחודי מאחר שאין בזה טלית עכ"ל. (ומ"ס זה צ"י על דם ר"ז ולא על הכרייתתו. כבר תמכו עליו מעדני יו"ט על הלכות קטנות סי' ט"ז אות ז' ושכ"ח"ג ב"הג"י והדרישה בסוף הסי' ור"ד אות ה' ומחמיר אות ג' וזה"ש אות ב' וז"ל אחרונים, מיכ"ה הרמ"מ צ"ח אות ג' ופסח"ד יישובו קלח צ"ח יעו"ש), וכ"כ ע"ה אות ג' מחמיר בסי' הסי'. פתחי עולם אות ג', שחלו זתים אות ו' :

י) שם שמה יתלווה עם ישראל וכו' בגמרא חיתא טעמא אחרינא, משום זונה ופ"י רש"י דילמא הו"א ליה זונה ישראלית ובצורה ישראל הוא ותבעל ליה ועיברין משום לא תחתן צ"ס. לשון אחר. משום זונה עכו"ם דילמא יביב ל"ס הכוא עכו"ם צאתנה ואמרה כי ישראל נתנה לי וזהו למחשדים עכ"ל. והביאו צ"י. ומ"א סק"ג שלא הביא כ"ה פ"י שני של רש"י עיין הטעם בפרמ"ג צ"ח אות ג' ועוד עיין שם מה שהקשה כל פ"י ח' של רש"י מחמיר סי' ט"ז סעי' א'. ולפי השני של רש"י כ"ס בלא ימכור לנכרית שמה חתור ישראל נתנו לה צאתנה. פתחי עולם אות ד' :

יא) שם יתלווה עם ישראל ויהרגנו. או יגזול ממנו. מ"א שם ומחמיר. שחלו זתים אות ו' :

יב) שם שמה יתלווה עם ישראל ויהרגנו. כתב ח"א כלל י"א אות מ"ב. חז"ל י"ל דליתא צומח"ז דאי"ס חשודים על ש"ד עכ"ל ולי"ג דליתא ולי"א דא"ס שמשנו כמה וכמה פעמים שמש וגם בקשו לעשו' ר"ל. ודבריו ר"ל אינן זזים ממקומם.

יג) שם אפי' למשכן וכו' וכן אפי' להשחיל י"ס להחמיה ואע"ג דלטעמא דזונה וללשון שני דרש"י לא שייך כך גזירה חלל במכירה. לטעמא שמה יתלווה שייכא.

ברד"ל מנחות מ"ג. והביאו פתחי עולם אות ג' :

יד) שם חלל אי"כ לפי שם דליתא למיחש להא, משמע הא"ס איכא למיחש אפי' לפי שם חיישין וע"כ צ"כ כ"ס שחפ"ס לנמנו מעשה היחודים אסור להניח חלל אפי' לפי שם דחיישין שמה ירחו מעשה הללויות ויתלמדו לעשות כמוכרו ויעשו כ"ס או ילמדו לאחרים לעשות ואח"כ יתלוו עם ישראל בדרך וכו' או משום זונה וכו' :

טו) השולח טלית לחבירו ביד עכו"ם לר"ך שחתמנו חותם בתוך חותם ואפי' צמנן כ"כ

דאין לנו חכ"ה כ"ה לכן, כי כן דעת הרשב"א הביאו רמור ביר"ד סי' קי"ח והט"ז שם סק"א וכש"ך סק"ה, וכן דעת הרמב"ם צ"י י"ג מהמ"א דין י"ד ומרן ז"ל שם סעי' ח' דכל שהוא אסורא דאורייתא בשולחו ביד עכו"ם לר"ך חותם בתוך חותם, ודלא כרש"י שכתב הטעם מפני שדמיו יקרים

לעשות

כא כרת מה דעשות בציצית שנפסקו ובטליות ישנים. וכו' ד' סעיפים:

א " חוטי ציצית שנפסקו יכול לזרקן לאשפה מפני שהיא מצוה שאין בגופה קדושה אבל כל זמן שהם קבועים בטליות אסור להשתמש בהם כגון לקשור בהם שום דבר וכיוצא בזה משום בזוי מצוה: (וי"א דאף לאחר שנפסקו אין לנהוג בכן מנהג בזיון לזרקן במקום מגוה אלא שאין לריכוך גנח) (כל זו כלי שנת) יש מדקדקין לגנוזן והמחמיר ומדקדק במלות תע"צ) (מכרי"ל הלכות לולית) (וע"ל

סי

בף החיים

סי תל"ט סי': דתתב לא נחשבו כמותם ולא חל שם מלוח עליהם מזה"כ בלולית דבכרתה לשם מלוח עושה ומזכר להשתטף. פרמ"ג ב"ח"א חות א' יעו"ש. פתחי עולם שם: (ח) שם הכנה, וי"א דאף לאחר שנפסקו אין לנהוג בזה מנהג בזיון וכי' ומסוק דרימ' בשם מכרי"ל שכיב טובה לגוה' ולתיתוס תוך ספר או לעשות בזה שום מלוח, ט"ז סק"ג, וטוב לעשות מהם סי' לספרים, מכרי"ל וי"ל סי' רנ"א וק"ג, כנ"ג בכה"ט עו"ת חות ג' א"ר חות ב' מ"א סק"ג, ר"ז חות א' וכו"כ בסכך סוכה טוב שלא לעשות בו לזרוך דבר שאינו כבוד למלוח שעברה ט"ז שם, א"ר שם, וכו"כ בכל תשמישי מלוח כגון לולב וכדומה, מח"ש סק"א, וכו"כ בטלי סוכה אין לעשות דבר מגוה, ודפנות הסוכה נכון שלא לעשות תשמיש מגוה מכה, פרמ"ג במש"ז חות ב', פתחי עולם חות ג':

(ו) סי' ב'. טליתות של מלוח שגלו וכי' כתב הרב בית יבדק סי' כ"ט דמותר לעשות מטלית גדול טלית קטן, ובזיון פתחי עולם: חות ד' אכל הרב לב סיים ז"ל סי' ל"ב פסקם צדק משום דעי"פ הסוד טלית גדול יש בו מעלה רבה על טלית קטן, ובא"ש חו"ט עיין בדבריו לעיל סי' ט"ז חות א' ד"ה חמס' ובשער הכוונות סוף דרוש ו' מדרושי לולית, וכו"כ בן איש חי פ' לך לך חות ב"ח, מיהו אם נחבלה מקלחו ואין ראו ללבושו יוכל לעשות מחלק החזק שבו ט"ק ואין חשש צד (ל"ט). בן איש חי שם: (ז) שם ואינו מותר לקנה, בן הוא צדיק שמצוי ב"י שלפניו וכן גרים ר"ז חות ב', ובקל"ת ספרים כתוב ואינו רוצה לקנה, ובתב הכרי"ל חות ב' וכו"כ הכוסחא האמתית אכל המלמיר חות ג' כתב דמסתח ואינו מותר לקנה ה"א ביותר כגון יעו"ש: (ח) שם ולא ליחד אותם לתשמיש מגוה וכי' וכו"כ בטליתות של משו שלסכרת מן ז"ל בסי' ט' סעי' ה' שחיובן מדרבנן שייך בזה משום בזיון מלוח, ואסור לקנה טלמו בזה וליחד אותם לתשמיש מגוה, וכו"כ נר הנזכר דרבנן ואסור אסור תשמיש צדוי מלוח, פרמ"ג ב"ח"א חות א':

(ט) שם ולא ליחד אותם לתשמיש המגוה וכי' ואותם שניהנים לזרקם בזה הכנסת וכן הכנסת מקנחים בזה גרות בית הכנסת וגם יידיהם המולוכים בשמן, זה נקרא תשמיש מגוה ואסור, בן איש חי פ' לך לך חות ד' ובוא פשוט:

(י) שם ולא ליחד אותם לתשמיש המגוה וכי' ואינו לעשות בו תשמיש כדיוט כתב עו"ת חות ד' דשרי אי' חין תשמיש מגוה ואפילו בעוד הלולית ב' אכל הא"ר חות א' חלק עליו וכתב דאינו מותר אלא אחר שביסר ממנו הלולית יעו"ש, ובפרמ"ג ב"ח"א חות א' כתב דלכסי'

לעשות בו תליות וגם כל חוט מדי חוטיין כפול ושזור מה חוטיין כמש"ל סי' י"א חות וי"ד אפשר להקל והכל לפי המקום והזמן כגון שאין עושין כ"ג כ"א למלות לולית: (ח) ואם מלא טלית מלולית בשוק כשר, עו"ת חות ג', א"ר חות ד' פרמ"ג במש"ז חות א' ברכי' שם בשם הכי', ובפרט שגורא בעיין הכריכות והקשרים דכזה לולית גמור ואף דנפל לא חיתרע, ברכי' שם בשם הכי', פתחי עולם חות ג':

(א) סי' א'. חוטי לולית שנפסקו וכי' כתב עו"ת חות א' וכו"כ מקודם שפשאן בצדד דהמנהג לאו מיתבא ה"א ע"ל, ובתב עליו המלמיר חות א' דדבריו חין מווקדקים דלאו מכה כ"א אחיה אלא מקי' דאפי' נדבר שיש בו משום קדושה הזמנה לאו מיתבא ה"א ושריא וכלקמן סי' מ"ב ויכמה מקומות וכתב בחוטיין שנפסקו מטעם שאין בזה קדושה אחיה עלה דלוינה אלא תשמישי מלוח וכי' עכ"ל, ומימי' יש להחמיר שאין לנהוג בכן מנהג בזיון מאחר שבה טוויים ושזורים נשם לולית, וכן חס נחן הלולית בטלית וענין לא לבזה יש להחמיר שלא לנהוג בכן מנהג בזיון, כי"כ בהאחרונים, ועיין שפ"ת חות א' ובסכ"ק קול יעקב על סי' מ"ב חות ד':

(ב) שם יכול לזרקם לאשפה וכי' זהו מדינה אכל לפי מ"ש בסעי' ב' בליתות של מלוח דאם בודל וכי' כ"ש שיש ליזהר בלולית שלא לזרקן לאשפה, ברכי' חות א' והלכ"ז על ה"ט"ז סק"ג כתב, ה"א דמותר כאן לזרוך בלולית למקום ומגוה היינו דוקא לולית של בנה, אכל לולית של טלית ומלוח פשיטא דלא גרעו בלולית מטלית טלמו אדרבא עדיפא מיהו ודאי עכ"ל, והניחו פתחי עולם חות ב', מלא דכאן מיירי בלולית של בגד כמ"ש הלכ"ז וה"א דיכול לזרקם לאשפה זכו מדינה כמ"ש הכרי"ל אכל לפמ"ש בסעיף ב' טליתות של מלוח שגלו דאם בודל וכי' כ"ש שיש ליזהר בלולית אפי' של בגד שלא לזרקן לאשפה וכ"ש בלולית של טלית העשוי למלוח, כגון הגנוז שלבשים הטלית בשביל לקיים מלות לולית, דלא גרע בלולית מטלית דקאמר בסעיף ב' דאם בודל וכי':

(ג) שם אכל כל זמן שבה קבועים בטלית אסור להשתמש וכי' ואפי' אינו מלובש ב' כיון בעומד ללוח בו ידו מלוח, עו"ת חות ב' עט"ז, פרמ"ג במש"ז חות א', שחילי יחסי חות ב', פתחי עולם חות ג', ודלא כה"ט"ז סק"א וכן אסור למיכר מידעם בלולית אפי' בלולב אפי' להרמזים ז"ל בסי' י"ה, דמי' לשופר ולולב בעומד לשכח הכאה דאסור לתשמיש כדיוט כמ"ש הכי"א וכו"ש, פרמ"ג א"א חות א' פת"ע חות ד':

(ד) שם אסור להשתמש בזה וכי' ולא מכני תנאי באומר אינו בודל מהם דצדיו מלוח הוא ול"ד לנוי כוכה

באר הגולה
א מני"ה ד' כ"א לפי
שאלות ותרומות
וסר"ן מהא דכתיב
היום חילין פ' ז
ונר חטכס שנת
כ"ב.

באר הגולה
ב ה'ין ג' י'ג
דעת ג'ס'ה'ר'ד
ג הרמב"ם נפ"ג
וכי' ג'ס' ג'און
מהס'ה' דמנחת
מ"ג

סי' תרכ"ד סעיף ח' ט': ב ב טליתות שצ' מצוה שבצו אדם בחל עצמו מהם ואינו מותר לקנח עצמו מהם ולא ליחד אותם לתשמיש המגונה אלא זורקן והם כלים: ג ג מותר ליתנם בציצית לבית הכסא

קף החיים

ואחר שמסתלקת אותה הארץ ממנה נעשה ממנו מלאכה ושומרים האדם מכל דבר רע. לכן צעת שכתב האדם לצה"כ אותם המלאכים שנעשו מהשימו של הליזות הם מסתלקים ממנו וממתינים שז בחון עד שיולא פעם אחרת לכן ארז"ל כניסחו לבית הכסא ואמר התכבדו מכובדים וכו' עכ"ל ועיין משיל סי' ג' אות א':

יד) וכן ההולכים מצה"כ. צוה"כ לפנות וכן מלובשים קיטל לריך שיפשיטו הקיטל כיון שבגד זה מיוחד להשפל צו. ט"ז שס. יד אהדן שס. א"ר שס, ר"ז שס. ח"א שס. מנח"ש שס. ולטעם זה יש לחזר ג"כ במלבוש העליון הנקרא גלימא שלא ליכנס בו לצה"כ כיון שרגילות הוא ללובשו צעת התפלה:

טו) שם נהגה. וכ"ש לשכב צה"כ דשרי. ויש שכתבו שכתבו שלא לשכב בטלית וכו'. והרב צ"י כתב לא ראוי ולא שמענו מי שהקפיד בזה מעולם. עכ"ל. והביאו מ"א סק"צ. וז"ל שער הכוונות בדרוש א' של תפילה ערבית. לריך לחזר שלא להסיר מעליו טלית קטן לא בזמן ולא צלילה וישכב עמו צלילה ויועיל מאוד לצטל כוחות החלונים ואין זמן לריך להסיר אותו מעליו אלא כניסחו לבית המרחץ. וראוי לדבר מנ"ש בגמרא דברכות כשנכנס דוד למרחץ וראה עמנו ערום אמר אוי לי שאני ערום מן המלות עד שנסתכל במילה וכו' ואם צה"כ וכן היה מכיר טלית קטן א"כ למה לא היה מלשער בכל לילה שהיה נשאר בלי שום מזה אלא ודאי שאין זמן שיהיה פטור מן הליזות קטן אלא דוקא במרחץ עכ"ל. ועי"ש סודן של דברים. וכ"כ בפע"ה שער הליזות סוף פ"א והביאו מ"א סק"צ [ומה שהקשה המ"א על ראיות של הכוונות שהביא מדוד הע"ה דצלילה כיון לו עכ"פ מחזה בפנתו משא"כ במרחץ וכו' י"ל על מלות שנגזפו קאמר ולא על מחזה שהיה בפנתו. אח"כ ראיתי שכן תירץ הברכ"י צסי' ה' אות ז' ועי"ש שהביא ראיות לדבר ועיין עוד מה שתיך המו"ק וא"ר אות ד'] וכתב שם הברכ"י שכך ראוי לראו דכל אדם דככל אדם מיירי ודלא כס' דרך החיים דדחה דשאני דוד הע"ה שלא היה כיון וכו' והבי' נכיוני שלמים וכן רבים המושגים אורחותם עכ"ל, ועכ"פ כל העולם מוכנים כדברי האר"י ז"ל גדולים וקטנים שלא לפשוט טלית קטן אפילו צלילה כ"א במרחץ. וצוה"כ חבא ברכת טוב, ועיין בדברינו לעיל סי' ח' אות ר"ז שכתבו דהיולא מן המרחץ מנצח על ט"ק מיכה לריך לחזר מאד ליטול ידיו ואח"כ לברך. והוא פשוט. עיין סי' ד' סעי' י"ח ובדברינו לשם:

טז) שם נהגה. וכ"ש לשכב צה"כ דשרי, וכן מותר לשמש מטתו והוא לבוש טלית קטן תחת בגדיו. א"ר אות ד' ח"א שס. וכ"כ מדברי שער הכוונות כניל

להכ"ז צאות ג' שכתב דטלית להמחזר חמיר מליזות. לו נראה דו"ל טלית של תפלה המיוחד לך חמיר הטלית כמו ליזות אבל טלית קטן לבוש פשוט דשרי לכל תשמיש שאינו מגונה דהא לבוש הדייט הוא ואפילו לשכב צלילה רשאי עכ"ל. והביאו פתחי עולם אות ד'. מיכה לדידן שמכוונים בטלית קטן ללבושו משה מלוקים להחמיר כמ"ש אות ז' יעו"ש:

יא) טלית שנפסקו לליזותיו או רשאי לעשות מכנסים יראה דלא אריך למעבד הכי דתשמיש מגונה אסור. ואפילו מפלית קטן. פרמ"ג א"א שס: פתחי עולם שס:

יב) לעשות טליתות ממלבושי כומרי עכ"ס מותר אבל מה ששתמשים ומלבישין עלמן כשהולכין לעכ"ס אין לעשות טלית מלוב מה" עיין יו"ד סי' קל"ט סעי' י"ג. א"ר אות א'. פרמ"ג א"א שס. פת"ע שס. ועיין צ"י ג"כ שס. ועיין צה"כ וא"ר סי' קס"ג שכתב פ"א שאלתי שקה יחודי מעכ"ס מפה מרוקמת ומליזות יפה שבו מניסין בחורגמים ולידיהם כשמכניסים אותם לאומנותם ע"י כומריה. ובקש לעשותו מפה לס"ח ואסרתו. ובאשר היה מוכל לקחו ללפף צו הילדים שאל ולא מחיתי בידו עכ"ל. והביאו פתחי עולם שס:

יג) סעי' ג, מותר ליכנס צלית לבית הכסא. היינו דוקא בצגד שעשו למלבוש וכו' ד' כנפות שנתחייב צלית אבל בטליתות של מזה שלנו שאין רק להתפלל בהם. אין נכון שיכנס לבית הכסא דוגמא לדבר ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים דרשין. דרך ארץ בגדים ששל צה"כ קדיש לרבו אל ימזוג בהם את הכוס וק"י להאי מלתא שמוחל לדבר קדוש דוקא. ט"ז סק"ג יד אהדן נהג"ט. א"ר אות ג'. ר"ז אות ג'. ח"א כלל י"א אות ל"ז. מח"ש אות ז'. שתינו זיתים אות ה' עמודי השולחן על קינור הש"ע סי' ט' אות כ"א. פתחי עולם אות ה'. אבל להשתין בהם ליכא היסורא. עמודי השולחן שם צה"כ דרך החיים. פתחי עולם שם צה"כ סד"כ וכ"כ מדברי ה"ט שס. וצטלית קטן שצושים תחת בגד שאנו נוכחין בו בזה ודאי מותר ליכנס ללרכין כיון שז"ה מכוסה. ט"ז שס. יד אהדן שס. ח"א שס. מח"ש שס. תלוי זיתים שס. וכ"כ מדברי ש' הכוונות שביא אה"ו לקמן שכתב שלא להסיר את הטלית קטן כ"א דוקא בבית המרחץ. משמע שצויה הכסא נכנס צו. וכ"כ מנ"ש. וכתב עוד מנ"ש וז"ל צעת שכתב אדם לבית הכסא אז כל ההארה מסתלקת ומתעלמת מן הליזות ונשאר עליו הטלית קטן כמו גלימא בעלמא. וכנה מאותה ההארה שמסתלקת ממנה נעשה מהם מלאכים כמודע שחלל מלות שאדם עושה הוא ממשיך על אותה המלה הארץ גדולה משרש אותה המלך

באר הגולה
ד' אגור בשם
הנחיה מרדכי.
א מהרי"א (נפו)
הטור ורי"ב העמוד

בית הכבא: הגה וכ"ס לשכב צנן דשרי ויש שכתבו שכתבו שלא לשכב בטלית שיש בו לילית גם שלא ליתנו לכובס א"י לכבס והכל שלא יהיו מלוח צנזיות עליו אך נוהגים להקל לשכב בהם (כל צו) :

ד' י' יש לזוהר כשאדם לובש טלית שלא יגרור ציציותיו :

כב וכו' סעיף אחר :

א * קנה טלית ועשה בו ציצית מברך שהחיינו דא' גרע מכלים חדשים : הכו' ואם לא צינך בשעת עשיית מברך בשעת עטוף ראשון (מיומוני נ"י) :

ריני

קף החיים

(א) סעי' א. קנה טלית ועשה בו לילית מברך שהחיינו וכו' הקשה המ"א סק"א ח"ל דעל כלים חדשים לריך לברך בשעת הקנין כמ"ס סי' רכ"ג סעי' ד' ולמה כתב ועשה בו לילית, ולי' דמיוני שלא צינך בשעת הקנין, א"י דוקא כשהקונה צנן כמו שהוא ראוי ללבוש אז מברך שהחיינו, אבל אם קנה צנן ועשה ממנו מלבושים אז מברך בשעת לבישה וכמ"ס סי' ת"ר סעי' ז' והכל שעושה בו לילית מברך אגב בשעת עשיית המלבוש עכ"ל והביאו שחלי זיתים אות א' וכ"כ ר"ז אות א' [ועיין פרמ"ג בא"ח אות א'] וכ"כ המ"א עלמו בסי' רכ"ג סק"א אמנם הט"ז שם סק"ג חולק בזה וס"ל דמברכין שהחיינו בשעת קניית הבגד ואעפ"י שלא קנה צנן שראוי ללבוש כמו שהוא אלא לריך ליתן אותו לחיט לשעות ממנו מלבוש יעו"ש ועיין ש"ן דף ל"ב ע"ד. והנלע"ד דהכל שאני כיון דאיסורא רביע עליה דאסור ללבוש צנן ד' כנפות בלא לילית ע"כ אמרו דאין לברך עד שעת עשיית הלילית דפקע איסורא מנייה ויכול ללבושה ועיין לקמן אות ו' :

(ב) שם דלא גרע : כלים חדשים, אבל אינו מברך מטעם כמלכות דאין מברך שהחיינו אלא על מלוח הבאה מומן לזמן, ומשי"ה אין לברך שהחיינו על התפילין, צ"י בשם מהרי"א ובעל העטור. וכ"כ שכתב"י צ"ג צ"י סוף א"י א' שדעת הח"י ז"ל ורבינו בעל הטורי"ה ורבינו ירוחם ז"ל שלא לברך שהחיינו בצרכת תפילין עכ"ל, מיכו דעת הרמב"ם ז"ל בפרק י"א מהלכות ברכות ה"ט דמשום המלוח הוא נזכר שהחיינו וגם בתפילין מברך, וכ"כ ע"ת אות א' והט"ז סק"ג כתב דבין בלילית צ"ן בתפילין יש יש לברך בפנים הראשון שמברך עליהם שהחיינו כמ"ס רמ"א צו"ד סי' כ"ח לענין כסוי הדם יעו"ש, והביאו יד אהרן בבהב"ט, אבל במהמ"ר אות א' אחר שאניו דברי הרמב"ם ז"ל ה"י והט"ז ועו"ת, כתב ח"ל אמנם שאר האחרונים פסקו כמנן ז"ל עכ"ל, וכ"כ המחז"ר אות ב' ח"ל לדעת מנן ז"ל נראה דלא יברך שהחיינו כשמניח תפילין חדשים וכן המנהג עכ"ל, והביאו בזכ"ל ח"א בבלכות ברכות אות ש, שפ"ת אות ב' קף החיים להר"פ סי' יו"ד א"י ח' וכ"כ הפרמ"ג בא"ח אות א', וכ"כ ש"ן דף ל"ג ע"ב וכ"כ שחלי זיתים אות ב' צ"י כמה פוסקים ואפי' בפעם ה' שעושה המלוח שאינה מומן לזמן כגון לילית [ר"ל שעשה לילית בטלית יפן שיש לו] ותפילין און לברך שהחיינו ודלא כהט"ז ומ"א יעו"ש וכ"כ ח"א כלל ס"ב אות יו"ד צ"י בשם האחרונים יעו"ש, וא"כ ילא לנו לענין דינא דאין לברך שהחיינו על תפילין חדשים ואפי' בפעם ה' שבה לקיים המלוח כגון שלא לבש עדיין מימיו תפילין ועכשיו

(ב)

הי"ל שכתב שאין זמן שיהיה פטור מן הלילית קטן אלא דוקא במרחק משמע הא לביכ"כ ולתשמיש אין לפשיטו וכ"כ הר"פ בסי' קף החיים סי' יו"ד אות ז' :

שם (טוב) צ"הגה אך נוהגים להקל לשכב בהם, משמע הא ליתנו לכובס וכ"כ נכרי לכבס אין להקל. וכ"כ השכתב"י צ"הגה ד', והביאו עמודי השולחן על קינור הש"ע סי' ט' אות כ"א, וכ"כ החסיד"ל שחלי זיתים א"י א' אבל בלבוש משמע דשרי וכ"כ טלית אות ס"ד והביאו ח"י א' ה' וכו"כ ר"ז אות ד' פתחי עולם אות ז' והמחמיר תע"ב, ואם ח"א יש לסמוך על המתירים :

ח' סעי' ד. יש לזכור כשאדם לובש טלית שלא יגרור ליליותיו, בלגור כתב כל המגרר ליליותיו עליו הכתוב אומר וטאטאחיה במטאטי השמה והביאו צ"י ומ"א סק"ג. וכ"כ בלבוש, והא דלא העתיק מנן ז"ל בש"ע לשון האגור אלא רק כתב יש לחבר וכו' משום דדעתו ז"ל לפסוק רק זכירות בעלמא מפני דק"ל הריא דברכות כמו שהקשה מ"א סק"ג, וה"ס אות ב', וכ"כ שחלי זיתים אות ז' ועיין מ"ס המ"א שם בדעת האגור, וכתב"ש שם כתב אפשר דלא קאמר האגור אלא היכא שהוא באופ שם נגררין תמיד : כך היולבו, אמנם כל שהצנן אפשר למדלייך באופן שלא יהיה נגרר אף אם יהיה אחז פעם נופל למטה ונגרר און צ"ה קפידא לאסור אלא דוקא ציב"ק מטעמא דלועג לרב עכ"ל ועיין בסי' מלח שמורים שהאריך וכתב דאין איסור בזה משום צנזיו מלוח אלא כעטם שלא ידרוס עליהם ופס"ה : והביאו ש"ן דף ל"ב ע"ג, ועיין מחז"ר אות ב', והמחמיר אות ד' כתב צ"ה כרוקת דאינו אסור אלא לדרוך עליהם, דהז"היכא צנזיו מלוח משא"כ במגרר לבד יעו"ש :

וכתב בעל העשרה מחמרות ח"ל והמלוח מן המזבח

הוא שיהיה הליליות מושלשטן ולא נגררין, אלא שיהיו חלויין ועומדין מחלי גיפו ולמטה, וכן הוא בכתבי הרב זל"ה"ה שבחיות הטלית הוא עד החזה ומשם ואילך הוא צחינה הלילית ולפי זה לא יפה הם עושים המשלשטים עליהם מאד עכ"ל והביאו ש"ן דף ל"ב ע"ג, שפ"ת אות ב', ועיין בדבריו לעיל סי' ט"ז אות ב' ד"ה אמנם :

שם שלא יגרור ליליותיו, ואם היה הטלית ארוך ויכול לתחוב הליליות במגורתו אשר במתנו כדי שלא יגררה צרכי"י אות ה' צ"י מהר"ם מורח"י וספר פרי הארץ ח"ג סי' א', ובשם מורו כתב דטפי עדיף לתחבם במגורתו מאחריו, והביאו ש"ן שם, שפ"ת שם, סידור צ"י אות ל"ב חס"ל. קף החיים להר"פ ז"ל סי' יו"ד אות ב', ועיין בדבריו לעיל סי' ח' אות מ"ג, ויותר טוב הוא להעלותו על כתיפו שלא יגרור בארץ, קף החיים שם והוא פשוט :

החיים

עכיל, וכיכ הכולל ח"א ב"כצ א"י ש. סיוור ב"יט א"י
כ"ג. ש"ט א"י ב' חס"ל. קולור ש"ט ס"י י"ט א"י ח'
ק"ק החיים ל"הח"ף ס"י יו"ד א"י ח'. בן א"י פ' בראשית
א"י ז' [ומה שהשיב באר"ט דעת ה"ב"ח לע"מ: לא דק
שה"ב"ח מיידי צמי שצורך שחיינו על עשיית הללו
ואח"כ זה להתעטף א"ל לא מיידי צמי שלא צורך
על עשיית הללו ואח"כ זה לצרך שיהיה צשעת העטופא
ע"י"ש ודו"ק, ועיין מ"ש המהצ"ר שם, והש"ץ דלי"ג ע"ד
ודלי"ה. ומאמ"ר אות ב'] :

(ח) **יְבָרֵךְ** לַחֲמַטָּף וְאֶה"כ שֶׁבַחֵינוּ וְאֶה"כ. יִיחַתּוּ עַל רִאשׁוֹ וַיַּחֲמַטּוּ צוֹ כְּדֵי שִׁכַּח עוֹזֵר לַעֲשִׂייתָן.

כַּמִּשְׁלֵם סִי ח' אִי ג' יַעֲוִיִּשׁ, וְיִזְיִן סִי תַרְנִיֵּא סַעִי ה':
 (ט) **בשעת** בִּרְכָה יֵאָחַז הַטְּלִית בְּיָדוֹ הַיְּמִינִית לְבַד
 כַּמִּשְׁלֵם סִי ר"ו סַעִי ד' וְכֵן מַנְהֵג צִית אֶל
 יִכְבִּיֵּץ וְלֹא בְקָלָת צִי אֶדָם שֶׁאֲחֻזֵּי הַטְּלִית בִּשְׁעַת בִּרְכָה
 בְּשֵׁנִי הַיְּדֵינִי:

(י) שם. בהגה. ומצרך בשעת עיטוף ראשון, כתב הפרמ"ג
בא"ח סוף אות א' וז"ל יראה דל"ד עיין רבי"ב

עכ"ל. ור"ל דלא דוקא צעטוץ ראשון יצרך שכהיינו
אז לא צירך צשטע עשייה אלא כל זמן שיזכור שלא
צירך שכהיינו יצרך ואפי' צעטוץ ב' או ג' וכמ"ס כלבוש
סי' רכ"ה סעי' ג' צענין צרכת שכהיינו של פרי

וחדש רחש לא צירך צִרְחִים או צִלְחִים ראשונים וכול
לנבצר בשניים או אימתי שחזור וכו' יעייש. אבל דע דיון
בפליגיא שטא עיין צ"י ס"י רכ"ה דלסר מנח וסממין
האם שכן ולא צירך צִרְחִים ראשונים שוב לא ויבצר צִרְחִים
שנים ולחסר"י מולן מברך יעו"ש. ובתב שכתב"י שגשגים

א"ל רבמחלוקה בראייה כן מחלוקה בנאכיל ששם חלל
שחיינו כשאוכל פסח אחרת
למד מנדר ולמד אינו מנדר וכ"ל הרד"ז בנדרסות
וכ"ל יד אהרן שם בנדר"ו מאמר שם חלל: ובהב

סמס שכתבתי וזיל ולענין הלכה בם המעפס סי' קיל סמס
המכתבתי מולן זיל שמצרך שכתיוו אבל כרז בם' הקצר לא
הזכיר מחלוקה זו וגראה שדעתו זיל רביון רכוי ספק ברכות
בכתיוו לההל ולא יצרך וכן כל עינה מכל' ויכר המיח שם

מסכים לדין אם לא בירך באכילת רבובם טוב לא יבדק.
 יבדק ח"ל כלל סיב אות ח' שחילי יתום שם אות ח' קטור
 שיש סי' יט אות יד. ואיך נמלטו למידן כמו נבי ברכה
 הסחינו על פני חסדם אם שבת ולא בירך בשנים אכילת

הלאה שנים טובות לא יבדך. מפני שכבר נכנס הכא נמי וציעותיה
לא יאכל שנה ולא צירך שסחיו ציעה הלכש לא שוב לא יבדך
הלכש והעפעפ מפני שכבר נכנס צלישת סעלה
אחריה את הכות המלות מל ומה ויחבר היום הומומר לא

הוא נשאר בלתי פתור עד היום. ויש להוסיף על כך שגם המערכת המשפטית איננה יכולה להתמודד עם המצב הזה. מערכת המשפט היא מערכת סטטיסטית, והיא לא יכולה להתמודד עם המצב הזה.

אשר יבואו אליו ויפלו על פניו ויאמרו לו שלום ויהי כאשר דיבר אלהים אל משה ואהרן ביום הזה.

ועשיו החליל לנפש דכדיל וצפרט שכן הוא דעת רוב
הפוסקים וגם שכן הוא דעת מרן ז"ל מיכו טוב לנפש
בגד חדש ולבדק עליו שהחיותו ולפתור את התפילין כדי
ללאת אליבא דכ"י: וכ"כ מהגהת זכב על קילור השי"ע
סי' יו"ד אות ז' ויבדק תחלה על בגד חדש כשהתפילין
לפניו וילבש אותו הבגד ואח"כ יבדק על התפילין ויניש
אותו דהבא ח"א בענין אחר כדי שיהא טובר לעשייתו
ועיין לקמן אות ז' ואת ש' ועיין בספרים הקרי חייב
ובסי' תפן בחיים שכתבתי שם דרושים להלכתו חייב
ולבדק מניין לדרוש אותם הנכנס לבד מזהב והלבוש תפילין
בפעם ראשונה יעשה.

(ג) **שם** ללא גרע מכלים חדשים. ולפיז' מי שעשכ לילית
בטלית יבן שיש לו חטיב שלא היה צו לילית
כבר תשולס לא יבדך שהחיינה וכ"כ הלבוש, מחז"ר אור
ח, ש"ך דל"ג ע"א. סידור צות שוצד איח כ"ד, בתולי
זיתיס אור ח' ומ"ש הב"ח שמדברי הרמב"ם משמע דכוא
מנכך על לילית בצבגד יבן ח"ן ומדבריו הכרע וגם מדבריו
בחי צ"ס פאר הכור ט"י מיין שציאר יותר משמע קלח
שלא יבדך ע"י"ש ודו"ק. מחז"ר שס :

(ד) שם דלא גרז מכלים חדשים, ולטעם זכ כ"ה נמי
אם קנה טלית יסן ועשה בו לילית או קנה
טלית יסן מניילת מזכך עליו שבהיינו כיון שטלית זה
חדש הוא חללה וכמ"ש בס"י רכ"ג כע"ז ג' :

(ה) **טְלִית** קָטָן אִם עֲשָׂהוּ מִדְּבַר שְׂאִינִי חֲשׁוֹב וְאִינִי שֶׁמֶח בּוֹ לֹא יִבְרַח שֶׁחַיִּינוּ, חֲסִילִי וְכִיכ בֵּן אִישׁ חֵי פִי בְּרָאשִׁית אֹרֶת זֶה אֶבֶל אִם עֲשָׂהוּ מִדְּבַר חֲשׁוֹב שֶׁכּוֹחַ שֶׁמֶח בּוֹ יִבְרַח שֶׁחַיִּינוּ בֵּן אִישׁ שֶׁסֵּם וְיִינִן סִי רַכִּיב סְעִי חֵי

(ו) **שם** כהנה ואם לא בירך בשם ה' ייח מנרך בשם עיטוף ראשון. עכשיו מהבג העולם שאין לברך מהחיינו על המלכות כ"א בשם הלשנה. וכן כל הטיות בשם העיטוף. והענין י"ל דהבגו כן ללא מברכי בשם

קנייב משום דחיישי שמא יחזור צו שלא ללוצט מאיז
סיכס ויחזור וימערט או ליטט צומאכע לזאך וזכיר ברבתי
לחכ, ע"כ נכח שלא לנרץ: י"א בשעת לביש דוקא,
ומדוי פרי חדש נגעו צו וכו' שבתם על פרי חדש שזריר

לצורך סכמינו בשעת ראיוו ונהנו שלא לצורך ב"א בשעת
אחילוב במש"ס סי' רכ"ב בע"י ג' ועיין העטס שם. הבא
נמי כן. אח"כ ראיתי שכן כתב ג"כ המחמיר סי' רכ"ג
אות כ', אבל נסו טעם אחר כמו טעם הפירות משוב

דבוי עיקר הכנאה יעו"ש, ומי"ש רב שיריה גאון דאין
לנכר שבהיוונו על גלגלם חדשים יצאו דבריו התוס' בסוכה
דף מ"ו ע"א לא קי"ל כוותיה דר"א יחיד דדעה ד"ת,
ועוד דטובים לנכר ובהם מנהל לא אחריו דה"ל בחייל

ס"ד ד' אלוט ני"א וס"ז אלוט ז' וס"י טו"ז אלוט ז':
(ז) **שם** בנ"ה, ומצדן בשעת עיטוף רש"ן, כחז עו"ת:
אלו ז' דינ"ה וס"ח ז' וס"י ז' וס"ד ז' וס"ז ז' וס"י ז':
בדרכ"ה אלוט ז' כחז דנ"ה וס"ח ז' וס"י ז' וס"ד ז' וס"ז ז' וס"י ז':

וככה דכן מטין דברי ה"ח' ודלא כהעוית והכרז מקור
חכמה, ופי' בצפרו מחבר' אוח ג' לדעת מן ז"ל יבצר
נכתמק ואח"כ יבצר שבהיונו על דרך שנאחנו נובגוס
נאילות פרו תפס לנצרכינו דברת ואח"כ נאחינו נאחינו

כג דיני ציצית בבית הקברות. וכו' ד' סעיפים:

א א מותר ליכנס בבית הקברות והוא לבוש ציצית והוא שלא יהא נגרר על הקברות אבל אם הוא נגרר על הקברות אסור משום לועג. לרש ב כד"א בימיהם שהיו מטילים ציצית במלבוש שלובשים לצורך עצמם אבל אנו שאין מכותים בהם אלא לשם מצוה אסור אפילו אינם נגררים והני מילי כשהציציות מגולים א אבל אם הם מכוסים מותר: ב יש נוהגים לקשור שני ציציות שבשני כנפים זה עם זה כשנכנסים לבית הקברות ו לא הועיל כלום בתקנתם: ג ה הנכנס תוך ד' אמות של מת או של קבר דינו נכבדם לבית הקברות: ד במקום שהיה להסיר ציצית ממלית המת בבית ו אם הכתמים לובשים ציצית איכא למיחש כהו משום לועג לרש:

(ה) **שם** דינו כנכנס לביס"ק. ובביס"ק עלמו דוקא בחור
 ד' אמות הוא דאסור. אבל חוץ לארבע אמות
 שרי. צ"ל. שהיו ימים הם. אבל באחרונים מחמירים אפי'

באר הגולה
א מנחת מ"א:
ב ט"ז, ג כ"י
ד ח' וצ"ח כ"י
הס' כ"י
ד הנחת מ"מ

כר הנחת לבישת הציצית ושכרה ועונשה. וכו' ו' סעיפים:
א * אם אין אדם לובש טלית בת ארבע כנפות אינו חייב בציצית ושוב * ונכון לחיות כל אדם
זוהר ללבוש טלית קטן כל היום כדי שיוכר המצוה בכל רגע וע"כ יש בו חמשה קשרים כנגד
ח' חומשי תורה וארבע כנפים שבכל צד שיפנה יזכור * ונכון ללבושו על המלבושים לפחות יזכר
שיהיה לבוש ציצית בשעת התפלה: ב * מצוה לאחוז הציצית ביד שמאלית כנגד לבו בשעת קריאת
שמו

כף החיים

(ז) **שם** בשעה שהפלה, שמחה ומנוח, שמרוח ב' מלות
טלית לילה ובנחתה, ומלבושו ע"ה וילבש.
חסיל לוח א"ל. ועיין בדבריו לעיל ס"י ח' לוח יוד, וכן
כארי' ז"ל כ"ס מזכר מלך להפלה הפלה ממנה נצלה
וחפילת כמ"ס בשער הכוונות, ובבאנו לשונו לעיל ס"י ח' ח'
לוח י"ב יע"ש, וכדברנו שם שכן מנכב ביה אל יכדן
ג"כ יע"ש:

(ח) **סעי'** ב' מליכ לאחוז כלילת ביד שמאלית כנגד
לבו בשעת ק"ם וכו' וכ"כ בשער הכוונות
בדרוש ק"ב דף כ"ז ע"ב וז"ל בכניעתך אל מכה וכבא עלינו
ברכה ושלום הזקוף ב' לדדי כפליה על שני כחפוחך באופן
שישאלו שני הצליות מאחיר ובני הצליות לפניו, ואח"כ
הקבלם יחד שרבי ארבעהם בידך השמאלית והניחם על
לפך ובשהחמיל פרשה לילה אז החלוצו כנפי הצליות גם בידך
הימנית ושרשיכם יסיו בידך השמאלית והצט והסתכל בהם
בכל פרשה לילה וכו' ולריך לכיון כשמהכלל הצליות
כאלו יש שם הכלה שצליה וכו' ובכניעתך אל ולא חסורו
אחרי לבבכם וכו' אז הנשק הצליות בפיך והשמים עיג העינים
שך, וכ"כ לריך שיהיו ב' ידוכ אוחזים הצליות פ"ד הכי
עד הכניעה אל ודבריו חיים וקיימים ונאמרים ונחמדים לפ"ד
ע"ל, ונדף כיח ע"ל כבד ובכניעתך אל ודבריו חיים וכו' לפ"ד
הנשק הצליות בפיך והשמים על עיניך והחורים והניחם מידך
יורדים ומשילשלים מאלבך ולא החלוצו והקפס עוד בידך עכ"ל
וכ"כ בשע"ה בע"ה הק"ם פרק כ"ז ופרק כיח וכ"כ נגיד
ומליכ, ש"ך דף ל"ז ע"ג, וכ"כ במ"א ספ"א ובאחרונים, ומ"ס
הפרמ"ג בא"ח לוח א' על דברי מ"א ובשנייה לפרשה לילה
יקחם גם ביד ימין אפשר שדי בפסוק א' ובי ביד שמאל
ולפרשה לילה יקחם ביד ימין לחוד וכו' עכ"ל, לא רא"ה
כדברים צבורים דכרי מפורש בדר"א בדברי החרי' ז"ל
שריך להיות השני ידים אוחזים הצליות מהחלם פ' לילה
עד ודבריו חיים וכו' כמ"ל, וכן הקפס כבד פחה כדבר
לוח א' על דברי הפרמ"ג כ"ל יע"ש, וכן דלא כהרב מנחם
כלל י"ד סוף לוח ז' שבה שיהיו ב' ידיו עד סוף הכי
ואח"כ ביד שמאלית לבד יע"ש, אלא עד ודבריו חיים וכו'
לעד כמ"ס בשם הארי' ז"ל, ועיין פחה כדבר לוח ב', שגם
כאן דהם דברי המנח"ל יע"ש:

(ט) **שם** מליכ לאחוז כלילת ביד שמאלית וכו' כבד במ"א
ספ"א לאחוז כלילת בין קמ"ה לזרה, וכ"כ בהר"ב
בשו"צ בשם הארי' ז"ל וכבד שכן נהגו וכ"כ בספרו קשר
גידל ס"י י"ד לוח י"ד, וכ"כ ר"ז לוח ד', שחילי יחיים לוח
כ', חסיל לוח ב' ובס"י ח' לוח ד', ק"ה חסיל להרמ"ה
ס"י י"ד לוח ט"ז, מ"ה מ"ס כדבריו ז"ל בשם כארי' ז"ל
בשער הכוונות ובפ"ה לא נזכר מה כלים שיניח הצליות
בין קמ"ה לזרה אלא סחם שיניח ביד שמאלית כמ"ס לשונו
ב"ח

(ב) **שם** וטוב ונכון להיות כל אדם זכיר ללבוש טלית כל
היום וכו' כדאמרין בסופס (דף י"ד ע"ה) לא
נחאזכ מש"ל ליכנס לארץ מבוס פירוקים אלא כדי לקיים
מלות התלויות בה ומתן שורה מרוב כדאמרין ששקילה כנגד
כל המלות, ב"י בשם מרדכי וסמ"ג, ועיין מש"ל סוף ס' ח':
(ג) **שם** וטוב ונכון להיות כל אדם זכיר ללבוש טלית
וכו' וגם יזכר לעשות טלית נאה, מבוס זה א"ל
ואנ"כ: כמ"ס במסכת ט"ה דף קל"ג ע"ב זה א"ל ואנ"כ
הנחלם לפניו במלות עשה לפטו סוכס נלם וכו' לילה נלם
וכי' וכ"כ מ"א ר"ס הסמ"ן ומח"ס ר"ז לוח ג', ויכא מבוס
ונקי, חס"ל לוח ה' וסרב אורחות יזכר הסוד הרב לענין
כביבוס שיכנס לוחו כעס כעס כ"י שיכס מלובן ע"ש.
וכב"ל כרמ"ס בספרו כף החיים ס"י י"ד לוח א', וכב"ל שם
החסיל דמס המנוח והנזכר למי שמח"בם מלבושים נלם
כאשר חשני ידו וכלילת צליו וקרנע ילגם בוכה ויחפס
כלומם ונשכו חס"ה ענימה וידלג מן הנקמה ר"ל עכ"ל, וכן
סוכית ע"ז סרב משנה חכמים ז"ל בלוח ר"ח יע"ש ובכ"ל
דבריהם כרמ"ס בנף החיים שם לוח ה' יע"ש:

(ד) **שם** ונכון וטוב על המלבושים, וכ"כ לעיל ס"י
ח' סעי' י"א דפיקר מ"ה טלית קטן ללבושו
על בנדיו וכו' אמנם כבד כבדני שם לוח מ"ג דע"ה
כארי' ז"ל ובאחרונים דפליה קטן לריך ללבושו למטה
משאר מלבושיו ע"ג חלוקה, וכלבושו טל כל בנדיו הוא
שניה גדול סיך כאמ"ה יע"ש, וכן עמ"ל דבר:
ומה ש"ס להקשות על דברי מרן ז"ל כב"ל ובס"י ח'
כבד ללבוש הפלית על המלבושים ובס"י כ"ג
כבד בנ"י ובבנ"י לשינוי שם לוח ב' שלישיים הפלית קטן חתה
הנגדים, כבד חו"ך כמאמר כ"ל לוח א' דבס"י כ"ג מיירי
על מהכא הפ"ל שלישיים לוחו חתה הנגדים ובכ"ל ובס"י
ח' קאמר נכון לעשות כן ללבושו על הנגדים יע"ש וכבד
כבדני לעיל דאין כן דעה כארי' ז"ל:

(ה) **שם** ולפניה יזכר שיכס לבוש לילה בשעה החפלה,
ז"ל מ"י שא"י וכול להעסק כל היום, פור, לבוש,
שחילי יחיים לוח ד':

(ו) **שם** ולפניה יזכר שיכס לבוש לילה בשעה החפלה,
בנזוס כבד בשעה ק"ם וחפלה, וכ"כ ר"ז לוח
ב', וכ"כ בפרישה דבמ"א איחא בשעה ק"ם וחפלה, ולמ"ה
דגרסו בשעה החפלה רבוחא קאמר דא"פ, בשעה החפלה
יש לו ליזכר שיהיו עליו לילות ויכ"ס בשעה ק"ם שמזכיר
בפירוש מלות לילה נמלל כב"ל לו משיד מרות שקר
בעמ"ל, עכ"ל וכ"כ מ"א ספ"ד בשם ז"כ פ' שלח לך
הקורא ק"ס בלא לילה משיד מרות שקר בעמ"ל, וכ"כ
שח"י עולם לוח א' בשם ר"ח שער כקדושה ש"ה וכ"כ
מ"ק:

שם (שון) ים טובים לכשתגל צליה בשמיים ליראים
לחורו וכי ויבין לקיים מ"ע של וראים לחור.

הלכות תפילין

באר הגולה

א טור וכו' וכו'

יונה ב דית יוסף.

כה דיני תפילין בפרטות. וכו' י"ג סעיפים:

א אחר שלבש מליט מצויין יניח תפילין שמעלין בקדש והמניחין כיום התפילין והמליט לתוך כיום אחת ב צריכין לחרור שלא יניחו כיום התפילין למעלה כדי שלא יפגע בהם תחלה ויצטרך להניחם קודם המליט כדי שלא יעבור על המצוה: הכה מיוסר אם תפילין מזומנין צידו ואין לו לזיית אין

כה החיים

מכוסה מכל מוקין ומלאכי חבלה. והכי איתא בזו"כ"ק פ' שלח. וכו' דבש לפי מע' ה'י אוח כ"ז הביא דווכה לכולל מעין הרע וישי"ש וכו' ק"ל כף החיים שם. וכחז דכ"ז כואל אם כפליה כחיקותיו אך אם הוא פסול אנו מושי"ל. לה ארבעה יחשוב כי לו עין וכו' עכ"ל. והוא פסול. ורבינו בחיי פ' שלח י"ך כחז דמלך לזיית דומה לחמשת יחיוכנו כמו לבוש ישי"ש. וכו' דכ"ז ק"ל כף החיים שם. וכחז ח"ל ולפי' החקיקים לזיית כחיקותיו יוכה צעורה לחמשת. ויחנן דרמזו ברי"ה ופשיטא א"ח מ"ח מ"ח מ"ח כולל ג"י חיים וגם ס"ה ופשיטא א"ח מ"ח חמ"ה עכ"ל. ולי' עוד רמז זה לכ"ס לזיית ס"ה מ"ח חמ"ה. וגם ר"ח וכו' לכ"ס לזיית פ"ס שני כולל ג"י חיים ור"ל ס"ה שחמ"ה (דו"ס לזיית שחמ"ה) לכ"ס בזכות מלך לזיית שחמ"ה חיים:

(א) **סעי' א'**: אחר שלבש מליט מצויין יניח תפילין שמעלין בקדש. וצ"מ ק"ל כף החיים שם. וכו' דכ"ז ח"ל דמלך לזיית שחמ"ה עכ"ל. ולי' עוד רמז זה לכ"ס לזיית ס"ה מ"ח חמ"ה עכ"ל. ולי' עוד רמז זה לכ"ס לזיית פ"ס שני כולל ג"י חיים ור"ל ס"ה שחמ"ה (דו"ס לזיית שחמ"ה) לכ"ס בזכות מלך לזיית שחמ"ה חיים:

(ב) **סעי' ב'**: אחר שלבש מליט מצויין יניח תפילין שמעלין בקדש. וצ"מ ק"ל כף החיים שם. וכו' דכ"ז ח"ל דמלך לזיית שחמ"ה עכ"ל. ולי' עוד רמז זה לכ"ס לזיית ס"ה מ"ח חמ"ה עכ"ל. ולי' עוד רמז זה לכ"ס לזיית פ"ס שני כולל ג"י חיים ור"ל ס"ה שחמ"ה (דו"ס לזיית שחמ"ה) לכ"ס בזכות מלך לזיית שחמ"ה חיים:

(ג) **סעי' ג'**: אחר שלבש מליט מצויין יניח תפילין שמעלין בקדש. וצ"מ ק"ל כף החיים שם. וכו' דכ"ז ח"ל דמלך לזיית שחמ"ה עכ"ל. ולי' עוד רמז זה לכ"ס לזיית ס"ה מ"ח חמ"ה עכ"ל. ולי' עוד רמז זה לכ"ס לזיית פ"ס שני כולל ג"י חיים ור"ל ס"ה שחמ"ה (דו"ס לזיית שחמ"ה) לכ"ס בזכות מלך לזיית שחמ"ה חיים:

קשרים וחי' מוטין כמנין אחד יכ"ה רמז כ' אחד: **סעי' ו'**: גדול שוכה מכנסל מליט לזיית וכו' צפ"ק ערבי שחמ"ה דף ק"י ע"ב אחר ו' מנודים לשמים ואלו הן וכו' ומי שאין לו לזיית צבג"ה בתי כנסיות ס"י א' ס"ק י"ח. חס"ל אוח ב' שסוף הס"י. ועיין ב"י ובפ' החיים להרמ"פ ס"י וי"ד לו ו':

(ד) **שם**: והסודר במלך לזיית וכו' אסור לרקוס שסוקים כפליה. וי"ד ס"י רפ"ג סעי' ד'. ועיין שם בס"י ובפ"ק דמ"ה ק"ל שחמ"ה עכ"ל. ולי' עוד רמז זה לכ"ס לזיית ס"ה מ"ח חמ"ה עכ"ל. ולי' עוד רמז זה לכ"ס לזיית פ"ס שני כולל ג"י חיים ור"ל ס"ה שחמ"ה (דו"ס לזיית שחמ"ה) לכ"ס בזכות מלך לזיית שחמ"ה חיים:

(ה) **שם**: והסודר במלך לזיית וכו' אסור לרקוס שסוקים כפליה. וי"ד ס"י רפ"ג סעי' ד'. ועיין שם בס"י ובפ"ק דמ"ה ק"ל שחמ"ה עכ"ל. ולי' עוד רמז זה לכ"ס לזיית ס"ה מ"ח חמ"ה עכ"ל. ולי' עוד רמז זה לכ"ס לזיית פ"ס שני כולל ג"י חיים ור"ל ס"ה שחמ"ה (דו"ס לזיית שחמ"ה) לכ"ס בזכות מלך לזיית שחמ"ה חיים:

באר הגולה
2 ויבא פסח
החנק.
אין לריך להמתין על הליכות אלא מנוח תפילין ו. שמצויים טעמו (דכ"י עלמו) : ב י מי שהוא
זהיר בטעם קטן ויבשנו ויניח תפילין בביתו וילך לבוש בציצית וסוכתו בתפילין לבית הכנסת
חשם יתעטף בטעם גדול : הנה והעטף אף בטעם גדול קודם ולבדך עליו ואח"כ
מניח

קף החיים

טעם גדול לריך ללבוש קודם כנחת תפילין כמ"ל אורח א.
וכי כה"ל נחמ ז"ל על שם האורח וכיאלו כה"ל אורח ר.
וכי כה"ל נחמ ז"ל על שם במדבר דף קך ע"ב אורח ג.
בשם הרמ"ז ואין יעו"ש. וכי לעיל אורח א' בשם
האחרונים יעו"ש :

ג) שם ויניח תפילין בביתו דוקא בביתו כדי שלא מפסח
ביתו בליחות ותפילין. מ"ל סק"ג בשם האורח
וסב"ט. וכי כלבוש. וכי כה"ל נחמ ז"ל על שם האורח ר.
אורח ס"ה שחילי זוחים אורח ר' וז"ל האורח פ' ואחמקן דף
רס"ב ע"א ח"ד שמשון בשעתא דבר נש אקדים פלגוה לילה
וקם ואשחלל באורייתא עד דכיר נפלא. בלפלא אנה תפילין
ברוש"ס ותפילין ברש"א קדישא בדרוש"ס (פ"ן מ"ש באורח
הקודם בשם מהר"י אמה והרמ"ז ואין סב"ט נשן זה של האורח
שקדים תפילין החלק) ואחמקן בעיטפא דמ"ש ואח"כ לנפלא
מחמקן דביחוס אצ"ע במחמקן רש"א דשמא קדישא בהרמ"א
דביחוס. אצ"ע מלאכין קדישין מחזונו עמים ונפיקן עמים
מחמקן דביחוס ואצ"ע ליה לבי כנישתא ומכריז קמיה סב
יקרא לריוקא דמלאכ קדישא סב יקרא לבריה דמלאכ
לפרישא יקרא דמלאכ רוחא קדישא שרייא עליה אכריז ואמר
ישראל אשר כך אחפלא. כדין הוה רוחא קדישא סלקא
לפלא ואסב"ד עליה קמיה מלאכ קדישא כדין פקיד מלאכ
עילא למכח קמיה כל אינון בני טיולים כל אינון דאשחמדין
קמיה סב"ד ויכתב פסד זכרון לפניו וכו' ולא עוד אלא
דקביש מחמקן ביה וסב"ד עליה בכולו פלמין חמו מה
בריה טבדיה בעולמי. ומאן דישל קמיה לבי כנישתא כד נפיק
מחמקן וגא תפילין ברש"א וליצ"ע בלבוש"ס ואומר אשחמקן
אל סיכל קדש ביראח קביש אמר אן הוא מורא הוא
סב"ד סהרוא דקרא עב"ל וסב"ד ח"ד אורח ו' וחמ"ל
א' ב' בקצ"ר. ועין לקמן אורח ח' :

ד) כשהאדם מחמקן בליחות ויולא מפסח ביתו
הקביש שמה ומלאך שמחיה ח' מהס' ח' מהס'
וילא האדם מלאך נחמ ומלאך שמחיה ח' מהס' ח' מהס'
עלי מאן דנפיק מחמקן בליחות וליצ"ע ותפילין ברש"א ואמר
שם שניחא וחרין מלאכין ומלוין עליה לבי כנישתא ומכריז
ליה וחד מקפרא איל אכחריה ועל כה"ל עני אמן. וליקט
הראובני פ' שלח לך בשם האורח וסב"ד מרום נדימ
אורח ב' וקצ"ר עליה בדיני תפילין דף מ"א ע"ב וסב"ד
חיד"א ב' דבש לפי מ"ל אורח ח' מהס' ח' מהס' ח' מהס'
כה"ל ס' ויד אורח כד :

ו) במקום שנמצאים שם עמים כוללים ברמז
ומחמקן שניעניו עליו חס ילבוש ליצ"ע
ותפילין בביתו וכולך לנכ"ס ראויה חכמים מחמקנים
שלושים טעם גדול ותפילין דרש"י ודר"ה בביתם ואח"כ
שלושים לביכ"ס מהס' מהס' תפילין חמ"ס כטוב שבראש
ובטעם מניחם אורח על כה"ל חמ"ס חמ"ס כנלימא ואח"כ
שלושים לביכ"ס מניחם טעם מחמקן כנלימא ומניחם
אורח

אבל הכא דאין לנו דמנח לית קודמא אלא מאסמכח
בעלמא מוטב שחדש מאסמכחא וז' משעבור על המ"ס. כ"י.
נכ"ס. סק"א. וז"ל לפי הפסע אבל לפי דברי הא"י ז"ל
נחמ טעם בסוד שריך ללבוש לית קודם תפילין ותפילה
כל יד קודם תפילה של ראש. (עין מש"ל אורח א' ובליחות
ליתו שם על דברי הא"י ז"ל וגם בליחות שנינו באורח
הקודם על דברי הא"י ז"ל) אין חילוק וכך שם פגע
בתפילין של ראש תפילה וסלקא ויניח על יד תפילה ס"ה
אם אירע ופגע בתפילין. חמ"ל וסלקא ויניח לית חמ"ל
ואצ"ע דאין מעבירין על המנח ילפין מקרא דכתיב ושמהם
אם המנח אם בלש מ"ס לריך אל חמ"ל וכו' וכו' הלבוש
זה נאמר על שם מנח שאין לסב"ד אלא מנח שם
לסב"ד סב"ד על פי הסוד מעבירין כמו בתפילין. אח"כ ראויה
שן כחב ג"כ סב"ד אורח א'. וסב"ד ללב אורח ו' וכן א"ח
פ' וירא ח"ד ר' :

ח) שם כדי שלא יעבור על המנח. אם המנח של שבת
כ"י מנח ב"ס שטון ב"ס טעם של חול ותפילין
וטעם של שבת כ"י למעלה מן הכל יכול להניח טעם של
שבת וליקט טעם של חול ואין בזה משום א"י מעבירין על
המנח כיון דאין דעמו ללבוש עמ"ס בחיל אלא ביום שבת.
ברכי אורח ג'. ופ"י שביא ראש מדברי מה"ר סק"ד יעו"ש
סידור ב"י דבני מקום כנחת תפילין אורח ב'. ס"ך דף
ל"ז ע"א. וז"ל אורח פ'. שפ"ה אורח ב'. חמ"ל אורח ב' :

ט) שם כדי שלא יעבור על המנח. הכא דאין מעבירין
על המנח הוא מדרבנן. דרש"י ח"ב ס' הקפ"ע
יד מלאכ ח"ב ס' ג'. ולא זכר בהוספת פליגי עליה. עין
זכר מערכת הא"י ס' טוב וכ"ד פתח"י טעם אורח ג' ועין
הוספת מנח דף ו' ע"ב ד"ס מהסב"ר :

י) שם כה"ל. מיהא אם תפילין מוזמנים בידו ואין לו
ליצ"ע א"י להמתין וכו'. ולפי מש"ל בשם הא"י
ז"ל שסב"ד והחוקק הוא דוקא שריך ללבוש לית קודם תפילין
וכי ס"ך דף ל"ז ע"ב מדברי ח"ב פ' במדבר דף קך
ע"ב נראה דא"י גדול לכניח תפילין קודם המנח יעו"ש
א"כ אם מוטב לו שביא לו לית קודם יעבור זמן ק"ס
וחמ"ל לריך להמתין עד שיביא לו לית ויחמקן בליחות ואח"כ
יעו"ש תפילין ויהפלא. ופ' עדים אורח ר' :

יא) שם כה"ל. אלא מניח תפילין ובשחמקן טעם
מעט. עין דבריו לקמן ס' כי אורח א' מה
שכחב ב"ס ב"ס :

יב) סע"י ב'. מי שחא זכר בטעם קטן ויבשנו ויניח
תפילין וכו'. וז"ל לפי שבת מקובלי פסד שביא
ב"י שאמר שמי שאין לו טעם קטן ודאי יניח טעם ואח"כ
תפילין אבל מי שלבש טעם קטן יניח תפילין חמ"ל ואח"כ
יחמקן בטעם גדול. ומשם כיון שלבש טעם קטן ואח"כ כניחו
תפילין הרי כבר קיימו דברי הא"י. אבל הא"י דל דח
כנחא ו' וכתב לא כן משמח הא"י אלא כן טעם קטן כן

(כב) קודם

באר הגולה
ד טו: ח ג' כח
י"ד:
ו כ' יונס ס"ה.

מניח התפילין וכו' לנכסיו: ג ד הרא"ש היה מסדר הברכות עד עומר ישראל בתפארה ואז היה מניח תפילין ומברך עומר ישראל בתפארה: ד ה צריך שיהיו תפילין עליו בשעת ק"ש ותפלה: ה ייבון כהנחתם

כף החיים

סיפך מזה כיב אומר וכן כרשים זיל בסודור סודר לעשות ז' הקפות בכל יום ועשה כוונות לכל אחד ואחד וביום השבת הקפה אחד בלבד. וכן נוסבים חסדי ביה אל יכזף. מיבו מי שמחלחל לבא לביכ' וחושש ליוכרה אי' לעשות הקפות וכח"ש מוהרצ"ז זיל צ"ש כוונות שם על הארי ז"ל:

(כו) **סעי'** ג. הרא"ש ס"ב מסדר הברכות עד עומר ישראל בתפארה ואז ה"ס מניח תפילין וכו' מיבו הארי זיל ס"ב מסדר כל הברכות של שחר עד פרשת העקידה. ואח"כ ס"ב מהטעם בפליה וגניח תפילין ואח"כ ס"ב מחילי ספלו מן פרשת העקידה ואילך. כמ"ס בעצ"ר כוונות דף א' ע"ג. וכן סודר כרשים זיל צ"ש כס"ס הכר"ע דף י"ז ע"ב ודף י"ט ע"ג. לומר החיי ברכות מן הנוהן לשכ"ו בינ"ס עד סוף ברכה החורס ואח"כ להטעם בפליה ולהניח תפילין ויעו"ש סוד"ס של דברים:

(כו) **סעי'** ד' ר"ך שיהיו תפילין עליו בשעת קריאת שמע וחפלה. במסכת ברכות דף י"ד ע"ב איתא כ"י אמר עולא כל הקורא ק"ש בלא תפילין כאלו מעיד עדות שקר בעלמא. ופי' רש"י לישאל מעולא. וזהו מעדני יום פ"ב א"ח פ' דכוונת רש"י לומר דטולל בהקב"ה שאלו כע"ד אמת בלחור שכ"א אל"ס"ה כ' אחר ס"ב מקיים מצותיו. והחספסות דב"ס ומניח תפילין כחב"ו בעלמא פ' בארון ט"ס. שקורא וכו' לפוספוס. ולאו"ה על ידך ואין עכ"ל. וכ"כ חלמדי רבינו יונס דעולא ס"ל דכיון שכ"א קורא וקשרח וכו' ואינו מניח נמאל שמעיד עדות שקר על עלמו ש"ס שאומר אינו אמת וכו' עכ"ל. וכ"ד מו"ק שם א"ח י"ד וצ"ל. וכ"כ הר"ן על מסכת ברכות שם. מיבו ב"ב"ח פ"י דברי רש"י ה"ל דר"ל דשקורא ואכבה א"ח כ' וכו' והיו הדברים האלה וכו' שכ"א לומר א"ח שמו בכל לבבו וכו' וזהו כמ"ס החקשר לא"ח על ידך ולפוספוס בין עיניו שכ"א מורה על יחודו שכ"א יחיד בעלמא וכו' נמשך מזה כשאנו מניח תפילין נלא"ה כמעיד עדות ש"ס עליו יח' שאינו יחיד ש"ס אינו מניח לסוד"ה על יחודו חכו עדות שקר שבע"ד עליו יח' עכ"ל. וענין זה פ"י הלכות סעי' א' י"ט"ט וצ"ח בין הטעמים ה"ל לידן דנוכ"ס לומר פסיק שמע ישראל וכו' וברוך שם וכו'. בנכד קודם פרשת החסיד כמ"ס בשער הכוונות דרו"ש ז' דק"ש. א"ס קרא ק"ש זו בלא לז"ח ותפילין לדברי החוספוס וחר"י ובר"ן ליכ"א צ"ח משי"ס מעיד עדות שקר בעלמא כיון שאינו אומר וכו' לפוספוס ולא"ח על ידך. ולפי דברי מעדני י"ט"ט לדברי רש"י י"ט ג"כ צ"ח מש"ס מעיד עדות שקר בעלמא. ולפי דברי ב"ב"ח וסלכות ג"ס לרש"י לא י"ט צ"ח מש"ס מעיד וכו' וא"כ לנחמיל"ס י"ט לומר ללבוש ה"לית ותפילין קודם שיאמר ק"ש דקרבנות ד"ל ללא"ה חליצ"ה דכ"ס וכמו ש"ס פוסק הארי זיל ש"ס לובש קודם שאומר פרשת העקידה כמ"ס בלא"ה הקודם. וא"ס י"ט ח"כ ס"ב"ס יכול לט"ח אח"כ אצל ע"כ"ס ר"ך לנתיח קודם פ' החמ"ד כ' כ' הוא הסודר וסחיקין

(כח) **קודם** שנכנס לביכ"ס: עודנו בפסח ביכ"ס יאמר פסוק ואני ברוב חסדך אבא ביחך וכו' ואח"כ יכנס. ובאמרו ואני ברוב חסדך יכיון צ"ס לאנתי"ן כי הוא חסד העלי"ן. ובכל יום יכיון אל א"ח אמת מש"ס ז"ס בפרטות כי הוא כנובר דהיינו ביום א' יכיון אל א"ח א' של ש"ס לאנתי"ן וביום השני אל א"ח ב' וביום שלישי אל א"ח ג' וביום ד' אל א"ח יו"ד וכו' וזה אמירה ואני ברוב חסדך וכו' והכוונת ח"כ"ס בכל זמן שנכנס לביכ"ס ב"י חפלות שמרת מנחה ערבית. ובשבת כשנכנס לביכ"ס ואומר ואני ברוב חסדך וכו' בלי"ל שבת יכיון ש"ק של ש"ס שקלי"ה וביום שבת צבקר ז"ל של ש"ס שקלי"ה ואמנח שבת י"ט של ש"ס שקלי"ה. שער הכוונות שם. פט"ח ש"ס ובשער השבת פ"א. נגיד ומל"ס ש"ס:

באמירת פסוק ואני ברוב חסדך וכו' יכיון כי בפסוק זה נרמזו י' אבות כמ"ס בנז"ק וכו"ה ש"ס בשער הכוונות וכו"ה כי ואני ברוב חסדך רמז אל אברהם שכו"ה מדה חסד. אשחח"ס אל כיכל קדשך רמז אל יחזק שנחלקך צ"ס כמור"ס. ביראחך אל יעקב פ"ס שנאמר בו ויירא ויאמר מה נורא וכו' וכמ"ס חסיד"ה צ"ס מור"ס באצ"ע פ"י ג' א"ח ס"ז. קש"ל"ס בכלכות חפלה דף י"א ע"ג ולא יאמר צ"ס ואני ברוב חסדך אבא ביחך בזכות אברהם וכו' כמ"ס בסידור צ"ס דברי סנה"ה הנכר אלא בכוונה בלבד שפסוק זה רמז"ס בו י' אבות כי י"ט פ"ס וסוד ג"כ דברים:

אחר שנכנס לביכ"ס: יאמר צ"ח אל"ס"ה כ"לך ברגש. קש"ל"ס בכלכות חפלה דף י"א ע"ג. ואט"ג דבשער הכוונות ובפני"ה ש"ס לא נזכר בסד"ה לאמרו וכו' לכיון בו מ"מ טוב לאמרו: וכ"כ נגיד ומל"ס לאמרו וכ"כ שפ"ח ס"י מ"ו א"ח א' צ"ס משנת חסיד"ס לאמרו. אמנ"ס מ"ס ש"ס שפ"ח לאמרו קודם ואני ברוב חסדך וכו' לא כן א"כ עמדו אלא כמ"ס קש"ל"ס לאמרו אחר שאמר ואני וכו' ונכנס לביכ"ס וצ"ח מדברי ש"י כוונות למשי"ן ומצ"ן דברי רב ז"ל:

אחר שנכנס לביכ"ס: יאמר כנגד ה"ס"ל ואח"כ יאמר מזור אל"ס"ה ימנ"ס ויצרכנו אשר י"ט צ"י ז' פסיק"ס ובנגד"ס יק"ז ז' הקפות ס"ב"ה ח"כ"ס שנאמ"ס צ"ס"ה וכו"ה כ"ח ש"כיון לגמור פסוק אחד בכל הקפה מכו"ה עד שיגמור כ"ו הקפות צ"ו פסוק"ס. וביום השבת אי' להקף רק הקפה א' בלבד. שער הכוונות ש"ס. פט"ח ש"ס. נגיד ומל"ס ש"ס. ולא כמ"ס מבר"י אמ"ס ש"ס בנה"ס בפני"ה ובנגד"ס ומל"ס האמרו לו חסיד"ס שמרתי"ן ז"ל כ"ס עושה הקפ"ס א' בכל יום וביום השבת ז' כי אין לסמוך אלא על פ"ח ומצ"ס וש"מ"ה שפ"ס שסדר מדרש"ו ז"ל ש"ס מכתבי יד א"כ"ו מ"כרתי"ן ז"ל ולא על ש"ר החסיד"ס כמ"ס כרשים ז"ל בספרו כסוד נכ"ס הכר"ע דף כ"ס ע"א ודף כ"ו ע"ב וע"ג יע"ש. וכו"ה לא זכר מזה כל"ס ודל"ה שכ"א וידע יח"ר בא"כ"ו מדרש"ו ז"ל מש"ר החסיד"ס וא"ס ה"כ עושה

70

ג' בשם ס' לריקס למכרים פאטירט ז"ל דף י"ד ט"ז
שאלא כהוב בשם ברמב"ן ומכרח"ו שחייב כל אדם לימר ד'

באר הגולה

ח לפרשיו והקרי
והנמים והשנה
השמיים :

ש' יד תחלה ויברך להניח תפילין ואח"כ יניח ש' ראש ח ולא יברך כ"א ברכה אחת לשתייהם :
הבס וי"ז לברך על של ראש על מלות תפילין אפי' לא הפסיק בנתיים (הר"ש הלכות תפילין) (וכן
פשוט המנהג צבני אשכנז שמברכין שתי ברכות וטוב לומר תמיד אחר הברכה רשניה

ברוך

כף החיים

כבנו חיי ס' ח' ר"ז אורח כיז והאיד אורח חיי והפירמג
בא"א אורח ח' מילטו בזה ופסקו כרש"ל דהנחה והברכה
חסים מעימד יעו"ש. ובהש' דרכי נוסס ס' ג' כחב דל"ן
חובה למעמד על ברכה תפילין יעו"ש. וכלקצ' ח"ב ס' י
רש"י כחב דל"ן לעמוד על ברכה תפילין. וכנסי' שס כחב
דל"ן מנכניטו לעמוד על ברכה תפילין. ויכ' כסא אלוכו
אורח ג' רוב סעולס לברך מיושב יעו"ש. אמנס הרב בשער
סכוונס שס כחב דהנחה תפילין ש' הסיס מיושב ולא
מעומד. ויכ' בפע"ח שס. אכל יענין הברכה לא נחבאר
בסד"א דבריו הרב ז"ל ש"ל מיושב רק מסתמיו דבריו
נראס דגס הברכה הסיס מיושב. ויכ' הרב מלח שמוריס
בסד"א דף ס"ג ט"א וי' דל"ך להניחם בישיבס בסוד ועתיק
יומין יחיב כמיס הרב ז"ל בשער האר"ן ח"ב פ"ח בתיקון
ס"ז וכו' כדי לסמסין השפע מפי' לני"ק וכל בתי' ניק חיקויס
הוא בישיבס דוקא ולכן א"ל לקוס בשעת הברכה ואח"כ
לקפור בישיבס אלא הברכה והקפידס הכל בישיבס וכו' וכל
מי שעימד בשעת הברכה פטורס הוא בידו וליטו טושס
כתיקין של חש"י כתיקוס וכו' עכ"ל. ומ"ס ב"ד ס' י"א
בסס פרמ"ס דלדין דהניקין לפסור שניסס בברכס אחס מלי
חיות וכו' ואח"כ ביזו דבריו מליס הניל וכחב ואולי כל מ"ס
מליס הוא ט"פ סוכסס לברך על שיר בפ"ס יעו"ש אין
נראה כן מדבריו אכרי' ז"ל בשער סכוונס דרוס ג' דהפלה
כשחר שכתב שס פ"י חש"י נחקקיס ג' החחונות דבריאס
וע"י הברכה נחקן אור מקיף שלסס וכו' אח"כ פ"י ושיד
נחקקיס ג' אחרונות דל"א וכו' אלא שהוא בסיד אופס
שלסס בלבד ואין להש"י לריכס לברך עליס לפי שאור מקיף
שלסס נעשס מלילי' ואיזי נעשס על ידי' וכו' עכ"ל. וא"כ
כיון בע"י הברכה לא עשינו ביז אור מקיף לג' החחונות
דבריאס דיקא הנחקקיס ע"י תפילין ש"י אכל לג' החחונות
דל"א הנחקקיס פ"י חש"י לא נעשס ע"י ברכותו אור מקיף
אלא נעשס מלילי' א"ל לקוס בשעת הברכה מפני תפילין ש"ר
כיון בנעשס מלילי' ולא ע"י ברכותו ומס שאנחנו מטיניס
בברכס על שניסס היז לפי דבריו הפסס. ולפ"ז אלא לא
טעמא דמלי חיות וכו'. אח"כ ראינו שכיכ פתח הדביר
בסס מוה"ר חיים מ"ס מדעי ועיניס מ"ס בענין זס בלאור
ובדומס. ויכ' כש"ך דף ח' ע"ב דלהבסר דל"א ויכ' ז"ל ז"ל
הכנסה והברכה מיושב. ויכ' דף ט"ל ע"ד. ויכ' סו"ב. ויכ'
מנחם אהרן כלל ח' אורח ו' וביזו דבריו מנחם בהנכיס
סוף אורח ב'. ויכ' הסס"ל אורח ד'. ונחן ס' ע"ז כי יד על
כס יכ'. וכן מנכס חסודי ביז אל יכ"ץ שבעיר קודשנו
ידושחי' סהולכיס פ"ס חורח אכרי' ז"ל. וכן עיקר. ויכ' כן
א"ח פ' וירא א"י ח' ודלא כמיס סידור ביז עובד דריו

הנחה תפילין אורח כיז :

פירס הר"ש ז"ל בס' ב' תפילין לשון פלילס
ססוא אורח וסוכס לכל רואינו שמיניס שריו"ס עלינו כדאמר
וראו כל עמי הארץ וכו' אלו תפילין שבראס וכיון ששינו
פלל ל"ך דגס בלמיד להורות על הכסל. דבריו חמודות סוף
אורח ג' וביזו סמ"א סק"ח ומחסי"ס. א"ר אורח פ'. פרמ"ג
בא"א אורח ח'. ר"ז אורח פ"ו. סידור ב"יע דריו סנחס תפילין
וברכתן אורח ל"ח. קיטור ש"ע ס' י"ד אורח ד' :

שם

ואח"כ יניח של ראש, קורס שיניח תפילין
של ראש יסחכל בשני השנין במ"ס צוסיק
פ' עקב דף רכ"ד פ"א וז"ל כל מאן דבצי לאנחא תפילין
דרישא מבצי ליה לאסחכלא בליונ חרי שינין דליונ רמיון
לאינון שבעס זינון דליוס ביון רמ"ו. חיון סחימין חיון
עמיקין עכ"ל. והביאורו סאחרונס יד אהרן במ"ד א"ח ב'
חב"ל סוף ס' ל"ז. כף חחיס להרחי"פ ס' י"ד א"ח י"ז.
כן א"ש ח' פ' וירא אורח ח"י :

וי"ש

לסחכל בשני של ד' ראש"ס תחלה ואח"כ בשני של
ג' ראש"ס שכן. משמע בשער סהקדמות דף נ"א
פ"א שכבס דשין של ד' ראש"ס כנגד בתי' ד' אורות קודס
כנסס חוך נכ"י דאמא ושין של ג' ראש"ס אחר כנסס
חוך נכ"י דל"י יעו"ש. ויכ' בע"ח שער הכללים סוף פ"ח
וא"כ כיון ששין של ד' ראש"ס היז כנגד ד' אורות קודס
שינכבו ת"ך נכ"י דל"י ל"ך לסחכל בס קודס כדי שיכוס
כוונת סהסחכלות על הסדר. ועיין שער סכו"ו דרוס ד' תפילין :

שם

ולא יברך כ"א ברכה אחת לשתייהם. הנהג וי"א
לברך על שיר וכו' בקונטרס ק"י משאלות סה"ס
סואל חד מברוחא קמלי דבינו יעקב ממרו"ס מן ספסיס.

וכביזו מדבריו במדרשו ושכנו כלקס וחוליס. כחב שגסל
אס הלכס כסגאון רבינו יחנא אלפסי דסבר ברכה אחת או
כסגאונים דסברו ברכה אחת ליד וברכס א' לראש והשיבו
לו מן סממיס ואלו ברייתו אקיס א"ח יחנא וכו' מחביר אורח
ג'. וכן נראס דעת סארי זלכ"ס בשער סכו"י שאין לברך
ביז ברכה אחת לשתיהם, דלע"ז דפסק ב' מהפלות סשחר
ביזו בפתס ב' ססברות בפ"ג דהפלות סשחר ד"ס והנס עחס
וכו' פסיק ותני דל"ן תפילין שיר לריכס לברך עליס לפי
שאור מקיף שלסס נעשס מלילי' וליטו נעשס על ידי'ו. ויכ'
אח"כ והסלשס החחונות דל"א בתי' חילוניות לבד ובסור אור
פנימי לבד. אכל אור מקיף שלסס וכו' נעשס מלילי' וא"ל
לחקנו עכ"ר. ויכ' בפע"ח שער סהפלה פ"ח ופ"ז ד"ס סדר
עליות התפלות בחול. ויכ' בע"ח דף ח' ע"א בהנ"מ
בירושחי' :

שם

בסנהג. וי"א לברך על שיר על מלת תפילין.
סכנין לומר בפסח סואיו סכוא דבוק וכ"ס לרש"י
דלא קיימא ברכס כלל אלא על של ראש בלבד בירד"א דל"א
לומר בחולס וכו' ואני רגיל לומר בפסח דלרש"י ודלא סכנין
לומר כן ואף למלי דעימא דקיימא נמי אשל יד מימ שפיר
קאמרין בפסח סכרי יכונין אהנו לכלול שחי סהפילין במלס
אחס על שס ששחיס תפילין וכו' וכסד"א סחינין וכו' עכ"ל
דבריו חמודות אורח כ"ס. ויכ' שכנסיג בנס"ס אורח ב' דמנכס
סעולס

ויברך להניח וכו'. אס בירך על ש"י בלבד לא
יחזור ויברך אלא בשל ראש יברך על מלת תפילין
וכ"ס לבני אשכנז. משפס כחוב ס' מ"ז. כף חחיס ס' י
י"ד אורח פ' :

שם

להניח תפילין. כלמד דתפילין ידניס סכרי פירס

באר הגוף
ס' חס' במחיה
ל'ה ובינח' ל'ג
י' אגור כס'
מחל'ין
כ' מחל'ין
וכנ' דוכת' נש'ם
ל' כמנ'ס פ'ד
מח'ל' העי'ן.

צורך שם כבוד מלכותו לעולם ועד) (מהר"י בן חביב אגור סי' ל"ח): ו אם פגע בשל ראש תחלה צריך להעביר על אותה המצוה ויניח של יד תחלה ואח"כ של ראש: ז י יברך להניח בקבוץ תחת ההיא ולא בפתח ובדנש: ח ב כל המצוות מברך עליהם עובר עשייתן (פי' קודם ויעבור את הכוונה פירושו כן והקדים לפניו) ל צביב צריך לברך על התפלה של יד אחר הנחה על הקיבורת קודם

בף החיים

דאס מפרש בכל זמ אחר זמ מיד ולא סה ציונים כוללם בצרכה אחר יעו"ש, ואפי' דהסח להחלל כוללם בצרכה אחר וכלל שחי בצרכה סיניו משום דהחקק סתה כן מחללם לנרץ שחי בצרכה לדעה הסבורים כן כמ"ש ב"י אכל כהניג אס כבר הכיר משין שחי בצרכה בצרכה אחר וכן מוכחין לפניו ודעתו ללבוש נראה דלא יברך עוד וצפרע דין זכ דלאלו סכי בצלוחת שניא ומור"ם ג"כ חס לס ואמר דפי' לומר אחר צרכה שנים בשכמל"י:

שם (מ) צרכה, וטוב לומר חמיד אחר בצרכה שנים בנרץ שם זכ"י ויאמר הכורך שם זכ"י אחר שכינה שיר דאס לא כן הוי הפסק, פרמ"ג בל"א אור וי"ד, קיור שיע סי' וי"ד אור ד', פתחי פולס אור סי' ויש לסתפק אס יענה אמן אחר על מצוה בשומע מחברו בסי' רפ"ז אין ענין אמן אחר צרכה לצפלה וס' ספק סוף, פרמ"ג שם, פתחי פולס שם, ופי' יס לנרץ צרכה זו בלחש, קיור שיע שם, ואס בנרץ בקול רם ושעם חבירו יס לענות אמן בלבו: **סעי'** (א) אס פגע בשל ראש החלל לריך לסעביר וכו' דכחיו וס'ס לאור פלידס ודכר ולמפוסות בין עיני' ודרשין נמי בנמרל כל זמן שבין עיני' יסיו שמים ומשום סכי מוטב שיעבור על המלס מעבור על מ"ס בחורס משא"כ לענין לזינה וחפזין כמ"ס בסי' זכ' זכ' סעי' א', ס"ז סק"ה, מ"א סק"ה י"א, ועיין מ"ס על זכ' לעיל אור ז' יעו"ש: **שם** (ב) לריך לעפניג על אורס מלס וכו', כחצ החסיל אור סי' דסוהר טוב שינה כל ראש מן הלז שלל במקום כנחחס ואחר שינה ש"י יזח ויניחם במקום פכיל וחכו שכחצ כדי לחיס לכברת סכי שכינל ב"י סי' ר"ח דכיל דאס פגע בשיר החלל יניח של ראש משום דאין מעבירין ע"ס, אמנס לפי דברי סאר"י ז"ל יס לפקפק גס בזה ע"כ אין לוח מדברי מכן ז"ל סלריך לעביר על אורס מלס ולסניח ש"י החלל ואח"כ שיר:

שם (ג) לריך לסעביר על אורס מלס וכו', ואס הכיח של ראש החלל עיין לקמן ריש סי' כ"ז או' א', **סעי'** (ד) ויברך לסניח בקמן תחת סכ"ה, ר"ל שירחיו מעט קריאה סכ"ה ולא כמו שטועים קלח ע"ס שקירין כמו שני סכין לסכניח, חסיל או' ו': **שם** (ה) בקמן תחת סכ"ה וכו', וזכ' סלחורגיס, מחביר אור ו' ר"ז אור ס"ה, סידור ביח עיבד דדיגי צרכה חפזין אור ליח, חסיל שם, קיור שיע סי' וי"ד אור ד', ודלא כמ"ס בלס"ס סק"ו, עיין שיע' או' ו':

שם (ו) ויברך לסניח בקמן וכו', אפי' שכתוב בנחורס וקשרחס, חקנו לומר לכניח חפזין מפני דשירק סמל"ס כוס מונחיס פלו כל סיוס ואס סוס מבנך לקשור חפזין סוס משמע דבמס שקשר חפזין על ידו ועל ראשו רגע אחד ויאל י"ח לכך חיקנו להניח דמשמע שיהיו מונחיס עליו לפחות שש' תחת עיני' ב"ח, איר אור פ':

וכי' וכן

סעולס לנרץ כפחה תחת סוליו וכן ססניס כמ"א סק"י וסכיל רלס מן סמקלר מלס סי צרה וקלי על כל המל"ח יעו"ש, מיוס סרצ חוספס שחצ בנסוכחיו כניול משס לזיח מן דלון מוס רלס דמל"ח קלי על כל סחורס אכל סרלס מדכחיו בירמיוס סי' ליס יען אשר שמעס מל"ח יסורכ לזיוס וחסמרו אס כל מל"חיו משמע לסכ"ל דמל"ח משמע נמי סרנס לזיוס עכ"ל וסכ"ל סמכ"ר אור סי', וכי' ר"ז אור מ"ז לומר כפחה תחת סוליו, קיור שיע סי' וי"ד אור ד', אמנס ספי' סקי' כחצ כס'ס אחריו מוסכיר יחק סליו ז"ל לנרץ כניולס תחת סוליו וספרמ"ג כמ"ס אור ו' כחצ דכניולס יכר או כספי' או כסמ"א יע"ש, ובמעס רוקח כחצ כס'ס חסוכה חכ"י סי', א' סכניול כס'ס כמס גדוליס פיל כפחה סוליו ואלו סוס שמים ליכ למוכיר יחק סליו דברי סגלונס סכיל סוס מבנל דעחו סכ"ר, וסכ"ל פתחי פולס אור י"ד, וכל זכ לסכר מוריס ז"ל דמכריכין שני צרכה אכל לנסניס כדברי מכן ז"ל דאין מבכריכין רק צרכה אחר לסניח וליורע שסח מבנך כפחה לכיע, איר אור וי"ד אור י"ב, ח"א כלל י"ג אור י"א, פרמ"ג שם, פתחי פולס שם, שחילי יזחיס אור י"ח:

דח (ח) שפעס וצריך על חפזין של יד על מלס חפזין י"א, ואס כוס מבני אשכנז אס מוכר קודס סכדוק מבנך להניח וסל של ראש על מלס, סכרי"ס וינסורס כוכלו דכריו כסו"ח מכחס לדוד לסרצ סמסורסס מופלס סמסו"ך כמסכ"ר דוד פלרדו בל"ח סי' י"א, וכרצ סמכנר חלק עליו דין בני אשכנז ומסקוק דאס מוכר קודס סכדוק יברך להניח ובשל ראש לא יברך ואס לא מוכר יברך כשמינח של ראש לסניח לבד, מחביר אור ז', ובספרו קשר גודל סי' ג' אור ס"ז, זכ"ל ח"א כסלכ"ת צרכה אור ח' סידור בייע דדיני סנחת חפזין וצרכה אור ל', שיע' אור כ' וכי' ספרמ"ג שס דאס פסס ואמר על של יד על מלס ובשל ראש לסניח י"א, וסכ"ל פתחי פולס סוף אור מ"ו, ואכ"כ סיסוכין כס' מכן ז"ל אס מעס וצריך חחלס על שיר לסניח ולכשו קודס של יד אס נחטון לפסור שניחס י"א וא"ל לנרץ עוד על ש"י, ועיין לקמן ריש סי' כ"ז מכ סנכחוב בוס כס"ד:

ס' אס צריך, על של יד על מלס וחוך כדי דיבור אחר לסניח יברך על שיר על מלס, ספגרת זכב על קיור שיע סי' וי"ד אור ג' ולי נראה דלא נאמרו דברים הללו דחוך כדי דיבור חשיבא צרכה אחר אלא בני סלריך צרכה אחר וטעם דיבורו ואמר נוסח צרכה אחרת ואחר חוך כדי דיבור ואמר נוסח הצרכה סלריכ לו לוס אמרינן דחשיבא צרכה וא"ל לחור ולנרץ כמבואר בסי' ריש ספי' ב' אכל ככסיג סלריך לשתי צרכה וסחפזין מונחיס לפניו שניחס של יד ושיר ואמר בסיוס סכרכה נוסח סלריך לסניחס י"ל דל"א חוכה שחי סכרכה וא"ל לנרץ עוד, וכמ"ס מכן ז"ל בייד סי' ס"ל ספי' ע"ח צענין חרומות ומסכרות **(כג)**

באר הגולה
ט מנחת לוי

קודם קשירתם שקשירתם זו היא עשייתן: כהן וכן בשל ראש קודם שמהדקו בראשו (טור):
ט אסור להפסיק בדיבור בין תפלה של יד לתפלה של ראש ואם הפסיק סבור ע"י של ראש
על מצות תפילין: כהן ולדין דמוכין לנכך שתי ברכות אף אם לא הפסיק לריך לחזור ולנכך על של

ראש

כף החיים

מ"א ס"ק י"ז ומח"ש, וכ"כ בהרמ"ה שם, מיהו מדברי
הלבוש סעי' ט' משמע דגם צומן לויכא ברכה אין להפסיק
אפי' לענות אמן או יחש"ר יעו"ש, וכ"כ א"ר אהרן י"ד.
ועיין בגשמת אדם כלל י"ג אות ג' שכתב וכ"כ הר"ן
בסוף ר"ה אלף שבוה ז"ל הקשה על דברי הלבוש וכתב
מרש"י וחו' ומשמע דכדא דהטעם משום ברכה ובח"ש
כיון דליכא ברכה מותר ועי"ש עוד שכתב דגם מהר"ש
שכתב בשם הלכתא עתיקתא משמע דמותר לענות יעו"ש
אלף מ"ש שם ה"ר' דלא זכיתי להבין דברי מהר"א
בפסקיו כתב עליו הפתח"ד בהשמועה לסי' ל"א דגם
למהר"א מותר יעו"ש, וכ"כ המח"ש ולבו"ש על דברי
המ"א ס"ק י"ז יעו"ש, ועיין פרמ"ג א"ח אות י"ז שכתב
לד"ה י"ל דאסור אצל הש"ע יראה דאין סובר כן דא"כ
מכיון וסומע נמי אסור יעו"ש, ובזה נסתלקה קשיית הפתח"ד
שם על הברכ"י דלמה לא זכר סדרת החולקים ומהר"א
ומ"א דכיון דלדעת מרן מותר לא חש להו' עוד דכיון דיש
חומרים דאפילו כשמתכרך על התפילין לריך להפסיק ולענות
קדים וקדושה כמ"ש דגדגנו לקמן אות ס"ג לפיכך בכה"ג
צומן לויכא ברכה כתב להתיר ולא חש לדברי החולקים,
וכ"כ האחרונים דמותר לענות קדים וקדושה ואמן וברכו
צומן לויכא ברכה, ש"ן שם, זב"ל שם, ר"ז שם, חס"ל שם,
קולור ש"ע שם, ועיין בסה"ק קול יעקב שם שכתבתי בשם
הברכ"י דדוקא בקדים וקדושה שבוה חייב לענות י"ש מקום
להתיר אצל ללמוד אין נראה להתיר דהיכתי ליה לכיון
בהנחתו ולא להסיו דעתו בלימוד יעו"ש:

ג) **שם** אסור להפסיק בדיבור וכו', טועים העולם שסוברים
דיכול לדבר בלשון הקודש וליחא, שכתב"ג בהגה"ע
סי' כ"ז בשם בשר שבע, עו"ת א"י י"ג, שחילי זיתים אות
ט"ז, ובי"מ מדברי רמ"ו ברכות דף י"ג ע"א ד"ה ובאמל"ש
וכו' יעו"ש ועיין לקמן סי' נ"א אות ו', וכן אפילו להשגיב
שלו לבדו אסור הרמב"ם פ"ד מהלכות תפילין דין ו' והביאו
פתחי עולם אות כ"ב, ואפי' בשתיקה אסור להפסיק יותר
מהנכרך, פרמ"ג במש"ז א"י ד' והביאו פתחי עולם שם, ועיין
לקמן סי' ר"ז סעי' ג' ומ"א שם סק"ד:

ד) **שם** אסור להפסיק בדיבור וכו' מי שבוה מכיון ללכת
בברכת חזירו וגם חזירו מכיון להולילו עכ"ל
אסור להפסיק בין תפלה ש"י לתפלה ש"ר כאלו בירך לעצמו.
א"ר אות י"ה, חס"ל אות ו', ודלא כמ"ש הטו"ת א"י י"ג.
ועיין לקמן אות ס"ה:

ה) **כ"י** ש"ה לפטור עלמו בברכתו של חזירו בתפילין וסח
הנכרך בין תפלה לתפלה, דהא דלמרינן סח
ז"ל בספר הק"ל י"ד ח"א בקונטרס כגון לחקר שנסופו
סס"י י"ג דש"י ע"ג או השומע א"ל לנכך על ש"ר על
מלות תפילין או דלמא לא עדיף בשומע מנכרך דלח"ו
מתמיה, ובזה דלד זכ נראה לו יותר יעו"ש, והביאו סידור
ב"ש בדיוי הכתח תפילין וברכתו אין וכתב עליו ח"ל
דכיון דמה ששומע יולא בברכת חזירו כוא מטעם דעונה
אמן

וכ"כ מהר"ט בחדש ח"ה סי' כ"ה והביאו ש"ן דף מ"א
ע"א, עט"ז, שחילי זיתים אות ט', פתחי עולם אות י"ג.
ועיין מ"ש בהנכרך בקו"א אות ב':

ז) **סעי'** ח'. כל המלות מתכרך עליהם עובר לעשייתן
וכו'. פ"י סמוך, לעשייתן לפיכך מתכרך אחר
ההנחה אצל לא ינכר קודם ההנחה משום דכו"ל קודם
דקודם, ב"י, ב"ח, עו"ת אות י"ד, ט"ז סק"ז, מ"א ס"ק
י"ג, וכ"כ האחרונים, ודלא כפ"י שכתב ב"י, ואחר הידוק
הנלוות בקיצורת לא הוי עובר לעשייתן, ש"ן דף ל"ז ע"ג.
ש"ת אות ז' וכן הוא בלבוש:

ח) **שם** קודם קשירתם, היינו הידוק הנלוות המונחת
על הזרוע, ט"ז שם, והאחרונים:

ט) **שם** קודם קשירתם וכו', ואם לא בירך אחר ההנחה
ינכר אח"כ דמלוה ש"ש לה משך זמן הוא.
פרמ"ג א"ח אות י"ב, פתחי עולם אות כ"א, וכ"כ א"ן בעניותין
לעיל סעי' ח' אות מ' בשם הרמב"ם יעו"ש, ועיין שם אות
מ"ב ולקמן סי' ס"ו סעי' ב' בהגה"ע וכו' שם:

י) **שם** בהגה"ע, וכן בשל ראש קודם שמהדקו בראשו.
והיינו ג"כ אחר ההנחה על הראש דקודם ההדוק.
ב"ח, מ"א ס"ק י"ג, סו"ב אות ג', א"ר אות י"ג, ר"ז אות
י"ז, ח"א כלל י"ג אות ד', קולור ש"ע סי' י"ד אות ד',
ויכ"ה ראשו בטלית ולא בגילוי הראש, פרמ"ג שם, פתחי
עולם שם, ונפקא מינה לדין ג"כ דאם הפסיק בדיבור
בין תפילה ש"י לתפילה ש"ר דמתכרך על מלות תפילין על
ש"ר כמ"ש בסעי' שאח"כ ש"ר לנסות ראשו בטלית ולהניח
התפילין, על ראשו ולנכך על מלות תפילין ואחר כך
מהדקו בראשו, ועיין מש"ל סוף אות ל"ב בשם מהר"י
נמח ז"ל יעו"ש.

יא) **סעי'** ט'. אסור להפסיק בדיבור בין תפלה של
יד לתפלה של ראש, ואפילו אם חזר ומתכרך
על של ראש אסור להפסיק, ב"י בשם הפוסקים ודלא
כהתוספות:

יב) **ובן** המניחים תפילין בח"ה בלא ברכה אסור לדבר
ולהסיו בין תפלה לתפלה, דהא דלמרינן סח
בין תפלה לתפלה עזירה היא בידו הין הטעם דוקא משום
דמציא עלמו לברכה שח"ל לו אלא בלא זכ י"ש עזירה
לככות, ב"י בשם מהר"ר ישראל בפסקים ובכתבים סי' ק"ז
ועי"ש שכתב ראוות לדבר, וכ"כ הלבוש, מ"א ס"ק י"ד ומח"ש,
א"ר אות י"ה, פרמ"ג ב"א אות י"ד, ר"ז אות כ"ב, שחילי
זיתים אות י"א, פתחי עולם אות כ"ב, וכו"ה להמניחין
תפילין של ר"ת אחר שהלכו תפילין של רש"י
אסור להפסיק בדיבור בין תפלה לתפלה, ר"ז שם
וכ"כ הברכ"י סי' ל"א אות ד', ונמחז"ר סי' ל"ד
אות ה' והבאתי דבריו בסה"ק קול יעקב סי' ל"ד אות
י"א, וכ"כ הש"ך דף מ' ע"ג, זכ"ל ח"א אות ת' סידור
ב"ש אות ט"ל, חס"ל אות ח', קולור ש"ע סי' י"ד, ר"ז אות
ח', פתחי עולם שם, ומ"מ, המניח תפילין בח"ה או דרית
כיון דליכא ברכה מותר לענות קדים וקדושה ואמן וברכו.

ראש להניח גם על מלות דע"י: י יאם סח לצורך תפילין אינו חוזר ומברך א אם שמע קדיש או קדושה בין תפלה של יד לתפלה של ראש לא יפסיק לענות עמיהם ע אלא שותק ושומע ומבין באר הגולה נ מכרזי נשכ ר"ח. ס סה"ש וטוב. ע כשי

בף החיים

על הקבורה ולא בירך וסח צנתיים מנכר שחיס. הלכ"ט ח"ב סי קי"ט. וכצוהו ביד אהרן גם. ש"ן דף נ"י ע"ב. שחילי זיתים אות י"ח מיכור צה"ח כתב דלוינו נכון דהא אם לבש ט"ק ולא בירך ואח"כ לבש ט"ג יכול לברך ברכה אחת על שניהם כמ"ש בש"ע סי' ה' סעי' יו"ד וכו"ה בזה ח"ל לברך רק ברכה אחת וחוזרת גם על ש"י הקדומת להש"ע כדאית ליה ולרמ"א כדאית ליה עכ"ל, וכצוהו פתחי עולם סוף אות כ"ב. אח"כ ראיתי שבי"ב ג"כ מאמ"ר אות ח':

שם הגבה. ולדידן דנוכחים וכו'. עיין לקמן סי' כ"ו או"ז: (סא) **סעי' יו"ד**. אם סח לצורך תפילין וכו' אצל לכתחלה חסור להביא אפי' לצורך תפילין כמ"ש סי' קס"ז סעי' ו' בהגבה. מ"א ס"ק ט"ז. ח"ד אות ט"ו. ח"א אות ט"ז. ר"ז אות ק'. ח"א כלל י"ג אות כ' שחילי זיתים אות י"ט. בן א"ש ח' פ' וירא אות יו"ד, מיכור הכיבא דלא סגי בלא"ה מותר להסית. מ"א שם ובס"י תקל"ז סק"ג. ר"ז שם. ח"א שם שחילי זיתים שם. ועיין שם בפרימ"ג שכתב דצח"מ כ"י להפסיק לכתחלה לצורך תפילין כל שהוא שז"ן שיהא בטולה יעו"ש. אמנם לפי מ"ל אות י"א בשם הברכ"י דדוקא בקדיש וקדושה שהוא חייב לעשות יש מקום להחזיר וכו' יעו"ש. ח"ב כ"ה ד"ש לחבר לכתחלה שלא להפסיק אפי' לצורך תפילין:

שם (סב) אינו חוזר ומברך. ואפי' אם סח לצורך תפילין בין ברכה להזקק קודם שיקר תפילין של יד אינו חוזר ומברך כמ"ש סי' קס"ז סעי' ג' וכ"כ פתחי עולם אות כ"ד בשם אב"ח:

שם (סג) אם שמע קדיש או קדושה וכו' לא יפסיק לענות עמיהם וכו'. דבר זה מחלוקת בין הפוסקים להברא"ש והרשב"א לא יפסיק ואם הפסיק חוזר ומברך ולהמרדכי בשם ר"ת לריך להפסיק לענות קדיש וקדושה ואינו חוזר ומברך: מ"ש צ"ח, ומרן ז"ל כאן בש"ע כתב לא יפסיק אצל לא גילה דעתו אם יפסק וענה קדיש או קדושה אם חוזר ומברך או אינו חוזר ומברך, אמנם מסתמיות דבריו משמע דק"ט הא' ובה' לחומרא לכתחלה לא יפסיק כ"י כה"ש ורשב"א, ואם פסק לא יחזור לברך כ"י לעולם לסי' המרדכי בשם ר"ת משום סב"ל, וכ"כ ה"ט"ז סק"ח דשמע מנאן דלא"ה עבר ועד: אין לברך שנית יעו"ש. וכ"כ המאמ"ר אות ט' יב"ש אות ה', ועיין פרימ"ג במש"ז אות ח' ובא"ח אות י"ז, וכ"כ החס"ל אות ח' דלוינו חוזר ומברך. שחילי זיתים אות ק', בן א"ש פ' וירא אות יו"ד, וכ"כ עמודי השלחן על קולור הש"ע סי' יו"ד או"י ח' בשם המלוצ"ים דאין לברך משום סב"ל יעו"ש. ודלא כה"ח אות יו"ד. ומ"ש פתחי עולם אות כ"ה בשם אה"ה דלמקום שנוכחים שלא לברך על התפילין אלא ברכה א' יחזור ויברך ד"ש סי' ס"ם וכו' יעו"ש זה אינו שכבר כתבנו בסי' ח"י אות ז' דאפילו במקום דאיכא ס"ם צנוילי דברכות

אמן וכו' כצריך לחיוב גופיה ואף אם לא ענה ויאלץ מטעם דשומע כעונה ועונה כמברך ובצורך לעלמו חשיב ח"ב גם שהפסיק המשמע ואפי' דהוא לעלמו לריך לחזור ולברך על מלות תפילין מ"מ השומע בין דא"ו לא הפסיק ח"ל לחזור ולברך על ש"ר על מלות תפילין עכ"ל. ומ"ש דיואלץ אפי' לא ענה אמר בן מנחם בדברי מרן ז"ל סי' רי"ג סעי' ז' ועיין מאמ"ר סי' קס"ז אות ט' שכתב דליכא לספקוי בזה דיואלץ והוא מוסב מכל הפוסקים יעו"ש, ומ"ש דהשומע בין דא"ו לא הפסיק ח"ל לחזור ולברך וכו' כעין זה כתב הפרימ"ג במש"ז סי' קס"ז אות ח' יעו"ש: **שם** חסור להפסיק. דבידור וכו' לדידן בני הספרדים דאולוין בחר מ"ד דאין לברך על חש"ר ברכה צפ"ע אם טעה ובה לברך על חש"ר ובין שכתחיל לימור ברוך אחת ה' נזכר לא יסיים למ"י חוקיק כדי שגורא בקורא פסוק דא"כ הו"ל הפסיק דבידור בין תש"י לחש"ר אלא יסיים בברכה לברך על מלות תפילין כמ"ד דמברכין על חש"ר צפ"ע. כרצ בן א"ש ח' פרשת וירא אות ז':

שם (זן) חסור להפסיק דבידור וכו' רומז צעניו קורק באלצעותיו כ"י הפסק בין תפילין ש"י לחש"ר. הלכ"ט ח"א סי' י"ז, וכצוהו יד אהרן בהגה"ט, ש"ן דף נ" ע"ב, כף החיים להרמ"ב סי' יו"ד אות י"ה, שחילי זיתים אות י"ח. וזכר בדברים של חול כיעו"ש. כף החיים שם. ועיין מאמ"ר אות ח' שכתב על הלכ"ט הכ"ל דל"ע למעשה יעו"ש וגרסה דכן דעת ר"ז אות ק' והחס"ל אות ח' וקולור הש"ע סי' יו"ד אות ח'. ובן א"ש פ' וירא אות יו"ד דלא חיישי לסי' הלכ"ט. אלא לכתחלה אצל דיעבד אין אין לברך יעו"ש. וכ"כ בדיא יפס' ללז אות כ"א דאין לחוש לסגרת הלכ"ט רק לכתחלה אצל דיעבד אין לברך יעו"ש:

שם (חן) לא יפסיק דבידור וכו' ואם הניח תש"י וכשצא להניח ש"ר קודם שחגיג הקליטה צב"ר אחר שחגיג לאויר הראש הפסיק דבידור לריך לברך. הלכ"ט ח"ב סי' מ"ב. וכצוהו ביד אהרן שם. שחילי זיתים שם. וכ"כ תפלה לזוד דף י"ז וכצוהו פתחי עולם אות כ"ב:

שם (נט) לא יפסיק דבידור וכו' לא דוקא דיבור אלא אפי' הניח תפילין ש"י צב"ר א' והלך להניח ש"ר צב"ר אחר שחגיג שצבעת בברכה ביד דעתו ככך לריך לחזור ולברך. ברכה אברהם ח"ד סי' קע"ב וכצוהו שנה"ג בהגה"ט אות ג'. מיכור העו"ת אות י"ג כתב דל"ע למעשה יעו"ש. וכצוהו ח"ר אות י"ד ועיין מש"ל סי' ח' אות ק' דכן ס"ל לברכה אברהם נמי גבי לילית דשינוי מקום חשיב הפסק אצל יס כמחלוקתא בזה כאשר יעו"ש דבריונו וא"כ לכתחלה לריך לחבר בשעת ברכה שיהיה גם חש"ר מונה לפניו במקום מברך ודיעבד אם חירע כוזאת לא יחזור לברך משום סב"ל:

שם (ס) לא יפסיק דבידור וכו' אם הניח תש"י וברך

כף החיים

(סז) **סעי'** י"א אחר שקצר ש"י על הזרוע וכו' כתבו
משם הרב המקובל מהר"ר יעקב למה שהרב
מהר"ר שמואל ויטאל העיד שאביו מהר"ח ז"ל כשהיה
עובר ללמוד בצורעו היה מחדק היטב וקוצר היד עם
התפילה וממשיך הלועס אלל הזרוע לעשות הכריכות
אלל בקצרות לא עשה שום כריכה כלל ואמר מהר"ח
שנך נבג רצונו האר"י ז"ל. ומהר"י למה הוכיח כן
מודברי הפוסקי ומדברי קבלה, וכן נהגנו ברכ"י אורח ט',
ומהצ"ד אורח ח', ובספרו קשר גדול סי' ג' אורח ז', ועיין
בש"ן דף ל"ח כשהיה כל דברי מהר"י למה בצורך ובצור
יעו"ש, וכן משער הברויות דרוש ה' דתפילין ד"ה סדר
הנחת תפילין שכתב ח"ל בתהילה יקשר תשיי צורעו
השמואל על הקצרות וינסח זרועו נטלית כדי שתהא

ובפרט שם לא כתב כיא כדי שלא יגעו בדרך עיון במלים ובעיה שם שכתבו שם בסוד גי' יעו"ש, ועיון בעיה דף כ"ט ע"א ובי' הגד"מ בירושלמי. וכי' סוד"ס סי' כ"ז הוא וי. בן א"ש חי פ' וירא חו"מ י"ז. ויפסד זה מעומד כח' במה שם. וכי' בן א"ש שם. ועיון עוד לקח"ס סי' כ"ז הוא ריב:

ע **שם** קודם שיכרוך הרגל סביב הזרוע. וכמעט כתב ב"י בשם הרא"ש מפני שבכחה חפילין של יד שייכא גם על הכפילה של ראש וכריכה כרעוטה סביב הזרוע אינה ממלוא הנחת חפילין ויעו"ש. וכי' כלבוב. סי' סק"ט ועי"ש שהסוד דברי הסוד לדברי הרא"ש. מאמר א"ת י"א. ר"ז הוא כ"ד. אמנם בשער הכוונות דרוש ה' דחפילין ד"ה סדר הנחת חפילין כתב דלריך לכו"ך כ"ז כריכות סביב הזרוע ואח"כ יניח חפילין של ראש ואח"כ הכניח חפילין של ראש יכרוך ג' כריכות סביב האצבע האמצעי הנקרא אמה וכריכה השלישית היתה בפרק האמצעי של האצבע הזה. ובי' כריכות חתומות בפרק החתומה המחובר אל קף היד עכ"ל. וכן הוא בפניה שער החפילין פ"י. עי"ה דף ל"ד ע"ב הגד"מ. נגיד ומליה. וכי' סי' שם ומ"א סי' י"ח בשם הרא"ש ז"ל. וכי' א"ר הוא ט"ז. ר"ז שם. בדכ"י הוא יוד וכתב שכן נחפשת המנהג בדרך ישראל. מאמר שם וכתב דכן המנהג במדינות אלו. פרמ"ג א"ל הוא י"ח וכתב וכן טובים המנהג ואין זה הפסוק. סי' דף מ' ע"ל. חפ"ל הוא י"א. יפס' לזכר הוא כ"ב. קול"ר סי' ס' יוד הוא ד'. בן א"ש חי פ' וירא חו"מ סי' :

אמנם אם אחר שביד שמת קדיש או קדושה וכיוצא בזה ואם לא יכרוך ויכה לו פנאי להניח שיר ולפנות ים לו לעשות כן וביד לסמוך על הרא"ש והשלחן ערוך ז"ל. מאמר שם. וכתב שכן נהג הוא ז"ל והביאו ש"ץ שם. שפ"ה הוא י"ב. וכי' עמודי השלחן על קול"ר שפ"ה סי' יוד א"י ה' בשם הש"ס :

עא **שם** ויש מי שאומר שאסור להוציא חלום שיר וכו'. וכי' מכתמו ז"ל בשער הכוונות דרוש ה' דחפילין ד"ה סדר הנחת חפילין על הרא"ש ז"ל. שיהיה מנהג שלא להוציא השיר מידיו עד שיגיע הש"י ויקשרנו למעלה במקום הקבוצה ואח"כ לא יסיר חושש מלהוציא אעפ"י שלא כרך עדיין כ"ז כריכות סביב זרועו אבל דלי' לריך לכו"ך כ"ז כריכות האלו קודם שיניח חפילין של ראש בראשו עכ"ל. וכן הוא בנגיד ומליה ומה ש"י מהנחת חפילין הוא אי"ב. ואש"י דפניה שם ועי"ה שם ומ"א כחצו דלחן להוציא השיר עד שיכרוך ג' כריכות על הקבוצה כבר כתבנו למעלה דלחן לעשות כן וא"כ מכיון שקשר לזכר על הקבוצה ויכול להוציא החפילין של ראש ואין בזה כלום כמ"ש בשער הכוונות :

עב **שם** האסור להוציא השיר מהחוק וכו'. ואש"י אם אדם אחר מוציא לו החשיר קודם שיקשר הש"י על הקבוצה אסור. סי' הפס"ס במה ש"י הוא א"י וכן הוא משמעות דברי מרן ז"ל בב"י ושי' כמ"ש המאמר א"י י"ג. וכי' נה"ש א"י א"י. פרמ"ג א"ל א"י י"ג. שפ"ה א"י י"ג. יפס' לזכר הוא כ"ג. ודלא כמ"ש נכס"ג בהג"י דבאדם אחר ליכא קפידא. וכן כתב בן א"ש חי פ' וירא חו"מ י"ט דבני אדם הנכבדים שהשמש מכין להם במקומם ביוסכני הצינור והחפילין שיוצאים מהמים קודם שיצואו לריך למחנה ביום רק אם השמש מוציא לו החפילין של ראש מן הכיס

(כד)

דנקטין

באר הגולה
ק סוכה מ"ו וכו'
ר ה"א שם
ר"י וכו' ש"ה
יוסף ה' שאלה
במכריה ק"ג
א ב"ר ב' ה"ה
שם

(ובמדינות אלו לא נהגו כן אלא שתיכן מעומד) : יב ק אם מניח תפילין כמה פעמים ביום צריך לברך עליהם בכל פעם ר נשמטו ממקומם וממשמש בהם להחזירם למקומן צריך לברך : כגה ואם מחזיר א' מהם יברך כמו שמניח תפלה אחת כלקמן סי' כ"ז (דברי עלמנו) : " הוי"ט ממקומם אדעתא להחזירם מיד צריך לברך : כגה ויש אומרים שלא לברך (טור סי' ח' וכו' נהגו וכבר נתבאר לעיל סי' ח' סעיף י"ד) : ה' מי שמניח תפילין ש' יד ובידך ובתחתית ההדוק נפסק הקשר של יד והוצרך לעשות קשר אחר אבנם לא הסיח דעתו * אינו צריך לחזור ולברך * אם הותר ש' יד קודם הנחת ש' ראש מהדקן וא"צ לחזור ולברך אבל אם הניח ש' ראש ואחר כך הותר ש' יד מהדק ומברך מותר

כף החיים

לברך. הגסה, ויש אומרים שלא לברך. וכי נעל חס"ד בפסקים ובתוס' סי' ק"ך דל"ל לברך, ודקוק כן מדברי הרא"ש ז"ל והביתו נהג"י בסגנון סי' ח' וז"ל חס"ד ובסגנון סי' ח' א"י וכו' ה"ה בסי' ח' וז"ל חס"ד וכו' ה"ה ס"ק י"א, וכו' מהמ"ד בסי' ח' א"י ע"י וז"ל חס"ד א"י ע"י דלחזרונו דהו' ראויה מן ז"ל יעו"ש, וכו' כפי' בסי' ח' אות ז', ר"י אות כ"ט וא"ו ל"א, ש"ך דף מ' ע"ג חס"ל אות ט', בן א"ח שם, ואע"ג דאין לחב"ל דמין סמכין ודעתו ז"ל לברך כבר נחבטו לעיל סי' ח' אות ז' ובכ"י דכ"ל אפילו כנגד מן ואפילו כנגד סרוב יעו"ש, וכו' לעיל סי' ח' אות ז' וכו' יעו"ש, ודע דאין חילוק בזה בין הוי"ט ממקומם אדעתא להחזירם להחזירם בין אם חנף חס"ל ויעו"ש ודעתו לחזור ולנשטן מיד דבכל זמנא חזר ומברך כמבואר בדברי ספי' כ"ל, אבל אם חנף אותם כדי לזכורם לבית הכסא כחבו ספי' כ"ל דל"ך לחזור ולברך, וכו' סעי' אות י"ח. אמנם המ"א ס"ק כ"ב לחלק י"א דאם כה"כ אינו רחוק כמו כה"כ שלהם שהיו בשרם א"ל לברך יעו"ש, וכבר הפרי"ג בא"ח אות כ"ב ובמ"ז אות י"א דכן נוהגים שלא לברך אם אין כה"כ רחוק ודל"ל כה"כ יעו"ש, ואע"ג דכבר ח"א כלל י"א אות ו', ובק"י ש"ע סי' י"ד אות ט"ו כחבו דל"ל כה"כ י"א לברך כבר אמרו דט"ל אפילו כנגד סרוב וד"ל, ועיין ביר אחרון סי' ח' בסגנון מ"ש משם מהר"ב מצו"ל בס' רש"י, וכו' סי' ס"ק י"ב וד"ק, וכן פסק בן א"ח ח' שם דאין לברך משום סב"ל, אלא יברך בלא שם ומלכות ויברך שם ומלכות : במחשבה :

דנקטין כספוסקים נגד הוספה, אבל מן ומהר"ש כל"ו וס' יוחסין וסרוב משאל בנימין ז"ל ס"ל דנקטין בדברי כו"ס ובמקובלים נגד הפוסקים בכל דבר שלא נתבאר בכו"ס בחלמוד, ומשמע דלפ"י דבר שיש בו ספק ברכות כל שלא נזכר בכו"ס בחלמוד נקטין בדברי המקובלים נגד דברי הפוסקים ולא אמרין סב"ל, וכו' בדברי סי' מ"ז אות י"א בענין ברכה סוה"ן ליע"ק כח שלא נזכר בחלמוד כמבואר שם בב"י, וכבר בדברי ז"ל ח"ל ע"ה נחפשו סמכין בגלילותינו לברך זאת הברכה עפ"י כה"כ הארי' ז"ל כי אף דקבלנו סוראות מן ז"ל קים לן דלמלא מן אף סור ראש דעת קדוש הארי' ז"ל ג"ס סור יודע לברכה עכ"ל, ה"ל לך דכ"ל דברי כה"כ לרעה מן ז"ל דל"ג דב"י כח דלרעה הרמב"ם והסמ"ג וסרוק א"ן לברכה א"ל ס"ס רואה דברי הארי' ז"ל ס"ה מברכה ולא חיים לסב"ל נגד הארי' ז"ל, וכו' הרב בן א"ח ח' פ' בראשית אות וי"ד ופ' וישב אות ה' דכנגד סברת רבינו הארי' ז"ל א"ן לומר שכן דכ"ה לסקל, וכן נהגו כעולם שלא לחוש לספק ברכות נגד דברי הארי' ז"ל דבענין ברכות של שחרית אם לא נחתיב בזה יש פלוגתא בזה אם יברך כמבואר בסי' מ"ז סעי' ח' ונכחו כעולם לברך כדברי הארי' ז"ל בשער הכו"ף דף א' ע"ג שכתב שכולם חייב אדם לברכה בכל יום אף על פי שלא נחתיב בזה יעו"ש, ויחב"ר ע"ד לקמן סי' מ"ז בס"ד :

(עו) **סעי' י"ב**, אם מניח תפילין כמה פעמים ביום ל"ך לברך וכו', ואם כשחלף אותם ס"ס דעתו לחזור ולנשטן א"ן ל"ך לחזור ולברך כמו שיבאר לקמן אות ט"ח : (זו) **נשמטו** מחזיקין וכו', כחב"ל ס"ס ה"ל נהגו סא"דנ"א לברך כשנשמטו ממקומן משום דבשעת הפלס מסתמא אינו מסוה דעתו מכס וכו' כחולץ על מנת להחזירן, מ"א ס"ק כ"א, א"ל בלול אות ז', ר"י אות ל"ב, בן א"ח ח' פ' וירא אות י"ג, ודל"א כה"כ א"ר אות י"ט ומ"א כלל י"ג אות ז' דכ"ל כאשר יבואר בל"א שח"ח, ועוד נ"ל ע"ה אחר כי כ"ן שכתבו א"ן לנשטן כי אם בשעת הפלס בלבד ודעתו לנשטן כל זמן החפסל כיו"ה ברכה על כל משך זמן כס"א וא"כ א"ן לו לברך אם נכאטו ממקומם, וע"ה ס"ה יאמר גם על מי שנפל לו עליה מעל ראשו שלא במחזיקין בשעת החפסל שאל"ל לברך כ"ן בשעת ברכה ס"ה כוונתו לנשטן כל זמן החפסל, ועיין מש"ל סי' ח' אות ח"ן, וכבר הפרי"ג בא"ח אות כ"ב אותם שכוללים לפעמים עד חזית בהפ"ן ומסחין מהם עפ"י סרוב אם נשמטו ראו לברך אלא דלמטע בברכה עדיף עכ"ל, ועיין מהר"ש ס"ק כ"א ועוד עיין לקמן סי' כ"ה אות ד' :

(ע"ה) **שם** כו"ס ממקומם אדעתא להחזירם למקומם ל"ך

(ט"ו) **שם** בסגנון, וי"א שלא לברך, ואם מניח תפילין אחרים בכל גוונא ל"ך לחזור ולברך, ז"ל ח"א סי' כ"ה, וכו' בער"ה בסמטות ע"ז חס"ד, אות ב' יעו"ש, חס"ל שם, וכו' לעיל סי' ח' אות כ"ה בענין כלי"ה יעו"ש, ועיין לקמן אות פ"א ובסי' ר"י סעי' ו' :

(פ) **שם** מי שמניח תפילין של יד וצריך וצחחלה סדוק נפסק וכו', משמע דאם הדמן ואח"כ נפסק הקשר דל"ך לברך וכבר נמרח המל"ה, וכו' ב"י, וכבר דברי חמודות אות נ"ט זכ"ו לפי שיטתו של כה"כ דנחולץ ע"מ להחזיר ל"ך לברך וכו' אבל לרמ"א שפסק כמסור דא"ן חזר ומברך בחולץ ע"מ להחזיר אפילו כה"כ נמי א"ל לברך וקש"א על רמ"א שלא הניח כה"כ על מה שדקדק לכתוב בחחלה הסדוק עכ"ל, וכו' וכו' כה"כ בסגנון אות וי"ד, אמנם המ"א ס"ק כ"ג כחב"ל ח"ל דז"ל כה"כ נשמטו ממקומם דל"ך לברך לכ"ע וכו"מ דעת רמ"א שלא הניח כ"ל כ"ה וק"א דב"י וד"מ משמע דלכ"ס אומרים דל"ל גם

במש"ז אוח י"ב:

שם (פר) אבל אם הכיח של ראש ואחר כך כוחו של יד מדרק ומצדק. כחב מ"ח ס"ק כ"ה דבול כנשמטו ממקומם עכ"ל. וא"כ לפי דברי השליש שהבאנו לעיל איך ע"ז שכתב דלא נסיוו האידנא לברך כנשמטו ממקומם יע"ש גם כאלו לא יברך. וכ"כ ספרמ"ג בא"ח אוח כ"ו ומחסי"ג אוח כ"ה. לבי"ט על מ"ח ס"ק כ"ה. פתחי עולם אוח ל"ז:

שם (פר) מותר לברך על תפילין שאולין. בשואל מרעה חבירו אי"ר אבל בשואל שלא מרעה חבירו לא נחבאר מה דינו. וראיתי בס' בנימין זאב ס"י ק"ט כאלו על זה וסב"י דשפיר דמי ואלו י"ח דניחא ליה לאיניש לתעבד מ"ח בין בניפיש בין בממוניה אלא שאלו מאלו מקפולתו וכרובותו יחזור ויכרךך אוחס כמו שמשאלם וכו' נלמד מדין העליה וכן עמ"ל דבר. כנסי"ג בכנ"ב. ע"ה אוח כ"א. אי"ר אוח כ"ג. שחילי זיחיס אוח ל"ב. סידור ב"ע דב"י ברכת תפילין אוח ל"ה. ועיין דברינו לעיל ס"י י"ד אוח כ"ז:

שם (פר) ולא על צוילין. רובע ב"ר נאך כ"י עד שיכא בהם יאוש ושינוי רשות. כ"כ ב"י בשם אי"ח ובעל העיטור. ומדלא כתב זה ב"ע אלא כתב סתמא משמע דס"ל דכל גיוגא אין לברך עליהם אפי' אחר יאוש ושינוי רשות. וכ"כ בס"ז ס"ק י"ד. סידור ב"ע ש"ס. וכחב וכן עיקר. ואנש הר"ז אוח ל"ו כתב דאם מכר כגולן את התפילין לאדם אחר וכבר נזכרשם בפעלים ממ"ז מותר לברך עליו כיון שכבר קנה אוחס הלוקח ע"י יאוש ושינוי רשות וכ"כ ס' כשלו ממ"ש לכל דבר כמ"ס בחי"מ ס"י כ"ג סעי' ג' עכ"ל ודבריו אלו לקוחין ממ"ז א"י. ס"ק י"ד וס"י הרמ"ע ס"ק כ"ג וי' יע"ש. אבל מדבריו הלבוש ס"י הרמ"ע סעי' כ"ג משמע דאפי' אחר יאוש ושינוי אין לברך לכתחלה יע"ש. וכ"כ ספרמ"ג שם בא"ח ל"ג דב"ח א"י שיהא מדאורייתא אפי' אחר יאוש ושינוי מעשה ואפי' לאחרים אין לברך יע"ש. ובהוא דאנכ"ר שא"י דב"ח יאוש ויגדול ושינוי רשות לך מברכים עליהם אפי' ב"ח א"י כמ"ס הלבוש ש"ס. או י"ל מפני שכו"ס ספק ואנכ"ר דבחי"מ פסק דאוש ושינוי רשות או יאוש ושינוי מעשה קנה כאחד יע"ש בס"י שני"ג ובס"י ש"ס י"ל לענין ברכה שא"י כמ"ס שם בהוספות בסוכה דף ל' ע"א א"י ס"א קנייה ב"ח וכו' דב"ר ב"י ס"י הרמ"ע יע"ש. ועוד עיין שם בגמרא ובד"ס ד"ה אף גול ובחוספות ד"ה משום דב"ח הבהא בעבירי יע"ש. ועיין ברכ"י ס"י הרמ"ע אוח א"י על כן אין לברך על שום מ"ח דאורייתא הבהא מן כגול אפי' דא"כ יאוש ושינוי מעשה או יאוש ושינוי רשות אלא אי"כ י"ס ספק שם ב"ח אוח ושינוי דא"כ אי"כ גולס ובהוא דאנכ"ר ועיין שם בחי"מ ר"ש ס"י ש"כ שכתב דאס"ר לקנייה דבר מיד הגנב שחרי הוא מחזיק ביד עבירו עבירה יע"ש:

שם (פר) י"ג. נהגו העולם שלא לחלץ תפילין עד אחר קדושה ובא ל"ח. כהנ"ס. י"ח ש"י שכתב על ז' כקבלה שלא לחלץ עד שאומר בהם ג' קדושות וכו' ובס' משה משה עמוד העבודה ס"י ז' כתב דבס' מבר"י ורוביוויהו שהיו טובעים לזנוץ התפילין מיד אחר הקדושה משום דלריכין נאך נקי ואין להסבוחם יותר מן החיוב ובד"י

גם כאלו אי"כ לברך נראה לי שחזר פה ב"ע מטעם שכחנתי מיהו לפי מש"ל בשם שליח אף כנשמטו אי"כ לברך לדידן עכ"ל. אבל בס"ז ס"ק י"ב וי"ג כתב דאף לסנדרה ב"ע לא יברך אפי' בנפסק אחר הסדוק דאם ברכה להניח קאי גם על של ראש וא"כ כ"ז בלא הכיח חש"ר עדיין עוסק במ"ח ה"ש"ר לאוחס ברכה ומס עשה קשר לרש"י הוא ג"כ מחזיקין המ"ח וכו' כמ"ס ח"כ ב"ע דאם כוחו של יד קודם הכוח של ראש מדרקן וא"כ לחזור ולברך וחד עמ"ל הוא אלא דב"י ה"ס מסתפק אם י"ס חילוק בין הותר לנפסק ומתן על המעיין. אבל ב"ע לא כתב אלא דבר הכרור דהיינו בנפסק בחלטה הסדוק אי"כ לברך וא"י אחר הסדוק לא כתב כלום אלא העתיק הדברים של הראב"ד שמהם י"ס ללמוד דה"ס לנפסק שא"י לברך אפי' אחר הסדוק כ"ז שלא הכיח ש"ר יע"ש. וא"כ נמ"ל בנפסק הקשר אחר הסדוק לרעה ה"ח אפי' לרעה מתן י"ל אי"כ לברך ולרעה הדברי חמדות הוא לרעה הכור ודעמיה. ולרעה המ"ח הוא דוקא לרעה כש"ל. וכ"כ בין הטעמים מ"י לדברי חמדות ומ"ח אין חילוק בין נפסק קודם הכוח חש"ר או ח"כ אבל לדברי הס"י הוא דוקא קודם הכוח חש"ר אבל אם נפסק אחר הכוח חש"ר כיון שנגמרה עסק המ"ח ל"ר. נברך. ועל כן משום דפסק ברכות לסקל אין לברך כלל גווגא בין אם נפסק קודם הכוח חש"ר או ח"כ. ודע דכל זה כנון אם הוא יודע לעשות הקשר או ש"ס אחר אלו שידע לעשות אבל אם אינו יודע לעשות וצ"ל ללך לחזור אחר אומן שיעשה לו אין לך הפסק והס"ח דענה גדול מהם ול"ר לחזור ולברך:

שם (פר) ובחלטה הסדוק נפסק הקשר וכו'. ואם אין ש"ס מי שידע לעשות הקשר בלופן שא"י יכול להניח אוחס התפילין אפי' ש"ס תפילין אחרים מוכנים לפניו ולא הפסקי' ולא הכיח דעמו אפי' ל"ר לחזור ולברך עליהם. מאמ"ר אוח ט"ז. וכ"כ המחב"ר אוח ט"ז. וכחב דגם הרבנים שהביא המחמ"ר של י"ל דידור ב"ח וכ"כ הר"א. וסב"א ז"ל א"ח אוח ח"י. סידור ב"ע דב"י ברכה תפילין אוח ל"ג. ש"ע אוח י"ז. ועיין לעיל אוח ע"ה. ואם נפסקה ר"ע"ה של ראש אחר שהניח תפילין של יד והולך להניח תפילין של ראש אחר יברך על מ"ח. עיין נ"ש ס"י ק"מ:

ואם הכיח חש"י וכשנא להניח חש"ר נפסקה כרע"ה והולך להביא רע"ה אחרת אין ל"ר לברך שניה. שהק"מ"ה הוא העיקר ומשום דבעלה הפעולה לא בטל העיקר. הלק"ט ח"ב ס"י ק"ב. שחילי זיחיס אוח ל"א: **שם** (פר) והולך לעשות קשר אחר אמנם לא הכיח דעמו אי"כ לחזור ולברך. מה י"ס ללמוד ב"י ש"ס תפילין בידו בלא קשר ומצדק ועוסק קשר ומניח דשפיר עולה לו הברכה טעם החלטה דע"ה הקשר אינו הפסק אלא חזקון המ"ח ודומה להביאו מלה שצ"ח ברכה המ"ח לאכילת לקמן ס"י קס"ז א"י. ע"ז ס"ק י"ג. ודוקא בד"ע"ה א"כ ע"ס כן אמרינן דעלה לו הברכה אבל לכתחלה לא יעשה כן דב"ח קודם דקודם כמ"ס אוח מ"ז ואוח ז' וכ"כ מדבריו הס"י עמ"ל שהביא רא"י מס"י קס"ז וס' מ"י ד"ע"ה כמ"ס מור"כ שם בכה"ה. וכ"כ ספרמ"ג

באר הגולה
ג' א"ת בשם
הטור.
ד' כ"ה ה' צ"ח
יוסף :

סותר דברך על תפילין שאולין ולא על ג' גזרין: יג' נהגו העולם שלא לחלוץ תפילין עד קדושת
ובא לציון: ויש מי שכתב על ג' הקבלה שלא לחלוץ עד שאמר בהם שלש קדושות וארבע קדושים דהיינו לאחר
קדוש יתום והכי נוכחים המדקדקים: (פתח עינים ספר המוסר פ"ד) ה' וביום שיש בו ספר תורה
נוהגים שלא לחלצם עד שיחזירו ספר תורה ויניחוהו בהיכל: הכה והיינו במקום שמכניסין הכהורכ

לאחר

בפ החיים

ובדיו לציטת וחפילין כתב שאין זה מנכס נכון ולא יסורים
עד שאמר קדים החקבל ודלא כפי המנהג עכ"ל. והביאו
שנכנס בנצני אור ב' מ"א ס"ק כ"ו. וכתב שם כמ"א והכל
לפי מה שסוף אדם עיין ס' ל"ז סעי' ב' עכ"ל. ור"ל מי
שאלו לו גוף נקי ומחייבא שמה יפיה בהם ויכל לחלוץ אוחס
קודם קדים יתום שהוא אחר עליו לשבח והכל לפי יכולתו
או אחר הקדושה החורס של העמידה או אחר קדושה וכל
לציון או אחר קדים החקבל שהוא אחר וכל לציון. וכמ"ס
בס"י ל"ז שפשו קולא גם אהנו נפשה קולא למי שאין
לו גוף נקי ומחייבא וכו' ועיין פרמ"ג בא"א אור ח"ה :
פח) **שם** בנכנס. ויש מי שכתב על ג' הקבלה וכו'
כתב בשער הכוונות סוף הכוונה חפילין ואין לחוללו
שצריך להחפיל כל החפילא אחר שבהם חפילין ואין לחוללו
כ"א אחר על כן נקיה לך. וכן הוא בשער הכוונות דף א'
ע"ג ודרוש ו' דלציטת והביאו מ"א ס"ק כ"ח. א"ר אור ח"ד.
סולא בלולא אור וי"ד מחביר אור וי"ד. נ"ש אור ח"ד.
בס"י כ"ו. ר"ז אור ל"ז. ש"ץ דמ"א פ"ג. זכ"ל אור ח"ה.
קשליה דמ"א פ"א. כמ"א אור ו'. חס"ל אור ו"ג.
קף החיים לברח"פ ס"י וי"ד אור מ"ג. שחילי יתום אור
ל"ה. בן א"ש ח"פ ס' ח"י שרם אור וי"ד :

צב) שם וביום שיש בו ס"ח נוכסין שלא לחלוץ עד
שיחזירו ס"ח וכו' והכוללן קודם לכן לא
יחלוץ בפני ס"ח אלא וילקו ללדדיו. שנכנס ס"י ל"ח אור
י"ב ומ"א ס"ק כ"ח בשם מ"מ ורש"ל. וכבר כמ"א עיין
ס"י ל"ח סעי' י"א. ור"ל דהוי כחולץ חפילין בפני רבו
למסור. וכבר בס"ז שם סק"ד פ"ח א' בשם רש"י דחולל
הוא שמנול ראשו בפניו. וא"כ ס"ה ד"ל כן בס"ה. עיין
פרמ"ג בא"א אור ל' ומחסי. וכבר שם הפרמ"ג ולפ"ז של
יד דליכא גילוי או בשר תחת בלי שרי עכ"ל. וכל דה"ס
אם מאפיל בפליתו על ראשו ועל מלתו בעיניו שלא יראה
בגילוי לראש שרי. ועיין ברכ"י ס"י ל"ח אור ח"ה. ודבריהם
הנ' הביאם בס"ז דף מ"ב ע"א. ר"ז אור מ"ב. חס"ל ס"ק אור ו"ג:
שם בנכנס. מ"ד לאחר סקריא. וכ"כ בשער הכוונות כמ"ס
ל"ח ס"י קליה א' ב' וצ"ל פ"ח בס"ד יע"ש :

צד) שם וביום ר"ח חוללים אוחס קודם חפלת מוסף.
בשער הכוונות דרוש ר"ח כתב ד"ס לססור
החפילין קודם חפלת מוסף אחר קדים שאומרים אחר
חורח ס"ה להיכל ולא קודם לכן. יע"ש פ"ח בס"ד.
פעי"ה שער ר"ח וחורח פ"ג. מ"ה בדרוש ר"ח פ"ג אור
ב'. נגיד ומלוא בעיני ר"ח. מ"א סק"ל וכבר דלא כלבוש
(עיין מחסי) שכתב לחלוץ קודם קריאח החורח. (אמנם
מ"ס כמ"א שם בריח א"ו אלא מנכס לחללם וכן מ"ס
מורים בהנהגה ודוקא במקום שאומרים במוסף קדושה
כהר לפי דברי האריי ז"ל א"ו כן אלא בחי' חפילין בזמן שהוא
לחפלת חפלת מוסף לא יש עוד בחי' חפילין בזמן שהוא
כאשר יע"ש בדברי האריי ז"ל ועיין עוד לקמן אור ח"ה וצ"ח
ס"י כ"ו) מחביר אור פ"ו וכבר וכן נכנסו ודלא כמ"ס
הרמ"ע בח' ס"י ק"ח דלר"ך לבלקן בריח אחר חפלת שחריח
וכו' ובדואר א"ו שעי' ל"ה למר מנכס האריי ז"ל גם הוא
ה"ס נוכס כן עכ"ל. וכ"כ בספרו קשר גורל ס"י ג' אור ל'.
ש"ץ דף מ"א סוף ע"ג. זכ"ל ח"ג אור ח"ה. סידור צ"ע אור
א' אחר סדר פ' ר"ח. חס"ל אור ו"ג שפי"ה אור ח"ה. בן
א"ש ח"פ ס' ר"ח. א"ש ח"פ פרשה ויקרא אור ו"ז:

צח) שם קודם חפלת מוסף. כתב כ"כ כחיד מהר"א
אוליא

ובדיו לציטת וחפילין כתב שאין זה מנכס נכון ולא יסורים
עד שאמר קדים החקבל ודלא כפי המנהג עכ"ל. והביאו
שנכנס בנצני אור ב' מ"א ס"ק כ"ו. וכתב שם כמ"א והכל
לפי מה שסוף אדם עיין ס' ל"ז סעי' ב' עכ"ל. ור"ל מי
שאלו לו גוף נקי ומחייבא שמה יפיה בהם ויכל לחלוץ אוחס
קודם קדים יתום שהוא אחר עליו לשבח והכל לפי יכולתו
או אחר הקדושה החורס של העמידה או אחר קדושה וכל
לציון או אחר קדים החקבל שהוא אחר וכל לציון. וכמ"ס
בס"י ל"ז שפשו קולא גם אהנו נפשה קולא למי שאין
לו גוף נקי ומחייבא וכו' ועיין פרמ"ג בא"א אור ח"ה :
פח) **שם** בנכנס. ויש מי שכתב על ג' הקבלה וכו'
כתב בשער הכוונות סוף הכוונה חפילין ואין לחוללו
שצריך להחפיל כל החפילא אחר שבהם חפילין ואין לחוללו
כ"א אחר על כן נקיה לך. וכן הוא בשער הכוונות דף א'
ע"ג ודרוש ו' דלציטת והביאו מ"א ס"ק כ"ח. א"ר אור ח"ד.
סולא בלולא אור וי"ד מחביר אור וי"ד. נ"ש אור ח"ד.
בס"י כ"ו. ר"ז אור ל"ז. ש"ץ דמ"א פ"ג. זכ"ל אור ח"ה.
קשליה דמ"א פ"א. כמ"א אור ו'. חס"ל אור ו"ג.
קף החיים לברח"פ ס"י וי"ד אור מ"ג. שחילי יתום אור
ל"ה. בן א"ש ח"פ ס' ח"י שרם אור וי"ד :

פט) כתב בס' אור דקדוק דף וי"ד פ"ד. אין לחלוץ
החפילין עד שילמוד ב"ן החלל אחר המרכס
ואחר הממשות' כי לא יזכר אחר לקנות נ' חלקי כשנכנס
ב"ן א"כ ילמוד החפילין כמ"ס בריח שער הקדושה וביחור
א"ס לומר בחפילין דריח עכ"ל. מחביר אור ו"ז. ובספרו
לפורן שמיר ס"י ב' אור ח"ה. ש"ץ דף מ"א פ"ג.
חס"ל ש"ס. קף החיים ש"ס. בן א"ש ש"ס א"ו י"א. וע' לקמן
ס"י ל"ח אור ל"ב :

ץ) כתב ביה יעקב ס"י קצ"ז בשם רבינו האריי ז"ל
דכל ההשפעה היורדת מלמעלה ע"י חפלת
לכור נכס כל מה שעיסק אדם בחורח אחר החפלת קודם
שלא מבס"כ היא כללה חור אוחס ההשפעה ועולה עמו
אח"ל. וביאו קף החיים ש"ס ;

צא) כתב החיד"א בס' מורם בלכ"ב אור ח"ה. המיוחד
בכלת וחפילין ויבין לומר כמ"ס המיוחד
באופן זה. יעורר היראה לירא מ' מאור ו' והאכבה לה'
מאור ה' ראשונה והחורח מאור ו' ומלוא של חפילין
מאור ה' אחרונה ויחד כמ"ס המיוחד ביחורח שלם
עכ"ל. וסוף משער הכוונות סוף דרוש הלילה שביאו
מהרש"י ז"ל משער רוביק יע"ש. וביאו החס"ל אור ו"ג.
קף החיים ש"ס :

צב) כתב בהנהגת ביום שיש בו מילה אין לחלוץ עד
אחר המילה. כיון דמילה היא אור וגם
החפילין הם אור ראוי להיות עליו אור חפילין בשעה

לאחר ובה לציון גואל אצל לפי מנהג מדינות אלו שמכניסים התורה מיד לאחר הקריאה אין לחלל רק כמו בשאר ימים (דברי עלמנו): יביום ראש חודש חוצצים אותם קודם תפלת מוסף הכה וכה"ה בחול המועד ודוקא במקום שאומרים במוסף קדושה כחר מיוז נהגים לסלק קודם מוסף בכל מקום (ב"י):

דין

בה החיים

דברי הרמב"ם סוף ודלא כמ"ם בסנהדרין ח"מ בפ"ה שער ר"ח ח"מ פ"ג דמנכא מוהרמ"ז ז"ל שלא להניח תפילין דריח עד שחיה של יום שני יעייש חדר דל"ב היה כוחב מהרש"ז ז"ל מנהג אביו דמי יודע מנהג אביו יוחר ממנו, ועוד ה"ל לפי דברי הרמב"ם ז"ל לא יש חילוק בין דבשפלת מנהג אמו מחקקים בחי אחרת כיעוש ועיין כ"ח במחבר. וכן מנהג בית אל יבנין דבשפלת מנהג ר"ח כל אחד לובש תפילין כדרכו בשאר ימים אם דריח אם דשמואל רבא, ועיין בס"ק קול ועקב סי' ל"ד אוח ד':

צ"ח שם וציוס ר"ח מוליד אוחס קודם חפלת מוסף, ואם שבת ולא חולן אוחס עד שחפלת מוסף אין צריך לחזור ולהחפלת מוסף רק שיעש שלל כסוג. עיין פ"ג ס"ק פ"ז ודבר שמואל סי' קי"ב והביאו שפ"ה אוח כ"ב, וביח סו"י כ"ז מ"ש בשם הוהר ודבריו לעיל או' ל"ז:

צ"ט אם חזמן שבוט עדיין דבשפלת שחריה ולובש תפילין ושמע קדושה כחר מנהג אחרת שחפלת מוסף יסלק תפילין מצ"י עד שיעש עמם קדושה כחר ויניחם אח"כ ואם פחאום שזע מן החון שאומר קדושה כחר ואין לו סכוח לחולל ככס יעסס בשל ראש יו"ט ממקום ולגר אחר ושל יד יכניס ראש הפלת או כהנחה בין הקצ"ס ובין בשבו ויעש קדושה. כן סעלה ב"י חורה לשמם. והביאו בן א"ח פ' ויקרא אוח י"ז:

ק כתב הרב ח"י צפ"ד דשבת דגס במנהג של ערב שבת יחפלת צ"לח ותפילין יעייש. וכ"כ מ"ח במסכת חופת שנה פ"א אוח א'. ונדר ומלוא במסכת ט"ס יעייש. אמנם ב"י אור לר"קים לסרמ"פ דריח חפלת המנהג דף כ"ד פ"א כחב ח"ל קנלחי מעורו ז"ל שלא להניח תפילין בעייש כי כבר נחנלן קדושה שבת עכ"ל. וכ"כ כ"י מסרי' ארגא' בסוף סי' שומר אמונים בש"ה סי' ז' עיי"ב מחבר אוח פ"ז ובס"י רס"ז אוח א'. ובספרו קשיג סי' ג' אוח כ"ח, ומייס שאל ח"א סי' א'. ומר"ח כעין בליק' סי' ק"י אוח ב'. וכ"כ יד אהרן במ"ב סי' ל"א. נ"ס סי' כ"ז אוח ב' עיקרי סד"ס סי' י"א או' ב' וכ"כ הרב המקובל מוסרי' קאפ"ל ז"ל ב"י חפלתו קול יעקב דק"ס ע"ב משם מוסרמ"ק ז"ל ובכ"ד הפה"ד סי' כ"י אוח ב' וכחב וכן עיקר. ועיין שפ"ה ב"י אוח ג' שכתב דפ"ס לאו דוקא דה"ס ערב יו"ט יעייש. וכן מנהג בית אל יבנין שבציר קדשיו ירוש"ה שאין לובשין תפילין דבשפלת מנהג של ערב ש"ק וכן בכל חפלת מנהג של ערב יו"ט רק טעיה לבד. ועיין עוד לקמן סי' כ"ס אוח ב':

קא כתב הסריח אוח פ' בשם מ"כ ח"ל י"ס נוסחים כשחוללן תפילין של ראש מניחים על כסידור בסוכרס שקדושה תפילין חמור מקדושה כסידור וכו' אוי נכון סכרי לפנין שזועת נקיפה חפץ לכהחלה צריך לישבע ב"ח

אחלוי ז"ל בסנהדרין כ"י כפי דרך הארי זל"ס י"ס סוד נסגב צ"ס וצריך שלא יחלץ אוחס אלא אחר קד"ס תחבול ונחול אין לסלק עד אחר עליו לשבת ומעט נסחר ונגלס לבדו וכן ראו לנכונ ג"ס מי שאינו יודע כטעם אף מלוח האל"סיה פועלה בסגול ופועלה רוסס למעלה אף שנפשו בלחי כהונס הסרמיה רק מצריך לבין כהונס הכלליה שיכיון המניה והעושה המ"ה שפועס כמטעם כוח לקיים מלוח אלסיו עכ"ל. ומכאן אחרת לדקדק בכל מעש"ה המלוח שיכיון כסדרן ובמספסן אף כי אין אהנו יודע רמזיהם וסודותיהם. ברכ"י אוח י"א. נ"ס סי' כ"ד אוח ד'. ועיי"ש ס"ס במחבר שסקסס על מר זקינו שבבאן כחב לחלץ אוחס אחר קד"ס תחבול וב"י כנף רננים אשר לו כחב דמנהג הארי ז"ל שלא ה"ס מסיר תפילין עד אחר קד"ס של חורה ס"ס לסיכל כמ"ס בשער סכונות וחיץ שבהסוחיו לעיכובא קאשר ל"ל סג"י זל"ס אכל וד"ל שבוט נכסחו הארי ז"ל וסמך על מ"ס ב"י כנף רננים עכ"ל. וביבאו ס"ן רף מ"ל ע"ג וע"ד יעייש. וכ"כ סח"ל ס"ס בשם הפוסקים ד"ס לדקדק בכל מעש"ה המלוח שיכיון כסדרן ובמספסן אף כי אין אהנו יודע רמזיהם וסודותיהם. וכחב ח"ל ומאחר שסודיע אל"סיה אוחנו אח כל זלח דכ"י מילי דחסידותא ודקדוקי המלוח סודס נסגב ורש"ס מניס השמיה ופועלה רוסס למעלה וכבוד שמים מחריבס ע"י סכס כי כן מלן דסמי בידים לקיימן ומחול בסן באומרו די לנו לקיים סדבריס סמעכניס מעיקר סד"ן סרי ז"ס נמלל שלא ח"ס על כבוד קונו בסיח ללל ידו לסרבוט כבוד שמים וסודלי ששל סכל יציא סלל"סיה במספס לפי מה סכוח אדם ולפי כוחו ולפי ידיעתו לסכנחו ובסרמ בעלוחו דבמעלות אחר מוחי הקביס מדקדק ומעניס על דקדוקים דקיס כחוס שסערס עכ"ל. ועיין לקמן דבריו לפי כ"ח אוח ב':

צ"ו שם וציוס ר"ח מוליד אוחס וכו'. ואין להניח אוחס עוד כל היום מפני הרשימו דמוחין דמוסף שנשאר כל היום אף דבפילה המנהג יניח אוחס. כי כ"כ רבינו הרש"ם ז"ל ב"י כ"ס סנדי"מ דף י"ד סוף פ"א ודף כ"ו ר"ס פ"א ופ"ה עפ"ס בסיד. והכ"ס דבר"ב מיר"א במחבר אוח י"ג כחב דלחר מוסף יכול להניחם וכ"כ בנדרס בל"כט סי' ו' אוח קפ"א דלח דלח ללמוד ב"ס יכול להניחם אחר חפלת מוסף י"ל דל"י ה"ס רוא"ס דברי הרש"ם סללו לא כוחב כן. וכ"כ בן א"ש ח"י פ' ויקרא אוח י"ח. ועיי"כ ציוס סמילס שסוכי"ס ללבוש אבי כהן וססנדק. וסמוהל ל"י"ח וסחטילין שסעה סמילס אם אירע בריח לא יחזרו להניח תפילין אחר חפלת מוסף רק ולבשו ל"י"ח לבדו. ועיין לעיל אוח כ"ב:

ז במנחת יוס ר"ח כשחפלתין ב"י"ח ותפילין אין חילוק כל אחד לובש תפילין כמו ש"ס לו א"ס תפילין דריח אם תפילין דשמואל רבא כן משמע לפי (בה)

באר הגולה
ש"ס צ"ב

באר הגולה
א מנחת לית.
ב שם מיד סברה
גנחלה דרובנחלה
ג הכלל.

כו דין מי שאין לו אלא תפלה אחת מניח אותה שיש לו ומברך עליה שכל אחת מצוה בפני עצמה
א א אם אין לו אלא תפלה אחת מניח אותה שיש לו ושם אונס שאינו יכול להניח אלא אחת מניח אותה שיכול:
ב והוא הדין אם יש לו שתייהם ג ויש לו שום אונס שאינו יכול להניח אלא אחת מניח אותה שיכול:

אם

קף החיים

כליות זכוכות ששער הראשין דף ק"ט ט"א מן רבינו גרשון
וסוף מנמרח ירושלמי מעשר שני פיה הלכה סי' וז"ל הנמרח
שם איה חניי חני כל המלח שבחורש מעכבות ואיה
חניי חני כל המלח שבפרשט מעכבות. רבי אהא
בר פפא צבי קומי רבי זורא אפילו כקדים חפילין שיר
לחפילין ג"י אמר ליה אף אלא סבר כן עכ"ל. ופי' פני
משכ איה חניי חני כל המלח שבחורש מעכבות אה כוידוי
האם עבר על אחת מכל מלוח שבחורש איה יכול לומר
עשיתי ככל מצותך אשר צויתני וכו'. ואיה חנא חני כל
המלוח שבפרשט מעכבות דדוקא כל מלוח האמורא בפרשט
וז מעכבות ולא שאר כל המלוח. רבי אהא צבי קומי רב
זורא למד כל המלוח שבחורש מעכבות אי נימא
דאפיו הקדים חפילין של ראש לחפילה של יד דלא
כחיצא כסדיוא בחורש שרירי לסקדים לחפלה של יד
אלא מדרשא דקרא אחיאי נכחוב ולטופסות בין עיניך
כל זמן שבין עיניך יסיו שחיס. ואם זה נמי בכלל
מלוח האמורא בחורש מקרי. ואמר ליה אף אלא סבר כן
לסאי מאן דאמר אף זה מעכב עכ"ל. ואיכ לשון זה
שכחילו כע"ז מן האבדורכס איה מן בגמרא עלמא אלא
הוא מדקדק כן מן בגמרא ולפי פירוש בפני משכ נובל לומר
דלא נגע זה בעיניך אה יואל חובחו אה לאו אלא כיון שהיפך
ולגש חשיר קורס של יד ולא קיים בחחילם כשלגש חשיר
חהלם כל זמן שבין עיניך יסיו שחיס איה יכול לומר עשיתי
ככל מצותך אשר צויתני וכו'. ולעולם ולא ייה מלוח כנחה
חפילין אלא שלא קיים חחלם לביטחו כל זמן שבין עיניך יסיו
שחיס ואין חילוח דאפילו אה אחר כך ימלוח חשיר וילגש
חשיר ואחר כך ילגש חשיר גם כן איה יכול לומר עשיתי ככל
מצותך וכו'. דזה מלוח אחרת וכבר באוהם המלח הקדמא
שלגש חשיר חחלם לא קיים דרשח הפסוק ומשום הכי
כחז כע"ז דלא נמלא כן בחלמוד וסמם על האבדורכס. ועיין
ערים סי' חרפיד אוח ג' וכן כחז בא"ר סי' חרפיד אוח
ג' כל שהפסח חשיר חו חין לריר ליעלו משם ומניח מיד
חשיר. וכוניאו פרמינ' אה בגמ"ז אוח דין. וכן כחז שאלח
יענין סי' קדים וכחז ודלא כהלק"ט ח"א סי' ג"פ. וכוניאו
כדכ"י סי' ג' דיה שבויר אוח ג'. וכן פסק ב"ר קשר
גודל סי' ג' אוח ג' ערים סי' ג' כיה אוח ג' ועיין לו סי'
חרפיד אוח ג' ש"ן דלי' פ"ב. זכיל ח"א אוח ח' סידור
בירע בדיני כנחה חפילין אוח- ג"כ. שפיה סי' כיה אוח
י"ג וכחז שאם לגש של ראש מפני שלא כיה לו של יד
ואחר כך מודמן לו של יד. נכ הלק"ט כחז דא"ל להסיר
של ראש קורס כנחה של יד יעו"ש. ועיין פחסיד אוח ג'
וגם לפי מ"ש הרב באריי ז"ל בשער כח"ו דרוש סי' דחפילין
דחשיר קדמא לחשיר ונחן פטס צסוד י"ל כינוי דוקא קורס
כנחתן דלריר להניח על הסדר חשיר ואחר כך חשיר אכל
אה כבר מפס וסיפך הסדר וכמה חשיר קורס חשיר א"ן
לריר לחזור ולחלון חשיר כדי לכניסם על הסדר דכיון

בסיח או שאר ספרים שיש בהם שמוע וזדוענד סגו בחפילין.
וכחז הסמיע סי' פ"ז מוכח מזה דקדושה ספר שיש בו
שמוע סקדושים חמור מחפילין עכ"ל. סכס מ"ש בשם הסמיע
הוא בחימ סי' פ"ז כפי' ע"ז דברי מור"ם בסכס
וכניאו בא"כ שם סיק ט"ל יע"ש. ומ"ש בסכס לשון זה
בשם מיכ כחז כמחביר אוח י"ב שסוף לשון הרב כמקובל
מכר"ם פאפירם ז"ל ב"י אור לר"קס דף יו"ד ע"ד. וכניאו
דברים אלו כרב מכר"ם פלורניטין ב"י ביה כרואה דף ב'
והקשה עליו המחביר שם ח"ל דלריר לא ראה שס"ך שם
בחימ סי' פ"ז חלק על מכריו ומור"ם דלן משבועין בשאר
ספרים דקדושה חפילין חמורא משאר ספרים ואין משבועין
בהם לנחחלם. ועוד געלם ממנו מ"ש שם כע"ז שחלק על
הסמיע דקדושה חפילין חמורא שנקדו"ש בשמות שבהם וכו'
ועוד געלם ממנו שסכ"ר פלמו חז בו סכחז בסי' סי'
מ"ד דף י"א ע"א ח"ל מ"ש סי' כיה בשם הסמיע דקדושה
ספר שיש בו שמוע קדושים חמור מחפילין. אחר זאה
ראיתי בע"ז ח"ל ע"ז י"ס קדושה בחפילין ממכ שיש בסידורי
החפילה דכא בחפילין נחקדו"ש בשמות שבהם משא"כ
בחומשין כ"ש באוחן שדפסו דלון להם דמיון קדושה חפילין.
ואף דכסמיע כחז דשאר ספרים עדיפי מחפילין לא נכירא
כלל עכ"ל. גם המניח הביא שם הסמ"ג בכל ערי חוגרמס
ע"ש. וגם הש"ך שם חמס על הש"ע (ר"ל על מור"ם)
בזה ע"ש יפ"ק חוי מאי עמא דבר עכ"ל הרב סולה בלולס
פלמו עכ"ל. וע"ש ע"ד במחביר שחז דכנסוהו לחי'ת
כסכ"ס עס הש"ך ויכ"ר בחידושו לשבועיה יעו"ש.
ויכ"ר בספרו לפורן שמיר סי' ב' אוח סי' ובקשר גודל סי'
ד' אוח ז' דיכול להניח חפילין על גבי סידור חפלה. וכן
נכח הש"ך דף מ"ב ע"ב. ועיין עוד לקמן בדבריו לסי' כיה
סעי' ב' חסלם דיני חללה חפילין וליניח יעו"ש:

קב) שם כנכסה וכ"כ בחיל כמועד. עיין לקמן סי' ל"א
סעי' ב' :

א) סעי' א'. אה חין לו אלא חפילה אחת מניח אוחס
שיש לו וכו' וכ"כ אה י"ס לו שחיבן ויש לו ס"ס
אינם וכו' אה לו כניה אלא אחז מכן אשפי' שחחיבן בידו
ולא כיה לו שום אונס ולא ידיו אוחס המלח שס"קס אכל
ודא שאסור לנחה חפילה של ראש קידם של יד וכ"כ
לכמל שום אוח מס אה לא מפני סאונם עכ"ל מן ז"ל
בב"י. ומכאן כוכיה הרב כמובנך החסיד כמחביר יעקב
מולט מרבנן קשיאוי בדורות שלפנינו אשר געיר קדשני
ירושלם חיו בחס"ו כ"י סי' פ"ס דמי ששכח ולגש חפילין
כל ראש קורס שלגש חשיר א"ל להסירם כיון שילא ידו מלוחס.
וכניאו דכר"י אוח א'. וכ"כ הפ"ז סי' חרפיד סי' ד'. וכחז
דלא כאבדורכס שחזב ח"ל מדקחני מעכבות משמע שאם
כניחם כן לא יאל דלריר להניחם כסדר מלחן עכ"ל וחמס
טעמו וכחז דכא נמרח כהוא מניח לוחא בשום דוכחא
בחלמוד יעו"ש ולשון זה של האבדורכס כוכא באבדורכס

ב ד אם אינו מניח אלא שר ראש צבר מברך עליה עד מצות תפילין לבד : הכה ולדין דנוכחין באר הגולה
לצד ככל יום שתי ברכות מברך על של ראש לצד שתי ברכות ואם מניח של יד לצד מברך להניח
לבד. (טור) :

ד רש"י הרי"ק
והרמב"ם נזקק
ד' מ"ח :

מקום

כף החיים

(ה) **שם** ויש לו שם אונס וכו'. ואם יש לא מכא זידי
כרי זה אונס גמור. מ"א סק"א. שהיה זיהוס
אזה ד'. פתחי עולם אזה א'. ועיין לקמן סי' כז אזה ל"ב :
(ו) **שם** שאינו יכול להניח אלא אחת וכו'. המעשים לנאח
בדרך עם שירא. ואין כשיירא ממנחה פלוגא ואינו
יכול להעכב כדי להניח חשי מניח חשי לבד שאין בהנחה
שבות כ"כ. דר"א כשיהיה יכול להניח אחר כך גם השל יד
אבל אם לא ישים יד אחר כך להניח חשי צריך להניח
עכשיו קודם הליכתו מניחו חשי ואח"כ דמזכיר אומר דרבי
לא הסדירו לו לבטל מלוח חפילין. ר"ז אזה ג'. וכצ"ל פתחי
עולם אזה א'. וכו' מדברי כמ"א סק"א יע"ש. ולפי מש"ל
בשם ה"א"י ז"ל שצריך לסווח הסדר בתחילה ללבוש ציצית
ואחר כך חשי ואחר כך חשי וצריך להספיל בזה איך גם
כאן חפילו שבו ואלא לדרך צריך להסדיל מאד בכל
מאמצי כחי להספיל ציצית וחפילין וללבוש אותם על הסדר
וליצב דעתו להספיל בכוונה לכבוד פירוש המלוח ואלא יחסר
שם אזה מן הברכה ומן החפסל כי זה כמ"א חנין פלוג
ממקורו הדרכים. ואם אי אפשר לו לעשות זה קודם ללבוש
לדרך כי לא הניע עדיין זמן ציצית וחפילין יעשה אחר כך
כשיסיב לו פנאי או אם הוא יושב בעגלה או בספינה. ואם
אינו יושב בעגלה או בספינה ואח"כ שמא יעבור זמן החפסל
אם ימחין כדי להספיל ציצית וחפילין או אם כניע זמן
ציצית וחפילין קודם ללבוש לדרך אלא שאין ממחיתו לו עד
שיספיל ציצית וחפילין ששיירא עוברת. לפיכך ילגש ציצית
וחפילין ויקרא בזה קריאה שמע קודם הליכתו לדרך וישיב
ואחר כך יספיל בדרך כדי שיבטל לציצית וחפילין קודם
השלה על הסדר. ואם גם זאת אינו יכול לעשות או שפדיון
לא הניע בזמן בלאתו ואחר כך הניע ואינו יכול ללבוש ציצית
וחפילין וחושש שמא יעבור זמן החפסל או יספיל ואחר כך
ילגש ציצית וחפילין :

(ז) **סעי'** ב'. הכה ולדין דנוכחין וכו' יברך על של ראש
לבד שתי ברכות. ויש אומרים דאף לפי ר"ח
שבו מנהג האשכנזים אינו מברך אלא אחת. ב"ח. י"ז אזה
ס'. שחזי עולם אזה ב' :
(א) **סעי'** א'. מקום הנחתן כל יד בנזע שמאל. ואם
הניחו בימיתו חפילו בדיעבד לא ילא. ח"ס ששני
סי' כ"ח. יד אכסן בהג"ה. סידור ב"ע דריני כנחם חפילין
אזה כ'. וכן היא לפי דברי ה"א"י ז"ל בשער הכוין. דרוס ה'
דחפילין שצ"ל דוקא בנזע שמאל שנותן טעם בסדר ישי"ש.
ולא כמ"ש בזה הכוה"ל ד"כ ע"א וכצ"ל כז"ל ח"א אזה ח'
דאם הניח חשי בימין בדיעבד ילא. וזה שכתב בימיתו וצריך
לחזק להניח בשמאל דריני צריך לחזק ולברך. ב"ע ע"כ.
וגר"ש דריני אזה הניח גם חשי אבל אם עדיין לא הניח
החשי וזכר או שזכירו וכו' אחרים אין צריך לחזור ולברך
כיון שפדיון לא גמר מלוח הכה"ס ויטה כונתו על שיהיה
עין לעיל סי' כ"ח אזה ס'. אבל אם גמר הכה"ס שלגש גם
החשי :

דעבר והפך הסדר חלף וסלק לו וזה מועיל ע"ד אם אזה
כך יבואו כסדר אחר בהפך. ועוד כא כחכ כרז שם כי
כל דבר קדוש ורוחניות אף על פי שמסלק ע"ז נבאר
שם לעולם ב"ח. רשימו וז"ל חשיד ואינו מסלק משם יע"ש.
ואם כן הכא נמי חפילו אזה חוזר וחולץ החשיד נשאר בתי
כרשימו ואם כן למח לו לחלץ ולבטל המלוח בזה ה"א
עד שילגש החשי. ונראה מפני זה פסק החיד"א ז"ל דא"ל
לחלץ של ראש אלא ילגש של יד ולא חש מפני דברי ה"א"י ז"ל
משום בלא ים חיקון בזה כמ"ש וד"ק. מיסו אם עדיין לא
סדקו בראשו ולא הינה במקום הראוי לו וזכר צריך להסדיר
ולהניח של יד תחלה ואחר כך של ראש. כיון שפדיון לא גמר
כמ"א. ויעשה הכה"ס על הסדר. ע"ן בדברינו לעיל סי'
כ"ח אזה מ"א ואזה ד' :

(ב) **שם** מניח אותה שים לו ומברך עליה וכו'. ואם אין
לו אלא הפלה אחת של רש"י והאחרת של ר"ח
יניחם כיון דאין החפסל מעכבות זו את זו. ואם השל יד
הוא של ר"ח ושל ראש הוא דרש"י יניח השל יד דר"ח
קודם בלא ברכה ואחר כך יניח השל ראש דרש"י ויברך
פלוג על מלוח חפילין כמ"ש סידור ב"ע דריני כנחם חפילין
אזה ליד ובמ"ש אף בעניוחין בס"ק קול יעקב סי' ל"ד
אזה י"ג כי כן עיקר לפי דברי ה"א"י ז"ל ולא כמ"ש שבו
מ"א סי' ב' יע"ש בדברינו :

(ג) **שם** שכל אחת מלוח בפני עצמה. ואע"י דדרש"י
מלפוטפות בין עינין שכל זמן שבין עינין יכיו
שחוס כיונו כשם לו שהי"ס. לביש. שהיה זיהוס אזה ב' יפס
לגב ח"ה אזה א' :

(ד) **שם** ויש לו שם אונס וכו'. מי שהולך בין הגוים
ומלעיגים אזה יניח חפילין של ראש יכול להניח
של יד לבדו. כרז מהר"י מילנו בתי כ"י סי' פ"א. ולי נראה
דאין לו לבטל מלוח מפני לעי האלגים. וצ"ל יסדיל
לכחות בעליה שלא יראו. ברכ"י אזה ב' ובספרו קס'
גודל סי' ג' אזה ב'. ט"ש אזה ב'. ש"ך דל"ז ע"כ. וז"ל
ח"א אזה ח'. סידור ב"ע דריני חיו"ב מלוח חפילין אזה ב'
וע"ש מ"ש בזה הכוה"ל דהחשי. מאד בזה שלא לבטל מלוח
הפילין יע"ש. ח"ל החס"ל אזה ב' לא חסא כו"ח בישראל
לבטל מלוח או למעבד חסידות ח"ז מפני חשש לעי הגוים
כי מאי ליכפה לן אם יחזקו עלינו כע"ש כמ"ש ואבדו וכו'
ואל יאבד אדם מלוח אחת קמנה ואף אם לא נקיים מלוח
בפנינו סן בעין חיינו חרפה לשכנינו לעי וקלם לפיכך חיינו
ואדרבא יש ויש ברכה מאסיע שמחשיבים למי שמקיים מלוח
ושומר חורו כי כל העמים ולבו אים בשם אלהי וכו' מהללם
באלהים עושים הפלות בפני כל לכן גם אכחז בשם ה'
אלהינו וזכר ונקיים. מלוחו כדא לא לעשות נגד מלוחם
ולא נבז למשן לא נבז בשמ"ז ולא ככלל לעולם כבא
ע"ל. וישמע חכ"ס ויוסף לקח שכתב צריך ליזהר בעשיית
המלוח ובפרטי פרטים סי' חכ"ט :

באר הגולה
א מנחת לוי לוי
ב סתרי' ג מנחת
לוי

כו מקום הנחתן ואופן הנחתן. וכו' י"א סעיפים:

א א מקום הנחתן של יד בזרוע שמאל בבשר התופח שבקצב י שמין הקובצו ובית השחי י וימח
התפלה מעט לצד הגוף בענין שכשיכוף זרועו למטה יהיו כנגד לבו ונמצא מקיים והיו הדברים
האלה על צבבך: הנה ולריך להניח בראש העלם הסמוך לקובצו אבל לא בחצי העלם שבסמוך לשחי
(סמית) (גידם שאין לו יד רק זרוע ימין בלא ברכה) (תוס' פ' הקומץ כהנו דנידס חייב וצ"ל כחב
דפטור

כף החיים

דס"ל דח"ק שליו ופטר וכמ"ס כהנ"ג כסג"ט ועי"ש. וסב"ח
לחלק ולא דבנחתה למעלה מן הקבוצה פטור ואין לריך
לסניח כלל ונצנחתה למטה מן הקבוצה חייב להניח ולברך
ודלא כהרב הגה"ה ועי"ש. ולפי מ"ס בלחם הקודם בשם
הגר"א דס"ל דכל העלם שבין הקבוצה ובין השחי ראוי
להניח בו הפילין אם כן הלא נמי י"ל אפילו אם נקטע
למעלה מן הקבוצה יש להניח שם תפילין במקום שנשאר
בזרועו העלם. והשבות יעקב בחשו' ח"א סי' ג' כחב דנידס
שאלו לו יד רק זרוע ימין תפילין בידו סימניה ועי"ש. וא"כ
כדי להגדיל מן הספקות גורם שאין לו יד זרוע בין אם נחתך
למטה מן הקבוצה בין אם נחתך למעלה מן הקבוצה ימח
בחתם החשי' בזרועו השמאלי שנשאר ולא יברך עליה ואח"כ
כשיניח חשי' יברך עליה אם לא' האשכנזים ב' ברכות אם
לא' הספרדים ברכה אחת (עיין מאמר אורח ב') ויכוין
לפטור בזה בברכה החשי' ויחפול בזה ואחר כך אחר החפול
אחר שחולץ התפילין מן הראש ומין סיד חוזר ולובש החשי'
בזרועו הימנית וגם החשי' ולא יברך עליהם כיון דהיה דעתו
לחזור וללבוש אותם. וכן יעשה מי שיצא ידו השמאלית מחמת
חולי צ"מ ונחבטו כל הרגשותיו. ועיין בי"ע בדיני נכחה
תפילין אורח פ' שבתפסק בזה. ואין לומר שיניח בחתם צימין
ויחפול בו ואחר כך יניח בשמאל דכיון דהכריז י"ל נתן טעם
בסוד שצריך לכוון התפילין דוקא בשמאל אם כן כל דבר שיש
להסתפק בו נאמר שיניח בשמאל חתם ויכוין עליו בברכה
חשי' ויחפול בו ואחר כך יניח צימין:

ה) שם ברכה. גידם שאין לו יד רק זרוע וכו'. אבל אם גם
זרוע לא יש לו פטור לגמרי ואין לריך להניח צימין.
מ"א פס. ביאורי הגר"א אורח ו'. שו"ח פנים מאירות ח"ג
סי' י"א. סידור בי"ע שם אורח ו'. ויש אומרים שצריך להניח
צימין. הפארה שמואל על הראש שלכוח תפילין סי' י"ח אורח
ב' בשם רש"ל. וביאור פתחי עולם אורח ד'. על כן יניח צימין
בלא ברכה ואחר כך כשיניח חשי' ויברך עליו ויכוין לפטור
תפילין של יד:

ו) מ' שאין לו זרוע דפטור מחשי' חייב להניח חשי'. שאנח
אריס סי' ל"ז וכחב שכן מוכח מדברי רי"ז שסב"א
השכי' ועי"ש. וביאור מהביר אורח א'. סידור בי"ע שם אורח
ז' שט"ח אורח ד'. ודלא בחשו' י"ל סי' כ' דסוד נגד
משמעות כל דברי הפו':

ז) מ' שנברא בלא זרוע שמואל אפשר לומר דכ"ע מודו
דחייב בחשי' אעפ"י שחלקו בנקטעם ידו אחר שטל. ו
ולאח ידו ספק ברכות ימח גם של יד ויברך על של ראש
שחי ברכות ויכוין לסולא שחי. שבות יעקב ח"א סי' ג'
יד אסרן במי' כהנ"ג אורח א'. ולדידן דאין מברכין אלא
ברכה א' על שחי' בראש דכנסי' לא יברך אלא על מלוא
תפילין על של ראש ויכוין לסולא בברכה זו גם שאל יד.

בי"ע

החשי' או שלא סיס לו כיח חשי' לבדס לריך לחזור ולברך
ולא אמרינן בזה סב"ל כיון דלפי דברי הארי' ז"ל לא חשיב
זה סנחה. ואם כן אם סיס לו חשי' לבדס וסניחה סניחה
ברכותו לבטלה ואם סיס לו שחיס וסניחה הרי לא חלס
בברכה כי אם על של ראש לבד ואם כן כשיבא לקיים מלוא
סנחת חשי' לריך לברך עליה וכנגד דברי הארי' ז"ל לא אמרינן
סב"ל כחש"ל סי' כ"ח אורח ע"ה. ועיין לקמן אורח ז':

ב) שם שבין הקבוצה ובית השחי. וילפינן לס מדכתיב
וכיס לך לאות ולא לאחרים. שלא יראו החולס
ודרך האדם ללנות פד הקבוצה ומשם ואילך מוקי' לך ולא
לאחרים. לבוש. ט"ז סק"י. שחיל וחס"ה אורח ג' ועיין
מ"ס בזה בסת"ק חקי חיים דרוש ג' להלכה תפילין ועי"ש.
ג) שם הגסה. ולריך להניח בראש העלם הסמוך לקבוצה
וכו' פ"י כל חצי העלם הנקרא זרוע הסמוך
לקבוצה כשר להנחת תפילין. כן כחב צ"ח יוסף בשם הגסה
סת"ק ושמושא רבא. וכ"כ בש"ע לקמן סעי' ז'. וכן כחב
הלבוש. וכן כחבו האחרונים. ואמ"נ דמין ז"ל כחב בנד"כ
דאין לסמוך על זה ולהכשיר להניח תפילין בכל חצי הזרוע
כי אם במקום החופה וכו' עכ"ל י"ל דלח"כ כשחבר הש"ע
חזר בו ופסק כהגסה סת"ק ושמושא רבא. כי גם לשון
הרמב"ם וסבור יתפרש כך דכשי' חזרו אחר סי' דריס כמ"ס
שכנסי' בסופו בללוי כפוסקים אורח י"ב. וכן כחב מאמר
אורח א'. ומ"ס בש"ע ז' מחלו' עד הקבוצה לאו דוקא עד
ממש לקבוצה דשם אין חופה כ"א למטה חצי העלם הסמוך
לשחי. פרמ"ג א"א אורח ב'. וכן כחב ר"ז אורח ב'. מ"א כלל
יד אורח יו"ד. בן א"ש ח"א סי' ח"י שרס אורח ו'. אחרים דע
הגאון רבי אליהו מוילנא ז"ל בסק"ה כל הכשר החפוט שכל
כל ספרן בין הקבוצה ובין בית השחי כשר לתפילין והוא
הנקרא קבוצה בלשון הגמרא יע"ש. וביאור בפסקי הגר"א אורח א'.
מ"א שם. בן א"ש שם. וכחב סריס בן א"ש שם. וז"ל דלכחלס
לריך לחוש לסברה כפוסקים דקבוצה לכו בחצי השני לא ימח
תפילין אפילו על בשר הנכנס המגיע שם ולכן כלובש רשי'
וריה צימד יחב לפטורם קטנים כדי שיוכל להניחם על
בשר חתום שחצי הראשון של ספרן. וביאור דלא אפשר
בכ"י יש לסברה על סברה הגר"א ז"ל הניל דס"ל כל בשר
הקבוצה ראוי להניח בו תפילין עכ"ל. ואמ"נ דכח"א שם כחב
ראש מניח בחצי העלם כעליון לא יברך לוכא למיחם בזה
לספק ברכות להקל כיון דלדידן מברכין ברכה אחת לשחי'ין
לשל יד ושל ראש. וגם לובש חשי' וריח לכן יוכל לברך גם
כן ולוח חשט"א וע' בסת"ק קול יעקב סי' ל"ד אורח יו"ד:

ד) שם ברכה. גידם שאין לו יד רק זרוע ימין בלא
ברכה. סנה ציון זה רבו דעות. דהאור זרוע
ס"ל דפטור. והחופפות פסק סקומץ דף ל"ז ע"א ד"ס אין
לו זרוע וכו' ס"ל דחייב. ומעט דפטר סלוי המ"א סק"י
כחב דגרסתא אחרת סיסח לו יע"ש. וסכריס כחב משום

דפטור): ב י המנהג הנכון שיהא היוד שר קשר תפלה של יד לצד הרב והתפלה עליו לצד חוץ:

באר הגולה
ד שם ליה. לפי
הגוי והסכמת
מכנין תניב.

יש

בפ החיים

בי"ע שם אות ח':

מן ז"ל בסעי' שאח"ז המנהג הנכון לתקן שמעברתא שבה
הרלוטה עוברת תהא ללד הכתף וכו' לפי שבז"י הביא
מתכ"ד דבנקת מקומות נוכחים לתקן קשר של תשיי
בענין בשמיתין אותו בזרוע תהא המעברתא שבה הרלוטה
עוברת מונחת ללד הכתף והקצילה ללד היה, ובנקת מקומות
נוכחים לתקן איפכא וכו' וכתב מרן ז"ל בז"י ועכשו
נהנו כל העולם במנהג הראשון שהמעברתא ללד הכתף
והקצילה ללד היה ולכן כתב מרן ז"ל בש"ע המנהג הנכון
לתקן המעברתא וכו' ונפקא מינה דזה שביין שמרן ז"ל
לא החליט בענין לאסור אלא כתב המנהג הנכון דיש להחיר
בשעת הדחק כגון איטר ואין לו תשיי שעשו כיווד ללד
פנים אם ילבוש אותו ביד ימין והמעברתא ללד הכתף
דיותר לוקח תפילין מניי שאינו איטר ולהניח אותו בלד
ימין ותהיה המעברתא ללד היד והקצילה ללד הכתף וקשר
כיווד יהיה ללד פנים כדי שיהיה נגד הלב, וכן מי שיש לו
ספק שלריך להניח בשני הידים כמש"ל ואין ידו משגת
לעשות ב' תשיי אחד ליד ימין ואחד ליד שמאל ויכל להניח
תשיי שמאל ביד ימין עד"ז, וכן מי שאינו איטר והולך
בדרך ואין לו תפילין ואין לו ממנו לשאל כי אם מזה שהוא
איטר יכול לוקח ממנו ולבדק ולהניח ואין צוה חשש ספק
ברכות כיון שהוא מבין בצרכה לפטור שיהיה תשיי ותשיי
וכ"כ שבות יעקב ח"א סי' ג' ותלק על הכר נחתה שצבע
סי' מ"א יעו"ש, וכצ"ל יד אחרן בז"ב צבגניי אות א.
ש"ך דף ל"ח ע"ב, סידור בי"ע בדיני הנחת תפילין אות
י"ב וכתב וכן עיקר, וכן הסכים ישועות יעקב אות ג',
וכ"כ קיבור ש"ע סי' י"ד אות ז' ועיין ח"א כלל י"ד אות
י"ג ומ"ש בעמדת אדם אות ב' שדרכו דברי הא"ר אות ג'
יעו"ש ומסגרת, וכתב על קיבור הש"ע סי' ט' אות ב' ואין
לחוש בזה שראש הפרשה ה"ב בלד ימין הקורא ועכשו
יהיה בלד שמאל הקורא עיין בסה"ק קול יעקב סי' ל"ב
אות י"ד, ודו"ק, ועיין עוד לקמן אות ל"א:

(ב) שם יא ליכר שלא תזוז יוד של הקבר מהתפלה.
בזכר פי פנחס דף רל"ז ע"ב החמיר מאד
בזה שכתב ח"ל יוד דא אלטרין דלא יעדי כלל מני תפלה
דיד דלא יעביד פירודא וכו' ומאן דרחיק לב מאתך דא
רחיק מעידונא דעממא דאחי וכו' עכ"ל, וכצ"ל ב"י, סו"ב
אות א' ומשמע מלשון זה של הזכר שכתב דלא יעדי כלל
וכו' דאפי' אם התפלה מונחת ביום לא תזוז יוד הקשר
מהתפלה, וכ"כ מהר"י למח ז"ל בספר זר וכתב ובע"מ דף
י"ז ע"א הנד"מ והביאו החידו"א בם' קשר גודל סי' ג' אות
י"ג, ש"ך דף מ' ע"א, סידור בי"ע שם אות ב"ב, ש"ע
אות ה', חס"ל ה' כ"ב אות וי"ה, בן א"ח פי וירא אות
ט"ו, על כן נהגו בעולם עכשו דמשני עשית תפילין אחר
שמכניסין הרלוטה במעברתא קשרין כיווד עם התפלה
בחוט של גיד כדי שלא תזוז לעולם ואפי' כשהיא מונחת
בחוץ הכיס, והקשורה תהיה עם הגיד שחפור בו הבית
החיתורה ותהיה מאד התפר בלמעלה כדי שלא יהיה שום
חילוק בין תפילין לבשרו וצוה נסתלק ה"ע של ש"ע
באות

(ח) מ' שיצבה או שנקטעה ידו הימנית ואין לו צמח
לקשור התפילין שעל זרועו השמאלית חייב להניח
על ידי סיועת אחרים שיקשרו לו התפילין, וגם קטן ויכל
לקשור לו דלא גרע מאשר דפטורה מתפילין ואפילו הכי
יכולה לקשור ולהניח תפילין לאיש, מסגרת, וכתב על קיבור
הש"ע סי' ט' אות ה' בשם ר"ב:

(ט) מ' שגולד ביד ימין קטועה ולא נקטע אלא פיסה
ידו ויש לו זרוע וקנה ימנית ומכל מקום אינו
יכול לעשות כל מעשיו אלא בשמאלו רק שאומר שיד ימנית
שלו היא ברכה ובגבורתה אללו יותר משמאלו וכל הדברים
שאניס נלרכים לפיכך ביד מחזיק בין אללי ידיו הימניות
מניח תפילין ביד שמאל, דהיינו לא נעשה שמאל בשביל
שנחתך ולא דמי לאיטר שנחתך ימניו לשמאלו לפי שיש לו
שתי ידים וכן המונחות שנשתנו עליו טבעו בני אדם.
אבל אם אין לו אלא יד אחת אין כאן הכוונה אף שאין
לו יד ימנית מכל מקום מאן מפיהם דהחלפה של שמאל
ונעשית ימנית ואמרין דשמאל דקיימא קיימא ותו כיון דיד
ימנית מוקרי יד לפי דעת הבי"ח אזלין בזה בריאותה
ובחשיבותה וברי בני"ד יש לו כח יותר בימין, תשיי שארית
יכודת האר"ח סי' ב', פתחי עולם אות ד' ועיין מש"ל סוף
אות ד', ולקמן אות ל"א:

(י) מ' שגולד בלא פיסת יד הימנית ועושה כל לרכיו בשמאל
לריך להניח על השמאל ככל אדם, תשובת דברי
נחמיה האר"ח סי' י"א, ובתש"ו ז"ל סי' ב' כתב דינית
תפילין בשעת תפלה בשמאלו השלימה ויוכל לבדק לדיח
למנהגיו שאין מברכין רק ברכה אחת לתשיי ותשיי ואח"כ
יניח גם על הימנית ויכול ג"כ לבדק ויקרא ק"ש עכ"ל.
וכצ"ל פתחי עולם שם, ולפי מש"ל בס"י כ"ה אות ע"ה
דחולין תפילין ע"מ לחזור וללבוש אינו מברך ג"כ לא
יבדק כשחוזר ולבוש בימין דבשביל תשיי לא יבדק מפני
כשחלל ה"ב דעתו לחזור וללבוש ובשביל תשיי לא יבדק
מפני שהוא לבוש בשביל הספק:

(יא) סע"י ב' המנהג הנכון שיהא כיווד של קשר תפלה
של יד ללד הלב וכו' זה שכתב מרן ז"ל
המנהג הנכון וכו' לפי שיש פלוגתא בזה בדגמרא פרק
הקומץ דף ל"ב ע"ב אמרו שקשר של תפילין לריך שיהיה
כלפי פנים, ופי' בז"י דבשל יד מיירי שלא יכא הקשר
מבחוץ לסוף הזרוע אלא מצפנים שהוא כנגד הלב, ושאר
מפרשים פירשו דבשל ראש מיירי, ובעל הציטור כתב
דבמהגהא תליא מילתא ונהגו שיהא הקשר נוטה מעט ללד
ימין, והרב מהר"י בן חביז ז"ל כתב שראש צעיניו שני
המנהגים ובסוף דבריו כתב דמהגה השני הוא הנכון והוא
שעושין קשר כיווד בראש הרלוטה ומכניסין כפל הרלוטה
בלד ימין המעברתא ובשאר הקשר והיוד אשר בו למטה
מהתפלה קרוב אל הלב כמזוהר כל זה בז"י ועל כן
כתב מרן ז"ל בש"ע המנהג הנכון וכו' לפי שחושש לפיכח
הניי והסכמת מהר"י בן חביז וכמ"ש בא"ח, וכן מ"ש

(כז)

יש לזיזוה שלא תזוז יויד של הקשר מהתפלה: ג' המנהג הנכון לתקן שהמערבית שבה הרצועה עוברת תהא מונחת לצד הכתף והקציצה לצד היד: ד' ולא יהא דבר חוצץ בין תפילין לבשרו לא שנה של יד לא שנה של ראש: ה' הכה ודוק בתפילין אבל בלבוש וכו' (רשב"א)

באר הגולה
ה' יום יוסף
ו' בלבוש
דמיון ג' חזנים
י"ט

בחשובה

בפ החיים

באות הכו':

ברישא דנוק' וגם יכוין לקשרא שביתתא עם בעלה שהם סוד שלוב ביו"ה ואדנות ולהמשיך להם ש"ע נכורין שהם מספר שני אל מלאים כמספר רלועה עכ"ל אי"כ משמע שצריך לקשר כיווד בלעז עם התפלה בשעת הנחה ולכוין וכ"כ מהדרי מ"ה פ"ד מתקון תפילין אות ז' ופ"ב מהנחת תפילין אות ד' וע"ש: וכ"כ בסידור הגאון רבינו אליהו מוויילנא בכוונות תפילין דף כ"ד ע"א ח"ל ובלעז ו' ז"ל כובש הנוק' ע"י אות יוד שהוא קשר ש"י ואז הוא ג"כ כובש וקשר עמה ע"י כיווד כי ו' עם יוד קשר תמיד גוף וברית וכשברית מתיוחד הוא ג"כ קשר עמה דכל חמדותיה ביה עכ"ל וכ"כ בצדאורו על ב' התקונים דף יוד ע"ב על חיבור וס"ת איכו כובש באות יוד עם כ' תחלה וכ' יע"ש, כיו מוכח בדיא שצריך לקשר בלעז שיהא ו' עם כיווד שהוא קשר חש"י כמ"ש החס"ל וכן אי"ה ודלא כמ"ש הש"ך, ועיין עוד לקמן אות ל"ו:

(יד) **סעי'** ג'. המנהג הנכון לתקן שהמערבית וכו' עיין מש"ל אות י"א:

(נו) **סעי'** ד'. לא יחא דבר חוצץ בין תפילין לבשרו וכ' בזכאים דף י"ט ע"א מנעו"ל אם ככה חייב ושערו כיו הליכה לענין בגדי כהונה או לא ולא איפשר, ופי' רש"י ז"ל ולא שערו מראשו למטה עד שנכנס בין כתופות לבשרו מכו וכ' עכ"ל, ופסק הרמב"ם פרק יו"ד מהלכות כלי מקדש דלכתחלה חייב, ובציאו מחב"ש סק"ד וכתב ח"ל אפשר בשער שלפני הפנים שכן בערות קלרות אמרין היינו רבוחיה, ושער בית הכמי יובית דלא נכתפק בש"ס אי חייב בצגדי כהונה, וכן כהן גדול יובית שיהי מסתפר כל ערב שבת ולא היה מגלה בתער אלא במספריו, ולא היה מגלחן כעין תער אלא היה מניח מעט מן השערות כמ"ש ביחזקאל כסוס וכסמו את ראשית, ובמנצור בסנהדרין דף כ"ב, וע' בדרמב"ם פ"ה מבי' ג"מ וברש"י בראש"ד שם, ואעפ"כ היה מניח תפילין של ראש, ששערו היה מגולה בין זין למלפפת ששם היה מניח תפילין, אי"כ ששער מועט אינו חוצץ דהיינו רבוחיה, אבל ל"ד בעורף שהם גדולים ויולאים חוץ ממקומם וכמ"ש רש"י בליציעא דבש"ס דלעיל שם כיו הליכה וכ' וכו"ס רע עלי המעשה אותם המגדלים בלוריתיהם מלבד כי הוא דרך שחן וגאון ויש ק"ת איסור מנ"ש ביו"ד כי קע"ה יש צו איסור בהנחת תפילין כיון שגדולים הרבה ליכא למימר היינו רבוחיהם ואפי' לדעת הרשב"א שאלו ליכא למימר למעשה דבראש לא קפדינן לחליה, מ"מ אפשר כה"ג מורכב הרשב"א וכו' שאסור לדידיה על כובע עבה, וכמ"ש מ"א סק"ז משום דלא מיקרי הנחה ע"ג מקום שמחו של חיוק רופס, וכ"כ בני שערות מרזים היה ככובע עבה עכ"ל, ובצ"ד פתח"ד אות ג' פתחי עולם אות ו' וכ"כ

קולר

וג' ואעפ"י שהיו קשור עם התפלה משעת עשיית התפילין ואין זה מש"א אפי"ה משעת הנחת התפילין אחר שקשר חש"י על הקצרות לר"ך לקשר כיווד בלעז עם התפלה כדי להמשיך לה ש"ע נכורין שהם כמנין רלועה עם הכולל כי"כ הכרי"ב בן אי"ה שם, וכ"כ החס"ל שם, אמנם בדברי הרא"י ז"ל אי, מפורש זה בדיא כאשר יראה המעיין בשער הכוונות סוף דרוש ד' התפילין ודרוש ז' ובשער מאמרי רש"י בסקדמת אד"ז דף י"ז ע"ב וע"ג בהגד"מ שער האריך הרחיב צענין זה, ובטו"ה דף ל"ה ע"ב הנה"מ ובפנ"ח שער התפילין פ"ה ופ"ה, אבל יש ראי' מדברי מהר"י למח ז"ל בסי' ז' זכב שהבאנו דבריו באות הקודם שכתב שצריך שלא תזוז כיווד של הקשר מהתפלה אפילו בהיותם מונחים בתוך הכיס, ובמקום אחר כתב ח"ל פ"ה התפללתי ציית החכם השלם מוכרח שמואל ויטאל וכ' והראה אורי הסדר שהוא היה כורך וביה באופן זה כי נשכיה עובר בלעז צורעו היה מוכח היטב וקשר כיווד עם התפלה וממשיך בלעז אל הכורע לעשות שאר הכריכות אבל שם בקיצורת לא עשה שום כריכה כלל ושוקר כ"א כאמור ואמר החכם הנה' שכן הרב אביו מברכ"ו למד אחר וכו' עלמו הניח לו תפילין בסדר זה בפעם ראשונה שלבש תפילין שאביו הרב זל"ה לנשם לו וח"ל הרב אביו שכן הרא"י זל"ה היה נוהג לעשות וממנו למד הרב זל"ה וכ' ובהיותו ציית החכם הנעלה כמח"ר למח וכו' ראיתי בחלומי לרב זל"ה אשר באמת נכון עליו ואמר לי הכה צ"י הכוונות בדף עלמה שנמלאת כתוב אורך בלעז, כנה שם תמלא ראי' יותר ברור כהונה וחזקה והוא שתמלא עיני קשירת הש"י יקשר תחלה חש"י ויקיף ו' כריכות סביב הכורע כנגד ז' גערות ר"ל שיקשר תחלה כיווד עם התפלה של יד וכו' קשירת כיווד בלעז ויתקף ימשך בלעז סביב הכורע לעשות ז' כריכות ולא אמרתי כ"א קשירת כיווד בדברי הרשב"א וכ' ע"כ החלום וכו' ולא נזכר בשום מקום לשון כריכות אלא קשר קשירה א' בלעז: אורך כיווד עכ"ל, ובצ"ד ש"ן דף ל"ה ע"ב וע"ד יע"ש ודבריו לעיל סי' כ"ה אות ס"ז, אח"כ הראתה לדעת כי אעפ"י שכתב מהר"י למח ז"ל שלא יזוז הקשר של כיווד מהתפלה ואפי' כשהם מונחים בנים אפי"ה לר"ך לחזור ולקשרו בלעז עם התפלה בשעת הנחה, ותימה על הש"ך שכתב דף מ' ע"ב דאין קושרין אח"כ עם בלעז בשעת הנחה וכלא הוא הכיו דברי הלמה כיו' וכ"מ מהדרי החיד"א ז"ל בסי' קשר גדול סי' ג' אות ז' ואת י"ג יע"ש וכ"מ מדברי הרש"ש ז"ל בסי' נה"ש דף י"ג ע"א בהגד"מ שכתב ח"ל ובקשרו כיווד של התפילין עם הצית וכו' להעלות דעת ק"ל הנה' דוק' עם הלבוש דיסוד דז"ל ולחברו עם המוחך דחרי"ב שהם הצית של חש"י העומד

נחשוכה סי' תכ"ז): ה' יאדם שהוא עולל לנפולות ואם יצטרך לחניה תפלה של ראש עד בשרו לא ינחם כדל יס' להתיר לו לחניה תפלה של ראש עד הכובע דק הסמוך לראש ויכנס ח' מפני הרואים: הכה והמניחים בדרך זה לא יברך על של ראש רק יברך על של יד להניח (לדעת רשב"א):
 באר הגולה
 ז' תשובה הכניס
 לדעת הרשב"א
 ח' צ"ח יוסף
 ואמר

כף החיים

זה להלכה ולא למעשה ואמר זיל צתר מנכנג כמ"ש בירושלמי כל הלכה שהיא רופפת בידך ואיך יודע מה טיבה לא וראה מה ליצור נוכחין ונכונן כן כמבואר כל זה בב"י וי"ש וברב הלבוש כתב נוכחים להקפיד במה שצריך לקפיד: בין בראש בין ביד. וכתב הט"ז שם ונכון הוא וכן כתב עו"ת אות ד'. א"ר א"י ד' יד אהרן ברכב"ט. ר"ח אות ז'. ש"ך דף ל"ח ע"א. סידור ב"ש דדניו הנחת תפילין א"י י"ח. שחלי זיתים אות י"א. ולכתחלה אף בכריכות נמי ראוי להניחם על בשרו ובשל ראש מה שחלו על בגדיו אין להחמיר כלל. פרמ"ג במש"ז אות ד'. וכן כתב שחלי זיתים שם בדמקומו נוכחים להקפיד אף במה שאין צריך לקפיד ובשמי"ח יד אליהו סי' ג' העלה דחליהם נחמם בלי לורך פ"טוב דאין נכון אף ברעויות אבל ב"ש לו אחכ לער או קפידא בדבר שרואה לעשות כן אין להקפיד כלל ברעויות יעו"ש. והביאו ב"ש שם וכתב וכן עיקר. ועיין במ"א שם: (א) **הלבוש** צחי עינים וחר שאל יתחוב אותה בין ברעויות וצין בשרו אלא יתחבם בין ברעויות וצין הכובע ואם לא אפשר לו בלי"ח לריק ביחור צוה לפחות בק"ש ובכחותיה ובתפילת העמידה. הכר"י החסיד כן א"ח פ' חיי שרה אות ה'. וא"א א"ח לו גם צוה כבר כתבנו לעיל בשם יד אליהו דמות, ועיין עוד קמח סוף אות כ"ט: (ב) **אסור** להניח תפילין של ראש על השער וכרי שלוששים על ראשם הנקרא פיזוק"א בלש"ן. חש"י דבר שמואל סי' ר"ח. והביאו יד אהרן ברכב"ט. סידור ב"ש שם אות ק'. וכן כתב החס"ל אות י': (ג) **סעי'** ה'. אדם שהוא עולל לנפולות וכו'. פ"י שיש לו מכאוב בראשו וא"א יגלה ראשו חוק לו הקריאות, וכוון שיש דמות דס"ל בנשייר אין חשש בחליהם דהא כתוב ואלו כל עמיו הארץ כי שם ה' נקרא עליך ולא נאמר בין עיניך אלא לסיוס מקום. זה שהוא חנוס יסמוך על זה. ומכל מקום יניחם על כובע דק שא"א יוכל להניח כנגד מקום שמוחו של תינוק רופס. משא"כ בכובע גדול. ט"ז סק"ה. מ"א סק"ז. ד"מ ח"א ח"א סי' ז'. יד אהרן מ"ב ברכב"י אות ג'. מיכ"ל בנשייר וכתב דאין להקל כלל אף למי שחלו לנפולות להניח תפילין של ראש על כובע דק בשעת קריאת שמע ופילה. אלא כדי ללאת ידי חובתו גם לדעת הראש"ש והטור לריק שבשעת הברכה ובשעת קריאת שמע ותפלה יכיו על בשרו בלי חליהם כלל יעו"ש. והביאו עו"ת אות ה'. שכתב"ג ברכב"י אות ב' וכתב וכן עמ"א דבר. וכ"כ הפרמ"ג בא"ח אות ז'. אמנם אם גדל עליו הכאב מאד ולא יוכל להניחם אם לא בדרך זה ודאי שיש לסמוך על דברי מרן ז"ל ובאחרונים ואפי' אם ישארו על כובע הדק בשעת קריאת שמע ותפלה כיון שלא אפשר בעיני אחר וזה יותר טוב משלל יניח תשי"ר כלל. ובתשכ"ז סי' ל' כתב דאין להניח תפילין על הכובע דק על ראשו ומותר לכסות אותה בסודרו. וכה דאמרין

קולור הש"ע סי' יוד אות ו'. בן איש חי פ' חיי שרה אות ה'. מיכ"ל ברכב"ג בא"ח אות ד' כתב דדוקא שער ארוך היולל שלא במקומו הוא חולץ אבל במקומו בין עיניך ואלוה אמת הוא ואינו חולץ יעו"ש. וביולל צוה כתב הרב מ"י"ק דשער הראש היורד למטה דלאו מקום רביתיה הוא חולץ ויש להסתלק מן הספק יעו"ש. וכ"כ פני אריה סי' ו' ו'. והב"ד עיקרי ד"ט סי' ב' אות פ"ג. אבל אותה המגדלין בלוריות לפניהם ובשעת הכנת תפילין נותנים את השערות למטה על הראש ועליהם הקטילה שלא יהיו השערות תלויות למטה בין עיניהם נראה דלכ"ע כיוון חליהם דלא כיונו רביתיהם. פתח בשלחן על קולור הש"ע שם: (זו) **שם** לא יכא דבר חולץ בין תפילין לבשרו וכו' ככה מתח ופער לא מנעיה דחולץ. ונחמם שם. מ"א סק"ה. א"ר אות ד' ר"ח אות ז'. ש"ך דף ל"ח ע"א. ובשלי"ח כתב לרחוק מקום הנחת תפילין. מ"א שם. ר"ח שם. ש"ך שם. חס"ל אות ג' ופשוט שהנוכחים כן לריבין לנגד המקום היטב אי משום כבוד תפילין ואי משום שהמים אפשר שם מפסיקין ובעינין שבתפילין יהיו על בשרו ממנו דוממ דנגדי כהוב כמ"ש הראש"ש. ברכ"י אות א' ועו"ש. ש"ח שם. שמי"ח אות ו' ועו"ש שכתב דנראה דבשלי"ח כ"כ לפי שהמשיכים לחלות נותן אפר תחת פאר וכשרואה להניח תפילין לריק לרחוק המקום משום כבוד תפילין וכן הוא בכתב"י הראש"י ז"ל עו"ש טכ"ל. וכה דאמר משום כבוד תפילין ולא אמר משום חליהם נלש"ד דאי משום חליהם כיה די להסיר אותה במפה או במסרק אבל משום כבוד תפילין לריק לרחוק אותה צמים כדי שיהא נקי יפה. ובזה נסתלקה קושית יפה ללב ב"ח ז' על השט"ע: (יז) **אבק** עפר אינעם שם ולא אפשיטא. וכו' רש"י דק ואינו מרגיש בו עכ"ל. ויש לחורר צוה לכתחלה ובמ"ש הרמב"ם פרק יוד מה' כלי מוקדש. על כן לפעמים כשמנשב רוח חזק ומעלה אבק על שער ראש האדם מקום הנחת תפילין לריק לרחוקו: (יח) **בשר'ת** פ"י אריה סי' ו' כתב דאבק לכן שמפזרין כיון שהוא לגוי אינו חולץ. ואני אמרתי בנפשו דיש להשיב ממ"ש ברכב"י סי' כ"ז (ובב"ד לעיל אות ט"ז) דאפילו דבר שאינו חולץ יש להקפיד דבעינין על בשרו ממנו כנגדי כהוב עו"ש. ולר' עיין בדבר, קשר גודל סי' ג' אות ל"א:

(יט) **לא** יפה עושים קלה הנוכחים לכרוך הראויה ציד תחת התפילין דכיו חליהם לב"ש על מ"א סק"ה וכן לפי דברי הראש"י ז"ל אין נכון לעשות כן כי זו צחי בפ"ע חו צחי בפ"ע ואיך יפזיק צה בין תפילין לבשרו. ועיין לעיל אות י"ג ובס"י כ"כ אות ס"ז:

(ך) **שם** בנהב. ודוקא בתפילין אבל ברעויות אין להקפיד. הט"ז סק"ד ובמ"א סק"ה חממו על מור"ם ז"ל צוה שכרי הרשב"א ז"ל בעלמו סי' תתכ"ז כתב

באר הגולה
ס' מנחות ל"ז
י' ה"א"ש כ"ט
ג'ל ה"דומה
כ' טור והגהה
סמ"ב ז' הנה"מ
כ"ט ר"ז יחזקאל

ו' ואמר יד ימינו אם עושה כל מלאכתו בשמאלו מניח בשמאלו שהוא ימין של כל אדם ואם שולט בשתי ידיו מניח בשמאל כל אדם ואם כותב בימינו ושא"ל כל מעשיו עושה בשמאלו או כותב בשמאל ושא"ל כל מעשיו עושה בימין. י"א שיניח תפילין ביד שתש כה דבעינן יד כהה כ ויא שהיד שכותב בה היא החשובה ימין לענין זה ומניח תפילין ביד שכנגדה: (הגב' והכי נהוג):

אעפ"י

קף החיים

להניחו על הראש במקום שמוחו של תינוק רופס. וכ"כ המאמ"ר אות ה' ללא צעין דק ממש ויכול להניח על יסויו ששוכבים בו בלילה הנקרא בריט"ז וכיוצא בו וכ"ש מי שיש לו מיתוש הראש דנוהגים לשוט עוד סודר על גובה מלחצ ועל מקום הנחת תפילין. ולא הוליא אלא כעין מלפפ שקורין טורבא"ץ או כובע שלנו הנקרא קאפוליו דבאלו ח"א לבין להניח במקום שמוחו של תינוק רופס יעו"ש, ועיין לעיל אות כ"ג:

שם (בח) ויכסס מפני הרואים. כדי שלא ילמדו הרואים להניחם על הכובע בלא סיבה מספקת. ב"י. ועי' ט"ז סק"ו ופרמ"ג במש"ז אות ו':

שם (בט) והמניחים בדרך זה לא יבדק על של ראש רק יבדק על של יד להניח. ויכוין להוליא גם של ראש בצרכה אחת. עו"ת א' ה' וכ"כ ח"א שס. ר"י שס. פרמ"ג שס. ויכ"כ א"ס מניח של יד בדרך זה (דכינו על סמרטוט) לא יבדק על ש"י דהא ח"א דהוליא פוסלת. מ"א סק"ה. וכ"כ ח"א שס. ר"י אות ח'. ש"ץ דף ל"ח ע"א. סידור ב"י שס אות כ"ב. חס"ל שס. מייכו על תש"ר מבדק שחיס פרמ"ג במש"ז אות ה' ואות ו' ובח"א אות ח'. וזהו לסדרת מור"ס ז"ל דס"ל דמבדקין על תש"ר שחיס כמ"ש ס"י כ"ו סע"י ז' בהגבה אצל ל"ס מן דה"ץ מבדקין על תש"ר אלא אחת כמ"ש מרן ז"ל שס גם בלח"ן לבדק כ"א ברכה אחת על תש"ר והוא על מלות ויכוין לפטור תש"י וכן א"ס הוא מניח תש"ר על כובע דק מבדק על ב"י להניח ופטר את ש"ר וא"ס חינו לובש כ"א תש"ר לבדו על הכובע ואינו לובש תש"י מאחר סיבה לא יבדק על תש"ר מחמת הפלוגתא, אצל א"ס י"ס מוכה במקום כריכת הכובע וי"ס עליה סמרטוט מותר להניח ולבדק א"ף ע"ג שיש חליצה בין הכובע: ח"א שס. וכ"כ המ"א סק"ה יעו"ש. ועי' מש"ל אות ז':

אם (ז) שכת והניח תפילין עם החוק שלהם ויבדק עליהם אין לרדק לבדק שנית. אצל א"ס החוק מוכה גם למטה תחת המעברתא ויחזיקה דלז' כיו חליצה ל"ל שנית. מסכתא זכב על קולור הש"ע ס"י וי"ד אות ד'. ולרדיו ל"ע א"ס יוכל לבדק שנית בצעין זה כיון דיש פלוגתא בזה א"ס חליצה פוסלת בין בתש"י בין בתש"ר כאשר יעו"ן ב"י ובדבריו לעיל אות כ"ג ואות י"ט. על כן א"ס חירע כזה ישחזל לשמוע בהרכה מתאחרים א"ס אפשר ויתכוין ללח"א או יברכה בהרכה בלבד. ועיין מש"ל ס"י ח"י אות ז'. ועוד עיין פתחי עולם ס"י כ"ז אות ל"ג מ"ש בשם פ"ת שח"ר עיין על זה ממקום אחר:

סעי' ו' אומר יד ימינו וכו' הכי ליתא ב"י בקומץ דף ל"ז ע"א ה"ר אטר מניח תפילין בימינו שהוא שמאלו. וכתבנו מניח בשמאלו שהוא שמאלו כל כל אדם אחר אכ"י כי תניח הכיו בשולט בשתי ידיו ע"כ, ולשון

דאמרין וראו כל עמי הארץ וכו' היינו שיכוו בראש במקום שח"ס נראים יותר. וראו כמו ושמעו וכל העם רואים את הקולות יעו"ש והביוו שעי"ה אות ח' והכל לפי מה שהוא אדם מה שיכול לנשות ולוהר צמלות ה' יותר יעשה ותע"ז:

שם (כד) יש להחיר לו להניח תש"ר על הכובע דק וכו' מי שיש לו נתק בראשו וזימנין דניזוק וגם מתלכלכן טוב שיניחם על כובע הדק. ברי"י אות ג' בשם דבר משה חל"ה ס"י ז'. ש"ץ דף ל"ח ע"א. זכ"ל ח"א אות ח'. סידור ב"י עדיני הנחת תפילין אות כ"א ועיין ב"י ראש משביר ח"א ס"י ז' דשקול וטרי בכה עמינא והעלה דאין להניח על הכובע יעו"ש. והביוו דברי מנחם בהגה"ט אות ז'. ועכ"פ בשעת ק"ש ותפלה ישחזל שיכוו בלא חליצה כלל. חס"ל אות ד':

שם (כה) יש להחיר לו להניח תש"ר על הכובע דק וכו' וכן מי שיש לו מכה צידו ולא סגי בלי"ה מותר להניח תש"י על הסמרטוטין שעי"ג המכה, רק שיכסס בצבד משום דכתיב ויכ"כ ללוח על ידיך ולא לאחרים ללוח. מ"א סק"ו וכ"כ א"ר אות ה'. וכ"כ ח"א כלל י"ד אות י"ד. ר"י אות ח'. פרמ"ג במש"ז אות ו' ואות ז'. ש"ץ כס. חס"ל שס. וגם בזה כתב חס"ל בשעת ק"ש ותפלה ישחזל שיכוו בלא חליצה כלל:

ו"א דוקא להניח על הסמרטוטין דאין רק משום חליצה אצל על צבד אסור אע"ג שילבוש עליו צבד אחר. ח"א שס. וכ"כ א"ר והביוו פתחי עולם אות ט'. וי"א דלא שגא. ר"י שס. סידור ב"י שס אות כ"ב. וכל זה א"ס המכה הוא צבד ח"י על"ס הסמון לקודדיו ולדברי מרן ז"ל ולדברי הגר"א א"ס הוא צבד כלל מקום צבד הכפוח שצט"ס הקובד"ו וצין בית השחי כמש"ל אות ג'. אצל א"ס י"ס מקום פטוי שאין בו מכה וראוי להניח בו תפילין מניח ש"ס ואין להניח ע"ג הסמרטוטין משום חליצה והוא פשוט. אמנם הנה"ה ש"ס לסמון בזה על דברי הגר"א ז"ל ולהבשיר כל צבד הכפוח שצבד אחרו העל"ס א"ס י"ס בו מקום להניח תפילין כי זה יותר טוב מלהניח על גבי הסמרטוטין ויכ"כ חליצה. עיין לקמן אות כ"ט:

שם (כו) על הכובע דק וכו' אצל על כובע עבה אסור להניחם דל"ק מיקרי הנחה על הראש מקום שמוחו של תינוק רופס. ר"י אות ז'. ב"י שס אות ז'. והח"א כלל י"ד אות וי"ד כתב בטעם דאין מניחין כובע עב מפני שאינו יכול להניחו על הראש במקום שמוחו של תינוק רופס. וכ"כ הפרמ"ג במש"ז אות ה' ונפקא מינה דלעטס המ"א צעין דק ממש כדי שיכ"ה סמון לראש אצל א"ס הוא עבה לא מיקרי הנחה על הראש. ולעטס הח"א והפרמ"ג לא צעין דק ממש אלא כל שיכול

ז' אעפ"י שיש לאדם מכה במקום הנחת תפילין יניח תפילין כי מ' מקום יש בזרוע דהניח שתי תפילין
 באר הגולה
 פ' בית יוסף מלא
 כתוב. מ' טירובין

בף החיים

ולשון זה נוכל לתפש דלא מקרי אטר ומניח תפילין צימיונו
 שהוא שמהלוא הא"י הוא שולט בכל דבר בשמאלו בין
 בכתיבה בין בשאר מלאכות אבל אם הוא כותב צימיו
 ושאר : לאכות עושה בשמאל או איפכה מניח בשמאל כל
 אדם דכל שאינו עושה כל מלאכתו הרי"ך לו בשמאל
 מיקרי יד כבה דהא אינה יכולה לעשות לו כל מלאכתו.
 ואף על גב דצימיו נמי אינו יכול לעשות כל מלאכתו
 מכל מקום אמרינן מה ראינו וכו' ושדינן ליה ארובא
 דעמלא. מיהו הרא"ש כתב בהלק"ט סי' י"ח גס סב"ת
 וכו' וכו' כי דלדס הכותב בשמאל ושאר רוב מעשיו
 עושה צימיו או כותב צימיו ושאר רוב מעשיו עושה
 בשמאל זה הכלל יניח תפילין ביד שמאל ככה כרז
 אשי דרד"ש יד כבה ולא אזלינן בחר בתיבה עכ"ל וכתב
 צ"י דכן נראה שהוא מתקנת המדרכי. ובסמ"ק כתב דלס
 כותב צימיו ושאר כל מלאכתו עושה בשמאלו הוי כשולט
 בשתי ידיו ומניח תפילין בשמאל. ופני סברות אלו הביאם
 מרן ז"ל בש"ע בשם י"א וי"א. וב"הגליל עלמנו לעשות
 מלאכה בשמאל כתב שם המדרכי דלא הוי הרגלנו כלום
 למיקרי אטר הא"י נולד כן וכו' ויש לדחות היינו כך
 דמשי שולט בשתי ידיו. ומיהו נראה לר"ן דבעיקר כח
 תלוא מילתא ט"כ. וכו' וכו' צדק דהרגל עלמנו
 נמי כפולוגתא שניה וכ"כ המ"א סק"ט. אמנם הרב מהר"י
 למח צ"י זר וכו' האריך והרבה בראיות שאטר יד ימיו
 אינו ראוי לשנות משאר כל אדם שלא לשנות הסדר
 העליון ועו"ש. וכו' וכו' דף מ' ע"ג. ש"ת אות י"א.
 יפה ללז אות ג'. בן ארס חי פ' הוי שרר אות ז', וכ"כ
 צ"י נגיד ומלוא ועו"ש. וכו' וכו' אחר שכן הא"י ז"ל
 בשער הכוונות דרו"ז דתפילין נתן טעם בצדו הרי"ך
 להיות חשי דוקא בזרוע שמ"ל יעו"ש. על כן מ"י שהוא
 אטר ועושה כל מלאכתו בשמאל בין הכתיבה בין שאר
 מלאכות יזין לו לכ"ע הוי הטר מניח תפילין ביד שמאלו
 שהוא דיוק של כל אדם ומצדק עליו ומתפלל בו כיון
 דדון האטר נזכר בגמרא רק אחר התפלה כשיחלוץ
 התפילין חוזר ומניח ביד שמאל של כל אדם כדי ללז
 י"ה ל"ע מנה"י למח וכו' וכו' ז"ל ולא יצדק עליו כ"א
 בלא שם ומלכות ויברכר שם ומלכות בלבו ויקרא צו ק"ש.
 וכ"כ בן א"ה שם. וזה שחזר ולרוב בשמאל כל אדם אם
 ידו משנה יעשה שני תש"י כדי שיוצא הכוח תפילין
 על הסדר המעצרתא לזד הכתף והקצ"ה לזד היד והיוד לזד
 הלז. ואם ח"ה לו ישאל תפילין מאחר או יתפוק התפילין
 ויחיה המעצרתא לזד היד והקצ"ה לזד הכתף כדי
 שיהיה היוד לזד הלז כמש"ל אות י"א. אבל אם כותב
 צימיו ויושה שאר מלאכתו בשמאל או איפכה וכן מ"י
 שברגל עלמנו לעשות מלאכה בשמאל זה יניח בשמאל כל
 אדם ויצדק עליו ויתפלל בו. דכיון שיש צדק מחלוקת
 הפוסקים אמרינן דעה המקובלים תכריע ולא חיישונ
 לספק ברכות. במש"ל סי' כ"ה אות ע"ב יעו"ש. ועוד
 כיון שהוא ספק שיש בו מחלוקת הפוסקים שדינן ליה
 בחר רובא דעמלא. ואע"י דמרן ז"ל כתב צדק י"א וי"א.

(כו)

סע"י

באר הגולה
י"ו. ג מנחות ל"ה
לדעת הרמב"ם
בספק ג' מה"ח
ושמ"ג בשם הרי"ף
ס' ב"מ יוסף.
ע' מנחות ל"ו

תפילין כי העצם הסמוך לבית השחי מחציו עד הקובוריו הוא מקום הנחת תפילין: ח י אורח
רצועה של יד כדי שתקיף את הזרוע ויקשור ממנה הקשר ותמחת על אצבע אמצעית ויכרוך
ממנה על אצבעו שלשה כריכות ויקשור ונוהגין העולם לכוך על הזרוע ששה או שבעה כריכות:
הגב ואין לכוך בלעז על החיבור כדי לחזק על היד (מכרי"ל): ט ע מקום הנחת תפלה של
ראש

בף החיים

ל"ב (ויא סוף סי' ל"ב ב"א"ל) ויפה ל"ב אוח כ"י ע"כ
יש לזכר דזה. ומה שאנחנו קושרים סיווד עם ב"מ בלעז
בשעה הנחה שאני לא כן בחכם עיין מ"ק שם. ועוד
עיין במ"א סי' כ"ח סק"ד ובדבריו לשם אוח י"ד:

(לח) **סעי'** פ. מקום הנחה חש"ר מהחלה עיקרי השער
במלכו (כ"י) וכל הספילין לריכס להיות
מונחים במקום שיש קרחה דהיינו שיהיה קלס החמון בעיקרי
השער. ע"ז סק"י. וכב"ד יד אכרן בסנה"ס וס"ב אוח ג'
וש"ן דף ל"ז ע"ד. וס"ב ב"מ יעקב ב"י קל"ס השיג על ספ"ז
וכב"ד דכנחה חפילין דהוי"ל בחמלה עיקרי השער היינו
החיבורא שחמל משם ולא סק"לס יע"ש. ובכ"ד יד אכרן
שם וש"ן שם. ואינו כי גם דברי ה"ז יחפרם כן. וכ"כ מחמיר
אוח ח'. פרמ"ג במש"ז אוח י"ד. וכב"ד דלא כרמ"ש. ב"א"ר
אוח י"ד דהחמלה קלס הקל"ס חס"י מונחה במקום שמהחילין
עיקרי השער במלח אלא כי גם החיבורא כולס חס"י במקום
שער. וכ"כ ר"ז אוח י"ד שקלס החמון של החיבורא יס"ה מונח
על מקום החמלה עיקרי השער במלח. וכ"כ קולר ש"ע סי'
י"ד א"ו ג'. וכ"כ בסר"כ בשי"ב אוח א' בשם דברי יוסף
סי' ס"ג. וז"ל יניח קל"ס של ראש מיושבת ומושבת על
הראש. ומסחמלה עיקרי שער הפדחה יניח החיבורא עכ"ל.
וכב"ד דולא כנן המלך סי' ק"ג. וכ"כ בחפרו קשר גודל סי'
ג' אוח י"ד. ובכ"ד ש"ן שם. סידור ב"ע דב"י כנחה חפילין
אוח י"ד. שפ"ח אוח ע"ז. דולא כס"ע"ה אוח ח'. ובש"ס
כב"ד שי"ב כר"ס קלס השערות למסע חפילין אוח סי'
במ"ש ובכ"ד ב"שער מלך. ובכ"ד ס"ב א"ו ח' חס"ל אוח ב'
שחילי יחיס אוח כ"ג. וא"ש זקן שגשרו שערות ראשו וכן
הקרה אע"פ שאין לסס עשה שער בראש יניחו החפילין
במקום שיהיה בו שער מקודס. וזה ניכר בחוש שיש הפרס
בין פור הקרחה לעור המלח שאין למח שם שער אלא כל
הרס. בן א"ח פ' ח"י שרס אוח א'.

(ול) **שם**. מקום הנחה חש"ר מהחלה עיקרי השערות
וכ"י. ועיקרי השערות לא מי שיש לו שערות
ארוכות ושוכים עד ח"י מלח ומניח שם חפילין רק החמלה
מקום החפילין מהחלה עיקרי השער. פרמ"ג שם ר"ז שם
קולר ש"ע שם. בן א"ח פ' ח"י שרס אוח א':

(ס) **שם** מקום הנחה חש"ר מהחלה עיקרי השערות וכו'.
חפילין שהניחם למסע מלחמה השערות על האזר (ועיין לקמן אוח
שכניה למסע מלחמה השערות על האזר (ועיין לקמן אוח
מ"ז) לא ר"י שלא קיים המלח אלא שמבדך ברכס לבטלה.
שלמי הגבורים אשר סביב המדבר בפרק במס' מלוקין. ככ"ג
בסנה"ס. ע"ה אוח ח'. ע"ז סק"י. א"ר אוח י"א. ס"ב אוח
ד'. חפלה לרוד דף ק' ע"א. ש"ן דף ל"ז ע"ד. חס"ל אוח ז'
בהגסות אכ"ב. בף החיים סי' י"ד אוח ק'. שחילי יחיס
אוח כ"ג. וא"ש מניח חפילו מקלחו על המלח במקום שכלו
השערות ה"א מדרך הקל"ס ולא ילא י"ח. ח"א כלל י"ד אוח
י"ד

(ד) **סעי'** ח'. ויכרוך ממנה על אצבעו שלשה כריכות וכו'
היינו שיכרוך על אצבע האמצעי הנקרא אמה
ג' כריכות, וכריכות הסליונה חס"י בפרק האמצעי של האצבע
הזו וב' כריכות החמון. בפרק החמון מהחומר אל כף
סיד, כמ"ל סי' כ"ה אוח ע' בשם האר"י ז"ל. ועיין שם עוד
אוח ס"ה;

(ד) **שם** ונוטנים העולם לכוך על הזרוע שש או שבע
כריכות, ובכונות כחוב שר"ך לכוך ז' כריכות
על הזרוע בסוד שבע העשרות הראויות לחת לה. ובכ"ד לעיל
סי' כ"ה אוח ס"ז יע"ש. וא"ש מאע"פ פ"ב חל"י כריכות
דחמלה בכריכות וסוף למנין ז'. נחלקו ברווחא ז"ל. כ"כ
מוסר"ד אכרן משם ז"ל דלא מאע"פ ובש"ן ז' כריכות
שלמות אך כ"כ שם מד"ש ז"ל בסוף ח"א דף קכ"ו כב"ד
דב"ר וחלק עליו וס"ל דמאע"פ יע"ש. ובכ"ד פסח"ד אוח ד'.
אמנם מדברי האר"י ז"ל נהגן בהם פעם בסוד משמע דלא
מאע"פ דבש"ן ז' כריכות שלימות וכן פסק סר"ס"ג החס"ד
בן א"ח ח' פ' וירא אוח ע"ז:

(ז) **שם** הגבה. ואין לכוך בלעז על החיבורא וכו'
וסע"ס כחוב שם בדרשות מהר"ל שצ"י ל"ה ל"ה
חפילין של ראש שאינם מהדוקין. ובכ"ד ב"ש כב"ד אוח
ד'. וכב"ד עליו ח"ל ולא כב"ד דחפילין של ראש כחוב וכו'
למספוח ב"ן עי"ן וב"ל יד כחוב וקשרתם ואע"פ שכו"ל ז"ל
כב"ד דקשרתם החקיים במס' שפ"ש חס"י בלעז ח"ך
המעברתה. וזה א"כ קשרתם ח"ל חל"י דמ"ל דחפילין ש"ר
היולך ל"ה דמ"ל להא דמכרי"ל ז"ל וא"ש הלכך רופפה בידך
פוק ח"י מא"י עמ"א דבר שכל העולם נוהגים לקשור המעברתה
עם בלעז וכו' עכ"ל. וכ"כ מ"ק ב"ש חס"י ובס"י כ"ח
ובספרו עמודי שמים ד"ט ע"ה. וכ"כ המחב"ל א"ו כ' ובס'
אור דוקי' ד"י ע"ג א"ו ו' ופ"ל א"ו ו' וכ"כ א"ן לעיל אוח
י"ג בשם האר"י ז"ל וסאחרוני יע"ש. ומ"ש בלבוש פעם
להגסה זו כב"ד עליו דברי חמדות א"ו מ"ד דרבינו אלו בדה
מלכו מ"שם שלא ידע א"ש מקומה של הגסה רבו ואינו
יע"ש. ועיין לסר"ב ופ"ל ז"ל שם שד"ח דברי בלבוש הני"ל
ממקום אחר ולא זכר דברי חמדות כ"ז:

(ז) **יש** לחסר כשחולן החפילין ורואה לקשור בלעז עם
ב"מ כדי שלא יאמרו שלא יכרוך והרצועה אלא יכרוך
המעברתה ועל בלעז או על ב"מ והרצועה אלא יכרוך
על בלעז היו"א מן המעברתה בקירוב ועל בלעז הכרוכה
וז"ל יתקשר ב"מ עם הרצועה אבל לא יכרוך הרצועה על
המעברתה ועל בלעז ויקשור מפני שכל אחד יש לב בח"י
קדוש ב"ע. כמבואר בשער הכונות בדרוש החפילין דרוש ז'
וסוף דרוש ד'. ופ"ח שער החפילין פ"א. וגם לפי הפס"ק יש
פלוגתא א"ש יש להניח בלעז על הקל"ס כי לדברי המ"ק יש
קדוש בלעז כמו הקל"ס ומוחר להניח ולדברי ספ"ז
סק"ט אחר עיין פרמ"ג במ"ז אוח פ' ובפ"ח חס"י

ראש מהתחלת עיקרי השער ממצחו עד סוף המקום שמוחו של תינוק רופס: י צריך שיהיה הקשר מאחורי הראש למעלה בעורף צ צריך לבוין הקציצה שתהא באמצע כדי שתהא כנגד בן העינים וגם הקשר יהיה באמצע העורף ולא יטה לכאן או לכאן וצריך שיהא המקום שבקשר שנראה כעין דלת צדד חוץ: הגה ויהי בקשר של יד לריק ליחזר שלא יתחפך (מנדכי דף ל"ו) : צריך

כף החיים

י"ד. בן א"ח שס. ועיין מסגרת וזכר על קלייר השיע ס"י וי"ד אוח א"י. וז"ל החס"ל אוח ז' וכן בענין עיניו הרוואה כי הרבה נכסלים בזה ומניחים החפצין מעט על מלחן ואף שלפעמים מוחין בזה כרואים וכו' וזהו נהגן למעלה לא כוועילי בזה. שחזרין ופולין. ה' סבוב יפסר בעד. ודאי לירא ה' ולחשובי שמו לעמוד בפרך וליקח החפצין ולקצר בקשר באופן שיכיו מונחים במקומן עכ"ל. ועיין יפסר לזכר אוח ב' שכתב שצריך אסרה גדולה ע"י לסדריכם וללמד לסמין העם מקום הנחתם. וגם לכודיעם עונש הדבר ולא יחידו ע"ד. וכמו שכותב הרב שבט מוסר פ"ך דף י"א ע"א. ועוד עיין לזכר ס"ב בעניני החפצין שקודם לס"י כ"ה דף ח' ע"ד שקרא חוכמה מנול לזה. וכזה שכל גדול העיר יורא והחמד לדבר ה' ישגיח על זה לשלוח חמיר ממונים מבית לבית לראות שיכיה הקצ"ה ובקשר מונחין במקומן יפ"ס. וכדליו יפסר לזכר אוח ז' ו"א. ואם הרואה אינו יודע לעשות קשר החפצין כדי לקצר לו בקשר ויהיו מונחים במקומם לפחות ואמר לבית החפצין שהוא ילך אל האומן ויחקן וגדול שזכר המזהר :

שם עד סוף המקום שמוחו של תינוק רופס. וזהו כל צוזה הראש. טור. לבז. ס"ב במקור חכמה אוח ד'. ועיין פהתי עולם אוח כ"ב שכתב בזה אהיה שכוה עד חלי שיפס הראש ולפי דברי מחס"ס לא יס א"ח חרבה אצבעו או חמשה אצל לא ששה. שכתב בס"י ל"ד סק"ס וז"ל ולפמ"ס ס"י ל"ב במ"א ס"ק נ"ו דביעור רוחב החפצין שני אצבעות עם החיחורא ומעברתא ואין מקום בראש כ"א שיטור ארבע אצבעות. המניחים שני זינוח בפעם אחת לריכס ליחזר שלא יכיו החפצין רחבים עם המעברתא וחיחורא יוחר משני אצבעות לכל יאעריך לכניה של ר"ח על מעברתא של רש"י. ואולי יס לומר שיש מקום כי אצבעות רק שאינו ששה אצבעות עכ"ל :

והנה בענין הנחת חפצין דרש"י ודר"ח אי שרי להניח חפצין דר"ח על מעברתא דרש"י. כזה החס"ל אוח ג' וז"ל יס לסתפק למניחין שני זינוח חפצין דלפי סודן אפשר דלא חיילי דגף אחד חשיבי אמנם לפי פסוקן שיכיון ללחא בלוחן שכן אליבא דהלכתא ואיך חשיבי כרעוועו בעלמא בודאי יס ליחזר בין בשל יד בין בשל ראש שלא יסן הקצ"ה של האחד על המעברתא של האחר אלא יכיו זכ ע"ג זכ מופרדים ומונחים כולם על הכשר עכ"ל. מיהו כרואה ומדקרק בדברי הרב ז"ל ובז' כהו"י וראה כי גם לפי סודן של דברים לא יכיו להניח זה ע"ג זה ולא יס ספק. וסרי לך לשון שער הכו"י בדרוש ו' דחפצין. אופן הנחתן הוא זה כי החלה יכניס בצדו חש"י דרש"י ואח"כ חש"י דר"ח ויניחם יניחם במקום הנקרא קבורה של פקד העליון שצדו השמאלי ודרש"י יכניס למעלה שצדן כלפי ד' הכף ודר"ח שצדן לפקד אמצעי. וכן בחש"י יניח בחס"ל דרש"י ואח"כ יניח דר"ח

באר הגולה
למחות הראש.
פ שם בנמצא ליה
צ הרמזים שם
ס"ד ק שם בנמצא
נתי רש"י

באר הגולה
ר שם בנשיי לפי
השני ש מעט
קטן כיה ת ראש
בסוף ה' תפילין
ומכריז
והמכריז
הה"ק א רמב"ם
ספ"ג וסמ"ק
ב ב"י לדעת סמ"ק
ורמב"ם ג סמ"ק
בשם רב ה"ל

יא ר צריך שיהיה השחור שברצועות לצד חוץ ש ולא יתהפכו בין של יד בין של ראש ח ישלש
הרצועות שיהיו תלויים לפניו ויגיעו עד הטבור או למעלה ממנו מעט א רוחב הרצועות של יד ושל
ראש כאורך שעורה דפחות אם פיתח משיעור אורך הרצועות ורחבן ב אם אינו מוצא אחרות מניחן
כמות שהן עד שימצא אחרות כשיעור. ג תפילין של ראש טוב להיותם גלויים ונראים אבל תלמיד
בפני רבו אין דרך ארץ לגלות תפילין בפניו: הגה ובשל יד אין להקפיד אם הם גלויים או מנוסים
(ומדכי שם) ונראה לי דעכשו שאין מניחים אלא בזמן ק"ש ותפלה אפי' תלמיד לפני רבו יכול
לגלות אף בשל ראש וכן המנהג שלא ליזהר (ד"ע):

חייב

קף החיים

ד' רק מלד א' וע"ז קאמר בגמרא וגוייכן לבר שאם עושה
מלד א' לריך שסיס לבר ואם נראה רק לבר פנים פסול
אבל אם נראה משני לדין לא גרע כלל. וחדש דברי רש"י
במנחת דל"ס פירש וגוייכן לבר על שחרות הרצועות ואמו
יסיס לפי רש"י קפידא שלא יסיס שחרות גם מנפנים וסרי
בדיא אמרינן במנחת דל"ס בין ירוקות בין שחרות ומוקי
לה בפנים עכ"ל. והביאו פתחי עולם אוח כ"ס. ועיין ב"י ס"י
ליב דריש ויעשו כמין ליהן וכו' ובמ"א ס"י ליב:

שם כעין דלה לבר חוץ. כבוד סייס ולא לבר הראש
וכחב הפריש ח"ל פ"י. ולא יעשה לורח הרליה לבר
פנים אפי' אם השחור לחוץ עכ"ל. והביאו פתחי עולם שם.
ועיין בסס"ק קול יעקב ס"י ליב אוח רל"ז:

סעי' י"א. לריך שיהי' השחור שברצועות לבר חוץ
וכו' ולריך להניח הרצועות פדודות ורחוקות זו
מזו אחת הכנס ואחת הכנס כדי שיהיה להפילין קביעות בראשו
ולא בני שיניה הרצועות של הקצאס סמוכות זו לזו. גן סמלך
ס"י ע"ז וקפ"ג. בי"ד ס"י י"ג. יד אסרן בנה"ט. ובמ"ב אוח
ג' ברכ"י אוח ו' בשם כנ"י ובשם בי"ד ס"י י"ג. ש"ן דף
ל"ז ע"ד וכתב וכן דעה באר"י זל"ה"ס (וכואל בשער הכוונ'
דרוב ה' ודרוב ז' תפילין) זכ"ל ח"א אוח ח'. סידור בי"ע
בדני תפילין אוח ע"ז. חס"ל א"י ח'. קף החיים להרמ"ש ס"י וי"ד
אוח כ"א. ועיין לעיל אוח מ"ב:

שם ולא יתהפכו בין בשל יד ובין בשל ראש. הכנס עיקר
ד"ן או הוא בפרק א"ן מגלחין דף כ"ס ע"א
דאמרו על רב הונא וימא מר אחספיכל ליה
רעיש דתפילין ויחזי עלה ארבעין חעניחא. וכחב הראש
בהלק"ע הלכות תפילין ס"י י"ב בשם חשו' גאון והביאו:
ב"י ח"ל רעוש דרב הונא דאוחספיכל ויהיב ארבעין וימין
בהעניחא בשל יד או בשל ראש. הכין גמירא מרבווחא דשל
ראש היחס ורב הונא דיהיב בהעניחא לאו משום דמוכב הוא.
השובב אחרת מאן דאפיך רעיש של יד או של ראש מחייב
למייב בהעניחא דפישע הוא ולריך העניח אכל לחייבו
ארבעין חעניות כרב הונא לא דמרוב חסידות הוא דעבד
עכ"ל. ורבינו בין חשו' אלו דלחשו' א' אפי' העניח א' א"ל
דרב הונא לא משום מוכב עבד אלא מניחא זכוריה.
ולחשובב שניה לריך למייב העניח אחד משום דפישע הוא.
ובכרביי אוח ד' כתב שמאל בחשו' גאונים ס"י רפ"ב כ"י
בחו' שנים שכתב ח"ל מאן דספך רעוש ש"י או ש"ר מחייב
למייב בהעניח משום דהויל כפושע ססי' לו לחקנה בשעת
הנחתן ספמ"ס לריך אדם לבין דעמו לעשותם וכ"ס תפילין
שדברי קדוש הן ועיין שטש"ן שלא כמלוא לריך חעניח
עכ"ל. וכחב שם בכרביי דמחא משמע אפי' בשוגג ורלא ככרב
מעני

מלח. או יפול הקשר לאחריו למטה בלוארו ולא יסיו במקומם
הראוי להם. מחמ"ש ס"ק ע"ז. וכ"כ ע"ז אוח ו'. קש"ל
דף מ ע"ב. וס' ללב אוח ו'. ועיין בלוח שחמ"ז ולקמן אוח מ"ח:
שם למעלה בעורף. ואם הניח הקשר למטה בעורף
בגומא כחב קש"ל שם בשם שלמי כנבזרים לא
די שלא קיים המל"ס אלא שמבדק ברכה למעלה. וכ"כ נוס
שום אוח ו"ע בשם קש"ל. והימא דסלח סלמי כנבזרים
במניחא הסערוח חלי מילתא כאשר יראה הכואל בשלמי
כנבזרים אשר סביבות המדרי וכו' וכו'. כנכ"י וכו' אחרות
כמש"ל אוח מ'. וכן הסע"ת אוח י"ז הקשר קש"ל ו' וכחב ומ"מ
נראה שם לעשותן לנחמיל דבעינן שיהי' נהדק היסב סביב
לראשו ובמ"ש סע"ז וכו' בלוח הקודש יע"ש. וכ"כ חס"ל
אוח ה' לריך שיהי' הקשר מאחורי הראש ע"ג בגומא שם
בעורף ור"ל למעלה מן בגומא וכו' בסוף עלה כגלגלה
ובמ"ש מרן ורמב"ם ז"ל. וכ"כ יפס ללב שם. מיכו אוחס
חנשים שם להם שער בעורף על לוארם לא חשיב הנחה
בלוחי מקום ואפילו דיעבד כי כן משמע מלשון המדרי
שכ"ד לעיל שכתב וכן הקשר שהניח למטה מלמחת
הסערוח על הלואר וכו' יע"ש. ואם כשערוח לבר הלוא
מילחא כיון שאמר למטה מלמחת הסערוח די וגלם ליה למיחר
עוד על הלואר אלא לומר לך בעינן שהי' דוקא בעינן על
למחת הסער וגם למעלה מן הלואר הא אם הניח למטה
מלמחת הסערוח או על הלואר ואפילו יש שם שערות לא
חשיבא כנחה. ועיין פרמ"ג במש"י א"ו י"ד. ועי' עיין בסה"ק
חפ"ן בחיים בדרוש תפילין מה שפרשתי בזה מ"ש ז"ל קשר של
תפילין לריך שיהי' למעלה וכו' יע"ש:

טו' שם למעלה בעורף ואפילו ממנו לא יהי'ס
מונה במקום פניו משער שאין זה נקרא
עורף. ח"א כלל י"ד אוח וי"ד. שעה אוח ו"ז. ועיין לעיל
אוח ל"ה בעינן הקצאס וכו' לעיין הקשר:

מה' מ"י כ"ס לו כובע גדול בראשו הנקרא בוגי"ס וזה
לכסוד אוחס מעל הראש צעה שמינה חשיר
כמנהג האשכנזים הכנס שאין להם כיצב כדן מלך כהספרדים
שמחזק כובע הכובע גם כן יפול הקצאס שלפניו על מלחו
ויפול על לואר הקשר שלאחוריו. ומלחתי בנחתו ס"י להסריק
זו כסר המלמחה וזהו כעטרה [חוקל' כ"א] ר"ל יסור
התלמחה שהוא ככובע מעל ראשו כדי שיוכל להרים התפילין
שנקראו עטרה. יפס ללב אוח ו':

טו' שם כעין דלה לבר חוץ. מלחן משמע שאין עושין די
אלא מלד אחד דלה כמו שיהיה קלף לעשות ב'
דלחין משני לדין. מ"א ס"ק ע"ז. וכחב דגמיר ח"ל ולא ירעהו
מה הפסד יש אם נראה ליה משני לדין דבדואי א"ל להיות

כח דיני הוצאת התפילין. וכו' ג' סעיפים :

א א חייב אדם למשמש בתפילין בכל שעה שלא יסיר דעתו מהם וימשמש בשל יד תחתה ג ובשיאמר וקשרתם לאות עץ ידך ימשמש בשל יד ובשיאמר והיו לטוטפות בין עיניך ימשמש בשל ראש:

תפילין

באר הגולה
א תחתה ל"ו.
ב יומא ל"ג לפי
הרמב"ם בשם רבי
הלכה ג טור
בשמן סוף.

כף החיים

וכתב מסרי' למח בסי' נגיד ומלכ דגס לופר ויהס חליית כרעונו לפניו באופן זה ואינו רשאי לשנות. סידור צ"ע בדיני כרעונו אוח ע"ה. ועיין מש"ל אוח ל"א שם מכריזין:

שם (ג) רוחב הרצועות של יד ושל ראש בלורך שטורס וכו' וכך אורך שטורס בלא עוקצין דים כעוקצין ארוכין מאלד. ומשמע דבקליפתם משמחין אורך שטורס ובעולם אין נסחין צ"ע במקום הכידוק ככפל שנפסק שם ולא יש שיעור אורך שטורס וגידומי רצועות פסולים. פרמ"ג א"א אוח י"ח. פתחי עולם אוח כ"ט. ואם אינם כשעורה רק באלכסינה לא מסני. מאגרת זכר על קיטור הש"ע סי' יו"ד אוח ו' שם רש"ק:

שם (ד) א"ס פיתח משעור אורך הרצועות ורחבן וכו' מניחן כמות שכן עד שימלא אחרות כשיעור. ה"ל החור מן ז"ל א"ס נפתח אורך רוחב הרצועות אלא עד שימלא אחרות מפני שסברה הרמב"ם ז"ל צ"ע א"ס פיתח משעור הרצועות בין בלורך שטורס עד כשיצור או למעלה ממנו מעט בין ברוחב שהוא אורך שטורס פסול וכן הוא סברה כסמ"ק כמים צ"ע. וכתב מן ז"ל צ"ע. וכלה כהרמב"ם סיכא דאפשר למלא אחרת כחקה. ועל כן לא החיר צ"ע אלא דוקא בסיכא דלא אפשר למלא אחרת. ועיין מש"ל דלדעת הוהר וכו"א ז"ל שיעור הרצועה דמלד ימין עד הכיבור ומלד שמאל עד כחוס יעו"ש. וא"כ כיון דדעת הרמב"ם ז"ל א"ס פיתח משעור הרצועות בין בלורך בין ברוחב פסול וכן דעת הסמ"ק א"ס חירע מ"ס שחבר רוחב הרצועה משעור אורך שטורס או שחבר אורך כרעונו ימין עד הכיבור ומשמאל עד כחוס וא"א באחרת. ויחסי בלא ברכה. רק א"ס ב"א ש"ר יפסור אוחס ב"ש ואפי' לסברה האשכנזים דמזכירין על השיר. כמים פלא השלחן על קיטור הש"ע סי' יוד אוח י"ג יעו"ש. וא"ס ב"א של יד יכוין לפסור אוחס אח"כ כשיבדק על השיר וא"ס אין לו אלא ב"א ויבדק עליו בלא שם ומלות רק ויכרך שם ומלות בלבד. ואפי' דלכח כח דביבדק וכ"כ א"א אוח ע"ז וסו"ב במקור חכמה אוח ו'. ככר כחבט לעיל סי' ח' אוח ז' וב"מ דבביל אפי' כנגד הרוב ואפי' כנגד מן ז"ל יעו"ש. וכ"כ עו"ה אוח י"ב דלוינו מברך א"ס פיתח משעור אורך הרצועות בין ש"י בין של ראש יעו"ש:

שם (ה) תפילין ש"ר עוב לסיוח גלויס וגדא"ס וכו' ולפי דעת כחרי' ז"ל לריך שיהיו מכוסים בטלית. כמש"ל סי' ח' אוח י"א יעו"ש. ועיין שפי"ה אוח ח' מ"ס משם הששצ"ן סי' למיד בפי' קרא דוראו וכו"ב לעיל סוף אוח כ"ג יעו"ש:

שם (ו) הנהכ. ובשל יד אין להקפיד א"ס סם גלויס או מכוסים. וסרר בלבוש כתב חסי' יסו מכוסים בבגדו דכתיב לך לאות ולא לאחרים לאות. וכו"ב דברכ"י אוח ח' וספי"ה סוף הכ"י. ועיין מש"ל סי' כ"ה אוח ל"ב:

ה"ע

מעדי מלך עכ"ל. וכן שסכס"ג כסג"ז אוח ח' דחב דברי סמטני מלך יעו"ש. וכ"כ עו"ה אוח יו"ד. א"ר אוח י"ג. וכ"כ קסלי"ה דף מ' ע"ב כחשי' ב' דלריך למיחב כחטניה משום דפושט הוא. אבל לחלק יאל דוקא צ"ע משום דרוב השם צ"ע יעו"ש. מיכ"ס סמ"א ס"ק י"ז כחב דלס נספכו מדה חסידות הוא לסהענות. וס משמע כחשי' א"י ססביא הרא"ש. וכ"כ ר"ז אוח י"ט. ס"ן דף ל"ז ע"ה. (וסקנים שם סביא דברי סבר"י) נ"ס אוח ד' שחילי יחסי' אוח כ"ח. וסח"א כלל י"ד אוח י"ב כחב דלס כחספך נכון לסהענות או יחן ללדקה. וכ"כ קיטור הש"ע סי' יו"ד אוח י"ד. בן א"ה פ' חיי שרה אוח ג'. אמנם סה"ג אוח כ"ב כחב צ"ע דמין לא חייב כחטניה בין רב למעט כדברי השו"ע ראשונה של כגאון דקאמר דרב כונא דיהיב כחטניה לא משום חובס הוא אלא מרוב חסידותו וסו דעת הרמב"ם וס"ק דלס כחבו אלא יחבר ולא כחבו דלס כחספך יחטנה וכן נהגו שלא להחטנה עכ"ר. וכו"ב יפ"ל ל"ב אוח ז' וכחב חיל ומ"מ סירא א"ה דבר ח' יסנף עמ"ס מברקת שלא יאכל בלוחו ביום אלא פעם אחד אכלה מוטעה או שלא יאכל י"א פה מריבס או בלדקה פרוק עכ"ל. ועיין חס"ל אוח יו"ד. ודע דלפילו לדברי המלריכים חטניה היינו א"ס נשארס כך מסופכה. אבל א"ס נחספכה כעמך נחסח ויחסינס חוקב אין עליו כלום. א"א שם. ברכ"י שם. מלמ"ר אוח ע'. יפ"ל ל"ב שם. וכתב הא"ר שם וסו"א נשאל דבר בין סברס לחקנס דל"כ ה"י ברכס בלעלס יעו"ש:

שם (ז) ולא יחספכו בין בשל יד בין בשל ראש. כחב מ"א ס"ק י"ז ח"ל ומשמע כטור דלא קפדין אלא מס שמקוף הראש וכאדוע אבל מס שמלשלס לפניו ומס כטורק אח"כ לונא קפידא. וכ"מ מדכחב ולא יחספכו קורס כחב יסלשל עכ"ל. וכו"ב יד אחרן כסג"ס (ומס שסקסס עליו דבפי' אחרר כטור ולא ממשמעות לק"מ דשל יד לא נוכר כטור אלא נלמד מש"ר לכך אחר ומשמע כטור וכו' ועיין מחס"ס) וכ"כ א"ר שם. ר"ז אוח י"ט. ס"ן דף ל"ז ע"ה. שחילי יחסי' אוח כ"ח. וכן לריך לחסר ב"ג כריכות ששל כאלצט. אבל ז' כריכות ססביב כריכות אין בו כ"כ קפידא. מחס"ס ס"ק י"ז. פתחי עולם אוח כ"ז ומ"מ משום נ"ו מליס רלוי לספך סיכא כשחור ללד חוז. פרמ"ג בל"א אוח י"ז. פתחי עולם שם. ועיין מ"ס כסמ"ק קול יעקב סי' ל"ג אוח י"ט:

שם (ח) לא יחספכו וכו'. ואפילו כטוכים לכסחיר הרצועות מבפנים ומחוז לריך לחסר כסכר כחילין סמבדוק יכיס לעולם ללד חוז. סידור צ"ע בדיני כחח חפילין אוח ע"ה. ועיין צ"ע קול יעקב סי' ל"ג אוח י"ג:

שם (ט) ויניעו עד הכיבור או למעלה וכו'. עיין כטור כחב ח"ל ויניעו של ימין עד הכיבור ושל שמאל עד כחוס. וס אומרים של אד ימין עד סמילס ושל שמאל עד הכיבור עכ"ל. ועיין לעיל סי' כ"כ אוח ס"מ כחבטו דדעת הוהר וכו"א ז"ל כסברס כרלסונה יעו"ש וכן עיקר:

(כח)

באר הגולה
ד מנחה שם.
ה מנחה חלקות
ו חר מהבית דיומ
ז ר"ח בשם ר'
הא.

ב רתפילין של ראש חולץ תחלה משום דכתיב והיו לטוטפות בין עיניך כל זמן שבין עיניך יהיו שנים הצריך לחלוץ תפילין של ראש סעומד ויניח בתוך של ראש ועליו של יד כדי שכשיבא לחניהם יפגע בשל יד תחלה: ג ימנהג החכמים לנשק התפילין בשעת הנחתן ובשעת חליצתן:

ובו

בף החיים

ויתרו ודבוקים ונפרדים ולפעמים לריך לנחוב ולכניס ונאמר ולהפוך אחס יריעה וימין דמחרמי דפ' ששנוע ארוכה או חסין מוכרח וכל זמן זה לא פלט מסיסח סדעה. פחה סדכיר אוח א. ועי"ש שכתב דכנס דאין מקום לנעור בו סכרי ר"י וסעור בס"י מיד לא חשבי סכס סדעה אלא כשכא עומד בשחוק וק"ל לכל מחסעס במלככו וואומככו ואין דעכו עליסס ממש אין זה נקרא סכסיר וכי כפסיסוח ח"א כלל י"ד אוח ט"ז מ"מ סירא אה דבר כ' נכון לו לחסר דכיון דאין דכיון אין חפילין עלינו כל סיוס ככזמן סחלמוד לסחוח כשעס קלס נכון לזסר מהסכסיר אפי' לא יסי כשחוק וק"ל. ועור כרי סלגת ארוס ס"י מ"ל אסר סכסיר לנמרי. וכי דרכיו סלרי ז"ל וסלס סמוריס ז"ל סחמירו מלך כזכ וזיאלרו דעוס פנס גדול טיין לסליר בס"י זה דודאי כל כעל נפס יסמיר. ועור טי"ש שכביא לראס מדכרי סכס ס"י ל"ח כ"ז וספרמי"ש סס כמס"ז אוח ר' יעו"ש. וכזיאו כף סחיס ס' יו"ד אוח כ"ז וכסר דכרין עמו יעו"ש: ד' שם וימסמס כעל יד סחלס. כדי סלס לעכור על סמלס שכיא סמוכס לו למסמסוח. ועור שכיא קורסח כפסוק. לבוס. וסס מל"ן סנכסמו סניסס ממקומן כלאו אין מעכירין לריך לסחור כ"י סחילס מקרא וסיו לפוספוס כ"ז ב"ן עיניך יסיו לפוספוס. ספרמי"ש א"א אוח א. ופי"ש וזיאלמר וקסרסס ללוח וכו' כ"כ ניכ לקמן ס"י ס"א סעי' כ"ס. ועיין כדכרינו לסס כסיד אוח ס"ו:

ה' סעי' ב' חפילין סיר חולץ סחלס וכו' וחולץ ססיר אחר כמסיר סרעסס מהלכעס. מ"א סקיב כסס גליא רז"ל. א"ר אוח ד'. ספרמי"ש א"א אוח ב'. יפס ללכ אוח ג'. מיסו לרעס סכרי"ס ויעלל ז"ל יסיר גס ב' או ג' כריכוס מן סרורס ואח"כ יסיר ססיר. וסול שככס כסכסו ז"ל לדכרי ססיע וסילכרסו לסעחיקו מפני סססר מן כרפסס אלא מ"כ כעסר ככוי כ"י יסן וז"ל וכלוי כוכל לסר כדי לחיוך סכלס כניכס. אלו נסניס לססיר כקסריס מעל סלכעס סנקרל אסס כנרע וג"כ אלו סחיריס ב' ג' קסריס אפי' מכורע וזו סול כאלו סוסרנו ססס"י ואח"כ אלו ססיריס סססיר ואח"כ אלו סחריס לססיר סס"י לנמרי ועי"כ אלו עוסיס כ"י ססכרזס כ"י כסססיר כל כקסריס סלכעס סול ל"ס כלאו סוסרנו ססס"י סחלס ואח"כ סיר כדכרי סרר ז"ל וסכיוורנו חולצין סססיר ואח"כ חולצין לנמרי ססס"י סול ל"ס כדכרי ססכריק ז"ל. וזכ לנמר למיסוח סעיין וכן נסנחי אנו כל ימי וסמזוסס לי סכך ס"כ כוכס אלא מרי סכס ז"ל וסול"מ עכ"ל. וכ"כ סמכסיר כ"י כ"כ אוח יו"ד אוח ב' סכס ס"י ר"י כסס ס"ו ס"ן דף מ"ב ע"א. זכ"ל ח"א אוח ו' קסליס. כ"ס אוח ו'. סכ"ל ח"א ב' כף סחיס כ"י יו"ד אוח מ'. קולר סיע ס"י יו"ד אוח ק"י סעי"ס ס"י כ"ס אוח י"ס. כן א"ח ס' ח"י סרר אוח ס'. וככס ס"ס סכרס לסכרסס סכרס"ז ז"ל סספר ככוי סוף טוסס

א' סעי' א. חייב אדם למשמש בתפילין בכל סעה וכו' ס"י ככל עסס סמכר מסס דמיד ללמר סנכר מסס חייב למסמס כסס כדי סלס יגיע ל"רי סיסס סדעה. ב"מ. מ"א סקי"ל וסמכ"ס. א"ר אוח א' ע"ס"ז. ספרמי"ש א"א אוח א'. ר"ז אוח ב'. ס"ן דף מ' ע"ג. סכ"ל אוח א'. ועיין עריס אוח א'. יפס ללכ אוח א'. וכלסס סלס"ז:

ב' שם סלס יסיו דעכו מסס. סכס כענין סיסס סדעה לרעס כרי יוכס וסכרי"ס וסעור לא נקרא סכס סדעה וססור אלא"כ סול עומד כשחוק וקלוח לרש. כמ"ס כס"י מיד ככור וז"י יעו"ש. וכ"כ סכ"ס סס כסס סנו' אלא שככס ח"ל ללכ מל"ה מן סכסכר סכסל דעכו סמיר על סחפילין. וסלס יסיו דעכו מסס למסך כס"סכס כעלס ולסכר כמססכוס רעכו סמסעס זה חייב אדם למסמס כסס כל ססס. סלס יסיו דעכו מכן כדלעיל כס"י כ"ח וסכ"י ל"ז סכ"ל. וכ"כ סמ"א סס סקיב. ס"י כזכ סכ"י אוח א', ר"ז אוח א'. אסס: סרר סלגת ארו"י ס"י ס"ל ככס רכל סיסס סדעה אסור וסכיס כן מדכרי סררמי"ס וסרמי"ן ז"ל וסיעסס וככס וכן עיקר יעו"ש. וכ"כ סלרי ז"ל כעסר סכונוס דרוס ס' דחפילין דלסור לססיו דעכו סחפילין ככל רנע ואפי' כסיוסו מחפילן רק כסיוס עוסק כסורס או מחפילן יספסור יעו"ש. וכ"כ כעס"ס סער סחפילין ס"י. עי"ס דף ל"ד ע"ב סדרי"מ. נגיד וסלס. ועיין עריס אוח ג'. וכעסר סלגוליס קרדסס כ"כ דף כ"כ ע"א כביא מעכס נורא ע"ז סעסס אסח לרס סלרי ז"ל כענין ללכס אחר גדול מורר סלפניס ממנו כמס סניס ססניע זמנו לסעלוסו עסס למחלס יוסר סליוכס ממש ססיס כסחלס כ' כפי ערך סמעלס סמעלס אוחו לריך סיודכך יוסר אפי' כדקדוקי מל"ס כסוס סספרס ומכלל כדכריס ס"ס נעסס על סססיו דעכו מן סחפילין כלומר וסיר"מ סלס נינע לרוק ולס ילד לככלס כמ"ס אחר קדוסס וכל לליון ג"ל ולסיוסו מכיון כחפילס סכ"ל ססיו דעכו מן סחפילין ונעסס ע"ז סדקדוק סקל וסס יעסס מי סליו מכיון כחפילסו ולס כחפילין סעל לרש עכ"ד וסכזל זה כעס"ס סס וסעו"ס סס. נגיד וסלס סס. מל"ס סס. א"ר סס. ס"י כזכ אוח א'. מחכ"ד אוח ב'. ס"ן דף מ' ע"ג נ"סס אוח כ'. סכ"ל אוח ב'. וככס סס סחכ"ל ולענין גר' סלס לססיו דעכו מן סחפילין לרל"י אס"ס מעכס ססיו כוסנין על כל דף כסיוור סחפילס סס כוונת חפילין עכ"ל. וכ"כ כף סחיס ס"י יו"ד אוח כ"ז דכרי מנכס כס"י ל"ז אוח ב'. ופסוס דגלו דוקא סלריך לככז ככל דף כסיוור אלא אפי' אס סיכס זה כסחכ"ס ככל או כ"י וסניסס למעלס מדפי ססיוור כדי סירלס אוחס ככל רנע וסכור ר"י. וכ"כ כן א"ח ס' ח"י אוח י"ז:

ג' שם סלס יסיו דעכו מסס. סמיוס ס"ח לככיו לריך קרילס סכורס כסכס כעור סחפילין עליו ללו ספיר עכ"ד דעל כרסיוס אסס דעכוס מחפילין כדי ליון דעכו ענין ולכו כסכס סס"ס כסיוקיו כסססרו

כט ובו סעיף אחר:

א יאין לברך שום ברכה כשחולץ תפילין אפילו כשחולצם ערב שבת בין השמשות:

זמן

כף החיים

באר הגולה

א ראש ציה
בשם ר"ח והסו'
במנחות ל"ו ובכמה
דוכתי:

עס אוח יו"ד, שיץ דף מיז ע"א, זכיל ח"א אוח ח"י.
ר"ז אוח ח"י, חסיל אוח ו', כף החיים ס"י, יו"ד ח"א ח"י.
קלור שיע ס"י יו"ד אוח ר'. זן א"ח פ"ח ס"י שר אוח
יו"ד ח"א ח"י, חסיל אוח ח"י, חסיל אוח ח"י.
כף החיים שס זן א"ח שס, ואיזר יחולץ צימן כל אדם
וכובד צימן וכל מלאכתו צשמאל מיקרי אוער לענין זס
לכיע וחולץ צימן של כל אדם, מחכים אוח ג' פרמיג
ח"א אוח ג' פחתי עולם אוח ד' :

(ט) **שם** לריך לחלץ חסיד משומד, וכן כעליה לריך
לחלץ משומד כמו שהניחו משומד, עיין לעיל
ס"י ח' אוח ד', וכיז סריב בלוי חסיל, מחביר שס, זכיל
שס, ואין להסיר ח"א כעליה ח"א לאחר חלוצה החפילין
כי כמו שהנחה כעליה קודם החפילין, כך יכיס כעליה
בראשך עד אחר שחסיור ח"א החפילין, שער הכווי
סוף דרוש ח' החפילין, וכיז סריב בלוי חסיל, מחביר שס
זכיל שס, קלור שיע שס, ואין להסיר החפילין ח"א אחר
עלינו לשנה ועל כן נקוס לך, ש' הכווי שס, ועיין לעיל
ס"י כ"ה אוח פ"ח :

(י) **אין** להניח כעליה על הכתוב, מ"א סק"ד בשס
גלוי רז"א, והטעם כבז מחכים מפני דכנחיס
קדושתן חמורה כעליה, ומ"א מ"א בסוף סק"ד כעליה
כיון דאפשר להניח על הכרית אסיר להניח למעלה
כבז פרמיג בלוי אוח ח' רלשיעוסי לזיל בסי'
כ"ז אוח י"ד דחיתורל אין קדוש יומר כעליה ומ"א
מור"ם שס דאין לדרך כעליה על החפילין וכיז אוח
מפני כדו שס"א חלוי כ"ז חסיד ישיש ועיין מחכים.
לפי דברי בארי ז"ל שכל אדם יש לו כתי' בשיע גם על
המעצרה לא יניח כעליה ס"י ח"א ח"א ישיש, ועיין בלוי חסיל:
(יא) **מי** שמתנהג ללבוש רשי ור"ח ביחד, ובוא כורבן יחד
לכניחם בנים, יזכר שלא יניח כעליה על מעצרה
של הפני חלל אלא יניח כעליה בליל על כעליה זס חלל זס
זן א"ח ח"י פ' ח"י שרס אוח ע"י, ועיין לעיל ס"י ח"א ח"א.
(יב) **יש** נוכחם לכורכס כנפס פ"ש כנפי יוגה, מטימ
בשס ס' הסוסר, מ"א שס, ר"ז אוח ז', שיץ דף
מיז ע"א, חסיל אוח ג', שחילי יחיס אוח ח' :

(ג) **לא** ילחץ חסיד משומד, אלא חסיד משומד, שער הכווי
אוח מיושב כמו שכתב אוח מיושב, שער הכווי
סוף דרוש ח' החפילין, וכיז מ"א סק"ג, סריב אוח ב'.
מחביר ס"י כ"ה אוח יו"ד, ר"ז אוח ד', שיץ דף מיז ע"א
זכיל ח"א אוח ח' חסיל אוח ג' וזיל שער הכווי בדף ח"א
ע"ד יסיר חסיד משומד ויטחנה בנים ואח"כ יסב יסיר
חסי מיושב כמו שס"א בזה חס"א ויטחנה
בנים ואח"כ יסיר כעליה עכ"ל, ועיין לקמן אוח ע"י, ובזמן
שס לו ככרה דאיו ויכל לקפלו היכף ולהניח בנים כנין
בניה שחילצו קודם חפלה מוסף וחיקף מחפלה מוסף שס
לציבור יזכר שלא יניח כעליה בסיף דהיינו לך כמעצרה
למעלה וגופו של בית למטה חלל יטחנה ציומר וחיקף
יקפלו אחר חפלה מוסף, זן א"ח פ' ח"י שרס אוח י"ט:
(ח) **כתב** בשליה שרס"א ר"ז שחלץ חסיד ציד שמאל
וכטעם שמרס"א שרס"א עליו חלוצה מפני
שמלוח כל היום אך מפני שאין לנו גוף כקו חולצין אחר
הכעליה ולכן חולץ בשמאל, מ"א שס, ח"א אוח ד', ועיין
ס"י ל"ז סעי' ב' וכיז סריב ס"י כ"ה אוח יו"ד, מחביר

עס"א כעליה דף ח"א ע"ד שרס"א אחר שרס"א חסיד משומד
מסיר חסיד משומד ואח"כ מסיר חסי וכו' יע"ס:
(ו) **שם** לריך לחלץ חסיד משומד, וס"א כעליה של
האצבע לריך לחלץ משומד, מ"א סק"ג, וסע"ס
כבז מחכים כמו שרריך לעשות כעליה משומד, ועיין
בדבריו לעיל ס"י כ"ה אוח ס"א, וכיז ר"ז אוח ד', שיץ
דף מיז ע"א, לפורן שמיר ס"י ב' אוח ז' וקשר גודל ס"י
ד' אוח ר', וכבז ודלל כסריב ס"י כ"ה אוח יו"ד שרס"א
חולץ אוח כעליה של האצבע מיושב יע"ס, זכיל ח"י
אוח ח' חסיל שס, כף החיים שס, יס"א לזכ ס"י כ"ה
אוח כ"ה, ומשמע שס כעליה ובכף החיים דגס כעליה
ב' ג' כעליה מעל הדרוע שס"א עס כעליה האצבע
יכיס משומד ישיש, ואיזר דכעליה מעל הדרוע עיין
מיושב ואיזר לז גס כעליה מיושב כדרך הנהגה בראש
דאין כיז קפידס כעליה של הדרוע שרס"א דוקא מיושב
ומ"א חל"י ז"ל בשער הכווי דרוש ח' החפילין דכנחה חסי
לז מיושב ולא משומד כוא על עיקר כעליה של חפילין
שרס"א הקפידס על כעליה חלל אחר שרס"א על הקצורה
אין כיז הקפידס ח"א יע"ס כעליה של הדרוע משומד
וכמו שחילצו להל"י ז"ל, שרס"א חס"א חלל לזכ"א
חסי מוכסן עד שרס"א חסי ויקפלו למעלה כעליה הקפידס
ואח"כ לא כ"ה חס"א חלוצה חסי חלל כרך עדיין ח"י
כעליה סריב זרועו כמ"א בשער הכווי שס חלוצה עיקר
כעליה כוא הקפידס על הקצורה ואיזר כיון שאין
כיז קפידס על כעליה הדרוע שרס"א דוקא מיושב גס
כעליה אין קפידס מיושב וע"כ כעליה חסיל וקף
כעליה ז"ל כעליה כעליה האצבע לכעליה ב' ג' כעליה
שער הדרוע שרס"א כוא משומד כדו חלל לכעליה, ועיין
זן א"ח פ' ח"י שרס אוח ע"י :

(ז) **שם** לריך לחלץ חסיד משומד, אלא חסי לריך לחלץ
אוח מיושב כמו שכתב אוח מיושב, שער הכווי
סוף דרוש ח' החפילין, וכיז מ"א סק"ג, סריב אוח ב'.
מחביר ס"י כ"ה אוח יו"ד, ר"ז אוח ד', שיץ דף מיז ע"א
זכיל ח"א אוח ח' חסיל אוח ג' וזיל שער הכווי בדף ח"א
ע"ד יסיר חסיד משומד ויטחנה בנים ואח"כ יסב יסיר
חסי מיושב כמו שס"א בזה חס"א ויטחנה
בנים ואח"כ יסיר כעליה עכ"ל, ועיין לקמן אוח ע"י, ובזמן
שס לו ככרה דאיו ויכל לקפלו היכף ולהניח בנים כנין
בניה שחילצו קודם חפלה מוסף וחיקף מחפלה מוסף שס
לציבור יזכר שלא יניח כעליה בסיף דהיינו לך כמעצרה
למעלה וגופו של בית למטה חלל יטחנה ציומר וחיקף
יקפלו אחר חפלה מוסף, זן א"ח פ' ח"י שרס אוח י"ט:
(ח) **כתב** בשליה שרס"א ר"ז שחלץ חסיד ציד שמאל
וכטעם שמרס"א שרס"א עליו חלוצה מפני
שמלוח כל היום אך מפני שאין לנו גוף כקו חולצין אחר
הכעליה ולכן חולץ בשמאל, מ"א שס, ח"א אוח ד', ועיין
ס"י ל"ז סעי' ב' וכיז סריב ס"י כ"ה אוח יו"ד, מחביר

ריח רע. והביאו כף החיים סי' יו"ד אוח מ"א וכחז דבריו חיים וקיימים נאמנים ונחמדים. וכי כן א"ח פ' חיי שר אוח י"ד. ועיין לעיל סי' כ"ה אוח ל"א.

(ד) שם ויניח בחיק שר ועלו ש"י וכו' כחז הבי"ח דלא יעשה שני תיקים אחד לשל יד ואחד לשל ראש ויכחז ט"ז יד וע"ז ראש דאחי למיעטי להחליף של יד בשל ראש אלא יעשה חיק אחד ארוך ור"ל וישים זה על זה דלא אחי טעמו עכ"ל ור"ל דויניח הש"ר בשולי הכיס וחשי למעלה אאלו בראש הכיס כדי כשיבא להניחם יפגע בשל יד תחלה אבל לא זה על זה ממח דהש"ר קדושתו חמורה משל יד כמ"ס סי' מ"ב. וט"ן מ"א סק"ד. ופסקי חוספות במנחות כחז וז"ל אם יש בחיק כדי להחזיק שניכם זה בזה זה יניח תחילה ש"ר ואח"כ יניח של יד אלא עכ"ל. והבי"ד הבי"ח. וכחז המ"א שם דכ"י נכני עמלא להניחם זה אלא זה. וכי כבדכ"י אוח א"י. וכי קוב"ס סי' כ"ה אוח יו"ד והבי"ד המחז"ר שם אוח יו"ד. ויניחם בכיס זה אלא זה פנים בפנים. יד אהרן בהנסייע בזה הכ"י זכ"ל ח"א אוח ח'. חס"ל אוח ד'. קולור ש"ע סי' יו"ד אוח כ"א וכדי שלא יבא ליקח החש"ר תחלה ויבא מעביר על המלוא ירגיל עצמו חמיר להניח חשי בשמאל הכיס ולא יחליף בשום זמן ליתן בימין הכיס או בימין הכיס ולא יחליף בשום זמן ליתן בשמאל הכיס וכו' נעשה טעם וממילא לא יבא ליקח החש"ר תחלה. וט"ן מח"ל סי' כ"ה אוח ו'. ועיין קול יעקב סי' מ"א אוח ל'.

(טו) ג' יסור בכיס. הטי"ן שבו מונח הפליו ויכס הפליון שלא יניח הפליו והסידור למעלה על הפליון מפני שקדושת הפליון חמורה מקדושת הליני"ח וסידור אלא יניח הפליון מן הכד וגמור מן הפליון בכדי שפגע בפליו תחילה ולא יבא מעביר על המלוא וגם לא יבא הפליו למעלה על הפליון. עיין ש"ך דף מ"ב ע"ג והביאו ש"ח בס"י מ' אוח ג' וחס"ל שם אוח ח' ובדבריו לעיל סי' כ"ה אוח ק"א.

(טז) תיק הפליון טעמו אסור. כמו מנפחת ספרים ביו"ד סי' ש"א סעי' ט"ו. פרמ"ג א"ח בסוף הס' פתחי

עולם סוף הס' ויכס כ"ס הפליו לפי דבריו אסור: **(טז) כתב** בס' חסידים סי' קכ"ט. כבד א"ח ה' מהבון אהס קונס ארנו לשמור כסף וחסד יוחר יס"ך לקנות ארנו נאס לכניע ספרין וחפילין עכ"ל. ומזה כחז הי"ס ללב ז"ל אוח ד'. מי שחננו ה' בעושר יעשה החיק של כסף או זהב יעו"ש:

(יז) סעי' ג' מנכג הכחמים לנשק הפליון וכו' היינו בשעה שמוציא מן הכיס ובשעה שמכניס להכניס בכיס. וכל אדם יעשה זאת לחבד א"ח המלוא כי חבז מלוא מלוא. ואין בו משום ויכורא ותציב. חס"ל אוח ה'. יפס ללב ח"א אוח א'.

(יח) כשחולץ הפליון טוב שהוא בעצמו יקפלו ויניחם בכיס לחיבוב מלוא ולא כלאוס שנוחנים הפליון לשמש שלהם לקפלו ודוגמא לזה מצינו דאח"ל גבי ס"ח הנוגל ניטל שר כנגד כלס. בן א"ח פ' חיי שר אוח י"ט: **(א) אין** לנדר שום דבר כשהל"ץ הפליון וכו' פ' לאפוקי מבני מערבא שבו ה"ר"ץ אקביו לשמור חוקיו כשבו חולצן הפליון סמוך נשקיעת החמה דלא ק"ל

כוותיבו דלויכו סברי ושמרת א"ח החקס כזאת מימים יומים חזרת על הפליון וליול לאו זמן הפליון לפיכך כיו מברכי אבל א"ן ק"ל דפסוק ושמרת א"ח החקס וכו' בחקס הפסח משמע וליול זמן הפליון ואפי' להרמזים דס"ל ליל לאו זמן הפליון לא כחז לנדר ברכה זו כמבואר בטעם דב"י. ומ"ס אפי' כשחולצן ערב שנה בין השמשות ר"ל דאז לביע לריך להסירם דכא לאו זמן הפליון לדברי הכל עכ"ז אין לנדר משום דמס שזריך אז להסירם לאו מושמרת א"ח החקס ילפינן ליה אלא משום דכחז בכו וכו' לך לאוה על ידך ילאו שבתות וימים יוצאים שכן גופן אוח. כמבואר כל זה בעור וכו' ולבז. ויחבאר עוד לקמן סי' ל' אוח א' ואלו ד' בסי'. מיסו כדי לעשות זכר לבני מערבא שבו מברכין לשמור חוקיו. יאמר כשחולצן הפליון פסוק ויאמר א"ח שמוע חשמת לקול וכו' ר"ח אוח ג' יפס ללב אוח א". וכ"כ החס"ל סי' כ"ה אוח ג'.

(ב) שם אפי' כשחולצן ערב שנה בין השמשות. עיין מח"ל סי' כ"ה אוח ק'. ועיין פתח"ד אוח ב'. שכתב לחלק דמזן ז"ל א"י כשבו מונחין עליו הפליון מחזילה כיוס דאז שרי להסירם עליו עד בין השמשות א"ן. להניחם ללורך הפילה המנחה גם הוא יודע דלא יניחם משום קדושת שנה. ועי"ס שסכ"ס להחיד"א ודעויה שלא להניחם ללורך הפלה מנחת ערב ש"ך. וכחז וכן דעת רוצא דרבווא"ה. וכן עיקר כמ"ס סי' כ"ה אוח ק' וט"ן שער הכיו"ד דף ס"ב ע"א שכתב דמשעט המישים ואילך מחחלה חוספת קדושת שנה ועי"ס וברך מ"ב ע"ב דרוש ה' דמזרח העמידם ובשער הנגלות הקדמה כ"ג ובש' מאמרי רש"י פ' קדושים ד"ס ועשה וכו' יעו"ש. ובט"ס בדבריו לשם פל שער הכיו"ד יחבאר הענין:

(א) סעי' א' זמן כנחחן בבקר משיראס א"ח חבירו וכו' והטעם שחלו אוחו כשיראה א"ח חבירו משום דכפילין כחז ראויה דכחז ודאו כל עמי הארץ כי שם ה' קרא עליו וכו'. ב"י בשם רבינו יונה. לבז. ט"ז סק"ד. פ"ח אוח א". א"ר אוח א'. ואין זה אלא אסמכתא בעלמא ועיקר הטעם כיון דא"ן ק"ל ליל לאו זמן הפליון הוא אלא דחכמים אסרו להניחם בלילה שמא ישתכח ויפ"ן בזה כמ"ס בסעי' ב' ואיסור השינה הוא שמא יפ"ח בזה כמ"ס דב"י סי' מ"ד ועי"ז כאן סק"ג. ועו"ת אוח ב' אסמכתא דבין אה"י קרא דוראו כל עמי הארץ וכו' שלא להניחם עד זמן שיראס א"ח חבירו כהג"ל וכו' שקודם הזמן הזה הכל הוא בכלל לילה ויש לחוש לחששות ה"ח כמ"ס בלבוש סעי' ב' ופרמ"ג במש"ז אוח א". שחלו יזיחם אוח ג' וגם להרמזים ז"ל דס"ל ליל לאו זמן הפליון הוא כמ"ס בפ"ד דין יו"ד מה"ח י"ל בטעם ג"כ דאין מניחין הפליון עד שיראס א"ח חבירו כהג"ל וכו' מפני חששות ה"ח וכן ג"כ לפי דברי הא"ר ז"ל בשער הכוונות דרוש ה' דהפליה ובפנייה ש"ר הפליון פ"ז שבת ליל לאו זמן הפליון ולא יש בחי' הפליון אלא מן אור הבקר ואילך י"ל ג"כ דאין להניח הפליון עד זמן שיראס א"ח חבירו וכו' מפני חששות ה"ח ולא כמו שר"ז לומר לפי דברי הא"ר ז"ל מותר להניח הפליון להחליט מעלות השחר ואילך כי חלילה ותם לומר שבהרי"ז ז"ל יקל נגד מה שכתבנו בחלמוד וכו' חלמוד ערוך בבבב"א דף ט' ע"ב ופסקו כן ספוסק"ס

9 זמן הנחתן. וכו' ה' סעיפים:

א יזמן הנחתן בבוקר משיראה את חבירו יתרגיל עמו קצת ברחוק ד' אמות ויכרינו: ב יאסור להניח תפילין בלידה שמה ישכחם וישן בהם. יאם הניחם קודם שתשקע החמה וחשכה עליו אפי' הם עדיין כל הלידה מותר ואין מורין בן. יאם לא הלץ תפילין מששקעה חמה מפני שלא היה לו מקום לשמורן ונמצאו עליו כדי לשמורן מותר ומורין בן: ג יהיה רוצה לצאת לדרך בהשכמה מניחם וכשיגיע

זמן

בפ החיים

באר הגולה
א נכנס מ.
ב חוסות כס
הירושלמי
ג מנחה מ.
ד הרמב"ם פיר
מהיה וכלי
הגמרא
ה שם נמנות ל
נ' הכי"ף. ו שם

כ"ה ר"ז אות ז/ וכאשר ישאלו עליו בשביל השמירה לרץ שיאמר לרואים שיעשה כדי לשמורן מ"א סק"ה ר"ז שם. שתלי זתיס אות ו/ ואם רוצה לישן לרץ לחוללן דאסור ליכן כהם כמ"ש בס"י מ"ד. ועיין פרמ"ג א"א אות ד/ ואם מניחם עליו מבעוד יום בשביל שיהיו עליו צללה כדי לשמורן מותר ואין מורין בן להניחם לכתחילה בשביל כך ר"ז שם כס"ה סק"ה, וכבר כתבנו לעיל אות ה' דהאריי זל"ה"ה ה"כ חזר מאד שלא להיות מעוטף בטלית ותפילין אחר שקיעת החמה ע"כ שומר נפשו ירחק מכל אלו הדברים וישתדל לעשות להם שמירה אחרת לכל יהיו התפילין עליו אחר שקיעת החמה ותע"כ:

(ח) סעי' ג/ ה"כ רוצה ללכת לדרך בהשכמה מניחם, ולפי מש"ל אות א' כס"ה האריי ז"ל דלא יש כחי תפילין צללה יש לחזר בזה ואין להניחם כ"א מעלות הכהר ואילך וצפצפה שיש אומרים דלא החירו להניחם בהשכמה כ"א יש חשבה שמה יאבדו כמ"ש בס"י כס"ה כסמ"ק וכן הוא גירסת הגמרא שלפנינו מנחות ל"ז ע"א: (ט) שם וכשיגיע זמנו ימשמש בכן ויבצר וכו', פי' ביום ולא צללה בשעת הנחתן, ואע"ג דק"ל כמ"ד לילה זמן תפילין הוא ומשעם זה ה"ל לנכך בהשכמה בשעת הנחתן כמ"ש הטור בשם ה"ר פרץ מ"מ סיום הטור וא"א ז"ל לא כתב כן כלומר חולק עם הר"פ ואומר דאין מצרך עליהם מיד בשעת הנחתן וכבר ידעת דסב"ל שו"ג אות ה' ועיין מש"ל סי' י"ח אות ז':

(י) שם וכשיגיע זמנו ימשמש בכן ויבצר וכו'. והיינו עד זמן שיראה את חבירו הרגיל וכו' כמ"ה בסעי' ה' וכ"כ הפרמ"ג במש"ז אות א' ועיין מש"ל סי' כ"ה אות מ"ט:

(יא) שם וכשיגיע זמנו ימשמש בכן ויבצר וכו'. מי שטעה והניח תפילין בעוד ילילה וגירף עליהם א"ל לחזור ולבצר כשואיר היום, א"ר אות ג', ברכ"י אות ג', ובספרו קצר גודל סי' ג' אות י"ט, ש"ך דף מ"א, סידור צי"ע צדיני הנחת תפילין וברכתן אות ל"ה, חס"ל אות ז' שפ"ה אות ז', בן ארש חי פי' חיי שרם אות ה' וכ"כ לעיל בס"ד סי' ח' אות ס"ב:

(יב) שם דליכא למיחש שמה ישן כהם וכו' והיינו דוקא כשרוכב על סוס או הולך ברגליו שאינו יכול ליכן בהליכתו אצל ההולכים בעגלה ודאי אסורים להניח שמה יישן בהן, לבוש, ט"ז סק"ה, סו"ב אות ז', יד אהרן בהגה"ט, ומ"ש מ"א סק"ה דוקא שבוך ברגליו אצל רוכב או יושב בקרון אסור וכו' כתב ה"ד אהרן שם דמ"ס נפל בדבריו וא"ל או רוכב אצל יושב בקרון וכו' וכ"כ א"ר אות ג', ח"א כלל י"ד אות י"ז, מחב"ש סק"ה, סידור צי"ע צדיני זמן הנחת תפילין אות ג' ועיין פרמ"ג במש"ז סק"ה ומ"ש

(כט)

הפוסקים הרי"ף והרמב"ם והרא"ש והאחרונים אלא שהאריי ז"ל צא לומר התחלת זמן כחי צ"ח מוחין דתפילין הוא מן חור הנקר ואילך אצל אה"כ כי אין להניחם כ"א עד זמן שקבעו חכמים צ"ח ונפ"ס: כי אין לזוז מדבריהם וכו"ל פשוט.

(ב) שם משיראה את חבירו הרגיל עמו קצת ברחוק ד' אמות ויכרינו. זמן זה יותר מאוחר משיכיר צין תכלת ללבן הכתוב בס"י ח"י סעי' ג/ פרמ"ג במש"ז אות א' יעו"ש. וכתב בהג"ל אות א' דטוב לאחר ולא להקדים. ועיין מ"ש הפרמ"ג סי' י"ח צ"ח אות ז' ובדבריו לעיל סי' ח"י אות ח"י ולקמן סי' י"א אות יו"ד ודו"ק: (ג) שם הרגיל עמו קצת וכו'. דא"ו רגיל הרבה ויכירו אפילו ברחוק ואם אינו רגיל לא ויכירו אפילו בקרוב מאוד. צ"י כס"ה הירושלמי ותוספות ברכות דף ט' ע"כ ד"ה אחרים אומרים וכו' והרא"ש ור"ה וכ"כ הט"ז סק"ג והאחרונים:

(ד) סעי' ז' אסור להניח תפילין צללה שמה ישכחם וישן בהם. משמע מכאן כדכ"א שנתן טעם שמה ישכחם וישן בהם דעתה מרן ז"ל כמ"ד לילה זמן תפילין הוא ומותר להניחם מדאורייתא אלא דחכמים אסרו שלא להניחם שמה ישכחם וישן בהם. וכ"כ מ"א סק"ה וכו"ל סדרת התור והרא"ש וכו"ל ושא"ר פי' רק הרמב"ם ז"ל ס"ל בפ"ד דין יו"ד מ"לכות תפילין צללה לאו זמן תפילין הוא, ועיין שם צ"ח ומ"ש בהר"ה אות א' ובמחציר על דברי הרמב"ם ז"ל ה"ה והכסף משנה יעו"ש, ועיין מש"ל אות א' ובכ"י כ"ט אות א':

(ה) שם אם הניחם קודם שתשקע החמה וחשכה עליו וכו' כתב הרב שכו"ג בהגה"ט שמהכו ביום אום תענית שלא להסיר תפילין ועלות עד אחר תפילת כרצות ונשתייע מודברי להם חמדות הלכות תפילין אות ע"ט יעו"ש, ועיין מש"ל בס"ד סי' ח"י אות י"א וזאת י"ב בהאריי ז"ל ה"כ חזר מאד שלא להיות מעוטף בטלית ותפילין אחר שקיעת החמה וכו' יעו"ש. וכ"כ האחרונים. יד אהרן בהגה"ט, ברכ"י אות ז', ש"ך דף ט' ע"א ודף מ"א ט"א, סידור צי"ע צדיני זמן: ה"ה תפילין אות ז' שפ"ה אות ג', יפה ללב ז"ל אות ז', וכן עיקר וכמ"ל: (ו) שם ואין מורין בן. עיין מ"ש ששקשם בצי"ח על דברי מרן ז"ל ומה שחידן המחמיר אות ז' והפרמ"ג צ"ח אות ג':

(ז) שם אם לא הלץ תפילין מששקעה חמה מפני שלא ה"כ לו מקום לשמורן ונמצאו עליו וכו' מותר ומורין בן. פי' אם כבר הניחם קודם שקיעת החמה ואין לו מקום לשמורן מותר לשה"ר עליו ומורין בן ג"כ שלא לסלק אצל אסור להניחם לכתחילה צללה בשביל כש"ה וכו'.

באר הגולה
נמז' ו' גילה טו'
לפירות המים'
ח כחני מפרס'
ישראל סי' קכ"א
א מנחות לז'
וערובין לז'
ב תשובה הכעני'
גם התקנה'
וההלכה' והשוני'
הכניק' והכני'

וזמן יושמש בהם ויבדק דליכא למיחש שמא יישן בהם כיון שהשכיב ויצא לדרך: ד יהיה בא בדרך ותפילין בראשו ושקעה עליו חמה או שהיה יושב בבית המדרש ותפילין בראשו וקדש עליו היום יניח ידו עליהם עד שיגיע לבית ואם יש בית קרוב לחומה שמשתמרים שם חוצצם ומניחם שם: ה חיוש מי שאומר שאם התפלל תפלת ערבית כבעי עד שלא הניח תפילין אין לו לחניהם אח"כ:

לא דין תפילין בשבת ויו"ט. וכו'. כי סעיפים:

א יבשבת ויו"ט אסור להניח תפילין מפני שהם עצמם אות ואם מניחים בהם אות אחר יהיה ולוץ לאות שלהם: ב יבחות'ם גם כן אסור להניח תפילין מהטעם הזה בעצמו שימי חול המועד גם הם אות

קף החיים

(א) **סעי'** אי' בשבת ויו"ט אסור להניח תפילין וכו'. והטעם ע"פ הסוד. עיין שער הקדמות דף ל"ח ע"ד, וזע"ה שער הכללים סוף פ"ב, ובשער המלות פ' ויחי וימ"ש ס"ב אות א':

(ב) **שם** בשבת ויו"ט אסור להניח תפילין וכו'. וה"ה ביום כיפור. עו"ת אות א'. וה"ה דאסור לטלטל ברכי' א"י אי' יעו"ש. שעי"ת אות א'. חס"ל סי' ל' א"י ג':

(ג) **שם** בשבת ויו"ט אסור להניח תפילין וכו'. ואפילו יו"ט ב' של גלויות לאו זמן תפילין הוא. להכני"א בתש"י סי' ס"א. תמים דעים סי' מ'. כנה"ג בהגה"ט. פתחי עולם א"י א' ועיין נכ"ש בהגד"מ ד"י ע"ג סוף ד"ה והמלות ל"ח וכו' ודף כ"ה ע"ג ד"ה וענין זרבת העומר לבני חו"ל וכו' ודל"א ע"ג ד"ה הכעניעים ביום א' וכו':

(ד) **שם** מפני שהם עלתם אות וכו'. גם לפי הטעם שכתב בסמ"ג (וכן הוא בבקדמת החיקונים) מפני שכל תפילין יש לו שני עדים שהם אות המילה ואות השבת על שמהו אחיו מחמת מילה ולא נימול לא יניח תפילין. פסקים וכתבים סי' קי"ד. ובדילאו כנה"ג בהגה"ט. וכ"כ הרדב"ז בשו"י סי' ז' אלפס ושל"ד. וכן דעת החיד"א ברכי' אות ב'. וכתב סידור זי"ע דיוני זמן הנהגת תפילין אות ו' וכן עיקר. וה"ה דאסור להניח וכו' ויניח לנזכרין כס' כשי"ע כמ"ש סעי' ב' בחול המועד עכ"ל. ובפרט לדברי האר"י ז"ל שנתן טעם צסוד כמו שליוני ברות א':

(ה) **פורים** חייב בתפילין. תמים דעים סי' מ'. כנה"ג בהגה"ט. ולענין השעור צ"ח עיין מ"ש כנה"ג שם שמהג' שלונקיי להניחם בשבת וז"ל וק"ש ותפילת י"ח ואחר תפילת י"ח מכריזים אותם וקורין קינות על הסדר וכו' יעו"ש. ועיין מש"ל סי' חיי חות ט"ז. ולקמן סי' ל"א אות ב' וכו' וכו' כ"א וכו' כ"ג:

(ו) **סעי'** ב' בחוב"מ ג"כ אסור להניח תפילין וכו' עיין ז"י בשם הזוהר וכו' האר"י ז"ל בשער הכו"י דרוש ב' דחזרת העמידה ובפרע"ה שער מקראי קודש פ"ב דאין להניח תפילין בחוב"מ יעו"ש הטעם צסוד. וכ"כ ביאורי הגר"א אות ד'. ועיין מש"ל סי' כ"ה אות ע"ב:

(ז) **שם** בגכה וי"א שחוב"מ חייב בתפילין וכן נזכרין בכל גלויות אלו להניחם במועד ולבדק וכו' והט"ו צסק"צ כתב דהמניחם בחוב"מ צ"ל ברכה שפיר עבד יעו"ש, ועיין א"ר אות ב'. ומש"ל סי' כ"ה אות ג"ב ובאר"י ז"ל נתן טעם צסוד שאין להניחם בחול המועד כמ"ש ברות בקודם.

(ח) **פורים** חייב בתפילין. תמים דעים סי' מ'. כנה"ג בהגה"ט. ולענין השעור צ"ח עיין מ"ש כנה"ג שם שמהג' שלונקיי להניחם בשבת וז"ל וק"ש ותפילת י"ח ואחר תפילת י"ח מכריזים אותם וקורין קינות על הסדר וכו' יעו"ש. ועיין מש"ל סי' חיי חות ט"ז. ולקמן סי' ל"א אות ב' וכו' וכו' כ"א וכו' כ"ג:

(ט) **סעי'** ב' בחוב"מ ג"כ אסור להניח תפילין וכו' עיין ז"י בשם הזוהר וכו' האר"י ז"ל בשער הכו"י דרוש ב' דחזרת העמידה ובפרע"ה שער מקראי קודש פ"ב דאין להניח תפילין בחוב"מ יעו"ש הטעם צסוד. וכ"כ ביאורי הגר"א אות ד'. ועיין מש"ל סי' כ"ה אות ע"ב:

(י) **שם** בגכה וי"א שחוב"מ חייב בתפילין וכן נזכרין בכל גלויות אלו להניחם במועד ולבדק וכו' והט"ו צסק"צ כתב דהמניחם בחוב"מ צ"ל ברכה שפיר עבד יעו"ש, ועיין א"ר אות ב'. ומש"ל סי' כ"ה אות ג"ב ובאר"י ז"ל נתן טעם צסוד שאין להניחם בחול המועד כמ"ש ברות בקודם.

(יא) **סעי'** ב' בחוב"מ ג"כ אסור להניח תפילין וכו' עיין ז"י בשם הזוהר וכו' האר"י ז"ל בשער הכו"י דרוש ב' דחזרת העמידה ובפרע"ה שער מקראי קודש פ"ב דאין להניח תפילין בחוב"מ יעו"ש הטעם צסוד. וכ"כ ביאורי הגר"א אות ד'. ועיין מש"ל סי' כ"ה אות ע"ב:

(יב) **שם** בגכה וי"א שחוב"מ חייב בתפילין וכן נזכרין בכל גלויות אלו להניחם במועד ולבדק וכו' והט"ו צסק"צ כתב דהמניחם בחוב"מ צ"ל ברכה שפיר עבד יעו"ש, ועיין א"ר אות ב'. ומש"ל סי' כ"ה אות ג"ב ובאר"י ז"ל נתן טעם צסוד שאין להניחם בחול המועד כמ"ש ברות בקודם.

(יג) **סעי'** ב' בחוב"מ ג"כ אסור להניח תפילין וכו' עיין ז"י בשם הזוהר וכו' האר"י ז"ל בשער הכו"י דרוש ב' דחזרת העמידה ובפרע"ה שער מקראי קודש פ"ב דאין להניח תפילין בחוב"מ יעו"ש הטעם צסוד. וכ"כ ביאורי הגר"א אות ד'. ועיין מש"ל סי' כ"ה אות ע"ב:

(יד) **שם** בגכה וי"א שחוב"מ חייב בתפילין וכן נזכרין בכל גלויות אלו להניחם במועד ולבדק וכו' והט"ו צסק"צ כתב דהמניחם בחוב"מ צ"ל ברכה שפיר עבד יעו"ש, ועיין א"ר אות ב'. ומש"ל סי' כ"ה אות ג"ב ובאר"י ז"ל נתן טעם צסוד שאין להניחם בחול המועד כמ"ש ברות בקודם.

(טו) **סעי'** ב' בחוב"מ ג"כ אסור להניח תפילין וכו' עיין ז"י בשם הזוהר וכו' האר"י ז"ל בשער הכו"י דרוש ב' דחזרת העמידה ובפרע"ה שער מקראי קודש פ"ב דאין להניח תפילין בחוב"מ יעו"ש הטעם צסוד. וכ"כ ביאורי הגר"א אות ד'. ועיין מש"ל סי' כ"ה אות ע"ב:

(טז) **סעי'** ב' בחוב"מ ג"כ אסור להניח תפילין וכו' עיין ז"י בשם הזוהר וכו' האר"י ז"ל בשער הכו"י דרוש ב' דחזרת העמידה ובפרע"ה שער מקראי קודש פ"ב דאין להניח תפילין בחוב"מ יעו"ש הטעם צסוד. וכ"כ ביאורי הגר"א אות ד'. ועיין מש"ל סי' כ"ה אות ע"ב:

ומ"ש צעט"ו סק"צ על דברי הלבוש ה"ז שהוא חומרה ויתירא כי אף שיש סינת ערלי כשכן צ"לשז מותר וכתב שם כמה ראיות ברורות מתלמוד ומפוסקים שאין להחמיר בחומרת מברמ"י והמחמיר ויחמיר וכמיקל לא הפסיד יעו"ש כתב עליו ה"ד אהרן שם ח"ל וא"י אומר שגם כס ז"ל סובבים בן דהיטן סינת ערלי מותר ומשום הכי כתבו דאפי' רוכב מותר דהיטן רוכב סינת ערלי הוא א"ל בעגלה פשיטא שיש לחוש שמא יטן סינת קצט עכ"ל. וכתב זי"ע שם וכן עיקר ודלא כהעט"ו:

(יג) **סעי'** ד' ה"ה ב"א בדרך וכו' יניח ידו עליהם וכו'. עיין מש"ל צס"ד סי' חיי חות י"א וכו' וכו' י"ב שבהר"י ז"ל ה"ה מזכר מאד שלא להיות מעוטף בטלית ותפילין אחר שקיעת החמה ע"כ יש לחבר גם צ"ח כפי יכולתו שלא להיות לובש תפילין אחר שקיעת החמה ותע"ז:

(יד) **שם** ואם יש בית קרוב לחומה שמשתמרים שם וכו'. ממלכי וגנבי אצל אס אינם משתמרים אפילו מגנבי ישראל מותר, ער"ה אות ד':

(טו) **סעי'** ה' י"א מי שאומר וכו'. ה"ה דכתב מרן ז"ל יש מי שאומר לא מפני שיש חוקים צ"ח, אלא כי בן דרכו כשמואל יחידות כותבה צס"ס יש מי שאומר כמש"ל סי' י"ד אות כ"ד וסדרה זו לא מלאה מרן ז"ל כ"א בכתבי מהר"א סי' קכ"א ע"ג כתבה צס"ס יש מי שאומר:

(טז) **שם** שאם התפלל תפלת ערבית וכו', אצל אס הוא לא התפלל תפלת ערבית אעפ"י שהציבור התפללו מותר להניח תפילין. מ"א סק"י, ס"ב אות ג'. א"ר אות ב'. שחילי זיתים אות י"ה, סידור זי"ע דיוני זמן הנהגת תפילין אות ד' ויניחם בצרכה. פרמ"ג צמ"ז א"י ז'. ומיכ"ה א"ה הניח ציוס רק שרובו גם עתה אין ראו' להניחם כל שהציבור התפללו ערבית. פרמ"ג שם, ועיין מ"א סי' רס"ג ס"ק כ"ד מ"ש צס"ס בהגה"ט ודו"ק:

(יז) **מי** שלא הניח כל היום תפילין וצ"ח השמעות מזכר מניחין דר"ת ספיקא לחומרה. פרמ"ג א"ה אות ז' יעו"ש. והגם שכתבו לעיל דהאר"י ז"ל ה"ה מזכר מאד לחללם אחר שקיעת החמה י"ל כינוי דוקא למי שכבר קיים מלות תפילין אצל מי שלא קיים עדיון מלות תפילין כיון שעדיין הוא ציב"ש שספיקו מן היום יוכל להניח, ועיין מש"ל סי' חיי חות י"ב, ומי"מ יניח צ"ל ברכה כיון שהוא ספק לולא ג"כ וכו' פשוט:

(יח) **שם** אין לו להניחם אח"כ, ובאר"י אות ה' כתב דאם לא הניח תפילין כל היום יש לו להניח אחר ערבית אס הוא יוס צ"ל ברכה. וכ"כ הפרמ"ג צמ"ז אות ז':

(יט) **סעי'** ב' בחוב"מ ג"כ אסור להניח תפילין וכו' עיין ז"י בשם הזוהר וכו' האר"י ז"ל בשער הכו"י דרוש ב' דחזרת העמידה ובפרע"ה שער מקראי קודש פ"ב דאין להניח תפילין בחוב"מ יעו"ש הטעם צסוד. וכ"כ ביאורי הגר"א אות ד'. ועיין מש"ל סי' כ"ה אות ע"ב:

(כ) **סעי'** ב' בחוב"מ ג"כ אסור להניח תפילין וכו' עיין ז"י בשם הזוהר וכו' האר"י ז"ל בשער הכו"י דרוש ב' דחזרת העמידה ובפרע"ה שער מקראי קודש פ"ב דאין להניח תפילין בחוב"מ יעו"ש הטעם צסוד. וכ"כ ביאורי הגר"א אות ד'. ועיין מש"ל סי' כ"ה אות ע"ב:

אות: ה"ה וי"א שח"ה חייו בתפילין (כ"י בשם הרא"ש) וכן נוסבין בכל גלילות אלו לכניסתם צמודת ולכרך עליהם אלא שאין מצרכים עליהם בקול רם צבכ"ל כמו שאר ימות השנה:

כ סדר כתיבת תפילין. וכו' נ"ב סעיפים:

א ימצות תפילין שיכתוב ארבעה פרשיות שהן קדש ל"כ בכור עד למעודה וכו' והיה כי יביאך עד כי בחוק יד הוציאנו ה' ממצרים ופרשת שמע עד ובשעריך ופ' והיה אם שמע עד על הארץ: כגה ולרין לכתוב בסדר הזה לכתוב תחלה הקדומת צמודת ולא שניה פסול ולכתוב וכתוב של יד קודם של ראש: ב ישל ראש וכתוב כל אחת בקלף לבדה וש' יד כותבין בולם בקלף א': ג יכתובם בדיו שחור ויבין שיש בו מים עפים בין שלא במים עפים: כגה ולכתוב יחזור לכתוב בדיו העשוי מעשן שלם או ממים שרונים צמודת (מכ"ל ס' ק"ט) וכו' שיצא ב"ד ס' רע"א. ח כתב אפי' אות

א' בשאר מיני צבעונים או בזהב הרי אלו פסולין ואם זרק עפרות זהב על האותיות מעביר הזהב וישאר כתב התהותן וכשר אבל אם זרק הזהב על אות מאוכזות אין לו תקנה לפי שאסור להעביר הזהב משום דהו' כמוחק את השם: ד יצריך שלא תדבק שום אות בחברתה אלא כל אות תהיה מוקפת גויל: כגה ויכתוב כתיבת חמה שלא יחסר אפי' קולו של וי"ד ויהא מתייג ככלכתו (פור א"ח) ויכתוב ויכתוב כתיבת גסה קלת שלא יבין נחמקס מכה וכן מלכ ליתפון מנחך ומצפנים (דברי מרדכי):

ח יצריך שיכתוב בימינו אפי' אם הוא שולש בשתי ידיו ויאה כתב בשמאל פסולים. ואם אפשר למצוא אחרים כתובים בימין. ואיטר יד שמאל ידיה הוי ימין: ו אין צריך לשרטט ל"כ אם שטה עליונה ויאה אינו יודע ליישר השטה בלא שרטוט ישרטט כל השורות ולא ישרטט בעופרת מפני שהמקום השרטוט נשאר צבוע: כגה וי"א שצריך לשרטט תמיד למעלה ולמטה ומן הלדודים אף על פי שיועד לכתוב בלא שרטוט וכן נוסבין: (ברוך שגמר ומרדכי וספר תרומה וסמי"ג): ז יהלכה

למשה בסני תפילין על הקלף ולא על הדוכסוסמוס ולא על הגויל. כותבין על הקלף במקום כשר ואם שניה פסול יסחו קלף ומהו דוכסוסמוס העור בשעת עיבודו חולקין אותו לשנים וחלק החיצון שהוא לצד השער נקרא קלף והפנימי הדבוק לבשר נקרא דוכסוסמוס ולפי' כי אמר' כותבין על הקלף במקום כשר היינו במקום היותר קרוב לבשר דהיינו במקום חבורו כשהוא דבוק לדוכסוסמוס עוקפים שלנו שאין חולקים אותם יש להם דין קלף וכותבים עליהם לצד כשר ישמה שמגדלים קליפתו העליונה שבמקום שער אינו אלא כדי מה שצריך לתקנו ולהחליקו ואפי' אם היו חולקים העור לשנים ה' צריך לגרר ממנו כך ומצד הבשר גוררים הרבה עד שאין נשאר אלא הקלף בלבד:

ח יצריך הקלף להיות מעובד בעפצים או קבסיד ויצריך שיהי מעובד לשמו שטוב להוצי' בשפתיו בתחלת תעיבוד שהוא מעבדו לשם תפילין או לשם ספר תורה יאכל אם עיבדה לשם סוזה פסול: ט אם עיבדו א"י אלהרמב"ם פסול אפי' א"י ישראל לעבד לשמו ב"הרא"ש כשר אם ישראל עומד ע"ג וסיעו: (כגה קלת צבכ"ל) כ"י בשם הרא"ש וכן נוסבין ופי' לעיל (כ"י וי"א סעי' ז'): י יכתובם בסני הנקבים במצ"ע כ"ן אותיות אע"פ שנקל לא"י לזיוף אין חוששין משום דמרתת הא"י פן יכיר ישראל בטביעות עין: יא עור שעובדו שלא לשמו אם יש תיקון לחזור לשמו יתבאר בפור

יורה דעה ס' רע"א: יב יהיה הקלף בעור בחמה והיה ועוף המהורים אפי' סבכ"ל וטריפה שרפה אכל לא מעור בחמה והיה ועוף הממאים דכתיב למען תהיה תורת ה' בפיך ממין המותר לפי' ולא מעור דג אפי' הוא מהור משום דנפיש זוהמיה: יג יהיה הקלף שלם שלא יהא בו נקבים שאין הדיו עובר עליו ודהיינו שלא תהא נראית בו חלוקה לשנים: יד החסופים הוריוס עושים שלשה מיני קלפים העב יותר לכתוב בו פרשת שמע שהיא קטנה והדק בבנו לפרשת והיה אם שמע שהיא יותר גדולה ולפרשת קדש ולפרשת והיה כי יביאך שהם ארוכות עושים קלף דק מאוד ובוה יסלאו הבתים בשוה וזהו נ"י לתפילין: טו יאה לאחר שנכתב ניקב בתוך הה"א או חס"ם כשר אפילו ניקב כל תוכו שהנלב ממלא כל החלל אבל יבורשמי משמע שגם בפנים צריך שיהא מוקף קלף. ניקב רגל פנימי ש' היא אפילו לא נשאר ממנו אלא כל שהוא כשר להראש: כגה חבל

שאר פוסקים מלריבין כמלא אות קטנה וכדי לכתוב (כ"י) לניקב רגל הימיני אם נשתתיר ממנו טלא אות קטנה כשר ואם לאו פסול: טז ינפסק אחת מהאותיות. כגה כפשוטות כגון וי"ן וי"ן או שפסק רגל (כ"י) וכיוצא בכ (מרדכי כ"ק ד' ל"ב) אם תינק לא חכם ולא מפש יודע לקרותו או שפסק רגל (כ"י) וכיוצא בכ (מרדכי כ"ק ד' ל"ב) אם תינק לא חכם ולא מפש יודע לקרותו

באר הגולה
צמודת הנפול
בשני השינויים ופי'
השינוי בשם גלון
א מנתות ל"ה
ב ש. ג שנה
ק"ב ד רמב"ם
נתינתה ופנימ
שם והרא"ש ה' שם
נמכל. ו ינה
יוסף לטי הנמקו
יוסף. ז מנחם ל"ד
ח שם ל"ה פ' ס' ס' ס'
סמן ל"ה והסכוח
מיומן פ"ב מכל
תפילין בשם מכל
י דעה ה"ה
ב מנתות ל"ה
ז חוספ' והרא"ש
וספר הכונה
מכ"ל דניסן ומס'
סופרים מ הרא"ש
כ"ל ספר חורס.
ב שנה פ"ס ומנחם
ל"ב ס ל"ה חס"ם
והמרדכי. בשם
רש"י והר"ן בשם
הערוך והרא"ש
כ"ה והרמב"ם
בפרק א' מ"ה.
ע חוספ' וכל כ"י
כ"ה חס"ם.
צ מנחם י"ט.
ק חוספ' שם
והרא"ש והר"ן.
ר נוסבין ל"ה אפי'
לדעה רש"י.
ש הרא"ש כ"ה
ס' בשם ר' נכון
וסמ"ג כ"ה.
ה. כ"י ומנחם כ"ה
וה"ה דפסול שלא
לשמה א בפרק
א' מ"ה ב כ"ה
ס' בשם ר' נתי
בכ"ה. ג הנחה
מיומן מ"ה.
דכ"ה השמיט שם
והספר כ"י שם
בשם חס"ם לנחל
מכ"ה. ה שנה
ק"ה. ו סלחולין
ק"ב. ז ר' הכי
אלכסנדריא כ"ה
ל"ה. ח שם.
פ מנחם כ"ס
ל"ה כ"ה כ"ה
ולמרמב"ם כ"ה
מ"ה. י נתי
דמנחם כ"ה.
כ כ"ה ספר חורס
וכפי. ה' שנה
שנמנחות ל' שם

כשר ואם לאו פסול ואין צריך לכסות לו שער אותיות כמו שנוהגים: הכה מניחו אם אנו רואים שלא נשאר לורה הלאו כתקונו פסול אע"פ שהתנוק קורא אותו כהלכתו (ומדכי ומכריק שורש ס"ט ורי"ש) יהא דמכשרין כשנפסק אות דוקא כשנכתב בכשרות ואח"כ נפסק אבל אם מתחלה כשנכתב היה שם נקב ונפסק בו או אם סרג' הק"ף הפשוטה או כיצא בה מגיע ל'סוף הקלף בלי הקף קלף מתחתיו פסול: וז' אם נפלה טפת דיו לתוך האות ואינה ניכרת האות אין תקנה לגרור הדיו וע"י כך יהיה ניכר האות דהוי חק תוכות ופסול משום דבעינן וכתב ולא וחקק היה אם טעה וכת' דל"ת בכקום ר"ש או ב"ת במקום כ"ף אין תקנה למחוק התג לתקן האות משום דהוי כחק תוכות: יח מ"ם פתוחה שנדבק פתיחתה ונסתמה אין מועיל לגרור הדבק ולפותחה משם דהוי כחק תוכות יומה תקנתה שייגרור כל החרטום ותשאר בצורת נון כפופה ואח"כ יכתוב מה שגרר קור"ש שעשאה כמין דל"ת יש להחמיר ולומר דלא סגי כשיגרור הירך לבד או הגנ לבד ויחזור ויכתבנו כמין ר"ש משום דבין הגנ ובין הירך נעשו בפסול הילכך צריך לגרור שניהם ואם נדבקה אות לאות בין קודם שתגמר בין אחר שנגמרה פסול ואם יגרר והפרידה כשר ולא מקרי חק תוכות מאחר שהאות עצמה היתה כתובה כתקנה שאם נגעו רגלי הה"א והק"ף בגנ יגרור הרגל ויחזור ויכתבנו ואין צריך לגרור כל האות כי הגנ כדון נכתב אם נגע רגל האל"ף לגנ האל"ף או פני האל"ף בפנים בגנ שתחתיה פסול ואין תקנה בגרירה להפרידה דהוי כחק תוכות אלא יגרור כל מה שנעשה בפסול ויחזור ויכתבנו: הכה וכן כדון ביו"ד כשיין וכו"ל וק"ל ופס"א אם נגעו בגוף הלאו יותר ממקום דבוקס (בית יוסף): יש להתחלת הכתיבה יאמר בפיו אני כותב לשם קדושת תפילין ימלכד זה בכל פעם שכותב אזכרה צריך לומר שכותב לשם קדושת השם: הכה וי"א דסגי כשנחשב שכותב האזכרות לשמן כולל וכולל נחשבת ככתיבה בפיו סגי כהני (כר"ש) כ"ת וס"ת ועור יורה דע ור"ח) ויש להקל דזיענד וכשנל לנמס לא וכתוב דליו כותב לו כזוהר (א"י): כ צריך לדקדק בחסרות ויתרות שאם חסר או יתר אות אחת פסולים ונמצאו המניחים אותם מברכים בכל יום ברכה לבטלה וגם שריו בכל יום בלא מצות תפילין ונמצא עונש הסופר מרובה לכן צריך להיות מאוד ירא שמים וחדל לדבר השם חמתקס בכתובת תפילין ותיקון: כא יכל פרשה אחר שיכתבנה יקראנה היטב בכונה ודקדוק פעמים ושלוש ויחזור ויקראנה קודם שיתנגנה בתוך ביתה כדי שלא תתחלק פרשה בפרשה: כב דטוב לנסות הקולמוס קודם שיתחיל לכתוב הפרשה שלא יהא עליו דיו יותר מדאי ויפסיד וכן יזהר קודם שיכתוב כל שם לקרות כל מה שכתב כדי שלא יבאו ידיו גנויה על ידו: כג יאם מצא שחסר אות אחת אין לו תקנה שאם כן הוי כותבין שלא כסדרן ופסולים משום דכתיב והיו בהוייתן יהו ואם יתר אות אחת יש לו תקנה על ידי שייגרור אותה אם היא בסוף תיבה או בתחתיה ואכל אם היא באמצע תיבה לא משום דכשיגרור יהיה נראה כשתי תיבות: כד ימותר לכתוב על מקום הגרר ועל מקום הסתק אפילו אזכרה חולא ימחוק בעודו לה אלא ייבשנו יפה כי אז יגרר בקל ולא ישאר לו שום רושם: כה יכל אות שהיא כתובה שלא כתקנה ואין צורתה עליה כגון נגע רגל האל"ף או פני האל"ף בפנים בגנ שתחתיה או שהיה רגל הה"א או רגל הק"ף נוגעים או שהיתה אות אחת חלוקה לשתי אותיות כגון צד"י שכתב יוד נון או ש"ן שכתב עין יוד או ח"ת שני זייגין ואחר שכתב לפניו חור ותקנם הוי שלא כסדרן ופסולין אבל להפריד האותיות הדבוקות אחר שכתב לפניהם שפיר דמי דכיון שהאות צורתה עליה כשמפרידה מחבירתה לא הוי ככותב והוא הדין שאם לא הוי מקצת יודין שעל האלפין והשיגין והעייגין ורגלי התוין נוגעים בגוף האות ותינוק דלא חכים ולא טיפש מכירם שאע"פ שכתב לפניהם יכול לחזור ולתקנם דכיון דצורת האות היתה ניכרת ליכא משום כתבן שלא כסדרן ויש מי שאומר דהוא הדין אם חוטא דח"ת למעלה אין נוגעין זה לזה אך אין ניכר להרא פרידתן אף על פי שהתינוק קורא שני זייגין מותר להדביקם: כו יאם אותיות של שם דבוקות יכול להפרידם: כז יאותיות ותיבות שנמחקו קצת אב רישומן ניכר כל כך שתינוק דלא חכים ולא טיפש יכול לקרותה מותר להעביר קולמוס עליה להטיב הכתב ולחדשו ולא הוי שלא כסדרן: כח ליש לזוהר שלא יכנס ראש הלמיד באויר הה"א או ח"ת אפי' בלא נגיעה: כט יאם אין הפרשיות שגורות בפיו צריך שיכתוב מתוך הכתב: ל יאיו רשאי לכתוב אלא איכ' יודע לקרוא

באר הגולה
נגמרה דמחיה.
מ מדכי נקומן.
נ צ"י מדכי
הכנים ספ"א
מהלכות חט"ן.
ס תשו ר' לוי ו'
חב"ב ע' הכ"ש
פרק צ' דניטין
וספר הכרומה סי'
ר"ס סמ"ג והנה
מיומן פרק א'
פ תשו' הכ"ש
כל ה' ספר
הכרומה וימי'
סמ"ג צ' מנזל
נחש' הכ"ש
המחש' להכניסין
ס' כליו וכן הוכח
מהכ"ן חב"ב
והמכ"ר לוי נג'
ק בית יוסף
מהשטות השונה
הכ"ש ר' הכ"ש
נחש' חט"ן וס'
הכרומה והנה
מיומן ש' השונה
הכ"ש ר' השונה
להכניסין ס' כליו
ח"ס ס' מ"ת
ת הכ"ש נח"ס
סמ"ג ס' פ"ה
וה' הכרומה
מהה"ד דניטין נד'
א ס"ג ב' הכ"ש
נחש' חט"ן חט"ן
והמכ"ר ג' הכ"י
הכ"ש ר' ס'
ה ס' ס'
מחלוקת והכ"ש
פרק א' מהלכות
חט"ן והכ"י
הכ"ש ר' וספר
א"ח ו' הכ"י
הכ"ש ר' וס'
גם ר' וס'
ה הכ"י והכ"ש
ס' ס' מיומן
ס' וספר צ'
ומה"ק צ' ס'
ס' ס' מיומן
ס' מ"ת להכ"י
הכ"ש ר' מדכי
גם ר' וס'
נחש' כ' ס' מיומן
הכ"ש ר' ס'
הכ"ש ר' ס'
הכ"ש ר' ס'
דניטין. ס' מניח
י"ח מנחות ל'.
ז ס' קמא ומסכת

לא יאם אינו כותב מתוך הכתב לא יכתוב על פה שמקרא אותו אחר אלא אם כן יחזור הוא ויקרא בפיו: לב עצריך להניח חלק למעקה כדי גנה של למ"ד: כגכ (שיכויו גס כס מוקפים גויל) (תשובת מהר"ל סימן קל"ד וצ"ע) ולמטה כשיעור כ"ף ונו"ן פשוטה ובתחלתן וסופן שאין צריך להניח כלל: כגכ מיכו נכנו הסופרים להניח קלת בתחלה וסוף (אגור רוקח) ולריך להניח בין כל חיצוב וחיצוב כמלא אות וכן בין השוטים כמלא שיער ובין כל אות ואות כמלא חוט השערה כמו ב"מ וכו' שיתבאר בטור י"ד גם לריך להניח מעט חלק בין פסוק לפסוק: לג ציעשה השורות שוות שלא תהא אחת נכנסת ואחת יוצאת לפחות קיווהר שלא יכתוב ג' אותיות חוץ לשמה ואם כתבם לא פסל: לד יב' אותיות שהם תיבה א' לא יכתוב חוץ לשיטה: לה שאותיות חשם צריך שיהיו כולם בתוך הדף ולא יצא מהם כלל חוץ לדף: ליעשה כל פרשיותיה פתוחות חוץ מפרשה אחרונה הכתובה בתורה שהיא והיה אם שמוע שיעשנה סתומה ואז שינה פסול: (ויס מכשירים ככולס פתוחות) מכר"ס פלדור"ס סי' פ"ו בשם אורחות חיים וצ"י בשם הטיטור ובמדינות אלו נוכחים אף פרשת אס שמוע כראש השנה כשאר הפרשות יאכלן נהגו שפרשת קדש לי והיה כי יביאך ופרשת שמע מתחילין בראש שיטה ובסוף קדש לי ובסוף והיה כי יביאך מניחים חלק כדי לכתוב מ' אותיות ובסוף שמע אין מניחים חלק ואם מניחים הוא פחות מכדי לכתוב מ' אותיות ופ"ש' והיה אם שמוע מתחילין באמצע שיטה עליונה ומניח לפניה חלק כדי לכתוב מ' אותיות ונמצא ששלשה פרשיות הם פתוחות בין לתרמבים בין להרא"ש ופרשה אחרונה היא סתומה לדעת הרמב"ם: לו יעור הבתים צריך להיות מעור בהם חיה ועוף מהורים גאפי' מנבלה או מרפה שלהם יורשאי לעשות סקף או מעור שליל: כגכ וכן כולותם יכול לעשותן מקלף ועור שליל (מרדכי דף ל"ד) הצריך שיהיה מעובד לשמו היבא דאפשר: לח יעשה ד' בתים מעור אחד לשל ראש ובית אחד לשל יד: למ יתפילין בין של ראש בין של יד הלכה למשה מסיני שיהיו מרובעות בתפן ובאלכסון דהיינו שיהיו ריבוען סכוון ארכו כרחבו כדי שיהיה להם אותו אלכסון שאחור' כר אמתא בריבועא אמתא ותרי חוטשי באלכסונה וצריך דרבע מקום מושבן וגם הבתים: כגכ אלל גובה הכח'ס און להקפיד אס כוא יותר מרחבן ולאלן (צ"י בשם אשכנזי וס"ק ומרדכי וסמ"ס פ"ג) העשם מרובעות ואחר זמן נתקלקל רבוען יש מי שאומר שצריך דרבען: כגכ ויעשה כל כדי חתים כשוק שלא יבא אחד גדול מחבירו (צ"ע): מ מעור הבתים מצוה לעשותו שחור (וע"ל סי' ל"ג) יחרין שבין בית לבית צריך שיעני עד התפר כ ואם לא הניע כשרה והוא שיהיה ניכר החריץ כדי שיהיו ד' ראשיה גראין לכל: מא יאורך ורחב הבתים וגובהן אין לו שיעור: מב שישין של תפילין הלכה למשה מסיני שיעשה בעור הבתים של ראש כמין שיין בולטת מקמטי העור אחד מימינו ואחד משמאלו ישל ימין המניח של ג' ראשים ושל שמאל המניח של ארבע ראשים: כגכ מיכו אס כיפך אינו נפסל (מרדכי וסמ"ק ותוס' פ' הקומץ): כג יחרין של שיין דהיינו חודה למטה יגיע עד מקום התפר: כגכ וכן כיו"ד שצ"ע לריך ליגע למטה כשולי כשיין (סמ"ג) ולא ימשוך כשיין כרצח אלא שגכ שולי כשיין יבא נראה על התפר (כרוך שאלמך): מד עתיתורא דתפילין הלכה למשה מסיני והיינו שישים עור למטה לכסות פי הבתים וגראה כעין דף של גשר הנקרא תיתורא שמעברתא דתפילין הלכה למשה מסיני והיינו שעור התיתורא יהא ארוך מצד אחד ויעשה בו הסעברתא כיצד יחתכו בשני צדדים שלא תהא רחבה כמו רוחב התיתורא כדי שיהא ניכר ריבוע התיתורא ובאותה סעברתא עוברת הרצועה ועל שם כך נקראת סעברתא גם בתפילין של יד יעשה תיתורא ומעברתא. צ"ע לג כל פרשה מסופה לתחלתה פ וכוורם בקלף קטן יוש מקפידין מלכורכם אלא בקלף כשר שיהלכה למשה מסיני שיכרוך עליה שער בהמה או חיה המהורים: כגכ ויטכין לכרוך שער על הפרשה ואחר כך כורכין עליו רלף כשר וחזרים וכוורכים עליו שער (אגור סי' מ"ב) יונהנו שיהיה שער של ענף יאום לא מצא של ענף כורך בשל פרה או של שור ורוחין השער היטב בתחלה עד שיחא נקי יקצת שער זה צריך שיראה חוץ לבתים: מה יתן כל פרשה בבית שלה שתהא זקופה מעומד בביתה: מו יהיה הגליון עליון תחלה שזוהו שורה עליונה וגליון התחתון לצד פה הבתים: כגכ וראש הפרשה יכיר מונח לז' ימין הקורא שאלס כל לפתחן ולקוראן יכיו מונחים לפניו כלהתן (תרומה) כדען ובית יוכף בשם אורחות חיים: מז יאם כתב כל הארבעה פרשיות בקלף אחד כשרים אפילו אין ריוח ביניהם ובלבד שיהא

חוט

באר הגולה
סופרים. ס ספר
התורה. קריה
והמכרס. כהנא
קטני. ע פמיק
הכ"ס. ס כה"ס
בשר. חוקן תפילין
צ הכ"ס. שס
וסמ"ג וסמ"ק וס'
הכרמי. סימן כ"ה
ק סמ"ק והנהגה
מיומן פ"ב מהסוף
דמנחות. ר טור
צויר רע"ב ש טז
ת הכ"ס. שס
והמכרס. וסמ"ג
והכרמי. כפיק
ג' א בית יוסף
ב שנת כ"ה ג' שס
ד טור. שס
ס' הסכומה ה שס
וסמ"ג והכ"ס
כס"ס מלכיון
טויר. לפשה
והכרמי. לא
מלכיון. ו מנחת
ל"ד. שס לא
וחוספות ומכ"ס
כ"ג וכל' וכל' וכל'
סופרים. ח מלא
שס שמואל כ"ה
נהגות אשכנזים
ס הכ"ס. וסמ"ק
התורה והמכרס
שס כ"י מהסוף
דמנחות. ל"ה
י שס נגמלא
ג הכרמי. שס
ל הטיטור. שס
הכ"ס. וסמ"ק
וה"ה. שס כ'כ
גליון.
ס מנחת. ל"ה
ג חו"ס. שס כ"ה
שמואל. כ"ה
והכ"ס. והמנחת.
ס מנחת. ל"ה
לפי ה"ה שפ"ה
הכ"ס. ש ע שס נגמ'
ז שס.

צ רמ"ס. כפיק
כ' מה"ס. הכ"ס
והמכרס. וסמ"ק
התורה. מהסוף
דקומץ. כענין
מנחת. ק הכ"ס
שס שמואל כ"ה
ר' סמ"ק וסמ"ק
והנהגה. מיומני
פ"ב מה"ס. שפ"ה
כ"ה. וק"ה.
ת שמואל כ"ה.
והמנחת. א הכ"ס
אשכנזי. כ זכר

באר הגוי
1 שם

1 שם ח סנהדרין
מית ש שנה בית
ורק י שימשה
כנא וני וספר
הסכומה כ אור
שם מכרי מולין
ל העטר
ש שימשה כנא
ג הכמנים והכרש
לשי השימשה
כנא ש חוס
נמנוח ליד
והכרש והמכר.
ע הכריאבסכרני
ש מנחות ליה
נפיתוש כשי
א מנחות ליה ל
הכרשן כשי
והמכרני וני
ב לשימשה היין
שם כנא והכמנים
נפיתוש
מנחות ג שם כנא
ד כן פ הכמנים
המנחות
כנא ג מית
ה שנה יא
ו הכמנים כנא
ג וספר הסכומה
סין קל ו מכרני
ה מנחות ליה
ש ספר הסכומה
קלי מנחות ליה
כוספות והכרש
שם בית ל חסוי
הסן
הסכומה ג צי
א מנחות ליד
לפיתוש כשי שם
והכמנים כנא ג
וכשימשה כנא
וכמני והמכרני
שם כנא מלי
חטילן שנהא
נפיתוש
שני קנא יחזקאל
וכני וני והכמנים
וכשימשה כנא
כמני פ ליד
ב חוספות שם
ויסכר בית וכני
כנא סמני וסמני
וכנא הסכומה
ד שם כנא
והסכומה ה צי
שם השנה
לכנאס וסכר
הכנאס כנאס כן
כנא כנא וסמני
1 שם 1 טור כנא
לכני וני כנא
ולית כנא כנא
מקורל :

חוט או משיחה בין כל בית ובית ישל יד כותב הארבעה פרשיות בקלף א' וגולל אותן מסופן לתחתן וכורך קלף עליהם ושער עגל ומכניסן בביתם כמו של ראש. ואם כתבם על ארבעה קלפים והניחם בארבעה בתים יצא והוא שימלה (פי' יכסה) עור על ארבעה בתים שיהיו נראים כבית אחד: הכנ והכמניסן לדבס דבס סיכא הכל כקלף אחד ויזכרו לטול דבס כשר (כרוך שלמל ולגור סי' י"ז): מה האם צפה את הבתים בזבז או בעור בהמה טמאה פסולים: ממי יהלכה למשה מסיני שיהיו תפילין נתפרים בנדי בהמה וחיה מהזרים יוטוב לתפור בנדי שור: נ כאין לקנות גידים מאי משום דחיישינן שמא של בהמה טמאה הם. ימקום שאין גידים מצויים תופרים בטאליאדוריש שעושים מן הקלף עד שיוזמנו להם גידים: נא מיתפור שלשה תפירות בכל צד יחזוט התפירה יהיה סוכב משתי רוחות סועביר חוט התפירה בין כל בית ובית: הכנ מיכו אס לא עשכ רק י תפירות או פחות מזכ אינו נפסל (מדרבנן) עיש מי שאומר שירב תפירות אלו יהיו בהוט אחד: נב ייכנים הרצועה תוך המעברתא ויעשה קשר כמין דלית בשל ראש וכמין ויד בשל יד להשלים אותיות שדי עם השין שבשל ראש: הכנ והכמנים להעביר טור על הכות של יד לרוחב הזרוע ויכיר רחבו כרוחב הכות (טור) ולא יעשה בקשרים אלא לאחר שטעה בשין מתפילין ולח"כ יעשה דליתא ולאחר כך כיו"ד כסדר אותיות הכס:

עב דין חיקוני תפילין ודין הרצועות. וכו' ה' סעיפים:

א יאם נתקלקל עור של שני בתים מבתי הראש זה אצל זה יאם התפילין ישנים פסולים ואם הם חדשים כשרים כל זמן שעור מושב הבתים קיים: הכנ גם הכתים לריבין להיות קיימים אלא שנקרעו קלה (צ"י) וי"א להיפך צינים כשרים וחדשים פסולים (כשי' והכרש) וי"ל דש להחמיר לפסול צינים: גאלו הם חדשים כל זמן שאם היו מושכים אותם ברצועות הבית מתפשט ונפתח נקרא חדש אם אינו נפתח נקרא ישן ואם נתקלקלו ג' בתים בכל ענין פסולים: ב יאם נפסקו תפירות התפילין לתרמבים אם היו שתי תפירות זו בצד זו או שנפסקו ג' תפירות אפילו זו שלא כנגד זו הרי אלו פסולים בדיא בישינים אבל בחדשים כל זמן שעור מושב הבתים קיים כשרים. ואלו הן חדשים כל שאוחזין מקצת העור שנקרע תפרו ותולין בו התפילין והוא חזק ואינו נפסק ואם אין ראוי לתלות בו אלא הוא נפסק הרי אלו ישנות: הכנ וי"א לחדשים פסולים וצינים כשרים (כשי' והכרש) וטוב להחליטתי הסכומה כן י"ל: ג העור הרצועות צריך שיהיה מעור בהמה חיה ועוף המזוהרים ויצריך שיהיה מעובד לשבו ורצועות בין מעור בין מקלף כשרות יהלכה למשה מסיני שיהיו הרצועות שחורות מבחוץ אבל מצד פנים יעשה מאיזה צבע שירצה חוץ מאדום שמא יאמרו שמדם חטמיו נצבעו והאדמו: ד יטוב שישחירו ישראל לשמן ולא א"י: הכנ ומיכו דזיעד כשר אם השמיר טור הכתים אלא הלוטות לפי דזיעד פסול (מלא כתוב): ה יאם נפסקה הרצועה ייש מתירים לתפור מצד פנים לויא מה שמקוף ממנה הראש ובשל יד כדי שתקוף הזרוע לקשור התפלה עם הזרוע וכדי שתמנח עד אצבע אמצעית ויכרך ממה על אותו אצבע ג' כריכות ויקשור אין להם תקנה לא בקשירה ולא בתפירה וכל יתרון האורך שהוא בשביל שכורך הרצועה כמה פעמים סביב הזרוע ובשל ראש מה שתלוי ממנה אין התפירה והקשירה פסולים בה. יבשעת הדחק יש לסמוך על המתירים כדי שלא יתבטל מצות תפילין:

עב סדר הנחת הפרשיות בתפילין והמדרים אשר להם ב' זוגות תפילין. וכו' ד' סעיפים:

אסדר הנחתן בבתיים לרשי' והרמבים קדש משכאל המניה בבית החיצון ואחריו כי יביאך בבית שני ושמע בבית השלישי והיה אם שמע בבית הרביעי שהוא בית החיצון לימינו בלית בבית השלישי והיה אם שמע. ובבית הרביעי שהוא החיצון שמע ומנה העולם כרשי' והרמבים: ב יארא שמע יצא ידי שניהם ויעשה שתי זוגות תפילין ויניח שניהם ויכוין בהנחתם באותם שהם אליבא דהלכתא אני ויצא ידי חובתי והשאר הם כרצועות כ"מא כי מקום יש בראש להניח שתי תפילין וכן בזרוע והאם אינו יודע לכיון המקום ולהניח שניהם יחד יניח בדברי האחד של יד ושל ראש [ויסלקם מיד] ויניח האחרים על סמך ברכה הראשונה [וי"א שאם] אלא יוכל להניח בבית אחד יניח של רשי' ויברך עליהם ויהיו עליו בשעת קיש ותפלה ואחר התפלה יניח של רת בלא ברכה ויקרא בהם שמע והיה אם שמע: ג ילא יעשה כן אלא מי שמוחק ומפורסם בחסידות: ד ילא יניח ב' הזוגות בכים א' שהאחד מהם הוא חול ואסור להניחו בכים תפילין אלא יעשה שני כסין וסמן לכל כים שלא יתן של זה בזה: דין

באר הגולה
א הרא"ש בספר
תקון תפילין
ובספר סכומים:

א הרא"ש בספר
סו"ת ובפא"ח
בס"ט חשו"ר השני
ב ש"ס. ג מנחות
כ"ט בשמ"א רבא.
ד הרא"ש וכו'.
ה מדברי הרמב"ם:
א מנחות מ"ד.
ב ראש השנה י"ז.

זה דין סנין השיטין: וכו' סעיף אחד:
א יתנונו כמנין השיטין לכתוב בש"י שבעה שיטין בכל פרשה ובשל ראש ארבעה שיטין ואם שינה לא פסל:

והדקדוק כתיבתן. וכו' ג' סעיפים:

א יצריך לדקדק בכתיבת האותיות שלא תשתנה צורת שום אחת מהן ולא תדמה לאחת: הגה ולכתחלה יכתוב בכתובה חמה כמנזאר צטור ובשאר פוסקים והוא ידוע אלל הסופרים מיוכו אם שינה צורת הכתב אינו פסול: ב בכל אות צריכה להיות גולם אחד לכך צריך להיות בנקודה שעל הא"ף שהוא כסין יויד ובנקודה שתחתיה ובידי הש"י והע"י ואחורי צדי שיהיו נוגעות באות ובאחת שאינה נוגעת פסולין וכן בשאר אותיות חוץ מה"א וק"ף שאין ליגע הרגל בנג ואם נגע פסול: ג יצריך לתייג שעטניו ג"י והסופרים נהגו לתייג אותיות אחרות דואם לא תייג אפילו שעטניו ג"י לא פסל:

זו זמן הנחת תפילין. וכו' ג' סעיפים:

א אנדרל שבר מצות תפילין וכל מי שאינו מניחם הוא בכלל פושעי ישראל: ימצותן להיותם עליו כ"ב

כף החיים

(ד) **ש"ה** גדול שבר מצות תפילין. כתב המרדכי בלק"ט יש להחמיר להדיר אחר תפילין נאים שנאמר זה אלי ואנויך דהיינו שכתבם לנדר אומן בכתב נאה ודיו נאה וקולמוס נאה וקלפים נאים עכ"ל. והביאו דרכי משה אות א'. וז"ל כף החיים שם אות כ"ג. וזה דסופר של התפילין ויכיר יראה לאלהים וכן מרע וחרד אל דבר כי כדי שיעלו גרלן לפני ה' וכנסו משלות טובות לראי ספרא דיוקנא. ומכ רב טוב כשודע לעשות טובים למלאכה שמים. וקדוש הוא לאלהיו ומלחא כדא דבר הלמד ממ"ש בבי' החסידים סי' רמ"ט כי ע"ש. וראה בעיניך מ"ש בסי' ועד לחכמים מעי יוד אות מ"ה ודכ"א: ענין נורה וכו' דה"ל כעולם היה מתקיים ע"י התפילין שבה נותב כרב יוסף ויטאל ז"ל חזי מרחמי' זל"ה בקדושה ובטהרה ובכוונה גדולה יע"ש עכ"ל. ועיין מ"ש בזה בסה"ק קול יעקב על סי' ל"ב סעי' י':

(ה) **ש"ה** וכל מי שאינו מניחם הוא בכלל פושעי ישראל בגופן. כתבו החו" וברא"ש והר"ן ובמרדכי בשם ר"ח דוקא הנמנע מלהניח בבבלי שהמנהג בזויה עליו אלל אם יראה להניח תפילין משום דבעי גוף נקי והוא יראה שמה לא יזכר בקדושה ובטהרה לא. ופי' הרא"ש שם אע"ג דעצירה היא דבא יוכל ליזכר בכעת ק"ש ותפלה מ"מ לא יוקרי בהכי פושעי ישראל בגופן עכ"ל. והבי"ד מרן ז"ל צבי וכתב אלל מתוך דברי הטור נראה שאינו מפרש כפ"ת. אלל כל מי שאין מניחם מאחז טעם שיהיה הוא בכלל פושעי ישראל בגופן. וכתב וכן נראה מנדרבי רבינו ירוחם וכן נראה ג"כ דעת הרא"ש ויע"ש צבי. ונראה שכן דעתו ז"ל לפסוק בש"י מדבצב סתמא דכל מי שאינו מניחם מאחז טעם שיהיה הוא בכלל פושעי ישראל בגופן. אה"כ ראיתי שבי' הפרמ"ג בא"ח אות א'. ודע"ן וי"ן פירשו דברי הש"ע כמ"ש צבי דאפילו כזה אין מניחם מאחז טעם שיהיה הוא בכלל פושעי ישראל בגופן יע"ש. ועיין מ"ש בה"ח על דברי מרן ז"ל צבי ומ"ש עליו בהכריזי אות א':

(ו) **ש"ה** וכל מי שאינו מניחם וכו' וכתב בסי' קרבן מנחה סי' דש"ס מי שאינו מניח תפילין נופל עליו רעם לפיוד לא וברק מלמעלה רח"ל. רי"ה הוא צי, ואח"כ:

(א) **סעי'** ה' גדול שבר מצות תפילין. צטור סייס שכל המניחם מאריך ימים שג"מ הדני עליהם יחיו וכו' מפ' הכתוב סוף דף מ"ד ע"א ופי' רש"י ז"ל אהם שושאים עליהם שם כי בתפילין יחיו והטעם כתב ה"פ לנב ז"ל בשם סי' ח"ה תחלת דף ח"י ע"א יען עיקר חיות האדם הוא בלב דמנוח כמ"ש ז"ל ולכן מ"י שמינה תפילין במקום חיותו ומקדש ומנו וכלו כהי הוא מאריך ימים. ועיין מ"ש הוא ז"ל בשם החיטויים תיקון כ"א ומ"ש הרא"י ז"ל בשער הכו' דרוש צי' דתפילין ד"ה ובענין הוא וכו' שנתן טעם בסוד יע"ש. ועוד עיין הטעם בסה"ק חפץ בחיים בדרוש תפילין יע"ש:

עוד כתב הטור ואמר רבא כל המניח תפילין ומתעטף בלילות וקורא ק"ש ומתפלל מוצתה לו שוהא בן עוב"ד. ואמר אב"י מערב אני צו שאין אש של גהינם שולט בו. רב פפא אמר מערב רבא כמ"ש צ"י. וכל הלכות תפילין הנמנעים בשם גאון הכו' הביא הרא"ש ז"ל בסוף הלק"ט כל הלכות תפילין יע"ש. וכתב הפרישה ז"ל דרבא צא להוסיף ואמר לא מציעא: יואריך ימים צבורי' אלל שמוצתה לו. שיהיה ג"כ בן העוב"ד והוא עיקר האריכות ימים והחיים. וזה אב"י ומוסיף ואומר שלא די שיהיה בן העוב"ד אלל אפילו אין הגהינם שולט בו כלל לפי שלא יגיע לו שום חטא ע"ד בכתב בלילות סי' כ"ד חובב מלאך כי וכו' ויחללם מן החטא. וזה רב פפא ומוסיף שאפילו עבירות שעשה כבר נמחלו לו אם מניח תפילין עכ"ל. ועיין חס"ל אות א'. וכל זה אם נזכר בדם שלא לזלזל בדם לשוח שיחת חולין או כבלים. ומכ"ש שלא לעשות דבר מלאכה קש"ל דף י"ב ע"ד. והביאו כף החיים להכריע סי' יויד אות א':

(ב) **ש"ה** גדול שבר מצות תפילין. אמרו בזוה"ק פי' פנחס צרי"מ דרכ"ה ע"כ שהוא שקולה כנגד כל המצוות יע"ש. וכו' בלבוש. ובבי"ד ה"פ לנב ז"ל ח"א אות א' וח"כ אות א':

(ג) **אמר** רח"ל תפילין של ראש מכפר על טיטוס רמות ושל יד מכפר על ש"ד. כף החיים שם. וכו' כרב יפה לנב ז"ל אות א' יע"ש:

באר הגולה

א חולין ק"י.
ב השנה ראש
כלל ד' ס"י ח'
ג נכנסת ו' ד צ"י
ד פירות הירושלמי
ה שביעית בלתי
למה שכתב בס'
הר"מ

ה' מי הם החייבין בתפילין והפטורים. ובו י"ג סעיפים:

א אחרונה מעיים פטור מתפילין: הכה אפילו אין לו לער אבל שחר חולה אם מלטהר בחוליו ואין דעתו מיושב עליו פטור וא"ל חייב (מרדכי א"ח ומיימוני פ"ד): ב במו שבריו לו שאינו יכול להתפלל בלא הפחה מוטב שיעבור זמן התפלה במה שיתפלל בלא גוף נקי (ועיין לקמן סי' פ') ואם יראה לו שיוכל להעמיד עצמו בגוף נקי בשעת ק"ש יניח תפילין בין אהבה לק"ש ויברך: ג גנשים ועבדים פטורים מתפילין מפני שהוא מצות עשה שהזמן גרמא: הנה ואם הנשים רוצין להתמיר על עלמן מוחין בידם (כל זו): ד והבניה תפילין צריך לזוהר בהרחוק תאות אשה: הנה ואם אי אפשר לו

בלא

כף החיים

לקמן בס"י ק' אות א' ועוד עיין בס"י ג'ן סעי' ג' ובדברינו לשם בס"ד:

(ו) **שם** יניח תפילין בין אהבה לק"ש ויברך. עיין לקמן סי' ס"ז סעי' ז' בהגהה ובס"י ק' ויתבאר לשם בס"ד:

(ז) **סעי'** ג' נשים ועבדים פטורים מתפילין מפני שהיא מניע שהזמן גרמא. ואע"ג דק"ל כר"ע דאמר לילה זמן תפילין הוא מ"מ שבת ויו"ט לאו זמן תפילין והי"ל מ"ע שהזמן גרמא. הרא"ש בהלקיט בהלכות תפילין סי' כ"ט, צ"ח לבוש, ט"ז בח"א, ועי"ש בהרא"ש שכתב עוד טעמים אחרים:

(ח) **שם** נשים ועבדים פטורים מתפילין וכו'. וכן הוא לפי דברי הרא"י ז"ל, ועיין בהשג' בסוד ע"ה של"ד פ"א, שער הכוונות בדרכי התפילין דרוש כ"י. פשיטא שער התפילין פ"ז. ע"ה דף ל"א ע"ה הנד"מ:

(ט) **שם** הגבה. ואם הנשים רוצין להתמיר על עלמן מוחין בידם, וכן הסכים בהרמ"ה אות א' יע"ש ועיין להרב צ"ח ח"ל צ"ח צ"ח סי' קפ"ב סק"ב שהביא משם הרמב"ם יצ"ע סדר תל"א צ"ח לא יכיר כלי גבר על אשה דמתרגם לא יכיר גלילי דלית דלית תפילין דהזנו תוקווי גבר על איתחא ע"ה דש"מ דלא לבד שהיא פטורה מליתות ותפילין אלא דגם עיגרת בלאה, והביאו פתח הדביר אות ז' יע"ש. ועוד עיין צ"ח שומר אמונים פ' כי תל"א צ"ח לא יכיר כלי גבר על אשה שכתב ח"ל כלי גבר צ"ח צ"ח ג"י זו תפילין שכן סוד עלמא דדבורה וכו' ואין ראיה ממכיל בת שאלו שהיתה מנחת תפילין ע"ה, והביאו יפה לז' ז"ל אות ז' ונחב דמ"ש ואין ראיה ממכיל בת שאלו וכו' אפס"ל דמכיל בת שאלו היתה אשה חכמה וידעה בעלמא שהיתה לה נשמה מעלמא דדבורה ולכן ולגמול בת שאלו לא יכיר לה וכו' ע"ה. ועיין שער הגלגולים הקדמה ט' שכתב שאשה שמגולגל בה נשמה זכר אי"ל לה להתעבר אש לא ע"י זכות גדול שהתעבר בה אלא נשמה אשה נקבה אחרת בסוד עיבור וכו' יע"ש ועיין מש"ל סי' טו"ב אות כ"י:

(י) **סעי'** ד'. המניח תפילין וכו'. הנהגה ואם אי"ל לו בלא בהרורים מוטב שלא להניחם. והוא שידוע לו בודאי שא"ל שלא יכרחר אבל מבספק לא ימנע ממלת תפילין, מ"א סק"ה, ר"ז אות ד':

(יא) **שם** מוטב שלא להניח עד יפנה מהשבת וינשך לז' ליראת שמים. ויסויה דעתו מכל דברי הבאי המפסידים

(א) **סעי'** ה' חולה מעיים פטור מתפילין. הנהגה אפילו אין לו לער ואפילו הולך בשוקים וברחובות פטור, ואסור להתמיר על עלמן רק בשעת ק"ש והפלה מותר אם יכול להעמיד עצמו בגוף נקי כנ"ל בסעי' ז'. מ"א סק"ה. סו"ב אות ז'. ר"ז אות א'. פרמ"ג א"ח א"י א"י סידור צ"ע צדיני מי הם החייבים בתפילין אות א'. קי"ל ש"ע סי' י"ד אות כ"ה. ח"ל בהשג' מ"ע סי' ס' משמע דאף שלא בשעת ק"ש ותפלה ראוי להניח בשם לו שעת הכושר ובשעת דחקו חולגין ואם נאנס ולא חלץ של יד לא עבד איסורא. א"ר אות א'. ועיין לקמן א"י ב':

(ב) **אדם** שזנב מנכוסים וערום מן המנכוסים ולמעלה לא יניח תפילין מפני בלבו ערום, ס"ח סי' תשע"ד והביאו כנה"ג בהג"ט סי' ל"ו, מ"א צ"ח הסיומן אות א'. א"ר אות א'. פרמ"ג א"ח אות א'. מהר"ש אות א'. שחילי זיתיה אות ז'. פתחי עולם אות א'. ואין בכלל זה מה שצ"ח כולל פתח. פרמ"ג שם. פתחי עולם שם: (ג) **אדם** שהוא שומע ואינו מדבר יניח תפילין, וכן המדבר ואינו שומע, ס"ח שם. והביאו כנה"ג שם, וכתב שמדבריו נראה בחרש שדברו חכמים שאינו שומע ואינו מדבר אינו מניח תפילין, וראיתי בקובצטנייה כמה מהם שהיו מניחים תפילין ולא מניחו בהם חכמים. ויראה דספר הסידים חיובא קאמר דבהכרח חייבים בתפילין אבל חרש שדברו בו חכמים פטור מן התפילין כיון שהוא פטור מכל המצוות ומיכא אם רוצה להניחן אין מוחין בידו עכ"ל, וכ"כ בשכנה"ג צ"ח הס"י אות ד' וכ"כ העו"ה. א"ר אות ח'. ש"ן דף מ' ע"ה, שחילי זתים אות ז':

(ד) **סומא** חייב בתפילין, פרמ"ג שם. פתחי עולם שם. ועיין מש"ל סי' טו"ב אות ז'. ומ"ש ב"י צ"ח הס"י ומאמר אות א':

(ה) **סעי'** ז' ואם יראה לו שיוכל להעמיד עצמו וכו' ואם אינו יכול להשמר שלא יפנה אלא כצדי שחילון תש"ר מ"מ יניח ג"כ תפלה של יד ובשעת דוחקו שלא יו"ל לחלל איסורא לא עבד, וחילון או ממשיך אכסיה, פנים חדשות בשם הרמ"ע מפא"ו סי' ס' והביאו כנה"ג בהג"ט. מ"א סק"ב. א"ר אות א'. מהר"ש סק"ב. סידור צ"ע צדיני מי הם החייבים בתפילין אות ז'. שחילי זתים אות ג'. פתחי עולם אות ג':

מי שידוע שהאיסטמוכא שלו מקולקלת ויודע בעלמו שיש אליו חולי מעיים או שלא יגלל מהכחשה, ילבש תפילין לק"ש ובברכותיה וח"י ברכות העמודה, ואחר שגמר יעמד ח"י יסירם תיכף, כף החיים סי' י"ד אות כ"ה, ועיין (ל"א)

באר הגולה
ה מיק כח
ודעת הרי"ף שם

באר הגולה
ה מיק כח
ודעת הרי"ף שם

באר הגולה
ה מיק כח
ודעת הרי"ף שם

בפ החיים

הבית כאשר יעוין בדבריו צו"ד סי שפ"ח, וזכר הסי
וב"י דעת הש"ך צו"ד סי שפ"ח סק"ל, וכ"כ שחילי זיתים
אות ט', וב"י מנדברי האר"י ז"ל בשער המלות פ' וחי
לחינו אסור אלא יוס א' בלכד. ומ"ש מנן ז"ל צו"ד
סי שפ"ח כע"י א' דביום שני מותר להניחם אחר הכן
החמה. לחומרא בעלמא כתב כן כדי לחוש לסדרת הרא"ש
וב"י שם מפני שאפשר וועיין ע"י אות ו' ומ"ל סק"כ
ומאמ"ר אות ב' שברגישו בקפישו זו) וממילא היבא דלא
אפשר כגון דרז"ל להחפלא עם הכזור ולא ימלא לו אס
יתעבד עד הכן החמה ור"ק להחפלא בתפילין כמ"ש בסי
כ"ה כע"י ד' ובדבריו לשם אות כ"י יוכל להניחם משהגיע
זמנם קודם הכן החמה, ואף אס חמלא לומר דדעת מנן
ז"ל לאסור קודם הכן החמה כרי לך דברי הפוסקים
שהביא הברכ"י סי ש"ז אות ג' דכתבו ה' דק"ל בדברי
המיוקל באלא אפי' פוסקים ואפילו יחיד נוד הכנים יעו"ש
וא"כ צידוד זכ דרמב"ם צד"ח לא אסר אלא יוס
ראשון בלכד כמ"ש בהלכת אכל פ"ד ה"ט, וכן פי' הב"י
דברי הרי"ף, והכנים לכורות כן כאשר יעו"ש בדבריו
ובפרט שנס דעת מנן ז"ל יל דלא החמיר אלא היבא
דאפשר בנכ"ה באלא להחפלא עם הכזור בלית ותפילין
וא"ל ו' אס יתעבד יס להקל:

ש אכל ציוס ראשון אסור להניח וכו', ואס שמע
שמועה קרובא דוגא ציוס קבורה דאסור להניח
תפילין, ט"ז צו"ד סי שפ"ח סק"ל. ש"ך שם, פרמ"ג
בנש"ז אות ג' א"ר אות ג', חכמת דרס כלל קס"ב אות
י"ה, ש"ך דף ל"ו ע"ג ודף קפ"ג ע"ג, זכ"ל חו"ד בכל
אכל אות ח', סיור צ"י: דיוני מו רס החייבים בתפילין
אות ט', חס"ל אות ג' שחילי זיתים אות ט', קולור ש"ע
סי רי"א אות ב', בן ארס חי ז"ל פ' חיי שרכ אות י"ב,
ולענין יוס שני של שמועה קרובה עיין מ"ש הש"ך שם
בשם שצט יחודר ח"ד סי שפ"ח, ועיין מ"ש צ"ח הקודם
דכ"כ לכאן:

ש אכל ציוס ראשון אסור להניח תפילין וכו' ואס
מנח ציוס אחד ונקצר ציוס אחר אסור להניח
תפילין ציוס הקבורה, א"ר אות ג', פרמ"ג שם וברכ"י
אות ב' צ"ח בסי ובצו"ד סי שפ"ח אות א' ובמהצ"ר אות
א' ודלא במהצ"ר צ"ח: וא"י אחרו נשך דף י"ב ויעו"ש
במהצ"ר בלוקר, וכן בדגמ"ר בגליון הש"ך הדרג"ל ע"כ
שפ"ח הביא דברי מהר"ט בסי' וכושי עליו יעו"ש, וכושי
פתי"ם ש"ב אות א' ובתב כנס בשו"ת זכרון ילחם סי ב'
כתב משם אביו בעל משנת חכמים שהשיג על מהר"ט
יעו"ש, וכ"כ ש"ך דף ל"ו ע"ג ודף קפ"ג ע"א יעו"ש,
זכ"ל שם, צ"ע שם אות ח', שפ"ח אות ד', כס"א אות
א', וכ"כ בהצ"ח בסי' קפ' החיים סי י"ד אות ל"ז בשם
כס"א ויד אבישלום סי ל"ב ודרך החיים להבאון רבי
יעקב מלוסר ז"ל אות ח', חס"ל שם, קולור ש"ע שם, ובתב
שם צפאת השלחן ח"ל דלא כמ"ש בספר חיי אדם שניחם
בלא ברכה ובכר הנהיגי שם בדבריו דהא איסורא איכא
ע"כ:

המפסידים גוף ונפש ויפנה לבו לקבל עליו טול מלכות
שמים ציראח ובקדושה, לבוש, שחילי זיתים א"י ז'
ש מוטב שלא להניחם, אכל עתיד ליתן את הדיון
על אשר כדעתי ליה למעבד לא עבד דמבעי
ליה לאיניש ליתובי דעתיא ולדחות הכרכורים רעים מלבו
בשתי ידיים, וזאת חורת האדם בכל עת וכל רגע וכ"ש
בשעה שמתחיל תפילין ומתפלל, ועל אחת כמה וכמה חורת
כפולת ומכופלת לדחות מעליו כל מיני מחשבות זרות
והכרכורים רעים לבד וערב קודש בחול וטמא בטמא שהרי
זכ דומה למערב זורא במלך המלך כי לא לרצון יהיה
אלא גם יתרח אף המלך מאד וחמתו תצטר צו ובחמלת
ה' על יאוריו שאינו דן אונס כרצון וקמי שמוא גלוא שאין
אדם שליט ברוח והכרכורים באים לו לאדם מדעתו ושלא
מדעתו ובכר אמרו רז"ל שהכרכורי עבירה אין אדם נוטל
מהם בכל יום ואין הקב"ה צ"ל בטרונתו עם צריחתו ולא
יענש אס יעמוד על המשמר ובכח יבצר אים לדחות מעליו
המחשבות והכרכורים ולהחליף אותם טוב ברע (ואינו מלאחי
חוטאת בחשוב ה"י מידות מעמקא דליבא חזור חזור) אכל
אס מוארין צרעתו מצלי ש"ס לב ידאג מן הפרענות כי
רבה היא אס לא ישוב בתשובה, חס"ל אות ב', ועיין מ"ש
בס"ה"ק קול יעקב דרוש עכ"ה פ' שופטים על פסוק לא
תטע לך אשכרה וכו' יעו"ש:

יג **ש** מוטב שלא להניחם, עיין בשבנה"ג אות ב'
שכתב דזו סברת חמורה הרבה דמפני הכרכור
תבטל מלות תפילין וכו', ומהירושלמי שהביא לראיה דמפרש
גוף נקי ממחשבת רעה אין ראה דאפשר לפרש דמיוני
שלא להניחם כל היום כאלו שבע כנפים אכל לפסור
תמלות תפילין בשעת ק"ש מפני הכרכור לא עכ"ה, ובצ"ד
הש"ך דף מ' ע"ה, ובכר יפ"כ לזכר אות ג', ועי"ש צ"ח
לזכר שחמק על צ"ע שדבריו מו רס החייבים בתפילין אות
ה' הביא דברי מנן ומור"ם ז"ל ולא הביא סברת החולקים
שהיא סברת השבנה"ג יעו"ש ולא ידעתי מה יס תמיכה
צ"ח דהיא הנותנת דנשבל שסברת זו חולקת על סברת
מנן ומור"ם ז"ל לא הביאה, ולענין דוגא כזר כתב מנן
ז"ל צ"י בלוקר לבוסם בדברים ולמשוך לבס ליראת שמים
כדי שיבחו לבס מדגרי הצ"ח המיוקים לגוף ולנפש ויפטו
בכס לקבל עליהם טול מלכות שמים עכ"ה, ועיין מש"ל
אות י"א וזאת י"ב:

יד **ס** אכל ציוס ראשון אסור להניח תפילין
מכאן ואילך ציוס וכו', משמע דביום שני
חייב מיד משהגיע זמן הנחת תפילין וא"ל להמתין עד הכן
החמה, וב"י צ"י דהאר שהביא דברי הרא"ש והר"ן
דס"ל להריך להמתין מלהניח תפילין ציוס שני עד הכן
החמה, כתב מנן ז"ל ח"ל אלא שמדברי הרי"ף נראה דלא
מיתער ציוס שני כלל ואף הרמב"ם כתב כן עכ"ל,
ומשמע דדעתו לפסוק כן כי בן דרכו בדברי הרי"ף והרמב"ם
והרא"ש הולך אחר הכוונת, וב"י מדותיו מנן ז"ל
קועיית הר"ן על הריב"ן ז"ל כאשר יעו"ש צ"י, וכן דעת

ואילך חייב אפי' באו פנים חדשות: ויבתשעה באב חייבין בתפילין. (ועיל סי' תקנ"ה) זיחתן ושושבינו (פי' רשיו השמחים עמו) וכל בני חופה פטורים משום דשכיח שכרות וקלות ראש: ה' הכותבי תפילין ומוזות הם ותגריהם ותגרי תגריהם וכל העוסקים במלאכת שמים פטורים ממהנחת תפילין כל היום וזאת בשעת ק"ש ותפלה: הגם ואם היו לריכוס לעשות מלאכתן בשעת ק"ש ותפלה אז פטורין מק"ש ותפלה ותפילין דכל העוסק במלאכה פטור ממלאכה אחרת אם לרין לטרוח אחר האחרת אבל אם יכול לעשות שתיכן באחת בלא טורח יעשה שתיכן (בגמ' אשרי בשם א"ר ור"ן פ' הישן):

מצטער

קף החיים

יע"ה נתפשט המנהג כהוראת רבינו הרש"ש ז"ל ודלא כמ"ש החיד"א ז"ל דשם ואל תעשה עדיף:

(כב) **שם** מכתן ואילך חייב אפי' בלא פנים חדשות, משמע אפי' לכתחלה יכול להניחם בפנים חדשות, וכ"מ צנור ובר"ק וברמב"ם הלכות אכל פ"ט כ"ד ובשער המלכות פ' ויחי דלנו אסור אלא יום א' בלבד אבל ציוס שני חייב ואין חילוק בין אם בלא פנים חדשות או לא, וכמ"ל כתב בסק"ה דאם בלא פנים חדשות אינו מניח לכתחלה עד שילכו אלה שאם הניח אינו חולץ יעו"ש וגר"ה דבשעת ק"ש ותפלה אין לבטל בשביל זה מלהניח תפילין אבל בשאר היום יש להחמיר כהמ"א, וכמ"ל אחר י"ד יעו"ש:

(כג) **סעי'** ו', בתשעה בלא חייב בתפילין, עיין מ"ב בברכ"י בס"י תקנ"ה: אות א' ושע"ת שם אות ב' ומ"ש אכן בעניותין בס"ד לעיל סי' ל"א אות ב' וכ"י ח"י אות ט"ז ובזה בס"י אות כ"א:

(כד) **סעי'** ז', חסן ושושבינו וכל בני החופה פטורין וכו' כתוב בתשרי הרמ"א סי' קל"ב דהאידיגא

שחייבין בק"ש ותפלה (במ"ש סי' ע"ה) חייבין גם בתפילין דהו"ל כאלו מעיד עדות שקר בעלמו עכ"ל יעו"ש, ובב"א מ"א סק"ה, עי"ז אות ב', ועיין ב"ה"ג בהגב"י שהאריך בזה יעו"ש, וכתב העו"ת אות ה' וכן נתפשט 'להנהיג' צו"כ ב'הרות אלו דהתן וכל בני החופה קורין ומתפללין, וכ"כ בברכ"י אות ה' דעתה בנחומנו המנהג, פשוט שהתתן ואבצחריה מניחין בחופה מיום הראשון עד יום השביעי ובדברי מור"ם בתשרי עכ"ל, וכ"כ סידור צ"ע צריני מ"ה הם החייבים בתפילין אות ט"ו אלא שכתב לרין שיהיו שלא יבא ע"ש שכרות וקלות ראש בשעה שמתפללין עליהם עכ"ה, ועכ"ז מוכיח לרין שחרית לצי"כ להתפלל עם הצבור בטלות ותפילין בשאר העם והע"ב:

(כה) **סעי'** ה', בוחצי תפילין ומוזות הם ותגריהם וכו' דוקא אם הם לוקחים כדי להמליאם למכור למי שצריך להם אבל אם עושה כדי להשתכר לא מיקרי עיסק במלוה, מ"א סק"ה, ד"ז אות ז', והיינו אם עושה דוקא כדי להשתכר אבל אם מתכוין הוא להמליאם לעי"ז שמתכוין צ"כ אשכח עיסק במלוה מיקרי, פרמ"ג א"א אות ח', שחילי זיתים אות ט"ו, פתחי עולם אות יו"ד:

(כו) **שם** בהגכה, ואם היו לריכוס לעשות מלאכתן בשעת ק"ש ותפילה אז פטורין וכו' ודע דכל זה הוא דוקא לדעת מור"ם ז"ל שהקשה על מרן ז"ל דבמ"א ח"ב וי"א לחלק כמ"ש כ"ז בהגכה ובמ"א מ"א סק"ט וא"א ומח"ש, וכ"כ מאמ"ר אות ט', אבל לדעת מרן ז"ל:

עכ"ל, וכ"כ בן איש חי ז"ל שם, ודלא כמאמ"ר אות ב' שכתוב בסדרת מהר"ש"ן כאשר יעו"ש, ואם נקצר בלילה אסור להניח תפילין ציוס שלאחריו קולור ש"ע שם: (ז) **שם** אבל ציוס ראשון אסור להניח תפילין וכו', ואם טעה והניחן חולץ אפילו באצילות דרצון, כ"י מוכח בגמ' ובדברי הפוסקים, מהר"ק"ש ז"ל בס' ערך לחם צ"ד סי' שפ"ה, פתח"ד א"י ג', יפה לנג אות ד': (ח) **מ'** שמת לו מת צרגל דמתהיל למנות אחר הרגל, נסתפק בהנה"ג צ"ד סי' שפ"ה או אסור בתפילין יום ראשון, וכתב דנסתברא דאסור יעו"ש, אמו"ם בברכ"י חלק עליו וכתב דמותר להניח יעו"ש בזה בס"י אות ג' וביו"ד שם אות ב', וכ"כ הרב צ"ח לעם יסודות צ"ד סי' שפ"ה ובב"א המהצ"ר אות ב', וכ"כ ח"י אות ג', וכ"כ בס"ן שם, ז"ל שם צ"ע שם ח"י י"א חס"ל שם, (וכתב דאפילו בא"י וכ"ש בחו"ל), קולור הש"ע שם, בן א"ח שם: (ט) **ביום** שמועס רחוקה כיון דלא נתחייב באצילות אלא שעה אחת מותר בתפילין, כנה"ג, סידור צ"ע שם אות יו"ד:

(ד) **אם** שמע שמועס רחוקה וז"ל לבוש תפילין, כתוב ביו"ד סי' ת"ב סעי' ב' דא"ל לחולץ, וכתב בס"ן דקפ"ג ע"ג כ"ד כשאפשר לו ליתובי דעתיה שלא יסוף דעתו מהם אבל אם א"ל לו ובפרט בשעת הכני וההספד לרין לחלוץ עכ"ל, ובב"א חס"ל שם:

(כא) **שם** מכתן ואילך חייב וכו' יש שכתבו משם האר"י ז"ל דהאכל לא יניח תפילין דר"ת עיין בסו"ב אות ג' ובש"ן דף ל"ז ע"ה, אמנם הרש"ש ז"ל בס' נה"ש דף י"ט ע"ב הנד"מ כתב דהרב האר"י ז"ל לא כתב בן חייב להניח האכל שניהם דרש"י ור"ת יעו"ש שנתן טעם בסו"ה, וכ"כ בברכ"י אות ד', על הרש"ש ז"ל שניהם תפילין דר"ת ציוס אצלו יעו"ש, והגם בדיו"ד סי' שפ"ה אות ג' כתב בברכ"י ז"ל דשם ואל תעשה עדיף כתב סידור צ"ע שם אות י"ב דמאחר דהשתא אינן צד דן נהיגי להניח דרש"י ודר"ת ציוס חיוצ מדו"ה משוב ספק כמ"ב החיד"א, בספריו, ואיכא נמי גנן עדות נאמנה של הרש"ש ז"ל דלא נמלא בכתבי מהר"ח ז"ל האמתים שלא להניחם ולדעתו יש להניחם ועצור איכו עובדא להניחם ציוס אצלו הכי נקטין עכ"ל, וכ"כ חס"ל אות ג' דפס עי"ק ירושלים חוב"ב נתפשט המנהג אלא בהא"ח בסוד ב' ע"פ דברי רבינו האר"י ז"ל להניח שניהם בדברי מהר"ש"ש ז"ל וגם בט"ז בתפלת שחרית מניחים שתיכן בקבל חסידים במדרש בית אל ובכ"ז עכ"ל, ועיין מש"ל סי' ח"י אות ט"א, וכתב בן א"ח ז"ל פ' חיי שרה אות י"ב דגם בעיר בגדא"ד

באר הגולה
ורא"ש פ"ד דעניני
ו סוכה כ"ה,
ח"ס כ"ה, פ' כ"י
ימותם בשם כ"י
נפס והנ"ל בשם
א"ר וכו' יונה.

באר הגולה
י' הרמב"ם בפד
מסכת כ' הכ"ר
מנחם ל' מנחם
לפי ר' יונה כ"ב
דברט"ם בשו"ת
כנא ומנח"ם ק"א
ג' כס"י שס'

ט ימצטרע ומי שאין דעתו מיושבת עליו ונכונה פטור כמפני שאסור להסיר דעתו מהם: י' דהקורא בתורה פטור מהנחת תפילין כל היום וזאת בשעת ק"ש ותפילה: יא ס"א יחלון תפילין בפני רבו נאלא יפנה לצד אחר מפני אימתו ויחלון שלא בפניו: יב סתיה צריך לתפילין ומוזהא ואין ידו משגת לכנות שניהם תפילין קודמים: יג עמורה ומצורע אסורים להניח תפילין:

כף החיים

תפילין

אסור:

כחז מ"א ס"ק י"ג ח"ל חבל העוסק בגמרא אפשר דלא מופטר ע"י ע"ל. וזה דכחז דרך אפשר מפני דבש"ט לחלק ולא דהקורא בתורה פטור והעוסק בתלמוד חייב, והטור הקשה עליו. וב"י תירץ חלל שכתב דאין דברי צ"ל העיטור נראין. לזה כתב מ"א דרך אפשר, מיהו מהר"ם פאפיר"ש ז"ל צ"ל דאין דברים נדקו ונקרא אור השר ד"י ע"י סעי' י"א כחז ח"ל צעק כחז חייב להניח תפילין ומנודה לשמים אם אינו מניח ואין היסח הדעת כלל צלומדו ויניה של ר"ח שהם מוסגלים לשכל ע"ל. ולפי' צריך לחלק כמו שחלק בע"ה. וכ"כ יפה ל"ב ז"ל אות י"ד יעו"ש. אמנם דעת מרן ז"ל נראה דאף בעוסק בתלמוד פטור דכחז דעת דברי צ"ל העיטור נראין. וכ"כ מט"י אות א'. דרכ"י אות ז'. ר"ז אות ט'. ועיין מש"ל סי' ל"ז אות ח' וסי' כ"ב אות פ"ט:

(ג) **סעי'** י"א. לא יחלון תפילין לפני רבו וכו'. צטור הביא דאם חלץ רבו תחלה מותר לחלון, מיהו מסתמיות דברי מרן ז"ל משמע דאפילו חלץ רבו תחלה אסור לחלון לפניו. וכ"כ ב"י. וכ"כ מ"א ס"ק י"ד. מטעם יחודה אות ב'. דרכ"י אות ה'. מהמ"ר אות י"א, ועיין מש"ל סי' כ"ב אות ז"ג:

(ד) **סעי'** י"ג. כיצד צריך לתפילין ומנחה ואין ידו משגת וכו'. תפילין קודמין, שהם חובת הבגד, צ"י בשם הרא"ש. מ"א ס"ק ט"ו מיהו צ"ל דידון שאין מניחין רק בשעת ק"ש ותפילה אם אפשר בשאלה מנחה קודמת דאי אפשר בשאלה. מ"א שם, מט"י אות ג'. סו"ב אות ד'. ר"ז אות י"א. ח"א כלל י"ד אות כ"ט, שתילי זיתים אות כ"ב, ופשיטא שקודמת מלקטת לזית שאינו חלל חובת טלית, ח"א שם:

(ה) **סעי'** י"ה. מנודה ומנודה אסורים להניח תפילין, עיין בדברי חמורזה על הלק"ט מכלכות תפילין אות ק"ח. שהקשה על מרן ז"ל שהרי צטור י"ד סי' ב"ד הביא פלוגתא דזה וכתב דר"ב אלפס פסק לקולא וכן בסכים ח"א הרא"ש ז"ל וכתב שם מרן ז"ל צ"י דב"י מדברי הרמב"ם ז"ל פ"ז מהלכות ת"ת משמע דדעתו לפסוק כן וכן שם בש"ע לא מנה זה בליסורי המנודה וז"ל דבריו סותרים ז"ל דבש"ע י"ד מתיר וז"ל אסור יעו"ש וכן בשכנ"ג כ"ן אות י"ג הקשא קושא זו על מרן ז"ל יעו"ש. וכן הקשה עו"ת אות ט"ו, מט"י אות ד'. ועיין ע"ש מהמ"ר אות ו'. וכתב שם הר"ב דברי חמורזה דכחז בתלמוד נראה מדברי הרמב"ם פ"י מהלכות טומאה לרעת דמותר בהן ע"ל. א"כ משמע דדעתו להתיר מנודה ומנודה בהנחת תפילין. וכ"כ הש"ך שם אות י"ב דהשכמת רוב הפו' המנודה מותר בתפילין והביאו שגנ"ג בזהו הכו' וכתב דה"ס המנודה דתרוויכיו בזהו כדדי נשאלו צ"כ ואי נקטין לקולא צמורה נקטין ג"כ צמורה ע"ה. וכ"כ א"ר אות ו'. שתילי זיתים אות כ"ה, ועיין פרי"ג בשם"י סוף

ז"ל חייבים וזה דלא כתב מור"ם ז"ל זה בשם וי"א כך דרכו בהרכב מקומות שאינו כו"ב וי"א אע"פ שהוא חולק. כמ"ס מ"א סי' ל"ג סק"ה. ומחז"ש ומחמ"ר בזה הכ"י אות ט'. ועיין בסה"ק קול ועקב סי' ל"ג אות י"ד מ"ס טעם לזה. ועיין דרכ"י אות ז' מה שהירץ על דעת מרן ז"ל יעו"ש:

(ז) **שם** בהגכה. דכל העוסק במנחה פטור ממנחה אחרת וכו'. וכל זה מיידי שכתב התחיל לכתוב קודם שהגיע זמן ק"ש אבל משכניע זמן ק"ש אסור להתחיל לכתוב כמ"ס סי' ע"ב סעי' ב'. מ"א סק"ה, ר"ז אות ז'. שתילי זיתים אות ט"ז, ואם התחילו קודם לכן או אפילו התחילו בליסור אין צריך להפסיק לקריאה שעת. ר"ז שם. וכל זה לסדרת מור"ם ז"ל אבל לדעת מרן ז"ל חייב להפסיק כמו שכתב בזהו הקודם:

(ח) **שם** בהגכה. אם צריך לטרוח אחר האחרת וכו' מנודה דמור"ם ז"ל נמשך אחר דעת כר"ן והג"א דס"ל דאע"פ שאפשר לו לקיים שחיבה אינו חייב לטרוח בזהו ודלא כהת"י והרא"ש שכתבו דדוקא בשהוא בענין שאם יניחו תפילין או יקראו ק"ש או יקיימו אחת משאר המלות תצטל המנחה שהם עוסקים בה כגון שאדם אחד רוצה לפרוש בים או בשיורא עכשו ורוצה לקנות תפילין או תלית ואי אפשר לו להמחין עד שסופר לו כל התגר יקיים המנחה בזהו לידו וכו' כמ"ס צ"י ח"א כל שצריך לטרוח אחר האחרת פטור ואע"פ שאפשר לו לקיים שחיבה, וכן נרשם כאן בהגכה ש"ע הג"א בשם ח"ו ור"ן פ' הישן דמשמע דפסק כוותיבחו. כ"כ מהמ"ר אות י"ה. ומ"ס הלבוש עיין מ"ס עליו דרכ"י סוף אות ז'. ולדעת מרן ז"ל בכל גוונא כותבי תפילין וכו' חייבין בשעת ק"ש ותפילה להניח תפילין. כ"מ מסתמיות דבריו ז"ל וממש"ל אות כ"ז:

(ט) **סעי'** ט' מנודה וכו' אפילו מפני הלינה. מ"א ס"ק י"א. סו"ב אות א'. ר"ז אות ח'. סידור צ"ע אות ו'. שתילי זיתים אות י"ח. ומיהו צ"ל להשתדל לחסם גופו לאו צ"ל למקום חס כדי שלא להבטל מנחלה גדולה כזו:

(י) **שם** ומי שאין דעתו מיושבת עליו וכו'. כתב צ"י בשם כ"י מנחה אע"ג דבשאר מלות דאמרינן דמנעטע איבעי ליה ליתוביב דעתיה. הכא שאני משום הסח הדעת ע"ל. משמע מזה דאפילו אם אפשר לו ליתוביב דעתיה פטור אבל בצי"ח כתב דאם אפשר לו ליתוביב דעתיה חייב. וכ"כ כמ"ס ס"ק י"ב. ר"ז אות ח'. שתילי זיתים אות ד'. ועיין פרמ"ג ח"א א"ר י"א וז"ל:

(יא) **שם** פטור וכו' אבל אינו אסור, פרמ"ג שם אות י"ב. פתחי עולם אות י"ג. ועיין פתח הדבור אות ד' מ"ס בזה:

(יב) **סעי'** י' הקורא בתורה פטור מהנחת תפילין וכו'.

דם מי הם הכשרים לכתוב תפילין ולקנות מהם. וכו' סעיפים :

א. אתפילין שכתבן עבד או אשה או קטן יאפילו הגיע לחנוך יאו כותי או מומר לעבודת אלילים או מוסר לאנשים פסולים משום ידכתיב וקשרתם כל שאינו בקשירה או אינו מאמין בה אינו בכתיבה: ב. הכל שפסול לכתובן פסול בכל תיקון עשייתו: ג. יגר שחזר לדתו מחמת יראה כשר לכתוב תפילין: ד. ותפילין שכתבם אפיקורוס (פי' מילני) ישרפו חייבי יננו: ה. ינמצאו ביד אפיקורוס ואין ידוע מי כתבן יננו: ו. ינמצאו ביד איי ואין ידוע מי כתבם כשרים: ז. יאין לוקחין תפילין ומזוזות וספרים מן הכותים יותר מכדי דמיהן הרבה כדי שלא להרעיל לנגבן ולגזול: ח. יאין נקחין אלא מן המונחה שבקי בחסידות ויתרות: ט. מלקח ממי שאינו מונחה צריך לבדוק לקח ממנו מזה קציצות בודק מהם שלשה קציצות שתיים של ראש ואחת של יד או שתיים של יד ואחד של ראש אם מצאן כשרים הוחזק זה האיש והרי כולם כשרים ואין השאר צריך בדיקה ואם לקחן צבתים צבתים חוקתם מאנשים הרבה הם לקוחים לפיכך בודק בכל צבת ב' של ראש ואחד של יד או ב' של יד וא' של ראש יהמכר תפילין ואמר שהיו של אדם יגדול נאמן ואינם צריכים בדיקה: י. תפילין שהוחזקו בכשרות אינם צריכים בדיקה לעולם עושים אינו מניחן אלא לפרקים צריכים בדיקה פעמים בשבוע: הכה ואם אין לו מי שיוכל לבדוק ולחזור ולחושבן יניחם כך בלא בדיקה (צ"י בשם א"ח):

ס דין איך לנהוג בקדושת התפילין. וכו' ח' סעיפים:

א. אסור לתלות תפילין בין בבתים בין ברצועות אבל מותר לתלותן בכיסן: ב. ביבית שיש בו תפילין

כף החיים

סוף אות ד' שכתב דמניחן בלא צרכה. וכן הככים למעשה הכר שולחן גבוה אות כ"ד. וכ"כ החס"ל אות ד' והב"ד הכר יפה ללז ז"ל סוף אות ז'. וכן נראה טיקר משום כ"ל וכדי שלא לבטל ממלות תפילין. ופיין ביו"ד סי' של"ד סעי' י"ב איזו מנודה שבו אסור דדיני המנודה ודוק:

ב. שם אצל מותר לתלותן בכיסן. וכ"כ אסור לתלות תפילין בכיס. נמצא ברכות דף כ"ד סוף ע"א וחזושי הרשב"א. מ"א סק"א, סו"ב אות א'. א"ר אות א', פרמ"ג א"א אות א'. ער"ה אות א'. ר"ז אות ב'. פתח"ד אות א'. שחלי יתום אות ב'. ואפילו אם הכיית עומדת בלון קדוש ותולה בלח"ק אסור. ח"א כלל ל"א אות מ"ג. וכחזר דאפילו בלח"ק מחובר ציודות לבתל אסור יעו"ש. ובגממה א"ה אות ב' והב"ד פתחי עולם אות א'. וכחזר שם פתחי עולם בשם מ"ב דכפרי תלמוד וכדומה דומה לתפילין:

ג. מותר לכתוב פסוקים בנייר ולתלות בפתח בית הכנסת. כה"ג צה"ג"ש בשם מהר"ט ח"ב ח"ה סי' ג', מ"א סק"א. סו"ב אות א', א"ר אות א'. שחלי יתום אות ב'. אך מטעם אחר יש לאסור משום דאין כותבין מגילה לתמוך להתלמד בה כמ"ש ביו"ד סי' רפ"ג סעי' ב'. ואפילו בלח"ק דמוקל היינו משום עת לעשות לבי הפרו תורה כי ח"א לכל אחד לכתוב כל התורה משא"ך בפסוקים כמ"ל. וכן ה"ט ביו"ד סי' רפ"ג סק"א קורא תגר על הכותבים פסוקים על הכותל לסי טוב יעו"ש. אצל מ"מ מ"מ לחשף מהר"ט כמ"ל אם אינו כותב רק ג' חציות בשטח אחת דשרי משום איסור אין כותבין מגילה וכי כדאיתא ביו"ד שם סעי' ג'. וכ"כ מהר"ש סק"א והב"ד פתחי עולם אות א'. וכחזר עוד מהר"ש שם דאם כותב על כותל צה"ג דברים הכתובים בסיודי תפלה כגון י"ג מלות של רחמים או פסוק ויחי בנסעו הארון וכי לית לן צד דכמו שכתב לכתבן בסיודי תפלה משום עת לעשות דשמעי על דעת כה"ק כ"ה דשרי לכותבן על הכותל דמאי שנה כותל ומ"ש סיודי תפלה אידי

(ל"ב)

א. סעי' א'. אסור לתלות תפילין וכו'. אצל באקראי בעלמא שאחז תפילין בידו וכלעושת תלויות לית לן צד. אצל אם התפילין תלויות אסור. מ"א סק"א. ור"ל דדוקא אם אוחז הנתים בידו וכלעושת תלויות באקראי בעלמא שרי אצל אם אוחז בלעושת בידו ובכתיב תלויות תפילין באקראי בעלמא אסור. מ"ב כ"ט סק"א כחזר דאין בכלל זה מה שהתפילין של ראש תלוים בלח"ק ומחזיקים ביד בלעושת ונשימם על הראש כי זהו לורך הנחתן ואין צד בלח"ק ע"כ. ונראה דלא פליגי דהמ"א שאסר לאחז בלעושת ויכיו התפילין תלויות אפי' באקראי בעלמא הוא שלא בשעת הנחה אצל אם הוא בשעת הנחה מודה להט"ז דלכ"י צד בלח"ק. וכ"כ מהר"ש אות א'. וב"מ מדברי הפרמ"ג תש"ז אות א'. ר"ז אות א'. שכן במאור אות א'. אמנ"ה כרז מטב ייבדע אות ב' כחזר דלפי דעתו ראויה לתפוס בקלח"ק ולכיות בלעושת תלון כיון שאפשר בכ"י. וכחזר שכן ראה מן המדקדקים שכתבים צד. וכחזר שכן משמע מדברי המ"א דאסר לתלות התפילין תפילין באקראי וקאי תפילין אפילו אשעת הלגישה אלא דוקא בלעושת תלויות מותר כיון דהוי לורך בהנחה יעו"ש. וכ"כ החס"ל אות א' דאפילו בשעת הנחה יש להחמיר שלא לאחז בקשר והבית יביח תלוי עד שמוניחו בראשו אלא יקח בידו הקשר עם הבית בדוקים ויניח הבית במקומו ואח"כ הקשר במקומו ע"כ. וכ"כ שחלי יתום אות א' דאפילו בשעת הנחה יש להחמיר כיון שאפשר לאחז בידו, ובט"ז מיידי בדא"א ע"כ, ע"כ לכתחלה יש לחזר ולעשות כמ"ש המ"א והחס"ל והש"ס. ואם ח"א לו לעשות זה נקלם יש לסמוך אפי' דמתי

אירי ואירי מגילה כן, וכן המנהג עכ"ל. ועיין מ"ש בזה בית הלל על יו"ד שם ופתי"ת אות ז' יעו"ש.

(ד) סידורים הקבועים בלוחות שבהם שגלה של כסף אסור לתלות בהם ולא דמי לתפילין דמוחר לתלות בתימן דהתם הכים כלי צפ"ע משא"כ ב"ן שבלוחות ממוצרות לסידור והיו כהדור עלמא. מ"א שם סו"ב שם, א"ר שם, יד אהרן בבהבי"ט, ר"ז אות ב', שתלי זיתים שם:

(ה) כתב הכנסי"ג בבהבי"ט נזכרים להענות מני שופלן לו תפילין ובני משפטי שמואל ה"י י"ב חמ"א סמך למנהג עכ"ל. ובבב"ד מ"א בבני מ"ד סק"ה. יד אהרן בבהבי"ט, מחב"ר אות א', ר"ז ס' מ"ד אות ב'. שתלי זיתים שם אות ב'. וכן מני שופל ס"ת מידו כתב שם במשפטי שמואל דיתענה, ובבב"א הכנסי"ג צו"ר ס' רפ"ב ובבב"י שם בשו"ב אות א', מ"א בזה הכנ"ל, וכח שם המ"א חז"ל וי"ל דמיו"ר בלא נרתקו אכל בב"ת אפילו בנרתקו עכ"ל ור"ל דכא דלר"ך להענות בנפלו לו תפילין דוקא אם נפלו בלא נרתקו אכל אם נפלו התפילין בנרתקו א"ל להענות ובס"ת אפי' נפלו בנרתקו לר"ך להענות. וכ"כ ר"ז שם ושתלי זיתים שם ושכנסי"ג בבהבי"ט בבני תקס"ו אות ג' כתב בשם מהר"י ברונא מב"י וז"ל רבותי החמירו להלר"ך תענית אפי' אם נפלו לאחר שם הכים שלהם ובה"ג אני מייקל ליתן פרוטה ללדקק עד שנפלה קטלה ללר"ך אפי' אם הרלוועות נידו אכל ברלוועות ליכא קפידא עכ"ל. וב"כ א"ר בזה הכים אות ב' בשם הכנ"ל דהא נפלו בנרתקו, יתן פרוטה ללדקק וברלוועות אין קפידא אם נפלו לאחר יעו"ש. וב"כ בבהבי"ט בבני תקע"א סק"ה בשם הכנ"ל. מחב"ר בזה הכים אות ב'. מהר"ש בבני מ"ד סק"ה, חס"ל אות ב'. ופה לנב בבני מ"ד אות ב'. בן א"ש מי ז"ל פ' חיי שרה אות י"ה. ועיין להחיד"א בב' חיים שאל ח"א ס' י"ב שכח דאף מי שנפל מידו התפילין עלמא אם הוא שם כח וקשה עליו התענית וביש אם הוא לרצא מרבנן וממעט בזה"ח וכן לדקק לכפר עון נפילה התפילין ונדרה לדקק לכפר אפי' למחר כמש"ל וק"י לשונא או אנוס ועו"ש, וב"כ החס"ל שם. ופ"ל לנב שם. בן א"ש שם, וב"כ הרמ"ב בב' החיים ס' יו"ד אות ב' בשם אורחות יושר פרק ט"ו. מיהו אם נפל ס"ה מידו אין לסקל ח"ו ולר"ך שיתענה. חיים שאל שם. ובב"ד רב פועלים ז"ל ח"א ס' ל"ג:

(ו) המתענה מפני שנפלו לו התפילין מחננה בלאו ו"ס אעפ"י שלא קבלו מאהמול כמו בהענה חלוס ומחפ"ל עטנו כמו בהענה חלוס. שכנסי"ג שם אות ז' בשם הכנ"ל. א"ר אות ב'. בזה"ש שם. חס"ל שם. בן א"ש שם. וברמ"ב בב' ק"ה החיים ס' יו"ד אות ב' כתב דיתענה למחרתו ויקבל בהענה מבגרב מיהו אם נפלו לו תפילין בבב"א אל יתענה בבב"א אלא ימחין עד מור"ש. שכנסי"ג שם בשם הכנ"ל אות ב' א"ר שם. בזה"ש שם:

(ז) מי שנפלו לו תפילין לר"ך להענות או אם הם בחור הכים לר"ך ליתן פרוטה ללדקק לא כמו שאומרים בעולם עד שיפלו למעלה מעשרה פסחים דזכו משום צו"י תפילין ובכל עונא י"ס צו"י אפי' אם נפלו פתח מ"ש. וב"כ בן א"ש ז"ל פ' חיי שרה א"י י"ה.

מיהו כ"ל דאם נפלו פחות מעובד שלשה פסחים דא"ל להענות כיון דלמרינן במסכת שבת דף ל"ז ע"א ובבב"א דוכתי כל פחות משלשה כלבוד דמי, וכן אמרו במסכת שבת דף ב' ע"א כיון ששלש ידו למעט משלשה ופי' רש"י ז"ל דכיו"ל כקרקע וכ"כ הכו' בנחוצות דף ל"א ע"ב ד"ה רב אשי וכו' דלמעט מג' כלבוד דמי, ובמנוחה אחרתא דמ"א יעו"ש וכן הוא בבב"א יעו"ש. וא"כ כיון שכל שחזר פחות משלשה כמנוחה על ארעא דמיא ליכא צו"י תפילין אם נפלו פחות מעובד שלשה פסחים, ומ"מ יש ליתן פרוטה ללדקק כמו בזה שאל בחור הכים:

(ח) הרואה שנפלו תפילין אין חייב להענות. חיים שאל ח"א ס' י"ב ובבב"א מחב"ר אות ג'. וכח שכן מוכח מדברי הרב משפטי שמואל ס' י"ב ומכרי' מבב"א שאל כחבו אלא מי שטפולין התפילין מהענה חס מכה הקדוש יעו"ש. ובב"ד שפ"ת אות א', פסח"ד אות ב' וד"ל במ"ש שם כאל"ף ח"א ס' י"א דא"ר הרואה לר"ך להענות ובבב"א זכ"ל ח"א אות ח' ופסח"ד שם. ועיין בבב"א צו"ר ס' רפ"ב בשו"ב אות ד' שכח דאפי' הרואה ס"ה שנפל אין חייב להענות מן סדן יעו"ש. וכן כתב בבב"א חיים שאל שם לדור אמת ס' ג' אות י"א יעו"ש:

(ט) סע"י ב' בית שיש צו תפילין אסור לשמש מפחו עד שיוצאים או יניחם בכלי חוץ כלי וכו' ואם פירש עליה על הכים של תפילין שמונה אעפ"י שאין כרוך מלמעט שרי מ"א סק"ב ומחסי"ס. סו"ב אות ב', א"ר אות ב', מ"ש אות ב', פרמ"ג א"א. אות ב', וב"כ בבב"א אות ב', בשם ככל"ז ס' י"א וספר אורחות חיים דף ז' פ"ג יעו"ש. מאמר סוף אות ג', ר"ז אות ד', שתלי זיתים אות ד':

(י) שם או שניחם בכלי חוץ כלי וכו' כתב מ"א סק"ב דאזון המניחים כיום התפילין ובעליה לחוך כיום גדול נס' ב"ס גדול ביקרי כליון ולר"ך עוד כלי על גביו עכ"ל. ובב"ד סו"ב וא"ר שם, מ"ש שם. ר"ז אות ג', שתלי זיתים אות ד'. מיהו מהר"ט"ן בבב"א ס' ק"א נסתפק בזה וכחב כשלא הכין הכים אלא לענין ואח"כ הניח תפילין אז מותר אכל אם מתחלה הכין הכים לעליה ותפילין אסור דמיקרי כליון יעו"ש. ובב"ד יד אהרן בבהבי"ט וא"ר אות ב', אמנם הרב כהס"ר מהר"י למח בנחוצותו לא"ח כ"י כתב בשם הרשב"א ז"ל הכים בגדול הנקרא קירא"ס המוכנה לשים בחוכם הסידור והעליה וביס נקרא תפילין אינ"ס כלי מיוחד לתפילין ממש אלא לשאר דברים הכי' ולכ"ס של תפילין ואולי שבוז סמכו רוב ישראל שאינם מכסים הקורא"ס והיא בבית השעש"ס עכ"ל ובבב"א בבב"א אות א' וכחב דזה סיפך מהמ"א דאסר ומכרי' ש"ס נסתפק עכ"ר. ועיין מאמר אות ג' וזכ"ל ח"א אות ח'. ע"כ לכהחילוק יש לחוש לדברי המ"א ובדע"ב יש לסקל. ועיין לקמן אות ע"ב:

(יא) וכתב עוד שם המ"א דאם כיום התפילין מחובר למעלה על כים כעליה, הכר כשני של הכים גדול לא מיקרי כליון עכ"ל. ובב"ד סו"ב שם, א"ר שם שתלי זיתים שם, ורש"י שפ"ק הכים גדול שיהיה התפילין למעט וכו' ככלי בחור כלי ושרי, לב"ש, יכ"כ פרמ"ג ב"א אות ב', ר"ז אות ג', פתחי עולם אות ב':

(יב) שם או שניחם בכלי חוץ כלי וכו' הניחם בחור עליהם והניח הפלטה בחור הכיניהם של ספרים
כ"ר

ואם שם שרי יעושים ועיין להרב לית בסלכות מוזח אור מיו. עי' לכתחלה ים להחמיר ולחוש לדברי המ"א ודעמיה וזדענד ים להקל אם המזח נצוה למעלה מיע' ומכוסה בכסוי אחד וגם שם שרי יכיס מכוסה. ואעפ"י כן ים להפיל בכסוהו בעת השמים שלא ייראו רגליו ופניו וראשו ובעת לקמן אור עויב:

שם (יד) או שיעושים בכלי חוץ כלי וכו'. וכ"כ אם ים בביה ספרים אפי' של גמרא אסור לשמש בו מפניו עד שיוצאם או שיעושים בכלי חוץ כלי כמ"ס בסי' ר"ט סעי' ו'. וכחכ הפדמי' בא"א בסי' זכ אור ב' חיל יראה לי ספרים המסורתיים ומסובבים מכל לך אפי' לריך כלי בחוץ כלי ואין הכריכה היא מנוף הספר כמו בשללה כסף דלא חוקק מוקרי עיניו. ועיין לעיל אור ד', ולי נראה דדוקא לענין חליה לא חשיבין להו ככלי בפני עצמו דכיון שסם מחוברת לספר היו כאלו חולה הספר בעצמו ויש ביחוד. אבל לענין כסוי שריך כלי בחוץ כלי חשיבין ככריכה לכלי א'. ויכסה עוד בכלי חוץ וכמו זכוכית דלא חשיבין לה כסוי וגבי ערוס כמ"ס ס"י ע"ה סעי' ה'. ולגבי כסוי כלי חוץ כלי חשיבין לה לכלי אחד כמ"ס מ"א סעי' ו' ובכאנו דבריו באור הקדמ'. וכ"כ החס"ל בסי' ר"ט אור ח' דספרים שיש להם כריכה חשיב כחד כסוי ולריך לכסוהם בכסוי אחד שאינו מיוחד להם עכ"ה. אח"כ ראויה בשריה אכל יוסף ס"י ב' שכתב דהכריכה לא חשיבא כסוי כלל ולריך כלי בחוץ כלי חוץ מן הכריכה יעושים, מיכו נראה דספרים הנדפסים ים להקל ולהשוה הכריכה לכסוי כלי אחד ולכסות עוד בכלי אחד שאינו כליון, כיון שיש מקילין בספרים הנדפסים כמ"ס באר סי':

ואו ספרי הלאוד לריך כלי בחוץ כלי. ס"י ר"ט סעי' ו'. א"ר אור ב'. וכחכ פדמי' בא"א אור ב' ר"ה סידורי הפלות בענין כלי בחוץ כלי ואפילו כחכ גמעי' יעושים. ועיין א"ר. שם שכתב על מ"ס הבי' בשם הח' והראב"ד על שאר ספרים דרי בכסוי בעלמא נראה לו דא"ל כלי בחוץ כלי וכחכ דכן מנואר בכל זו דר"ר יעושים יעין פחמי עולם ס"י ר"ט אור ב' שכתב בשם חוקי דרך וח"י דספרים נכתב אגביות משינא או שאר שאינם כתב אשיריה אינם קודם ואפשר דלא חמירו כולי האי לענין אסור השמים בשעת הדחק וימ"א אין למיך נם בזה כלכס למעשה אם אפשר עכ"ה. וכל דאם לא אפשר ים להפיל בכסוהו רגליו פניו וראשו כמ"ס לקמן אור עויב:

ואו ספרים הכורפסים לריכים דוקא כלי בחוץ כלי. שו"ת אכל יוסף ס"י ב' ובכאנו א"א ס"י ר"ט אור א' וכ"כ מ"ב בתשו' ס"י א"ט. וכ"כ פ"ז ביו"ד ס"י רע"א סקי' ובכ"ד א"ר אור ב'. וכ"כ הכ"א כלל קריח אור י"ד קיער שיע ס"י ק"ן אור ו'. מיכו מחשו' סם חיי שנדפסה בסוף הס' משמע דרי בפרס עליהם סדין בעלמא ומ"מ סיים ובחמיר חשיב יעושים ובכאנו א"א"י וא"א שם וכ"כ א"ר שם. וכ"כ א"ר בשם ח"י ס"י קפ"ז דיש להקל בזה בשעת הדחק וכ"כ פחמי עולם בסי' זכ אור ג' בשם סדיה דבשעת הדחק ים להקל בספרים הנדפסים, ועיין לעיל אור י"ד ובאלו שאח"כ:

שוב **שם** או שיעושים בכלי חוץ כלי וכו'. כחכ בסי' שנה חיים למסרש"ק ז"ל ס"י ק"ח דאם מכסוה כל נוסח

היו הוא ככלי בחוץ כלי ששרי הפלות אינו כליון. רי"א"ן בכ"ד בשלמי הנבזרים פי' מי שמחך כמסי' בנסיס"ט. מ"א סקי'. ס"ב אור ב'. מ"מ אור ב'. א"ר אור ב'. וכ"כ מחמיר אור ג' דאם החפילין נחויים בתיסם ואח"כ כורכים עליהם הפלות כמו שיש נוסעים שלעולם החפילין מונחים עם יסם בחוץ הפלות חסוב כלי בחוץ כלי יעושים. ובכ"ד זכ"ל היא אור ח'. ודלא כהח"ל אור ב' שכתב דלא חשיב הפלות אינו כליון יעושים. ועיין בהשכ"ך ח"ג ס"י כ"ז שכתב דלפניהם בחלון או בחוץ חייבם או על גבי דף נראה שאפי' בכלי א"ל יעושים, ובכאנו יד אהרן בתיב בנסיס"ט:

וג **שם** או שיעושים. בכלי חוץ כלי וכו'. ובענין מוזח כחכ המ"א סקי' דאם קבועה בפנים בחדר לריך ג"כ בכלי חוץ כלי ואם ים זכוכית על הסם די בפריסה סודר עליה, וכחכ ועיין ביו"ד ס"י רפ"ו סעי' ב'. שכתב שם סעי' דכסוי זכוכית לא מהני ויבאר המ"א דמונה סעי' דלא סגי בזכוכית עם כלי אחד דבכלי אחד פשיטא דאסור וסוף י"ל סחור יעושים. וכ"כ המ"א בסי' ר"ט סקי' י"ז בפשיטות דנכ המזח לריך לכסוהו בכלי חוץ כלי. וכ"כ ס"ב בזה בסי' אור ד' מ"מ אור ב'. א"ר אור ב' יד אהרן בנסיס"ט. זכ"ל בספרו חס"ל ח"א"ה ס"י ד'. וכחכ שביכ הרב דברי חפץ יעושים. חכמה. א"ר כלל קריח אור י"ד קיער שיע ס"י ק"ן אור ו'. חס"ל אור ב'. אמנם הרב מחמיר אור ב' כחכ על דברי המ"א ה"ז דאנו מוכרח ומפחמיו דברי מרן ז"ל שם ביו"ד משמע דמוזח בחדר שא"ס ואשם יסויים ומשמיים שם א"ל כסוי כלל יעושים וכחכ ש"מ מדברי האחרונים ובפרט אם המזח מונחה למעלה מעשרה טפחים כמו שהיה ברובא דרובא דיש להקל דכל למעלה מיו"ד חופס רשום לעצמו וכמ"ס ב"י שם בשם הפוסקים גבי שיר שם נם חזורים ומקום ענופה וכו' יעושים וכחכ שם בדברי סעי' י' לפרס דלא בעי כלי בחוץ כלי וסוף דלא מהני זכוכית משום דמחמירא וכתיב ולא יראה בך ערוס דבר וכו' ופגשם שלא כליהו כלי בחוץ כלי במזח מ"מ שהיו קבועה בכותל וסוף מקום קביעתה ומזחיה ולא בעי זכירות כ"כ. שהרי מ"מ עושה בקביעתה ומקיים מצוה כמו שהיו שם משא"כ בחפילין וסוף ופגשים ואף כיסוי בעלמא לא בעי' מנה דא"ל אלא לכבוד בעלמא עכ"ה מיכו סיים חיל מ"מ אין צידי להקל וכן ראויה נוסעים כשיים מוזח בחדר שא"ס ואשם יעושים משמיים בנד עליה מלבד בזכוכית עכ"ל. וכ"כ ר"ן אור ח' אחר שכתב דברי המ"א הסבך חיל ויש מי שאומר שמוזח כלי שנקבועה כולל בכותל ואין בכ אלא נקב בנד ד' שיסחוס אח סקבך בחיובם ענוה או דבר אחד שמבטלי שם וא"ל כלי בחוץ כלי לפי שהכותל חולק רשום לעצמי לכל מה שבחובו כשאין נקב פחות משם לבית. ואף אם המזח קבועה בשופרת מ"מ כיון שהיו מחוברת לכותל הרי היא בכותל. אבל סהימא זכוכית אינה מועלה שביון שהמזח נראה דרך כזכוכית אסור כמו שאסור ערוס בעשיה משום לא יראה בך ערוס דבר והשמים המעט הו' ג"כ נגא' ורומה לערוס ולריך סהימא נגזרה שאין המזח נראה מחוסה ויש לסמוך על דבריו להקל בדים וכו' עכ"ל יעושים. וכן רבי' בסי' זכ"ה דקד ח"ב בשריה א"ח ס"י לית העלה להסור אם המזח נצוה למעלה מיו"ד פפחיה ויש עליה עור שמכסה אותה

באר הגולה
ג עכ ד שט
ה ר' יונה שט
ו צ"י מהביל
דגמט כ"ה

תפילין אסור לשמש בו ממתנו עד שיוציאו או שיניחם בבלי תוך כלי והוא שאין השני מיוחד להם
שאם הוא מיוחד אפי' מאה חשובים כא': כגד ואם שניכם חזין מיוחדים להם או שפנימי אינו
מיוחד להם והחליטן מיוחד להם מותר (ועיל ס' ר"מ סעי' ו') (צ"י): ג גאפ' להניח בבלי תוך כלי
אסור להניחם תחת מרגלותיו וכן אסור להניחם תחת מראשותיו כנגד ראשו האפילו בבלי תוך כלי
ואפי' אין אשתו עמו אבל שלא כנגד ראשו אם אין אשתו עמו מותר ואם אשתו עמו צריך כלי
בתוך בלי: ד י אשתו עמו במטה ואינו רוצה לשמש מקרי אין אשתו
עמו

בף החיים

ל"ח פ' מי שמתו אוח קס"ג. צ"ח. א"ל ח' צ' שחילי
זחיס אוח ד' פחתי עולם אוח ד':
(בג) **סעי'** ג אפילו לטניח בבלי תוך כלי אסור להניחם
תחת מרגלותיו. מפני שנוהג בהם מנהג ציון.
צ"י לבוש. מפני אוח ס'. ואפילו אין אשתו עמו. ר"ז אוח
ו'. והוא פשוט:

(כד) **שם** אבל שלא כנגד ראשו אם אין אשתו עמו מותר.
פ"י אפילו בלא כלי תוך כלי. ע"ז סק"ג ועו"ה
אוח צ' ומ"א סק"ג ודחו דברי סב"ח שכח צריך כלי בתוך
כלי ועו"ה. וי"כ ס"ז אוח ד'. מפני שס'. ר"ז אוח
ו'. שחילי זחיס אוח ס':

(בה) **שם** ואם אשתו עמו צריך כלי בתוך כלי צ"י
כחב בשם רבינו יונה דכבר והכסת חשבו
כלי אחד אלא דמסת' סרמב"ס כחב דלרין לטניחם כלי בתוך
כלי קודם שניחם בין בר לבסת וכחב וכן כלכס, וכחב
המ"א סק"ד מדשינה הב"י לשון סרמב"ס ש"מ דש"ל דל"ל
אלא כלי אחד וכבר מיקרי כלי שני וכ"מ בחו' דכ"ד סוף
ד"ס והכתי ר"מ וי"כ סלגודע עכ"ל, וי"כ ר"ז שס'. שחילי
זחיס אוח ו'. אמנם המאמ"ר אוח ו' כתב דגם בש"ע כך
כונתו כמ"ס צ"י ואעפ"י ששינה קלח מלשון סרמב"ס וכחב
וכן נראה בסבין עו"ה דברי הש"ע ודלא כמ"א שלא פ"י
כן דברי הש"ע ואם ששים מרן ז"ל מלשון סרמב"ס שיונו
מפני שר"ס לחלוק בין אשתו עמו לאין אשתו עמו וקולר
וסמך על מה שנחבאר צ"י וכ"מ מסתבר דלא ס"ס מיקל
נגד סרמב"ס ז"ל מאחר דמשמע בזה"ל מדבריו דלדור
עכ"ד, וי"כ מסה יהודה אוח ס'. ועיין ערי"ב אוח ג';

(בז) **משמע** צגמרא דמדינא אסור להניחם מראשותיו
אלא שחזירו חכמים כדי לשומרם מהנגזים
והעכברים וא"כ אם משתמרים במקום אחר לא יניחם
במטה וכמ"ס ס' מ"ג סס"ז, ומיחו אם יש למעלה מראשותיו
מקום גבוה ג"ע או נמוך ג' מותר, מ"א סק"ד, ס"ז אוח
ג'. ר"ז אוח ו' ואוח ז', שחילי זחיס אוח ו' ויכוננו אם
אשתו עמו אבל אם אין אשתו עמו משמע שס' צגמרא
(ברכות דריג צ"ב) דלפילו בלא לשומרן מותר לטניחן
תחת מראשותיו ועו"ה. וי"כ פרמ"א בל"א אוח ד', ר"ז שס'.
פחתי עולם אוח ו':

(בו) **סעי'** ד'. אשתו עמו במטה ואינו רוצה לשמש מיקרי
אין אשתו עמו, וי"כ סלגודע, וי"כ ר"י דביד
בשלימי הגזורים צ"י מי שמתו, כנה"ג בנה"ג י"א בנה"ג
ודחה דברי ס"ז סק"ד שחזמיר יעו"ה, ועיין פרמ"א צמ"ז
אוח ד' מ"ש על דברי ס"ז הכ"ז יעו"ה, וי"כ שחילי זחיס
אוח ז', מיחו דר"ז אוח ח' כתב דנכון לחוש לדברי ס"ז
אף על פי שאין איסור בדבר מן הדין יעו"ה, וסב"א פחתי
עולם אוח ז', ועיין מפני אוח ו', שכחב דלא הסיר הש"ע
אלא

נוסח סל"ס והכסת בשעת השמים א"ל מחילת או כלי בתוך
כלי יעו"ה, וסב"א פחתי עולם ס' ר"מ ח' כ"ב, מוסו
סרב פנים מאירוח ח"א ס' ע"ד כחב בפשיטות הופך זה
יעו"ה, ועיין להרס"ג רב פעלים ז"ל בח"א ס' ט'. אמנם
החס"ל ס' ר"מ אוח ח' כתב ח"ל ואם א"ל בטניח אחר
יס אומרים שמוחר לשמש בחדר שיש בו ספרים בזמן עונס
וליל כבינה וליל יציאתו וביאתו מן הדרך ע"י שיאפיל
בכסותו עד כאן לשונו, על כן נראה כיון דיש פלוגתא
בהם יש לעשות זה סוף לדבר אחר דסוינו לכל
מקום שיש מחלוקה בין הפוסקים וא"ל לו לעשות כדברי
המחמיר לחוש סובה שיהיה צריך לילך בדברי המיקל ויש
לעשות זה ג"כ שיאפיל בכסותו לכל גופו וגם פניו וראשו
ולא עוד אלא נכון לכל אדם לנהוג כן מדרג משום צניעות
ועוד שמא ישכח איזכ ספר או איזכ דבר מכתבי סק"ד
ולאו לדעתים לכסותו וחס"ל זה לו לרווח וסל"ל:

(ח) **שם** או שניחם בבלי תוך כלי וכו'. וס"ה לניירות
שחולין צביח סוללת שכחבו צכן שמוח ופסקוקים
אסור לשמש בו ממתנו עד שיוציאו או שיניחם בבלי תוך
כלי, וכ"ס שאסור לעשות שס' לרבו, חס"ל אוח צ';

(יט) **שם** שאם הוא מיוחד אפילו מאס חשבוים כחבר.
כתב החס"ל אוח צ' לא יפס עושים אוחס האנשים
שמיחדים איזכ כסוי לבסות הספרים וכל דבר שצדקוסה אשר
צביח וקבוע שס' במסמרים. דכל שסוא מיוחד להם לא יפקו
י"מ כסוי כלי תוך כלי, וכן אם המוחס הוא תוך החדר או
במקום שעושים שס' השמים של גנאו לא מסיי אם וכנסה
בכמה כסויין מחללת עשייתה דכונן כלי ח' חשיבי אלא צריך
שיניח מסמר קטן ע"ג לבסותה בדבר שאינו מיוחד לה כי
היכי דלחשב כלי תוך כלי עכ"ל, מיחו סרב חכמה אדם ז"ל
כלל קיח אוח יו"ד כתב דבין מוחה או שאר ספרים אם
עשה מחחילת צ' כלים שיחשב אחד לכלי בתוך כלי כגון
שכרן המוחס בנייר ואח"כ הניחם בחיך שלס מוחר עכ"ל
ונראה דבספרים המודפסים ובמוחס יש להקל כסורלח חביא
כיון שגל"ס יש מקילין כמ"ל אוח י"ג וואו ע"ז:

(ך) **שם** כנסה, ואם שניכס איזכ מיוחדים וכו'. כא
מילחא דפשיטא אלא דלעפריכא ל"ס לאפוקי מאי
דמשמע מדברי חלמדי רבינו יונה, אבל צאמה אין סברה
דחרי דלזין כליון לא יועילו, ומכרש"ל הניס שלשון וכמ"ס
בשמו ספ"ז, וכס"ז הניס הכנס אחרת ופרש דברי חלמדי
ה"י יונה וסוא דרך חריף ודויק סיכס, צרכ"י צשי"צ אוח
א', ועיין צ"י וצ"ח, מאמ"ר אוח ד':

(כא) **שם** בנסבה, או שפנימי אינו מיוחד וכו'. אבל אם
סס בבלי אחד אפילו אוחו כלי אינו מיוחד להם
אסור, לבוש, שחילי זחיס אוח ג', והוא פשוט.

(כב) **שם** בנסבה, והחליטן מיוחד להם מותר, וכ"ס איפכא.

באר הגולה
ז רבי יונה שם.
ח מוכה כ"ו.
ט שם י נכוח
כ"ו. כ יכתלמי
שם פ"ב הכנסים
פ"ד מהל' תפילין
והמדרש.

עמו: ה ולהניחם במטה כנגד צדו דינן כתחת מרגלותיו: ו השבח ושמש מטתו בתפילין לא יאחז
לא בבתים ולא ברצועות עד שיטול ידיו מפני שהידים עסקניות הן ושמה נגעו במקום הנשנות:
ז משכן בהם וראה קרי לא יאחז בבתים אלא יאחז ברצועה ומסיר אותם: הכ"ז עד שיקנה הקרי מעליו
ויטול ידיו (צ"י): ה' הנכנס לסעודת קבע חוצץ ומניחן על השלחן עד זמן ברכה וחוזר ומניחן
באבר לאכילת עראי אין צריך לחצץ:

דין

כף החיים

לחובק נטיי זכרם, וחלק עליו וכחז דמניחן חתום ואח"כ
נוטל ידיו ועו"ש, וסב"ל פתחי עולם אוח י"ד:

(ג) **שם** אבל לאכילה ערלי א"ל לחלוק, שאין שכרות
שמה שם, לבוש, שחלי זחיס אוח י"ג, פתחי
עולם אוח ט"ז:

(ד) **שם** אבל לאכילה ערלי א"ל לחלוק, ושיעור אכילה
ערלי הוא עד כביצה, מעט יסודר אוח ט"ו ערים

אוח כ', פתחי עולם אוח ט"ז, ועיין סי' רל"ב סעי' ג',
וסי' חר"ע סעי' ב', ומ"א סי' רל"ב ס"ק י"ז וסי' רל"א סק"א:

(ה) **שם** אבל לאכילה ערלי א"ל לחלוק, וסי' לשחיית
ערלי, ומ"ס כמ"א בסי' רל"ב ס"ק י"ז, דלשחיית

יוצר מכביצה אסור היינו דוקא בדברים שמכריזים כמ"ס
בא"ז הל' בטעם דילמא מומשך ומשחכר אבל בשאר משקם
כגון קלוי ופי"ע שאין משכרין וליה בכו דילמא מומשך ליכא
למיחש ואפי' יוצר מכביצה, ועיין מחס"ס שם ובסי' חר"ע
סעי' ב'.

(ו) **שם** אבל לאכילה ערלי א"ל לחלוק, מיסו צריך
ליצור מאד שלא יסוח דעתו מכן כמ"ס סי'
כ"ח סעי' א' ובדבריו לשם אוח ב' ואוח ג' יעו"ש:

(א) **הנושא** משאיו על ראשו חוצץ חפילין וכו' אבל של
יד שם מכוסים יכול להניחם להחלטה

לעפי' שדעתו להוציא זבל ואין צ"ל א"ל כדר קשין בירו
דמוחר להוציא זבל בראשו, דאין צד בזיון להפילין שבידו
כיון שסם מכוסים, ב"ח, סנכ"ג בנכס"ט אוח ג' א"ר
אוח א', פרמ"ג במש"ן אוח א', שחלי זחיס אוח ב'.
אבל להוציא זבל על סיד אפשר אף שסם מכוסים בבזיון
איכא בזיון חפילין, פרמ"ג שם:

(ב) **שם** הנושא משאיו על ראשו, וכו', ודע דמשאיו על
ראשו הוא לאו דוקא דלרצעה קבין אף בשל
יד נמי אסור דרוצח אלא בפחות מר' קבין להמחבר דטעם
מש"ס גנאי צד בשל יד מכוסים שרי, פרמ"ג שם, פתחי
עולם אוח א'.

(ג) **כתב** בסי' ס"י חשתי לא יסא דבר בין אצלי ידיו
סכרי מבדיל בין חפילין לבו ואעפי' שבגדים
מבדילים אין זו הבדלה ש"ן דרבו, והביאו א"ר אוח א'.
פרמ"ג שם, פתחי עולם אוח ס"י:

(ד) **שם** הנושא משאיו על ראשו חוצץ חפילין וכו', מה
שפסק המחבר כהרמב"ם נגד הרי"ף והרא"ש"ל

שאין צורך כי סם כעתיקו הכל וסמכו דהלכה כרבי שילא
דאב"י כוחיס טיין ב"י פרמ"ג א"ל אוח א'. מיהו יצ"ע
דלא כחז מרן ז"ל ב"י וי"ל ולי נראה שסם סובבים דלא
פלגי רבי שילא ארצבי ונאו ור' חייא דלני לא הוה לבו
לכחוד דברי כולם סחם בלא שיפסקו הלכה כדברי מי
עב"ל א"כ נראה דלא ס"ל למרן ז"ל חיווך זה של
הפרמ"ג

(ל"ג)

אלא דוקא אם הסכים דרעמו שלא לשמש אבל בסחמא
חיישין יעו"ש:

(כח) **סעי'** ו', שכה ושמש מטתו בחפילין לא יאחז
לא בבתיים ולא ברצועות עד שיטול ידיו וכו'
ואח"כ וחללם עד שיקנה הקרי וכמ"ס סעי' ז', מ"א סק"ה.
פרמ"ג א"ל אוח ס', ר"ז אוח ט"ו שחלי זחיס אוח ט"ו,
ועיין באוח שח"ח:

(כט) **סעי'** ז', יסן צדס וראה קרי וכו' בהר"ס, עד
שיקנה הקרי מעליו ויטול ידיו, אבל לא יטול
ידיו מיד שיעור משינתו מפני שאין לחוש בכן כ"כ שמה
נגעו במקום הסיוטפה כשמן שחמא נפילתן כדלי להשחית
עליו החפילין בעוד שהקרי עליו עד שיטול ידיו, ואף על
פי כן אין מחירין לו לאחז בבתיים כיון שאפשר ע"י הרצועה
אבל בשמש מטתו אין מחירים אפי' ע"י הרצועה הואיל
והיודים עסקניות כן ר"ז אוח י"ד, וכס"ג כתב הפרמ"ג
בא"ל אוח ס' יעו"ש ועיין מאמ"ד אוח ז', כתב בסי' ס"י
קרי לא יחכן שחשים ספרים על מטה ש"ס על"ס טיפה
שכבה זרע או ארס מפיח במטה, וכן לא יחכן שהחלס
בין רגליו דברי חורב או לאחריו, א"ר אוח כ', כתב בליקוטי
מסרי"ל כשראם ספר מסופך עליונס הטטה כופתו וגוסקו
ואם נפלו חיו כמס ספרים ה"ס ממחין בנשיקתן עד
שהצדיס אח כולם, וכשחלק נטא כפר אלאו א"ל ליכנס או
ללאה לפניו בפחה, א"ר שם:

(ל) **שם** בהר"ס, עד שיקנה הקרי מעליו ויטול ידיו,
ואח"כ שקנה הקרי לעפי' שהוא טמא מותר
להניחם, כ"מ בנמ"ר, וכ"כ ב"י, מאמ"ר שם, עי"ז אוח
ט"ו שחלי זחיס אוח י"ד, ועיין ערים אוח ד' ומ"ס פתחי
עולם או י"ד, שם פסקי הלכות נכרות לרי"ז יעו"ש, ועוד
עיין פתחי עולם אוח י"א, שכתב שם חשו' בשמים ראש
ס"י ד' דאסור בעל קרי בחפילין יעו"ש, ונכון לחוש לדבריו
לכתחילה היכא דאפשר אבל אם לא אפשר אין לבעל בשביל
זה מלה בחפילין:

(לא) **סעי'** ח', הכנסם לסעודה קבע חוצץ וכו' וסעסם
פי' רש"י שמה ישחכר בסעודה ויחנגס בהפילין,
וכסי דפירש כן לדברי ר' יחזק דאמר חוצץ קודם שיכנס
לסעודה ה"ס וכוא הטעם לדעה ר' חייא שאמר חוצץ
ומניחן על שולחנו, מאמ"ר אוח ח', וע"ש שכתב רא"ש מדברי
הפרי"ש אוח ד' יעו"ש, וכ"כ סלבו"ג, ר"ז אוח י"א, שחלי
זחיס אוח י"א:

(בב) **שם** חוצץ ומניחן על השולחן וכו' כדי שיכיו מוזמנים
לו ויחזור ויניחם בשעת צרכם, ב"י שם רש"י
ז"ל, וכ"כ סלבו"ג, מטי' אוח ט", ר"ז שם, שחלי זחיס אוח
י"ב, וכתב בעל הסעודות בסי' שער א' חיו דרבינו אפרים
ס"ל דטעל ידיו ואח"כ מניחן ומברך ברכה כמזון ואין לחוש

בא דין הנושא משאוי איך יגנה בתפילין. וכו' סעיף אחד:
א אהנושא משאוי על ראשו חולץ תפילין של ראש עד שיסיר המשאוי ואפילו מטפחתו אסור להניח
על הראש שיש בו תפילין באכל דבר שדרכו ליתן בראשו כגון כובע או מצנפת מותר: כגפ ואפילו
הכי אם הוא משאוי כגד ד' קבין והתפילין נדחקות לריך להסירן (צ"י):

מב אם מותר לשנות תפילין של יד לשל ראש. וכו' ג' סעיפים:

א יאסור לשנות תפילין של ראש לעשותן של יד באפילו ליקח רצועה מהם וליתן בשיי אסור ימפני
שאין מורידן מקדושה חסורה לקדושה קלה ושל ראש קדושתו חסורה ישרובו של שדי בשל ראש
אבל משל יד לשל ראש מותר לשנות והוא היו חדשים שעדיין לא הניחם מותר לשנות אפילו משל
ראש לשל יד שמולה עליהם מכסה עוד אחד ונראים כבית אחד: ב ואם התנה עליהם מתחלה אפילו
לבשן אדם יכור לשנותם אפי' משל ראש לשל יד: ג יסודר דאזמניה למיצר ביה תפילין חלעולם וצר
ביה תפילין חד זימנא אסור למיצר ביה זוזי: כג ואם התנה עליו מתחלה בכל ענין שרי (צ"י) כגס
רבי יוחנן ומהר"א וקלף המעוצד לשם תפילין אסור לכתוב עליו דבריו חול דזמנא כי לאי גוונא
לגוף הקדושה מלתא היא (ר"ן סוף פ' גמר הדיון). אזמניה ולא צר ביה או צר ביה ולא אזמניה
שרי למצר ביה זוזי:

באר הגולה
א צנא מישא
ט"ה וכו' שולא
ג רמזים צפיד
מלכות תפילין
והסמימו לדבריו
כ' יונה ובראש:
א מנחות ליד.
ב הרמזים
גפ"ג מהל' תפילין
ג שם צממא.
ד שם צממא.
ה שם צממא.
ו ר' יוחנן
ומהר"א כגס
סא"ת: ז צממא
ר"י ומהר"א
מ.ח. ח מהר"א
פסק נ"י העיר:
ט שם צממא
והס' צממא:

אסור

כף החיים

יוש בו ד' קבין מותר כיון שסוף דרכו דלכא נגאל. וכי
כבית ופוחת אוח א'. ליד אוח ב'. סוף צמקור חכמה.
שחילו יזחוס אוח ג'. ומש מוריס צמסס הוא חולק על
מין זיל כמבואר בד"מ ומש שלא כחז יוש אומרים כואיל
ואינו מפורש בדברי מין זיל שחולק כמ"ס הפרמ"ג במש"ז
אוח א' וכי מפי אוח א'. ומימ אס הוא כגד שסתפילין
נחקקן ממנו לריך להסירן. מקור חכמה. וכי יפס ללג
אוח ב'. ועיין מש"ל סי' כז אוח מיס:

ז) **שם** אבל דבר שדרכו ליתן בראשו כגון כובע או
מצנפת מותר. וסמלנפה מותר לנאפס אפילו
אחר לבישם הספילין וכמ"ס הרמזים זיל אבל לוגף הוא
מלנפחו על הספילין ע"כ. ולא צמכבר סיהס לנאפס ומונח
כגד בדוקא דלשילו עכשו מותר כיון שכן דרכו ליתן בראשו
וסוף פשוט. מפי אוח א'. אבל מי שסוף עלול למלוה
או יש לו כחז סרלס וסורס סודר על ראשו לכסותו
לריך לסלקו שפה לבישם תפילין דלא סחירו אלא
כובע ומלנפה על ראשו. מפי שס. ועיין מש"ל סי'
כז אוח כג:

סיבון כ"ב

א) **סעיף** א'. אסור לינכס לביס הכסא קבוע להשחין
בתפילין שבראשו וכו' ה"ס דזרועו נמי
אסור מכאי עממא. וכי ריז וספוסקים וסא דנקס בראשו
בא למשוכי אס אוחון בידו. מיא סקיל. וכי נחלח לבי
כביאו יד אסרן צמסס"ט וכן סססס יד אסרן
וחמס על הרב ביס יעקב ס"י קיט שחכב
לסחיר צסל יד מפני שסס מכוסים יעו"ש. וכי מדברי סויב
במקור חכמה אוח א' וכי צני זייא ביבאו בלס"ס סקיל
פרמ"ג א"א אוח ב' ר"ז אוח א'. וכי מדברי מיא
כלל י"ד א' כי וכי שחילו יזחוס א' ב'. ובפרס לדברי
האריי זיל צסער סכו' דרוס ה' דתפילין שנס כסחוס יס
צסס רמו לאורוח ושמוח פליווס כיעו"ש ע"כ יס
להחמיר. ולא כמ"ס א"א אוח א' וספרים אוח א'. ועיין פספ"ז:
ב) **שם** ואס אוחון בידו וכו' ריל צנגרו ובידו כנגד
לבו כמ"ס סעי' ס' וכי צני צסס ססיה וכי
ספ"ז

הפרמ"ג. על כן נראה מה שפסק מין זיל בדברי הרמזים
זיל כגד סריף ובראש מפני שפסס סממל מסיועה לדברי
הרמזים זיל וכמ"ס רשי זיל וזיל וכמס יסא צממאוי ויהא
אסור לסניחו על הראש אליבא דרבי שילא עכ"ל. משמע
דרבי שילא פליג אדרבי ינאי ואבוי כוונתו. על כן פסק
מין זיל בדברי הרמזים זיל וכחז מפי אוח א' להרמזים
וכס"ט אין לחלק בין אס קדס כממאוי לחפילין או קדס
התפילין לממאוי וברישא נקס רבוחא דחולץ וכי שלא
יניח צמוד סממאוי על ראשו ובסופא נקס אסור סנחה
סממפחה ולאו דוקא לסניחה צחוי' דלפילו סונחה כגד
לריך לסלקס יעו"ש:

ה) **שם** ואפילו מטפחתו אסור להניח וכו'. כחז פחה
דבריר אוח ב'. מדין זכ למד מירס כמסריסד
זיל צס' כבוד יעו"ש דפס עיד למס שססאל אס מותר לסניח סיס
התפילין עס התפילין לחוך דסקיס סקורין איב"י ולרכוב
פל כנוסח ארס ולישב על סאיב"י שסתפילין צחווס והסרי
דלסור דסא מככא שסמיון דלפילו משאוי קל כגון מטפחה
סיו ציוון לתפילין כיש לרכוב על סממור וחתילין חחיו
בחוך סאיב"י דכו"י ציוון טפי וגס סביא רליס ללסור
מהסיו דפ' מי שסחו דחי ע"א סמולין עממח ממקוס
למקוס כרי זכ לא ינכס דסקיו וינכס ע"ג סמור וירכב
פליוס מפני שטוס צסס מנכג ציוון. וכן צס"ח ע"כ.
וססקוסו הפוסקים זיל וס"ס תפילין דלסור ומקי' דעממח
נקפא יעו"ש עכ"ל. ועיין בידר ס' ח"ג סעי' יו"ד. ועיין
יפס ללג אוח א' שסקסס דלמס לא כביאו רליס מהסיו
דלעיל ס' מ' סעי' ג' אפילו לסניח צכלי חוך כלי אסור
לסניחס חחה מרגלותיו וכו'. ועוד קססס דלמס לא כביאו
רליס מחלל יעקב ס' א' וכביאו שפ"ס לעיל ס' מ' א' וכו'
ה' יעו"ש. וסיוס דסוף אסור מיינא וצבור:

ואם סיס מפחד מפני כנגזים מותר כמ"ס בידר ס' י
רפ"צ סעי' ג' לגבי סיה וסיה לתפילין. ועיין צפ"ד
שס סקיס ופסח"ד צוס סס"י אוח ג':

ז) **שם** אבל דבר שדרכו ליתן בראשו כגון כובע או
מצנפת מותר משמע מזה דלפילו אס הוא כגד

באר הגולה
כ ט. נ. נ. נ.
ט. ט. ט. ט.
החומה והבית
ו' ירוש.

יוצאה מתחת ידו טפח וכשיצא מרחיק ארבע אמות ומניח: ו מהיה לבוש בתפילין והוצרך לבית הכסא בלילה או סמוך לחשיכה שאין שהות להניחם עוד אחר שיצא לא יכנס בהם גלוּלִין בבגדו ואפילו להשתין מים בבית הכסא קבוע אלא כיצד יעשה חולצן ומניחן בכלי אם היה בו טפח או בכלי שאינו כליון אע"פ שאין בו טפח יאוחז הכלי בידו ונכנס: ז סב"א בבית הכסא שבשדה אבר

בף החיים

עולם אוח י"ד :

כב) כתב מ"ע סי' נ"ט מותר ליכנס בחפילין למבואות המטונפות אפי' יש מקום מטונף להדיא. ועוד לכסוחן בזכוכית. ואם רוצה לחולצן ולחזור ולהטותן ש"ד עכ"ל וסב"ל מ"א ט"ז אוח א"י. ר"ז אוח ז'. ועיין מהה"ש שנסחפק ברעיונות דלית בהן ג"כ קדושה וכ"ש ג' כריכות שעל האצבע אם לריך לכסיתן. ונטן להחמיר. ועיין מש"ל סי' כ"ט אוח כ"א :

כג) סעי' י. לא יכנס בכם גלולים בבגדו ואפי' להשחין וכו' ואפי' להשחין מיושב. מ"א ס"ק י"ב. ר"ז אוח ד', פתחי עולם אוח ט"ו :

כד) שם ומניחם בכלי אם היה בו טפח וכו'. אבל אם אין בו טפח כפל לגבי תפילין כיון שסווא כליון. מ"א ס"ק י"ג. ר"ז ט"ז. ועיין מ"ש מ"א ט"ז שם דשיי ומ"ש מהה"ש וסווא אינו לדעת מרן ז"ל ופשוט :

כה) שם ואוחז הכלי בידו ונכנס. וי"א דוקא ביום שראוי ללבושן או שהיו להיות בבגדו בידו ונכנס משא"כ לעה ערב שאין ראוי לחזור ללבושן וכ"ש בלילה אין ליכנס בחפילין לבה"כ אף שסווא עושה משום נעירותא. עפ"י שם כרע"ד :

כו) סעי' ז. אבל בבטיח שצביח לא יכניסם כלל וכו' ואפילו בנים לא יכניסם. מ"א ס"ק י"ד. ר"ז אוח כ'. שחילי זוחים אוח כ"ט :

כז) שם לא יכניסם כלל וכו'. וכן לא יעשה בכם לרכיו צחצוח אפילו שלא בצב"כ ואפילו בן צב"כ. ר"ז ט"ז :

כח) שם כיון שכולם להטותם וכו'. ומשמע בגמרא דכל הנו שריוחא אינן אלא בחפילין שאדם לובשן כל היום וסולך בכם בשדה ואי"ל להטותם בל פעם להטיבן לביתו וגם אי"ל להניחם בחורים ובסדקים מפני משמם שבים שנתלחו זוגה ואמרם פלוגי נחן לה באחנה. אבל שאר ספרים אסור להניחם אפילו בצב"כ שצדק דיוכל להניח אותם צדיח. וכן סווא בגמרא (בבב"א דף כ"ג ט"א) דרבי יוחנן יסוב ספרא דאגדתא לחלמדין. ומיבו אם הם בנים שרי להכניסן כמ"ש בי"ד סי' רפ"ב סעי' ח'. וכ"כ מלשון הרמב"ם פ"י מהס"ה שכבד ח"ל כל כחצי הקדש אסור לרקן. הקמטוש שם בכם ענינים של כחצי הקדש אין ונכנסים בכם לצב"כ אפי' היו מחופין עור. (וכ"כ בי"ד סי' רפ"ב סעי' ו'). לא יאחז אדם סיח בזרעו ויכנס בו לצב"כ אעפ"י שכרוך במטפחה וכו' משמע דכחצי הקדש שרי במטפחה כמו קמיע. מ"א ס"ק י"ד. ר"ז אוח ו'. שחילי זוחים אוח כ"ט וכתב הפרמ"ג צ"א אוח י"ד אבל תפילין חמירי יותר ואסור אפילו בנים בצב"כ צב"א עכ"ל. ור"ז ט"ז כתב דאפילו בשאר ספרים דשרי להכניסן בנים היינו לצב"כ קבוע שצדקה אבל בצב"כ שצב"א או לעשות בהן לרכיו צחצוח אפי' שלא בצב"כ קבוע

דמותר להשחין בו בחפילין שצדקשו היינו במקום שאין רגילות לפנות שם. מ"א ס"ק י'. וסינו לסב"א ראשונה אבל לדברי הרמב"ם אסור להשחין בחפילין שצדקשו אפי' במקום שאין רגילות לפנות שם כמש"ל אוח י"א וסווא פשוט : **שם** צב"כ ערלי כיון להשחין מים וכו'. ואפי' מיוחד ממנה זמנים להשחין ערלי יחשב. פרמ"ג אי"א אוח ז'. פתחי עולם אוח ח'. וכך הם דברי סב"א סעי' ג'. שחילי זוחים אוח י"ד :

כז) סעי' ד. אם הם בחיקו וחגור חטבה או בבגדו בידו וכו'. עיין באחרונים שהקשו על מרן ז"ל דהם סיפק ממ"ש סעי' א' דאפילו אם חופם אותם בבגדו אסור. ועיין עי"א אוח ד' ועי' סק"ד ומ"א סק"ה שכל אחד לרכיו פנה זה אומר בכם וזה אומר בכם ועיין מהמ"ר אוח ד' מ"ש על דבריו יעו"ש :

כח) שם מותר בין להשחין בין לפנות. עיין סעי' ז' ובדבריו לג"ס צב"ד :

כח) סעי' ב'. אם רוצה ליכנס לבטיח קבוע לעשות לרכיו חולצן בריחוק ד' אמות. משמע האם רוצה ליכנס לבטיח ערלי לעשות לרכיו א"ל לחלוצן בריחוק ד' אמות. וכ"כ עי"א אוח ט'. עי' סק"ה. אמנם מהמ"ר אוח ט' כתב דגם אם רוצה ליכנס לבטיח ערלי לריך לחלוצן בריחוק ד' אמות יעו"ש. וכ"כ ר"ז סוף אוח ג' וי"ל לעשות לרכיו לריך לחלוצן בריחוק ד' אמות ממקום שרואה לעשות לרכיו אפי' נפסד במקום שאינו צב"כ כלל אלא בחצירו או ע"פ שהיה עכ"ל. וסב"ל פתחי עולם אוח י"ב. ועיין יד אחרן צב"ד ומ"ש אוח ג' וזה ט"ז :

כט) שם סב"א. וי"א אפי' בלא לרכיו וכו' וכ"כ מרן ז"ל צב"י דנכון ליחבר דעת רבינו סא. עיין מ"א סק"ה מ"ש ע"ז ומ"ש שכבד עליו המאמר אוח ו' ימ"ש : **ד) שם** ואוחזן בימיו וכו' אבל לא בשחצ"ל. מפני שדרך לקנח בם כמ"ש סי' ג' סעי' י"ד. עי' סק"ו ומ"א סק"י וי"ל סי"ך אפשר בצב"כ בלא נילוצה וסא"א א"ל לגדולים בלא קטנים יש לומר כיון שמירי צב"כ קבוע עושה לרכיו מיושב וגלוי מו רגלים מהגוף וליכא נילוצה. כ"כ הרמ"ם. ולמדנו דלהשחין מעומד חמיר פני מעשיית לרכיו לגדולים. ע"ז ט"ז. ור"ל דבסעי' א' אסור להשחין בכם מעומד כשאוחזן בידו והכל החיר לעשות לרכיו מפני שסווא מיושב וליכא למחש למחש נילוצה בימיו. ועיין לפ"ל אוח ז' :

כא) שם ויחבר שלח תחא רעו"ש יולא וכו'. דברע"ש נמי ליכא קדושה שברי בכם סווא קושטן ובקשר נרא. צעשיו"ח כמין דליה ע"ש א' מאוחזות שדי וספיין עשויים בכוהלי הקא"לס החילנה וי"ד עשויים בראש הרעו"ש חשיי כ"כ רש"י וסב"ל ה"מ סק"ה. מ"א ס"ק י"א מהמ"ר אוח ז'. ר"ז אוח ג'. שחילי זוחים אוח י"ט. פתחי

באר הגולה
ע שם נמחל
ר"ה. ה חזני'
השניא:
א דבריו כי וטובי
כ"ז. ב שם נמחל
ג לשון הכתובים
פ"ד מה"ט. ד שם
לפי פירוש
נמחל:
ה לפיכך שם
נמחל:

אבל בבה"כ שבבית לא יכניסם כלל כיון שיכול להניחם במקום המשתמר: ח יאם שכח תפילין
בראשו ועשה בהם צרכיו מניח ידו עליהן עד שיגמור עמוד הראשון ויוצא ותולצן ותחזר ונכנס:
ט ימותר לרופא ליקח עביט של מי רגלים בידו ותפילין בראשו ובעל נפש יחמיר לעצמו:
מד איסור שינה בתפילין. וכו' סוף אחר:
א אבל זמן שהתפילין בראשו או בזרועו אסור לישן בהם אפילו שינת עראי באלא אם הניח עליהם
סודר גולא חיתה עמו אשה ישן בהם שינת עראי וכיצד הוא עושה מניח ראשו בין ברכיו והוא
יושב וישן יהיו תפילין ברוכין בידו כותר לישן בהם אפילו שינת קבע הואם אחזן בידו ואינם
ברוכים

כף החיים

ולענין אם לירך גטי' עיין לעיל סי' ד' אות פ"ח:
(א) **סעי'** ח'. כל זמן שהתפילין בראשו או בזרועו אסור
לישן בכן אפי' שינת ערלוי וכו' כתב הט"ז
סקי' ח"ל דלא כסבור וסרלי' שמחזיקין שינת ערלוי עכ"ל
ולפי דאומחי הסודר כסודר בשינת ערלוי וזה משיע' דהלל
כסודר כזה פורס עליהם סודר וישן בכן שינת ערלוי וכן
הס' נ"כ דבריו ששיע' וכו' וכו' וכו' וכו' פסק כסרמב"ם וכו'
דעת רבינו שבא כסודר יעו"ש. אחי' ראינו במאמיר סוף
אות ח'. שהקט' קוביא זו על דבריו כט"ז ככיל יעו"ש.
ומיהו יסלייב ק"ל דבריו הס' ככיל ולומר דסיל הס' דמי'
כסודר שורס עליהם סודר וישן בכן לחומרל בעלמא נקט'
סל' ואל' בגילי' הלא' וכו' ש' בחדושי' הסוטה בגילון ב"י ח"מ
בס' מסרלי' בחזקת' ח' יעו"ש. לא כן דבריו ששיע'
מלקוחים מדבריו כרמב"ם דדינא קאמר. ועיין חמדות
על פ' מי שמחו אות ל"ד:
(ב) **שם** ולא יסחם עמו אלה וכו' אבל אם אשחו עמו
אסור מזהר שמא ישמש בכן. מ"ל סק"ל. ח"ר
אות ח'. ר"ז אות ח'. ועיין כ"מ על הרמב"ם פ"ד דתפילין
כללכ ט"ז ור"ח שם ופרמ"ג ח"א אות ח'. יפס ללב אות
ח' ובשי' פ' מי שמחו משמע דלף ביום חיישינן. ח"ר שם:
(ג) **שם** יסן בכס שינת ערלוי וכו'. ולא חשיב הכס הדעת
אלא כסבהו עימד בשחוק או קלות ראש. וזה
ובי' מ"ל סק"ב. ר"ז שם. שחלי' זימית אות ב' (ומכ' שהקט'
ט"ז יד אסרן כבסבי' עיין מה שחזק' מור"ם ז"ל בד"מ סי'
רנ"ב אות ח' ומ"ל שם ס"ק כ"ס יעו"ש). ומ"מ מלי' מן
המוצרי' סל' יסיה דעתו מהכ' כלל. מ"ל שם שם
סב"ח. פרמ"ג ח"א אות ב'. סי' אות ח'. ועיין מ"ל סי'
כ"ח אות ב' שהא"י ז"ל כהמיר מאד בענין כסח כסח הדעת
שאפילו בחיזוח מחפסל אסור לססיה דעתו מחפילין ואפילו
רנע אחר אסור לססיה דעתו מחפילין כאשר יעו"ש. ולי'כ
כ"ס סל' יסן בכס אפילו שינת ערלוי לדבריו ואפי' אם מניח
עליהם סודר וכו' ועי' יס' להמירי' בזה סל' יסן בכס שינת
ערלוי אפי' אם מניח עליהם סודר ואין אשחו עמו:
(ד) **שם** יסן בכס שינת ערלוי. ואין שיעור לזה. מ"ל סק"ג. וכן
סל' דעת מרן ז"ל בב"י כאשר יעו"ש. וי"ל כדו'
הי"ך ק' אמה וסל' חלק ס"ז משעס בקירוב. מ"ל שם.
וכי'נו לרעה הרב"י ס' חז"ט סעי' ב' בשיעור מיל אבל
למאן דחשיב שיעור מיל ב' חומשי' שפס כמבואר שם במ"ל
סק"ג אי' כיו מלה אמה שיעור חלק חמשים משעס
בקירוב מחס"ס:
(ה) **שם** ויכיר סל' עושס מניח ראשו בין ברכיו וכו'.
(ד"ה)

קבוע דינס כחפילין שאסור אפי' בזמן טכ"ד וסבילו פחתי
עולם אות י"ח. ונכון להמיר אפי' בשאר ספרים בל'
לסכניס אפי' כניסס ואפי' לבכ"כ שבסדה כיכא שאפסר
ועיין לקמן אות ל':
(כט) **ובענין** קממיעין אי' שרי לוכנס בסס לבכ"כ עיין בפ' במס'
אסס דף ס"ב ע"א ובז"ר כ"י רפ"ב סעי' ו' דלס'
סס מחופין עור שרי ומשמע שם בפרק במס' אסס דלפילו
אס' כחוב בכן שמוח שרי אס' סס מחופין עור יעו"ש. ואס'
סס מחופין בבגד י"ל דלרי' כל' בחוך כל'. עיין ברכיו סס
על סעי' ו'. ועיין ש"ח בזה כס' אות י"א:
(ל) **שם** כיון שיכול להניחם במקום המשתמר. ולפי' זה אפילו
עובדי דרכים אס' יס' לסס להניחם במקום מחומר
כגון על ספנהל או לוחן לחבירו אזי לא יכניסם כלל לבכ"כ
אס' לא שיש במקום סכנה מן המזיקים אזי שייך לומר
סלול וסחירו חכמים ננפרן. ע"ה. וסב"ד מחס"ס ס"ק י"ד
וכתב ח"ל ולפני' דלס' סס בזמן וטוחנס בזיס כספור
במלבושו דלוחו כ"ס אינו כליון וסל' כל' חוך כל' לע"ד מוסר
עכ"ל. וסב"ד פחתי עולם. אות י"ח ואל' ידעתי למכ' עשו
לי סיהר זה כיון שאפסר להניחם במקום המשתמר ע"כ
אין לסקל בזה וכמ"ס סעי' דאין לסכניס' כלל לבכ"כ כיכא
דלפסר להניחם במקום המשתמר:
(לא) **סעי'** ח'. מניח ידו עליהם עד שיגמור וכו' דלס'
יפסיק מיד יכא לידו חולי' כדדוקן. דעמיד
כסחר מביא ארס לידו כדדוקן וסליון כסחר מביא ארס
לידו ירקון. ט"ז סק"ה ומ"ל ס"ק ט"ז. וכו' כסחה וכסחין
בכס"כ קבוע ותפילין בראשו גומר סילון ח' דכסנה ח"א.
פרמ"ג במש"ז אות ח'. פחתי עולם אות י"ט;
(לב) **שם** מניח ידו עליהם וכו'. וסל' סל' יס"ס ידו
משוכפס או מלובכלס אלל ירחץ ידו בכלי שיש
סס ואח"כ יניח ידו עליהם וכמ"ס הרמב"ם פ"י מהס"ח
כ"ח יעו"ש. ולי' משוס סריו עמלוח מפני רוח רעה
שכסכ"כ ואחוח בגדו בידו ואח"כ ינע בכס ועי' ל"ל מ"ס
כאן ומניח ידו ר"ל ידו ונגדו וכדק"ב כסחב כט"ז כסק"ל.
יפס ללב אות ח':
(לג) **סעי'** ט'. מוסר לרופא ליקח עביט של מי רגלים
בידו וכו' סכרי' אינו כונע אלל בכלי לרלוחו
ואין שייך ב' משוס בזיון חפילין כיון שמלכח רפ"אחו סל'
בקי'. לבוס. ר"ז אות ח'. שחלי' זימית אות כ"ח. פחתי
עולם אות ק'. ועיין מ"ס כסרי' בזה אות ט"ז ומ"ס עליו
היפס ללב ז"ל אות ט'. דלולו כ"ס רואה כסרי' דבריו כלבוס
המ' לא כ"ס כוסב כן אלל משעס כסחב הלבוס יעו"ש.

כאר הגולה
א נכנסה יח.
ב צי וכן מלא
גחשונה הכשירה
ג שנה י'

כרוכים בידו אסור לישן בהם אפי' שינת עראי: כנגד ודוקא כשאוהזן בלא נרתקן אבל נרתקן בכל ענין שרי (צ"י צבס העיטור):
מה דין תפילין בבית הקברות ובבית המרחץ. ובו ב' סעיפים:
א יאסור לכונוס בבית הקברות או בתוך ארבע אמות של מת ותפילין בראשו משום
לוגני דרש - ואם הם מכוסים מותר: ב גבבית המרחץ בית החיצון שכל העומדים בו הם לבושים יכולין
להניח תפילין לכתחלה ובבית האמצעי שמקצת בני אדם עומדים שם לבושים ומקצתן ערומים
אינו יכול להניחם לכתחלה ואם היו בראשו אינו צריך להצנין ובבית הפנימי שכל העומדים שם ערומים
אפי' היו בראשו צריך להצנין:

הלכות

כף החיים

דיא לקברות מפני שהמחלש מפסקה ואינו נראה כלועג לרש
עכ"ל. ועיין ביו"ד סי' שס"ז סעי' ו'. וקרקע שסוקלס לנשיק
כנון שפסה מחלש סביבו וכס"ז ויש בחוכה קברים אסור כל
דיא מסקרקע שסוקלס ואפי' רחוק הרבה מסקברים. לנשיק פסחי
עולם אוח א'. ועיין עוד בדבריו לסי' כ"ג מ"ש בזה בס"ד:
ב) שם או בחור ד' אמות של מח וכו' וכו' כאלמריקן
אסור ליכנס בתוך דיא של מח לא דוקא

שכוא בגבול כמה אלא אפי' כמה בא בגבולו לריק
לחלל אלא שדברו חכמים בסו"ס. וליד דהא דאסור
ליכנס בתוך דיא של הפלה, זכר לדבר עלוב ושחיתו עלוב
מי נדחם מפני מי וכן נראה מסתמיות דבריו ספ"ה מ"ב
מכ"י מהר"א נחום ז"ל, דבריו נמנחם אוח א':

ג) שם או בחור ד' אמות של מח וכו'. י"א כל אוחו
חרר שסמה מונח בו חסוב כר"ל, עפ"י. ועיין
בדבריו לסי' כ"ג קלה דיוטס סייכוס לעניינים אלו וא"ל
לכפול הדברים יעו"ש:

ד) שם ואם הם מכוסים מותר. וגם כרלועות נ"יכוס
להיות מכוסים דחד טעמא סו"ל. ומשום הכי אעפ"י
שבחפילין של יד מותר ליכנס בה כיון שסיה מכוסה בגדר
מ"מ לריק ליחר דרלועות שעל האצבעות שסיהים גם כן
מכוסה, ע"ז סק"ב. א"ר אוח א'. סו"ב אוח א'. פרמ"ג במש"ז
אוח ב'. ר"ז אוח ב'. שחילי זיחוס אוח ג':

ה) סעי' ב' המרחץ צניה סחילין וכו'. ומקוה סטובלן בו
בזמן העלם מ"א סק"ב דבסעס ש"ס ש"ס בני אדם
ערומים אסור ליכנס להוסיב ככחיה הקודש מפני שאסור לעמוד לפני
ס' ערוס כדלוחא עשבת דקב"ה. וכשחילן ש"ס אדם מותר.
רדוקא במרחץ הסחמירו אעפ"י שאין ש"ס אדם משום זוסמא
ובכלל דלית ביה ע"י שסחמירו בחמין אבל לא במקוה
שסחמירו בזמן עכ"ל. ובס"ד. א"ר אוח ב'. סו"ב אוח ב'.
פרמ"ג א"ל אוח ב'. ר"ז אוח ג'. וכחצ ש"ס סר"ז ולכן לריק
ליחר לכוסה סקפוסים בלא יכוין ערומים בפני סספוסים
יעו"ש. ובענין מקוה סטובלן בו בחמין וגם רוחצין ש"ס
במים חמין דחיינו שסחממין ביה סטובלס שבחפירה שבחמר
ורוחצ"ס בחדר הסו"ל אנשים או נשים במים חמין ואח"כ
טובלן במקוה. עיין בסס"ק סו"ה בחר מייס סוסכרסכיה
ב"ס ובסחתי דבריו המחביר סו"י פ"ד אוח ב'. וסעלחי כ"ס
סח"ס מ"ד סו"י ר"ז ד"ס דיוט סבית סמרץ דאסור לבדך ש"ס
על סטובלס אלא דלס סלסס הוספס בניה ואינס סולכס
לס"ס רק לעבול סבדך על סטובלס במקוה נקי קודס שסכנס
לס"ס ולא סססיק דדיבור עד אחר סטובלס. ואם ס"ל הוספס
ש"ס סבדך ביה סטובלס וא"ל לס לילך למקוה נקי לבדך
ש"ס

אף אם פורס סודר עליוס מ"מ י"ס לחוש שסמ לא יזכור
ויבא לידו סיגה קבע ולכן לריק לעפוש גם אוחס לסיגה אוח
רלשו בין ברכיו. דבריו סמדות על פ' מי סמיתו אוח ל"ד
וסבילו סעס"ז. ועי"ש מ"ש על דבריו סלבוס. ועוד עיין
במחמ"ד אוח ב' מ"ש על דבריו סלבוס ופוח"י יעו"ש. פרמ"ג
א"ל אוח ג'. וכן סכסוס א"ר אוח ב' דלריק סרווייכו
פריסת סודר ורלשו בין ברכיו:

ו) שם ואם אוחזן בידו ואינס כרוכים בידו אסור לישן
בסן וכו'. דחייסיקן שסמ יסלו מידו. מ"א סק"ד
פרמ"ג א"ל אוח ד'. ר"ז אוח א':

ז) שם סכנסה. ודוקא כשאוהזן בלא נרתקן אבל נרתקן
בכל ענין שרי. דלס חייסיקן להפסח סססן
כנרתקן וגם לשסמא יסלו נמי לא חייסיקן כנרתקן. מ"א
סק"ס. ר"ז ס"ס. שחילי זיחוס אוח ס'. ועיין מס"ל סו"י מ'
אוח ס' ב"מ שפסלו לו חפילין:

א) סעי' א'. אסור ליכנס בניה סקברות או בחור ד' אמות
של מח וכו' משמע דבסיה"ק אסור אפי' חוץ לרברע
אמות מן סקבר דלס לא כן לערבינסו ולימא אסור לילך
חוץ ד' אמות של קבר או של מח, ע"ז סק"א. וכ"כ סמ"א
סק"א דלפי' חוץ ד' אמות של ב"ה"ק אסור, וכחצ סכן הו"א
ביו"ד סו"י רפ"ב סעי' ד' וסס"ז סעי' ג' וסע"ז סעי' ד'
ולס נכחון סב"י בסי' כ"ג וכן סו"ל סו"נה סנמ"ל עכ"ל יעו"ש
ועיין במחמ"ס. מיסו סביח סקסס דנגמ"ל משמע דלחי
אסור אלא חוץ דיא של מח אבל חוץ לרי"א מותר וכ"כ ב"י
בסי' כ"ג וס"ין דבסיה"ק נמי אינו אסור אלא חוץ ד' אמות של
קבר יעו"ש. וכ"כ עו"ה אוח א'. וספ"ז ש"ס חוץ ד' דסעור ס"ל
דודאי עיקר סליסור סו"ל חוץ דיא לקבר אלא מכוס גדר
לא יכנס לבסיק וספילין בראשו דשמא יתקרב לחוץ דיא
ולאו אידעתיס יעו"ש. ובמחמ"ר אוח א' חוץ מפני שססס
ב"ה"ק סו"ל מלא קברות ומסחמ"ל כסו"ל ש"ס סו"ל קרוב לקבר
ע"כ ססס מרן לאסור יעו"ש. נמאל ד"ד מחלוקות בדבר
דלדעס כביח ופוח"י אפי' בבסיק אינו אסור אלא בחור ד'
אמות של קבר. ולדעס סס"ז אין ליכנס בבסיק בחפילין אינו
אלס משום גדר אבל אינו אסור מדינא. ולדעס סמ"א אפי' חוץ
אסור ליכנס משום אסור דמלא קברות. ולדעס סמ"א אפי' חוץ
דיא של בסיק אסור ליכנס. וכיון ש"ס י"ס להסחיר וסין
ליכנס לבסיק וספילין בראשו אפי' חוץ דיא לקבר, וכ"כ ר"ז
אוח א' וז"ל צניה סקברות סכוא מוקף מחלש י"ס להסחיר
שלא ליכנס בחוכו כלל בחפילין שבדלשו אפי' רחוק הרבה
מן סקברות שסמ יתקרב בחור דיא של אוח קבר בלי דעס
אבל חוץ למחלש מותר אפי' בסמוך לס אעפ"י סכוא חוץ

הלכות ברכות השחר ושאר ברכות

באר הגולה

א נכנס מ' ס'
ב לסי' רמזים

מו דיני ברכות השחר. וכו' מ' סעיפים:

א אכשעור משנתו יאמר אלהי נשמה כשישמע קול התרנגול יברך הנותן לשכוי בינה כשלוכש יברך מלביש ערומים. כשיניח ידיו על עינו יברך פוקח עורים. כשישב יברך מתיר אסורים. כשזוקק יברך זוקק בפופים. כשיניח רגליו בארץ יברך רוקע הארץ על המים. כשנועל מנעליו יברך שעשה לי כל צרכי. כשהולך יברך המכין מצעדי נבר. כשחוגג חגורו יברך אחר ישראל בגבורה. כגס או לונש האצט המפסיק בין לנו לערוך (כ"י נשם הראשון) כשמים כובע או מצנפת בראשו יברך עומד

ישראל

כף החיים

המעשים ארון כל הנשמות. ברוך אהס' ה' המחזיר נשמות לפגרים מחים. חסיל שס. ודלא כהעש' ס' ו' ונמשך אחריו סידור ז"ע אה' ג' שכתב דליל אהס' נפחאס ולא יאמר אהס' נפחאס ז"י. וכן הס' שס' דהס' דברי העש' וכח דכן הוא מנסה העילס וכן עיקר יעו'ש. וכן הוא בש"ס ברכות דף ס' ע"ב. וכן הוא בשער סכיו כמ"ש בלוח שחמ' ז' (ז' ש"ס) יאמר אלהי נשמה. ברכה אלסי נשמה שנחת בי

וכו' ברכה זו סמוכה להבדלה לפי שהיא כנגד אהס' המחזרת חמיד עם אהס'. ובס' זכר. והנה אהס' שלא כל אדם זוכה לחלק הנקרא נשמה. עכ"ז סכס' יש לו חלק בנשמה אהס' שהיה כולל כל הסדרים אהס' שס' אהס' סכס' עדיין לא זכר אהס' הוא בעלמ'. ואומרו טבורס (כ"ה) כנגד עולס האליהו אשר משס' נשמה לנשמה. אהס' ברהס' כנגד חלק הנשמה בבאס' מן הסדריס. אהס' ילדהס' הוא סיד סרוס בבאס' מן סדריס. אהס' נפחאס' ז"י הוא סוד הנשם שנעשיר. ונמלא בי בלומרו נשמה שנחת בי כולל כל סדרי חלקים סכו' וקראס כולס בשס' נשמה. ואהס' עחיד ליעלס ממני וכו' הוא בסוד מין כי לעחיד חקק המלכות אה' נשמות האדוקים בסוד חרשים לבקרים וכו' כדי שיהיו בס' בבחי' מין ואהס' אהס' עחיד לסחורס ז"י בבוקר בסוד חרשים לבקרים. שער סכו' דף ז' ע"א. ועיין בדרוש' הילול דרוס' ג' דף כ"ג וסכין. ועיין ס' דף מ"ס ע"ד ודמיו ע"א שכתב בזה ענין אחר יעו'ש. ועיין בסידור ז"ע וחסיל ושאר סידורים שכתבו כשלאמר אלהי נשמה יכוין בשילוב אוחיות נשמה עם אוחיות שמו. ועיין יפס' ללכ אהס' ג' ולפי שסכריי ז"ל לא כתב זס' ואין אלו נוסחין בו על כן לא כתבו בזה כלום:

(ח) ש"ס יאמר אלהי נשמה. ואס' בירך מחיס המחסים במקום אלהי נשמה ילא. פריה. יד אהס' בהס'ס. קשר גידל ס' ה' אהס' ע'. ס' דמיו ע"ב. סידור ז"ע בדיני ברכות אהס' ז"י שחילי יחיס אהס' א'. וכנס דהמלמד אה' א' פקפק בדברי ספריה ניימ' בסוף סייס דיש לחוש לדבריו יעו'ש. וסכר' הס' שס. ובפרט דספק ברכות להקל וכך פסקו האחרונים:

(ט) ש"ס שכתב ולא בירך ברכים קודם חסילס יברך אהס' אחר חסילס חוץ בברכה המחזיר נשמות שלא יברך שכתב נפטר בברכה מחיס המחוס. וחוס מברכה הסורס שכתב נפטר באהס' עולס כמו סיחבאר בדבריו לקמן בסיד' על ס' מ"ז סעי' ז' וסעי' ח' ועל דברי מוריס ז"ל שבסוף ס' ג"ב יעו'ש. ואס' לא בירך אהס' גס אחר החסילס עד אימה נמשך זמנס ויכול לבדך עיין לקמן בדבריו לסי' ע"א אהס' ד' יעו'ש. אהס' לנחמילס פשיטא דאין להניח ברכה. שסער עד אחר החסילס דטא מכסך סדר סחיקון הנעשם

סס קודם הסבילס חסרך אהס' דהיינו שלא חספוס דריבור אחר הסבילס עד שחלק למקום נקו וחסרך סס כיון שס'אס' בענין אחר יעו'ש. ועוד ע"ש שכתבו דנס בזמן סל'ין מחממין ביה הסבילס יש ליחס מלבדך סס יעו'ש. ועוד עיין בדבריו לקמן ס' סיד' אהס' ד' ואהס' י"ב וס' ס' פ"ז אהס' ס' מ"ש שס' בסיד':

(א) סעי' א' כשיעור משנתו וכו'. מה טוב ומה נעים אס' יוכל עמוד שלא ידבר סיס דבר וחסיה חסילס דבורו בעמדו משנתו מחסיל במלכס לבדך ליוטר נשמהס' כנס טוב מאור. חסיל אהס' ז"י. ועיין מ"ב אהס' ס'ג ומסיל ס' א' אהס' מ' יעו'ש:

(ב) במור כתב ואחר שסניח חסילין יסדר ברכות וכו' וכבר כתבנו לעיל ס' כ"ה אהס' כ"ז שסכריי ז"ל סיס מסדר כל ברכות של שחר עד פרשה סעקידס ואהס' סיס מחממך בשלוח ומניח חסילין ומחפיל יעו'ש:

(ג) ש"ס כשיעור משנתו יאמר אלהי נשמה. ברכה זו אינה פוחתה בברוך מפני שהיא ברכה הסודאס' ובכחות הסודאס' אין פוחתה בברוך כמ"ש מרן ז"ל ס' ו' סעי' ג' יעו'ש. מיסו לריך לסמך אהס' לברכה אשר ילך כמסיל ס' ו' אהס' ג' ואהס' ס' בשס' סכריי ז"ל יעו'ש. ועיין עוד לקמן אהס' ז':

(ד) ש"ס יאמר אלהי נשמה. לריך להפסיק מעט בין אלהי לנשמה שלא ישמע שכתבס' הוא אלהי חיו. ספר אבודרהס. עש'י. איר אהס' א' ס' ס' דמיו ע"ד. ז"ע אהס' א' חסיל אהס' ג'. יפס' ללכ אהס' ז"י. בן אהס' פ' יפס' אהס' ז"י:

(ה) אין לומר סבורס סוד רק טבורס אהס' ברהס' וכו' מעטס' דעל כרוב חטא ואינה טבורס. קשר גידל ס' ה' אהס' ח'. וכ"כ ס' דמיו ע"א מעטס' אחרים יעו'ש. סידור ז"ע אהס' ז"י. חסיל שס. בן אהס' סס. ועיין יפס' ללכ אהס' ד' מה שסכריי בזה יעו'ש. וכן במסכת ברכות דף ס' ע"ב ליחס חיבה סוד. וסכיולו ס' שס. ואהס' דבשער סכו' דף ז' ע"א אהס' טבורס סוד י"ל דלאו דוקא וכן סוד סמכס' דאין אומרים חיבה סוד:

(ו) ש"ס יאמר אלהי נשמה. ברכה זו לריך לסיוס בזה ס' חיות כמנין סייס אהס'ס' שסס אהס' דלא מחפרשן לעלמין. עיין כסיס דף י"א ע"ב סכריי ומסיל ס' ו' אהס' ג'. וכ"כ ס' דמיו ע"א חסיל אהס' ג':

(זהו הנוסח)

אלהי נשמה שנחת בי טבורס אהס' ברהס'. אהס' ילרחס אהס' נפחאס' ז"י ואהס' משמרכ בקרבי. ואהס' עחיד ליעלס ממני ולסחורס ז"י לעחיד ללא. כל זמן שכתבס' בקרבי מודס אני לפסוך ה' אלהי ואלהי אבותי רבון כל

ישראל בתפארת. כשיטול ידיו יברך ענט"ל. כשירחץ פניו יברך המעביר שינה מעיני וכו'. ויהי"ר וכו'.
עד בא"י גומל חסדים טובים לעמו ישראל. אין לענות אמן אחר המעביר שינה מעיני עד שיחתום
הגומל חסדים טובים לעמו ישראל שהכל ברכה אחת היא: ב יעכשיו מפני שאין הידים נקיות וגם
מפני עמי הארצות שאינם יודעים אותם נהגו לסדרם בבהכ"נ ועונין אמן אחריהם ויוצאים ידי
חובתן

בפ החיים

במכנסים יעו"ש. ברכ"י אות ג'. ועיין לקמן אות מ"ט.
ובס"י ע"ד אות כ"ג:

(בב) **שם** כשיטול ידיו יברך עניי. עיין מש"ל ס"י ד'
אות א' ואות ק"ז:

(בג) **שם** המעביר חבלי שינה מעיני וכו'. כן הוא גירסת
הגמרא. שלפנינו כולם בלשון יחיד המעביר
חבלי שינה מעיני והכימה מעטפטי ויחי רטון וכו'. שחריטלי
בחורחך וחדיקתך בחליחך וכו'. וכן הוא ברמב"ם פ"ז מה'
הפלה דין ד' וכו'. בשרי. ובלב"ש סעי' ד'. אמנם בס' אות
אמה כתב שצריך לאומרה בלשון רבים דלויחא בפרק הפלה
השחר אמר חבלי חבלי לעולם לישתחויף אינש בסדי לבורא וכו'
ובב"א כה"צ בסנס"ט ועו"ת אות ב' ומ"ל סק"ד ומע"י אות
ו'. ועיין ש"ך ד"ד ע"ד. והרב החסיד בן איש חי ז"ל פ'
וישב אות י"א כתב דים לומר כולם בלשון יחיד כמסתמך
רו"ל בש"ס. וכחז דכן הוא בסידור הרש"ש ז"ל יעו"ש מיחו
בסידורי הרש"ש שבידיו ים מהם כתוב בלשון יחיד ויש
שכתוב בסם בלשון רבים ע"כ אין ראיה מזה שכל מבין אמר
לסופר שיכתוב לו ניסח כפי סדרתו אבל מימי אין לשנות
מוסמך כה"ס שבידיו שהוא בלשון יחיד וכן הוא ברמב"ם
וטור ושיע' ולבוש כה"ל ומ"ס אות אמה שצריך לאומרה
ב' רבים דלויחא בפי וכו' אין ראיה מזה דו"ל דזה דוקא
כיחא דלא ליחתמר בש"ס בדיחא ב' יחיד אבל כיחא דלויחא
בש"ס בדיחא ב' יחיד כמו צידון דין. אין לשנות דלפטר
ש"ס סוד דברד וכו"ם אר"י ז"ל בשער הכינות דף א'
ע"ג דכל ה"ח ברכות הם רמזים נפלאים אל אורות עליונים
וכאשר נעתיק לשוני לקמן אות מ"ט:

(כד) **וראה** זה הדם מלאחי בסידור כרב מהר"ב
סג"ו ז"ל ש"ל בנוסח שח"לני ה"ס
י"א דברים לא פתוח ולא יוחת, מעי פנים ומעוזה פנים.
מאדס רע. מילר רע. מחבר רע. משכן רע. מפגש רע.
מעין רע. מלשון רע. מדין קשה. ומבעל דין קשה.
וכו' והם כנגד י"א קליפות. י"א סימני קטורת. והם
י"א מימין ג' מ"ה שם הקליפות הנקראים מחים מפני
שבאו משמירת הכלים הנקראים מלכין דמיהו דכחיו
וימת וימלך ואנו מתפללים שהקב"ה יעלו מידם וימית
אותם בצור בל"ה המות ללחל. וסוד מימין הלו הם של
ראש מוח שנתחברו לו"ת כמ"ס בזהר עכ"ל. ושוב ראויה
שכתב הר"ן שפירא כן. ש"ך דמ"ה ע"ב:

(כה) **שם** ואין לענות אמן אחר המעביר וכו' שהכל
ברכה אחת היא. דללו היו שני ברכות היו
פותחות בברוך דללו סמוכות הם שכל אחד נתקנה בפ"ע.
ואע"ג דבעינן געין פתיחה סמוך לפתיחה י"ל דהגמלו
הסדים טובים היונו החסד שעושה הקב"ה שמעביר
חבלי שינה מעיניו. מ"ל סק"ה. ועיין בלבוש סעי' ד' וב"י:
(כו) **סעי'** ב'. עכשיו מפני שאין הידים וכו' נהגו
לסדרם

ברכת שלא עשני עבד ושלא עשני אשם הם בלאו
ישר ואור חזר דמ"ה ובין דו"ל הנקרא נלח
וסם צניקוד חיריק. **ברכת** המעביר וברכה ראשונה של
החורס הם בלאו ישר ואור חזר דמ"ה ובין דנוק' דו"ל
סנק' סוד וסם צניקוד קיבוץ. **ברכת** והערב לא ואשר בחר
צנו הם בלאו ישר ואור חזר דמ"ה ובין דיעקב ורחל סנק'
יסוד וסם צניקוד שורק עכ"ל. ועיין בשער הכינות דף א'
ע"ג ד"ס גס ה"ח ברכות ש"ס וכו'. ובדף י"ז ע"ד ופרע"ה
שער ברכות פ"ה ושער סומרות פ"ד ופ"ה. ועיין בשער
סקדמות דרום סדע"ה דף י"ג ע"ג וכו"ל בנכ"ס סנד"מ
דף ל"ב ע"ג וחב"ן:

נמצא לפי דברי הרש"ש ז"ל לסדרם הוא כך. כמותן
לשבו. פוקח עירום. מחיר אסורים. זקק כפופים
מלכים ערומים. כמותן ליקח כח. רוקע הארץ. סמכין מלכיו
גבר. שטש לי כל לרבי. אחר ישראל. עומר ישראל. שלא
עשני גוי. שלא עשני עבד. שלא עשני אשם. המעביר. על
דברי חורס. והערב נל. אשר בחר צנו. וכי בסידור כה"ו
של הרש"ש ז"ל ואין לשנות מזה סדר:

(טו) **שם** סמכין מלכיו גבר. ובאגודס כתב אשר סמכין.
ובב"א מ"ל סק"ג וכחז וכן נוהגין. וכן כתב
סלבוט. ס"ב אות ג'. מיחו בגמרא שלפנינו איחא סמכין
וכמ"ס מרן ז"ל. וכי מחה"ס ז"ל ש"ס לומר סמכין וכי
צניאור סג"ר וכו"ל פתחי עולם אות ה'. וכי ס"ה"ך דף
מ"ט ע"ל דאין בדין מלכיו לומר סמכין וכי כלל הסידורים
וכן העתיקו גורי סג"ר ז"ל וכן עיקר עכ"ל. וכי בסידור
הרש"ש ז"ל מיחו אש שינה לא עיכב. ש"ך ש"ס:

(ד) **שם** כשחוגר חגורו יברך אחר ישראל וכו' הזכיר ישראל
בברכה זו וכן בעומר ישראל משא"כ באחרות
הטעם שכתב כן להנאה הטעם שכל שום כסם מחלי
באלו שנים הם בגמרא לחוד משום לטעות דהגורס הוא
משום שלא יהא לבו רואה אה בעורס כמ"ס צ"י. וכוננו
הוא משום לטעות כדלויחא בשנה פרק מי שהחשיך דקניז
בסי ראשן מפני אימתא דמרך. ע"ז סק"ב. כי"ז אות ב'.
שחלי יחיים אות ד'. פתחי עולם אות ו'. ועיין בלבוש
ובש"ך ד"ג ע"א ולקמן אות מ"ט:

(כא) **שם** כשחוגר חגורו וכו'. מרן ז"ל הביא משם
הראב"ד דכינוי כשלוש סמכנסים אבל
הרמב"ם ז"ל כתב דהיינו כשחוגר וכו' וברך ספריה נחע"ס
לכונת דפירוש המיינה דלמרו בש"ס הוא חגור עש"ב.
וגרס דמר כי אחריכ ומר כי אחריכ סג"ר צ"ל ס"ס בלחך
עכ"ס שאין לזכור חגור ומש"ה אף דיעספיר דמייני
חגורו כתב דים נברך ברכה זו כשלוש סמכנסים וללמד
י"ל למנהג גלילות ארץ מארים. וברמב"ם ה"ס בלחך ישמע"ל
דכוונתם ללבוש חגורס כנזי בבל ומש"ה כתב כשחוגר
וכי וכבר כתב ספריה גופים דלי ליכא אזור יב"ח
(ל"ה)

באר הגולה
הא"ש. ד נמחה
מ"ב ה ע"ס.

חובתן: ג יחייב אדם לברך בכל יום מאה ברכות לפחות: ד יצריך לברך בכל יום שלא עשני עובד
כוכבים שלא עשני עבד שלא עשני אשה: הנה ואפי' גר כותים יכול לברך כך (ר"ע) אבל לא
יאמר שלא עשני עובד כוכבים שהרי היה עובד כוכבים מתחלה (אבודרהם) והנשים מברכות שעשני
ברצונו

קף החיים

שבתחלה אנו מצרכים שלא עשני עקו"ם שאינו בר מלוא
כלל ואח"כ אנו מצרכין שלא עשני עבד אשפ"י שישנו
בקלת מלוא זיל טובא והוא חשוד על הגזל כדתנן (אבות
פי"ב) מרבה עבדים מרבה גזל. גם דומה לעקו"ם שאין לו
זכות אבות. ועוד שאסור בבת ישראל ואח"כ אנו מצרכין
שלא עשני אשה שאשפ"י שהוא חשוד מן העבד מ"מ אינה
חייבת בכל המלות. ב"י ולבוש. ובי"ח פ"י שלא עשני עקו"ם
עבד אשה הוא שלא מסר נפשו טל ידי מלאכו להורידה
לחוך גופו של עקו"ם או עבד אף אשה בתחלת צרייתו עכ"ל.

ועיין מ"ש עליו החיד"א בצרכי"י אות ז' וצמחצ"ר אות ד'
יעו"ש וז"ל מ"ש דע כי האדם אשפ"י שהוא זכר יש מיני
עצירות שגורמים לו להתהפך ולהיות נקבה, ועיין אחד הוא
ענין משכב זכור מדה כנגד מדה ומתגלגל ונעשה נקבה.
וכן יש מיני עצירות שגורמים לו להתהפך ולהיות גוי, ועיין
אחד הוא הבעול ארמית וצ"ח הכרעיה על צרכיו לשכב
עמה אז הוא כורע לע"ז וזה גורם אח"כ שאוכל עמה
מאכלות אסורות ושותה עמה יין נכך כי עצירה גורמת
עצירה. ואח"כ שאוכל לגויה מתקלקלת האורה שבגוף העולם
צ"לם אלוהים וכן ג"כ נתהפך אח"כ בגלגול אחד צנוף
של גוי מדה כנגד מדה. וכן יש מיני עצירות שגורמים לו
להתהפך ולהיות עבד. והענין הוא מי שעובד לאנשים גדולים
ממלאות ועל ידי העבדות שעושה להם הוא מתבטל
מעבדות הש"י ואינו מתפלל ואינו מניח תפילין ומתבטל
מה"ת וק"ש ומתבטל במה מלות של שבת. ואשפ"י שהכל
נעשה באו"ם מ"מ מ"ה כנגד מדה לא צ"ח ומתגלגל
אח"כ בעבד כעני לכן כל מי שהוא חזר: קדישא זרע
אברהם יתכן ויעקב מאחר שהוא ר"ה את עמו שהביאו
הקב"ה בגלגול טוב. ויביט בעלמו טוב הכנותו ראוי ליתן
שבת וכוונתו שש"י מסייע אותו כמ"ש ר"ל הבא ליטב
מסייעין אותו וכן יופה רשע ללדיק ומבקש להימיתו וז'
לא יעזבו בידו וגו' שלא נכשל צ"ח שלשה עצירות הנ"ל
שלא ילמד הקב"ה להביא אותו צדוק ג' גלגולים גוי
עבד אשה. ולכן לא די שיצרך צרכה זו פסס אף ציניו
אלא בכל יום ויום ויחיו אלו ג' עצירות נגד פניו שלא
יכשל בהם ח"י בגלגול זה כדי שלא יבא צדוק מהם
בגלגול שני ולכן אלו ג' ברכות לריך להיות זכרון בן
עיניו. (ועיין משנת חסידים מסכת הלוח פ"ג א"ת ז' ויפה
לנב ח"ג אות ט"ו):

עוד אפשר לפרש כי גם בחיים חיותו אפשר לאדם
להתעבד מ"לוי ה"ג גוי עבד אשה. כי בכל לילה
עולה נשמתו למעלה לתח דין וחשבון לפני קונו והנה לפי
מעשיו כך דנין אותו. ולפעמים נותנים לו חייו נשמה בסוד
העיבור של גוי או של עבד או של אשה. ונודע כי אפי' נשמתו
מי שהוא משכים ללמוד ולעסוק בתורה אינו חוזר בו נשמתו
אלא נשאר באפי' כמ"ש חז"ל לנשם מן האדם אשר נשמה
באפו. עד אשר יתפלל ועונה ברוך ה' המבורך לעולם
ועד

לסדרם צב"כ"ג וכו' עיין מש"ל סי' ו' אות ג' ואות ד':
(כו) **שם** נהגו לסדרם צב"כ הכנסת וכו' והא דאמרין
כל הברכות מצרכין עובר לעשייתן היינו
ברכות המלות שאומר בהן ולינו לריך לברך להקדיש
תחלה על מה שלנו וקראנו לעבודתו אבל ברכה של
כדולה ושנה העין אלו יכול לברך אח"כ. ב"י בשם הרא"ש
והר"ן, ועוד טעם החר כתב בשם הר"ן מפני שברכות
הללו על מנהגו של עולם הם יעוין שם. ועיין מט"י
אות ח':

(כח) **שם** ועונים אמן אחריהם וכו' עיין צ"ח ר"י"ג סוף
סעי' ז' שכתב דאף אם לא ענו האמן ולא, וכו'
האחרונים:

(כט) **שם** ויולאין ידי חובתם. כתב שנה"ג צב"כ"ט
אות ד'. ד"ל להטור דברכות השחר שהם
ברכת הכהנין אין אדם יולא בברכת חבירו אלא כבאני
בקי אבל אם הוא בקי לריך הוא לברך בעלמו יעו"ש.
חמ"ג יש מן האחרונים שהשיגו עליו בזה וכתבו דגם הטור
ס"ל דהפילו בקי יולא בברכת חבירו אם כיוון. פרי"ח אות
צ'. יד אהרן בצב"כ"ט, עי"ח אות ג'. מט"י אות ז'. מהמ"ר
אות ה'. שפלי וז"ח אות ח'. ועיין עי"ח אות ד' וצ"ח
סי' ו' אות יו"ד ר"ז סי' נ"ט אות ח' ובמ"ש אינן צעירותין
לסי' נ"ט אות כ"ז:

(ל) **סעי'** ג'. חייב אדם לברך בכל יום מאה ברכות
לפחות. הטעם צטור לפי שהיו מתים בכל
יום מאה נפשות מישראל ותיקן דוד על זה לברך מאה
ברכות בכל יום. ט"ז סק"ג. ועיין מחצ"ר אות ג', ועיין בשער
הכוונות דף ז' ע"ד שכתב כי כללות מאה ברכות שרשם
הוא ס"ג ומילוי שלו בנתי אחרותיו הפשוטות שהוא בנתי
ל"ו. והנה ס"ג ול"ו הם ק' ברכין יעו"ש. ובפ"ח בשער
הברכות פ"ח. ובענין מנין ק' ברכות עיין ב"י ומ"א סק"ח
ומט"י אות ט' וצ"ח ר"ך סעי' א' וצ"ח אחרונים:

(לא) **שם** חייב אדם לברך בכל יום וכו' עיין מש"ל סי'
ה' שריך האדם ליזכר הרכה בשעת חמירת
הברכות לכוין פ"י המילות ושלא יחסר מהם שום חיבה
הו' אות ז' ע"ג יעגם ובפרט כשמזכיר את השם צפוי
לריך שיירא מאד ויזדעזעו איבריו מפחדותו אותו אשר הוא
יור אשה ומזכיר את השם הקדוש הגדול הנצור והנורא
אשר מלאכים קדושים וגוראים מתפחדים ומתרעשים
ומתרגשים בצדקתו אותו כו'. בקדושת יולר ויקח ק"ו בן
צנו של ק"ו לנפשו ויזכר בכל עת וזמן שמוציא את השם
בשפתיו שיבא באימה ויזרח ופחד ועי"ש צ"ח ה'
שהארכנו בזה ר"ל לכפול כאן הדברים אלא יעו"ש:

(לב) **סעי'** ד' לריך לברך בכל יום שלא עשני עקו"ם וכו'
הנה ברכות על הויז המלות בן. דעכ"ס לא
נתחייב במלות כלל. ואשה ועבד אשפ"י שבתחייבו בקלת
מלות לא נתחייבו בכלן, ויש להקדים שלא עשני עבד

באר הגולה כרצונו: ה' יאס קדם וברך זוקף כפופים קודם שיברך מתיר אסורים לא יברכנה: ו' ייש נוהגין לברך הנחת

1 נסיוני ר' עמרם.
2 נסיוני אשכנז

כף החיים

אות מיט, (ומיט שם בן אי"ח הא לויכא רש"ל וצ"ח דפסקו לברך מתיר אסורים אם הקדים זוקף כפופים וכו' יעו"ש זה נמשך אחרי דברי המ"א הכי' בלאת הקודם ולא ראה דברי רש"ל בשורשם כמיט בלאת הקודם יעו"ש):

אם בצעה שאמר בא"י היתב כוונתו לברך זוקף כפופים יסיים זוקף כפופים אע"פ דאז לא יוכל לברך מתיר אסורים, וכן בשלל עשני עבד ואשה וכיוצא זו ומכ"ש בשאר צרכות שלא יקפיד על הסדר אלא יסיים כמו שהשג בשעה שהזכיר השם, ח"א כלל ח' אות כ', מיכור לפי מיט הרב ז"ל בשער הנוחות דף ח' ע"ג דכל ה"ח צרכות מן הנוחת לכוין עד סוף צרכות הנוחה כולם חייב האדם לסדרם ולברכם בכל יום אעפ"י שלא נתחייב בהם לפי שגלס הם רמוזים ונפלאים אל אורות עליונים ואין לבטלם וכו' אי"כ אין לבטל שום צרכות מפני חומרה זו שבעשה שהזכיר את השם הכי דעתו על צרכות אחרת אלא אם הכי דעתו שבעשה שהזכיר את השם לברך זוקף כפופים או שלא עשני אשה יכול לסיים מתיר אסורים או שלא עשני עכורים כדי שלא יפסיד צרכות הקודמות להם ובמיט מן ז"ל בסי' ר"ט סעי' ח' בשם י"א על כה"ג דילא וכ"כ המ"א שם סק"צ העיקר דילא יעו"ש, ובכה"ג לא אמרין סביל דעיקר סביל הוא דחישין שמה איתו לריך לאותו צרכות וכו"א צריכו לבטלה ויש בה משום לא לא תשא וכו' אבל בכה"ג שהוא לריך לאותו צרכות ומסיים כהוגן רק שהזכיר את השם הכי דעתו על צרכות אחרת לויכא למיחש לזה דיעבד כדי שלא להכניסו בספק ולבטל ממנו צרכות הקודמות לכן, וכן פסק הרה"ג בן אי"ח זלתי"פ יושב אות ז' וכתב שבעבור מקצתא דזה דברי הח"א יעו"ש: **אם** ה"ח הכי לריך לברך מתיר אסורים וטעם ואמר זוקף כפופים וחזר ואמר מתיר אסורים, וכן הכי צרכות בא"י אמי"ה זוקף כפופים מתיר אסורים, וכן בשאר צרכות השחר שטעם בכה"ג כגון שהיה לריך לברך הנוחת לשכוי וכו' וטעם ואמר פוקה עורים וחזר ואמר הנוחת לשכוי ולא ידי שניהם ואיתו לריך לברך עוד לא הנוחת לשכוי ולא פוקה עורים, ואע"פ דמנ"ל ז"ל בסי' ר"ט סעי' ז' כתב דלא לקח כוס של שחר וצריך צורא פרי הנפץ וחזר ואמר חוך כדי דיבור שהכל נהיה בדברו דילא ידי שהכל, שאני הוסיף דליתו לריך רק לשכוי אבל הכל דהוא לריך לניהיבם ונכללו שניהם בצרכות אחת י"ל דילא ידי שניהם ובמיט מן ז"ל צו"ר כ"ה ש"א ס"ה ע"ה המפרשים טרומות ומעשרות זה אחר זה מיד כוללן בצרכות אחת ואע"פ דבשאר צרכות לא עבדין הכי אלא מצרכין כל אחת בפ"ע שאני הכל כיון שכבר נכללו בצרכות אחת שניהם והוא מחויב עתה בהס"ל ולא ידי שניהם, ועיון סי' ר"ט צמי"א סק"ה ונושאי פלוה והנלע"ד בתצוה:

מז **סעי'** ו' יש נוכחים לברך הנוחת ליעף כח ואין צרכותם נרחק, הנהיה, אך המנהג פשוט צניי האשכנזים לאומרה, וכ"כ האר"י ז"ל בשער הנוחות דף ז' ע"ב ח"ל דנכון לאומרה והיא אחת מן י"ח צרכות האלו שחוקקו קודם התפילה, ואעפ"י שיש מגמגמין בדבר זה עכ"ל

ואלו נשים צמי"ג אפילו מדרבנן פטורים פרמ"ג שם: **שא** והנשים מצרכות שעשני כרלונ. כתב הרב זקן שנואל צריש ספרו. נראה דאף העבד מצרכ צרכה זו, והציוא הצרכ"י אות יו"ד, אמנם הפר"ח ז"ל כתב בלאת ד' על דברי מנ"ל ח"ל ולי נראה שאין מצרכות אלא השני צרכות הראשונות ותו לא כיון דלא אשכחין לה בגמרא דכולי האי ה"ל לפרושי עכ"ל, ולזה הסכים הרב מהר"י עיי"אש בס' מטה יהודה סוף אות יו"ד יעו"ש, והב"ד הש"ך לדי"ד ע"ה, וכ"כ החיד"א בקצ"ג סי' כ' אות כ"ג דנשים מצרכות שעשני כרלונ בלא שם ומלכות סידור צי"ע אות י"ג, בן אי"ח פרשת וישב אות יו"ד. ולפי"ז גם העבד וטומטום ואנדרוגינוס ואמרו בלא שם ומלכות:

טב **ובענין** צ' צרכות הראשונות משמע מדברי הפר"ח הכי' דנשים מצרכות דכיונו שלא עשני גוי"ה שלא עשני שפחה, וכ"כ החיד"א בקצ"ג שם אות כ"ב ח"ל נשים מצרכות שלא עשני גוי"ה שלא עשני שפחה בשם ומלכות אחרונים בסי' מ"ו ודלא כהרב יעב"ץ בסידורו שכתב בלא שם ומלכות עכ"ל, והב"ד סידור צי"ע אות י"ג, אמנם בסי' עו"ש כתב שהאשה תצרכ שלא עשני גוי"ה שלא עשני שפחה בלא שם ומלכות מאחר שלא נזכר בגמרא, וכן בשעשני כרלונ נכון שלא תצרכ בשם ומלכות עכ"ל, והציוא פתחי עולם אות י"ז:

נג **סעי'** כ', ואם קדם וצריך זוקף כפופים קודם שיברך מתיר אסורים לא יצרכנה, שצ"ח שנתן הודאש שחוקק לגמרי זה בכלל דמתיר אסורים נתחייב מיד כשיושב, מיכור הצ"ח כתב דיוכל לצרכה אח"כ יעו"ש והב"ד מ"א ס"ק י"א וכתב דלי נראה להקל בספק צרכות. (ומי"ש המ"א שם דרש"ל כי ס"ד כתב שיצרכנה כמו הצ"ח לא עיון בתשו' רש"ל הכי' אלא בדברי שכנה"ג ובמי"ש המחזיר או כי ד"ה ועוד וכו' יעו"ש) וכ"כ הט"ז סק"י דיפס פסק בשער כרע עמרם דצ"ל, וכ"כ פרמ"ג צמי"ז אות ו', סו"צ במק"ה אות ג', וכן נראה דעת הפר"ח אות כ', מהמ"ר אות ח', קצ"ג סי' כ' אות ט"ו, ש"ך דמי"ה ע"ה, ר"י אות כ' ח"א כלל ח' אות ד', סידור צי"ע אות ז', ודלא כהלק"ט ח"א כי קיי"ה שכתב דעכשו שוכנו לאומרה על הסדר אין קפידא דיעבד וכו' יעו"ש והב"ד י"א בכה"ש, וישין פרמ"ג ח"א אות י"א שכתב ח"ל ויראה שישמע אח"כ מאחר הצרכות מתיר אסורים ויכיון ללאת ויולא ממי"ה ואם יש מי שאין צקי בצרכות מתיר אסורים יכול הוא לברך להוציא דהוי ה"ס עכ"ל, ולפי מש"ל סי' ח"י אות ז' דגם היכא דלויכא ס"ס צמלי דצרכות י"א דאין לברך און אי"כ הכל נמי לברך מתיר אסורים להוציא את שאיתו צקי אלא יברך הוא לנלמו בלא שם ומלכות או ישמע מאחר:

סד **אדם** כפות בלאת מהמת חולו שאיתו יכול לוח ממשותו נ"כ מצרכ צרכה זו של זוקף כפופים דעל מנהגו של עולם נתקנו צרכות אלה בן אי"ח פ' וישב אות ו', ועיון מנחת אהרן כלל כ' אות י"ד ולקמן

באר הגולה
ח האמר
ט שם נאמר
י הרמזים נפ"ו
מהלכות חפלה
כ כ"י נדעת
נמש.

הנותן ליעקב כח הזאין דבריהם נראין: הכה אף המנהג פשוט צנני האשכנזים לאומרה: ז' יוש נזהגים לברך ברכות אחרות נוספות על אלו וטעות הוא בידם: ח יכל הברכות האלו אם לא נתחייב באחת מהן כגון שלא שמע קול תרנגול או שלא הלך או לא לבש או לא הגר נאומר אותה ברכה בלא הזכרת השם: הכה וי"א דלפני לא נתחייב צדן מנצח אותן דלון בברכה דוקא על ענינו אלא מנצחין שבקציה ברא לרבי העולם וכן המנהג ואין לשנוא

כף החיים

(מח) סעי' ז. יש נוהגים לברך ברכות אחרות וכו' וטעות הוא בידם. וכן מנהגינו שלא לברך שום ברכה חוץ מהי"ח ברכות שזכרנו לעיל אות י"ח:

(מט) סעי' ח. כל הברכות האלו אם לא נתחייב בהם וכו'. הבה ויש אומרים דלפני לא נתחייב בהם מנצח אותם וכו' וכן כתב הב"ח. וכ"כ מ"ש סוף אות י"ד דכבר נהגו העולם כד"י בהגדה יעו"ש. וכ"כ בהר"י ז"ל בשער הכו"ף דף א' ע"ג ח"ל כל הי"ח ברכות שיש מן הנותן לשכוי צינה עך סוף ברכת התורה כולם חייב האדם לסדרם וזכרם בכל יום אעפ"י שלא נתחייב הוא בהם לפי שכולם הם רמזים ונפלאים אל אורות עליונים ואין לבטלם אפי' אם האדם לא יישן בלילה או אם לא הסיר מלפניו או בגדיו או סודרו או מנעליו וכיוצא בזה לריך לברכן בכל יום כולן אעפ"י שלא נתחייב בהם לפי שכל מנהגו של עולם נתקנו חוץ מברכת שעשה לי כל לרבי ביום ט' באב ויוה"כ שאז כל העולם יחפס וגם חוץ מברכת על ג"י ומברכת אשר ילך ששתי ברכות אלו אם לא נתחייב בהם אין לברך עליהם עכ"ל. וכ"כ בפע"מ שער הברכות פ"א. וזמנ"ה הוא מנחות הלילה ואיך נמ"ש בשער הכו"ף דרוש א' מדרשו הלילה דנ"ח ע"א ופע"מ שער תיקון חלות פ"א ופ"ג. וכ"כ הרש"ש ז"ל בס' נביים בהקדמות חלות דפ"ח ע"א ובחדש דט"ו ע"ג ח"ל באופן שדרך וזכרונות מאד לשמור עפ"י שברג חלות ימנ"ה ניעור צפרע אם שורש נשנחו הוא מזויג ועקב ולא הכעשה אחר חלות לילה. ויברך ברכות השחר. ולריך לאומרה אפי' שלא נתחייב בהם כגון שלא יישן או שלא פשע בגדיו או לא חלץ מנעליו וכיוצא אעפ"י כן לריך לאומרה לפי שכל מנהגו של עולם נתקנו וכל להמשיך מוחין לפרטות העולמות העליונים חוץ מברכת ענט"י ואשר ילך שאז לא נתחייב בהם לא יברך וחזון מברכת שעשה לי כל לרבי ביום ט' באב ויוה"כ שאז כל העולם יחפס. וזמנ"ה מנחות הלילה ואיך. ולריך להזכר לאומרה כולם בקומו בחלות הלילה כדי להחזיר המוחין שנסחלקו קודם חלות מהז"א הכולל דמדת היום ונחשטו צווק הכוללת דמדת הלילה ועל ידם נגדלה כנגד כל אחורי הז"א ובחלות ממש נסכרת וצאה לפנים ומסתלקים המוחין ממנה ועולים למין לאר"א ומהדוהים אר"א וממשיכין מוחין חדשים דפנים ומתחדשים גם המוחין הראשונים ובג"ז כל זה באורך לקמן בברכת המעצור יעו"ש. ועשה ע"י הברכות של השחר חזורים המוחין הכס דלחור ופנים להחשט צ"א הכולל דמדת היום. וכדי להמשיך השפע המוחין לפרטות העליונים ולבטל מהם אחיות הקניפות שנתאחו בהם קודם חלות כוונתו וכדי לברר הצינורים המתחסיים לכל ברכה וברכה ואם לא יאמר אותה כולם בקומו בחלות מונע המשכת השפע והמוחין נפרטות

העליונים

עכ"ז ראוי הוא לאומרו עכ"פ וכמו שנבאר סודה צ"ה. והטעם שהשתי ברכות אלו שם מלצ"ש ערומים וברכת הנותן ליעקב כח נתקנו לסוד מה שנתבאר עתה צ"ה. והוא כי הכה אין אדם בדרך אשר לא יטעם וע"י כך מפשיטין מעליו לבוש הקדושה ומלבישין לנשמתו מלבוש הקלי' בגדים לראיה כדמיון משי"ה ויתללו צ"י את עדים ונמשך עליהם זוכמת הנחש וכדמיון אדכ"ר שנאמר בהם וידעו כי ערומים הם ולא"כ כחצי וילצ"ש כחמות עור משכא דחוי"א. והנה הכל הוא כפי ערך החטא כי אם החטא הוא קל מתחלה כח הלבוש ההוא צמוד לור ילך חשי וכו' אבל איננו מסתלק מעליו. ואם החטא הוא חמור מסתלק הלבוש לגמרי מעליו. וכנגד צ"י בחיות אלו נתקנו צ"י ברכות אלו. וענינם הוא כי הכה בכל לילה כאשר האדם מפקיד נשמתו ציד המלכות העליונה צמוד צ"ד חפיד רוחי הנה הוא מחדשה אותה בצד חדשים לבקרים וכו' ומי שנסחלק ממנו לבוש נותנת אליו בברך בחי' לבוש. ומי שיש לו לבוש אלא שנחלש הוא נותנת נח הלבוש ההוא וג"י וכו"י נתבאר ברכת הלבוש רומים שנתקנה כנגד מי שנתפשט מעליו לגמרי מלבוש קדושה והנה הוא מתחדש עתה בברך לגמרי וכנגד בחי' השני שנחלש מלבושו אף לא נפשט לגמרי תקנו ברכת הנותן ליעקב כח והדבר מבורר עכ"ל. וכ"כ בפע"מ שער התפלה פ"ג. עו"ת ד"ג ע"א הנז"ל. ועיין נה"ש ד"ח ה"ג הנד"מ. וכתב הרב נתן שפירא בס' מל"ש מאחר שברכ זל"ה הסכים לאומרה בודאי שעי"פ רוח הקדש שאתמר נו יעו"ש. והלכ"ט סי' קפ"ה כתב דהוא ז"ל נוהג לאומרה. וכן הסכמת מ"ש אות י"ג. וכ"כ בהר"י אות י"א ח"ל עתה נחשט המנהג בגלילותיו לברך זאת יבברכה עפ"י כחצי רצונו האר"י ז"ל כי אף דקבלנו הוראות מן ז"ל קים לן דלמלא מן אף הוא ראוי דעת קדוש האר"י ז"ל גם הוא יודה לברכה. ומה גם שכתב הכנה"ג דליכא מאן דשמע דהדר צ"ה מן ז"ל צדוק ימיו. וכן רחוי לנהוג ודלא בהפס"ח עכ"ל. וכ"כ בהר"י שם בשו"צ אות ח' צ"ש הרמ"ש וכתב שראוי ברכה זו שתאמר אחר מלצ"ש ערומים קודם להחשט צלילות יעו"ש. והב"ד הש"ן דמ"ה ע"ד וכתב דמי שנהג כדעת האר"י ז"ל לריך לחבר לאומרה אחר מלצ"ש ערומים דוקא יעו"ש. והב"ד שעי"ת אות יו"ד. וכ"כ קש"ג סי' ה' אות טו"ב. סידור צ"ע אות ח' כף החיים סי' ט' אות יו"ד. ויפה ללז אות כ"א. וכתב דעכשו נחשט המנהג גם צנני הספרדים בכל המקומות אפי' בחו"ל לאומרה בשם ומלכות כלל הברכות ע"פ כחצי רצונו האר"י ז"ל וכן העד העד כס"א בחות ט' ודלא כהש"ג אות ד' שכתב ונחון לדרך אין נוהגים לאומרה יעו"ש. וכ"כ בן א"ה זל"ה פ' וישב אות ח' וכן המנהג עתה פשוט בכל המקומות בין בדרך בין בחו"ל וכמ"ש סיפא ללז ז"ל:

באר הגולה
ל טור והאגור
בשם הראב"ד
בסימן ז' ופ"ח.
מ' אגור בשם
מחרי"ם סי' ל"ה
שכן מנהג אשכנז

לשנות (טור ותוס' והרא"ש פרק הרואח ור"ן פ"ק דפסחים וכל זו) : ט' י"א יקרא פסוקים קודם ברכת התורה אעפ"י שהוא אומרם דרך תחנונים מ"ש אומרים שאין לחוש כיון שאינו אומרם אלא דרך תחנונים ונכון לחוש לסברא ראשונה : הנה אצל המנהג בסברא אחרונה : שהרי בימי הכליות מתפללים הסליחות ואח"כ מזכין על התורה עם סדר שאר הברכות וכן בכל יום כשנכנסין לבה"מ אומרים כמה פסוקים ותחנונים ואח"כ מזכין על התורה והקצו לסדר ברכות התורה מיד אחר ברכת אשר ילך ואין לשנות (וכן משמע בתוס' ומרדכי פ"ק דברכות) וטוב לומר בשחרית אחר שמע ישראל וגו' בשכמל"ו כי לפעמים שוכין קריאת שמע לקרואה שלא בזמנה ויולא בזה (טור) :

דינה

בפ החיים

סוף ברכת התורה בשם ומלכות ואפי' אם דעתו לחזור ולשון עוד. ואח"כ אינו רוצה ונצרך כלום דבוי כאלו ישן ביום ודלא כספרים אות ה' והביאו מט"י סי' מ"ז אות ט"ז. וכן מי שלא ישן כלל וכו' : לומד מתחלת הלילה והגיע חלות מזכר כל הברכות בלס חוץ מברכות התורה ש"לנו מזכר עד אחר שלוש עמוד השחר וחזן מברכת ענטי ש"לנו מזכר כלל מפני שלא נתחייב בזה כמש"ל סי' ד' אות מ"ח. מיהו ברכת אשר ילך נהגו לחייב עלמם כדי לסמוך ברכת אשר ילך לברכת אלהי שמע כמש"ל אות ג' ועיין מ"ש לגיל סי' כ"ה אות ט"ה דכנגד דברי הרא"י ז"ל לא אמרינן סב"ל יע"ש. ועוד עיין לקמן סי' מ"ז אות כ"ו ואות כ"ז ואות כ"ט ואות ל' :

ו) שם בזהב. דאין הברכה דוקא על עלמנו וכו' ולפי' משמע דגם החרש מזכר כמותו לשכוי ביה. וסומא מזכר פוקה עורים. וכ"כ המח"א סי"ק י"ד דדעת הפוסקים משמע דאפי' הן במדבר דליכא חרנגול לא לו ולא לאחרים וסומא וחרש מזכר אלא דהוא ז"ל להק יא' דסומא לא יצרך פוקה עורים אצל חרש יצרך כמותו לשכוי יע"ש ונחמ"ש והפרי"א אות ה' כתב דלפי דעת ההב"ה והמקובלים חרש יכול לצרך כמותו לשכוי. והסומא יכול לצרך פוקה עורים לכו"ל עלמא יע"ש. (ומה שיש לז"ש אות ט"ז שכתב הפרי"א וסומא יכול לצרך לכ"ע מהא דכתבו בגימ' פ"ז מהלכות תפלה בשם התוספות וכו' : המח"א שם ב"אות ה"ז דסומא לא יצרך פוקה עורים כיון שהדבר חסר צופה ב"ר הקשה זה ה"ד אצלם בזהב"ש וכו' : דהצ"ד הברכ"י אות י"ג יע"ש) מיהו רצ מצה יחודה אות ג' דהכ דברי הפרי"א והסכים שלא יצרך הסומא פוקה עורים ולא החרש כמותו לשכוי יע"ש. אמנם הברכ"י בבי"ב אות י"ד כתב ח"ל סומא מלי לצרך פוקה עורים אף לדעת הרמב"ם. הברכ"י מ"ה"ס זכות בספרו קול הרמ"ז פ"ד דמגילה : וכתב שם שהסכימו עמו דגון קשישאי דערעא ישראל. וכ"כ הפרי"א. ובשם יש לדחות סברתו כאשר העירוהו לפניו על דברי הפרי"א מ"מ המסתכל יפה ביושר בעיניו שפיר חזי דלוקטעא דהלכתא אדחוי לא סמיכין וסומא נמי על טעם עין הוא יצרך פוקה עורים כהוראת דגון קדיש דלערעא ישראל והפרי"א והרמ"ז וכו' נקטין עכ"ל. וכ"כ בספרו קשי"ג סי' ה' אות י"ד. וכן הסכים בש"ך דמ"ח ע"ב יע"ש. זכ"ל ח"א ב"ב אות ט' סודר ב"ע אות ה' וכ"כ הברכ"ג בן ח"א זל"ה פ' וישב אות ה' ח"ל חציג דקו"ל סב"ל ב"ה נקטין לצרך משום דלפי' דביוו ה"ר"י ז"ל בשער

בכור

העלוינים וגורם להשאיר אחרית הקליפות במקומות עליונים ונצנחתי שלו ונחשבים שלו נשאר התפסחות הקליפות והוא משמשת בזה עם אחרית הקליפות שבהם וילכו בלא כח בעת ובזמן שהיה לו כח להפרידם ולבטלם והוא סיבה דכמה רעות ח"ו לכן ראוי להזהר : לאומרם כולם בקומה בחלות ואפי' שהוא רואה לישן אח"כ אין צרך בלום והוא ליה כישן ביום וכמ"ש הרב ז"ל על הקס בחלות אחר שיסדר ברכותיו ויאמר חיוקין חלות יעסוק בתורה כמו שעה אחת שאם אינו יכול לעמוד על עלמנו שיכול לחזור לישן רק שיקום קודם עמוד השחר כמו ח"י שעה ויחזור ללימוד. ולא מביע"א מי שיסן וקס בחלות שצריך לעשות בן כנז' אלא אפי' מי שלא ישן כלל והוא לומד מתחלת הלילה ה"ה בזהב חלות לריך לאומרם חוץ מברכת התורה שאם לא ישן שאין לריך לאומרם עד שיעלה עמוד השחר אצל שאר הברכות לריך לאומרם. וכו' : ב"ה הזכיר פי ויקבל דק"ה ע"ב במעשה דר"א ור"י שהיו לומדים מתחלת הלילה וכשהגיע חלות ושמעו קול התרי"גול ברכו. כי אעפ"י שאלו לא נסתלקו המוחין מ"ה דפרטות הנה מ"ה דכללות נסתלקו ועתה חוזרים ואפי' מלדו נסתלקו עלמות הברנח"י בהסתלקות המוחין הכוללן ועתה חוזרים מחושים כיוצא עכ"ל. והצ"ד בש"ך דמ"ז ע"ג. זכ"ל ח"א ה"ב אות ט' ומ"ש הפרי"א אות א' דמי שקס בחלות לילה לקרות חיוקין חלות או ללמוד ודעתו לחזור ולישן ברכת המחזור נשמות יניחה לצרך וכ"כ הרמב"ם ז"ל פ"ז מה' תפלה דין ג' וז"ל בשעה שיוקן בסוף שנתו מזכר וכו' וכתב הכ"מ דדוקא בסוף שנתו ולא כל זמן שיוקן בזהב שעה שחזיר יע"ש. וכ"כ בעט"ז. וכ"כ המח"א סי' ו' בק"ה בשם סרי"ה יע"ש. כבר כתב ע"ז בש"ך דמ"ז ע"ב דהרמב"ם ז"ל לשיטה"ה אולי דס"ל דכל ברכ"ש על הנאת עלמנו הוא מזכר ואם לא נתחייב בזהב מכן אינו מזכר וכן פסק בש"ע ולפי' שייך שפיר לומר ברכת אלהי נשמה לריך להמתין עד שיגמור סוף שנתו אצל לדעת החילוקין דפסק מור"ם ז"ל כדידברו דגון נתחייב צין לא נתחייב שעל סידורו של עולם והנהגתו הוא חייב לצרך ואין בדידן כבר פשעו הוראה לפסוק כדעת מור"ם ז"ל וכו' וכ"כ המקובלים ז"ל א"כ מי שקס בחלות לילה יוכל לומר כל סדר הברכות אפי' דעתו לחזור ולישן וכו' יע"ש. ועיין ברכ"י אות י"ב ובקש"ג סי' א' אות ב'. פתה"ד סי' ו' ח"ו ב' וחס"ל סי' מ"ז ח"ו ו' וכן החיים ב"ה"ש ז"ל סי' ט' אות א' ומנהגינו כהר"י והרש"ש ז"ל דהקס בחלות מזכר כל הברכות כולם מן ענטי עד

הטובים לומר ותתפלל חנה יצרכו כל הברכות עד אשר ברכת התורה ואח"כ יאמרו ותתפלל חנה דאין לומר קראי ותתפלל חנה קודם ברכיה, כדכר מהר"י אולאזי ז"ל בסי' יוסף אומן. כדור צ"ע צדינים מחודשים שאחר דמי ברכ"ש אורח ג'. וכן אם בא ליהנות לצדי"כ לא יאמר פסוק ואני כדור חסדך וכו' קודם ברכיה, ועיין עוד מש"ל סי' ד' סוף אות ט"ז וסי' ח' אות ו' וסי' כ"ב סוף אות ט"ח: **שם** הגהה. שהרי צימו הסליחות מתפללים סליחות ואח"כ מצרכין על התורה עם סדר שאר ברכות וכו' עיין מש"ל אות מ"ט. בשם הרש"ש ז"ל שכל המאחר ברכות השחר גורם להשאיר אחיות הקליפות במקומות העליונים ובגרמאני שלו יעו"ש וא"כ כל הזרח ומקדים לבדך ברכ"ש בכל מה דאפשר לו הרי זה משובח ומשתכר שלא יתאחרו ב"כ הקליפות בגרמאני שלו. ועיין מש"ל סי' א' אות ח':

טו **שם** בהגהה. ויבנה לסדר ברכת התורה מיד אשר ברכת אשר ילך וכו' ולפי דברי האר"י ז"ל ברכת אלבי נשמה לריכב להיות תיקף אחר ברכת אשר ילך כמש"ל אות ג'. ובכונת התורה אחר ברכות השחר. כמש"ל אות ח"י ואות מ"ט יעו"ש. רק מי שקם קודם חלות ורואה ללמוד מיד ויכל לבדך אז ברכת התורה קודם ברכ"ש כיון שא"א לו לבדך אז ברכ"ש כיון דלא הגיע חלות ובאשר יבואר לקמן בס"ד סי' מ"ז אות כ"ט:

ס **שם** בהגהה. וטוב לומר בשחרית שמע ישראל וגו' בשכמל"י כי לפעמים שוכים עם ק"ש וכו' כתב הב"ח על דברי הגהה זו וז"ל משמע דבכל יום ויום טוב לומר כך ועל פי דבריו אלה נדפס בציורים בשכמל"י ויבנה הכל לומר כך בכל יום ויום גדול וקטן. ואינו נכון דלא ניתנו דברים אלו לכתב בספר אלא לגדולים שמשערים שהיו ידיו הליבור קוראים שמע בצרכותיהם לאחר זמנה כי אז יבא מכיון ללכת בלפני ויאמר אחריו בשכמל"י אצל בכל יום ויום לא יאמר רק ואומרים שמע ישראל וגו' ולא יבא מכיון ללכת ידו ק"ש דאורייתא וגם לא יאמר בשכמל"י ע"ל. וכ"כ בבה"ט בבה"ט אות י"א. עי"ה. פרי"ח אות ט"ו. ואמנם בשער הכו"ר דרוש ג' דק"ש ז"ך כתב דאפי' המתפללים כותיקין שאימרים ק"ש קודם הכן החמה אפי' הכי ל"ל פסק שמע ישראל וגו' ובשכמל"י בסדר הקרבנות דתרוויכא לריכב יעו"ש. וכן העיד מהר"ח ז"ל ש בשער הכו"ר על האר"י ז"ל שאפי' כשהיה מתפלל כמנהג היתיקין ולומר ק"ש קודם הכן החמה אפי' הכי לומר ק"ש שני פעמים יעו"ש:

סא **שם** בהגהה. כי לפעמים שוכים עם ק"ש וכו' יכתב מהר"ל דיאמר ג"כ פשה ראשונה, ובהגהות תוספת שבת כתב דשבע דלפי זה לריך להיות רפילין מקודם שלא יבא נראה כמשיד עדות שקר כשיאמר וקשרתם ע"ד. והנה אמת נכון הדבר ופשוט. מחזיר אות ז' ועיין מש"ל בזה בס"ד סי' כ"ב אות כ"א. ועוד עיין באות שאת זה ולקמן סי' ס"ז אות א' ד"ה ולענין:

סב **שם** בהגהה. כי לפעמים שוכים עם ק"ש וכו' מאד יש לזהר בערי איטליא ודומיין שמאחרין בשבת ואח"כ מאריכין בזמירות ונגונים וכו' ודאי טובת שעת ק"ש צומנה וז"ה יורה ויאמר בנדר כל הק"ש **כל**

הכו"ר דכל ברכות אלו על מנהגו של עולם נחקקו ואעפ"י שלא נתחייב בהם האדם לריך לבדך א"כ ה"ה בסומא לריך לבדך ובנגד דברי האר"י ז"ל אין לומר סג"ל ע"ל. ולא כמ"ש ה"ה ללך ז"ל אות כ"י שיבדך בלא שם ומלכות. וגם בחרש כתב שם בקש"ג אות י"ב דמנבך ה"ה ללך ודלא כהמ"ק ומ"ש שכתבו איפ"ה. וכ"כ סידור צ"ע אות ד'. וכ"כ אן לעיל אות יוד דלפי דברי האר"י ז"ל פשיטא דבחרש מנבך ה"ה ללך ללך יעו"ש ועיין לקמן סי' מ"ז אות ל':

נא **סומא** לביע יבדך ה"ה ללך. אחרונים ופשוט. קש"ג שם אות י"ג. כדור צ"ע שם:

בן **מי** שחטפו שינה באמצע ברכ"ש כל ד"ה שאינו יודע בודאי. שלא אמר לא יאמרנה מבסך ואפי' בברכות התורה אם הוא מסופק לא יבדך ומספק אלא ישמע מאחר שהוא מחויב לו יבדך בלי שם ומלכות. חס"ל סי' מ"ז אות ח'. וכן א"ה ז"ל פ' וישב א"י י"ב. ועיין לקמן סי' מ"ז אות ז':

גן **שינוי** מקום חסור לעשות בברכות השחר. רק במקום שמצדק עניניו בך כל הברכות עד פ' התמיד. כפ' החיים לברח"פ סי' ט' אות ו' ועיין מש"ל סי' א' אות כ"ה וסי' ו' אות ג' וסי' כ"ב אות כ"ז בשם האר"י ז"ל שהיה מסדר כל ברכ"ש עד פ' העקבה צבית ואח"כ היה מתעטף בטלית ומניח תפלין ואח"כ היה הולך לב"ב ומתחיל שם מפי העקבה ואילך יעו"ש:

דו **בעוד** ששוב לא יאמר ברכ"ש ולא יעשה שום עסק אפי' קל שנקלין ולא ילך חנה ואלה מפינה לפינה כשמבדך אלא ישב על מכונו בהתבודדות ובכוונת הלך כדי לבדך ברכ"ש. ומה טוב אמר עם הספר מתחלה בברכות עד סוף התפלה. כפ' החיים שם אות ז' בשם קש"ג וחס"ל. ועיין מש"ל סי' ה' אות ז' וות ג': **הן** **סעי'** ט'. לא יקרא פסוקים קודם ברכת התורה אעפ"י שהוא אומרים דרך חתונות וכו' דעת מרן ז"ל לפיכך הכי כיון שצדקו סברה זו בסתם וכו' דעת הרמב"ם וז"ה וכו' ומהר"ל ככתוב צבית יוסף. וזה דעת הרמב"ם בשובה בסי' פ"א כדור הנדפס מחדש סי' ק"ד וז"ל לעולם לריך שיבדך על התורה קודם קריאה ואפי' יקרא פסוק אחד וז"ל חילוק אם יקרא דרך תחנון ובקשה ויהי מה שיהיה עכ"פ לריך לבדך ע"ל ברכיי אות י"ד וקש"ג סי' ה' אות כ"ט. וכ"כ הש"ך ד"ז ע"כ. כדור צ"ע אות י"ה חס"ל סי' מ"ז אות א':

נו **אם** אומר בקשה כי אין צ"ח אשר אין שם תיבות מפסוק הנוטל את צדיה. נראה דיכול לאומרה קודם ברכ"ה דהיינו דקראי שאמרו לחתום לא נלכב אלא לבדך לחות לישנא דקרא נקט. ודמי למ"ש מרן ז"ל ביו"ד סי' רפ"ד דאף דאסור לכתוב ג' תיבות מפסוק בלא שרטוט באגרת שלמים מותר לכתוב אפי' כמה תיבות מהפסוק לבדך לחות. ועיין מ"ש במגנינים לקמן סי' מ"ז דין ג' ברכיי א"י ט"ו. ש"ך שם:

זן **הנהגים** לומר לפני כל מזה ובכונה ולמוד פסוק ויהי נועם יחברו צביל ויאמר קודם ברכ"ה ברכיי א"י ט"ז וקש"ג שם אות ל' ש"ך שם. וכן

באר הגולה

א נדרים פ"א.
ב ברכות י"א.

מז דיני ברכת התורה. וכו' י"ד סעיפים:

א יברכת התורה צריך ליזהר בה מאוד: ב יצריך לברך בין למקרא בין למשנה בין לגמרא: הגה

בך החיים

כלל ברכות דרבנן. וכי מדברי האגור שהביא ב"י בזה ס"י יעו"ש. וכי מדברי הלבוש ס"י א' שכתב ואסמכוה אקרא וכו' ומסעי' י"ב שכתב דברכה אינה מעכבת יעו"ש משמע דס"ל שהיא דרבנן. וכן ס"ל להפריש שכתב בסעי' פ' דלא ספסוק בין ברכה ללימוד שאין לו לחזור ולברך דברכות דרבנן. כפי לך בסדור דס"ל דברכת החורס דרבנן. וכן הסכים מהר"ש עיי"אש בפי' מטה יסודת הוא א"ש שכתב דלא נסחפק א"ש בירך ברכה החורס דלא יברך יעו"ש. ועיי"ש במ"ש על דברי הפרי"ח. ועוד עיין להסידור' בברכי' אות ח' שדחה ראיה הפרי"ח ועוד לו במחציר אות א' ואות ז' וסכסוכ' שאין לברך מספר משום דכלל גדול הוא ספק ברכות לסקל יעו"ש. וסב"ד הרב המגיד בש"ץ דל"י ע"א. וכן פסק בקצ"ג ס"י ה' אות כ"ה. סידור צ"ע בדיני ברכה השמר אות כ"ב. וכן דעה המאמ"ר אות א' אלא שכתב דלא נסחפק יכול לפטור אותה באכזה עולם יעו"ש. וכן דעה כס"א ויפה לזכר אות א'. וכתב ודלא כמ"ש באש"מ בשם הפרי"ח וס"ד אכרן יעו"ש. ומ"מ הנהגון הוא מי שנסחפק לו א"ש בירך ברכה החורס א"ש לאו ישתדל לשמוע הברכה מאחר שעדיין לא ילא ויחזיון ללאה וגם ואמר לו לסמך שיהיון לסולא כדעו או יברך בלא שם ומלכות וכשיגיע לברכה אכזה עולם יחזיון ללאה ב"ש נמי בברכה כדי ללאה ידי המחמירים. ועיין מש"ל ס"י מ"ז אות י"ב:

ודע

דא שאלמנו דא"ס נסחפק לו בברכה החורס דא"ס חזר ומברך הוא בין בכולם בין במקלחם מס שנסחפק בו לא יברך דהא כתב ספני מש"ס שם וסב"א הפרי"ח שם דא"ס לדעה הסבורים דברכה' דאורייתא הוא ברכה א' בלבד וכי הרב שאגה אריס בסי' כ"ה דברכה אחת היא דאורייתא יהיה מס שיסב אלא שהוא נסב דעתו לברך אשר בחר בו יעו"ש. וא"י לידן דפסקנו כדעה באומרים דרבנן משום סב"ל א"ס חזר ומברך כלל מס שנסחפק א"ס בכולם א"ס במקלחם וברכה החורס שמברכין על קריאת ס"ח בציבור גם הפרי"ח ס"ל שהיא מדרבנן כמ"ש בסי' קל"ב אות ח' יעו"ש. וכן כתב בסכ"י ב"ש בסי' אות ח':

סעי' ז'

צריך לברך בין למקרא בין למשנה וכו'. דכולהו חזר מיקרא. לבוש. וכן לדברי סוחר וקבלה וכו' פשוט. ולפי מה שכתבו המקובלים שר' ב"ח א"ו מקרא משנה גמרא קבלה הם ברכה' ד' עולמות אצ"ע ועיין כ"ש בגמ' דף ל"ז ע"ב. וידוע דפי' בברכה ממשיכין אור מקיף ועי' עשיית המלכות אור פנימו כמבואר בפי"ח פ' מ' דרוס ז' ובשער הכוונ' דרוס י"א וי"ב דספירה העומר ובכ"מ. וידוע דכל הבידורים הנזכרים והמוחין הנמשכים עי' הברכה ועשיית המלכות הם השייכים לנח"ו הברכה והמלכות כסוד וא"י כיון שמקרא משנה גמרא קבלה הם ב"ח ב"ח והוא מברך בצבור על כל מה שילמוד ציוס הסוד ואפשר שילמוד כולם לכן צריך לכיון בשמח הברכה על כולם כדי שיסוב

כלל ברכות דרבנן. וכי מדברי האגור שהביא ב"י בזה ס"י יעו"ש. וכי מדברי הלבוש ס"י א' שכתב ואסמכוה אקרא וכו' ומסעי' י"ב שכתב דברכה אינה מעכבת יעו"ש משמע דס"ל שהיא דרבנן. וכן ס"ל להפריש שכתב בסעי' פ' דלא ספסוק בין ברכה ללימוד שאין לו לחזור ולברך דברכות דרבנן. כפי לך בסדור דס"ל דברכת החורס דרבנן. וכן הסכים מהר"ש עיי"אש בפי' מטה יסודת הוא א"ש שכתב דלא נסחפק א"ש בירך ברכה החורס דלא יברך יעו"ש. ועיי"ש במ"ש על דברי הפרי"ח. ועוד עיין להסידור' בברכי' אות ח' שדחה ראיה הפרי"ח ועוד לו במחציר אות א' ואות ז' וסכסוכ' שאין לברך מספר משום דכלל גדול הוא ספק ברכות לסקל יעו"ש. וסב"ד הרב המגיד בש"ץ דל"י ע"א. וכן פסק בקצ"ג ס"י ה' אות כ"ה. סידור צ"ע בדיני ברכה השמר אות כ"ב. וכן דעה המאמ"ר אות א' אלא שכתב דלא נסחפק יכול לפטור אותה באכזה עולם יעו"ש. וכן דעה כס"א ויפה לזכר אות א'. וכתב ודלא כמ"ש באש"מ בשם הפרי"ח וס"ד אכרן יעו"ש. ומ"מ הנהגון הוא מי שנסחפק לו א"ש בירך ברכה החורס א"ש לאו ישתדל לשמוע הברכה מאחר שעדיין לא ילא ויחזיון ללאה וגם ואמר לו לסמך שיהיון לסולא כדעו או יברך בלא שם ומלכות וכשיגיע לברכה אכזה עולם יחזיון ללאה ב"ש נמי בברכה כדי ללאה ידי המחמירים. ועיין מש"ל ס"י מ"ז אות י"ב:

מ"ח מ"ש בענין סדר הספלה בסי':
בנוח החמירות אלו אומרים מה טוב חלקינו ומה נעים גורלנו ומה יפה מאד ירושתינו אשרינו כשאלו משמימים ומערכים בנתי כנסיות ובבתי מדרשות ומיחדים שכן וכו' רוח אות ד' ועיי"ש מס ס"י בזה:

א) סעי' א. ברכה החורס צריך ליזהר בה מאד. כדאיתא בגדרים דף פ"א מפני מה אין מליין ח"ח ללאה ח"ח מבטין רבינא אמר שאין מברכין בחורס מחילת וכו' ופי' שם המפרש שאין מברכין כשמשימין לחלמיד חורס. ותלמידו חתמים מחוך שכן זכירין לעסוק בחורס ורגילין בה א"ס וזכירין לברך כשפותחין ולא מקיימא ברכה נהיה אכזהו ולא אכזהו מלומדי חורס עכ"ל. ועיין פור וכו'. וז"ל הלבוש מאד מאד צריך האדם ליזהר בה להראות שחורס הוא חשוב בעיניו ונכונה ממנה כמו שמברך על כל הנאחזיו. וא"ס א"ס מברך עליה א"ס זכ"ס לכן ח"ח ש"ס פוגשו מ"ס במ"ס שמאמר שא"ס מברך עליה מורה שא"ס קורא בה לשמה וא"ס משמח עמה ולא נכונה בה אלא כיס בעיניו כאומנות בעלמא ש"יך א"ס זכ"ס לשלשה סמך לעוסק בה לשמה דכתיב נא ימוש מפרך וכו' עכ"ל ומהעיקר הזכירות הוא שצריך לבין פ' המילות ולאמר בנחת מילת במילת אלא יחסר ש"ס ח"כ או א"ס כמ"ל ס"י ה' אות ז'. וגם צריך לאומרה שחשק נמרץ וישים אל לבו אשר הוא מברך על החורס אשר הוא חיינו ואורן ימינו צעוק ובעו"ב:

ב) שם. ברכה החורס צריך וכו' בענין ברכה החורס א"ס ס"ה דאורייתא א"י דרבנן. ונפקא מינה דא"ס היא דאורייתא א"ס נסחפק לו א"ס בירך או לא צריך לברך וא"ס היא דרבנן א"ס לברך וכו"ש מ"ן ז"ל בסי' ר"ט סעי' ג' יעו"ש. כ"ס בדבר ז"ס נחלקו הפוסקים דברך שאגה אריס ס"י י"ד ס"ל דהיא דאורייתא ובספ"ק בירך פסק לא בירך חזר ומברך יעו"ש. וכן ס"ל לכמו"ק. וכן הסכים הפרי"ח ט"ז בסעי'. והבי' יד אהרן בנכ"ס וכן דעה מהר"א הל"י בסי' ז' א"ס אכרן ס"י ה' יעו"ש אמנם הרב פני משה בחשו"ח ס"י א' כתב דמדברי הרמב"ם והטור דחזמו ג' סחימי ולא כהנה דהוי דאורייתא משמע דס"ל דהוי דרבנן יעו"ש. וכן משמע מדברי מ"ן ז"ל לקמן ס"י ר"ט סעי' ג' שכתב וז"ל כלל בברכות א"ס נסחפק א"ס בירך א"ס לאו א"ס מברך וכו' חוץ מברכה המזון שהיא של חורה עכ"ל. מדקאמר חוץ מברכה"מ משמע דברכה החורס היא

הנה בין למדש (טור): ג נהכותב בדברי תורה אף ע"פ שאינו קורא צריך לברך: ד והמהרהר בדברי תורה אינו צריך לברך: הנה ויהי דיכול לפסוק דין בלא נתינת טעם לדבריו (ר"ן פ"ק דשבת ופי' כל הללמים כתב דהוי כהרבור): ה הברכות התורה אקב"ו * על דברי תורה והערב נא וכו' באר הגולה ג הדד"ה ד האור ופי' דבריו ח הכתובים כפי' וכו'

כף החיים

סיכס ברורים והמשכה מוחין השייכים לכולם ודוק; **ד) שם** הנה"ס בין למדש, וסא דלא סוכיר מרן ז"ל מדרש מפני שהוא בכלל הנמלה כמים מרן ז"ל לקמן סי' ין, וכיז מלמד או"י ועיי"ש במ"ש על דברי ספרי"ה בסעי' ז: **ה) סעי'** ג' הנה"ס בדברי תורה אקב"ו שאינו קורא לריך לברך, עיין פ"י סק"ב שסקש על דין זה דמאי שגא מהרסור שפסק בסעי' שאמר זה דאין מברכין על הברסור מטעם דלאו כדבור דמי כמ"ס ב"י בסוף סי' זה ובכתובים נמי ליכא אלא כרסור וכו' וסיים ונראה לי דכך כוח דריה היינו שטוח או מעחק ומכוין ללמוד דלא שטר מברך אבל סופר שמעחק ספר וכוונתו לפסוק פשוט לסרויה ממון אין לו לברך חמלה יע"ש, וכיז המ"א סק"א אלא שסיים דאפילו בכותב דרך לימודו י"ע דהא עכ"פ הברור סוף יע"ש, וכיז ס"ב אור ב"י יד אסרן בסג"י, מיסו כרז כלבוס בסעי' ד' כחז סעס דהא דכותב מברך ואע"פ שאינו קורא מפני שטעם מעש כנתיב, וכיז הפרמ"ג במש"ז אור ב"י יע"ש, ולפי"ז משמע דאפילו אינו מכוין ללמוד מס שהוא כוח חייב לברך מפני שהוא עושט מעש כנתיב, וכיז מפי' אור ב"י דמסחמויה דברי הר"ק משמע דאין חילוק ובין הכוחב לשם למוד ובין הכוחב דרך העחק כדי להרויח שכר כדבור דמי ואריך לברך יע"ש, והנ"ל כלל י"א אור ב"י כחז סעס משום דדרך הכוחב להוציא מפיו מס שכותב ושמא יוציא מפיו בלא כוונה, וכחז דכ"ס בכותב סי' חפלין ומוזון דחייב להוציא מפיו לריך לברך, וכיז אמי"ס כלל א' אור ב"י דאסור לכתוב סחים עד שיברך ברכיה משום דחייב להוציא מפיו מס שכותב יע"ש, ולענין מעש כדי להגל מכל הספקות בין סופר הכוחב סחים בין סופר שמעחק ספר דרך ללמוד או שכותב איז דיה לריך לברך חמלה ברכה הכוחב ואח"כ קורא פ' ברכה כהניס כנהוג כדי שיהיה עיקר ברכתו על פ' ברכה כהניס ואח"כ כוחב מה שרואה לכתוב בריה, וכן יעש מי שמועך דיה מלמדים שיברך ברכיה ויקרא פ' כהניס ואח"כ יכמט מפני שיש פלוגתא בזה, עיין מחב"ר אור ד' ועיי"ש אור ב"י, אבל אם כוחב איז חיובת מסקוקים בלגנה שלמים כדי לברר לחוה אין לריך כמ"ס ס"י וסמ"א סס, ועיין לעיל סי' מזי אור ב"י, ועוד עיין לקמן אור ז': **ו) סעי'** ד' מהרסור בריה אי"ל לברך והרסור לאו כדבור דמי, ב"י, פ"י סק"ג, מ"א סק"ב, ר"ז אור ב"י, ח"א כלל ס' אור וי"ד (ועיי"ש בנשמת אדם אור ד' מ"ש על דברי הגרי"א ועוד עיין פרמ"ג במש"ז אור ב"י) ולפי"ז יש ליזכר לאותן לומדים בעיין מחוך הספק שסכרו להוציא ק"ה דיה כפס אחר הברכה, פ"י שס, והיינו אם אינו אומר פ' ברכה כהניס חיבך אחר ברכה הכוחב דיש לחוש שמא יפסקו דריבור של חול קודם שיוצא דיה מפיו ויש להחמיר כמ"ס מרן ז"ל בסעי' ב' דסנכון שלא להפסיק בנתיב, אבל אם אחר ברכה כהניס חיבך אחר

ז) שם מהרסור בריה אי"ל לברך, וכו' כחז סעס אסרן מנחה אסרן כלל כ' סי' ל"ד דע"י עיין בספר אין זה הרסור בעלמא שסרי אי"ל שלא יוציא דבר מפיו דרך שיוט ואם יוציא בשפתי ודאי לריך לברך קודם לכן ע"ה, וכיז כרז ביה עובר לחי' אי"ס סי' זה כפי' וסג"ד פסח"ד אור ב"י יע"ש: **ח) שם** הנה"ס, והי"ס דיכול לפסוק דין בלא נתינת טעם לדבריו, וכיז סלחרוניס, ס"ב אור ב"י ר"ז שס ח"א שס, בן אי"ס פ' יושב אור י"ב, וכחז כלבוס סעס"ס שהוא עוקר דברי הורס אינו אלא מהרסר ע"ה, ומשמע אם אומר סעס"ס של דהין כפיו אסור עד שיברך וכיז סחסי"ל אור ב"י, בן אי"ס ח"י שס: **ט) שם** בהנה"ס והי"ס דיכול לפסוק דין וכו', הרב מנחה אסרן ז"ל כלל ס' אור ל"ד כהניס דפסוק דין דקאמר מוריס ז"ל היינו סוראס אסור והסר דווקא ולא דיי ממונות שכ"ז מוריס ז"ל נופיס לדיא בריה ב"י פ"ס מסס כרין ז"ל ויינו בריה ב"י זה וטעמא טעיס אלא בריה ממונות בין חמלה דין בין נמר דין אסור לפסוק קודם ברכיה אפילו בלי י"ס משום דסיינו הורס, ומכח זה חלק על כרז מפי' ז"ל אור ד' שסכין בריה מוריס ז"ל דסיינו בריה ממונות, וכחז שס דאסור לפסוק דין ממונות בין ככ"ד, וכך סוראס איסור וסיוסר דווקא סוראס פשוט שא"ל לפיין בספר, אכן אי לריכס רבא ללמוד דבר ע"י עיין בספר אין זה הברור בעלמא ובעי' ברורי יע"ש, פסח"ד אור ב"י, ועיין יפס ללז ז"ל אור ב"י שכתב דזס חזס מורס בלי י"ס יע"ש, ונראה סיכא דאפשר יפס להחמיר בדבריו מנחה אסרן ז"ל:

י) סעי' ה' ברכה הכוחב אקב"ו על ד"ה, נוסח האשכנזים לעסוק ד"ה, פור וכו', מ"א סק"ג וכחז ב"י שסס סרדי"א סיוסר נכון לומר על ד"ה לפי שהוא כולל עסק הלימוד ופשייה כמלוא יע"ש, וסג"ד מ"א שס, וכיז הפרי"ה אור ב"י, ועיי"ש מ"ש על דברי כה"י ומה שחורף הפרמ"ג בל"א אור ב"י, ועוד עיי"ש בפרי"ה שכתב דעיקר הנידוס על ד"ה יעזרו על מהר"א שסיס אומר כן ע"ה, וסוף האר"י ז"ל כמ"ס סופס ללז ז"ל אור ד' דכן סע"ד מהר"ח ז"ל בשטר ככו"י בנתיב סחפסל דף י' ע"ד ח"ל נס רלח"י אורו עונס אמן בלמג"ש שחי ברכות של אסר קרשנו על דברי הורס ובין ברכה וסע"ד נא כ' אלהינו כנראה שסס שחי ברכות וכמ"ס בעל סטוריס (נראה שז"ל דלא כמ"ס בעל סטוריס עיין לקמן אור ב"י) יי וסע"ד נא כ' אלהינו סוף ברכה שניס כפי' פלמס ואיכס סיוס ברכה א' ע"ה, ומיס ס"י סק"ד וסכריי לוריא כחז ש"ל אמן אחר ברכה לעסוק בריה וכו' אינו י"ל שסכריי ז"ל סיס אומר נוסח זה לעסוק בריה דזס סיפך עודה מהר"ח ז"ל אלא לא בל אומר כ"א על ע"ה אמן שסכריי ז"ל סיס עונה אמן אחר ברכה על ד"ה, וכו' (ר')

וכר ואשר בחר בנו וואמר והעבר עם וי"ו הכה וי"א בלא וי"ו וכן נהגו (רמב"ם פ"ז מכלכות חפ"ה ורשב"א בשם המאמר ואבודרהם) אבל יותר טוב לומר בוי"ו: ז' וברכת אהבת עולם פוטרת ברכת התורה האם למד מיד בלי הפסק: ח' מ"ש להסתפק אי סגי בקורא ק"ש סמוך לה מיד בלי הפסק

באר הגולה מ"ה * וכן הראשונה שיהא לעסוק בדין וכן הוא נוסח אשכנז ופלאגיא. והוספות

נפ"ז דברכו ונפ"י דפסחים ונ"ק דכחנות בשם ר"ח והראשם נפס"ק דברכות וי"א. ח' ירושלמי שם. פ"ז ב"י לחידוש שני

כך החיים

היום. ב"י בשם הח"י ובראש ויכ"מ מ"א סק"ו. וכתב כפרמ"ג בא"ח אורח ו' דין דעת מרן ז"ל ר"ז אורח ו'. שחילי זהם אורח ח'. מיכ"ה ים אומרים להפילו אם למד אמריה מיד אינם פוטרת אלא אורח לימוד בלבד אבל לא של כל אורח היום. והוא סברה רשב"א בשם הראב"ד לפסחים דגרסי ששכח על אחר וכינאו ב"י יע"ש. וכן דעת ספרים ע"ז סס"ט וי"מ מדבריו בלבוש סס"ט ח' ועיין פרמ"ג שם. אמנם לפי מש"ל אורח ב' בדבריו הפ"ו דס"ל דבריה מדברין והליכין בספיקס לסקל הכא נמי מי ששכח לבדך ברכת החורס וניג"ך ברכת אהבה עולם ולמד מיד אמריה בדבריו הפוסקים דס"ל דברכה אהבה עולם פוטרת לימוד של כל אורח היום אם למד אמריה מיד ונ"ל לבדך עוד ברכה: אפילו אם הפסיק מללמוד וחזר ולמד. ועיין לקמן אורח ט"ב: (ז"ל) שם ברכת אהבה עולם פוטרת ברכת החורס וכו'. מרקאמר כאן פוטרת ברכת החורס ונפ"י קליט סס"ט ע' ג"י קראכו לקרות בחורס כחב דנפטר מצרכה אשר בחר בנו משמע דכאן בברכה אהבה עולם נפטר מכל ג' ברכות של חורס משא"כ אם קראכו לקרות בחורס דאינו נפטר אלא מצרכה אשר בחר בנו לבד אבל שאר ברכות אשר קדשנו על ד"ה והעבר נא לריך לבדך. וכיכ הבי"ח שם בשם מהרש"ל וכחב סס"ט פסוק יע"ש שכתב"ג שם בהנ"ע אורח ו'. וכיכ הבי"ח שם ס"ק י"ב. פריה שם. שחילי זהים שם אורח ח'. שחילי ס"י מ"א אורח ז'. קוליר ש"ע ס"י ז' אורח ז' ואורח ח':

(ז"ל) שם אם למד מיד וכו' ואף אם החפלו וסיים החפלו אינו נקרא הפסק אם לומד מיד אחר החפלו, לבוש. מ"י אורח ו"ב. פרמ"ג א"ח אורח ו' ופ"ן מאמ"ר שהתם על בלבוש שכח זה מסבחה עלמו וסיים וז"ל וגדול מוז נראה דאף אם הפסיק בכל הסדר שאחר החפלו נכון וידיו נפ"ה ושאר דברים לא היו הפסק דכל שלא יאז מבכ"כ ועוסק בדבריו חפלות ותחנונים מיד קריין ביש עכ"ר וכינאו פחסי"ד ס"י ז'. אורח ב' וז"ל ח"י ומיכ"ה כל עניני חפלות וגם - שהולך אחר הספרים להביא בביכ"ה א"ן זה הפסק. הספירה שמואל על הראשם פ"ק דברכות אורח ל' וכינאו פחסי עולם אורח ויד':

(ז"ל) שם ח' ויש להסתפק אי סגי בקורא ק"ש סמוך לה וכו'. הא דכתב מרן ז"ל ויש להסתפק וכו' משום דעל הא דאמריהן בברכות ד"ה ע"ה דברכה אהבה רב פוטרת מצרכה כחבו הח"י שם וז"ל בירושלמי ים הא דאמריהן שכבר נפטר באהבה רבס וכו' ששנה על אחר פ"י לאלתר שלמד מיד בלאו מקום עכ"ל. ובכ"ד ב"י וכחב וז"ל ונ"ה למד לו לירושלמי לומר על הנפטר באהבה רבס שלריך שולמוד מיד שכ"י לעולם הוא לומד שכ"י קורא ק"ש אחר אהבה רבס. ואפשר לומר דכבר אפשר שאינו קורא ק"ש סמוך לאהבה דהא אינא מיד בספיק דברכות דהא חנ"אמר להם הממונה ברכו ברכת אהבה וסס ברכו וקראו

וכפ"ז חפס נוסח האשכנזים וכמ"ס היפס לנ"ג שם. וכיכ כרב מנחם אהרן ז"ל דכ"כ ע"ג שנוסח האר"י ז"ל על ד"ה יע"ש. וכינאו דבריו מנחם בהנ"ס אורח ג'. וכן מנהיגו כדעת מרן ז"ל והאר"י ז"ל ודעמייסו לומר על דבריו חורס. ועיין לקמן אורח ו"ג:

(יא) שם והעבר נא וכו'. ויש לומר אהבה ואלא"ה ואלא"ה אלא"ה עומד בזה וכו' ש"ס מ"ס ח"ל דכל הכרוס ב"ו וכן ב"ו פוסק בחורס מוכנה לו שאין החורס פוסקת מורטו שנאמר לא ימנעו מש"ך וכו'. ב"ה. שכתב"ג בהנ"ס אורח א"י. ס"ב סוף אורח ב' וכיכ האחרונים. ולומדי חורסך לשמח ב"א"י מלמד וכו' כן בהנ"ס בבר"י. ב"ה. ע"ה אורח ב'. פריה אורח ז'. שכתב"ג שם אורח ב' א"ר אורח ג'. וכיכ האחרונים:

יב שם ואשר בחר בנו. וגם כגר יברך כן ולא יבס כלל ב"ו כשמתפלל יחיד ב"ו כשמתפלל בציבור. אגרות הרמב"ם ז"ל ס"י ע"י. ככתב"ג בהנ"ס. ע"ה אורח א' מ"א סק"ג. פריה אורח ח'. א"ר אורח ו"א. ר"ז אורח ד' ש"ך דנ"ו ע"ה. ק"ש"ג ס"י ח' א"ר. סידור ב"ע א"ר כ"ג:

(יג) סעי' ה' אומר והעבר עם וי"ו. כהנ"ס וי"א בלא וי"ו וכו' הכה חפס האומרים והעבר עם וי"ו מפני שסוגרים שברכה אחת היא עם אשר קדשנו וא"ן לענוה אמן אחר על דבריו חורס. והוא סברה הח"י ובראשם וסמור. ופסם האומרים העבר בלא וי"ו סוגרים שהיא ברכה בפ"ע ויש לענוה אמן אחר על דבריו חורס. והוא סברה הרמב"ם ורשב"א בשם בעל המאמר והר"ה כמ"ס כל זס צמור וביי יע"ש. וכחב ב"י וז"ל ולענין מעשה נראה לומר והעבר עם וי"ו שכ"י לדבריו האומרים שהיא ברכה אחת אם חסר בוי"ו כ"ו מפסיק באמנע הברכה. ולדבריו האומרים שהיא ברכה בפ"ע אשפ"י שאמרו עם וי"ו א"ן כ"ך בלוס עכ"ל. והנה ערן ז"ל לא גילס דע"זו כ"ה לומר והעבר עם וי"ו אבל לענין ענינה א"ן אחר על ד"ה לא גילס דע"זו. אמנם מוהר"ה ז"ל בשער כח"י העיד על האר"י ז"ל שהיה עונה אמן באמנע ב"י ברכות של אשר קדשנו על דבריו חורס וכן ברכה והעבר נא כהנ"ס אורח ויד'. ומשמע דהיה אומר והעבר עם וי"ו כדעת מרן ז"ל וגם כ"ס עונה אמן אחר על ד"ה דסוגר שני ברכות כס כדעת הרמב"ם ורשב"א ז"ל. וכיכ בס' פרע"ה בער הברכות פ"ה. וכיכ פ"ה. נגיד ומ"ה ד"ה ע"ה. מ"ה מסכה ח"ה פ"ג אורח ו"א. וכיכ בס"ז סק"ד ומ"ה סק"ה שסארי ז"ל נכב לענוה אמן בנחיים יע"ש. וכיכ ו"ה בבה"ס. וכחב דלא כהפריה ז"ל שכח דמכרי"ה כ"ס אומר בלא וי"ו דל"ה. וכיכ החיד"א בקש"ג ס"י ח' אורח כ"ה. ר"ז אורח ח'. ש"ך ד"ה ע"ג ודנ"ו ע"ה. סידור ב"ע א"ר כ"ה חס"ל אורח ג'. כ"ק כחיים ס"י ע' אורח ו"ב. שפ"ה אורח ו'. בן א"ש ח"י ע' יושב אורח ו"ב:

(יד) סעי' ז' ברכה אהבה עולם פוטרת ברכה החורס אם למד מיד וכו'. ולא פוטרת לימוד של כל

הפסק ולכן יש לזיזו לברך ברכת התורה קודם אהבת עולם: מ י"א שאם הפסיק בין ברכת התורה ללמודו אין בכך כלום יתנבון שלא להפסיק ביניהם וכן נהגו לומר פרשת ברכת כהנים סמוך לברכת התורה: י"אם הפסיק מלמוד ונתעסק בעסקיו כיון שדעתו לחזור ללמוד לא היה הפסק והיה

באר הגולה
י"א ובי יונה
וסמך. כ"ב
מדברי הרמב"ם.
פ' הראשון והכ"י
בס' ר"ח.

בפ החיים

וכתב משפט לך ח"כ סי' ס"ב מאמר דליכא פלוגתא דרבנן וברכות דרבנן מי יכניס ענינו לברך ברכת אחרת שיהא בספק ברכת לעולם ע"כ. והבואו ככ"ב בסג"י, וכן דעת ע"ה אות ב'. וכן נראה דעת ר"ז אות ז'. וכ"כ סידור צ"ע אות ט"ז. וכן יש להורות מאמר דספק ברכות להקל ובפרט שכן דעת מנן ז"ל:

(ד) שם אין צריך כלום, ולא דמי לכל הברכות שאסור להפסיק בין הברכה למעט כמיס' בס"י ר"ז שא"י כהן דמא"ס להגות יומם וליילה. וא"כ לפיכך ליהא סיומא דהנה. צ"י. לבוש. מ"א סק"י. ר"ז ט"ס. שחילי זחיס' אות י"ד:

(כא) שם וכן נכתב לומר פ' ברכה כהנים וכו' וכיון דאמרינן לכו מטעם לימוד אומרים אהן אפי' קודם ח"כ כיוק. ודלא כרש"ל בחשו"י סי' שנה בפסוקים אחרים משום שאין נשיאות כפים בגולה, דברי חמודות אות ע"ה. שנה"י בסג"י אות ד'. מ"א סק"י. ח"כ אות ז'. מ"א אות י"ב. ועיין הטעם שם בדין שכתבו בפסוקים אלו מפני שיש בכם ברכה. ועוד עיין ט"א צ"ב סי' מ"ה ובד"ה אות א' וצ"פ לז' אות ה':

כתב מוסיף הגדול חיים וחסד בתקנתו חוקק כיצ' וז"ל חוקתנו להס' שלא יברכו דק מחוץ הספר מילה במילה במיתון ולא יבואו לירי שיש לנפול דגם השומעו א"ס לא נדעו הוא ציודו ע"כ. והבואו הרי"ה או ב' וכתב דהא"ר ראו' לחק' נעמד סקנתו שואמר ברכת השחר והכל מחוץ הספר והכל נעמד טעם לכל ימיו. וכתב מ"ב כהן סי' א"ה ע"ס ספר ישוב מחשבתו הרע"ה יע"ה:

(כב) סעי' י' אם הפסיק מלמוד ונתעסק בעסקיו כיון שדעתו לחזור וללמוד לא הוי הפסק. משמע דמי שאין דרכו ללמוד ונמלך ללמוד לריך לברך. וכן כתב הרא"ש בחשו"י סי' י"ב. מ"א סק"י (ומ"ס ספריה אות ז' עיין מ"ס עליו יד אהרן בצב"ט) אמנם בס"י סק"י כתב דאין הפסק מנפסיד כלום מטעם שחייב ללימוד חצי דיון עליו אלא שכתב דא"ס פועתו וכל שטע' שא"ס ע"ד חל עליו שחייב על כן א"ל לחזור ולברך. וכתב וכן מורכ' לשון הש"ע יע"ה. והבי' ח"כ אות ח' וכתב ד"ס להקל בספק ברכות וכן הסכים מ"י אות י"ה. על כן נכון לבין צדק צענה ברכת החורס על כל מה שילמוד באותו היום ובלילה שאליו עד שישן כדי להגלל מספק:

(כג) שם וסי' לשיכס. סי' שנה ערלי כגון שמו' אמנם מיושב על אצ"ל ידיו. ע"ה. ח"א כלל פ' אות ז'. ר"ז אות ז' מחכ"ס אות י"א פח"ע אות י"ד. וכ"כ מ"י אות ט"ז דמ"ס צ"ע דשיכס לא הוי הפסק פירוש שנה ערלי ומיירי בין ציוס וכן צילול אלא שכתב דגם על שנתו שנה ערלי לא הוי הפסק יע"ה. וביין לקמן אות כ"ז:

(כד) שם וסי' לשיכס ומתח' יכ"כ וכו'. והטעם כהן סאגור

וקראו עשרה בדברות שמע וסי' א"ס שמוע. ברכת אהבה חיינו וז"ל אור וא"כ אחר ק"ש אומר אכנס רכב וכל כ"כ אלטריך כירושלמי ללשונות שאין ברכת אכנס פוערת מברכה החורס אלא כשלמד מיד דוקא. ועוד י"ל דק"ש והפסק לא חשיבא לימוד לענין זה. דדברי חסונות והפסק לימוד ודברי ח"ה לימוד וק"ש כדברי חסילות הוא ע"כ. וא"כ לפי חירוק ראשון ק"ש חשיבא לימוד לענין זה אם קרא ק"ש חוקק ומיד אחר ברכת אכנס עולם כמו שא"ס ע"כ כלל י"ס. ולפי חירוק שני לא חשיבא וצריך ללמוד מיד אחר הפסק כדי שחסי' ברכת אכנס פוערת לימוד של כל היום. וע"כ כתב מנן ז"ל יש להפסק א"י סג' בקורא ק"ש סמוך לה וכו' מיסו דעת ספרי"ה ז"ל באות ז' דלא יש ספק בזה ומילתא דפשיטא דלא סג' בקורא ק"ש וכן נראה דעת סב"ה יע"ה וי"כ א"ר אות ה' וי"כ ח"א כלל פ' אות ה', אמנם לפי מ"שיל אות ב' דבס"ה דרבנן והולכין בפסיקא להקל ובפרט דדעת מנן ז"ל כאן דלא חייב להא דאין הק"ש פוערת בשביל הלימוד אלא להחלול דכתב ולכן יש לחזר וכו' ע"כ מ"י שכתב לברך ברכת החורס קודם הפסק וצריך ברכת אכנס עולם וקרא ק"ש חוקק והתפלל כמו שנוכחים יש ללמוד מיד אחר התפלה אח"כ דבר כדי שיכא סמוך לברכה אכנס עולם ובמ"שיל אות מ"ז וא"ס גם זאת לא פשה אפי' לא יברך עוד ברכת החורס משום ספק ב"ל. וכ"כ קיטור ש"ע סי' ז' אות ז':

(ח) שם ולכן יש לחזר לברך ברכה קודם אכנס עולם. ולפי שזוהי של דברים צריך לברך ברכה סמוך לברכה השחר קודם סדר התפלה כמ"שיל אות ב' וא"ה ח"י יע"ה:

(י) סעי' פ' י"א שאם הפסיק בין ברכת החורס ללימוד אין צריך כלום. וסג"י שלא להפסיק וכו' כ"ה דכתב מנן ז"ל יש אומרים שאם הפסיק בין ברכה ללימודו אין בכך כלום היא סברה ר"י ורבינו יונה והמדרש. אלא משום דמדברי הרמב"ם ז"ל פ"ז מכלכות הפסק משמע דבברכה החורס נמי צריך ללמוד מיד נעין שא"ס מלכות שחיינו מפסיק בין ברכה לעשיית כמיס' כ"ז צ"י. לכן כתב מנן ז"ל כאן צ"ע דסג"י שלא להפסיק ביניהם וכו' ומשמע דדעת מנן ז"ל דאין חושש לדברי הרמב"ם ז"ל אלא להחלול אצל דריענד א"ס צריך ברכת החורס ולא למד מיד א"ל לחזור ולברך כשלמד אח"כ. וכ"כ מ"י אות י"ד. מיסו סב"ה חולק ע"ז וכתב דגם דעת ר"י ורבינו יונה וכמדרשו והרא"ש דצריך ללמוד מיד אחר ברכה כמו בשאר מ"ה ולא אמרו שא"ל ללמוד מיד אלא מפני שולמדים אחר ברכה פ' החמיר ומשנה אח"כ מקומן ובריייה דברי ישמעאל אצל א"ס לא למד מיד לא פ' החמיר ולא משנה אח"כ וכו' ולא ברכת הכס"ס צריך לחזור ולברך יע"ה. וסב"ד שנה"י בסג"י אות ד'. וא"ר אות ו'. וכן דעת ספריה באות ז' יע"ה. וכ"כ ח"א כלל פ' אות ד'. אמנם דעת סג"י כדברי מנן ז"ל.

באר הגולה
מ טור בשם השו"ע
אבן הרמב"ם
ב אבן הרמב"ם
ס ב"י ע"ס
פ טור בשם אבן
הנחתו כלל ד'
צ שם.

והיה דשינה ומרחץ ובית הכסא דלא היה הפסק: יא משינת קבע ביום ע"י מטתו היה הפסק גי'י'א דלא היה הפסק סוכן נהנו: יב ע"פ אם למד בלילה הילכה הולך אחר היום שעבר ואינו צריך לחזור ולברך כל זמן שלא ישן: יג מהמשכים קודם אור היום ללמוד מברך ברכת התורה ואינו צריך לחזור ולברך כשילך לביהכ"נ צמחשכים קודם אור היום מברך כל סדר הברכות חוץ מברכת הנותן לשכיו בינה ופרשת התמיד (ע"ל סי' א' סעיף ו') שימתין מלאמרה עד שיאיר היום: כג וליכחלה ויול דיו

קף החיים

הרב המחבר ז"ל שם בס"י ב' כחב דכנס דכיו שינה קבע ולא חשיב שינה עראי אלא בישן על דרכיו מ"מ כיון שחייבים מאד לעמל לחזור על לימודם חיוף חזרה הלילה לגבי ידיהו כיצמא דלא מסלקי נפשיהו ולא מייאש דפחייסו מח"ס ולכן אי' אחי' לברך כיון דליכא הכח דרעה אלא מברך בברך כבכל יום ויום יעו"ש, פתחיד אור ו'. ועיין מש"ל אור כ"ג בשם מ"י ומשמע דאורחם שלומדים בלילה ששי רק עד חלוא ליל ובסביע חלוא מברכין ברכ"ש חוץ מברכה הסורה ואומרים חיוקן חלוא ולומדים מעט ואח"כ ישינים בקבע על מטתם אלא שקמים שעה א' קודם פלוג כשחר או חלי שעט כדי לחבר הלילה וסיום בחרה כמ"ס האריי ז"ל בשער הכוונות סוף דרוש ד' מדרשו הלילה ריניד פ"ד לביע צריך לברך ברכה הסורה בקומם קודם לימודם. ועיין מש"ל סי' מ"ז אור מ"ט:

כט) שם וא"ל לחזור ולברך כל זמן שלא ישן. משמע מזה דמי שסוף ניעור מתחלה הלילה עד חלוא ובסביע חלוא צריך ברכ"ש וטעם וצריך ברכ"ש גם כן בלוחו שטס הויא ברכתו לבטל כיון שלא נחמייב עדין בבס"ה וא"ל ברוך שם כבוד וכו' כמו שאומרים אחר ברכה לבטל כמ"ס לקמן סי' ר"ז בע"י ו' ואחר כך בשחרית וחזור לברך ברכה הסורה או אחר שישן שינה קבע על מטתו כלי דודיק: **כט) סעי'** יג. כמסכים קודם אור היום ללמוד מברך ברכ"ה וכו'. כמסכים קודם אור היום כיוס מברך כל שדר בברכות וכו' זמן ברכ"ש הוא מחלוא הלילה ואולך אבל לא קודם חלוא כמש"ל סי' מ"ז אור מ"ט בשם המקובלים יעו"ש וכ"כ בן אי"ח פ' וישב אור י"ג וכחב שכן נראה מדברי זוה"ק בראשית דף י"ד ע"ב. ועיין מקדש מלך שם. וא"כ מכל זה משמע כיון דברכה כשחר זמנא היא מחלוא הלילה ואולך א"ס טעם וצריך ברכ"ה כשחר קודם חלוא הלילה ל"ל ברוך שם כבוד וכו' כמ"ס בלוח הקודם ואח"כ אחר שיניע חלוא צריך לחזור ולברכס מיהו פ"ל דר הוחרר סוב א"ס אפשר יחפש אחר ארס שלא ברך עדיין ויאמר לו שיחמין לטולא. אמנס ברכה הסורה דיכול לברך קודם חלוא א"ס רוא"כ ללמוד בעה כהיא כיון דישן שינה קבע על מטתו ושינה הלילה בקבע על מטתו חשובה הפסק לבסדרה מרן ז"ל ודעיימס דלא קו"ל כר"ה וסריס ור"י שכתבו דברכה כחורה של אחרמול פושרה עד שחריה אחר כמ"ס בבי ובאחרונים, אך א"ס ניעור סמוך לחלוא נכון לסמחין מלברך ברכ"ה עד שיסיס חלוא כדי שיפיו סמוכים לברכ"ש ויסיס כחיקון פ"ל נכון כמש"ל סי' מ"ז אור מ"י יעו"ש. וכ"כ בן אי"ח שם. וכחב עוד בן אי"ח שם בשם הרב החסיד מסריא מני ז"ל ח"ל בין הפסגים בין המקובלים כ"ע מודו שא"ס יבן שינה קבע חייב לברך ויכול לברך. וכנראה מלשון זוה"ק ח"ל דף י"ד ע"ב ועיין מק"מ. אמנס י"ב ב' כוונות בברכה הסורה

האנור לפי שא"פ כשסוף נפנס צריך ליזכר בדיונים כמו בגלוי טפה. ויכ"ל יקנח. ב"י. וכ"כ בלכות סעי' י"ב וכחב וכס"ג צריך ליזכר בדיו מרחץ כיון שאלה שלום והנחה חפליין. וכ"כ מ"א סקי. סו"ב אור ב'. מ"י אור י"ד פתחיד אור ב'. שחיו זיחיס אור י"ג:

כה) סעי' י"א. שינה קבע ביום על מטתו סוי הפסק. וי"א דלא סוי הפסק וכן נכנו. וכ"כ ברא"ס ז"ל בח"א סי' ו'. כס"ג בסנ"י. וכ"כ סוב במקרה אור ב' ר"ז אור ז'. סידור ב"ע אור י"א. ועיין מש"ל סי' סו"ב אור ב' וס"י ח"י אור ז' ומ"ס ח"א כלל ב' אור ז' ודוק. ועיין חס"ל אור ד' שכתב דכיון לברך בהרכ"ה או בלא הוכרח שס ומלכות יעו"ש. וכ"כ סריס"ג בן אי"ח ח"י ז"ל פ' וישב אור י"ב. ולפי מ"ס לעיל סוף אור כ"ב דנכון לכיון בברך בשעה ברכ"ה לפטור כל לימוד של אורח סיום וסליגס שאלחיו עד שיסן אפשר דמוטיל גם לשינה קבע על מטתו וא"ל לברך גם בלי שם ומלכות:

כו) סעי' י"ב. א"פ א"ס לומר בלילה הלילה הולך אחר סיום שעבר וא"ל לחזור ולברך כל זמן שלא ישן. משמע דא"ס ניעור כל הלילה אי' לברך בברך. ו"ע דבשלתא לסדרה סטור דס"ל דבשינה חלוא מילחא א"ס לא ישן אי' לברך, אבל לפי מ"ס שכתבו שלא לברך כשישן ביום אי' צריך לומר דמה שמברך בברך סיינו משום שקבעו חכמים ברכה זו בכל יום דומיא דשאר ברכות כשחר. חדע דכ"ל לריח כשעומד קודם פלוג כשחר אי' לברך אי"כ לדידן נמי א"פ שלא ישן כשחמיר היום צריך לברך שלא היכ דעיינו לפטור רק ליום אחר כחקנה חז"ל. מ"א סקי י"ב. סו"ב אור ד'. וכחב ר"ז אור ז' דסרוא"כ ללחא ירי ספק ישמע ברכ"ה מאחר ויחמין ללחא י"ח א"ס אפשר. וא"ס ללא יברך בעלמא יעו"ש. וכ"כ ח"א כלל ב' אור מ"י. ועיין פריח סי' מ"ז אור ח'. אמנס הרב אי' אור ב' כחב דהניעור כל הלילה לביע צריך לברך בברך ברכ"ה יעו"ש. וכ"כ מ"י אור מ"ז (ועי"ש מ"ס על דברי מ"א וספריה כ"ה) וכן כחבנו לעיל סי' מ"ז אור מ"ט בשם סריס"ג ז"ל. ועיין ברכ"י סי' מ"ז אור י"ב. וכן סמכנג פשוט דהניעור כל הלילה מברך בברך ברכה הסורה. ואחר סמכנג לא אמרין כב"ל כמש"ל סי' סו"ב אור ב'.

כז) שם וא"ל לחזור ולברך כל זמן שלא ישן. כעומדים ביום ב' בליל הששי לחיקון סיסוד ואשר אין כח צו לעמוד כל הלילה. יסן מ"ג סכר שעה או ב' ואח"כ חחר על למודו אי' חשיב זה שינה קבע וצ"ע ברכ"ה או שינה עראי כיון שאינו יסן על הספס ול"א בעי ברכ"ה. עיין בחשונה בלר סמיס לסרב כמסריי מנכס ז"ל דבס"י אי' סעלה חלמורו סרב כמייכריי קאלאמארו ז"ל דחשיב שינה קבע וצ"ע ברכה כקומו ושוב אי' לחזור ולברך ברכה הסורה, ורבו

ידיו קודם שיבין ללמוד ואם לא היה לו מים יכול ללמוד ולבדוק בלא נטילה כמו בשאר ברכות שמבדק קודם נטילה כדלעיל סי' מ"ו (אגור): יד קנשים מברכות ברכת חתורה:

מח אומרים פרשת התמיד ופסוקי קרבן שבת אומרים אצל פ' התמיד. וכו' סעי' א'.

הגב' ואומרים: פרשת התמיד וי"א סדר המערכה ורצון העולמים אחת לזיתנו וכו' ואם אי אפשר לאומרו בלבוש יכול לאומרו בזיתו ולחזור פרשת התמיד לבד עם הלבוש ויזכין בפעם השנייה כקורא בתורה (טור) ויבדקו המדקדקים להתנועע בנשיה שקורין בתורה דוגמת התורה שנתנה ברכת וכן נשעה

קף החיים

(ג) **סעי' י"ד.** נשים מברכות ברכיה. דהא חייבות ללמוד דינן שלם כמי' ביו"ד סי' רמ"ו סעי' ו' ועוד דחייבות למד פ' הקרבנות כמו שחייבות בחפלה וא"כ קאי בברכה על זה. ב"י בשם האגור. לבוש. מ"א סי' י"ד. א"ר אורח י"א. מטי אורח י"ט. סו"ב במקו"ח אורח ג'. ר"ז אורח י"ד. ועיין סי' ס"ח סי' ש"ג:

(ד) **שם** נשים מברכות ברה"ח. אשכ שנסחפקס אשכ ברכה ברכה השורר לא חנך מספק אשילו לרעה הפרי' ודע' דע"כ דה"ה ברה"ח מדאורייתא. ברכי אורח ח. ועיין מש"ל אורח ב'.

(ה) **שם** נשים מברכות ברה"ח. ועודים אש מברכות ברה"ח סנה לפי הטעם הנז' אורח ל"ב גבי נשים דמברכין ברכה חסוד לפי שחייבין למד פ' הקרבנות כמו שחייבין בחפלה גם בעבדים י"ל כן דכא חייבין גם הם בחפלה כמי' סי' ק"ו סעי' ב'. אבל לפי הטעם דחייבין ללמוד דינן שלם זה לא שייך בעבדים דאינם רמי לימוד כלל כמי' ביו"ד סי' רס"ז סעי' ע"א וא"כ לפי און להם לבדק ברה"ח. ועיין פרמ"ג א"א אורח י"ד שנסחפקס בזה. ומדברי ספר חפלה לדוד ד"ע ט"ב משמע דעבדים מברכין ברכה חסוד כיון שחייבין בחפלה ועי"ש. ועיין ופס' ללב אורח י"ד. וע"ד עיין בזה סי' קפ"ז סעי' ג' בנסכס ובס"י רפ"ב סעי' ג' בנסכס ובאחרונים שם. ופ"ע בזה הסי' אורח י"א ודו"ק. ועי' כיון ריש פלוגתא בדיון זה וק"ל סביל און להם לעבדים לבדק ברכה חסוד אלא יסמטו מאחרים ויחטונו לאלה. אך אם יש מנהג לבדק יחזיקו במנהגם כי אחרי כמכנס לא אמרינן סביל כמש"ל סי' ט"ב אורח ב'.

(א) **הנהגה** ואומרים פ' החמיר וי"א סדר המערכה וכו' וזו נוסח החפלה שקבל מברכיו ז"ל מהא"ר ז"ל. וביא כחוסה בשער הכו' דף ט"ז ע"ד. ופ"ע שער הקרבנות:

אלהינו ואלסי לבוחינו זכרנו בזכרון עוב מלפניך ופקדינו כפקודת יבושע וכו'. הנהג' דליה של ופקודת הנהג' דנושא (ואח"כ יאמר פ' העקידה כמי' בשער הכו' דף א' ע"ב). רש"ע כמו שכתב א"א אורח רחמי וכו' במידה הסוד ובמידה הרחמים והכנס לנו לפניך משורה סדיו ובטובך כגדול ישוב חרון אפך וכו' ובטובך סי' אלס"ד וכו' ובטובך ובטובך מאבוחין. ונאמר ע"י נבואך סי' חנוך לך קיינו וכו' בעת זרע. ונאמר ועת זרע הוא ליעקב וכו' ונאמר בכל זרעם לו זר וכו' (בסידור הרש"ש ז"ל כחוב גם פסיקים של מי אל כמון וכו' עד אשר נשבעה לאבוחינו מימי קדם. וגם פסוק ובטובותי אל הר קדשי וכו') אלו דברים שאדם עושם אורח אולם מפרושים בנזכר. וז"ל

משורחיס

חסוד אחת פרטים וסוף הכו' בנכר שלם ד"ב ע"א וזו טוב"ל גם קודם חלות, ואחת כללית בכלל ה"ה ברכות וסוף הכו' בשער הכו' דפוס ירושלים דף א' ע"ב ועיין נה"ש דע"ל ע"ב ודפ"ס ט"ב ביאורא. ובדל"ה המבדק קודם חלות לא יחזיקו זה החיקון כיון שעלונים לא נחנקו סוף יחזיקו החסודים. ומ"מ כמכנס ביה אל יבדק בזמן שסוף קרוב לחלות ממחנים עד חלות אבל אם יש זמן הרבה לחלות יש מברכין ברה"ח ולומדים ונחלות יברכו שער ברכות. ויש חסודים שאעפ"י כן ממחנים עד חלות בעבור חיקון סדר ה"ה ברכות עכ"ל. וכבר נכנסו לעיל סי' מ"ו אורח מ"ט דכס בחלות ומבדק ברכה כשה"ה אפי' סוף דע"ו לחזור ולשון וישן אח"כ טוב לא יבדק שיהא אחרי שיעור שם ברכה דה"ל כיון ביום ודלא כמי' הפרי' בסי' מ"ו אורח ח' ובה סעי' אורח י"ג וסבילו מפי' אורח י"ז ועי"ש:

(ל) **שם** חוץ מברכה הטוחן לשכור ופי' שימחין מלאומרה עד שיאור היום. וספרים אורח י"ג כתב דמגמרה וזכר משמע דומה מחלות סליל אש שמע קול חרנגול וגם הרש"ש יורה ל"ה. אלא מילחא פסיקחא נקט הרש"ש שצבקר ודל"ה יבדק ברכה זו ואין כיו' נמי של שמע קול חרנגול מחלות סליל וא"ל ולא כיו' ידיו נקוה סביל לבדק ברכה זו כל שטע שירלס אשילו קודם אור היום ועי"ש. וכי' כמחב"ר אורח ו' חז"ל בזהר מפורש דאחר חלות סיו מברכין אורח. ובספר ספרדס לרש"י כ"י כחצ דין סוף מכנסו של רש"י ז"ל לבדק כל ברכות וגם ברכה הטוחן לשכור בקומו באשמורה. וכי' ספר"י ז"ל וכן כנסו שלמים וכן רבים עכ"ל ובס"ר פ"ג דמ"ו וסידור ב"ע אורח ג' ופ"ע אורח י"ג. וכי' בספר קס"ג סי' ה' אורח י"א חז"ל הנוהג לשכור יש לברכה אחר חלות כשקם באשמורה אף שלא שמע קול חרנגול עם שאר ברכות אף שלא נחתיב בן מחב"ר סי' מ"ו. וכן מלאחי בסי' ספרדס כ"י שכתבו מן השמים לרבינו יעקב ממרו שחפ"י לא שמע קול חרנגול ויבוא יבדק עכ"ל. וכי' און לעיל בס"ר סי' מ"ו אורח י"ד וז"ל י"א ועי"ש. ומ"מ כמ"מ אורח י"ז דע"ד ע"י לטובה עד אור חיום ואינו מפסיד יע"ש א"ו כן לרעה במקובלים אלא הוא מפסיד אש מאחרת כמש"ל סי' מ"ו אורח מ"ט ועי"ש. ועיין עוד בדבריו לשם אורח ח"י ואורח י"ז:

(א) **שם** ופרשה החמיר שימחין וכו'. ואם אמר קודם אור היום לא י"א א"א חקנת חכמים ואריך לחזור וללאומרה בשאר היום. סידור ב"ע אורח ב'. ובהג' ודלא כמבר"י חזן ז"ל בסי' חק"ל חמ"ח סי' י' יע"ש:

(ב) **שם** בנסכס. ואם לא היה לו מים יכול ללמוד ולבדק בלא נטילה וכו'. עיין בדבריו לסי' ד' אורח ק"ז מ"ט בזה בס"ד:

(לח)

אנא בכה ויפסיק. גדולה ימיו ויפסיק חזיר לרורס ויפסיק. ונלעזר שהפעם הוא לבין אל מה שנחבזר אלליו כי כל שם מאלו הו' שמיה של מ"צ יס' זו ששה אותיות ומחמלקים לג' בחי' בשמים יכסה פניו ובשמים יכסה רגליו ובשמים יעופף. ולכן לריך לחבר כל שני אותיות ביחד. גם כיה אומר מורי ז"ל שבה זכ' בנשינו, ובנינו, ואחר סיומו יאמר בשכמליו:

רבון העולמים אחס לויחטו להקריב וכו' שיכא זכ' שח שפחוטיו חסיד ומקובל ומדורס לפניך וכו' גם כשיכס קורא אחס פרסא או אחס פסוק מן הסורה או מן הנביאים או מן הכתובים הים אומרנו כפי נינון פעמו ממס אס בחורה אס בניאים וכו' [ועיין בסוף מסכת מגילה דליצ ע"א] לא הים נוכח לומר קורא אזהו מקומן פסוק עורי לפון ובואי חיומן וכו' באחי לגני וכו' כמנכס קלח בני אדם. רבי ישמעאל אומר ב"ג מדות וכו' יכאן שני כחובים המכחישים זא"ז ולא הים אומר בצירי הכף אלא בפחה (ני' כ"י) ואומר קדיש על ישראל וכו':

הודו לה' קדלו בשמו וכו' מופחיו ומשפטו פיסו ולא פיו. ה' מלך ה' מלך ה' ימלך וכו' יאמר ב"ג מעומד ואח"כ פסוק ויהי ה' למלך על כל הארץ וכו' ג"כ מעומד. ואח"כ ישב (ד"ל אס ירלס ליסב ישב אכל לא חובס) ויאמר כושיעטו עד סללוס, ואח"כ אס הוא בחול יאמר למנלח בנינוס מזור כיר וכו' ואס הוא שבה יאמר מומור השמים מספרים. כבוד אל וכו' ואח"כ יאמר סדר המזמורים שסס רננו לריקים ביה' עד סיום הלל הגדול כנודע:

ברוך שאלמך לריך לקיס מעימד ויאמר אורו עד סיום סכרסס מלך סכולל בחשכחות ואח"כ ישב. ויאמר מזמור לחודס מיוסב, ובכנינו לברוך שאלמך ימשמש ב"ג סליצות אשר לפניו ויאחוס בידו עד גמר הברכס, וס לרמח כי שני סליצות וכן בריך שאלמך שניסס סס בעולס סליצס בריך שאלמך יס' זו פ"ז חיבות וי"ג ברוך וס נוסחו:

ברוך שאלמך וסס סעולס. ברוך הוא ברוך אומר ועיבס. ברוך נזר ומקיס. ברוך עושס בראשיח.

ברוך מרחס על הארץ. ברוך מרחס על סכריות. ברוך משלס סכר סוב לירליו. ברוך חי לעד וקיס לללח. ברוך סודס ומלל. ברוך סמו. בא"י אמ"ס סאל אכ סרמחן סכולל כפס עמו משובח ומפואר בלשון ססריו ועבדיו. ובסריו דור עבדך נסללך ה' אלכיו בסכחות ובזמירות ונגדלך וסכנחך יספדךך וסמליך וסכיר שמך מלכנו אלכיו יסיד חי העולמים מלך משיבס ומפואר עדי עד סמו סגדל ברוך אחס ה' מלך סכולל בחשכחות. וז"ל ברוך מרחס על סכריות כסוא סכית וסרס חירק וסידור בחילס. וכן עכר בס' ססילוח. גם ז"ל סכולל כפס עמו ולא יאמר כפי בוי"ד לפי סמלח כפס הוא בנ"י פ"ז כמנין פ"ז חיבות שיש בנ"י, גם בחשכחות השין בחירק ולא כשורק כמ"ס סמדקדקס, וסרדך ז"ל כחכ כסוא כמסקל ספאלך (ועיין לקמן ס"י כ"א):

מזמור לחודס וכו' יס' כבוד וכו' וסוא רחוס וכו' ויאמר פסוק זכ' אפילו כפחה. ויברך דוד וכו' יאמר אורו מעומד עד שיאמר ד' חיבות אלו אחס הוא ה' סאלכיס סר"ח שלסס אכיס כמלל כאורך ענין זכ'. ויסב אח"כ כמלח אסר כחרח:

אן יסיר וכו' ה' ימלך לעילס ועד. יאמר פסוק זכ' ב"ס בלשון

מפירותיס כחוספס מ"ס. לעולס יכא ארס ורס שמים כסחר כנוליו. עס כ"ף. קדס שמך כעולמך על עס מקרסי שמך וביושעך מלכנו חרוב וסגריס קרינו וחושיעטו כקריב למנן שמך בריך המקדס סמו ברביס. אכיו סכשמים חי וקיס עסס עמנו חסד וכו':

אחר פ' סחמיד קידס פסיק וערסס ל"י וכו' יאמר פסוס סקצרה וכו' ואח"כ פ' וערסס. וס נוסס פסוס סקצרה כין כסדר סקרבנות כין אח"כ כסוף ספלס. וכן כפסוס סקצרה דספלס סמנחס כולס שויה, וסו נוסחו:

אתה הוא ה' אלכיו ססקטורו אכוחיו לפניך וכו' ח"ר פסוס סקצרה וכו' ולא הים מוסף כה פסוק וסקצרה אשר חעסס כמסכונחס כמנכס קלח בני אדם, וסול מכס מלח חפיו וכו' וסכולל נרר ביחד כי שניסס סס דכר אחר ולא סחי סמים. קלופס שלסס. יין קפריסין יויד רלשוסכ בצירי ולא כפחה לפי סכוא סמך למלח קפריסין מלח סדומיה רובע ואז"ל רובע רובע קב כי סחס רובע סלמור כמנכס ובכריוחל הוא רובע קב. מכפס סירדן כל ססיל כחירוק לא כל סכוא. (וי"ל כפס סכיל ארוחיו כחף ולא מכפס. מ"ח כפחל סעסוס פ"ו אוח פ', וכיכ ס"ך רכ"ב ע"ג, וכיכ כסידור סרש"ס ז"ל). כוריס כרשונל למס הים כלה כדי לספוס כה אס כספורן כדי סכסל עוס וסלל מי סוא כל כדי לסרוח כו אס כספורן כדי סכסל עוס וסלל מי רגלס יסין לה וכו' חניא רבי נחן אומר וכו'. חני בר קפרל וכו' מפני סהקול יפס לבשמים. ככית סל לבשמים כסוא ולא כקמך כמנכס קלח כ"א כי סכס כפי' ארז"ל כגמחל (כריוחוס ד"ו ע"ב) סככל סקול יולל מפי כלרס ככסס כסוחס כנשמים כמכסחס נורס סיכא ריחס נורף ומוסוס. כל סל סלור וכן רכס לא סקטורו ממוני אסס ל"י. וכאן יאמר שלסס פסוקיס ה' לכלוח סמנו וכו' ה' לכלוח אסרי ארס וכו' ה' כושיעט וכו' ובכל פעס שיאמר פסוס סקצרה ל"י אחריו ג' פסוקיס אלו, ואח"כ יאמר וערסס ל"י וכו' ולא יאמר עוס פסוק אחר כלל ולא עוס ספלס כמו סגדסס כסידוריס אחר עליו לסכח וס נוסחחל. רבון העולמים גליו וידוע לפניך סמדה כידן מחוסכ וכו'. ואפילו כמנן סיכיס סמנכס ר"ל אל יאמר אוחס ספלס ולא עוס פסיק אחר מלוחס סכסכו לומר אחר פסוס סקצרה כנין ויאמר אלכיס ישראל אכיסס וכו' (עיין כסער סכיו) סוף דרובי ספלס ססחר דף י"ד) ולא הים נוכח לומר כיוס סככס פסיק וכיוס סככס שני ככסיס וכו' כמנכס ספרדים לפי סללו סס מעיין קרבן מוסף סכח ואין עהס זמנס עד אחר סיוס ספלס סחריח. אכיו הים מסדר וכו' (כיומל דליצ ובסור ליחל חיכס כוס אלא אכיו מסדר וכו' וכן נכון לומר כדי סלל אסרמך הויד סל אכיו עס כוס ויכיס קורל ססס כלוחיוסיו ויס סמחכמנין לומר חיכס כוס אחר מסדר מועסס סכו וכן סס אומרים אכיו מסדר כוס וכו' וסס זכ' נכון הוא. ועוד סיכיס ר"ח 'מסדר' ה'ס גימט' מ"ח כמנין סס מ"ח. ור"ח יסדר 'כמערכס גימט' סיה כמנין סס אדרי'). ככניטך אל מלח וסקצרה קודמח ללכדים וכו' אין לסקטור מכלל ואילך לכסיר מלח קודמח רק וקצרה ללכדים ואכדים למנכס וכו' עד ככניטך ססס כלחרוכס וזל ז"ל ובכניטך קודמין לחמיד סל כין סכרסוס וכו' עליס סלסל כל סקרבנות כולס, ולא יאמר סלסל:

אנא בכה גדולה ימיו וכו' ויאמר כל בני חיבות ביחד

גם אין לומר כמנהג האשכנזים והספקן מאורות קודם חתימה
בברכה אלא כמנהג הספרדים :

אהבת עולם וכו' והאר עיניו בחורחה ודבק לבנו
במציאות כלל כי החורס נאמר כס' וחורס אור
והיא המאורע עיניו לסבין בכה הפלול ידיעה החורס.
ודבק לבנו במציאות שואב לקיים המלות. ספק מן הנוסחים
לומר והאר עיניו במציאות ודבק לבנו בחורחה ובאומרו מהר
וסבא עלינו וכו' יסוס ב' לדרי סגלית ע"ג שחי כהפיו ואח"כ
ויקבץ ארבע צליות ביד שמאלו ויניחם על לבו ביד שמאלו
כל עוד שהוא קורא ק"ס עד ודבריו חיים וקיימים כמו
שנח"ל. מהר וסבא עלינו ברכה ושלוס מהרס מארבע כנפוח
וכו' כלל :

שמע ישראל וכו' ויסנור עיניו ביד ימינו עד שישלים
בשכמליו כשיגיע אל וקשרהם לאור על ירך
ימשמש בהפלה של יד. והיו לעופפות בין עיניו בהשיר.
וכן כשיגיע אל וקשרהם אורס וכו' וכשיגיע אל ויאמר שהוא
פ' צליות חיקה ראשי חושי כד' צליות ביד ימין ושוורסם
הנאחזות בכנפי העליות יהיו ביד שמאל והניחם כך נחוסה
על כלב ביד שמאל. וכל עוד ששאה אומר פ' צליות הסיס
מביט ומסבאל בצליות הסס וכשחגיע אל ויראיהם אורס
העצירם ע"ג עיניו וחשקם וכמ"ס בהשנבה הגאונים ובס'
עמודי גולס הכק סמ"ק שזו סיה א' מן רמיה מ"ע שישככל
בצליות. וכשחגיע אל ודבריו חיים וקיימים ונאמנים ונחמדים
לעד הכס במלה לעד הנשקם והעצירם ע"ג עיניו ואח"כ
מידך שישכלשו למטה כדרכן. גואלנו גואל אבותינו ונצרינו ציר
ישועהינו כיל ולא יאמר לריונו. למלך אל חי וקיים בקמץ
הלמד ולא בשוא עיר מה שנח"ל גבי לאל ברוך וכו' רס
ונשא גדול ונורא כליל ולא יאמר גדול גבור ונורא. צל
חללות לאל עליון גואלס בלשון רבים ולא בלשון יחיד ככחוב
בסידורים הסלה לאל עליון. ובאמרו חללות לאל עליון חקוס
משומר עד סוף הפילת י"ה :

העמידה בקץ יאמר ברכינו ובחורף יאמר ברך עלינו
שלא כלאום שנהנו לומר ברך עלינו בין בקץ
בין בחורף. השבין בחור ירושלם עירך וכו' וכסא דוד
עבדך וכו' כלל שלא כלאום שמדלגים וכסא דוד
עבדך וואמרים שאינה מעין ברכה זו אלא מעין ברכה אח
למה דוד עבדך וכו' ופעם א' נסבאל מוציל במלה ארס א'
ואיל שכל ימין לא ההפלתה הפלה י"ה שלמים וסיס זס בשביל
שסיס מדלג וכסא דוד עבדך וסודר לו סאיש הכוא שכן
היס נוסג. על הצירקוס ועל החסידים ועל שאריות עמך ביה
ישראל ועל פליטה ביה סופריםס וכו' כלל. שמע קולנו ס'
אלסינו אב סרחמן רחס עלינו וכו' כלל. וכשיגיע אל חיוב
למפניך מלכינו ריקס אל חשינו וכו' יאמר יודיו על סחאיו
בדרך קרס רבשעי סחאיו עושה פשעתי לפניך ור"מ סחמחול
וחסלס וחסבר לי על כל מה סחטאחי וסעויתי וספסעתי
לפניך מיוס שנבראחי עד סיוס סוס. ואס ורלס יחודס
באורך פסרעות ואח"כ יאמר ומלפניך מלכינו וכו'. גם לריך
לשאל על מזונותיו דרך קרס במקום סוס קודס שיאמו
ומלפניך מלכינו וכו' :

בחזרה יאמר נקדישך ונערישך כמנהג בני ססדר לא
כמנהג בני אשכנז שאומרים נקדס אה עמך
וכו' וכן במוסף לא יאמר נערישך ונקדישך כמנהג בני
אשכנז

בלשון הקדש ופעם ג' בלשון חרגוס כ' מלכותס קאס
וכו' כי בל סוס פרסס וכו' ובנו ישראל סלכו וכו' כי לס'
סמלוסס וכו' ועלו מושיעיס וכו' וסיס ה' למלך וכו' ישנבה
סמך וכו' ולא יאמר פסוק סמע ישראל קודס ישנבה וכו'
כאשר פמאל בקלס סידורים הנדפסים. גם אין לומר
ובכן ישנבה סמך וכו' אלא סה שבה שאומרים נשמה כל
חי ואח"כ אומר ובכן ישנבה סמך וכו' גדולס גבורה
סכלס והפארת. ויקרים גדולס לגבורס כי כן ססדר צייס.
וכן מזכר בוסרס פ' חרומס. בא"י מלך גדול ומסולל בהשנבה
סחיו בחיריק כמ"ס סעטס לעיל צייס. סבורס בשירי זמרה
מלך אל חי סעולמים אמך. וסמעחי מפי חסס א' כי שבה
זס חיקנו א"ל עיס. ונרמו בריס שחחר סיוס הברכה.
אל הסודלות. בורא כל סנשמות. ר"בון כל סמעטס
הנבור בשירי זמרה **מלך** אל חי סעולמים. אמנס אנו לא
קבלתי דבר זס ממוריו זל : (א"ש) גם אני סמעחי סחחי'
ברכה ישנבה חיקן אורס שלמס ספיס ונרמו בו ד' אוחיות
בריס 'סמך לעד ימלכנו יסאל. ואפסר לומר ססחילת
סברס חיקן אורס שלמס ספיס וסברס. עמלס של ברוך
וכו' חיקן אורס א"ל עיס) ואומר קרים עד ראמירן בעלמל
חס נוסחו :

יתגדל ויחקרס סמיה רבא וכו' ככחוב בסידור. ויאמר
די ברא בשחי חיובס מחולקות ולא בחיבה א'
דברא. גם מן וישנבה עד ויסלל כל חיובס מאלו הו' מחחיל
בלות וא"ו וסס ז' ווין. ססבנחאל סחיו סא' בחיריק כיל
במלה ססבנחות. ונוסח קרים זס נוסג בכל סקדישים אף
בקרים סיוחומיס שאומרים אורס על מיוסח אציסס. ברכו אה
ס' סמבורך. ועונון סקסל ברוך ס' סמבורך לעולס ועד.
ובסור ספ"ל אומר ברכו ברוך כל סקסל בלחס ישנבה
ויספאר סמו של ממיס וכו' ככחוב בס"י (וכיכ מוריס זל
בהגסס בס"י כ"ז ספי' א' ועיין בדברינו לסס אורס ו'
מ"ס ע"ז בסיד) :

ברוך אהס ס' אמיה יורא אור וכו' סנס ססחחיל ברכס
זו לריך למשמש בהפלה של יד כי סיה וספולס
של יורא אור סס בשולס סבריוס כמבואר לעיל. ובסובו
מחדס בכל יוס סמוד מפסס בראשית. ולא יאמר וסובו אלא
ובסובו. ופי' סוא כי ססייה מחדס בכל יוס אה מעסס
בראשית ע"י טובס סהוא אור הגנוז לצירקוס כנו' פ' חרומס.
בקול דברי אלסיס חיים, ולא יאמר קול דבריו אלסיס
חיים וכו' ובנעימס קדוסי לריך לספסיק בין מלה ובנעימס
למלה קדוסי. וגס ציל קדוסי בשורק. וסעינון סוא כאלו
אומר כן בשפה ברורה ובנעימס כולס כאחד עונוס קדוסי
באומס, ואומרים בירלס קקיק ס' נלאום וכיכ אצורכסס
וגס רשיי זל. וסאופניס וסויוס סקורס ברעס גדול מחסאליס לעומה
ססרפסיס למומחס מסבחים ואומרים וכו' וכן סוא נוסס
סאשכנזיס :

לא ברוך נעימות. ציל סלמד בקמץ. ריל לאל סידור
ססוא ברוך יתנו לו נעימות. ואס חסיס נקודס
בשנא אז יסיס סידורס לאל של ברוך ואין לו סבנס כי סאל
עמלו סוא סברון. וכן למלך אל. חי וקיים לריך לנקוד אה
הלמד ראשונס בקמץ כלומר למלך סידור ססוא אל חיוקייס
זמירונס יאמרו וססבנחות ישמיטו, סחיו נקוד בחיריק כיל
בצייס במלה ססבנחות. סמחדס בסובו בכל יוס סמוד וכו'
ולא סמחדס בסובו כמס"ל גבי ובסובו מחדס בכל יוס סמוד.

בעלמא ואז הים יושב משאלי בשאר הקרישים שלא היה עומד לעונה אישיר. ואח"כ אומר אשירי ושביו ביהך. ויעקב סי. ובא לליון וכו' ואומר קדים חתקבל ואח"כ הפסל לדור וכו' וקדים יבא שלמא. קודם אל סי וכו' ופסוס הקטורה ויטמחו כמים לעיל בשדר הקרבנות יעו"ש. הנה דבי אליו וכו' גרי"א וכו' וקדים על ישראל ואין לומר מים בסודי רבשיע גלוי וידוע וכו' ואשילו בזמן המנפה חיו ולא שאר פסוקים שנוכחים לומר בכלן בזמן המנפה. עלינו לשבח וכו' וע"כ נקוס לך וכו' ואח"כ יסיר חשיר מעמוד ויניחם בנים ואח"כ ישב ויסיר חשי מיושב כזו שסוף בעת הנחה ויניחם בנים ואח"כ יסיר הסלית ולפעמים בימי החם: אחר שהיה מורי זיל מסיר חשיר מעל ראשו הים מעביר הסלית מעל ראשו ומוריד על כחפיו ואח"כ מסיר חשיריו של יד ואחר כך מסיר הסלית לגמרי:

אבר בהפלה המנחה אם הים אומר סוֹךְ לשקיעה החמה והים רואה שכבר שקעה החמה הים חייב מסיר מעל ראשו חשיר ואח"כ יסיר הסלית בין כחפיו ממים דלילא לאו זמן לזיה הוא וכשכא בין כחפיו אין משא אם הוא לילא כמו שנבאר בס' המנהגים של מורי ז"ל. גם לקמן ית' בס' שביבס הלילה כי עליה קמן נכון שיהיה על האדם חמור ביום ובלילה יסן עמו ושם יחבאר:

תפלת ערבית בצרכה ראשונה אשר דברנו מעריב ערבים בחכמה. פוחח שערים בחצונה. כ"ל. ויאמר מעריב ערבים בחכמה ויפסיק. ואח"כ יאמר פוחח שערים בחצונה ויפסיק. ואח"כ יאמר משנה עתים וכו' בשבת אל ארון על כל המעשים וכו' דעה וחצונה סובבים סודו ולא יאמר סיבבים אוח. שרשים וחיות ואופני הקדם כלל כ"ש. בחזקתם היקון עי כי כן סדרן. ולא יאמר שרשים ואופנים וחיות הקדם כי שרשים הם בדריאס וחיות ביצירה ואופנים בעשיה. אחר הפלה מוסף בשבתות ויו"ט יאמר אין קדוש כבי וכו' וסי' פסוס הקטורה כמו בחול ולא כאוחס שכתבו שלא לאומרו בשבתות ויו"ט. ענין האלפא ביחא ושיר המעלות שנוכחים לאומרם במזמלי שבת מורי ז"ל לא היה טובה לאומרם כלל ועיקר ענין שער הכו"ו. ועיין שער ובי' בס' מיו ובזה הס"י. ויחבאר עוד כל דבר ודבר במקומו בס"ד:

ודע הקדמה אחת כי מן החלה ההפלה עד צורך שאמר הוא עולם העשיה ומבדוק שאמר עד יולר אור הוא עולם היצירה. ומן יולר אור עד הפלה י"ח הוא בעולם האצילות. ומן אשירי יושבי ביהך עד הפלה לדור חזר להיות עולם הכריאה. ומשם עד אין קדוש כבי חזר להיות עולם היצירה. ומשם עד עלינו לשבח הוא עולם העשיה. ובכונה הוא שצריך בהחלה לעלות העולמות ממטה למעלה ומתקשרים עולם ההתחן בעולם העליון ממנו עד שנמצאים כל העולמות כולם יחד קשורים בעולם האצילות בעת שמסתללן הפלה י"ח בעמידה ולא נעשה שם סיווג העליון. ואחר כך ל"ך לקבל שפע העליון הנמשך מן סיווג הכו"ו. ואין להוירידו למטה בעולמות ההתחנים מעילא לחסא. ולכן בלומרינו אשירי יושבי ביהך עד הפלה לדור אנו מורידין השפע מן האצילות אל הכריאה. ואין הכוונה להוריד עולם הכריאה בעצמו. ואח"כ מן הפלה לדור עד אין קדוש כבי וכו' מורידין השפע מן הכריאה אל היצירה. ואחר כך מן אי קדים

אשכנח כ"א כחר יחנו וכו' כמנהג בני שער. וכשיגיע השיך אל נקדישך וכו' יכול האדם אז לחזור למקום שעמד שם בהפלה וישאר שם עד אחר העצירה שלא כמנהג קצת יחידים שאחר הקדושה פוסעים כי פסיעות לאחוריהם ונוהגים שלום לימים ושמאלם וכל זה מנהג בטעות:

בברכת כהנים כשמגיעים אל יושם לך שלום ואמר החולם רבשיע אני שלך וכו' ככתוב בסידור ויש לו לסלית הפלה זו עם גמר ברכת כהנים כדי שיפניו הסקל אמן אחר הפלחו ג"כ ולא חתקיים הפלה זו של רבשיע. בין חזרת העמידה לפילת אפי' אין לו להפסיק כלל ועיקר זולתי בחמירה כוידוי אליו ואלסי אבותיו ח"ל וכו' ואח"כ יאמר ויעבור וי"ג מידות פ"א וחכך יעשה נפילה אפי'. ואותם ע"כ פסוקים הכתובים בס' בני שער אין לאומרם כלל ועיקר לא אז ולא אח"כ. ולא ירבה לומר פעמים רבות ויעבור. גם לא ירבה בידויים פעמים הרבה כי אדרבה הכופל וידוי הוא ככלב שב על קילו ע"ד מ"ש ר"ל (יומא פ"ו ע"ב) עבירות שהחודש עליהם ביוס"כ הוא וכו';

אל מלך יושב על כסא רחמים ומחנכנו בחסידות כל"ל ולא ואמר מהכנס בלא וי"י לפי שיהיה מלוח אלו הוא אחי ע"ל כרו"ב בסוד וירכב על כרוב. (א"ש) וכן מלאחי מעורש בחיקונים ומחנכנו עם וי"י):

נפילת אפי' וסי' ראשו בין ברכיו ופניו פוחח בקרקע כמים הרמב"ם ז"ל (סליכת הפלה פ"ה דין י"ד ועיין מ"ש מוכרחי ז"ל בסוף דרוש ג' דנפילה אפי' שאמר כאריי ז"ל לאחר מן החצנים שיהיה כשנופל על פניו שלא ישים פניו חוץ ידו השמאלית ממש אומנם ישים פניו על זרועו השמאלית יעו"ש. ואש"נ דרכא כחב ישים ראשו בין ברכיו וכו' י"ל דכונה כאריי ז"ל לומר שיפגע אדם אחת משני דרכים או זה או זה וי"ש כמים הרמב"ם ז"ל דשם כחב הרמב"ם ז"ל י"ה מי שהוא עושה קירע וי"ש מי שהוא עושה השתחוויה וכו' ואין אדם חסוד רשאי ליפול על פניו וכו' אבל משה פניו מעם ואינו טובה אוחס בקרקע עניל נמצא שהבחינה היא ביד האדם רק אם הוא חסוד אינו רשאי ליפול אלא אי"כ וכו' ומ"ש לו כאריי ז"ל לאותו חזר לא אחא לאפוקי אלא שלא ישים פניו חוץ ידו השמאלית ממש. ועיין להרב שמן ששון על דרוש נסח ההפלה אוח' שר"ס לחלק דשם בדרוש ג' מייירי בתי שמים מוסר נפשו למיתה ולירד למיתה לביעי לגבר והכא מייירי בתי שמכיון ע"ד סמי יעו"ש. ויש להשיב על דבריו דכא אוחו חזר ג"כ היה מכיון כיצו"ש ואין נאמר דשם מייירי בתי שאיני מוסר נפשו וכו' אלא י"ל כמים) וכשישלים זוקף ראשו ואומר אבינו מלכינו מיושב עד עורנו אלסי יפגענו וכו' ואם הוא ביום שני או ביום חמישי אזיקוס ויאמר סדר ויכא רחום הסדרם כפי של בני ספרד אבל לא יאמר הסדר הכא בין חזרת ההפלה ובין נפילה אפי' אלא אחר פסוקי עזרינו אלסי יפגענו וכו' יאמר אל מלך יושב וכו' ויעבור ואח"כ אמונס וכו' ויעבור וכו' מהכא וכו' ויעבור וכו' א"ל חשם וכו' ואחר כך כל סדר ויכא רחום וכו' ואח"כ יושבים ואומר ש"ך קדים עד דאמירן בעלמא. ואמר מו"ל אעפ"י שפחה אומרים שנים או ג"פ ויעבור אין בזה חשש וכו'. גם מו"ל היה נוכח בזה הקדים או בקדים שאחר בעמידה או אחר חזרת ס"ח למקומו שאז כל הסקל עומדים שהם נשאר מעומד עד שיפגע אמן יסיר וכו' עד דאמירן

בשם שמתפללים על שם כל עלמותי תאמרנה יי מי כמון: (אבודרהם): א איבשבת אומרים אצל פשרת התמיד פסוקי מוסף דשבת אבד לא בריח וייט מפני שקורין בתורה בפסוקי מוסף: הכה ויאל שמוצין גם מוסף ריח וכן ויבנין כדי לפרסם שהוא ראש חודש וכן הוא לקמן סי' תכ"א (טור):

אע"פ

כף החיים

קדוש כ"י כי אין בלחך עד עלינו לשבח אלו מורידין השפע מלירה לעמים. ואחר צעלנו לשבח אלו יורדין העולמות סוף כל אחד במקומו. ולכן הקנו קדים אחר בכל שינוי טעם ועולם. רק בין גאולה לחפלה אפי' שבת ב' עולמות צריכה ואצילות לא חיקנו לומר בכם קדים כמבואר הסעם בשער הכוונות בדרוש הקדים סוף ד"ר ע"ד. וכל זה מבואר בשער הכוונות דרוש א' דחפלה השחר ד"א ע"ד וד"ב ע"א ובדרושי הקדים. ובפניית שער החפלה פ"ו ושער הקדים פ"א ובכ"מ. ועוד עיין מש"ל סי' כ"ב אורח כ"ז. ועוד יש מילים ואין כאן מקום ביאורן רק ריש מילים אמר לידע כמה גדלה מעלת החפלה שבת דברים העומדים בדומה של עולם וכמ"ס רז"ל במסכת ברכות דף ו' ע"ב. ואפי' שאין אהנו יודע על מה יעשה מה שידו מנעה ולפחות יכוין בפ"י המילות ובפרט בלזכרת השמות ולא יחסר שם חיוב או אורח וס' היודע בנסחרות וכוונות לזכור יאריך מחשבה למעשה ברחמיו ובחסדיו המרובות:

(ה) **שם** ורבין העולמים אחס ליוחנו וכו'. טוב לכוין שפי' קריאה זו ויעיל לנו מה שמקריב אלינו זכור לטוב החמודין בציח המקדש כמ"ס ז"ל. הרב ציח דוד סי' תקד"ה מחביר אורח ג'. ועיין יפס ללב ח"ג אורח א' מה שכתב על זה ובסוף מס' מנחות וחו' שם.

(ו) **סעי'** א' בשבת אומרים אלל פ' החמיר פסוקי מוסף וכו'. אמנם בעל המכניס שפי' על מנכס זה וכחב דלין כוון להזכיר קירבן מוסף עם חמיר של שחר כמ"ס בעור וב"י. וכן הארי' ז"ל לא סיס כוכב לאומרו כמש"ל בדיח אחס הוא וכו' יעו"ש. וכ"כ יד אהרן בהגה"ט. וכ"כ בדרכי סי' א' אורח י"ג דבארץ הכזי' אין אלו אומרים בוצירות פ' מוסף שבת ולא נכנין בזה כדברי מרן ז"ל. וכ"כ ש"ך דסי' ע"ב. חס"ל אורח ב' :

(ז) **שם** בהגה"ט וסנו. המדקדקים להטעם וכו' אבל בחפלה אין להטעם. הרמ"ע בחשו' סי' קי"ג וכ"כ עוד הרמ"ע באלפסי וסא' פ' אין עומדין רק ששחיס נעוה מחבירא לן דרק אחס למעיני נעטע הנוף לא אמרו כל עלמותי תאמרנה אלא בפסוקי דמורה ודומיכן עכ"ל ובשיעור רבו אמרם הרב סמקובל מוסריד ישראל סרוק שכן כחב בהגהותיו דלא יתנועע בחפלה רק שפחו נעוה. וסנו דכל דעבד כמר עבד ודעבד כמר עבד כמ"ס המ"א מ"מ שפרא מילחא להכניס עליו של להטעם בחפלה שהוא כעומד לפני המלך וכמ"ס מהרי" סרוק והרמ"ע. מחביר אורח ב'. ועיין לקמן סוף אורח ב' :

(ח) **אפי'** כמחנות יביח בנחה לא בחנות גדולות וקולות משונים. וידעו שצומדים לפני מלך הסבור. מחביר אורח ז' :

(ט) **שם** בהגה"ט. דוגמה חסור שניחנס ברחת. וז"ל הרד"א ד"ח ע"ג. ונחשו ישראל להטעם בשם שקורין כי כשנחנס החסור נרחשו' טולס שנאמר וירא כעס וינטו. וכ"כ ריב"ש ברמזי' על החסור שם בפי' יחרו ח"ל וירא כעס וינטו על כן מחנענעים בשפה לימוד בחורה לפי שהחורב נחנס בלוינס ברחת בזה ע"כ. וסס ללב אורח ז' :

וה"ל הוסיק' פ' פינחס סוף דריח ע"ג. נשמחון דישאלא אחרוני מנו בוצינא קרישא דרליק דכחב נר כי נשמח ארס וכו' נהרל דשרגא כיון דאחאחרל נ פחילס הסוא נהורל לא שכיך לשלמן אלא מחנענעא נהורל לכלא ולחאן ולא תשחירך לפלמן. בנזנא דא יי"א

דנכחתייכו

קדוש כ"י כי אין בלחך עד עלינו לשבח אלו מורידין השפע מלירה לעמים. ואחר צעלנו לשבח אלו יורדין העולמות סוף כל אחד במקומו. ולכן הקנו קדים אחר בכל שינוי טעם ועולם. רק בין גאולה לחפלה אפי' שבת ב' עולמות צריכה ואצילות לא חיקנו לומר בכם קדים כמבואר הסעם בשער הכוונות בדרוש הקדים סוף ד"ר ע"ד. וכל זה מבואר בשער הכוונות דרוש א' דחפלה השחר ד"א ע"ד וד"ב ע"א ובדרושי הקדים. ובפניית שער החפלה פ"ו ושער הקדים פ"א ובכ"מ. ועוד עיין מש"ל סי' כ"ב אורח כ"ז. ועוד יש מילים ואין כאן מקום ביאורן רק ריש מילים אמר לידע כמה גדלה מעלת החפלה שבת דברים העומדים בדומה של עולם וכמ"ס רז"ל במסכת ברכות דף ו' ע"ב. ואפי' שאין אהנו יודע על מה יעשה מה שידו מנעה ולפחות יכוין בפ"י המילות ובפרט בלזכרת השמות ולא יחסר שם חיוב או אורח וס' היודע בנסחרות וכוונות לזכור יאריך מחשבה למעשה ברחמיו ובחסדיו המרובות:

(ב) **שם** בהגה"ט. ואומרים פרשה החמיר. כחב מ"א פ' הקרבנות יאמר בעמידה דוגמה הקרבנות שכוין בעמידה. אמנם המחביר אורח ד' כחב דרבים בחורב לא חשו לזה. וכן העלם המ"ק וכחב שראל להגאון אביו שאמרו מיושב וסאריך בזה יעו"ש וכ"כ בס"א אורח ב' וכ"כ אין לעיל סי' א' אורח י"ג יעו"ש :

(ג) **שם** ואומרים פ' החמיר. ויחסר לאומרם בציבור עם הס"ף כי קרבן חמיר קרבנה נציבור. דרך חכמה. איר אורח א'. סי' ב' במקריח אורח א'. חס"ל אורח ג' ועיין בס"י בקודם אורח י"א :

(ד) **שם** ואומרים פ' החמיר. ואחר פ' החמיר אומרים פ' הקטורה ובכרייהא כמש"ל בשם הארי' ז"ל וסדר החמלקותם בפסוק הוא כך. קח לך סמים טיט נקף ושתלה ותלכנה שלשם כרי חמשה. וסמים האחרון חמשה כרי פשרה. ולכנס א'. כרי אחד עשר. כמזכר במסכת כריחוח דף ו' ע"ב. וכחב הרב ז"ל בשער הכוונות דרוש ג' דחפלה השחר ד"ב ע"ג ד"א סמינס אלו היס פשרה נילוי הקדושה המחיס סקלפות בסוד אור פנימי ויש נילוי אחד שהוא אור שמקף לטעם וכונחניו בזה לסלקם מחוקם ולהעלותם למעלה וישארו סקלי' מחיס יעו"ש. וכחב הרב מ"ח בחפלה העשיה פ"ח אורח א' דלי' פיוסם הקטורה כנונס שזי יסייענו לחזור בחצוצה וימנס בלזכרותיו סי' סמינס שלל יעשה יעו"ש. וכ"כ חס"ל אורח ב' וסמדקדקים מונים אח הסמינס בלזכרות יעו"ש. אמנם מ"ס שם חס"ל למנוה ה"א סמינס ב"י בלזכרותיו שחסא שחי ידוס וזכוח כאחד אין נראה שחרי הקריאס במקום הקרבנה כמ"ס מורים ז"ל בהגה"ט סוף סי' קל"ב ועבדס בשמאל פסולס אלא ימנס דוקא בימין כל ה"א סמינס. וכ"כ בהר"ג בן ארס זלכיה פ' מהן אורח ח' יעו"ש. יכח

באר הגולה
אניטין סי' המורה
יד תוספות שם
וסמרי' שם
בניטין.

א יאעיג דקיימא קין דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרם על פה כל דבר שרגיל ושגור בפי הכל
בנון קיש וברכת כהנים ופרשת התמיד וכיצא כהן מותר:

טעם

קף החיים

דנשמחיהו מנו הכוה נסורא דשרגא כיון דאמר מלך חדא
דאורייתא הא נסורא דליק ולא יכלין אינון לאשחכא
ומחנענען לנאן ולנאן כסורא כסורין כסורא דשרגא דכא
נר ה' נשמה אדם כחיב עביל. משמע דסעטע כוה בשעת
שגומד בחורס אבל לא בשעת הספלה שכיח נקשה
רחמים עיב ים ליחזר בשעת תפלה י"ח שלא להטועע
וכמש"ל אוח ז':

א) סעי' א' אע"ג דקיי"ל דברים שבכתב אי אהס
רשאי לאומרם על פה כל דבר שרגיל ושגור
בפי כול וכו' אבל אם אינו שגור בפי כל אע"ג דשגור
בפי אסור לאומרו בעל פה. ד"מ אוח ז' בשם א"ז. מ"א
סקי"ל. אמנם ב"ח כחב דלא דוקא שגור בפי כול אלא
כיון שהוא שגור בפיו מותר לאומרו על פה יעו"ש וכו'
מדברי סא"ה דף כ' כמ"ס סבר"י אוח ה'. וכו' מדברי
רבי ישעיה סא' בפ"ב דמגילה כמ"ס סערי"ס אוח א'. וכן
דעה סמא"מ אוח ז'. עי"כ ים להקל סיכא דלא אפשר
כדי שלא יהפך מלימודו:

ב) שם אע"ג דקיי"ל דברים שבכתב אי אהס
לאומרם ע"פ וכו'. הכס אם איסור זה כוה
דאורייתא או דרבנן עיין סבר"י אוח ז' ומחב"ר אוח א'
וערי"ס אוח א' דים פלוגתא בזה ודעה סבר"י נוסב
שכ"ה מדרבנן יעו"ש. עי"כ כחב שם סבר"י דבדיעבד
ושעת הדחק א"ן לחוש:

ג) שם דברים שבכתב אי אהס רשאי וכו'. פשיטא
דבחרגוס לא שייך לומר דברים שבכתב אי
אהס רשאי לאומרם בעל פה. כנסי' בסנה"ס סי' רפ"ב.
סבר"י אוח א' וסו"ב. מחב"ר אוח ד'. ש"ץ דניח ע"ד.
שע"ה אוח א' :

ד) לקרות ספרשם בעל פה בשעה שקורא שליח לבור
חני מן הספרים אבל אינו מונע אה
אחרים. סרד"ז ח"א סי' קל"ט. ועי"ס דקדון מחלקי כפי
הטעמים שנתן שם לנעטע אחר אפילו לא קר' הקורא
ספרשם ז' מקרא ואחר חרנים א"ן למנוע ולפי הכ"ס
כפ"י אינו כן יב"ש. כנסי' בסנה"ס. מ"א סקי"ל ולב"ש.
ועיין להפסח"ד אוח א' שסא"ר. עי"ן זכ אם אחר קורא
בספר ויחברו קורא אחריו על פה מילס במילס אי מוכר
זה הקורא ע"פ על זכ האיסור דברים שבכתב אי"א רשאי
לאומרם ע"פ והעלה לדקדון דכנינון להפלות סומא לסיח
ים להקל יעו"ש. ועיין בססיק קול יעקב סי' ל"ב אוח
קניח וכו' ערי"ד אוח ז' ודו"ק:

ה) סומא מותר לקרות בעל פה משום עה לעשות
ל' הפרו חורסן. תוספות בבא קמא דף
ג' ע"ב ד"ס כמחרגוס. מ"א שם. סר"ב. סיב אוח א' שחילי
זיחס אוח ג' :

ו) בתש"י חוה יאיר סי' קע"ח הירי לימר כל ספר

באר הגולה

א יקבעו לשנות אחר פרשת התמיד פרק איזהו מקומן וברייתא דר' ישמעאל בכדי שיזכה כל אדם
ללמוד בכל יום מקרא משנה וגמרא דברייתא דרבי ישמעאל הוי במקום גמרא שהמדרש כגמרא:
א במס' רב
ב פסוק
ג דתוין
ד וחס בחוספות.
דיני

כף החיים

לכניך אל חיקרי ושנחתם חלל ושלשתם. לעולם ישלם אדם
שנתייו שלים במקרא שלים במשנה שלים בגמרא. ויקחו שם
גמרא מי יודע כמה חיי וחירולו לא לריכא ליומו ופי'
בחוספות בכל יום ויום עלמנו ישלם. על כן חיקן בסדר
רב עמרם גאון כמו שאלו נוכחים בכל יום קודם פסוקי
דגמרא לומר מקרא ומשנה וגמרא עכ"ל. ואש"ג דכתבו
שם עוד. בשם ר"ת חירון אחר שאלו סומכין אלא דלמירין
בסבדרין דכ"ד ע"א צלל צלול במקרא במשנה ובגמרא
דגמרא צלל צלול זכול יע"ש, מ"מ מועיל זה החיקון
ג"כ למי ש"יגו לומר גמרא בכל יום כגון שהוא עוסק
בדברי הפוסקים או בדברי קבלה וכוונתו או אפילו למי
שלומד גמרא בכל יום אפשר דיש וימים שאין אוחז בסוגיא
בזולת דדוקא בימייהם שבו בקיאין הרבה בלימוד בגמרא
ולמדן הרבה יצא בלימודם מקרא משנה וגמרא לא כן
עתה כי לא כל אפיא שוין וע"כ יש ליחבר בזה ובפרט
דפי' החמיד ופיטום הקצרת ואנא בכח ומשנת אורכו מקומן
וברייתא דר' ישמעאל יש בהם כוונות ודברים צדוד כמנואר
בש"ז הכוונות ובסידור הרש"ש ז"ל:

(ח) **שם** כדי שיזכה כל אדם ללמוד בכל יום מקרא
משנה וכו'. כתב מ"א סק"צ דוקא בזמניהם
שהיו מצויים לשון תרגום אצל עמביו שאין מצויים לריכס
ללמוד להבין דל"כ אנו נחשב ללימוד. ואף בחפלה מוטב
לכ' פלל צלגון שמבין וכמ"ש בס"י ק"א וי"מ ז"ל שאף
שהוא אינו מבין הקצ"ה יודע כוונתו ומבין אצל אס' לומר
המשנה ואינו מבין אינו נקרא לימוד לכן לריכס ללמוד
הפירוש עכ"ל. וכ"כ ר"ז אורח ב'. פרמ"ג א"א אורח ב'.
ש"ץ דס"ג ע"ג, ועיין מחמ"ר אורח א' ובכ"ד ש"ץ שם:
(ו) **מה** שכתבו לומר קדים קודם ב"ש מנהג יפא הוא.
בנימין זאב ס"י קצ"ה. מנהגינו לומר קדים קודם
הודו לה' קראו בשמו וכו' כנה"ג בהגה"ט ס"י י"א ובב"א
מ"א שם סק"ג. וכ"כ בשער הכוונות בדרוש הקדים דף
י"ד ע"ג לאומרו קודם הודו. וכ"כ בדרוש תפלה ד"ז
ע"א יע"ש. וכ"כ ס"י דס"ג ע"ג. ומיכ"א אס' לא היה
עדיין מניין צב"כ נוכחין לומר הודו ואומרים קדים
קודם ב"ש כסדרת הרב בנימין זאב. אצל מה שנוכחין
קלת היכא ד"כא מנין לומר הודו וכו' ואח"כ קדים
ואחריו מתחילין כי מלך וכו' כעת לא מלאתי זה בשום
ספר. וליודעי ח"ן אפשר דאכ"א קפידא בדבר. וכן ראיתי
לאחד המיוחד הרב הקדוש המקובל האלכו מהרש"ם שרעבי
זל"ה לפעמים שקרא מקרא לאחרי סיבה שלא היה לו
מנין עדיין היה אומר הודו וכו' כי מלך וכו' עד ב"ש
ואומר קדים ואחריו ב"ש. ש"ץ שם. קש"ג ס"י ז' אורח ב"ג.
וכן מנהג בית אלו יב"ץ פה עירנו ירושת"ו כשאומר
מקרא ולא יכ"י מניין קודם הודו ואומרים הודו וכו' עד
ב"ש ואומרים קדים ואח"כ ב"ש ועיין לקמן ס"י ב"ן
אורח ב'.

החפלה חפלה בקול רם אפילו סדר החפלה של מיושב כגון
כומירוח וכוונא צבס לסראות הכנעס ואומס וירחא לפני
הש"י. ואמנם ביום הסבה סיס מרים ומגביס קול בנעומה
בחפלה דמיושב יוחר מעט ממה שהיה עושם בחול ואף זה
לא היה עושם אלא מפני צדוד הסבה עכ"ל ובכ"ד א"ר אור
ב', ש"ץ ד"ה ע"ה, קש"ג שם אורח ט"ז, שעי"ה אורח א'.

(א) **סעי'** א' קבעו לשנות אחר פ' החמיד פרק אורכו
מקומן. כא דחקינו לשנות פרק אורכו מקומן
לפי שאין בכל אורכו פרק מחלוקת. וס"א משנה בדרוש למש
מסין, ב"י בשם הר"א, ע"ה. וכ"כ בשער הכוונות בדרוש
תפלה דף י"ג ע"ג דמש שכתבו לומר פרק אורכו מקומן ולא
זולתו מפני שאין שום פרק בכל המשניות בלחי מחלוקת לבד
פרק זה ונקרא הלכס פסוקס עכ"ל. והנה מ"ש דאין בפרק
זה מחלוקת ר"ל שלא נזכר בו בחוכו מחלוקת אצל בדויים
המכרים בחוכו יש אורח מכס שיש בו מחלוקת במקום
אחר שהרי נחזו בפרק אורכו מקומן הסבה אינו נאכל אלא
עד חלוא ובמסכת ברכות דף ע' ע"א אורח פלוגתא בזה
רבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא דר"א אחר עד חלוא
ורבי עקיבא אחר עד עלות השחר יע"ש. ועיין עוד חוספות
פסחים דפי"ט ע"א ד"ס דלילו פסח ליום וכו' יע"ש. ואח"כ
ראיתי ש"כ המחזיר בשם מהר"א אורח ב"ג. וכתב שטע"ז דיש
ש"ץ דס"ג ע"ג. ועיין פרמ"ג א"א אורח ב'. וכתב שטע"ז דיש
בפרק זה ג"כ מש"ד חזונו ועם הקריאה הרי הוא כמנין
מש"ה לומר שהסודר בע"פ נוחת למש"ה מסיו עכ"ל. שחילי
זחיס אורח א'.

(ב) **שם** ופרק אורכו מקומן. נכנו ב"ש צילול ובב"א פולא
שלא לאומרו בבית האכל וכתב הר"א דאין נכון
לעשות כן. וכן הוא מנהגינו לאומרו. כנ"ג בהגה"ט. וכ"כ
ע"ה אורח א' מ"א סק"א. ר"ז אורח ג'. שח"ז שם. ש"ץ דס"ג
ע"ג. ועיין ס"י חקיד קע"ד וכן עמ"ה דבר לאומרו:
(ג) **שם** ובריתא דרבי ישמעאל. והיא בשפרא פ"א. ואחר
זה קבעו לשנות משנת רבי יהודה ב"ה אומר
היי עז. וכו' הוא היה אומר עז פנים לגביהם ובושת פנים
לג"ע יח"ר וכו' כדמתן בסופ"ה דאבות. וברב שמחה יהודה
נגא"ר בב"א אורכו למסכת כלל פ"ג ד"ג רע"ד כתב וז"ל הכי
גרסינן עז פנים לגביהם ובושת פנים לג"ע ולי"ג ובושת פנים
ככתוב בכל הספרים ומרגל. בנמויכוו דלוגיכו כי בושח
שם דבר הוא ואס' ר"ל בושח. של פנים כול"ל עזות פנים
ותו דהוב משמע שהבושת של פנים לג"ע ו"א ליתא. וכן
ראיתי בהגה"ט בחיקויי הזכר עכ"ל. וכן הביא הרב ראשית
המנהג בשער היראה פ"ג דף י"ד ע"ג מש"ה החיקויים
יע"ש. יפא ל"ב אורח א'.

(ד) **שם** כדי שיזכה כל אדם ללמוד בכל יום מקרא וכו'
מפני שאר"ל במסכת קדושין דף ל' ע"א א"ר
ספרא משום רבי יוחנן בן חנינא מאי דכתיב ושיננתם

ו' בזמן הזה נוכחים לומר אחר צריכתא דרבי ישמעאל וכו' הודו לה' קראו בשמי וכו' ופסוקים אחרים. צ"ה וכ"כ בשער הכוונות, והצ"ח לעיל סי' מ"ח יעו"ש. והטעם כתב צ"ה בשם א"ח ח"ל לפי שכל השנים שהיה הארון צריכה תיקון דוד שיביו אומרים זה המזמור כמו שמפורש בספר יוחסין ומפורש בסדר עולם כי צתמיד של שחר אומר מהודו לה' עד ובנציאי אל תערו וצתמיד של צון הערביים מן שירו לה' עד וכלל לה' רוממו ה' אלכינו וכו' ושאר פסוקי דרמיו כגון ה' נבואה עמנו וכו' ה' נבואה אשרי אדם צוטה כך וכו' כדאמרינן צירושלמי אל יהי פסוק זה וזמפיד ה' נבואה וחציריו ויש במזמור זה י' לשונות של הודאה כנגד י' מכות שהביא הקב"ה על המלכיים וי' נסים שנטשו לאחזתיו על הים, ובשבתות וי"ט מוספים אחר הודו לה' השמים מספרים, רנו לדיקים, לוד בשמות, תפלה למשה, יושב צסתה הללו את שם ה', ויש מקומות מסדריה, אלו המזמורים צסידור א' ומוסיפין מזמורים אחרים ויש מקומות מתחילין אחר הודו לה' ה' מלך וכו' וכן מנהגינו, ונכו לכופלי בכל ספרה, ונראה הטעם להודיע ייחוד מלכותו בשבת ליום שכולו שבת, ואחרים אומרים פסוקים מקובלים, ויש מקומות מתחילין צרוך ה' אלני ישראל ואחריו אומרים צרכו ה' מלאכיו וכו' ויש מקומות שאומרים אחר ה' כלל הגדול בשבת צרוך שאמר וצחול אומרים אותו לאחר הודו לה' ויש מקומות אומרים צ"ש קודם הודו לה' צין צחול צין בשבת עכ"ל. ומנהגינו לומר צ"ש אחר ה' מלך ומזמור השמים מספרים ובשבת אחר ה' כלל הגדול ומשמע מדברי א"ח שאין אומרים מזמור השמים מספרים צחול וכן נראה מדברי האורח צ"ה תרומה דקל"ו וקל"ז ועי"ש אבל העולם נוכחים לאומרו עכ"ל צ"ה. ועכשיו נוכחים צדדיו האורח שאין אומרים מזמור השמים מספרים צחול אלא אומרים למלאת צניניות מזמור שיר. ובשבת אומרים השמים מספרים וסדר המזמורים רנו לדיקים וכו' עד סיום כלל הגדול ואח"כ צ"ש. וכ"כ האר"י ז"ל והצ"ח לעיל סי' מ"ח יעו"ש. והאר"י ז"ל היה מנהגו לומר הודו לה' וכו' קודם צרוך שאמר כמנהג הספרדים כמ"ש בשער הכוונות צדדו תפלת השחר דיו"ט ע"ה ועי"ש הטעם ואחר הודו לה' וכו' ואמר אל נקמות ה' אל נקמות הופיע וכו' וצאומרו אל נקמות ה' יכוין שנקום ה' נקמת אותם עשרה הרוגי מלוכה ועי"ה הצריכה הזאת הם מתגברים ולוקטים הנלוות של הנשמות הנחונות תוך הקליפה דעשיה כמ"ש בשער הכוונות שם דיו"ט ע"כ ובפעי"ה שער הצניניות ע"ה. משנת חסידים תתפלת העשיה פיי אות ו'. וכ"כ צלפון שמיר סי' צ' אות ט"ו. ואח"כ יאמר מזמור ארוממן ה' ה' ידליתו עד סופו כי כולו מדבר בענין עשרה הרוגי מלוכה כמ"ש צ"ה הכוונות שם. וכ"כ מ"ח שם אות ח'. ש"ן דס"ה ע"ה. וכתב בפעי"ה שם פ"ב כי מזמור ארוממן יש צו ט"ו (נ"ל שג"ל י"ב) פסוקים ונ"ה חציבות ג' הוי"ה אדני ועשר הוי"ה והכוונה לחצר צו"ן ולחצר י"ה עכ"ל. ולפ"י גם צמנוכר לריך להחיל ארוממן כמו צשאר הימים ולא יאמר פסוק הא' מזמור שיר תנוכת וכו' כמ"ש צסידורים שלא לערנב הכוונה שיביו נוספים על נ"ה חציבות. וכ"כ ש"ן דס"ה ע"ה צסם חקיל ססי ל"ב יעו"ש:

ח' ונוהגים עכשיו לומר בכל יום ה' מלך ה' מלך

וכו' פעמים צעמידה. ח"ל צצולי הלפט מה צנהגו לומר ה' מלך צעמידה צצמירות צצצחות וציו"ט כתב צרכ צניימן הטעם לפי שצמאל צצגדה מלאך אחר עומד שחרית צצמלע הרכיע ופותח ואומר ה' מלך ה' מלך וכו' וכל גדודי מעלה עונין אחריו עד שצמיעין לצרכו וכשם שהמלאכים אומרים אותו צעמידה. כך אנו ראוים לאומרו צעמידה וצחול לפי שצצצטליו ממלאכתו ול"כין למעשה ידיהם ואין להם פנאי לא נכונו לאומרו צעמידה ומה שאומר צמים שאומרים אותו צצסה צעמידה לאו לאפוקי שאר יו"ט ובצצצחות אלא לאפוקי ימות החול ויש שא"ל אותו צחול כלל עכ"ל. ומה שאומרים אותו פעמים נראה שהוא ע"פ מ"ש צציקונים צצצא לפרש הסודות הברמזים צצצח זה אמר וצגין דא כפל לון תרין זמנין, ויש נוכגין לאומרו צ"פ ואין להם על מה שיכמוכו עכ"ל צ"ה. והאר"י ז"ל בשער הכוונות שם דיו"ט אחר צצצאר כוונת ה' מלך וכו' ולריך לכופלי צ"ה פעמים כתב ח"ל שני פסוקים אלו של ה' מלך וכו"ה ה' למלך לריך לאומרו מעומד כי הוא סוד ה"ים של עולם העשיה ככוללת אריך ואור"ה חו"ן וכבר ידעת כי בכל תיקון דח"ה או דלצא או דלצא לריך לאומרו מעומד. ואף גם זאת א"כ אדם אומר פסוקים אחרים או סדר הקצצצנות ושומע שאומרים ה' מלך לריך לקום מעומד עמם צצוד שצצצור אומרים אותו ואף שהוא צצדר הקצצצנות, וא"ל להפסיק ולומר עמם ה' מלך וכו' כי אם לקום עמם עכ"ל. וכ"כ בשער הכוונות צצוכה התפלה דח"ה ע"ה ח"ל ה' מלך ה' מלך כי ימלוד יאמר צ"ה פעמים מעומד ואח"כ פסוק וכו"ה ה' למלך וכו' ג"כ מעומד ואח"כ יש ויאמר הושיענו עד הללויה עכ"ל. והצ"ח לעיל סי' מ"ח יעו"ש. וכ"כ בפעי"ה שער הצניניות פ"ג. מ"ח שם פרק ו"ה. נמלא לפי דברי צרכ ז"ל שנתן טעם כי בכל תיקון ח"ה וכו' לריך לאומרו מעומד א"כ צצליחות נמי שאומרים ה' מלך וכו' לריך לאומרו ג"כ מעומד והשומע שאומרים אותו הציבור ג"כ לריך לעמוד אפילו אם אינו אומר עמם דהא כה"ש ז"ל הניח כל כוונת ה' מלך וכו' הני' צשער כהו' צסידור הסליחות לכיון אותם צצמירת ה' מלך וכו' צצצצליחות. אכן צצצמחת התורה צשאומרים ה' מלך וכו' צצקפות א"ל השומע לעמוד דהא שם לא יש כוונות כ"ה לצצצח צעלמי. וכ"כ הרכ"ג צן א"ח זלכ"ה פ' ויגש אות צ"ה וגם נמלא לפי דברי צרכ ז"ל שכתב צצוד שהציבור אומרים אותו משמע הא אם יחיד אומר אותו א"ל השומע לעמוד. ועוד נמלא לפי דברי ה"ר"ל דדוקא פסוק וכו"ה ה' למלך וכו' לצ"ו ז"ל גם כן מעומד שאר פסוקים א"ל לאומרו מעומד ודלא כהפרי"ה. וכן צרכ יד אכרן צצצב"ל דהא דברי הפרי"ה יעו"ש. והציאו ש"ן דס"ו ע"ה:

ט' בשמתפלל ציחיד יאמר צצרייתא זו א"ר עקיבא בכל יום שחרית מלאך א' פותח פיו ואומר ה' מלך ה' מלך ה' ימלוד לעולם ועד עד שצמיע לצרכו ובשצמיע לצרכו חיה אחת עומדת נרקיע ושמה ישראל ותקוק עד מלחה ישראל עומדת צצמלע הרכיע ואומרת צרכו את ה' המצורך וכל גדודי מעלה עונים ואומרים צרוך ה' המצורך לעולם ועד. וזה לא יעשה אלא צצאנס גדול כגון שהוא צצרך או שהוא חולה. אבל אם אי

באר הגולה
א הכיף והנאה
ב טור ג' חוס'
בכרכות מ"ה בש'
רמב"ם ג' א' א' א'

נא דיני תפלה מן ברוך שאמר עד ישתכח. וכו' ט סעיפים.
א אומרים ברוך שאמר קודם פסוקי דזכרה וישתבח לאחריהם: ב יאם סיים ברוך שאמר קודם
שסיים התון קונה אחריו אמר: ג יאחר ישתבח יכול לענות אמן אחר ברכות עצמו (וע"ל סי' רט"ו):
צריך

בפ החיים

נחם יעו"ש. וכ"כ חס"ל אות ב'. ודלא כמ"ש הכנה"ג
בהגה"ט בשם הרד"א דנשבת אומרים ברוך המנחיל
מנוחה וכו' וצו"ט צריך שנתן מועדי וכו' וכתב החיד"א
שנחזיר בקרי"א סי' כ"א אות ב' דלפ"י אם הלצור יאמר
נוסח אחר כו"ל לצדו יאמר נוסח המתוקן הכו' כי טובו
לרוף ידו ונראה עכ"ל. והב"ד הש"ך דף ס"ו ע"ב. וכ"כ
בשפורן שמיר שכ ובקש"ג סי' ז' אות כ"ה. סידור צ"ע
אות ב' :

(ג) **סעי'** ב'. אם סיים ברוך שאמר. קודם שסיים החזן
וכי משמע אצל אם סיים עם החזן צ"ח אחר
לא יענה אמן דהוי עונה אמן אחר ברכותיו. וכ"כ המ"א
סק"ב. א"ר אות ב'. סו"ב במקרי"א אות א' כ"ב אות א'.
צרכי אות ב'. קש"ג סי' ז' אות כ"ה. ש"ך דס"ז ע"א.
ר"ז אות ג'. סידור צ"ע אות י"א. בן א"ח פ' יוגש
אות ח' :

(ד) **שם** מונה אחריו אמן. ויותר טוב אם יוכל להשתחיל
ג"כ ממזמור לתודה וא"ח יענה אמן כדי שלא
יפסיק בין הברכה לדבר שמצד עליו. חס"ל אות ג' :

(ה) **ואם** החזן סיים ברכה אחרת וכו"ל אחר ברכה
אחרת מותר לענות אמן. מ"א שם. א"ר שם.
ר"ז שם. סו"ב אות ב'. מיהו הרב יד אהרן בהגה"ט
חלק על דברי המ"א כי"ל וכתב דאין נראה לחלק בין
הברכות שוות לכשאין שוות לדעת הרמ"ש דכלל נראה
כעונה אמן אחר ברכותיו עד כאן לשונו. וכן נראה דעת
המחמ"ר אות א'. אצל הברכ"י אות ג' פסק בדברי המ"א
וכתב דלא כהרב יד אהרן. וכן פסק בספרו קש"ג סי' ז'
אות כ"ה. וכ"כ הרב המגיד בש"ך דס"ז ע"א ועיי"ש שכתב
על דברי המחמ"ר שכו"ל דוחק גדול וסוים כיון דלדעת
האומרים חייב לענות אמן אם לא יענה גדול עונו מנשוא
כודע עונכו של ביטול אמנים ולדעת ה"א דסבר דלא
יענה אינו אלא משום דמחזי כעונה אמן אחר ברכותיו
וזכ אינו כ"כ איסור גדול ולא אחריו אלא מגונה הוי וכמ"ש
הפרי"ה ז"ל דכעונה אמן אחר ברכותיו מגונה הוי אצל
שחוקי לא משתקין ליה. וכדאמרינן פ' חין עומדין עיי"ש.
א"כ כל כי האי מילתא דידון ידון יענה אמן מפני הספק
של חומר ביטולו ואפי' גנאי ליכא עכ"ל. וכ"כ שיע"ח
אות ב' :

(ו) **סעי'** ג'. אחר ישתבח יכול לענות אמן אחר ברכה
עלמו. וכ"כ מרן ז"ל לקמן סי' רט"ו סעי' ב'
א'. וכ"כ בשער הכוונות בנוסח התפלה דנ"א ע"ב. והב"ד
לעיל סי' מ"ח יעו"ש. וכ"כ בסידור הרש"ש ז"ל ועיין
מ"ש מור"ם שם סי' רט"ו בהגה"ט שאין עונים אמן רק
אחר ברכה בוגה וירושלים וכו' יעו"ש. וע"כ כתבתי זאת
אע"ג דבליה אן קו"ל בדברי מרן ז"ל מפני שיש אשכנזים
הולכים ע"פ דברי הראי"ה זל"ה ודור"ק :

לו חונק לא יעשה בנפשו שקר לבטל תפלה בלצור שמצטל
כמה מלות ועונשו גדול וארז"ל במדרש כוון מי שמגרע
אמן וכו' שמים רבא. וברכו חייב יידי. לפורן שמיר סי'
ב' אות כ"ז אות כ"ה. חס"ל סי' כ"ז אות ב'. ואין לומר
בריי"ח ז' בין ישבת לומר הפילו בלונס בלל יאמר
אותה קודם עליו לשבת ותפילה ערבית קודם הברכה של
אשר בדבר מעריב ערבית. בן א"ח פ' יוגש אות ח"י
ואם אי"ל לו לאומרה קודם עליו לשבת וקודם הברכה של
ערבית יאמר אותה אחר גמר התפילה או קודם שיתחיל
בתפילה של מיושב כ"ל :

(י) **מאד** הפליגו באמירת למנה נגניות בלצור מנורה
וכתבו ז"ל ששכרו רב ועלוש ויש בו סודות
עמוקים וראוי לנו שלטשות נ"ר לומרנו נאמר אותו בכוונה
בלצור מנורה כתוב על קקף. לפורן שמיר שם אות ח"י.
חס"ל אות ו', ועיין ש"ך דף ס"ו ע"א כפ החיים להרח"ף
סי' י"ב אות י"ד :

(יא) **מצאתי** כתוב להרמ"ז זולק"ל דכל ימי חוב"מ
צריך לומר ממזמור השמים מספרים וכו'
וכ"כ הרב ח"י סי' מועד דפוס קושטא דר"ל ע"ב וכו'
שבת דק"י יעו"ש. ש"ך שם. וכן מנהג בית אל וכו"ך
בשעיר קדשיו ירושלים תוצ"א שצחור"מ במקום למלח
נגניות אומרים ממזמור השמים מספרים לצדו :

א **סעי'** א'. אומרים ברוך שאמר וכו' צריך לאומרו
בניגון ובנעימה כי הוא שיר נאה ונחמד. וכתב
בספר היכלות שיש בו פ"ו תיבות וסי' ראשו כחם פו.
טור. וכתב בחולעת יעקב בשם א"י שבת זכ תקטרו
הנשי ככתב הגדולה על פי פתקא דנפול מן שמיא ומלאכו
כתוב בו ויש בו פ"ו תיבות וקבלו לאומרו מעומד וכו' עכ"ל
צ"ח סי' י"ג. ט"ז סק"א. א"ר אות א' סו"ב אות א' ש"ך
דס"ז ע"ד. וכתב הסו"ב שם בשם סי' ה' בן ז"ל צ"ב יו
פ"ו תיבות להודיע שכל מי שאומר צ"ב צקול נעים ובכוונה
הקב"ה עושה לו כתר של פז שנאמר ר"א כתם פ"ו עכ"ל.
כפס עמו בסגול. בתפלות צחור"ק. ויחזו צ"ב לזיוה
שנעליה שם כנגד פניו בשעת אמירת צ"ב. מ"א סק"א
בשם הכוונות. והב"ד לעיל סי' מ"ח עיי"ש. וכ"כ אחרונים.
ועיין מחז"ר בקרי"א אות ד' והב"ד הש"ך דס"ז ע"ב יעו"ש :

(ב) **שם** אומרים ברוך שאמר וכו' נוסח פ"ו תיבות של
ברוך שאמר שכתבנו לעיל צ"ב מ"ח בשם
הרא"י ז"ל זה לא ישתכח כלל בכל זמן בין בחול בין
בשבת בין צו"ט בין צרי"ה בין צו"כ מפני שיש בו סודות
נעלמים כמ"ש בשער הכוונות דרוש תפלה השחר ד"ז ע"ב.
וכ"כ מ"ח בתפלה הילוכה פ"א אות ד'. יד אהרן בהגה"ט.
וכ"כ הפרי"ה אות א'. וכ"כ החיד"א בשפורן שמיר ב' ב'
אות י"ט. וכ"כ דברי מנחם בהגה"ט אות ו' בשם מהר"א

באר הגולה
ד' כ"ף ופ"ח
י"ט דנ"ח.

ד יצריך ליוהר מלהפסיק בדבור משיתחיל ברוך שאמר עד סוף י"ח (ואפי' לנורך מלוא אין לדבר בין

כף החיים

סק"ג. ר"ז אות ד':

שם (יא) לריך לזכר מלהפסיק בדיבור משיתחיל בצורך שאמר וכו' אבל אחר צרכה ברוך ש'אמר מותר לענות אמן של אחר ברכות כמש"ל סעי' ב'. וכן בין פסוקי דזמרה מותר לענות אמן של אחר ברכות כמש"ל בשער הכוונות דף א' ע"ג ש'האר"י ז"ל היה עונה אמן באמלע הזמירות אחר המזמרים י"ח ברכות של ברכת השחר יעו"ש. וכ"כ בפע"מ שער הברכות פ"א. וכ"כ מ"א סק"ג בשם הכוונות. וכתב שם המ"א וז"ל וג"ל דאפי' באמלע הברכה מותר לענות אמן כיון שלא הזכיר בגמרא עכ"ל. מיהו הברכה זאת אי' וזאת ד' הוכיח לנתקתה קודם התלמוד יעו"ש. וכ"כ אן לעיל אות א' בשם חולעת יעקב דלשני כה"ג תיקנה יעו"ש ועיין פרמ"ג בא"ח אות ג' דס"ל דיכול לענות אמן של אחר הברכות באמלע ברוך שאמר יעו"ש. וכ"כ ר"ז אות ב'. אמנם החד"א בקש"ג סי' ז' אות כ"ט וזאת לי כתב דמדברי האר"י ז"ל משמע דבאמלע ברוך שאמר לא יענה אמן וגדא דכוונת הרב ז"ל הוא על אמן דברכות דלא יענה באמלע. דב"ש נתקן קודם התלמוד. אבל יוכל לענות קדושה וברכו וקדיש מידי דהוה אד"ש וברכותיה דעונה באמלע הערך וכמ"ש בש"ץ דס"ז ע"ב עכ"ד. וכ"כ הכ"ל בח"ג אות ב' דף כ' ע"ב בזה כיט וזאת ל'. סידור ב"ש בדיו' ב"ש אות ט' וזאת י"ד וכו"ה דיכול לענות חמשה אמונים ראשונים של הקדיש ומדדים אבל לא אמונים של על ישראל ויבא שלמה כמו שמפסיקים בק"ש וברכותיה וכמו שנבאר בס"ד בסי' ס"ו סעי' ג' וכו"ה לבאן. וכן כתב בן א"ח פ' יוגש אות ט'. ועיין מש"ל סי' ה' אות ד':

וכ"ל זה הוא אם התחיל בצרכה שבאמלע ברוך שאמר דהיינו שהתחיל לומר ברוך אחרי ה' אלהיו מ"ה האל אב הרחמן וכו' אבל קודם לכן יוכל לענות גם אמן של אחר הברכות אבל לא אמן של על ישראל ויבא שלמה וברוך הוא וברוך שמו כיון שאינו חובב כ"כ אלא מנהגא בעלמא כמ"ש בש"ץ דפ"ה ע"א. וא"כ למה יפסיק בזה בשנה הגדול הזה. ובשפסקינן לענות קדיש וקדושה וכו' בצרכה שבאמלע ברוך שאמר וגם אמן של אחר הברכות קודם שהתחיל בצרכה שבאמלע ב"ש זה לא חשיב מוסף על פ"ו תיבות שבצרכה ב"ש דאיו. חשבו מוסף אלא אי"כ מוסף אי"כ שנה בנוסח ברכת ב"ש אבל לא כשעונה אי"כ דבר שנקדושה שנתחייב לענות מחמת אחרים ואינו נוגע לנוסח ב"ש והוא פשוט. ועיין בן א"ח בזה הכו' שכתב כשפסקינן לענות לכל דבר שנקדושה ב"ש ברוך הראשונים קודם שהתחיל לומר הברכה שבאמלע ברוך שאמר שחזר ואומר ב"ש מתחילתו עד סופו כדי שיאמר פ"ו תיבות אלו בלתי יתרון תיבה אחת עמכם יעו"ש. ול"נ דאם חשיב עניות דבר שנקדושה תוספת על פ"ו תיבות א"כ כן למה החירו הפוס' לענות בצרכה שבאמלע ב"ש ואם אינו חשבו תוספת גם ב"ש ברוך הראשונים לא חשיב וא"כ למה לריך לחזור לאומרו מתחלתו ואדכרה דאם חוזר לאומרו מתחלתו

ז' סעי' לריך לזכר מלהפסיק בדיבור וכו' לפי דב"ש בוי ברכה שלפני פסוקי דזמרה וישתבח בוי ברכה אחרונה. פור. מ"א סק"ג. ר"ז אות ד'. ועיין לקמן ר"ש סי' י"ד ואפי' בלשון הקדש אסור להפסיק בדיבור. וכן בכל מקום שאסור להפסיק אסור אפי' בלשון הקדש. מ"א ר"ש סי' ס"ו. סידור ב"ש אות ב'. קולור ש"ע סי' י"ד אות א'. ועיין לקמן אות ט"ז ובסי' ס"א אות א' ולעיל ב' כ"ה אות ג"ן. ואם עבר והפסיק בדיבור בין ב"ש לפסקד"ז או באמלע פסקד"ז א"ל לחזור ולברך ברכה ב"ש כי"מ מדברי מרן ז"ל שכתב לריך לזכר וכו' משמע דאין אלא זכירות בעלמא אבל לא שריך לחזור הברכה אם הפסיק ול"ד לברכה המלאת והכניס דהתם תיקנו הברכה בשביל המלוא או בהנאה הכיח אבל הכא לא תיקנוהו בשביל החמירות אלא תיקנוהו ע"פ פתקא דנפל מן שמיא רק שקצטוהו קודם הזמירות וד"ק. ודלא כמ"ש אחר ליתקן דברי ב"י ז' וסי' ח':

ח' שם לריך לזכר מלהפסיק וכו'. כתב הרמ"א שבר"ס כשהיבדק לריך להפסיק בין ב"ש לישתבח בוי אומר קדוש שידבר אלו הפסוקים ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם ויאמרו כל העם אמן וכלל לה'. וברוך ה' לעולם אמן ואמן. וברוך ה' מלצון. וברוך ה' אלהים אלהי ישראל. וברוך שם כבודו לעולם וכו'. וכ"ז חזר להתחיל ממקום שפסק בוי אומר גם אלו הפסוקים לפי שם כמו ברכה עכ"ל. ב"י ב"ש. ט"ז סק"ג. מ"א סק"ד. אי"ר אות ד'. עט"ז. סו"ב אות ג' ר"ז אות ב'. ש"ץ דס"ז ע"ג. וכתב כה"ג בהגב"י ח"ל זו קולא יתירה לדעתו בא וראה שלא כתבוהו הפוסקים. הגהה כ"י עכ"ל. והביאו אי"ר שם וש"ץ שם. וכתב אי"ר שם ח"ל גראה שבין דמותר להפסיק בשאומרים כן אף בצבר הכשות אפילו שלא מפני היראה או כבוד. ולא נהירא דמיידי צענין דמותר להפסיק ואפי"ה אומרים הפסוקים. וכ"מ בלבוש ולי"ח עכ"ל יעו"ש. וכ"כ סרי"ב שם. פרמ"ג במש"ז אות ב'. מאמר אות ג'. ש"ץ שם שעת"ה אות ג'. ובשפסקינן לקדיש וקדושה וכו"ל שמוחר להפסיק א"ל שיאמר אלו הפסוקים דלא חמיר מק"ש וברכותיה. וכן המנהג פשוט בימינו. מאמר שם. ש"ץ שם, שעת"ה שם:

ט' שם לריך לזכר מלהפסיק וכו'. כתב סו"ב שם בשם המדרש ח"ל אי"ר יוסי פעם אחת הייתי מהלך בדרך ומלאחי לאלוהי ז"ל ועמו ארבעת אלפים גמלים טעונים א"ל מה אלו טעונים א"ל אף וחייבה לעשות נקמה באף וחייבה למי שמספר בין קדוש לברוך. בין ברכה לברכה. בין פרק לפרק. בין אמן יבא שמיח רבה ליתבצר בין גאולה לתפלה. ולא עוד אלא שאין תפלתו נשמעה שנאמר ולא אחי קרחת יעקב עכ"ל. וכ"כ ש"ץ דס"ז ע"ב. ועיין בב"י סי' י"ו ובאתרוגים שם שכתבו גם כן המדרש בזה יעו"ש:

י' שם לריך לזכר מלהפסיק וכו'. ובין ישתבח ליו"ר אסור להפסיק כמ"ש בסי' י"ד סעי' ג'. מ"א

מתחלתו הוי כמוסוף דכיון דאמר מקלם הכרוכים וחזר לאומרם הוי כמוסוף בנוסח הכ"ש עלמו שכולל הדברים ועוד ש"ג ברוך אלו יש בכם כוונה כמ"ש בשער הכוונות ד"ץ ע"ג ואם חוזר לאומרם הוי מוסוף. וגם מ"ש בזה הכ"ז והביא ראיה מס' ק"ה החיים סי' ח"י אות ה' לא ידענא מה ראיה יש משם. וברי לך לשונו אם בעודו מצדך ברכות השחר בתוך הברכה שמע קדים או קדושה לא יענה וכו' וכן באמלע הברכה שאמר ברוך אהה ה' מצדך שאמר לא יענה לקדים וקדושה ומודיה עד אחר שיגמור מלך מהולל בהשגחות עב"ל. ור"ל כיון דברכת ברוך אהה ה' מלך מהולל בהשגחות קל"ה לא יפסק באמלע ובמש"ל סי' ה' אות ד' יעו"ש ודו"ק:

(יב) י"ן ברכים שיש בברוך שאמר הם כנגד י"ג תיקוין דיקנא כמ"ש בשער הכוונות בדרושי תפלת השחר ד"ץ ע"ג יעו"ש. פז"ה שער הזמירות פ"ד:

(יג) **הפסוקים** של יחי כבוד ה' לעולם וכו' שאומרים אחר המזמור להודיע תמלא שבה ח"י פסוקים ובהם ח"י אזכרות הכוונות לחיי עלמין שמקבל חיות ונשפט רב מאלולא דחיי ח"ס חו"י הוא יודוך וכו' וכל זה להטיל לתקל תפוחין קדישין ולכן באלו ח"יה פסוקים יש ק"ץ תיבות וע"ה הרי קל"ה כמנין חקל תפוחין. והשפע בא לו מדי היותו וגי' אהיה. ח' שמות אלו הם בגי' פותר וע"ה תרפ"ז כמנין ז' שמות הכ"ז ויוסף נקרא פותר כעודע ובהו נעשה כתר לחקל תפוחין קדישין כנ"ל. ולזה סי"ה עולה כתר לרמוז כי הוא סוף כל דרגין וזה הכתר הוא מכ"ז אחוהו ולכן אומרים הבלל לדוד אחריו מיד בלי הפסק אפילו בשבת שגמרנו בזה הכ"ז אחוהו ולכן אין להפסיק בין הפסוקים האלו לתכלה לדוד בשום פסוק אחר כלל להיות כי פוגם בכתר הכ"ז ח"י ולכן תיכף יתחיל לעמר אשירי וכו' תכלה לדוד וכו' שג"ה הכוונות שם ע"ד. פשי"ה שם פ"ה, ועיין בס' מ"ה בתפלת הבלל ע"ה פסוקים עלמין שכתב שם"ה חכ"י פסוקים הללו עם חכ"י פסוקים עלמין הם מספר כח"ר יעו"ש וכ"כ בהכוונות וביאורים שבשער הכוונות הנד"מ ומ"ש שם בפע"ה נראה שג"ס הוא ול"ל בסי' מ"ה:

(יב) י"ן ברכים שיש בברוך שאמר הם כנגד י"ג תיקוין דיקנא כמ"ש בשער הכוונות בדרושי תפלת השחר ד"ץ ע"ג יעו"ש. פז"ה שער הזמירות פ"ד:

(יג) **הפסוקים** של יחי כבוד ה' לעולם וכו' שאומרים אחר המזמור להודיע תמלא שבה ח"י פסוקים ובהם ח"י אזכרות הכוונות לחיי עלמין שמקבל חיות ונשפט רב מאלולא דחיי ח"ס חו"י הוא יודוך וכו' וכל זה להטיל לתקל תפוחין קדישין ולכן באלו ח"יה פסוקים יש ק"ץ תיבות וע"ה הרי קל"ה כמנין חקל תפוחין. והשפע בא לו מדי היותו וגי' אהיה. ח' שמות אלו הם בגי' פותר וע"ה תרפ"ז כמנין ז' שמות הכ"ז ויוסף נקרא פותר כעודע ובהו נעשה כתר לחקל תפוחין קדישין כנ"ל. ולזה סי"ה עולה כתר לרמוז כי הוא סוף כל דרגין וזה הכתר הוא מכ"ז אחוהו ולכן אומרים הבלל לדוד אחריו מיד בלי הפסק אפילו בשבת שגמרנו בזה הכ"ז אחוהו ולכן אין להפסיק בין הפסוקים האלו לתכלה לדוד בשום פסוק אחר כלל להיות כי פוגם בכתר הכ"ז ח"י ולכן תיכף יתחיל לעמר אשירי וכו' תכלה לדוד וכו' שג"ה הכוונות שם ע"ד. פשי"ה שם פ"ה, ועיין בס' מ"ה בתפלת הבלל ע"ה פסוקים עלמין שכתב שם"ה חכ"י פסוקים הללו עם חכ"י פסוקים עלמין הם מספר כח"ר יעו"ש וכ"כ בהכוונות וביאורים שבשער הכוונות הנד"מ ומ"ש שם בפע"ה נראה שג"ס הוא ול"ל בסי' מ"ה:

(יח) **אם** הפסוקים שכתבנו כדלעיל הם כולם עיין לקמן סי' ס"ה וסי' ע"ה וכדלעיל שם דיוק כאל. פרי"ה אות ד'. שתלוי זיתים אות ה' ועיין בדברינו לקמן סי' ג'ן אות י"א:

(יד) **פסוק** וכוה ררוס יכפר עון ואמר אותו אפי' בשבת כמ"ש לעיל סי' מ"ה בשם הרארי ז"ל וכ"כ המחזיר סי' רס"ז אות ג' יעו"ש. וכ"כ בספר קש"ג סי' ז' אות מ'. ש"ך דס"ט ע"א. שעי"ה אות ג' וכו"ה מה שאומרים קודם פ' התמיד שתרחה עלינו ותמחול לנו את כל חטאתינו וכו' וכיוצא בזה בנוסח התפלה האומרים אותו אפילו בשבת כמ"ש בשער הכוונות בדרושי ר"ה דף ל' ע"ה שאין לומר א"מ חטאתנו לפניך וכו' בשבת הוא מפני שאין זה מתוקן בנוסח התפלה הרגיל בכל יום אבל דבר המתוקן בנוסח התפלה שבכל יום ל"ל והוא פשוט. וכ"כ לקמן סי' קל"א אף ט"ו וסי' רס"ז אות ה' בשם כמ"ה פו' יעו"ש:

(ט) **אמר** הפסוקים שכתבנו כדלעיל הם כולם עיין לקמן סי' ס"ה וסי' ע"ה וכדלעיל שם דיוק כאל. פרי"ה אות ד'. שתלוי זיתים אות ה' ועיין בדברינו לקמן סי' ג'ן אות י"א:

וכי"מ מדברי הרארי ז"ל במש"ל סי' ק' אות ח' יעו"ש ועיין פתח"ד אות ח' ואין להפסיק כלל בין כי מלך ה' מלך ה' ימלוך לעולם ועד כמו שאין להפסיק בין כי אלהים לאמת. א"ר אות ד' בשם פסקי ת"ר ור"ל כמו שאין להפסיק

(כא) **בר** אמן יכול לענות על כל ברכה אבל ברוך אחרונים. קש"ג סי' ז' אות ל"ד. סידור ב"ש אות ח' וכ"ש עניית קדים וקדושה וברכו ומודים דאפי' באמלע ברכת ב"ש עונה כמש"ל אות וי"ד. וכ"כ סידור ב"ש שם:

(כב) **דוקא** אמן יכול לענות על כל ברכה אבל ברוך הוא וברך שמו לא יענה חוץ פסוקי דמזמרה. מהרי"א אולאי ז"ל בספר טוב עין בשם האחרונים. סידור

באר הגולה
ה טור. ו ש.
ז רע"י יונה בס
הגאונים אהל
דברכות ד.

בין ברוך שאמר לשתבח (כ"י בשם כל בו) (ועל ס"י ל"ג ל"ד): ה חבין המזמורים האלו שואל מפני הכבוד ומשיב שלום לכל אדם ובאמצע המזמור שואל מפני היראה ומשיב מפני הכבוד: ו יצריך להפסיק בין אילים ובין ותי שמים עשה: ז יצריך לכיוון בפסוק פותח את ידך ואם לא כיוון צריך לחזור ולאמרו פעם אחרת: הנה ואומרים פסוק ואנחנו נברך יי אחר תכלה לדוד (טור וכל בו

בך החיים

א' יעו"ש, והיינו בפנים חדשות אם לא ישאל ויצא לידו שאלה. ובצ"כ שאין אלו שואלין בשלום חלילה להשיב ולשאל אפי' ד"ת לא בין הפרקים ולא בדברותיה ולא בפסוקי דמרה. כך מלאכי בהגהות מרדכי שגדפם בקראקא. כה"כ בהגהות ס"י ס"ו. מ"א שם בק"א. א"ר שם אות ב'. סו"כ שם אות ב' מ"א כלל ד' אות ו' סידור צ"ע אות ז' ועוד עיין לקמן בדבריו לס"י ס"י אות ב' בס"ד:

ל' סעי' ו'. לריך להפסיק בין אילים וכו' גם בין יי לכל ים פסוק ולכן הכך דגושה. ובין העמים לאילים. ובין שמים לעשה לריך ג"כ להפסיק שלא תכלה המים. של"ה. מ"א סק"ה. י"א בהגהות. וכן לריך להחיו כי לעולם חסדו ולא יכיר נראה כלאומר. כלעולם חסדו. וכן לריך להחיו סמך של חסדו שלא יראה כלאומר חסדו בזיון. שנה"כ בהגהות ס"י ד' אות א'. י"א שם ע"ז הס"י:

לא' סעי' ז'. לריך לכיון בפסוק פותח את ידך וכו' צטור כתב ולריך לכיון בתכלה לדוד ולריך אלעזר כל האומר תכלה לדוד בכל יום ג"פ מוצטת לו שבוה בן עוב"ד, ויותר יכיון בפסוק פותח את ידך שיעהר מה שקצבו לו לומר בכל יום הוא בשביל אותו פסוק שמכיר בו שצחו של הקב"ה במשיגה על צדיותיו ומפרנסן ע"כ. וזה כתב הטור שיעקר מה שקצבו לו וכו' מפני שגמרה ברכות דף ד' ע"כ נ"כ טעם אחר ג"כ משים דלחיו בלילי צ"ת. וכתב הכ"י יונה בפרק אין עומדין דכיון דעיקר אמירתו הוא מפני זה הפסוק אומרים הגאונים ש"ך לכוין באמירתו ואם לא כיון לריך לחזור ולאמרו פעם אחרת. ונראה שאעפ"י שלא כיון בכלו כיון שכוין בפסוק פותח את ידך סגי. וכתוב בס' אוכל מועד האומר תכלה לדוד ג"פ בכל יום מוצטת לו שבוה בן העוב"ד פי' שמאזר זו מברכה אבל משה מלאך זו בלבד אינו בן העוב"ד ע"כ צ"י. ועיין מ"א ס"י א' סק"ז שכתב בשם הבח"י פי' לו דמ"ש כל האומר תכלה לדוד ג"פ בכל יום מוצטת לו שהוא בן העוב"ד אין די באמירה אלא צדוהו הפרשה וכיון נפלאות כו'. וכתב שם המחש"ש דהכוונה ש"י האמירה בטות כלב וכו' קלם מחסדי הבורא וקלם מגדולתו וע"ז יכיר אחר על דבר כ' וישמור שלמו מן החטא. ואם עון צידו ירחיקו וישבו בחשובה שלימה וע"ז יזכר לזכ"כ.

ב' סעי' ואם לא כיון לריך לחזור ולאמרו וכו'. ואע"ג דבאידואל אין חזורים בשביל חסרון כוונה כמ"ש בס' ק"א הכא דליוו אלא פסוק א' חזר דיוכל לכוין מ"א סק"ז. סו"כ אות ב'. ר"ז אות ח'. ועוד נראה דבתם הוא הטע"ה דשמ"א גם בחזרה לא יכוין וכו' וכו' פ"ב ברכה לבטלה משא"כ הכא. סו"כ שם. פרמ"ג א"א אות ו' (ומ"ש פתחי עונם אות י"ב בשם א"א במחש"ת הוא שגאה

סידור צ"ע. ר"ז ס"י קכ"ד אות ח'. וכ"כ ח"א כלל ד' אות ג'. קילור ש"ע ס"י י"ד אות א'. וה"כ אמן של על ישראל ויהא שלמה ועושה שלום לא יענה כמ"ל אות ו"ד:

כ"ה הקורא ק"ש ושמע קול רעמים כתב המ"א ס"י ס"ז סק"ה דיופסק ויברך. וכ"כ ח"א בלות המ"ל. ר"ז שם אות ד'. אבל הרב צבור שור דק"ט ע"א חלק על המ"א בטוב טעם ודעת יעו"ש. והביאו המחז"ר שם אות ג'. סידור צ"ע אות ו"ד. וכתב דכ"כ בפסוקי דמרה אין להפסיק לברך ברכת רעמים ועיין לקמן ס"י ס"ז אות ט"ז:

כ"ו מב"ש לא יפסק אפי' לקרות פסוק שמע ישראל עם הציבור אלא יאמר התיבות שאומר בשעה שהציבור אומרים פסוק שמע ישראל צניגון הציבור שיהא נראה כאלו קורא עומכם. ש"ע ס"י ס"ה סעי' ב'. ודלא כצ"ח וט"ז. קש"ג ס"י ז' אות ל"ב סידור צ"י: אות י"א וכתב וכן עיקר. ועיין בדבריו לקמן ס"י ס"ה אות ו':

כ"ח בהן שקראו לעלות לתורה ולג"כ עולה וקורא ונושא כפיו. סידור הרב יעב"ץ ז"ל. קש"ג ס"י ז' א"ר ל"ד. סידור צ"ע א"ר י"ד ואות י"ז:

כ"ט ולקרותו לכתחלה לעלות לס"ת כשהוא בפסוקי דמרה כתב המ"א בס"י קל"ה סק"ז אפשר דשרי. והביאו סידור צ"ע אות ט"ו. וכתב וח"ל ולי נראה ד"ס הוא זה ואין בהן אחר צב"כ מכלעזו מותר לקרותו לכוין לס"ת אפי' לכתחלה. וכן אם הוא לו. אבל אם הוא ישראל יש להחמיר שלא לקרותו לכתחלה ע"כ. וכ"כ פרמ"ג בא"א ס"י קל"ה אות ו'. יראה דאין בהן אחר מיידי. וכ"כ שער אפרים שער א' אות א'. וכתב שם וטוב שלא יפסק באמצע פסוק או ענין ממש יעו"ש:

כ"י ואע"ג שגולה לס"ת מ"מ ישחוק ולא יקרא עם החזן כלל וכ"כ שלא יפסק לומר לחזן שיאמר מי שצריך דמ"ש מ"א בס"י ס"ז סק"ה לענין ק"ש וכ"כ בפסוקי דמרה. וכ"כ צ"ע אות י"ז. ודלא כמ"ש שם השע"א שיקרא עם הקורא בלחש. ועיין לקמן ס"י ס"ז אות כ"ד:

כ"ב אם הולך לנקצו תוך פסוקי דמרה וחזר וטול ידיו ואין לברך אשר ילך עד אחר ישתבח כיון שיש שבות דיוכל לברך עד חלי שעה כמ"ל ס"י ז' אות ז' ואות ח'. ועיין ח"א כלל ד' אות ג' ובס"י ג"ן סעי' ג' ובדבריו לשם בס"ד אות ז'.

כ"ג סעי' ה'. בין המזמורים האלו וכו' וה"כ נמי באמצע צ"ש ושואל מפני היראה ומשיב מפני הכבוד ולא מדיף מק"ש ובברכות כמ"ל ר"ש ס"י ס"ו. משיי אות

(ז) וכופלין פסוק כל הנשמה תכלה יה לפי שהוא סוף פסוקי דזמרה (טור) וכן פסוק ה' יתלך לעולם ועד (אבודרהם) כשמגיע לראש ה' אלכינו מודים אנחנו לך או לבסוק וכל קומה לפניך תשתחוה אין לשחות ולהשתחות שם כלקמן ה' קריג (הרי"י ס"פ אין עומדין ור' יוחנן נתיב ה') והנהו לעמוד

כשאומרים

כף החיים

שגיאה כאשר יראה המשיין (ודייק) וכן כתב הבד"ץ אות ה' דמשמע מדברי מרן ז"ל דדוקא פסוק פותח את ידיך לריך לחזור ולאומרו וכו' וכן מוכח מדברי רבינו יונה וכן עיקר ודלא כהרב הלבוש שכתב דחזור כל המומר עכ"ל. וכ"כ בספרו קש"ג סי' ז' אות מ"ב. ש"ן דס"ט ט"ב. סידור צ"ע אות ג' :

(ג) **שם** לריך לחזור ולאומרו וכו' הרב זרבת הזבח בספר תפארת שמואל דף מ"ב כתב ולהכי תיקנו לאומרו ג"פ דהו אפשר שלא יכוון פעם אחת כדי שיזכר לעובר. וכ"כ באו"ח דכ"א ע"א, בדכ"י שם. ובשו"ב אות ג כתב וז"ל הכלל לדוד פעם אחת לריך לאומרו אלא דח"מים אחרונים התקינו לאומרו בפסוקי דזמרה ובסדרה ובמנהג שמה יפגעו בפעם או בשנים וחשאו אחת שידע מפני שאינו חייב לומר ג"פ וראה שבת דאין זה סדרה ואין זה תכלה לדוד אלא ג' פעמים ואין בקדושה ובסדרה שתי ישיבות הומרים תכלה לדוד בבית רבינו שבבבל אין אומרים וסומכין לומר שבת תוכיה שאין אומרים אלא צ"פ, סדר רב עמרם גאון כ"י. ובאידרא כ"ע המרי' ליה ג"פ גם בשבת עכ"ל. ועיין מהמר אות ד' שכתב דגרסתם בגמרא לא היה ג"פ ביום כ"א כל האומר תכלה לדוד בכל יום וכו' יעו"ש. וא"כ לפ"ז מי ששבת ולא כיון בפסוק פותח ה"י שבתהכלה לדוד שאומרים אחר צ"פ ולה זכר עד אחר שאמר אחריו פסוקים אחרים ה"ל לחזור לאומרו כיון שיש לו תשלומין לכיון בתכלה לדוד שאומרים אחר העמירה ולמה ליה להפסיק ולאומרו במקומות אחרים אשר היום מקומו אבל אם שבת לכיון בפסוק פותח את ידיך אשר אחר העמידה יחזור לאומרו בכל מקום שזכר כי שם לא יש דין הפסק :

(ד) **שם** והאם לא כיון לריך לחזור וכו'. ועיקר הכוונה הוא שיזכר פי' המילות שהקב"ה משגיח על בריותיו ומפרנסן כמש"ל בזה"ל. וכן כל מקום שזכר כוונה בדברי הפשטנים הוא פי' המילות שיזכר מה שהוא אומר כמ"ס ח"א כלל י"ח אות ב'. אבל לא שמוע וכוונות כי אין אמתו יודע בזה"ל ואפילו בלומדים בכתבי הארי' ז"ל לא יעשו זאת כי אפשר יאכלו בטעות אם לא עד אשר ילמדו מפי סופרים ואפרכים וכולי האו ואולי אם יבינו הענין ושב וא"ת עדיף אכן יזכרו מאד צ"ה המלות ולא יחסרו חיות ואותיות ובפרט בשעת אזכרת השמות כי ה' יראה ללצנות. ומיכו בפסוק פותח את ידיך יש לכיון כוונה פשוט שר"ת של יפותח את ידיך פא"י כ"ת חת"ך ומשביע ג' חת"ך. ועיין בשער הכוונות. ולמדועו אזי לריך בלומדים בכתבי הארי' ז"ל ומכוונים בסידור הרש"ש ז"ל כוונות בדברות והתפלות שקודם כל יזכרו לכיון צ"ה המילות ואזכרת השמות ג"פ הפשט וגם בדברת המילות שלא יחסר מהם שום אות ואח"כ תבא עליהם

(ה) **שם** בסנה. וכופלין פסוק כל הנשמה וכו' וכן פסוק ה' יתלך לעולם ועד. וגם יאמר אוהו פעם ג' בלשון תרגום ה' מלכותיב קאים וכו' וגם יאמר כי לא ס"ס פרש"י וכו' ובני ישראל הלכו וכו' כי לם המלוכה וכו' וז"ל משיעשים וכו' ויהי ה' לתלך על כל וכו' ישכחה שמך ולא יאמר פסוק שמע ישראל וכו' קודם ישכחה שמך הכוונות דליא ע"ב ובניד לעיל סי' מ"ה יעו"ש. וכ"כ באחרונים :

(ז) **יזכר** לומר מי כמון נאדר בקדש בקדש דגוש ששם לא כן נמלא מתקף באומר ה' מיכס ומיכס הוא האיש שנגזר השם וששה סגל שגאמר ופבר בים ל"ה ואין להקשות מפסוק כל עוצותי האמירה ה' מי כמון שהוא רפוי שזה לא נאמר על הים ואין להזכיר עליו מיכס' וכן יקרא ידמו באבן כפך דגוש שלא יאמר נראה באומר ידמון אבן וכן שם זו גאלת הנימל דגוש ששם יהיה רפוי נראה באומר לשון מגולל ומלא מתקף צ"ה. כי בשם א"ת. מ"א סק"י. א"י אות ד'. וכ"כ באחרונים. וכן

(מא)

באר הגולה כשאומרים ברוך שאמר ויברך דוד וישתבח: ה' יא'א' הזמירות במרוצה כי אם בנחת: שם מזמור ח' לתודה יש לאומרה בנגינה שכל השירות עתידות ליבטל חוץ מזמור לתודה: הכה וא"ל מזמור לחוד בשבת וי"ט (טור) או צימו פסח שאין תודה קריבה בזה משום חמץ ולא בערב פסח וע"ל סי' תל"ט ולא בערב יום כיפור וע"ל סי' תר"ד וכן נהגו במדינות אלו. (מנכנים):

דין

קף החיים

שם אסור רמז בריה אהב הוא סי' האלפים וכו' וכל אסור הוא בכח ולכן לריך לקום מעומד עד סוף ארבעה חיובות כח' בלנד ע"ל. פרעיה שער הזמירות פי'. מ"א סק"י. יד אסרן בנס"פ איך אזה פי' ש"ן דף ק"ט ע"ד. קשי' סי' ז' אזה מ"ג סידור בייט אזה א'. ויכ' לעיל סי' ת"ח בשם הארי ז"ל יע"ש:

לכשיניע

ואתה מושל בכל יתן ב' פרוטות ליד סגנאי צידה, ואח"כ יתן עוד ציד סגנאי פרוטת שלישיה שער הכו"ו שם, פרע"ח שם. ש"ן דף ע"י ע"א. קשי' שם. צי"ע שם. ועיין לקמן בש"ע סוף סי' ל"ב וביוד סי' רמ"ט סעי' י"ד. ויש טובין ליתן פרוטת ללדקס קודם שנכנסין לצידי' כדי לקיים הפסוק כפשוטו וא"ל בלדקס אח"כ פני' דלוינו' בסכ"י שהסכימה שם. ובכל עה שנותן ללדקס חסיד מעומד כמבואר בש' הכו"ו שם ופרע"ח שם. ויש טובין ליתן ג' פרוטות קודם שנכנס לצידי' בין בשמירת בין במנחה ועושין כוונת הכ' שנותן ב' פרוטות ואח"כ פרוטת א' ועיין בש' הכו"ו דרוש ב' דהפלה במנחה דניב ע"א שנכנס גם קודם הפלה במנחה ה"ס טובג הארי' ז"ל ליתן ג' פרוטות ללדקס יע"ש, וא"ל ר"לוק לידע הכוונה של הלדקס פיין בש' הכוונה שם ופרע"ח שם ושער הפלות ושער הפסוקים פי' רא"ש ושער רוסיק דף מ"א ע"ב יחוד ד':

צריך

מ"ה לכוין. מי שנותן ללדקס כדי ליחד שם הוי"ה בזה האופן, כי הפרוטת שנותן לעני היא בסוד י' של הוי"ה. וממש אלכזותו כמותו הרי סי' של הוי"ה. וקנה ידו סוד כו"א של הוי"ה. וממש אלכזותו הפני של מקבל הרי סי' אחרונה של הוי"ה. שער הפסוקים שם. מורה בלכ"ז סי' א' אזה י"ב. וא"ל אינו מוא"ל פני או נבאי קודם שנכנס לצידי' או בשעה אמירה ואח"כ מושל בכל כדי לעשות כיחוד הכ' יכון שירו השמאלית הוא חסיד חמה הגבאי ויתן ללדקס מידו הימנית לידו השמאלית ויעשה כיחוד הכ' ושמשתי שכן היו עושין לידו משפח. וכן מי שאין לו פרוטות כדי ליתן ללדקס ואין יכולת בידו ליתן איסרין לא ימנע בצידי' זה מליחן אלא יחפז האיסר בידו הימנית ויאמר כריני נוח ב' פרוטות מאיסר זו ללדקס ויתן האיסר לידו השמאלית ויעשה כיחוד הכ' ואח"כ יחזור ויקח האיסר בידו הימנית ויאמר כריני נוח פרוטת מאיסר זו ללדקס ויתן האיסר לידו השמאלית ויעשה כיחוד הכ' וא"ל הוא צוידך דוד שאינו יכול להפסיק ויאמר זה במחשבת לבד שחמלה ויכון להח ב' פרוטות מאיסר זה ללדקס ויניח האיסר בידו שמאל ויכון ליחוד הכ' ואח"כ יחזור ויקח האיסר בידו הימנית ויניח שנותן עוד מאיסר זה פרוטת אח"כ ללדקס ונותן ליד שמאל. ויכון ג"כ ליחוד הכ' וכן יעשה יום או יופיע כמנין הפרוטות שיש באיסר ואח"כ יתן האיסר לפני ועיין עוד מה לקמן סי' קל"ב סוף א"ו י':

מצי

מ"ו אין אומרים הזמירות במרוצה וכו' יחפורר מאל

כי נאח נאח דגושים. מהם משה דיני הסנה ב"ס סי' נ"ז שכנ"ב בסג"י אזה י"ב. ש"ן דף ע"י ע"ג:

מ"ב שריך לספיקו מעט בין צמים ובין אדירים. כי מעט פסח חמה צמים וסוף פסוק חמה באדירים כי חיבת אדירים לא קאי על צמים אלא על המלרים כמ"ס במנחות דניב ע"א וכל אדיר זה הקב"ה דכתיב אדיר במרום סי'. ויפרע לאדירים אלו ישראל דכתיב ואדירי כל חפלי צם. מאדירים אלו מלרים דכתיב לללו כעופרת צמים אדירים. באדירים אלו המים דכתיב אדירים משברי ים ע"ל. הרי מבואר לאדירים דקרא קאי על מלרים. וי"ש במדרש לללו אדירים כעופרת צמים. ס"ב אזה ד'. ש"ן דף ע"י ע"ג:

מ"ג שירת הים ליל כוונת גדולה. ח"ל זו"ר בשלה כל ב"י דאמר שירא דא בכל יומא ומכין ב"ס ז"י נחמא לעלמא דאחי ולשחא ציומי דמלכא משיחא במדוהא דקב"ה דאחי ב"ס עלמא דעבר ועלמא דאחי ויומא דמלכא משיחא. וחלי עליה כל אינון חושבנין אחרנין דקאמרי עלאי וחסא. לאמר בכו"י וימנא. לאמר בארשא קדישא דאדירי ישראל. לאמר בגלוחא. לאמר בפורקא דילכו דישאל. לאמר בעלמא דאחי ע"כ. פרע"ח סי' ג'ין אזה א'. כו"ב אזה ד'. ויכ' ש"ן דף ע"י ע"א. לשורן שמיר סי' ב' אזה כ"ד:

עוד

מ"א נחב שם כס"ב בשם המדרש שמי שאומר אזה בכל יום בשמחה רבס ובדקדוק החיבות ובנעמס ומכין כאלו הוא בעלמא יולא ממלרים ועובר ה"ס והקב"ה מלינו מוחלין לו עוונותיו. וי"ש ויאמרו לאמר ר"ל שנו לאמר אזה בכל יום יע"ש ע"ל. ויכ' לפורן שמיר שם:

מ"ב שם בסנה. ונהנו לעמוד כשאומרים ברוך שאמר דוד וישתבח. ואפילו כמחפול צידה לריך לעמוד בשעה אמירה ב"ס. ב"ח סי' נ"ג. שכנ"ב בסג"י, ב"ס כס"י אזה א'. מ"א ב"ס כס"י אזה א'. וכן מוכח ממ"ל אזה א' יע"ש. אבל באמירה ישחבה א"ל כיחוד לעמוד. ומ"ס שש"ץ עומד באמירה ישחבה הוא כדי לומר קדים אחריו. ב"ח שם. שכנ"ב שם. וכביאו מ"א סי' נ"ג סק"א וכן משמע מדברי הארי' ז"ל שלא זכר שריך לעמוד באמירה ישחבה. ויכ' הסה"ל ב"ס' נ"ג אזה א' דכנ"ב אין להס לעמוד בו שסודו מיוש. ויכ' עיקרי סדים בלח"ס סי' ד' אזה פי' בשם חלל יעקב סי' ע"ג. ויכ' מדברי מרן ז"ל בש"ע סי' נ"ג ס"ע א'. ויכ' ס"ז שם בסק"א דקן כוונה כסוד וי"ש יע"ש. ויכ' ע"ה שם אזה א'. ויכ' יפה ללז שם אזה א'. וכחכ שכן מנכס בלזמיר יע"ל יע"ש. וכן המנהג פשוט ציטנו שאין עומדים באמירה ישחבה. ועיין עוד לקמן סי' ג'ין אזה א':

מ"ג שם בסנה. ונהנו לעמוד כשאומרים ב"ס ויברך דוד וכו' ויכ' הארי' ז"ל בשער הכוונה בענין הפלה כשחר ד"ש ע"ג ח"ל לריך לקום מעומד מן ויברך ד"ד וכו' עד אזה הוא כי האלפים אשר בחרה באברם וכו' ועד בכלל להיות כי

באר הגולה

א הכה' מיי'
בשם פס' החור'
ב טור בש' ר'
נפוצה.

נב דין מי ששהה לבוא לכהני' עד ישתבח. ובו סעיף אחד:

א אם בא לכהני' ומצא צבור בסוף פסוקי דמזמור אומר ברוך שאמר עד מחרלל בתשבתות ואח"כ תהלה לדוד עד מעתה ועד עולם הללויה. ואח"כ הללו את יי' מן השמים עד לבני ישראל עם קרובו הללויה. ואח"כ הללו אל בקדשו עד כל הגשמה תהלה יי': הכה' ואם יש לו שבות יותר יאמר כוודו לבי קראו עד וכו' רחום וידלג עד וכו' רחום שקודם אשרי כי בנתיים אינו רק פסוקים מלוקטים (הנהגות מיימוני פ"ז מה' תפלה). ואח"כ ישתבח ואח"כ יוצר וק"ש וברכותיה ויתפלל

עם

בף החיים

בסקדמח ס' דב"ש וסב"ד כף החיים ס' י"ב אוח' י' ועוד
עיין לקמן ס' חס"ח א' ב'

ן) **שם** בנהגה, ואין אומרים מזמור לחודש בשבת ויו"ט.
וכן ממנהג בספרד זולה צו"ט של ראש השנה.
וסעטע מפני שחזק בו הרישו לה' כל הארץ. ויש מקומות
שכחו נ"כ לאומרו צו"ט: זה הסעטע עממו. כנסי' בנהגה.
מ"א סק"י. ש"ן דס"ח ע"ב. ומנהג צ"ח אל יכניץ שאין
להסוּף לומר שזה מזמור או פיוט צרי' ויו"ט לא צומירות
ולא בחזקת של הפלה י"ח אלא אומרים צומירות של
שבת דוקא שכן השמים מספרים וכו' רננו לדיקים וכו'
כד ברך שאמר ואח"כ צ"ש ומזמור שיר ליום השבת וכו'
מלך וכו' וכו' כב"ד וכו' הללויה ויו"ט ופלה י"ח. וכן צו"ט
אין אומרים מזמור השי"ך לאחר יום בחוד המזמורים של
קודם צ"ש. ועיין שנהגה בנהגה אוח' ג':

נא) **שם** בנהגה. וא"ל מזמור לחודש בשבת ויו"ט או
צ"י פסח שאין חזק קריבם בכם משום חמץ
וכו' ואינו עטע של עיקר. טור ס' רפ"א, וכתב צ"י שם
משום דמזמור זה אין אנו אומרים אוחו' לשם קרבן חודש
אלא בשם כוראש עכ"ל. ועיין שנהגה בנהגה אוח' ח'
ובאוח' ט' שכת' דמנכנינו לאומרו צ"ש ובחזקת דפסח
עכ"ל. וכ"כ הפרי"ח צ"י חכ"ט אוח' צ' דבאלו המקומות
ככנו לאומרו וסב"ד השי"ך דס"ח ע"ב. זכ"ל בכל' פסח ס'
חכ"ט. וכן מנהג צ"ח אל יכניץ לאומרו צ"ש ובחזקת
ובחזקת דסוכות כמ"ש רב האג"ן בסקדמח ס' דב"ש וסב"ד
כף החיים לכהני' ס' י"ב אוח' י"ט :

ב) **שם** בנהגה ולא בערב וי"כ וכו' וכן כתב רש"י
בחסו' ס' ס"ד, אמנם בנהגה בנהגה כח
דמנכנינו לאומרו. וכ"כ הפרי"ח צ"י חכ"ט אוח' צ' דמנהג
לאומרו. וכ"כ השי"ך דס"ח ע"ב. כף החיים שם :

ג) **יש** אומרים שאין אומרים מזמור לחודש צ"ש ופסח
גדול הוא צעיר. רש"י בחסו' ס' ס"ד, וכתב
עליו סע"ח אוח' צ' דדבריו נכונים יע"ש. ונ"כ בנהגה
דמנכנינו לאומרו. ש"ן שם ע"ג. כף החיים שם :

ד) **בקהל'א** קרישא דבירושלם דמנהגים ע"פ דבני
רבינו הארי"ל ז"ל נוכחים לומר שירה
ס"ס אפילו צ"ש לא כמו שנהפסח מנהג לומר שירה
סאזוט. חס"ל אוח' י"א :

א) **אם** בא לכהני' ומצא צבור בסוף פסוקי דמזמור וכו'
ופשוט דכ"ז הוא אינו אלא במקומות שאין
מחפלים בציבור אלא הפלה אחת בלבד. אבל במקומות
שמחפלים בציבור אחת ופחיתים וכו' חז"ל לומר להספיל
עם הצבור כדי שלא להפך הסדר שחוקקו חז"ל. וכ"כ כס"ף
דס"ז סוף ע"ד. פתח"ד אוח' א' ;

ודע

מחר ציראש ואכנס והכנסת ושמה לומר כל צומירות
ובפרט ס' מלך ויזכר שלא לבלוע הכיבוס או האוחיות ובפרט
האזכרות וידע נאמנה כי בכל אוח' ואוח' יש סודות ונראה
לפילא ודי לנו לע"ז בנגע כי לא אחט יודע עד מה בדרך
עליות העולמות וסיוור העליון ע"פ מדותיו וחסדו כלמחמו
ולפחות מה לומר הכיבוס במספרם כמספר ולבין פשטן
ציראש ס' ולדע דרך כלל כי הכל סודות עמוקים ולדרך
סיוור, אסור שמיר ס' ב' אוח' ט"ז. ועיין מש"ל ס' ס'
אוח' ח"ב וס' מ"ח אוח' א' צ"ח ודע הקדמס וכו' ועוד
ש"ן שער הכו"ב בענין חפס"ס דף י"ח ופרע"ש שער צומירות;
בז) **אוח'ס** הקוראים פסוקי דמזמור בקול רם ונעשים זמר
ואינם יודעים הספוקים ואומרים בעטות
תפלות וצומירות מתקבל כריח נחוש. גם הקב"ה שמח עליו
ועל זה נאמר ודגלו עלי האבס. ס"ח ס' י"ח, כנסי' בנהגה.
סידור צ"ע אוח' כ"ג. ועיין מש"ל ס' מ"ט אוח' ט' :

בח) **סע' ס'** מזמור לחודש וכו' כתב יד אה"ר ס' א'
בנהגה בשם מסר"י סג"ל ד"ס לומר מזמור
לחודש מעומר. אמנם מולרצ"ל כתב בשער סוכות בשם
הארי"ל ז"ל דלאמר מזמור לחודש מיושב יע"ש. וסב"ד לש"ל
ס' מ"ח אוח' א' צ"ח ברך שאמר וכו'. וכ"כ ש"ן דס"ח
ע"ב קס"ג ס' ז' אוח' ל"ח. שעה אוח' ט', כף החיים ס'
י"ב אוח' ח"י ודלא כמ"ש סידור צ"ע אוח' ג' דטוב וכו'
לאומרו מעומר רבין דסב"ח הארי"ל ז"ל לאומרו מיושב לא
לא יש עוד טוב וכו' לאומרו מעומר אלא מיושב :

בט) **שם** בנהגה. ואין אומרים מזמור לחודש בשבת ויו"ט.
אלא אומרים אחר צ"ש מזמור שיר ליום השבת
ומזמור ס' מלך גאון לבש וכו' וצו"ט מתחילין טוב לסודות לה'
וכו' ואחר ס' מלך גאון לבש וכו' אומרים פסוקים של י"ב כבוד
ס' וכו'. צ"י בשם א"ח. מיסו הפרי"ח אוח' ט' כתב
מאן דמתחיל מזמור שיר ליום השבת
צו"ט לא משבחם וספ"ד קעציר עכ"ל. והעטעס נ"ל משום
דגם צו"ט נקרא שנה כמ"ש צ"י. אמור ומקראס לכל
ממחרת השנה וכו' וכן צו"ט הרש"ן שבהן וכו' וכן ר"ח
נקרא שנה כמ"ש בלאחר לחדש יס"ב לכל שבהן וכו'
וכן יוסי' נקרא שנה כמ"ש שנה שבהן הוא לכל ועיניס
וכו' אח"כ ראויה צ"ח פ' אין עומדין אוח' ט"ז ש"כ
בשם המנהג על המנהגים אלא שהוא כתב ע"א שאע"פ
שמהמור הוא נחקק ליום השבת כמ"ש בסוף מסכת המיד
מ"מ יש לומר גם פסוק מזמור וכו' צו"ט. וכו' שאומר
טוב להודות דסדר שבהן וצומירות הוא אומר יע"ש.
וסב"ד בנהגה בנהגה אוח' יו"ד וכתב שכן נוסח
בקוסטנדינא לומר גם פסוק מזמור שיר צו"ט מעשים
ס' יע"ש. וכ"כ ט"ח אוח' י"ב. ש"ן דס"ח ע"ג
ר"ח אוח' ג' וכן מנהג צ"ח אל יכניץ כמ"ש רב האג"ן

באר הגולה
ג טור בשם ר'
יונה בשם
רנחיו.
א טור והנהגה
מיי' פי' מהיה
והכל בו סי' כ"ז
ב מהרי"ן חנינ'
ומהרי"ל

עם הצבור ואם אין שהות כי ידלג גם מזמור הללו את יי' מן השמים: הכה אב עוד שכות לא יאמר רק ברוך שאמר ותכלה לדוד וישתבח (בראש וברא' פרק אין עומדין): גואם כבר התחילו הצבור ויצר ואין שהות דומה פסוקי דזמרה אפי' בידלוק יקרא ק"ש וברכותיה עם הצבור ויתפלל עמהם ואח"כ יקרא כל פסוקי דזמרה בלא ברכה שלפניהם ולא שר אחריהם: הכה ומכל מקום יאמר כל הברכות שמחוייב לברך בצוקר (כל בו וצ"י בשם מהרי"א כמו שנחבאל סימן מ"ו ומ"ז): נג דין הראוי לירד לפני התיבה. ובו כ"ו סעיפים:

א יאומר שיין ישתבח מעומד: ב באין דומה ישתבח א"כ אמר ברוך שאמר וקצת פסוקי דזמרה: אין

כף החיים

ובדועדז חס לא צריך אוחס קודם חפלה יברך אוחס אח"כ חוץ מזבחה המחזיר נשמוה כדברי ספוי' סמ"ו. וגם חוץ מזבחה הסודר שכבר נפטר בזבחה חסנה עולם כמשיל סי' מ"ו אוח מ"ב יע"ש. וכ"כ הסמ"ל סס. קולור ש"ב שס. בן אוח שס. ועיין משיל סי' מ"ו אוח מ"ו. ולקמן סי' ע"א אוח ד':

א) סעי' א' יאמר שיין ישתבח מעומד. כדי שיסמך לו הקדים מיד. ב"י. בית. פי' סק"א. מ"א סק"א. אבל סיחיד אי' לעמוד באמירה ישתבח כמשיל סי' י"א אוח מ"ב. ומ"ש המ"א דבסוף סי' י"א משמע דלריך לעמוד כחב הא"ר אוח א' ל"ל דהסם ממכבגה וכבא מדינא יעו"ש. ובבואו פרמיג' במ"ז אוח א' וכבר כחבנו לעיל דסמכגה פשוט שאלין סיחיד עומד באמירה ישתבח יעו"ש:

ב) כתב מ"א צריש כס"י בשם הסל"ה דכל ספוי' שצחם שגישחנה מן שיר: שצחם וכו' עד מעשה יאמר נבשימא אחס. חמנס בזוכר סי' חרומס דקליצ ע"א לא משמע בן אלא דהאיסור הוא חס מפסיק דביבור ואינס אלא י"ג שצחם מן שיר ושצחם וכו' עד ומלכות כלשר יעו"ש. וכ"כ הס"ן דף ע' ע"ד. וכן סלרי' ז"ל לא זכר זה בשער סבוי' שריכס נבשימא אחס כלשר כבאנו לשונו לעיל סי' מ"ח יעו"ש. וכ"כ מהרי"א בקצת סי' ז' אוח מ"ו בשם סידור סרב יעב"ץ דלא יאמרס נבשימא אחס כי ל"ל נבשימא כמסדר כבנו של מלך פכ"ל. וכ"כ סידור צ"ע אוח י"ג. שפ"ח אוח א' וכ"כ ח"א כלל י"ח אוח ד' בשם כנרי"א חוסיק. ונוסח ישתבח ומי חיקטו כבר כחבנו לעיל בס"י מ"ח בשם שער הכו"י יעו"ש וכ"כ ס"ן דף ע' ע"ד ודף ע"א פ"א. סידור צ"ע אוח י"ד. ולענין ענייח אמן וכל דבר שנקדשה דינו כמו צ"כ עיין לעיל סי' י"א אוח י"א וסי' כ' אוח ד' רק צ"ג שצחם יזכר שלא לכבדו פלמו לודי קך:

ג) ח"י העולמים נפחה. ברכי' ח"י ר"י. קט"ג סי' ז' אוח מ"ח. וכן עמא דבר. ועיין לקמן סי' דין אוח ו':
ד) סעי' ב' אין לומר ישתבח אלא אחר צ"כ וקצת פסוק דזמרה. מפני שס"א צרכס אחרונס על פסוקי דזמרה כמ"ש ר"ס סי' י"א. מ"א סק"ב. ר"ז אוח ב'. ורבי' טעמס כשכס בדרך ואין עה לכאריך כמחמילין משחנה ומי שטעס בן מנרך חמלה ברכס לבטלס. א"ר אוח ב' בשם נ"ץ. ר"ז שס. וכן י"ש בני אדם שמחמכדיס ביוס השבחה מלבוש לציכדי' עד אשר יאמרו כלצור נשמה כל מי ומחיליס לומר

ב) ודע דכל סדר החפלה שחיקטו חז"ל י"ש צכס סודות נעלמים ודברים נפלאים כמ"ס בשער הכוונות ועיין משיל סי' כ"ה אוח כ"ז וסי' מ"ח אוח א' צ"די' ודע סקדמה וכו' ופי' לריך לחסר מלך לומר כל סדר החפלה מל סדר ולא יחסר מהס שוס דבר. וכן סודי' סמג' למרן ז"ל לבא לציכדי' כשכמה כ"י שוכל להפלה כסדר ולא צדילוג. כי סעוסכ בן מסכך סליטורות. וסב"ד א"ר אוח כ"י ס"ב אוח א' צכאסי' סק"א. וכבס שס כס"ב סרלס סרבס גדולי ישראל שחף שמלחרין לפעמים לבא לצכדי' מחפללין כסדר ולא צדילוג. וכ"כ ככאסי' שס. יסכ ללב אוח א'. ועיין פסח"ד שס שסלריך צוכ וסב"ד כמס פוסקים סס"ל הכי שאלין דלג' יעו"ש וכן דעתי הכדיוס נוסס ופי' לא סלרכתי צוכ. ועיין רב פעליס ח"ב סי' ד' מ"ס לקר' ואין דעתי נווסה צוכ כידוע לודעתי ח"ן וא"ל לכאריך. ועיין משיל סי' כ"ה אוח צ"כ שריך לרקדק בכל מעשס המלוח שוכיו כסדרן וכמשפסן אפסי' כי אין לחסו יודע רמזי'ס וסודותי'ס:

ג) שם כנסה. ואס י"ש לו שהח יוסר יאמר סודו לסי קרלו וכו' זכו למנהג סלשכניס סלומריס סודו לסי קרלו וכו' אחר צ"כ כמ"ס סטור אכל אנו אומריס אוחו קודס צ"כ כמשיל סי' כ' אוח ז' יעו"ש

ד) שם כנסה. אס עוד אין שכוה לא יאמר רק צ"כ וחסכלס לדוד וישתבח. וסעסס ככב צ"י בשם סרי' וסרל"ס כיון שפיקר כחקנס נרלס שלא סיחס אלא מפני זכ סמזמור די לו צוכ סמזמור כדי שיאמר ק"ש וחספלל עס כלצור עכ"ל. חמנס בסידור כרש"ס ז"ל ככב לבוין לפענוח ז' סיכלוס דילורס צ"י כללויס אשר אחר סכלס לדוד וכו' כדי להעלות סרוחין אשר שס אל ככרילס כמ"ס בשער סכו"י דרוס אי' דספלס סשחר ופריע"ח שער חספלס פי' ופי'. ועיין ע"ח שער מ"ו פ"ב. ולפי' כולס לריכין:

ה) שם הנכיה. ומ"מ יאמר כל הברכות וכו' פי' לאחר חספלס. פי' סק"א. ומסחברו לי שכל הברכות יוכל לברך חוץ מזבחה המחזיר נשמוה שכבר ילס בזבחה מחיס תחיס. פרי"ח. יד אהבן ככבני'. ח"א כלל ח' אוח ח. ס"ן דמ"ו ע"ב. קט"ג סי' כ' מ"ח י"ד. סידור צ"ע צדיני ברכיס אוח ב'. חס"ל סי' כ' אוח ז'. קולור ש"ע סי' ז' אוח ו'. בן א"ח סי' י' ושכ אוח י"ב. ועיין מחמיר אוח ד' וסע"ח סי' ו' אוח ז' שפסקין קלח צוכ ופי' לכחלסל לריך לחסר לברך אוחס קודס חפלה ונפרס סכן כוז ססדר לפי דברי סמקי' כמשיל סי' מ"ו אוח סי'

באר הגולה: כש"ל עם ישבנה וישתוק עד שיבא מנין ויאמר ישבנה וקדים (מכריזי): ד ישי"ן צריך שיהיה הגון באר הגולה: ואיזהו הגון שיהא ריקן מעבירות ושלא יצא עליו שם רע אפילו בלדותו ושויהיה עניו ומרובה ד הפנים ס"ו:

דקס

כף החיים

מגורר כל דכורא אלא אפילו מספר מדכיר למדכיד שהוא מלך נוקבא ולכן קרי' ליה בלשון נקבא נחנס וכו' עכ"ל וטעם מ"ש תוכחה מוסר על ש"ץ שאינו הגון וכניאו ממכיר אוח א' ש"ץ דפ"א ע"ג שטיח אוח ו' ועוד עיין לקמן אוח ס"ו:

(יד) שם ש"ץ צריך שיכיר הגון וכו' הא דנכנס לקרות לש"ץ חזן כהנא האבדורסם טענס דתרגום וירא

ומזא שצריך לראות שיכיר א"ר יקרא. א"ר אוח ס"ו:

(זו) שם ש"ץ צריך שיכיר הגון וכו' עיין ס"ו חקטיט סע"י א' גבי חטניה בעינן עוד דברים כנסה וכל לפי הענין. מ"א סק"ו. ועיין ס"ו חקפ"א סע"י א' דברים ויוכ"כ שיכיר נשוי וכן שלשים יעו"ש דומיא דכ"ג ש"ס לו אשכ ומשמע בכל כנסה אפילו בשאר ימות השנה אפילו אין נשוי. ומ"מ נשוי קידם לבחור אפי' נחמלא זקנו ואפילו בשאר ימות השנה. פרמ"ג א"א אוח ו'. עיין בלוח שחמ"ז:

(זו) שם ואיזהו הגון שיכיר ריקן מעבירות. חז"ל זוכר ויקרא רבי יצחק אמר אם כסכן המשה יחמא

דא כהן דלחמא דלחמקן לעבודא ואשכנח ביה חמא לאשמחא סעס הוא ווי לאינו דשמכין עליה כנוולא דא שליחא דלעבודא דמטי ואשכנח ביה חמא בנן דעמא לא אשכנחא זכאין גבי קבס"ו ווי לאינו דסעיכין עליה עכ"ל. ובס"ח כהנא אוחס כס"ן שאינם מושלמים בחורס ומל"ת ויורדים לפני הכיבס עליהם נאמר ומל"ת פסעו בי ע"כ. ס"ב אוח א' ש"ץ דפי"ב ע"א חז"ל רמ"א בביאור מ"ש הראני אה מרא"ך. ר"ל חמלס חתקן מעש"ך ויהיה ל"ס אלכיס על פי"ך כמו שביס קודם שחמא ואח"כ הסמיטי אה קולך בחפלה ובחמנונים כי קולך ע"ב לפני כאשר ומרא"ך טוב עכ"ל וסעס לזה הוא שאם זוכה סאדס לאינו נולד קדושה שכינס אז חפילו מחקבלת. וא"כ אינו זוכה א"כ הוא מושלם בכל חריג מלוח כמ"ס בחיקונים על מ"ס כל אשר בו מוס לא יקרב ולכן אם נחל"א בו אוח חמא ווי לאינו דסמיטין עליה. ס"ב סס. וא"כ צריך הס"ן ליזהר הרבה שלא יפסיק דלרב בין לחם לחורס דהא אפי' על יחיד כהנו קש"י ס"י ח"י אוח א"ך וסידור ב"ע אוח י' משס גורי כהר"י ז"ל דחמא חמור הוא דלרב בין לחם לחורס וכ"ס ש"ץ וכמ"ס ספה"ד ס"י קיא אוח ג' ובק' החיים להרח"פ ס"י פ"ו אוח בין יעו"ש דסא"ך יעסס א"סור ויבא לסיוח ש"ץ לסחפלל חורס לפני ס' בער העס. ואינו מחפחד ממ"ס נחנס עלי בקולס על כן ש"אח"ס. ועוד יתבאר זס בדבריו על ס"י קרי"ד סע"י א' בס"ד:

(טוב) שם ושלא יא עליו שם רע אפי' בילדותו. כהנא ברא"ס ז"ל ח"א ס"י פ"ו דהרמב"ם ז"ל חלוק על

רבינו בעל הסמ"ס ז"ל וסובר דבשליח לבור דעלמא שאינו ש"ץ בחטניות א"ל שיכיר פקדן נאס אלא כל שטכשו יס לו מע"ס אפסי שגילוחו יא עליו שם רע ואפי' פגד ע"י כיון שגב בחטנס ראו לסיוח ש"ץ קבוס וכן עיקר. וכן כרש"ך ח"ב ס"י ק"ז וסר"א ששן ז"ל ס"י ק"ז וקני"א וסכר מכרי"א די

בוסנ

א"ל לבחור לראש. מ"א סק"ה יד אהרן סס. וסעסס כהנא פרמ"ג ב"א אוח ס' דפסד"ו דרבנן ואינו חורר לראש ולי"ד לק"ס דלוריוחא יעו"ש, ר"ז אוח ג' סידור ב"ע אוח ו"ד: **(ב) שם** כנסה. וישתוק עד שיבא מנין וכו' ואם אמרו ישבנה מיד ואח"כ בא לצי"ך מנין אפילו כ"י אומרים קדים אם לא ספסיק א"ך דבשעה ישבנה לא היו מנין. א"ר אוח ר' בשס חטובה מהרים מי"ן ס"י ח' וסידור ב"ע אוח י"ב בשס חזון למוד ס"י ט"ב:

(ג) חבורה שאומרים חכמים בבי"כ ואירע שלא היה לסס מנין קודם ברוך שאמר אסור לומר

קדים בחור פסד"ו. הש"י פ"י יוסטע חל"ח ס"י ס' יד אהרן בסנ"י. ש"ץ דפ"ו ע"ג קש"י ס"י ז' אוח ל"ו. סידור ב"ע אוח י"ב. וכן אם לא היה מנין קודם סודו ולא אמרו הקדים של קודם סודו וסחמילי לומר ב"ס ופסקד"ו אין לומר עוד סקדים בחור פסקד"ו. כ"מ משער ככו" דרוס סקדים שכתב דחקו סקדים בין כל עולס ועולס יעו"ש וא"כ כיון שפגד מנו א"ל לספסיק ולאמרו בחור פסד"ו. וכן כהנא פ"י יוסטע סס. וכן ספסיק ב"ע אוח י"ג וכהנא ודלא כמסר"י אולולי ז"ל שטי"ח ס"י נ"א אוח ג' וכן במקום שטכססס היחומים לומר סקדים של אחר ישבנה ואירע אחר שלא אמר עדיין ישבנה אלא עודי בחור פסקד"ו לא יפסיק לומר סקדים מפני שעי"ך סקדים סמועיל למח"ס הוא דוקא קדים בחור שאומרים קודם עליוס לבנה כמ"ס בשער ככו" סס וא"כ אין לספסיק לומר קדים זס בחור פסד"ו. ועוד דהא לא חקטו סקדים אלא בין עולס לעולס וכו"א עדיין לא סיס כמ"י העולס סהול כ"י להעלותו כידע ומ"ס רב פעלס כהנא ס"י י"ד דכיון שאומר אוחו בשביל סכבור ש"ך א"כ לע"ד דכיון שכו"א עדיין לא סעלס חיקון חפלתו לסעלוחס כי"ד מעלס חפלה אחרים דאפילו ש"ץ במעלס חפלה אחרים הוא אגב חפלתו ואם הוא עדיין לא נחקן כי"ד מחקן אחרים נס מ"ס סס אח"כ דכיון דסחמיל בזמירות יס לו שייכוס בעולס הי"רס ויוכל לומר קדים א"כ סהרי עלי"ת ז' כיכלי הי"רס עוד כיכל קיק שלסס הוא כמ"י הללו"ס ובסללו אל בקדשו עליס עוד כקיק כמ"ס בשער ככו" ובשטי"ח שער סומירות פ"ו ומבואר בסידור כרש"ס ז"ל וא"כ כיון דעדיין לא נגמר חיקונים לעולס לסיכל קיק שלסס. א"ך יעלו לעולס סכרי"א ע"י סקדים ועוד כיון דעדיין לא נגמר חיקון עולס סי"רס כי"ד הוא עולס ע"כ העיקר. הוא שלא לספסיק:

(ד) סע"י ר' ש"ץ צריך שיכיר הגון וכו'. דכתיב נחנס עלי בקולס על כן ש"אח"ס ואמר מר זוטרא בר

טוביס אמר רב ואמרי' לם א"ר חמא א"ר אלעזר זס שליח ליכור שאינו הגון היורד לפני החובס. גמרא חטניה דפ"ו ע"ג. פור. וסא דאמר סכחוס בלש"ן נקבס כהנא כר"ב כמ"ס על מסכה חטניה דקפ"ו ע"ב חז"ל דידוע דכל חפלה נקרא רחמי שצ"ך הס"ן לעורר כרחמ"ס שסס מלך ימחן סהול דכורא כידוע ליודע ח"ן וש"ץ שאינו הגון לא די שאינו

לעם ויש לו נעימה וקולו ערב ורגיל לקרות תורה נביאים וכתובים: ה האם אין מוצאין מי שיתיר
 בו כל המדות האלו יבחרו הטוב שבצבור בחכמה ובמעשים טובים: כגד ואם היה כהן עם הארץ
 באר הגולה
 ה טור
 וכן

כף החיים

שם (כב) ומרוצה לעם. וזהו החזן אם יש ריב וקפס
 בין שני בצי שיהא בשב ואל תעשה כן בדיבור
 וכן במעשה כן בגלוי כן בסתר וכי אם יש עסק ריב
 לנכרי עם בצי שיהא בשב ואל תעשה ואפי' אותו נכרי
 מחומו או קרוב שלו. ואם יש לו שום קצת או איזה פס
 אחד או אחד מהקבל או לרין להעמיר אחר דבר על כרס
 או על כקל לפרש ולעשות ככל אשר נראה להם נכון,
 ואם יהיה חסרון ומניעה מלד שכנגדו או הוא נקי ומס יש
 לו לעשות. חיד הוא ז' בשם חשו' מהרש"ם מין יעוש:

כתבו (כג) הפוסקים שכלל סדברים הלויים למי שסוף
 סוף שיהא מעביר על מדותיו כדאמרינן בשם
 (הענין כי ע"כ) מעשה בריא שרד לפני התיבה ולא
 נענה וידר ריש ואמר אימ וטעם ילא בה קול ואמר לא
 משני שז גדול מזה אלא שז מעביר על מדותיו וז לאו
 מעביר על מדותיו. וזהו חז' ב' סוף דע"כ ע"כ. וגם שלא
 יהא חק כמיס בשומע (מ"א ע"כ) אריא כל אדם שיש בו
 חנופה מציא חף לעולם שנאמר וחנפי לב ישימו חף ולא
 עוד אלא שאין הפלגה נשמעת שנאמר לא ישימו כי ארס.
 וכחיו כי מה הקוץ חק כי יבאע וכחיו. הלשקחו
 ישמע אל כי חבוא עליו לרס. וכבר כתב מהר"ם אבוסב
 כי אחת מהנחות של חנופים הוא אוחס בני אדם בעושים
 מעשים כדי שיקבלו עליהם כבוד מצני אדם שז כמיונף
 מקלקל כל פגרות האדם. כי הם בני אדם שמתפללים.
 ויש להם קול ערב וזהו מהרסר בלבו בשעת החפלה. כמס
 קול ערב יש לו וכמס בני אדם נהנין ממנו ששומעין אותו,
 סוף שם. וכן כתב ס"ב חז' ב' ועיין בשער הקדושה
 למסרחיו זיל ח"ב שער ד' שכתב דהמנלה מעשויו סבבים
 לפני בני אדם לא דיו שאינו מקבל עליהם שבר אלא כי
 עטס ועטס נכ יעוש. והבאחי דבריו בסיק ביה ויקב דרום
 עביה פ' ויקרא יעוש. ועוד עיין מזה מה שכתבתי בסיק
 עזרת ביעקב בריס פי' דאבות יעוש:

שם (כד) ויש לו נעימה וקולו ערב. כחוב בפסיקתא כד
 כי מוכך קרי ביה מגדוק שזס היה קולך
 ערב עמוד וברד כי מוקלך ואם אינו כגון ויניחו אותו
 להפלה משום נעימות קולו אין הקב"ה מקבל הפלגה שנאמר
 נחש תלי בקילס פי' שנאחיס. עמ"ז חז' ב'. ועיין
 לקמן חז' דין:

שם (כה) ורגיל לקרות תורה וכו' שיהיו הפוסקים של
 הפלה סדורין לפניו. רש"י בפ"ב דהענין
 דפי' סוף ע"א. ב"ה. לבית. ר"ז חז' ד'. נא גיל
 דאם אינו רגיל לקרות הוא בכלל מסיר אותו משמוע תורה
 נא הפלגה חופסב, חיד חז' ח'. ולי' עוד דבאורכ כחוב
 עשייה כמל' ובנציאוס וכחובים חוכמות מוסר ועי' יביס
 ענין וחזן במלוא חפלה מחקבלה בלגין. ועיין מ"ל
 חז' פ"ב:

סעי' (כו) אם אין מוצאין וכו' יבחרו הטוב שבצבור
 בחכמה וכו' עוסק בחכמה החורס דלואה
 בחג דבי אליכו סדר חיד פי' דעוסק בחורס וכול
 לבקש רחמים להפלה לפני הקב"ה. יס' לז חז' חז' ב'
 שם

בוסק זיל בחשו' כי ס' ג'. וכי הרסיל בחשו' ס' י' ולא
 צעין כל המדות כללו אלא דוקא בחטיות ובמעמדות
 אבל בשאר ימים אפי' נקבע כל שאינו רשע וכל שסוף
 מרוצה לעם וקולו ערב ורגיל לקרות ממנו לשון יעוש.
 אבל הרשעים זיל ס' ל"ב וחיד ס' ק"י כחב דרמב"ם
 זיל אינו חולק על דברי בעי'ס ואף אם הוא חלוק בעיקר
 בדברי רבנו בעי'ס יעוש. וכחב בעל משפט דק חז' ס' י'
 י"ה ואפשר שאפי' לעת הרשעים זיל אם נעשה חוגר ושב
 בהטובה שלמס סיכול לסיוח סוף אפי' שאלחו לא סיהא
 במי שסמיר דח יעוש. והרמב"ד ס' י"ג כחב שכן מוכח
 מדברי הרש"ם זיל יעוש. וסב"ד הכנס' סבבים ובסוריו
 בבסבים חז' ב' יעוש. מ"א סקי' וכחב דאם עבר עביר
 בלואס לבי' מוחס. וכי סוף דפי' פ"ה. אעס סר' יד
 אסרן כסג' חסס על דברי מהרש"ם ס' וס' ח"ל דלשון
 דעלמא לא צעין פרקו נאס וכל שרואי שש בחשו' ראוי
 קרין ביה וכן עיקר. וכן פסקו רוב האחרונים עכ"ל יעוש
 וכי ספר"ח חז' כ"ס. וכי סבב' זיל חז' ב' בשם
 האחרונים וכחב שכן מלא גי' בפי' להשיל הגדול דבינו
 מכרי' בן מונס זיל בחשו' כי ס' י"ג. וכי מאמר חז'
 א'. סוף דפי' ע"כ. וכן בעל ע"ה חז' ס' וס' זיל דאם
 נוצרין סלבור הענין אפי' שאין עכשו הענין כבוד מי
 לא יתפלל סוף חס וק' בריס וביא' יעוש. וכי חיד חז'
 ו'. מיסו ס' שס סלי' דגס בשאר ימות השנה טוב
 להסמיר כפסק שיע' ולבוס:

חז' וכתב פ"ה ספ"ה דגס המחבר לא הסמיר במה
 שפסק שלא ילא עליו שס רס בילדותו היינו
 שלא למנוח להחלס אבל להעבירו ולסלקו אחר שבוחק סוף
 חז' לו להסמיר. וכי כנס' כסג' בשס ארתי חז' ס'
 מ"א. מ"א סקי'. חיד חז' ב' סוף דפי' ע"כ. ר"ז חז' ו':
י"ה ב"ר שכתב הוציאנו סרי הוא עכשו בחללה קבלה.
 סרלתי חז' ס' ג'. וסרררס זיל בחלק חז'
 ס' ל"ב כחב עלחס בסכמה סקבל כולו להורידו וסורידו
 ורואס להעלותו פסס אחרת אפי' מיסוס מהקסל ויבולס למחוס.
 וכחב בעל משפט דק חז' ס' פ"ז דהיינו דוקא כססכיו
 סקבל להורידו ועמד כן ימים רבים ושנים אבל כל היכא
 דלא ססכיו סקבל להורידו וגס לא עמד כן ימים ושנים
 אין המיעוס יכול למחוס. כנס' שס. מ"א סס' חיד חז' כ"ס.
 סוף שס. פרסי' חיד חז' ז'. חיד כלל כ"ס חז' י"א:

שם (ד) וסיהא עניו ומרוצה לשם. פי' עניו וזוה לבריות
 וכו' דכל שסבריות נוחס סימנו רוח הסקוס נוחס
 סימנו. חיד חז' ז'. וסוף שחיק' חז' יחיד אחד מן סקבל
 בבסי' ובפני ביד לרין סוף לבקס מחילה מהסיד בפני
 אוחס שחמל לפניסס. מהרש"ח זיל בס' מפסטיס יסריס ס'
 י"ד. י"א כחבי' כסג' חז' ח':

שם (כא) ומרוצה לעם. נכון לשון שיכנס לבסי' ראשון
 ויאל אחרון. סרי' מין בחשו' ס' פ"א. כ"ס' כ'
 כסג'ס. מ"א סעי' קטן ז'. חיד חז' י"ה. ס"ב חז' י"א.
 סוף דפי' ע"כ. ר"ז חז' ז'. חיד כלל כ"ס חז' ח':

באר הגולה
ו חולין כ"ד
ו חסד הר"ם
כלל ד'.

אין למטה שיץ מי שיאל מן כעיר בוייע א' של ריב וסלך
לדרך מוז לתחום ונכנס לעיר אחרת אליב היב

בעדו לעתים ידועים: ז' האם אין שם מי שיועד להיות ש"ץ כי אם בן י"ג ויום א' מוטב שיחא
 באר הגולה ח' כנ"ל והר"ן ומהר"ם כ"ל הוא

כף החיים

(ח) שם מפי כבוד לצור. וז"ל אדרבא רבא ובשלמותו
 דיקנא בחיקוטו אחקרי בר נש נאמן עכ"ל. הרי
 שבזקנו שלם הוא מושלם וי"ל שזכה לו מה שזכה בן עשרים
 על ידי נשמה קדושה המגיע לו אליו ולפי' מביא אוחס
 השמתיחם אה זקנא שאין לסורידא לפני הדיבה כי אינם
 מצני מהמנוחא. גם משום כל אשר בו מוס לא יקרב. ס"ב
 אוח וי' ש"ץ שם:

(ט) שם אצל באקראי משכביו ב' שערות וכו'. וביזוס
 סיפורים ובחשבונו אפילו באקראי אין מורידין
 אוחו לפני הדיבה אלא אם כן נחמלא זקנו. ב"ח. שכתב
 בנבני' אוח ז'. וכ"כ יד אהרן בנבני'. ע"ש אוח ז'. א"ר
 אוח יוד. ס"ב אוח וי' מש"ז אוח ג'. ג"ח כמ"א סק"ס
 דלענין הענינה משמע בסי' חקטי' דבעינן זקן ממא וכו'
 הוא דוקא בהענינה של גשמים בא"י כיוצא בסי' חקטי'
 דכאן חמיר מפי אצל לא בשאר הענינות. ועיין מש"ז בזה
 ס"ח אוח ג'.

(ט) שם אצל באקראי משכביו ב' שערות וכו'. אצל מי
 שהוא פסול להיות ש"ץ מחמת עבודה אפי'
 באקראי אינו יכול להיות ש"ץ. משפט לוק ח"ב סי' ע"ה.
 כנ"ס בנבני'. ע"ש אוח ז'. א"ר שם. ס"ב שם. מש"ז שם
 וסינו בשלם עשה חסובה. מש"ז שם:

(א) במור כתב בשם הראשון שאין מעי' כס"ץ חלו ביחוס
 משפחה דאם הוא מן משפחה בזיה ולדיק
 טוב לקרב מורע רחוקים שנאמר שלום שלום לרחוק ולקרוב.
 וכחז רש"ל (בישי' פיק רחולין סי' מ"ח) ופי' אם שניכם
 שום בודלי מיוחס קודם לשאנו מיוחס וראוי לדקדק על
 זה כי אינו דומה השלח לריק כן לריק וכו' עכ"ל והביאו
 ב"ח. פריש' אוח ז'. שכתב' בנבני' אוח ג'. מ"א סק"ח.
 ס"ב אוח פ'. אמר' כס"ז סק"ז כתב דמדברי הראש' משמע
 דאפילו הכי טוב לקרב זה שהוא אינו מיוחס כדי לקרבו
 לאוחו זרע להיבנה דרחמנא לנא בנ' וזהויה חפלתו נשמעה
 יותר מלדיק בן לריק יע"ש וכ"כ רש"ל בנבני' סי' ק'. על
 דברי הראש' ס"ז שאין חילוק לנן לריק אלא אחפילה טנא
 שזכות אבות וסיועו אצל המחפלה בעבור העם ואין בו
 עוולה ומרמא אדרבא חסובה היא לפני המקום שמינה
 מעלה אבותיו והולך בדרכי הסי"ה עליו ב"כ שלום לרחוק
 ולקרוב שהוא מורע רחוקים ונקרבה עכ"ל יע"ש. והביאו
 א"ר אוח פ"ז וע"ש מה שחמס על הכי' שנכתב זה מהבדל
 דנפשים ואינשחמס מניה דברי רש"ל הנ"ל. ועיין ט"ש שכתב
 ראיות לדבר כזה יע"ש. ולענין מעשה נראה דהכל לפי
 ראות עיני העדס. ועיין ר"ז אוח ז'.

(ב) כתב רש"ל בחולין שם חסיד קודם ללדיק רק
 שיכא לו קול נעים אפי' אינו מעולה בקול
 כמו האמר. והביאו שכתב' שם. וכחז שכתב' שם ח"ל
 וז"ל קסום כשכס שום כסן קודם ללוי. לוי קודם לישראל
 ואינה קודם לפי' אפילו הוא כסן וכ"כ ללוי עכ"ל. והביאו
 א"ר שם. ש"ץ דע"ג ע"ד. פרמ"ג א"ח אוח י"ד. ועיין לקמן
 בש"ע סי' קכ"ח סעי' כ"ב. ובנבני' ס"ק י"ז. ומ"א ס"ק ל"ד
 ראות עיני העדס. ועיין ר"ז אוח ז'.

(ג) כתב רש"ל בחולין שם חסיד קודם ללדיק רק
 שיכא לו קול נעים אפי' אינו מעולה בקול
 כמו האמר. והביאו שכתב' שם. וכחז שכתב' שם ח"ל
 וז"ל קסום כשכס שום כסן קודם ללוי. לוי קודם לישראל
 ואינה קודם לפי' אפילו הוא כסן וכ"כ ללוי עכ"ל. והביאו
 א"ר שם. ש"ץ דע"ג ע"ד. פרמ"ג א"ח אוח י"ד. ועיין לקמן
 בש"ע סי' קכ"ח סעי' כ"ב. ובנבני' ס"ק י"ז. ומ"א ס"ק ל"ד

הוא ש"ן משיבטלו טלשמוט קדושה וקדיש: ח סמי שאינו בע"ז זקן כל שניכר בו שהגיע לז"ל שנים שראוי להתמלאות זקנו נתמלא זקנו קרינו ביה הלכך בן כ' שנה אע"פ שאין לו זקן מכנין אותו: הנה וכן אם היה לו זקן אפילו מעט קרינו ביה נתמלא זקנו אם הוא מבין י"ח ולמעלה (צ"י) בשם מ"ס פ"ד ונ"י פ' הקורא עומד): ט יסרים י"א שמותר לטנותו אם הוא בן עשרים י י"ש ללמוד זכות ע"י מקומות שנוהגים שהקטנים יורדין לפני התיבה להתפלל תפלת ערבית במצאי שבתות: הנה ובמקומות שלא נהגו כן אין לקטן לעבור לפני התיבה אפילו בתפלת ערבית אפילו הגיע לכלל י"ג שנים ציוס הכנה אין להתפלל ערבית של שבת דכרי עדיין אין לו י"ג שנה (מהרי"ל): יא י"ש"ן שמאריך בתפלתו כדי שישמעו קולו ערב אם הוא מחמת ששמה בלבו על שנותן הודאה להש"י בנעימה תבא ע"יו ברכה והוא שיתפלל כבוד ראש ועומד באימה וביראה אבל אם מכין להשמיט

באר הגולה
ד. ש צי מדנכי
הרמנ'ס פט'ו
מה'ה ונמסכחא
סופר'ס סי'ד.
י שס נמס' סופר'
כ צי ע'ש הש'
הרשנ'ח נשס
הראנ'ד ל הש'

בפ' החיים

השבת וכו' דוקא כשהפלה מצדד יום אבל כשהפלה
ללאחר לאה הכוכבים יכול הנער לירד לפני התיבה ולא
בעיניו י"ג שנים ויום א' ממש אלא בעיניו שיהיו י"ג שנים
שלימות לאפוקי חסרון מקצת שעות הילכך מיר במקצת
לילול נחמלאו שטחיו והיו גדול צ"ח. מ"ז סק"ז. שנהב
בבגדי' אות ח. מ"א ס"ק י"ג. א"ר אות י"ד. סו"ב אות ז' משי
אות ו'. ס"ך דע"ב פ"ג. ח"א ש"ס ר"ז אות י"ג ועיין לעיל אות מ"ח.
ודלא כמ"ס מהר"י ציונא'ל צ"ח פ"ג בשהיו י"ג שנים כשהבגד
גדול בבגדיו אות ו' לפעיל' ב' י"ג ויום א' חזרו נקראו גדול
ע"ד שיפור היום דכל יפ"ו הכיל לא סיל הכי וצמר
רובא אזליק. ועוד עיין לקמן בדברינו לכו' כי אות כ"ז:

בן י"ג יום אחד וכו' ודע דלא נאמר ויום אחד אלא לסודות
דבטיקין י"ג שלמות אצל מיד אחר י"ג סוי בר מזל ולא
צוי יום אחד מלבד ביה. וכיכ הס"ך והסמ"ע בחי"מ ס"י ל"ה
ויפ"ש. מ"א ס"ק י"ג. איר בזה ס"י אות י"ב ובס"י כ"ה
אות ח'. מ"ט"ו אות א'. דברי ס"י כ"ה ס"י י"ג. ובס"ג
ח' אות וי"ד. ס"ן דע"ב פ"ד ודע"מ פ"ד. ר"ז אות וי"ג.
סידור ב"מ דב"מ הקד"ש אות ז'. קינור ש"ע ס"י פ"ו אות
ב'. ובהש"ו ב"ח ס"י קמ"ט מבוחר דמיד סהס"ך נפסח גדול
אף שאין י"ג שם. ממה לעת משעס שגולר. וסב"ו
איר שם. מ"ז אות ו'. וכיכ ר"ז שם. אצל בין השמשות לא
דשלמות צפון פד י"ס. מ"ש שם. ועיין לקמן אות בין
וס"י כ"ה אות כ"ו:

חמ"ט **שם** מומצא סיבאל הוא ש"ץ וכו': פ"י אפי' בקביעות דאס
באקראי אפי' ביש אחר שרי כמבואר בסעי' ו'
מאמ"ר אורח ד':

ז' סעי' ח. מי שאינו בעלזקן וכו' הילכך בן כ' שנה וכו'
דוקא שהביא ב' שמות אבל אם לא הביא ב'ים
דיוו בקמן עד שאלו רוב שנהיו. כמ"ס לקמן סי' ג'ס סעי'
ה' וביי מסה יוסף ח"ב סי' י"א. יד אהרן בהגב"י. ש"ך
דע"ב סיף ע"ד. וכן כהנא מאמר: אות ה'. ופיין ב"זה
ש"תאמ"ר

סעי' טו. סרים י"א שמוחר למתו אם הוא בן עשרים.
רוקא שנדלו בו סימני סרים אבל אם לא נדלו בו
סימני סרים דינו כקטן עד שיכלו רוב שנתיו כמי' לקמן
סי' נ"א סעי' ה'. מ"א ס"ק י"א. ש"ן ש"ב. ר"ז א"ח י"ב
ועי' בסמ"ק קול יעקב סי' פ"ל א"ח כ' מ"ש בזה בסיד.
ורוב שנתיו היינו ליכ שנה ויום א' כמי'. בזה"ע סי'
קנ"ב סעי' י"ג ובבבא"ז שם בקול יעקב א"ח ו' מיכ"ז יש
אומרים שאין למתו סרים ש"ן שגנאו הוא לבס'. לבוש.
וכן פסק רש"ל פ"ק דחולין סי' מ"ח ובבבא"ז שנכני' בסבבי'
א"ח ו' שיהא א"ח ח'. מ"א סי' י"א. א"ר א"ח י"ג. פרמ"ג א"ח
א"ח י"ג ר"ז שם:

בן סערי יוד. יש ללמד זכות על מקומות שטונים שכתבתי וכי להפסיל הפלת ערביה וכו'. דכא אינו מוציא כרבים י"ח דלין מחזירין הפסול רק שאומר קדים וברכו. מהא סיק י"ב. חיל כלל כיס אוח יו"ד. ר' אוח י"ג. ועיין בי' ופרמג' א"ל אוח י"ב ובדמסר :

גוף שם. הסבס. ובמקומות שלא נכחו בן אין לקמן לעבור לפני החיוב וכו' אפי' הניע לכלל שנים ביום

דף סע"י י"א. ש"ץ שמאריך בחפלתו כדי שישמעו קולו
ערב וכו'. ז"ל שבולו הלך בפסוקתא רבתי דפער
המער הכיז כדז אה ס' מהוך קרי בים מחיך שאס הים
קעלך ערב וסייה עומד בצסכיני עמוד וכדז אה ס'
ביקוקל. נבוח הים קולו נהא וסיי עולם לירושלים וסיו כל
ישראל מחכנסים לשמוע קולו. פסח אחא לא עלה
והסעידו עליו אוהם סעדים בני' בלשל ואדז מן הפולם מי
גירם לו שלא עלם לירושלים לכדז אה ס' במס שחננו ולמס
שכדז אמרס תורס ולא יתמורז אוס אה ארלך וכו' ואילו
עלה לא איבד נפשו בצד תמדת כרמו עכ"ל והביאנו כ"י :

הן) מ"י שיש לו קול נעים ירנן לסקצ'ים ולא שאר רננות
ולא יטבח לסקצ'ים בדבר שאין רגילות להיות עון
לסקצ'ים עושה משמים ארץ. ואם לרנן לרקק יקנה ויתחיל
מזקיס פספס. ואם צעוד ספיו פחות פורה נגדונו וצוד יספוק
וירוק בנה כדי לשלשך סובוב מנורנו. סת ס"י רינא וס"י
רניב. כהניז בכהניס. מ"א ס"ק י"ד :

(ח) **שם** חבל אם מכין להשמיט קולו וכו'. כדאיתא בס"ח
בשם שרשבי יא' ליסגר ח"ל לרי' אחי כח גדול
מפני מה אחס ויאל' ליהרג שמה היית דורש בריב' ושמה
לכך וגסינה מדיח ח"ל אחי נחמתי ע"כ. שנגסיג בנגבי'
אות ע"ו. ח"ר אות ש"ו. ש"ך דע"ח ע"ג. ואיתא במדרש
קבלה דרי"ג ע"ג טוב לשמו נגדו חס ח"ל דרשניס ח"לס שמה
שיר כסיליס ח"ל סמחורגמנין סמגביקו קול בשיר להשמיט
ח"כ כעס ע"כ. וסביאו יסס ללכ' אות ח'. ובזכ' לרי"ך
להסגר מלך בלוחס סמזיס סעובירס מפקוס ימקוס להשמיט
קולס ויסינשו במחנזח ואף שיבזו בשפתיס סלסס סמיס
סס עוסיס מה יופיל דיבורס להכחיס ח"כ סידוס בעיני
ח"לס

להשמיע קולו ושמה בקולו היו מנונה ומי' כל שמאריך בתפלתו לא טוב עושה מפני מורד הצבור: יב סאין ממנין מי שקורא לאלפין ועיינין אדפיין: יג נפוחת הווא מי שבגדו קרוע וזרעותיו מנולים לא ירד לפני התיבה: יד ססאמא יורד לפני התיבה עובד לבד שלא יקרא בתורה משום דברים

שבכתב

קף החיים

אוח י"א משי' אוח ח' שי' דע"א פ"ב. יפס' יפס' ללב אוח י"ד יע"ש. ועיין לקמן אוח ק"ד:

(ג) **שם** לא ירד לפני הכיבס. אבל אם אינו שי' יכול להסתכל. ב"ח. וכן יכול לפרוס על שפת כמי' לקמן סי' ס"ט אוח פ"ז:

(ד) **סעי'** י"ד. סימא יורד לפני הכיבס וכו' אדם שפנטה בו מדסיד שפלו לו זרועותיו ואם ראו לכוון שי' פשיטא דרמיו ורמיו כוא וארבעא מ"א מן המוכתר דמ"א חפץ להשתמש בכלים שזורים ולא בדרך מדה כשר ודס וכדכתיב לב כשבר ודכס אלסוס לא חצוב ולא נפסר במומים אלא כמיס. ב"ח כסס מכריס. וכסיד כפכסיד כסג"י אוח י"ד. מ"א ס"ק ח'. יד אכסר כסג"ס. א"ר אוח י"ד. שי' דע"ב פ"ג. ר"ז אוח ח'. אבל בוכר פ' אמור דף ל' ע"ב כחב מאן דאיכו פנים לא אחתיו לשמשא בקורפא וכו' וא"ח סא קבסיו לא שרי אלא באתר חצירה במחנה חצירה דכתיב ואלה דכא ושפל רות. סאי אחר שליס יחיר כוא מכולא בגין דמאריך גרמיס למשרי עליס גאוחא דכלא גאוחא עילאס ודא כוא שליס. אבל לא כתיב ואלה שור ושכיר ומרוס ושדוט. אלא ואלה דכא ושפל רות. מאן דמאריך גרמיס קבסיו זקוף ליה עכ"ל ועיי' סב"א פור פסוק הקריבסו לא לפתח וכו' בר כס מנייס וכו' או בשיטו לבטולי למלכא ולקרבא קמיס דורנא אחון משדרין ליה בפנימא או לא. סורק' או כישא פניך כהסוד דורנא כ"ס וכ"ס דאחון מקרבין קמא' בר כס פנים לקרבא דורנא סא דורנא דילבון לכלכא לחמסר דורא' ב"י דאיכו פנים פנים סוא מכלא פנים סוא מחסומטחא ועל דא כל איס אשר בו מים לא יקרב עכ"ל. ואפי' דככא מדבר על כן כפל מוס עיין בוכר ויקרא וכסיד לעיל אוח פ"ז שכתב שי' לכבן וא"כ לפי דברי כוכר אין למנוט שי' כפל מוס. וכ"כ מ"א ב"ח סג'. י"א סס. א"ר סס. שי' סס. וכ"כ ס"ב אוח י"ב. ועיין מש"ל אוח מ"ג ונאוח סאחר זס:

(ה) **שם** סומא יורד לפני הכיבס וכו' כ"כ כרמ"ס ז"ל פ"ח מבי"ח דין י"ב וסל"א' כחשו' כלל ד' דקו"ל כרבנן דסימא חייב בכל המלוא אבל רבינו ירוסם ר"ס כתיב ו"ג פסק כרבי יסודא דסימא פסור מכל המלוא וככב סאינו עובר לפני הכיבס כמי' כז"י וכן הכניס כרב שאלה יעבי' ח"א ס"י ע"ס ובספרו מור וקציעס דסומא פסול לכוון שי' ועי' וסרד חווח יאור כחשו' ס"י קפי' עכלס ש"ס להעביר חון סומא אפי' כחחא מעיטיו שלא יסתכל בימים נוראים כיכא דלפסר כחחא יע"ש. וכס"י עי'אס כספר בני יסודס דף ס"ז חלק עליו וכו' דכא דאינו דכס מפני אחר יע"ש ובחיד"א כדכ"י אוח ז' ובמחזיר אוח ו' כחב דלענין כלכחא ראו לחוס בימים נוראים לדברי כרב חוי' מהסעמיס שכתב ודלא ככרב בני יסודא יע"ש. וכסיד כשי' דע"ב פ"ג וסעי' אוח י"ח. ועיין במחזיר שס שכתב דלפ"ג דבהחלח דברי כחוי קא' על ימים נוראים מ"מ מהסעמיס שכתב יס

אלסוס ואדס וכס מכה חטופיכ. שי' סס. ועיין מש"ל אוח כ"ג: **זן** שם ומ"מ כל שמאריך כחפלו לא טוב עושכ וכו' אם לא כרען כסכל אפילו שבה וי"ס ואף כרען כסכל לכאריך יוסר מדאי כרי זס מניכס. רש"ל ס"ק דמולין ס"י ו'. ככס"ג כסג"י אוח פ"ז. א"ר אוח פ"ז. וז"ל עמודי שס קורא א"י חגר על חזיס סמאריכוס כנגונים וכמה מודיס כדבר שזמן ססוא מאריך כנינון אין לו כונס כלל ורובס מחכוסים לכד סימלא חן כשיטו ככריוס לומר כמה כוא איס חיל יורע כנין וכסעח כנינון אינו חס אפילו לחיחור ואחיוס ועי' כסס ינשואכו ככסך חסר ומחטוס. וכעין זס נס דברי ווי סעמטריס וס"ק דבריו ז"ל ואין סקד כי אריכוס כקולוס כוא אריכוס כגלות. סויב אוח ג'. יפס' ללב אוח פ"ז:

(ה) **זכנ** שקולו נמך וחלס ומאריך כחפסל יס לדחוסו. לחמנה סחול ס"י פ"ז. א"ר אוח פ"ז. סעי' אוח פ"ז:

(נ) **סעי'** י"ב אין ממנין מי שקורא לאלפין עיינין וכו' כיכ לבני רומניא שקורין לחתיין סרטיין. כרדכ"ז ח"ב ס"י מ"א. ככס"ג כסג"י. עי' אוח פ"ז. מ"א ס"ק פ"ז. א"ר אוח י"ז. סויב אוח י"ד. ר"ז אוח פ"ז. וכן כל מי סאינו יכול לסולא חס כחוסיות כחיקין אין ממנין אוחו שי'. כרמ"ס פ"ח מבי"ח דין י"ב. ועיין פ"ז ס"י קריח ס"ק ל'. דווקא כמקוס שסאר כסס אינס עלגוס אבל אכסי ב"ח חיספ וביח סאן כמקומן אפילו שקורין לאלפין עיינין ולשיינין אלפין יורדין לפני הכיבס. כרדכ"ז סס. ככס"ג סס סריח סס. מ"א סס. א"ר סס. סויב סס. ר"ז ס"ס. שי' דע"ב פ"ד:

(ס) **שם** אין ממנין מי שקורא לאלפין עיינין וכו'. מי שרדכו לקרוח לעיינין אלפין וכוא קורא כסונן לכסירכ כסורה סס יכ"כ אליו לבני. אין למנוט דוימנין מסחלי וקרי י"ב ארמיס. כרכ"י אוח ס':

(סא) **שם** אין ממנין מי שקורא לאלפין עיינין וכו'. וכוכא דלא אפסר כחחא מוסר למנוט. חוספוס ככא מניעס דפי' ע"א ד"ס אחיכוכו לרבי חי"א וכו'. פריח אוח י"ב. א"ז. כרכ"י סס. וכ"כ המריק דאי לא אסחכח דמיר וחסיד כוחיס סיד יע"ש. וכ"כ החקיל ח"א' ס"י פ"ז. פסחיד אוח ו'. סחילי יחיס אוח ק' ועיין פרימ"ג א"א אוח פ"ז:

(סב) **סעי'** י"ג. פוחח וסוא מי שבגדו קרוע וכו'. כגדי שי' כריכוס סוכו נקיס' כלי לכלק' ורנב וכפרס כסרכל וכמפרין וכגדיו וכו' ארוכוס שלא ירלו כגליו ואס אינס ארוכוס כל כך ילכס כחי שוקיס עד כרכוס וסר סלא יחפלו כלא מנכסייס וסוסא מנכסייס שלו נקי כלי סינוק לכן טוב כוא שסיס לו מנכסייס מיוסר נקי ס"לכס מחפסל לחפסל ולחחר סהעלס יסיר אוחס המנכסייס המיוסדים. כריס מינ' ז"ל ס"י פ"א. ככס"ג כסג"ס. פוחח אוח ג' מ"א סק"י. א"ר אוח י"ח. ס"י

באר הגולה
גמ' כ"י ק"ס
סוף ג' ס' טור
צ' נכנס ליד
ק' הדין ר' שם
נמשנה ש' מנהל
ג' ת' ר' יודן
וכמנ' וברש"א
ור' יואל הדין:
א' הדין והדין
בשרש מיד' שם
ר' שם.

שכתב אי אתה רשאי לאומרם על פה: מו פשי' קבוע יורד לפני התיבה מעצמו ולא יתנין שיאמרו לו: מו מי שאינו ש"צ קבוע צריך לסרב בעט קודם שירד לפני התיבה ולא יותר מדאי אלא פעם ראשונה מסרב וכשיאמרו לו פעם שניה מכין עצמו כמו שרוצה לעמוד בפעם שלישית יעמוד קודם האומר לו שירד הוא אדם גדול אינו מסרב לו כלל: וז' יאח טעה ש"צ וצריכין להעמיד אחר תחתיו אותו שמעמיד תחתיו לא יסרב: יח שהאומר אינו יורד לפני התיבה מפני שבגדי צבועין או מפני שברגלי סנדל לא ירד באותה תפלה כלל מפני שדרך האפיקורסין להקפיד בכך וחיישינן שמא אפיקורסות נזקקו בו: (הגב' ואפי' אם נותן אמונה לדבריו לא מכני) (ב"י בשם ר' יונה): יט היש מונעים גר מלהיות ש"צ ונדרחו דבריהם יאפילו יחיד יכול לעכב ולומר איני רוצה שפלוני יהיה חזן אם לא שכבר הסכים עליו מתחלה: ה' ודוקא שכי' לאותו יחיד טעם כגון על פי טובי העיר אבל בלא כ"י אין יחיד יכול למחות בש"ל (מכריז' סי' ס' ואם הוא שגאלו יכול למחות בו קודם שסכים עליו) (מכריז' שו"ע שו"ע שו"ע) ומי שהוא

כף החיים

(ע) **שם** ואם האומר לו שירד הוא אדם גדול אינו מסרב וכו' דאין מסרין לגדול כדאיתא בפסחים דפ"ז ט"ז. וכחצו שם כחוספות דדבר נסוח וסרס אפי' האומר לו הוא אדם גדול וסרס. והב"ד מ"א ס"ק י"ז. ש"ץ דע"א פ"א. ר"ז אוח י"ט. ונראה דה"ל אם חושש בעלמו לטוהר ש"ל מפני חזק דבר דיכול לסרב אפי' לגדול וכן בעלמא אם רוצה למנוח לאחזי מיניו חששי שאין בו נסוח וסרס והוא חושש בעלמו שמה אינו יואל י"ח כדאין דיכול לסרב אפי' לגדול ומשום דאין חכמה ואין חכמה ואין ע"א לנגד כי דכיון שהוא חושש מפני כבוד כי שם לא ולא י"ח יואל ליד חזק א"ן חולקין כבוד לרצ' וכמ"ס בעירובין דס"ג ע"א יע"ש: (עא) **מע"י** י"ח. האומר אינו יורד וכו' לא ירד בלוחם חפלה כלל וכו' לא צלזועין ולא בלבוש. מ"ז סק"י. מ"ז. אוח ח' ר"ז אוח ב"א. ודוקא בלוחם חפלה אבל בחפלה אחרת שלא ראינוו שהקפיד כשר. ב"י בשם הריב"ש. והטעם דאמרינן בלוחם שטעם לפי שם שטוח מינוח מרקס בו ובדולח חור בו. מחס"ס ס"ק י"ח בשם הראשונים:

(עב) **שם** כהנא. ואפי' אם נותן אמונה לדבריו לא מכני. כינוי דוקא אחי' אבל אם בראשונה קאמר אינו יורד מפני שבגדי צבועין ולא אורח ארעא דבר ברור שיכול לירד. פריח אוח י"ח. יד אהרן בכנ"י. מ"ז אוח ח'. ש"ץ דע"ג ע"א. שחילי זיחוס אוח כ"ט:

(עג) **מע"י** י"ט. יח מונעים גר מלהיות ש"צ ונדרחו דבריהם. לפי שלא ויכל לומר אלחי הצויות. ונדרחו דבריהם דכח"ב כי אב כמון גוים נחמך דכיינו מכאן ואילך חסיד אב כמון לכל גוים. ב"י. לבוש. מ"ז סק"י מ"א ס"ק י"ט. וכן פסק מרן לקמן סי' ק"ט פ"א ד'. ועיין פרמ"ז א"א אוח י"ט שכח דמכאן משמע דגר בכלל בערבות ואם יא' מוציא אחרים אבל עבדים אינם בכלל בערבות דלא מכריז' פ' נצבים ועיין שם:

(עג) **שם** אפי' יחיד יכול לעכב ולומר אינו רוצה שפלוני יהיה חזן וכו' אפי' יחיד מוחה בחזנותו לאו כל כמיני' אם לא שהוא אדם חשוב וכל מעשיו לשם שמים ונותן אמונה לדבריו על מה אינו רוצה בו אם אומר שגאלו אותו לאו כל כמיני' שישאל אם אחי בלבוש אם לא פד חוכמה וא"כ ילבן דבריו ויזכירו ביניהם. ומיכא' אם ידוע

למונעו לסומא שלא יהיה ש"ץ אף בשאר ימות השנה יע"ש ועיין מ"ל בלוחם הקודם בשם כוזרם שהחמיר מאד שלא לשלוח לפני המקום כי' א"ש בעל מוס' וע"ש וא"כ יח יוסר מאד בכל מק' דאפשר שלא למנוח איש בעל מוס' אפי' בשאר ימות השנה. ואם לא אפשר יש לסמוך על דברי הרמב"ם והרא"ש ומרן ז"ל וספרי' וסאחרונים ולחזיר בשעה שחזק; (סו) **א"ש** אשר פרח לרעה על פניו שנמאס צעתי בני אדם לראוהו ולכסחכל בלרעה שצפניו אין למנוחו לש"ץ קבוע. ש"ח צ"ח לחד מרבני אשכנז סי' כ"י. והביאו ופ' ללב בק"י יוסר ללב ע"ז כס"י אוח ז'. פתחי עולם אוח כ"ז:

(סז) **חרש** אינו שומע יכול להיות ש"ץ. הרב מכריז' בן כרש"י בשם"י סי' ח"ד. וכן ראוהו שכתב מר אביו בחש"י ח"ג סי' ק"ג. דרכי אוח ח'. וביאו שם"ח אוח י"ח וכתב ח"ל ונראה לענין ימים נוראים דיו כסומא אפי' שאפשר לחלק קצת ולומר דמדבר ואינו שומע ה"ל ככל אדם מ"מ נראה להחמיר בימים נוראים וכו' מ"ל ולפי מ"ל אוח ס"ס בשם כוזר דאין ראוי להניח ש"ץ בעל מוס' אי' גט בשאר ימות השנה יש להחמיר דחרש הוא בעל מוס' כמ"ס ב"י דבטור דף ע"ג ע"ב. אבל מי ששומע רק שחלקקל אללו חוש כשמיני' כדרך חוקים שכבדו אונס קצת משמיע ומימי' שומעים ויודעים מלך כהרשע אם לציבור מדיין שומרים בסיומו לוח לן צב. שם"ח שם: (סח) **מע"י** ט"י. ש"ץ קבוע יורד לפני חסידה מעלמו ולא ימחין שאלמו ל'. שרלאש שאלו סימן על דיבור הציבור שמיני' לך. ב"י. לבוש. ר"ז אוח י"ט שחילי זיחוס אוח כ"ד. ועיין מ"ק שחלק צב והכריע בראיות ראש"י ש"ץ קבוע לא יעלם מעלמו אלא ימחין עד שיחזו לו רשות מפני כבוד הציבור יע"ש. והב"ד ופ' ללב אוח וי"ח. אמנם א"ן קי"ל כדברי מרן ז"ל שקבלנו הוראהו שכח דה"ן קבוע יורד לפני חסידה מעלמו וכו' ובפרט שכן רעה באחרונים כמ' וכן עמא דבר:

(סח) **מע"י** פ"ז. מי שאינו ש"ץ קבוע וכו' ש"ץ שלא ר"ל לטוהר עוד ש"ץ וקבלו אחר במקומו א"ל רשות כיון שצידו עוד להיות ש"ץ. ודוקא מהקבל א"ל ליטול רשות אבל מהס"ץ כש"י צריך ליטול רשות. יד אליהו סי' ל'. יד אהרן בכנ"י;

מאמיר אות ו' ח"א כלל כ"ט אות י"ח :

(פב) **כשיצא** עליו שם רע עתה וכו' קלל דלא פסקי אפי' יחיד מוחה להעבירו. כראייה שם, כנכ"ג שם, מ"א סק"ז ח"א אות ו' ש"ן ע"ג :

(פג) **שם** אפי' יחיד יכול לעבד וכו' כשם שביחיד מוחה בחזנות כך מוחה בזמנוי מרביץ תורה. רש"ס ח"א ס' ל"ז. וכו' ככל המינויים יכול למחות. מהר"ר בללל ס' כ"ב בשם כרש"א ז"ל מיהו ה"ש הלוי ז"ל בתשו' ח"ד ס' ח' כתב דלמנוי מהכס מרביץ תורה אפי' המיעוט יכול לכוף לרוב משום דהוי מגדר מילתא דקיס עשה יעו"ש. וכנ"ד כנכ"ג בהג"י וכתב חז"ל ויראה לי דלא פליגי בהרש"ס ובה"ש הלוי ז"ל בהרש"ס ז"ל מדבר במו שאליו ראו להיות חכם מרביץ תורה דעל זה אפי' יחיד מוחה. ובה"ש הלוי ז"ל מדבר במו שאליו להיות חכם. יחיד נראה לי דלא דבר בהרש"ס אלא כשביחיד מונע למנות את זה אבל הוא מהכים למנות אחר אבל אם מוחה שאליו רואה שיכיה מרביץ תורה בקבל הא ודאי פשיטא שזין במחאתו כלום ואפילו המיעוט כופין לרוב. כמ"ס ה"ש הלוי ז"ל. ויראה לי שאף ביחיד מהכים למנות אחר אם אותו שמכניסין הרוב למנותו הוא ראו יותר מזה שרואים המיעוט למנותו פשיטא דיכולין הרוב לכוף את המיעוט ואפשר דאפילו המיעוט יכולין לכוף לרוב כזה עכ"ל. ובי"א מ"א סק"ב וס"ק כ"א. ר"ז אות כ"ג. שחילי זיתים אות ל"ב :

(פד) **שם** אם לא שכבר הסכים עליו וכו'. נראה דאם קבלוהו למן ונשם בזמן לא מקרי הסכים עליו תחלה דעכשו הוי קבלה חדשה וכליל לא היה שם עדיין. ט"ז סק"ב. יד אהרן בהג"י. ח"א כלל כ"ט אות י"ח :

(פה) **שם** אם לא שכבר הסכים עליו תחלה. היינו דוקא יחיד אבל רבים מערערים אפי' הסכימו תחלה. הרב מהר"א די בונין ז"ל בתשו' כ"י ס' ב'. כנכ"ג : בהג"י. מ"א ס"ק כ"א. ר"ז אות כ"ג. שחילי זיתים אות ל"ב. ועיין לקמן אות ח"ק :

(פו) **שם** אם לא שכבר הסכים עליו וכו'. כתב מ"א סק"ך חז"ל ז"ל דדוקא בזמניהם שביה הש"ן מוליד הרבים ש"ח בתפלתו אז היה יחיד יכול לעבד דאין נעשה שלוחו בע"כ משא"כ עתה שכולם בקיאים רק הש"ן הוא לפיטוס אעפ"י שאומר קדים ודברו אין כ"כ קפידה עכ"ל. וזהו לפי פשט דברי רז"ל שחזרת העמידה נתקנה כדי להוליד את שאינו בקי כמ"ס לקמן בש"ע ס' קכ"ד. אמנם ידוע דאש"פ שר"ל מותנים טעם על פי הפשט הוא דוקא לשבך את האזן כי אינם רואים לגלות הטעם שיש להם כחם ע"פ הסוד אבל צימוי האר"י ז"ל כבר ניתנה רשות לגלות ובכר גילה הטעם בסוד דתרווייכו לרבי ואדרבא חזרת העמידה של ש"ן היא גדולה מן הלחש שיהי בחכמה וזה צדיק כמ"ס בש"ע שער ה' פ"ט ובשער הכוונות דרוש א' דחזרת העמידה ולרבים הלבנו ליתן דעתם ולכוין ולשמע מן הש"ן החזרה כדי ללאת ייח' לשמח בחייון הנעשה בתפלת החזרה וא"כ אין חילוק בין זמן הזה לזמניהם וגם עתה יכול למחות :

שם בהגדה

(מד)

באמת ששונאים זה את זה פשיטא שיכול למחות בו אפי' אינו חשוב אלא שהוא אמוד וכו' מהנשואים עולים ומסים. רש"ל פ"ק דחולין ס' פ"ז. ובבב"א שכתב"ג בהג"י אות י"ט. וכתב עליו חז"ל לא כתב הרב שר"ך שיכא מכוונשים עולים אלא כשאליו רואה אותו מפני שנחתו אבל בנותן המחלה לדבריו שאינו ראויה להיות ש"ך אפי' מי שאינו נושא בעול יכול למחות עכ"ל. ועיין לקמן אות ע"ז. ולבזה סעי' ה' כתב דבזמן הזה אין יחיד יכול למחות יעו"ש. ובבב"א מ"א סק"ך ח"א אות כ"ד. ועיין לקמן אות ע"ז וזהו ע"ה. ונראה דכל לפי מנהגי הקהל :

(עד) **הוציא** הש"ן שם רע על המוחה כזה אעפ"י שקבלו ופייסו יכול למחות בו. רש"ל שם. שכתב"ג שם אות ה'. ע"ה אות י"א ח"א אות כ"ד :

(עה) **אמר** שאינו נח בתפלתו ומדותיו אינם ישרים בעיניו יכול למחות בו. רש"ל שם. שכתב"ג שם אות כ"א. ועיין מש"ל סוף אות ע"ג בשם הלבוש :

(עו) **היבא** שבה למחות מחמת שנאה לבד דיכול למחות היינו שיש ש"ך אחר שיוכלו הקהל להשכירו דמיו של זה אבל אם אינו נמלא. או שיש נמלא אלא שבה להוסיף בדמים יכולין הקהל לומר לו אין צידו להוסיף על שיעור הקצוב בעבור גאלתו אלא הוא יוסיף משלו ואף אם יצר טענתו שזה השני מזהל מן הראשון כנגד תוספת הדמים אפי' יכולין הקהל לומר אין יכולת צידו להוסיף כ"כ בדמים צפרט היבא שלא הורגלו עד עתה לשכרו בדמים. רש"ל שם. שכתב"ג שם אות כ"ג ע"ה אות י"ב. מ"א סק"ך. ח"א אות כ"ד :

(עז) **בא** לבטל אותם שהפסידו בו ובהר"ר ב'. ואין באותו ש"ך מוס שיפסל מאמנותו פשיטא הולבין אחר הרוב כמ"ס מהר"ם. רש"ל שם. שכתב"ג שם אות כ"ב. ועיין כנכ"ג בהג"י מ"ס על דברי מהר"ם ועיין בלבוש סעי' ה' :

(עח) **צריך** לברר רוב זה מה הוא אם רוב דעות או רוב ממון ונראה דאזלין בזה רוב ממון. וכ"כ מורי הרש"ס ז"ל בתשובה. מהר"א די בונין בתשו' כ"י ס' ב' כנכ"ג בהג"י. וכ"כ הלבוש סעי' ה' דהולבין אחר רוב פורעי המס שביניהם יעו"ש, וכ"כ הט"ז ס"ק י"א ר"ש מנכב הרוב הקבלות בענין קבלת הש"ן שהוא ע"פ רוב פורעי המס או קרואי העדכ ואין השאר יכולין למחות עכ"ל. ובי"א מ"א סק"ך. ח"א כלל כ"ט אות י"ח. ר"ז ח"א כ"ג. ועיין ע"ה אות י"א :

(עט) **אם** המוחין הם פרנסים שממנין כל שנה ושנה להכנסת הקהל ולכל מילי הרי הוא כאלו מיחין כל הקהל. משפט נדק ח"ב ס' ע"ז. כנכ"ג שם. מ"א סק"ך :

(פ) **במקום** שיש צוררים להכנסת הקהל הקדוש וקבלו עליהם בהרס שלא לשנות מגורחם מחמת הפרנסים אין זה מועיל. משפט נדק שם. כנכ"ג שם. מ"א שם :

(פא) **אפי'** תימא דיחיד יכול למחות בחזלת היינו כשלא בא עליו טענת פסול אבל בא עליו טענת פסול יש לחוש לפגמו של חזן כראייה ז"ל ח"ב ס' מ"א. כנכ"ג שם. מ"א סק"ך. וי' מהר"ם.

באר הגולה שונה לשל לא יעלה לספר תורה כשקורא בתוכה (אור זרוע): כ באם אחד רוצה לומר תפלה בשביל אביו ואחד רוצה לומר בשביל אחר מי שירצה הקהל שיאמר התפלה הוא יאמר: כא יאין לסנות שצ"ע חשך אע"פ שרוב הצבור הפצים בו: כב ושלח צבור בשכר עדיף טפי מבנדה: כג ואין אדם להתפלל בלא רצון הקהל וכל מי שמתפלל בחזק ודרך חלמות אין עוין אמן אחר ברכותיו

בפ החיים

לקמן אות נ"ג ואות נ"ד:
שם (בא) מי שירצה הקהל שיאמר התפלה וכו' שכתפלות במקום המידון תקנו ואין ראוי שיהיה שלוחם בלא דעתם. ב"י. לבוש. ט"ז ס"ק י"ב: אבל קדים יוכל לומר על אביו בלא דעת הקהל, מ"א ס"ק כ"ד. פרמ"ג ח"א אות כ"ד, ר"ז אות כ"ז:
שם (בב) מי שירצה הקהל וכו'. ויראה ודאי דעשוי ג"כ כמו ב"ש"ן שאין יחיד מוחה כח"ס בלבוש וי"ב כאן. שלא ירצה בהתחלוקת אלא כולבין אחר רוב או הנגזרים לה. פרמ"ג. שם. ועיין בדברינו לעיל אות ע"ג ואות ע"ח:
שם (בג) מי שירצה הקהל וכו' מזה להניח לאכל או למי שיש לא יאמר לייט להתפלל שהוא נ"ר למת ומאלו מדינה של גיבוס, אבל ל"ך שהוא יודע בעצמו שיכול להתפלל טוב בשפה נרובה שאל"כ בעד טוב כי במקום עונג גורם לו נגע חי ואם רואים הקהל שעולים להתפלל אנשים שאינם מוכנים או שצאים לידי מחלוקת יותר טוב שיתקנו שלא יתפלל אלא כש"ך הקבוצה. חס"ל אות ז':
סעי' (בד) ח"א. אין למנות ש"ך ע"פ חשך וכו' ואפי' ש"ך שנחצר ונחמנה ע"פ רוב הצבור לא ישתדל להתמנות ע"פ חשך להחזיק בידו כי חלילה לקבל עבודה של שמים ע"י עבדים כי לא כלורנו לרם וכו'. לבוש
סעי' (בה) ש"ך בשכר עדיף וכו'. שאין אחד שאינו כגון רשאי להתפלל. וגם כש"ך חצר בתפלתו ובתקונו למען ששכר הוא. ב"י. לבוש. ט"ז ס"ק י"ג. מ"א ס"ק כ"ב. ח"א אות כ"ז, ר"ז אות כ"ח:
שם (בז) הכנה. ואין לאדם להתפלל בלא רצון הקהל וכו'. ואין להתקוטט בעצור שום מלוך כגון גלילות ס"ת וכיוצא בו דברי שנינו (יומא פ"ל ע"א) הללוים מושכים ידיהם והנגרנים חוטפים, ד"מ אות י"א בשם בנימין זאב סי' קס"ג שכתב בשם האגודה פ' כ"ד מזכרין. מ"א ס"ק כ"ה. ח"א אות כ"ב. ר"ז אות כ"ט. ומה יש ללמוד כל אדם אם יש לו ייאר לייט או דבר אחר ורואה להיות חזן להתפלל או לעלות לס"ת ויש אחרים גם כן שיש להם ייאר לייט או דבר אחר שלא יתקוטט בעצור זה להתפלל הוא או לעלות לס"ת כי מנערות נתן חי' אלא שתקומו זה שכרו חכ כבוד וג"ר לאביו:
סעי' (כ"ג) שר ש"ך פורעין מקופת הקהל וכו'. וכל מה שהוא תקנת הצבור ועשת ע"י ממון נותנים לפי ממון. ב"י בשם הרשב"א. מ"א ס"ק כ"ז, ר"ז אות ל' שתלוי זיתים אות ל"ה. ועיין ח"מ סי' קס"ג בבבבב סוף סעי' ג' ובאות שאל"ה:
שם (בח) הכנה. וראש שגזבין חלי לפי ממון וחלי לפי נפשות

פס' שם בבבבב. ואם הוא שינאו יכול למנות בו קודם שהסכים עליו וכו' כשהוא מרואה עם הקהל וגם הוא הסכים עליו תהיה אז מקבלין אותו כש"ך והש"ך ל"ל בפי שהוא יולא גם את פלוני שינאו בתפלה. מהר"ם פ"ד דהו"ש. ט"ז ס"ק י"א. מ"א ס"ק כ"ב. ס"ב אות י"ב. ר"ז אות כ"ג. ועיין סי' תקפ"א ע"י ח' בבבבב שכתב דאם כש"ך יש לו שונה ומכין שלא להולאו גם אורביו אינם יולאים בתפלתו וע"פ. ע"כ ל"ך כש"ך לאחר בזה וכ"כ פרמ"ג. ח"א ח' ב"ב:
שם בבבבב. ומי שהוא שונה לש"ך וכו' כתב מהר"ל בתש"י סי' ל"ז בשם רבי יחזקאל חסיד ל"ך שיכא ש"ך אורב לציבור דאם לא כן כשהוא קורא פ' חובתה סנה הוא למי שאינו אורביו עכ"ל. וכ"כ ד"מ. ח' בשם ח"י. כנכ"ג. בבבבב. מ"א שם. ר"ז ח' כ"ד. וכתב ט"ז מהר"ל בשם ר"י חסיד ש"ס יודע שהחזן אינו אורביו אם יקראו בתוכה אל יעמוד כי יבשל אם יעמוד עכ"ל וכ"כ ד"מ שם בשם ר"י. כנכ"ג שם. וכתב שם. כנכ"ג. דלו נראה שיותר טוב שיעמוד לקרות מליכנס בעונש ועוזי. כי יכלו עכ"ל ובינאו המ"א ס"ק כ"ב וכתב עליו דלא נהירא דדוקא היולא מנכ"ב בשעת קריאת התורה עליו נאמר זהו אכל בין גברא לגברא מותר ללאת. אלא כשקוראין אותו ואינו עולה מקלר ימיו כדאיתא פ"ט דברכות ד"ה ע"א עכ"ל. ולי נראה ודאי דלא נעלם זה מנכ"ב יודע בכל זאת דבין גברא לגברא מותר ללאת חבא חטפ"י שהוא בין גברא לגברא קרא לו האיסור הוא משום כל בנותנים לו ס"ת לקרוא ואינו קורא מקלרין ימיו כח"ס בברכות שם אלא בא שכתב הטעם משום ועוזי כי יכלו ולא כתב משום מקלרין ימיו כדי להכניס בו איסור אחר היולא בשעת קריאת ס"ת דהוא משום ועוזי כי יכלו ומי שנותנין לו ס"ת ואינו קורא מקלרין ימיו נכנס בסוג זה ג"כ דבין שמקלרין ימיו הוא בכלל יכלו ולפי שכתב"ג בל להזכיר את זה ששונה אותו כש"ך וקראו לו לעלות שיעלה ולא ילא לחיך אחר טעם זה ועוזי כי יכלו כדי לכלול ג"כ את זה שלא ילא לחזן בחזק הקריאה שתחזרו אלא ילא מקורם:
ש"ך (פא) ל"ך להתקין לציבור ולהעביר על מדותיו דבעינן שיכא ענין ושפל ב"ך אבל הוא ל"ך להוכיחם. מהר"ל שם. ד"מ שם. כנכ"ג שם. מ"א שם. ור"ל צמילו דעלמא ל"ך להתקין להם שיעביר על מדותיו ולדבר ע"ס בלשון רבם הכל צמילו דשמוא אין להתקין להם אלא ל"ך להוכיחם. ועיין מאמר אות ז':
סעי' י' אם אחד רוצה לומר תפלה בשביל אביו. פ' שמת אביו ורואה להתפלל בדרך האבלים. מ"א ס"ק ס"ג. ח"א אות כ"ב. ר"ז אות כ"ז. ועיין ביו"ד סוף סי' ע"ד בבבבב מ"א באלו בענינים יע"ש. ועיין

באר הגולה
ח הכשרא נחשבי
אחרת. ו תשובה
הכשרא כלל ז'
ו תשרי הכשרא

ברכותיו. (בנימין זאב סי' קס"ג ואגודה פרק כילד מצרכין): כג השכר שיצ פורעים מקופת הקהל אע"פ שהשיצ סוציא הדל בעשיר מכל מקום אין יד העני משגת בעשיר: הכה וי"א שגזין חלי לפי ממונ ותלי לפי הנפשות וכן הוא מנהג הקבלות (מהר"ם פדואה מ"ד): כד יצבור שצריבין. לשכור רב ושליח ציבור ואין בידם כדי שבר שניהם אם הוא רב מובהק וגדול בתורה ובקי בהוראה הוא קודם ואם לאו שיצ קודם: כה ואין מסלקין חזן סאומנתו אלא אם כן נמצא בו פסול: כגה ואין מסלקין אותו משום רעון בעלמא כגון שיאל עליו שם שנחפס עם הכותית או שמסר חדם חבל אם נזא עליו עדים כזה וכיוצא בזה מעצירין אותו ושליח לבור שהוא שוחט וצורך לא יתפלל בצגדים הלאה ומסריחין ואם אינו רואה להחליף בגדיו בשעת התפלה ולהתפלל מעצירין אותו. וש"ל המגבל פיו או שמרן בשירי עגבים ממחין בידו שלא לעשות כן ואם אינו שומע מעצירין אותו (כל זו דף ק"כ ע"ד) ש"ל שחזקין ורואה למנוח בנו לסייעו לפרקים אע"פ שאין קול בנו ערב בקולו אם ממלא מקומו בשאר

דברים

כף החיים

על כן, כל זו דף ק"כ, פרי"ח או כ"כ א"ר או כ"ט, ועיין לקמן או ק"א:

(קד) **שם** אין מסלקין חזן וכו' כ"כ לכל שרר מן הלבוש כן מלך בן חכם בן חזן בן שופט בן מוכל בן גבאי במקום שלא נהגו למונות אמן ידוע שאין מסלקין אותם אם לא נמצא בהם פסול. וכ"כ נמי דאם יש לו בן ממלא מקום אבותיו שירש את מקומו כמיש הרמב"ם ז"ל בפ"ד מהלכות כלי בית המקדש ופ"א מהלכו מלכים. והרשב"א ז"ל בתשרי סי' ש' וברבי"ש ז"ל בתשרי סי' רע"א. ופסקם וכתבים סי' קכ"ח. ומהר"ם מטראני ז"ל ח"ג סי' ק"ק וכתב הרשב"ם ז"ל בחי"ד סי' פ"א דלענין מנינו ת"ח למדין תורה או לדון או להורות אין דין זה אמור כדאמרין לך דלך תרדף הלך אחר ב"ד יפה. ואין כן דעת הר"י אדרבי סי' ס"ח. ומהר"ם מטראני ח"ג סי' ק"ק וכתב ח"ג סי' מ"ו ונראה דבריהם. כ"כ"ג בהגב"י. ועי"ש בזה שזין עוד על הכפרים. עו"ת אות כ"ו. ועיין מ"א סי' ל"ג. חק"ל ח"א ח"א סי' א"ך. דברי נהגים בהגב"י דף ר':

(קח) **שם** אין מסלקין חזן וכו'. אין להסיר שום ממונה ממנינו בשביל שאל עליו. וכו' ואפי' שלא יכיו איוצים חבל אם יש במקומו בני חכם שגולים אותו בזה לא נאמר לא טובה השמועה. ואם נתקיים עליו העדות אינו מן הדיו להסירו אם קבל עליו מה שהוא חייב שאין מורידין אדם מקדושתו מסוכדרי גדולה ועד חזן הכנסת אלא"כ עבר עבירה צפרה"א. ואם לא יתברר עליו זה אינו מן הדיו להסירו ולא לפרסמו. הרמב"ם ז"ל בתשרי כ"י. הביאה הרדב"ז בתשרי כ"י סי' ז' אלפים ע"ח. ברכ"י אות ט'. שפ"ח אות ל"א:

(קו) **ש"ץ** אשר נכתב וצא שכור לביכ"ז ועי"ש שבר הרמב"ם ואמר מה הוא הכ"ס ושם שם כזה כמה פעמים לא יטפל בשום שירות הק"ק ולא יהנו בידו סי' ס"ח. הרמב"ם ז"ל בתשרי סי' הנקרא פאר הדור סי' ל"א. ברכ"י אות יו"ד:

(קז) **כתב** הרב צית דור ז"ל סי' ל"ב דש"ץ שנחזה שהוא פסול שבין שאינו מלמד לעשרה כ"ש שהוא פסול להוציא אחרים י"ח. ויש לספק מי שנזהר אותו ת"ח בשביל כבודו אי מדמין ליה לעצירה או לעסקי ממון. וגר"ה ראה שדומה לממון ממ"ש בפ"ק דקדושין ל"ב

נפשות וכו' וכתב הכנה"ג בהגב"י דמנכסיו שזכרין אותו מקופת הקהל כדברי הרשב"א ז"ל ש"ל. וכו' מור"ם בהגב"ה צ"ח סי' קס"ג סוף כ"ט ג' דשכר החזן גזין לפי הממונ אלא שזין על א"ח סי' י"ג ע"י כ"ג יעו"ש. וכו"ד מחלית השקל סי' כ"ו וכתב דכלן ח"א כתב לפי המנהג חבל בחי"מ כתב לפי הדיו. וי"מ במקום שאין מנהג יש לעשות עפ"י הדיו לפי ממונ עכ"ל וכו' הלבוש דמקום שאין מנהג יגבו לפי ממונ והביאו מ"א סי' כ"ו. א"ר אות כ"ח. ר"ז אות ל'. שחילי זיתים אות מ':

(צח) **סעי'** כ"ד. לבור שצריבין לשכור רב וש"ץ וכו'. עיין מ"ש בזה המו"ק ומ"ש עליו היפה ל"ב אות י"ג ומש"ל אות פ"ו:

(צט) **סעי'** כ"ב. אין מסלקין חזן מאומנתו אלא"כ נמצא בו דבר פסול. ואין מחזירין אותו בקבלת דברי חזירות עד שישוב בתשובה שלימה בלי מרמה וערמה. הרשב"ם ח"א סי' ל"ב וח"ד סי' ק"ג ושם ב"ד כתב דאשלו נכשע שלא ילך בדרכים שכיב כולך לא הוי תשובה. כנה"ג בהגב"י. עו"ת אות י"ד. מ"א סי' כ"ח. א"ר אות ל' ש"ץ דע"ג ע"ג. ר"ז אות ל"א. שחילי זיתים אות מ"ב:

(ק) **שם** אין מסלקין חזן וכו'. ואם עשה בילדותו עבירה צמוד ועדיין לא שב ר"ף מיוטבו מעצירין אותו דפסול בעצירה לעדות. פרמ"ג א"א או כ"ח:

(קא) **להעביר** ש"ץ קבוע שלא נמצא בו שום דופי בשביל אחר שקולו ערב לא נכון לעשות כן אלא ישרתו שיהיה כחמד. הרמ"ה ז"ל סי' ע"ט. וכן הסכים מהר"א די צוטון בתשרי כ"י סי' ז' היבא דרוב פורעי ממונ חפלים בחזרון. כנה"ג בהגב"י. מ"א סי' ק"ל. ר"ז אות ל"ב: (קב) **ש"ץ** שנפסל קולו אם קולו נשמע כאלו הוא מרתח ושכור פסול לחזן. מהר"י מצרונא ז"ל סי' פ"ב. שנה"ג בהגב"י או י"ג. עו"ת שם. א"ר אות ט"ו פרמ"ג א"א או ל"ב:

(קג) **שם** אין מסלקין חזן וכו' במאיים על חבירו למסרו בעלילת שקר ולא מסר אע"פ שמכוער בדבר אפי' לשאר אדם ש"יני ש"ץ אינו נפסל על כך להעבירו. אלא שגזרין בו ומתירין בו שאם יוסיף לומר כדברים כללו שיעצורו ממעלתו ואם הוסיף במרדו ראוי להעבירו

באר הגולה
ח בסוף ספר הכל
נו בשם תשובה
השנייה:

דברים בנו קודם לכל אדם ואין לצבור יכולין למחות זידו. (תשובת רשב"א סי' ט'): בו ח קהל
שנהגו למנות אנשים על צרכי הצבור לזמן ובהגיע הזמן יצאו אלו ויבנסו אחרים תחתיהם בין לחזן
בין לקופה של צדקה בין לשאר סגננים הצריכין לצבור בין שנוטלין עליהם שבר בין שאינם נוטלים
אפי' לא קבעו להם זמן סתם כפירושן מאחר שנהגו כך: הנה יש מי שכתב דלית לזר ותפלל
מאוך ספר המיוחד לנצור ודלוי נכתב לשמו (מהר"ל בשם רוקח):

דינים

כף החיים

ראוי להעבירו. מהר"א יתחקי ז"ל צבי זרע אברהם ח"א"ח
סוף סי' ו'. יד אהרן בהגב"י. ש"ן דע"א ע"ב:
קיד) שם בהגב"ה. ואם אינו רוצה להחליף בגדיו וכו'.
וטוב שיחליף בגדיו כל היום כשכולך בין
הבגדים שלא יבא מן המשתמשים, מ"א ס"ק ל', א"ר אוח
ל"א. פרמ"ג ח"א אוח ל'. מהר"ש ס"ק ל'. ר"ז אוח ל"ב.
ח"א כלל כ"ט אוח י"ז. ומ"מ אין מעבירין אותו משום זה
ביאור הגר"א. פתחי עולם אוח מ"ז. ועיין מש"ל א"ר ס"ב:

קטו) שם בהגב"ה. או שמרן בשירי אלוילים וכו'. כלומר
בניגון שמנגיניו בולע"ג. עיין ס"ח סי' ל"ח.
מ"א ס"ק ל"א. ר"ז אוח ל"ב. וב"ח בשה"י סי' קכ"ז כתב
דוקא ניגון שמוחזק בציט ע"ז ועי"ש. הביאו ש"ן דע"ג
ע"ד. וש"ן שהוא נשים קול ומחזק בציט המשתמשים בשירי
בגדים ובשירים של דופי מוחזק בידו ואם אינו רוצה
לשמוע מעבירין אותו. הרי"ף ז"ל בשה"י הביאו הרדב"א
בשה"י החדשות ח"ב סי' תש"ט. י"א בהכ"ב בהגב"ט א"ר צ':
קטו) שם בהגב"ה. אעפ"י שאין קול בנו ערב כקולו
וכו'. ובלבד שלא יבא קולו משונה. מ"א ס"ק
ל"ב. א"ר אוח ל"ב. ר"ז אוח ל"ג. ח"א שם. ועיין לעיל
אוח ק"א:

ק"ז) שם בהגב"ה. בנו קודם לכל אדם וכו'. ומיירי
שקבלוהו לש"ן כל ימי חייו וא"ר בודאי ע"ד
כן התנה שאלו לפעמים לא יוכל להחפץ שימנה אחר
לשיטתו וא"ר בנו קודם. מ"א ס"ק ל"ג. אבל אם שכרוהו
לזמן יכולין לצבור לומר דוקא כך בזה ויכירו ולא בן
מהר"ש ס"ק ל"ג. ובסמ"א אפשר בכלל כל ימי חייו. פרמ"ג
ח"א אוח ל"ג. ועיין מש"ל אוח ק"ד:

ק"ח) שם בהגב"ה. בנו קודם לכל אדם ואין לצבור יכולין
למחות זידו. והוא אם הוא ראוי לכך בין
לענין החזנות בין לענין יראה שמים והוא פשוט:

ק"ט) סעי' נו. קבל שכרו למנות אנשים: על זרכי
לצבור וכו'. ובמקום שקבלו עליהם בנדרים
להכבדת הקהל ובסמיכו בחרם שלא למנות דבריהם
ובבנדרים רולים שיכבי החזן חזנותו עוד שנה אחרת חייבים
הקהל לקיים דבריהם. ואפילו טוענים הקהל שאין לאל
ידם ליתן פרס כל כך ואם ירצה בסך מועט יוכבי חזנותו
ובבנדרים רולים שיכבי חזנותו כפי הפרס הראשון חייבים
הקהל לעשות כדברי הבנדרים. משפט נדק ח"ב סי' ע"ז
כנכ"ג בהגב"י:

ק"ך) שם מאחר שכתב כך. משמע דבמקום שאין מנהג
שאלו מסלקין אותם אם לא נמלא בדם פיסול
עו"ת אוח כ"ז. ועיין לעיל אוח ק"ד:

שם

דל"ב ורב יוסף אמר אפילו כרז שמחל על כבודו. כבודו
מחול שנאמר ובי' הולך לפניו יומם אמר רבא הכי השהא
התם הקב"ה כולי עלמא דלית הוא ותורכ דלית מחיל
לית ליקרית הכא תורכ דלית כדר אמר רבא אין תורכ
דלית דתחיב ובתורתו יכבד ופירש רש"י ז"ל בתחלה היא
נקראת תורת ה' ומשלמה וגרשא היא נקראת
תורתו. ח"כ מכאן יש ללמוד שיהא נידון כממון
ומלטרף לטעמך ומשמש לש"ן וכ"ש לפי מ"א דק"ל דידיה
דין מופס בעלמא הוא כמבואר ב"ד סי' של"ד עכ"ל.
ובב"א ש"ן דע"ג ע"ב. ועיין שם צבי של"ד סעי' י"א
וסעי' י"ב:

ק"א) שם ח"א"כ נמלא בו פיסול. ואם לא נמלא בו פיסול
אין יכולין להעבירו אפילו כל הקהל. רק יכולין
להעבירו ולהסל לו שכרו. אבל מקצת הקהל אפי' צאים
להעבירו ולהסל לו שכרו אינם יכולין. רש"ל בשה"י סי' ד'
כנכ"ג בהגב"י. א"ר אוח ל"ג. מהר"ש ס"ק כ"א:
ק"ב) שם בהגב"ה. ואין מסלקין אותו משום רגון בעלמא
וכו' אבל למנותו להחלה אפי' צריטון בעלמא
אין למנותו. וזהו שכתב המחבר לעיל סעי' ד' ושל"א י"א
עליו שם רע וכו'. עו"ת אוח ע"ז. א"ר א"ר כ"ט. פרמ"ג
ח"א אוח כ"ט. ועיין מש"ל אוח י"ט:

ק"ג) שם בהגב"ה. כגון שילא עליו שם שנחפש עם הנכרית
וכו' ומ"מ יש להושיב ב"ד על ככה. מ"א ס"ק
כ"ט. ר"ז אוח ל"א. ח"א כלל כ"ט אוח י"ז. ש"ן דע"ג
ע"ד. ועיין בדבריו לעיל אוח כ"ט ואוח ל"ב:

ק"ד) שם בהגב"ה. או שמכר אדם וכו' מי שהלשין
לחצירו ובפסידו ממון ותוצעו לדון ותתפטר
והמלשין נעשה ש"ן ואותו שהלשין אמר לו מוסר עבדין
אין אתה יכול להיות ש"ן, אם לא ריבוי הדין עמו אם היה
לו על ידו בושט וע"ר. ואף דלא היה לו אלא הפסד לבד
חייב לרעותו. אלא שם להסתפק אם לענין חזר לשירותו
משכב מה שהוא ריבוי. כנכ"ג בשה"י סי' כ"א יעו"ש"ג.
מחז"ר אוח ז'. ועיין לעיל אוח ק"ג:

ק"ה) שם בהגב"ה. אבל אם בנאו עדים וכו' מעבירין אותו.
היינו בדלא עשה תשובה אבל אם עשה תשובה
אין מעבירין אותו. עו"ת אוח ט"ז. א"ר אוח ל'. ועיין לעיל
אוח ל"ט:

ק"ו) שם בהגב"ה. וש"ן שהוא שוחט לא יתפלל בבגדים
הנאותים וכו' ש"ן שמתוך חליו לאונסו ח"א לומר
ונקב בהיותו טבור מקרב לילה ואין מטכר עלמא כלל
והוא ש"ן אפשר צימים נוראים יש לגעור בו שיטבול
וער"פ שיו"א הבגדים הנאותים מעליו ואם לא ישמע לדברי
הנמים לרחוק יפס יפס ולהסיר הבגדים הנאותים מעליו

באר הגולה
הכף והראש
צט"ז דברכות
הרמב"ם צט"ז
הלכות חטלה
טו' נשם הראש
הנה מ"מו
ס' נשם היצור
טור נשם דב
טמאם וכל זו:

דיני

(ח) **סעי' ג.** המספר בין ישתבח ליוצר וכו'. נעשרת ימי
תשובה יאמר שור המעלות ממעמקים וכו' בין
ישתבח ליוצר כמבואר בשער הכוונות דרוש ר"ב דף ל'
ע"א. פט"ח שער ר"ב פ"ו. והביאו מ"א סק"ב. אלא
שכתב וליע ור"ל וליע אם מותר להפסיק בזה המעמור
נשי"ת בין ישתבח ליוצר כיון שהמספר בין ישתבח ליוצר
עצירה הוא וכו'. והכב נחלת אריאל ז"ל צפי למ"ס פ"ט
ה"ב כתב ח"ל לפי דעת האר"י ז"ל י"ל כל נשי"ת מעמור
ממעמקים בין ישתבח ליוצר ולכוין. ור"ל דמי שאינו יודע
לכוין לא יפסיק לאומרו עכ"ד. ועיין פתח"ד אות ב' דשקלי
וטרי בזהאי עניינה והביא דברי המ"א ונחלת אריאל בהז'
והיום ח"ל שאין כן מנהג העולם אלא כל העולם יחדיו
אומרים אותו במקומו הבס כי לא ידענו סוד קדושים.
וכן כתב הרב מנחת אהרן ז"ל כלל י"ב סוף סי' כ"ח דהבס
דלאו כל מוחא בידי דא לא ימנע מלאומרו ולכוין בדעתה
לדעת רשבי בקדוש זיכ"א ולדעת המכוונים סוד דכב
ישראל

(ו) בתשבחות כתיו בחיריק. שער הכוונות שם.

(מה)

באר הגולה
א סוכה ותרומה
הטעם נאמר בסי'
ר"ח בשם רמב"ר
ב גרסה כ"ח
פגולה כ"ח.

נה דיני קדוש וכו' כיב סעיפים ו
א יאומרים קדוש יוא"א אותו בפחות מי' זכרים בני חדרין גדולים שתביאו ב' שערות וז"ה לקדושה וברכו

קף החיים

יערש וכ"כ במחזורי ימים מוראם וכן עמא דבר ללא כהרז נהלה אריאל ז"ל כמדובר עכ"ל. וכ"כ החס"ל או"ח: **שם** המספר בין ישתבח ליוצר וכו'. ומלכ מן המובחר שלא להפסיק ציונים אפילו בשחוקה. ב"ח. ועיין לעיל סי' ג"ן אות י"ד:

י שם וחרז מעוררי כמלחמה. והטעם פי' מטי"מ מפני שהקליפות מבטלין לעלות התפילה ועיי' פסוקי חמרה הם נכרתין. וכשם חחרים אותם גדודים שמערכין המלחמה לעבד תפלתו. והביאו א"ר או"ח ב'. פרמ"ג א"ח או"ח ב'. **שם** ויש מי שאומר שללכ"ו וכו' מותר להפסיק הא דכתב מרן ז"ל ויש מי שאומר ולא כתב סתמא משום דכאי סברה יש מי שאומר שמתיר להפסיק לדבר מלכ הוא סברה רב עמם וכלכו ז"ל אבל כר"ק והר"ש ז"ל פי' אין עומדין סוף סי' ה' כתבו בסתם ללא לאשתעווי ממי מתחיל ברוך שאמר עד דמסיים ליה שמונה עשר ע"כ. ומשמע דאין להפסיק בדיבור בין ישתבח ליוצר אפי' לדבר מלכ כמו בין ב"ש לשתבח. ועיין לעיל סי' ר"א סעי' ד' בהגהה על כן כתב מרן ז"ל דין זה בשם יש מי שאומר לומר שיש מחמירין בזה. על כן יש ליזהר ולהחמיר שלא להפסיק בדיבור בין ישתבח ליוצר אפילו לצורך מלכ כמו בין ב"ש ליוצר וכ"מ מסתמיות דברי מרן ז"ל לעיל סי' ר"א סעי' ד' יעו"ש וגם מור"ם ז"ל דדימ כתב דעדיף טפי לנהוג שלא להפסיק כלל ושכן חיקן בגאון מהר"א מפראג שלא להפסיק כלל יעו"ש:

יב שם בהגהה. ומזה נתפשט מה שכתבו בהרבה מקומות לצדק חולה וכו'. בין ישתבח ליוצר וכו' אבל בין קדים וברכו או בין הפסקים של ק"ש וברכותיו או של פסוקי דמורה אסור לספר בלכ"ו רבים או בשאר דבר מלכ. וכ"כ פסקי תוספות. א"ר אות ג':

יג שם בהגהה. ולאח"כ כשהחזיר להפגל ואמר כשי"ן מקלץ פסוקי דמורה ויאמר קדים וכו'. וא"כ לא אמר פסוקים לא יאמר קדים רק יתחיל בברכו בלא קדים. והפורס על שם לא יאמר קדים אם לא יאמר פסוקים שלפניהם לא תמלא בלא פסוקים שלפניהם. ד"מ בשם הכלכו. מ"א סק"ג:

יד שם בהגהה. כי לעולם א"א קדים בלא תהלה לפניו וכו' אם לא כשי"ן אחר חזרת התפלה או בלחש דעריגה שאומר קדים אחר התפלה. פרמ"ג א"ח אות ג'. ויש נוהגין לומר אחר חזרת התפלה או בלחש דעריגה ב' פסוקים אלו יכי שם ב' מבורך וכו' ממזרה שמש עד מבואו וכו' ב' אדוננו מה אדיר שמך וכו' ואח"כ אומרים קדים: **טו שם** בהגהה. כי לעולם א"א קדים בלא תהלה לפניו וכו' עיין מ"א סק"ג ועיין בדבריו לקמן סי' כ"ב אות ג' ואות ד' ואות ה':

טז שם בהגהה. ולכן מתחילין ערצות בלא קדים. אך טוב שיאמר פסוקים ותהלים או שאר פסוקים עדגאו יוחר ואח"כ יאמר קדים שלא לשנות מנהג התפלה

א סעי' א'. אומרים קדים, פי' אחר פסוקי דמורה. ט"ז סק"א. וכתב בהגור בסי' ל"ה ח"ל השיב כרמ"ל טעם על הקדושים שאומרים בתפלה. א' אחר פסוקי דמורה שיש לשם הפסק דפסוקים. ב' אחר סיום תפלה י"ח שהיא מלכ בפני עצמה. ג'. אחר הקדושה וכו' דבר שבקדושה. ד'. אחר אמירת המזמור או פרק או אגדה או משנה כדאמרין בסוטה (מ"ט ע"א) עלמא אמאי קאי הקדושה דסודא ואיכא שמים רבא דאגדתא. ה'. אחר אשרי למנחה שהיא מלכ בפני עצמה שכל האומר ג"פ בכל יום תהלה לדוד מובטח וכו'. ו'. אחר ק"ש של ערצות כי תפלה ערצית רבות ויש בולכים להם קודם י"ח ולא ישמעו קדישי ז' לאחר תפלת ערצית שכבר נשלמה התפלה. ואין פוחתין מז' קדושים בכל יום על שם שבע ציוס כללתיך עכ"ל בשל"ח הלק"ט. ב"י ופרישה אות א', וכן דלא חשיב קדים אחר תפלת י"ח למנחה דכיינו קודם התחלת תפלת ערצית י"ל דכ"ש הוא מקדים שאחר תפלת י"ח של שחרית. ובזה מיושב נמי דלמה אמר אין פוחתין מז' וכו' בכל יום אומרים קדים דאגדתא אלא שעי"פ יש ז' קדושים עם הקדושים שאחר תפלת מנחה. אלא שלא חש לכתוב כאלו אלא טעם על כל א' וא'. פרישה שם. ועיין לעיל, ולפי דברי האר"י ז"ל בכל יום י"ב קדושים. שש בשחרית א' קודם סודא וכו' קודם יולר וכו' אחר תפלת י"ח וכו' אחר קדושה דסודא וכו' קודם קוד וכו' קודם עליו לעצב (ובכ"ס שכתב הכ"ז שם קדושים בתרא אינו מכלל הקדושים וכו' מ"מ הא סיום שהקדים בזה הוא העשיה ששם צחית המיתה כדי להעלות כל הנשמות והנפשות בסוד תחיית המתים וע"כ

שליך זכירה כרעס להוציא סי בשפתיו כוונת מפני שטיון
שלארס רגיל בכל עת לקרות סי בפסוקים חייטין שמה
ישנה כשזכיר אה הסם ויבא לסוכרו בלא כוונת. ע"כ לריך
זכירה כרעס בכל מידן ובכל זמן שלא ישנה ולא יעבור
עליו שום שם מלסוכרו בלא כוונת. ועיין מש"ל סי
אוח סי עין משנה נורא. ועיין בס"ק חפץ בחיים דרוש
ו' במע' הכריקס מה שכתבתי בענין השומע קדים מחכס
סדורש כחכמה הקבלס שנמחלין לו עונותיו יפויס :

ד לא יאמר קדים כלל אלא במקומות ידועים בחפלות
או אחר קריאה אהס דבר מדברי חורס או אהס
פירוש או דרש פסוק אכל אחר הפילות שהיוק רב ספדיל
נאן והחיותו של רמזים לא יאמר קדים. הרמזים בחפלותיו
בסי פאר הדור סדרי"ס קיל. ובאיה דף ל"ו ריש ע"ד
כחז משס הרי"ס שאין אומרים קדים על פסוקי חורס
שאין לריכס חזקון ואשרי עשוסו כחפילס סהיו מד"ס וכו'
יפוי"ס. ומדברי הרמזים סנו מוכח אפסכל גס סרלנדי
בשמי הזכירס מרן זיל בנ"י כחז דאחר ממור אומרים
קדים עי"ס. וכן נכני. ברכי אוח ב' ובספרו קסי"ס סי' ח'
אוח ג' ואוח ד'. עין דף פ"א ע"ב. חס"ל סי' י"ד אוח
ב'. יסכ ללז אוח ב'. ולכן לא יסכ עושים סאומרים קדים
אחר סמ"ל בלא אמירה ממור. חס"ל סס וסעס נכנו
לומר אחר כל חורס שבע"ס רבי חנוול ביע וכו' ואומרים
קדים דרבנן ואחר חורס שנכחז אומרים והסועת לדיקס
מס' וכו' ואומרים קדים יסכ שלמס רבא :

ה יש אומרים סכדריס שאומר עליו קדים יטיס במניין
ולכן אס אין מניין בנכ"ס ימחין עין עס יסחבנ
ויסחוק. עד שיבא מניין ויאמר יסחבנ וקדיס. ובסלומד חורס
שבע"ס יאמר ברייחא דרלס הקביס לטות אה יסרלל או
ב' ג' פסוקים אחרונים דאשרי לאחר שבא מניין בנכ"ס
ואס אין מניין לסודו יאמרו עד ברוך שאשר וזו יאמר
רחבי"ט אומר ויאמר קדים דרבנן. חס"ל סי' י"ד אוח ג'.
ועיין קסי"ס סי' ח'. אוח א'. ומס"ל סי' י' אוח ו' ומס'
שנכתוב לקמן אוח ט"ל בס"ד :

ו שם ואין אומרים אוחו בפחות. מעשרס. וכו'. דכחז
ונקדשתי בחוך בני יסרלל ואח"כ חוך חוך כחז
כסא חוך וכחז ססס כדלו מחוך סערס ואין סדס פחותס
מי' דכחז במרגילס. סד' מחי' לסדס סערס ילאו יסושע
ובלז כדאיהא במניול דף כ"ג ע"ב. ויכ"כ כביח. עין
ס"קא. ברכי"ס אוח ג'. ר"ז אוח ב'. ועיין לקמן או' סי"ב :

ז שם ואין אומרים אוחו בפחות מי' וכו'. לכהחלס
לריך לחזור אחר שסכ סלס. פשוט קדים דרבנן
ובדיעבד דכיוון שאינס נמללס שסכ אומרים אפי' בשביל
אחר שנא שסכ כמ"ס לקמן בש"ס סי' ס"ס ססי" א'
יפוי"ס ועיין מ"א סס סקיד וכ"כ פסי' בוס ססי" או' א' :

ח שם ואיז אוחו בפחות מי' וכו'. כאשר טוב למעס
בברכות כך טוב למעס בקרישים. סרב מסרי'
פאס זיל בחשו כ"י. נכסי"ג בנכסי"ס. וכן בחשו דב"ס
סי' קפי"ג קירל חגר על ז' שנלססי"ס עשרס בני ארס
ואומרים כמס קדישים על פסוקי חורס או משנס או נמרל
יפוי"ס. וסניד יל בנכסי"ס. עין דף ק' ס"ב ודף פ"א
ע"ג וכ"כ סחדי"א כקסי"ג סי' ח' אוח פ'. סידור ב"ס
אוח

ופי"כ אומרים אוחו סיחומים על מיתח אב ואס וכו'
יפוי"ס. וכחז חור"ס דקלי"ס עיב סכסונס הוא לעלות סעשיס
לזכירס במחלז סנשמות של סמחיס וסכ מחחי' סעשיס סד
רוס סמעלות כי כל בחי' נקרא עשיס בערך סעליון ממסס
עכ"ל וא"כ גס זס סחא מוכס) וסשיס כחפלה מנחס אחר
קודס סעמידס ואחר אחר סעמידס וארבעס סעריביס אחר
קודס ברכות דעריביס ואחר קודס סעמידס ואחר אחר
סעמידס ואחר קודס עליו לסכס כמבואר בשער הכיונות
דרוש הקדים ובנוסח סחפילס דף ילל וסניד לעיל סי' מ"ח
יפוי"ס. וסוד עי"ס כדכרינו לס"י מ"ח אוח א' ד"ס ודע
סקדמס אחר וכו' סעס אל אמירה סקדישים עי"ס ססוד.
ויס שנכנו ע"ד לומר אחר ספלה מנחס ממור למלחס
בננינות וכו' ואח"כ אומרים קדים ועליו לסכס וכו' נעסו
ככל י"ג קדישים כנגד י"ג מדות. ואשרי מי סעובד אה רבו
בשמחס וכוונס. ועיין לקמן אוח י"ס :

ב כתב סלבוס שלעולס אין אומרים סחקבל ללוחסין
אלא אחר שאמרו ספלה י"ח יפוי"ס וסביאו
עין סק"א וכחז עליו ולא כללס הוא סכרי בימי ססליחות
בלסמורה סבוקר אומרים סחקבל אחר ססליחות דגס בוס
יס כקסוק רבות כמו בי"ח עכ"ל. ומס שאין אומרים סחקבל
מיד אחר ספלה י"ח סיונו משוס דסדר קדושס כחז
ספולס גרידל לפי סהיו מעניין ספלה וסכס ולכן ממחיטין
מלומד סחקבל עד אחר סדר קדושס כדי שיסכ חוזר גס
על סדר דקדושס לפיכך ביוס שיס בוס מוסף אומרים קדים
סלס עס סחקבל מיד אחר ספלה סחריס ואחר ספלה מוסף
אומרים קדים סלס עס סחקבל סניט על ספלה מוסף
סחחר וקלי' גיכ על סדר קדושס. לבוס כהנכס. עי"ס. ועיין
לקמן סי' חכ"ג :

ג שם אומרים קדים. כחז סרמזים כחזבור כל עשרס
שעוסקים בחורס שבע"ס אפילו במדרשו
ובסנודו אומרים קדים דרבנן. וסמ"א לעיל סוף סי' י"ד
סביא משס סרב בלז שבע שנכחז דסרמזים סוחר אה
פלאו שנכחז בפי' סמסנס סוף אכוח רבי חנינל ביע נכנו
סעס לאומרו בסיוס ספרקי"ס לפי שאין אומרים קדים על
כמסנס אלא על סכנסס דאמר מר איהכ שמיס רבא
דלגנדל וכו' עכ"ד. ואפסר לומר דודאי מן סרין יס לומר
קדים על כל סחורס שבע"ס וכן מוכח קלח ממחי' דלמריין
איהכ שמיס רבא דלגנדל דמדלסטרין לפרושי איהכ שמיס
דלגנדל משמע דלומרים קדים על שר חורס שבע"ס אלא
דקדים דלגנדל גרלס מענחו דקאים פלמל. ונרלס סעסס
דלגנדל דכיון דלגנדל מושכס לבו של ארס יסמח יסרלל וכו'
סניין בנכ"י יסכ שמיס מחוך סמחח מלי"ס ייסכ למלרייבו
וקאים פלמל. ומכ"כ עממל נכנו לומר כשלי"ס שסמחח
רחבי"ט כעבור יסמח ספס סהיו אנדס וסחז יסרלל
ואומרים קדים דלכיון כסנו יסכ שמיס דלגנדל וכו' מוכס
ולא מן סרין וכו"יין דקאמר סרמזים זיל בפי' כמסנס
נכנו וכו'. ברכי"ס אוח א'. ובספרו קסי"ס סי' ח' אוח ב'.
ופי"כ יס ליכר כסאומר רחבי"ט אחר חורס שבע"ס כדי
לומר קדים לומר אוחו בשמחח כלז ובכחלסכונס כדי שיסמח
יסרלל ובספרס שליך לזיכר כשזכיר אה ססס שיש כפסוק
סי חפץ לממן לרקי וכו' לאומרו כוונת כחי כדכרינו כ"כ

י"ח. מיבדו כש"ץ דף ע"ט ע"ג כתב בשם הרב בית יחודה
לפך דאם אינו יכול לדבר לפני המלך אינו מוטריף
לעשרה יעו"ש. וכ"כ החס"ל אות ה'. וליע על דבריהם
ועיין לקמן סי' ל"ט סעי'. ה' כהגב ומ"ש שם ח"א
שצלוון כש"ע בשם חש"י צ"ד סי' מ"ב דאם אינו יכול
לדבר לפני המלך אינו מוטריף וכ"כ החיד"א בקש"ג סי'
ח' אות ז'. בן ח"ח פ' ויחי אות ו'. אמנם הרב צ"ע שם
כתב דלא נהגו בן ח"א מלרפין אותו. אף שאלו ראו
לדבר לפני המלך :

(טו) **אנדרוניוס** אין שום נד לבחור ללרפו למנין
עשרה. שו"ת אורח ללדק סי' ב'
ג' ד' כי דלא כמו שעלה על דעתו דמלטרף. סידור צ"ע
אות כ"ב. עיקרי הד"ע שם אות י"ח וכ"כ פרמ"ג בח"א
אות ד' דטומטום ואנדרוניוס אין מלטרפין ולא בוי ס"ס
שמה השער וי"ש או עבר מלטרפין וש"א זכר הוא כי
לדין ודאי עבר ואשכח אין מלטרפין וי"כ ח"י עבר אין
מלטרף עיין ח"ר קצ"ח וקמ"ג ומלת בני חורין יורכב בן
עז"ל. ואע"ג דכרז יסודות יעקב כתב דח"ו עבר וחלו
בן חורין מלטרף דח"ו לכלל בר חיובא דבופין את רבו
ועושהו בן חורין יעו"ש. מ"מ יש להחמיר. ואם נקדע
הטומטום וממלא זכר יש להכשיר כמ"ש בקול יעקב לסי'
ט"ל אות ח' יעו"ש :

(טז) **מומר** לע"ז וחילול שבת או להכעיס בדבר אחד
כרי הוא כעו"ס י"אין מלטרף. ובסעי'
י"א עברין מלטרף מיירי לחילול שבת לאו לאו. כ"י לא.
פרמ"ג שם. ועיין מ"ש בקול"י בס"ר ט"ל אות י"א וצו"ד
סי' ב' סעי' ה' ומ"ש רב"ג בלש"ר זכאי לזק שם צו"ד
על סעי' ה"ז ורב פעלים ח"ב סי' י"א. וח"ג סי' י"ב.
ועוד עיין לקמן אות ס"ב :

(טז) **גר** מלטרף למנין עשרה לכל דבר שנקדשה
ואע"ג דאמרין ונקדשתי בחוץ בני ישראל
ובסוכה כ"ח ב' בחו' ד"ה לרבות. דבני ישראל ממשפין
גרים אי לית רבויא מ"מ כאן הסתמחא דכא גר כשר
להיות ש"ץ כב"ס י"ג סעי' י"ט ואין סברא דלא מלטרף
לעשרה. פרמ"ג שם. וכ"כ פתח"ד אות ח' יעו"ש. וכ"כ
הל"ש על מ"א סק"י. וגר שכל ולא טבל אינו מלטרף
עד שיטבל. סידור צ"ע צדיני הקדים אות ט"ז בשם שו"ת
כרד"ז ח"ג סי' תע"ה דפוס פיורדא :

(ח) **שם** שכבדו צ" שערות עיין לקמן סעי' ה' כהגב
ובדבריו לשם כס"ד אות מ"ז :

(יט) **שם** וכ"כ לקדושה וזכרו וכו' במנהג קדוש יתום
וזכרו שאומרים היתומים קטנים צלזור
ועונים אחריהם כבדולים קורא תגר על זכ דבר שמואל
בסי' ש"א וכן כפר"ה לקמן ריש סי' ס"ט קרא תגר ע"ז
וכתב שנקל מוקומות מיחא בידם ולא שמעו לקול מורים
יעו"ש. ובצ"ד יד אהרן כהגב"ט. ועיין שו"ת בית יחודה
ח"א סי' כ"ב שכאריץ צענין זכ וכתב שיש קלח סמך
למנהג שכתבנים כבן שש קבן עזב ויודעים למי מקדשים
שאומרים קדוש וסו"ס ח"ל וכל כן הוא דוקא לקדים
דבריו דבוא זומב לפורס על שמע דתקון כשכיל קלח
יחידים שלא שמעו דבריו דיו"ר כמ"ש הרי"ש בחש"י סי'
שלי"ד וכצ"ו הכ"י סי' קל"ג ואעפ"י שכאריץ קלח סמך
למנהג

אות ב' חס"ל אות י"א. ח"א יאמר קדוש אחד על כל
מח שלמד תורה שכתב וקדים אחד על תורה שצ"ע.
חס"ל שם. וכ"כ בן ח"ח ז"ל פ' ויחי אות ט' :

(ט) **כשם** שאסור לעבור נגד המהפלל כך אסור לעבור
נגד האומר קדוש. הרב החסיד מהר"ר יעקב
מולכו בחש"י סי' קל"ה. צרכי אות ט' ובספרו קש"ג
סי' ח' אות ב'. ש"ץ שם. סידור צ"ע אות ו'. שו"ת
ריש סי' נ"ו. זכ"ל אות ק'. חס"ל אות י"ב. בן ח"ח שם
אות יו"ד. ובה דאסור לעבור נגד האומר קדוש הוא
מתחילת הקדים עד דאמין בעלמא ואמרזאמן אכל אח"כ
כשאומר על ישראל וכו' ויבא שלמה וכו' לית לן כה דרו
הוא מנהגו בעלמא ולא מן נוסח הקדים כמש"ל סי' ח"א
אות יו"ד ואות כ"א. וכ"כ בן ח"ח שם :

(י) **שם** צפחות מעשרה זכרים וכו' בכל הקדשים אפי'
קדים דרבנן שאמר הלימוד. דכל הקדשים
שוים מ"מ דניח ט"ל. שנה"ג כהגב"ט אות ד'. סו"ב
אות ח' :

(יא) **שם** צפחות מעשרה זכרים וכו' יש לחבר מלמנות
את ישראל לגבולותם לראות אם יש מניין
או לא דאמרין רפ"ז דיומא אסור למנות את ישראל
אפילו לדבר מלוא דכתיב וישמע שאל את העם ויפקדו
בעלמא. פ"ח אות ח' וכ"כ החס"ל אות יוד וסו"ס ח"ל
ורבים טועים ומונים ח"ב דמשמע לכו דכאסור הוא
לומר אותו דום (פ"י אחד שנים) אכל ח"ב שרי וטעות
הוא בידם ח"א יראו במראית העין וימנו במחשבה עכ"ל
וכ"כ בספרו פלא יועץ ח"ב אות מ' ד"ה מונה. וכ"כ
הר"ח פ"ל בסי' כף החיים סי' י"ג אות יו"ה. י"ב
לזכר אות ג' ועיין מ"א סי' קצ"ו ופתח"ד שם
אות ג' :

(יב) **שם** בני חורים גדולים. אדם הנו"ר על ידי ספר
יורה העלה מהר"ר צ"י אשכנזי בחש"י סי'
י"ג דאינו מלטרף לעשרה וילף לה מלשכתן בסנהדרין
דסי' דלחריב לעפריב וכן הכנים כהגב"ט אות ד'
ובספרו מחציר אות ח' ובצ"ד דברי מנהג כהג"ט אות
ב'. עיקרי הד"ע סי' ג' אות ט"ז :

(יג) **האונן** אינו מלטרף לעשרה לכל דבר שנקדשה.
שנה"ג כהגב"ט יוד ד' ע"ת אות ג' ח"ר
אות יו"ד. פ"ח אות ח' וכ"כ יד אהרן. כהגב"ט בשם
פרח מטב אהרן ח"א סי' י"ט ושבות עקב ח"ב סי'
כ"ה. וכ"כ בית יחודה סי' מ"ה. וכ"כ החיד"א צרכי
אות ב' ובקש"ג סי' ח' בשם האחרונים. וכ"כ ש"ץ דף פ'
ט"א דף קע"ז ע"ב. צ"ע אות כ"ה. בן ח"ח פ' ויחי
אות ו' הכל אם יש לו מי שישתדל בשבילו דאם רכב
לקרות ק"ש אין מוחין בידו כמ"ש בסי' ט"א מסתברא
ודאי דמלטרף. פ"ח שם. יד אהרן שם. צרכי שם. ש"ץ
שם. צ"ע שם :

(יד) **שכור** אם לא כגע לשכרותו של לוס ראו ללרפו
למנין עשרה לקדים ולקדושה וזכרו אף
שאינו יכול לדבר לפני המלך. אף אם כגע לשכרותו של
לוגי כרי הוא כשוטב ואין ללרפו לשום דבר שנקדושה.
שו"ת בית יחודה סי' מ"ה. ובצ"ו עקרי הד"ע סי' ג' ח"י
ג' סידור צ"ע צדיני הקדים אות כ"ד. פתחי עולם אות

(ג) נוהגים כשאורע יום פטירת אביו או אמו באמלע השבוע להתחיל לומר קדיש מערבית של שבת שלפני אותו שבוע כמ"ש הש"ך דף קי"ז ואע"י דהאר"י ז"ל לא היה מוכר לומר קדיש כ"א בלילה ביום שבת זו אביו כמ"ל אות ד' ו"ל הטעם מפני שכתב הרב ז"ל בשער המזות פ' ויחי וז"ל ענין הנשמה שאמרו רז"ל כל שנים עשר חדש נשמחו עולה ויורדת ולאחר י"ב חדש עולה ואינה יורדת. שמעתי משמו של מורי זל"ה שבוע האחרונה של הי"ב חדש אעפ"י שהאדם נפטר באמלע השבוע כמו החול ואז הוא תשנום הי"ב חודש עכ"ל נשבת שלפני אותה השבוע אז עולה ואינה יורדת ואעפ"י שעדיין חסרים כמה ימים מהשבוע להשלים הי"ב חודש לפי שביום השבת כל הנשמות עולות בג"ע העליון כנודע אפי' בתוך הי"ב וכיון שעלה שוב לא ירד בשביל אותה בג' או עד ימים החסרים מתשבצין הי"ב חודש עכ"ל. ועיין שער הגלגלים הקדמה כ"ב שכתב שאחר פטירת האדם נשמחו עולה תמיד ממדרגה למדרגה אפילו אחר כמה שנים ויעו"ש וא"כ אפשר שבאותה שנה ביום שנפטר זו אביו יש לו עלייה למדרגה יותר עליונה וע"כ מתחילים לומר קדיש מערבית של שבת שהוא זמן עלייה הנשמות לג"ע העליון אחד כדי שיביח לו סיוע לעלות והב' כדי שישאר במדרגה היותר עליונה הראויה לו לעלות ביום פטירתו ולא ירד בשביל בג' או עד' ימים. ומטעם זה יש נוהגים לומר קדיש בתרא של קודם עלינו לשבת בכל ערבית של שבת על נשמה אביו או אמו אפילו אחר כמה שנים ואפילו אין לו יאר צייט בלוחו שבוע כדי שיסיק סיוע לנפטר לעלות בליל שבת לג"ע העליון עם עלייה הנשמות. ועיין עוד לקמן סי' י"ז אות י"ב:

(ד) כתב הסרי"ב בשו"ב ביו"ד סי' שצ"ו אות ה' ז"ל לפי מ"ש רבינו האר"י ז"ל דהקדיש מועיל גם כן להעלות נשמתו נראה שאמר קדיש כל הי"ב חודש אלא מפני הסמך יפחות שבוע האחרון כמ"ש בכנ"ג סי' ח"ג דכיון דחזו שלא יאמרו משפצ רשעים בנביאים י"ב חודש כל שמחבר מ"ב חודש סגי ויעו"ש עכ"ל ולפי מש"ל דנוהגים לומר קדיש מערבית של שבת שלפני יום היום צייט א"כ אם רוצה יספיק שבוע א' בחודש האחרון של י"ב חודש יסיק קודם שבת שלפני יום היום צייט דלמא שיתס הספק לא איכפת:

(ה) וזה הספק הוא דוקא מקדיש בתרא שהוא נאמר על נשמה כמה או אפילו בשאר קדישים של נוסח הספלה במקום שכתב לאומנם על נשמה המתים בתוך י"ב חודש אבל שאר קדישים שאומרים אחר לימוד חורב שבועים או קדיש שאומרים אחר חבלים זה אין צריך לספיק מסה דלא יש בזה זולת למח כיון שאינם מיוחדים לאומנם דוקא על נשמה כמה בתוך י"ב חודש אלא אומרים אותם בכל זמן וע"כ א"ל לספיק מסה:

(ו) בספר ויקהל מהר דפוס פורדא יש מעשה נראה מענין רוח אחד דפוס נאמר שלא יש דבר לסגין חסתי המזיקין כאמירת הקדיש על חמורי חבלים. ולכן יש להסגיב הבנים על אכזרם שילמדו בכל יום מסה קלה מוזמרים ויאמרו קדיש. ברכי בשו"ב ביו"ד סי' שצ"ו אות י"א:

(ז) הבן אומר קדיש של אמו כמ"ל אביו אעפ"י שאביו מקפיד. וי"ח אם אביו מקפיד. מהרי"ק י"ד סי'

למנהג מ"מ ראוי להנהיג בקדיש בתרא דזכרו שלא להנהיג לאומרו אלא גדול בן י"ג והביו ב' שערות אבל בשאר קדישים שהם רשות ויכול לאומנם אפי' קטן שלא הגיע לחינוך ח' קדישים הם חובה ליום דכתיב שבע ביום הללתיך וכי' וכל אלו ראוי לש"י לאומנם ואנו מנהגינו לאומנם כש"י להשבעה חוץ מקדיש דזכרו עכ"ל והביו ש"ך דף ק' ע"ג, סידור צ"ע ציוני הקדיש אות מ"ח. והרב מהר"י חזן בסי' תק"ל ח"א ח"א דף ע"ח ע"ד הלך בעד המנהג כיון שגם הש"י אומר הקדיש עם הקטנים ביחד לית לן בזה. אבל שהקטן לבדו יאמר הקדיש של חובה בלתי הש"י אין להם על מה שיסמכו ויעו"ש. והביו צ"ע שם אות מ"ט. וא"כ לפי מש"ל אות א' בשם האר"י ז"ל דיש י"ב קדישים בסדר תפלת שחרית מנחה וערבית וכולם הם חובה לצורך עליית הנשמות לר"ק לאומנם כולם החזן דף גדול בן י"ג שנים ויום א' שצוה צ' שערות אבל שאר קדישים שאינם חובה ויכול לאומנם קטן.

(ד) ובענין הקדיש שאומרים ביהומים לפי דברי האר"י ז"ל הוא דוקא קדיש בתרא שאומרים קודם עלינו לשבת הוא מועיל לנשמת כמה שכתב בשער הכונות בדרוש הקדיש וז"ל אמנם קדיש בתרא אינו מכלל הקדישים לפי שכבר עלו כל העולמות. אמנם זה הקדיש נקרא קדיש יתמא ר"ל קדיש שאומרים אותו ביהומים. ובענין הוא שהקדיש הזה הוא בעולם העש"י שהם בחי' המיתה כדי להעלות כל הנשמות והנפשות צדור תחיית המתים וע"כ אומרים אותו ביהומים על מיתה אב ואם וכי' (ועיין מש"ל אות א' בשם הר"ח) ונלע"ד ששמעתי ממורי ז"ל שטוב לומר הקדיש הזה על מיתה אביו ואמו כל השנה כולו אפי' בשבתות וימים טובים לפי שאין הטעם כפי מה שחושבים כמון הטעם שמועיל להליל נפש המת מדינה של גהינם לבד כי הכי עוד יש תועלת א' והוא להכניסו לנן עזר ולהעלותו ממדרגה למדרגה וכפי זה גם בשבתות וי"ט יש לאומרו. ואני ראוה למורי ז"ל שהיה אומר קדיש בתרא בכל שנה וישנה ביום שמת זו אביו בג' תפלות עכ"ל. נמצא לפי דברי הרב ז"ל דקדיש המועיל לנשמת המת הוא דוקא קדיש בתרא. ופה עיר קדשיו ירושלים ת"י יש נוהגים לומר ביהומים גם קדיש שקודם הודו וקדיש שקודם קרב ושא"ר כל הקדישים אומנם החזן לבדו וי"ל הטעם שנהגו לומר גם צ' קדישים אלו מפני שהם בחי' עליית עולם העש"י שהיא בחי' נפש בעולם הליירה ואפשר שמועיל ג"כ לנפש הנפטר:

(ה) ואם ביהומים הם קטנים כבר אמרנו לעיל שצריך החזן לומר הקדיש עומד כדי להוליח את הצבור וי"ח וכן אם היותם הוא מגמה בלשונו ואינו מוליח האותיות כתקן וכציונון אפילו הוא גדול אז אם יש בו מן הדברים שהוא פסול להוליח את הדברים ידו חוצקת כמ"ש בסי' ג' או אם יש בו מדברים שכתבנו לעיל שאינו מוטקף לעשרה לר"ק החזן לומר ג"כ הקדיש כדי להוליח הצבור וי"ח. ולר"ק להשגיח ע"ז. ועוד עיין לקמן סי' י"ז אות ל':

(ב) במקום שיש מנהג שביהומים אומרים כל הקדישים והם נפסקו דמרה לא יפסקו לומר קדיש כמ"ל סי' ג' אות י"ג ויעו"ש:

באר הגולה
ג ירושלמי והניחו
הכ"ף וראש שם
במנילה. ד הכין
שם. ה תשובה
הכניאה.

וברכו שאין נאמרין בפחות מעשרה: ב גאם התחיל לומר קדיש או קדושה בעשרה ויצאו מקצתן גומרים אותו הקדיש או אותה הקדושה שהתחיל דוהוא שנשתיירו רובן: כגכ ומיני עזירה היא ללאת ועליהם נזמר ועוזני ה' יכלו (ירושלמי) אבל אם נשאר י' מותר ללאת (מרדכי סי' בחרה דמנילה): ג האם התחיל באבות ויצאו מקצתן גובר אפי' קדושה. כגכ ואם יל"ו מקצתן לאחר שהתחילו להתפלל יולר לא יתחיל השי' ל:תפלל התפלה בקול רם דכבר נשאל יולר ואם יל"ו לאחר שהתחיל בקול רם וקדושה יכולים להשלים כל סדר קדושה ולומר הקדוש שלם בלא תחריד דשייך להתפלה שכרי חומר תתקבל לזאתהו וכי' אבל הין קורין בחורכ דזכו ענין אחר ותפלה ערבית וקדים שלאחריו ל: שייך לקריאת שמע ולברכותיה (ר"ן פי' הקורא את המנילה שבולי חלקט ות"כ סי' פ"ו):

ויש

כף החיים

ס"ט ע"ז. וחילוקים בענין קדיש עיין מהריק"ו שורש ע"ד ומ"א סי' קל"ב סק"ב. ש"ן דף ק"ז פ"ד. ולקמן סי' רפ"ד אורח ו' יע"ש:

כח) כתב הסנסיג ביו"ד סי' ח"ג וז"ל וגדולה מזו נוכחם עכשו לומר קדיש על זקנו וחקנחו מכאם שלא עזבו בנים זכרים בחיי אביו ואמו וכן הסנסיג לבני כי לומר קדיש לחקנחו מיד בחיי אביו ואמו כי לא נחם ביעקב פ"ד. ש"ן שם:

כט) מצאתי כתוב בכתבי מוסר"ר דוד רוזנים ז"ל שכתב בשם הרא"ה ח"א סי' ע"ז בחוך הכשו' קדיש א' עולה לבי מחיים עכ"ד. ש"ן שם:

ל) מי שנפטר בלא זרע או שבנו קטן וסוכרים אחד שיאמר בעבורו קדיש מהכי כמ"ש בב"י ביו"ד

ס"א ח"ג שסיו סוכרים אחד לומר קדיש למי שלא היתה בן יע"ש. וכן מוכח נמי מהשו' מהריק"ו ז"ל שורש מ"ד יע"ש. וסב"א בן א"ח ז"ל פי' ויחי אורח פ"ו. אך לריך ליכר זכ הסכיר שאומר קדיש על מי שלא היתה בן שיאמר בבקר קודם תפלה שכל כקדישים שהוא אומר נזה היום הדיב לעילוי נרין של פלגיו ויחי נוסח וכו';

לא) שם שאין נאמרין בפחות מעשרה. קבל שלמדו חורה שבע"פ או אמרו הכלים ורואים כולם לומר קדיש

ספיר דמי. כ"מ מדברי מהרי" עי"אם ב"י יסודם בחשו' סי' ג' שכתב דכל דבר שבקדושה שחנק בעשרה אשילי ואמרו אחוה כולם מיקרי לבור וכו' ראי' לדבריו מהא דק"י"ל לקמן סי' ק"ח סע"י כ"ס דבדיב שכולה ככנים א"ז ח"ן שם אלא עשרה כולם עולים לדון וכו' וכן בקריאה הדרוס שז"נה בפחות מעשרה ולא אסרו לקרוה עם הכ"ף אלא מפעם אחר וכו' דומ"ל דמעמד ה' סיני וכו' וכן בדרכמ"ז כשזמנין בשם וכו' עוטים הכל ביהוה ברוך אלכינו וכו' ועוד כחכ שם דאם איהא דאסור איך הסירו ללבור לענין קדוש קדוש שטוב עיקר הקדושה יע"ש וסב"א פסח"ד סי' ק"ח אורח ב' וכתב דא"י"ג דר"איוהו מברכה ככנים וברסמ"ז י"ס למשדי ב"ס כנגד מ"ש לא נדמו דבריו ח"ו דמלכר דליכא ראי' לכך עוד זאח דקישיוהו שהקסם דאיכ לא לימרו כלבור קקק שטוב עיקר קושיא אלימחא יע"ש. ויכ"כ רב פעלים ז"ל בח"כ סי' י"ד ובספרו בן א"ח פי' ויחי אורח פ"ו יע"ש. וא"כ מפני שאומרים בקדיש ואמרו אמן וליה מאן דעני זכ לא איכפס דכשואמר ואמרו אמן יכוין בו ב' כוונות אחד שאומר לקבל שיעני אמן וגם יכוין בו

בג) שם שאין נאמרין בפחות מעשרה. כל שיש מנין

שעדיין לא בא. בנתיין זא"ב סי' קכ"א. וסב"א מורים לקמן סי' קכ"ד סע"י ג' בסנסיג. שכתב בדכ"ה"ס נוס' הכ"י אורח ב' שחלי יחסיס אורח ב': ועיין בדבריו לשם ב"ד

ד) סע"י ב' א"כ התחיל לומר קדיש או קדושה בעשרה ויאלו

ויאלו מקלחין גומרין אותו קדוש או אוחס הקדוש
 שהחיל וכו' משמע בשרי' מדברי מרן ז"ל שאין
 גומרין אלא אותו הקדוש שהחיל בלבד או אוחס הקדוש
 שהחיל בלבד אבל אין גומרין קדוש אחר או קדוש
 אחר כגון שאלו החמיל בקדוש שקודם יולד ואלו מקלחין
 גומרין אותו קדוש בלבד ופוסק ולא יאמר דברו ויולד איר
 וכו' וכן אם החמיל הש"ץ ביוצר אור ואח"כ יאלו מקלחין
 גומר עד אחר שיחפלו י"ח בלחם ופוסק ואינו רשאי להחמיל
 החפס בקול רם כדי לומר הקדוש בחוך החפס שזה
 ענין אחר. וכן אם החמיל הש"ץ בקול רב בלבוש גומר
 אוחס הקדוש בלבד ולא גם הקדוש שאחר החפס כגון
 ענין אחר. וכי שכנס' בנסכים אוח ג'. וכי מאמר אוח
 ג' ואוח ה'. וכן פ"י הדין דברי הסוד יעו"ש. וכי ש"ץ
 רפיט עיר. ומ"ס איר אוח א' עיין מ"ס עליו המאמר
 בלחם הו' ועיין עוד בלחם שאח"כ:

(ה) סעי' ג' אם החמיל בלבוש ואלו מקלחין גומר אפי'
 קדושה. כנסה ואם יאלו לאחר שהחמיל בקול
 רם וקדוש יכילם להשלים כל סדר קדוש ולומר הקדוש
 שלם בלחמיה וכו' ולמעשה אין לסמוך על זה אלא כחשבה
 הרמזים שהביא בב"י ז"ל שבה שאין הקדוש חלק מאשר
 החמילו בו פ"ה. ומוכח בירושלמי שאפי' אם החמילו להחלל
 ואלו מקלחין שלא יעשו נשיאות כפים וכיש קדוש שלאחריו
 וכי נקטינן. פרי"ח אוח ג'. וכי שכנס' בנסכים אוח ג'
 שבהשבונו לאי"ח ס"י שריס הסכים לפסק השיע' וכן ראה
 נוהגים. וכי מאמר אוח ד'. קשי' ס"י ח"י אוח ו'. וכן
 כחב כזכ"ל ח"א אוח ק'. סידור ב"ע דייני חורח הש"ץ אוח
 ה'. שהילי יחסי אוח ד'. קיור שיע ס"י פיו אוח יו"ד.
 ועיין גם בנסכים כנסים אוח ג' שבה דלע"ג דאין עושין
 נשיאות כפים מ"מ אומרים ברכה כהנים אוח ברכנו בברכה
 המושלם בחורס וכו' וכל שהחמיל בחפס י"ח גומרס יעו"ש
 וכי קיור שיע שס. ועיין פרמ"ג א"א אוח א' שבה שכר
 בנסכים חולק על מרן ז"ל ואין (ר"ל האשכנזים) בחר ברכ
 גירון יעו"ש. ועיין שפ"ח א"ו א'. אבל הספרדים בחר מרן ז"ל
 גירון וכמ"ס ספרים ובנסכים והאחרונים:

(ו) שם גומר אפי' קדוש. וכן גומר כל חפס י"ח של
 חורס כמ"ס בלחם הקודם שס' בשכנס' וכן
 כחב מ"א סק"א. מאמר אוח ד'. קשי' שס. סידור ב"ע
 שס. וכי כשי' אוח ו'. חס"ל אוח ב'. שיע' שס. ופס
 לזכ אוח ד'. קיור שיע שס. ואפי' דלקמן ס"י קרי' ספי'
 ד' כחב דלס אין ע' מכוונים לנכוחיו קרוב להיות ברכותיו
 לנפלה וכו' ל"ל דילאו מקלחין שאני כיון דלא אפשר בענין
 אחר והחמילו בסיחור:

(ז) אם אמרו קדוש וברכו בעשרה וכלכו קודם שיחמילו
 יולד משלימין עד החפס. מטע' יוסף ח"צ ס"י
 י"ב. יד אהרן בכנס'. באמר אוח ב'. קשי' ס"י יו"ד
 אוח א'. ש"ץ רפיט עיר. סידור ב"ע דייני ברכות דק"ס
 אוח ב':

(ח) שם כנסה וחפס ערבים קדוש שלאחריו לא ש"ץ
 לק"ס וכו'. וכחב בלבוש דקדוש בלפני חפס
 י"ח אומרים שזה ש"ץ לק"ס. וכי ט"ז סק"א. ומ"א סק"א

ובאחרונים וחו דוקא לברכה מור"ם ז"ל אבל לדין דקל
 כסברה מרן ז"ל וכו' ס"ל כחשבה הרמזים ז"ל שאין
 הקדוש חלק מאשר החמילו בו כמ"ס א"א אפי' קודם
 חפס י"ח של ערבים לא יאמרו קדוש אפי' אם יאלו
 מקלחין אחר שהחמילו ערבים בעשרה. ועיין בלחם שאח"כ:
(ט) שם בכנסה. וחפס ערבים קדוש שלאחריו לא ש"ץ
 לק"ס וכו' ומ"ס סדר קדוש וק"ס כמ"ס מ"א
 סק"א. אבל אם החמילו ח"י בערבים בלחם בעשרה ואלו
 מקלחין אומרים קדוש וסדר קדוש וקדוש שלם דעליה קאי
 החקבל וכו' כמו בשחרית. פרמ"ג א"א אוח ג'. וכן כחב
 טיב"י במס' ח"א"ח ס"י ז' דלס החפס י"ח דערבים
 בעשרה ואלו מקלחין גומר הקדוש. והביאו שיע' אוח ו'
 ופ"ס ש"א לחלק דבהפילה שחרית ומונח דליכא חורס אם
 החפס בלחם בעשרה ואלו מקלחין אין אומרים קדוש
 דסקדים נחקן על החורס אבל בערבים דליכא חורס אם
 אמרו בלחם בעשרה אומרים קדוש דסקדים נחקן על בלחם
 יעו"ש. וכי ר"ז אוח ד' דלס החפס בלחם דערבים בעשרה
 ואלו מקלחין אומרים קדוש מיבז המאמר אוח ט' כחב
 דאפילו אם החפס בלחם דערבים בעשרה אם יאלו מקלחין
 אין אומרים אח"כ קדוש יעו"ש. וכי ח"א כלל ל' אוח ב'.
 וכל זה הוא לסברה מור"ם ז"ל דס"ל דסקדים הוא חלק
 מהחפס אבל לרעה מרן ז"ל דאין סקדים חלק מהחפס
 כמ"ס אוח ל"ח אין אומרים קדוש כלל אם אין שם עשרה
 ואפילו אם החפס בעשרה וכן כחב בשרי' טיב"י שס דמס
 שהוא אומר אומרים קדוש אחר חפס ערבים אם החפס
 בעשרה הוא דוקא לסברה מור"ם ז"ל ק"ל טווחס
 אבל לא לסברה הרמזים ז"ל שבוש' ב"י ובאחרונים יעו"ש
 והוא שסו:

(כ) אם החמילו לומר פסוקי דזמרה בעשרה ואלו מקלחין
 או החמילו ללמוד אוח ד"ח בעשרה ואח"כ יאלו
 מקלחין ואין לומר קדוש. וכן אם אמרו אשרי במנחה ואלו
 מקלחין אין יכולין לומר קדוש. מאמר אוח ג' וכחב דלס
 כא"ר אוח ג' שבה שאומרים קדוש אחר אשרי במנחה אם
 יאלו מקלחין יעו"ש. וכי ר"ז אוח ד'. בן א"ח ע' ויחי
 אוח ד':

(כא) אם אמרו פסוקי דזמרה בימיהם שלם כיס שס
 עשרה וכן בכל לימוד שאדם לומר פסוקים
 ואגרות או חלמוד וכן אם אמרו אשרי במנחה ולא סיה שס
 מנין ואח"כ בא מנין אומרים קדוש ושפיר עבדי. ט"ז סק"א
 חמ"ס כמ"א בס"י רל"ד סק"א כחב וי"ל כשלומוס בכנס'
 וליכא מנין ואח"כ קורין עשרה לימך קדוש לא יאוח עבדי
 דסא עיקר פסח קדוש על הלמוד משום שנתקדש השם
 וא"כ בני עשרה בבב' כלמוד דליגפין מוקדשתי בחוך
 בני ישראל עב"ל וכי ב"י ס"ס סק"ד יעו"ש. והביאו א"ר
 נוס כס"י אוח ג' וכחב דלחמלה יס לחום ללמוד עוד
 מעט כשאין. וכי ב"י חקפ"ח אוח י"ג שס' הכלכו דף
 ע"ב דלס אמרו אשרי קודם שבה מנין יאמר החון ג'
 פסוקים אחרי שכלו מנין כדי לומר עליכם קדוש יעו"ש
 וכי ח"א כלל ל' אוח ז'. וכי אין לעיל כמ"ס נוס כס"י
 אוח ב' יעו"ש:

באר הגולה
ו' תוספות בשם
ר"ח זכרון ר"ח
דף מ"ח ובשם ר"ח
ה"א והר"ח ז"ל וז"ל
במס' ח' ד"ה וז"ל
והמדרש ז"ל בשם
ר"ח זכרון ר"ח
בפ"ג מהל' זכרון
והמ"נ בשם ר"ח
וה"א וז"ל וזכרון
ההפ"ח בשם
ההפ"ח ובשם
נאמן והמדרש
בפ"ח
ט' מדרש ט"ו
פ"ח ה' הנהגה מיומני
פ"ח ה' הנהגה מיומני

ד' ויש מתירין לומר דבר שבקדושה בתשעה וצירוף קמן ושהוא יותר מכן שש וידוע דמי שתפליין
ר"ח נראין דבריהם לגדולי הפוסקים יוה"ח דעבד ואשה אין מצטרפין: הכה ואפילו על ידי חומש
שזידו אין ללפרו מיהו יש נוהגין להקל בשעת הדחק (הר"ח) ומרדכי והגהות מיומני פ"ט מהלכות
תפלה: ה' יאם לא הביא שתי שערות אפי' הוא גדול בשנים דינו כקטן עד שיצאו רוב שנותיו
שאו יתברר שהוא סריס כואם נראו לו סימני סריס קודם לכן דינו כגדול הכה ומיהו אין מנדקדקין
בשערות אלא כל שכהניע לכלל שנותיו מחזיקין אותו כגדול ואומרים לענין זה מסתמא הביא שתי
שערות (מכרי"ק שורש מ"ט): ו' יואם התחיל אחד מהעשרה להתפלל לבדו ואינו יכול לענות

עמ"ה

כף החיים

כ"י מהפ"ח דגדול מ"ז כ' שם נמנהל וניצמח
נפ"ח מהפ"ח בשם הר"ח.
פ"ח ה' הנהגה מיומני

וכביאותיו בקלי"י שם אוח ז':
שם סנסה. ומיהו אין מדקדקין בשערות אלא כל
שכהניע לכלל שנותיו מחזיקין אותו כגדול וכו'
וכי' כ"ח. שכהניע בהנ"ח אוח ז'. סרי' במק"ח אוח ז'
ר"ז אוח ז' וק"ש"ג ס"י ח' אוח ז' ויד. ש"ך דע"ש ע"ד. סידור ב"ש
בדיני קדשים אוח ז'. כף החיים לכתח"ל ז"ל ס"י י"ג אוח
א'. קיטור ש"ע ס"י ט"ו אוח ז'. ועיין בלוח שאח"ז:

שם כהנסה. ואומרים לענין זה מסתמא הביא ז'
שערות. פ"י כיון דתפלה הוא מדרבנן. מ"א
סק"ז. ואפי' דמין ז"ל ב"י ק"ו סע"י ז' פסק דעת
הרמב"ם ז"ל בהנ"ח תפלה דין א"צ דתפלה דלורייחא וגם
מורים ז"ל שם לא דבר כלום על דברי מרן ז"ל וכנראה
דכ"י ס"ל וכן המ"א שם הוא ע"מ כהנ"ח בסק"ז דש"ע
כהנ"ח כהרמב"ם ז"ל דס"ל דתפלה מ"ש דלורייחא יעו"ש מ"מ
שור"ה יחפ"ל א"ן ל"ס קב"ע ודי בפ"ט א' וגם בלוח נוסח
כ"מ כהרמב"ם שם וכי' המ"א שם וגם כל דבר שבקדושה
שצריך עשרה שלמדנו מקרא דונקדשתי בהן בני ישראל
הוא אשכנחא בעלמא כמ"ל אוח ט"ז ועיין כהנ"ח המ"א
דתפלה הוא דרבנן ר"ל על נוסח וסדר תפלה וקדים
שואמרים בין תפלה לתפלה ועי' א"ן מדקדקין בשערות
א"ל כל שכהניע לכלל שנותיו מחזיקין אותו כגדול דנענין זה
אמרינן חזקה שהביא ז' שערות. וכי' מדברי הל"ה ש"ך
בין כוונה מ"א יעו"ש. ועיין מ"ש ספרמ"ג בל"ח אוח ז'
ומ"ש א"ן בעניוהין בקול יעקב ס"י פ"ל אוח ז':

שם ו'. ואם החזיל אחד מעשרה להפ"ל לבדו
ואינו יכול לענות עמ"ה וכו'. וס"ה ג' או ד'
וגשאר כרוב שהם מכוונים. אבל בעוד שאין כרוב שמכוונים
לקדים וברכו שאומר ש"ך א"ן לכו. לל"ח ס"י פ"ה כהנ"ח
בהנ"ח. ע"ה אוח ד'. א"ר אוח ז'. ר"ז אוח ז'. קיטור ש"ע
ס"י ט"ו אוח ז'. בן א"ח פ' וחי אוח ס". אמנם המ"א
סק"ח כהנ"ח דא"ן להקל ב"א בל"ח וז"ל בשנים יעו"ש. וכי'
יד אהרן בהנ"ח. וכי' דעת הסו"דא בזהב"ר אוח ג'. ש"ך
דע"ש ע"ה. סידור ב"ש בדיני קדשים א"י כ"ה. חס"ל א"י ג'. וא"כ
כיון דכל הסתריים כ"ה תפסו דברי המ"א שכהנ"ח דא"ן
להקל ב"א בל"ח וז"ל בשנים אפי' דל"ח שם ח"ך קושי"ה
המ"א כ"ה מ"מ יש להחמיר להחזיל ס"ה דל"ח דל"ח
וא"ן נכ"ף מחפ"ל ב"א אחד ולא ש"ס אבל ס"ה דל"ח
אפשר יש לסמוך על המחזירים. והיינו דוקא לקדים ולברכו
אבל לאחר הפסוק בנ"ח דוקא חשטה שמכוונים לברכו

ס"ח

סעי' ד' יש מתירין לומר דבר שבקדושה בתשעה
וצירוף קמן וכו' ולא נראין דבריהם וכו'
סנסה מיהו יש נוהגין להקל בשעת הדחק. אמנם בלבוש
כחז דלא ראויה נוהגין להקל אפילו בשעת הדחק, וכן
פסק בחשו' נחלה יעקב ס"י פ' כדברי הלבוש, וכן פסק
בכ"ה. וכי' א"ר אוח ס'. וכחז שם כ"ה דגם מורים ז"ל
א"ן כוונתו לנסוג בן ח"ו או שראש לנסוג בן א"ל שכהנ"ח יש
נוהגין וכו' ור"ל דבא"ח מקום שנוהגין בן מומים קדמונים
ש"ס לס' על מה לסמוך וא"ן למחוח לס' א"ל ודאי לא
ראש במדינתו לנסוג בן כ"ה ש"ר כ"ה בלבוש וכו' וראש
ברורס ל"ח נ"ל דכ"ה ב"י ק"ש סע"י ויד' כהנ"ח גופיה
דא"ן מלפ"ן אוחו לזימון כלל וכן נוהגין וא"ן לשנוע ע"ה.
וא"כ כ"ש בתפלה דזימון קול מחפלה כ"ה ש"ל וכן בב"ח
א"ל כדאמרן ודלא כמ"א שכהנ"ח כוונתו נוהגין ללפרו ע"י
חומש לקדושה וברכו וקדים א"ל לא לקדים שאלו עלינו
ע"כ ד"ח ודאי לאו מכהנ"ח וסו"כין בן הוא מכהנ"ח
הבינו דברי רמ"א. ובר מן דין ראויה רש"ל דף ג' הביא
הרבה פוסקים לאיסור גם ס"ים יש להחמיר ולא להקל פן
י"א מפינו קדושה ש"ס ב"ל עשרה פכ"ל. וכי' בחשו' ש"כ
יעקב ס"י ו' והביאו מחכ"ם סק"ס. וכי' ר"ז אוח ס'. וכן
הפ"ח בחשו' משכנו ועקב ס"י ס"ס דא"ן להקל אפילו בשעת
הדחק יעו"ש. וכן דעת ישועה יעקב. וכי' ח"א כלל ז'
אוח א". שחלי' ז"ח"ס אוח ז' וכי' מסתמא דברי מרן ז"ל
דלפ"ל בשעת הדחק א"ן ללפרו. וכי' סידור ב"ש בדיני
קדשים אוח ס':

סעי' כ"ה אם לא הביא ז' שערות וכו'. משפ"ס כ"י
שערות וגדול עיין בל"ח ס"י ק"ס מסע"י
יד פ"ד סע"י י"ט ובח"מ ס"י ל"ה סע"י א"צ יעו"ש. ופ"ד
עיין בסק"ק קול יעקב ס"י פ"ל אוח ג' מ"ש שם בס"ד.
ואם נחמ"ל זקנו א"ל לבדוק אחר השערות כ"ה בל"ח
ס"י ק"ש סע"י ויד' ובח"מ שם:

שם עד שאלו רוב שנותיו וכו'. בינו ל"ה ש"ס וי"ט
אחד כ"ה בל"ח ס"י ק"ס סע"י י"ג ומ"ש
מ"א סק"ז ל"ו ש"ס עיין מ"ש עליו ספרמ"ג בל"ח אוח ז'
ומ"ש מאמר אוח ויד' יעו"ש:

שם ואם נראו לו סימני סריס וכו'. עיין בל"ח
ס"י ק"ש סע"י כ' מ"ס ס"י סימני סריס
וכביאותיו בקלי"י כ"י פ"ל אוח ס' יעו"ש. ואם נהפ"ס
בידי אדם כיון שכהניע ל"ג שנים וי"ט אחד נקרא גדול שא"ן
זה מביא סימנים לפולס כ"ה בל"ח שם סע"י ז'

באר הגולה
ס' ס' כי יר
והאור כי
כסין.
נ' הגה' שם.
ס' השו' מהר"ל.
ע' מהר"ל בהגהות
יבמות
מההיא
ד'מ דף ק"ב.

עמם אז ששהו ישרן אפי' הכי מצטרף עמם: ז' בשאחד מתפלל לבדו נכון שחאחרים ימתינו
מלומר קדיש כדי שיוכה גם הוא: ח' יחרש המדבר ואינו שומע או שומע ואינו מדבר הן כפקחין
ומצטרפים אבל מי שאינו שומע ואינו מדבר הרי הוא כשוטה וקטן: ט' עלעולם הוא קטן עד שיביא

ב' שערות

כף החיים

גן) שם חרש המדבר ואינו שומע וכו' דין המדבר ואינו שומע יש לגמנם זו לדעת הראשונים זל ומיחו אם מכיון הברכות וכשרואה עומין עונה עמם דומיא דהנפת סידרין מאלכסנדריו של מרים לביע מלמך. ודין שומע ואינו מדבר מוסכם לביע דהא קיל שמע ולא פנה ולא וכנס שיש לדחות ולומר דשליי הסם דרואי לביע מ"מ מסביר יודע דשומע ואינו מדבר מלמך לביע אבל מי שאינו שומע יודע דשומע ואינו מדבר. פריה אותה ח' אמנם כפי כפי קדי' סק"ב כחז' דלחזרה טעמיה כיון דבניין חשטס מכונים לברכותיו של השי"ת אין מלפין למנין מי שאינו שומע אפי' שכול פקח. וכ"כ ר"ז בזה הסו' אות י"א. וכן כחז' בן איה פ' ויחי אות ו'. וא"כ אפי' דהא"ר שם כפי' קדי' אות ח' כחז' דמלמך מ"מ יש לסחמור סיכא דלפטר:

דן) שם חרש המדבר ואינו שומע וכו'. ואפילו אם שנים או יותר כל שסרוב הם פקחים שיכולין לענות אמן אין ענין מיעוט מעכבה כל שסם בני מלח וסכנינה שורס עליסן. ר"ז שם. בן איה שם:

הן) שם חרש כחז' כחז' שומע וקטן. וכן כחכס בזה כפיוחו שכול כשוסס לכל דבריו כמי' כפי' ח"מ ס' ל"ס אינו מלמך. וסימני שוסס טיין שם כסור וכו':

ון) סעי' ט'. לעולם הוא קטן עד שיביא ב' שערות אחר שסיכ' בן י"ג שנס ויוס אחר. כחז' כחז' כחז' יוס כפיין יוס אחר שלס אחר י"ג אלא כיון שהחמיל יוס שנוגר בו מיקרי גדול. דרכי אות ז'. וכ"כ סרז שבוט יעקב חי' ס' קריה דכמס גאוי קשישוי כורו כן הלכס למעסס. וסביאו דרכי כסוי' אות ג'. וכ"כ אכן לעיל בסיד' ס' גין אות מ"ח וואו גין' שסם כמס פ' יעו"ס. וכ"כ מהר"ח ז"ל כפי' כף החיים ס' י"ג אות א' ואפילו אם נולד בסוף היום מלמך למנין מחמיל אורה הלילס ולא בעיין מעס לעס. קף החיים שם. וכ"כ לעיל ס' גין אות מ"ח יעו"ס:

זן) שם לעולם הוא קטן עד שיביא שתי ב' שערות וכו' האב נאמן על בני לומר שסניע לכלל י"ג וסביאו ב' שערות לעיין לררף למנין עשרה. רש"ל כפי' יס"ס פיי'ב דיבמות ס' ק"ז שסם אביאסף. סידור ב"ע דיוני הקדיש אות ח':

חן) לסמוך על כנסר פלמו לשלול אוחו אם כניע לכלל י"ג וללרפו למנין עשרה טיפ מדות עמלו. גיל דאין רלוי לסמוך עליו ללרפו וללל כמו שסכנו לשלול אם סיו וללרפו טיפ דיבורו דללו שסיר עבדי ללרפו טיפ מדותו עד שידעו מפי גדולים שיסידו עליו שסניע לכלל י"ג או מפי אביו. סידור ב"ע שם אות ט'. ולי' דלס כנסר מיוסב דרעסו וירל ס' נאמן לעיין זכ' לסלמך לפסרכ וכמו שסכנו דמס לו לפקר ולפסוח ליסור דכנר דלס

(מז)

השי"ת כמי' לקמן ס' קדי' סעי' ד' וכן כחז' ר"ז בלוח סו' בן איה שם. ומ"ס המ"א סק"ח שסם מהר"ל ז"ל אפי' דכחז' הראשונים דבני שיכונו ס' לברכות השי"ת כמי' ס' קדי' סיד' לא נהנין ס' דכא חזין דלפילו מי שססח ואינו שומע מלמך עכ"ל. טיין פ"ז סק"ד שסכז ע"ז דלון מביאין רלוי מן השוססס אלו שטויס ליסור סספססס שסח כפילה אשר גדול שונס מלך וכלמח א"י אומר שחלילס לסלמך מס אנשים שוסטויס כללס כסלון מנין זולסס וכ"י עכ"ל. ועיין מ"א כפי' קדי' סק"ח ור"ז שם אות ו' שסכזו שלפילו ללמוד אסור כחזרה טעמיה יעו"ס ואכמ"ל. ושם יחזלר כסיד':

כט) שם או שכול ישרן אפילו הכי מלמך עמם. אמנם כפי' סק"ד כחז' דייסן אין ב' קדוסס כמי' כפי' ס' ד' שסם סוסר דסלקא מניס כסמחל ולא הוס ככלל קדוסס דטויס עטמל דמוחל ורוח מסאכא שריא עלוה. ועוד כיון דלפטר להעיר אוחו משנחו למס נלרף אוחו כסכול ישרן לכהחלס יעו"ס סק"ס דלון לסקל לכהחלס. וכן ססניס ספריה אוח ו'. וסביאו יד אסרן כסגז"ה. וכ"כ סוי' אות ג'. וכן סלרי אות ז' כנס שסכז ד"ס לדחות קדוסיח כפי' סויס דמ"מ לכהחלס יש להעיר אוחו. וכ"כ סברכי אות ו' ובמחזיר אות ג'. ובקס"ג ס' ח' אות ח'. טיין דפי' ע"ג. זכ"ל ח"א אות ד' סידור ב"ע דיוני הקדיש אות כ"ס ר"ז אות ח' קיטור ש"ע ס' ט"ז אות ז' בן איה פ' ויחי אות ס' ומ"ס סלרי שם שסם סררבי' ס' רמ"א אם סחפללו עסרס כל אחר ביחוד פרח מנייכו קדיס וקדוסס וכו' אפי' שלח"כ נחזכרו עסרס אינס יכוליס לחזור ולסחפלל בקדיס וקדוסס וכו'. וסביאו שעי' אות ס' וסלחמויס אין כן דעת מרן ז"ל כמי' כפי' ס"ס סעי' א' יעו"ס ושם יחזלר כסיד':

ן) סעי' ז'. כסלחד מחפלל לבדו נכון כסלחמריס ימחיטו וכו'. ואפילו יש שם עסרס בלל סול נכון לסחמיו כדי שזכס גם סול ובלכז שיכא שסוס לסחפלל. ב"י שסם סגוסה סיומוי פיה שלמר שסם סרימ. עט"ז אות ד' ר"ז אות ס'. ועיין לקמן ס' קדי' סעי' ג' כסגס ומ"ס המ"א שם סק"ז:

נא) שם כשאחד מחפלל לבדו נכון כסלחמריס ימחיטו וכו' ואם סול ישרן מפיריס אוחו ואם לא רלס לעמוד ח"ל לסחמיו. מ"א סק"ט. ר"ז אות ו"ד. ואם לא יש עסרס בלל סול לרד' לסחמיו עד שיקין כסלל א"י מ"ס:

בן) סעי' ח' חרש המדבר ואינו שומע וכו'. משמע דלפי' אינו שומע כלל הרי סול כפקח' לכל דבריו ומלמך וכ"כ עריס אות ב' וכחז' שכן סול גם כן כסחב"ץ ח"ג ס' קיי' וכן סוכיס סרז בני יעקב דף קרי' יעו"ס. ולפנין אם יכול זכ' כחרס להיוס טיין לסלול רביס י"ח כחז' שם ספריס אוח ג' דביעבד יכול לסיח יעו"ס. ועיין מ"ס ס' גין אות ס':

באר הגולה
ס האגור נחשוני
צ"ה מהסוף
דעכין דף ל"א.
צ ספר המנהיג
ס"ה ע"ס נסס
דע"ס
ק שס נסס דע"ס
דחשונה הרי"ס.
ר רי"ס נחשונה

ב' שערות אחר שיתיה בן י"ג ויום אחד ושנת העיבור בת י"ג חדש: י' אם נער אחד נולד בכ"ט לאדר ראשון בשנה מעוברת ונער אחד נולד באדר שני באחד בו ושנת י"ג אינה מעוברת אותו שנולד בכ"ט לאדר הראשון צריך להמתין עד כ"ט לאדר בשנת י"ג להיות בן י"ג שנה ואותו שנולד אחריו באחד באדר השני יהיה בן י"ג שנה כיון שהגיע אחד באדר של שנת י"ג: הגה ומי שנולד ב'דר ונעשה צר מלוח בשנת העיבור אינו נעשה צר ונלוז עד אדר השני (תשובה מהר"י מנין סימן ט"ו): יא צעברין שעבר על גזירת הציבור אישעבר עבירה אם לא נידוהו נמנה למנין עשרה: יב קמנדה אין מצרפין אותו לכל דבר שצריך עשרה יאכל מותר להתפלל בבחכ"ג שהוא

כף החיים

סמכת"ר בס' תרל"ז ט"ז דף ק' ע"א. סידור ב"י דב"י סקדים א"י יג חסיל אוח ד"י. שיעה שס. כף החיים שס. קיור ט"ע שס: (ב) סעי' י"א. עברין וכו' צומד לעבירה אחת אפילו למעט מלוח דאזל לכל דבריו לזמן עליו ולסמכת"ר למנין עשרה. סדר"צ ז"ל סוף ס"י חפ"ו. אכל סרשצ"ן ז"ל ח"ג סוף ס"י ט"ע כחז דמי שאינו רואה לקיים מצוה חפלה רשע הוא ופסול לעדות ואינו עולה למנין עשרה יע"ש. וכל כונתו דכיון דאינו רואה לקיים מצוה חפלה כנס הוא צומד לעבירה אחת דמלוח חפלה ולא דמי לעברין ואינו מלמקד למנין עשרה וא"כ כ"ס למומר לעבירה אחת מעבירות שבהורס וק"ו לעבירה מלוח דאזל לזרעו לשום דבר שנקדשה. וכן נראה לי עיקר ודלא כסדר"צ ז"ל. סידור ב"י דב"י סקדים אוח י"ה. ועיין מש"ל אוח ט"ו ודו"ק:

(ג) הקראים אינם משלימין סמנין ואין מלפפין לא לקדים ולחפלה ולזימון דכ"י אינם משנימין לדברי רז"ל כלל ומי שאינו מידע לדבריהם איך נוכל לל"ף עצהם בדבר אשר הם חקנו ואלו אינם מודים ובודאי אסור הוא. סרשצ"ן ז"ל בשו"ת הנקראים פאר הדור ס"י ע"א. סידור ב"י שס אוח י"ט:

(ד) שם א"ס לא נידוהו נמנה למנין עשרה. וח"י בכל המלוח דכתיב בעקן חזא ישראל אעפ"י שחמא ישראל הוא ובקדושתו קאי ולא ילא מכלל ישראל. ב"י. לבוש. פ"ח אוח ו' ר"ז אוח י"ד. וא"ס יס"ס סכסס א"ח חבירו מכה שאין צ"ח שוב פטורס לוקס כמ"ס כל הפוסקים וספור ומרן בש"ע ח"מ ס"י ה"ך ס"ב. וכחז מור"ס כנסס שס ס"א ח"ל י"א ד"ס חרס סקדמוניס בלרס סמכס א"ח חבירו כלריכיס לסחור לו כדי ללרפי למנין עשרה ומיד שמקבל עליו לעשות דין מחזירין לו אעפ"י שאין סמוכס מתרס עכ"ל. ר"ח אוח א':

(ה) סעי' י"ב מנורס אין מלפפין אוחו וכו' ודוקא א"ס נדווס ממחמ עבירס. אכל א"ס נידווס על עסקי ממון מלמקד. ב"י נסס סרשצ"א. וכ"מ מ"י ק"י"ס סעי' י"א שכתב שנידושו על עבירה אין מזמנין עליו משמע סא נדווס על עסקי ממון מלמקד. וכ"מ ביור"ד ס"י של"ד סעי' י"א. וכ"כ סכ"ך שס ס"ק ח' וס"ק כ"ב כסד"א דבממון א"ס נחנרס מלמקד. וכן י"ס לפרס דברי מרן ז"ל שכתב דמ"ס מנורס אין מלפפין אוחו וכו' חזר על מ"ס כסמ"י סקורס לוח עברין וכו' א"ס לא נדווס נמנה למנין עשרה. משמע סא נדווס אינו מלמקד ודוקא עברין סא שאינו מלמקד אכל על עסקי ממון א"ס נדווס מלמקד ודלא כמ"ס ספר"ח. אכ"כ לר"י שכיב ג"כ ספרמ"ג בל"א אוח וי"ד וסקסס על דברי

דל"ח ל"ס כנלס מניס. אך לריך לשאל אוחו א"ס מנורס סא לו סדבר סוז בודאי ולא י"ס בו ש"ס ספק ואחר כך מלפפין אוחו:

(ט) סעי' יוד א"ס נער אחד נולד בכ"ט לאדר ראשון משנה מעוברת וכו'. ושנה י"ג אינה מעוברת וכו'. וא"ס סוסס שנת י"ג ג"כ מעבירה סניול בלרס סרשצ"ן יס"ס צר מלוח בלרס ראשון וסניול בלרס שני יס"ס צר מלוח בלרס ראשון וסניול בלרס שני. מהר"י מנין ז"ל ס"י ט'. וכ"כ מהר"ם סלוי ז"ל כחשו חל"ח ס"י ט"ז. כנס"ג כנס"ג. פ"ח אוח וי"ד. וכן כחז הלבוש כס"י חרפ"ס סעי' א'. א"ר אוח מ"י סב"י ח"א ס"י ט'. (ומ"ס סמ"א סק"י דנס סניול בלרס א"י אינו נעשה צר מלוח עד אדר ב' ככר סמ"א עליו סל"ד וסב"י שס של א"ר סא סחבנה מהר"י מנין סכוס מרידסלוי דונס סכתב לסד"א סופר מ"מ סא ז"ל) וס"יס שס ססב"י דכן מנכס פסוק אכל כל בעלי סורלס יע"ש וסב"א מחס"ס סק"י מחביר א"י ר' וכחז סכ"כ ג"כ בשו"ת מנ"ל דק"ס ס"י כ"א וכ"כ סרס סמפרס ירושלמי דמועד הנקדק קרבן סעדה ס"ק דמניול כחוספוחיו יע"ש וסב"א מחביר בקי"א צוכ סס"י. וכ"כ ספרמ"ג בל"א אוח וי"ד. מלמ"ד אוח י"ג ט"ז דף ק' ע"א. זכ"ל ח"א אוח ק' סידור ב"י דב"י סקדים אוח י"ב. עיקרי סר"ס ס"י ג' אוח ז' ואוח י"ג חסיל א"י ד'. כף החיים ס"י י"א. ז"ל ב"י. קיור ט"ע ס"י ט"ז א"י ב"י: (ס) מ"י שנולד ביום א' ר"ח כסליו וכשנעשה צר מלוח חשוון ססר ור"ח כסליו אינו אכל יוס אחד לא נעשה צר מלוח עד ר"ח דכ"א עדין לא מללס לו סכס עד שיעברו כ"ס יוס מחשוון דבש"ן י"ג פניס סלימח. מ"א סק"י. א"ר א"י ט'. יד ארנן כנס"ג. ט"ז שס סידור ב"י שס אוח ט"ו. ר"ז אוח י"ג. כף החיים שס. סחילי זיחס א"י י"ד עמודי סלחנן על קיור סש"ע ס"י ט"ז אוח א". וכן א"ס כנס סניול צכ ס"ס כסליו ססר ולא ס"ס דק יוס אחד ר"ח ענה ונכשו כסליו מלל יוס ב' ימים ר"ח ענה נעשה צר מ"י ביום א' ר"ח ענה. א"ר שס. ספרמ"ג א"א אוח וי"ד. מחס"ס סק"י. שנה אוח י"א. כף החיים שס. עמודי ססולח שס: (סא) שם סכס. ומי שנולד בלרס ונעשה צר מלוח בשנת סעבור אינו נעשה צר מלוח עד אדר השני. חשונה מהר"י מנין ס"י ט' וסב"א כנס"ג כנס"ג. מיכ"ו מהר"ם סלוי ז"ל כחשו חל"ח ס"י ט"ז. מנמנס לומר דסא צר מלוח בלרס סרשצ"ן. וסב"א כנס"ג שס וסמ"ס עליו סלל סוכ"ר דברי מהר"י מנין ז"ל. וכן ספר"ח אוח וי"ד כחז על דברי מהר"ם סלוי ז"ל דלוינו מחזיר לנ"ל סעיקר כדברי מהר"י מנין ז"ל יע"ש. וסב"א יד ארנן כנס"ג. וכן סוכ"ס סרס קרבן סעדה מדברי סירושלמי ס"ק דמניול וסב"א מחביר בקי"א אוח א". וכ"כ

שהוא שם אלא אם כן פירשו להחמיר עליו בכך: יג שצריך שיהיו כל העשרה במקום אחד ושליח צבור עמם והעומד בתוך הפתח מן האגף ולחזן הדיינו כשסוגר הדלת במקום (שפה) פנימית

באר הגולה
אחרת: ש ספיקו
פ"ה: ת שם כפי
רש"י ולדעת ר' יוחנן

שך

בף החיים

דברי ספרים יעו"ש. והסלי' שחכונתו לדעת גדולים. וכי

שחילי זיחוס אוח ר'

(ס) **שם** מטרה אין מלפנין אותו וכו'. אם היה נדון לכבודו מלפניו. ביד ס' ל"ה. י"א במכ"ב כבנני אוח ו' מחביר אוח ו' זכיל אוח ר' ועיין מש"ל ס' ג'ן אוח ק"ז :

(סז) **שם** מטרה אין מלפנין אותו לכל דבר שצריך עשרה. וס"ה למון ג' איתו מלפניו כמי' ס' ק"ט ס"י י"א וכל דנקט עשרה משום דכתיב מיירי הכל בעינין לירוף עשרה. ועיין פרמ"ג א"ל אוח יו"ד שכתב ל"ע ולפי מ"ש א"ש.

(סח) **סעי'** יג. ר"ר שס"ו כל העשרה במקום אחד וכו' ס"ו ס' בבית וא' חוץ סוכה כג' ל"ל שסוכה חסובה כפינה בבית שאינה עשויה להשמיש המהיכל כי אם לשם מלוא סוכה ומלפנין. מהרי"ק ש"ל. והביאו ספרים ז"ל אוח י"ג וכחב עליו דלין דין זה מחזור בעיני. וכב"ד יד אחרן כבנה"ס. וכן כותב א"ר כס"י רע"ג אוח ז' דמחילתה הסוכה כוויין מחילתה ממש יעו"ש. והביאו הפרי"ם כזה ס"י אוח ד'. וכי' דעת הש"ך דף ק' ע"ב. זכ"ל אוח ז'. (ומ"ש כזכ"ל שם ודע דכל דחולק הפריה הוא דוקא כשאין רואין זה את זה וכו' יחבאר לקמן אוח ע' בס"ד). סידור צ"ע בדיו הקדים אוח מ"י. וכן יש להחמיר בדברי הפרי"ם והאחרונים ואין מלפנין:

(סח) **עוד** כחב מהרי"ק שם השע"ה במקום א' ובמ"י אחר סולתן שפורסין ללניעות מלפנין. והביאו ספרים שם. והביאו ראו' לדבריו וכחב ז"ל ומיחו מסתברא דדוקא שפירסוהו ללניעות בעלמא אבל אי איכא חילין או ס"ה ופירסו סדן כי כיכי דליכו מחילת ויכול לשמש מיסתו מו דמיח מחילת לנך מילתא כו"ל מחילת נמי לירוף עשרה ולא מלפני ע"ל וביאו יד אחרן שם. ש"ך שם. סידור צ"ע שם אוח מ"י ואוח מ"י. שחילי זיחוס אוח כ"א. ועיין ע"ה אוח ס'. ופרמ"ג א"ל אוח י"ג. וכבר כתבנו בלוח הקודם דיש להחמיר בדברי האחרונים וס"ה לכלא :

(ט) **שם** והעומד בתוך הפתח מן האגף ולחזן וכו' כחב כרש"י בחש"י ס' ל"ז דכל שרואן זה את זה אפי' כס צ"י בבית מלפנין דומיא דזמון דחנן שחי חבורה שהיו אוכלת בבית אחת בזמן שמקלחין רואין אלו את אלו כרי אלו מלפנין. וז"ה היינו דירה כדליתא בירושלמי ע"ד. וביאו מ"א ס"ק י"ד. פרי"ם אוח י"ג. ומזה כחב ספרים שם דכל דלמירין כחב מן האגף ולחזן כלחזן מיהוס דוקא בשאין רואין זה את זה. וכן דין ס' בנדולס ויחיד בקפנה ודין ש"ך בקפנה ויצור בנדולס הכחב בסעי' פ"ז וי"ז מחוקמא דוקא בשאין רואין דאלו ברואין זה את זה בכל גוונא מלפנין יעו"ש. וכי' הפרמ"ג בל"א אוח י"ג ואוח י"ד. אמנם שכתבתי כבנני אוח ו' כחב דמ"ן ז"ל לא ס"ל כרש"י משום דכרש"י בדרך אפשר אחר למילתיה ולא סמך על פס"ס זה ומסיק למעשה יש לחוש

לדברי מהרי"ל שלא סוכר פס"ס זה יעו"ש. וכי' דעת א"ר אוח י"ג. וכן ספיקו כרש"י בחש"י ס' י"ד כדעת שכתבתי וא"ר דל"א כמי שצ"ד כרש"י דל"א כרש"י וביאו מחביר אוח ח' וכחב ש"ן הוא ג"כ דעת מהרי"ם בן כרש"י בחש"י ס' ל"ה. וכחב עוד שם המחביר ח"ל מאחר דכרש"י בדרך אפשר אחר ומהרי"ם פשוטא ל"ס איפסא ודעת מ"ן כרש"י כ"י כג"ס דכרש"י כרש"י ס' ל"ה. ומ"ן ז"ל כחב דפס"ס כרש"י בדין ש"ך חוץ סוכה הוא שלמד מדין זמון וסרש"י כחב דכרש"י לא מדין זמון דן כן יעו"ש מ"מ כחב דרואין זה את זה נראה דגם למ"ן לא מהני בדין אגף ועשרה ויכולא. ולא חש להביא שח"י כרש"י משום דכרש"י דכרש"י אפס"ס קמא סמך וכל דרואים בדרך אפשר אחר. ואם היולד והמחזיקים לא פסיקא ל"ס א"ן כ"י נקוט וסמך עליה. וגם מהרי"ק שם משמע כ"י וכ"י נקטין ע"ל. וכי' מהמ"ר אוח י"ד דכ"י נקטין ואין לסמוך על דברי ספרים יעו"ש. וכי' ש"ך דף ק' ע"ה. וכן עיקר:

(עא) **שם** דסינו כשסוגר במקום שפה פנימית של צו"י כדל"א ולחזן כלחזן. מבואר דגם אגף עלמו דסינו העומדים חלסקופה צ"כ"י בעיני סוכה כלחזן דכל ס' רש"י דאגף עלמו קרי משפס הפנימית של צו"י סוכה עד מקום הנקשה. ואף שלשון ש"ע ע"י סדל"א ולשון רש"י ע"י סוכה מ"מ משמע מלשון ש"ע דכל ס' הוא ודוק. וז"ה מע"ן שכן פירש דברי ש"ע וכן ס' מ"א כ"י י"א. והספ"ס כ"ל אף שכתב צ"י דמשמע ל"ס בש"ס שהוא כלפני מ"מ כיון שביא בסוף דברי רבינו ירוחם שכתב בהדיו שהוא כלחזן. ביטל דעתו מפני דעת רבינו ירוחם. א"ר אוח י"א. וכי' ר"ז אוח פ"ז דל"א מקום ע"י בלבד אלא כל מקום חשיפה שהוא חופפה על האסקופה עד מקום שהוא נוקשה צ"י כגון שכולל קבוע בלמע"י ע"י האסקופה וסוכתה על צ"ה מזד פנים לצד חוץ עד כנגד הצ"ה כ"י כל ע"י האסקופה משפס הפנימית עד מקום הנקשה שהוא כנגד הצ"ה כלחזן הכל כלחזן אגף. וכן העו"ה אוח ז' ס"ס שכתב דרש"י לא כחב בלחזן עלמו מכ דיו וכו' מ"מ ס"ס לדינא דמשמע צ"י שסוכים לדברי רבינו ירוחם דאגף עלמו כלחזן יעו"ש. ועיין מ"ש א"ר שם על סעי' ומ"ש הפרמ"ג אוח י"א ומלמ"ר אוח פ"ז על ס"ד ומ"ע יש להחמיר ולחשוב האסקופה כולל כלחזן ואעפ"י שכלל הוא כחב סח"ט"ס על האסקופה ושכלל כסדר חס"ס האסקופה בפנים. ומ"ש בל"א שכתב כס"ס ס"ס סח"ט"ס דף ט"ז דפסק דכ"י כלפניו וכחב שכן משמע בנמ"ר יעו"ש. וביאו א"ר ש"ס מחביר אוח ז' יעו"ש. וכן פסק כר"ב מהרי"ם חזן ז"ל ב"ס חק"ל ח"א ס' רמ"ס ש"ד דאגף כלפניו ודל"א כר"י וצ"י דכ"י אגף כלחזן יעו"ש וביאו סידור צ"ע דכ"י הקדים אוח ל"ד וכחב ח"ל ולענין מעשה יש להחמיר שלא לצרף נמשור בלחזן לא שם אוח"ס שכתב הכנסה משום דעת ר"י וכו"י דכ"י דאגף כלחזן

באר הגולה
א סא ח צס
רב האל נאון.

של עובי הדלת ולחנן כלחנן: יד אמי שעומד אתורי בהכניג וביניהם חלון אפילו גבוה כמה קומות אפילו אינו רחב ארבע ומראה להם פניו משם מצטרף עמהם לעשרה: הנה גגין ועלויות אינן ככלל בית

כף החיים

אלא לר"ך שיוצא ראשו מהחלון לשם דפשיטא דביס סריגס דאינו מאתרף כיון שאין שם סולאח ראש אלא חשילו להסבירים דאי' הילאח ראש רק מראש פניו סני נראש דבעינן מיהא שיראש להם פניו כולו בלי שום הפסק כלל אצל כל שיש שם הפסקות בראיית פניו מהפסקי הסריגה לא שם דראייה לעינן זה להאטרף עמסה. סידור ציטע שם אוח מלא וכן יש להחמיר. ויהי' אם יש בחלון מחיצה של זכוכית אוהיל וסויל מחיצה לעינן אוחס כמי' נקמן רס"י עיי' יעו"ש הוי"א נמי מחיצה לעינן לצורך למנין עשרה ולא מאטרף לכי' וכמי' הפריה צסעי' סקודס (סריד לעיל אוח ס"ע יעו"ש) ע"ד מהריק"ש ז"ל בעינן סוילון שכי' מנו דהיי"א מחיצה לכך מילאח סוי נמי מחיצה לצורך עשרה ולא מאטרף יעו"ש ואי' סיס נמי כאן. ופה ללכ אוח ח' וכי' מחיצה בלוח סקודס שצריך להוציא ראשו מן החלון וכאל כיון שיש זכוכית אינו יכול ואי' אינו מאטרף:

עו"ח צר גדול פחוסי' בו סרבה צחים לחצר ולמעלה מן הסחים יש שם צחים צטווח ולחצי אוחס בציחם סכילה אחד סקירין בלשון לע"י וארנאנדורו ובלשון סונרמא סונדרומיא במוחלוא של פלימין עד חצי סונבס סנקראין קאנגילאח ובלאוחו הארנאנדורו עומדין מקלחן ומקלחן למסס בלחז אין מאטרפין. סכנסיג צבנצי' אוח ו' איר אוח י"ב מיסו סרב מהרי" סלוי צס' מפס יוסף ח"צ ס"י י"ג כחצ דמאטרפין וכן עמא דבר יעו"ש וסב"ד יד אהרן צבנצי' וכן סוא סברס הפריה בלוח י"ג. אמנס האיר אוח י"ב נראש דעחו כסנסיג. וכן סרב זריא ס"י יו"ד סססי' לדברי סכנסיג יעו"ש. סני נראש דעח סמחזיר אוח ח' יעו"ש. סין דף ק' פ"ד. זכיל אוח ד', סידור ציטע שם אוח מי' שעה אוח עיי' חסיל אוח כ':

עח) אס העומדים בוארנאנדורו הנו וכן העומדים בעזרה נשים אינו בנקל להס לירד לבסכי' או לחי' ומסחרלים להכראוח להס פניסם מלמעלה נראש דיש לסמין צוס על המקלים ומאטרפין. מחזיר אוח יו"ד יעו"ש. וסבילו סין דף פ"א ע"א. זכיל שם. שניה שם. סידור ציטע שם אוח מי'. וכחצ שם ציטע ז"ל. וכבר כחצו לעיל דכחקיל העלס עיקר דאין ראייה פניס מועיל כלל לעינן לצורך ואי' אין להקבל כלל אף בלאי' בנקל לירד לבסכי' ולא ויהי' אלא ספק יש להחמיר מספק כמו סנראש מחוך דברי סכנסיג דיש להחמיר בעינן להיק' כ' יש ספק עכ"ל. ועיין מסיל אוח ע"ס:

עט) בלאזאריטו סוככים צפרים סאלה (ר"ל מקוס סאומרים מפני עיפוס האויר) אס יש צ' כחות שם שאינס יכולים לינע זס צוס ויש שסס צויה אחד וארבעה צויה אחד וסס חלוקים במספרס סרי אלו מאטרפין כיון שראוין זס אוח זס. מחזיר אוח י"א יעו"ש. וסבילו זכיל שם. שניה שם. ציטע שם. אמנס סרב מסרי' חון צס' חקיל סוף ס"י רעס סבילו דברי סמחזיר אלו

כלחנן. ולא עס אוחס שבערה צבכי' משום דעח ססבילי לקט וכחטי' דסבירי דאנף כלפניס עכ"ל. וכן יש להורות:

עב) פתח שאין צו דלחוחו יש לססספק אס יאטרף העומד במספחן לבפניס. דכי קי"ל דמקוס

סמספחן כלחנן היינו עיי' כדלחוח ססבירלי ספנימי מחסילון אצל כשאין סם דלחוח סכל כלפניס. חקיל שם ס"י כ"ז דף ק"ז ע"ב. ולי' פסוע דאף כשאין סם דלחוח סמספחן סוא כלחנן. ציטע שם אוח לי'ח. ונראש דכיון דכחקיל דעחו לחסוב אוחו כלפניס וסביטע כלחנן יש להחמיר צו ולא לצרך אוחו העומד במספחן לא עס אוחס סבציה כסנסיג ולא עס אוחס סעומדים בעזרה צבכי' וכמי' בלוח סקודס:

עג) סעי' יד. מי סעומד אחרי צבכי' וכו'. מי סביחו אחרי צבכי' וביניהם חלון קמן סנשמע מסס

כל מס סאומרים. סמספלל שם חסוב סמספלל עס סכצור. מלבי בקרס דף קי"ב יעו"ש סהארי'ן. מחזיר אוח ס"י זכ"ל

אוח ל'. ועיין לקמן דבדרינו לס"י ד' אוח סין ואוח פיד: **עו"ש** וביניהם חלון אפילו גבוה וכו'. וכן כל עובי סכוחל צבכי' כשאין מקורס. איר אוח י"ב צסס רי"ן. וכי' סעו"ח אוח ח' צסס הנו:

עו"ה) שם ומראש להס פניו משם מאטרף וכו'. כחצ מסריק"ס צבנכוחיו עיי' ח"ל ואפסר דלא דמי

לעומד מן האנף ולחנן דכסס יכול ליכנס בלי עורה ולא נכנס. אי' סכל במכניס ראשו מן סחלון מיירי עכ"ל וסבילו

מחזיר אוח ח'. ורע דכסל סכנצ סס"ע דכחצ סמראס להס פניו מאטרף נחלקו סאחרוניס צבונחי'. יש אומרים דאינו

די במס סמראס פניו אלא לר"ך שיוצא ראשו מן סחלון לבסכי'. ויש אומרים דבמראס פניס בלחור סני ומאטרף

אעפ"י שאינו מכניס ראשו. עיין צ"י ומחזיר שם. ונראש שדעח סמחזיר ז"ל נוטה דעעח סאומרים דבמראס להס

פניס לחור סני. וסרב זריא ח"א ס"י יו"ד סארין וסעלס דהטיקר כסאומרים דכרין שיוצא ראשו מן סחלון אצל

בראייה פניס בלכד אינו מאטרף יעו"ש. וסבילו עיקרי דריס ס"י ג' אוח צ' וכן סעלס סרב מסרי' חון צס' חקיל ח"א ס"י כ"ז וסב"ד סידור ציטע דברי סקודס אוח מי

וכחצ וכן עיקר למעשה יעו"ש וכן נראש להחמיר:

עו"י) כיון דאפילו ססחלון גבוה כמס קימות מאטרף צממראס פניו משם אי' נראש דריס אס סחלון גבוה

חצי קומה או יותר קלח אלא שם צויהס סריגס קביעה בחלון כל שיש בנקבי ססרייה כמלא מקרח מאטרף עמסס

וראיוס ממחיתיון סין דלסלוח דנקב כמלא מקרח מצי' אס סעומאס. וכן ססק כספצ"ן ריש ח"ג דסחימח סכנצ ללו

סחימח סיו' חלון סעפ"י לאורס אס יש שם אויר כמלא מקרח. ויהי' סכל לעינן לצורך למנין דבראיוס סילא מילחא.

סרב מסרי' אולולו ז"ל צס' טוב עין ס"י ח"י אוח ל' צסס אחד קרוס צבנכס כ"י ולי' נראש דכל שיש סריגה קבוע

בחלון אף שיש צנקצוס כמלא מקרח אינו מאטרף. לא מצטיא להסבירים דלאו בראייה פניס ססחלון בלחור סליי'א מילחא

באר הגולה
ב טור נשם חניו
הכא"ש ג טורנין
ז"ב ד חוספוט
והכא"ש שם ה ש
גממרא ו טור
וב"י נשם רש"י
ז ר"י ח ר"י
הכא"ש ו הכרעניא
נחשונה פ סמ"ק
ס"י פ"ג ו טור
וח"ס שם נפסתי

בית והעונד עליהם אינו מלטרף (ר"י י"ג ח"י): טו יאם מקצתן בפנים ומקצתן בחוץ ושליח צבור
תוך הפתח הוא מצרפן: טז יחצר קטנה שנפרצה במילואה לגדולה דהיינו שנפרצה קטנה במקום
חיבורה לגדולה וגפץ כל אותו כותל שהיה מפסיק ביניהם ובגדולה נשארו משארית כותל זה שנפץ
פסים (פ"י מ"ט כותל ישר וסוכ) מכאן ומכאן הגדולה כמפלגת מן הקטנה ואין הקטנה מופלגת
מן הגדולה אלא הרי היא כקרן זוית שלה לפיכך אם תשעה בגדולה ואחד בקטנה מצטרפין
שהקטנה נגזרת אחר הגדולה והרי היא כאילו היא בתוך הגדולה כיון שהרוב בגדולה אבל אם היו
תשעה בקטנה ואחד בגדולה יאו חטשה בו וחמשה בו אין מצטרפין: יז ההיה שליח צבור בקטנה
וצבור בגדולה מוציאן ידי חובתן שהוא נגזר אחריהם אבל אם היה ש"ץ בגדולה וצבור בקטנה
אינו מוציאן ידי חובתן ושאין הרוב נגזר אחר היחיד: יח יאם קצת העשרה בבהכ"נ וקצתם בעזרה
אינם מצטרפים: יט חש"ץ בתיבה ותשעה בבהכ"נ מצטרפין אע"פ שהיה גבוהה י' ורחבה ד' ויש
לה מחיצות גבוהות י' מפני שהיא בטלה לגבי בהכ"נ ויש מי שכתב דהני מילי כשאין המחיצות
בניעות לתקרת הגג: כ והיו עשרה במקום אחד ואומרים קדיש וקדושה אפילו מי שאינו עמהם יכול

לענות

כף החיים

כ"ץ בגדולה וצבור בקטנה אין מוציאן ידי חובתן אפי' כיון
עשרה בקטנה אין הוא מוציאן ואפי' סלידנס דכולן בקיאי
מ"מ אין ט לימד קדים וקדושה שם כיון שבמקום שהוא
שי"ד אין שם ענין לכל כשים מניין במקום שש"ץ ודאי
מוציא אפילו אולם שם אחריו בכ"נ ושומעים ומכוונים
וגם הוא מכוין שו"ת כל השומעים ע"ל :

שם (פז) ה"ס ש"ץ בגדולה וצבור בקטנה אינו מוציאן י"ח
וכו'. דוקא נקט שהוא בגדולה ואז הרי הוא
מישלג מהצבור שבקטנה אבל אם הוא על מדרג בגדולה
והם בקטנה ששי"ד דיוצאין שהוא נחשב כאלו הוא גבוה.
פ"י"ה א"ח פ"י. א"ר א"ח פ"י. וזכ"ר פרמ"ג שם וזכ"ר ח"ל
ובי"ט מה"ס הקטנים אין מופלגה וגדליהם כאלו ככל אחד
מבאים ב"י חדרים ממש אפ"י שש"ץ על משחן אין מלטרף
דלגף בלחץ. ובקטנה בגדולה ואם אחד דלאו ש"ץ על המשחן
נמי מלטרף מה"ט דלגף ע"ל :

הק **סעי'** י"ח. אם קצת העשרה בבכ"נ וקצתם בעזרה
אינם מצטרפין דכ"י לא נפרדה במילואה. מ"א
ס"ק י"ג. ואפילו רואין זה א"ח זה אין מצטרפין. מהר"ם ב"נ
הרשב"ץ נחש"י ס"י ל"ז. מחב"ד א"ח י"ג. סידור ב"י"ד ד"י
הקדים א"ח ל"ג. בע"ה ס"ק א"ח פ"י. ושי"ן מש"ל א"ח פ"י :
הק **סעי'** י"ט. ש"ץ בחיבה יחשפה בבכ"נ מצטרפין.
וכ"כ אשכנז. ל"ב. פתח עולם א"ח ל"ז :

ק **שם** ש"ץ בחיבה וחשפה בבכ"נ מצטרפין. עי"ן מ"א
ס"ק י"ד ומ"ס הפרמ"ג ב"א"ח א"ח י"ד

דמהמזכר באין רואין מי"ר. דברואין אפילו רשות אחרת
מצטרפין כמו ימון יו"ט. ושי"ן לעיל א"ח פ"י שם ב"ב :

צא **שם** יו"ט מי שחבב דכ"מ כשאין המחיצות מניפיה
לחקרה כג"ו ואפי' מחיצה עשויה להפסיק כיון
באינו מניע לחקרה הבינו לא הוי הפסקה. ע"ה א"ח פ"י
אבל אם המחיצות מניפיה לחקרה כג"ו ה"י רשות בשי"ע ואין
מצטרפין. ל"ב. שח"ל יו"ט א"ח פ"י :

צב **סעי'** ק"י. כיון עשרה במקום אחד וכו' וי"א ש"ץ
שלא יבא מפסיק עי"ן או ע"י"ס. מ"ס פ"י"ס
פירשו כוחו ולא ע"ז ודלא כמ"א ס"ק פ"י. כן הוא ב"י.
וכ"כ פ"י"ס א"ח יו"ד. א"ר א"ח י"ח. ב"ר ס"י ל"ב. מחב"ד
א"ח

אלו וכ"כ רואין י"ל לסמך ע"ז להט"ר בלואריוטו נש"י
בחים ורואים זה א"ח זה יו"ט. ובנילו ב"י"ע שם :

ה **סעי'** ט"ו. אם מקלחן בפנים ומקלחן בחוץ ושי"ן ה"ך הפסח
וכו'. ודוקא כשמקלחן בפנים ומקלחן בחוץ ושי"ן

בחוץ הפסח מל"סן אבל אם חשפה בבכ"נ ושי"ן על
המסחן אינו מלטרף. פ"י"ג א"ח א"ח י"ב. א"ח ש"ד"ס
א"ח ז' כ"ב ד"ס א"ח פ"י. א"ר ה"ב ל"ח א"ח ל"ג ל"ס ושי"ן
סומד על המסחן דיוכל להוציא יו"ט. וא"כ דכ"ן דליגח
הוא י"ס להחמיר וא"ן ל"רפ"ס כ"א ב"מ"ס מ"ן ז"ל דוקא
וכמ"ס הפרמ"ג :

פא **שם** אם מקלחן בפנים וכו'. ולא"ן דוקא ה"י וכו'
ה"י ר"ב במקום אחד. פרמ"ג שם. וב"מ מ"ל
ה"י"ע וכו' פ"י"ס :

פב **שם** ומקלחן בחוץ וכו'. ור"ס משפחה אין מלטרף.
פרמ"ג שם. פתח עולם א"ח ל"א. ושי"ן לקמן
ס"י ק"ס סוף סעי' א' :

פג **שם** ושי"ן בחוץ הפסח כ"א מל"סן. ודוקא ש"ץ אבל א"ח
אחר כעומד על המסחן אינו מל"סן פ"י"ה ל"ז :

פר **סעי'** ט"ז. מ"ל קטנה שנפרצה וכו'. פ"י ד"ס לא
נפרצה או דכ"ן כמו בבכ"נ ועז"ר שיהב"ל כסמך
בסעי' י"ח. ע"ה א"ח יו"ד :

שם בגדולה כמפלגה מן הקטנה וכו'. אם אין צו"כ
י"ז חשפה א"ח. ר"ז א"ח י"ח. פ"י עולם א"ח
ל"ב. ושי"ן לקמן ס"י ח"ל סעי' ה' :

פה **שם** לפיכך אם חשפה בגדולה ואחד בקטנה וכו'.
כ"ל דבגדולה א"ח ל"ב למשך אחר הקטנה

לפי שהוא כמפלגה. וגם ה"ב"ר דחש"י א"ח ל"ס למשך
אחר כיחיד. ואפילו חשפה אחר חמשה א"ח ל"ס למשך
רק כיחיד נמשך אחר הצבור משי"ה א"ח שילטרפו א"ח
כיחיד בקטנה וכצ"ל בגדולה. ובסעי' ז' קמ"ל דאפ"י ש"ץ
לא עדיף ל"א מילחא מיוחד וא"ן הצבור נמשך אחריו
ודי"ן כיחיד ממש. ל"ב. ושי"ן ע"ז לקמן ס"י ע"פ א"ח כ"ג :

פו **סעי'** י"ז. ה"י ש"ץ בקטנה וצבור בגדולה וכו' פ"י
אפילו א"ח ב"ל ש"ץ עשרה. ע"ה א"ח י"ב

א"ר א"ח י"ד. וכ"כ פרמ"ג ב"א"ח א"ח י"ג דמ"ס המחבר
(מ"ח)

באר הגולה
כ ר"י אהרנש ב"ש
היורולמי וב"ש
רנ אחא ור"ב
צ"ח. ל ה"ג
פ"ח מ"ח ש"ן
פ"ק ר"ח. מ ש"ס
דעמו האחרונה
ולזה הפנים צ"י
ג מהפ"ק שורש
ק"ג. ס כ"ח
מהפ"ק ישראל
ס' דמ"ג

ק) שם ואם הם י"א ורולים ללאת שנים וכו'. וה"ה י"ב ורולים ללאת ג' או י"ג ורולים ללאת ד' לריבוס

באר הגולה

נו דין עניית הקדיש על ידי הקהל. ובו ה' סעיפים:

א איש לבין בעניית הקדיש: הכה ולא יפסיק בין יבא שמים רבא למצרך (הגהות אשרי' בשם ר"י כחז' דלפי ראשון ראשון לא יפסיק בין שמים לרבא ולפי ר"י אין להפסיק בין רבא למצרך בלענות אותו בקול רם וגלגלשתרד לרוץ כדי לשמוע קדיש: הכה ויש לעמוד כשעונים קדים וכל דבר שנקדשה ומי שצא לכהני' ושומע הקהל ענין קדים עונה עומם הע"פ שלא שמע שליח לצור שאמר יתגדל וגו' (הגהות חדשים במדני דברכות) וגם הש"ך לריך לומר יבא שמים רבא וכשמתחיל יתגדל

א שבת קיט
לפירוש' סס
וי' יונה כס"ג
דברכות. ב חוס'
סס בשבת ע"ס
הפסיקתא חזקה
פרשת תרומה,
ג סס צוהר.

כף החיים

(א) **סעי'** א'. יש לבין בעניית הקדיש וכו' ולענות אותו בקול רם וכו'. משום דליתא במסכת שבת צ"ל כל כחזי דקריט ע"כ ח"ר יחושע צ"ל כל העונה אמן יבא שמים רבא מצרך בכל כוחו קורטין לו גזר דינו וכו' ובתב כ"ר יונה צ"ל מ"י שמתו כלומר בכל כח כוונתו ומפני שיש בני אדם שהיו הנוהגים שלהם מתעוררת אלא על ידי הכה אמר בכל כחו אצל ח"ל נחת קולות גדולות שיתלולו ממנו בני אדם עכ"ל. וכן פ"י רש"י בס' צ"ל כל כחזי בכל כחו בכל כוונתו. והתוספות כתבו שם בשם ר"י דליתא בפסיקתא במעשה דרבי ישמעאל בן אלישע דקאמר התם כשישראל נכנסים לפני כנסיות ואומרים יבא שמים רבא מצרך בקול רם מצלילים גזרות קשות עכ"ל. וכ"כ צוה"ק צ"י תרומה דקב"ט ע"כ ולתבא צחילה הקיף אמן יבא שמים רבא מצרך וכו' והביא כ"ז רבי' ובתב נראה שריך לעניית בקול רם. ח"ל צוה"ק שם ת"ח קדושתא דא לאו חיבו כשאר קדושתא דאנן משלשין. אבל קדושתא דא חיבו סלקא בכל סטרי' לעילא ותתא וצכל סטרי' מהימנותא ותבא מנעולין וגושפנקין (פ"י חותמות) דצחילא וקליפין צישין לאסתלקא יקרא דקב"ט על כולא ואנן בעינן למימר לה צלשנא דסט"א ולתבא צחילה חקיף אמן יבא שמים רבא מצרך בגין דיתבא חילא דסט"א ויסתלק קב"ט ציקרא על כולא וכד תבא צקדושתא דא חילא דסט"א קב"ט אסתלק ציקריה ואדבר לצנוי ואדבר לשמיה. ובגין דקב"ט אסתלק ציקריה בקדושתא דא לאו חיבו אלא בעשרה. וצליבא דא על כרחיה דסט"א תתבפייא ותתבא צחילה ואסתלק יקרא דקב"ט ותבא מנעולין וגושפנקין ושלשן חקיפין וקליפין צישין ואדבר קב"ט לשמיה ולצנוי זכאין חיונן עמא קדישא דקב"ט יבא לין אורייתא קדישא למחזי צא לעמא דלחי עכ"ל וביצור צ"י. ובתב דמנאן יבא להצבונן כמה יבא לבין בקדיש וכמה יבא להשתדל לענות אותו עכ"ל. וע"כ פסק מרן ז"ל בש"ע דלריך לעשות שמיים שיכוין בעניית הקדיש וגם לענות אותו בקול רם. ועוד הו"א צוה"ק פ' בראשית דף ל"ח ע"כ ח"ל לנו מהאי הליכא קיימין כל חיונן דכוון מקדשין בכל חילא שמא דמאריבון ואחיבו אמן יש"ר מצרך בכל חילא ואלין חיונן קיימין לנו בגו האי היכלא. והבוא נכורא דכליל כל חיוני נביר לון. ומהבוא נביר קיימין וחמאן נכורין אחרתין לתתאדון ולא תתאדון בגווייהו. ועילא מניבון משיח דחיבו עאל וקא"ס צנייבו ונחית לון חיבו נטיל מהאי היכלא ועאל עכ"ל. ועתה בראשית לדעת כמה גדלה מעלת הכהן קדיש ככוונתו קרי' ומי' ח"ל לתת קולות גדולות שיתלולו עליו בני אדם אלא ירים קולו מעט וצכל כוונתו, ועיין

(ב) **שם** יבא לבין בעניית הקדיש וכו'. ולקמן אות ט"ז:

(ג) **שם** יבא לבין בעניית הקדיש. אם נדמן לו ששמע קדיש ויש לו לענות אמן יבא שמים רבא מצרך וקדושה. ואם יענה קדושה ח"ל לו לענות קדיש ואם יענה קדיש ח"ל לו לענות קדושה יענה אמן יבא שמים רבא וכו' ואל יענה קדושה, מהר"י יונה ז"ל סי' ט. כהנ"ג צבנה"ט. עו"ת אות ג'. וכ"כ מ"א סק"א בשם צ"ח בצ"ע דף ק' פ"ח סי' קכ"ה יד אהרן צבנה"ט. ח"צ אות א', ובתב דצבריו כס מכוננים לדברי הזכור כמ"ש קדושה ד' לאו חיבו כשאר קדושתא דאנן משלשין וכו' עכ"ל, מאמר יות ד', קשי' סי' ט' אות ח"י בשם ש' למורא סי' ע' ש"ך דפ"ז ע"כ, סידור צ"ע אות ה', ר"ז אות א', ח"א כלל י' אות ו' הס"ל אות ה' בן ח"א ז"ל פ' ויחי אות י"א:

(ד) **ואם** יבא לבין בעניית הקדיש וכו'. ויש לו לענות אמן יבא שמים רבא מצרך וקדושה. ואם יענה קדושה ח"ל לו לענות קדיש ואם יענה קדיש ח"ל לו לענות קדושה יענה אמן יבא שמים רבא וכו' ואל יענה קדושה, מהר"י יונה ז"ל סי' ט. כהנ"ג צבנה"ט. עו"ת אות ג'. וכ"כ מ"א סק"א בשם צ"ח בצ"ע דף ק' פ"ח סי' קכ"ה יד אהרן צבנה"ט. ח"צ אות א', ובתב דצבריו כס מכוננים לדברי הזכור כמ"ש קדושה ד' לאו חיבו כשאר קדושתא דאנן משלשין וכו' עכ"ל, מאמר יות ד', קשי' סי' ט' אות ח"י בשם ש' למורא סי' ע' ש"ך דפ"ז ע"כ, סידור צ"ע אות ה', ר"ז אות א', ח"א כלל י' אות ו' הס"ל אות ה' בן ח"א ז"ל פ' ויחי אות י"א:

(ה) **ואם** יבא לבין בעניית הקדיש וכו'. ויש לו לענות אמן יבא שמים רבא מצרך וקדושה. ואם יענה קדושה ח"ל לו לענות קדיש ואם יענה קדיש ח"ל לו לענות קדושה יענה אמן יבא שמים רבא וכו' ואל יענה קדושה, מהר"י יונה ז"ל סי' ט. כהנ"ג צבנה"ט. עו"ת אות ג'. וכ"כ מ"א סק"א בשם צ"ח בצ"ע דף ק' פ"ח סי' קכ"ה יד אהרן צבנה"ט. ח"צ אות א', ובתב דצבריו כס מכוננים לדברי הזכור כמ"ש קדושה ד' לאו חיבו כשאר קדושתא דאנן משלשין וכו' עכ"ל, מאמר יות ד', קשי' סי' ט' אות ח"י בשם ש' למורא סי' ע' ש"ך דפ"ז ע"כ, סידור צ"ע אות ה', ר"ז אות א', ח"א כלל י' אות ו' הס"ל אות ה' בן ח"א ז"ל פ' ויחי אות י"א:

(ו) **ואם** יבא לבין בעניית הקדיש וכו'. ויש לו לענות אמן יבא שמים רבא מצרך וקדושה. ואם יענה קדושה ח"ל לו לענות קדיש ואם יענה קדיש ח"ל לו לענות קדושה יענה אמן יבא שמים רבא וכו' ואל יענה קדושה, מהר"י יונה ז"ל סי' ט. כהנ"ג צבנה"ט. עו"ת אות ג'. וכ"כ מ"א סק"א בשם צ"ח בצ"ע דף ק' פ"ח סי' קכ"ה יד אהרן צבנה"ט. ח"צ אות א', ובתב דצבריו כס מכוננים לדברי הזכור כמ"ש קדושה ד' לאו חיבו כשאר קדושתא דאנן משלשין וכו' עכ"ל, מאמר יות ד', קשי' סי' ט' אות ח"י בשם ש' למורא סי' ע' ש"ך דפ"ז ע"כ, סידור צ"ע אות ה', ר"ז אות א', ח"א כלל י' אות ו' הס"ל אות ה' בן ח"א ז"ל פ' ויחי אות י"א:

(ז) **ואם** יבא לבין בעניית הקדיש וכו'. ויש לו לענות אמן יבא שמים רבא מצרך וקדושה. ואם יענה קדושה ח"ל לו לענות קדיש ואם יענה קדיש ח"ל לו לענות קדושה יענה אמן יבא שמים רבא וכו' ואל יענה קדושה, מהר"י יונה ז"ל סי' ט. כהנ"ג צבנה"ט. עו"ת אות ג'. וכ"כ מ"א סק"א בשם צ"ח בצ"ע דף ק' פ"ח סי' קכ"ה יד אהרן צבנה"ט. ח"צ אות א', ובתב דצבריו כס מכוננים לדברי הזכור כמ"ש קדושה ד' לאו חיבו כשאר קדושתא דאנן משלשין וכו' עכ"ל, מאמר יות ד', קשי' סי' ט' אות ח"י בשם ש' למורא סי' ע' ש"ך דפ"ז ע"כ, סידור צ"ע אות ה', ר"ז אות א', ח"א כלל י' אות ו' הס"ל אות ה' בן ח"א ז"ל פ' ויחי אות י"א:

(ח) **ואם** יבא לבין בעניית הקדיש וכו'. ויש לו לענות אמן יבא שמים רבא מצרך וקדושה. ואם יענה קדושה ח"ל לו לענות קדיש ואם יענה קדיש ח"ל לו לענות קדושה יענה אמן יבא שמים רבא וכו' ואל יענה קדושה, מהר"י יונה ז"ל סי' ט. כהנ"ג צבנה"ט. עו"ת אות ג'. וכ"כ מ"א סק"א בשם צ"ח בצ"ע דף ק' פ"ח סי' קכ"ה יד אהרן צבנה"ט. ח"צ אות א', ובתב דצבריו כס מכוננים לדברי הזכור כמ"ש קדושה ד' לאו חיבו כשאר קדושתא דאנן משלשין וכו' עכ"ל, מאמר יות ד', קשי' סי' ט' אות ח"י בשם ש' למורא סי' ע' ש"ך דפ"ז ע"כ, סידור צ"ע אות ה', ר"ז אות א', ח"א כלל י' אות ו' הס"ל אות ה' בן ח"א ז"ל פ' ויחי אות י"א:

(ט) **ואם** יבא לבין בעניית הקדיש וכו'. ויש לו לענות אמן יבא שמים רבא מצרך וקדושה. ואם יענה קדושה ח"ל לו לענות קדיש ואם יענה קדיש ח"ל לו לענות קדושה יענה אמן יבא שמים רבא וכו' ואל יענה קדושה, מהר"י יונה ז"ל סי' ט. כהנ"ג צבנה"ט. עו"ת אות ג'. וכ"כ מ"א סק"א בשם צ"ח בצ"ע דף ק' פ"ח סי' קכ"ה יד אהרן צבנה"ט. ח"צ אות א', ובתב דצבריו כס מכוננים לדברי הזכור כמ"ש קדושה ד' לאו חיבו כשאר קדושתא דאנן משלשין וכו' עכ"ל, מאמר יות ד', קשי' סי' ט' אות ח"י בשם ש' למורא סי' ע' ש"ך דפ"ז ע"כ, סידור צ"ע אות ה', ר"ז אות א', ח"א כלל י' אות ו' הס"ל אות ה' בן ח"א ז"ל פ' ויחי אות י"א:

שאומר אמן. וכהנ' צ"ח סי' תפ"ג כל האומר אמן בעוכ"ז וכהנ' לומר אמן לעוכ"ז שנאמר צדק כי לעולם אמן ואמן אמן לעוכ"ז ואמן לעוכ"ז יעו"ש, וכו' וזה שם לעכ"ז שם ועין שם צדק"ק פי ויך דרש"ה ע"כ זה שכתב לספר בשבח העונה אמן יעו"ש:

איתא במדרש כגון הציור הילקוט ראובני ערך אמן שסדלפון קושר קשרים לצלע הכבוד מוקדים ונרבו ואיש"ר שענין ישראל צדק"ק ומשניע את הכתר בשם המפורסם והולך ועולה לו צדק"ק האדון מכ"ן ארז"ל כל המצטל קדים וצדק"ק ואיש"ר גורם למעט העטרה וחייב נידוי עד שישוב ויציור קרבן לפני ה' ויזכיר לעתיד ע"כ, וכו' וזה דברי מנחם צדק"ק אמת ה', חס"ל סי' נ"ז אמת ב', ועין לקמן סי' ז"ן אמת ג':

(יא) **ש"ה** הגכה, ולא יפסוק בין יבא שמיך רבא למצדק וכו' צענין יבא שמיך רבא י"ש מפרשים שם יב רבא שאנו מתפללים על שם יב שאינו שלם שיתגדל ויתקדש ויחזור להיות שלם, ומכ' שאנחנו אומרים הקדים בלשון תרגום י"ש אומרים מפני המלאכים שלא יתקדשו בנו גאלו משבחים שבה נאכ' כזה, ואם יצינו יקטרגו עלינו ע"כ אומרים אותו בלשון שלא יצינו שאינן מכירים ארמית, ור"י פי' הטעם לפי שהיו רגילין לומר אותו אחר הדרכה בלשון צדק"ק אמת ב' וכו' וזה שם עמי הארץ ודקדושה ואיכא שמיך רבא דאגדתא, וכו' שם עמי הארץ שאינן מכירים הלא לשון ארמית שהוא לשונם לכן נהגו לאומרו בלשון שכלל מצינונו. ולפי' יבא שמיך רבא תרגום של שמו הגדול כמבואר כל זכ' צטור וצ"י, ונפקא מינה בין שני הטעמים דלפי' הראשון שאנו מתפללים שיהא בשם שלם ל"ל שמיך צמפיק ה"א, ולפי' השני שיהא שמיך רבא הוא תרגום של שמו הגדול ה"ל לומר צמפיק ה"א, ועוד נפקא מינה דלפי' ה"א אין להפסיק בין שמיך רבא ה"א ל"ל בין רבא למצדק לית' לן בה. ולפי' השני אין להפסיק בין רבא למצדק כמבואר דר"מ אמת ב', וצ"ח סי' תפ"ג ברכות אמת ב' א', ונבארוס, מיכה המצ"י אמת ב' כתב דגם לפי' הכני' ל"ל צמפיק ה"א י' ו"ש, וכו' שם ב"ה ח"ל וע"כ אין להפסיק כלל הלא יאמר יבא שמיך רבא מצדק בנשימה אחת וגם יאמר שמיך צמפיק ה"א דיואל ידי הוצת שני הפירושים עכ"ל, וכו' וצ"ח סי' תפ"ג ברכות אמת ב', וכן כתב העט"ז וא"ר אמת ב', ומ"ש הפר"ח להכריע כפי' השני מומ"ש פי' לנצ' כחול עיין דרש"ה אמת ב' שכתב דאין ראיה משם ויכול להתפרש כפי' הראשון יעו"ש, ודברי קבלת האר"י ז"ל מסכים לפי' הראשון שכתב בשער הכוונות צענין הקדים דף ט"ז ע"כ ד"ה עוד ח"ל כי כבר ביארנו כי יתגדל ויתקדש י"ש צדק"ק אמת ב' א' אמתיות כנגד י"א סממני הקטורת, וכו' הינן ברא כי שם הוי"ה נמצא דגם ענין שני הצורות דאורי' חז"ן דא' אמתיות, וזהו צדק"ק הגלות כצדק"ק אין הכסם שלם ואינו נקרא אלא בשם י"ש כמ"ש כי יד על כס יב וכו' ח"ה מ"ש ד"ל אין הכסם שלם ואין הכסם שלם וכו' לפי שהיו הראשון שהוא י"ש שם אורי' אין לקלי' האיהב צדק"ק ונבארוס למעלה, אצל שני אמתיות האחרונות וי"ש נאחזות בקלי' צדק"ק ויש להם אותו הכוונות ש: שם י"א סממני הקטורת הנמשך להם משם, וכהנ' כוונת הקדים

עדיף טפי יעו"ש, וכו' וזהו ש"ך דף פ"ז ע"כ:
(ח) **ואם** כבר שמע קדים ולא ענה קדושה יקדים. עניית קדושה כדי שלא י"ח קדים וקדושה כי טובים שניהם כאחד. מאמר א"ר ד' ש"ך דפ"ז ע"כ. חס"ל אמת ב', בן ח"ה שם, וי"ל דזהו אם אין יכול אח"כ לענות קדושה כדי ללמד י"ח אצל אם יודמן לו אח"כ ג"כ ענות קדושה אפי' עדיין לא ענה קדושה קדים קודם. וי"ל נ"ל דזה באמרו קדים קודם לקדושה היינו בשאנו מחוייב באותה קדושה ללמד צד' י"ח כגון שעדיין לא התפלל י"ח או כבר התפלל עמידה ואזכרה וענה קדושה. אבל אם הקדושה היא מחוייב צד' לענות עכ"כ כגון שהתפלל י"ח ואחר הכ"ך לאמר הכוונה בקול רב וכו' לאמר קדושה ושמע קדים ממקום אחר ואינו יכול לאומרו ולגמרו ואח"כ יענה קדושה. קדושה קודמת דמלכות בשעתה עדיפה וכן הוא מקומה שיש לה טעם צדוק כמבואר בשער הכוונות דרוש ב' דחזרת העמידה יעו"ש:

(ו) **אם** התחיל לענות קדושה ושמע שאומרים קדים לא יפסיק כדי לענות אמן יבא ש"ר מצדק. פרי"ק סי' קכ"ה. י"ח בנבדק"ט צדק"ק ה"א. קצ"ח סי' ט' א"ר י"ט. ש"ך דף פ"ז ע"כ. צ"ח אמת ז', חס"ל אמת ב' בן ח"ה שם:

(ז) **כשמתפללים** נצטרת בית הכנסת בשנים וגי מקומות ובעוד שאומר זה צחי"ק זה אומר יתגדל וכו' ואלו אפי' לענות שנים או ג' קדישים יענה הראשון דוקא. הרב החסיד מבר"י מולכו נחש"ר כ"י סי' י"ט. דרש"ה אמת א'. ובפרט קצ"ח סי' ט'. אמת ב"ה. ש"ך דפ"ט ע"כ. סידור צ"ח אמת ט'. חס"ל אמת ו'. ש"ח אמת ג'. בן ח"ה שם.

(ח) **כששנים** וגי אומרים קדים יחד ואחר מוקדים אם באים כל אחד תוך כדי דיבור יענה עם הראשון או עם האחרון אמן ויעלה על כולם, ואם יש הפסק יענה על כל אחד ואחר. הלק"ט ח"ב סי' מ"ה. וכו' וצדק"ק סי' מ"ה. קצ"ח אמת ז', ש"ך שם, סידור צ"ח אמת ח', ועין לקמן אמת ל':

(ט) **שם** יש לבין צעניית הקדים. איתא בזכר פי' ויך דרש"ה סע"א. ה"ר יחזקאל וכו' יקלו מאן דלא ידע לאוקיר למאריה ולא אחזון באמן דתינן גדול הכינוח אמן יותר מן המצדק, ופי' שם בגליון בשם הרמ"ז ז"ל שדור"י ה"ן כפי' המצדק צדק"ק אמת ב' א' וכו' די לעוכ"כ בשקולו אלא צדק"ק הכתוב בני שאינו מתכוון באמן שידבר קל הוא לכבודו ולכיון כי דכיונו כפשוטו שבסודות במילת אמן עולה הוי"ה אדני וע"כ מי שאינו מתכוין באמן עליו נאמר וכו' יקלו ומובן. צ"ח ברכות צדק"ק אמת ב' א' פירוש קלון סי' א' אמן שר"ל על מי שמבזה צדק"ק אמן וכו' וכו' יעו"ש, יבא ל"ל אמת א', ועין בדבריו לעיל סי' ב' א"ר י"ג אמת י"ד מ"ש צדק"ק בכוונת אמן של הקדים ושל שאר ברכות ע"פ הפשט וע"פ הכוונות יעו"ש:

(י) **אמר** ר"ל במסכת שבת דק"ט ע"כ. אמר ר"ל כל העונה אמן בכל כחו שותחין לו שערי ג"ע שנאמר פתחו שערים ויבוא גוי' לדיק שומר אמונים אל תקרי שומר אמונים אלא שאומרים אמן, מאי אמן א"ר חנינא אל מלך לאמן, וכהנ' הכה לר"ך להכריע בו בשם

י"ד. קף החיים סי' י"ג. אות טו"ב. שעי"ת אות ז'. בן
א"ח פי ויחי אות י"א. וכ"כ יפה ללז ז"ל אות ח' בשם
כמה פי' וכתב ודלא כמו שכתב ש"ל ולעלמי
בוא"ו יעו"ש :

וכן ז"ל מן כל בשחי תיבות ולא יאמר מכל בתיבה אחת
כדי שלא לגרוע מל"ח תיבות שיש מן יב"ח שמים
רצ"ה וכו' עד דלמירין בעלמא. וכן הוא בדיקא בפע"ח שם,
וב"כ בנגיד ומלכו. ובצ"ח יד אהרן בהגה"ט. וכן הסכים
הרש"ש ז"ל בסי' נה"ש בסוף כוונת הקדוש דף ק' ע"ד
בהגד"מ בירושלמי בסיף ד"ה וכוונתו וכו'. וב"כ ש"ן שם.
הס"ל שם. וכן פסק מהר"ח ז"ל בסי' רב פעלים ח"ג סי'
י"ג ובספרו בן א"ח פי ויחי אות ז'. וכן מנכ"ח בית אל
יכ"ץ יפה ע"ק ירושלמי לאומרם ב"ב תיבות ודלא כמו
שכתב ש"ל מכל בתיבה אחת. ועוד עיין מש"ל בסי' מ"ח
אות א' ד"ה יתגדל וכו' :

יד) כתב ש"ה לר"ק להפסיק קל"ח בין אמן ליהא ש"ר
כי אמן קאי על יתגדל. וכן בין אמן למודים
כי אמן קאי על דל"ה. וז"ל מצדק בקמץ שהוא לשון תרגום
ולא מזורז כי מזורז הוא לשון הקדוש. לעולם שג"ח תחת
הלמ"ד וקמץ תחת העי"ן ופתח תחת הלמ"ד כי כן נקוד
בדיקא תיבת לעולם עפ"ד. ובצ"ח א"ר אות כ'. סו"ב
אות ד' בן א"ח פי ויחי אות י"א. וז"ל קנדשא בוא"ו.
א"ר אות א' בשם הכל זו. ולר"ק להפסיק קל"ח בין בריך
לכוא דל"ה לישתמע בריכו :

טו) שם ולענות אותו בקול רם. ומ"מ לא יצוה קולו
יותר מן המצדק. כדאיתא בפי' ג' שזכ"ה.
ובצ"ח רצונו ב"י ז"ל בס"ח קד"ש. שגב"ה בנהג"ע אות
ד'. א"ר אות ז' חס"ל אות ד'. בן א"ח שם :

טז) שם ולענות אותו בקול רם. רצונו נגדו לומר עם
הש"ן הקדוש כשהוא מנגן וז"ל אר"ק למע"ד
כדי דל"ה יתן הקדוש אלא לש"ן. וז"ל ה"ר"ש ב"ש ב"ל
ד' סי' י"ט דבר פשוט הוא שאין לומר קדיש עם החזן
י"ש. ש"ן דפ"א ע"ה. קש"ג סי' ח' אות ט"ה. סידור
בי"ע בדיני הקדוש אות י"א. חס"ל שם. קף החיים להרש"ס
ז"ל ב"י י"ג אות ח' :

טז) מי יתן וכו' שחזרו הפייטנים ומשוררים שלא
ינגנו הקדוש והקדושה במלבושי הנכרים במאקל"ס
דכידוע ממנו יבא לו הכרובים רע"ה וכו' הו"א ומחט"ה
ופגול הוא לא יר"ה יבא דבר טמא אל היכל ה'
ובעדר טוב ממליצותיו ועל זה נאמר בהג"ה בע"ר א"ה.
ועיין בסי' מעשה רוקם בפי' מכלכותה תפלה ובצדכ"י סי'
תק"ס ובזכ"ל נתיב הק'. קף החיים שם אות ו' :

ח) שם ולהשתדל ולרזן כדי לשמוע קדיש. מי יתן
וכו' שיסתדל על עניינת אמינים וקדישים כמו
על ריוח איזה פירות על כגון זה נאמר א"ה תתקשר
בכסף אז תצין ור"ה ב'. וכן בענין רבים מעמי הארץ
אין חוששין לענות בתיבותם בציכ"י ועומדים ומשמיים
זה עם זה ואין מפסיקים משיחתם וי"ש שאין ממתינים
אפילו רגע כדי לענות שרילכו מרייתו כי לכל העם שנגנב
א"ר כאשר ישמעו וידעו בדברים האלה יזכרו וישינו ויבאו
יכופר להם ויתקנו את מעוונותם וכן ורפ"א לכה וידעו כי
רע ומר עזם א"ה ב' מקור מים חיים לחצו להם
בזרות נשברים וישתדל ויזון לענות איש"ר ובפרט בקדיש
שחזר

הקדוש הוא להלך ולהסיר אותו הכוונות שהם ה"א
סממנים ממש. וז"ל נעשה על ידי העלאת ב' אותיות וי"ח
עד א"ו"ה שהם וי"ח ולא יתחברו עמכם ועי"כ יתבטלו
הקל"ה חמ"ש ויתגדל ויתקדש ש"ר פי' כי השם של וי"ח
הרמוז במלת שמים ר"ל שם וי"ח שהם א"ו"ה יזו שם
י"ח רצ"ה ח"ה על ידי שנתחברו עם שני אותיות אחרונות
וי"ח ועל ידי כן יהיה השם גדול ושם כי בעוד שהאותיות
אלו נפרדות זו מזו ח"ו אין השם שלם וגדול ולכן יתגדל
שמו של וי"ח ויעשה רצ"ה עכ"ל. ועיין בפע"ח שמי"ה פ"א.
וב"כ בפע"ח שער הקדושים פ"ה. סו"ב א"ו ד'. ש"ן דפ"ב
ע"א וע"ד. וב"כ החד"א במו"ב סי' ז' אות ל"ד ח"ל
בהמן יב"ח שמים רצ"ה וכו"ן שימחה זכר עמלק וא"ז שמו
והס"ו יתברך שלם עכ"ל. ועיין פרמ"ג במו"ז אות ג'
וכף החיים להרש"ס סי' י"ג אות כ"ב :

יב) עוד כתוב שם בשער הכוונות ח"ל הנה הקדוש
נתקן בלשון תרגום ובני' בזה"ב פי' תרומה
ח"ל דה"ה מתבאר שלש"ן דפרצ"ל וכו' והענין כ"ז במה
שכונת"ן בשער המלות ז' וחת"ק א"ר התרגום הוא
סוד אחרונים וקדושה וכו' קדושה ג"כ אלא שההיגיונים
יונקים ממש ובכ"ר נהג"ר שהקדוש נתקן להעלות את
העולמות למעלה ממדרגתם בגין העשיה ביצירה וכו"ל.
(ועיין בדבריו לעיל סי' מ"ח סוף אות א' ד"ה ודע).
והנה אנו מתיראים פן ח"ו על ידי עליית העולמות יב"ו
גם הקליפות עמ"ס ויתאחו בזה וינקו שפע מהם ולכן
נתקן בלשון תרגום דה"ה לישג"ל דל"ה משתמע למלאכין
על"ן כנ"י בזה"ב פי' נה דפ"ח ע"ב ובפי' לך דף פ"ט
ע"א. ובטעם הוא לפי שהם מלא הפנים וכה מדברים
בלשון הקדוש שהוא בתי' הפנים אך הקליפות הם נאחזים
באחרונים וכה מצינים בלשון תרגום שהוא אחרונים ובהיותו
אחרים השב"ח הגדול והקדוש ה"ה של הקדוש בלשון
תרגום שהם מצינים אותו א"ה הם נכנסים ואינם עולים
למעלה עכ"ל. וב"כ בפע"ח שער הקדושים פ"ד. סו"ב
בהקדמתו לסי' י"ו. יפה ללז אות א'. ועוד עיין בש"ן
דפ"ב ודפ"ג פי' הקדוש והטעם שיש בו תיבות בלשון
הקדוש ותיבות בלשון תרגום יעו"ש. ועוד עיין מה
שכתבתי בזה בחש"י בס"ק ב"ר מים חיים יעו"ש :

יג) הקדוש י"ח זו שני פעמים כ"ה ושני פעמים מ"ב
ובכ"ה והמ"ב הראשונים הם של אותיות
כי כ"ה אותיות הם מן יב"ח שמים רצ"ה יתברך וכו' עד
מלת עלמ"ה שם ז' תיבות ובכ"ה כ"ה אותיות. והמ"ב
אותיות הם ג"ה של ז' ויין שגרת"ו וישתת"ו ויתפאר"ו ויתרומם"ו
ויתנשא ויתקדר ויתשאל ויכבד"ו ויחלל"ו ויפגור"ו ויחזק"ו
של תיבות כי י"ח כ"ה תיבות מן יב"ח שמים רצ"ה יוכי'
עד דלמירין בעלמא. והמ"ב דתיבות הם ז' תיבות על"ה
של וישתת"ו וכו' עד ויתחלל"ו שיש בכל תיבה מהם ו'
אותיות הרי מ"ב. כמבואר שם בשער הכוונות ועי"ה מה
הסוד שיש בזה יעו"ש. וכן הוא בפע"ח שער הקדושים
פ"א. ולכן ז"ל לעולם לעלמי עלמ"ה ולא יאמר ולעלמי כדי
שלא להוסיף על כ"ה אותיות שיש מן יב"ח שמים וכו' עד
מלת עלמ"ה כנ"י. וכן היא הגיוס"א בפע"ח שם ובפ"ג
לעלמי בל"ה וא"י. וב"כ מהרש"י ז"ל שם בשער הכוונות
דף י"ד ע"ג. סו"ב אות ד'. ש"ן דפ"א ע"ג. קש"ג סי'
ח' אות ט"ז. סידור בי"ע אות י"ב. חס"ל סי' י"ח אות

החיים סי' י"ג אות ז'. יפה ללכ אות ג' בן א"ח פי ויחי
אות ח'. וכן מנהג בית אל יבצ"ץ שאין עומדים בצניית
הקדים אלא א"כ ההחיל החזן לומר קדים וביה אחד
עומד אז נשאר עומד עד שעובר איש"ר עד דאמירן בעלמא
ואחר כך יושב. ואפ"ל בקדים שלאחר העמידה או שתקבל
אין עומדים לענות אלא"כ היו עומדים בשעת שהתחיל
החזן לומר הקדים. וכן עמא דבר. ועיין מ"א ומחסי"ש
סק"ד:

בא) וכן הקס מפני שיבה צעת המירת הקדים והנכנס
לביכ"י צעת שאומרים קדים וכדומה לריך
לשאר עומד עד שיסיים ענייני איש"ר. חס"ל שס. בן א"ח שס.
וב"ל דבר דוקא במו סקס מלא קומתו למי שהוא חייב לקום
מפניו מלא קומתו אז ישאר עומד אבל אם אינו קם מלא
קומתו אלא עושה הידור דחילוק יב כמ"ש ביו"ד סי' רמ"ד
סעי' ה' זה א"ל לעמוד כדי לענות והוא פשוט:

בב) מצוה על הרוחל בחצוריו שכל לשוב צאמלע הקדים
שתכירונו דלא יפס. דעל ליהב כבא ליכנס הוא
מבדל וטורד ולא דאעתיא. וגם המפסיר ומנגן הקדים
אם רואה דבאו בני אדם אחר שהתחיל הקדים והם
עומדים לא יאריך צניגון הרבה ויקלר כדי שלא יבא
הקדים עליהם למשא כבד חי"ו. כף החיים שס:

בג) כתב מוכרחיו ז"ל בסידורו דיש לקום בקדים וברכו
דערצית של שבת ששם קבלת הרוח יעו"ש. וכן
בפרוש עליו סוכת וכו' ששם קבלת הכשמה של שבת.
ש"ך דפ"א ע"ב. שעי"ת אות ד'. בן ה"ח פי וירא אות ג'
ועיין חס"ל אות ו' ובף החיים להר"פ ז"ל סי' כ"ח
אות ד'. ולפ"י גם האמירת חובת נשמת כל מי שאומרים
בתפילה בבקר יש לעמוד ששם הוא קבלת נרנח"י דנפש
מבחי' היום כמ"ש בשער הכוונות בדבריו שחרית של שבת
דף ע"ג ע"א יעו"ש:

בד) אפ"ל כשהלך יו"ט בשבת דעולב המפסיר ומנגן
הקדים ובא בצרכות ומסיבה זו שמה ישנו
קודם שיתחיל ניגון יתגבר עיניו כשהלך להתחיל ברכו חקף
וקס כל העם כדי לקבל הארת שבת בחוספת נשמת יתירה.
כף החיים שס אות ב':

בה) שם צבחה. ומי שצא לביכ"י ושומע הקבל עונים
קדים עונה עומד וכו'. פי' שמתחיל יבא
שמים רבא וכו' דשבת צאמ"ס נפשיה הוא. מ"א סק"ה.
ח"א כלל ל' אות י"ב. פרמ"ג א"א אות ב'. שחילי זיתים
אות ב' יפה ללכ אות ד'. שירי טבריה מעי' בעינין אות
מ"ה. דמשק אליעזר מ"א ח"א אות ב':

בז) ובר' שלא השלימו מותר לענות עמכם. פנים חדשות
שם ב"ר שבע דף קי"ב. כה"ב סי' י"ב
צבחה. וכו' הש"ך דפ"ה ע"ג שם ברמ"ע מפאנו סי'
ק"י"ב. וכו' הפרמ"ג שס. ח"א שס:

בז) שם צבחה. וגם הש"ך ז"ל יבא שמים רבא. כתב
צתשו דרכי ניעס ח"א סי' י"א מה שהחזן
חזר ואומר איש"ר אף שכבר אמר ואמר אמר אין זכ
נקרא עונה אחר צרכותיו יעו"ש. אמנם השכנה"ג צבחה"ט
אות ו' כתב דבחרור ועונה איש"ר לא שפיר עבד ועשות
הוא בידו אלא חזר ועונה יבא ש"ר וכו' בלבד יו"ש.
ובז"ד בענייני אות ב' וכתב ופשוט הוא. יד אהרן צבחה"ט.
וכן

שאתר אגדה שדורש הכתב לעס צו ירוץ. שאמרו צמדרש
שהקב"ה מוחל עוונותיהם ואמרו דקאים עלמא על
איש"ר דאגדתא. חס"ל אות א':

יט) שם ולהשתדל לרוץ כדי לשמוע קדים. והנה מכלל
תועלת הקדים הוא שמועיל הרבה לעלוי נפש
הוריו אשר מטעם זה כתבונו לעלוי סי' ה"ן אות ק' משם
האר"י ז"ל שראוי לאומרו גם בשבת ויו"ט יעו"ש. וכתב
החס"ל שם ח"ל ואף לאחר י"ב חדש. שאין תועלת הקדים
להליל נפש המה מגביהם לבד אלא אף גם זאת גורם לו
לעלות צמ"לית אל המנוחה ואל הנחלה. הנה כי בן ראוי
לאיש הירא ורך הלבב לנאות את בניו שיתפללו לומר אחי
קדים בכל יום תמיד כל הימים כי מי זכ ערב אל לבו
שלא יבא נדון לאחר י"ב חדש צפרט בדור יתום כזה וכו'
שאר"ל משפט רשעים צבחים י"ב חדש כבר גילו למחרת
ז"ל (שער הגילגולים הקדמה כ"ב) שצו לאחר שסבול
כמה שנים עונים קאים ומרים חוץ לנח"ס וגם שהי"ב
חודש הוא משפט קשה ואח"כ בזה יותר קל וע"כ למנוח
צני ומה גם לפי דברי האר"י ז"ל הלאמרים צאמ"ת
שמועיל נמי לעלוי נפש הוריו צבוח מעל גבוה. אך לא
יועיל הקדים לנפש המה אלא צאמ"ס אותה בתקונו לפחות
אות צאות חיצה צביכה לא כמו רבים מעמי הארץ
שאומרים ירוח בן חסד וחליף עד שגמלאו כמחרפין ומגדפין
כגון שאומרים יהקדל וכהנה רבו שגיאות כל כי בא פשוט
שבעד טוב ממליאות הרע. הנה כי בן ראוי לירא ה'
לשית לבו גם לאת ולנאות את בניו שילכו אלא חס וילמדו
הקדים הדיוק הטב ואם לא יוכלו ללמוד שכיבו אחי יודע
שיאמר קדים עבור הורם כבודם ע"ל. ובציאו יפה
לכך אות א' וכתב ח"ל וכן ראוי להשתדל לקנות קדים
הודו של קודם התפלה או קדים של משנה שלאחר התפלה
לאומרו בכל יום לעלוי נשמת הוריו תמיד כל הימים כמו
שנוהגים רבים מיראי ה' ובזכ קיים אמרי מכבדו צמותו
כי צנלל בדבר הזה יאריך ימים ושנות חיים עכ"ל. ועיין
עוד מש"ל בס"ד סי' ה"ן אות כ"ג:

יז) שם הנה. ויש לעמוד כשעונים קדים וכו'. כ"כ
הגמ"ר צ"י תפ"ה"ש שם הירושלמי והציאו ד"מ
אות ב'. אבל צדדנות מהר"ל כתב שלא היה עומד לא
לקדים ולא לברכו אך כל קדים שתפסו מעומד היה נשאר
עומד עד שיסיים הש"ר. ובציאו ד"מ שס. ט"ז סי' י"ג
סק"א. שכתב"ג סי' י"ב צבחה"ט אות א'. וכתב שכן
הוא נהג אחר שראש דברי מהר"ל. וכו' מהר"ח ז"ל
בשער הכוונות בסוף דרוש הקדים דט"ז ע"ד ח"ל מורי
ז"ל לא היה קם מעומד בצניית אמרן איש"ר של הקדים
ואמר לי כי הלשון הנו' בירושלמי דמשמע ממנו שאין לקום
מעומד הוא מוטעה ואינו מתלמוד ירושלמי עלמא הלא
הגכה אח"כ חס' היתה ובאחרונים הדפיסו אח"כ בתוך
דברי הירושלמי אמנם כשהיה בקדים דאחר העמידה
דבחרית או דערצית או דמנחה וכן בקדים שתקבל
של אחר חזרת סי"ת להיכל אז היה נשאר מעומד וגומר
ענייני הקדים ואח"כ היה יושב עכ"ל. וכו' בפע"ה שער
הקדושים פ"ו. ובציאו ט"ז שס. יד אהרן צבחה"ט ע"ז
הסי'. ש"ך דפ"א ע"ב. ק"ג סי' ח' אות י"ד. סידור
צ"ע צדוני ענייני הקדים אות כ"א. חס"ל אות ז'. כף

יתגדל יש לומר ועתה יגדל נא כה וגו' זכור רחמיך וגו': ב' דששליש צבור אומר יתברך כל העם עונים אמן וכן כשאומר בריך הוא וכן כשאומר ואמרו אמן: ולא נהגו לומר אמן אחר יתברך ולא אחר בריך הוא ולא יפסיק בין בריך הוא לעילא מכל ברכתו וכו': ג' ההעונים עד דעלמי עלמאי כ"י יוסף גיקטליא. בלבר

כף החיים

וכן מדויק לשון מור"ם ז"ל שכתב וגם הש"ך ז"ל והש"ר משמע אבל אמן אינו חוזר לאומרו. ועיין מ"ש מור"ם ז"ל לקמן סי' ס"א ס"ח י"ב ובדבריו לשם בס"ד אות מ"ג: (ה) **שם** כהנאה. וכשמחיל ויתגדל יש לומר ועתה יגדל נא כה וגו'. וכן הוא בהקדמת התקונים. אמנם ויברח"ו ז"ל כתב בשער הכוונות בסוף דרוש הקדוש דט"ז ע"ד בסופו וז"ל מה שרגילים העם לומר פסוק ועתה יגדל נא כה ה' צעת שהש"ך אומר קדים ובנו' צם התקונים הכה מורי ז"ל מנעני מלאומרו ולא גילה לי עטמו של דבר ואולי שגם זה אינו מתקונים עכ"ל. וכ"כ בפע"ח שער הקדושים סוף פ"ו. וכ"כ בסי' נגיד ומלכו הביאו מ"א סק"ז. וכ"כ ח"ר אות ד' צם מהר"ל שאין לאומרו. וכ"כ הברכ"י א"י ד' צם זקנו מהר"א אולא"י שכתב על שם הרשב"א והרמב"ן שהן לאומרו יעו"ש ובביאו ש"ך דפ"ח ע"ד ופע"ח. אות ה'. וכ"כ בקש"י סי' ח' אות י"ט. ב"ש אות י"ז. ח"א כלל י' אות ד'. וכן עמ"ל דבר שאין לאומרו אף במקום דרשאי להפסיק כמשמע מסתמיות דברי מהרש"ו ז"ל ודלא כמו שחילק בזה. וכן פסוק זכור רחמיך לא נהגו לאומרו. וכ"כ פרמ"ג ח"א אות ו' דעתה נחטבל המנהג ואין אומרים כלל אף במקום דרשאי להפסיק:

(כ) **סעי'** ג. כשש"ך אומר יתברך כל העם עונים אמן וכו'. וז"ל שער הכוונות בדרוש הקדוש דט"ז ע"ד יתגדל ויתקדש שמים רבא הם ד' חיבות כנגד צחי' הראשונה שהם הרצבה אותיות דהו"ה פשוטה. ולכן צ"ח לריך לענות אמן כדי לעשות הפרש א'. ואח"כ יש עשר חיבות מן חיבת צעלמא עד חיבת משיחיה. ואלו הן צעלמא זו ברא כרעותיה וימליך מלכותיה וילמא פורקניה ויקרב משיחיה. כי די ברא הם שתי חיבות לא בלחם הקוראים דברא. וברו צחי' ב' דעשרה אותיות המילוי. ולכן לריך לחזור לענות אמן ג"כ פ"ב כדי לעשות הפרש שני. והכו צחיכות וצומיכות הוא תכלה ואינו מכלל נוסח הענין. אח"כ יש כ"ח חיבות מן יבא שמים רבא עד צעלמא. ואלו הם יבא שמים רבא מברך לעלם ולעלמי (עיין מש"ל אות י"ג שז"ל לעלמי בלא וא"ו) עלמאי יתברך ויתעבה ויתפאר ויתרומם ויתנשא ויתבדר ויתעלה ויתכלל שמים דקב"ה לעילא מכל (גם זה עיין לעיל אות י"ג) ברכתא שרתא ששנחחא ונחמחא דלמירן צעלמא. והיא צחי' ג' של מילוי המילוי. ולכן לריך לחזור ולענות אמן פ"ג. וגי' אמנים אלו הם זולת אמן יבא שמים רבא וכו' ואם העונה מסיים לומר עד דלמירן צעלמא קודם שיאמר כחון שמים דקב"ה לריך לענות כאן פעם אחרת אמן באופן שיבין ה' אמנים עכ"ל. וכ"כ בפע"ח ש' בקדושים כי נמלנו למידים. מדברי הרב ז"ל בלריך לענות קדושים כי אמנים. אחד אחר ש"ר. וכו' אחר ויקרב משיחיה: וכו' אחר ואמרו אמן. וכו' אחר קודשא בריך הוא. וכו' אחר צעלמא ואמרו אמן. וכ"כ בסי' נגיד ומלכו וכו' יא' יד אהרן בהנה"ט. ש"ך

(א) **שם** כל העם עונים אמן. עיין מש"ל א"י ע"א וז"ל: (ב) **שם** כהנאה. ולא נהגו לומר אמן אחר יתברך ולא אחר בריך הוא וכו'. כבר כתבנו לעיל אות כ"ט צם הכו' והאחרונים לריך לענות אמן אחר בריך הוא. אבל אחר יתברך אין לענות אמן כמ"ש מור"ם ז"ל וכמש"ל אות הנו' צם הכו' והאחרונים. וכן לוח המגיד למרן ז"ל שלא לענות אמן אחר יתברך כמ"ש במגיד משרים פ' תולדות. וכן עמ"ל דבר.

(ג) **סעי'** ג. העונים עד לעלמי עלמאי בלבד טועים הם וכו'. עיין צ"י שביאו מחלוקת צענין: ביני הקדושים. כי יש אומרים לריך לענות עד דלמירן צעלמא כ"ח חיבות. וי"א שטועים עד עלמי עלמאי כ"ח החיות. ומכרי"א כתב שמתאר שיש מחלוקת בזה עד כמה מחויב לענות כפיפסוק בק"ש ובכרעותיה לענות קדים לא יטעם אלא עד לעלמי עלמאי שאולי האחר הוי הפסק ואם לאו יש לי לענות עד דלמירן צעלמא. (וכ"כ מ"א סי' ס"ז סק"ז יעו"ש) וכו"ר יוסף גיקטליא ז"ל כתב המפריד בין עלמאי ליתברך כאלו הפריד וק"ן צנוקס דליכא יתרון וא"ל להפריד אלא מדבק עלמאי ליתברך כאשר יעויין כ"ז בצי". ובא"ן בש"ע פסק מרן ז"ל כ"י"ר יוסף גיקטליא ז"ל דאסור להפריד בין עלמאי ליתברך אבל לא גילה דעתו עד היכן חייב לענות. אמנם המ"א סק"ט כתב וז"ל משמע צ"י בצי כל הכוונת של יתברך עד דלמירן צעלמא כ"ח חיבות וכ"כ בשל"ח עכ"ל. וכ"כ ח"ר אות ט' וסו"ב אות ד' צם שלישי שטועים העולם שסו"ב ימים ביתברך אלא ל"ל עד ואמרו ולא אמרו בכלל והם כ"ח חיבות

באר הגולה
ו לשון הכל נז.
ו ב"י בשם מהרי"א
ח תרומה טז
סימן י"ג:
א זכרית מ"ט.
ב ר"י וינס
והפ"ה בשם ר"י
נלעני בשם ר"י

בלבד טועים ה' כי אסור להפ"ד בין ע"מא ליתברך: ד יבשאומו החון יתגדל כורע וכן ביהא שמה רבא וכן בבריק הוא וכן באמן: ה ולאחר שסיים הקדיש פוסע ג' פסיעות תואחר כך ואמר עושה שלום וכו':

נז דין ברכו וענייתו. וכו' ב' פסיעים:

א אומר שליח צבור ברכו את ה' המבורך ועונים אחריו ברוך ה' המבורך לעולם ועד וזאת ש"צ ואומר ברוך ה' המבורך לעולם ועד: והנה שהש"ל מאריך בברכו והקבל אומרים יתברך וישתבח וכו'

בפ החיים

סיך שלוש פסיעות בליל דוקא אחר תפלת העמידה ע"ש ודו"ק. וז"ל כיון שפסיעות קדים תתקבל הוא עובר תפלת החזרה לרין לאומרו במקום שאמר החזרה כדי שיכיו הפסיעות במקום הראוי להם ודו"ק:

(ז) **ולענין** אם בשביל אחד אומרים תתקבל עיין פתח"ד סי' קצ"ל אות ג' מ"ש בזה בלורק וזעלה ויכולין לומר קדים תתקבל אפילו בשביל אחד שלא התפלל כל שיש מניין יעו"ש. וכתבנו בפ' החיים סי' י"ג אות א"ך דמשק חלוצור מני' הק' אות ג':

(ח) **שם** ואח"כ אומר עושה שלום במרומיו. על שם המלאכים שהם אש וענים שהם שני הפכים ואין אחד מזהב חצירו. טור ולבש. ועיין פרישה אות ט"ו ומ"ש עליו הר יפה ללכ ז"ל בקי' וישראל לבד אות ח'. ואין לומר עושה השלום בזה"ל כי אם דוקא בעשרת י"ח אחר העמידה מפני שיש טעם בדרך כמ"ש בשער הכוונות דף י' ע"א אבל בשאר ימות השנה בקי"ט ובעמידה וכן בקדים של עשרת י"ח אין לומר כ"א עושה שלום בליל הוא דכיון שהוא פסוק בליוז כ"א אין לשנונו בליל טעם ולורך. ובי"ט בשער הכוונות סי' דבשאל תפלות השנה אין לומר בליל עושה שלום חסר ה' יעו"ש. ובקדים לא נזכר בשם מקום שז"ל השלום בזה"ל לא בעיית ולא בכל זמן ועל כן אין לבנות הפסוק ומינה בקדים בל אחר החזרה בעיית נראה די"ל עושה השלום כיון שהוא במקום עושה שלום ש: חזרת העמידה כמ"ש לעיל או' ל"ו יעו"ש.

(א) **סעי'** א, אומר ש"ן ברכו את ה' המבורך ועונים אחריו וכו'. ואם רב"ץ אומר בליל ולא שמע ממנו ברכו רק שמע הקבל עונים אומר התריב' המן כמ"ש סי' קל"ט בעי' ו' בהגכה. מ"א סק"א. ובכ"ד י"א בהגכה, מאמ"ר אות א' סו"ב או' א'. ש"ן דפי"ט ע"ג. ח"א כלל ז' אות ח'. חס"ל אות ג'. אמנם הפרמ"ג בזה"ל אות א' הקשה על דברי המ"א בה' מדברי מור"ם ז"ל בהגכה סי' נ"ו סעי' א' וסוף סי' קכ"ד דמשמע שם דהשומע מן הלבד עונה עמה ומ"ש בס' קל"ט סי' דעונים אמר בהם שה' רשומע רק מהש"ן משא"כ כאן רשומע מן הקבל יעו"ש וכן הקשה א"ר בס' קל"ט אות ט' וכזה דדוקא רשומע רק מהש"ן עונה אמר אבל השומע מן הקבל עונה ברוך וכו' יעו"ש, וכן בספרים ר"ז אות ב', סיודר צי"ע בדיני ברכו את ה', קיטור ש"ע סי' פ"ו אות ח', בן א"ח סי' פ' ויגש אות י"א:

(ב) **שם** אומר ש"ן ברכו את ה' וכו'. ראיתי כחוב בשם הר"ם שפירא ז"ל שלא להסך פניו ממזרח עד שסיים לומר ברוך ה' המבורך וכו' וסי' ימיו לא אמרתי דבר וחזרתי לאחורי ש"ן דפי"ט פ"ה. שעה אות א', חס"ל אות

חיצות יעו"ש. והנה דהמ"א כתב שם דנראה לו מנה: הקדמונים עיקר שהיו אומרים עד יתברך בלכד וכו' כיעו"ש מ"מ: ויון לפני דברי האר"י ז"ל לרין לענות עד דאמרו בעלמא כמש"ל אות כ"ט הכי נקטינן ולא יש חילוק בין אם מפסיק לענות בקי"ט ובכרותיה למקום אחר והנה שיש שחלקו בזה הוא מפני שיש מחלוקת בדברי הפשטנים ועשו הכרעה אבל לפי דברי האר"י ז"ל לא יש חילוק אלא לרין לענות עד דאמרו בעלמא כנ"ל וכבר כתבנו לעיל סי' כ"א אות ע"ה דכל דבר שלא נזכר בהדיא בתלמוד ונתלקו בו הפוסקים דברי. הקבלה יכריע יעו"ש. וכיון דדברי קבלה לא עשו חילוק אלא אמרו לענות עד דאמרו בעלמא ונהנו טעם בסוד הכי נקטינן ואין לחלק בין קי"ט ובכרותיה לשאר מקומות וכמש"ל אות כ"ט יעו"ש:

(ד) **שם** כי אסור להפ"ד בין ע"מא ליתברך. מ"ש ב"י ע"ז בשם המור"ם כבר כתבנו לעיל סי' נ"א אות ח' קחנו משם:

(ה) **סעי'** ד. כשאומר החון יתגדל כורע וכו'. וז"ל ח"ב: כתב בלל אמר כורע יעו"ש. וכ"כ בש"ך דפי"ט ע"ג. חס"ל אות ח'. וכ"כ בפ' החיים סי' י"ג אות י"ב בבלל החמשה אומרים ישוה החן: כמ"ש בסי' י"א. ובשם רש"י בסי' הפרדס דח"ץ ע"א כתב דיעשה ה' כריעות נגד ה' שמות דבפסוק כי ממזרח שמש עד מבואו וכו' ועיין טור וצ"ח ולבש:

(ו) **סעי'** ה' לאחר שיסיים הקדים פוסע ג' פסיעות וכו'. ר"ל הקדים של תתקבל שאחר התפלה כדמוכח מהשבת תרומת הדשן סי' י"ג דלא מיירי אלא בתפלה של חזרת הש"ן שאינו פוסע בסיום התפלה שזכר פסע בעמידה דלחם ונחזרה ממח' עד אחר קדים תתקבל ואז פוסע והעלה על פסיעה זו לתפלתו בחזרה, וכל כך החנונים שאומרים אחר התפלה הוו בתפלה אריכות יעו"ש. ובי"ט הלבוש סי' קכ"ב וכתבנו מ"א ס"ק י"א יעו"ש. אבל קדים שאינו אחר תפלת החזרה אין לפסוע וכש"כ דחסם וג' פירש נראה דסמך על התפשטות המנהג שאין פוסעים בזה"ל הקדישים כי אם הש"ן אחר קדים תתקבל ציוס שמחפלין בחזרה דוקא. מ"ש י"ד: אות ב'. ש"ך דפי"ט ע"א ודפי"ט ע"ה. קש"ג סי' ח' אות י', חס"ל סי' נ"ה אות פ"ו, והנה במדברי חשו' הרדב"ן סי' קל"ט משמע דבכל קדים דוב צו עושה שלום לרין לפסוע ג' פסיעות ובכ"ד בפ' החיים סי' י"ג אות א"ך ויפה ללכ אות י"א מ"מ: המנהג כמ"ש המט"י והאחרונים שנמשכו אחריו שאין עושים ג' פסיעות כ"א בקדים תתקבל שאחר חזרה. ועיין בסי' ה' התיקונים דף תיקון ו"ד והתיקון י"ח ושער הכוונות סוף דרוש ו' של העמידה דל"ה ע"כ דמשמע משם שאין

וכי צעוד שכול מאריך צברנו (טור): ב יתקום שנהנו לצעוק על חבריהם בין קדיש וברכו ליוצר
אור או לדבר בצרכי רבים טועים הם. (ועיין לעיל סוף סימן נ"ד):

הלכות קריאת שמע

נה דיני ק"ש וברכותיה. וכו' ד' סעיפים:

א אכן קריאת שמע של שחרית משיראה את חבירו הרגיל עמו קצת ברחוק ד' אמות ויכירו
בנמשך זמנה עד סוף ג' שעות שהוא רביע היום יומצוה מן המובחר לקרותה כוותיקין
(פי' תלמידים). ורש"י פי' אלו ענוים ומחזיקים המלות) שהיו מכוונים לקרותה מעט קודם הנץ
החמה (פי' יליאת החמה כמו הכלל הרמזוני) כדי שיסיים קריאת שמע וברכותיה עם הנץ
החמה ויסמך התפילה מיד בהנץ החמה ודאי שיוכל לבין לעשות כן שכרו מרובה מאוד: הכה
שיעור הכן החמה הוא כמו שיעור שעה אחת קודם שיעלה אל גוף השמש על הארץ (מיימנו פי"א):

אם

כף החיים

וכן מנסג ביה אל יכניץ פה עיר קדשנו ירושתנו שאין
לומרם אותו לא בשחרית ולא בערבית, ועיין משיל סי'
בין אות סי':

ז סעי' ב. מקום שנסגו ללעוק על חברים בין קדיש
וברכו לומר אור וכו', לפנין סכנות השמש
אחו לזכרם לעם בין ברכו לומר לאו שיד כיון שבעם
שהקין לשמוע אל דברי סכרו. פתח הדבור אות ד' ועיין
משיל סי' דין אות טו"ב:

א סעי' א. זמן ק"ש של שחרית וכו'. ומזכירן שחיס
לפניה ואחר לאחריה. ובערב שחיס לפני
ושחיס לאחרים וסמכות על פסוק שבע ביום סלחתי וכו',
טור, ועיין בסי' החקונים סוף חקין י"ב פטע לו' ברכות
כלל, והפטע שסדרו ארבעים ברכות בערבית ונ' בשחרית
כח כלבש לפי שסדר הזמן קודם ערב לבקר דכחיו
והי ערב ויחי בקר וכו' לכן לקח כהרבע שעה סרוב
לערבית שכול קודם וסני הנוחרים הניחו לבקר עכ"ל,
וכריד אבודרס דף א' פ"ב כח כעט כסס כראד
דחננו את היחיד לערבית מפני שהפילה ערבית קטן
ובעין סיכוי ש"ן. וכריד כנסני כהרבע. וסוקק סי'
שיח כח לפי ששחר ים מזה לילה משאכ בערב.
וסבילו שנסג כהרבע אות א'. איר אות א'. ועיין שער
כשוות בדרוש א' דחפלה ערבית דייב פי' ד"ה הסכיבו
ופרטיה שער מנחם ומעריב פי' ופי':

ב סעי' א. מפורסם את חבירו הרגיל עמו קצת וכו'. שאם
רגיל עמו הרבס ויכירו אפילו מרחוק הרבס
ואם אינו רגיל עמו כלל לא יכירו אפילו בקרוב. אלא כמו
אכסניא שרגיל לנא לקץ פתים. ר"ל אות ב' כסס הירושלמי
וסובא כ"ב:

ג סעי' א. ונמשך זמנה עד סוף שלש שעות שכול רביע
היום. כחכ כרמזים ז"ל צ"ל המשכס פיק
דברכות וז"ל ודע כי אלו השעות המכונים בכל המשנה כן
השעות המנויות. ועיין אומנויות סוף השעות שיש י"ב שעות
ביום וי"ב שעות בלילה ושאמר על ג' שעות כאלו אמר פד
כלות רביע יום. אחד ששים חיים יום חקופה חמנו או
חקופה שנה עכ"ל. ב"י. וכי מוריס ז"ל לקמן בסי' רל"ג
סעי' א'. פרישה אות ב'. פריה סי' א'. ב' שאנא אירס
סי' ב' וסבילו שעה אות א'. ר"ל אות ג'. מ"ל כלל כ"א
אות

אות ב'. בן א"ח פ' יונס. אות י"ז:
ג סעי' א. וענוים אחריו בדרך סי' וכו'. אמרו במדרש רות
על פסוק חרלו לכם מן האדם וכו' שנסמס
אונס נכנסה לנשיב גוף האדם עד שיכרך בדרך סי'
סמבזר לעולם ועד והיא ממחנה באפו עד ברכי ואם חיו
זוכה לברכו סולחם לס ונשאר ונחשב לבחם כמיס חזיל אל
חקרי צמח אלא צמח. ולכן לריך לחזור אחר עשרה
כדי שילמדו ברכו ויענו אחרים לסלמה נפשו. ש"ן דפיס
ט"ג. וכי בפניה שער סק"ס פ"א כסס הארי זלסיס וז"ל
אפילו מי שמסכים ללמוד ולעסוק בחורס אינו חוזר בו
נשמו עד שיפלה ויענו בדרך סי' סמבזר לעולם ועד
ואו חוזר אליו כנסמס לכן יס בו סי' חיצות נגד סי'
שמוס של נרנמי שיש לנשכס עכ"ל. וסבילו ופס לנב ז"ל
אות א'. ועד עיין משיל סי' כ"ו אות י"ד. ואם סוף אונס
ואינו יכול לסחפל לבזור ואמר ברייתא דרבי עקיבא
כמשיל סי' י' אות ט':

ד סעי' א. וחזר ש"ן ואמר בדרך סי' וכו'. ואם אין שם
עשרה בלא סוף אס לא ענש עמכס לא ילא י"ל.
מ"ל סקינ כסס האדס. כלכס בדרוש א"ו א' יד הארן
בהרבע. ש"ן דפיס ט"ג. סידור ב"ש דייני ברכו אות ג':
ה סעי' א. כנסה. וסנו שהשין מאריך צברנו וכו'. כחכ
כסיח סלומר בלחם ברכה סכורס וברכו גזל
אח סמלוח וכו' יעו"ש. שפיה אות ג':

ו סעי' א. כנסה. וסנו: לומרם יחברך ויסחבה וכו'. וכן
כחכ כשער סכונוה דנ"א ע"ב. וכריד לעיל סי'
מ"ה אות א'. וכחכ מ"ל סקינ דוקא בשעה הנינו אכל
כשעס סלומר סחיבוה לא יאמר כלום יעו"ש וכי האחרונים
מיוס סרמזים ז"ל לא כחכ. וכחכ כריד"א כסס רב עמרס
רבינו סעריס לא כחכוס כמיס כניי ונרסא שפני זכ
מרין ז"ל לא כחכוס כש"ע דס"ל שאין לומרם מפני שסרמזים
וריס וריס לא כחכוס. וסרב פסח"ד א"ו ג' כחכ דלבו
מנמנס כזס משוס הפסק ולכן סוף נמנס מלומרם בשחרית
רק כשסורר צברנו לערבית עונס עס סכור דלחין בו
משוס ספסק וכחכ שכן דרס לסרב מנחם הארן ז"ל כלל
י"ב סי' ל"ד שחכ משס סרב מנחם סחידים ז"ל דכיון
שיס ספסק ספסק דברר סנון לומרם בערבית אכל לא
בשחרית יעו"ש. וכסידור כרש"ס ז"ל אין כחכ לימר זכ,

(ג)

אוח גי קציר שיע סר יז אוח א. ועיי' בפאה בשלחן
שחבז שכוז זל חיצן מיש פני וכושע עיז במסדורא בחרל על
משכה ברכות וסביא עוד פוסקים שסוכיוו כדברי הרמב"ם
זל וגם הגאון המקובל מהריי חלגז זל צפירוטו עץ חיים
למשניות סעיד שכן פסטה מהוראש בגל ישראל דמשנין שטיח
זמניוה יעו"ש. וכ"כ בן איש פי וארל אוח ס' :

ד) שם ומשך זמנה עד סוף שלש שעות וכו'. ומאמתי הו
חמלחן וסופן בעל תמיד ס' א' כחז שחמלחן וסופן מעלות
השחר ועד אלה הכוכבים. ובעל הלבוש צ"ח ר"ל ורס"ו
כחז דמחמלחן מהכן החמה עד שקיעתה וכ"כ מ"מ דרך
ז' ע"א ועיי' שפארץ בזה הרב. שנהגי בצבאי אוח
ח' אמנם סמ"א סק"א כחז דכחז לכ"ע מנין מעלות השחר
יעו"ש. וכ"כ ס"ב אוח א. יד אכרן בהנכ"ס. איר אוח ב'
ר"ז אוח ג' ש"ך ד"ג ע"ג. חס"ל אוח ס'. קציר שיע שם
שחילי זיהוס אוח ב' :

ה) שם שהוא רביע סיוח. לפיז יש ליחזר צימי כחורף
למחר לקרות ק"ש מאחר שפיוס קצר ורביע
סיוס קצר. ב"י בשם מהריי אבובז ס"ז סק"א. ס"ב אוח
א' עמ"ז אוח א. איר שם. חס"ל שם. סידור ב"יע
בדיוי זמן ק"ש. אוח ב'. ועיין משיל ס"י מ"ז אוח ס"ב :

ו) שם ומאס מן המובחר לקרוח כוחיקין וכו'. והפריה
אוח א' כחז דלכחלה חייב לבין השלמה

קריאתה עס ככן החמה יעו"ש. וסביאו ברכי אוח ב' וכחז
ד"ש להחמיר כן מאחר דאס קרא כוחיקין ואלא י"ח לכ"ע יעו"ש :

ז) שם ומאס מן המובחר לקרוח כוחיקין וכו'. הו
משמימי בצקר צימי כחורף לחטוף ק"ש והפלה :

בחשך ואפלה וקוראין אוחה הפלה וחיקין ורבים מעמי הארץ
מחייסרים שבר ירדטו על ידי כן ולא אור נגס עליהם
בחסכה וחסכלו דלא כמר דולא כמר לא יאלו י"ח כלל ואיכ
אלא יוסרל ורוח יחירה וסכוו דרדקי או פחיקי דלא דייקי
הלו צוקי סריקי כוחיקי. ואע"ג דחיוין לרבין קשיאי דכו
ענדי כ"י איככו סיו דייקי פפי וידעי ובקיאיו ציבא לבווי
שפאה כהיון שכל מעשיכס לשם שמים אכל לא כל הרוא
ליסול אח הסס ויפ"ל. ופ"ה ל"ב זל אוח א' בשם מויק
ויעו"ש. צמיק מה שפארץ הוכחה מנולה ע"ז ועוד פ"ח
ב"י ל"ב חיים ח"ב ס' י"ט מ"ס. ועוד נכסך מ"ח
משמימי צקר חושך ואפלה קנאת איש מרעבו וכל הזרז
להחמיל ולגמור קודם סרי זה משונה וע"ז יבואו גם כן
לחבר אחויה וחיויה וכוונת השמות. וסחי יתן אל לבו גס
לזה שלא הכיס זאל לפוסק ליוס דיון ח"ו. ועיין מש"ל
בס"י ס' בסיד אוח א' ואוח ב' ואו ס' :

ח) שם שסיו מכוונת לקרוח מעט קודם ככן החמה
וכו'. ומי שאינו יכול לבין לעשות כן אין

להקדים לקרות ק"ש ולשפלה קודם ככן החמה אלא אחר
ככן החמה מפני שזמן הפלה לכתחלה הוא אחר הכן
החמה וזמן ק"ש נמשך עד רביע סיוס לכתחלה שבווחיקין
שכיו מקדימין לקרות קודם כן החמה מעט לא סיו מקדימין
משום חובה ק"ש אלא כדי לבין להשפלה בדמדומי חמה
דכייני בנהלה יאלחם כמ"ס צ"ח. פ"ט. וי"א שגס משום
חובה ק"ש סיו מקדימין לקרוח קודם ככן החמה לפי
בלכתחלה יש לקרוח בשכא שעה קומה לרוב בני
ארס שאין ישינס אחר כן החמה אלא בני מלכים וכיוצא

בסס לפיכך מי שאינו יכול לבין לעשות כוחיקין א"א לו
לסדור גאלס להפלה לכתחלה אלא יוכל לבין שיקרא לפתוח
פי ראשונה קודם כן החמה ודאי וישפלה אחר כן החמה
ודאי אפי"ס שלא וישפלה בדמדומי חמה ואס גם זכ לא
יוכל לבין וקרא ק"ש וברוכים קידס ככן החמה לכתחלה
וישפלה אחר ככן החמה ולא יסמך גאלס להפלה וסעיקר
כסדרה הראשונה. ואפי"ס כן נכון לחוש לסדרה
האחרונה ולקרא לפתוח פי ראשונה קודם ככן החמה
אף על פי שעדיין לא לבס לציח וספילין ואחר ככן החמה
יקראנה כולס עס ברוכיה ויסמוך גאלס להפלה. ר"ז
אוח ד' וכ"כ ס"ט"ש זיל דמי שאינו יכול לעשות כוחיקין
שסומך גאלס להפלה צריחה ששמש בדקדוק יש לחוש לדעה
ריח כיון דריספ"ל דסוגיון דיומאל אחיו כוחיס ואיכא דמס
ברוחא דס"ל כוחיס ר"ח וסריספ"ל כמבואר ב"ס ש"ח יחזק
וכן ראב"י פסק בריח כמ"ס צ"ח. ואפי"ס כחז וסכין חיויה
לסרמב"ן זל במלחמות שכתב זיל סא לסדח שלא אמרו כ"ס
אלא למאס מן המובחר כוחיקין מקדים וגומר עס ס"ה
ושאינו מכיון כ"כ מחמיל עס כ"ס וסומך גאלס להפלה סא
קמן דמי שאינו יכול לבין כוחיקין ויחמיל עס ככן החמה
כדאמרו וסיוסו יש להשחרל לסחמיר על פלמו שיקרא אינס
כוחיקין ליאל י"ח אליבא דכ"ע כמבואר וכ"כ סבדכי גר"ז
אוח ב' יעו"ש עכ"ד וכ"כ הרב נחיווח ששלוס סוף ס"י ב' זיל
אחרי שפסח מאר ללמ"ס במטון גמור יוחר פ"ב לאחר איכ
מינוטין מלקדיס שכרי אס יאמר ק"ש בשעת כן. או זמן
מוטע אחר ככן יש לנו עמודיס גדולס לסמוך עליהם בריח
וסריס וסריח ואפסר שכן דעה רס"י ג"כ אכל אס יקדיס
להשפלה קודם ככן אין שום דעס לא בש"ס ולא בפוסקים
סיסוס דסאי להשפלה לכתחלה קודם ככן אס לא ללחז
אונס או ליואל לדרך כניל עכ"ד. וסב"ד זורח ששמש דס"א
ע"ג יעו"ש. אמנס מ"ס ר"ז דיש לחוש לסדרה האחרונה ולקרא
לפתוח פי ראשונה קודם ככן החמה אפי"ס שעדיין לא לבס
לציח וספילין וכו' כבר כחבטו לעיל ס"י מ"ז אוח ס"א וס"י
כ"ס אוח כ"ז דלון לקרא פי הראשונה כולס בלא חפילין כדי
שלא יסא גרלס כמעיד עדות שגר כשיאמר וקשרת וכו' יעו"ש
אלא או ילבס לציח וספילין או לא יאמר כ"י אלס פסוק ראשון
ובסמליו דוקא כיון דיש אומרים בפסוק אחד יואל י"ח
דאורייהא כמ"ס צ"ח מ"ז צטור וצ"י וסביאו מוריס ז"ל שם
בסנהד כסוף ס"י :

ט) שם ומי שיוכל לבין לעשות כן שברו מרובה מאר
ומנוטה לו שהוא בן עשירי ולא יחזק כל אוחו
סיוס. ברכות פי ע"ב וסביאו כסור וסאחרונים. וסו איחא
ססס אמרו עליו על רב ברנא זימנא חדא סמך גאלס
להפלה ולא פסק חוכא מפומיס כוליס יומאל. וסביאו ב"י
ובאחרונים .

י) שם סנהד. שיעור ככן החמה סוא כמו שיעור שפס
לחא וכו'. כ"כ ספור בשם הרמב"ם ז"ל אכל
מרן ז"ל בצי כחז זיל דנניסחא אחרת מללחי בדברי
הרמב"ם כחז במקום שיעור שפס לחא פיעור שפס לחא
פכ"ל ובכ"מ על הרמב"ם פ"א דק"ש דין י"א כחז מרן ז"ל
שם ע"ז שביא נוסחא אמיתיה יעו"ש. וכן ססכיס ספריה
וסמויק יעו"ש. וכ"כ סעמ"ז אוח ג' יעו"ש. ועיין מ"א סק"ב
שכתב דלענין דיון אין חילוק בין כניסלוח ומ"ס עליו
מחסיס

ב האם לא קרא אותה קודם הנגן החמה ישלח לחקדים לקרותה במהרה כל מה שיוכל: ג יומי שהוא
אנוס כגון שהיה משכים לצאת לדרך במקום גדודי היה ולסמים שלא יוכל לעמוד ולא לבוין אפילו
פרשה ראשונה ואפילו עד (ע) לבבך יאו שבני השיירא (קראצנאלה בלע"ז) הולכים מהרה ולא ימתונו
לו כלל יוכל לקרותה עם ברכותיה משעלה עמוד השחר דכיון שעלה עמוד השחר שפיר מריגן
ביה ובקומו הגם שפיר מקרי יוצר אור. אבל אם אינו במקום גדודי היה ולסמים וגם אין בני
השיירא נחפזים כי אם אפי' יוצא לדרך אחר שעלה עמוד השחר אינו קורא עד שיגיע זמנה:

אם

כף החיים

(יא) סעי' ב. אם לא קרא אחס קודם כגון סחמס יס
לו לסקדים לקרותה וכו' כחז כלבוס דלף מי
שאין לו לציט וחסילין יקרא ק"ש בזמנס בברכותיו ולחסי
כסיו לו לציט או חסילין או כשיבא לביתו או למלון ויחס
ויצרך עליסם כדי לקיים מלוח עשס דחפילין ויחזור ויקרא
ק"ש בלא ברכות בעוד חספילין עליו ולא לשם חזנס רק
כקורא בחורס. וכביאו ליח על דברי סרליס ס"ק דברכות
או ס"ד. סכנס"ג כנס"ג או"י. ע"ה אוח א' וכנס ואלו
אומר ודאי אם יעבור זמן ק"ש לא ימחין על
לציט וחסילין אבל במשך זמן ימחין עליסם וכדלמרינן
כל כקורא ק"ש בלא חסילין וכו' וכי"ז מ"א ס"י ס"ז ס"ק
י"ב. א"ר בוס ס"י אוח כ"י. וכן מי שאין לו חסילין מוטב
שהעבד אחר חפלה לבד ולשאל חסילין מחבירו כדי
שיקרא ק"ש ויחפלה בחפילין. מ"א שס. א"ר שס. יד אכרן
ס"י ס"ז כנס"ג. ס"י"ב שס אוח ו'. וכי"ז לעיל ס"י כ"ס
אוח כ"ה כנס סהרונים יעו"ש:

(יב) שם אם לא קרא אוחס קודם כגון וכו' ואין
לאחר הקריאה לבייכ בשביל סוקנים סמלחרים
לבא וילעברו להחפלה ביחיד כיון שפ"י זה יעבור זמן
קריאה שמע ואין אומרים לארס חסא וכו' נוב"י ס"י ג'.

שעה אוח א':

(יג) שם אם לא קרא אוחס קודם כגון וכו' ובספר
סחיקונים חיקין כ"א קודם ד"ס קס סכא ואמר
וכו' אוחס כל ח"ה דמנע מינס עונח ק"ש כאלו מנע מינה
ברכאן מלעילא יעו"ש. יפס ללז ח"ג:

(יד) סעי' ג. מי שכוף אגיס וכו'. ויס ערנס דמפשי
קצורח סכח א' מילח וכן ויס ערנס דמפשי
ברחמי יכולין לקרות חיקף פעלה עמוד השחר. כ"מ פ"א
דק"ס דין י"ב כנס כ"י. מניח. מ"א סק"ג. ס"י"ב אוח ג'.
ר"ז אוח ו'. ש"ך ד"ג פ"ד. ח"א כלל כ"א אוח ג'.
שחילי זחיס אוח ויד. ועיין ע"ד מ"ש לקמן כס"י פ"מ
ס"י א' בס"ד:

(טו) שם כגון סכיס משכים ללחא לדרך וכו'. אפי'
לדרך רשות. כ"מ שס כנס כ"י. פחיע אוח ח':

(טז) שם כגון סכיס משכים ללחא לדרך וכו'. אפי' רגיל
עובד פרי כיון ללחוס כוא. ב"ה א"ר אוח ח'.
וכ"מ מדברי כ"י"מ שביא הכ"מ שס:

(טז) שם יכול לקרותה עם ברכותיו וכו'. גס יס לו
לסחפלה בציטו אחר ק"ש ובברכותיו. א"ר
אוח ו'. מש"ז אוח ב'. ר"ז אוח ו'. ועיין לקמן ס"י פ"מ
ס"י ח'. ובדבריו לשם כס"ד. ויניח חפילין מעלוח
השחר ולא יצרך עליסם. מש"ז שס. וכשיגיע זמן דסיינו
משיראח אח חבירו הרגיל עמו ק"ה ברחוק ד' אמות
ויכירו

מחסיס ופרמיג ב"א אוח ב' יעו"ש. וסרס. כגלון סכריס
מיוללח בציטו על ש"סע כחז על דברי כנסס וז' חיל חכז
סלחרונים ש"ס ויל עיבור ש"ס, וגרלס שנס זס טעוה
ויל ש"ס עיבור טעס יעו"ש, וכי"ז סרס מנחח ככן בשער
מבזו סחמס מחמר רלשון פ"ז שחר סכוכיס סנוכחח
למחיס ס"א כמ"ס מרן ז"ל. סייס ויל אעפ"י שעיבור זס
כוא ויחר גדול מן סעיבור סכחכחי למעלס משס סכריס
ללשקלר כיינו משוס שזמן זס זמן סחחלה ק"ש עד שיעלס
ג"ף סחמס כוא עיבור טעס אכל גוף סחמס אינו אלא
שני דקיס ושיני שלשי דק עכ"ד יעו"ש. וכבר סלריכו בוס
כס' אכל מוטב נחיו ד' סביב ללסל ויריעוה סלסל סכביאו
דברי סרלסונים וסלחרונים וסחורו רלוי"ח כ"י"ד חל"ח ס"י
ל"ז סכחז כגן סחמס כוא טעס אוח קודס סכרלס לו
סחמס על סלרן וסעלו דכגן סחמס כוא כסגף סחמס יל
על סלרן וגרלס לו לעיינס יעו"ש, וכן כס' וזרס סחמס
סלרין סרחיו בוס כנס סרלסונים וסלחרונים וסעלס דכגן
סחמס כוא כסחמס גרלס לו לעיינס וכנס שכן כוא נמי
דעס מרן ז"ל כ"י"ז יעו"ש, וכן מנסג ב"ה אל. יכ"ז
וגס כפס ע"ר קדשינו וירושל' יס סרס קלוח סמחפליס
עס כגן סחמס וממחיוס עד שיל גוף סחמס על סלרן
וגרלס לעיינס ואחר כך מחפילין חפלה י"ה. ועיין רב
סעליס ח"ב ס"י ג'. ובספרו בן א"ח פ' וסלר אוח ג' מ"ס
בוס יעו"ש. אלא מפני שסמעיני אומרים ספעס אוח רלו
נסיס סמסחחווה לשמס ב"ל"הכח וסוה בעבור סרלו ססלנסיס
ממחיוס מלסחפלה עד ללח סחמס יל דיוחר טוב לחסיב
כזמן של ילוח סחמס כ"י ציומו ולרלוח בחרלס סעוה
זמן ללח וסלסחפלה ולא יס"א למרוס עייניסם כל טעס
לרלוח כגנין ובכחליס אם יל סחמס אם ללו כי בוס יס
אוורס מילחא ר"ש לחוס מפני כססיס וע"ה של יסכרו סכס
מסלחרים מפני כבור סחמס ש"ס בוס סמסוח ח"י. ועוד יס
לחוס סמפני רלויס וז' יסחור דעלס מן סחפסל ומן סחפילין
אלא ויחר טוב לרלוח בחרלס סעוה כמ"ס ועיין לקמן ס"י
י"ד סע"י א' כנסס ודו"ק. ואע"ג דלויס יכולין ללמלס כזמן
בכיוון לא אכפס סכרי כגמרל ברכות דכ"ס ע"ב ובכנס
ק"י"ח אמרו מלוח לסחפלה עם דמדומי חמס. ופ"י רש"י ז"ל
עס כנסת ח"ל דמדומי חמס כסכ"א אדומס. סחריח סחרי
סנלס מיד כ"א אדומס, וערביס סמוך לסקיעהס עכ"ל משמע
שכל זמן סכ"א אדומס קרוי דומדומי חמס וכוא מליס מן
סמוכר. וסס כן אם יסלחרו דק אחר או שני דקיס ללח
מיד ספק לא אכפס סעריין כ"א אדומס ודו"ק. כי מזה יס
רלויס נס כן למ"ס מקודס כי כגן סחמס כוא אחר ילוח
סחמס על סלרן וגרלס לעיינס ולא כמ"ס כ"י"ד. ועוד עיין
מש"ל אוח ח' ולקמן אוח כ"א:

ד' פאם קראה משעלה עמוד השחר אעפ"י שלא היה אנוס יצא בדיעבד: ואם קראח בלא נזרות יחזור לקרואו בזמנו עם הכרכות ועיין לקמן סימן ס' (צ"י סימן מ"ו): ה' א"ם נאנס ולא קרא ק"ש ערבית עד שעלה עמוד השחר כיון שעדיין לא הגיע החמה קורא קריאת שמע ויוצא בה ידי חובת קריאת שמע ערבית כיואם היה אנוס באותה שעה לצאת לדרך מקום גדודי היה ולסמים לא יקרא אז"ש פעם שנית לצאת בה ידי חובת ק"ש שליום שמאחר שעשה לאותה שעה לילה אי אפשר לחזור ולעשותה יום: ו' ואע"פ שזמנה נמשך עד סוף השעה הג' אם עברה שעה ג' ולא קראה מקורא אותה בכרכותיה כל שעה ד' שהוא שליש היום ואין לו שכר בקורא בזמנה נואם עברה שעה ד' ולא

כף החיים

וזה קודם הכן החמה. אבל לקרא אחה של ערביה מיד
בבעלות עיי קודם קים של יום וסאחרת אחר שנינו זמן
שלבם קים של יום שז מוחר לנחמה אשפי שקורא שנים
קודם הכן החמה עכיד. וסבירו ייא במ"ב בסבני אוח ב':
(כב) **סעי' ו.** אשפי שומנע נמשך עד סוף השפס סני
אס עברס שפס ג' ולא קראס אכרי אפי
במזיד או בפשיטס. ב"י. סני סקיד. איר אוח וייר. משני
אוח ס' ס"ז ד"ל ע"ד :

(בג) **שם** קירא אוחס בצרכותים כל טעם רביעות ותר
טכוא זמן חפלה כרבי יבורס דלקמן ריש 'ס'
פסס, ב"י. פריסה אוח ט' וליבא מאן דפליג ע"ז לומר דמני
ואילך לא יקרארס בצרכות, ככ"ג סבג"י יפוט' וזכר
האמ' ונויס: פליק לקמן אוח ט':

(כד) **שם** קורא אותה בצרכותיה כל שטס רביעית וכו'.
מי ססיס ניעור כל סלילס ורואס צעלמו של
וכול לסחפלל כלאוי קודס שישן וכבר סלאר סיום לאס
בסנקסס דזברך צרכס ססמר וילבס סויה ויקרא קיס וישן
ויקיס ססוך לר' סעיה סיום ולס יחפלל, ואס יס לו מי
סיקרא אוסו בורלי קודס סעבור זמן קיס א' אן ערך
לסלטו סחילין ולקודס קיס בלי צרכוסס, כך סחסיס לסרסס
יול ס' יר' אסו צרך, ועיין סקסג ס' ו' אסו ג' וסוה ר'
וסכיל' סידור ציע' צדיני זמן קריאס סמע אס ס':

(בה) **שם** ואם עברם שעה ר' ולא קראם קורא בלא
ברכותיו כל היום, כי כהנ' פיק דברות
ס' ויד בשם רב ה' גאון וכן פסק ספוד, וכי הלכות,
אחר אות י"א, ס' במקח אות כ' נ"ש אות ב' ר"א אות
ויד. ח"א כלל י"א אות ג' ס' שם חסיל אות ו' מיכו
הרמב"ם ז"ל כחז פ"א מכלכות ק"ש דין י"ג דמברך לפני
לנאחרים כל היום אפי' אחר וקרא אחר שלם שפוח יע"ש.
סביאלו ב"י וכן כחז בחרו"ש דב"ש. וסביאלו כרד"א בסף
ספוד ח"א ונכנ' בסנ"י יע"ש. וכן כסכים כרד"א בס' י
וע"ש וכן כרד"א בס' ח"א ו' וסכ' לשון לז"ן דף ט'
יע"ש. וכן כרד"א פ"א ח"א ב' וכן כסכים כרד"א יע"ש.
ע"ן צ"פ לז' ח"א ב' מה שהקשה על המוק' מספרו
האלה יע"ן ח"א ס' מ"ט דשם כחז בענין כזה יש לחוש
לסביל וכן ואל העם ערוך וכענין זה הקשה ג"כ על
הכרד"א עלמו מ"י רכ"מ יע"ש. וסכ' מכרד"א עמ"א
בציבורו על הרמב"ם ז"ל בפ"א דק"ש כחז עליו חזל רוב
הפוסקים ס"ל עד ארבע דק"א יש לו זמן סכוד זמן חפלה
ולא יוחר יע"ש. וסביאלו יפה לז' שם, והרב מכרד"א אולא
בצורה ח"ס שאל ח"ב ס' ל"א כחז דמי שקרא ק"ש
וברכותיו אחר ששם רביעית יש לו על מה לסמוך יע"ש.
וסביאלו

וּיְכִירֵנוּ אִלּוּ יִזְרַח מַלְאָכָא. וְעֵינַיִן ס"י ל' ספ"י ג' וּבְדַבְּרֵינוּ
לְשׁוֹן בְּסִיד. וְעוֹד עֵינַיִן בְּסוֹף ס"י י"ח בְּהִנֵּה לַעֲמִידָן בְּרַח
צִיּוֹן וּבְדַבְּרֵינוּ לְשׁוֹן בְּסִיד :

(ח) שם משעלה עמוד כשחר וכו' חבל קידס שעלה
עמוד כשחר כדבר ברור ולא ילא. ברכי
אות 7:

(יט) **שם** וגם שפיר מקרי יולר אור וכו' מ"ש המ"א
 סקיה דלון לומר יולר אור כי כהנחמה עד
 שוכר ע"כ בן חכלה ללון יעור. וכניאו בזה"ש סקיה
 כבר הסקיה עליו אי"ר סקין והסכים לרברי מן ז"ל
 יעור, וכי סידור כדרי זמן ק"ש אור ה'. ופיין
 פרמ"ג אי"א אור ה' :

(ד) סעי' ד. אם קראם ממעלה עמוד השחר וכו' ולא דביעבד. צפור סיים והוא שלא יבא רגל לעשות כן. וכחז ב"י פסום הוא שניין שלא הסתירו כן אלא דביעבד או בשעת הדחק אין לאדם לסויה רגל לעשות כן. שלא מדחוק עביל. וכחז בב"ח דסקריא בכל יום לא יא' דיעבד ונרדף לקרוס פסם שניה כדו שלא יבא רגל בכך אבל באקראי בעלמא פסם אחז בחדש יא' דביעבד וכו' נקטינן ולא הביאו השיע לפי שכו' דבר פסום עבד והביאו בכנסתו בסנה"י אות ז'. א"ר אות ח'. ועיין מאחרי' אות ד'. ומשמע מדברי הסנה"י אות ד' דאם יקראם שני ימים ממעלה עמוד השחר אז אחר זה כדו רגל והו' לא מיקרי דיעבד ונרדף לאזור ולקרוס יעו"ש. וז"ל הכרתי סוף אות ו' דבשרי זמני רגלי מיקרי יעו"ש:

כא) ע"י כ"י. אם נאמס ולא קרא ק"ס ערביה עד
שעלה עמוד השחר כיון שעדיין לא כנן
החמס קרא ק"ס וגו'. ומשמע אם נזמנחל ברביה דף ח'
י"א דנח ברביה של ק"ס יאמר אוהח אם סוף קידס כנן
החמס רק ברביה הבחינו לא יאמר אוהח כאשר יע"ש וכן
משמע בסרליש פיק דבריות ס"י פ' וכו' להדיא ל"ח שם
אוח מ"ס בשם המרדכי ובכמ"י יע"ש. אלא מפני שיש פלוגתא
בזמן כנן החמס אימח הוי כמ"ס למעלה אוח יורד ליל רכל
שנאמר פתוח מבצע עד יליאח ג"ח השמש על הכרץ ויקראנח
כלל ברביה משום סביל. והנח שבחבנו לעיל דעיקר כנן
החמס סוף יליאח השמש על הכרץ הוא כדי לללח כל
כדעוה דרובו לאחר מלקקידס בספק כאשר יע"ש לעיל
מלכות ח' ואוח י"ד:

שם ואם סיס אטום וכו' לא יקרא או וכו'. כחצ ציר
 סי' לית משם טרב בעל מנחה כחן דריה מיר
 רכיונו רוקא לקרא שטיס מיר לאחר שטלה פיה קורס
 שניס זמן קיש של שחיות או לקרא שטיס אחר שניס

ולא קראה קוראה בלא ברכותיה כל היום: ז אם לא קראה ביום סי'א שיש לה תשלומין בערבית
וכן אם לא קרא ק"ש בערבית יש לה תשלומין ביום עו"ש חולקים:
נט דין ברכה ראשונה ביוצר. וכו' ה' סעיפים:
א יבא"י אלהינו מלך העולם יוצר אור ובורא חושך בתקנו להזכיר מדת לילה ביום להוציא מלב
האפיקורסים
ב תלמודי ר"י
ס.ס.

בף החיים

אוח א' ש"ן ד"ן ע"ג:

(ב) **שם** יוצר אור וכו' כשמחמיל ברכס זו תמשמש
בהפלה של יד אשר הוא בעולם הכריחא בסוד
כמעט כנגד חפלה יוצר שסוף הכריחא בסוד הכריחא שער
כסוף בדרוש יוצר וק"ש דף י"ח ע"ד ונטוסה הפלה דף
י"א ע"ד וכס"ד לע"ד בס"י מ"ח יעו"ש ועוד עיין מש"ל סי'
כ"ה אוח כ"ז ואוח ל"ב ובס"י מ"ח אוח א' ד"ס ועוד דס
הקדמס וכו' יעו"ש וכשממשם בחפלין ש"י בברכה יוצר
אור יש למשמש כסוף אומר חיבה ובורא של ובורא חושך
שסוף רומז אל עולם הכריחא כמ"ס בשער כסוף שם ד"ס
ע"א יעו"ש. אבל בהפלה של ראש לא ימשמש ע"ה
בהחלה ברכה יוצר אור אלא כסניטו בהחלה
י"ח אז ימשמש בו בהש"ר כי שניטס באלילוט החפלין ש"ר
בבחי' המעטס והכפלה בבחי' הכריחא כמבואר בשער כסוף
דרוש א' ודרוש ג' דהפלה השמר ודרוש א' דשניטס ובדכריטו
סוף יעו"ש. וכן ראיתי כחוב משם מדרשיו ז"ל בכ"י בגליון
סי' פ"ע"ה על שער הק"ש סי'א על מ"ס סכ"ד ז"ל שם
בהחילה עליהם שולס הכריחא שסוף יוצר אור כריך לאחח
בחפלין ולמשמש בבחי' וכו' כחוב וז"ל, א"ש כי כיוצר
וחש"י שניטס סס בעולם הכריחא וכו' כמבואר אלהינו לכן
ימשמש כיוצר אור בבחי' דוקא ולא בהש"ר ע"ד חמלה
כעמידה וכן השמים סכ"ד ז"ל ובורא חושך למשמש בבחי' ש"ר
ע"ל בכ"י. וכ"כ ש"ן ד"ן ע"ד ודקיה ע"ד כסם
סכ"ד ז"ל שקודס שיחמיל יוצר אור ימשמש בבחי' וקודס
שיחמיל להפלה ימשמש בבחי' יעו"ש, וכ"כ בסוף אוח א'
ז"ל כשאומר יוצר אור ימשמש בבחי' ולא ימשמש בבחי' ש"ר
אלא קודם חפלה י"ח דלחם כלי"ל ע"ס כסיד וכן נוסחם
פ"סיק ירוש"י בקבל חסידים במדרש ביה אל ע"ל, וכ"כ
כף החיים סי' י"ד אוח ב' בן א"ח פ' שמו"ש ב' שלח
אוח א' ודלא כמ"ס מ"ח בהפלה הכריחא פ"א אוח ז' ואוח
ח' וכסוף יד אכס"ד כסניטס ובכ"ס סק"א דכסוף אומר יוצר
אור ימשמש בבחי' וכסוף אומר ובורא חושך ימשמש בבחי' יעו"ש
אלא דלא ימשמש בחפלין של ראש ע"ד שאומר חפלה י"ח
כס"ל י"ח ימשמש אחר שאומר פסוק ארני שפ"ח וכו' וקודס
שיחמיל בהפלה שסם אחר פקיס החחלה עולם האלילוט
כמבואר בשער כסוף. דרוש א' דעמידה דכ"ה ע"ד יעו"ש:
(ג) **שם** יוצר אור. הסס מצינו בברכה יוצר אור ובהפלה
י"ח ובכס"מ י"ח כל אי"ב חוץ מן ק' לומר לך
שכל המכין באלו ה' אין שטן ואין שטע רע ולא שום
מקפרי אף ש"ק ק"ף וכו' שולס בהפלה ולא גם כסמורח,
סע"ה. ש"ן ד"ן ע"ג:

וכסוף סידור צ"ע בדיו זמן ק"ש אוח ז', וכס"ד ח"ל אבל
לכחלה ודאי דלון לוח מפסק כס"ע ולכניס עליו כספק
ברכות לנפול ומה גם דהברכות אינן מתכנסות ע"ל. וסכ"ד
מכריח זל"ס בסי' רב פעלים חיב סי' י"ב הכריחא לברך
עד חלום כמו זמן הפלה אלא כספסרו עוד יוסף ח' פ'
ואלא אוח י"ח חזר בו ופסק בדכרי מלך ז"ל יעו"ש ועיין
מש"ל סי' ח"י אוח ז' וע"ד כ"ל דיואמר הכריחא של ק"ש
בלא שם ומלכות כמ"ס בכ"מ דכל ברכס ד"ס כס מחלוקת
בין הפוסקים יאמר אוחס בלא שם ומלכות, וא"כ מי שארעו
אונס וגחלומר עד שפס ד' יחפלה כל סדר הפלה מפי
העקידס וזילך עד אחר ושמו אחר רק ברכות של ק"ש
יאמר אוחס בלא שם ומלכות וסוף שפדיון לא סניט ח"ה
ועיין לקמן ר"ס סי' פ"ט. ועוד עיין מש"ל סי' ז"ן אוח ז':
(כ) **שם** קורא בלא ברכותיו כל היום. כ"י לקבל עליו
עול מלכות שמים, ר"ז אוח יו"ד:

(כו) **סעי'** ז' אם לא קראה ביום יש אומרים שיש לה
תשלומין בערבית וכו' ויש חולקים. נראה דרך
ס"ל לדינא למין ז"ל לפוס מאי דכילוי לן דכי נקיס לה
בלשון יש אומרים וי"א דעמו לפסוק כסברא אחרונס וכו'
תמשע ק"ה מ"ס לקמן סי' ק"ה טעם ולא הפלה ערבית
וכ' לאחר שאמר יוצר וי"ח ברכות יאמר אשרי ואח"כ יחפלה
י"ח ולא סוכ"ד ק"ש. בדכ"י אוח ז', וכן נראה שהוא דעה
הלכות שכתב ס"א סברה י"א יש חולקין ולקמן סי' ק"ה
סע"י ב' לא כה"כ כ"א סברה יש חולקין כסכ"ד ח"ל טעם
ולא הפלה ערבית וכו' מחפלה לאחר יוצר וי"ח ברכות
ואח"כ יחמיל אשרי להפסיק בין חפלה להפלה אבל ק"ש
וברכותיה לא יחזור ויקרא להשלימי ערבית רק יחמיל באשרי
כמו בהפלה מנהג שאין שם ק"ש שמחמילין באשרי וכו'
ע"ל משמש שהוא מניטס לסברה יש חולקים. ומה שכתבי
הפריה כסברא הראשונס כבר כה"כ עליו בדכ"י שם ובס"י
הרפ"ז ד"ן ראו"הו מכריעו יעו"ש. וכ"כ המחביר אוח ד'
ח"ל אפי"ן דדעה סכ"ד נחלה לבי וסא"ד כספריה לדינא
נקיטין כדעה מין וסכ"ד הלכות וכ"מ שסוף דעה מחאירי
וכן מוכח מהחמיו הפוסקים דטולכו נקטי דינא דתשלומין
בהפלה ולא בק"ש וכו' ואס כן לא יאמר אפי"ן ק"ש אשר
יבא סמךדק בדכריטו י"ח סוף וסכ"ד ע"ד של סמךדריס
לומר ק"ש בלא ברכות לא נמא"ה סברה זו בכלכו ובא"ה
שמשם ס"א עיקר הדיון בבחי' יוסף וכו' ע"ל יעו"ש וכן
דעה ר"ז אוח י"א. ח"א כלל כ"ז אוח ז'. ש"ן דק"ע ע"ב
ועי"ה סידור צ"ע בדיו חפלה תשלומין וכו"ה אחר חפלה
ערבית אוח כ"א, ועיין מש"ל סי' י"ג אוח ז':

(א) **סעי'** א'. בא"י אלהינו מלך העולם יוצר אור וכו'.
כיינו טעמא שמבדקין בכל יום על אור השמש
משא"כ בנר שאין מבדקין אלא במ"ס לפי שאור השמש
מחדש בכל יום, וכ"כ החוספות בספק מקום שכתב, פריח
(בא)

באר הגולה

האפיקורסים שאומרים שמי שברא אור לא ברא חושך: ב' נאם טעה ואמר אשר בדברו מעריב ערבים ונזכר מיד ואמר יוצר אור וגם סיים יוצר המאורות יצא אבל אם אמר בדברו מעריב ערבים ולא אמר יוצר אור או לא סיים יוצר המאורות לא יצא ואם אמר: יוצר אור ובורא חושך אשר בדברו מעריב ערבים וגם סיים מעריב ערבים לא יצא: הכה וכו' אם לא אמר תחלה רק יולר אור אם סיים מעריב ערבים לא ילא (דברי עזמו לפרש כן הטור וכו' א"ש): אבל אם סיים יוצר המאורות

ג' אם לפי הכלל

כיון

כף החיים

בן איש זלכיס שס' ועיין יפס ללב אורח סי':
(יב) בעל מלחמיה פועל גבורות לרץ להדגיש הענין כיפוי שלא יבא כקורא כל חיו. גם ידגיש כלמדי כיפוי שלא יבא כקורא בער חיו. גם בכל חיבה לפני ה' ידגיש הפי' כיפוי שלא יבא כקורא לפני ה'. גם בחיבה קודם אל ה' ידגיש כויו כיפוי שלא יבא כקורא קנה בניה רפוי חיו. גם חיבה מהרה ידגיש כהי' שלא יבא כקורא באלף. שכן בפסיק ישא ברכה מלא ה' ירחיב קריאה באלף כיפוי שלא יבין חיו מה. ש"ך דליב פ"א. חס"ל שס'. כף החיים סי' י"ד אורח יו"ד. בן איש שס'. ולא יאמר למען לא נבזש אלא יאמר ולא נבזש ולא נכלם. בן איש שס' בשם האחרונים וכן הוא טיטראס בדיבור ביע וכו' כרשים זיל. וכחז שס' כחמ"ל דראוי לכל ירא ה' כחפץ לעבוד אה בוראו עבודת שלימה עבודת חמם לרשום בסידורו כנוסחאות הראויות עד שיהיו שגורות בפיו ולא יחמיו ויפילו ביכ לבטוי אור לשאר עמל שיקמו סידורו ויחלמרו:

(יג) שם ובורא חושך וכו' ואעפ"י שאינו בזה השלשון לשון בריאש סכרי כחושך. אינו אלא כהעדר האור עכ"ז אומרים בן דלישא דקרא הוא. וי"א כי לפיכך נופל בו לבון בריאש לפי שעי' ההגלגל נגלגל השמש למטה לארץ בא כחושך. ש"ך ד"ץ ע"ב בשם הכלבו:
(יד) שם יולר אור ובורא חושך וכו'. אם סומא חייב בברכה זו ומוציא אחרים י"ח כחוב בשע סוף סי' ס"ט ועיין בדבריו לשם בסידר:

(טו) מעי' ב'. אם עיניו ואמר אשר בדברו מעריב ערבים וכו' ודע דלענין דהאחרונים ז"ל כל אחד לדרכו פנה לפרש דברי הנמלה והספר עיין דמ' אורח א' וביה ופרישה אורח ג' מ"ט לענין כלכל הם מסבמים בדברי מרן ז"ל יעו"ש וכן פסק כלבוש וביה הפי' סקיל. מש"ז אורח א'. מאמר אורח ד'. ועי' במאמר אורח ג' שפארין בזה ודמה דברי ספר"ח וכחז מ"ש ספר"ח דילא לדגרי כל הפוסקים לא ילא ובמיש דלא ילא לדברי כולם ילא יעו"ש. ר"ז אורח א'. סידור ב"ש דדיני ברכות ק"ש אורח ג':

(טז) שם ואמר מיד ואמר יולר אור וכו'. הכה מרן ז"ל בבי' לא נילס דעמו אס זה סמיר הוא דוקא בחוץ כדי דיבור אצל אס נחמיר יוחר לרץ לחזור בברכה או לאו דוקא וכל שנוצר קודם שסיים בברכה ואמר יולר אור וכו' מיד קרי ליה אמנם כביש פי' דבעינן דוקא חוץ כדי דיבור אצל אס נחמיר יוחר לא ילא יעו"ש. וביה א"ר אורח ב'. אכל המאמר אורח ד' כח בל יולר מדבריו מרן ז"ל בבי' מבורא דלענין דבעינן שזכיר יולר אור בפתיחה מימ לא בפיגן שזכרים מיד חוץ כדי דיבור אחר שפעם וסחמיל אשר בדברו מעריב ערבים אלא אפי' אחר כדי דיבור וכו' שאמר אשר בדברו מעריב ערבים בנחמא פוחח שפרים בנחמא

(ה) לבדו מלא. כשאומר מלא וכו' חבור יאכדוכס כי אור ג"י ח' כמנין שס' סעי' שער סכוי בדרוש כוונה יולר דייס פ"א. ש"ך ד"ץ ע"ד. כף החיים סי' י"ד אורח ד':

(ו) פנות לבוא קדושים. כלומר שרי לבאיו שנקראו קדושים. ופירוש פנות פנים מלשון גשו כלום כל פטוח כעס. כרד"א. וכביאו ש"ך שס'. ומכ שחקנו לומר אלפא ביהא ביוצר של חול ושל שבה להודיע כי לא נחמיימו שמים וארץ והולדוהיכם אלא בעבור הכוונה שנאמר אס לא בריחי יומם ולילס חוקות שמים וארץ לא שמי. וכחורס כלס יולאח מלוחות מלפס ביהא כ"ב לוחות חס שאמר כחבז נילס ושמיח כן ואמר במדרש חו"ש כך בבי' לוחות שכתבה בנס אה הכוונה וכו' כ"ב ויכיס כך. כרד"א שס'. ש"ך שס'. ועיין זכר פ' ויקבל דף ר"ס ע"ב מ"ש בזה ויעו"ש:

(ז) יוצר משרתים ואשר משרתיו ריח מו"ש וכו' שס' אחר משמחו פ"ב דיוספ ויבא ויס וכו' אחרון שכתבם וכו' בני' פ"ו אלסים ולכן זיל ואשר משרתיו לבוי וכו' שלא כאלהם כפושים לומר אשר משרתיו בלא ר'. שער סכוי שס'. ש"ך שס'. עפ"י. וכחז שס' כעפ"י דאין לומר ומלך פולס רק בלא ר' מלך פולס יפוש אכל כרד"א זיל שחוק פס ר' וכחז אלסים חיים ומלך פולס יפוש. וכביאו ש"ך דליב ע"א. קשי' סי' יו"ד אורח ו' שפ"ח אורח א'. חס"ל אורח ג'. כף החיים שס' אורח ז':

(ח) אהובים בנורים גבורים ריח אביג וכו' שס' אחר מן שס' של מ"ב. פושים בליהס ריח פ"ב. וכל סמכין בשמות הללו אינו ניוק כל אורח היום. עפ"י ש"ך דליב ע"ב. חס"ל אורח ד':

(ט) רצון קיימם כליל משרתיו ר' בועין זיל בחדשיו כ"י סי' א'. כנכיס בנכיס. ש"ך שס'. ודף רליב ע"ד. קשי' סי' יו"ד אורח ז' שפ"ח אורח א'. פהכיד אורח ב'. חס"ל אורח ג'. בן איש פ' שמוח אורח ג':

(י) בקדושה ובטהרה. זיל הפיה בקמץ וביה בקמץ חספ כמו דמי סכרס וכמו ומשמרה הסכרס דנחמ"כ. ש"ך שס'. וכן בנכלס יוחר לומר כן. כף החיים שס' אורח ה':

(יא) משבחין מפארין ומקדישין כחז מ"א סקי' בשס' מכרייו סי' ל"ד פולס במים ולא בנזין אכל כעפ"י כחז יס גורסין ככל בנזין פוליס למספר שס' פעמים ק' בני' ש' כמנין הסכר של מלפ"ק גם בני' ברחמים ויס גורסין ככל בנ"ח ואורחם שאומרים במים לריון להפסיק בין ממליכים ובין אה שס' האל המלך. וכביאו ש"ך שס'. ועיין מחס"ס סקי'. והחמ"ל שס' כחז דליל ומכרינן ומשנחין וכו' כולם בניו בריס חיכס. וכן בסוף חיכס. וכן בסמים

כיון שפתח יוצר אור יצא אף על פי שהפסיק במעריב ערבים: ג ד י"א שהקדושה שביצור יחיד אומרה לפי שאינה אלא סיפור הוי"א שיוצד מדלגה ואינה נאמרת אלא בציבור ויו"ש לחוש לדבריהם וליוצד שיוצד יאמרה בניגון ומעמים בקורא בתורה: הנה ופזר פזע המנוגב כסדרה לראשונה ויחיד לומר אותה וכשענין קדושה זאת אומרים אותה בקול רם: (הגהת מיימוני בנזכר העתפות):

והשנה הכתובה
ובא"ח שנת היום על אדני שחזר בו הלכה למעשה ה' הכתובים פ"ז
מהל' חפלה והרשעה ורבי' יוחס' והמנוגד והרצ' נעורתי
ורבי' אלעזר מוירכא ורבי' ברוך וסוחר ורשעה ורשעה ורשעה

כף החיים

קט"ג ס"י יו"ד או' יו"ד ס"ן דל"א ע"ג. סידור ב"ע או' א'.
חשיל אור ב' בן אית' זל פ' שמוח אור ב'. וסי' קדושה
ובא לזיון ליל מיושב ולא מעומד כימ מדברי שער הכוונות
דרוש ד' דמורה הפמירה. וכן הוא נהדיש בפעמי' שער
קריאה ס"ה פ"ה ודל"א כדמשמע בל"ד שם אור ב' וסבילו
פרמני' א"ל אור ב' :

כא) שם וי"א שיחיד מדלגה ואינה נאמרת אלא בצבור
וכו'. וכל שיש שם עשרה עשרה עשרה עשרה עשרה עשרה
כאחד אלה שיש י' או ד' שעדין לא הכינונו לומר קדושה
עם כשי' אפי' בדעבד ממפרשין דחשיב נאמרת בציבור
כמשיל ס"י סין אור מ"ח לענין קדוש וברכו יעו"ש וסי' ו
לענין קדושה יולר וכל לענין דריוויסס שוין לקדים וברכו
כמ"ס בשי"ס ס"י ג"ס סע"י א'. רק בקדושה חזרה העמידה
לר"ך דוקא עשרה עשרה עשרה עשרה עשרה עשרה עשרה
לברכה כשי' ובמשיל ס"י ג"ס אור מ"ח יעו"ש. ועיין לקמן
אור ב' ומ"ס הפרי"ח אור ב' דכשיחיד מחפיל לבדו בבביל
שליחך לבא כיון דליכא ליבור אומרת אפילו בלחש חס
מוסכס לבי' עבד כבר הקשה על דבריו המחמיר אור ו'
וכחז דמדברי כל הפוסקים משמע דלי"א הסובדים דל"א
יחיד אומר אותה קדושה סיל דקדושה"ו היא כדן כל דבר
שבקדושה כגון קדוש וברכו וכו' וכו' סי' דל"א לו לאדם
שליחך לבא לבית כנסת לומר קדוש וברכו וכו' מפני שיכיו
שם ליבור הי"ך קדושה יולר יעו"ש שכתב שכן הוא משמעות
לשון מרן ז"ל בשי"ע יעו"ש. ובכ"ד ס"ן דל"א ע"ג:

כב) שם ויש לחוש לדבריוס ולזהר שיחיד יאמרה בניגון
ופעמים וכו'. ופי' וכן דלפילו כשאומרה עם
כשי' יאמר אותה בניגון ופעמים בקורא בהורס כדי שיבא
מורגל בך ולא יעבור עליו כשהפלה ביחיד או אפילו אם
מחפיל עם הציבור פעמים שמהעבד ואי' משי' לאומרה
עם כשי' וזו הסדרה מעיל לו לאכא ידי המחמירין ועוד
סהרי האר"י ז"ל כל הפוסקים הסבורים בנזכר הפלה ס"ס
אומרת כפי ניגון והפעם הכתובים בנזכר כמשיל ס"י מ"ח
אור ב' ד"ס רבון העולמים ובס' מ"ס אור ב' יעו"ש:

כג) שם ויש לחוש לדבריוס ולזהר שיחיד יאמרה בניגון
ובפעמים וכו'. וסי' קדושה וכל לענין שלשון
הקידש לר"ך לחזר לאומרה בניגון ובפעמים וכו' ב"י בשם
ספר הפרדס והכ"ד ס"י ח' :

כד) שם הנהגה. וכבר פשט המנוגב כסדרה הראשונה
ויחיד אומר אותה. מיכא ח"ס סירא ומרד דבר
ס' לא ישנה למנהג אלא לחוש לו לדברי האוסרים כי רבים
סס כמליון בבא"ח אור ב' יו"ד לאומרה בניגון ופעמים
בקורא בהורס ובמ"ס מרן ז"ל:

כה) שם בהנהגה. וכשענין קדושה זאת וכו'. יש כשענין
קדושה זאת וקדושה וכל לענין משקלן הספילין
ואינו כגון כי לר"ך לפנות הקדושה בכוונה גדולה: בלחש
וביחלס

כתבונת משנס עמים מחליף אה סומנים ומסדר אה הכוכבים
וכו' בורא יומס וליסל ומכר אז וסחמיל יולר אור ובורא
חוסך וכו' וחסס בל"י יולר סמאירות יל' עכ"ל ועי"ס
שכתב עוד דכן הוא ג"כ משמעות דברי כשי' ודל"א כס"ה
יעו"ש. וסבילו כשי' ד"ן ע"ל. גם מ"ס שם כשי' דל"א לנו
ד"ן חסד דל"א אחר כשחור"ב בל"י אפי' אחר דבריו מעריב
ולא נזכר מיד אלא לאחר כדי ליבור אחר יולר אור ויברא
חוסך וכו' אה סייס בל"י אפי' יולר סמאירות יל' עי"ס
כמחמיר שם דחס דבריו יעו"ש. ופי' מ"ס ששעס כשחור"ב
ואמר מעריב ערבים אפי' לא נזכר חכ"ד כל של' סייס
כברכס יאמר יולר אור וכו' בל"י יולר סמאירות ולא יחזור
לראש כברכס. וגם לא יאמר בל"י אפי' יולר סמאירות
משום סביל:

טוה) שם ומכר מיד ואמר יולר אור וכו'. ואם לא נזכר
עוד שנמר אכבס רבס לא יפסיק אלא יאמר
יולר אור אחר י"ח דסדר ברכות איו מעבד כמ"ס ס"י ס'.
מ"א סק"ל. וכן כתב בעל משפט ד"ק ח"ב ס"י ס"ב. וסבילו
כס"ג בסכ"ס. קט"ג ס"י יו"ד אור ב' ס"ן ד"ן ע"ל. ר"ז
אור ב'. סידור ב"ע דביו ק"ס אור ב'. אמרס הא"ר אור
ב' כתב על דברי המח"ס ס"ו דל"א סירא דלכתחילס ודל"א
נחקן יולר אור קודם ק"ס לבי' אלא יפסיק ויאמר יולר אור
(אחר) (כגיל לכנס דבריו) אכבס רבס כדלחא בס"י ס'.
עכ"ל. וכי' לי סעני כדי של' לערבב הסדר סידות שברכות
קריאה שמע סס בנח"י עילס כדריאה וספלה י"ח היא
בנח"י עילס כאלילות וא"ך יאמר מה ששיין לחיקון בנח"י
עילס כדריאה אחר פחיקון בנח"י עילס כאלילות ודוק:

דז) שם כגס. וסי' אה לא אחר חחלה רק יולר וכו'.
מרן ז"ל גמי מודס לד"ן זס כמ"ס המחמיר
אור ב' יעו"ש. וכן פסקו סאחרונים:

יח) שם אכל אה יולר סמאורות כיון שפתח יולר
אור יל' וכו'. ואם סייס יולר סמאורות אחר
דבריו מעריב ערבים או אפיכא אחר דבריו מעריב ערבים
יולר סמאורות לא יל' משום דכל הולך אחר הכיתוס
וסהיחמס לריכס שחסיס כולס כחיקונס כשחור"ב לר"ך
ססיס בל"י יולר סמאורות בלחז ובערבי' בל"י סמערב
ערבים בלחז. ב"ח. משי' אור ב'. וי"א דל"א פח"ס אור
ב' בשם חר"י. ועיין לקמן ס"י ד"ס סע"י ב' :

יט) סע"י ג'. י"א שהקדושה שביולר וכו'. כתב פרמ"ע
ס"י ק"ך בקדושה זו אה ס"ס יושב ועמד כרי
זס עועס אכל אה ס"ס עומד יושב ניכר שאינו חסס וסבילו
כס"ג בסכ"ס חס"ס. א"ר אור ב'. אכל בוסקי' פ' חרות
סוף דקל"ב ע"כ נכתב דקדושה זו ל"ל דוקא מיושב ולא
מעומד יעו"ש. וכי' בספר סקנ' וסבילו מ"א סק"ב א"ר
אור ב'. וכי' בשער הכוונות בדרוש ב' דמורה העמידה
דל"א מיד. פרע"ח שער חזרה העמידה ס"ד. ס"ב או' א'.

ד וברכת יוצר וערבית אומר עם השליח צבור בנחת: הכה וימחר לסיום קודם שיסיים הש"ל ויענה אמן אחר ש"ל (הגהת מיימוני פ"א מהלכות ברכות, רוקח סינון ר"ח) ומיכה אם לא אמר רק שמתעב מש"ל ולא דברכות אלו הש"ל מו"ל יחיד אפי' שכוה בקי מיכה אין הש"ל מו"ל יחיד בפחות מ"י (כר"י פ' מי שמתו) ח"ל יענה אמן אחר סיום הבוחר בעמו ישראל באהבה משום דהוי הפסק (ועיין לקמן סי' ס"א): ה פאם מעה בברכות יוצר בענין שצריך לעמוד אחר תחתיו

באר הגולה
הש"ל סי' ח'
ובס' הפקדו שכן
כסנו ז' השו"ב
הראש כלל ד'
סימן י"ט.
ח דב' יונה בשם
רמ' ורמ"ה
ורמב"ן.
ס' ירושלמי
וכנ"י יונה והראש"ש

כף החיים

המאורות ולא כמו שטוה"ס סרס לענות אחר יוצר המאורות ולא אחר עמו ישראל. ברכ"י סי' ס"א אוח ב' ועיין מש"ל אוח כ"ו :

כ"א **סעי'** סי' א' אם טעם בברכה יוצר בענין שצריך לעמוד אחר תחתיו וכו' עיין בס"י קצ"ו סעי' א' וסעי' ב' :

כ"ב **שם** (ד') אין כשני צריך להחיל וכו' משמע דאם ראש להחיל מראש ראשי. ב"י אבל דרימ בלוח ז' כחז דאיו ראשי כיון שהאחרונים פסקו כהירושלמי איכ' אם יחיל מראש היו ברכה לבטלה. מ"א סק"ז. וכגון שפטי החיל לומר ברכה יוצר מד מקום שטעם הראשון ולפיכך מחיל לביות ש"ץ ממקום שטעם הראשון אבל אם פדיון לא החיל השני לומר ברכה יוצר או עדיין לא כניע למקום שטעם הראשון זה צריך להחיל מראש או ממקום אשר הוא שם וכו' פשוט :

כ"ג **שם** סכס. דכיוון שמחיל מקדושה וכו' דכיוון באופנים אם טעם באופנים. ואם טעם משם ואילן מחיל בלל ברך וכו' ואע"י שבשאר ברכות שטוה"ס ב' צריך ששני להחיל מראש בברכה שטעם הראשון כמ"ס לקמן סי' קצ"ו סעי' ב' שאני הכא שהקדושה חשיבה כסוף בברכה. וכן אם טעם או אשתחך באופנים. וכן אם טעם אחר לאל ברך הוי פסוק ברך כבוד ה' ממקומו כסוף בברכה שכוה הוי לפסוק של קדושה ומחיל לאלל ברך. לבוש. פרישה אוח ח'. מ"א סק"ז. איכ' אוח סי'. פרמ"ג איכ' אוח ז' ר"ז אוח סי' :

כ"ד **מ'** שחכ מצרך ברכות ק"ס ומלא עצמו בהגדול והגבור ובחספס לו אי קא' בנשם קדש הגדול הגבור והגורא בפחות שבאכנה פולס או ב'כגנור וסגורא קדוש הוא שבברכה יוצר אור וחזור לברכה ראשונה. שרי הארץ סי' ג'. אבל ב' גי' חלח"ס סי' י"א כחז שאינו חוזר לברכה א' ומיכה פוב' שיחזור לברכה ב' דפסק ברכות להקל ועי' וכן בסכ"ס יר' הארץ סי' ס' בהגה"ס. ש"ץ דל"א עי' וכן בסכ"ס מהר"א בנ"ד דוד בחשו"ב. ב"י. שיה קריה חכס דוד סי' א'. קצ"ו סי' י"ד אוח ח'. סידור ב"ע אוח ב'. חס"ל סי' ס' אוח כ'. בן איש פ' שמוה אוח ד'. ועיין פהסיד סי' ס' אוח ג' ומ"ס הוצ"ל ח"ג בלוח סק' אוח קל"ב :

כ"ה **סעי'** א'. ברכה שניה אכנה עולם בין בשחרית בין בערבית. ב"י בשם סריף וסרמב"ס ז"ל וכחז שכן מוכח ב"י ספד. וכיכ הכ"ז ז"ל בשער הכוונות דרום כוונה יוצר דיים ע"א ח"ל אין ראויו לומר אכנה רבס לפי שאכנה רבס הוא בחסד שפעולס האלילות ופחה אהנתו בסיכולת הכריאה ולכן ל"ל אכנה עולם שכיח אכנה זושא של המלכות הנקראת עולם אשר הוא עדיין למסס בשולס כבדאס

וביראה ואם הוא מנשק בשעת שאומר הקדושה לא יוכל לענות אוחס בשלימות כי איכ' לעשות זה אם לא יסיה דעתו מטעם מן הכוונה. ועוד אין זה דרך כבוד לפני המלך גדול וגורא בשעת שכוה מקדשו עושס דבר אחר ואפילו הוא עושס בשביל חיובו מלס אין זה דרך כבוד לפני המלך. וגם הכר"י ז"ל לא זכר זה שצריך לנשק החטילין בשעת שאומרים קדושה ושב ואל חשש עדיף :

כ"ו **סעי'** ד'. ברכה יוצר וערבית אומר עם ש"ץ בנחת. כהנה. וימחר לסיום קודם שיסיים הש"ל. ויענה אמן אחר הש"ל. וכו דעת מור"ס ז"ל דפסק דעת הראש' אבל דעת מרן ז"ל אין לענות אמן על שום ברכה מברכות ק"ס דכחז ב"י ח"ל מ"מ לא נכנו העולם כדברי הראש' ואינם עינים אמן כלל אחר שום ברכה מברכות ק"ס אלא אומרים עם ש"ץ מלס במלס כל הברכה וחתימתה ושוב אין לכס לענות אמן דאיכ' ה"ל עונס אמן אחר ברכותיו. וכיכ מהרי"ק. בשורס מ"ב שכוה לא היה נוהג כמנכס הראש' בוס עכ"ל. ופי' דבריו הוא דלא נכנו העולם לענות אמן כלל אחר שום ברכה מברכות ק"ס לא אחר יוצר המאורות ולא אחר באכנה משום הפסק דכיון שאומר הברכות על ק"ס אין לו להפסיק בין הברכה ובין הדבר שמצרכין עליו וכמ"ס ב"י בשם כר' יונס אלא לכתחלה אומרים עם ש"ץ מלס במלס וכו' כדי לללח גם לדעת הראש' דדודאיו גם להראש' אם סייס עם ש"ץ אין לו לענות אמן משום דכיו שונס אמן אחר ברכותיו וחתי' בפרק ג' שאלל' הכי זה מגונה כמ"ס ב"י. ומ"ס ב"י אחיכ בשם סרמ"ס שאלס אירע שסיים קודם ש"ץ עונס אחריו אמן הוא לדעת הראש' אלא רק שמציח ממנו ראיס שאל' למחר לסיים קודם ש"ץ ויפס עושוס העולם כדי לללח לכתחלה יעוים ודו"ק ועיין שעה אוח ה'. וערה סי' ס"א אוח ב'. וכיכ מע"י אוח א' דלסכנה מרן ז"ל לא הותר לענות אמן כלל בין בברכה א' ובין בברכה ב' ועי' וכו'. ברכ"י סי' ס"א אוח ב'. ש"ץ דפי' עי' וכו' איכ' אוח א' בשם מהרי"ק. סידור ב"ע אוח ג'. ויפס ללח אוח ד'. ועיין לקמן אוח ב' וצ"ד ש"ץ לקמן סי' ס' סעיף ג'. ובדבריו לשם אוח כ"ג בסיד' :

כ"ז **שם** בכהנה מיכווין הש"ץ מו"ל יחיד בפחות משערה. ואפי' לאינו בקי אין ש"ץ מו"ל בפחות מפערה. מ"א ומחכ"ס סק"ה. ר"ז אוח ד'. שחילוי יחיס אוח עי'. ודוקא בקי"ס וחפולס אבל בשאר ברכות לכיע שאינו בקי לא בענין מפערה. מ"א שס. ואם הוא בקי ורואה לללח בברכה חבירו בשאר הברכות עיין בדבריו לפי ס' מ"ו אוח כ"ס שבבאנו פלוגתא בוס ופ"כ יס להחמיר ואין לללח בברכה חבירו אלא מ' שאינו בקי :

כ"ח **שם** ולא יענה אמן אחר סיום הבוחר בעמו ישראל באכנה וכו'. וכו' אוח ד' אחר יוצר

תחתיו אם ט"ה מקדושה ואילך אין השני צריך להתחיל אלא במקום שפסק: כנגד דכינו שמתחיל מקדושה ואילך ואם טעם קודם קדושה לריך להתחיל בראש (הרי"י והרא"ש פרק אין עומדין ובגמ' מיימוני פ"י מכלכות פלג וטור):

ט דין ברכות לקריאת שמע ואם צריכים כוונה. וכו' ה' סעיפים:

א אברכה שנייה אהבת עולם (הנה וי"א אברכה רבה וכן נזכרין בכל אשכנז) בואינה פותחת בברוך מפני שהיא סמוכה לברכת יוצר אור ואם היא פוטרת ברכת התורה ע"פ ס' מ"ז: ב בקרא ק"ש בלא ברכה יצא י"ח ק"ש ודחור וקורא הברכות בלא ק"ש ונ"ל שטוב לחזור ולקרות ק"ש עם הברכות

כף החיים

כנראה. והנה נחבאר כי אברכה עולם הוא סוד. יכול אברכה שהוא כחודש שבנראה ע"ל. וכי בפעם שער סק"ש פ"ג ואין חילוק בן שנה ויוב"ל לשאר ימות השנה כי כולם הם בכולם דבריהם כמבואר בטי"ח שער מ"ז פ"ד וידוע לימין ודלא כמ"ס סק"ש ל"ב ע"א ופעם יעו"ש ודו"ק. וכן מוכח חסידו ביה אל יכניץ שבחור פיר קדשנו ירושתו שאין אומרים בלא אברכה עולם בין בחול בין בשבת בין ביוב"ל. וכן עמ"ל דבר:

(ב) **שם** ברכה שניה אברכה עולם. עין מש"ל ס' מ"ח או"ח ד"ה אברכה עולם וכו' וס"י כ"ד אות ח' מה ששייך לברכה זו משם שער הכוונות יעו"ש. ומ"ס בפעם שער הק"ש פ"ג ד"ל לכדוה לך ולחמך ולאברכה את שמך וכו' עין לסק"ש ל"ב פ"ג שכתב שמאל ב' כי למחרתיו ז"ל ד"ל ליראה ולאברכה יעו"ש. ומ"ס ס"פ ל"ב ז"ל ד"ה ראו להקדים אברכה ליראה וכו' בהרי אברכה נגד סו"ד שכתב ויראה נגד היא אחרונה שכתב וכו' יעו"ש. עין בשער הכוונות ד"ס ע"א שכתב דסירא נגד סו"ד שכתב והאברכה נגד היא ראשונה שכתב יעו"ש ועוד עין בשער מאמרי רשב"י פ' נשא דף ל"ח פ"ג בהג"מ וע"ה שער ל"ח ר"ס פ"ג וקמן אות י"א ודו"ק:

(ג) **וכשואמר** ולקיים את כל דברי ה"ה בברכה יכוין בכלל מלות מחזיק ידי לומר:

חורס כיון שאמרנו בירושלמי בסופה פ' אי"ז ובמ"ר ס' קדושים פ"ה למד ולימד ושמר ועשה והיה סיפק בידו להחזיק ולא החזיק כ"כ בכלל ארור אשר לא יקום את דברי החורס הוא יעו"ש. וא"כ אחר שהרי אמתו מחשלים וכן בלבו להבין ולקשיל לשמוע וללמוד וללמד לשמור ולעשות כ"כ אם יש בידו להחזיק ולא החזיק כ"כ בכלל ארור אשר לא יקום את כל דברי החורס הוא אי"ז צריך להספיל ולקיים את כל דברי ה"ה בברכה. ר"ח אות ג' והאר שיטתו בחורחן וכו' שואר כי אם עיניו בסודות החורס כמ"ס הרב הסודי מ"ר יעב"ץ ז"ל וכו"ד הרב ר"ח בכקדמחו ד"ד פ"ג יעו"ש וכו"ל ר"ח אות ד':

ולא נכנס ולא נכלס כ"ל ולא כמ"ס בסידורים למען לא נכנס. וישפוך נפשו באמירה חיבה אלו על זרעו שלא יגרמו לו כוונת וכלמה בעו"ש ובפ"ה ח"ו:

גם באומר ולא נכנס ולא נכלס וכו' וכן לבקש שיהיה לחמה סקבלם וסחרי חורס וסחריהם להשלים חוקן נ"ן. חס"ל אות ג':

(ד) **שם** ברכה שניה אברכה עולם. בברכה זו יזכור ג' זכירות שם מלה ע"ה ואחד ב' צ"ח ואלו הם באמרו וקדשנו מלכנו. וכו' לחזר מעמד הר סיני, לשמך כדור וזכיר שמתחם שמלך. באברכה לסודות לך

באר הגולה
א ברכות י"א
כנגד הרי"ף.
ב טור.
ג שם י"ג וי"ח
ד ד"ר ר"ב
ה' ודבריהם
זכרונה ד' י"ז

באר הגולה
ה יבוסלמי ד'
ו יחוס' וכני' ונס.
ז נהיג' והלש'
ח נהיג' דריה.
ח נהיג' ס'ג
מסית וכני' מלח
סס נדק י"ג

הברכות: ג הסדר הברכות אינו מעכב שאם הקדים שנייה לראשונה יצא ידי חובת ברכות: ד י"א שאין מצות צריכות כוונה וי"א שצריכות כוונה לצאת בעשיית אותה מצוה וכן הלכה: ה ההקדרא את שמע ולא כיון לבו בפסוק ראשון שהוא שמע ישראל לא יצא ידי חובתו והשאר אם לא כיון לבו אפילו היה קורא בתורה או מניח הפרשיות האלו בעונת קריאת שמע יצא והוא שכוין לבו בפי ראשון:

דין

קף החיים

דבר החלוי בפס' לבדו כגון הספסל ועסק הסחורה הכל חלוי בפנימיות. ואמנם סכונת במחשבתו הוא כשחשב בין בחיניותו כמו כוונה עשיות המלצה שהוא בחיניותו וכן הוא נשמה לפנימיות כגון כוונה החפלות וכו' כי בחיניותו וכפנימיות הכל הוא בחי' הכלים. וכיוצא בו נשמות יש חילוניות ופנימיות שהוא נשמה חילוניות. לכלי חילוניות ונשמה פנימיות לכלי פנימיות. וכי' בחי' אור פנימי וכנגדן בחי' אור מקיף ע"ל. הרי ידעת כי על ידי עשיית המלצה בין אם היא על ידי מעשה כגון סוכה ולולב וכו' בין אם היא על ידי דיבור כגון הפלה ותיאור' על ידי עשיית גוף המלצה נעשה בחי' הגוף כלי שהוא בחי' ועי' כוונה במחשבתו נעשה בחי' נשמה אבל אם לא יכוין במחשבתו הויה עשיית המלצה כגוף בלא נשמה. וכן נהג סוכה שם בעי' שער מים פ"ט לא נהן הקב"ה חורב ומלצה לישראל אלא לבדו ולנרף ולספור הסוכים מן הכסף וזהו לבוש הכשמה ופי' כונה סוכה סוכה בחורב ונשמה נומר לבוש הכשמה יע"ש:

יא) שם וי"א שצריכות כונס וכו'. פיון בסי' החיובים חיקון ו' שכתב ח"ל דנזמאל דישאל משהדלין באורייתא דככתב ובאורייתא דבעל פס' ברחמי ודחילו לחמר בזון לא חקק האל על הכתוב. ובזמאל דלא משהדלין בזון ברחמי ודחילו לחמר בזון שלח השלח אל האל. בזמאל דישאל דכרין שכתב בזכר ושמוד דחילו ורחמי לחמר בזון לא חקק האל על הכתוב וכו' יע"ש. וכתב סוכה בשער רוסיק ד"ב שקורס שהאדם יעשה אחס מלס או דקס יאמר לייחדל שמה דקב"ה ושכינתו דחילו ורחמי ורחמי ודחילו בשם כל ישראל. ויכוין לחבר שם י"ס שהם דחילו ורחמי עס י"ס שהם קב"ה ושכינתו עכ"ל ומזכ' נחפשמ המכנב לומר לשם יחוד קוב"ה וכו' קודם כל מלס והפלה. ואין לחלק בזה בין ימי בעומר ובין ימים שבין ר"ה ויו"ט שאין נוסבים חסידו ביה אל יכני' לכיון בחפלות ומלצה סכונת השייכים לסס פ"ט דברי סוכה לשאר ימות השנה כי בכל זמן ועדן צריך לומר הלשם יחוד וכו' קודם כל מלס. והפלה כמו שהוכחתי בחש' בסביק באר מים חיים ופושטי', וכן מנכב ביה אל יכני' שכתב עיר קדשנו ירוסחיו, אמנם צריך לזהר מאלד לומר הלשם יחוד ככוונת גדולס כי הוא מיוחד ססס סוככד וסוכורל ולא ח"ו אחר שיחרגל בס יבא לאומרכ בלא דעה וסוכונס כמיס שס וכו' יח' אל כל לבו יאמר מאד ולא יעבור עליו חסיד:

יב) סע" יח' הקורא את שמע ולא כיון לבו בפסוק ראשון וכו' ועיין לקמן סי' ס"ג סע"ד ד' ובדבריו לשם בס"ד:

יג) שם והשאר אם לא כיון וכו' אפי' דבספי' ד' ססק דמלצה בעי' כיונס סיינו סיכוין ללאה אכל סוכה

ח) שם סלס סקדים שניס לראכונס ולא וכו'. וחס"ג דלמיס פוחח דברוך וכל ברכה שאין בה מלצה אינה ברכה מי' כיון דנחקנס סמוכס לחברדס אף כשקורא אורס בפ"ע אין בס סס ומלכיה. כי' מ"א סק"ב. סי' ב' אור ח"י. ר"ז אור ג':

ט) שם סלס סקדים שניס לראכונס ולא וכו'. וחס"ג אס אמר ברכה שלחמ ק"ש קודס ק"ש חונס מסכנוס. ח"ר אור ג'. אמנס לפי דברי הוסר פ' פקודי דף ר"ס ע"ב וסלר"י ז"ל בשער סכונת דרוס כונס יולר דף י"ח ע"ד שכח דמחלמ ברכה יולר אור עד סעמידס הוא בבחינה טולס סבריוס ויס' בס ז' סיכלות וכולס סס כרמויס דברכות אלו של יולר אור וכו' כי בחחלמ ברכה יולר אור סד אל ברוך גדול דסס קול סיכל לבנח סספיר ומסס עד לאל ברוך גפימיות יחנו הוא סיכל פלס ססמיס ומסס עד סמחש בפיכו וכו' הוא סיכל סכונס. ומסס עד סלכס טולס הוא סוכוס ומסס עד אמה וי"ב הוא סיכל סלכס. ומסס עד סעמידס הוא סיכל סרטן. וסרני ספחי ספחח הוא סיכל ק"ק כלשר יע"ש. וכן בערביס יס ז' סיכלות כמיס סס בשער סכונת דרוס ח' דערביס דף ל"ב ע"ב יע"ש. ח"כ ל"ל דוקא על ססדר דלס לא' כן' הוא מססך סדר פלייס ספולמח סנחקניס על ידי ברכה יולר אור וקריחל סמס כידוע ליודעי חין:

י) סע"י ד' יס אומריס שאין מלצה לריכות כוונס. וי"א שצריכות כוונס וכו' וכן הלכס. ודוקא במלצה דאורייתא אכל במלצה דרבנן אין לריכות כוונס. דברני' ח"ל ס"י' מ' משפט דקס ח"ר ס"י' ס"ב. כסכ"ג כסכ"ס ססי' חקפ"ס. מ"א סק"ג. ח"ר אור ג'. ועיין לספרי' ס"י' חסי' אור ד' שכתב דכן הוא נמי דעה מרן ז"ל אבל הוא ז"ל ס"ל דגס במלצה דרבנן בעי' כוונס ולי' לא לא נפיק יע"ש. אמנס מחדלח ז"ל בס' מקראי קודס חלק על ספרי' וכתב דדעה מרן ז"ל גס במלצה דרבנן צריך כוונס יע"ש. וסכיו' דרבי ס"י' חסי' אור י"ג. ועיין סס דברכ"י מס ססלריך בוס ועיין פריס בוס ססי' אור ח' ומס ספרמיג בלח' אור ג' וחי' עיר מוס לקמן ס"י' חסי' על ספי' ד' יע"ש. נחל' דדבר זס כסלגחל סחי' ולפי דברי סלר"י ז"ל כל מלס שסיו בלא כוונס כגוף בלא נשמה שכתב בעי' בשער מ' פ"ב ויל' דפ כיכל בחי' מלצה מעשיות וסוכותיס כמו לצי' וספיקין ואכלות מלס וסוכס ולולב וכיוצא בזה כולס סס בחיניותו סעילמח אספי' שס בוס בחי' מומין סס בחיניותו וכל מלס שסיו דריבור לבד כמו ספלס סכל הוא בפנימיות וכו' אור פנימי כנגד מעמס ואור מקיף כנגד סברכס. כז' ג' ססוד חן דשנח אכילח מלס כססח וקדוס שכתב ששל סיון וליצי' וסוכס ולולב וספילי. אכן כל

סא דין כמה צריך לדקדק ולכוין בקריאת שמע. ובו כ"ו סעיפים:

א ייקרא קריאת שמע בכוונה באימה ביראה ברתת וזיע: ב כאשר אנכי מצוך היום היינו לומר בכך יום יהיו בעיניך בחדשים ולא כמי שכבר שמע אותו הרבה פעמים שאינו חביב אצלו:

באר הגולה
א טור ורב עמרם
ב ויקרא רבה
סיקף מרש
השלשי.

בקריאת

קף החיים

כוונה כלב שישים על לבו מה שהוא אומר א"ל אלא בפסוק ראשון, מ"א סק"ד, ס"ב א"ח ד', ובכ"מ פרק ב' מסלנות ק"ש דין א' משמע דס"ל דלפי' לא כיון לל"ה רק בפסוק ראשון יא' יעו"ש, וסב"ל מ"א ס"ב, ועיין מש"ל סי' כ' א"ח א' וזוה"כ, ולקמן סי' ס"א א"ח א' וזוה"כ:

א) סעי' א'. יקרא ק"ש בכוונה באימה וכו'. בזהר חדש במדרש רוח דק"ש ע"ב חפני מאלד בעטין אמירה קריאה שמע בכוונה ועל כן רציתי להעמיקו להרחות כמה גדולה מפלה קריאה שמע וז"ל ס"ב:

ה' אחרת דבספר דרוס ב"ס קיימין שיה משקופין לאעלאה לאינון דלפאן קריאה שמע ברשעה ובכונה כל יומא. א"ר פרחי' האלכיס בר אסחכלנא בבס"א חלונא דסלנא קריב. הכו' ממנא **נענאל** שמים די ממנא על חרעא דספר דרוס. אמר לי ק"ס בקיומך ומתי האי חלון דליה רש' לאעלא חמון ולא נחמתי ב"ה בר אינון דלפאן קריאה שמע כדקא יואח, וכל אינון דלפאן ק"ש כדקא יואח שחין ממנן עאלין קמים דמשיח ומכחירין ליה בכחרין קדישין ואמרין ליה דא הוא כחרל דפלוגי דלעא בק"ש כדקא יואח. שאלנא ליה ואמרתי ליה מארי ק"ש כדקא יואח מארי ס"א. אמר לי אי חסיד רזא עילאש א"כר ככא בק"ש וזוה"כ ד' פ"רשיין, פרש' קדמאס דייחודא דלוי' יחודין בחרסר חייבין, שיה חייבין ביחודא עילאש ושיה חייבין ביחודא אחרת. פרש' חניינא וכו' סדרים סאלס במ"ב חייבין ברזא דש' דמ"ב אחון (וכו') של אלא בכה וכו' כמ"ס נפטיה שער ק"ש פ' כ"ד בשם הזכר יעו"ש ושער הכו' בדרוש' הלילס דרוס כ' ודרוש' מ').

פרש' הליחאס וכו' אס שמע רחלכליל לימינא בשמאלא, ושמאלא בימינא, ואיכו ברזא וסחרל דרחיכא קדישא עד ושמחה, דלוי' פרש'ה דשלמא על כולא איכי ברזא דפי' חייבין רזא דפי' שפסן דרחיכא קדישא (וכו') שם ע"ב של יוסע י"בא וי"ס כמ"ס נפטיה שם פ' כ"ג ושער הכו' ס"ב) פ' רביעאס ושמחה דלוי' חמשי' חייבין דלוי' לקבל חמשי' חרשין דבינא. פ' דל"זיה כלילא מכולו וסלקין פ"רשיין למענינא [אברין] דלרס וכו' וזא חיי כל מאן דאשליס ייחודא כדקא יואח ומטיין בפ"רשייה אל"ן בכל יומא ז"י לאלין משקופין וחלונין למרחא, שלס ככא וליה מאן דיעבד של ידיו ובגבד דיקרי כדקא יואח ויכוין בכני רזין עילאין ואחר' בימינא דילי. ואמר לי אי חסידא הא חמי יקר לאינון דמיתדי שמא קדישא כדקא יואח ולעלא ק"ש כניונא דא. אשילנא בחד ביכלא ובכסאס סיכלא סוו ססי' סיכלין בתושבן יומי שזא. אברסס יתאק ויעקב שלימין בבס"א סיכלא וארס כראשון בנייויס, וממינא כמה חבילי נשמחין מחלבשאן בחידו ברקינו דלילנא דחיי וכמס גוויין דיקרא טילאש ופילין גו היכלא, ויפ"יא"ל רב ממנא על כולא רב ממנא דלוריחא בבדייכו, פחחו ואמרו הכעטרו קדישי

לאומרס

לאומרה כסוגן. ויחבאר במקומו צס"ד:

(ג) **שם** יקרא ק"ש כנוסע וכו'. אוחא צירושלמי דלוחא
ג' פרחיוו שחקנו בק"ש לפי שבין עשרה
הדברות ופיין צו וחמלא סכל. חוספות ספיק דברות דף
י"ב פ"ב. וכי צוטר חדש במדרש רוח דף ל"ה ע"א
חסידים הראשונים חקנו ק"ש כנגד עשרה הדברות וכנגד
מנין אצוריו של אדם ישרא. וכחצ י"א בנבטים וי"ל ולפי
שכחבו בספרים שצריך לכיון בבס באמירת ק"ש ראוי
לפעתיקו כאן צפ' ה' אלטינו יקבל דיבור אנו ה'
אלטיך וכו'. אחד דיבור לא יסיכ לך ובפסוק ואסבה יקבל
דיבור לא השא ובפסוק ובחבהם דיבור לא חממוד ובפסוק
ואספה דיבור לא חגוב ובפסוק ואזרחם מסרב דיבור לא
הרלה ובפסוק למען ירבו ומיחס דיבור כד אח אביך. וצו
ולא חחורו דיבור לא חסוף. ובפ' למען חחורו דיבור וצו
אח יוס סבה ששקול כלל הסירה. ובפ' אחי ה' אלטיס
דיבור לא חסנה ברעך עד שקר ערל. וכי איך אוח אח'
בסס הכלבו. מרב ס"י ב' אח' כ"ג. חסיל אוח ד':

(ד) **כתב** הכריזא טיין פל שמע ודלה פל אחד בוא
 סי' ער רמז לעדות, דא שמע נוסעיקן
 טאו מירוס פיינטס גמא, סדו מילך פיוס, אימחא.
 שימחיר מינחס עירבוס, ואס חטשס כן, חקבל עיליך פול
 מילכוס שימים שחא שמע למפרע פכיר, וביצאו איר אור
 א, סיץ דאס עיב:

(ח) **שם** יקרא ק'ש כזווגה וכו' אמרו במסכת ברכות
כל הקורא ק'ש בלא חטילין כאילו מעיד עדות:
שקר בעלמו דכא כחיב בה טוספות ממאן אני לדרך כיאל
זה כל היקרא ק'ש גלי כוונת מעיד שקר דכא כחיב בה
בבל לבצר, יוסף תמק יום א' משדר מקץ מט' המעדים
דסיח שפא יוסף ללב אות א':

ו) שם בואימס ביראח וכו' נראה דרואימס ביראח זו היא
באופן זה שיכיון בשפס שסוא קורא שמע לקבל
עליו עול מלכות שמע לכיווה וכך על קרוא כי המיוחד
חזבו ובכל נפשך אפי' נופל אח נפשך ופי' אמר הכחוב
כי עליך סורגנו כל היום כי אז כחונס וו יקראנס בואימס
וביראח ברחם ביצע. ביה איר אוח גי' ופיין
לקמן אוח ביח:

(ז) **שם** ברחק ובזעם. ז"ע סניא רחוי שיסול על האדם
בחשבו מה יעשה כי יקום אל וכי יפקוד על
דרכיו אשר כמה פעמים עברו עליו שלא קיים דין
המוכר בש"ע לקרוא קים בלילה ברחק ובזעם וסמי
ימן אל לבו לחיוב דברים אלו שיאלו מפי מרן הקדוש זיל
חמיד בכל זמן שיקרא קים ולא יפסוד כי הדגל נעשה פסג
ודברים שסורגל האדם בסם לרץ אסורו הכנס כדי לקיימם
כחקם. וסי' יחנני חמיד לפסוח רלווי ולעיקרו בלנצ שלם
אנחני חורפיו חריו עד פולס :

(ח) **סעי'** ב' אשר אנכי מצוץ היום, סינינו לומר
בכל יום יסיון בענין כחדשים וכו' חיל מהרמז
זיל צעור מאמרי דיל בפירושו לפרקי אבות. הכי ג'
ומניס קבמו דיל לחפלה שחרית מנחה ערבית. ואעפיי
פסדרו סדר החפלה וקייס יש חילוק ביניהם כפי כומניס כי
כל אחד יש לה חידוש ואיכס דומס לחברתה ולק אק דרך
לחפסלל דרך קביעות צעלמל רל לחפסלל כלל כוונתו כמו

החיים

שמהפלת הפלג וק"ש חדשה כי בכל הפלג והפלג מחמדים
מוחזין חדשים לגמרי כי אין לך שום הפלג שלא יחדש אור
שפע בה אבל לא ראי זה כראי זה ובו ויש הפרש גדול
בין הפלג דחול לחפלה דשבת ובין הפלג דרמי ובין הפלג דיו"ט
והדב"ח"מ ולא רי זה אלא חפילות של יום עולם כמו הפלג
לפסח ופסח כיוצא בזה, גם בכל יום ויום עולם אלו
דומים הפלג שחיות לחפלה מנחה ודבריה וכו"ל צ"ה. גם
האפילו בימי החול עולם אלו דומה הפלג שליו"ט זה לחפלה
שלאחריו ולא ראי זה כראי זה ואין לך כל הפלג והפלג
מיום שגבר העולם עד לעמיד שחמדה לחברתה כלל ועיקר.
והסוד השני בקצור כי הלא החפילות בחינתם לבדור ביורו
ו' מליכס ובכל יום ויום ובכל הפלג והפלג הם מחמדים
ומשונים ואינם הברורים עולם כי בכל הפלג והפלג עולים
וגואים וברורים שעדין לא עלו בשום זמן וגם כפי סדר
וערך אלו החפילות העולות בן כנגדם הוא סדר הזוג העליון
ועיקרה מוחזין והמשכחם כפי סדר ערך הצירורין ואין להאריך
ויותר זאת, וא"ס שאנו אומרים בכל יום ובכל שעה החפלה
והאיתנו מספיק בחפלה אחת ביום, והטעם הוא כי בכל הפלג
וחפלה נעשה בחי' מחודשת מה שלא נעשה בחפלה וזוה"כ
ודי בזה, וכן הענין בכל ק"ש כי כל ק"ש משונה מחברתה.
ואף כל זה בסוד הפרטים אמנם בסוד הכללים שק"ש שחיות
דחול ביום כונה אחת להם וכל ק"ש דעריבת דחול ביום
כונה אחת להם וכן כיוצא בזה ע"ל. וכי בשער סכוונת
בדרוש שינוי החפילות דף י"ט ע"ש, ועיין בחיקויים חיקון
ששם ומחמדים ושער סכוונת בדרוש שינוי שבין שבת ליום
דף ע"ז ע"ל וא"ס הרש"ם ז"ל בדינים דף ע"ג הנדמה

שם בכל יום ויום צטייך כחדשים וכו'. וסכי אמרין
בפי' הרואה דף סיג ע"ב הסכח ושמע ישראל
ביום הזה נכסיה לעם ובי' אורו ביום נחנה החורב לישׂרל
והכלל אורו ביום סיף ארבעים בכה היום אלא ללמדך
שחביב חורב על לומדה בכל יום ויום ביום בצרנה מבר
סיני. הדע שכרי אדם קורא ק"ס שמריה וערביה וערב אחד
לזו קורא רומה כמי שלא קרא ק"ס תעילס ע"כ. וסבילו
הפריח אוי' ב' יפס ללב אוי' ב' גם זה ביום הכס ויום בא
לומר כי בעבודה ה' לא ישם לנגד עיניו כי אם אורו ביום
ששומד בו לבד כי כשרוצים לכתום בעבודה ה' נדמה להאדם
באלו הוא משאוי כבד ואי' אפשר לו לישא משאוי כבד כזאת
אבל כיחשוב שאין לו רק אורו ביום לא יהיה לו משאוי
בכל גם שלא ידחה עולמו מיום ליום לאמר מחר אחטיל
מחר אחסלל בזכות ובכח ובראיו וכו'אל כזה כי אין לו לאדם
שעולמו כז' אורו ביום אחרי הסהס שעומד בו כי יום
העבודה הוא אורו לעמוד ולגמור וכו'אשר נמר חסיד רוב
ליקוטיו מזה בערך יראה ועבודה אוי' סוף תדככב ביום
אם בקולו השמעו ביום דיוקא יפוש יפס ללב שם :

(י) **סעי' ג'** בקים יש רמ"ס חיבות וכדו' לנשלים רמ"ס כנגד חיבתו של אדם תסוים ש"ץ ס' אלטובס אמר ומוחר ואומר וכר ומי שאינו נוכח בן אין ראו' לכדו'תו שמוחר רא"ס ח"א ס' א' כנ"כ בנב"י מ"א סק"ל. אמנם צוהר חדש במדרש רוח ר"ס ע"א בחמור מלך נזכר שכתב ח"ל וכל האומר קים שלא עם כלביר אינו מנלים חיבתו מפני שחבר הנשלים חיבות שש"ץ חזר מלי הקהלים יוכ"ז

ג יבקריאת שמע יש רמיה תיבות וכדי להשלים רמיה כנגד איבריו של אדם מסיים שליה צבור
 ה' אלהיכם אמת וחתר ואומר בקול רם ה' אלהיכם אמת: הכב וזכר כל אדם יולא כואל ושומעין
 מפיו של ש"ל ג' חיבות אלו (כ"י צסס א"ת) ואם כיחיד רואה/ג"כ לאמרס עם השליה לצור חין
 איסור דבדר (דברי עמנו): יואם הוא קורא ביחיד יכוין בש"י ויין שבאמת ויציב שעולים צ' והם
 כנגד ג' שמות ההויה שכל שם עולה כ"ו ד' אותיותיו הם ל': הכב ויש עוד פעם אחר דבדר
 דט"ו ויין עולין ל' והקריאה נחשבת ל' כרי ל"א כמנין השם בקריאתו ובכתיבתו וכו' כאלו אמר
 כ' אדניי אמת (מכרייך שורש מ"ב ואגור) ויש שכתבו דכל הקורא/קריאת שמע ביחיד ואמר אל
 מלך נאמן שמע וגו' כי ג' חיבות אלו משלימין כמנין של רמיה וכו' במקום חמץ שם לענות אחר צדוך
 כבומר צעמו ישראל באהבה וכן נוכחין ונראה לי מכל מקום כשקורא עם הצבור לא יאמר חמ"י

רק

כף החיים

יכוין בש"י ויין לאמת וליצי. ועם כל דא ה"ס קורא עליו
 אצל מעיזה לא יוכל לחקן וכו' עכ"ל, וכ"כ כ"י צסס מדרש
 הנשלים יעו"ש. וכ"כ בשער הכוונות דרוש ח' דק"ש שצריך
 לכוול ג' חיבות אלו כ' אלסוכס אמת ונחן פעם בסוד
 יעו"ש. וכ"כ בפעיה שער הק"ש ס' כ"ה:

יא) ש"ס מסיים הש"ץ כ' אלסוכס אמת וכו' וכתב הפריה
 אזה ג' ראוי ללמד לכל הכוונות שכתבנו לסוף
 ק"ש שיאמרו בלחם סני ג' חיבות וכן י"ס ללמוד זכות על
 המנכס וכל מי שאינו עוסק בן מוזל דבדרי חז"ל בעלי
 החלמוד' ראו למיפס והשומע ל' ישנן בפה עכ"ל, אבל כ"כ

יד אכרן כסגב"י כתב חז"ל ואין לנו אלא דברי מרן הקדוש
 שכבס שחחר ס' אלסוכס אמת וזמ"ס הנאון הרא"ס ומכרי"ס
 אלשקר ומכריש"ץ ואין זה נגד החלמוד שכבס ישב רבנו
 המחבר ז"ל דברי החלמוד שלא יסא מנגד למ"ס בואר
 ובחוקונים עכ"ל. וכ"כ ש"ץ דף ל"ס ע"א. ועיין מש"ל ס'
 כ"ס א"ו ע"ס דכל דבר שלא נזכר בדקדא דבדרי החלמוד
 דברי קבלס יכריע יעו"ש. וא"כ ככא נמי כיון שלא נזכר
 בדקדא בחלמוד לאסור לחזור ג' חיבות אלו כ' אלסוכס אמת
 וכמ"ס כ"י דברי סוכר והקבלס ויציב שאלמו שצריך לחזור
 ג' חיבות הללו. וא"כ לא יאמר הפ"י אס מסיים הש"ץ כ'
 אלסוכס אמת בקול רם וחתר לאומרס בקול רס. ועיין בא"ו

שאלח"י:
יב) ש"ס מסיים ש"ץ ס' אלסוכס אמת וחתר ואומר בקרי
 כ' אלסוכס אמת. משמע ש"ל הש"ץ צ"ס אמת
 אחד בסו"ס ואחד בחזרה. אבל כ"ס עשרה מאמרות מאמר
 אס כ"ס ח"א ס' י"ח כתב דש"ץ אינו אומר בלחם אמת
 ויחיד אומר בלחם אמת ואינו חזר ואומר אמת ונמאל דכו'
 רמיה חיבות מכון אבל אס אומר בלחם אמת ואומר אמת
 כ"ו רמ"ס חיבות עכ"ל. וביאור מ"א סק"א, ש"ץ דף ל"ס ע"ב.
 וכ"כ סרמ"ע באלפסי וסא פרק ה"ה קורא חז"ל וסלכחא
 אינו חזר ואומר אמת פ"י יחיד ואמרו בסק"ה הפירש בלדר
 וס"ן אינו אומר אלא בחזרה ס' אלסוכס נמאל אמת אלא
 כל אדם ואינו בחזרה כלל עכ"ל. וביאור מחזיר אזה ג'
 ומכבס העולם שס"ץ מסיים ס' אלסוכס בקול רס וכצבור
 עונים אחריו אמת וכו' אינו אומר אמת ואח"כ חזר ואומר
 ס' אלסוכס אמת בקול רס וסציבור אינס חחרים לומר אמת
 אלא אומרים וליצי וכו' ונמאל אמת ביד כל אחר בלדר ומ"ס
 כחמ"ל א"ו ג' דאס נמר קודס כחון יסמך כ' אלסוכס
 לאמת שכרי אמרו ב"ן ויאמר לאמת וליצי לא יפסיק ושס

יג) ש"ס מסיים ש"ץ ס' אלסוכס אמת וחתר ואומר בקרי
 כ' אלסוכס אמת. משמע ש"ל הש"ץ צ"ס אמת
 אחד בסו"ס ואחד בחזרה. אבל כ"ס עשרה מאמרות מאמר
 אס כ"ס ח"א ס' י"ח כתב דש"ץ אינו אומר בלחם אמת
 ויחיד אומר בלחם אמת ואינו חזר ואומר אמת ונמאל דכו'
 רמיה חיבות מכון אבל אס אומר בלחם אמת ואומר אמת
 כ"ו רמ"ס חיבות עכ"ל. וביאור מ"א סק"א, ש"ץ דף ל"ס ע"ב.
 וכ"כ סרמ"ע באלפסי וסא פרק ה"ה קורא חז"ל וסלכחא
 אינו חזר ואומר אמת פ"י יחיד ואמרו בסק"ה הפירש בלדר
 וס"ן אינו אומר אלא בחזרה ס' אלסוכס נמאל אמת אלא
 כל אדם ואינו בחזרה כלל עכ"ל. וביאור מחזיר אזה ג'
 ומכבס העולם שס"ץ מסיים ס' אלסוכס בקול רס וכצבור
 עונים אחריו אמת וכו' אינו אומר אמת ואח"כ חזר ואומר
 ס' אלסוכס אמת בקול רס וסציבור אינס חחרים לומר אמת
 אלא אומרים וליצי וכו' ונמאל אמת ביד כל אחר בלדר ומ"ס
 כחמ"ל א"ו ג' דאס נמר קודס כחון יסמך כ' אלסוכס
 לאמת שכרי אמרו ב"ן ויאמר לאמת וליצי לא יפסיק ושס

(נג)

באר הגולה
 ג זכר סוף ס'
 ויאל אלו ס'
 ובחוקונים מיקון
 י"א ד חס.

יג) ש"ס מסיים ש"ץ ס' אלסוכס אמת וחתר ואומר בקרי
 כ' אלסוכס אמת. משמע ש"ל הש"ץ צ"ס אמת
 אחד בסו"ס ואחד בחזרה. אבל כ"ס עשרה מאמרות מאמר
 אס כ"ס ח"א ס' י"ח כתב דש"ץ אינו אומר בלחם אמת
 ויחיד אומר בלחם אמת ואינו חזר ואומר אמת ונמאל דכו'
 רמיה חיבות מכון אבל אס אומר בלחם אמת ואומר אמת
 כ"ו רמ"ס חיבות עכ"ל. וביאור מ"א סק"א, ש"ץ דף ל"ס ע"ב.
 וכ"כ סרמ"ע באלפסי וסא פרק ה"ה קורא חז"ל וסלכחא
 אינו חזר ואומר אמת פ"י יחיד ואמרו בסק"ה הפירש בלדר
 וס"ן אינו אומר אלא בחזרה ס' אלסוכס נמאל אמת אלא
 כל אדם ואינו בחזרה כלל עכ"ל. וביאור מחזיר אזה ג'
 ומכבס העולם שס"ץ מסיים ס' אלסוכס בקול רס וכצבור
 עונים אחריו אמת וכו' אינו אומר אמת ואח"כ חזר ואומר
 ס' אלסוכס אמת בקול רס וסציבור אינס חחרים לומר אמת
 אלא אומרים וליצי וכו' ונמאל אמת ביד כל אחר בלדר ומ"ס
 כחמ"ל א"ו ג' דאס נמר קודס כחון יסמך כ' אלסוכס
 לאמת שכרי אמרו ב"ן ויאמר לאמת וליצי לא יפסיק ושס

באר הגולה
ה טור.
ו מהלך דנכחה
יג לפי הכתיב.

רק ואמר אמן. אחר השל כשמיים הצרכה וכן נוכחין ונכון הוא: ד הנוהגין לקרות פסוק ראשון בקול רם כדי לעורר הכוונה: ה ינוהגין ליתן ידיהם על פניהם בקריאת פסוק ראשון כדי שלא יסתכל

כף החיים

ואפי' בקיש שעל סמטה לריך להסלים רמיה חיבות כמש"ל איח טיו :

חא **שם** וסס כנגד גי שמוח בוויס וכו'. וז"ל שער סכוונות דדרוש ח' דקיש דכ"ז ע"ד ענין סיו וויין שיש בלחמ ויליב וכו' חבון כסס אל שס בוויס סיואל מסס בלופן זכ כי ססס סס סיו וויין כמנין יח. אס חכס י"ס פעמים ו' סס כמנין סיו וויין סס' ועס ס' סנריח סדבר סוס סרי נסלמס סוויס אחר. גס קנלחי כוונס זו סס' בלופן אחר וסול כי ססס סיו וויין סס' סס ו' פעמים י"ס ססס סססס וסרי לך סחי לוחיות י"ח סס ס"ק כמנין י' וססס סס יסיו ועס ס' סנריח סדבר סוס וכו' סרי **יהוה** ולכן לריך לקשר מלח סדבר סס סיו וויין סס' ולא להפסיק ביניהם כלל עכ"ל. ועייס ססכיוט עוד כוונס אחרת. וס"מ סלריך סלסס לזכר מלך וליחן דטחו סלל ילכד אחר מסוויין סס' וסלך לס סכוונס. וסלחי ססריס וסלחי מעסס סמוכס לוחס בלכעס כדי סלל יחססרו. ועוד עיין בדבריו לקמן על ס' סיו סס' ס' דיני לחמ ויליב מ"ס כזס בס"ד :

יט **שם** כסנסס. ויס ססכסו דכל סקורא קיש ביחיד ילמר אל מלך נלמן וכו' יככ ססור כסס סרמ"ס דסמססיק בלל מלך נלמן וכו' חלח דמפסיק בין כרכס לקריאלס. ועוד דמפיק סס סמ"ס לנעלס וסודר בלל ססל. דסוכרס ססס סכל לוח לס ענינל דמדכר לס לל לסכוכר בעמו יסרלל ולל לסמס יסרלל וסוול לנעלס. ועוד כיון דללו ללריך כרכס סיו ללל ללסלומי רמ"ח חיבות סיו לוס חוססס בקיש וסלי חוססס לל יעקב אמרו ולל מסס אמרו יע"ס. וכי' רס"ל כסחי' ס' ס"ד וז"ל בקיש קנלחי ללמר ללמן סמס יסרלל בלכור ולל אל מלך נלמן בין ביחיד בין בלכור ולל ססניח במסרי"ק ססכב שיש לללמר אל מלך נלמן עכ"ל. וסכיול מסס מסס דיני קיש ס' י' וככב וסכי נכון בלל סקפידו מסכ סססק מס לי יחיד מס לי לכיד עכ"ד. וסכ"ד ככס' כסכני"ס. וכסכניס' כסכני"ס לוח א' מיל סק"ד. ל"ר לוח ו'. וסכ ב"י וביח סככב סוכב קרמון סול זס מ"מ ככבו דלח"כ בעלסו כדי סלל יפסיק בין סכוכר בעמו יסרלל לסמס וסכני ע"פ דברי סוכר וסוקויס לחזור סס"ן ס' אלכיסס לחמ יע"ס. וככר כככנו לעיל לוח ס"ן סמוכס מדברי רבינו סלר"י ז"ל סלן לסס מקוס ככלן וסל אימרס ככלן סרי סול מערבכ ססדר ללל אף אס קורא ביחיד סרי לוס לחזור כי אלכיסס ולח"כ לומר לחמ :

ק **שם** כסנסס. רק ילמר אמן אחר סס"ן וכו' עיין מס"ל ס' יכס לוח כ"ז :

כא **סעי'** ס'. נוכסס לוחן ידיסס על פניכס כקריאלס פסיק לרלסון וכו'. וז"ל שער סכוונות דדרוש ח' דקיש דף כ"ז ע"ד ענין סיו וויין שיש בלחמ ויליב וכו' חבון כסס אל שס בוויס סיואל מסס בלופן זכ כי ססס סס סיו וויין כמנין יח. אס חכס י"ס פעמים ו' סס כמנין סיו וויין סס' ועס ס' סנריח סדבר סוס סרי נסלמס סוויס אחר. גס קנלחי כוונס זו סס' בלופן אחר וסול כי ססס סיו וויין ססס ו' פעמים י"ס ססס סססס וסרי לך סחי לוחיות י"ח סס ס"ק כמנין י' וססס סס יסיו ועס ס' סנריח סדבר סוס וכו' סרי **יהוה** ולכן לריך לקשר מלח סדבר סס סיו וויין סס' ולא להפסיק ביניהם כלל עכ"ל. ועייס ססכיוט עוד כוונס אחרת. וס"מ סלריך סלסס לזכר מלך וליחן דטחו סלל ילכד אחר מסוויין סס' וסלך לס סכוונס. וסלחי ססריס וסלחי מעסס סמוכס לוחס בלכעס כדי סלל יחססרו. ועוד עיין בדבריו לקמן על ס' סיו סס' ס' דיני לחמ ויליב מ"ס כזס בס"ד :

יכול היחיד להחזיק ולכוין לשמוע כי אלכיסס מפי ס"ן ומע"ל לו אף סלח"כ ינמור סק"ס. סרס מסרי' עייאל כס' מס"י ח"ב בליק"ט ח"ח דף ס' ע"ג, וסכיול מחכ"ד כק"ל ס"ן סס"י לוח ב'. וכי' סמלמ"ר לוח ב' כסס סרס"י. ס"ן דף י"ס ע"ב. וז"ל ח"ג מע' ק' לוח קל"ה. סע"ח לוח ב'. כף כחיים סס לוח ק' לחנס לפי מ"ס סרס ז"ל. כסער סכוונות סוף דרוס כי ודרוס ח' דקיש ודרוס ס' מדרוסי סלילס וסכידור סרס"ס ז"ל דפרסס רלסונס סל ק"ס מן וסלככס יס כס מ"ב חיבות כנגד סס מ"ב סל אכ"ג וכו' וכנגד סכ"ד. ופרסס סנייח עוד וסמחס יס ע"ב חיבות כנגד סס ע"ב סולל סמ' פסוקיס סל ויסע ויסל ויס מריח יוסר סל ויסע וססוק סל ויסל ויוסר סל ויס גס סול כנגד חניח. ומן וסמחס עוד סוף ספרסס יס חמסיס חיבות כנגד חמסיס סערי בינס וסס מ' כנגד י' אסייס סיס כסס מ' לוחיות ויוד כנגד כללות י' אסייס וסס כנגד סני סליסי ח"ח סחחחחחח וס' ל"ח יס כס ע"ב חיבות כנגד סס ע"ב סולל מריח סל ג' פסוקיס סל ויסע ויסל ויס כולס ביוסר וסס כנגד כסכ"י וסחכרס ג' חיבות ס' אלכיסס לחמ לסמסיך מפרקיין עיללון דכ"י דז"ל וממוח ססס לחוך סכ"י דז"ל י"עסח חכ"ד דמלכוח כעייס וידוע לוח"ן ל"כ חכ' חכ' כיונס זו כ"א ע"ד אסר ילמר כסדר ר"ל עוד ססלס כל כ"י פרסיוט ע"ד כי אלכיסס ולח"כ יחזור לומר כי אלכיסס לחמ וסל ללו סול מסכך ומערבכ ססדר סנעסס למעלס ח"י וס"כ לון חקכס ללל לו יסמס מפי סס"ן ויחכיון לללל אס סול כסוס עמו לו סחיור סול בעלמו ללומרס ללל לסומעס סלל במקומס ויחכיון לללל לו יכל לפי דברי סמקובלס וסס לכוין כס"י וויין ולללל י"ח כס"ל ג' חיבות ס' אלכיסס לחמ לל יכל לפי דברי סמקובלס כי סול מערבכ ססדר ללל לו יסמס מפי סס"ן לו ילמר סול בעלמו ס' אלכיסס לחמ כנו' וכיס אס לומר סחורסס אל מלך נלמן סכול מערבכ סלן לסס מקוס ככלן כנו סמוכס לפי דברי סרס ז"ל וכמ"ס לקמן לוח י"ט, ולספ"י סלן מכוניס ככר כככב ככ"מ סלריך לעסוס ססדר פ"פ סס"ר ססיך לכוונס. וכללו כני ככר כככנו לעיל דיוכל היחיד לספול ס' אלכיסס וחול"מ. וסס מ"ס סמלמ"ר סס דמי סלל סייס קיש עס סס"ן מסס ללל כסס"ן מחזיר ג' חיבות ללו סול סניע לכס יס לו לסחוק ולסמוס מס"ן ולח"כ יסייס סול קריאלח ויעלו לו לססלמח רמ"ח דמס לי סולמר סס"ן סחלל לו סול ילמרס סחכל עכ"ל אינו נרלל דסחכרס סול כוונס אחרת כמס"ל ווף ססיס קודס ססייס וכו' סול מסכך ללל אס לירע כס לל יכוין על סס"ן ללל יחזור לומר סול בעלמו כמ"ס, ועיין עוד מס"ל לוח א' ולוח ב' :

טב **שם** יכוין כס"י וויין וכו'. עיין מיל סקיג. ומ"ס סמלמ"ר לוח ג' דכרביח לון קפידל כ"כ לפי דברי רבינו סלר"י ז"ל לל יס חילוק בין סחריח לעריח

יסתכל בדבר אחר שמונעו מלכוין: ו יצריך להאריך בחיית של אחד כדי שימליך הקביה בשמים באר הגולה ובארץ השלזה רומז חסדוטורות שבאמצע הגג החיית ויארץ בדלית של אחד שיעור שיחשוב ו שם נמצא. ח מחנות ל. ט טור. הרש

כף החיים

כלום דאמליכתיס למעלה וכו' שהארכת שיעור שחשוב בלכך כי אחד בשמים ובארץ וד רוחותיו עכ"ל והכיד ב"י יע"ש. וכ"כ ספרי"ה אור ו' דמ"ט המחבר ולא יאריך יותר מכשיעור זה לשון הגמרא הוא כיון דאמליכתיס למעלה ולמטה ולד רוחות השמים חו לא לריבא מחמת דאי צ"ל לסאריך יותר ליכא אוסורא עכ"ל יע"ש. וכ"כ צוה"ק סי' עקב דף רע"ג ע"כ ח"ל ואורח ד' דאחד לריך לארבעה זה סידר למען יאריך ימים על ממלכתו עכ"ל. ובילקוט הראזוני סי' ואחזקן כחב מי שמאריך בדלית של אחד הכל פ"ו סיואל ממנו עושם חל חלוש מהלך עד לקרע בעובר דרך ז קטועים. והצילו כרמיס כנף החיים סי' י"ד אורח מ"ב. ומזה סמך למכונס שמאריכין הרבס בדלית דאחד כדי לכיון כוונתו הכריכה לחיבה אחד כירוע לחינן. ולא יוכל האדם להאריך בדלית אם לא חסידי דפויים דליתס חסיס כמו אחרי בשוס חסד סדלה וסוד לשון אשמה וחלך משמפות של אחד כמ"ל אורח כ"ו ולקמן אורח ל"א:

שם (בח) ויארץ בדלית של אחד שיעור שיחשוב שהקביה יחד בפולמו וכו' וקודם שיאמר פסוק שמע ישראל וכו' יכוין לבדד מבחי' ספרי"ה נ"לוי"ס שהייכים לאותה הקי"ש וחסלה ולפעלוס אל סמלכות ואח"כ בחדד יכוין שאל האר רמז לחיה וסס הוי"ס וד' רמז למלכות וסס ארז ואח"כ יסלב אורח צידוד יאכדוה"ה. ואח"כ יקבל עליו כוונה גדולה בכל לב ובכל נפש למסור נפשו על קידוש ה' ב' מיתות ביד סקילס שריפס סרג וחנק [כ"י ע"ז] אם יכוין בלב שלם למסור נפשו על קי"ה מחכפרים לו עוונותיו ויוכל להפעול בחי' שורשי סרגמתי שלו כסוד מין לעולמות סעלונים ולסמשך שפע אל סעולמות כמ"ס בשער סעולות דרוס ו' דקיש דכ"ד מ"ב. ויש לכיון זס למסור סלמו על קי"ה ב' מיתות ביד בכל זמן קודם סהפעל או קודם לימוד תורס כדי שיחכפר לו עוונותיו וסוכל לעלות סחלתו כסוד מין למקום עליון ויעלה בחי' שורשי סרגמתי שלו כסוד מין למלכות ואח"כ יעלה סס ספרי"ה נ"לוי"ס אל סחיה ואח"כ ממדרגה למדרגה עד רוס ספעלות ויכוין לסלב סס הוי"ס עס סס אכ"י סס **איהיהיה** ולסמשך מוחין ממדרגה למדרגה אל בחי' סהייכים לאותה קי"ש וספעל ועיין בשער סעולות דרוס ו' דקיש סעולות סהייכים לקיש אלס שאין כל אדם יכול לכיון כ"א סחסודים אשר צניח אל יכניך שצפיר קדשנו ירושחי סעולות סדר סעולות בטיב מפי סופרים ומפי ספרים ומספליס בסידור סרשיס ז"ל ולא זולתס כי אפסר יבא לקלל חי' אלס יכוין בכללות כמיס ועיין לעיל אורח ח' אמתס צימ' סעמר וצימס שבין רי"ס יוסי"כ וצימס כ"י אחר ויסי"כ עד אחר אסור חג של סוכות שאין סמכסג לכיון צענות סהפעל כמיס סרשיס ז"ל כנסיס לא יכוין לסעלות שרשי סרגמתי שלו צבחי' מין וכו' אלס רק יקבל עליו למסור נפשו על קי"ה ב' מיתות ביד בלכד

פעמים בכל יום עכ"ל פתיח שער הקי"ש פ"ו א"ר אורח ז': **שם** נוסטים ליתן ידיוס על פניסס וכו'. הדבר פסוק דהגס ססוחס עיניו וקורא ע"ס ליכא אוסור משוס דכניס סכחכ וכו' כמיס מין ז"ל גופי"ה לעיל סי' מ"ט דבר סרגול ושור כפ"י הכל כגון קיש מוסר, סחסי"ד אורח ג' יע"ש:

שם (כג) כדי שלא יסחכל בדבר אחר סמונעו מלכוין, וכל מה שיעשה אדם לעורר סעולס סוד סוד. סוד, וסס זרע קודם וסכ"ד בדרך ישרס דין ע"א כחב דביחוד הקי"ס מחקן ספנס של עין וז"ל סספרי"ה צין סדכקיס יע"ש. והצילו סל חסיס סי' י"ד אורח מ"ב. וא"כ כמס לריך סלדס לססחלס בכל כיומו לכיון צידוד הקי"ס ולפעול לבו מכל מין מחככס כדי שיסיס עזר לו לחקן ספנס:

סעי' (ד) לריך לסאריך בחיית של אחד כדי שימליך הקביה וכו'. וכ"כ צוה"ק סי' י"א דקיש פ"א. ולריך לכיון בללף ססוד אחר ובחיית ססוד יחד ב' רקיעים ובארץ סרי ח' וסדלית רמז ל' רוחות ולסחיד יאמרו כל סעולס ססוד אחר, ב"י כסס ססמ"ק, פס"ז אורח ז'. ואע"ג ד' ארע"ה סס מ"ס סדנא דארע"ה מה סוד. יפס ללב אורח ו' כסס ססמ":

שם (כה) שאלס רמז ססופרס סכאמנע גג סחיה"ה כלומר מי ססוד כרומו של פולס, ב"י. א"כ אורח ו"ה. ולא יאריך בחיית יותר מדלי. א"כ סס, ועיין מ"א סק"ס:

שם (כו) ויארץ בדלה של אחד וכו'. סי' כשידניס בדלית יאריך כנשימת סרוח סמויל ספיו שיעור שיחשוב בלבו וכו' ולא כלאון סמאריכין ב' כנקודת סארי חסד סרלי"ה ומספירין סעולס וכך קבלתי ממורי סחסי"ד כרצ סרגול ססריס ז"ל מלובלין, ביח. וכ"כ ל"ה פרק ה"ס קורא אורח ח', סכנסי"ג כנסי"ס אורח ג'. ע"ה אורח ג'. א"כ אורח י"א. פרי"ה אורח ו'. ועוד עיין לקמן אורח ל"א:

שם (כז) ויארץ בדלית של אחד וכו' והכי אורח פ' ה"ס קורא ד"י"ג ע"כ. הניא סומכוס אומר כל סמאריך בחדד מאריכין לו ימיו ושנחיו, א"כ אורח ב' יעקב ובדלית, א"כ אשי ובכדד שלל יסחוף בחיית. רבי ירמיס סוס יחי"ו קמיס דרבי חייל בר אבא חיילס דכוס מאריך סובא אחר ליס כיון דאמליכתיס למעלה ולמטה ולד רוחות חו לא לריבא. ופי' רש"י ז"ל סס ובדלית ולא בחיית דכל כמס דאמר אה בלא דלי"ה לא ססחמט מדי ומס בלע בסארכתו אכל בדלית יאריך עד כשיפור שיפסנו בלבו יחיר כשמים ובארץ ולד' רוחותיו. ובכדד שלל יסחוף בחיית כצביל ארובת סרלי"ה ולא יסכר כקריסחס שלל יקרלסס כסחק (ר"ל כשר"א) בלא סחח (ר"ל קמין סנקרס סחח עיין דריפס אורח ז') ואין זס

באר הגולה
י ירושלמי דברכות
ס. כ. דנלי ס.
ל' הלא"ס. ס. דנלי

הראש כפי המחשבה מעלה ומטה ולד' רוחות: ז' ידגיש בדליית שאל תהא כריש: ח ללא יחטוף
בחית יולא יאריך בא"ף: ט פאסור לומר שמע ב' פעמים בין שכולל התיבות שאומר שמע שמע
בין

קף החיים

(א) סעי' ז' ידגיש בדליה וכו' וכל שמדגיש בם קלח
סני דחו לא דמיא לריש, ב"י, וכ"כ סלבוס
ידגיש בם מעט שלא חסא נשמע כריש ולא ידגיש אוחס
יוחר מדלי שלא חסא נשמע כריש וכו' אחס כמו אחטא
וכביאו א"ר אוח יי. וסלבי קרל חגר על המדגשים יוחר
מדלי ונרלח כאילו כ"י נקודא צווא. וכביאו מ"ל סקיו.
ומכריז יוסף קלמנקס כחז שאין ככוונה לקרוח ברג
שהרי אין בם דגש אלא ככוונה שיעשינשם בם ופס. וכביאו
מ"ל סס. כיב אוח ג' ר"ז אוח ז' וכ"כ ט"ז דל"ז ע"ל בשם
שני ידוח שאין לקרוח ברגש דמשמע די כמו די מחסרו
אלא רש"י כי כן נחבד לנו אלכינו ואין לנו לספור דברי אלכוס
חיים לסדגים מה פרסס וברגש. נשמע או אשמח כמו יחד
יחרו ונמלא שאמר או אשמח ולא קיים מלאה יחד כי חז
יעו"ש וכביאו שני"ח אוח ח' חסיל אוח ז' ועיין עוד משיל
אוח כ"ז:

(ב) סעי' ח. לא יחטוף בחייה. ר"ל שלא יקרא אוחס
בחטף בלא קמץ (ר"ל בשביל בלא קמץ. א"ר
אוח י"ד) שאין פ"י משמעות בחטף שום דבר. לבוס. ועיין
משיל אוח כ"ז:

(ג) שם ולא יאריך באלף. שלא יבא נרלח כלי חר. פור.
שפי' איב אחד חז. לבוס אוח ז', קש"ג ס"י
י"א אוח י"ד. חסיל שם. ועיין מ"ש בס"ד דל"ז ע"ל בשם
בעל שתי ידוח וכביאו שני"ח אוח ח' ח:

(ד) סעי' ט' פאסור לומר שמע ב' פעמים וכו' בירושלמי
כח דוקא בליבור אבל ביחיד שרי אבל כסור כחז שאין
לחלק משום דנמלא דין אינו מחלק וכ"מ מדברי מרן ז"ל
ולא כחז חילוק זה רס"ל כדעת הסור דל"ן לחלק. וכ"כ
בבית דכשיע נמשך. אחר דברי הסור מדלג. כחז החילוק
בין יחיד ללבוז. וגם משמע מסתמיות דברי מרן ז"ל דאין
חילוק בין אומרו בלחש או בקול רס. וכ"כ בבית דנעם שני"ח
אבל הוא ז"ל פליג ופסק כדברי בירושלמי לחלק בן יחיד
ללבוז וגם לחלק י"א בין אומרו בלחש לאומרו בקול רס רק
כחז דביחיד נמי לא שרי אלא כשמחלל ביחיד וליכא
שומעין אוח אומר שמע שמע ב' פעמים בקול רס אבל
בדליכא שומעין אסור אפי' במחלל ביחיד יעו"ש. וכביאו
בכה"ג בהג"י אוח ד' וכ"כ הפריה דביחיד שרי יעו"ש א"ר
אוח פ"ו. חיי פולס על דברי כשיע שני"ח י"ד. אמנם
הפרמ"ג במש"ז אוח ג' הביא דברי בבית וספריה וסיים
חזל ומי' אהמנו אין לנו אלא דברי כשיע אס לא כיון חזר
ואומר בלחש וביחיד בקול בלחש דמי אבל אס כיון מעיקרא
אפי' יחיד אסור לומר שמע ב' פעמים כדאמרן ע"ל. ועיין
עוד לקמן ס"י ס"ג סעי' ד' ובדבריו לשם בסי':

(ה) שם אסור לומר ב' פעמים וכו' ומי שקורא הפרשה
שנים מקרא ואחד תלמוד הללו ויבטק לקרוח כל
סוק ופסוק שני פעמים ואח"כ החרטום ודעתה האריי ז"ל
(בשטר המלה פ"י ואחאק) וכמה חחרטום ז"ל אין לו לחוש
בפסוק שמע ישראל שלא לקרוחו ב' פעמים רש"י דלא
שייך

בלבד כדי שיהכפרו לו עוונותיו כמ"ס וגם כדי לקיים
מ"ע ונקדשתי בחוך בני ישראל ומלוח ל"ה ולא מחללו וכו'
ש"ס במלח ז' כמ"ס הרמב"ם ז"ל בלכות יסודי החורה
פ"ה דין א' ודין ג' יעו"ש. ואפי' דל"ז עושה בפועל רק
במחשבה לבד מ"מ יש לו שכר כעושה כמ"ס בס"ה ס"י
רכ"ב יעו"ש. וכ"כ קש"ל בדיו קיש דף דין ע"ב חז"ל וואריך
באחד וכו' ויט"ן כסול מוסר נפשו ורוחו ונשמחו על קדושה
שמו כנדול. ומי שמכין כן בשמח ק"ש נחשב לו כאלו נכנס
על קדוש שש"ה וחו כי עליו הורגנו כל היום עכ"ל וכ"כ
הרמ"ם ב"ק כחיים ס"י י"ד אוח ל"ה יעו"ש. וכ"כ ב"ב
פ' חיי שרה במדרש הנעלם דף קכ"ד ע"ד חז"ל א"ר שלום
בר מניומי אין לך כל ל"ה ולד"ק מלוחס כשפוקים בחורס
שאין לו מלחיס עולמוה דכפוקים בשביל החורה הכ"ד
ומלחיס לנטורים אס פרו ומלחיס על שמוסרים עלמס בכל
יום כאלו נכנסו על קדושה שמו וכו' ואחלל כל המכונן לבו
בכאי פסוקא כדי למסור נפשו על קדושה שמו מעלס עליו
סכחון כאלו נכנס בכל יום עליו סכ"ד כי עליו הורגנו כל
סיום א"ר נחמן כל הציבור נפשו בכאי פסוקא נוהל ד'
מלוח עולמוה לשוכ"ב. א"ר יוסף והא חנן מלחיס א"ר
נחזן מלחיס על החורה ומלחיס על שמסר עלמו בכל
יום על קדושה שמו עכ"ל ועיין מש"ג אוח ו' ועוד עיין
מ"ש בחש"י בס"ק ב"ר מ"ח בנע"ן מה שצריך למי העומד
יעו"ש:

(כט) שם ויאריך בדליה של אחד וכו'. אוח דגיש דאחר
ואוח עיין דשמע סס מלוחיס גדולות שדוע
וכחז בספר חכר מלוחס כ"י שגם סקורא ל"ך לבין אוחס
במחשבתו בלוחיס גדולות כי סקורא ל"ך לצייר כל לוחיס
הפסוק נגד עיניו במחשבתו וכו' לוחיס אלו יצ"ה בלוחיס
גדולות וכביאו בן א"ה ז"ל פ' יצ"ה א"ר ח' וכחז. והוא
נכון:

(ל) שם יש נובעים לספוח כראש וכו' ואפי' דלמרינן
סקורא אס שמע לא יקרוץ בעיניו וכו' ססס
סקרי"ה וסרמ"ז לל"ך דבר אחר ומבטלין כסוכס אבל כחז
כרמ"ה ס"א ל"ך סוכס. פור בשם כר"א"ס לבוס. ע"ה
אוח ב' וס"ה"ב ל"ל כד"ך ד' מחטות מנח דכיו"ט מחר
לפ"ן מערב דרוס. וכ"כ לא יע"ה כראש מחר מערב לפ"ן
דרוס כדי שלא יבא נרלח ח"ו במרמז שחי וערב. ע"ז
אוח ח' א"ר אוח י"ב. ט"ז דף י"ב ע"ג. סידור ב"ע דיוני
קיש אוח ט"ו. קף כחיים ס"י י"ד אוח ל"ז. יפה לל"ז אוח
ח' ובספר האשכול אוחא דרואי להמליך סקביס כד"ך שברא
עולמו להחזיר פניו למעלה למסכ למחר למערב לפ"ן
ולדרוס יעו"ש וכן הוא בש"ג סכ"ב סמדרני ושם אוחא
ללפ"ן ולדרוס. פח"ע אוח י"ד. ול"ז דרוס לפ"ן מחר מעלס
מסכ מערב כד"ך יעטע סלולג כחז סלריי ז"ל בשפר
סכוונת דרוס ח' דסוכות דק"ש ע"ד סדר מג"ח כסי' יעו"ש
וח סכ"ר לא יש בו כמרמז לשחי וערב ח"ו כיון שש"ס
סכ"ס"ס שלמעלה ומסכ קודם מערב וד"ק וכצומר יבחר:

בין שכוכל הפסוק ראשון: י' נכשקורא קריאת שמע על מטתו מותר לקרות כל הפרשה ולחזור ולקרותה שיש בו שאומר שגם בזה יש ליהדר מלומר פסוק ראשון: (כנה ז' פעמים): י' עהאומרים באשמות בסליחות ובייב בתפלת נעילה ב' פעמים פסוק שמע ישראל יש למדס שלא יאמרו: ה' הוא

באר הגולה
ל' ג' נכסח מיימון
פ"ב מהלכות ק"ש
והסרי"א
נכסח
נכסח
נכסח
נכסח

קף החיים

שייך בזה לומר דמחזי כמקביל ב' רשויות היו דשאי הכא שברי קריאתו מוכחה עליו שהוא כופל כל הפסוקים וסיריכס נקיס ואזיל נס לעממא דמחלוץ וסוסיס מניס מוכח ליכא הכא. ועוד שכבר נהפיקו הכו' ז"ל אי לא קפדין אלא בקורא קריאת שמע בעונתה או דילמא לא טעא ונכו דנכטיין לחימרא כמבואר בסעי' י"א מ"מ בכס"ג לוכא למיחש כלל, מאמיר אוח ס' דברי מנחם בהנבי אוח ב' ולי נראה דיש לאמרו בפסם השנים בלחש, כדי לנרף לוח ג"כ סברה האומרים דלס אומרו בלחש לית ביה מודי כנו בלות הקודם. ועוד עיין לקמן אוח מ':

שם (זו) בין שכוכל הפסוק הראשון, מכאן ומסעיף שאלהיו משמע דאין הקפידה אלא דוקא בפסוק הראשון אבל מכאן ואילך אין לחוש כמ"ס כזי בשם הכלבו וסמ"ק יע"ש, וכ"כ הלבוש. אמנם מדברי המחזירי במגילת ביה משמע דאף מכאן ואילך אם כופל פסוק פסוק אפי' ביחוד יש בו חסד יע"ש, וסבילו בעריס אוח ג', פהסיד. אוח י"ג. ד"מ בהנבי אוח ג', חיע על סעי' ויד של השיע יע"ש וע"כ יש ליזכר שלא לכפול הפסוקים אפי' של אחר פסוק הראשון, ועיין עוד בלוח שאלחין:

שם (זו) בין שכוכל הפסוק הראשון, מכאן ומסעיף שאלהיו משמע דאין הקפידה אלא דוקא בפסוק הראשון אבל מכאן ואילך אין לחוש כמ"ס כזי בשם הכלבו וסמ"ק יע"ש, וכ"כ הלבוש. אמנם מדברי המחזירי במגילת ביה משמע דאף מכאן ואילך אם כופל פסוק פסוק אפי' ביחוד יש בו חסד יע"ש, וסבילו בעריס אוח ג', פהסיד. אוח י"ג. ד"מ בהנבי אוח ג', חיע על סעי' ויד של השיע יע"ש וע"כ יש ליזכר שלא לכפול הפסוקים אפי' של אחר פסוק הראשון, ועיין עוד בלוח שאלחין:

שם (זו) בין שכוכל הפסוק הראשון, מכאן ומסעיף שאלהיו משמע דאין הקפידה אלא דוקא בפסוק הראשון אבל מכאן ואילך אין לחוש כמ"ס כזי בשם הכלבו וסמ"ק יע"ש, וכ"כ הלבוש. אמנם מדברי המחזירי במגילת ביה משמע דאף מכאן ואילך אם כופל פסוק פסוק אפי' ביחוד יש בו חסד יע"ש, וסבילו בעריס אוח ג', פהסיד. אוח י"ג. ד"מ בהנבי אוח ג', חיע על סעי' ויד של השיע יע"ש וע"כ יש ליזכר שלא לכפול הפסוקים אפי' של אחר פסוק הראשון, ועיין עוד בלוח שאלחין:

שם (זו) בין שכוכל הפסוק הראשון, מכאן ומסעיף שאלהיו משמע דאין הקפידה אלא דוקא בפסוק הראשון אבל מכאן ואילך אין לחוש כמ"ס כזי בשם הכלבו וסמ"ק יע"ש, וכ"כ הלבוש. אמנם מדברי המחזירי במגילת ביה משמע דאף מכאן ואילך אם כופל פסוק פסוק אפי' ביחוד יש בו חסד יע"ש, וסבילו בעריס אוח ג', פהסיד. אוח י"ג. ד"מ בהנבי אוח ג', חיע על סעי' ויד של השיע יע"ש וע"כ יש ליזכר שלא לכפול הפסוקים אפי' של אחר פסוק הראשון, ועיין עוד בלוח שאלחין:

שם (זו) בין שכוכל הפסוק הראשון, מכאן ומסעיף שאלהיו משמע דאין הקפידה אלא דוקא בפסוק הראשון אבל מכאן ואילך אין לחוש כמ"ס כזי בשם הכלבו וסמ"ק יע"ש, וכ"כ הלבוש. אמנם מדברי המחזירי במגילת ביה משמע דאף מכאן ואילך אם כופל פסוק פסוק אפי' ביחוד יש בו חסד יע"ש, וסבילו בעריס אוח ג', פהסיד. אוח י"ג. ד"מ בהנבי אוח ג', חיע על סעי' ויד של השיע יע"ש וע"כ יש ליזכר שלא לכפול הפסוקים אפי' של אחר פסוק הראשון, ועיין עוד בלוח שאלחין:

שם (זו) בין שכוכל הפסוק הראשון, מכאן ומסעיף שאלהיו משמע דאין הקפידה אלא דוקא בפסוק הראשון אבל מכאן ואילך אין לחוש כמ"ס כזי בשם הכלבו וסמ"ק יע"ש, וכ"כ הלבוש. אמנם מדברי המחזירי במגילת ביה משמע דאף מכאן ואילך אם כופל פסוק פסוק אפי' ביחוד יש בו חסד יע"ש, וסבילו בעריס אוח ג', פהסיד. אוח י"ג. ד"מ בהנבי אוח ג', חיע על סעי' ויד של השיע יע"ש וע"כ יש ליזכר שלא לכפול הפסוקים אפי' של אחר פסוק הראשון, ועיין עוד בלוח שאלחין:

שם (זו) בין שכוכל הפסוק הראשון, מכאן ומסעיף שאלהיו משמע דאין הקפידה אלא דוקא בפסוק הראשון אבל מכאן ואילך אין לחוש כמ"ס כזי בשם הכלבו וסמ"ק יע"ש, וכ"כ הלבוש. אמנם מדברי המחזירי במגילת ביה משמע דאף מכאן ואילך אם כופל פסוק פסוק אפי' ביחוד יש בו חסד יע"ש, וסבילו בעריס אוח ג', פהסיד. אוח י"ג. ד"מ בהנבי אוח ג', חיע על סעי' ויד של השיע יע"ש וע"כ יש ליזכר שלא לכפול הפסוקים אפי' של אחר פסוק הראשון, ועיין עוד בלוח שאלחין:

שם (זו) בין שכוכל הפסוק הראשון, מכאן ומסעיף שאלהיו משמע דאין הקפידה אלא דוקא בפסוק הראשון אבל מכאן ואילך אין לחוש כמ"ס כזי בשם הכלבו וסמ"ק יע"ש, וכ"כ הלבוש. אמנם מדברי המחזירי במגילת ביה משמע דאף מכאן ואילך אם כופל פסוק פסוק אפי' ביחוד יש בו חסד יע"ש, וסבילו בעריס אוח ג', פהסיד. אוח י"ג. ד"מ בהנבי אוח ג', חיע על סעי' ויד של השיע יע"ש וע"כ יש ליזכר שלא לכפול הפסוקים אפי' של אחר פסוק הראשון, ועיין עוד בלוח שאלחין:

שם (זו) בין שכוכל הפסוק הראשון, מכאן ומסעיף שאלהיו משמע דאין הקפידה אלא דוקא בפסוק הראשון אבל מכאן ואילך אין לחוש כמ"ס כזי בשם הכלבו וסמ"ק יע"ש, וכ"כ הלבוש. אמנם מדברי המחזירי במגילת ביה משמע דאף מכאן ואילך אם כופל פסוק פסוק אפי' ביחוד יש בו חסד יע"ש, וסבילו בעריס אוח ג', פהסיד. אוח י"ג. ד"מ בהנבי אוח ג', חיע על סעי' ויד של השיע יע"ש וע"כ יש ליזכר שלא לכפול הפסוקים אפי' של אחר פסוק הראשון, ועיין עוד בלוח שאלחין:

באר הגולה
והרמב"ם פ' טו.
צ' ספחים ר"ז
ק טור מהל' דבני
מאיר סס.

יב יח' הוא האלחים שאומרים אותו ביום כפור בתפלת נעילה ו' פעמים מנהג כשר הוא: הכה
י"ח שם ליחבר שלא לענות על שום צרכה צ"פ אמן (צ"י בשם אוכל מועד): יג יאחר פסוק ראשון צריך לומר
בשכמל' בחשאי: יד קצריך להפסיק מעט בין לעולם ועד לואהבת כדי להפסיק בין קבלת מלכות
שמים לשאר מצות: הכה ויש להפסיק בפסוק ראשון בין ישראל לה' ובין אלהיו לה' בשני כדי שיבא
נשמע שמע ישראל כי ה' שבו אלהיו הוא ה' אחד (רוקה) ויש להפסיק מעט בין אחד לצורך כי

עיקר

ב' החיים

דעת מרן ז"ל צריש ס' ס"ז יעו"ש. וכ"כ מ"א זכר כס"י
ס"ק י"ג. ח"ר א"י י"ט. ח"א א"י י"א. ר"י זכר כס"י
א"י י"ג ובס"י ס"ג א"ת ה'. קש"ג ס' י"א א"ת ט"ו ש"ן
ד"כ ע"ד. סידור צ"ע צדוני ק"ש א"ת ז'. כף הכתוב
ס' י"ד א"ת ל' וכן עיקר:

שם (בז) ז"ל צריך שם וכו' בחשאי. אבל לא בקול רם
דכא לא אמריש נמשח ואם לא יעמירי כלל הא
אמריש יעקב ע"כ: אומרים אותו בחשאי. גמרא פסחים
דף כ"ז ע"א. ט"ז ס"ק. ע"ת שם. ח"ל ז"ח צמדרש רות
ד"ג ע"כ הא קרא חנינא בשעתא דאמרו צ"ן יעקב
לאצרכון או משכ לישראל אבל השתא כולי עולמא אמרי
שמע ישראל נמאן ישראל אמרי. אלא הא חנינא יעקב אצ"ו
לא מת ובקצ"ח חסיד לוי ג' כורסיש וקריש למחוי חדור
סכרע על צניו דקא מיהדי שמיש דקצ"ח כרחוי ככל יומא
חרין זמני, וכד חינון מיהדין שמיש דקצ"ח ואמרי שמע
ישראל הוא סכיד ע"ן דאנן מיהדי שמיש דקצ"ח כדקא
חוי צכרעא שעתא נטלי לוי ליעקב צארעב גדפין פריש
לארעב סערי עולמא וסלקי לוי לקמי קדישא עילאש
ומצרך י"ח צ"י צרכא. פתה וזמר זכא חיוה אצ"ו דרע
לא חוליד צארעא וזכאן חינון צניו דקא מעטרין לאצרכון
כ"י. צכרעא בעתא כל חינון חילי דשמיא פתחי ואמרי
צרוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. ויעקב מתעטר
בהינסר וכדי אפרסמונה דכ"א וקא"ס תדיר כקרתא מקפא
שור על צניו קמי דלא שציק דינא תקופא לשלטה עליהו
וכל צני עולמא לא יכלין לשלח לון הכ"ד אל חורא עבדי
יעקב עכ"ל. וכצ"ו ס"י צ"ח א"ת ג'. ועוד ע"ן יפ"ה ל"ז
א"ת י"ד מ"ש צ"ח:

שם (בז) צריך לומר צרוך שם כבוד מלכותו וכו'.
וכשצ"ח חנינא מלכותו צריך שישפיל ראשו
מלמעלה למטה ויש סוד צדצ' כמ"ש צער צכר
ה' דק"ש דכ"כ ע"ג. וכ"כ צ"ן ח"א ז"ל פ' א"ת
י"א, ואע"ג דאומרים צרוך שם וכו' בלחש מ"מ ישמע
לאזניו קלח. צ"ן ח"א שם:

סעי' (ח) צריך להפסיק מעט וכו' לואהבת וכו'
צפסוק ואהבת וכו' לקיים מ"ש שלטוינו
לאהבו את השמים וכו' מכלל הרמ"ח מ"ש כמ"ש צער
הכונות דרוש ח' דק"ש דף כ"ז ע"ד:

שם הנהגה ויש להפסיק בפסוק הראשון בין ישראל לה'. וכו'.
כתב צעל צאר מ"ס חיים הנה לקבל עליו עול מלכות
שמים בשלימות ופסוק הפסוק שמע ישראל ג' בפסקות
שמע ישראל פיסקא אחד. ה' אלהיו פיסקא שנית ה'
אחד פיסקא שלישית. כדי שיבא פירושו שמע ישראל ה'
אלהיו ה' אחד, ושמע הוא לשון האזין ישראל ש' אלהיו
הוא אחד. קש"ל ר"ש דיני ק"ש. וכ"כ ש"ן דף כ"ז ע"ד.
וע"ן

צרכה צ"פ אמן. הכי איתא צספר אכל מועד האומר
אמן אמן כאומר שמע שמע. וכצ"ו צ"י ז"ל וכתב עליו
ח"ל ואינו יודע מניין לו ועוד דכ"א קרא כתוב אמן ואמן
ואע"ג דכתב כתוב צמאן חנינא וי"ז נראה דאפילו בלא
וי"ז נמי אין קפידא אי אמר אמן אמן חרי זמני עכ"ל.
וכצ"ו מ"א ס"ק"י וכתב וכ"כ הצנתי פ' צלה וכתבון
ובפל אמן אמן זכ"כ לשני עולמות וכן אמר דוד סוף
מזמור מ"א עכ"ל מוכיח הא"ר א"ת י"ח כתב ח"ל ועינתי
צנתי וכתב וכל כתבון והכופל וכו' משמע דדוקא כתבון
צנין וא"כ מי שאינו מוציט שמכין כראוי לא יעשה כן
דומיא קלח דשני חפלות דס"י ק"י עכ"ל. וכי"א צ"ג צ"י
הקס"ה על מרן ז"ל שכתב ח"ל ותימא דמ"ש האוכל מועד
הוא מכירושלמי צ"י בקורא את המילה דאמרין הכס דלאו
דוקא מודים מודים אלא כ"כ שמע שמע אמן אמן
ומוכרחים אנו לומר דקרא דאומר אמן ואמן וא"י מפסיק
צנין ותימא על מרן ז"ל דאשתמיט מיניח הכירושלמי וי"ע
עכ"ל. וכן הפרי"ח ז"ל א"ת י"ב כתב לכו"ט דצ"י מור"ס
ז"ל מהירושלמי כ"י וכתב דאם אומר בשני ע"י וי"ז לוכא
קפידא וכדכתבי צקרא אלא שחז' והקס"ה שמתנו כתוב
ויצרך עזרא א"ת. ה' האללים כגדול ויע"ן. כל הכס אמן
אמן וס"י ש"ס מפסיק פורתא צנתיש שרי יעו"ש. וכ"כ
כלפ"ש דאם אומר בשני ע"י וי"ז לוכא קפידא וכצ"ו
ח"ר ש"ס. וצ"ן פרמ"ג ח"א א"ת י"ד מ"ש לחלק יעו"ש
ועוד ע"ן דצ"י מנהג צכ"ג א"ת ד' שג"ר צ"ח יעו"ש
פתידי א"ת י"א. ונראה כיון דכירושלמי אומר צכרעא
שלא לענות צ"פ אמן וכ"כ צ"י אכל מועד וכן פסק
מור"ס ז"ל והאחרונים כל אחד לדרכו פנה לחלק שו"ת
סד"ק ואין לענות על שום צרכה כ"א פ"א אמן כיון
שאנו חוצים בן דיון לענות צ"פ אמן. ובצרכה כלפ"ש
שוככים לומר אחר דוד מלך ישראל ח' וקיים אמן ג"פ
ס"ה ועד כמ"ש צמ"צ ס' ו' א"ת קפ"ט יש להפסיק מעט
צ"ן אחד לאחד כמ"ש הפרי"ח ז"ל וע"ן פתידי א"ת י"ב:
סד **שם** צכרעא. שלא לענות על שום צרכה צ"פ אמן.
מי שחזמן לו לענות אמן על שני דברים ואמר
אמן ואמן. הלק"ט ח"א ס' פ"ה. קש"ג ס' ט' א"ת י"א.
וכ"כ צכרעא ס' קצ"ד א"ת ח' צסם מכריי מולכו יעו"ש.
ש"ן דפ"ה ע"ג. סידור צ"ע צדוני עניית הקדיש א"ת
ט"ז. דצ"י מנהג שם:

סעי' (ח) אחר פסוק ראשון ז"ל צרוך שם וכו'
כתב צ"ח צסם ש"ג פרק ה"ה קורא שאמר
צסם ר' יעביה אחרון ש"ס לא אמרו ח' מחזירין אותו
יעו"ש. וכצ"ו כ"כ צכרעא. ע"ת א"ת פ"ה. אבל כלפ"ש
צ"י ס"ג סעי' ה' כתב דצרוך שם יש לו כל דין פסוק
ראשון ואפילו לא כיון צ"ן צריך לחזור יעו"ש. וכן נראה

עיקר קצול מלכות שמים הוא פסוק ראשון (אנדרהס): טו יצריך להפסיק בין היום על לבבך ובין היום לאהבה שלא יהא נראה היום ולא למחר: טו שצריך להפסיק בין נשבע לה' כדי להמעיטם יפה העיין שלא תהא נראית כה"א: יז תצריך להתייז ויין ש' תזכרו דלא לשמטע תשקרו או תשכרו והוי כעבדים המשמשים ע"מ לקבל פרס וכן צריך להתייז ויין ש' זכרתם: יח אידיגיש יו"ד ש' שמע ישראל שלא תבלע ושלא תראה א"ף וכן ירד דהוי דלא לשמטע והאו: יט יצריך ליתן ריוח בין וחרה לאף דלא לתשמע וחרף: כ יצריך ליתן ריוח בין תיבה שתחילתה כסוף תיבה שלפניה כגון בכל לבבך על לבבכם בכל לבבכם עשב בשדך ואכדתם מהרה הכנף פתיל אתכם כארץ: כא יצריך בכל א"ף שאחר מ"ם להפסיק ביניהם כגון ולמדתם אותם וקשרתם אותם ושמתם את וראיתם אותו (תכלתם א"ז ועשיתם לה') שלא יהא נראה כקורא מותם מת: כב ה' אף בפסוקי דמורה ובתפלה צריך לדקדק בכך כהו וכו' הדיון הקולל נצוצים ונצוצים יש

ציזנהר

כף החיים

ועיין זכ"ל ח"א ח"ב הק' שכתב בשם הרב עין ועקב
שנ"ד להפסיק ג"כ בין ה' לאחד יעו"ש ובש"ה כתב
דיש להפסיק בין שמע לישראל וכן בין ה' לאחד והביאו
א"ר אות ק' :

מש) סעי' ט"ו. זריך להפסיק בין היום על לבנך
 וכו'. פ"ה שלא יראה נראה כאומר
 היום על לבנך ולא למחר על לבנך. וכן בין היום
 לאהבה כדי שלא ישתמע היום לאהבה ולא למחר
 לאהבה. ז"ל לבוש :

(ו) **סעי' ט"ז.** לריד להפסיק ציון נשבע לה' וכו' כדי שלא חבא. נראית כה"א, וכו' פירושו לשון שזיב כאלו אמר נשבע ה' ח"ו לבזבז:

אן) סע"ה יח. לריד לבתח זיין של תזכרו דלא ליסתמע
תשקרו וכו'. לשון שקר או תשכרו לשון
שכירות. וכן זי"ין של וזכרתם דלא ליסתמע כש"ן לשון
שכירות, לבוש, ובטור ואנודורכס כתבו כטעם דלא
ליסתמע בסמך ופירושו שהוא מלשון ויטכרו מעיינות
תכוס יטכר פי דוברי שקר, א"ר ארת כ"ב, ועיין פתכ"ד
סוף ארת י"ד:

(בן) סע"י ית. ידגיש יוד של שמע ישראל שלא חבלט
וכר. ולישמע ישראל או אשכנז ואין
משמעותו מידי וכן ידגיש יוד דוכין דלא לישמע
ואין פירושם כלום, לבוש:

גן סע יט. לריך ליתן ריוח בין וחרב לאף וכו'.
 וחבר לחתוך מלת אף היטב שלא יבא בקורא
 אף דני. ש"ן דל"ו ע"ג. טע"ת אזה י"ב:

(ד) סע"ה. לר"ל ליתן ריוח בין חובב שמתחלת וכו'.
דכשחובב בשנים מתחלת גלות שחובב
שמלפניו נגמרת הוא קורא אותם שתי אותיות כלות
אחת אם ריוח מתקדם ליתן ריוח צניבים. ב"י בשם
רש"י ואין שמעונום כלום. לרש"י.

הו' שם כגון ככל לצבך וכר' מ"ש רבותיו שצ"ר
 ליתן ריוח בין הדבקים כגון ככל לצבך ככל
 לצבכם לא אמרו להפסיק שלא לתת מקף בין שני הלהדמין
 כאשר הוא חלל אעפ"י שיקראם במקף יתן ריוח והבדלה
 בלשון שיומכר כי שני למדיון קרא, וי' הכה ככל הוא
 נקוד במקף מפני המקף ואם יקרא אותו בלא מקף יהיה
 נקוד בחולם וזה לא אמרו רבותיו ז"ל להחליף הנוטפות

באר הגולה
ה שם נספחים
ש ירושלי דברכות
דף ע"ד. ת שם
צירושל א הראב"ד
ב הרא"ש שם
נפ"צ דברכות,
ג שם נגמרא פ"ו
ד רבי יונה נספח
היראה וכתוב
הנהגות מ"י פ"צ
הנחות ק"ש שכן
נהגו ה שם נפ"צ

אשר נתנו למטה מסיני, ציי בשם כרד"ק וכרד"א, ערית
אות יר"ד, מ"א ס"ק י"ב, ר"ז אות י"ט:

(ח) **שם** כגון נכל לבצק וכו' ואמרו שם בגמרא צרכות
 דף ט"ז סוף ע"ב כל הקורא ק"ש ומדקדק
 בצלותיו חיה מזלגיה לו גיהנם. והטעם מפני שטבע האדם
 הוא חס ודולק לקרות במכרה והוא מהפך טביו ומקטרו
 שקורא במיתון ובנחת ומדקדק בצלותיו חיה שלא יחסר שום
 אות ממנו ע"כ מודדין לו מדה כנגד מדה ותלגנין לו
 גיהנם. ועיין מ"ש צ"י סי' ס"ב בשם מהר"ל. וע"כ
 לריך האדם לית דעתו תמיד פי ע"י שמדקדק בצלותיו
 ק"ש מזלגנין לו גיהנם כדי שלא יתגבר עליו הכוח הטבעי
 לקרא מכרה וגם צומירות ובהפלה ובכל עת שלומד
 יתקן צדעו שבלאותיו כוללות מפיו היה צוקטת האויר
 ועולה למעלה ואם לאו מדקדק בהם לכוילהם כתקנם
 כדי אלו יצאו חסרים ופגומים ח"ו וכתי יתן אל לבו תמיד
 וכו' יחנה ועיין עוד לקמן סי' ס"ב אות א':

(זו) שם כגון בכל לבבך וכו'. וכן צריך להדגיש כל שני האותיות הכסומים. וז"ל כגון לבבך לבבכם ושנחתם שלא יקא כקורא לך לבכם ושנחתם כי כמחירות מחוסרת אותיות הדומות ידועה. וכ"ה צמי' הרש"ש ז"ל רחשי זה לספרד בין הדברים:

חן) סעי' כא. לריד בכל חלק שחזר מים להפסיק
בזמנים וכו' חזל בשליש בשם זאר מים

חיים כתב דכל חלק שאתר מיס לריך להפסוק אפילו כשאין שייך טעם דמות כגון ויצדחתם אלהים אחרים. עיניכם אשר זונים אחרים. לאלהיכם אני. אלהיכם אשר. לאלהים אני. אלהיכם אחת. ועוד השיב כל חובה שתחלה חלק אפשר שלא ירגישנה במצוה ולריך הפסק כגון אשר. אחי. מלתי. אשר. את ה'. אלהיכם. מער. ארליכם. ועל את אשר ה' דברי אלה. ויאמר ה' אל דבר אל מלתי ה' אשר אחס. ה' אלהיכם. וכן בדרך ובשכבה, שאל להפסוק בין נפשיכם וקשרתם בין הדברים האלה שאל יראה כאומר הדברים מאלה וכן וכתבתם על וכן ראוי לדקדק צו"ד של יבנה יפתח ירבו ודומיהן שלא יראה כאלו מתחלת הכתיבה בצלף אלהי אפסחה אירבה איר את כ"ה ה"א את ה' :

מן) **סערי** כז. אף בפסד'יו ובתפילה לריך לוקדק זכך
כמו ספרו בגוים את כבודו, שנחי ירושלים

באר הגולה
היכלהו הכתובים
שכ. ו. ר"י צ"ע
דברטות מהר"א
דפסחים כ"ו.
ח. חזקוני
סימן קכ"א ח. חזקוני
השני

לחזרה. (ב"י בשם הר"ק): כג' יצריך לדקדק שלא ירפה החזק ולא יחזק הרפה ולא יניח הגד ולא יניח הנח: כד יצריך לקרות ק"ש בטעמים כמו שהם בתורה: הכה חבל לא נהגו כן צמדיות אלו ומ"מ המדקדקים מחמירים בכך: בה כשיאמר וקשרתם לאות על ידך ימשמש בתפילין של יד וכשיאמר והיו למוטפות בין עיניך ימשמש בש"ד וכשיאמר וראיתם אותו ימשמש בב' ציציות שלפניו. (וע"ל ס"י כ"ד סעיף כ'): כו' שיש נוהגים לקרות קריאת שמע בקול רם ויש נוהגים לקרותו בלחש: הכה ומכל מקום ראשון בקול רם וכן נוהגין: (כל בו):

סי

כף החיים

א"י שולל שלא יהיה גם חיש אחר עבדו רק אני עבדך וכבר ימלאו אחרים ג"כ עבדיו וכן ולי אני עבדך וכו' ולשלמה עבדך לא קרא ולכן אם אתה אומר אני כי אלהים בלא טרחא ממע אני כי אלהים ואפשר שגם אחר יהיה אלהים אבל כשאחזק קורא אני בטעם טרחא אז מ"ש אני ולא אחר וכו' ואינו רחוק צעני שלחחלכ סיים הש"ת פ' זו כך כדי לרמוז כיחוד בסוף ק"ש ומלא המסכים מסכים צמח שבתחיל. ש"ן דל"ו ע"ג בשם בעל שתי ידות. ש"ת אות י"ד. ועיין ע"ש בש"ן דק"א ע"ג שכתב בשם בעל שתי ידות שכתב בשם הר"ם דאיתא בזכר פ' יני מלא מה וצדק צפיו וצחוטמו ועיניו ולא מלאם בו ואמר בודאי לא נזכר בדקדוק שצמח ויליז עכ"ל. וכצ"ל ש"ת שם:

(סא) **סעי'** כה. כשיאמר וקשרתם וכו'. וכשיאמר על לבנך יכוון בשני יצריך צילר טוב וצילר הרע ובכל נפשך אפילו נוטל את נפשו. ובכל מחדך אפילו נוטל את ממונו. ובכל מדה ומדה שהוא מודד לך כו' מודה לו. קש"ל דיוני ק"ש. ועיין משנה ברכות ד"ן ע"א:

(סו) **שם** כשיאמר וקשרתם לאות וכו' וכן כשיאמר וקשרתם לאות על ידכם וכו' כמש"ל ס"י מ"ח. א"י ד"ה שמת בשם שער הכוונות יע"ש. אך לא יושמש כאשר ימשש העור בלי שום לב מלות אשכ"ח מלומדי אלא אחר כונת הלב בן הדברים שזכור התפילין ומ"ש בהם וישעבד מוחו ולבו להקב"ה וישמח ישראל בעושי אשר קדשנו צמלותיו ועיטרו בהם. חס"ל אות יו"ד:

(סז) **שם** וכשיאמר וראיתם אותו וכו' עיין מש"ל ס"י כ"ד בס"ד על סעי' ד' וסעי' ה' יע"ש:

(סח) **שם** וכשיאמר וראיתם אותו וכו'. וכשיאמר אשר הואיל אתכם מארץ מצרים יזכור ילידת מצרים כמש"ל ס"י ס' אות ד' בשם שער הכוונות ובהאחרונים. ויכוון לקיים מצוה זו של זכירת ילידת מצרים בק"ש דשחרית ובק"ש דערבית כמש"ל בשער הכו"ו דרוש ח' דק"ש דכ"ז ע"ב:

(סט) **סעי'** כו. ויש נוהגים לקרוא בלחש. וכו' דעת רבינו בא"י וברש"א בתשובה הביאה מרן. והרד"ז בחש"י כ"י כתב שלא כתבו כן רב בא"י גאון וברש"א אלא ליטב מנהגם אבל לפי דיון לר"ך לקרות כולם בקול רם ביחד שלא חמרו אלא בשכמלי' בלחש והאריך לתת כמה וכמה טעמים לדבר נכוחים למצין ובכלל דבריו הביא מאמר ח"ל בשעה שהשכינה באה לזיכריו ומלא שאלומים האמירות מקלתם מאחרים ומקלתם מקדימם מסתלקת. וכתב שאם בש"ן קורא בקול רם ויש קורא

את כו' ותקם את ויראו כהם את ה' וממליכים את, טור. לבוש. וכו' שסדרו ממומר לתורה ב"ש הזמירות שהוא שיר הנאמר על החודש וגם כתוב בו עבדו את ה' בשמחה וכו' לרמוז כי לר"ך לומר הזמירות וכתפילה מילה צמולה ובשמחה רבה כי על ידי השמחה יהיה לו לב טוב ולא ינמנע בדבריו:

(ס) **שם** בהגה. וכו"כ הקורא בתורה וכו' ומה שהזכירו בק"ש הוא לשתי עילות האחת מפני שיש באותה הפרשיות יחוד בשם וקבלת עול מלכות שמים ובאחרת שכל ישראל קוראים אותם פעמים ציוס חכמים ועמי הארץ לשיכר היו לריבין להזכיר עליהם מפני עמי הארץ שאינם בקיאים בקריאה. ב"י בשם הר"ק. לבוש:

(סא) **סעי'** כג. לר"ך לדקדק שלא ירפה החזק וכו'. פ"י שצא בהטפת נקראת נה כגון בסוף תיבה או צמלע תיבה הבאה אחר תנועה קטנה. ונד נקרא שצא בהתנועת כגון בראש תיבה או צמלע תיבה אחר תנועה גדולה וסימן תנועה גדולה פתוחי חותם (ר"ל החמש נקודות שהם באותיות פתוחי חותם הם ה' תנועות גדולות מח"ש) רק החוריק כש"ס יו"ד אלה נקראת תנועה גדולה וכשאין יוד אלה נקראת תנועה קטנה. מ"א ס"ק י"ג. ועוד עיין קש"ל דיוני ק"ש בהגה מ"ש צוה וסו"ס ד"ה להזכיר הכוון העם על זה וללמדם וצפרט על המלמדי תנוקות שלא ישבשו התנוקות בקריאתם וכן לר"ך זה. להודיע לחזנים שיכיו יודעים לקרות צמ"ת בתנועה הישרה יע"ש. וכצ"ל הרמ"ש צ"י כף החיים ס"י י"ד א"י מ"ד:

(סב) **סעי'** כ"ד. לר"ך לקרות ק"ש פעמים וכו' וכו"כ הפרי"ח א"י כ"ד. וכו"כ בתפארת שמואל על הרא"ש ורבינו פ"ע א"י ל"ו. וכו"כ האחרונים:

(סג) **שם** בהגה. אבל לא נהגו וכו' ומ"מ המדקדקים מחמירים בכך ובלבד שכוין. כי הגנייה למי שלא הורגל בה מפי"ד הכוונה. ד"מ א"י ח. מ"א ס"ק י"ד. ועכשוו נדפס בסידורים הנהגה. פרמ"א א"א א"י י"ד וכל זה למנהג האשכנזים כמש"ל מור"ם ז"ל:

(סד) **שם** בהגה. והמדקדקים מחמירים בכך. במנהג ברוב הקהלות לקרות ק"ש בטעמים הכתובים בתורה אלא שאינן מפסיקין בסוף פסוק כמו שעושה מי שקורא בתורה ואין להם בזה על מה שיסמוכו אדריבא יותר לר"ך להזכר להפסיק בסוף פ' מנשים טעם אחר וכן ראוי להזכר בטרחה ובבלתי זכיר בה כשיגיע אל כל הקרב הקרב אל משכן ה' ימות ומחרף ובסוף פרשת ילידת אני ה' אלהים יש צמח אני טרחא וכעני מנצח למח אחר דהש"ח אלא ה' כי אני עבדך וכו' כצ"ל א"י עבדך

סב מי שלא דקדק בק"ש או לא השמיע לאזנו. וכו' ה' סעיפים:

א יאעפ"י שמצוה לדקדק באותיותיה קראה ולא דקדק בתן יצא: ב כיכול לקרותה בכל לשון ניווהר מדברי שיבוש שבאותו לשון וידקדק בו כמו בלשון הקדוש: ג וצריך להשמיע לאזנו מה שמוציא בפיו ואם לא השמיע לאזנו יצא ובלבד שיוציא בשפתיו: ד האם מחמת חולי או אונס אחר קרא ק"ש בלבו יצא: ה כגס ואף לכתחלה יעשה כן אם הוא במקום שאינו נקי לגמרי ואינו יכול לנקותו משום אונס יכרה בלבו ובלבד שלא יכא

באר הגולה
א נכנסו ס"ד
וכני יוסי ב סס
י"ג סוסה ל"ב
ג ר"מ ס"ב מהל'
ק"ש ד נכנסו
ס"ד וכת"ק ה' סל"ח
לעזת הירושלמי.

סוקם

בף החיים

קוריס בלחש ויש קורין בקול רם זה המנהג בלבוש גדול. ובלח"ך כרס נחשו זו הכרסה. נכ"מ נשוי"ב אות ב' ש"ך

ד"ה ט"ד. ועיין לקמן ס"ה ס"ב סעי' ג':
עו שם הכנה. ומימי יאמרו פסוק ראשון בקול רם וכו'. וכן כתב מרן ז"ל לעיל סעיף ד' כדי לעורר הכוונה:
(א) סעי' א' אעפ"י שמצוה לדקדק באותיותיה קראה ולא דקדק באותיותיה ילא. ומימי לריך לחכר לדקדק כסס ולאמר רב חמא בר חנינא כל הקורא ק"ש באותיותיה מננין לו גיכנס. טור. ופי' הכ"ח דחייב מן הדין לזכר לדקדק כסס שאל לא נזכר נענש כחוס גיכנס אבל אם נזכר לדקדק כסס מננין לו גיכנס אם כן דבר גדול תלוי במה שמדקדק באותיותיה לפיכך לריך לזכר כסס עכ"ל. ושמעתי ס"ה לדבר ש' משמע ולי' מאלה הוא א"ש נשאר מ"ע משמע ח"ד מאלה ר"ח חניניה מישאל עזריה דניאל לרמוח מי שקורא ק"ש בכוונה נילול מאלה כחנניס מישאל ועזריה ודניאל. א"כ אות א' ועיין מש"ל בס"ה ס"א אות א' ואות י"ו:

(ב) שם קראה ולא דקדק באותיותיה ילא. כתב בס' החינוך פי' ואלהמק אין כענין שלא להזכיר החיבות והאותיות שכל שלא קרא ק"ש כולו לא ילא. אבל ענין לא דקדק ילא הוא שלא נתן ריוח בין הדברים וכן שלא הכין ה"ו דזכרו. או שלא האריך ד' דאלה. כפי הראוי לכתחלה לעשות כן עכ"ל. א"כ שם. א"כ אות א':
(ג) סעי' ג' יכול לקרותה בכל לשון וכו' ואין חילוק בין יחיד לציבור. ב"י. ב"ח. פרישה. שכתב"ג ב"ה"י אות א'. ע"ה אות ב'. מאמר אות א'. ודוקא כשמנין הלשון. מ"א סק"ל. פרי"ח אות א'. ה"כ אות א' סו"ב אות א'. ר"י אות ב'. וכ"כ הרמב"ם ז"ל בפ"ב מכלכות ק"ש דין יו"ד. וכ"מ מדברי הלבוש. וכ"כ בחפלה ובכר"מ. אבל קידוש ובכר"ה הפירות ובכר"ה המנוח והכל יולא אפי' אינו מנין הלשון. מ"א שם. ה"כ שם. סו"ב שם. ר"י שם. ועיין לקמן ס"ה ק"א סעי' ד' אם הוא דוקא בציבור יכול להתפלל בכל לשון או אפי' ביחיד יעו"ש. ועיין פרמ"ג א"כ אות א' שכתב דיש להסתפק בלח"ך אם אין מנין אפשר דיולא כמד מנילה כלועז אשורית ילא ושאר לשונות דוקא שמת הכנה או שמת לומר לכתחלה לריך להשמיע לאזנו מן הכורס לא מדרבנן יעו"ש. ועיין שכתב"ג ב"ה"י אות א' מ"ש בזה יעו"ש:

(ד) שם יכול לקרותה בכל לשון וכו'. וזכר מלך הדין אבל לפי מש"ל ס"ה ס"א אות א' ואות ב' בשם הזכר. ובא"ר ז"ל דיש כוונות כנגד הפרשיות ומספר החיבות וגם עוד כוונות השייכים ב"ה"ה וס"ה כמ"ש

(ה) סעי' ד' אם מחמת חולי או אונס אחר קרא ק"ש בלבו ילא. כתב הפרי"ח אות ד' דמסתברא כשיסתלק הכאונס אם עדיין לא עבר זמן ק"ש שחייב לחזור לקרותה דכא ק"ל הרכור לאו כדיבור דמי עכ"ל. וכן

(נה)

באר הגולה
ו כלנו נשם מדרש

א נצטות י'
ב שם י"ג לטריז
ג כרמז י"ט. ג שם

מקום מטונף לגמרי ולסור להכרח בדברי תורה במקום הטונף (כ"י סי' י"ב): ה יצריך שליו
צבור להשמיע קולו בשמע ישראל כדי שישמעו הקהל וימליכו שם שבים יחד:
סג לישב בשעת ק"ש ולא יישן. ובו מ' סעיפים:

א יקורא אותה מהלך או עומד או שוכב או רוכב ע"ג בהמה או יושב אבל לא פרקדן דהיינו
שפניו מוחות בקרקע או מושלך על גבו ופניו למעלה אבל קורא והוא שוכב על צדו:
הגה (מאחר שכבר שוכב ואיכא טרחא לעמוד) כר"י פ' מי שנתנו. ואם היה בעל בשר הרבה
ואינו

כף החיים

נכנסין לב"ב וקורין ק"ש בכיוון הדעת נקול ה' ועטם אחד
הקב"ה אומר להם היושבת בגנים כשחשם קורין חזנים
אני ופמליא שני מקציעים לקולך השמעיני אבל כשישראל
קורין שמוע צעירוף הדעת זה מקדים זה מאחר ואינם
מכוונים דעתם בק"ש ריב"ק לזכות ולזכות דבר דודי
וכו'. וי"א עוד שם אר"י בשעה שישראל קורין את שמוע
בפ' אחד נקול אחד דנעימך אחת השמעיני ואם לאו
צרח דודי ע"כ. יפ"ל אות ג':

(ג) שם וימליכו שם שמים צידה. וכ"כ פד"י ואמרו כל
הקבל צידה. עמודי השלחן כל קולו הש"ע
סי' י"ז אות ה' נשם מגן גבורים:

(א) סעי' א. קורא אותה מהלך או עומד זכו. ומימי
יובש עדיף כדי שיוכל לקרות אותה באימה
ובכונה וביושר הדעה יותר. וכ"כ הנמ"י בהלכות ק"ש
פ"ב נשם ראשונים אב"ד דה"ר יחזקאל על לבדן צענונים
(ברכות י"ג ע"ב) וכ"כ דיושב עדיף טפה. ובביתא ד"מ
אות ה' ע"ז רות ב' ועוד עיין מ"ש לקמן אות
ו' ואלו יור"ד:

(ב) שם אבל לא פרקדן וכו' או מושלך על גבו וכו'.
פ"י רש"י פ' ברכה קורא שמוע יתקשה ליצור
בתוך שינתו ינראה לרגלים. ומאגוד: שם נראה כעטם
משום הכונה ועל כריסו פ"י הכ"ה דף י"א שהוא מתגנה
שכ"ה שוכב כדרך משמש מטהו ועוד שמוע יבא לידי
חימום ויזילא זרע לנבלה. ח"ר אות א' ואם עבר וקרא
פרקדן עיין פרמ"ג נמש" אות א' שנסתפק צוה ונטוס
דעתו לומר דבדויעבר ולא חבל בשיעור כחז דהפילו
בדויעבר לא ילא יעו"ש:

(ג) שם אבל קורא וכו' שוכב על גבו. הגבה מאחר
שהיה שוכב ואי"א טרחא לעמוד. פ"י שטורח
הוא להזיז וללוצם בגדיו כמ"ס כ"י בפי השני של כ"י
יונה. ל"ה צ"י ה"ה קורא אות ט"ו. מ"א סק"א. משמע
ד"ס שוכב בחלוקו לר"ך עמוד. וכ"כ בגמרא פרקין לא
יקרא ק"ש משמע דאף שכבר שוכב לא יקרא עד שיעמוד.
מ"ז דעת הרב כ"י דוקא כשמושלך על גבו ונטוס מעט
על גבו אבל כששוכב: כל דרו ממש מותר לקרות לכתחלה
ולכן השמיט דעת תלמודי רבנו יונה. מ"א שם. וכ"כ
סו"ב אות א'. עי"ת אות ב'. וכ"כ הל"ח שם דבש"ע
שהעתיק לשון הרמב"ם סתמו כפירושו כ"י בפי הראשון
אבל רמ"א הביא עליו מאחר שהיה שוכב וכו' יעו"ש.
וכן ה"ט"ו סק"א כחז על דברי רמ"א ה"ל חז"ל תמזה
הוא דהרמב"ם מאריה דבא דיו"א שזכר הש"ע ס"ל א"י
לכתחלה מותר כשמשם יגמרי וכמ"ס כ"י ללא ס"ל
לכרמז"ס

וכן דעת ח"ר אות ב'. אבל ה"א בהג"י חולק וס"ל
לפ"י אם עבר האונס ועדיין לא עבר הזמן אינו
חייב לחזור ולקרות ק"ש כיון שכבר ילא י"א כהג"ע
זמן ק"ש בהכרח דנאחזה השעה ש"כ האוס הכ"ו ור
כדיבור דמי יעו"ש. וכ"כ פרמ"ג במש"ל אות ה' וכתב
שכן משמע לשון הש"ע יעו"ש. וכ"כ בהר"י כ"ה פ' אות
ב' ובספרו קס"ג סי' י"א אות י"ג. ש"ך דף ל"ד ע"ג.
ער"ה אות ב'. פתח"ד אות א'. ועיין עוד לקמן סי' ל"ד
אות כ"ח:

(ז) שם או אונס אחר קרא ק"ש בלבו ילא. וכ"כ אם
שמע מאחר. קס"ג כ"ה ר"ת י"ב. ש"ך שם:

(י) שם הכונה. ואף לכתחלה יעשה כן וכו' כתב ה"ט"ו
סק"א מזה יש ללמוד דמי שחלל בלילה במטהו
שח"א לו לטול ידיו ולבדן. יכרח בהכרח בלבו וישתח.
וכן יש ללמוד ממ"ס כ"י בפי הש"ע ר"י עכ"ל. וכ"כ
סו"ב אות ד'. וכן הסכים בהר"י אות א'. וכתב ודלא
כמ"א דלסור גם צוה והגם דאיכא מ"ן דכבר דהכרח לאו
כדיבור דמי לפ"י באונס א"ן צחר מ"ן וסיעתו גירינא
דשרו באונס. ועוד דהרמב"ם והרמב"ם ס"ל דאם צירך כל
הצרכות בלבו ילא כמ"ס מ"ן כ"י לקמן סי' קפ"ה
ובד"ה כ"ס הרמב"ם והרמב"ם לכו"ך עליהם בשעת הדחק
דכו' כדעבד יעו"ש. וס"ס וירא שמים יאנוס וידחוק
עלמו לעמוד על עומדו וירחץ ידיו ג"פ ויבדן צרכה
שלימה כתקנה ע"ד. וכ"כ החס"ל אות ב'. ועיין ח"ר
אות ד' ומ"ס א"ן צענויות לעיל סי' ד' אות ק"ה נשם
כמה פוסקים יעו"ש. ומ"ס בשער המלות פ' עקב בהכרח
כנדר"מ משם מוכרש"י ז"ל ח"ל ללע"ד לעשות צו"מ שחלס
שחה בלילה על מטהו וידיו מסו צוה ג"בחה קודם ג"שן
פחות מרוביות וכו' יעו"ש. כבר תמזה עליו הזכ"ל צוה
וכד"ד לעיל ב"ה ח"י יעו"ש:

(יא) שם בהכונה. ובלבד שיהא יבא במקום מטונף
לגמרי וכו'. כגון צוה אמצעי של מרחץ
שמותר להכרח ואסור לרצו כמ"ס סי' פ"ד. מ"א סק"א.
כ"כ אות ב' סו"ב אות ג'. ואם הוא צבית האסורים במקום
מטונף באופן שאסור א"י להכרח ויכרח צביות המורה
ולעטר על ש"זו יוכל לקיימה ועל כגון זה אמרו חסד
אדם לעשות מזה ואלא ולא עשה מעלה עליו הכתוב
כאלו עשה. חס"ל אות ב'. ועיין מ"א שם מה שכתב
נשם השליח:

(יב) סעי' ה'. לר"ך ש"ך להשמיט קולו וכו'. וימליכו ש"ש
צידה. כן הוא כ"י שכתב הכלבו נשם מדרש
יעו"ש וכו"ו מ"א דחזיתיה ב"ד"ש חזית בפסוק היושבת
בגנים חזנים מ"ס צ"כ לקולך השמעיני חז"ל כשישראל

ואינו יכול להתחפף על צדו יאו שהיה חולה נוסח מעט לצדו ומורא: ב ימי שרוצה להתחמיר לעמוד כשהוא יושב ולקרואה מעומד נקרא עבריון: ג היה מהלך בדרך ורצה לקרות קריאת שמע

בף החיים

באר הגולה
נגמלה. ד ר"מ
פ"ב מה ק"ש.
ח שם בבב"י
ובשם מ"ו דרבי
י"ג כ"כ יהודה.

במד"ר סי' נ"א פי' י"א ובמדרש חזית בפסוק דומה דודי לנבי יעו"ש, ופי' אות ב', וכ"מ במדברי שער הכו"ן דרוש ב' דחזרת העמוד: ד"ה ע"ד ופעי"ה שער הכ"ש סוף פרק כ"ט דכוון דק"ש הוא בבב"י עולם הכריאה ל"ל מיושב יעו"ש, ואע"ג דבשער הכו"ן דרוש ו' דק"ש דכ"ב ע"ג כחז דלון אלו חייבין לאומרה וכו' משמע דאם חולה לאומרה מעומד לא חייב לה שום דבר של דברים מיושב עד"ף בדמנמנע בדרוש ב' דחזרת העמוד ופעי"ה כו"ן ועיון עט"ז אות ב', בן א"ה ז"ל פי' וארא אות ט"ז:

ז) **שם** ולקרותה מעומד וכו', מ"ש בספר הקנה והביאו בסי' לפניה פנעה חדש דגא"י ל"ל הק"ש מעומד ובחול' מיושב כיעו"ש נראה דליוני מוסבס דבר זה מהפוסקים ונמצעלי הקבלה ובין בלרן ובין בחול' כולן שוין לדיוקים ופשיטא, כף החיים לברח"פ ז"ל סי' י"ד אות ל"ב, וכ"מ מנ"מ בזה הקודם ב"ס שער הכוונות ופעי"ה דק"ש הוא בבב"י עולם הכריאה ולכך ל"ל מיושב וזה אין חילוק ללרן ולחול' ודו"ק:

ח) **שם** נקרא עבריון, משמע דלא י"א, ואף לרז יוסף דלמר עשה ככ"ש לא עשה כלום היינו שלא קיים המלצה כראוי דבר מדמי לה למי שיהיה ראשו ורצו צבוכה ושלחמו בחור' הכית דלא דיעבד כמ"ש בר"ן סי' ע"פ אמתניתין דמי שלא אמר ג' דברים אלו בפסח לא ילא י"א וכו"ג כחז הרמב"ן במלחמות צפ"ק דברכות והטור סס"י ס"ו יעו"ש, ערי"ה אות א', ועיון מנ"מ אות א' מ"ש צ"ח, וכן הכס"ס פתח"ד אות ב' לדברי הערי"ה יעו"ש, וכן נראה דעת היפ"ל ז"ל בזה ב' יעו"ש:

ט) **שם** נקרא עבריון, ואם עשה כדי להצטר' השינה שרי, חס"ל אות ב', בן א"ה פי' וארא אות ט"ז:

י) **סעי'** ג, היה מהלך בדרך וכו', לר"ך לעמוד בפסוק ראשון ואע"ג דב"ה אמרי כל אדם קורא בדרבו מ"מ מלוא מן המוצרע לעמוד כשהוא מהלך לפי שאינו מיושב כ"כ ואינו יכול לבין כשהוא מהלך כאשר היה עומד, תוספות ב"י היה קורא דף י"ג ע"ב, ד"ה על וכו', ב"י, ב"ה, פרישה אות ז' כ"ז סק"ב, ועיון ערי"ה א' שכתב בשם מדרש תנחומא דאסור לקבל עול מלכות ו' שמים כשהוא מהלך אלא יעמוד ויקרא וכשיגיע לוארבה ילך לדרבו עכ"ד, וכ"כ בר"ה א"ה א', ובתב שם הפרישה דל"ד לר"ך לעמוד אלא יהיה יושב, וכ"כ א"ה אות ב':

יא) **שם** לר"ך לעמוד בפסוק ראשון, וכו"ג וכו"ג א"ה כחצו שלר"ך לעמוד עד על לבבך כמ"ש בטור ובתב ב"ה דכן יש להחמיר יעו"ש, והביאו שכנ"ג בבב"י אות ב', וכן פסק א"ה אות ו', והביאו ר"ה עוד לזה מן הפוסקים יעו"ש, וכ"כ חס"ל אות ו', ועי' יש להחמיר הובא דלפער ולעמוד עד על לבבך, ועיון עוד לקמן אות ט"ז:

להרמב"ם דקורא ב"ס טרחא עכ"ל, וכן הערי"ה אות ג' הקשה על דברי מור"ם כו"ן יעו"ש, וכן פסק בהר"ה אות א' ובתב דולא כמור"ם ז"ל שגמ"ך אחר תר"י דליתא, וכן פסק ר"ז אות ב':

ד) **שם** ואם היה בצל בשר וכו', או שיהיה חולה נוטה מעט ללדו וקורא, כתב ב"י מנחם דמי שאינו בצל בשר או חולה אסור לקרות אלא מיושב כאדם המונד בליתא וביראה, והביאו כ"מ בפ"ב דק"ש הלכה ב', א"ר אות ב', ועיון י"א בהג"ט שחמה על דברי הר"מ כו"ן מן הגמרא דת"ר ב"ה עומדיו וקורין וכו' יעו"ש ונראה דמ"ש הר"מ הוא למלוא מן המוצרע כדי שיהיה לקרות חיתת' וביראה כראוי וביותר ישב הדעת כמ"ש ב"ה א' ולקמן אות ו' ומ"ש אסור לקרות אינו אסור מלד כדון אלא אסור מלד מלוא מן המוצרע כדי שיהיה דעתו מיושבת עליו ביותר ויכול לקרות בליתא וביראה כראוי, ועיון כס"א ופי"ל חות ה':

ה) **סעי'** ב', מי שרצה להחמיר וכו', כתב מהרש"ל ב"ש"ס פי"ז דצ"ק סי' מ"א דמי שחמיר בפני רבים בדבר שמוחר ואיכא למיחש ליוהרה מנדון אותו ואם ידוע שיעשה לשי' אין מנדון אותו ואם מחמיר לפני רבו ורבו מיקל מנדון אותו אפי' עשה לשי' ואפי' אין פשוט כ"כ להחיר לא יחמיר נגד דברי רבו אם לא יש לו ראיה להחיר ודבריו מ"א סק"ב, ס"ו אות ב', א"ר אות ד' חס"ל אות ב', ועיון א"ה ומחש"ס אות ב', ובתב בברכ"י אות א' בשם מהר"ר מנחם לבית מאיר וכו"ב ב"ס מקובל קמח דפ"א ע"ב דדבר שיהיה פשוט אין ראוי להחמיר בפני מי שגדול בחכמה בשעה שהגדול נוכח היתר, ואם עשה כן יכול הגדול לנדותו, ואם נודע המחמיר בחסידות כרי זה עושה, ועיון מהר"ך בפתח סוף בית כ"ו ועו"ש, ועוד עיון גו"ר יו"ד כלל ג' סוף סי' ו':

ו) **שם** מי שרצה להחמיר לעמוד כשהוא יושב ולקרותה מעומד נקרא עבריון, בטור סיים מש"ס רב עמרם ולר"ך לגזור בו שמלואה מיושב ובתב ב"י דנראה לו שה"ק שמלואה אף מיושב יעו"ש, ח"ב הפרישה אות ו' כתב דמלואה מיושב דוקא קאמר יעו"ש, וכ"כ דעת מור"ם ז"ל בד"מ אות א' שכתב על דברי ב"י הבי"ה ח"ל והגמ"י פ"ב משמע דעוד יותר מיושב מעומד עכ"ל משמע דלא לחלוק על מרן ז"ל ולומר דמלואה מיושב דוקא, וכ"כ בהר"ה אות ב' דמ"ש הטור בשם ר"ע דעיקר המלואה הוא מיושב כדי שחבא דעתו מיושבת עליו ביותר וכדאמרין בס"פ שלש שאלו וכלתא כזולתו יושב ונובך עכ"ד, והביאו מחמיר אות ב' ובתב שדבריו נכונים יעו"ש, וכ"מ מנ"מ במדרש צ"ב פי' מ"ח וכו' יושב פתח האוכל ר"ב משום ר"ל אמר ישב בחיב בקע לעמוד א"ל הקב"ה שב וכו' כן צנ"ך יושבים כשישראל נכנסים לב"ב וכו"מ וקורין ק"ש וכו' יושבים לכבודי ואני ע"ג שנאמר אלהים נבך בעדת אל וכן איתא

באר הגולה
ז' ע"ס וברמי.
ח' הכשיל ע"ס.

שמע צריך לעמוד בפסוק ראשון: ד' עיקר הכוונה הוא בפסוק ראשון הלכך אם קרא ולא כוון לבו בפסוק ראשון לא יצא י"ח וחרור וקורא יואפי' למ"ד מצות אינן צריכות כוונה מודה הכא:

אם

בף החיים

עכ"ל וכביאו חידושי הכותב בגליון צ"י. אבל כבי"ח כתב למיד על לבבך לריך כונה ג"כ עד על לבבך יעו"ש. וכביאו שכתב"ג בהגב"י אות ה'. וכבר כתבנו לעיל אות י"א ולכתחלה לריך לומר ובהא נמי ודאי לכתחלה לריך לומר אבל צדיעבד אין לחזור כי"א בשביל פסוק ראשון כמי"ש מרן ז"ל ובשביל בשבילי' כמש"ל סי' ס"א אות מ"ב יעו"ש, וכשמחזר בשביל בשבילי' לריך לחזור פסוק שמע ישראל כדי שיבואו על הסדר דשניהם כמו פסוק אחד ולא יצא בשבילי' כי אם אחר שמע ישראל כמבואר בשער הכוונות דרוש קיש יעו"ש:

שם (טוב) כלכך אם קרא ולא כוון לבו בפסוק ראשון לא יצא י"ח וחרור וקורא. ואע"ג דלסבור לומר שמע צ"פ כמי"ש בסי' ס"א סעי' ט'. כתב כבי"ח בסי' ס"א דדוקא בחומר שמע שמע צקול רם משום דנראה לשומעים כבחי רשויות אבל בלחש יכול לומר פעם שניה אי לא כיון דעתי' בראשונה יעו"ש. וכ"כ סי"ח סי' י"ח וכביאו צ"ח ע"ס. וט"ז ע"ס סק"ג. וכ"כ ה"ט"ז בזה הסי' סק"ג ומ"א סק"י. וחו' לדעת כבי"ח דמחלק בין לחש לקול רם אבל לדעת מרן ז"ל שאינו מחלק כמש"ל סי' ס"א אות י"ד י"ל היכא דלא אפשר שאני. ועוד כתב ע"ס ה"ט"ז דאם נמנחין א"ח זמן ואחר כך חוזר וקורא לית לן צד יעו"ש. וכן כתב הפר"ח לענין אמן והב"ד לעיל סי' ס"א אות מ"ג. והב"ח דלדעת מרן ז"ל אין לחלק בין לחש לקול רם כמש"ל מי"ח האחרונים ז"ל פסקו בזה כדעת כבי"ח והט"ז להחמיר דאם לא כיון בפסוק אי חוזר לאומרו בלחש או נמנחין מעט ואחר כך חוזר לאומרו. ש"ן דל"ד ע"ב. קש"ג סי' י"א אות ו'. סידור צ"י צדיני קיש אות ח'. וכן במש"ז ז"ל אע"ג דפסק כמרן ז"ל דאין לחלק בין לחש לקול רם צענין א"ס לא כיון כתב דיתחזר לאומרו בלחש כמש"ל סי' ס"א אות י"ד יעו"ש. ואם כן א"ס לא כיון בשבילי' דלריך לחזור כמש"ל אות ט"ז לריך להמחין מעט ואחר כך יחזור לאומרו דאין לו תקנה אחרת כיון דבלאו הכי לריך לאומרו בלחש:

שם (חי) וחזר וקורא. ואף שכבר קרא כל פי' שמע ובי"ח א"ס שמוע ואח"כ נזכר ש"ל קרא בכוונה לריך לחזור ולקרות כל הפרשה דלח"כ כיון כדורא למפרע דאינו יולא כדלקמן סי' ס"ד. א"ר אות ז' וכן בס' דברי בי"א סק"י כמי"ש מהב"ש ופרמ"ג א"א אות ו'. וכ"כ ר"ז אות ה'. ש"ן ע"ס. חס"ל אות ג'. ואם אינו יודע א"ס כיון או לאו עיין לקמן סי' ס"ד אות ח':

שם (יש) וחזר וקורא. ובהא דלא נקט נמי דלריך לחזור ולנכר כיוון משום שכתב לקמן רש"י סי' ק"א. דכאידנא אין חזריו בשביל חסרון כוונה. ולפי"ז בפסוק ראשון דק"ש אף דכאידנא מחזירין טעמא נ"ל לחלק משום דק"ש דאורייתא ותפלה דרגין. וכשתא ניהא דלא כתבו כשיע' ולכנס הכא כך דכאידנא אין חזריו. א"ר אות ז' יעו"ש. ועיין מי"א סי' ק"א סק"א. ובדברינו לשם צ"ד:

שם ואפי'

יב) שם לריך לעמוד בפסוק ראשון. וכתב כבי"ח דלאחר שעמד עד שקרא פסוק ראשון או עד על לבבך חסור לו לעמוד יותר יעו"ש. וכביאו שכתב"ג ע"ס אות ג' מי"א סק"ה. וכ"כ בהרכ"י אות ג' בשם מטב יוסף ח"צ י"ד סי' צ' דאם עומד כל הפרשה כיון יוכרה וכ"כ בפסוק קש"ג סי' י"א אות ח' סידור צ"י אות י"ד. אבל ה"ט"ז סק"ג כתב דאם רואה לעמוד שיכיר לו כונה אפילו אח"כ יעו"ש. וכביאו י"א בהגב"י, וכן נראה מ"ל בלבוש ש"י ומשם ואילך יכול לקרות כשהוא מחלך משמע דאם רואה רשאי לעמוד, וכ"כ א"ר אות ו', ר"ז אות ג' מהמ"ר אות ד', יפ"ל אות ג':

יג) שם לריך לעמוד בפסוק ראשון, כתב כבי"ח דדוקא במחלך על רגליו לריך כוא לעמוד בפסוק ראשון כדי שיהא קורא שמע בכוונה אבל במחלך על הכתם או יושב צקרון יכול לבוין היטב ואינו לריך לעמוד ולכוונת פסוק ראשון בלחוד לא אמרינן רוב כמחלך דמי עכ"ל, וכביאו שכתב"ג בהגב"י אות ד' מי"א סק"ה. אבל ה"ט"ז סק"ג כתב דרוב על ג'. בכתב לריך לעמוד ע"ס הכתם בשעת קריאת פסוק ראשון שכיון שהוא טרוד בחלפת הכתם אינו יכול לבוין שפיר יעו"ש. וכ"כ הפר"ח אות ג', ובב"ד י"א בהגב"י וכן נראה דעת מהמ"ר א"י ג'. ש"ן דל"ד ע"ב. ר"ז אות ד'. קש"ג סי' י"א אות ט'. סידור צ"י אות י"א. ועיין א"ר אות ה'. שכתב דטוב להחמיר יעו"ש. ובעני"ה ע"ס כתב דיש לסמוך על המתירים צעת הלורך יעו"ש. אבל ביושב צקרון א"ל לעמוד. ט"ז ע"ס. י"א ע"ס. ש"ן ע"ס. ר"ז ע"ס. קש"ג ע"ס. צ"י ע"ס. וכתב הא"ר ע"ס דבשעת צ"ח יעקב סי' ע"א משמע דצקרון א"ל שמנכיג בעלמו א"ל לעמוד ובכרוב א"ל דאחר מנכיג כבי"ח יעמוד יעו"ש. וכביאו ש"ע"ת אות ד'. מי"ח מדברי ה"ט"ז כיו"ז משמע דבכרוב א"ס אחר מנכיג הכתם א"ל לעמוד. ונזכר צקרון דוקא א"ל אחרים מנכיגים בעגלה א"ל לעמוד. וכ"כ מהב"ש סק"ה. פרמ"ג במש"ז אות ג'. וכתב ע"ס הפרמ"ג להכריע דבכרוב אפילו אחר מנכיג לריך לעמוד כבית יעקב ובעגלה כשמנכיג בעלמו יעמוד בפסוק ראשון יעו"ש. וכבי מסתבר:

יד) שם לריך לעמוד בפסוק ראשון. וכן לריך לעמוד בצקרון ע"ס כבוד וכו' דדיו כמו פסוק ראשון כמש"ל סי' ס"א אות מ"ב. וכ"כ ש"ן דל"ד ע"ב. קש"ג סי' י"א א"י ח'. צ"י א"י א"י י"ד. יפ"ל סי' א"י ג':

טו) סעי' ד'. עיקר הכונה היא בפסוק ראשון. ובשבילי' כוא בכלל פסוק ראשון כמש"ל סי' ס"א א"י מ"ב. וכ"כ מי"א בזה הכינוי סק"ה. ר"ז אות ה'. חס"ל אות ד':

טז) שם עיקר הכונה היא בפסוק ראשון. כתב מהר"ח דאף לנכ"ג וראש"ד עיקר הכונה בפסוק ראשון ולא אחר עד על לבבך צעמירי' אלא משום דלא לחשב קריאת ערואי אבל כונה א"ל אלא בפסוק ראשון

ה שאם היה ישן מצערים אותו ומעירים אותו עד שיקרא פסוק ראשון והוא יער ממש מכאן ואילך אין מצערים אותו כדי שיקרא והוא ער ממש שאף על פי שהוא קורא מתנמנם יצא :
 כג ודין שחיו ושכר עיניו לקמן ס' ל"ט סעיף א' ויהקורא קריאת שמע לא ירמוז בעיניו ולא יקרוץ בשפתיו ולא יראה באצבעותיו בפרשה ראשונה שהוא עיקר קבלת עול מ"ש למפני שנראה כקורא עראי וכתיב דברת בס ודרשין עשה אותם קבע : ויהיה עוסק במלאכה ורצה לקרות ק"ש יתבטל ממלאכתו עד שיקרה פרשה ראשונה כדי שלא יהא כקורא עראי :
 באר הגולה פ סס. י קן ס' כה"ט ור' יונה ושיכר כר האל. כ יומא יט. פ הכי"ף פס"ג דברט. פ סס גמ' ס'י. האומנות

כף החיים

דפרכה צ' למי שרגיל. עמודי השלחן על קולור הש"ע ס' י"ז אות ו' בשם מ"ב. ועיין ח"א כלל כ"א אות ב' וכן יש לזכור שלא יחזרו הבגדים לנצות נדקב צעת הכיח דבדולא לא ידעו מאי קאמרי. חס"ל שס. כף החיים ס' י"ד אות ל"א. בן א"ח פ' וארא אות י"ב :
 (כז) **שם** ולא יראה בלצנעותיו. ולא יעסוק בשום מלאכה חס"ל שס. וכ"כ ח"א כלל כ"א אות ב' ובני אדם שדרכם להניף צנתיפה בקיץ מפני החום לריך להזכירם שלא יניפו צעת ק"ש. בן א"ח שס :

(כח) **שם** מפני שנראה כקורא עראי וכו'. ואם עשה כן אעפ"י שילא י"ח כרי זה מגונה. הרמב"ם ז"ל פ"ב מהלכות ק"ש דין ח' כ"מ שס. אמנם הרמב"ם ז"ל שס לא כתב פי' ראשונה אלא סתמא הקורא ק"ש לא ירמוז וכו' וכתב עליו כר' מנוח ז"ל בפ"ק דיומא מפלגי בין פרק א' לפרק שני משמע דבפרק שני מותר לרמוז אפסר שלא לרש הרב לגלות כדי שלא יחללו בקריאתה. אי נמי בפ"ב מגונה הוא דלא כיו אכל איסורא איכא עכ"ל. והביתו כ"מ שס. ואפי' דברכ להם מנהג תירץ קושית זו על הרמב"ם כי ע"פ מ"מ בהאחרונים הביאו תירוצו זה בשני של כר' מנוח שכתב דבפרק צ' מגונה הוא דלא כיו אכל איסורא איכא. משמע שדעתם להחמיר אפי' בשאר הפרשיות. מ"א סק"י. ש"ן דלי"ד ע"ב. ומ"ש אכל איסורא איכא ר"ל איסורא זוטא כגון מחסית שסוף איסור קל פחות ממנוה שאין כל האיסורים שוים שיש קל ויש חמור ואיסורא הוא לשון מ"באל וכו' טרם חמיסה כמאמר אות ו' כיפוס. וכ"כ ק"ש ס' י"א אות ז' אכל שלא לערך מלוא אסור גם כ"כ שטיס. סידור צ"ע אות פ'. וכן משמע מדברי ר"ז אות ז' :

(כט) **שם** וכתיב ודברת בס וכו' אפי' דפרכה שניס נמי כתיב לדבר בס לא דמי שז' צווי לדיבור וז' אינו צווי לדיבור אלא ללמד הכניס שיעסקו בחורס. חמ"ס דעיס ס' ר"ת. איך אות י"ד. פרמ"ג איך אות ס' :

(ל) **סעי'** ת. האומנות וכן בעל הכיח וכו'. ואפי' דלגבי חפלה יש חלוק בינים לבעל הכיח שסס אינס לריכוס לירד ובעל הכיח לריך לירד כמ"ס בסי' ל'. לגבי ק"ש אין חילוק ביניהם דמדמפלגי ברי"ס ה"ס קורא בין בעל הכיח לאומנים בחפלה ולא מפלגי בק"ש ש"מ דלק"ס ד"ס שזכ. צ"י. פרישה אות פ'. איך אות י"א. ועי"ס בל"ז כ"כ ח"ל אכל כ"מ פ"ב מה' ק"ש כ"כ בשם כר' מנוח דבעל הכיח לריך לירד למטה וקורא ע"כ. ולא כזכיר מדברי הסור. גם צ"י לא כזכיר מדברי כר' מנוח ו"ע. מיכס לדינא יש לפסוק כדברי הסור וכו' עכ"ל. ולי נראה דהמסיד אב שיעפיה לא דק דכא מ"יירי כנון שסכ"ס עשה מלאכה ובשכיל

(ד) **שם** ואפי' למי' מלות א"ל כוונת מודכ הכא. דכחס כוונת לאח הדברים אמורים אכל לריך כוונת ענין כלומר שלא ידבר בנצחית אחרים כדי שיקבל עליו מלכות שמים בסכנתם אכל ונענין שאמרו גם כן בנצחית ראשונה של חפלה. צ"י בשם הרשב"א. מ"א סק"י. איך אות ח'. ועיין מש"ל ס' י"א אות ל"ד :

(אד) **סעי'** ה. אם כיכ ישן מלערין אותו וכו'. ולא דוקא אונס שיהי דכ"ה לאונס אחר. כ"מ פ"ב דק"ש סוף דין ג' בשם כר' מנוח. מ"א סק"י. איך א"י ט'. ר"ז אות ו'. סידור צ"ע אות ט' :

(בד) **שם** מכאן ואילך אין מלערין אותו וכו'. אכל מילתא דפשיטא היא שגריך לקרות כולכ ואם לא קרא השאר כלל ודאי לא ילא. צ"י. ע"י"א אות ז' מ"א שס. איך שס. צ"ע שס. ועי"ס ב"מ"א שסכ"א מחלוקת הפוס' אי פסוק א' דוקא כיו דלורייתא או פי' ראשונה או כולכ יעו"ש. ודעת מרן ז"ל משמע צ"י דדוקא פסוק א' כיו דלורייתא יעו"ש צ"י סוף הכ"י דר"ק. ועיין י"א בכה"ג ופר"ח בס"י ס"ז ובדבריו לשם בס"ד :

(גג) **שם** מכאן ואילך אין מלערין אותו וכו'. יש אומרים שלא נאמר כן אלא בקורא ק"ש עם ברכותיו עם הכזור וחזר וקוראה על מטתו ועל אותה קריאה נאמר שסס נאכס בשניה אין מקילין אותו. ר"א"י הכוזב דבריו בש"ג פי' כיכ קורא. כה"כ בכה"ט. ש"ן דלי"ד ע"ב. ק"ש ס' י"א אות י"א :

(דד) **שם** אעפ"י שהוא קורא מתנמנם ילא. ואפילו נסתלק בהונס אין לריך לחזור ולקרות. וכ"כ כ"כ ראשון לזיון דפ"ב יעו"ש. ע"י"א אות ג' :

(כה) **סעי'** ו. הקורא קריאת שמע לא ירמוז בעיניו וכו'. משמע קלח ציומא דף י"ש דאפי' ללורך מלכ אסור לרמוז. מ"א סק"י. איך אות י"ד. ס"י"א א"י ד' ש"ן דלי"ד ע"ב. ק"ש ס' י"א אות ז' / ר"ז אות ז'. סידור צ"ע דיוני ק"ש אות ב'. ובפי' שניס משמע שס ציומא דשרי לזכר מלכ יעו"ש. וכ"כ ק"ש ס' ר"ז שס צ"ע שס. קולור ש"ע ס' י"ז אות ו'. ועיין בל"ז שח"י. וכן בין הכפרים מותר לרמוז לזכר מלכ. לז"ש על מ"א סק"י. ועוד עיין לקמן ס' ס"ז אות ז' :

(כו) **שם** לא ירמוז בעיניו וכו'. וכן יש לחכר משאיכא עפר הטא"צ"ק ומלקחיה חוטמו (פי' מן הכואכ) שזכורו אכל אם יריין חוטמן מחוטמו זכ פשיטא דשרי לקנח אותו) ומלגורר בנעוק וכו' וכו'. ונראה דאפילו אם ישחוק בלוחו פרק אסור מדכקס מדכר כיחך מחוין בן קבולת ותלרז דפ"י שנייח וללורך מלכ שרי ש"מ דליכא תקנתא בשותק. לכן יש לחכר לעבוד א"כ כ"כ כדח מכ לפשות. חס"ל א"י ב'. ויש מקילין בשאיכא עפר הטא"צ"ק

האר הגולה
ג שס ס ירמל
ה' עיל:
א גרמח טו
ב ר"מ פ"ג מהל'
ק"ש ג טס גמרי
ד הכ"מ גס
הח"ס ו' יונה

ה יהאומנין וכן בעל הבית שהיו עושים מלאכה בראש האילן או בראש שורות הבנין קורין קריאת שמע במקומם ואינם צריכים לירד: מ' הבהתך אע"פ שמשאו על כתיפו קורא ק"ש אבל לא יתחיל בשעה שמוען ולא בשעה שפוקר מפני שאין לבו מיושב:

סד דין הטועה בק"ש. וכו' ד' טעופים:

א יקראה למפרע לא יצא יבד"א בסדר הפסוקים אבל אם הקדים פרש' לחברתה אע"פ שאינו רשאי יצא לפי שאינה סמוכה לה בתורה: ב יקרא פרשה וטעה בה יאם יודע היכן טעה כגון שקרא כולה א"א שדילג פסוק אחד באמצע חזר לראש אותו הפסוק וגומר הפסוק

ואם

קף החיים

ובשני כל לא ירד שלא יחבטו ממלאכתו אבל כר' מנחם מייירי בשאין בעל הבית עושה מלאכה אלא רק עומד על פטליו לזרז ובשני כל יורד למצב וקורא כמדויק בלשון ישיש ודו"ק:

(א) **שם** קורין ק"ש בתקומם. וכן מזכירין כל הברכות כחוקנן. ודאודנא אין מקפידין כמיס' בסי' ק"י וסי' ק"א סעי' ב' ועייש' בסי' ק"א סעי' ג'. וכן פסק הפרי"ח אוח' ח' יעו"ש. ולפי' יתח' מה שלא כחז' מרן ז"ל החילוק שיש בין האומנים כפושט' בסעודה' לעייש' בשכר דסמך אל מ"ס בסי' ק"י וסי' ק"א דאודנא אין מקפידין דאפי' אם עושין בשכר קורין ק"ש בנכוחים יעו"ש. וכן י"ל על כרמנים וספור שלא כחז' החילוק שיש בין האומנים שסמכו על מ"ס וכלכחו חפלה וברכ"ם. ועיין י"א בכה"מ.

ומ"ס טס כפריה מדברי כרמנים משמע וכו' עיין בי"א שם מ"ס ע"ז ודו"ק:

(ב) **שם** ואינם לריבין לירד. אבל מ"מ לריבין להבטל ממלאכתם בפרשה ראשונה כמו שנהגה. ר"ז אוח' פ'. וכו"א פשוט. וכן לריבין להבטל ממלאכתם בשעה גרמח ק"ש משום דאסור לעשה מלאכה בשעה גרמח כמיס' בסי' ק"א סעי' ג' ועיין בדבריו לעיל סי' ה' אוח' ג':

(ג) **סעי'** ט. כהנף אטפי' שמשאו על כתפו וכו'. הכי חיהא בחוספסחא ובידורמלי פ' ה"ס קורא ומוכח כחם דאפי' משאוי של ר' קבין מוחר משאוי בחפלה גדלקתן סי' ל"ז ובטעם דכיון שאל' לכיון כ"א הפסוק ראשון וכל לכיון אפי' משאוי גדול על כתפו, פרי"ח אוח' פ':

(א) **סעי'** א'. קראש למפרע לא י"א. דכתיב וכו' הדברים האלה וגו' בכווייתן יכו. לבוש:

(ב) **שם** גדיה בסדר הפסוקים. וכי"ס בסדר הכינות. פרמ"ג במש"ז ריש הסי'. ועיין פתח"ד ח"א:

(ג) **שם** אבל אם בקרים פ' להנדה אטפי' שאינו רשאי י"א. וכי"ס כפרי"ח אוח' א' פרמ"ג במש"ז ריש

כס"י. ר"ז אוח' א'. סידור זי"ע אוח' א' ועיין מש"ל סי' ס"א אוח' פ"ז בטס הכו'. שיש טעם בסי' לטוה דוקא כסדרן יעו"ש. וכי"ס הר"ח א' א' וכחז' דלרין לחזר ולקרא יעו"ש:

(ד) **שם** לפי שאינם סומכים לה בחזרה אלא שלכחולס הויקנט בסדר הכחובים בחורס. והויקנט פ' שמע ראשונה סביא עיקר המלח של ק"ש ויש בה קבלה עול מלכות שמים ובחובס בחורה גס ואחשנן קידס וכי"ס אם שמע סביא גס' טקב. ואח"כ פ' וכי"ס אם שמע סביא אחרים בלאומו חומס. ואח"כ חזרו להחלסה לפי ויאמר שיש

דק"ש

באר הגולה
ח טס בגמ' ט"ז.
ו טס ו טס
אצטרי' כ"ד לדע'
הכ"ף והכ"ס

יואם אינו יודע היכן טעה חזר לראש הפרשה: ג יטעה בין פרשה לפרשה שהוא יודע שסיים פרשה ואינו יודע אם ראשונה אם שנייה חזר לפרשה ראשונה ויתחיל והיה אם שמעו: ד יהיה עומד בוכתבם ואינו יודע אם בוכתבם שבפרשה ראשונה אם בוכתבם שבפרשה שנייה חזר לוכתבם שבראשונה וה"מ שלא התחיל למען ירבו ימיכם אבל אם התחיל למען ירבו ימיכם אין צריך לחזור דסיריבה נקם ואחא:

סה הנכנס לבהכ"ג ומצא צבור קוראין ק"ש או שהפסיק בשעת הקריאה. וכו' ג' סעיפים:

א יקראה סידורין דהיינו שהתחיל לקרות והפסיק בין בשתיקה בין בדיבור וחזר וגמרה אפי' שהיה כדי לגמור את כולה יצא אפי' היה ההפסק מחמת אונס: הנה וי"ל דאם כיוס אנוס והפסיק כדי לגמור את כולה חזר לראש וכיוי נכנס ומשערין ענין כשהיוכ לפי בקורא ולא לפי

כף החיים

אם טעה בשבחה צריך לחזור ולתפלה ואלו הכניס לפי סוגן שסחיל לקרות צריך לחזור לשבחה צריך שפרש א' וסוף פסוק וכו' מיירי דוקא כשאין כוכס בדבר כגון שקורא ביחוד

אבל בקורא עם הציבור וכשכניס לוכתבם. נסחפס אם אותו שפרש א' או אותו שפניס אם רואה שספין וכאשר עומדים בוכתבם שפניס או סמוך לו מלפניו או מלאחריו יאמר בוכתבם כן דאם מסחמא קרא עד סם ואינו עומד עדיין בפרש א' ורגלים לדבר איכא וכן לאידך גיסא אם סחיל למען ירבו ימיכם ורואה שספין עומד בוכתבם שפרש א' או סמוך לו יחזור לוכתבם שבראשונה דמונה מילחא בענין ולאו סריכס נקיס ואולי. וכל אדם יכול לשפר זס בקריאה. מלאמר או י' וכניסו ספין שס פניס או ד' וכיוי סידור צ"ע אור ג כסס שיהי שרה כאלך ח"ג חל"ס ס"י ב' וסייס ומיכיו אם כוא עמוס בלשונו קלח ודאי וחזר לוהיס אם שמוע אפסי' שכלצור קירין למען ירבו יעייס:

יג) שם אבל אם סחיל למען ירבו וכו'. והיה לכל שאר ספרטיות אם מלא שמונה בוכס כהוא חוקה שאמר כל שלמעלה ממנו משוב וסריכס נקס. ב"י כסס כרש"ל. פרישה אור ד' עייה אור ד'. מ"א סקי' סידור צ"ע או ב' ר"ז אור ד' ועיין איך אור כ':

א) סעי' א. קראה סידורין וכו' וחזר וגמרי. לאו דוקא חלל אפי' לכהחילה גומרי זוס פסוק. פריש

או א'. שה"ז אור א' פחיט או א'. ועיין לקמן ס"י פ"ח: ב) שם אפי' שכה כדי לגמור וכו' ולכחילי אכור לפסי' אפי' שלא מחמת אונס ואפי' בצרכות ק"ס. מיכיו לענוה קדים וקדושה מותר לשכות אפי' כדי לגמור אם כולס. מ"א סקי'. איך אור א' ספין דל"ז עיג:

ג) שם כנסה. וי"ל דאם סיכ אנוס והפסיק כדי לגמור אה כולס חזר לראש וכיוי נכנס. וכן פסק הלכוס יכניס והמ"א סקי' ור"ז כדברי מורים ז"ל. אבל כשר"ח ספלו כדברי מרן ז"ל דאפילו סיכ כספסק מחמת אונס אינו חזר לראש יעייס וכיוי כשר"ח אור א' יעריס. סידור צ"ע אור ד'. וכן פסק גיכ מרן ז"ל לקמן ס"י עייה יעריס. וכן עיקר. ומ"ס מורים ז"ל וכיוי נכנס סיינו למכסג האכנמיס וסוף פסוק ולענין חפלה יתבאר במקומו כסימן קיד ססי' ס' כסיד:

ד) סעי' ב' קרא קיס ונכנס לביכסג ומלא ציבור שקירין קיס וכו' וסייס שאר דבר שכלצור לומריס

דקיס מפני שאינו יודע אם כיון צו או לא יס ללואמרו בלחם או ימחין מעט ואחר כך חזר לקרות וכמ"ל ס"י סיג אור טו"ב:

ט) סעי' ג. טעה בין פרש לפרשה וכו' חזר לפרש ראשונה וכו'. ר"ל לסוף פרש ראשונה ויתחיל וסיס אם שמוע, וכן כוא בצור ולכוס. ועיין מלאמר אור ס' ובכוא שחזר זס:

י) שם ויתחיל וסיס אם שמוע. וכן פסק בביה וסרימ"ג איך איך ג' והכ"ס. ור"ז אור ג'. אבל כשר"ח ז"ל אור ג' כחכ זס דעת רש"י וספור אבל כרמזיס ז"ל כחכ ד"ס לסחיל ואכבה י"ס לכחמיר כדבריו סכיד. וכן כחכ ספריה אור ג' דעיקר כדברי כרמזיס ז"ל שכה שחזר לואכבה דכיון שצריך להפסיק מעט בין פסוק ראשון לואכבה איך ידע ציבור שכבר קרא פסוק א'. ועוד כיון דבטי כוכס פ"כ קרא אותו כוכס דל"כ צריך לחזור ולקרותו ולסיי מחיל מואכבה ודלא כסחמזר שנמסך אחר שאר כמפרטים ז"ל ולסון כדריחא איך לפירוש כלל ככ"ל וכן סלריס ד"ב סוף ע"ד וד"ג ע"א וכלככו ד"ד ע"ד כחכו כדברי כרמזיס ז"ל וכניסא ופ"ל ז"ל או א'. מיכיו ודאי אף לכרמזיס ז"ל אם יודע שאמר פ' ראשונה חלל דמסופק אם אמר גם השנייה או שמא לא אמרה כל עיקר יתחיל וסיס אם שמוע חלל דסיכא דיודע ששומר במקום שמפסיקין ואינו יודע בלחם כספק צריך לחזור לואכבה. ב"ח: יא) שם ויתחיל וסיס אם שמוע. ולמ"ד פרש א' או פסוק אחר דבר חורס למס יחזור לוסיס אם שמוע כיון שידע שאמר פרש א' כיוי פסק דרצק חוירן כפריה כסי' ס"ז דכיון דעסיק בקריאה שמת צריך להקן ככל יעריס, פרימ"ג איך אור ב':

יב) סעי' ד' כיס עומד בוכתבם ואינו יודע וכו' וסא ודלא קאמר בוקשרסם משוב ד"ס ספרס דוקשרסם סא' כוא כקמ"ץ כהוא לסון יחיד וכו' כוא כפול כהוא לסון רביס. מ"א סקי' וכיוי ספ"ז סקי'. כסס מכריל מפלרג חלל ככרז דעדיין קסס למס לא נקם כשכח צינחן כהוא גיכ ב"ס כ"י כפרטיות והורץ דלורחא דמילחא נקם לפי שאין דרך לעטוח כחחלה פ' ראשונה או כאלמנעס דודאי יוכל לכרגיס לפי סוגן שסחיל לקרות אם כוא פריין כ"י ראשונה או כפ"כ אבל כסכוא קייס כסיק פרש א' ש"ס קלח זמן ארוך שפיר יוכל לעטוח דשחא סייס פ"כ לכן נקם עכס בוכתבם כהוא סוף פ' ראשונה עכ"ל. וכניסו ס"ל דל"ז ע"ב. ואיך לפי דברי ספ"ז

באר הגולה
ב הראשון שם
גם נסיון
ג תוספת השם
סי' ג' ד רוקח
סי' ג'

לפי רוב בני אדם (רש"י ס"פ כיס קורא) וכן הוא לקמן סימן ק"ד: ב יקרא קריאת שמע ונכנס לבהכ"נ ומצא צבור שקורין ק"ש צריך לקרות עמהם פסוק ראשון שלא יראה כאלו אינו רוצה לקבל עול מלכות שמים עם חבריו יוה"ה אם הוא בבהכ"נ ואומר דברי החנונים או פסוקים במקום שרשאי לפסוק אבל אם הוא עסוק במקום שאינו רשאי לפסוק כגון מברך שאמר ואילך לא יפסיק אלא יאמר התיבות שהוא אומר בשעה שהצבור אומרים פסוק ראשון בניגון הציבור שיתיה נראה כאלו קורא עמהם: ג יקרא ק"ש ונכנס לבהכ"נ ומצא צבור שקורין ק"ש טוב שיקרא עמהם כל ק"ש ויקבל שכר כסודא בתורה: הכה אצל אינו חייב רק בפסוק ראשון כמו שנחזר (צ"י):

סו באיזה מקום יכול להפסיק ובאיזה מקום לא יפסיק. וכו' י' סעיפים:

א נכנס י"ג וכו'

א איבן הפרקים שואל בשלום אדם נכבד ומשיב שלום לכל אדם ובאמצע שואל בשלום סי

כף החיים

שם אסור לספר לסוד לדבר אפי' בשלשן הקודש. מ"א ריש ס"א פ"ה אות א'. ס"ב אות ב'. ר"ז אות א'. ועיין מש"ל סי' י"א אות ו'. ואפי' חובב אחת אסור להפסיק ולאו דוקא יותר מזה. פרמ"ג א"ל ריש ס"א:

(ב) שם שואל בשלום וכו'. אפי' בשלשן לעי' כיצד סוף פ"ב דק"ש גם כן יו"ט. מ"א דריש ס"א פ"ה אות א'. א"ר אות א'. סידור צ"ע דריש ברכות ק"ש אות ט':

(ג) שם שואל בשלום אדם אדם נכבד וכו'. וכחזר רבינו יסודם הכסיד דוקא שלום ולא יותר. וכל מה

שואמר שואל ומשיב סיני פנים חדשות אם לא ישאל ויא' לר"י שנאסר. ובבב"ב שאלו אלו שאלים בשלום חלילה להשיב ולשאל ואפילו בדיח לא בין הפרקים ולא בברכות ולא בפסוקי דמזמרה. כך מלאנו בנהגות מרדכי שד"ס בקראקא. כ"כ ב"ב ב"ב. מ"א אות ג'. מ"א ס"א. א"ר אות ב'. ס"ב אות ב'. ס"ז ד"ז ע"ב. ועיין לעיל סי' י"א אות כ"ה. וכחזר א"ר שם משמע דאם אינו עוסק בברכות ובפסוקי דמזמרה שאלין בבית הכנסת וכו' בהשג"ח סי' רמ"ז ז"ל שואל כ"ה בשלום כל אדם קודם הפסק ואפי' בביכ"ב ע"ה. ובב"ב מח"ס. סק"ה. וכו' כ"ה. וכו' ש"ע אות א'. ומימי ים להחמיר היטב דאפשר שלא לשאול בשלום אדם בביכ"ב עיין לקמן סי' קנ"א אות ח' מימי שם א"ר ז"ל ולעיל ס"א א' ודוק:

(ד) שם שואל בשלום אדם נכבד וכו'. ובס' החנך לרא"ה פ' ואחחן כחזר דמי שלא ראו טקפיד על חבירו כלל לא יפסיק אפי' בין הפרקים. מ"א ס"א. א"ר שם. ר"ז אות א'. סידור צ"ע דריש פ"ה. א"ר ז'. ובזמן כח אין מקפידין על שאלת שלום ובפרט אם מכירין בו שכוף עוסק בקיים ובחפזא וע"כ אין להפסיק כלל בין בחפזא בין הפרקים לשם אדם אפי' לאביו ורבו ואפי' אין מהפיל בביכ"ב:

(ה) שם ומשיב שלום וכו'. ומשמע ברש"י דמותר להחמיר לשאול בשלום הקורא אעפ"י שידוע שיצטרך להשיב. מ"א סק"ב. א"ר אות א'. ר"ז שם. ומימי ים להחמיר דלמא לו להניח אם חבירו לפסוק בקיים:

(ו) שם ובחפזא שואל בשלום וכו'. מי שמעית הפליג דריח וקורא ק"ש בלא ברכות לא יפסיק בחנם אצל שואל מפני שכבוד אפי' בחפזא הפסק הש"י פ"ה ח"א סי' ר"ז. כ"ה. פ"ה אות ד':

נגון חסלם לדוד קורא עמכם שכן דרך ארץ, חניא וסביל ג"ס נגון. מ"א סק"ב. א"ר א' ב'. ס"ב אות ג'. ס"ז ד"ז ע"ה. ר"ז א' ב' חס"ל אות ב'. וכו' עליו לשבת. מח"ס. וכחזר מאמר. א"ר ו' על דברי כמ"א כ"ל דורלו לא פ"ה. משאר ק"ש דא"ר חובב א"ל דמב' לעשות כן כמבואר לקמן ס"א ג' יע"ש. וכו' מ"א דריש ס"א:

(ה) שם צריך לקרות עמכם פסוק ראשון וכו' וגם בשכמלי' כמ"ל סי' ס"ג אות ס"א. וכו' ל"ח פ' מי שמחו אות ט"ל. וכו' א"ר אות ב'. וכחזר שכן מבואר בהשג"ח סי' רמ"א. פרמ"ג א"ל אות ג':

(ו) שם נגון מביש ואילך לא יפסיק וכו'. אצל כ"ה כחזר דאפי' עוסק בזמירות מביש ואילך אי נמי אפי' עומד בברכות שלפני ק"ש אפי' בחפזא בברכה חייב להפסיק ולקרות עם הציבור פסוק א'. וכן כחזר נכבד דלא כהש"ע יע"ש. ובב"ב סב"ב צ"ע. א"ר ג'. מ"א סק"ה. מימי ים ה"א סק"ה כחזר דהשג"ח ים להפסיק אצל בברכות שלפני ק"ש אין להפסיק כלל בשביל פסוק א' של ק"ש אלא אז יאמר אותן התיבות בניגון הצבור של ק"ש יע"ש. ובב"ב ס"ב אות ג'. וכן פסק א"ר אות ג' וכו' פ"ה. א"ר ז'. דמ"א דסק"ה בין ברכות ק"ש לקרות פסוק א'. עם כחזר כסדרה כ"ה ז"ל ראו לעמוד בו יע"ש. ובב"ב י"א ב"ב. ס"ז ש"ס. וכו' ר"ז אות ב'. וכל"ה שם כחזר דמביש עד ויחבב א"ר יר"ה רשאי להפסיק ולא עבד חסורא ואם לא יר"ה יאמר התיבות בניגון סק"ה ובק"ש וברכותיו לא יפסיק אלא יאמר התיבות וכו' יע"ש. ובסמ"ח אות א' כחזר דע"ה מ"א דא"ר ז"ל צ"ע להשג"ח אסור להפסיק יע"ש. וכו' במאמר אות ז'. יע"ש שהאר"ז כ"ה. וס"א ז"ל העיקר דע"ה מ"א ז"ל ועל חס"ד דאסורא איכא במילה ואין לו להפסיק וכן נכנסו והכנסו ודברי הא"ר דם אינם נכנסים צ"ע דמסק' לדינא כדברי סמ"ח פ"ה. וכן פסק סידור צ"ע אות ב' דע"ה מ"א ז"ל חס"ל אות ב'. ועוד עיין מש"ל סי' י"א אות כ"ה. וכן עמ"ה דבר:

(ז) שם אלא יאמר התיבות שכוף אומר וכו'. בניגון הצבור וכו' ולפי מה שנוכחים להניח ידיו על פניהם בשעה קריאת פסוק א' דק"ש כמ"ל סי' ס"א ס"א ה' י"ב ס"א צריך ליתן ידו על פניו כדי שיהא נראה בקורא עמכם. וכו' סידור צ"ע שם. חס"ל שם:

(א) סעי' א'. בין הפרקים שואל וכו' כחזר כחוספות ר"ש פ"ב בברכות ר"י מ"א ד"ס. ובחפזא דמסק' סי

מי שהוא ירא ממנו יכנון אביו או רבו או מי שהוא גדול ממנו בחכמה וכ"ש מלך או אנם ומשיב שלום לאדם נכבד גואפי באמצע הפסוק יהוה פסוק שמע ישראל ובשכמליו שלא יפסיק בהם כלל אם לא מפני שירא שמה יתרגמו: ב יאם שכח להניח ציצית ותפילין יכול להפסיק בין הפרקים להניחם ויברך עליהם: הכה וי"א שלא יברך עליהם עד אחר החפלה וכדי נכוה לענין טלית (ב"י):

באר הגולה בלשונות הגאונים והכ"ס ג ידועלמי ד"ט"ד כ מלך הראש כחוב ה ב"י ו שנוי שקדוש

בך החיים

ז) שם ובאמצע שאל בשלום וכי. כחז כריתות ביומא דייט ללאפדוסי מאיסורא דלית ליה הקנאה מותר לרמח ואפי' לספסוק דלא גרע מפוסק מפני סיראם וכבוד דכבוד שמים עדיף. ערים בשמחות על ס' סיג. כס"א ס' סיג אוח גי קף החיים ס' י"ד או ל"א. פת"ע אוח א':

יב) שם ואפי' באמצע הפסוק. וי"א דבי פוסק באמצע פסוק סיינו כיבא דסליק עניינא אכל באמצע עניין כגון ושמהם אח דברי חלל על לבבם לא. ואם פסק חזר לחללה הפסוק. כימ פיב דקיס דין פיז בשם הר"מ. מ"א סק"ג. א"ר אוח גי. י"א בבב"ס. ר"ז אוח ב'. ולענין מטעם כשפסוק לענין קדים ולקדוש ולברכו כמו שיחבאר יכול לספסוק אפי' באמצע הענין ולסמוך על בעלי סברא א' שלא חלקו בך וסחירו בכל ענין וכדלי ס' לסמוך עליוס לעירך מ"א דבס כזס א"א למסר להניע לסיוס ענין ולענוה עם הכבוד אכל כשהחזר למקום שפסק יס לחוש לסברה כשהחזר לחזור לחללה הפסוק. ר"ז ש:

יג) שם חזן מפסוק שמע ישראל ובשכמליו שלא יפסיק בשם כלל. כחז מרן ז"ל בב"י שגס בשכמליו הוא מכלל היתור. ומעט זה אין לספסוק בין פסוק שמע ישראל לבשכמליו ע"ל. וסבילו פרישם אוח א' ר"ז או ב' וא"כ מ"א מרן ז"ל בש"ע שלא יפסיק בשם כלל כוונתו אפי' בין פסוק שמע ישראל לבשכמליו לא יפסיק וכמ"ס בב"י ומ"א הרמ"ם ז"ל באלפסי זוטא וסבילו מהב"ר או ב' דבין שני פסוקים א"ס דינו באמצע פרק יעו"ש. ככר. כתב עליו החיד"א ז"ל בעצמו בקש"ג ס' י"א אוח פיז דנראה להחמיר בין שמע ובשכמליו כמו פסוק ראשון יעו"ש. וא"כ אם שמע קדים או קדוש וכדומה בין פסוק שמע ישראל לבשכמליו לא יפסיק לענוה כיון שדינו כאמצע פסוק ראשון. וכן פסק בן א"ח ז"ל פ וז"ל אוח כ':

יד) סעי' ב' אם שכח להניח לצי"ה ותפילין יכול לספסוק בין הפרקים להניחם ויברך עליהם. הגסס. וי"א שלא יברך עליהם וכי וכדי נכוה לענין טלית. סנה דע"ה מרן ז"ל בין הפרקים מותר להניח לצי"ה ותפילין ולברך עליהם אכל באמצע הפרק לא יברך עליהם כמ"ס בש"ע ח'. ומ"א בב"י וז"ל שלא יברך עליהם עד שיגמור חפלתו וכי ככר כחז מרן ז"ל בבב"ס על כל זה צריך להעביר בקולמוס וכי כמ"ס בב"י שלפנינו. ומ"א מורים ז"ל וי"א שלא יברך עליהם וכי ור"ל שכל יברך בין על הצי"ה ובין על החפילין ונמשך אחריהם כלנוה בש"ע ג' זכ לא נמלא בדבדי הסו' אלא מה שראש מורים ז"ל כתוב בב"י ולא ראש בבב"ס שמרן ז"ל עצמו חזר בו מזה וכחז להעביר עליו קולמוס לפי שלא נדפס בב"ס בזמן מורים ז"ל כמ"ס בב"י שס' הגדולים מערכת הספרים מע' ב' אוח ל"א יעו"ש. וכי א"ר אוח ד' שאלו ראו רמ"א ולנוה דבדי כדים לא היו מביאים כלל כברה י"א יעו"ש. אמנם מ"א מורים ז"ל וסבי כ"ג לענין פליח ור"ל דעל ההפילין יברך בין הפרקים ועל הפליח לא יברך עד אחר החפלה כן הסבירו האחרונים. מ"א סק"ד. א"ר אוח ד' שרמ"א א"א אוח ד' ר"ז אוח ג'. ח"ח

ח) שם מי שכח ירא ממנו כגון אביו או רבו וכי. סנה מ"א רז"ל בר"ס פ' ה"ס קורא באמצע שאל מפני סיראם ומשיב שלום לכל אדם יס כזס מחלוקת הפוסקים שר"י פ' מפני הכבוד אדם נכבד שראוי להקדים לו שלום. ומפני סיראם אדם שהוא ירא מפניו שלא יתרגמו. וכי כרמ"בם ז"ל פיב דקיס דין פיז ומ"א מפני הכבוד כגון אביו או רבו או מי שהוא גדול ממנו בחכמה ומפני סיראם כגון מלך או א"א. אכל הראש כחז מפני סיראם היינו יראה אביו או רבו דכחזי א"ס אמו ואביו סיראו וסן מורה רבך כמורה שמים. וסבילו ספור וכחז וכן פירשו הגאונים. וכי כרמ"ב"א כמ"ס בב"י. וכי כרמ"ב"א כשה"י ס' שכל בשם ר"י"ג גיאה וכי כרמ"א ואגור כמ"ס סא"ר אוח א'. וכן ס"ל לראב"ד ונימוקי ב"י יס נוחלין כמ"ס דברי מנחם בבב"י אוח א'. וכן פסק מרן ז"ל ב"אן בש"ע. וכי הלבוש. וכן פסק ספר"ח אוח א'. א"ר אוח א'. ר"ז אוח א'. מ"א כלל כ' אוח ו'. סידור ב"יע דביו ברכות ק"ש אוח פ'. וכן נראה דע"ה סס"ז סק"ה וסע"ה אוח א' דמחמיר'ס קושיות בב"י. וז"ל בבב"ס כחז דסר"א"ס וסרש"ב"א ויחידים דבבר יעו"ש. אמנם מ"א מרן ז"ל מי שחול גדול ממנו בחכמה הוא בכלל מי שחול ירא ממנו האחרונים חלקו עליו כזס וסבירו ל"ס בכלל מפני הכבוד. מ"א סק"ג. פ"ה ח"ה ס"ל שס'. ר"ז שס. מ"א שס. וכן יס להחמיר. אכל חס' המוסל דבורו כוי בכלל מורה. מ"א שס. א"ר שס. ר"ז שס. ח"ח שס. וענין ס' הע"ב סע"ה ה'. וענין מש"ל אוח ד':

ט) שם או מי שחול גדול ממנו בחכמה. ואם הקורא גדול ממנו אין מפסיק לו אלא כמו לשאר כל אדם אף על פי שחול ח"ח. מ"א שס. ר"ז שס. וענין מש"ל אוח ד':

י) שם וכי מלך וכי. ואפילו מלך ישראל דכחז שום חס"ס פליך מלך שסכס אומרו ע"ל. דרוקא גבי חפלה חקן אפילו נכח ישראל שחול בשלמו לא יסבינו אכל ק"ש אף שחול מפני סיראם כ"ס שחול משיב לו שלום. ב"ה. טכ"ז או א'. פ"ה א"ר ב'. וענין יס"ל או א':

יא) שם ומשיב שלום לאדם נכבד וכי. ואדם נכבד כגון שחול גדול ממנו בשנים או בעושר. דוקקת ראו לכווד וכן נמי עישר כדלוחא פיב דקדושין דמ"ס כל שבני טירו מכבדין אוחו מפני עשרו. מ"א פ' ה"ס קורא אוח ג'. א"ר

באר הגולה ג' ילקדוש וקדושה ולברכו מפסיק אפילו באמצע הפסוק וכן למדדים אבל לא יאמר אלא תיבת מודים בלבד: כהג וכן צברו לא יאמר יחברך וישתבח כו' וי"א דלמן שעוין אחר צרכה האל הקדוש ואחר שזיע תפלה יש לו דין קדוש ויכול לענות אותם בק"ש וכן עיקר ולכל כי"מ פוסקים

הלקט: ז' סמ"ק ורבי' יונה והר"ש ורוב המפרשים

כף החיים

ח"א כלל ק"י אורח ד' וספסם כחצו האחרונים כנ"ל חפילין מפני שחובב לקדוש ולספסל עמם מפסיק אבל עליה שאינו חובב צרכה אינו מפסיק יעו"ש וכ"כ סמ"ק וכן יש להחמיר בדברי האחרונים הנ"ל להפילין יכול להפסיק בין הפרקים לכוונתם ולדרך עליהם אבל עליה יתנו בלא צרכה ואחר העמידה יתשמש בו ויברך. וכן פסק בן א"ח פ' ואר"א ח"י וט"ו. ועיין בדבריו לעיל ס"י ח' אורח מ' ואורח מ"א:

שם (ח) ואלקדוש. ויאמר רק קדוש קדוש וגו' וצריך כבוד ה' ממקומו שאלו שני הפסוקים הם שאלמו יכעיס ויחזקאל ששמו מפי המלאכים ושייכים לענין הקדושה אבל הם שמוסיפין בשבחיה וי"ט אז צבול וכו' כבודו מלא פולס: וכו' פשיטא שאין לאומרה. ל"ח ס"ס מ"א ס"ס. עמ"ק אורח ב"י א"ר אורח ב"י. י"א בכו"ס. ש"ך דל"ז ע"א. ובהנהגה י"א משמע שטו"ן גם ימולך שז"ש שייך לקדושה. אבל בחוספסחא פ"ק דברכות משמע בדברי ל"ח. מ"א ס"ס. וכן פסק ר"ז אורח ב"י ח"א כלל ק"י אורח ד"י. קי"ר ש"ע ס"י פ"ז אורח ב"י בן א"ח ס"ס. אמנם מרביר שער הכו"ן דרוש ב' דחוצה העמידה משמע בדברי כנסתו י"א דגם פסוק ימולך שייך לקדושה כי"ע"ש וכו' מסתמיהו דברי מרן ז"ל דיש לענות כל סדר קדושה דסי"ט קדוש וצורך וימולך. ועיין עמ"ק ס"ס ובי"י ס"י ק"י"א. אבל נקדישך וכו' לשומחם וכו' ובדברי קודשך וכו' לא יאמר אלא ישמע מן הש"ך ויכו"ן לס"ס בלנד וכו"א יפנס קדוש וצורך וכו' כמ"ש באחרונים:

שם (יט) ולברכו. ויאמר ברוך ה' המבורך לעולם ועד. ל"ח ס"ס. ע"ה אורח ח"י. מ"א ס"ס. א"ר אורח ו' י"א ס"ס. ש"ך ס"ס. ר"ז ס"ס. ח"א ס"ס. קי"ר ש"ע ס"ס. בן א"ח ס"ס. ואין חילוק בין ברכו דקדוש לברכו דעליה ס"ה. עיין א"ר אורח ב"י וכו"ס ר"ז ס"ס. מ"א ס"ס. קי"ר ש"ע ס"ס. בן א"ח ס"ס. וכו"א פשוט:

שם (ך) מפסיק אפי' באלמנ הפסוק. וכן מותר להפסיק אפי' אם הוא עוסק במעשה מרכז. כמ"ש במ"ס ברכות דכ"א ע"ב. ומ"ש ס"ס בגמרא וליה סלכא כו"חיה כ"י"ט דוקא לענין חפילה י"ח ש"ס עוסקים ב"ח וב"א ללמוד מ"ש דמעשה מרכז דפוסק וע"י אחר וליה סלכא כו"חיה ר"ל דלין לומר כ"ש ובחפלה אינו פוסק אבל במ"ס דמעשה מרכז פוסק ל"ח מאן דפליג, זה ה"ס כחוב אלא מקדמה דנ"א אח"כ ראייה ש"כ ברכ מע"י ב"ח ס"י אורח ח"י ועמ"ק אורח ב"י. וחסכ"ה ס"ה כו"חיה לרעה גדולים ועיין בש"ס דף קפ"ב ס"ף ע"ב שכתב מדברי בגמרא כנ"ל דהפוסק במעשה מרכז אינו פוסק אפילו לאמן יה"א שמי"ב רב"א וכו' יעו"ש ס"ס. אבל לפי מ"ש אינו מוכרח וכן דעה ספ"ו כנ"ל דמותר לענות:

שם (כא) אפילו באלמנ הפסוק. חוץ מפסוק שמע ישראל כמ"ש סמ"י ח"י. פרי"ח אורח ב"י. ועיין בדבריו לס"ס אורח י"ג:

שם (כב) אלא חיבה מודים בלנד מאלן ומבי' משמע דלא יאמר אלא רק חיבה מודים. אבל באחרונים פירשו

ח"א כלל ק"י אורח ד' וספסם כחצו האחרונים כנ"ל חפילין מפני שחובב לקדוש ולספסל עמם מפסיק אבל עליה שאינו חובב צרכה אינו מפסיק יעו"ש וכ"כ סמ"ק וכן יש להחמיר בדברי האחרונים הנ"ל להפילין יכול להפסיק בין הפרקים לכוונתם ולדרך עליהם אבל עליה יתנו בלא צרכה ואחר העמידה יתשמש בו ויברך. וכן פסק בן א"ח פ' ואר"א ח"י וט"ו. ועיין בדבריו לעיל ס"י ח' אורח מ' ואורח מ"א:

שם (טו) יכול להפסיק בין הפרקים וכו' ואם נזכר באלמנ פסוק יסיים הפסק ואח"כ יניח חפילין בצרכה. וסי"ב בנא"ס דלא כפסקי ח"י שמתקן ב"ח ב"ן ש"ח לנא"ס. ולענין עטיפה עליה לא ימחין אלא יתעקף מיד בלא צרכה א"ר ס"ס. ולי נראה דגם בעטיפה עליה יוחר מ"ב להמחין עד ש"ס"ס הפסק ואעפ"י שזכרנו בלא צרכה. ועיין מש"י אורח ב"י. ומ"ש ס"ס אבל באלמנ פ' ק"ש יניח ויברך מיד ולא ימחין כ"ה. ממורים ז"ל ב"ע"י א"ר ד"ל לברך באלמנ הפסק אבל לסברה מרן ז"ל אין לברך וכמבואר למענין בדבריו אלא שסורכיה לבאר מש"י שראייה ב"י פ"ח שכתב הדברים בס"ס ובל"ל ס"ס דברי הכל. וכלא ראייה ב"ח ב"ספ"ס כמקל"ס י"ב אין לא"ס לסמוך על ד"ס כמובאים בקי"ר מרן עד שיראה הדברים ב"ספ"ס:

שם (טז) לקדוש וקדושה ולברכו מפסיק וכו'. דא"ס פוסק לשאל מפני כבוד ב"ן ק"י מפני כבוד הקב"ה. ומ"ס נראה דא"ס ש"ע קול רעמים יפסיק ויברך מ"א ס"ס. וכ"כ ב"י ב"י ח"י צ"ס חוקי חיים יעו"ש. וכ"כ סערי"ס דהשמו"ח על ס"י זה צ"ס כפוסקים יעו"ש. ס"י אורח ב"י. י"א בכו"ס. ר"ז אורח ד"י. ח"א כלל ק"י אורח ד"י. אמנם ב"ח ב"י ר"ק ק"י ע"א על מסכת ברכות ד"י"ג ע"א דח"י דברי המ"א הנ"ל ב"י"ג ט"ס וכח"כ דק"י פרי"ב הוא ואין להפסיק ב"ס ב"ח חוץ מצרכה חפילין מפני ששייך לחובב ק"ש יעו"ש. וב"ב"א מחזיר אורח ב"י. ופ"ה"ח אורח ו' יעק"י ד"ס"י פ' ד' אורח י"ח. וכן ב"ח מפ"י ס"י כ"י אורח ח"י דחה דברי המ"א ו"י ב"י ח"י יעו"ש וב"ב"א ש"ך רפ"י ע"ד. וכן ככ"ש דחה דברי המ"א כ"י"ל יעו"ש. וכן פסק החיד"א בק"ש"י ס"י פ' אורח פ"ו. סידור ב"י"ג ד"י"ג ק"ש אורח ו', ופ"ד עי"ן מש"ל ס"י לא אורח ב"י. וא"ס הט"ל מ"ס יסול ר"י"ו ולא יברך ח"י עד לאחר החפלה. עמודי הסנה"ן על קי"ר כ"ש"ע ס"י פ"ז אורח ב"י ב"ס דכ"ה. ועיין מש"ל ס"י י"א אורח ב"י. והמכוונים שמהעכ"ס צו"ר ובחפלה יוחר מח"י ש"ע נראה שיחזרו ויפילו מ"ס פ"ב אחר חפלה י"ח ויברכו אשר י"ר ויכו"ו לפסוק ב"ח נ"ס אשר י"ר קודם העמידה מפני ד"ס פלוגתא א"ס יכול לברך אשר י"ר אחר ח"י ש"ס כ"כ בדבריו לעיל ח"י אורח ז':

שם (זוב) לקדוש. כח"כ ל"ח פ' ה"ב קורא ח"י"ג דיענה עד יחברך ולא עד בכלל שלא יענה יחברך. אבל המ"א סק"ז כח"כ דגם יחברך יענה משום דב"י"ג ס"י נ"י ספ"ג מא"ר בשו"ע המפסיק בין פלמ"א ליחברך יעו"ש. וכ"כ האחרונים דיענה ג"ס חיבה יחברך ולא עוד. אמנם כ"ר

פוסקים מכל שכן באומר תחנונים (תשובת הרשב"א): ד כהן שהיה קורא ק"ש וקראוהו דקרות בתורה ויש ג' שאומר שמפסיק וי"ט שאינו מפסיק והלכ' כדבריו: ה ואלו הן בין הפרקים בין ברכה א' לשניה בין שניה לשמע בין שמע לדויה אם שמוע בין והיה אם שמוע דיואמר אבל בין ויאמר לאמת ויציב לא יפסיק בשלא להפסיק בין ה' לאמת אלא יאמר אני ה' אלהיכם אמת

באר הגולה

ח נעל מנחה

י' הרשב"א נחמה

י' נכוח י"ב

כ שם ידל שם

ואז

בך חיים

הוא סברה דבריו מרן ז"ל דיאמר מורים אנוהו לך ולא ממעט אלא מורים דרבנן. לבוש סעי' ב' מ"ז סק"ג. ע"ה או' ח' מ"א סק"ג. ע"ה או' ג'. ס"ב במק"ה או' ג' א"ר או' ו'. מאמר אור' ג' וכחז וכן אנו נוכחין. ש"ך דפ"ז ע"ה. ר"ז אור' ה' מ"א כל' ק' אור' ד', חס"ל אור' ב', קיור ש"ס סי' מ"ז אור' ג' בן א"ה פ' שמוע אור' ו'.

שם כנסת וי"א דאמן שעוין אחר ברכה האל הקדוש ואחר שומע הפלס יש לו דין קדוש ויוכל לענות אחרים בק"ש וכן עיקר. וזו דוקא דעה מור"ם ז"ל אבל דעה מרן ז"ל אין לענות אמן על שם ברכה ואפי' אחר ברכה האל הקדוש ושומע הפלס שכח בדי' וזו למד בסמ"ק מדברי סירושלמי ותלמודא דיון משמע דפליג ולפיכך לא כחזו הסוסיקס ע"ה. ולפיכך לא כחז וזו מרן ז"ל בש"ס דאין להפסיק במ"ס בב"י. וכ"כ המפ"י בב"י י"פ אור' א' דהש"ע לא ס"ל כהמ"ק ואין קי"ל בהש"ע שהלכס כמוהו בכל מקום ואין לזוז מסדרתו יעו"ש. וכ"כ המאמר אור' ד' דבאמן דהאל הקדוש ושומע הפלס דעה מרן לאסור ושאר אמנים דברכות לביע אסור והכי נקטינן יעו"ש. וכ"כ הרב המניס בש"ך דפ"ז ע"ה. קס"ג סי' ס' או' ט"ז. סידור בי"ע דרובי ק"ש אור' ס'. בן א"ה ש"ס. אבל חמשה אמנים ש"ס מן החלה הקדוש עד דאמרין בעלמא: דאמר אמן סכחבט דע"ל כ"ז אור' ח"ס כ"ס כ"ס סכחבט דר"ך לענות משמע דיוכל להפסיק ולענות בק"ש ובברכות גם לדעה מרן ז"ל וכמ"ס ל"ה פ' ס"ב קורא אור' כ"ג ע"ה. וכ"כ ב"י סי' נ"ז בשם מהר"א דאמן שאחר יחצרך יענש וכב"א מ"א סק"ג. וא"כ לפי דברי הארי ז"ל שר"ך לענות ה' אמנים ג"כ יענש כולם דלא יש הפרש ביניהם. וכ"כ החס"ל סי' ס"ב אור' ב' בן א"ה ש"ס. אמ"ס מן החקבל ואילך לא יענש אמן דהחקבל או יכא שלמא ועושה שלום אינו אלא מנהג כמ"ס הרמב"ם ז"ל ב"ס אבהא. ל"ה ש"ס. מ"א ש"ס. י"א בהש"ע א"ר אור' ס', ש"ך דפ"ה ע"ה. ר"ז אור' ה' ח"א כלל ק' אור' ד', קיור ש"ס סי' מ"ז אור' ג', בן א"ה ש"ס. (ומה שכתב סמ"ע ז"ל מל"ה דעל הקדשים שאחר החקבל לא יענש הוא חומה דרובי אלא על עניינה אמן כמבואר שם בעט"ס מפני שאינם אלא מנהג אבל לא על הקדשים שאחר החקבל אח"כ ראויה להפסיק בהשמות לכו"ז וזו שגי' המס' על המפ"י בזה יעו"ש) וכן לברוך הוא וברוך שמו לא יפסיק לענות כמ"ס המ"א סי' קכ"ד סק"ס וכב"א א"ר בזה כפימין אור' ה' ש"ך ש"ס. וכ"כ לעיל סי' י"א אור' ב"א דאפילו בפסד"ז אין להפסיק יעו"ש. ועוד עיין מש"ל סי' ה' אור' ד'.

בד' סעי' ד. כן שבים קורא ק"ש וכו'. יש מי שאומר שמפסיק ויש מי שאומר שאינו מפסיק והלכך כדבריו. הנה סברה א' היא סברה בעל המנהג וסברה ב'

שם ויש מי שאומר שאינו מפסיק וכו' ועולו ישראל במקומו. ולא דמי לנחמה חפ"ל דחפ"ל לז"ך קריאה ק"ש בס' מ"א סק"ה. ועיין לקמן אור' ל"ה:

שם שאינו מפסיק וכו' כן שבים קורא אור' שמוע א"ס יש בהם אחרים וכו' לא לחז' כשניע לר"ס וא"ס אין שם אלא הוא כבוד הצבור הוא ש"ל יאל וכו' כמשיב מפני הכבוד. סלק"ס מ"א סי' ס"ד. י"א בהש"ע חס"ל אור' ד' ונכון ליזהר ולפטר קל"ה כדי לסיים אור"ה הפירוש

באר הגולה
וכבר מ' נדע
כח נדע מכלול
נכח' ונע' חוזה
נ' נכח' יום
ס' ש' יד' ע' ש'
נכח' נכח' יום
מקול' פ' ב' י'
צ' חו' ש' יום
והמכר' ש'
ק' מהר"ק נכח'
מ' נכח' יום

ואז יפסיק בדיון באמצע הפרק: ו דאם פסק מפני היראה או הכבוד אחר שאמר אמת או שסיים קודם החזון וסמך ה' אלהיכם עם אמת ומסתין שיתחיל החזון ושיאמר עמו אינו צריך לחזור ולומר פעם אחרת אמר: ו זיאינו אוטר אמן אחר גאל ישראל משום דהוי הפסק: כגס וי"א דעונין אמן וכן נוכגין לענות אחר הש"ץ אבל אם התפלל לבד אין עונין אמן כדלקמן סימן רט"ו (טור) ח יצריך לסמוך גאולה לתפלה ולא יפסיק לאחר שאמר גאל ישראל סרק אם אירעו אונס שלא הניח תפילין ונודמנו לו בין גאולה לתפלה מניח אז עולא יברך עליהם עד אחר שיתפלל יאמר שלית לא יניח אז ואם עד שלא אמר גאל ישראל נודמנו לו שלית ותפילין מניחם ולא יברך עליהם עד אחר תפלה: כגס וי"א שקודם גאל ישראל יברך על התפילין וכדי נכוג (מכרזי ותוס') וכגכות מיימוני מכלכות) קריאה שמוע: ט זיין דענות קדיש וקדושה בין גאולה לתפלה קוציצד עושה מסתין בשריה

כף החיים

על שום נכנס כשסוף בקים וברוחים יעו"ש;
(ג) **סעי'** ח. לריך לסמוך גאולה לתפלה וכו' ואפי' שיעקר ממזכר היה כשקורא קריאה שמוע סמוך להכין וסומך לס' התפלה מיד כהכין כמו שנחנאל בס"י נח מימ נס כשקורא קיש אחר סוף מלוח לסמוך גאולה לתפלה ואסור לפסיק ביניכם, ב"י. עויה לוח ס"י, וכן הוא לפי דברי האריי ז"ל בשער כהונות שם דלון חילוק בין אם מהפלל בהכין או אחר כך לריך לסמוך גאולה לתפלה כיפוש פטס כסוד:

(ד) **שם** רק אם אירעו אונס שלא הניח תפילין וכו'. שסיס מחירא שיעבור זמן קיש וקרא, ב"י כסס רש"י. וכגס המ"א סיק י"ב דכיס אם מחירא שיעבור זמן כהפלה מהפלל בלא תפילין וכשיצאו אחר כך לידו יניחם במנחה או באמצע סיום ויאמר אחי ממוזר עכ"ד. וכגס עוד דמי שאין לו תפילין יחד סוב להחנכב אחר חפלה סכזור ולשאלו תפילין מחזירו כדי שיקרא קריאה שמוע ויהפלל בתפילין מלסחפל סס סכזור יעו"ש, וכדי סכחרוטיס וסככלו דכריסס לעיל ס"י כיה לוח כיה יעו"ש:

(ה) **שם** שלא הניח תפילין ומדמי לו בין גאולה לתפלה מניח אז וכו'. משום דיעקר קיש ותפלה שייכי בתפילין כדאמר עולא כל הקורא קריאה שמוע בלא תפילין כאלו מעיד פדוח סקר בעלמו ותפלה נמי כדאמרין סרוס לקבל עליו עול מלכות שמים שלמה יפנה ויכול ידיו ויניח תפילין ויקרא קיש ויהפלל אבל לזיה סליוס אלא חובת פליה שאל אין לו פליה פטור מליניס ויכול לקרות קיש בלי לזיה ודאי דסיוס ספסקס, ב"י כסס סה"י וסמכרזי, לבוס עויה לוח י"א, ר"ז לוח י"א:

(ו) **שם** ולא יברך עליהם עד אחר שיתפלל, וכן פסק מוריס ז"ל בד"מ לוח ס' דדיו גאולה לתפלה לא יפסיק לבכרת תפילין יעו"ש, וכדי סלכוס, סו"י כמקיס לוח ז', ר"ז סס, ח"א כלל ק' לוח ז', סס"ל לוח ד', ודלל כספריה לוח ח' ועיין מ"ש עליו המלמיר לוח ויד, וכדי סידור ב"י דדיו סמיכות גאולה לתפלה לוח ב' דהשיקר כספק ממן ז"ל, ועיין מש"ל ס"י כיה לוח מ"ס:

(ז) **שם** ואם עד שלא אמר גאל ישראל מדמי לו פליה ותפילין מניחם ולא יברך עליהם וכו' כגס, וי"א שקודם גאל ישראל יברך על התפילין וכדי נכוג, וכדי סלכוס וסו"י כמקיס לוח ז', ור"ז לוח י"א ודלל כלל ק' לוח ד' חכו לפי מנהגם אבל אנהנו אין לפי אלא כספק ממן ז"ל כשיע כיון דכרכוס אינס ספככוס ויכול לברך אחיכ כמש"ל כפסס כס"י כיה לוח מ"ט יעו"ש וכי

ספרסס כדי שלא לספסיק באמצע ואם ח"א לפסוח יסייס ספסוק:

(כז) **סעי'** כ' ואלו סן בין ספרקיס בין נכנס ראשונס לשנייס בין שנייה לשמע. ואפי' דלון מפסיקין בין סכרכס ובין סככר סמכרין פליו סכל כיון דלא מברכין לקרא שמוע לא קפדין כולי ה"א. כיה פ"ב דק"ש דין י"ז כסס סכר ויכס. פריה לוח א', מש"ז סוף לוח א':
(כח) **שם** אבל בין ויאמר לאמה ויציב לא יפסיק וכו' וסעמל מסיס כנמלל משום דכחב וס' אלוסיס אמה כלומר ולסיך אין מפסיקין בין כ' אלוסיס לאמה. ב"י לבוס

(כט) **שם** בין ויאמר לאמה ויציב לא יפסיק וכו' דיל שלא יפסיק כלל אפי' דיון אמצע ספרק דפסק ככריו וסרל"ס וס"פ ודלל כסרמב"ס סככב דמפסיק כמו באמצע סרק וכמבואר בסוף ססעי' סככב ואלו יפסיק דיון באמצע ספרק שמוע דקודם אמה לא יפסיק כלל, וכ"ס ככיה וככב סכן ססק כס"פ, וכ"ס כסככסי כככ"י לוח ו' וכדי סמלמיר לוח ו' וי"ס סס"י על זכ ככב פליו סס סמלמיר סס סיס כככריו יעו"ש:

(ל) **שם** בין ויאמר לאמה ויציב לא יפסיק, ככב ב"י משמע מדברי סרל"ס סכוס סוכר דכיון דליב גיכ הוא אמה אין לספסיק בינו לס' אלוסיס אלא במלה אמה אבל דכיוס לא סוכר ויציב ונרלס סככר, דלאו כדוקל נקס סרל"ס ויציב עכ"ל, וכן כרלס דכס ממן ז"ל כס"פ דמוזר לספסיק בין אמה לויציב סככב אלא ויאמר אמי כ' אלוסיס אמה ואלו יפסיק וי"ס מ"א סקי' על סס ככיו וכליה לסרל"ס אין לספסיק בין ואמה לויציב ככר סקסס עליו כככרי לוח א' יעו"ש, ומס ססיס סס סמ"א דמ"מ יס לחכר ככס ככס ר"ז או ז' וקילור ש"ס ס"י פ"ז לוח כ':

(לא) **סעי'** ו' ח"א לחזור ולומר פטס אחרת אמה, אלא מהחיל מו"ציב וליך או ממקוס ספסק, ב"י כסס סכר ויכס, ר"ז לוח ח', שח"ז לוח י"ד:

(לב) **סעי'** ז' אינו אומר אמן אחר גאל ישראל וכו' כיכ ב"י פ"ס סוכר וכ"מ מדברי סכר סכיו סוף דרוש קיש דכ"ס סוף פ"ג וריס עד יעו"ש, וכדי כמניד מסיסיס ש"ס סמניד לב"י לחכר אלא לענות וככיו ח"י. או יוד, יס"ל או ז' וסעמל דכס אחר גאל ישראל סלמיר סס"ן אין לענות אמן ועיין לעיל ס"י כיה לוח כ' וכדי סס"י לוח כ"כ סכככט דלדכס סס"י אין לענות אמן

שירה חדשה כדי לענות: י רכל מי ששא אמר אמת ויצבי שחרית ואמת ואמונה ערבית לא יצא שירה המצוה בתקנה: הנה מי שכוף אנוס ודחוק ואין לו פנאי להתפלל מיד אחר ק"ש יקרא ק"ש עד אמת וימתין לומר שאר הברכות עד שיחפול שאז יאמר ויצי ויכוון וכו' ויתפלל כדי שיסמוך גאולה לתפלה: (כ"י בשם רוקח ס"י שבי"א):

רין

קף החיים

דקריאה שמע כיו הפסק חרע מברכת החירס שאחרונה פותחה מפני שמצא קריאה החירס מפסקה. וכן ברכת מניסל וכסוי סדם. אלא כחז הטעם דמפסק קצר הוא שחוסס ואינו פותח יע"ש. ומדברי שה"ל נמדחי דשאני ק"ש שלריך לסמוך אלי כי אליהם אמת הלכך כהרא ברכתא דמיל. איר אוח י"ד. ועיין בדבריו לעיל אוח כ"ז ואוח כ"ח;

(מו) **שם** שלא אחר אמת ויציב וכו' כחז הרב בעל שחי ידוע דף ק"ש ע"ב בשם סרי"מ דליחא בזהר פלוגי מלל מה וברק בפיו וחוסמו ועיניו ולא מלאס בו ואמר בודאי לא נזהר בדבקים שבאמת ויציב עכ"ל ש"ן דקרא ע"ב. ואמרו בזהר כ"י הביאו הרב החסיד סמקובל מהר"ם יענין ב"ס ביראס כי אחר חלה מעט לעה ומה פחאוס ואמר קודם מוחו כניי מה על שלא מהרתי בדבקים שבאמת ויציב עכ"ל. לפיכך שמיר ס"י ב' אוח כ"ט. קף החיים ס"י י"ד אוח ג"ן:

ובספר סדר כיום כחז ח"ל ויאמר אמת ויציב מלא במלל והוא שנה גדול וגורל וכו'. ושמועתי שזס השנה של אמת ויציב שלחו בני סגולה שכוו רחוקים מירושלים ולא כיו עס מורא כבבל ושלח מורא אמריסם ולא רצי לעלות באמרים שכוו שכוו שחידים לסגולה שטס אחרת וביה סמקדס עתיד ליחבר למח לנו להכפיל יגונו פטס אחרת טוב לנו לעמוד במקומנו ולעבוד אה ס'. ושמועתי שהס אנשי פולטילא וסכרובים אליהם וכדי שלא יחזיקו אוחס כלנשי רשע ומחסורי אמנס חלילס כחז להס זה השנה כגדול וענין כ"י גליוס וכגאולות כנרמזים ב"י. ויש בו ח' פעמים אמת שהס כנגד ח' גאולות ד' מכם נמלאו במצרים כמו שרמז בפסוק ולקחתי וד' בשאר גליוס וחשלוס הח' אמת באמת ובאמונס ובאמת אשרי אים וכו' וסס ד' זכרים וד' נקבות שבגאולס כעמידה לכיוס כולס באס מלח זכר ויחיס שיר חרש בניה עכ"ל. ש"ן דף ק' ע"ב. וכ"ס סכרי"י ז"ל בשער סכו"י ח' פעמים אמת וכוון להס פעס כסוד יע"ש ועיין בדבריו לעיל ס"י מ"ח מ"ס בשם שער סכו"י סכרי דברים שהיכיס לברכתא אמת ויציב יע"ש. ועוד עיין מש"ל ס"י ס"א אוח י"ח בענין פיו ויון של אמת ויציב יע"ש. ובאומרך פורדי ומלולו משולס הוא פמך חכוין לפני שמוח אלו כי פידונו ופולילו ר"ח בני אליהם. ור"ח מעילס יכא 'שמך הוא מה"ס וכוא סס ח' קדוש משמוח ע"ב דייסע ויבא ויס כנודע. נס באמרך מרחא אבויוני חכוין כי הוי"ס פעמים סוי"ס סס בני מורח ע"ס. שער סכו"י דרוס ח' דקריאה שמע דכ"ח ע"א. ש"ן דף פ"ג ובאמרך עתה דלס וכו' חכוין לעמוד עמך עני סס השכינה כמכר באשר ס' בלק ופריך למעבר גרמיס עני כסדי

וכ"ס מאמיר אוח י"א. סידור בייע שס. ועיין מש"ל ח"י י"ד: (דח) **סעי'** מ' און לענוח קדים וקדוסס בין גאולס לתפלה וכו'. ואון חילוק נוס בין חול לשבת ויורע ק כוא לפי טעם דברי סכרי"י ז"ל בשער סכו"י בדרוש סקידס ובסוף דרושי ק"ש כידוע ליחין. ויחבאר עוד לקמן בדבריו לפי ק"י"א סעי' ח' בהגכה בס"ד:

(מל) **שם** און לענוח קדים וקדוסס וכו'. וכן אסור להפסיק בענייח אמן דקדים וקדוסס אפילו לכו"ס שומע כענוה. ביה יעקב ס"י פ"ז. ש"ן דק"א ע"א שפ"ח אוח י"ג. וכן אסור להפסיק כדי לרואח בס"ח אפי' בשחיקה. כן א"ח ס' שמוח אוח ס'. ועיין לקמן אוח מ"ז: (ס) **שם** בין גאלס לתפלה וכו'. וגראל לי דמוחר להפסיק לענוח קדוסס ובכ"י וקדים בין גאולס לתפלה של ערבית. איר אוח י"ג. חס"ל אוח ד':

(מא) **שם** ויכל שושב ממחין בשירס חרשס וכו'. ואס כחז וסחחיל שירס חרשס יכול לענוח כל שלא אחר בא"י גאל ישראל. איר אוח י"ג. מאמיר אוח י"ב ש"ן דפ"ס ע"ג ודקרא ע"ב. שפ"ח אוח פ"ז. וכחז שס סמאמיר דמיא יחזור ויחחיל משירס חרשס וכמ"ס סכ"מ בשס ה"ר"ס גבי סמפסיק באמנע פסוק ק"ס דיוחור מחחלחו כל דכו ענין אחד יע"ש. וסכילו ש"ן פ"ס. ועיין בדבריו לעיל אוח י"ב. ולי נראה דאין לריך לחזור דוקא לתחלה שירס חרשס אלא לתחלה ענין. כוון אס ספסיק באמנע שירס חרשס חוזר לשירס חרשס. ואס ספסיק באמנע יחד כולס סודו וכו' חוזר לתחלה יחד כולס סודו וכו' ואס ספסיק באמנע ונאמ' גואליו ס'. ופי'. חוזר לתחלה ונאמר גואלנו ס' אכל אס ספסיק בין סיס ובין יחד כולס או בין ועד לבין ונאמר גואלנו ס' און לריך לחזור כי אס למקום ספסיק:

(סב) **שם** ממחין בשירס חרשס וכו'. מי שכוניע לשירס חרשס וש"ן קרוב למודיס און לריך להמחין לשוח פס סש"ן ולומר מודיס אלא ספי פדוף שיחחיל בחפלה וש"ן אומר מודיס וכוא אומר ברור. סכרדי"ז בחס"י ח"ג סכרדי"מ ס"י חשע"ה. ש"ן דקרא ודקליע ע"ב. שפ"ח אוח י"ג:

(סג) **שם** ממחין בשירס חרשס כדי לפניה. אכל לאמן דברכות לא יפסיק כלל לדעה מרן ז"ל כמס"ל אוח כ"ג. וכ"ס סכרדי"א בקס"ג ס"י י"א אוח ק'. ועיין לקמן אוח מ"ז.

(סד) **שם** ממחין בשירס חרשס כדי לענוח. ואפילו אס שוכס כדי לגמור אה כולס און כן כלוס. ר"ז

אוח י"ד. ועיין בדבריו לעיל ס"י ס"ס אוח ב':

(סה) **סעי'** וכל כ"י שלא אחר אמת ויציב שחרית וכו'. כחז סכרדי"א אמת ויציב אינס פותחה בברוך לפי שהיא שזוכס לברכס משלמי קריאה שמע דק"ס לא כיו הספס ע"ב. אכל בחס"י לסכרדי"א ז"ל ס"י ר"ב כחז

באר הגולה
א נכוח כ"א
וכ"י אלעזר
הרי"ף ורמב"ם
נפ"צ מהלכות
ק"ש ב עס :

סז דין ספק אם קרא ק"ש. וכו' סעיף אחד:
א יאספק אם קרא חזר וקורא ומברך לפניו ולאחריה באב"א אם יודע שקראה אלא שססופק
אם ברך לפניו ולאחריה אינו חוזר ומברך:

שלח

כף החיים

בכדי שכינה וכו' ובאומרך הסלוח נאל עליון נאלס לרין
לקום מעומד כשהחמיל לומר הסלוח. שער הכוונה שם
ע"ב. פט"ח שער הק"ש פרי"ט. ועיין ש"ך שם פ"ד ושע"ה
אוח י"ג מ"ט בענין עוזר דל"ס בשם תלמודי סארי ז"ל ועי"ה.
ועוד עיין בדברינו לקמן סי' ל"ב אוח ס'. ואחר פסוק ארני
שפתי וכו' קודם שהחמיל הסמידס הנשק הסלילין של ראש
לכד כמס"ל סי' נ"ט אוח ז' ועי"ה:

סז אמה וי"ב שחרית וכו'. אם צעיר שקרא ברכה
אמה וי"ב סולואו ס"ח לא יאמר פ' אחא
סחורס כי לדין אין ענין אפילו שום אמן דברכות דברכות
ק"ש ויפסיקו בשחוקס ייראל ס"ה וסחי' יחזור לגמור
סברכה ויסמוך גאולס לחפלה כמשפ"ט. חיים שאל סי' ס"ה.
ובספרו קשי"ג סי' י"א אוח כ"א. סידור צ"ע דיוני סמיכות
גאולס לחפלה אוח ס". חס"ל אוח ד'. אבל צין גאולס
לחפלה לא יפסיק אפי' בשחוקס כמס"ל אוח ס"ל:

סח אחר שקורס הניעו לשירס חדשה שחק לראוח
סס"ח ונהבנלל אחי' וסוקף הסחיל חפלה י"ח
ולא סיים סברכס שניס של ק"ש נראס דאחר חפלהו
יקרא ק"ש ויאמר אמה וי"ב עד גאל ישראל לרעה מרן
ז"ל סי' ס'. ברכי' אוח ג'. קשי"ג שם אוח צ"ך. ש"ך דק"א
ע"א. סידור צ"ע שם אוח יו"ד. ועיין בדברינו לס' סי' ספ"י
ג' ודרי"ך:

סח אמה ואמוס ערביה. והקנו אמה ואמוס
ערביה על סכאולס של עמוד שאנו מאמניס
ומקויס שיקויס לנו סכפחחו ויגאלנו בקרוב. אי' על
סאנחנו מסקידוס בידו נסמוחניו בכל לילס מאמניס צו
שישיבנכ אלינו וסכו אמה ואמוס שיאמה ויקייס אח דברו
לסביב ספקדון. סור:

ז שם לא יאל י"ח סמלס כחקס"ב. אבל ידו ק"ש יאל
דברכות אינכ מעבוכה. סור. לבוש. פו"ח אוח
י"ט. מ"א ס"ק י"ד. ר"ז אוח י"ב. ולרין לחזור ולומר אמה
וי"ב וכמו ספסל לעיל סי' ס' דין ז' וכן מחבאר מדברי
מרן בצ"י דין ז' יעוי"ה ובפריה לעיל סי' ס'. ברכי'
אוח ג' :

אן שם לא יאל י"ח סמלס כחקס"ב. וככז כר' מנוח
אית דמפרשי שהפך סברס שאומר אמה
ואמוס כשהחמיל אמה וי"ב כערביה. ונמאל משנה מטבע
של חכמיס ומשירס לא יאל י"ח. ועוד שסוא לרין לסזכיר
אמוס צע"ב שאנו מסקידוס רוחנו לידו של סקצ"ס ובספרו
מחזירס לנו וסיונו דכחיב לסגיד בצקר חסדך וכו'. כי'מ
פ"א מהלכות ק"ש דין ז'. וסביאו י"א כסכס"ט. וכי' ספרוסס
אוח י"ד וסביאו א"ר אוח י"ד. וככז ח"א כלל כ"א אוח י"ז
דלס פט"ח וכחל"ף אס עדיין לא אחר סברכס צא"י גאל
ישראל חוזר ואומר כראוי ואס ככז אחר צא"י יסייס גאל
ישראל. וככז סכ"כ סכדיו כר' מנוח עכ"ד. ולי נראס דלפי
דברי סארי ז"ל בשער סכו"י דרוש ח' דק"ש שנהן שסס

א סעי' א'. ספק אם קרא ק"ש חזר וקורא ומברך וכו'
משום דקיל ק"ש דלדורייחא וכל דבר שסוא ספק
של חורכ מצרכין עליו. צ"י בשם כר' יונס. לבוש. צ"ח.
פרי"ט. ס"ז סק"א. ולע"ג דלמרינן לעיל סי' י"ז ספ"י ז'
סוממוס ואגדורוניס חייבוס מספק ויספסו כלל ברכס
וכסס ל"ח דלדורייחא ככז דבריסס דלא דמי כלל דסחס
סספק אס הוא כלל בר חיובא או לא להכי לא יצרך מספק
דשאל אסס הוא אבל כלן סכ"פ סוא בר חיובא לומר ק"ש
מן סחורס להכי כיון שאינו יודע צצירור שקרא חזר וקורא
ומברך עכ"ד. וכי' סכנ"ג כסג"י יעוי"ה. מיכו עדיין יס
לספסוח דסא לא דמי לברכס סמלס דסחס מצרכין על
עשיית סמלס אבל סכא אין מצרכין לקרוא אח שמש כמס"ל
סי' ס"ז אוח כ"ז ואי' למכ מצרכין על סספק כיון שאינו
מברך לקרוא אח שמש. אמנס כחש"י סרשציא סי' ש"ך
ככז פ"א ח"ל סעדיין קסח על דברי רבינו (ר"ל סרמניס)
סכוא ז"ל ככז מפורס שכל סברכות דרכנן וכל סנפספקס אס
עסס

סח שלא להפסיק בפיוטין. ובו סקיף אחד:

א יש מקומות שםפסיקים בברכות ק"ש לומר פיוטים אונבן למנוע מלאמרם משום דהוי הפסק;

הנה

באר הגולה
א השו"ת המהר"ם
ור"מ כ"ח ס"ח
ק"ש והטור בשם
הג"ה הרא"ש:

בף החיים

יחוסם בזכירת השם כח. ועיין ר"ז ופ"א ס"ז:

ואם מסופק שקרא ק"ש ויודע שאמר אמת ויציב כחבו - שהוספות דאינו חוזר ואפי' כשידוע שסבר אמת ויציב אינו חוזר. הש"י יתן יעקב ס"י קל"ט. א"ר אור ב"י. אמנם המאמר אור ח' האריך בזה וכיבא חסוכה ב"י כח' וחלק עליו וכח' דדוקא א"ס יודע שאמר אמת ויציב אינו לחזור אבל אם יודע שסבר אמת ויציב חייב לקרוא ק"ש עם ברכותיו. ואפי' אם יודע שאמר אמת ויציב ומסופק בק"ש כחב דבזבז ויבזבז לחזור ולקרוא בק"ש בלא ברכות יפשיט. ועיין פרמ"ג ח"א אור ח' ;

ולענין

חיוב ק"ש מדאורייתא יש דעות חלוקות בזה. דלכא דלמר דפסוק ח' בלכד הוי דלורייתא. וכן נראה דעת מרן ז"ל ב"י ס"י ס"ג. ואיכא דלמרי כל פרשה ראשונה הוי דלורייתא. ואיכא דלמרי כל שני פרשיות ראשונות הוי דלורייתא משום ק"ש ופי' לציט משום זכירה וציטא מזכיר. בלמר האריך בזה ספרי"ה בזה ס"י ודפחו נפח דכל שני פרשיות ראשונות הוי דלורייתא וכיבא דלויז א"ס כיטוי. מיכא ס"ב ח' ב"י חלק עליו וכח' דלא הוי דלורייתא. אלא פי' ראשונה בלכד כיטוי. ועיין כנסי' כנסי' בזה ס"י ס"ב שכחב י"א דכל הוי פרשיות של ק"ש דלורייתא יפשיט. ועוד עיין מ"א ס"י ס"ז סק"ה וכינ"ה בזה אפי' חזק דחיקון דבנן דלריך לקרוא כל ה' פרשיות אפי' אם המלא לומר ר"מ למי שהוא דחוק ואנוס וחושש שמא יעבור קורא מימ ר"מ למי שהוא דחוק ואנוס וחושש שמא יעבור זמן ק"ש לכהחילופי שכחבנו לעיל ס"י ס"ז אור ב"י דיקרא ק"ש בלא ברכות ואח"כ כשיפנה יקרא אורח עם ברכותיו ויחללל יפשיט דלס י"ש לו פנאי יקרא כל ה' פרשיות כדי ללכת אליבא דכ"ע ק"ש ש"ח בזמנה וא"ס הוא דחוק יקרא ב' פרשיות וא"ס הוא דחוק ביותר יקרא רק ס' ראשונה כפי יכולתו. ועוד עיין מש"ל סוף סימן מ"ה (ב) **שם** חזר וקורא ומברך וכו' ובזה אין חילוק בין ק"ש של שמירה וברכותיו לשל טרביה וחריטיו חר דינא א"ס לכו שלגה אריס ס"י י"א. שפ"ח אור ח' ; וכימ מסתמיו דברי כפוסקים:

(ג) **שם** אינו חוזר ומברך ועממא משום דהוי ספקא דרבנן ולקולא. מכאן פסק בשאלחות דכל ברכות דרבנן אי מספקא ליה אי אמרן ח"ל לחזור ולאמרן. וס"י מנוח כחב עוד פסם אחר משום דהוי ספק לא חשא ולחומרא. ב"י. וכחב הספרי"ה משמע דכ"ל דהא דלמרינן ב"י אין פומדין שחמברך ברכה שאינא לריכס עובר משום לא חשא דהוי מדאורייתא וליחא דכריב"ש ובעל חס"ד ז"ל כחבו בשם כנאנוס דכל ברכה שא"ל הויא מדרבנן וכן כריף ז"ל בכל ציטא דלא אפשיטא במידי דברכות קאמר ונקטינן ל"ס לקולא וכו' אלא ודאי אסמכתא בפלמא הוי יפשיט. ובלבד משמע דליסור לא חשא הוא מדאורייתא יפשיט ועיין כ"י רפ"ו ס"י ר' וס"י יחבאר עוד בס"ד:

אן **סעי'** ח' יש מקומות שםפסיקין בברכות ק"ש לומר פיוטים

פסם המלצה אפשיט עטיק עטייה כמלכא דלורייתא או שהוא מסופק אם הוא חייב בזה כמילה מי שטולד מסול או בשמיני דסוכה שהוא ספק בביעי לא מברכין כלל וכן הציב לחבמו לוגיל וא"י אומר באלו לרעה סוכה שהוא סבור דמטיקרא כך הו"ס הסקנכ דכל שהוא חייב לקרוא לכהחילופי עם ברכותיו אלא אם יגרום לו סכס כפנין קריאה מקדש שאינו מברך אלא ברכה אחת. א"י משום ספק חורס כדרכי פסיכ מפביר ידיו על פניו ומקבל מלטה שמים בקריאה פסוק ראשון סא במקום אחר כשכחא קירא לריך כוא לקרוא לכהחילופי בברכותיו וכמי' דמאחר לקרוא לאחר זמנו מכאן ואילך לא כפסיד כח"ס שקורא בחדס ופירשו מ"א לא כפסיד לא כפסיד בברכות. ואולי למדס עוד כחב ממס שחמר רבי אלעזר פסק קרא ק"ש פסק לא קרא חזר וקורא ומדקאמר סכס חזר וקורא משמע דכל פרשיותיו הוי קורא ואפשיט שאין דלורייתא אלא פסוק ראשון ולא אמרי שיחזור ויקרא פסוק ראשון וכשאר דסוי דרבנן לא. ופעמא דכל שהוא חייב לקרוא קורא הוא כעטיק חקנחו ומדומס א"י פסעס ז"ס שפשיט מפי מורי סוכס כחסיד ז"ל בחזור וקורא כל פרשיותיו ולא סגי לן בחזר וקורא פסוק ח' ואולי מהסכמכ ז"ל כחב סוכס כן אפי' בברכות פכ"ל. וכדינאו כימ ס"ב דק"ש דין י"ג. כנסי' כנסי'. פויה ח' ב' מ"א סק"ה. א"ר אור ח' מיכא ספרי"ה סכסיד לחירון כנסי' יפשיט. ועיין י"א ומאמר אור ב' וכינ"ה בין כפעמים עיין פרמ"ג בל"ח ח' ;

ואם יודע שאמר פסוק ראשון וספק אם קרא השאר כחב ש"ס סמ"א דמשמע בליח ס"י מ' דל"ז לחזור ולקרוא מיכא ב"י ס"ד ספ"י ג' משמע דלריך לחזור יפשיט ויכל דמטיקרא כך חיקטו שיחזור עי"ד. וסדינאו ח' ס"ס. ור"ז אור ב"י. וכחב ר"ז ס"ד א"ס יודע שקרא פרשה ח'. ומסופק בשני דלריך לחזור ולקרוא יפשיט. ועיין מאמר אור ח' ב' שכחב דלף סל"ח לא קאמר שא"ל לחזור אלא בברכו' אבל בלא ברכו' יחזור יפשיט :

ואם צרי לו שקרא ב' פרשיות הראשונות וספק לו בפי' לציט ואמה ויציב אם אמרן או לו אמרן כחב ככ"ה דלריך לחזור ולומר פי' לציט ובכח אמת ויציב אבל ברי לו שאמר כל ה' פרשיות וספק לו בברכות שלפניו ובברכה אמת ויציב ח"ל לחזור ולברך יפשיט. וכי ס"ז סק"ה. מ"א ס"ס. א"ר אור ב' וכחב דלא כסעויה שכחב דיקרא פי' לציט ולא יברך אמת ויציב יפשיט. ר"ז אור ח' אמנכ סוכס שלגה אריס ס"י י"א כחב כדברי העויה דיקרא פי' לציט לחזר ולא יברך אמת ויציב יפשיט. ואפ"י דספרי"ה אור ב' חלק על ה"ה מימ מידי ספק לא נפיק ופי' לענין דינא נראה דיקרא פי' לציט וגם אמת ויציב אלא שלא ויחוסס בצוק ברכה אמת ויציב כזכרנה סכס אלא יאמר ברוך נאל ישרל משום סכ"ל. וכי א"ס נסחפק לו בלילס אם אמר פי' לציט ואמה ואמנכ דיקרא פי' לציט ואמה ואמנכ רק שלא

הגה ויש אומרים דאין איסור בדבר (כר"י סי' און עומדין וברש"א וכוטור) וכן נוכחין בכל המקומות לאמרו והמיקל ואינו לאומרו לא ספסיר ומי' לא יעסוק בשום דבר אפי' בדי' אסור להפסיק ולעסוק כל זמן שהצבור אומר פיוטים כ"ש שאסור לדבר שום שיחה צטילה ומי' מי שלומד ע"י הרכור שרואה בספר ומברכר לית ביה איסורא דהרכור לאו כדיבור דמי אלא שמתוך כך יבואו לדבר ויבואו לידי הפסק וע"כ אין לאדם לפרוש עלמנו מכליבור במקום שנהגו לאמרו ויאמר אותם עמכם וע"ל סי' ל' בעיף י' (מכרי'ל וד"מ) :

אם

קף החיים

שומר או אח"כ וכו' אלא חלל מה. פסוק מיוחד ע"י דין המפורש בחלמוד זה הוא הדבר השם לכל נפש ואין חילוק ביניהם כלל בכל השבטים ע"ל. וכי' בסי' פט"ח ריש שער החפלה. וז"ל הירושלמי אע"פ ששלחו לכם סדר החפלה אל חשתי ממנה אבותיכם ע"ל. וכי' בסי' ס' ד"ה. מ"א ריש ס' ס"ב אוח א' ש"ן דקיה ע"ה. קשי' סי' י"ב אוח ס'. **אם** הספדו החפלה עם האשכנזים יא' וכו' לסיף כי אין ביניהם שום חילוקי דינים שיפסול חפלה האחת לפי סברה כה האחרת כי הם קורין קריאת שמע וחפלה בצרכותיה כמו האשכנזים ואף שיש ביניהם חלופי טעמאות בדרכה שמונה עשרה זה אין משכב. חפ' שער אפרים סי' י"ג. ס"ב אוח א' ש"ן שם. קשי' שם אוח וי"ד. אמנם לכתחלה ודאי לריף לחבר שלא לשנות כמ"ס ב"א חפלה. וכו' מרמ"ג ב"א ריש ס' וכו' א"ל אע"פ שיש אשכנזי כיס מחפלה בסדר בני ספרד כמ"ס סי' מ"ח סדר החפלה בשמו וכו' סדר בני ספרד כמ"ס. ונס סודו כיס אומרו קודם ב"ס כמנהג הספרדים כמ"ס בשער הכוונה דף י"ז ע"א. ונס שנהגו ב"א חפלה בסדר כמ"ס חפלה כגון ז"ל שאל יסבך אדם ממנה אבותיו בסדר החפלה כגון לקדים סודו וכי' אפשר מפני שהוא כיס ידוע בתי' שורש נשמחו שך ל"ל ועוד י"ל דלקדים לאו דוקא וכמ"ס אח"כ דסדר הפלה בספרדים ע"ל בכל כ"ב שער יו"ט. וזה נהגלקס קושייה סבב שמן ששון ז"ל ובשאר נוסח החפלה שספרד אפשר לומר שהוא שם לכל וכמ"ס אח"כ. ועיין עוד מ"ס בקול"י לסי' ל"ז אוח ב' ואו' ג' ודוק :

ובתב בסי' מ"א מלך חלק ז' בדיני המנכחות הקורס פ"ו דמנהג הספרדים בסידור החפלות הוא כמנהג וסבגן יו"ט. והרב זל"ה"ה כתב שסדר חפלה בספרדים ע"ל בכל כ"ב שער חפלה. סי' ש"ן שם. קשי' שם אוח ס' ואוח י"א :

שם וכן למנוע מלאומרו וכו'. וכן מנהגו שלא להפסיק בצרכות ק"ס לומר שום פיוטים. ומי' בסידורים של ר"ס וויכ"כ פיוטים קודם נשמה ויולר ובני ראשונים של חפלה י"ה יתבאר ב"א חפלה שחז"ל ולקמן על סי' קי"ב ע"י ב' בסיד קטנו משם :

שם כנסה. וי"א דאין איסור בדבר וכן נוכחים בכל המקומות וכו'. היינו מקומות האשכנזים. וכתב מכריס מ"ס סי' פ"ז וז"ל ואני איני פורש מן הצבור מאחר שנהגו כך. אך כל היצירה שאומר הקהל עם הש"ן אינו מחמיל בדרכה ב"א חפלה מ"ס יולר אור של אור עולם ב"א חפלה וכו' כמו שאומרים בקהל עם ש"ן אלא אני מחמיל בלא דרכה אור ישע וכשמחמיל כש"ן סמאיר לאנך

פיוטים וכו' ח"ל שער הכוונות דף י' ע"ג בעיין הסמוכים והפיוטים שהקנו האחרונים דע לך כי מורי ז"ל לא כיס אומר שום פיוט ושום פיוט ובקשה מאלו ספרדו האחרונים כגון ר' שלמה בן גבירל וכו' אלא לפי שאלו האחרונים לא ידעו דרכי הקבלה ואינם יודעים מה שאמרו ופיוטים בסדר דבורם בלי ידיעה כלל ובפרט פיוט יגדל אלפים חי וכו' וכן ודוי אשמנו ב"אומר ובפועל וכו' וכן ביו"כ לא כיס אומר ודוי של רבינו נסים ור' ש"ס י' אדרוסל ור' יצחק בן ישראל שהקני כל אחד ודוי בערבית ושחרית ובמוסף ובמנחה ובנעילה ולא כיס אומר אוח כלל אלא כיס אומר החפלה ובקשה ופיוטים שהקני הראשונים כמו חפלה ר"ע ע"ה וחפלה ר"א בן ערך וחפלה רבי נחוניא בן הקנה ע"ה וכן כיס אומר כל הפיוטים ופיוטים שהקני ר"א הקליר הלל המס במחזור האשכנזים לפי שכל אלו הראשונים הקני דבריהם ע"י חכמה האמת וסיו יודעים מה שהקני ואף נס אס כס באמצע ברכות ויולר כיס אומרו לפי שס' סיו הנאים וסיו יודעים מה סיו מהקנים וכל דבריהם סיו מסודרים ע"פ האמת ושמעי' בשם מורי ז"ל כי הקליר ספידר קרובין במחזור האשכנזים הוא ר"א ב"ר שמשון כנ"י במדרס (ובי"א ב"ה) ע"פ מכל אבקה רובל זה ר"א ב"ר שמשון דס' קרלי והנ"ל ופייסן וקרובין אלא אני לא שמעי' ממורי ז"ל

ואמנם בעיקר המנהגים עולם שיש הפרישים רבים ושונים רבים בעניין נוסח החפלות בעולם ח"ן מעניין הסמוכים והפיוטים הנוספים בחוק החפלות אלא בנוסח ברכות והחפלות הנ"ל יש שונים רבים בין סדורי החפלות בין מנהג ספרד ובין מנהג קאטליניא ובין מנהג אשכנז וכו' אלא בזה. כנס בעיין בזה א"ל. מורי ז"ל שיש בריקע י"ב חלוצה כנגד י"ב שבטים וכל שבע ושבע עולם חפלה דרך שער א' מיוחד לו וס' י"ב שפרים כנ"י בסוף. יחזקאל. ונס' אין ספק ב"א חפלות כל השבטים סיו שוח לא כיס אלא לריף חלוצה ושערים וכל שער יס ל' דרך ב"ע אלא ודאי מוכרח הוא שבוין שהחפלותיהם משונות לכן לריכים שער מיוחדים לכל שבע ושבע. כי כפי שורש ומקור נשמות השבע הסוף לכל סדר חפלות. ולכן ראוי לכל אחד ואחד להחזיק במנהג סדר חפלותו כמנהג אבותיו לפי שאין אחי יודע מי הוא משבט זה ומי הוא משבט זה. ובין שאבותיו החזיקו במנהג הסוף אולי הוא מן השבע הסוף כראוי לו אוחו המנהג ופחה ב"א לבטל ואין חפלה עולם למעלה אס לא בדרך הסדר הסוף אלא לריף שחרע שאין זה אלא בענין חיבות משונות באמצע החפלה וכו' אלא בזה כגון לקדים סודו קודם ברוך

סט דין פורם על שמע. ובו ב' מעיפים:

כאר הגולה

א מנילה כ"ג לפי
הר"ן שם. ב שם
במשנה ג' מסכת
סופרי' ור"מ צפ"א
מה"ר ד' תלמיד
רש"י צמחו והאמור
צ"ס סמ"ק ודוק
ומסכת סופרים
ה צ"י.

א יאם יש בני אדם שהתפללו כל אחד בפני עצמו ביחיד ולא שמעו לא קדיש ולא קדושה עומד אחד מהם ואומר קדיש וברכו בברכה ראשונה יוצר אור ולא יותר וזה נקרא פורס על שמע לשון התיבה פרוסה שאין אומרים אלא קצת ממנו: הכה ועשיו לא נכחו לומר כל ברכת יולר אור חלל לומרים קדיש וברכו וחס עושים אחריו ברוך ה' וכו'. י"א שפורסין בק"ש של ערצית כמו בשמירת (כל זו וז"י בשם הר"ן) ולא נכחו כן משום דלכא קדיש קודם ברכו של ערצית: דאחר שסיימו ברכת יוצר אור אומר אבות וגבורות וקדושה ואתח קדוש וזה נקרא עובר לפני התיבה ואין עושין דברים אלו בפחות מ' משום דהוי דברים שבקדושה יוצריך לחזור אחר ו' שלא שמעו דהיינו רוב העשרה יואם אינם נמצאים אפי' בשביל אחד שלא שמע אומרים ואפי' שש שמע יכול לפרוס על שם שמע ולעבור לפני התיבה כשביל אותו שלא שמע הו"מ אם אותו שלא שמע בקי לפרוס על שם שמע ולעבור לפני התיבה מוטב שיפרוס ויעבור לפני התיבה הוא משיפורם ויעבור לפני התיבה אחר שכבר שמע: הכה ומי שטובר לפני התיבה ואומר ה' הצרכות כראשונות יטלים כל

התפלה

בפ החיים

(ז) **שם** בהגסה. והמיקל ואינו אמרם לא הפסיד וכו'.
וכה יעשה מי שאינו אומר פיוטים עם הקבל
מיד כשהחיל הסון ברכת יוצר אור יחזיל הוא גי' ויאמר
כל הברכות כסדרן וקורא ק"ש ויאמר גי' אחר ויציב עד
העונס לעמו בעה שועס אליו ושם ישחקו עד שהשיץ
מגיע גי' לשם ואז מוחס עם הכבוד גאל ישראל וסומך
גאולה לחפלה. טור בשם הרמ"ס. עפ"י. ואע"י דשכה כרי
למור אח כולה אכור להתחלה אפילו בלא אונס כמ"ס
המ"א בסי' ס"ה אוח א' מימ כאל לא הים באפשר כי
צריך להחפול עם הכבוד חשיב בלא אפשר וממחין שם.
פרמ"ג א"א אוח א' ;

(ח) **שם** בנהסג. ומ"מ מי שלומד ע"י סרבור וכו' ל"ח
 ב"ה אוסורא וכו'. אמנ"ס בשפ"ס שסחזן אומ"ר קר"ס
 אסור לסררר בספר אל"ל ל"ך לכו"ן סרררר צעני"ח הקר"ס
 וכמ"ס סמח"ר ס' ל"ז ח"ס פסוק. סר"ח א"ח א". י"א בנה"ס
 חס"ל א"ח א". אמנ"ס מ"ס ש"ס ספרי"ה על רב"י מור"ס ז"ל
 דל"ן לחד"ס גזיר"ה מדעחי"ו וכו' ול"א חיישי"ן סמ"א יוצ"א
 בשפ"ו וכו' יערי"ס יוצ"ו י"א ח"ס ע"י פסח"ר א"ח
 ב' סמח"ר צדכ"י מור"ס ז"ל וכתב ש"ס חילוק צ"ן סמח"ר א"ח
 ב' למסר"ר צד"ס ובמסר"ר ע"פ ס"א דל"א חיישי"ן לרבר
 אצל במסר"ר בספר חיישי"ן יע"ס :

(ט) **שם** בנבנה. וע"כ אין לאדם לפרוש עצמו מן הכבוד במקום שנהגו לאומרו. וכו'. כחב הדברי' אלה ב' דמי שכוף צעיר שפיומים שלהם מהכרחיים חנאים ואמוראים כגון פיוסי ר"א הקליר אל יפרוש מן הכבוד ויכון לבו שפיומים אלו הם עיד האמת ואין חשש בדבר. אך אם הפיומים הם מסמוררים שבו אחר הגאונים על הרוב אינם מאמינים ע"ד הסוד ויקיים מלחם פרוש מיראה וטוב לו שבוברר בדיח' כמי' הפירח עמ"ר. וביצלו שנית' אוח' א' וכו"כ החס"ל אוח' א'. ומי' לא ירהרר בכפר דחיישין אמא' יפסיק אלא בע"פ כמי' בלוח הקודם ועיין לעיל אוח' א':

(י) **פיוט** מי כמון שסחקין רבי יסודם כלוי ז"ל לבנה זכור לומר אוחו בנשמה כל מי מהר"ק ז"ל כחב על מנכז זה דירש כחם. אמנם הרב שו"ב לפנים שדי ביה נרגא ובהקלותו שביטלו אמירה מי כמון בחוך נשמה ופה טעו והדין עמדם ויפוש' מה שסאריך בזה ובס"י קי"ב אוח'

לארץ אז אני מחתיל הכרכס בא"י אמ"ם יואר אור ובורא חושך וכו' עכ"ל. והביאו כהנ"ג בהגס"ם ומ"א סק"א. וכחב עליו המ"א שם וז"ל מיהו בסס"י נ"ד כחב רמ"א דלסור לספסוק בין ישחבא ליואר אור דבשלמא כשאומר לאורו בלמנע הכרכס הוי מעין הכרכס ועיין ס"י קיי"ט סעי' א' בהג"ה. מיהו בספסח ששחזי"ט מארזי"ט הכרכס בניגוני"ט מוטב לומר הפיוט קודם שיחתי"ל הכרכס דהרוב הוי שלא מעי"ן הכרכס עכ"ל. והביאו א"ר אור"א ס"י ב' אור"א ב'. כמל"א לפי דברי מהר"ם מיי"ן יואר טוב לומר הפיוט"ס קודם ההחל"ה ברכה יואר מלמאמרס בלמנע הכרכס ולדברי המ"א הוא בספק דלדבר"א בלמנע הכרכס הוא יואר טוב מלספסוק בין ישחבא ליואר אלא רק בספסח ששחזי"ט מארזי"ט הכרכס בניגוני"ט והרוב הוי שלא מעי"ן הכרכס אז הוא יואר טוב לספסוק בין ישחבא ליואר מלספסוק בלמנע הכרכס. ומזה נשחרב"ב המהג"ה בערי ספרד שיש להם פיוט"ס ברי"ט וביזו"כ קודם נשמה וקודם יואר שאומרים אור"ס קודם ב"ש כדי שלא לספסוק בין ברכת ב"ש לישחבא ובין ישחבא ליואר בדבר שאינו רגיל להיות שם כל השנה. ובמדרש ביה אל יכב"ץ שבהך עיר קדשנו ירושל"ם חובב"א אין אומרים אור"ס הפיוט"ס ככל אפ"ע קודם ב"ש לא אור"ס ולא זולת"ס. וגם סמזמורי"ט שמוסיפ"ס ביוז"כ קודם ב"ש אין אומרים אור"ס ואפ"ע סמזמור הסי"ק לאורו וי"ט שנוכח"ס לבוס"ף אין אומרים אור"ס אלא דוקא סמזמורי"ט שאומרים ביום שבה אומרים אור"ס ביו"ט ורי"ט ויוז"כ ולא זולת"ס, ויחב"א עוד לקמן בס"י קיי"ט סעי' ב' בס"ד:

(ה) **שם** בנהגה, וכן נוהגים בכל המקומות וכו'. ודוקא
עבור אבל יחיד אין לאומרים, מהרים מינץ שם
כנהג שם, וכ"כ ליה אות עי' והביאו שנהג"ג בסג"י
וא"ר אות ב', וכ"כ מא' שם, ס"ו"ב שם, ר"ז אות א':

(ו) **שם** בהגסה, וכן מוהלים וכו'. ואם שכה לומר הפיוס
עד שגמר הכרכס אסור לאומרו דלא פדיו
מעל הכסים במוהב ופדיוס עין סי' רי"ד, ועוד דבשלמא
כשאומו בלמאע הכרכס הויל מעין הכרכס אכל בין כרכס
לכרכס אסור לספסוקי. מ"א שם. איר שם. סו"ב אות ב'
ר"ז שם.

(b)

התפלה ולא יפסיק אע"פ שכבר התפלל אבל האחרים יכולין להפסיק אח"כ וכל שכן שאם לא התפלל הפורש והעובר לפני התיבה תחלה שיהיו תפלות אע"פ שיתוּך לקרות אח"כ ק"ש ולא יסמוך גאולה לתפלה (כ"י בשם מהר"א) ואסור להפסיק בדברים אלו בין גאולה לתפלה או בק"ש ובכרחיה ולכן אסור לש"ץ להפסיק בין ק"ש לתפלה או בק"ש ובכרחיה כדי לפרוש על שמע לאותן הבאים לבב"י לאחר שהתפללו הקהל קדים וברכו והתחיל בצרכת יולר אור אבל בצרכת ערבית שהיא רשות יכול להפסיק להוֹיֵא אחרים י"ח ומי"ח אחר אחר יכול לפרוש על שמע או להתפלל צו"ד כל התפלה אפילו באותו צ"ח שכבר התפללו להוֹיֵא אחרים י"ח רק שלא יעמוד החזן השני במקום שעמד הראשון דזכו נרצח גנאי לראשונים דהוי כאלו לא ילאו בראשונה י"ח (תשובת מהר"י מייזן ס"ה ט"ו) וי"ל דוקא שעדיין הראשונים צבכ"י אלא שהשלימו סדרם אבל אם ילאו הראשונים יוכל לעמוד החזן אף במקום

בך החיים

לכס לבקר ואינם תפלים ולכן אומרים ברכה ראשונה של ברכות ק"ש עכ"ד. מיבז מורים ז"ל דרים אות א"י בקשה על פסח זה כשני דלמא יהיו נראים כעופרים בלא ברכה יולר אור שסרי ככר ענו על ברכו ברוך ס' המבורך לעולם ועד ועשו פס שאמר ללס. המבורך וספס עונים אחריו שבעול אומר ברכו אה ס' המבורך וספס עונים אחריו מה שטוין אחר ברכו וכן המנהג ביטני טאין הפורס על שמע אומר רק קדים וברכו וטוין אחריו ברוך ס' המבורך לעולם ועד ואחר כך כל יחיד מבכך בברכות וק"ש לעצמו. ומה שסס אומרים ברכה יולר אור נ"ל פעמא וכו' להוֹיֵא אה שאינו בקי. וא"כ צו"ד שטול בקו"ש לקרוא בברכות ואין פורסין רק לעטות קדים וברכו ועוד במקום שכבר ברכו ק"ש ובכרחיה ואין פורסין רק לשמוע קדים וברכו א"י יולר ברכה ראשונה עכ"ד. ועיין דרישה א"י א"י מ"ש פ"ז, ועפ"ז כחצ בטהב דעכשו לא נסנו לומר כל ברכה יולר אור אלא אומרים קדים וברכו וכו' ונכח מ"א סק"ד דיון שאומרים ברוך ס' המבורך לעולם ועד מה לא מחוי כעופר מירי דהוי אברכה כחורה. וכן כחצו באחרונים :

(ד) **שם** ברכה. יש אומרים שפורסין בקריאה שמע של ערבית וכו'. ולכרצ"י ז"ל ניכ ברכה ראשונה. מ"א סק"ד. וכבר כחצנו לפני אור א"י דאין המנהג עכשו ביטני לפרוש על שמע אלא אם כעפכב כיחיד קורס שאומר ברכות ק"ש אומר קדים וברכו וטוין עמו ס' שכבר שמעו והוא אומר בברכות וק"ש בלחש בינו לבין עצמו וס"ס בק"ש של ערבית כן. ואם לא נמלא מנין קורס ברכות ק"ש אז יאמר קדים וברכו קורס פליט לשבח כמ"ס ס"י קל"ג דטובים לומר ברכו אחר קדים בחרת יעו"ש. ויחצור שס בסי' :

(ה) **שם** ברכה. משום דלמא קדים קורס ברכו של ערבית. עיין מש"ל ס"י ד"ן אור ט"ו :

(ו) **שם** לאחר פסיימו ברכה יולר אור אומר אבות וגבורה וכו' כחצ מ"א סק"ד בשם הפוסקים דהיה שמחפליין כל התפלה בשביל אחד שלא התפלל יעו"ש. (פ"י) שלא התפלל צבכר עיין ר"ז אור ס' וכבר כחצנו לפני אור א"י דעכשו אין נוטין כן יעו"ש :

(ז) **שם** ונריך לחזור אחר ששח שלא שמעו וכו'. ואם אינם נמלאים אפי' בשביל אחד וכו'. כחצ

כרדצ"ח ח"א ס"י רמ"א בין למד ובין למד דוקא כשלא התפללו הששם לרבינו חס ז"ל ויטאדר לרש"י אבל אם כולס התפללו ביחיד ולא שמעו קדים וקדושה אינם מחזרים ומתפללים לאלה ירי קדים וקדושה עכ"ד. וכביאו ככ"י ברכה

אור א"י דברי מנחם צבכסי"ט אור א"י. וכ"כ החס"ל אור א"י בשם טוב עיין ס"י ח"י דאין להפסיק צלמילה מי כמון בחור שבה נשמה לשבח וכו' עכ"ד. ועכשו נחפסם המנהג בכל המקומות לומר הפסוק של מי כמון אחר גמר קריאה ממפסיר לשבח וכו' :

(א) **סעי' א"י**. אם יש בני אדם שהתפללו כל אחד בפני עצמו ביחיד וכו'. כיכ סרין ומכר"א ז"ל והמנהג הפסוק ביטני שלא לומר קדים וברכו וקדושה אלא מי שלא התפלל עדיין ואחר לבא לבסיכ או כשמניע לישבחנה אומר ישבחנה בקול מס וקדים וברכו ופוסק שס ואינו אומר ברכה יולר אור בקול רס וכשמניע ל"ח אומר ג' ראשונות וקדושה וגומר תפלתו בלחש. אבל כל שהתפלל ביחיד אין אומרים קדים ולא קדושה כלל ולפי הנראה מדברי מורים ז"ל דרים כן הוא מנהגם אף שלקמן ברכה לא משמע לגמרי כפי יעו"ש. ומ"ס המנהג שלנו הוא נכון בפינו ואף שמדברי הפוסקים מבואר שס כיחיד אעפ"י שהתפללו לא נכחו בו. מאמר אור א"י. וכ"כ פתח"ד אור א"י. ופ"ל אור א"י. מיטו אם הם ששס אז ז' נוסים להתפלל כל שצמירס בלחש ואח"כ מביאים ג' מן הסוק אפסי' שכבר שמעו אהם כ"י וילאו י"ח כדי לכפרך פמכס ולקיים מלוח חזרת העמידס וקדושה וטייחא אמן על ברכות י"ח ומורים דרבנן ואם בשמירה כדי לקיים ג"כ מלוח ברכה כסנים. אבל אם אין שס ששח שלא התפללו לא יתפללו לכתחלה בלחש כדי לעטות אח"כ חזרת כמ"ס סק"ד דלס אין שס ששח שלא התפללו לו יתפללו כש"ץ בלחש רק יתחיל מיד בקול רס יעו"ש. ועיין ר"ז אור ס' :

(ב) **שם** עושר אחד תכס ואומר קדים וכו'. עיין מש"ל ס"י ד"ן אור י"ג דאין לומר קדים בלא פסוקים לפניו יעו"ש ומ"ס המאמר אור ב' עיין מ"ש עליו הפתח"ד אור ד' יעו"ש :

(ג) **שם** וברכה ראשונה יולר אור ולא יחר וכו'. ואע"י דכבר ברכו ברכות הקים וקראו קריח שמע והתפללו וא"כ למח חזר ואומר ברכה יולר אור כחצ מן ז"ל צב"י דלדברי האומרים טאין יחיד אומר קדושה צביו"ר סיו אומרים ברכה יולר מפני קדושה שסס טאנים רשאים לאומרס ביחיד אבל לדברי האומרים דקדושה צביו"ר יחיד אומרס ז"ל שלא סיו פורסין על שמע אלא מפני שסס ז"ל קדים וברכו ויוון שכש"ץ אומר ברכו פכרס לריכס לבכך שס ברכה טאליכ סיו נראים כאלו הם כופרים חיו שחומר

במקום שטמא הראשון: ב יסומא אע"ג שלא ראה מאורות מימיו פורס שמע' ומברך יוצר המאורות באר הנוצה
יש הוא נהנה במאורות שראוין אחרים שיורוהו הדרך אשר ילך בה:

ו מנילה כ"ד.
ז כח"ק סס בגמ':

מי

כף החיים

(ט) שם ואם אינם נמצאים אפילו בשביל אחד וכו'. עשרה שסיו מחפלים מנחה בבית אחד וכו' קצת שלא להפלות מוסף וזוין להפלות בפניה אחרת מאפרין אלו עם אלו שכוין מחפלין מנחה שם. ברכי' אוח ב' בשם מהרי" מולכו זל"ס בחשו' כי סי' מיל יעו"ש:

(י) שם מוטב שיפרש וכו'. ועכשיו נכנו שלשילם האבלים פורסים שמע ואפילו שמע ויש אחר שלא שמע ואינו נכון. מ"א סק"ס. מ"ב בחשו' מהרי"ם דניי קריש' משמע שכי ואפשר שסניחו לכס משום כבוד המהיב. וע"ד שהם בקיאים ורגילים ואחרים לפעמים יחשיבו. א"ר אוח ג'. ועיין פרמ"ג א"ח אוח כ':

(יא) שם בנהגה. אעפי' שיטפך לקרוא אחר כך ק"ש וכו'. ולפי דברי הא"י ז"ל בשער הכוונה דרוש ק"ש וחפלה ל"ל דוקא על הסדר ק"ש ואח"כ חפלה ואם לאו הוא מכפך סדר חיקון העולמות כידוע לחי"ן. ועל כן ל"ר לחבר נזכר:

(יב) שם בנהגה. והנהיגו בברכה יוצר אור וכו' אבל אם לא החזיק חזק ואומר ברכו לאוהם שגלו לבב"י. ב"י בשם סמ"ג. לנזכר. מ"א סק"ז. והפ"ז סק"ב כחש סכוא חמום מאד דה דומה לאומר מורים מורים דמשחקין ואוח ע"ד. ועיין י"א בהג"י ומאמר אוח ה' מה שחיר"א. אמנם עכשיו לא נכנו בזה לחזור כשי' לומר ברכו בשביל אוהם שלא שמעו אלא סומכים על ברכו שאומרים אחר קדים בחר"א:

(יג) שם בנהגה. אבל בברכה ערבית שכי רשות יכול לטפסוק וכו' בין גאולה לחפלה דנלאו כ"י מפסיקין בפסוקים אבל בלמע' ברכו לא יפסיק. מ"א סק"ח ולדין דאין מפסיקין בפסוקין בין גאולה לחפלה לא יפסיק אלא יש לסמוך על ברכו שאומרים אחר קדים בחר"א כמ"ס בלחם הקודש:

(יד) שם בנהגה. ויכל לעמוד החזן וכו' כח משפטי שמואל שאם הוציאו הראשונים ס"ח וקראו בס' אין לשניים להוציא ס"ח פעם אחרת ולקרות בס'. מ"א סק"ט. ובארץ מארים מנכב פשוט להוציא ס"ח שלם פעמים ולקרות בו בחיבה כי אורחיה ואף אם עומדים שם מהראשונים שהפלתו. וכן שמענו שוכנים בלח"א. אחרת. וכל כי סני מילי חלויים במנכב. כי אינם מעיקר דין ועמ"ס כה"כ בחשו' סדרפסות ס' י"ב שלא ראה ולא שמע מנכב ז' יעו"ש ועיין רואה ואח"ן שומעת מנכב ז' כאמור. ברכי' אוח ד':

(טו) סעי' ג. סומא אעפי' שלא ראה וכו'. עיין משיל ס' ג' אוח ס"ד ואוח ס"ה בס"ד. ויש לחלק בין ק"ש לחפלה כיון דאיתו מוציא אחרים לדין שכלנו בקיאים משא"כ בחפלה שמוציא אחרים בחזרת העמידה אפילו

בסכ"ס ומ"א סק"ד והוא חומס שהרי כה"ל כחבו הכוספות בס' הקורא עומד ד"ג ע"ב בשם ר"ח ששם שלא שמעו ובשם רש"י אחר שלא שמע וכ"כ העור וכו' ופסקי מרן ז"ל בש"ע וא"כ משמע דאפילו להפלות כל השם ביחוד לר"ה ואחד לרש"י כיון שלא שמעו יכולין לפרוס על שמע ולעבור לפני החיבה בשבילם. אח"כ ראויה במחזיר אוח א' שהביא דברי הרד"ב כ"ז וכתב עליו ח"ל וכתב מור וקאיעס כה"ב דלא נחמורו לו דבריו דמ"ס כרמ"ס סיינו שלא להפלות בלבוש דלא שמעו קדים וקדושה ומדוע נחלוק השי"ן יעו"ש. וסק"ד דמה דברי הרד"ב וה"ל להקשות עליו דמוכח מדבריו דכ"ז כחב כן חלוצה דרש"י ור"ה וכו' הר"ן כחב בשם רש"י וכו' וכו' מר"ן ב"י סוף דבריו וכן ראויה בשביל כי שכלת כ"ז שכתב ח"ל מלחמי בשם רבינו שלמה ז"ל אין שי' יורד לפני החיבה לומר ברכה יוצר אור עם הקדושה עד יוצר המאורות ולדלג עד י"ה הואיל שהפלת כל אחד בפ"ע אם הם פחות מעשרה אבל כשן עשרה אעפי' שהפלתו ביחידים כל אחד ואחד בפ"ע יכול אחד מהם לעמוד ואומר ברכה יוצר אור עד יוצר המאורות ומניח ק"ש ואח"כ יוצר ואומר י"ה ברכה כי אין לומר עוד ק"ש ואח"כ יוצר הואיל וכל אחד יא' לעלמו ע"ל וכו' ס"ב המאירי בפסקי מנילה ד"ס ע"א בשם י"ג מי שפרס ע"ל. נמא' דכל הפוסקים ה"ו הם סיפך דברי הרד"ב וכו' ראו' לפסוק כדברי מרן ז"ל דכתב דאפי' בשביל שם או אחד שהפלתו ביחיד ולא שמעו קדים וקדושה פורסים על שמע ויורדים לפני החיבה אלא שכבר כחבו לפני אוח א' דלא נכנו לפרוס על שמע ולירד לפני החיבה בשביל יחיד אלא דוקא הוא עצמו אומר ישבחה בקול רם ואומר קדים וברכו ואח"כ אומר בינו לבין עצמו ק"ש וברכותיו ואומר ג' ראשונות בקול רם כדי לומר קדושה ואח"כ מסיים החפלה בלחם. ב"ר נפקא לן לדין דאם יש שם שהפלתו ביחיד כל אחד בפ"ע דיכולין לומר חזרה אח"כ בצירוף ד' מן השוק שכבר שמעו ודלא כהרד"ב ז"ל, ואין לומר בזה סביל כיון דלדברי הא"י ז"ל בשער הכו' דרוש א' דחזרת העמידה החזרה לריבם כמו חפלה בלחם ומקומה יוצר גבוש מחפלה בלחם כעו"ש וא"כ כל אדם מחייב לפסוק חיקון ז' וכיון דאפשר לחקן כרעה מרן ז"ל ודעמים יחקן דאפשר דגם להארי' ז"ל כ"ל וכנגד הארי' ז"ל לא אמרינן סביל כמ"ס ב"מ ועוד בל"ס דסברא זו של הרד"ב דמו אוחה ס"ו כנ"ל. וכנגד סברא דמו"ס לא אמרינן סביל:

(טז) ה"ה בחפלה שמנחה כלל האמור בחפלה שהמר. הרב מ"ק ובס' הכלבו ס' י"א כחב בשם ס"ב רבי נחן דפורסין על שמע דברניה ג"כ יעו"ש. מחזיר אוח ב'. ועיין משיל אוח ד':

ע מי הם הפטורים בק"ש. וכו' ה' סעיפים:

א יגשים ועבדים פטורים מק"ש בפני שוהא מצות עשה שהזמן גרמא בתוכן הוא ללמד שיקבלו א נשים כ"ו.
ב אהל מועד. עדין

בף החיים

סי' י"ז סעי' ז' ולקמן סי' תקפ"ט סעי' ד':
ג) שם נשים ועבדים וכו'. והלם ששומע ואינו מדבר
ישמע מאחרים ויתבאר ללאת ויולא י"ח. שאגת
אריה סי' ו'. וזו שמדבר ואינו שומע יוכל ללאת י"ח ע"י
דיבורו. שאגת אריה סי' ז':

ד) שם מפני שהיה מ"ע שהזמן גרמא. וכן הנשים
פטורות מזכרת הלכנה מפני שהיה מלאת עשה
שהזמן גרמא. והע"ז דם מקיימות כל מ"ע בגון סוכה
מ"מ מלוא זו אין מקיימן מפני שהם גרמו פגם הלכנה.
מ"א ריש סי' תכ"ז בשם שלי"ה וזכר הסי' סק"א. א"ר
שם אות ז'. סו"כ זכר הסי' אות א'. וכן פסק החיד"א
במחבר"ר סי' תכ"ז אות ד'. יע"ש. ש"ך דף ר"א ע"ג
סידור צ"ע דינו זכרת הלכנה או ח"י. ועיין עוד לקמן
סי' תכ"ז או"י

ה) שם ונכון הוא ללמד שיקבלו עליהם עול מלכות
שמים. היינו פסוק ראשון כמ"ש בצי' בשם
אהל מועד. וכ"כ הלבוש דנכון ללמד שיקבלו עליהם
מלכות שמים כמ"ש מנן ז"ל, וכ"כ הפרי"ח אות א'. סו"כ
במק"א אות א'. ע"ת אות א'. י"א בהב"י. מאמר
אות א'. פתח"ד אות א'. ש"ך ז"ל ע"א. י"ז אות א'.
סידור צ"ע דינו ק"ש דערבית אות א'. ודלא כהב"ח
והביאו א"ר אות א'. שכתב דחייבים הם לקבל עליהם
מלכות שמים יע"ש אלא רק נכון והגון הוא ללמד וכו'.
וכן נכון והגון הוא ללמד ששכל"י עם פסוק א' דכלל
פסוק א' הוא כשכל"י סי' ס"ז סעיף א' ובדבריו לשם
אות י"ג ובסי' ס"א או מ"ה. וכ"כ הלבוש וסו"כ וענין על
זה בסעיף. וש"ך שם. קש"ג סי' י"א אות ג':

ו) סעי' ב. קטנים פטורים לר"ת כשלא הגיעו
לחניוך ולרש"י אפי' הגיעו לחניוך וכו'.
חניוך דק"ש הוא מנן שש וכן שבע ואילך דלפני מלוי
אלו לכל כשהג"ס לנן י"ג ואילך דמלוי אלו ששוכה
דחייב לחנוכו בק"ש בנ"ש דתפילין. ב"ח. והש"ך שם כתב
שהגיעו לחניוך כנן ט' או י"ד יע"ש. וכ"כ החיד"א
בקש"ג אות א'. ועיין בדבריו לסי' ל"ז אות י"ד וסי'
טו"כ אות י"ד. ונראה דכלל לפי חורפיה דקטן ועב"פ
החניוך הוא קודם שיהיה בן י"ג ויום א' שאז חייב
מדאורייתא בכל המלות אם הביא ב' שערות כידוע. ועיין
סי' ל"ז אות י"ג:

ז) שם וראוי לנהוג כר"ח. ולד"ה חייב לחנוכו. בהפלה
אם הגיע לחניוך כמ"ש בסיומן ק"ו. י"ז
אות ב':

ח) שם וראוי לנהוג כר"ח. ולכן נריך שיחבר כל אדם
לקחת את ילדיו לפניו יום ליום ולילה ללילה
לשמוע מפיהם שיקראו או להקרותם ק"ש ותפלה כדי
ללאת י"ח ולא יסמוך על אמונתם אפי' כשיודעים ליקח
ספר ולקרות בעצמם שחזקתם שאין אומרים כלום ותכל
על דמשתכחין גדולים שאין אומרים כלום כ"ש קטנים
וסקולר

אפילו לדיון לפי דברי האר"י ז"ל שהחזרה ל"ל כמו העמידה
כמ"ש בשער הכוונות דרוש א' דחזרת העמידה יע"ש:
מז) שם פורס על שונע וכו'. דע דאעפ"י שנתבאר
לעיל סי' י"ג סעי' י"ג דפוחה לא ירד לפני
התיבה מ"מ יכול לפרוס על שמוע וכו' תנן בפי הקורא
עומד. פרי"ח בסוף הסי'. שחילי זיתים סוף הסי'. פת"ע
סוף אות ט':

מזכ) שם ומנכר יולר המאורות וכו'. והע"ג שכתוב
בסי' ר"ח סעי' י"ג דמנ"ש לא יכרך צורה
מאורי האש י"ל דהתם לאו בהנאה תליא מילתא דאף כל
אותם שרואים ונהנין בעצמן מן האור אינם מזכרים עד
שיראו שלכנה וישתמשו לאורו עד כדי שיכיר בין אוסר
לפונדיון וכיון דאין הסומא יכול להשתמש לאורו אינו מנכר
משא"כ בצרכת יולר המאורות דבהנאה תליא מילתא
וכיון דהוא נהנה מאחרים יכול לנכר. ב"ח סוף הסי'
וכ"כ האחרונים:

א) סעי' א' נשים ועבדים פטורים מק"ש וכו' י"ל
דנשים פטורות ג"כ מזכרת ק"ש דיש להם ג"כ
זמן קבוע כמ"ש בסי' י"ח. אך י"ל דמ"מ מחוייבים לומר
אמת ולייב דזכירת יליאת מלרים הוא דאורייתא כמ"ש סי'
ס"ז וא"כ לריבים לסמוך גאולה לתפלה. (דכתפלה הם
חייבים כמ"ש סי' ק"ז סעי' ז') מ"א סק"א, סו"כ או"י א'
י"ז אות א'. סידור צ"ע דינו ק"ש של ערבית אות א"ב
וכתב דכ"ה אמת ואמונה ערבית גם נשים חייבות. מ"כ
הפרי"ח ב"א או"י א' כתב דאין הנשים חייבות בזכירת
יליאת מלרים כ"א מדברגן יע"ש. וכ"כ שאגת אריה סי'
י"ב דאין הנשים חייבות בזכירת יליאת מלרים מ"ה יע"ש
והביאו מחבר"ר אות א'. ועיין א"ר אות א'. ומ"ש בצי' ע'
שם דהעיקר כמ"א אינו מוכרח דמה ענין זה לה יע"ש
ודר"ק. ומ"מ אפילו למ"ד פטורים אם הם מקיימים המלוה
יש להם שבר אלא שאינו כמו מלווה ועושה כמ"ש רמ"ל
במסכת קדושין דף ל"א ע"א יע"ש. ועיין מ"ש זכר בשה"ק
חקי חיים דדרוש א' של קניית ס"ח יע"ש. ואם ראו לנכר גם
שאר הצרכות של קריאת שמוע וגם פסוקי דמרה וצרכותיה
הרשות בידם. י"ז שם. ועל כן מוכות הנשים שידועות
ללמוד להתפלל כל סדר התפלה כמו האנשים אין פחות
מפי העיקרה עד סוף עלינו לשבח:

ב) שם נשים ועבדים פטורים וכו'. חלי עבד וחלי בן
חורין לפי משנה אחרונה דכופין רבו לשחרר
חייב והיכא שהאדון קטן דאי אפשר לכופו או שכתב קיים
פי' כשהיה נכרי קודם שנעשה עבד דנהוג כיון דאין
כופין פטור מק"ש לירושלמי. בהרע"א. ופרי"ח ב"א אות
א' כתב דגמרא דידן משמע דליתא לירושלמי דבמשנה
סחם עבדים משמע לגמרי הא חלוי עבד וחלוי בן חורין
חייבין דמשיב כהניגה יע"ש. ועיין לקמן סי' תקפ"ט
סעי' ה'. וטעמיהם ואנדרוניגוס חייבים מספק כמ"ש לעיל

(ד) שם לא יפסיק וכו' ואם פזור מלקרות וקורא נקרא בדיוט. ל"ת. מ"א שם. חס"ל שם. חבל

נתייבב בהם מצדך אותם כמיש בסי' מ"ז סעיף ח'
 יכול לצדק אותם גם אחר חלות יעו"ש, וכ"כ הפרמ"ג
 בא"ח אות א' וכ"כ הנכ"ש אות א', וכ"כ המאמ"ר אות
 ג' אלא שכתב שהדבר לריך חלמוד יעו"ש, וכ"כ ברב
 מים חיים ז"ל דף למד ע"כ וע"כ דיכול לזכרם האכל
 כל היום כולו וכחז שבמינו עשו ומשכח כן בהסכמת
 הגאון מהרי"ט מהמזכר ע"כ יעו"ש, ועיין בסידור נכורה
 השלם בדרך החיים בדיו"ט פסד"ו וזכר"ש שכתב בשם סי'
 מטעם רב מהגאון מהרי"א ווילנא ז"ל דמי ששכח ונא
 אמר ברכ"ש קודם תפלה דיכול לאומרם אח"כ כל היום
 וגם בלילה עד השקיע חוץ מצרכת החזרה שכבר נפטר
 באכזה רבה וצרכת אלהי נשמה שנפטר בצרכת מחיה
 המתים יעו"ש, וכ"כ מדברי המאמ"ר סי' מ"ז אות יו"ד
 אלא שמתחלק בזה רק כתב שגורא פשוט דעד סוף
 שלש שעות ביום יכול לצדק בפשיטות שכן דרך בני
 מלכים לעמוד צ"י שעות ועודין שעת קימה הוא וכמה
 צ"י אדם שאין קמים עד אחרת שעה וא"כ לית דינא
 ולית דיינא דמלי לבדוכי אכל בשאר היום יש לפקפק
 יעו"ש, וכ"כ בסידור נכורה השלם בדרך החיים בדיו"ט
 אות א' ד' דאם נמשך האלימות עד לאחר ד' שעות
 ברכ"ש דהיינו מה שקודם ק"ש לא יאמרם אף שיש לו
 פנאי שפיון שאמרם בגמרא לכל אלו הצרכות זמן כמיש
 כשלוש מעטלין מצדך וכו' ואף שקי"ל בסי' מ"ז שכל
 לורך העולם הוא מצדך ואף אם יעורר כל הלילה מצרכים
 כל לרכי העולם היינו עד זמן קימה שהוא שלש היום
 כמו בק"ש עיין סי' י"ח וזאת צרכת החזרה וצרכת שלא
 עשני גוי ושלא עשני עבד ושלא עשני אשה אותם הצרכות
 צריך כל היום ואפי' אחר חלות אס נקצר ואמרם עכ"ה
 ועיין להגאון מהרש"ק ז"ל בסי' שנות חיים סי' ק' דף
 כ"ב ע"ד שכתב דמי שלא צריך ברכ"ש עד חלות און
 לצדק אח"כ יעו"ש וטעמו י"ל שתקנו אותם לאומרם עד
 חלות שעדיין עולה כח היום ולא אחר חלות שהתחילו
 לנטות לללי ערב, והזרי"א שם כתב דאפי' אחר התפלה
 כוליה יומא יכול לאומרם ובמיש בסס"י י"ב יעו"ש,
 נמלא לדברי הפשטנים ג' מחלוקות בדבר יש לאומרם
 דזמן ברכ"ש עד שלש היום כמו זמן ק"ש וי"א עד
 חלות כמו זמן תפלה שחרית וי"א בכל היום כולו זמנה
 הוא, מיהו מ"ש המ"א ודעמינה גבי אונן דלא יאמר אותם
 אח"כ אפי' נקצר קודם שעבר זמן ק"ש ותפלה זה לא
 קי"ל כוותיה כיון שפסקנו לעיל בסי' מ"ז אות מ"ט
 דענת האר"י ז"ל והאחרונים שעל מנהגו של עולם הם
 לאומרם וא"כ אין בדבר תלוי צו אלא בכל זמן שיכולים
 לאומרם העולם גם הוא יוכל לאמר אותם אס נקצר
 מיתו קודם הזמן ההוא, אמנם נשאר לנו דברי האר"י
 ז"ל בשער הכוונות דף צ' ע"כ שכתב צרכת הנותן ליתק
 כח הוא אחת מן י"ח צרכות האלו שתקנו קודם התפלה
 וכו' ודקדק א' ע"כ כתב ד"ה צרכות אלו הם ב"ה דעשיה
 וכ"כ בפרע"ה שער הצרכות פ"ג יעו"ש ועוד עיין בזה"ש
 דף י"א ע"ג הנד"מ ד"ה בכללות ג' צרכות ראשונות וכו'
 ובדבריו לסי' מ"ז אות ח"י ד"ה זה יעו"ש דמשמע
 דאין להם מקום אחר התפלה דכיון דנתקנו כל צתי ג'
 עונמות צייט ועלו עד האלילות ונמשכו כמותין עיי'
 התפלה

(א) **סעי' א.** מי שמת לו מת שכח חיוב להתחיל
 עליו וכו' עיין ביו"ד סי' שט"ד סעי' ד'
 מי הם שהיב להתחיל עליהם יעו"ש:
 (ב) **שם** אפי' אינו מוטל עליו לקבדו וכו' כגון שמתה
 אחותו נשואה ויש לה צעל שהוא מתעסק
 בקבורתה או אחיו שיש לו בנים שהם חייבים לקבדו
 אפי' פטור, טור וצ"י ולבש ודלא כר"ת, ואפי' אם היה
 צעיר אחרת וכו' וידוע לו קודם קבורת פטור, כן פסק מרן
 ז"ל בצ"י וביו"ד סי' שמי"א סעי' א' יעו"ש, וכו' קי"ל
 כדעת מרן ז"ל שקבלנו הוראותיו ודלא כהב"ה שכתב
 להתיר אם הוא צעיר אחרת יעו"ש, וכ"כ המאמ"ר אות
 א' ועי"ש כמה שדחה דברי הב"ה ובפ"ה יעו"ש וכ"כ
 דעת היפ"ל אות א', וכ"כ ר"ז אות א':
שם אפי' אינו מוטל עליו וכו', וכחכ הרא"ש דגם
 כן אסור בצדק ויין קודם הקבורה אפי' אינו מוטל
 עליו לקבדו, עי"ת אות צ':
 (ג) **שם** אפילו אינו מוטל עליו וכו', כתב בסי' חמודי דניאל
 כ"י מי שמת לו מת ר"ל רוח קודם התפלה
 אם יש לו קוצרין אין להגיד לו כדי שיחפול אף אם
 מוטל עליו להתעסק לריך להגיד לו, פת"ח ביו"ד סי'
 שמי"א אות ח':
 (ד) **שם** פטור מקריאת שמע ותפלה, ומיד כשמתחילין
 להשליך עפר על המת יקרא ותפלה, וכן עשה
 מהרי"ל, וי"ל דקודם חלות יחפול שחרית כמיש סי' פ"ט,
 מ"א סק"א, סו"כ א"י צ', ר"ז אות א', וכ"כ בחש"י דבר
 משב ח"ג סי' י"ג ובב"א ש"ך דף קפ"ב ט"א, שעת"א אות
 א', אכל הזרי"א ח"א סי' י"א חלק על דברי המ"א הכ"י
 והעלה הלכה למעשה דכשחזר האכל מביית עלמין אחר
 שלש היום לא יאמר אפי' תפלה וי"ח רק דלאו בוקרא ק"ש
 לבד בלא צרכות לקבל עליו עול מלכות שמים וכתב שכן הוא
 המנהג צעיר מודינא יעו"ש, ובב"א מהצ"ר אות א' ש"ך
 שם, שעת"א שם, סידור צייט בדיו"ט ק"ש דערצות אות
 יו"ד, וכ"כ החס"ל אות א', וא"ל להשלים בתפלה שאחריה
 כיון שנשעת חובתו היה פטור, כמיש ביו"ד סי' שמי"א
 סעי' ג' וכ"כ א"ר אות א', ר"ז שם, שעת"א שם, חס"ל
 שם, ועיין בדבריו לעיל סי' י"ח אות כ"ה:
ובתב כס המ"א אכל צרכות השחר דלא יאמר כיון
 שנשעת חובתו היה פטור כמיש ביו"ד סי'
 שמי"א סעי' ג' לענין הבדלה עכ"ה, ובב"א א"ר שם
 סו"כ שם, וכ"כ ר"ז שם דלא יאמר כל צרכות הבחר
 הפי נקצר קודם שעבר זמן ק"ש ותפלה כיון שנשעת
 חל חיוב הצרכות דהיינו כשקם ממטתו היה פטור מהן
 א"ל להשלימין אח"כ ואם מצדך ברכה לנטול הוא עכ"ה,
 וכן העלה הדבר משב בחש"י ח"ג סי' י"ג דענת המ"א
 הכ"י אלא לחלק י"א דברי צרכות שלא עשני גוי ושלא
 עשני עבד ושלא עשני אשה וצרכות החזרה דמוטל על
 האדם לאומרם כל היום גם האכל אחר קבורת מטתו
 בכל עת שיכיה חיוב לאומרם יעו"ש, ובב"א ש"ך שם,
 ועיין לב"ש ומחש"ש מ"ש על דברי המ"א הכ"י ומשמע
 מדבריהם דדברי המ"א הללו אח"כ דוקא למאן דאמר
 בצרכות האלו אם לא נתייבב בהם אין מצדך אותם
 אכל למאן דאמר דעל מנהגו של עולם נתקנו ואפילו לא

קבורה ורצה לחמיר על עצמו ולקרות אין מוחין בידו (ועיין צו"ד סימן שמי"א): ב יבד"א בחול
אבל בשבת חייב כל היום העד הערב אם מחשיך על התחום להעסק בצרכי קבורה אבל אם אינו
מחשיך על התחום חייב גם לעת ערב וי"ט שני דינו בחול (ועיין סי' תקמ"ח סעיף כ') וי"ט ראשון
אם רוצה לקבור בו ביום ע"י עובדי כוכבים דינו ואם אינו רוצה לקבור בו ביום דינו כשבת:
באר הגולה ר. גנלי עס
ובמער קפן כ"ג
ח עס חתום
והלא"ש עס צמ"ק
עס 1

המשמר

כף החיים

כ"ע"ש. מיכו הרב סידור צ"ע צדיני אנונות אוח ח'
הכרע דעת מהר"פ ז"ל דופסיק יע"ש, וא"י אומר דמי
שכח רוצה שלא להפסיק אין מוחין אוחו כיון שיש לו
על מה לסמוך רק שיכין לנו לשמים ולישב דעתו לכון
בתפלתו או ברכתו. אח"כ ראיתי שכן פסק הח"ס"ל אוח ו':
שם ואם יש לו מי שיסתדל בשבילו וכי אין מוחין
צידו, וכן סתם מן ז"ל צו"ד סי' שמי"א סעי'
א' ומדכח שם וי"א דליתו רשאי משמע דלסתם מן
רשאי שאין מוחין צידו ויע"ש וכן פי' בעו"ט וכו"ל וכו"ל
א"י צ' דברי מן ז"ל וכתבו הא"ר וכו"ל וכו"ל דבזה
אין מקום למח' שהקשה על מן ז"ל ה"ל ר"ש פי' מי
שמחו יע"ש וכ"כ עב"ד סי' ס"ב יע"ש. וא"כ לפי הכלל
המסור צדיניו דכל מקום שסתם מן ז"ל ואח"כ כותב
י"א דדעתו לפסוק כסתם כמ"ל סי' י"ג א"י ז' א"כ הכא
נמי דעתו לפסוק כמ"ש כאן דאם רוצה להחמיר אין
מוחין צידו אם יש לו מי שיסתדל בשבילו. וכ"כ א"ר בזה
כנ"י וע"כ כיון שאנו קבלנו עלינו סדרת מן ז"ל וימנ
כ"י ס"ל אין למחות ציד מי שרוצה להחמיר וכן פסק
סידור צ"ע צדיני ק"ש דערכות א"י ח' וצדיני אנונות אוח
א"י ועוד עיין מש"ל סי' ה"ן אוח י"ג:

ח) במקומות שאין מוחין לקבור חוץ ג"י מן הכמ"ס
חייב בכל מלות שנתורה בדינים שצין
מיחה ליום הקבורה ובפרט כשיש אחרים שמשדלן לצרכי
קבורה. תפארת ישראל. פת"ע אוח ב':

ט) מי שמת לו ספק נפל חייב בכל מלות שנתורה אף
קודם שנקבר כיון דלית זביח מלות קבורה לא
שייך זביח טרוד במלוה. תשו' מהר"ג סי' כ"א. הביאו פת"ע
סי' אוח ב'. ועיין צרכי צו"ד סי' שמי"א אוח א':

י) רוצה לאכול פת אעפ"י דליתו לר"ך לבדך המנו"ל
מכל מקום יטול ידיו ולא יברך על המנו"ל.
צרכי צו"ד סי' שמי"א אוח ב' ובשו"ב שם אוח ב'.
סידור צ"ע צדיני אנונות אוח י"ד. וכן נט"י של שחרית
יטול כדי להעביר רו"ך ולא יברך. וכן מ"ס אחרונים יטול.
ש"ן דף קע"ז ע"א צ"ס מכתם לדוד ח"ד סי' נ"ן. צ"ע
שם צ"ס כנ"י:

יא) נקבר כמה אחר שאכל ועדיין לא עבר בזמן
שיסתכל במחן חייב לבדך בהמ"ז. וכן באשר
ילך אם עשה לרכיו צעודו אונן חייב לבדך אשר ילך
אחר שנקבר כמה דדמי לבדלם הכתוב צו"ד סי' שמי"א
סעי' ב יע"ש. ועיין צדכריו לעיל סי' אוח ז' עד
כמה זמן אם שם יכול לבדך א"י יע"ש:

יב) סעי' ב. צ"א בחול אבל בשבת חייב וכו'.
ומנצק וחייב בכל המלות חוץ מתכ"מ
שאסור צו ומותר לילך לצרכי כמ"ש צו"ד סי' שמי"א
סעי' א' יע"ש:

התפלה א"ך יבא התיקון אח"כ כד קשינא לדרדקי. ועל
כן הנהגה לעיין דו"א דאם הוא נסתחא ולא התפלל
עדיין כיון דיכול להתפלל עד חלות היום ג"כ יכול לבדך
צרכי"ש שכיון שעדיין לא נעשה תיקון התפלה ע"י ג"כ
יכול לבדך צרכי"ש קודם תפלה וכו"כ לאונן אם נקבר
מיתו קודם חלות שיכול להתפלל אח"כ רק לפי סדרת
הצ"א ודעמיה שכתבו דלא יוכל להתפלל אלא עד שלש
היום ג"כ לא יברך צרכי"ש אלא עד שלש היום. ושאר
כל אדם אם שנה לבדך אוחס קודם תפלה ורובה
לבדך אוחס אח"כ אם הוא קודם שלש היום אין
מוחין אוחו אבל לא אח"כ משום דיש פלוגתא בזה
כנ"ל דק"ל סב"ל והגם דכתב הארי"ל ז"ל דעל מנהגו
של שולס נתקנו ור"ך האדם לבדך אוחס בכל יום וק"ל
דאין אומרים סב"ל כנגד דברי הארי"ל ז"ל היינו דוקא
לעיין אם היה נעור כל הלילה או לא הסיר מלפניו
וכי' אבל לא לעיין שיברך אוחס בכל זמן כי זמנא
קודם תפלה כנ"ל. מיכו צרכה החורה יכול לבדך אוחה
בכל זמן מן היום אם לא בירך אוחה משום שיש בה צ'
כוונות כמ"ל צ"י מ"י אוח כ"ט ועוד עיין צדכריו
לסי' מ"י אוח ט':

שם פטור מקריאת שמע וכו'. וכ"כ דפטור מכל מלות
האמורות בחורה וכן אוחה בגמרא צדכ"א. ע"ח
אוח ג':

ה) שם פטור מק"ש ומתפלה מקום שנוכחים שכתבים
מיוחדים להוליא הכח ולאחר שנתעסקו
הקצובים צלורכי הקצובה ימסורכו להם וכן יקצורכו
משמסורכו להם מותרים הקצובים צבצר ויין אפי'
קודם שהוליאורכו מכתוב ששז' אינו מוטל עליהם. וי"ד
סי' שמי"א סעי' ג'. וכתב שם צרכי"ש אוח ד' דה"ל
דיכול לבדך ולהתפלל כי ה"ל דש"י צדכריו צבצר ויין
פ' ואלו מנגלחין בחוראת ר"י על מי שמת כתפיסה
דמשנמסר לכתפין פסקה אנונות וכן מוכח מדברי המ"מ
ר"ש פ' מי שמחו וכ"י משמ"ז מתלמודין הכס' וכ"כ הרב
מכריק"ש בבהכותיו דלשאר דיני אנונות נמי דינו כצבצר
ויין עכ"ל. וכ"כ מכרי"ש עיינא שם צ"י שצט' יהודה
יע"ש. וביבאו ש"ן דקפ"א ע"ד ושע"ה צ"ה הכ"י אוח
א'. וכ"כ המש"ז אוח ב' וז"ל ויראה דכ"כ שמואל להתפלל
ולקרות ק"ש בלא תפלין עכ"ד:

ו) שם ואפי' אם רוצה להחמיר וכו' אינו רשאי, מי
שהתחיל להתפלל או לבדך צרכי"ש ונעשה אונן
א"י לר"ך שיפסיק או יגמור תפלתו או ברכתו עיין צרכי"
אוח א' שהארי"ל צ"ה וביבאו מחלוקת הפוסקים דיש אומרים
לר"ך להפסיק וי"א דא"ל להפסיק ולצטוף ה"ה הדבר
ללדין ולא הכרע יע"ש. וגם הש"ן דקפ"ז ע"ג שק"ל
וע"י צבכ"י עיינא וכו"ל דברי צרכי"ש כנ"י ולא הכרע

באר הגולה
נרתיק י"ח
ז' ח ע"א

נ והמשמר את חמת אפילו אינו סתו פטור: ד והיו שנים משמרים זה משמר זה קורא ואח"כ משמר

קף החיים

חיי ש"ן דקפ"ז ט"ג. סידור צ"ע שם אות ט"ז:
ש"ן (טו) והוא אונן ביום שבת יכול להתפלל בשבת להוליד האחרים. ומיכה היינו כשאין שם מי שידוע להתפלל אבל ביש אחר לא יתפלל האונן. שנה"כ צו"ד סי' שמ"א, ש"ן דף קע"ז נ"ד. צ"ע שם אות כ"ב, שעי' שם:

אונן (טו) לא יאמר קדים על המת קודם קבורה ודלא כהרב שער אפרים דמסתפק בזה. ש"ח צית יכודר ח"א סי' ה'. והמנהג בדרך כללי שבין אומר קדים עם החון קודם קבורה וכמ"ש לקט הקמח. ויש סמך למנהג דלית דומה לזכרה. ויטיל לאביו ברכיו שם אות י"ב, ש"ן דף קע"ז ט"ג. צ"ע שם אות י"ג:
אונן (ח) קודם קבורה המת ויש לו יו"א"ר צ"ע לא יאמר קדים אך אם הוא שבת יאמר קדים.

כל"י סי' שט"א, וכן דעתו בקלר נוסח וכדבר ברור צעוני, ברכיו שס, ש"ן שס. צ"ע שם ח"י י"ד:

שם (יט) וי"ט שני דיו כחול וי"ט ח' אם רואה לקבורו וכו'. ואם איתו קבורו בו ביום מפני כבודו של מת אי נמי כשורה להוליכו למקום קבורת אבותיו לא חל עליו אוננות. ש"ן דף קע"ט ט"ד. וכן צו"ט שני דיו"א הכי אם איתו רואה לקבורו בו ביום. שבת יכודר צו"ד סי' שמ"א על סעי' ח' ד"ה ואם. ש"ן שס. צ"ע שם אות ק'. ועיין יפה ללז על זה הסימן אות י'.

שם (ך) וי"ט שני דיו כחול. היינו ביום אבל בלילה שלפניו שהוא מולאי וי"ט ח' דעת בט"ז צו"ד שם דיונו בשבת ודעת הש"ן דדיו כחול. ונראה עיקר כ"ז. וכ"פ מ"א בסי' תקמ"ח. ח"ר אות ד'. ועיין צית יכודר סי' ה' שפסק כהש"ך אבל בצי"ד צו"ד סי' קס"ז העלה שצמקום שנוכחים החר להתעסק ע"י ישראל ודאי לזרין לנהוג אוננות בלילה ג"כ ושכן דעת בט"ז ג"כ ומיכה דוקא לענין ד' כוסות ובשאר יו"ט לענין קדוש ואכילת בשר אבל לענין ק"ש ותפלה וכיוצא חייב. אבל בליל יו"ט ראשון וכן בליל יו"ט שני להנכנסים לקבורו ע"י גוים אין לנהוג אוננות בלילה כלל יו"ט. ובתזכר הכרז המנהיג בש"ן דקפ"ט ט"א דכתיב נקטין לענין מעשה כהרב צ"ד כיון דרבו הסוברים כן יו"ט. ובז"ר ח"ב העלה לחוש לנכרת הש"ך ודעמיכ וישמעו קידוש מאחרים יו"ט. אבל הכרז צ"ע שם אות כ"ג פסק כהב"ד וכמ"ש הש"ך יו"ט. ואני אומר דאם אפשר ישמע מאחרים ואם ח"א אז יש לסמוך על מ"ש הכרז צ"ד. וכמ"ש הש"ך וצ"ע וכ"ן אם אין דרך לקבור בליל יו"ט אבל אם מנהגם לקבור בליל יו"ט ודאי דחל עליו אוננות בלילה ופסי' אם המתעסקים הם עכו"ם. ועיין עוד מזה לקמן סי' תע"ב ח"י ל"א יו"ט:

סעי' (כא) ג' המשמר את המת וכו'. פי' משמרו מן העכברים. ואין חילוק בין סמיכה למקום אחר. צ"ע. עו"ת אות' ז' ח"ר ח"י:

שם ח"י

שם (ג) אבל אם איתו מחשיך על הכתום חייב גם לעת ערב. כ"ח כחז דבשאר מלות איתו פטור אלא"כ לר"ך להתשיך אבל בק"ש אפילו בלילה להתשיך אלא כיון דיכול להתשיך פטור יו"ט. והביתא שנה"כ צהג"י אות ג' וכדרישה כתב דכל שזריקין להתשיך למת זכ אף שהוא עומד איתו מחשיך פטור אבל כשאין לריקין להתשיך כל שיש כל זכרי המת בעיר אז חייב בק"ש וכל המלות יו"ט. ועיין ח"ר ח"י ג' בהקדמה על הכ"ח והסכים להדרישה יו"ט. ובמאמר אות ח' כתב דגם דברי הדרישה יש לדחותם בקל יו"ט. המנס הכרז הלבוש כתב כדברי מרן ז"ל ובתזכר בט"ז סק"ד כיון שיש עליו חיוז צעת הכרז יש לו לקרות ק"ש של ערבות. צדוד זכ אשפי' שאין הקבל קורין ק"ש אלא בלילה מ"מ זכ שוכה פטור בלילה לא יבטל ממנו עול מלכות שמים כל שזכר לקרות קודם לילה יו"ט. וכ"כ הסו"ב אות ד'. ר"ז אות ז'. חס"ל ח"י ז' ובתזכר בשו"י ח"א סי' ח' דתפלה פרצית לא יתפלל ויבדיל בתפילה מצדוד יוס דכיון שרואה להתפלל ולהבדיל בתפלתו כרי עשאו חול וכל עליו אוננות ואונן פטור ואינו רשאי להתפלל יו"ט. והביתא מחמיר אות ו'. ובתזכר דהכיון שלא לקרות לא ק"ש ולא להתפלל דש"ו"א העשה עדיף יו"ט. אמנם המחמיר בק"ג בצי"ד דברי השו"י ח"י. ובתזכר עליו ח"ל ואני צעני"ד לא הצנתי דהא כל זמן שאינו רשאי להתעסק בצורכי המת לא חל עליו אוננות ואין הטעם משום קדושת שבת וא"כ בא אפי' מתפלל תפילת חול ומבדיל אשפי' אסור במלאכה עד הליכה ודלקתן סי' רל"ג ח"כ אף שמתפלל של חול מ"מ לא חל עליו אוננות כיון דאכתי איתו יכול להתעסק בצרכי המת עכ"ל. וכ"כ ר"ז שם ח"ל וא"ל שיש לו להתפלל תפלה ערבית של מו"ט מצע"י מפלג המנוחה ולמעלה שהוא לילה גמור לענין תפלה לרבי יכודר ואף מי שנהג לעולם כהמים יכול לסמוך על דברי ר"י אפי' במו"ט במקום אחר אולם ש"ח"א נו להתפלל בלילה כמ"ש בסי' רל"ג עכ"ל. וכ"כ סידור צ"ע דיוני אוננות אות כ"ז אחר שהביתא דברי הט"ז והב"י ח"י ח"ל אבל ח"ר ח"י סי' ק"מ העלה דגם תפלה ערבית תפלה מצדוד יוס ושכן נוכחים עכ"ל. ועי' נראה לענין דיו"א איתו רואה לקרות קריאת שמע ולהתפלל מצדוד יוס הכרזת צידו כיון שעדיין לא כניע זמן חיוזו להתחלה כמ"ש סי' רל"ב אבל אם רואה לקרית ולהתפלל מצדוד יוס אין מניחין אותו כיון שיש לו על מה לסמוך:

שם (יד) אם איתו מחשיך וכו'. ואם הוא סמוך לשבת ואין זמן לקבורו חייב במנוחה דע"ש שברי טעם כד' שיתעסק וכו' לא אפשר. יד אליהו סי' ט"ז הביתא שעי' אות ו'. ש"ן דקפ"ח ט"ז. סידור צ"ע דיוני אוננות אות ט"ז:

טו (טו) במת לו מת צ"ח ונקבר חצר הנות בשעה ז' יתפלל מוסף של ר"ח כיון דמנהג כל היום. דלא בשו"י ח"ב סי' קפ"ח. ברכיו יו"ד סי' שמ"ח אות

כאר הגולה
 שם
 י לפירוש רמב"ם
 נס' תורה אדם
 כ נדר' י"ח טוטה
 מ"ב. י רמב"ם
 נפ"ג מה ק"ש
 א נדרות י"ז
 ב נס' הרמב"ם
 שם וטור, ג שם
 נגמלא
 ד ר' יונה והראש

משמר זה וקורא זה: ה' החופר קבר למת פטור: ו' היו ב' או יותר חופרים יכל הצריכים לצרכי החפירה בבת אחת פטורין ואם יש נוספים נשמטים וקורין וחוזרים אלו ומתעסקים והאחרים נשמטין וקורין (עין ציו"ו סי' שס"ה): ז' יאסור לקרות ק"ש תוך ד' אמות של מת או בבית הקברות לואם קרא לא יצא:

עב דין נושאי המטה והמתמים והמלומים. וכו' ה' סעיפים:
 א' ינושאי המטה וחילופיהן וחילופיהן בין אותם שהם לפני המטה יבין אותם שהם לאחריה מאחר שלמטה צורך בהם פטורים ושאר המלומים את המט שאין למטה צורך בהם חייבים: ב' גאין מוציאין את המט סמוך לק"ש שאין שהות להוציאו ולקברו קודם שיגיע זמן ק"ש ואם התחילו

בפ החיים

סק"ה. ר"ז חר' ו' ועיין צ"ח שאל"ה.

(א) **שם** ואם קרא לא ילא. וכו' דעת הרמב"ם שם צפ"ג אבל הראב"ד הולק וי"ל דלא כמ"ם נכ"מ

ס' וצ"י. וכתב העו"ת דה"ה י"ד לעיין בדרכות של ק"ש נקטין בדברי המיקל דק"ל כ"ל. וכצ"ל הא"ר אות ח' וכתב דגם דעת ל"ה נוטה לה' יעו"ש וכן פסק הפר"ח אות ז' דלענין ק"ש יש לחוש לדברי הרמב"ם ז"ל אבל אם יצרך או התפגל צדיק"ם חזון חוזר לנדר או להתפלל נוש"כ כל הש"ה דהעיקר בדברי הראב"ד יעו"ש. וכ"כ ה"ה אות ח' יעו"ש וכ"כ הפני"ה ח"ב סי' קמ"ט יעו"ש, וכצ"ל הע"ה אות ז' וכן יש להורות משום כ"ל:

(א) **סעי'** ה' נושאי המטה וחלופיהן וחלופיהן חלופיהן וכו'. כתב דה"ה יונה על חלופי חלופיהן ואעפ"י שיש שכות להחזונים לקרא צטור שמשאין הכה השני אפי"ה פטורים מפני שפעמים נמלכים שאוהב כה שליטת בשנים יסעו ומשום כך אין להם להתחיל. צ"ה. פרישה אות א'. עו"ת אות א'. ח"ה אות א'. מחב"ש אות א':

(ב) **שם** מאחר של"ה לורך צבס פטורים וכו' כתב הלבוש דה"פ אותם שהם לפני המטה וכו'

כלומר אותם שהם סמוך למטה בין שם סמוך לפני המטה בין שם סמוך לאחרים מאחר שהמטה צריכה להם והוא שבר"ה סמוכים לה ודרך הנושאים שיתחלפו עם הסמוכים להם לפיכך הם פטורים ושאר המלומים שהם רחוקים מ המטה ונ"ה יגיע עליהם שיטאו חייבים עכ"ל. וכצ"ל הל"ה צ"י מי שניתן אות כ"ב וכתב ענין דאין פירושו מוכרח וגם ה"ל לפירושו כלל דבענין הוא שיהי' צומנים ה"ס ואפשר שדין במקלה מקומות ומדינות שיש חצירות מוזמנים לכך ואם כן בין סמוכים בין אינם סמוכים פטורים עכ"ה וכצ"ל מ"ה סק"ה ח"ה אות ה' וכתב שם הא"ר ח"ל ומכל מקום במקום שאין הצורות נושאי המטה מוזמנים אלא כל מי שרואה הוא נושא דברי לבוש נכונים לדיאל עכ"ל. וכ"כ פרמ"ג ב"ה א"ה א':

(ג) **סעי'** ז' אין מוציאין את המט סמוך לק"ש וכו' ואין לחלק בין אדם חשיב לאחר. כן הוא דעת רמ"ם וסר"ה כמ"ם צ"י ויעו"ש כטעם וי"מ מסתמיות דברי מן ז"ל כלן צ"ע. וכ"כ המ"ה סק"ה. כ"ב א"ה ז':

שם שא"ן שהוא לסי"א וכו' כלומר דהוא סמוך דקאמריין כה"ה אין פי כמו סמוך למנחה דקאמריין לקמן שהוא שפיר ח"י שעה אלא פי' כרי שעה לכו"ל ולקברו קודם שיגיע זמן ק"ש. עו"ת אות ז':

שם סת"ק

(סא)

(ב) **שם** אפי' אינו מתו וכו' דאלו מתו אפי' אינו משמרו פטור כדלעיל וכו"ה ר"ס פ' מי שנתן. צ"ה. ח"ה אות ו':

(ג) **שם** פטור. וכתב הר"ן צ"י הי"ן וכל שהוא עוסק במלאכתו של מקום לא חייבתו חורב לטרוח ולקיים מלות אחרות אעפ"י שז"פ לקיים שהי' כמלות הך אם אינו צריך לטרוח כלל אלא בדרכו צמול ראשונה יכול ללא ידי שיהי' צדיק"ם ודאי ילא ידי שיהי' מכוח טוב אל יקרא רע ע"כ. ומיכה לדעת החוספות וכר"ה שם ה"כ באפשר לו לריך לקיים את שהיה. צ"י. פרישה אות ב'. וכ"כ עו"ת אות ו':

(ד) **סעי'** ד' היו שיהי' משמרים וכו' וכן יש נוכח להניח שנים כדי שלא יצטלו מק"ש ותפלה:

(ה) **סעי'** ו' כל הצריכין ללרכי בהפירה צבס אה"ה פטורין. וגם לאלו וכל מי שפטורכו חמנים ולא קראו ולא התפללו צומכ אין חייבין בתשלומין. ח"ל אות ג'. ועיין מש"ל אות ד':

(ו) **סעי'** ז' יאסור לקרות ק"ש תוך ד' אמות של מת או בבית הקברות וכו' עיין מש"ל

סי' מ"ה אות א' דיש פלוגתא צדיק"ם צמקוס שהוא חז"ן מד' אמות של קבר וכתבו שם דיש להחמיר יעו"ש וע"כ כה"ה נמי להתחיל אסור לקרות צדיק"ם אפי' מתוך לדי אמות ש"ק ונדיב"ד אם כבר קרא ילא וא"ל לחזור. וכו"ה המ"ה בזה הסי' סק"ה. וכצ"ל י"ה צ"ג צ"י. כ"ב אות ב'. ר"ז אות ו':

(ז) **שם** תוך ד"ה של מת וכו' וכל החדר שכתב מונה צי חשוב כד"ה. ח"ל אות ב' וכ"כ אין לעיל כ"י מ"ה. אות ג'. יעו"ש:

(ח) **שם** תוך ד"ה של מת וכו' ואפי' תוך ד"ה של מת קטן דפטור מן המלות אסור לקרות ק"ש וכן אלא קברו ודלא במהרי"ץ ז"ל שכתבם צ"ה. סידור צ"ע דדיו"ה ק"ש דערפית אות י"ב. וכ"כ כה"ה שם:

(ט) **שם** או צדיק"ם וכו' וכן רבים עתה שמצריכים תוך ד"ה של מת ושל קבר וצריך להודיעם כי לכל העם ישגגה ולא ידעו תועי כי לא ילאו י"ה. ח"ל שם. ועיין מ"ם לקמן א"ה ל"ה ויתבאר נך כי צדיע"ד ילא ואינו אסור כי"ה להתחיל:

(י) **שם** והם קרא לא ילא דכיון דעבר על דברי חכמים קנכסו לחזור ואפי' אם היה שוגג כדי שיחבר פעם אחרת. כ"ה בהלכות ק"ש פי"ג דין ז' מ"ה

באר הגולה
פ"ט הורמ"ה ה"ס
במחל' 1 כ' יונה
ס"ו 1 ס"ו י"ט
ח מהר"י אבן-
ש"ס י"ז י"ט
נכתב:

א ברכה פ"ד
וכך יוסף:

התחילו להוציאו אין מפסיקין כדי לקרות: ג ההעם העוסקים בהפסד בזמן שהמת מוטל לפניהם נשמטים אחד אחד וקורין ומתפללין אין המת מוטל לפניהם הם קורין ומתפללין והאונן יושב ודומם: ד יקברו את המת וחזרו האבלים לקבל תנחומין וכל העם הולכין אחריהם ממקום הקבר למקום שעומדים שם האבלים לעשות שורה לקבל תנחומין אם יכולים העם להתחיל חולמור אפילו פסוק אחד קודם שיגיעו לשורה יתחילו ואם לאו לא יתחילו: ה כהן אם יש שבות ביום לקרות אח"כ (ב"י בשם הרמב"ן): ה יתעומדים בשורה לנחמו הפגמים שרואים פני האבל פטורים והתצוננים שאינם רואים פני האבל חייבים:

עג הישן עם אשתו ובניו איך יתנהג. וכו' ד' מקיפים:

א אישנים שהיו ישנים בטלית א' ובשר שניהם נוגעים זה בזה לא יקרא ק"ש אלא אם כן היתה טלית

כף החיים

ש"ס סמוך לק"ש וכו' כחכ' ב"י בשם סרי יונה ח"ל דלחזור נראה דהיי' לק"ש של ערביה אין מילאין אה כמה סמוך לה אבל אפשר שאין להחמיר בק"ש של ערביה כיון שזמנה כל הלילה עכ"ל אמנם מסתמחו דבריו כאלו בשיעור ששם דלאן לחלק ואפילו סמוך לק"ש של ערביה אסור. וכן פירשו כשיח' אה"כ ג' ומ"א סק"ד דברי מרן ז"ל. וכ"כ א"ר אה"כ ג' אבל המ"א כחכ' שם ח"ל ומ"א כ"ל ד"ס להקל בשל ערביה כמ"ס חרי' דא"ס לא יקרבנו ועברו על לא חלין. וכל דא"ס הוא מפלג המנהג ולמעלה יקרא ק"ש ויקברנו אח"כ ט"ן ס"י ר"ל עכ"ל. וכ"כ א"ר שם דבקים של ערביה יש להקל כדעת המ"א יע"ש. וכ"כ ר"ז אה"כ ג'. וכחכ' שם דא"ס וכל בלילה לקבור יעבור על מ"ס כי קבור תקברנו ביום הסוף א"כ לא יקברנו קודם בקיפה החמה עכ"ל. ונראה דהכל לפי זמן וטענין וא"ס אפשר אין לזו מדברי מרן ז"ל. ועיין יו"ד ס"י שניה ברכה ס"י ג'.

ה' ש"ס קודם שיעני זמן ק"ש. וא"ס כבר הניח זמן ק"ש יש להם להסתחור זמן שיוכלו לשער שכבר הסתלו רוב הקהל. ב"י בשם סרי יונה. וכ"כ מור"ס ז"ל בירד שם. ע"ה אה"כ ג'.

ו' ש"ס וא"ס הסתילו להוציאו אין מפסיקין וכו' ואפילו א"ס הסתילו בחר דמצי זמן ק"ש אין מפסיקין. פרי"ח אה"כ ג'. י"א בנכס"ס. ר"ז אה"כ ג'. שח"ז אה"כ ג'. ומ"ס במאמיר אה"כ ג' להקשות על דברי ספר"ח סו"י א"ס מוכרח דמ"ס מהרמב"ם י"ל דה"ה א"ס הסתילו בחר דמצי זמן ק"ש. וכן מ"ס מהירושלמי י"ל דה"ה דכ"ס מצי לשנויי הכי וה"א דל"א מצי מ"ס דל"א בפי למימר שמשו שלא כסוגן שהסתילו אחר שמשו זמן ק"ש. ומ"ס מדברי מרן ז"ב ס"ק ס"י ע' י"ל דהכ"ה שא"ס משו כבוד הכריות וממ"ס הוא ז"ל יע"ש ודוק. ועיין א"ה אה"כ ג'.

ז' ש"ס אין מפסיקין לקרות. אה"כ שלמ"ס לירך ב"ס אבל אה"כ שא"ס למס לירך ב"ס חייבים כמ"ס. וכ"כ ר"ז אה"כ ג'.

ח' סע"ה ג' נשמטים אחד אחד וקורין וכו' שא"ס שיקראו כולם כאלו אהל כמה משו לו"ע לרש. ר"ז אה"כ ג'. ועיין לקמן אה"כ יו"ד:

ט' ש"ס ומתפללין. וכ"כ ב"י ע"ד ס"י שרי"מ ס"י י"ב. וכ"כ בנכ"ס. סו"ב במק"ה אה"כ ג'. ר"ז ש"ס. אבל טלית בפי' מי שמתו אה"כ כ"כ דדוקא לק"ש

י' ש"ס אין כמה מוטל לפניהם וכו'. ס"י רש"י שכתב ב"י אה"כ וכו' מסקידין אה"כ כאלו ויש מפרשין שנחנן לזר אחר עכ"ל. וכו"כ ב"י. הכ"ז ס"ס כ"י"מ. וכ"כ כשיח' אה"כ ג'. אבל המדרי דמ"ק כחכ' לענין ד"ה דכל המדר שכתב בחוכו כ"י הוא כחכ"ר אה"כ. וכ"כ ב"י ב"י ס"י שרי"מ וס"י שם אה"כ י"א. וכ"כ דעת א"ר אה"כ ג'. וכן יש להחמיר:

יא' סע"ה ד' א"ס יכולין העם להסתיל וכו' יתחילו ויגמרו כולם. ב"י בשם מהר"א. וכ"כ הלבוש' אבל סו"ר ב"י ס"י ש"ז כחכ' יתחילו ויקראו מה שיוכלו יע"ש. וכו"כ ב"י ע"ז ס"י מ"א סק"ד. וכ"כ ר"ז אה"כ ד' ובע"ס כחכ' א"ה אה"כ ג' כי זו מל"ס עוברת וק"ש יש עדיין זמן אח"כ דבכ"י מ"י יע"ש. ועיין ב"ה ש"ח:

יב' ש"ס הגבה. א"ס יש שהוא ביום וכו'. וא"ס לא יקרא קריאה שמש קודם כיון שעדיין לא התחילו במל"ס תנחומין. מ"א סק"ה א"ר ש"ס. שח"ז אה"כ ו' ועיין א"ה אה"כ ד'.

א' סע"ה א' שנים שכו' ישנים בטלית אחת וכו' לא יקרא ק"ש וכו' אפילו בזה"ז פנים אלא א"כ היח"כ טלית מפסקת וא"ס מותר אפילו בלא החזרת פנים. ב"י לבוש ב"ה. עו"ה אה"כ א"י ע"ש. א"ר אה"כ א"י. ח"א כלל ד' אה"כ י"א. א"ה אה"כ א"י:

ב' ש"ס ובשר שניהם נוגעים ז"ל וכו' משמע מדברי הש"ע והפוסקים ז"ל דלא צ"עין הפסקת טלית אלא דוקא כשכשר שניהם נוגעים ז"ל דמתוך כך באים לידי הכרח אבל א"ס זה צ"ל אחד מן המטה זה צ"ל אחר שא"ס נוגעים ז"ל כלל כמו שהוא דרך רוב העולם בנינו א"ל הפסקת טלית ויותר מזה"ל ל"ד ב"י הרמב"ם ספ"ג מה"ל ק"ש יע"ש ועכ"פ בזה"ז פנים סגור מאמיר אה"כ א"י. והפרי"ח ב"ה ר"ס ה"ה כחכ' דכל שהוא פנים כנגד פנים אפילו אין בשרם נוגעין ממתניהם ולמטה אסור בלא טלית דלא פלוג עכ"ל. ועיין לקמן ס"י ע"ד ברכ"י אה"כ ד' ובדבריו אה"כ ו'. והיינו דוקא להפסיק ביניהם א"ל א"ס הם מרחוקים זה מזה ומחזרים

יָאָה, פֿרִיָה שׁוֹב, יֵיטֵט שׁוֹב, וְכֵן הַפְּרִיָה שׁוֹב, בְּהֵיטֵט חוּץ
בִּכְנֵי הַדְּמִיָה מִיֵּי הַכְּפִרְיָה יְעִוִּשׁ, וְכֵן הַמְּרִיק לִקְמֵן מִי
עֵיז כֶּחֶץ דְּוִיָּה מִי עֵיז כּוֹז דְּרֶבֶץ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִבָּא לִידֵי
הַכְּרוֹז עֲרוֹב בְּשִׁפְטָה קִיִּשׁ וּסְפֵקן לִהְיוֹת דְּוִיָּה מִי עֵיז
לְדִוְרִיָּה, מִלָּא יִרְאֶה בָּן, וּסְפֵקן לְהַחֲמִיר יְעִוִּשׁ, וְכֵדִי
פְּסִיחִיד חוּט מִי יְעִוִּשׁ, וְכֵסֵּן דְּהִיבִישׁ עֵיז כֶּחֶץ לְדַעַת

עד שלא לברך כשאבריו רואים את הערוה. וכו' ו' סעיפים:

א יחיה ישן ערום במליתו צריך לחנך במלית על לבו ואז יקרא משום דלברוראה את הערוה אסור:

כגה וכ"ה א"ל לנו רואה ערום חזירו אסור (טור): ב בהרחוק ערום במים צלולים הוצה לשתות

באר הגולה

א צרכות כ"ד ע"צ
וכ"כ חומרים
הר"ף והכמ"ה
ושאל שוסקיס.
ב הרא"ש נס
ש"ת מהל דצרכות
ד"צ וד"ה וז"ל

כף החיים

בבגד וראשו חוץ לחליק (ר"ל ח"ץ לפלוח) ע"ד. וסיבס זכ
לדאזלי לשיטתם בם"י ע"כ סע"י ו' במ"א סק"ט אבל להמחבר
שם דע"כ די ח"ץ לנצרות והכח מרשק"ק שם אורז"י אורי
ל"ס. פרמ"ג שם. ועיין בדברינו לשם ביסוד שכתבו ד"ס להחמיר
כדעת ה' האחרונים ע"כ :

(ז) **שם** כנסה. וז"ל אם לנו רואה עדות חבירו אסור.
וכן עדות עדים זה עדות קמן הראוי לביאה
אסור ובכולהו הוי עממא משום לא יראה כך וכו'
לבוש. סייד במקח אורא. ומי"ם כלג"ס בלבו
רואה זה העדות אסור משום לא יראה כך וכו' נראה
שכ"ל אסמכתא כמ"ס לקמן. אח"כ ראיתי שרי"ג
בז"ל אורא סי :

[illegible]

(ט) **שם** יכסה בנדר למטה ללבו וכו' פי' דהמים אפסו
 שסם ללוים ערים מהני לענין שלא יכא אסור
 מחמת גילוי ערוה אלא שערדין יש אסור משום שלבו רואה
 אלה הערוה כיון שסבב עם הערוה במים על ק צריך דוקא כיסוי
 בנדר על לבם. פי' ש' צ"ל אבל ראשו כיון שסבא למעלה מן המים שרי
 כמים בבגדו. מ"א סקיז גר"ל אבל לעיניו רואה אה הערוה לא
 חישיבין כיון שראשו למעלה מן המים כמים בבגדו סוף הסעי'
 דלא לבו למעלה מן המים שרי, וכן פי' מחכים וענין פרמי:
 ה"א ח"י ב' וא"י סי' ודברינו לקמן ח"י ח"י:
 ודוקא

(א) **סַעַר** אִי הָיָה יוֹם עָרֹם בְּעֵלְיוֹתָי לְחֹץ בְּטוֹלָתָי
עַל לְבֹי וְדָרְיָי פִּי יִדְוֹקָה בְּטוֹלָתָי עַל לְבֹי
בֵּין לְבֹי לַעֲרֹם אֲבָל בְּלִיָּה אֶסְדֵּר מִשּׁוֹם דְּרִכִּי לְבֹי מִשּׁוֹם
בְּטוֹלָתָי שֶׁעַל כֹּל גּוֹפֵי כְרִי לְבֹי רוֹאֵה אֶת הַעֲרֹם וּמִכּוֹן
כְּנֻסֵּם לֶחֶן לְרִיךְ טוֹכֵסֵם לְבֹי אוֹ יִשְׁרֹם חֹזֶץ בְּטוֹלָתָי מִתַּחַת
לְבֹי דְרִי שׁוֹסֵם הַשֶּׁסֶם בֵּין לֵב לַעֲרֹם. מֵאֲדִיר אִוֹת אִי:

(ב) שם צריך לחיץ בעליות על לבו וכו' ואם מכסה את לבו בצגד צפני עלצו סני אף שאין מדביק על לבו ל"ח פ' מי שמחו אוח ה"ד. א"ז א"ו א' :

(ג) **העומד** בבית ערום והוליד ראשו חץ לחתן שלח ידאס ערוחו אעפ"י שביסב לבו בבגד כרו זכ לא יקרא כיון שערוחו מגולס וגדלוהו בבית אכל טישן ערום כבילס שאינו גבוה ויט והוליד ראשו חילס לה וגם ביסב בבגד על לבו אעפ"י שערוחו מגילס כבילס היז כמתבאר בפליה טיוון שאין כבילס גבוה ויט שם כסוי עליה ואינו דומה לבית שהוא חתן קטן לעצמו ויכין שעבורס נראה בחבורו אסור. מ"א ריש סה" וסקת. רזי אלוה ב' בן א"ח פ' בא אלוה א' פח"ע אלוה א' ואס מווליד גם לבו חץ לחתן איכ כרו ראשו ורובו בחוץ וכו' כאלו הוא כולו בחוץ. וז"ה אס לואס בבית והוליד ראשו חץ לחתן אסיר לקרוח דשרדין ראשו בחר רובו ואס הכניס ראשו לאחר שיש שם לואס אסיר גיכ לקרוח דעביז הכאס נגד. מ"א שס. וכן סבסב סברכי א"ו ב' ודלא יריא כהנסים שכח דיש לנגסם בדיון זס יעוי"ש, שניח אלוה א' ;

(ד) אם חזירו מרום אלנו בנית וסוף לבום ויחיל
ראשו מן הסלון נראם דיכול לקרוע ולברך
לפי דעת מרן ז"ל לקמן סי' ע"ב דין ו' בדברי אה"נ.
ועיין בדברינו לשם בס"ד :

(ה) **שם** משם דלבו רואה את הערוב אסור. ואין חילוק בין לימוד וסחם ברכה לקים חלה בכל אמרו לבו רואה את הערוב אסור ואע"י דלשכחון מאן דסבד לזה קילא מיבז אינן בדירון קיל דלבו רואה את הערוב אסור ונקמטין דלון חילוק בין קים לבד דברי קדושה. מחביר הוא א' וכחך דכן משמע מפסוקים ומדבריו מן זיל לקמן סעי' ד' יעירם. וסביוא זכיל ח"א הוא ק'. סעי' סס. ופי' בן איש סס. ועיין עוד לקמן אוי' ז' **שם** כגכה. וסס' אי' לבו רואה ערות חבירו אסור. כ"כ כבוד וצ"ל. וכבד כבדו כנו שטעין

עומדים במים ולב כאחד אינו רואה ערות עצמו לפי
טבא מבוטח בצדד אלף טרואה ערות חבירו שאינו מבוטח
נמו אסיר לקרות ואפי' דעיניו חזן למים ומסתכל בחזן
ואינן רואין אה הצרות עבד. וביבאו אר' אוח' ז' וסמל
סקי' פי' ננין שאין הפסק בין לבו לפרות חבירו וכח
כרמזינ באר' אוח' א' דרונה - דבריו ביטלים בפלות אחר
טרמקס ואין ינגשים ולבו רואה ערות חבירו וערותו מבוטח

באר הגולה
אומ"ק ג חרות
הדגן סימן י' בשם
א"ז ד שם זב"ה
כ"ה שם זב"ה
ו כ"ה יונה בשם
רנ"י לרש"י ז' כ"ה
א"ה

יכסה בבגד ממטה ללבו כרי שלא יהא לבו רואה את הערוה כשיברך גודקא בבגד אבל בידים לא
הוי כסוי: הכה וכ"כ אם מכסה ראשו צידו לא מקרי כסוי הראש וע"ל סי' ל"א (תרומת הדשן
בשם א"ז) ודאם היו המים עכורים שאין איבריו נראין בהם מותר לקרות יהוהו בתוכן והוא שלא
יהא ריהן רע (ואם אין לבו בתוך המים רק למעלה מן המים אף צלולים שרי (ד"ע): ג יאם האדם
מחבק גופו בזרועותיו דיינין ליה כהפסקה: ד יוש' מי שאומר שהנשים יכולות לברך ולהתפלל
כשהן לבושות החלוק אע"פ שאינן מפסיקות למטה מהלב: הכה ואם כן ערומות לר"ך שחכא ערוה
שלא כן טומאת בקרקע או שיש צנזר על שאר דבר דאז אין לכן רואה ערוה שלהן מה שאין כן בזה

ב"י

קף החיים

(זו) **סעי'** ג. אם האדם מחבק גופו בזרועותיו וכו'.
ואעפ"י שאם מכסה לבו צידיו כרי שלא
יכא רואה את הערוה לא חשיב כיסוי ציד דכיון דלב
ויד חד גופא חיונין אין הניף יכול לכסות את עצמו אבל
לענין הפסק מפסיק אע"ג דחד גופא חיונין, ב"י. ע"ה
אזכ"ה סי' מ"א בק"ו. סו"ב במק"ה אזה"ל, וספספס כחב
בליה פ' מי שצמחו אזה"ל קרי' דלכך מוקרי ספספס לפי
שכא עושט מעשה שלא כדרכו שאין דרך האדם לחבק
עצמו, כך משא"כ כיסוי בעלמא צידו על לבו הוא דבר
רגיל ובכיה חמור. לפיכך אין כיסוי כסוי עביל, וסבילו
אזכ"ה אזה"ל ד' ברכי אזה"ל ד' מאמר אזה"ל ב' מש"ל אזה
ג', ומ"ש הפרי"ה אזה"ל ג' דלא נחא ל"ה בכא פסקא
דמי כינו דכחב דבר דלא מהני שמיני דיוו על ראשו
או אם יכא חולץ כסן כנגד לבו משום דהראש וכלב וסוד
חד גוף חיונין ואין הניף יכול לכסות עצמו כי איכא למימר
דכניף עצמו לא מצי למעבד חלילה לעצמו וכ"ה מהס"ה
ברייחא וכן' וכתב וס"י נקטין יעו"ש עיין מ"ש עליו בברכי
שם וכתב אחרי אשר זו הלכה העלה רבינו יונה בשם רנ"י
נרפא ומרן העלה אזה"ל על שלחנו לכן א"י אומר דשטיק
דבריו הראשונים עביל וכו'. הספ"ה אזה"ל וכן הספ"ה
המורק וסבילו. ופ"ל ז"ל באזה"ל ג' וכ"פ ר"ז אזה"ל ד' ח"ה
כלל ד' אזה"ל פ' בן א"ה פ' בא אזה"ל ב' וס"י נקטין:

(זב) **סעי'** ד' ים מי שאומר שהנשים יכולות לברך
ולתפלל כשהן לבושות החלוק וכו'. ר"כ
מרן ז"ל ב"י משם א"ה. וספספס כתב בשם ה"ה לפי שערות
למטה מאד ואין לכן רואה את הערוה ולא צעין טומאת בקרקע
אלא כשהן ערומות כדי שחכמה ערוהן עביל ויכ"ה בלבוש ופ"י
סק"ד וא"כ לפי א"ה הנשים שומרות במים צלולים וכן ג"כ בתוך
המים מותר לקרות ולברך כיון דמים צלולים חשונים כיסוי לענין
ערוה כמים בעט"י ב' וי' ואל' משום לכן רואה את
הערוה אין לחוש כיון שערות למטה כן הוא לפי סברא
זו, אבל ביו"ד סי' ר' פסק מרן ז"ל דענה הראב"ד ז"ל
דאם המים צלולים עוברת. בגמ"ה ומזכרת משמע דחייש
לכן רואה את הערוה ואעפ"י שערות למטה ויכ"ה בלבוש
שם הטעם משום דלכא רואה את הערוה יעו"ש וא"כ לפי
גם אם הנשים לובשות החלוק אם הם שומרות לר"ך
לפסקין צידם על החלוק למטה מהלב בשמח ברכה ותפלה
כדי שלא יכא לכן רואה את הערוה ואין חילוק בזה בין
א"ה לאשכ"ז. וכ"פ ב"ה בזה ס"י וס"י ר"ז יעו"ש וסבילו
פס"ז בזה ס"י. או ב' ונראה שמהכ"ה לדבריו ויכ"ה דעה
הראש בסק"ז להחמיר דענה ב"ה יעו"ש. ויכ"ה דעה השר"ה
אזה"ל

(סב)

(י) **שם** ודוקא צנזר אבל בידים לא כיון כיסוי. עיין ספספס
לקמן אזה"ל פ"י:

(יא) **שם** אבל בידים לא כיון כיסוי. כיון דוקא בידים
ידיות אבל אם אחרים מכסים את לבו בידים
מהני כמי' לקמן סי' ל"א סעי' ד' וכ"כ הפרי"ה בזה
ס"י אזה"ל ב' י"א בנב"י. ברכי אזה"ל כ' פסח"ד אזה"ל ב'
ספ"ז אזה"ל ד'.

(יב) **שם** הכסה. ואם לא מכסה ראשו צידיו לא
מוקרי כיסוי הראש. נראה דכיון דוקא לענין
שיברך או יוצא מסי' שאר דבריו קדושה אבל לענין שלא
ישב או ילך בגילוי הראש באקראי ק"ה די ב"י כיון צ"ה
פ"י סק"ב. סו"ב אזה"ל א' י"ב אזה"ל ג' ועיין מש"ל סי' ב'
אזה"ל פ"י ואזה"ל י"ז ש"ס מדקדקים שלא לסלך בגילוי הראש
אפילו בבית המרחץ וע"כ כשסולך בבית המרחץ או בבית
הסניט ים לכסות ראשו צידיו כרי שלא ילך ד"ה בגילוי
הראש. ועיין בדבריו לס"י כ"ה אזה"ל י"ג:

(יג) **שם** ואם כיון המים עכורים וכו'. ואם הם צלולים
מוכרן בגמ"ה. מ"ה סק"ד בשם ר"ה, וכן הוא בש"ע
ויד סי' ר"י. ודוקא במעין שייך זה אבל לא בלבוש שאין בו
מפר יעו"ש. מ"ה ש"ס. ר"ז אזה"ל ג'.

(יד) **שם** הכסה. ואם אין לבו בתוך המים רק למעלה
מן המים אף צלולים שרי. וכ"ה ב"ה. וסבילו
הכנסה בנב"י אזה"ל ד' ומ"ש הפרי"ה אזה"ל ב' לרמות דין
זה כתב עליו בברכי אזה"ל ו' דהדבר מבוזר דאין ראוי
מכריעות כי דעה שחמה דכיון דאין מ"ה צלילן סוי
לכא וסאריך בזה אפשר לומר כי האף אמנם עינא ונבא
חרי סבסורי ודינא הוא דחורויהו כל חזו דבר בערוה
מי' לב ק"ל טפי יעו"ש וס"י וז"ל. ומאחר שדין זה מוכח
מדברי גאון עולם הראב"ד (והרשב"א ורבינו יונה ור"בן
בחרו מור"ם ומסריק"ם וס"ה ודעתינו כדבריו) להלכה
ס"י נקטין עביל. וכ"כ סע"ה אזה"ל ד' דהחמירו יותר
בראיה עינים מראיה כלב יעו"ש. וסבילו אזה"ל אזה"ל ג'
יעו"ש. וכ"כ ספ"ה ג' באזה"ל אזה"ל ב' דלבו רואה רק מדרכן
כל שסוד חזן. למ"ש כהפסקה. ה"ה משא"כ עיניו רואות
ד"ה יעו"ש. ועיין בדבריו. לפיכך אזה"ל ז'. וכ"כ דעה השר"ה
אזה"ל ב' סו"ב במק"ה אזה"ל ב' ר"ז אזה"ל ג'. ח"ה כלל ד'
אזה"ל ט' חס"ל אזה"ל ג' בן א"ה פ' בא אזה"ל ב' וכן פסק:

(טו) **שם** בנב"י. אף צלולים שרי. אבל עיניו וס"ה
שלא יסחכל בערוה צעין כשהמים צלולים.
לבוס, ע"ה אזה"ל א' סו"ב ש"ס. ח"ה ש"ס. חס"ל ש"ס. ועיין
לקמן סי' ע"ה אזה"ל:

(כ"י בשם א"ח ועיין לקמן סי' ר"ז סעיף ג'): ח השאר אבריו רואים את הערוה מותר אבל אם
מאיה מאבריו נוגע בין בערותו בין בערות' חבריו אסור לקרות ק"ש או י"התפלל ויריכותיו שהערה
שוכבת עליהן צריך להפסיקן בבגד או להרחיקן בענין שלא יגע בהניד בהם: ו היתה מליטו
חגורה על מתניו לכסותו ממתניו ולמעלה הוא ערום מותר לקרות ק"ש אבל
להתפלל אסור עד שיכסה לבו:

באר הגולה
ח שם בגמרא כ"ה
פ לפי הכ"ה
יורה
וה"ה
ו א"ח בשם הראב"ד
י כ"י ירושל' כ"י
פ שם בגמרא כ"ד
וכ"ה:

טפח

בפ' החיים

וכי כהני' בן א"ח ז"ל פי' בא אוח ג' דברים של כביצ'ם
אין לחוש אם נוגע בירכותיו ואפ"י דנם כנגד הכים אסור
לקרות בלא כיסוי משום דלא יראה כך וכו' ע"ה, ועיין
לקמן סי' ע"ה אוח י"ג:

(בב) **סעי'** ו היתה מליטו חגורה על מתניו וכו' מותר
לקרות וכו' לפי שאינו מדבר לפני המלך
משא"כ בחפלה שצריך לעמוד בא"מ ויוראם ולראות
עליו עומד לפני המלך ומדבר עמו ב"י, ע"ז סק"ה, ר"ז
אוח ז', וז"ל שכן צריך האדם לזכר להוציא הציצות
ובאוחיות כחנקן ובכוונה גדולה ובפרט כשמוציא א"מ שם
משמעות הקדושים מפיו יאחזו רעד אשר הוא ילוד אשכ
היום כאלו וכו' רמז וחולטת ובשר 'סרוח' א"ך ידבר לפני
מלך רם ונשא בלי כוונה ומהרה מחשבה אשר מלאכים
גדולים רמים וקדושים כהנים מקדישים רומדים ומחרגשים
ומחרגשים מאימתו ית' וק"ו בן בנו של ק"ו צריך האדם
ליקח לנפשו בשעה שהוא מחפול ומחנקן לפני המקום
בוהן לבוה וכליות ולורק מחשבותו שצריך לאומרו בא"מ
ועדס גדולה וכחי יתן אל לבו כי לא דבר רק הוא אלא
דברים עומדים בדמותו של עולם:

(בג) **שם** מותר לקרות וכו' אלו שם לנו מכנסיים אין
לחוש אם אינו חגור אזור, שסיג אשר סיג
המדני בשם חוספות רבי יהודה בשם רש"י ז"ל, כנסי
בהנסי, וכ"ה א"ח דף י"ד ע"ב ולענין ק"ש ושאר
דרכות אין לחוש לחגור רק שיכיו לו מכנסיים וישיש
וסבילו ויפיל אוח ד' ושיש, וכן הוא לקמן סי' ז"א סעי' ב',
וכי קולר ש"ע סי' ה' אוח י"ז, אמנם השמיה על יו"ד סי'
א אוח ליח כחז ד"ס ליחזר אפילו אם הולך במכנסיים
חמה כהנאו וסעס כחז בחי"ש אוח ע' דאפי' דמפסוק
האבנט של המכנסיים הקטור על בשרו אין צוה די שלבו
רואה ערוה דרך עליו דרך חתך סמך מכנסיים ישיש, וע"כ חזר
כל אדם ליחן דעתו חמיר לקרב סמך מכנסיים ז"ל אלא ז"ל כ"י
שלא הראה ערוהו משם כי לפעמים יבא האדם לומר דברי קדושה
כפי' בלא חגורה וסומך על המכנסיים ובפרט בימי הקיץ
במקומות שיש להם חמימות הרבה ויושבים ולומדים בלא
חגורה או בצמקוה שדרכס לילך חמיר בלא חגורה כמו
ע"י סודו וכיוצא שצריך ליחזר הרבה צוה, ועיין מש"ל סי'
מ"ו אוח י"א, ולקמן על סי' ז"א סעי' ב', בס"ד:

(כד) **שם** אבל להפסל אסור עד שיכסה א"ח לבו, לאו
דוקא לבו אלא כל גופו צריך לכסות ולא נקט
לבו אלא איירי דריש' דלק"ש אי' לכסות א"ח לבו קאמר
בסיפא להפסל צריך לכסות א"ח לבו ואפי' דסי' לבו גופו
צריך לכסות, ב"ה סי' ז"א, אי' צוה הכי' אוח ז', מש"ל
אוח סי' יפ"ל אוח סי', וכחז שם המצי' דכל מה שסמנה
שלא לעמוד בפני הש"ר כך ה"ה בחפלה, ועיין מ"א סי' ז"א
סק"ה

אוח סי' ומ"ה הדרישה שם צו"ר להשוות דעת א"ח עם
הראב"ד ולחלק י"א בין מלבוש למים ללולים דברים ללולים א"ח
גילו ערוה ושיש הוא היפך כפוסקים שזכרנו לעיל אוח
י"ד דחשבו למים ללולים כסוי לענין ערוה ושיש וכבר דחו
דבריו בס"ד וס"ה שם צו"ר יע"ב ועיין ע"ז כאן סק"ד
וא"ר אוח ו' ועוד עיי' בפ"ז סק"ה מה שסקשה על מרן
ז"ל מכאן על יו"ד סי' ר' שכח דצריך עיניה מים ושיש
אמנם בדברי הס"ד שם נחמלס קושא וז' שכח דהראב"ד
שכח שסעור המים חולק א"ח וכו' דכחז סמנה
בא"ח דברי א"ח בשם י"א מי שאומר יע"ש, וא"כ לפ"ז
ולפי מה דקו"ל סיכא ססוהם מרן ז"ל וכחז י"א מי שאומר
דעתו לפסוק כסחם כש"ל סי' י"ג אוח ז' צריך להחמיר
כמ"ס צו"ר ובפרט ד"ן ז"ל לא נפיק מפלוגתא כ"ז וע"כ י"א
להחמיר ולשוות א"ח לא"ח בענין ז"ל דא"ח המים ללולים
ז"ל לבס' למעלה מן המים או לחזק נוסף בצרעוהי' וא"ח
לנשח חלוק והיא עומדה צריך להפסיק בידה על החליק
למטה מן הל"ז:

(ח) **שם** כנהי, וא"ס סן ערומות צריך שחבא ערוה שלכן
טוחות צקרקע וכו' סי' דבוקות ומכוסות
צקרקע שלא חבא נראה ענבות שלכן כי ענבות הוי ערוה
דלא קי"ל כרב הובל, ב"י סי' ר"ג, ומ"ה מ"א שם סק"ה
לכשי' על ד"ן ז"ל עיין מ"ס עליו הא"ר צוה כ"י אוח ה'
וסיים להלכה קי"ל דענבות י"א בשם משום ערוה כשי"ס
דילן דמוקי לס' בפנים טוחות יפוש, ועיין עוד לקמן סי'
פ"ה אוח ל' ובס"י ר"ז על סעי' ג' בס"ד:

(ט) **סעי'** ה' שאר אבריו רואים את הערוה מותר אבל
א"ח א"ח מאבריו נוגע וכו' אסור לקרות וכו'
וכי יודע למ"ה הפריה בפ"י ע"ג דא"ס קרא י"א דרך
מטעם הרבוי ולא מכיון שפיר ה"ס כאלו באבריו נוגע בערוה
יראה ד"ה, פרמ"ג א"ח א"י סי' ועיין בדבריו לעיל סי' ע"ג
אוח ח':

(ד) **שם** צריך להפסיקן בבגד או להרחיקן וכו' באיניו
לבוש מכנסיים, ב"י בשם א"ח, לכן עכשיו שכל
העולם לובשים מכנסיים אין ניהרין צוה שסומכין על טעם
ז"ל, ב"י סי' מ"ג, י"א צמ"ב כהנ"י אוח ב':

(כא) **שם** בענין שלא יגע הניד בשם ומשמע לי דלא
מקרי ערוה לענין ז"ל אלא הניד עצמו דאי
נגע בידיו אחי לידו הרבוי ומפני סודים גזרו בשאר אברים
אפי' דלא אחי בנגיעתן לידו הרבוי אבל בנגיעה דכ"ס ליח
לן כ"ס דאפי' אי הוב נגע צ"ב בידיו לא אחי לידו הרבוי,
ב"י לבוש, פרישה אוח סי' ע"ה אוח י"א, אי' שם, ר"ז אוח
ו' ח"א כנל ר' א"י יו"ד, שחז' אוח ע"ז, ודלא כמ"ס
י"א כהנ"י בשם מהר"ם סיוולא ז"ל דאין לחלק
בד"ן ז"ל בין גיד לבנים וחרוויקו אסורי ישיש,

באר הגולה
א נטות כ"ה

קה להזהר מכללי שער וקול אשה בשעת קיש וכן שלא לקרותה כנגד הערות. וכו' ו' סעיפים :

א אטמח מגולה באשה במקום שדרכה לכסותו אפילו היא אשתו אסור לקרות קיש כנגדה ;
בגב וי"ז דוקא באשתו אבל באשה אחרת אפילו פחות מטפת חיי ערוה, (הגהות מיימוני פ"ג)
ונראה מדברי הראש"ש דטפה באשה ערוה אפי' לאשה אחרת רק שבעלמא יכולה לקרות אפי' שהיא
ערוהה

בף חיים

סקיה. מיכו דדיפנד בתיסה ערוהו לחוד וסתפלל ילא.
כמיש סי' ל"א סעי' א' א"ר שם :

מאשה אחרת. ח"א כלל ד' או' ז'. עמודי השלחן על קולור
השיע סי' ה' אות י"ב. וכימ כסיח סימן ק"י שכתב דכל
האמור בשיר השירים כגון בערך ערומה חסיה שקויו עמודי
שם שני שדיך וכו' ערוה לאשה לגלוח עכ"ל. והא דאין
לחנה חושבים אותו בזמן סיניקה במקומה המגולת אפי'
שמואלא אותו להניק הילד חרף מפני שדרכו להיות מטוס
בזמן שאינה מניקה ושוד ראשי' בזמן סיניקה אין דרכו להיות
מגולת חמיר כדי שנחשוב אותו בזמן הסוף במקומה המגולת
אלא מוילא אותו דוקא בעת הליך כדי להניק ואח"כ חוזרת
לכסותו וע"כ אינו נחשב במקומה המגולת אפילו בזמן
סיניקה. ועיין מש"ל אות ב' בשם בי"ח. ולסר"ב בן אי"ח פ'
בא אות ו"ד :

(ה) **שם** אסור לקרות קיש כנגדה. ושם דאין חילוק
בין פנייה בין אשה איש. עי"ח סוף אות א'
וב"ב באר שבע דף ק"ט לענין קול. א"ר אות א' סר"ב
במק"ח אות א' ועיין לקמן אות ב' :

(ו) **שם** אסור לקרות קיש כנגדה. עבור כהן וכן אם
שוקק מגולה אסור לקרות כנגדה וכהן הכיח
לאח"כ לורך נקט שוק יוחר משאר מקומות מטוסין שבה
לומר דאפילו פחות מטפת נכרות נמי ערוה וכדנפקא לן
מקרא גלי שוק עברי נכרות וכח"כ חגל ערוהך דמשמע
כל שוק הוי ערוה אפילו פחות מטפת יעו"ש. וז"ל ספ"ז
שק"א. עי"ח אות א' אבל מרן ז"ל צ"י כהן על דברי הסור
הכו' הא דכתב אם שוקק מגולה אסור כלומר שאעפ"י שאינו
מקום לנעו באיש הוי ערוה באשה, וסוף הפעם שכתב
הרשב"א בשם הראב"ד יעו"ש צ"י. וא"כ לפי דברי מרן ז"ל
הא דנקט הסור וכן אם שוקק מגולה אסור לאו משום דבשי
למער אפי' פחות מטפת אסור אלא מפני שבייחי אומר
דאין בו משום ערוה כלל משום שאינו מקום לנעו באיש
הא"ל למימר דיש בו משום ערוה ולעולם דינו כשאר מקומות
המטוסים דאין אסור לקרות כנגדו אלא אי"כ מגולה פסח
וכי"מ מסתמיו דבריו כאן בשיע ולא כהן לחלק הסיק משאר
מקומות המטוסים דמשמע דהיינו אסור ואינו אסור אלא
בפסח מגולה. וכי"מ מרבי"ח בא"ר אות ב' שאלה שסב"א
דברי הרשב"א וצ"י כהן וז"ל אבל ספ"ז כהן דשוקק אפילו
באשתו אסור אפי' פחות מטפת שטוף מקום האסור יוחר
משאר איברים עכ"ל. וכי"מ מר"ז אות א' וח"א כלל ד' אות
ז' יעו"ש. וכי"מ ספ"ז או' א' יעו"ש, ומי"מ לביחלה י"ח
לחוס לדברי בי"ח וספ"ז וספ"ז כיון שסב"א סברס
זו האמרו"ה וחשו לה. א"ר שם. ח"א שם. ר"ז שם. שח"ז
אות א' :

(ז) **שם** אסור לקרות קיש כנגדה. כהן ס"ר וינה בשמגולת
פסח אינו אסור אלא כשחשכ"ל כהן אכל בראש
בעלמא מותר עכ"ל. וסב"א צ"י. וכח"כ עליו הכיח ולא
סב"א אלא בכל פנין אסור ויך הוא משמעות סמוסקים
עכ"ל

(א) **סעי' א'** פסח מגולה באשה וכו'. אם לבוש דק
ומתחיו בשירה מהוכה אסור כמיש בסעי' ה'
ערוה בפסטיח וכו' וז"ל הכא. מ"א ר"ח ספ"י בשם בי"ח
ומחסי"ה. א"ר אות א'. ס"ב אות א' סר"ב אות א' מחביר
אות א' ר"ז אות ג' סידור ב"ש אות י"ד. ח"א כלל ד' אות
ג' ועיין פרמ"ג א"ר ר"ח ספ"י ומש"ז סי' ע"ד סוף אות א'
שכתב דבגד דק דומה למים לגולת דחשיב כסיו לערוה דאם
בראש אסור משום הרכו"ב יעו"ש וא"כ נפקא מינה דאם
עולם עיניו מותר לקרות אפי' לדמה כהולקים על מרן ז"ל
בעולם עיניו כמו שיחב"א ספ"י ו' ועיין דבריו על
סי' ע"ד אות ט' וס"ר. אח"כ ראינו שרי"א ח"א כלל ד'
אות ט' יעו"ש :

(ב) **שם** במקום שדרכה לכסותו וכו'. אבל במקום שאין
דרכה לכסותו כגון פניה או ידיה ורגליה לוח לן
בה. צ"י. א"ר אות ב'. מאמיר אות א'. ועיין להרב
בן אי"ח ז"ל פ' בא אות י"א שכתב דאף לרעה הוזהר
באדר"ה רב"א שטמר רגל באשה ערוה יד באשה ערוה
כחלק מן היד ומן הרגל שדרכו להיות מגולה כגון
הכף והאצבעות מותר לקרות כנגדו דאין נקרא על
זה שם ערוה יעו"ש. מיכו במקום שכוללים ברגלים
מטוסות אסור לקרות כנגדו כשם מגולות וכי"מ בסד"א
ב"ח שכתב צעירות שכוללים יחף שנעולם רגליה הן
מגולת אין אסור לקרות כנגדן עכ"ד וסב"א א"ר שם
וח"א כלל ד' אות ב' משמע הא במקום שכוללים ברגלים
מטוסות אסור :

וכתב י"ח צ"י מי שמתו אות ק"ו דרועותיה אין
בכלל ידיה ומסתב"א דכל מקום ומקום לפי
מנהגו ואם רגל שלל לכסותה לא מקרי ערוה יעו"ש.
אבל הרוקח ס"ר עכ"ד כהן פסח צב"ה או צרועותיה
מגולות אסור. וס"ד א"ר אות ג'. משמע דרועותיה
כבשרם ואין לחלק אם דרכה לגלוח אם לא וכי"מ הח"א
שם דרועותיה ושוקא אפי' רגליה בך בדרך הפרוטות אסור.
וכי"מ בן אי"ח פ' בא אות ח' דנשי כעצביים שדרכם לגלוח
דרועותיהם אעפ"י שדרכם חמיר בך לא יקרא כנגדו. ועיין
באות שח"ז :

(ג) **שם** במקום שדרכה לכסותו וכו'. מה שרגילות
הנשים לגלוח דרועותיהם ורגליהם לסיח ביה
הוא"ר פחות עד סמוך לדריס וכו' מוכח ר"ע וקורא ח"י
בהם חקים לא מוכיח ומפ"ח באשה ערוה. הפארת שמואל
על הראש"ש פ' מי שמתו סי' ל"א. פח"ע אות ג' :

(ד) **שם** אפי' הוא אשתו וכו' ולכן לר"ך לחסר בשעה
שמניקה ומגולת דריס דאסור בדיח וכי"מ

יז

שנקרא

ג. דיש ציודר משמיעת קול זמר אשה בשעת ק"ש: הכה ואפילו באשתו אבל קול הרגיל צו אינו באר הגולה
רמב"ם בשריטות
האישאלי שפסקים ערור

בך החיים

שער ראשון. לבוש רץ אוח ד' סודור צי"ע
דריי ק"ש דערביט אוח ט"ז. וביה אס מחכה שער של
עלמס וחננס אחיז בראש. ד"מ ס' שיג או"י. וכדילו
ספס"ז אוח ג' שח"ז אוח ס':

(א) **סעי'** ג. ים ליזכר משמיעת קול זמר וכו' אפילו
פניוס. באר שבע. מ"א סק"ז ר"ז אוח ו'.
צ"ע שס אוח ו"ז. חסיל אוח ו' בן אי"ח שס אוח ו"ג.
ועיין לעיל אוח ס':

(ב) **שם** ים ליזכר משמיעת קול זמר וכו'. עיין בארע
ס' י"א סעי' א דקיל זמר אשה אי"ח לעולם
אסור לשמוע. אבל קול דיבור שרי. מ"א שס. וכחכ סמח"ס
דקול דיבור שרי אפילו באשת אי"ח ופילו בק"ס. וכי ר"ז
אוח ו'. מ"א כלל ד' אוח ו'. וכחכ דאפי"ח אסור לבין להטות
מדיבור שרי אפילו בנגיד אסור לסתכל. להטות עיני.
ואין לסקטות מש"ס קדושין דף ע"ג א. דאיהא שס קול
ערוס אפילו בשאלה שלומס אסור חירץ סרשיא ז"ל קול
דיבור זכ מה סביא משיבס על שאלה שלומס גרע פסי.
בכ"י על סאכ"ס ס' כ"א. וכדילו באכ"ס שס סק"א. וכי
צ"ע שס אוח ד' וכדילו פרימ"ג אי"ח צוכ סכ"י אוח ו'.
וכי א"ר אוח ס'. ועיין י"א בסג"ז:

(ג) **שם** ים ליזכר משמיעת קול זמר וכו'. כחכ ב"ש
דק"ס רח"ו ונכון לכל אשכ כשרס ירחא ס'. בין
שואב בין פניוס עלא חשמע על זמן ש"ס עמס אי"ח ר"ק
ספח"ס יס"ס נפוח וקול לא ישמע כלל ועיקר שאלו. יבא
סא"ס השומע לידי סרסור וסרסורי עניור קא"ס מפבירס
כי לריכס ליזכר שאל וישלו בני אדם על ידס דאמר רבי
יוחנן למדנו ירחא חסא מנחולס ואל חשיבני מדכתיב וחסר
דבורס ונרץ בן אבינוטס דע"פ סריבור שאלו. א"ר סס:
(ד) **שם** ים ליזכר משמיעת קול זמר וכו' כלל א"ו
סרבריס אין חילוק בין אשכס נאכס לעשורס
או. בין בחורס. לזקנס דגס של אשכ כעורס או זקנס עפח
באשכ ערוס וכן פסרס או קילס. דלא פלוג רבנן.
צ"ע שס. פסח"ד אוח א'. ר"ח אוח ב' בן אי"ח שס
אוח י"ב ואלו י"ג:

(ה) **שם** ים ליזכר משמיעת קול זמר וכו'. סי"ט
לכחלה כמ"ס ב"י וסבאנו דבריו לעיל
אוח י"ד יע"ש. וסגס דמוריס ז"ל צדימ אוח ב' פליג
על מרן ז"ל וכחכ ד"ס לאסור כע"ש. נראש מדלא סניס
כאן בש"ע דחז"ר בו וסורס לדברי מרן ז"ל דאין לחוש אלא
לכחלה כמ"ס ספרד"מ בא"א. אוח ו' או י"ל דלא פליג
אלא אשיער וכיון דמרן ז"ל עאמו חזר בו בש"ע ואסר
כמש"ל אוח י"ד ע"כ לא סניס כלום כאן בש"ע. ועיין צדימ
סס ודו"ק. ועיין א"ר אוח ס':

(ו) **שם** ים ליזכר משמיעת קול זמר וכו' ואם כוא
יכול לבין לחפלו בענין שאינו שומע אוחס
ואינו מש"ס לב אלוס מוחר ואין לו להפסיק קריאהו
צ"י צסס כ"י יונק. וכי ע"ש אוח ס'. ר"ז אוח ו'.
וכן צשעה סדחק שהוא שומע נשים מוחרות וא"ל לו
(סג) למחוס

שנקרא ערוס אין חילוק בין נשים אחרות לאשתו שרי.
וכן עיקר:

(ז) **שם** אבל בחולות שדרן לילך פרושות סרש
מוחר ומדח לניטוח סוא שלל חלכנס כבחולות
לשוק וסחרות קליטח שערן. מ"א סק"ג. ועיין מ"א
כלל ד' אוח ס' סכחכ ח"ל ולי"ע עכ"ס כיון שאין
מוחרין לכסוח שערן אס דומין לבחולות עי"ל. ונראש כיון
סכאסור סוא. משום סרסור אס סוא מנוחס אסור לקרוס
כנגדו אס דרכס לכסוח:

(ח) **שם** הנכס. וס"ס השערות של נשים סרגילין
ללאח וכו' וכן סכ"ס. של פרי אירופס
שדרן לילך חמיר פרושי ראש מוחר לקרוס כנגדן כיון
דכל סכ"ס דרכן בק"י. בן אי"ח שס. אבל לסכחכל באשכ
אחרת אפי' חוץ לנחכס אסרי. א"ר אוח ס':

(י) **שם** סרגילין ללאח וכו' אוחס סכ"ס. סכ"ס. סכ"ס.
מארעא שאין דרכן לנלותן למקוס שדרן
לנלותן מוחרין לנלותן אס אין דעחס לחזור. סכ"ס. אשכר
ס' ל"ב. מ"א סק"ד. ס"ב אוח ב'. א"מס צוכר ס' נשא
דף קכ"ס ע"ב סחמיר מחר בשער סאכס שלל ירחא ממנו
סוס דבר לחוא ח"ל שס. א"ר חזקיס חונגא (פ"י קללס
ופוס) ליחי על סכוס בר נש דשכ. לנחחיס דחאחי
סשפרא דרישא לבר. ודא סוא חר מאינן לניטוח דביחא
ואחא דאפיקח משפרא דרישא לבר לאחחקנא ציב גריס
מסכנוחא לביחא וגריס לנכא דלא יחחשנן. דברא וגריס
מלס אחרא דשריא בביחא מאן גריס דא סכוס שפרא
דחאחי מרישא לבר. ומס בביחא כאי כ"ס בשוקא וכ"ס חליפוחא
אחרא ובניכ אשכר כנסן פוריס צירכתי צי"ח. א"ר יסודס
ספרא דרישא דאחא דחאחלי"א גריס שפרא אחרא
לאחגלי"א ולאפגמא ל. יכ צי"ח אחרא דאפילו סכ"י (ס'י
קירוח) דביחא לא יחמון שפרא חר מרישא כ"ס לבר. ח"ח
כס דכורא שפרא סוא חומרא דכלא. כ"י נמי לגוקבא
סוק חמי כמה פנימו גריס סכוס שפרא דאחחא. גריס
לפילא גריס לחא גריס לבעלס דאחחלי"א גריס מסכנוחא
גריס מלס אחרא בביחא גריס דיסחוק חשיבוחא מנכא רחמנא
לישנן מחליטו דילבון. ועיד צי"ח אחרא לאחחלי"א צי"ח
דביחא ואי ענדח כן מה כחיב צי"ח כשחלי צי"חס מה
כשחלי צי"חס מה י"ח דא בין צכחוח בין בקיימא לא
אחחלי"א פרוי וסדיר אשחכ צי"ח חשיבו. יסוד על ש"ר
אילנין כך כנכא יסחלקון כחשיבו על ש"ר צי"ח עלמא ולא
סוד אלא דבעלס מחברך כלל צברכאן דלפילא צברכאן
לחחא. בעחחא צבנין ובנין צנין סכ"י סכ"י כי כן יסודך
גבר וכו' ע"ל וסבילו סכ"י ס' ס':

(י"א) **שם** בסכס. וכ"ס שער נכריה וכו'. וכי צי"ח דמוחר
לכחחלס דאחא כמסכס פ"י דשכ ואלא אשכ
בחומי שער וכו' דלא כבאר שבע ס' ח"י שחוק עליו
וסכ"י צדימ דח"י מ"א סק"ס. י"א בסכ"י. וכי סככמ
סאחרוטיס להחיר כדברי סרמ"א ז"ל:

(י"ב) **שם** וכ"ס שער נכריה וכו' פ"י פאס נכריה שאינו

באר הגולה ערוך (כ"י בשם אהל מועד והנחות מיימוני): ד יאסור לקרות כנגד ערוה אפילו של עו"ג וכן
ה שם עמל' כ"ה כנגד ערות קטן כל זמן שאינו ראו' לביאה (ר' ירוחם והרמ"ה פרק
ס"י

בפ' החיים

(ל) שם אפילו של עבדים וכו' ראו' דא' ישראל וא'
גוי ערוה אם עבדוהו וכו' ערוה מטעם
אפסי של גופו ערוה מותר לקרות ק"ש ולבדק כנגד וקפס
לי דאמרינן בברכות (דף כ"ד ע"א) עבדוהו אין בזה משום
ערוה ואינו קפס דדוקא בזה עבדוהו כי שיהיה לכסות
אח עמל' אהל בזה לא עסקי מהרי"ם מריקאלאמי. ז"ל
ס"י ז' שכתב' בזה שם או' ר' ועיין מש"ל ס"י ע"ד אורח חיים.
(א) שם וכן כנגד ערוה קטן אסור. וס"י וזה נחב
בסוף ס"י מי שמתו שיש טכונים לכסות ערוה
הקטן בשעת שמלין אותו וי"א שא"ל לזה ובסוף דבריו נחב
דנראה דודאי בקטן כ"כ לא דייקין לזה ערוה וא"ל לכסותו
בשעת ברכה והרמ"ה נחב דברי ס"ר וזה וכו' וסוף נחב
וגם נראה כיון דלחקוני המילה קא אחי קרינא בזה שפיר
וכי' מחניך קרום ואין בו אונס שיש משום לא ודא' כך
ערוה דבר. וכי' כסור ביו"ד ס"י רס"ה בשם בעל הפעוט
שא"ל לכסות דלא הוי ערוה כ"י שאינ' ראויה לביאה. וכי'
הלכו בשם הר"ף. ונחב דביו ירוחם שהרוב מסכימים
לדברי ס"ר וזה ע"ל כ"י. וכי' כ"י ביו"ד ס"י רס"ה וס"י
שם וי"א ואפסי שהרמ"ה בצי' מהלכות ק"ש נחב שם
שאסור לקרות כנגד ערוה קטן כיון דרוב ספוקים ס"ל דשרי
והרמ"ה ג"כ סחור לענין מילה הכי נקטינן ע"ל. וכי' שם
בש"ע ס"י ח' וכי' סעודה או' ו' וכי' הדריש בזה ס"י
אורח חיים דרעה הסור לחלק בין ק"ש למיל' כמ"י ב"י דדוקא
במיל' מותר מעט הרמ"ה כיון דטעם במיל' יע"ש וכי'
הש"ך שם ס"ק י"ח. ועיין מ"ש כהנ"י בזה בשם הרד"ב
ומ"ש עליו הערה אורח חיים יע"ש. ומ"ש המ"א סק"ה דע"מ
לא יאסור המוסל בערלה בשעת ברכה נחב עליו הא"ר
אורח חיים דלין טכונים כן. וכי' פרמ"ג בזה אורח חיים דע"ש
שאין בקיאות ר"כ יש לחוש לסכנה אם לא יתפסו בידיו
יע"ש. וכי' הרמ"ה דבש' גנדישע העד שרלה כמה מעשלים
באו מהם לכן יש לסתור כה"א יע"ש. גם אם לא היה
חופסו בשעת ברכה ע"כ היה לר"ך המוסל למשמש ולהקשות
אחר הברכה כדי לידע שיעור החתך אי' יס"ה הספק מרובה
בין ברכה למיל' כמ"ש המחמ"ס סק"ה. גם מ"ש הפרמ"ג
שם ושמעתי אומרים שיש אומין בזה כסף ונחב דא"ש
ע"י בזה השיב עליו ר"ב שכן המאור ונחב דבאמת גם
כאומין בזה כסף כאשר עשוי במקומות דכ"י שטפל
בזה ודומה הערלה בחובו לר"ך ג"כ לאחור הערלה בידו
דא"ל לא כן סתמוק ס"י ע"י נעטע הגוף כמה פעמים יכול
לסחור אח' הכזה לפעול וא"ל לא יאסור הסור בידו יש לחוש
בשיחורך אח"כ לא יאסור כל שכן שמשמש בחתלה בידו
יע"ש. ובכ"ז ה"פ"ל אורח חיים. ועי"ש ב"פ"ל מה שנתן טעם
למה שיש טכונים להחזיר פיהם מן הערוה בשעת ברכה
ואפסי שידו אוחזת בערוה יע"ש שכתב דכיון דלידו אוחז
כא' בערלה יש לחשוב פירלה כמו הכיס דלדיו אסור בנטיט
יע"ש. ועיין בדבריו לעיל ס"י ע"ד אורח חיים:
(ב) שם וכן כנגד ערוה קטן אסור. ואפ"י כוא כן וימו.
כ"י

למחות לא יחבטל משום זה מק"ש ותפלה וסור, אלא
יהאמץ לכיון בכל לבבו להקדוש שםיהו' עוסק בזה ולא
יתן לב עליו. קיטור ש"ע ס"י ח' אורח חיים. ועיין ח"א כלל
ד' אורח חיים:
(כז) שם יש לחזק משמעת קול זמר וכו' נחב כ"ה
כלל ד' אורח חיים וי"א וזה מלח' דפשיטא
דשער וקול אף דאמרינן דהוי ערוה היינו מדרבנן סה"י
לא מצינו בקרא שנקרא ערוה אלא כיון דמצינו שהוא דבר
טוב בזה שפשיטא שם לכן אסור מהמים, וכי' פחות מנפח
ולפי' כ"ל דאף דקיי"ל בש"ע ס"י ע"ה דאפילו ע"מ
פיהם לא מהני היינו דוקא בערוה ממש אבל בזה שאינו
אסור אלא משום שלא יבא לפרוה כיון שמע"ס עיניו
מותר ע"ל. ועיין ע"ש שכתב דא"ש בנפח מגולג וכן שוק
שמצינו בקרא שנקרא ערוה כדכתיב חגל ערוךך אם הוי
ערוה דאורייתא וי"א דלא מהני ע"מ עינים או אם
החפץ כנגד לר"ך לחזור או מדרבנן ונחב שמלשון הרמב"ם
פ"ג דק"ש שכתב כל גוף אשה ערוה לפיכך לא יסתכל
בגוף האשה כשהוא קורא וכו' משמע דוקא כשהסתכל
אסור אבל כשהע"ס עיניו מותר ובערוה נחב עד
שחזר פניו זשמע דלדיו אלא מדרבנן יע"ש. וזה מ"ש
דע"מ ע"ן לא מהני בערוה הוא דעת החולקין על
מ"ן ז"ל כאשר יבואר לקמן. ומ"ש בנפח מגולג ובשוק דמדרבנן
הרמב"ם משמע שהוא מדרבנן כ"י כ"י ממשי' אורח חיים
יע"ש. ומד עיין מש"ל ס"י ע"ג אורח חיים דכל שהוא מדרבנן
ומשום הכרח דיעבד אם קרא י"א.
(כח) סעי' ד' אסור לקרות כנגד ערוה. אבל מותר להרהר
בזה כנגד ערוה. פרי"ח או' נ' וכי' המ"א לקמן
ט"ו ש"ס סק"ה. י"א בזה"ל ס"י ז' או' ר"ז אורח
חיים ח"א כלל ד' אורח חיים. שח"ז אורח חיים בן א"ה ס"י ב"א
אורח חיים וכן מותר להרהר בזה כשהוא ערוה. ח"ר ש"ס. ר"ז
ש"ס. בן א"ה ש"ס. מוסר כשהוא ערוה וחזירו מדרבנן אסור
לכיון לשמוע הברכה ללאה בברכה דליכא לימור בזה שומע
כעונד דא"ל אסור לענוה מ"א ש"ס. ח"ר ש"ס. ר"ז ש"ס. ח"א
ש"ס בן א"ה ש"ס וכי' לעיל ס"י ע"ד אורח חיים ז' בשם הפרמ"ג
יע"ש ולכן הסוללים למיכלה ומתכסרים אורח חיים בנטיט בשעת
טבילה מותר ובלבד שלא יוצאו מפייהם א"ס פסוק או ד"ה
אחר שם ערומים אבל ודוי יוכל לסחוריה שם בשירו
ערוה במקום אף דהמים גלולים ולבו הוא חוד המים שהוא
ס"ס ערוה במכסה אחר. בן א"ה ש"ס. וס"י בשעת שלא יאמר
שם אורח חיים ב"א א"ל יאמר א"ה תבוא לפיך חפלותו
וכי' לומר לפיך דק"ש אנתו וכו' אשמונו וכו':
(כט) שם אפ"י של פכ"ס. אבל כנגד ערוה בזה
מותר לקרות. פרי"ח אורח חיים ד' מש"ל סוף אורח
חיים ר"ז אורח חיים בן א"ה ש"ס אורח חיים ואפילו בקיטור מותר
לקרות כנגד. מהר"ע ב"י לחי ח"א ד"ב ע"ה. י"א מ"ב
בזה"ל אורח חיים:

מי שמתו ומכ"א מפראג) וכן עיקר (עין ציד"א סירס"ה): ה' יערוה בעששית וראה אותה דרך דפנותיה
אסור לקרות כנגדה דכתיב ולא יראה בך ערות דבר והא מתחזיא: ו' והיתה ערוה כנגדו והחזיר פניו
ממנה או שעצם עינו או שהוא בלילה או שהוא סומא מותר לקרות דבראיה תלה רחמנא והא
לא חזי לה:

עו לחזור מצואה בשעת ק"ש. וכו' ח' סעיפים:

א' יצואה בעששית מותר לקרות כנגדה אע"פ שרואה אותה דרך דפנותיה משום דבכסוי תלה רחמנא
דכתיב

כף החיים

כ"מ ממשי' בלוח הקירס דדוקא לענין ברכה מילכ
מוחר חבל לקרות ק"ש אסור וכו' הוא עדיין בן ח'
ימים ואין לחלק בן יום א' לבן ח'. וכ"כ ר"ז אורח ז' לטעם
הרמב"ם ז"ל שהיה סברה מרן ז"ל שספק כמותא כמבואר
בב"י. וכ"כ ח"א כלל ד' אורח א'. בן א"ח מ' בל אורח ב':
(ג') שם וכן כנגד ערוה קטן אסור. מיכא אס קרא כנגד
ערוה קטן שאינו ראוי לביאה אין מחזירין אותו
ב"י. חבל בגדול אפילו דיעבד מחזירין אותו. ע"ה אורח ז'
א"ר אורח ו'. ועיין מש"ל ס' ע"ד אורח ו' ד"ה ודע וכו':
(ד') שם כהנה. ויש מחזירין נגד ערוה קטן כ"ז שאינו
ראוי לביאה. היינו כ"ז שאינו בן מ' שנים. מ"א
סק"ה. ר"ז שס. וקטנה בל ג' שנים. ח"א שס:

(ה') שם כהנה. וכן עיקר. וכ"כ ר"ז שס. חבל כרז
כלבו ששמיט חיצון וכן עיקר וכן כה"ל א"ר אורח
ו' סא דסמיטו כלבוט משום דמוריס ז"ל עין רבינו ירוחם
והר"ם ויש לדחות דדוקא לענין מילכ שהיה דבר שבקדושה
פסקו כ"ז חרע שסרי הש"ע גיפיה פסק ציד"א ס' רס"ס
דל"א להסות מילכ קטן וכ"כ כה"נ בשם רדב"ז דכ"ע מוריס
דאסור. (ר"ל לענין ק"ש) ועוד דכ"ב ציד"א התמיר אפילו
במילכ היכא דלפטר ע"ד. וכן האחרונים חשו לדברי
האוסרים עיין ח"א שס. וחסי' אורח ח' וקילור ש"ע ס' ה'
א"ר ע"ה. וכן פסק בגאון בן א"ח שס:

(ו') סעי' ב'. ערוה בעששית וכו' א"ח הוא ערוה רק
שערותו מכוסה וערוה בעששית ומחזיר פניו רק
שלו רואה הערוה מן העששית נראה דמותר לקרות דכל שיש
הפסק לא חיישין ללבו רואה ערוה וכו' שפסקו מור"ם
וסיעתו לעיל ס' ע"ד דין ב'. דא"ח הוא שומר במים ללולים
ולבו חוץ למים שרי ט"ס. ברכ"י אורח ג'. ועיין בדבריו לעיל
ס' ע"ד אורח י"ד מ"ש שס בסי':

(ז') שם ערוה בעששית וכו' וא"פ היא בבית אחר וינראה
דרך עששית שבחלון אסור לקרות כנגדה. ר"ז אורח
ח'. ח"א כלל ד' אורח ג'. בן א"ח מ' בל אורח ו':

(ח') שם אסור לקרות כנגדה וכו' ונראה דא"ח ע"ה
עינין מותר לקרות כנגדה א"ל לנעמה המולקים על
מרן ז"ל בעו"ש עיניו כאשר יבואר לקמן אורח מ' ד"ה
דומה למים ללולים ולבגד דק דמכ"י ע"ה ע"ה ע"ה ע"ה
א' בסי'. וכ"מ מדברי כה"נ שכתבו לעיל אורח ל"ו
שדומה עששית למים ללולים יע"ה וכ"מ מ"א שס אורח ע'
יע"ה. וכ"כ כה"נ במ"ז א"ר ב' יע"ה. שה"ע אורח י"ב בשם
מ"ב. אה"מ מ"ש שס הפח"ע דהקורא נגד ערוה שבעששית
אפילו דיעבד ל"ך לחזיר ולקרות אינו נראה לפי מש"ל
אורח א' בשם ספרמ"ג דמים ללולים ובגד דק חשיב כסוי
לערוה רק בראיה אסור משום סכסוך יע"ה. וכבר נחבנו

שם מותר לקרות כנגדה וכו' ועיין יפ"ל אורח א' שכתב
דשומר נפשו ירחק ממנה ולא יראה יע"ה:

(ב) שם יראה בעששית וכו' מקורא אע"פ שהוא
מאוס א"ל להרחיק. מ"ש. כה"נ ע"ה. פח"ע אורח
א'. ובספר ט"ז עין ס' ח' כחב דנחמק גדול א' בבית
הסוכה א"ל יבול לקיים המלכ במקום מנוקף במעט לנר
בנין ליפול לולב ואחרונ' בלל ברכה או דילמא גס
מעשה:

באר הגולה
ו' ס' ו' רמ"ס
ארכ"ה כ"ה ב' ס'

באר הגולה
ג' ס"ד ד' ס"ט
לפניהם הראשונים
ה' ה' ו' ו' ו' ו' ו'
ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו'
ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו'
ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו'
ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו'

דכתיב וכסית את צאתך והא מתכסיא: ב יצואה בגומא מניח סנדלו עליה וקורא דחשיבא כמכוסה וכיון שאין ריח רע מגיע לו מותר והוא שלא יהא סנדלו נוגע בה: ג גיעבירו צואה לפניו אסור לקרות כנגדה ופי חזיר כצואה עוברת דמי אפילו עולה מן הנחר אין הרהיצה מועלת לו דהוי כגרף של רעי: ד היתה צואה על בשרו ומכוסה בבגדיו או שהכניס ידיו בית הכסא דרך חור ואינו מריח ריח רע יש מתירים לקרות ויש אומרים וי"א שלא התיר המותר בצואה על בשרו

אלא

בף החיים

לסקל יעושה, וכי כמשיז' אוח' א'. וכן נטפין דברי המאמר אוח' ב' וכי כעריס' אוח' א'. ודלא כסארי' אוח' ב'. וכחב' כחמי' דייא מ"א כיון דכעניא לא אפשיטא במי רגליהם השפוכים בגומא' כיון דלחין אסירו אלא מדרבנן זולתן לקולא ומותר לקרות אפי' סנדלו נוגע בהם. וכביאו י"א מ"ב כעניי' אוח' ב':

(יא) **שם** וסוף שלא יבא סנדלו נוגע בה. וכל זה כשסנדלו כרגלו אבל אם מלך כסנדלו מרגלו אפילו דלויכא אלא דבוקה בסנדלו פשיטא דשר' דלחין לך כסוי גדול מזה. פריח אוח' ב' וכביאו משיז' ס"ס וכחב' ופשוט' סוף כמו אוח' כעששים וכי' עכ"ד. וכי' כחמי' דייא ע"ב. י"א מ"ב כעניי' אוח' ב':

(יב) **כתב** החסיל אוח' א' דרשו ליראי' ה' לחסר' שלא ליכנס לבית הכסא בגומא' כשנכנס בהם לבהכי' או יקנה חתוכים יפה יפה קודם כניסתו לבהכי' ע"כ ועיין ס"י ג' אוח' ב"ב. ולאו דוקא קודם כניסתו לבהכי' אלא חיקף יצאחו מניה' הכסא לריך' לקנח סנדלו יפה אפי' יש חששא שדבק בו אוח' מניה' הכסא דחיישין שמה יברך אשר יצר וסנדלו כרגלו דלאה. דבוקה בסנדלו והוא כרגלו אסור כח"ל:

(ג) **סעי'** ג' העבירו אוח' לפניו וכו' לשון הש"ס אוח' טוברה ופי' רש"י אדם שנטפאן לפניו גרף של רעי לסעצורו. וס' מ"ב ס"י פ"ג מסלנוח ק"ש דין י' ג' כיון שסיתא שפס על פני כמים. ובשנים לריך' לסתסוק עד שחשבו כמ"ס ר"ז א' ג' וכחב' ב"י דלנחמיו סני כשעברו ממנו ד"א אבל מלפניו לריך' לסתסוק מלא עיניו יעושה וכי' מסתמיות דבריו כאל' כשיע' שחב' אסור לקרות כנגדו ולא פ"י עד כמה אלא לומר שהוא כפי דרין סני' כס' ע"ס סעי' א' דמלחמיו. לריך' לסתסוק ד"א מפקס סבלס כריו ומלפניו לריך' לסתסוק מלא עיניו יעושה. וכי' סלבוס. מיכו ביח חילק וכחב' דאפילו מלפניו סני כסתקת ד"א יעושה וכסבים לדבריו א"ר אוח' ד'. אמנס כס"ז סק"ב כחב' כדברי מרן ז"ל וכחב' חס' פשוט' וכי' כפריח אוח' ג' וכחב' ודלא כעניי'. וכי' הסו"ב כמק"א אוח' א'. י"א כעניי' ר"ז ס"ס. חס"ל אוח' ב'. וכן עיקר. ועיין משיז' אוח' ב' שחב' רכל היכא דאיכא מליגאח' חזר וקורא בלא כרכותיה ובחפלה אינו חוזר ומחפלה יעושה:

(ד) **שם** ופי' חזר וכו' אפילו עולה מן הכסא וכו' דכיון שדרכו ללכת פ"ו כל כיוס מלואו לא רוחץ ודיינין ל"ס כגוף של רעי. ב"י כשם כרי' יונה. לבוס. סו"ב כמק"א ס"ב:

(ה) **סעי'** ד' סיחא' אוח' על בשרו ומכוסה בבגדיו וכו' ואם לא סיחא' על בשרו אלא בין כגד' כגד' לכע' שרי' מ"א סק"י. פריח אוח' ד'. א"ר אוח' ב'. ר"ז אוח'

מעשה כמלוא אסור ובסעי' כביא' לריח' דשרי יעושה. פה"ע ס"ס:

(ג) **שם** משום דכסוי חלב רחמנא וכו' ומי'ס אפילו גלילה או קומא אסור כל שאינה מכוסה דלאו כראיה חילא מילחא. פריח אוח' א'. ועיין לקמן ס"י ע"ב סעי' א' ובדבריו לשם כס"ד:

(ד) **סעי'** ב'. אוח' כנימא מניה סנדלו עליה וקורא וכו' ולא אמרינן כסנדל כפול לגבי גיפו ולא חשיב כסוי. ב"י כשם הראשונים. פריח אוח' ב' וכחב' המאמר אוח' א' דמשמע ל"ס מדברי הראשונים כנ"ל דאם כי' יחף לא מהני אם מניח רגלו על קומא' לכסות גופו חשיב לכסות. וכי' מסתבר דכענין כסוי מדבר אחר כגד' כדור עכ"ד. וכי' כמרי' עיינאם כ"י ביה יבורס חלית ס"י ל"ח וכחב' ס"ס וממילא דה"ס ככסוי דשאר איברים. דכסוי גוף לא סוי כסוי יעושה. וכביאו כרב בתי כניסיות. וכי' כרב ז"ל כספרו לחס יסודס דף י"א ע"ב וסבירא י"א כמ"ב כעניי' אוח' א'. יפיל אוח' ג' ומסתברא ל' דדוקא כסוי רגל דידים לא מהני אבל כסוי רגל דאחריני דלא דמהני. ל"ח ס"ס. י"א ס"ס א"י ב':

(ה) **שם** אוח' בגומא' מניח סנדלו עליה וקורא וכו' וכן חיתוק היושב על כנף ובגדיו משולשין מכאן ומכאן עד למטה לארץ ואין נראה שום דבר מהגרף חשוב כסוי ומותר לקרות כנגדו, ב"י ס"ס. וכס"ד בתי כניסיות וי"א כמ"ב כעניי' אוח' ג' יפיל אוח' א'. וכי' ככס"א אוח' א'. וס"י ככס"א ריח רע מגיע לו ממנו וכמ"ס מרן ז"ל כעניי' זה וכי' סיפיל ס"ס. ועיין לעיל אוח' א':

(ו) **שם** מניח סנדלו עליה וקורא וכו' וס"ס כגד' אחר וכדומה דכסוי חלב קרא. משיז' אוח' א'. וכסוי מהני אפ"י שמיחד לה כמו גרף מחכות ויבס' כח' אוח' דמהני דכסוי חלב רחמנא וכו' מחכסיא. א"א אוח' א'. ועיין ס"י פ"ז סעי' א':

(ז) **שם** דחשיב כמכוסה. ואין מכסין אוח' באפר חס כי מו"ק לנח' שללא' הלאה ממנו. ס"ח ס"י חקיקים. יפיל אוח' ג'.

(ח) **שם** וכיון שאין ריח רע וכו' עיין מ"ס לעיל אוח' א':
(ט) **שם** וכו' שלא יבא סנדלו נוגע בה. אבל אם סיח' סנדלו נוגע בה אסור אף שאין דבוקה בסנדלו ממנו. הרמב"ם. הראשונים והטור, ודלא ככרי' יונה דפסק אף נוגע שרי אלא איכ' סוף דבוקה בסנדלו ממנו, ב"י ע"פ אוח' א':

(י) **שם** וסוף שלא יבא סנדלו נוגע בה. ודע דזו סיח' כשיח' דלא אפשיטא וכחב' ב"י כשם הראשונים דכל חיקו דלויסורא לחומרא יעושה, ואם קרא ק"ש כחב' כעריח אוח' ג' דא"ל לחזור ככרכות דכספק כרכות קי"ל

ומדרך כלל על שף ס"י ד' עכ"ל והביאו שכתב:
בכנזי או ז"ל:

(ד) שם ונטן לעשות כדברי המחמיר. עיין מש"ל בזה
בקודם שכן נמי דעה בבית ור"ז וכן עיקר.
שנעטף שם מקילין אלו אין לנו אלא דברי מרן ז"ל שקבלנו
כדבריו וכי דעה מור"ם ז"ל בסנה דמודם לדברי מרן ז"ל;
(ה) שם בכנסת. ושכנה זרע על בשרו דינו כזאב. כי
מכרי"ל בלכות יוסי"א וסיים א"ס ער"ן לה הוא
יקנחנו סיכס וא"ס יבש יגרנו וא"ס אינו יכול לגר משפס
במים ע"כ. והביאו א"ר אה"ר ז"ל. ועיין בש"ע ס"י תרי"ג ע"י
י"א. ומשמע שם בכ"י בשם הנמ"י וד"מ אה"ר ז"ל דמן כדון
אינו כזאב אלא מדר חומרא יוסי"א. וכי ממי' סמ"א ז"ל
ס"י סק"ו. וכי ר"ז אה"ר ז"ל. מיכו בסו"ב אה"ר א' כח
ע"ש כזכר דאסור שכנה זרע על נופי כי שם נמא"ס כחי
הממא"ס לחטוף אה"ס כפי"סיה לעשות נופ"ס לעשות
העשו"ק יוסי"א. ועיין בש"ר רוב"ק דף ר' ד"ה ובענין סימא"ס
קרי שכנה ז"ל א"ל מורי ז"ל כי כל אה"ר היום ממא"ס אה"ס
הממא"ס ויכיר ממא"ס א"ף א"ס עכ"ל אלא שז"ל ג"י דבר
מוטט א"ל א"ס לא עכ"ל הוא נגלל שם המיד כ"ז שלא עכ"ל
עכ"ל. והחיד"א במ"ז בק"י לפ"ר שמ"ר ס"י ז' אה"ר ק"ד
כח דמסורה הוא שדורא"ס קרי וטובל ביום הכ"ז דוקא
ומחור"ס כדל"ו נמא"ס המצ"ק של קרי עכ"ל. וע"כ לזכ"ס
ירא' ס' לעצ"ל לקריין ביום הכ"ז הוא וא"ס אפשר לס' עוב"ן
קודם להפ"ס כדי למחוק המצ"ק ולהפ"ס בכת"ס. וע"כ י"ס
הסיד"ס וא"ס מש"ס שזכ"ס לסבול א"ס להס"ס ביום
הכ"ז כדי להפ"ס וללמוד בקדו"ס ובסדר"ס וז"ל מנכ"ס יפ"ס
הוא ש"ן למע"ל הימ"ו כדי שהפ"ס הפ"ס ותור"ס למע"ל
בקדו"ס ובסדר"ס ועל"ס ח"א ברכ"ס מ"ז. ועיין בש"ר המ"ס
פ' כי ה"א ובש"ס על ש"ר הכוונ"ה דר"ש ז' מדר"ש ב"ל
אה"ר ז' וזהו ז' וד"ק. וע"כ עיין בזה ש"ח ז':

(כב) שם דינו כזאב. משמע דא"ס הוא על בגדיו
ומכוס שרי לביע וא"ס הוא על בשרו ומכוס
שרי לסדר"ס קמ"ס. מ"א ש"ס. א"ר ש"ס. ר"ז ש"ס. א"ל
בש"ס כח"ס ס"י ס"י מי שז"ל נכ"י יזכ"ר שלא יע"ל ע"מ
בחלוק שלב"ס כש"ס ממש"ס לאחר חיו"ו. וא"ס יב"ס שכ"ס
זרע על חלוק מ"ס לא ילבו"ס לא כשר"ס יפ"ס
והביאו א"ר ש"ס. וכי ס"ה ס"י חק"ס על חס"ד אחר שלא
ס"ס סו"ך בזה"ס חלוק שמש"ס ש"א"ל להכ"ס זרע שלא יע"ל
בג"ד או ס"ס מש"ס ע"ס. ואחר שמש"ס מ"ס ס"ס ר"ס
במים חמ"ן מ"ס ונמ"ס יוסי"א. והביאו מ"א ש"ס ור"ז
ש"ס. ובש"ס ש"ס כח"ס ש"ס לז"ס ש"ן יכול לסבול ש"ס
במים יד"ס וע"ס לז"ס מן הקרי הדוב"ק והביאו א"ר ש"ס
ועיין אמ"ל בק"י ש"ס א"ס אה"ר ז"ל שכ"ס מי שמש"ס מ"ס
או קר"ס לו מקר"ס א"ר לא ע"ס ע"ס וט"ס חול"ס ולא יע"ל
כ"ס לסבול ש"ס רח"ל יד"ס יוסי"א. ואפ"ס לז"ס בקי"ר
כדי שזכ"ל כל א"ס לע"סו א"ס אינו יכול לסבול. הח"ס
יאמר לש"ס יחור קוד"ס כ"י וכי אר"ס בנקי"ן כ"י ואס"ס
א"ס מ"ס ס"י. וי"ס ר"ן מ"ס ס"י א"ר ש"ס רח"ל
י"ד א"ס נמ"ס לי כ"ל עכ"ל בחק"ס של מ"י ס"ס וכ"ס
ס"י מ"ס ע"מ מ"ס כ"ס חס"ר נמ"ס למע"ל כ"ס
ד"ס כ"ס ס"י ע"ס ע"ס. וי"ס נופ"ס וי"ס וא"ס יח"ן
בנקי"ן כ"י וי"ן בזה"ס ש"ס ע"כ ח"ס. י"ד ד"י וי"ד
כל

(סד)

אה"ר ז' ח"א כלל נ' אה"ר ז' ועיין בר"ז ש"ס שכ"ס כ"ס
ס' ס"ס רח"ס רח"ס רח"ס כ"ס מחמ"ס על ס"ס
ש"ל יוסי"א על בגד"ס א"י ס"י מ"י רג"ס וכ"ס ס"ס
ז"ל:

(טו) שם ומכוס בגדיו וכי וא"ס הוא על ידו וא"ן כ"ס
ממש"ס א"ל כל"ך כ"ס רח"ס רח"ס רח"ס רח"ס רח"ס
ידו דומ"ס דמ"ס יע"ס שרי לקר"ס כ"ס. מ"א סק"י.
וכ"ס כ"ס ד"ס כ"ס כ"ס כ"ס אחר קוד"ס כ"ס
ו"ל ד"ל דוקא כי כ"ס כ"י יר"ס מ"ס רח"ס רח"ס רח"ס
נ"כ לקר"ס מ"ס לדי"ס א"ן לע"סו כ"ס דמ"ס כ"ס כ"י
מ"ס רח"ס ד"ס א"ל מ"ס רח"ס כ"ס כ"י מ"ס רח"ס
שרי א"ל א"ס הוא מ"ס יוסי"א עכ"ל. וס"ס כ"י א"ל אה"ר
נ' כח"ס ד"ס הוא נופ"ס כל ש"ס מ"ס כ"ס כ"ס ויח"ס
ס"ס א"ס לקר"ס ק"ס וס"ס עד ש"ס יד"ס וכל"ל
ד"ס לס"ס כ"י נ"כ לק"ס וס"ס וק"ס א"ס אחר מ"ס
לקר"ס כ"ס ד"ל כל"ל א"ס הוא ועיין כ"י ויח"ס עכ"ל.
וכי ח"י ע"ס על מ"א סק"י ד"ן כ"ס מ"ס רח"ס
מ"ס כ"ס. ד"ס ס"ס כ"ס כ"ס ח"ס י"ל ד"ס כ"ס
א"ס מ"ס כל ע"ס מ"ס ש"ס של א"ס א"ס מ"ס
וכ"ס כ"ס כ"ס כ"ס כ"ס עכ"ל. וי"ס י"ס להמ"ר וא"ן
לקר"ס הוא ע"ס עד ש"ס יד"ס א"ל רק אחר"ס מ"ס
לקר"ס כ"ס. ועיין לק"ס אה"ר י"ס:

(טו) שם או ש"ס יד"ס כ"ס ד"ס כ"ס ד"ס כ"ס
ר"י ז"ל מ"ס י"ס ב"ס כ"ס כ"ס כ"ס כ"ס כ"ס
ל"ס מן המ"ס. וכ"ס כ"ס ד"ל ל"ס א"ס לקר"ס
כ"ס כ"ס. מ"א סק"י. ועיין מ"ס ס"י ד"י אה"ר ס"י כ"ס
כ"ס יד"ס כ"ס י"ס כ"ס כ"ס כ"ס כ"ס כ"ס כ"ס
כ"ס כ"ס:

(ח) שם י"ס מחיר לקר"ס. וז"ל ד"ס ר"ס כ"ס. וס"ס
דכ"ס כל כ"ס כ"ס י"ס י"ס כ"ס כ"ס כ"ס כ"ס
וכ"ס כ"ס כ"ס א"ל לא ש"ס כ"ס כ"ס י"ס א"ס כ"ס
ר"ס כ"ס. וס"ס כ"ס כל ע"ס ח"ס כ"ס ונ"י כ"י. ס"י
סק"י. ע"ס אה"ר ס' מ"א ס"ס כ"ס. וא"ס ק"ס אחר וק"ס
ב"ל כ"ס כ"ס י"ל ס"ס כ"ס לק"ס כ"ס כ"ס כ"ס
ס"ס כ"ס אה"ר נ' ועיין לע"ל ס"ס אה"ר י"ג:

[י] שם וי"א ש"ס חס"ר המ"ס כ"ס על בשרו א"ל בחק"ס
ס"ס כ"ס כ"ס כ"ס כ"ס כ"ס כ"ס כ"ס כ"ס כ"ס
וא"ס לפי ד"ס הא"ס כ"ס כ"ס א"ס. ולפי
מ"ס מ"ן ז"ל ונטן לע"סו כ"ס כ"ס כ"ס כ"ס כ"ס
א"ס כ"ס על בשרו כ"ס כ"ס כ"ס כ"ס כ"ס כ"ס כ"ס
מ"ס כ"ס ח"ס א"ל יד"ס א"ס. וכי כ"ס כ"ס ח"ל
לע"ן כ"ס ק"ל כ"ס כ"ס ד"ס כ"ס כ"ס כ"ס כ"ס כ"ס
מ"ס וי"ן יד"ס מ"ס כ"ס א"ס לקר"ס ק"ס כ"ס
כ"ס כ"ס כ"ס כ"ס כ"ס כ"ס כ"ס כ"ס כ"ס כ"ס
כ"ס כ"ס כ"ס כ"ס כ"ס כ"ס כ"ס כ"ס כ"ס כ"ס
לע"סו. ולפי כ"ן ד"ס מ"ס כ"ס כ"ס כ"ס כ"ס
א"ל כ"ן כ"ן א"ל יד"ס כ"ס כ"ס כ"ס כ"ס כ"ס כ"ס
וכ"ס כ"ס א"ס א"ס ר"ס לז"ס כ"ס כ"ס כ"ס כ"ס
וכ"ס כ"ס כ"ס עכ"ל. וכי ר"ז אה"ר ז' וסיים ש"ס כ"ס
ח"ל ומ"ס ד"ל יד"ס מ"ס כ"ס או ש"ס כ"ס ד"ס א"ס
א"ן ל"ס מ"ס יד"ס כ"ס או כ"ס ד"ס כ"ס כ"ס

באר הגולה
שם בשם י"א חס
יומא ל' ט דברי
כ"ה י' יושלמי ו'
ע"כ בבבלי הרה"ט
והרשב"א בשם

אלא במקום שהיא נכסה מאליה בלא מלבוש כגון אצילי ידי ונכון לעשות כדברי המהמיר :
הנה וסכנת זרע על בשרו דתו בלוא (מכרי"ל הלכות י"ל) : ה הצואה בפי טבעת אפילו היא מכוסה
אסור לקרות לדברי הכל אפילו אינה נראית כשהוא עומד ונראית כשהוא יושב : ו' ה"ה לפנינו מעט
צואה יכול לבטלה ברוק שירוק בה ויקרא כנגדה והוא שיחא הרוק עבה. יואין הבטול מועל אלא
דפי

קף החיים

כל אדם וזאת על צ' ידי. וחלה יערס מים על יד ימין
ויכוין בלוח יוד פסוק ויערס על שמאל ויכוין ג"כ בלוח
י' ואח"כ יערס מים על יד ימין ויכוין בלוח ו' של מליו
סויד ויערס על יד שמאל ויכוין ג"כ בלוח ו' ויחזור
ויערס על ימין ויכוין בלוח ד' דמליו סויד ויערס על יד
שמאל ויכוין ג"כ בלוח ו' וכן ע"ז סדרך שאר
כאוחיות ונמלא מערב ע"כ יד עשרה פעמים :

ואח"כ ישוב כנראה ויערס על יד ימין ו' פעמים
לעפים זו אחר זו ויכוין סויד כאוחיות ס' בכל
פעם אדם א' פעם א' ו' פסוק פ"ב אדם ו' דמליו סויד
פ"ב אדם ד' ושאר כאוחיות על זה הסדר ועד"ז יעשה ביד
שמאל ויערס ו' פעמים לעפים ויכוין ב"ז ס' כעש מ'
נפילות כנגד מ' פסא עכ"ד. ועיין עוד בדבריו לקמן סי'
ח"ס אדם סי' :

בג) סעי' ה' לוא בפי טבעת וכו' בני אדם שיש להם
מליו הפסוקים חזק מזה דם חמור ואנזן דם
יולא ליחס סרוחה מעופפת ויש לו ריח רע אינם יכולים
לקרות ק"ס ולא להספיל ולא לנמור חורב ולא לפגוע
קריש וכל דבר שנקדשה ולא לבדך ברכה כהנים כל זמן
שנלחם סרוחה שוחה מסס. ואם אין שם ריח רע אם דם
או בלחם יולא מסמני יפ לו חקנס דרמילת מקום הזוהמא
ואם הוא מפי טבעת אין לו חקנס. ובמה יודע אם הוא
מסמני או מפי טבעת אם יולא דרך רחיים בסירוגין היו
מן המעי ואם שוחה ויורד חדיר מעלמו הוא מפי טבעת.
כנסיג בסנה"ס בשם הרדב"ז ח"ב סי' ל' ובכ"ד ע"ה אדם
כ' ומ"א סק"ת. ס"ב אדם ג' א"ר סי' ע"ז אדם א' חס"ל
אדם כ' והנה מ"ס הכנסיג בשם הרדב"ז ח"ב סי' ל' ובכ"ד
ס"ו ה"ה כנסיג שלפנינו הוא בנח"א סי' טע"ז ובחז"ל שם
דאם הוא מפי טבעת א"ל חקנס ויכ"ב טעמא החס דכיון
שאין שם ריח ושוחה חדיר מעלמו מורס שיש מזה בפי
הטבעת ואין בזה ביח מיחוס דכיון דדם מכחישים וכן הניס
ה"א"ף על דברי מ"א סק"ת. וכ"כ ר"ז א' ו' ובמראה המקומות
אדם ליג כח דבמ"א הוא ע"ס יע"ש וכ"כ פסח"ד אדם ד'
וע"ש שכח דלג כסוביל אדם ק' שהנין שם חשו אחרת
והניח דברי הרדב"ז ב"ע יע"ש. וכ"כ ק"לר ש"ע סי' כ'
אדם ג' ח"ע על מ"א סק"ת :

בז) שם ונראית כשהוא יושב. אבל אם אינם נראים
כלל אפילו כשהוא יושב מותר שלא ניחנה
חורה למס"ס. גמרא יומא ש"ס. צ"י. פרישה ש"ס. פרי"ח א'
סי' ר"ז א' ו' ח"א כלל ג' אדם כ"ס :

בח) שם ונראית כשהוא יושב. וכ"ז לאורו אדם עלמו
אבל אחר מותר לקרות אללו כשהוא מכוסה
בגדיו. ר"ז ש"ס. מיכ"ס מדברי המ"א סי' פ"א סוף סק"א
משמע דגם אחר אסור לקרות אללו כיעו"ש. וכ"כ המחש"ס
ש"ס. ישי"ע ש"ס. אבל דעת החמ"ד משה והפרמ"ג
שם ב"א אדם א' נראה כדעת ר"ז דאחר שרי לקרות
אללו כשהוא מכוסה בגדיו יע"ש. ועיין עוד בדבריו
לשם אדם ז' :

בט) סעי' ו' והוא שיסיה הדוק עכ"כ וכו' ומשמע
מיחא דלואה במים לא בעלם אלא"כ וכו' עורין
שלא תראה מחוכן. הנהו כריף במסכת ברכות פ"ק א'
כנסיג בסנה"ס. מ"א סק"ת. א"א אדם ע' מחס"ס סק"ת.
ר"ז אדם ח' חס"ל אדם ו' ולא דמי ללואה בעשיית דהסס
כסוי מעליה הוא. מ"א ש"ס. ובחז"ל המחש"ס דר"ל דלעיג
דגס מ"ס ללואה כיון כסוי ודלעיל במ"א סי' ע"ס סק"ת
מ"מ לא כיון מעליה כמו עשיית עכ"ל. וכ"כ א"א ש"ס
וח"ע על מ"א סק"ת. ועיין בלח"י דף י"א ע"ג שכח הא
דסנהו כריף מיירי במים מיטעים דלג חשיבו כולו הא
דלסוי

כד) שם אסור לקרות לדברי הכל וכ"י ואם קרא אפי'
דנוער כחב סח"א כלל ג' אדם כ"ס דלר"ך לחזור
ולקרות ובהפסל ל"ע אם לחזור ולהספיל. ועיין שם בנשמה
אדם אדם ו' שהניח דברי הראב"ן ז"ל שהניח א"ר אדם יוד
שכח כמחפיל ומלא לואה בלוחו מקום בנקב לר"ך לחזור
ולהספיל וכחז עליו ד"ל דהראב"ן ס"ל דלפי' בעבר אדרבנן
חזר ומחפיל ובמ"ס כ"מ בקרא חוץ ד"א של קבר דבדלוי
א"י אלא מדרבנן ואפי' כיון חזר אבל לפסק הש"ע בסעי'

דפי שעה אבל אם לא יקרא מיד והרוק נימוח ונבלע בה לא בטלה: וז' כספק אם צוהה בבית מותר לקרות דחוקת בית שאין בה צוהה באשפה אסור משום דחוקת אשפה שיש בה צוהה אבל ספק מי רגלים אפי' באשפה מותר משום דלא אסרה תורה לקרות כנגד מי רגלים אלא כנגד עמוד של קלון ואחר שנפל לא מיתסר אלא מדרבנן ובספיקן לא גזרו: ה' לקרא במקום שראוי להסתפק בצוהה ומצאה אח"כ צריך להזכור ולקרות אבל אם אין המקום ראוי להסתפק בו אין צריך להזכור ולקרות יומי רגלים אפי' מצאן במקום שראוי להסתפק איצ' להזכור ולקרות:

אסור

כף החיים

במקום אחר שספק אם יש שם לואה כגון לפני כותלים שדרך להיות שם לואה אסור. וכ"ש בחצר אח"כ ידוע שאין דרך להיות שם לואה. ט"ז סי' ע"ט סק"א. ר"ז זכר הכ"י אות ט'. ועיין פרמ"ג סי' קנ"ד במש"ז אות א' שכתב דאין להתפלל בבית כחורף אם בעלים מקום מטופף דאף ללמוד שרי דרשות אחרת מימי לתפלה מפסוק צינו לאצו שבשמים עכ"ל. והביאו קולור ש"ע סי' כ' אות ד':

ד' שם ספק אם לואה כחשך אסור וכו', עיין בשער מאמרי רשב"י על שיר השירים דף ס"ג ע"ג שכתב דכזכרה ד"ח צמנאות המטופפות גורם להכניס קודש בחול יעו"ש. והביאו הרב בן א"ח ז"ל פ' צא אות כ"ב:

ה' שם חלל ספק מי רגלים אפי' בחשך מותר וכו' ודוקא בחשך שאין ריחא רע דאי לא חימא הכי חיפוק ליה משום אשפה. כ"מ פ"ג דקריאה שמע דין ט"ז בשם הר"מ מנחם. עט"ז אות ד'. א"ר אות ט':

ו' שם חלל כנגד עמוד של קלון וכו'. ושותה לא חשיב נגד העמוד ושירי מדאורייתא. מ"א ס"ק י"א בשם הר"מ. א"ר אות ח'. ח"א כלל ג' אות כ"ה:

ז' סעי' ח' קרא במקום שראוי להסתפק וכו'. לריך לחזור ולקרות. משום זכר רשעים תועבה

דכו"ל לבדוק במקום. צ"י. מ"א ס"ק י"ב. והנה דין זה נאמר בגמרא ברכות כ"ב ע"ב לגבי תפלה חלל שטור לתד ממנו ג"כ לגבי ק"ש כמ"ש בב"י והב"ח. וכתב שם בגמרא אעפ"י שהתפלל תפלתו תועבה. וכתבו בהו"ש שם ז"ל וכו' מעוות לא יוכל לתקון ור"י פ"י דיוחור ויתפלל עכ"ל. וכ"כ הר"פ ורבינו יונה וברא"ש פ"י מי שמיתו כדברי ר"י שצריך לחזור ולהתפלל יעו"ש. וכ"כ ר"ז אות י"א. ח"א כלל ג' אות ל"ג. חס"ל אות ו'. קולור ש"ע סי' כ' אות יו"ד. בן א"ח פ' צא אות כ"ב. וכתב עו"ש בה"א וכן ק"ש כיון שהיא דאורייתא ואין זו חשש ברכה לבטל חזר וקורא חלל בבב"ז. וכ"ש שאר ברכות א"ל לחזור יעו"ש ובנשמת אדם א"ז. ולקמן בש"ע סי' קפ"ה סעי' כ' יעו"ש. וכ"כ קולור ש"ע שם דק"ש חזר וקורא צא ברכות ושאר ברכות אפי' ברכות המזון אינו חזר ומצבר. ועיין עוד לקמן בדבריו לס"י ז"ב אות ג':

ח' שם ומלא אח"כ לריך לחזור ולקרות משמע דוקא מלא אח"כ הא התפלל במקום שראוי להסתפק וכלן לו א"ל לחזור ולהתפלל. פרמ"ג א"א אות י"ב. ודוקא במלא

וליהו כסוי לכן דוקא בעבורין. והביאו י"א צמ"ז בהגה"ע אות כ':

ט' שם וכו' שיהיה כרוק עבה וכו' מכאן נראה פשוט דאם עומד בשוק צמנאות המטופפות ויחד השלג עליהם ואין כאן ריח וכן צעודו בשוקי' הא"ש יראה לדרך או לקרות ק"ש שפיר מלי לדרך ואח"כ צ"ו מרוק עבה דמכני חף שגמור מיד וכ"ש אם מכוסה בשלג דשפיר מלי לדרך ולקרות כל שאין שם ריח, צרכ"י אות ב' יעו"ש, חס"ל שם. ח"א כלל ג' אות ו'. קולור ש"ע סי' כ' אות ו'. וכ"כ הפרמ"ג סי' פ"ב צא"א אות ב' דמיס קרושים הוי כסוי יעו"ש. חלל כסוי עשן אפילו ברכה לא הוי כסוי לא לערוך ולא לנאח. יע"ל אות ד'. ועיין לקמן סי' פ"ב אות ב':

י' (א) סעי' ז. ספק אם לואה בבית וכו'. וכ"ה אם היה ספק לואה אדם ספק לואה כלבים כרי זה ספק ומותר בבית ואסור בחשך. ריא"ז כוזבא דבריו בשלטי הגבורים פ' מי שמתו. כו"כ צה"כ. והביאו הפרי"ח אות ז' וכתב עליו דלא נכירא דבא"י כהא דלויא חוקה דחזקה בית שאין בה לואה חלל אי חזין לואה ולא ידעינן ספקא דאורייתא לחומרא ואסור לקרות כנגדה עכ"ל. והמ"א סק"י כתב דלזלינן בחד המלוי אם מלויין חינוקות יותר מכלבים אפילו בבית אסור ואם בחשך מלויים כלבים ויהי תלין בכלבים יעו"ש. והבי"ד י"א בהגב"ז וכתב דדברי הפרי"ח נראה לי דבאשפה אפילו שיהיו הכלבים מלויין יותר. דבאשפה חזקה דשכית לואה ויש ספק אם לואה כלבים או לואה אדם תלין להחמיר עכ"ל. וכ"כ דעת הפרמ"ג צא"א סק"י יעו"ש וכ"כ הח"ע על מ"א סק"י דכדברי הפרי"ח נראה בחי' הריעב"א קדושין ע"ט ע"א ד"ה אחרת בשליל צבית וכיון דיש שליל צבית נפיק ליה בית מחזקתיה וכו"ל כשליל יעו"ש. וכ"כ דעת המאמ"ר אות כ'. ועתה כראשית לדעת מכל הפי' הני' דדברי הפרי"ח הם חלוקים עם דברי המ"א ודלא כהמחש"ש דלכל להשוותם שכתב דהפרי"ח חיורי במחל על מחל' כיו"ש. וע"כ יש להחמיר כדברי הפרי"ח וכמ"ש באחרונים:

י"ב שם דחזקה בית שאין בה לואה. ואם דרכם להכניס צבית גרף של רעי בשביל החינוקות או עזיט של מי רגלים אסור לקרות עד שיראה אם הוא שם דזה כמ"א נסתלק מחזקתיה. ואם קרא ומלא אח"כ לריך לחזור ולקרות. לחי' ד"ב ע"א. י"א מ"ב בהגה"ע אות ו' ועיין לקמן אות ל"ז:

י"ג שם ספק אם לואה בחשך אסור וכו'. ואפילו

באר הגולה
א גרסי' כ"ג וכו'
גרסי' וי"א ב טור
והגרסי' ג שם
גמ' ד הרמב"ם
בס"ג מהל' ק"ש:

עז שלא לקרות כנגד מי רגלים. וכו' ב' מקיפים:

א אסור לקרות כנגד מי רגלים עד שיפיל דתוכן רביעית מים ואז מותר ולא שנה על גבי קרקע לא שנה בכלי בובלר שלא יהא עבית המיוחד להם (ודין עבית ע"ל סי' פ"ז) גלא שנה היו להם בכלי תחלה ונותן עליהם מים לא שנה היו המים בכלי תחלה: ב הרביעית שאמרו למי רגלים של פעם אחת ולשל שני פעמים שתי רביעיות ולשל שלש שלשה. (הכח וכן לעולם):

מי

כף החיים

זרכותי' יעו"ש. ומיכו בק"ש יכול לחזור ולקרות בלא זרכות כיון דליכא ס"כ אבל תפלה בחרוה נדבך לא יחזור ויתפלל דעכשו חין אנו מתפללים תפלה נדבך כאשר יצוהו במקומו בס"ד. וכ"פ הרב בן אי"ח ז"ל פי' זה הוא כיצ' דל"ל לחזור ולהתפלל אבל ק"ש חוזר וקורא בלא זרכות:

שם (מג) ומי רגלים וכו'. א"ל לחזור ולקרות. כיון דליין אסורים אלא מדרבנן דמן בתורכ אינו אסור אלא כנגד הקלות לבד. כמ"ש בסעי' ז' וכ"כ ע"ת אות ח', מ"ה ס"ק י"ג. ע"ש אות כ', ועיין בש"ע סי' קפ"ב סעי' ב' דמשמע שם דאפילו אם הו"ל מי רגלים כנגדו וקרא או התפלל א"ל לחזור יעו"ש. וכ"כ פרמ"ג א"ל אות י"ג ושם יצוהו עוד בס"ד:

א **סעי'** א. אסור לקרות כנגד מי רגלים עד שיטיל לחוץ רביעית מים וכו'. ה"ל יודע שיהי' כאן מי רגלים והסתפק אם הטילו לחוץ רביעית מים וכו"ל אז צ"ל כיון דהתחזק איסורא אפילו דרבנן אזלינן לחומרא. ומ"מ בשעת הדחק שיתבטל ע"י מק"ש ותפלה מותר לסמוך על הפוסקים דאפי' באתחזק אזלינן לקולא. ח"א כלל ג' אות ל"ב והביאו פ"ע סוף סי' ע"ז:

ב **שם** ובלבד שלא יבא עבית המיוחד להם. דלא אפי' חין צו מי רגלים אסור לקרות כנגדו ואינו מוטיל בנתינת מים להכשיר הכלי עליו כמ"ש בס"ד פ"ז. צ"י פריש' א"י א' וי"ש בס"ד פ"ז דיש חילוק בין עבית של חרב ועץ לשל מתכות יעו"ש. ובדבריו לשם בס"ד:

ג **שם** לא שנה היו המים בכלי תחלה. ונותן עליהם מים ולא אזניקין ראשון ראשון בטל כיון דמטיל אותו בבת אחת. כ"כ רבינו יונה ב"י מי שמיתו והביאו פריש' אות ב' ומשמע דוקא בנ"א בא' לאו הכי קמא קמא בטל. וכ"כ פרמ"ג א"ל ר"ס הכ"י וכ"כ א"ר אות א' בשם לח"מ (ול"ל שהוא שם מחבר אחד דלא מלינו זה לא בל"ה ולא בל"מ כמ"ש במחמ"ר אות ב'). יעו"ש. חמ"ס במחמ"ר שם כתב דמודברי רש"י והרשב"א משמע דאפילו השליך המים טיפין טיפין בסרוגין כל שהשלים לרביעית מותר לקרות כנגדן ובתב וכו' משמע מסתמיות כל הפוסקים וכ"כ עיקר יעו"ש. והביאו הרמ"ה וכ"כ דעת הפוסקים בשלחן על קולור הש"ע סי' כ' אות ב' יעו"ש. וע"כ לכתחלה יש להחמיר ולהטיל הרביעית בנ"א ובדיעבד אם נחתו אותו בסרוגין מותר לקרות כנגדן:

ד **שם** לא שנה היו המים בכלי תחלה. וכ"כ האחרונים דאפילו אם היו המים בכלי תחלה לר"ך רביעית לפעם אחת ודלא בהפרי"ה אות ב' שכתב אם מטיל מים בתחלה כל שכן מהכי למי רגלים של פעם אחת יעו"ש.

וכי

במלא חוץ ד"א אבל במלא חוץ לד"א אע"ג דלפניו אסור במלא עיניו א"ל לחזור כיון דאינו אלא מדרבנן. פעולה אדם. והביאו מסגרת הדב' על קולור הש"ע סי' כ' אות א' פ"ע אות י' וכ"כ צ"י סי' פ"א בשם הרשב"א ז"ל יעו"ש. ועיין לקמן סי' ע"ט אות ד' וכ"כ פ"א אות י"ב:

פ **שם** לר"ך לחזור ולקרות. ביינו דוקא כשלא עבר עדיין זמן תפלה או בתפלת תשלומין. וכגון כשהשלים תפלתו כ"ה לו שבות להתפלל עוד אלא שחל"כ נעדר או נאסר אבל אי כשהתפלל במקום הראוי להסתפק מזהב ל"כ שבות חו' אח"כ להתפלל הפלח אחרת כו"ל מעשות לא יוכל לתקון ול"ה ל"כ תשלומין דכי הכי דהשביעין ל"כ פושע להזכירו לחזור ולהתפלל לפי שלא בדק ה"נ מוקרי פושע לענין דל"ה ל"כ תשלומין. פרי"ה סי' ק"ח אות ז' והביאו פרמ"ג בס"י ז' במש"י אות ג' ובתב שהוא פשוט:

ח **שם** לר"ך לחזור ולקרות. ומי שיש צי ירחא שמים לר"ך להטטר ע"י שקרה לו שקרה במקום מטוקף ויתן דבר זה לזדקב או יתענה יוס' א' ובמ"ש בקש"ל דף ע"ב ע"א בדין תפלה י"ח יעו"ש וכ"כ בק"ש ומג"י אם קראה בזרכותי' ויפ"ל ז"ל בק"י יוס' לבב אות ב':

ט **שם** אבל אם אין במקום ראוי להסתפק וכו'. נראה דכ"כ אם מלא אח"כ לואה צנגדו שיש צלילה במקום שהיה צו לואה תחול ולא רגלים כלל. וב"א להתפלל בנב"כ וכו' אך י"א ולא וצ"ל ל"ה אז יסור הבגד ומלאו מטוקף דל"ן לר"ך לחזור ולקרות ולהתפלל דדמי לל"ן במקום ראוי להסתפק דלא פשע וקריאתו גם תפלתו עלתה לו ופשוט. ברכ"י אות ג'. ש"ת אות י"ב:

י **שם** אבל אם אין במקום ראוי להסתפק וכו'. כתב הרמ"ע באלפסי זוטב פי' מי שמתו ח"ל התפלל ומלא לואה במקומו אפילו במקום דלא כו"ל לאסוקי אדעתיה חוזר ומתפלל דיו לאונס שיפטור מהעונש וכו' הוא כאלו לא התפלל שאין מחזיק קדוש אין השכינה שורב עכ"ל. והביאו ברכ"י בשו"ע אות א' ובתב עליו שהוא נגד דברי הח"י ורבינו יונה והרשב"א והרמ"ה כמבואר בצי' עכ"ל. ובמחמ"ר אות א' כתב שהוא חזר להרמ"ע ז"ל הרב. במאורו בפסוקו כ"י פ"ג דברכות יעו"ש. וסיים שם במחמ"ר דלענין דינא נקטינן דאינו חוזר וכפסק מנן ז"ל עכ"ל. וכ"כ האחרונים. דא"ל לחזור. ר"י אות י"א. ח"א כלל ג' אות ל"ג. קולור ש"ע סי' כ' אות יו"ד. ודלא כהח"ס"ל אות ו' שכתב דטוב שיחזור ויתפלל בתורה נדבך ויחזור ויקרא ק"ש בלא

עח מי שנצרך להטיל מים בשעת ק"ש. ובו מקור אחד:

א ידוע קורא והתחילו מי רגליו שותתין עד ברכיו פוסק עד שיכלו המים וחוזר לקרות באפילו אם נפלו עד בגדיו ויש בהם טופח על מנת להטפיה כיון שהם מכוסים בבגדו גואם נפלו מי רגלים בארץ מרחיק מהם ד' אמות: כגה או כשיעור שיתבאר לקמן סי' פ"ב או ממחין עד שיכלטו בקרקע (כר"י פ"ב דברכות): והאפי' שהה כדי לגמור את כולו אינו צריך לחזור אלא למקום שפסק: כגה וי"א דאם שבה כדי לגמור את כולו חוזר לראש וכן עיקר וכמו שכתבתי לעיל סי' ס"ה ומשערין לפי הקורא:

סי

בף החיים

א' וכ"כ הפרי"ח או"י וכו"כ ר"ז שם. ח"א שם אורח כ"ח. ב"ש שם. חס"ל שם. קולור ש"ש סי' ה' אורח ז' בן א"ח שם וכן עיקר. ועיין מהמ"ר אורח ז':

א) **סעי'** א' ה"ב קורא והתחילו מי רגליו שותתין וכו' מי שיש לו חלי האבן צ"מ שמטפח תמיד מי רגלים לאובו וכו' לא יוכל להתפלל לעולם יש להתיר לעשות לו צד או ספוג כדי לזכור וכו' וכו' כעליוס יכו' נקיים ויכנס לבה"מ ויתפלל ובשעת הכתוב על רגלים יפסק ואח"כ יתפלל ודוקא שלא הולך לטפח בשעה שמתחיל להתפלל ואעפ"י שזוהי שנתון תפלתו ילמד לטפח. תשובה הרמ"א סי' ל"ח וכ"כ פנים חדשות שם תשו' מהר"מ מלובלין סי' ל"ח וכו' כ"כ כהנ"ט וכו' כ"כ כהנ"ט סי' ק' כהנ"ט או"י ז' שם תשו' הרמ"א וכו' הפרי"ח שם תשו' ה"ח מ"א סק"ב. א"ר או"י. סי' א' אורח א' ר"ז או"י ד' שת"ז אורח ב'. ורופאי זמנינו יועילם לקשור שלפוחית של צמח על איברו ויטפח שם כר"ש:

ובתב' הר"ח דמלו לזכור לזקני עם הארץ שרובן צדיקים אינם נקיים לומר ק"ש ותפלה וברכות כי יורד מהם טיפי השתנה מהשוירי השתנה כשמשחינין ואינם שמין על לבם להשבות ולנקות היטב או להחליף מכשירם כי הזקנה גורמת להם להיות עולוס לכך ומי בקש מידם רנוס חלציו וצא וכתפלל אל הבית הקדוש בצגרים מטופים ממי רגלים ויש מהם מסיבה חולי מעים ומי שהוא בעל תורח חכם עינו צראשו וטבר צגרא הוא וצגדיו ואם נכנס צחש ספק תבך ל"ו יתלפנו. י"ז ימור אורח. ואין ספק דעליו נאמר מפי הצגורר וירח את רוח צגדיו ויצרכו ויאמר רחב רוח בני כרח שדך אשר צרכו כי ועיין צ"ח סי' חטור"ז וכתשו' מהר"ם מינן כי פ"א ודו"ק עכ"ל. ועיין לקמן אורח ד':

ב) **שם** ויש צדק טופח ע"מ להטפיה. פי' שאם מניח ידו עליהם מעלה לחות צד שאם יניחה על ד"א מקבל ממנה לחות. טור סי' פ"ב. ט"ז שם סק"א. מ"א שם סק"ב. ח"א כלל ג' אורח ב"ט. ר"ז שם אורח ז':

ג) **שם** כיון שהם מכוסים צגגדו. ואע"י דמין ז"ל צב"י כתב. לפניו הלכה נקטין כהרשב"א דרב מונחק הוא היינו דוקא לענין אם ה"ב מתפלל דליתו לרין להרחיק ד"א. כמו נראה מנ"ס דליתו אסור מלזכוריתא אלא כגד העמוד ויכלך כיון שהוא עומד צפלה אין להפסיק (סה)

וכ"כ מהמ"ר אורח א' דכדבר פשוט דנקטין כדברי המחבר ותלילה להקל כדברי הפרי"ח יעו"ס: **ה) סעי'** ג' רביעות שאמרו למי רגלים של פעם אחת. ואין חילוק אם השתין הרבה או מעט. כ"מ פ"ג דק"ש דין יו"ד. מוכר הכה"ג אשר סביבות כר"י כחצ צס הרי"ז דאם היו המי רגלים פחות מרביעות נראה צעיו שריכין מ"ס כנגדן לצטן ע"ל וכו' וכו' כה"כ צגגד"י. י"א כהנ"ט. וכתב עליו כ"א שם צס תשובה חסם לזי סי' ק"ב דכדאי הוא לסמוך עליו צאיסור תורח כ"ש צאיסור דרבנן יעו"ס. אבל דעת האחרונים ז"ל כדברי מרן ז"ל צב"מ דאין חילוק צאם השתין הרבה או מעט. מ"א סק"א. כ"כ צמק"ח אורח א' ר"ז אורח ז' ח"א כלל ג' אורח כ"ח. סידור ב"ש דדיו ק"ש דערצות אורח ל"ה. חס"ל אורח ח' וכתב שם החס"ל דאפי' לא הטיל אלא טיפה אחת. וכ"כ בן א"ח פי' צא א"ר י"ט וכתב ע"ש החס"ל דאפי' אם יריק הכלי של מתכת אין לקרות כנגדו מאחר שיש צו לחלות מי רגלים טופח ע"מ להטפיה ולרין ליתן לתוכו מ"ס או ירחיק ד"א ע"ל. ועיין א"ר אורח ז' שכתב דאפילו כדברי כ"מ דוקא על מה שכתבין צפ"א הוא דצני רביעות אף שלא השתין אלא מעט אבל כשהשתין הרבה אלא שלא נפל על הצגד אלא מעט ליתו לרין רביעות. וכ"כ פרמ"ג ח"א אורח א' ועיין לקמן אורח ז':

ז) **שם** רביעות שאמרו למי רגלים של פעם אחת וכו' ואם הטילו רביעות מ"ס צחוך מי רגלים של פ"א ונתבטלו ואח"כ צא חיוקן וכשתין עוד ע"ג המ"ס המעוררים וכמבטלים לרין להטיל עוד רביעות מ"ס. מהמ"ר אורח ד':

ז) **שם** רביעות שאמרו וכו' ואם הם צלוים צגגד אעפ"י שהוא טופח ע"מ להטפיה אם חוזר ומטפוחו במ"ס דיו. מ"א סי' ש"ב ס"ק כ"ה. ר"ז צב"ה חס"י אורח ז' ח"א שם אורח כ"ט:

ח) **שם** למי רגלים של פעם אחת וכו' וירגיל אדם שוכה לו עניט של מתכת או זכוכית ויטיל לתוכו רביעות מ"ס בכל פעם ששתין ודי כשירחוק הכלי מע"ש לע"ש אם הכלי נקי ואינו יולא שום רוח ממנו. שליח דף ס"ה. א"י. פ"ע או"י ו' וכ"כ צא"ר סי' פ"ז אורח ז':

ט) **שם** ולשל שני פעמים שתי רביעות וכו' כ"כ צב"י והרמב"ם וכו' וכו' נקטין ולא כהרשב"א דפסק רביעות מהני אפילו למי רגלים הרבה, עט"ז או

באר הגולה
א נדפס כ"ב
ב חו"ס שם וכו'
יונה והר"ש
ג הנהיג מיימוני
ד פ"ד מהל' תפלה
ה שם צמח
ו דעת
ז הכרז"ס
ח מלכות ק"ש:

ולאו דוקא ק"ש ועו"ש. וכתב עו"ש הט"ז דאפי' במקום שפסק
אם יש שם לואה והיינו לפני הבתים שדרך להיות שם
לואה וכ"כ בחזקת אסור לקרות. והב"ד לעיל סי' ע"ו או
ליג ועו"ש :

ה' שם בהגבה. או שכוף סומא. שאף על פי שאינו
רואה אם הוא במקום שאילו לא היה סומא
היה רואה אותה אסור, צ"י בשם רבינו יונה והרשב"א.
וכן כתבו האחרונים. והא דלא כתבו מרן ז"ל בש"ע
משום דהוא נלמד מן הלילה וכמ"ס מרן ז"ל צ"י ע"ש
ר"י ורשב"א :

ט' שם ואם הוא מלידו דינו כמלאחריו. מרן ז"ל
צ"י כתב זה משם הרמב"ם ז"ל ובצ"מ פ"ג
דק"ש דין ח' כתב בשם ה"ר מנחם לכתאורה משמע
דכלפניו דמי כדאמרין גבי ילוד עקום ואפשר לומר
דמה שכתב הרב מ"י צ"י בשא"י יכול לסלקו לאחריו
דאמר בגמרא דהיכא דלפניו יסלקו לאחריו ד"א ח"כ
היכא דלפניו כלפניו דמי ודוכא דלא אפשר בלאחריו
דמי עכ"ל. וכ"כ ה"ח בהג"א ובצ"מ מדברי מרן ז"ל
לקמן סי' פ"א סעי' צ' וכ"כ הפרמ"ג בל"א אות צ'
מיהו הא"ר אות ב' כתב דמסתמיות כל הפסוקים
משמע הכי ועו"ש מ"ש לחלק בין כהן לכה"ס ורשב"א
אות א' כתב דיש לחוש לבתלה אבל אם קרא ק"ש ולואה
בלידו פשיטא דא"ל לחזור ואפי' לענין תפלה בדין כן חז'
פשוט עכ"ד ועו"ש. והמ"א סק"צ לחלק ילא ללדין
שלפניו כלפניו דמי ועו"ש. והביאו ר"ז אות א', בן א"ח
ז"ל פ' בא אות י"ד וע"כ כיון דיש פלוגתא בזה
לבתלה יש להחמיר ולהחזיר בלדין כמו לפניו ובדיעבד
אם א"א חשבינן ליה כמו אחריו וכמ"ס לקמן סי' פ"א
סעי' צ' וב"כ קולור ש"ע סי' ב' אות ח'. ומה שרואה
בלא הטיית ראשו ללדין לכ"ע דינו כלפניו. ח"א כלל ג'
אות י"ד. והביאו בן א"ח שם :

י' שם בהגבה. ש"ך המתפלל וכו' מאחר שמוציא רבים
י"ח וכו' וצ"ע דעת שומע ומשמע והקרוז
בד"א של לואה אינו יכול לכיון. ד"מ אות ה' בשם
הגמ"ר. מ"א סק"ד. ואף ששכחו שכל יחיד ויחיד מתפלל
בפני עצמו מ"מ מחויב לענות אמן על ברכת הש"ך. כ"כ
העו"ה אות ג'. ולפ"י צפסקו דזמרה עד ישתבח מותר
הש"ך לזמנה א"ר אות ו' וב"כ המ"א שם. י"א בהגה"ט.
ר"ז אות ג' ח"א כלל כ"ב אות ח'. ועי' בדבריו לעיל
סי' כ"ן אות ז' :

יא' שם בהגבה. וא"א שלא יבא מן הקהל בתוך
ד"א של לואה. וה"ה בתוך ד"א שלא כלל
היה או אם היה כנגדו שצ"ך להרחיק ממלא עיניו או
אם הוא מפסקת צוים לבין הש"ך כמ"ס בסי' י"ב סעי'
ך' אלא שלא חש לפרש כיון שזה כחוצים בש"ע. ועיין
ט"ז סק"צ ומ"א סק"ג. וכתב שם הט"ז דבני רגלים
יש להחזיר כשירחקו כל הקהל מהם ד"א. וכ"כ ר"ז שם.
והיינו לאחרים אבל לנשים צ"ך כמלא עיניו. מש"ז
אות צ'. ועיין בדבריו לעיל סי' ע"ה אות ב' ולקמן סי'
ך' סי' אות קמ"ח :

ט"ז אות א' יעו"ש. וכ"כ ח"א כלל ג' אות כ"ב. ועי"כ
היכא דלפניו יש להחמיר וז"ל לקרות כנגד לואה מכוסה
היולא ממנה רוח אלא בהרחקת ד"א ממקום שכלל היתה
ואם א"א אז יש לסמוך על דברי הרשב"א והפרישה
שכתבו שא"ל להרחיק כ"א עד שיכלה היתה, ועוד עיין
לקמן אות י"ט :

ב' שם צ"ך להרחיק ד"א וכו' בשם שמהיקין מן הלואה
כך מהיקין מהד"א רע אפילו אינה לואה. וכל
שדרך בני אדם להטער מאותו רוח נקרא רוח רע ואפילו
יש לו חולי שאינו מריח וכן סומא שאינו רואה כיון
ששאר בני אדם יכולין לראות ולהריח אסור ואפי' בלילה
דינו כציוס. מיהו דבר שטבעו רוח רע מותר ולא נקרא
לואה אלא מה שנסרה מחמת טיפוש. ח"א שם אות י"ב,
קולור ש"ע סי' ב' אות ו' בן א"ח פ' בא אות י"ז וא"י
כ"ז וב"כ לקמן סי' פ"א אות ג', יעו"ש. ועיין שער רח"ק
דף ח' ד"ה דע שכתב דאם מריח האדם בלילה צ"ל או
רוח רע פוגם מאוד בנפשו וגורם שיתרחק ממנו והרואה
לזה מן הבשרים של מ"ש להחזיר את הנפש עכ"ל.
ופי יטא דזכו נמי דאינו מריח את הנפש אלא א"כ דבר
שנסרה מחמת טיפוש אבל דבר שטבעו רוח רע כמו נפט
וכדומה אינו מריח כמו שאינו אסור לקרות כנגדו כנ"י
וכמ"ס לקמן סי' פ"א אות צ' :

ג' שם צ"ך להרחיק ד"א ממקום שכלל היתה משום
דכתוב ויהי מחניך קדוש. ושיעור ד"א טעמא
הוא מפני שד"א של אדם קונות לו בכל מקום מהלכה
לענין שבת וגטין ומציאה ושאר עניינים. ע"כ ד"א של
אדם הם ברשותו וביתו אשר הוא חונק שם וכו' מחניך
לשון חנייה כלומר וכו' כל מקום חנייתך קדוש והיינו
כל ד"א ממקום שכלל היתה שאם היה ר"ר בתוך ד"א לא
היתה כל חנייתו קדוש. לבוש. א"ר א' צ' ועיין בל"א
שח"ז :

ד' שם ד"א ממקום שכלל היתה. ואם התפלל בתוך
ד"א של רוח רע אע"פ דמדינא צ"ך להרחיק
ד"א ממקום שכלל היתה מ"מ בדיעבד ילא דאינו אלא
מודרנן ובק"ש חזר לקרות בלא ברכותיה. נשמת אדם
כלל ג' אות ו'. ועיין בל"א שם אות י"ג ובדבריו לעיל
סי' ע"ו אות ל"ח :

ה' שם ד"א ממקום שכלל היתה. ומ"ס העט"ז אות
א' ויש מי שכתב שא"ל להרחיק כ"א עד
מקום שכלל היתה הוא דעת הרמב"ם ז"ל שלא פסק
מרן ז"ל כותביו כמבואר צ"י. וכן הוא דעת האחרונים
שפסקו בדברי מרן ז"ל וא"כ חילוק וחס לבקל כנגד
לבתלה ולפסוק בזה בדברי הרמב"ם ז"ל כ"א דוקא
בדיעבד אם כבר התפלל שאין צ"ך לחזור להתפלל וכמ"ס
בל"א הקודם :

ו' שם אפילו אם יש לו חולי שאינו מריח. בטור
כתב אפי' אם הוא תוהרן שאינו מריח, ופי'
צערות תוהרן חולי החוטם. והביאו פרישה אות ג' :

ז' שם אפי' בלילה וכו' דצ"ע מנחך קדוש. עו"ה
אות צ'. מ"א סק"א. ועיין מש"ל אות ג'.
וכתב הט"ז סק"א בשם הירושלמי דאפי' שאר ד"ת אסור

ב יחיתיה במקום גבוה עשרה טפחים או נמוך עשרה ואו שהיתה בבית אחד והוא בבית אחר אפילו הפתח פתוח ויושב בצדה ורואה אותה אם אין לה ריח יכול לקרות דכיון שהיא ברשות אחרת קרינן ביה שפיר יהיה מחנך קדוש להראיש אבד להרשביא דוקא כשאנו רואה אותה יואם יש לה ריח לא מהני הפסקה ולא שינוי רשות. הוי"ש אומרים דכי היכי דהפסקה מועלת לצוואה עצמה

באר הגולה
ה גנלי ס.
ו הראש ס.
ז רמזים ס.
ח רבי יוסף
והראש בשם רבני

ה"נ

בבית החיים

בערוה שכול משום הכבוד כגון שער שוק וטפח מוגלכ בערוה מכני חס גולס עיניו או שכול סומא או גלילכ ובערוה גמורכ שוב לדין לואכ כיוון שכול במקום שיכול לראות אסור דלא הוי מחנך קדוש עד שיכסכ הלאה ולא יראה בערוה עמיד. והבניא ו"א מ"ב בהגנ"י אות ו' ועיין עוד בזה שאלה"ל:

שם (ח) חלל להרשביא דוקא כשאנו רואה אותה. כתב המ"א סק"ה דאם מעליס עיניו או גלילכ שרי בזה לכ"ע עכ"ל וכ"כ מהרש"א בס' עין חיים דף קכ"ב. וכ"כ מהלמ"ר אות ב' ר"ז אות ב' מ"כו הא"ר שם כתב דמדברי הרשב"א משמע דאסור יעו"ש, וכ"כ הכ"ה"א אות ח' ברכ"י או"י ב' ולא זכר ש"ר ש"כ הא"ר. חס"ל שם, ועיין פרמ"ג ח"א אות ח' וכתב דזכר שכתב המ"א דעולם עיניו מכני הוא לדעת המחבר בס' ע"כ ס"י ו' חלל לדעת הב"ח והט"ז שם לא מכני גולס רק הכבוד מותר בכ"ה"א יעו"ש. ועיין בדבריו לשם אות מ' וע"כ יש להחמיר גם בעולם עיניו או גלילכ:

שם (ט) ואם יש לה ריח לא מהניא הפסקה וכו'. ולריבין להרחיק ד"ה ממקום שכלכ הריח לבוש. חלל הפרישכ אות ו' כתב דח"ל להרחיק ד"ה רק במקום שכלכ הריח הוא קורא ודל"א כלבוס יעו"ש. וכ"כ דעת ח"ר אות יו"ד. וכ"כ במש"ז אות ח' דדין השבועי וא"א אות י"ג יעו"ש. מ"כו הכ"ה"א שם אות כ"ב כתב ח"ל הא דמהני מחילה ללואכ דוקא שאנו מגיע לו ריח רע חלל הא אם ריח רע מגיע לו לא מהני המחילה ולא ניסיון שגם מן הריח לבד לריך להרחיק ד"ה עכ"ל וע"כ הוכח דאפשר יש להחמיר ולהרחיק ד"ה ממקום שכלכ הריח, ועיין לעיל אות ח':

שם (ד) ואם יש לה ריח לא מהניא הפסקה וכו'. אם בעצירו לואכ צבית ונשאר עדיין ריח רע צבית יש להחמיר מ"כו מי שאנו מריח מותר לקרות בזה. מ"א סק"ט. ו"א בהגנ"י. ר"ז אות ו'. ח"א שם אות י"ג חס"ל אות ג'. בן ח"ה פ' ב' אות ט"ז, וכן מותר להעביר את הריח ע"י איזה מוגמר באופן שלא ישאר ריח רע בכל אזור הבית. חס"ל שם. וכ"כ הפתח"ד אות ב' דמה שזוכגין כשיש ריח רע צבית בחור הלומד מאלחין את האור צבגד בלוי ומציאין אותו הור צבית כשכח דולק ומעשן ומכח הריח נור אין מריחין את הריח רע ומחזקין ללמודם יש להתיר דלתי ריח ומגטל ריח יעו"ש. וכן כתב חס"ל ז"ל אות ב' בן ח"ה שם אות ח':

שם (א) ו"א דכי היכי דהפסקה מועלת ללואכ וכו'. מ"ן ז"ל צ"ל פסק הלכא כשצדק הא' שבהיכא כאן בש"ע בסתם דלר"ה רע לא מהניא הפסקה ולא שינוי רשות יעו"ש. וכ"כ הפתח"ד אות ב'. הוי"ב במק"ה אות

יב) סעי' ב' ביתה במקום גבוה עשרה טפחים וכו' ונראה דבעינן ממי שיכח צדכנו ארבעה טפחים על ו' טפחים דכשתחל הוי מקום חשוב צפני עליו כרשות היחיד דשבת הא לאו הכי לא ובכי ח"ה"א צ"י רש"ים ר"ס פ' ב' צות כור יעו"ש. צ"ה. מ"א סק"ה ע"ה"א אות ד' ח"ר אות ז' ומ"ש הט"ז סק"ג דלא צעין במקום רוחב ד' כתב עליו הא"ר שם דלא דק יעו"ש. וכ"כ ח"ע על ט"ז סק"ג. ועיין מש"ז אות ג' וכ"כ ר"ז אות ד' דיש להחמיר. וכ"כ ח"א כלל ג' אות ט"ז. חס"ל אות ג' בן ח"ה פ' ב' אות ט"ז:

יג שם ביתה במקום גבוה ו"ט וכו'. וה"כ חס האדם היה על גבי אותו מקום גבוה והלאה על פני הקרקע דמותר לו לקרות שכיב הוא ברשות אחר. מהלמ"ר אות ג' ח"א שם, ולפי' דאם האדם שוכב ע"ג מעב גבוהה עשרה ויותר יגרף של רשי או עשוי של מי רגלים בארץ תחת המטה אע"פ שרגלי המטה הם גבוהים יותר מ"ג דנפיק מתורת לבד ולא הוו כקצורים כמבואר לקמן סי' פ"ז מ"מ מותר לו לקרות שכיב המטה חולקת רשות לעולם מאחר שהיא גבוהה ו' ורצח ד' ובלבד שלא יגיע לו ריח רע. מהלמ"ר שם, ועיין לקמן אות י"ט:

יד שם או שבתה צבית אחד פ"י צדור ח' מ"א סק"ז ופ"י דבריו בל"ש דח"ל דוקא צית אחד חלל אפילו חדר אחד צבית אחד עכ"ד:

טו שם ויושב צידה פ"י חלל הפתח. מ"א סק"ז. ר"ז שם. ואפי' בחור ד"ה. צ"י בשם הראש"ש:

טז שם ורואה אותה. דפתח כנענו דמי וכו"ל כלאכ בעששית. צ"י בשם הראש"ש. חלל להרשביא רואין כנעול לא חמירין. לבוש. ועיין ע"ה"א אות ח' ופרמ"ג במש"ז אות ח' דדין הרציעי. שכתב דגם להרשביא פתח כנעול דמי יע"ש. אמנם הפתח"ד סי' פ"ז אות ב' כתב דדעת מ"ן ז"ל דכלל גוונא סבר הרשב"א דכיון דהוי לה אסור יעו"ש. יחס כדברי הלבוש. ועיין עוד בזה שאלה"ל:

טז שם חלל להרשביא דוקא כשאנו רואה אותה. עיין ח"ר אות ח' שהשיג על מ"ן ז"ל וכתב להלכה נראה לו כדברי הרשב"א וכ"כ ה"י"ן. ועיין מהלמ"ר אות ד' ומ"ש הפתח"ד ליישב וכתב דנקטינן כדברי הראש"ש יעו"ש. ומ"מ גם מ"ן ז"ל צ"ל כתב להחמיר טוב ליזכר כדברי הרשב"א. וכ"כ בעט"ז אות ב' וכ"כ באחרונים. ר"ז אות ב' ח"ה"א שם אות ט"ז. חס"ל אות ג' בן ח"ה שם:

ועוד עיין בספר פת"ח ח"א סי' ע"ד שהאריך בזה וכתב דכל היכא דרואה את הערוה או הלאה לריך להרחיק מלא עיניו אפילו הוא ברשות אחר ולאחריו יש לחלק דלפילו הם בחור ד"ה כיון שכול ברשות אחר קרינן שפיר וביח מחנך קדוש וא"ל הרחקת ד"ה חלל

87

(כו) **סערי** ד. לואה כלב וחזיר וכו' שאיל להרמיק מהם

הם חמורים: כגון צמקס ושכיח וממרים: ויבירו שלמי אוסר לקרות כנגד מי רגלי חמור הבא
מן הדרך וכנגד צואת תרנגולים עאדומה: וצואת תרנגולים ההולכים בכית דינה כצואת כהמה
היה ועוף אבל הלול שלהם יש בו סרחון ודינו כצואת אדם: ח צאסור לקרות כנגד
אשפה שריחה רע: ט קצא סמנו ריח מלמסו אסור בדברי תורה עד שיכלה הריח
ואם יצא מחבירו מותר בדברי תורה משום דאי אפשר שהלמדים קצתם גורסים
וקצתם שנים ומפחים בתוך הלשנה יאכל לקרות ששע אסור עד שיכלה הריח:

באר הגולה
ס שס ע י"מ
הרננוני ארומס
וי"מ נו"ה ארומס
ס שס צנלי
צומורי" ור"א
והמדי' ש.
צ שס צנמ"א
ק שס לפי"י
והר"א צחשנה
כלל ד"ס"א ר שס
צנמ"א:

כף החיים

אות ד' עיין מ"ש עליו יד אהרן בהג"י ודו"ק. ומ"ש
צירושלמי דמרחיקין מלואת חרנגולין ד"א הוא ד"א נמקום
שכלה הריח כמו לואת חתול וגמיה שכן בשו"ב אותם שם
בגמרא והובא צ"י. ועיין בצדקתו לפיל אות ל"ב:

(ד) **סעי' ז.** לואת תרגומים והכלים צבית דיים כלואת
 זכמה וכו'. דוקא ככאין ריה רע מגיע אליו
 אבל אם ריה רע מגיע אליו אסור דלה גרע מאשפה
 שריחב רע ומגזילה המסרתה. צ"י. פרישח אוח י"א:

לֹא שָׁם אֲבָל בְּלֹל שְׂכַם יֵשׁ בּוֹ סִרְחוֹן וְדִינוּ בְּלוֹאֹת
אִדָּם. וְהִרְדָּךְ לְהִרְחִיק לִפְנֵינוּ כְּמֹלֵא עֵינֵינוּ וּלְאַחֲרֵינוּ
דִּי'א מִמָּקוֹם שְׂכַם הַרִיז. טוֹר. לְבֹשׁ. עוֹרֵת הוּת יוֹד.
ס' סוֹבֵב בְּמִקְוֵה הוּת אֵל. וְהַיֵּשׁ הַחַיִּי בְּכָל גִּ' הוּת ו' דְּכִי
בְּדִיר שֶׁל בְּהֵמוֹת דִּינוּ בְּלוֹאֹת אִדָּם כִּתְּבַ עֲלֵינוּ קִיּוֹר הַשֵּׁעַ
בְּפִתָּה הַשְׁתָּן שֶׁל סִי ה' הוּת ו' לְהִיתָא צִפּוֹר וְגַם לֹא דְמִי
לִלּוֹל שֶׁל תְּרִנְוֹלִים יוֹרֵשׁ. וְלִי נִרְאֶה לְהַכֵּל לִפִּי הַעֲנִיִּין.
וְעֵינֵינוּ מִשָּׁל הוּת לִי:

ד) סעי' ח. אכזר לקרות כנגד אשפה וכר. אפילו אין הרים מזרח מגולה שטלים אלא מטמניה ומחוסר. ר"ל אום יו"ד :

(נח) **שם** שריח רע. ודינה כלואה ואסור מדאורייתא.
ח"א שם אות ז' וכו' צ"י ולבוש. וכו'
בס"ז שם:

של) סעי' ט' ולא ממנו רוח מלמטה וכו' וזו נקרא
 רוח רע שאין לו עיקר כמ"ס הטור, וזכר
 הלבוש. א"ר אהרן ט"ז. סו"ב במק"ח אהרן ד', ר"ז אהרן י"א
 ומשמע דאין איסורו מן החורה רק מדרבנן מדהסירו ללמוד
 ד"ה אלא מי ש"אל ממנו הרים, וז"ל מדרבי הלבוש הנחב
 לנכר הקילו חכמים וכו' וז"ל מדרבי ח"א אהרן כ"ג ור"ז שם
 שנחבזו ולא החמירו חכמים וכו' וכן הוכיח המש"ז בדין
 השבשי דריח רע שאין לו עיקר מסיח מוחר ואין איסורו
 רק מדרבנן מדהסירו בדיח בשע"י ט' ואי כזה מסיח ודאי
 אף לריח אסור כמ"ס בס"ז סק"א יעו"ש וזכר בס"י ק'
 ח"ל וכו' יודע שספחה הוא איסור דרבנן ומה"ח ריח רע
 שאין לו עיקר שרי אף בדידים ולק"ס ג"כ ורבנן הוא
 דמורו קריא, וז"ל בן אהרן ז"ל ט' אלא ריח רע וז"ל דאם
 קרא קריאה שעת והספלה בדיעבד אלא ריח שאין לו עיקר
 שטור מוחר ומהספלה ר"י קרא ק"ש בלא ברכותיו דכל שטור
 דרבנן אורח מחר כמש"ל ט"ז ובהו בס"י אהרן ד', ומ"ס
 בסכ"א אהרן ט' כבר הקטפס עליו הספס"ד אהרן ג' יעו"ש:

שם) ולא ממנו רוח מלמסה וכו'. עיין משיל' אוח' א'
בדין לואס ממסס ומוצאס שס דרית רב שסין
לו עיקר כמז הפסח לכי' איז לשרחוק ר' אמוז ממסוס
שכלס הריז חלל הורא' במסוס שכלס הריז מסס יעוש'.

וּלְדָרִין כָּבֵד כַּחצוֹנוֹ דִּינֵם לְעִיל אֹתָהּ יְיָ וְאִיִּל לְכַפּוֹל
הַדְּבָרִים אֵלָּא כֹל מִקּוֹם שֶׁחָזַר דִּינֵם כְּאוֹתָהּ אֶחָד הַלְדָּרִין
דִּינֵם כְּמִשְׁלַל וּמִיִּשׁ הַלְבוּשׁ הוּא לְפִי סִבְרָתוֹ צִסְעִי אִי
לְדָרִין כְּלֵאחֲרֵינוּ:

(ג) שם וכהולך בדרך וכו' אם אין בריה צא לו
וכו' משמע אפי' יש להם ריה כל שאין
בריה צא לו שרי. וכה' דבסעי' ד' כתב דאם יש בהם
ריה רע דינם כלואת אדם ומשמע דלרין לברחיק ד"א
ממקום שכלה בריה כמש"ל אות כ"ה יש לומר דשאני
לואת כלב וחזיר דכשיש בהם ריה יביה חזק ע"כ החזירו
צו כלואת אדם לא בן לואת שאר הבהמות שאין בהם
ריה כ"א בשעת הילואה כמש"ל אות כ"ט לא החזירו
להררין ד"א ממקום שכלה בריה. ועיין מאמ"ר אות ו' :

(ד) **סעי' ו.** וכנגד לואת תרנגולים אדומה. בירושלמי אמרין דמרחיקין מלואת תרנגולים ד"א וא"ר יוסי דר אבין בשם רב הונא ובלבד בלדומים ופי' כרש"א דתרנגולים אדומים קאמר דקום להו שלואת בלדומים קשה מן בלדומים אכל ב"ר יונה פי' בלדומים אדומה קאמר שביא מסכרת יותר מן בלדומים כמ"ש כ"ז ב"י. וכתב ב"ה מ"ש שפי' כנגד לואת תרנגולים אדומה הוא עפי"א מ"ש פי' ויזהר בלדומים אדומה קאמר דלא ככרש"א וא"ר רבתי בלדומים שפי' ובלבד בתרנגולים אדומים הם בתרנגולים שבלבד אדום שבלבד שם שפירש ונלואתן מסכרת ביותר ונראה שם בלדומים בתרנגולים בגדולים המוצאים מאנגליט"א שידוע שלואתן מסכרת ביותר עכ"ל. וכ"כ המ"א ס"ק י"ד. ועיין סידור גי"ע דינו קריאת שמע וערבית אות כ"ג שכתב דיש להחמיר ולחוש לכל הפירושים. ולי נראה כיון דרבו הפירושים ועוד דאין לנו בקיאין בלואת גיון לואת אדומה שאמרו עליה שביא מסכרת ולחב גיון תרנגולים אדומים שלואתן מסכרים וא"ר תרנגולים של ארץ אדום ואם תרנגולים של ארץ אדום גורמים בסכרוהו לא הפירושים של ארץ אדום מפני שהם רעים כמ"ש המ"א או עד שיביא שיהיה יחד. ועל כן יש לפסוק הלכה כדברי מרן ב"י שכתב ולענין הלכה נקטינן ככרמ"ם ז"ל שפירשתי דבריו וכתב דמ"א אות ג' דר"ל שפירש דברי הרמב"ם דכל בהמה שיש ללואתה ריח רע הסור לקרות כנגדה ואם כן אין לחלק בין אדומים לאדומים דכל דבר שיש לו ריח רע הסור ושאין לו ריח רע שרי עכ"ל. וכ"כ ה"י הק"ד על שם ב"י דעיקר הכלל בזה כפי' שביא המסרת יעו"ש וגם אין לחלק בזה אם חיות בעת לא לא כמ"ש המחב"ש דמתן ז"ל לית ליכ סכר"א זו של א"י שחילק בזה הלא י"ל עיקר בחילוק הוא רק אם לואת מסכרת או לא כדמשמע ב"י ובש"ע. ומ"ש הפ"ח

פ' מי שאינו יכול לעמוד על עצמו מזהבית. ובו סעיף אחד:

א ימי שברו לו שאינו יכול לעמוד על עצמו מזהבית עד שיגמור ק"ש וחפלה מוטב שיעבור זמן ק"ש וחפלה ולא יתפלל ממה שיחפלה בלא גוף נקי ואם עבר זמן חפלה אנוס הוא ומחפלה מנוזה שחם ואם יראה לו שיכול לעמוד על עצמו בשעת קריאת שמע יניח תפילין בין אהבה לקריאת שמע: הכה ומנכר עליהם (טור):

פא דין צוואת קטן. ובו ב' סעיפים

א יקמן שהגיע לבגל שאחר כיצא בו יכול לאכול כזית דגן בבדי שיוכל גורל לאכול אכילת

פרס

באר הגולה
א חשי' הראש
כלל ד' ס"ו א'
א סוכה מ"ב לפי
הכ"ז לד' העוסק

כף החיים

אח כולל חלל אם יודע בעצמו שכן הוא דרכו חמור שלריך לשכוח בכדי לעמוד אח כולל גם הפריח יורה שאיל לחזור לראש כיון שאין מושלח חזרה כלום. ועיין לעיל ס"י ע"ח
אח א' בדין מי שמעטקף מי רגלים חמור. ומשיז בזה הס"י ובדבריו לס"י לית אח א' בדין מי לענין חפילין במי שאינו יכול לכלול מחפלה יעו"ש:

שם (ב) מוטב שיעבור זמן ק"ש וחפלה וכו'. ואיל כיון דיש דק"ש אין לה חשומין ס"ח לנו לסקל כדי שלא יחבטל מק"ש לגמרי כמ"ס ב"ח סקידס דאם יחבטל מחפלה לגמרי מותר לו להחפלה רק כשיצא לו הפסח ויחזק וימחין עד שיכלה היום ד"ל דאם דאמרינן ק"ש אין לה חשומין הוא דוקא אם לא אמרם כל היום כולו וסיניח עד הערב או של הערב סיניח עד הבקר כמ"ס ב"ח י"ח סעי' ז' אבל אם אמרם בזהו היום זה אינו נקרא חשומין ולא מבטל קריאת שמע לגמרי דהא יכול לקרואה בלא ברכות כל היום כמ"ס שם ב"ח ע"י ועיין בדבריו לשם אח כ"ח ולפיכך לא הקילו לקרואה בלא גוף נקי דהא הלא מיירי שיכול לקרואה אח"כ בזהו היום בגוף נקי כמו שיכול להחפלה מנחה שחם שביא בזהו היום ב"ח נקי וכמ"ס ב"ח סקידס. וזהו שם על הא"ר אח א' שחש זכ להחשומין וי"ל לו קושיא על הס"י והשיע' וכלבוס כי ע"ש ובמ"ס א"ח. ומ"ס ר"ז אח ג' הוא היסד הראש והסוד והשיע' והלבוש ושאר האחרונים כמובן למעין וד"ק:
שם (ג) ולא יחפלה וכו'. וכיון שאינו מחפלה חפלה י"ח של שחרית לא ואמר ג"כ פסד"ז א"ח ואמר בלא ברכות כקורא בחורס בהם נחקנו בברכס כדי לסדר שמויו של הקב"ה קודם להפלה כמ"ס ב"ח י"ח וס"י י"ב. ר"ז אח ב':

שם (ד) ואם יראה לו שיכול לעמוד על עצמו בשעת ק"ש יניח תפילין צ"ח אכבס לקריאת שמע. ואפי' דמכרך ברכות ק"ש וא"כ למס אינו מניח קודם ברכות ק"ש י"ל דמיירי הכל כגון שהוא אינו יכול להעמיד על עצמו בלא הפסח כיא עד שיקרא ק"ש. וחפילין כיון שלריכין גוף נקי אינו מניח כיא בק"ש לבד אבל ברכות ק"ש יכול לבדד ויכבס לו הפסח ביני וביני יפסיק וימחין עד שחלל רחמי ויכלס הריח וישוב למקום שפסק. ועיין יפס' לבב אח ב':

שם (ה) יניח תפילין בין אכבס לקריאת שמע. וכחב הכ"ח הפסח משום דכל הקורא קריאת שמע בלא תפילין באלו מעיד עדות שקר בעצמו הלכך לריך הוא להפסיק ולבדד בין ערק לערק. אבל פליה דאין חיוב ללבוש

וכיכ הכימ פ"ג דק"ש דין י"ב. וכיכ א"ר אח א' יעו"ש. וכיכ המס"י אח ה' ר"ז אח י"א. ומ"ס הכס"א שם כבד סקסס עליו ס"פ"ל ז"ל אח וי"ר יעו"ש.

שם (א) ואם ילא מחזירו וכו'. פ"י אפי' שמריח ריח רע ואפי' סבאס לא מוס לו יוחר מכסולא ממנו מ"מ כסולא מגופו מחמירין יוחר. הרב מהר"ר ערלמה ז"ל ב"ח על הרמב"ם בפ"ג מהלכות קריאת שמע ד"ב ע"ד משם ר"י. ופ"ל אח י"א:

שם (ב) אבל לקרות קריאת שמע אסור וכו'. משום דאפשר ללאח לחון ולקרות. רש"י וסב"א ב"י. ס"י סק"ס. מ"א ס"ק ס"י. מחמיר אח ח'. ולפי' גם בדיח אם לומר ביחיד ואפשר לו ללאח לזקוק אחר אסור ללמוד כאן. ואפשר כיון דלא גזר רבנן א"ל ללאח וכמ"ס הרב"י לענין פליה ב"ח י"ג יעו"ש. מ"א שם. וכיכ ר"ז אח י"א דאפילו אם לומר ביחיד ואפשר לו ללאח למקום אחר א"ל ללאח כיון שלא גזר ס"י כלל לדיח ע"ד. וכיכ לפי פסח שחבס הלבוש יעו"ש:

שם (ג) עד שיכלה הריח. ומי שאינו מריח מותר לקרות במש"ל אח ק'. ועיין לפ"ל אח מ':

סעי' א' מי שבריו לו שאינו יכול לעמוד וכו' מוטב שיעבור זמן קריאת שמע וכו'. וכל זה דוקא כשאירע לו מקרה זה בלתי סבור בשבול שום מאכל שהיוק לו וכיוצא באופן שלערב בודאי יוכל להחפלה בגוף נקי. אבל אם יש לו חולי שמחמתו מוכרח לפסח בכל שעה יחפלה וכשיצא לו הספסח ישחוק וימחין עד שיכלה הריח וחזר ומחפלה במקום שפסק. פ"ח וסב"א י"א בהנ"ס. וכיכ א"ר אח א' ב"ח ח"י הרמ"א ס"י לית. מחמיר אח א'. ב"ח אח כ"ח. פסח"ד אח א'. וכיכ דמותר לקרוא ק"ש דלא אחי דרבנן ועקר ד"ח. מש"ל אח א'. וכיכ הפסח"ד שם. אמנם מ"ס שם ספריה דאם ש"ס כדי לגמור אח כולל מחפלה הספלה עד סופס לריך לחזור לראש כמ"ס ב"ח קיד סעי' ה' כחב עליו המחמיר שם וי"ל יש לגמנס בו דאם כשמחזירו לראש אין אנו מוצתים שלא יפיה וישהה כדי לגמור אח כולל כיון שרגיל בכך הא למס זה דומה למס שנחבאר לקמן ס"י ק"א דהאידנא אין להחזיר בשביל שחרון כוונס כחב בחורס קרוב הוא שלא יכוין א"כ למס יחזור עכ"ל סבור ז"ל וי"כ דכוחה ובפרט מי שגזר לו שאינו יכול להעמיד עצמו מלהפסח הרב פנמים חסופים שאין לו לחזור כניל ולמעטס ל"ט פ"ל. וגרלח דנס הפריח לא אמר בש"ס כדי לגמור אח כולל שחור לראש אלא בודע בעצמו שאם יחזור פ"ב יכול להיות בלא שח"ס כדי לגמור

(ב) **שם** יכול לאכול מזה דגן וכו'. כל חמשה סמינים קרי דגן. ח'סין ושערין וסוסאין וסבולא שועל ושיפין. רש"י סוכס למי' ע"ב וכדכורא ב"י ופי' ומ"א שם. וכחב הס"ז סק"ז דאשילי א"ש אכל כדגן צמתי חנשיל ודישא. וכביד האחרונים. ועיין מש"ז אור"י. ובמאכלי שטופים לחינוק שקורין פס"א משערין כפי מה שיכול גדול לאכול פרס פס"א. מ"א סק"ב. י"א כנבנ"י. א"ר אור"י. ס"ב אור"י ח"א כלל ג' אור"י ח'.

(ג) **שם** מזה דגן וכו'. ושעור מזה הוא כח"י ב"ה כמ"ס בש"ע סי' חס"י. ושעור הכי"ה הוא כל שמוחין י"ח דרכים מ"ס ומקמח י"ב דרכים מחמם מזרח כמבואר בהרמב"ם במסכת ערוה פ"א מ"ב שכתב דרבינו חסד המכנה בכל הסודר חכיל מן הס"ז כ"ז דרכים ומקמח חסד המכנה י"ח דרכים יע"ש. וידוע דרבינו חסד הוא רבינו הלוי וכל"ה ששה ב"ה"ם וא"ש כן יעלה לכל ב"ה"ם י"ח דרכים מ"ס ומקמח י"ב ואכמ"ל דק ר"ש מילין אמר ונמקום אחר יחבאר יוחר צ"ה. עיין לקמן סי' קס"ה א"י מ"ו.

(ד) **שם** לאכול אכילה פרס. ושעור אכילה פרס כחב סעור שה"א ארבעה ב"ה"ם. וכ"כ הלבוש. מוכו הח"א ס"ס כחב שח"א שיפור שלשה ב"ה"ם. ואמנם עיין צ"ח סי' חרי"ב שכתב פלוגתא בזה דלדעת רש"י וסבור הוא ד' ב"ה"ם ולכרמז"ם והרשב"א הוא ג' ב"ה"ם. וכחב ס"ב סמ"ד צ"ח משבחה פ"שור שכן עיקר יע"ש ובש"ע ס"ס ס"ד' ד' כחב מרן ז"ל י"א ד' ב"ה"ם וי"א ג' ב"ה"ם ולפי הכלל דק"ל דכל סוכה שכותב מרן ז"ל י"א וי"א דרעוהו לפסוק דכ"ע שני"ח רק א"ש סברה י"א הראשונה הוא לחימר חס"ס לה לכתחלה כמ"ל סי' י"ג אור"י יע"ש וכן הוא לקמן צ"ח חרי"ה ס"י ז' כשהיה סברה האומרים ד' ב"ה"ם לחימר חס"ס לה לכתחלה וכמ"ס צ"ח ס"ס ב"ה"ם ס"ס ב"ה"ם יע"ש א"ש כן ג"ס כח"א י"ס לחסד לחימר ולשער אכילה מזה ג"ס צ"ח ב"ה"ם. וכ"כ החס"ל אור"י ח' ועיין א"ר סי' חרי"ב אור"י ח' וסי' חרי"ה אור"י י"ד.

(ה) **שם** צדקי שיכול גדול לאכול אכילה פרס. כלומר שישאב צע"שור מזה דגן זה זמן אכילה פרס לגדול אבל א"ש ששה יוחר משעור זה א"ש מצ"ח שה"י הוא כאכול ח"י מזה עכ"ש וח"י למחר ולכלל למס"י מס"י שאין מצ"ח ש"ס לשה"י ארוכה כ"ו ע"ל ס"ב ש"ס יוס"ע צ"ח דרכות דכ"ס ע"ג. והכ"ל ופ"ל אור"י ח' וכ"כ רש"י ז"ל וכדכורא ב"י ופי' סק"ב:

(ו) **שם** צדקי שיכול גדול לאכול וכו'. ושעור קמן זה כחב צ"ח מגדול ע"ז להכ"לן מהרש"ע ז"ל דכ"י כשנפשה בן שנה. והכ"לן ק"ר ש"ע סי' כ' אור"י ח' וכ"כ ספ"ח"ד אור"י ח' צ"ח ס"ב ס"ב אומ"ן אשכנ"י ז"ל אור"י ח' וכתב עליו דע"ל דכ"י מדינא קאמר אבל לכתחלה ע"ב נזכר מלואה קמן אשכנ"י בן ח' ימ"ס כמ"ס צ"ח סי' רס"י יע"ש. וכ"כ ח"א ע"ל אור"י ח' יע"ש:

(ז) **כתב** המ"א סק"א צ"ח רש"ל (י"ס גירסין ס"י) דא"ן נכון לקרות קריאה ש"ע א"ל חינוק דה"ס חינוק מפ"ח ב"ה"ם. וכו"ל ז"ל נחן ע"ס אחר מפ"ח שא"ן מקנחין עמ"ן ול"א ש"י מפ"ח אשכנ"י אור"י ח' מוכס"ס אסור כמ"ס סי' ע"ז ס"ב ע"ד. וכחב עליו כ"בא"ש סק"ב במחילה ע"ס ב"ה"ם כי א"ש צ"ח כעצ"ח דוקא לא"ח"ו א"ס

לכ"סו אסור. לפס"ק ב"ן אס"ס לק"ס אשכנ"י ש"ל יב"ד א"ל לכ"סו ב"ל"ר נמי אסור להפ"ק. ועיין לע"ל סי' ס"ז ע"ל. והכ"לן ע"ז סק"א וכחב עליו ל"ל דק ב"ה"ם דע"ל יב"ד לכ"סו ולכ"ר קודם שחמ"ל ב"ה"ם ואשכנ"י כל ה"ס יב"ד ז"ל ל"ס"ה צ"ח ב"ה"ם דכ"ל מוכר ל"כ"ס ל"ב"י ע"ס ב"ה"ם כמ"ס ב"י כ"א וכו' זה דומה לסי' ס"ז ד"ס א"ל ה"ס לו כע"ל קודם שחמ"ל ע"ל. וכן סמ"ח"ר אור"י ח' הק"ס על דכ"ר ב"ה"ם כ"ו ל"ל מ"ל"י צ"ח מ"ס לש"ס פוסק שא"סר להפ"ק ל"ב"ס כע"ל ב"ל דכ"ס א"ש ל"ל ב"ן ג"ל"ל להפ"ל. וע"ד ש"ח ב"ה"ם נופ"ס לע"ל צ"ח סי' פ"ק כע"ס ש"ע דע"ל חס"לן יב"ד לכ"ר קודם ש"ס"ס ג"ל ישראל כ"ן צ"ח ש"ס א"ל א"ל על כע"ל ל"ל יב"ד א"ל מ"ס"י וצ"ח ע"ל אחר ספ"ל יע"ש. וכן סק"ס ספ"ל ז"ל אור"י ח' יע"ש. וכ"כ סמ"ז אור"י ח' דוד"ל פ"ה מוכר כל ה"ס אשכנ"י ע"ל גדול מוכר בהפ"ח ולכ"ס ככ"ס א"ס. וכו"ל א"ש ל"ל ס"ה ע"ל וכו"ל לו ב"ן אס"ס לקריאה ש"ע יב"ד ל"ח"ה ב"ל דכ"ס דכ"ס ל"ל א"ל ס"י ספ"ק רק בהפ"ס ע"ד. ועיין דכ"ר"ו לע"ל סי' ס"ז אור"י ח' וצ"ח כ"א אור"י ח':

(ח) **שם** סוכס. ומצ"ח ע"ס"ס. וכ"כ הלבוש. ס"ב צמ"ח אור"י ח' ר"ז אור"י ח' ח"א כלל ג' אור"י ח' צ"ח אור"י ח' וכו"ל מרן ז"ל לע"ל צ"ח ל"ח ס"י ב"י וצ"ח סי' ס"י ח' ומה ש"ל חז"ר לכו"ב"ו כ"ן י"ל ש"ל ל"ל לכ"ס ע"ד סדרים פ"ה. ועיין דכ"ר"ו לע"ל סי' ס"ז אור"י ח' י"ד מ"ס צ"ח אחרונים יע"ש:

(א) **סעי'** ח. קמן ש"ס"ע לכלל ש"ח"ר כ"ל"ל ב"ו וכו'. ואע"פ ש"ע"ן ל"ל א"ל דגן כלל מע"ל מרחיקין מלואה ומ"י דג"ל ש"ל ש"ס"ע לכלל ז"ל א"ח"ו מ"ס"ח"ה. צ"ח. ל"ב"ס. ע"י"ח אור"י ח' סי' סק"א. וסי' דכ"ר"י ב"ה"ם א"ס"ס צ"ח"ס כלל ופ"ק כ"ש"ע צ"ח וק"ס יע"ש. וכ"כ סק"ב צמ"ח אור"י ח' וסי' ח' וכ"כ כע"י"ח ס"ס ד"ס להחמיר דכ"ר"י כמחבר. וכן ס"ב ד"ד ע"ל"ח ב"י ל"ס"מ"ס ז"ל מ"ס"ק דכ"ר"י מרן ז"ל יע"ש. והכ"לן סמ"ח"ר אור"י ח' וכו"כ כמ"ס"ל אור"י ח' ק"ר ש"ע סי' כ' אור"י ח' מוכו כמ"ס"ל צ"ח ב"י א"ל דכ"ר"י דכ"ר"י ב"ה"ם שכתב ד"ס ל"ל א"ל מ"ה דגן א"ו אשכנ"י א"ל וידוע ד"ל"א וז"ל א"ס"ס מלכ"ל דגן א"ן מרחיקין ומש"ע ש"ס"ס ל"דכ"ר"י. וכן ד"ס ס"ל אור"י ח' וכחב ש"ס כ"ן. וספ"ח"ה כחב ל"ס"ן כ"כ"ס דלכתחלה י"ס לח"ס ל"דכ"ר"י כמחבר דכל קמן ש"ס"ע לכלל ש"ח"ר כ"ל"ל ב"ו יב"ד לאכול דגן צ"ח ל"כ"ר"י מלואה. וידוע"ד א"ש ק"ר א"ו כהפ"ל י"א י"ח וא"ל לחז"ר ולקרות יע"ש. וס"ס"ס ל"דכ"ר"י סמ"ח"ר אור"י ח' וכד"ל ס"ד"ר צ"ח אור"י ח' (אמנם מ"ס ש"ס ב"י"ח ב"ה"ם ב"ה"ם ל"ל דכ"ר"י ב"ה"ם הוא ח"מ"ה דכ"ר"י אחר סכ"ל דכ"ר"י מרן ז"ל והפ"ח ב"ה"ם כ"ס חז"ר ב"ו ב"ה"ם ל"ל לכ"ר"י דכ"ר"י ב"ה"ם ש"ס נגד דכ"ר"י מרן וספ"ח"ה ז"ל וצ"ח). ש"ח אור"י ח' וכ"כ כמ"ס"ל ש"ס. ועיין צ"ח צ"ח סי' ר"ס"י ח' צ"ח ס"ס ש"ס"ע דכ"ר"י דכ"ר"י מ"ס"י א"ס"ס א"ל ח"א כלל ג' אור"י ח' וכו"כ כמ"ס"ל ש"ס. ופ"ק ש"ע ש"ס. ופ"ק י"ס"ס ל"ל דוקא א"ל אשכנ"י ל"ן י"ס ח' י"ס ל"ח"ר כ"ס"ס ר"ז אור"י ח':

(ד)

באר הגולה
ג שם נבמחל
לדעת הרמב"ם
כפיג מהל' ק"ש
א נכנסת כ"ו
ב כ"י מתעשרת

(רש"י והרא"ש פ' מי שמתו) (טור): ב ימי רגלים שנבלעו בקרקע אם היו מרטיבין היד אסור לקרות כנגדם: וי"א דליתו אסור רק בטופח ע"מ להטפח ויש לסמוך ע"ז:

פג. דיני בית הכסא בק"ש. וכו' ד"י סעיפים:

א אסור לקרות כנגד בית הכסא ישן אפילו פינו ממנו הצואה יוראה ל' דהיינו בשאין לו מחיצות אבל אם יש לו מחיצות אע"פ שיש בו צואה קורא כנגדו בסמוך

ואינו

בף החיים

(א) **סעי'** א. אסור לקרות כנגד כה"כ ישן וכו'. פ"י דכל כה"כ שסיס בו לואה אעפ"י שפינו לואה כאלו עדיין כאלה בחוסה ולר"ך להרחיק לפינו כמלא פיניו ולאחריו דא ממקום שכלס הכיה. ב"ה. עפ"י לוח א"י. א"ר לוח א"י. מאמיר לוח א"י וע"ש במ"ש על דברי הר"י וע"ש. ר"י לוח א"י:

(ב) **שם** אסור לקרות כנגד כה"כ ישן. ואפילו רחטכו וניקוהו וסידוכו כסיד אפ"ס כיון שדחש שפס א"י אין לו סכר. בית יסורס ח"ל חל"ה ס"י יורד. י"א במ"ב ס"י פ"ד כסנב"י לוח א"י חס"ל לוח א"י. אבל אם נמך על כבית הכסא והרס לוחו ועשה מקומו בית מוחר דפסס משום ציון וכיון דנעקר שם כה"כ ממנו הו ליכא ציון ופוק חזי מלי עמל דבר. וכ"כ בחש"י פמ"א לענין מרחץ. חס"ל שם. ועיין לקמן סימן פ"ד לוח ג':

(ג) **שם** כה"כ ישן וכו' ואם הוא ספק חדש או ישן אולתן לחומרה. פ"ה לוח א"י א"ר שם:

(ד) **שם** אבל אם יש לו מחיצות וכו' מדלא כחז כמס שיעור גבוס המחיצה משמע אפ"י לויכ גבוס י"ע וכמ"ס בב"י. מיכס הכיה כחז דבעינן מחיצה גבוסה עשרה יע"ש וכ"כ שכנב"י כסנב"י לוח ג' פרי"ה לוח א"י עפ"י לוח ב' אמת דעה ספ"י סק"ל לאסור א"י במחיצה גבוסה עשרה דכיון שסמחיות מיוחדים לקבל לואה סו"ל כאלה ואעפ"י שאין שם כה"כ רוח רע יע"ש. וכן דעה במ"א סק"ל. והב"ד א"ר לוח ב' וכ"כ בסו"ב לוח א"י ר"י לוח א"י ח"ל כלל ג' לוח י"א. חס"ל לוח ב' רוח ס"י ע"ס לוח ב' ודוקא במחיצות שאינם נעשים אלא בשביל כה"כ כנין שפוסח בחצירו חדר מיוחד לזה אבל אם כנה כה"כ במחיצה של בית שסממכס ללואה מחיצה אעפ"י שאינס מחיצה הוא מחיצה של כה"כ ממס אין על לואה מחיצה דין כה"כ לענין זה ומוחר לקרות אפ"י בסמוך כיון שאין במחיצה מיוחדת לכה"כ בלבד. ומשייה כל שיש כה"כ בחצירו חדר מיוחד אין לקרות ק"ש או להספול בחצר כל כה"כ לפינו כמלא פיניו דיון לואה ודיינו כה"כ שאין בו חסירס אלא כאלה מונחה על הקרקע כלאון סב"י צימי חכמי סהלמוד פ"ס הדדס. פ"י שם. א"ר שם. סו"ב שם. ר"י שם. ח"ל שם. חס"ל שם. רוח שם. ועיין שם בחס"ל שסחפוק אם יש חסירס אבל הוא חסח הנקב ולויכ עמוקס עשרס ומס גס אם לא יחסר ש"ס לואה ומי רגליס במחון דאפסר דזה נמי חשיב כנרף של רע"י ואסור לקרות כנגדו וכימ בב"י עכ"ד. ועיין רוח שם וכן א"ח פ' בא לוח כ"ה. וכ"י אם אין מניע לו רוח רע אבל אם מניע לו רוח רע אסור לכ"ע דמחיות אין מועילות לר"ה. מ"א שם. ח"ל שם. חס"ל שם. ועיין מש"ל ס"י ע"ס לוח י"ס ולוח כ"ה:

ג' וכחז ע"ש סכ"מ כס"ס הרי"ם דהא דשרי בחספך דוקא בשאין לו רוח רע שאל"כ אפי"ג דפפרא בעלמא הוא רוח רע ש"ס לו עיקר הוא עכ"ד. וסב"ל סכ"ס:

(ב) **בזמן** סקור סטולא נקדש הרבה כאבן י"ל דעדיין שם לואה עליה כיון שיוכלס לחזור לקדמוסה. מ"א סק"ב. א"ר לוח ב' פרמיג א"ל לוח ב' ר"י לוח א"י ח"ל כלל ג' לוח ב' חס"ל שם. סחס"ד לוח א"י וע"ש כמס שדחש דברי סמו"ק שחזב סחכור וס"יס בלואסן שאין בדבריו כדלי להקל באיסור חורס יע"ש. קו"ר ש"ס ס"י א"י א"י וכחז בשא"ה סהלן דה"ס כמי רגליס הנקדשים. מוכס לואה שחכס"ס בשלג חשיב כסוי ומוחר לקרות כנגדו. חס"ל שם. קו"ר סלחן ערוך שם וכן כחזנו לע"ל ס"י ע"י לוח ב' כס"ס כמס פוסק"ס יע"ש:

(ג) **שם** שאם יורקנס חספך וכו' סכסס. וי"א דלא ס"י כעפ"ר רק אם נפרכה ע"י גלילס וכו' כמסס דס"ל לבפלי דיעס א"י דיוחר בקל נפרכה ע"י גלילס מע"י זריקס. ודי"א שחזב רמ"א ז"ל ס"ל אופכ"ל דיוחר בקל נפרכה ע"י זריקס חס וס דע"הס לחומרה כמ"ס בב"י. וכ"כ סמ"א סק"ב ועיין מ"ס ספרי"ס לוח ב' ומ"ס עליו המאמיר לוח א"י ומ"ס סרמ"א ז"ל וכן עיקר סשמוסס סר"ב סלבוס וכחז עליו סא"ר בלוח ב' דכסונס סשמוסס דס"ל להחמיר בחרווי"ס וכחז סן דעה סהלרו"ס יע"ש. וכ"כ סע"י לוח א"י דלר"ך להחמיר ולר"ך לסו"ה יע"ש כ"כ שנפרכה ע"י גלילה וע"י זריקס. וכ"כ העיר"ה לוח א"י חס"ל שם:

(ד) **סעי'** ב. מי רגליס שנבלעו בקרקע אם ס"י מרטיבין סיד אסור וכו' סכסס. וי"א דליתו אסור רק בטופח על מנה להטפח וכו' ססס סר"ב סלבוס כחז כדברי מרן ז"ל דאם ס"י מרטיבין סיד אסור לקרות כנגדו וכן דעה סמ"אמיר לוח ב' וכ"כ סידור צי"ע לוח א"י. חס"ל לוח ב'. אבל הכיה ססק כדברי מור"ס ז"ל דליתו אסור רק אם יש בו טופח על מנה להטפח וסב"ל: שכנב"י כסנב"י לוח א"י. וכ"כ ספ"י סק"ל. וכן דעה סל"ה פ' מי שמיחו לוח קמ"ה וס"ס"ף לומר דכ"ש סדפסס בקרלוקא בשנה ספ"י כורפס כשיע מלפון סמחזר וי"א דליתו אסור רק בטופח להטפח ויש לסמוך ע"י פ"כ. ולחן מן סחימס סחזר ממיס כפסרו הכ"י כזה לפי סלהרמב"ם ססוניא מפורשה דדוקק וגס אסור"ה דמי רגליס שנב"רז אינו אלא מדרבנן יע"ש. וכן סכ"ס א"ר לוח ג'. מש"י לוח א"י ובא"י לוח ג'. ר"י לוח ב' ח"ל כלל ג' לוח כ"ה. פ"י א"ח פ' בא לוח ב' ומ"מ להחלס יש להחמיר כסב"ר"ה א"י:

(ה) **שם** כסנב"י. בטופח על מנה להטפח. פ"י כנין שאם מניח ידו עליהם מפלס לחוח כס שאם יניחנס על דבר אחר מקבל ממנה לחוח. סור. פ"י שם. מ"א סק"ג. כ"כ לוח ב'. ר"י שם. ח"ל שם:

(ט) **סערי** ג', אמר בית זה יבא לבסוף וכו' אם אמר
על הסני ובית זה ולא אמר וגם זה סרי

באר הגולה
א שבת ו' והביאו
הדין וכל-ש
צמ-ס מי שמתו :

א. אמרתי חדש שלא רחצו בו מותר לקרות במרחץ. ובו סעיף אחד:
 לבושים מותר ובאמצעי שקצת העומדין שם לבושים וקצת ערומים יש שם שאילת שצום
 אבל לא ק"ש וחפלה: הכה מותר להכריז שם גדת" (ר"ן פ"ק דשבת ופרק כל הכללים)
 ובפנימי שכלם עומדים שם ערומים שאילת שצום:
 במרחץ (ר"ן פרק כירכ):

פ"ה

כף החיים

פמ"א ח"א ס"י פ"ז והביאו הסברכ"י ח"א כ"י. שפ"ח ח"א ח"י.
ועיין לעיל ס"י פ"ג ח"א ב'.

(ד) **שם** ובאמלתי שקלח בעומדים שם לבושים וקצת ערומים וכו'. כחב כרז מנות חיל דיון דליסור מרחץ מפני שעומדים שם ערומים סיה לכני מקואות פעובלין בהם אלשים אסור לבדך או לקרות בחוכן. ואלא מסחבר דעיקר אליסור המרחץ אינו חלל ממש איסור זוסמא וסבאל דלית ביז עיי' שחשמישו בחמין אבל כי מקואות שכהים שלכם עוננים ליכא זוסמא ומותר. וליע דכא בענין מוזח ביה הכבילס כבית המרחץ עכ"ל. והטעם כימ סכלכות קיש פ"ג דין ג'. וסנה מ"ס ויעד דכא לענין מוזח ביה סכבילס כבית המרחץ רטנו לקטוש דסוף אלז אומרים דמזכרין כבית המקוש לען כיון דלענין מוזח הוא שוס לבית המרחץ כיון דשניסם ספורים ממזח כמ"ס ביו"ד ס"י רפ"ו סע"י ד' יע"ש. ואמנם קסוף זו ככר סוף מחורלס דבדרי מרן ז"ל שם שחבז לפי שאינם עשויים לדירה כבוד. וכן חורץ ספריה כס"י פ"ס יע"ש. וסמ"א ס"י מ"ה סק"ב חורץ משני שאסור לעמוד לפני ה' כשכא ערוס יע"ש. וכ"כ אמרין ז"ל ביו"ד ס"י ר' דלס מזכרת כבית סכבילס יע"ש וכ"כ ספריה סס"י פ"ה. מ"א ס"י מ"ה סק"ב. ר"ז שם אות ג'. כמ"ס ביה סכ"י אות א' וכו"כ ממרחצו ז"ל כשער סכוונות דכרש ו' דל"ית סלח"א ז"ל סס"ס מזכר ברכת לסחעק ככסיה כבית סכבילס יע"ש. מיכו עיין לס"ז סק"ב שחבז דכבית סכבילס יס"ל ממש דין ביה אמלתי של המרחץ דקלס"א דכ"כ ר"ז לבדך שם שוס ברבכ רק ברבכ ככבילס שס"א ככרית סם שס"א שייכא לעכילס ש"א"ל בענין דכ"כ סכ"י סכ"י מותר בכל סכרבות כמ"ס לענין קיש כס"י ע"ד דמותר בעכורים או בלוליס אס אין ^ללבו חורן סס"י סכ"י. וסכ"ד סכ"י"ב אות א'. ומלמ"ד אות א'. ואמנם עיין ביה יהודס שם וסכ"י"ס מ"ס על דברו סכ"י. וע"כ לענין סכלס נרלס כמ"ס יהוד"א ככר"י ס"י. פ"ה אות ויד ח"ל דין המקוש כסחפק בו רבינומוס סכילוס מרן ז"ל ככ"ס פ"ג. וס"א מלמוס סלר"יכו כזכ סכ"י סכ"י וי"א לעיל ס"י פ"ד ומ"א לעיל ס"י מ"ה וסכ"ר"ח כס"י זס וסכ"מ ח"א ח"א ס"י פ". וסכ"ר ח"א לחזכ בעניויו לענין דינא דמקוש ש"אין סחחו ספחוס לבית ספטימי של המרחץ דלס כס"י סכל"כ וזסכ"יכו סלס הוא עומד וס"י שם או אפילו ש"ס אחרים. לבושים סרי ל"יס לקרות ולבדך וכמ"ס ספריה וכן נוסס דעס כרז מניא וס"א אחרים אחר עומדים דינו כבית אמלתי כמ"ס סכ"י. כס"י ספסוס כנדין וס"א ערוס או ש"ס אחרים ערומים אס כידו כחני סקורס כמו סטויס קלח לכולין קלף עס סמות יורק לבסוח דלס"ר לעמוד כפני ה' ערוס חסו עסס וסכ"ר מלמוס כסכ"א סכ"א סכ"א דרוקס סקוקים ככ"י סכ"י סכ"י סכ"י

המחיר

אוח אי ומויק ומאמיר אוח די שכל אחר לדרט פנס וואָר
 אוח הי הגם שָׁלד דממע מדברי מרן דלֵאִי לסרחיק וגם
 דברי מיֵא מנומנמן מסיר דיש לסחמיר יעוֹשׁ. והביאו מחביר
 אוח בי ובכז וכן עיקר. ואיֵכ כיון דדין זה לא נפיק
 מפלוגאָה ומיֵא אִוסר לסדיא והסכימו לדבריו לסחמיר שני
 גאונים גדולים האֵר והמחביר הכי נקטין ולכן אוח בני
 אדם שיש להם ספסל נקוב ונפין עליו אַעפּי שאין האֵאס
 מל הנקב וגם אין הגרף תחת כנקב והנקב מוּסר לריך
 לכהריק מאחריו דֵאִא ומלפניו כמלא עיניו ואם הוא בחדר
 שמחלל בו לריך לסוֹיאָה למוֹן או לסחזיר עניו ויכיה מרוחק
 מלאחריו דֵאִא. וכן דיין בלואס בחים שיש בחובס כסאות
 קמנים נקובים ללריך סילדים שבניה שָׁרִיך לסוֹיאָה למוֹן
 בעה שטאָה מחלל או מנרן או לומד או לסחזיר עיניו מַסס
 ויכיו מרוחקים מלאחריו דֵאִא ואינו די במה שֵׁס מוּסרים
 ואַעפּי דרעֵיז שס החיר אֵם סס מוּסרים היינו לפי סבדרו
 דמחלק בספסל נקוב וכן מוּסר מוגול אכל לפי דברי
 המֵא יש לסחמיר :

(יד) **שם** הנכס. וכל מי שקורא במקום שאין קורין חוזר וקורא. לאו דוקא דביח אמלעי דיטבד אין חוזר וקורא. משז בסי' פ"ד אוח ג'. ועי"ש :

(א) **סעי' א.** מרחץ חדש שלא רחצו בו מותר לקרות בו.
ואע"פ דבבב"כ חדש אסור לקרות בו כמיש
בבב"י פיג סעי' ז' שט"ז בב"כ דמא"ל. גמרא שבה דף י"ד.
ופי' רש"י ז"ל דמא"ל שט"ז מנוגע עליו. וביבואו צ"ח ודרישה
לוח א"י סעי' :

(ב) **שם** וזיטן צוים טעילן וכו' וליחא צנגמרא שס וזפ
 מי שמחו דכיו עיל דמרחץ טאמרו אעפיי טאן
 שס ארס. וכוניאו ציי. וכחב כלומר טאמחר טעטאמטו צו
 אעפיי טעכטו אין צו ארס מאיס ציה טפניטי ואן קורין
 צו דהוי כמו ציהי טאטפיי טפיו טאה ממנו אין קורין צו
 טיכל ויכ ציה. מיל סקיא צויהודס חליט סי' ויד. וכחב
 שס צביה דרין זה אף צמקיס טבני ארס עומדים שס ערומיס
 ולבושים דאסור צקיס וטפלא ולטניה חטילין ציכ אעפיי טאן
 שס ארס אסור כיון טהיו צו טעס אחח ערומיס ולבושים
 עיכד. וכוניאו טעכט צכצני. טעץ אוח א'. עויה אוח
 צי. ריו אוח א'. וכן יפ להמחיר ודלא כהליר אוח א'.
 טכחב להחיר צאמעי כטאין שס ארס, ועיין מש"צ
 אוח צ' :

(ג) **שם** וביטן בניה החיזון וכו' ואפי' אם סיירו וביקו ורסלו מרמזן אחרי באיסורים קאי דשם מרמז עליה בית יקודם שם. וסביוול כדברני' לזון ד' אכל אם עמו סיטיו מטעם בנפול של מרמז שפקרו הכסיר כונסל ועסכו בית לזון מוזר לזון ולברך ולסיטיו בפתחו מחסו.

פ"ה. באיזה מקומות אסור לקרות ק"ש. וכו' ב' סעיפים;

אֵלֵּא יֶלֶךְ אָדָם בְּמִבְּרֹאוֹת הַמְּסֻנָּפוֹת וַיֵּינֶה יָדוֹ עַל פִּי וַיִּקְרָא ק"ש וּאִפִּי אִם הִיא קוֹרָא וְכֵן צִרְיָה לְהַפְסִיק כְּשִׁנְיֻעַי לְמִכּוֹי הַמְּסֻנָּף וְכִשְׂצִיא מִשָּׁם בִּאִפִּילוֹ שֶׁהָא דְּכִי לְגַמּוֹר אֶת כּוֹלָהּ אֵינוֹ צִרְיָה לְחֹזֵר אֵלֵּא לְמָקוֹם שֶׁפֶסֶק כִּגֵּז וְיֵאָחֵז לְרֹאשׁ וְכֵן עֵינֶיךָ (וְעִיל ס"י ס"ח):

אפי"ו

כף החיים

למזכיר שם האיש אשר שמו שנה לקרונו בשמו בניה
המרחץ ובמקום המטיף אף לפי הסמ"ל זאת חי שנה
ולדריך לומר ג"כ למזכיר שנה משום שאמרנו בזה רבני
ואקרי שנה כעושים ד"ק בקוראנו שנה נראש דאין לחוש
עבד. וכן יש להחיר בשם משמון. פ"ה ס"י פ"ה. ו"א
בזה ס"י ואם בעורו בבני. או קודם נפ"י שחריה נראש
מנוד ארס שמחלל שנה כחב שם הרו"ח דמורח לגשור. בו
בקול רס ולומר שנה שנה אלף דיוטר נראש לומר
דלא ואמר שנה במילואו אלף שנה ואלהושתו מבין בזה ודי יעו"ש.
ועוד עיון לממן ס"י פ"ה זאת ע"ב :

(ח) **שם** אפילו שאלה שלם אסור. ואם נכון לו שלם איכא פלוגתא במס' דרך ארץ י"א משיבו ואין צריך כלום וי"א דאמר לו מרחץ הוא וכלי נקטין. ומיבו לא מצי למימר ליה אין משיבין שלם במרחץ כראשונים פיג דעכ"ם כהנא איל לין משיבין במרחץ. פ"ה. שהיו שם. אבל ויכל להשיב נחמנו פליכס דברס טובה. שהיו שם בשם מ' אפרים :

(ט) **אם** שאל לו אדם כלכלה אסור לומר לו איזן משיבין במרחק. ובניית אשנאני שבו לומר קר. מיל. סקיב. סייב אוח ב' איר סיי קיב. אוח ב' ריז אוח אל. מיל. סס אוח ליב. סחי. סס:

(י) **שם** הכהה. ואסור לענות אמן וכו' אבל לשון אמונה
שרי. כ"מ צ"ס. סס. איר אות ג' :

י"א שם ואסור לענות אמן וכי' היינו אס שמע ברכה
מאחד שבחוך. לבוש. וסיינו בשמי וכן בדי
אבל באמני וראש דשי וכי' מלבוש ישיש' פרמי' במשי'
אוח ג'. וסיון בם' לחי חיל דף יויד ע"ב ששהב דכא
לאסור לענות אמן במרחץ היינו דוקא אמן דקדוש וקדוש
אס שמע שאומרים אחורי מוח המרחץ אבל באומר אמן
על דברי חול בדרך בניה מוח. וסביאו יא מיב בסגני
אוח ג' :

(יב) **הרצועה** נשחטת מים צבית המרמץ יבדך בחץ
 וישחב פתוח משיעור דרכס אחרונס ויכוין
 לפטור כל מה שישחב לפניס. ואם אינו אמא למיס יאכל
 מעט זיקר וכדומס ולכסולא לחוץ אם לא עבר חלי שטס
 משחיחו האחרונס שטס בפניס יבדך דרכס אחרונס. חסיל
 אוח ג' וסיינו לאחר שרמץ ידו שסולא מביח המרמץ לרדך
 נעילה ידוס כמבואר בס"י ר' סע"י ייח ובדברינו לשם אוח
 ס"א בס"ד. רק אם אין לו מים יקנה ידיו בצלור או בעפר
 וכו' ויבדך כמ"ס סס בסע"י כ"ב ע"ד שלא יעבד כדרכס.
 ועיין מ"א ס"י קס"י סק"ד מ"ס ע"ד כאלורס וא"ר ומש"י
 בוס בס"י אוח ג' ומ"א ס"י ר"ו סק"ד וד"ק:

המלא ונדפס ב' פאר הדור ס' ז' וליק מינה לפרי' כמו שסקקה יוד אסרן ודו"ק בדברי המגיל. וכשהוא עומד במים אם הם עתורים וראש' לחץ שרי לומר פסוקים. ואם ללולים דלבו רואה מותר להרסר וכמים בשבת דק"ן. ואם בני אדם הם ערומים אף דערוהן מכותה אלא דאזכא לחא דמרחץ הא נמי שרי כמים מוריס לעיל ס' פ"ד דשרי להרסר בבית אמטעי. וביש בני אדם ערומים שם יש להחמיר מלומר פסוקים וי"ג מדות דאזינו מוכלה ותיסגי בהרסור עריל. ועוד טיין בדברי' לעיל ס' מיה מ"ס שם כד' :

(ה) **שם** סנסה. ומוחר להסכור סם בדיח. חבל בביח
 ספנימי חסור להסכר בדיח. ר"מ ס' פ"ב
 חוה א' בשם ה"ן. וכתב מ"ס סדיח בשם הר"ן רכל
 מקום שמוחר להסכר מוחר. וסודות יסחר או חסור אך
 לא יחמר. פסמו ס' דבר. וסביוח. בנהסוח ש"ע סס"י
 פ"ס ויכ"ר ר"ן בוס הס"י חוה א' ;

ו) שם ובפנימי שכולם עומדים שם ערומים אפילו שאלה שלום אסור דשום שמו. של סקביס שנאמר ויקרא לו כי שלום. שנה דף וייר טיב ופרש רש"י ז"ל ויקרא לו גרעון לסקביס ה' שלום. וכזה המא' סקיב דה"ס במצבותא המטופפות אסיר בשאלה שלום.

ובכ"ז ר"ז שם. שחז' אות ז' :

ו **ש** **א**פי' שאילה שלום אסור. ואדם ספקי' שמו שלום ר' הבית דאסור לקרותו בשמו בניה הכסא ובניה המרחץ אבל בלשון לעז מותר לקרותו יעוש. והביאו שכתב' בנכס' אות א'. וכי' המ' שם וכי' הפר'ח אל' מה שהחיר בניה בלשון לעז חלק עליו הפר'ח וז' דאפי' בלי לעז אסור יעוש. אבל כפי' סק' חלק על בניה וכח' דמותר לקרות לארס ששמו שלום בנכ' ובניה המרחץ יעוש והביאו האיר' אור' ב' וכח' שכן דעה בני' וכי' כי' ארס ו' וכי' דעה הסו' אור' ב' וכי' הפרמ' ב' א' פ' ארס ו' ד' דלדק' הסו' דלדס' ששמו שלום מותר וכן הסו' הכסא א' ד' יעוש. וכי' ר' שם וכח' שכן נוהגים. וכן הסו' הכרכי' ב' פ' ארס ו' וכח' שכן משמע ממ' כר' זקן ארסן ס' ע"ב. אל' שסו' דהמחמיר בזה הכס' שכרו אור' אך בלעז מותר גמור וכן' דל' לוסף' על' ואין להחמיר עכ'ד. ועיין ח' כלל ג' א' ל' שכתב' דנכון לבלוע המס' ויאמר רק שלו בל' מס' רק שיבליע בדבור' ויש טובין לומר שלון ויבליע המס' עכ'ד והביאו הפוסק' ב' פ' ארס ו' וכי' ר' א' ו' וכח' שם הפוסק' מה שגזר' ב' רוב הטוב' דל' דייקי' בלשנייהו לא בשם שלום ואל' בשם שלום וקראו ל' בסין שמאלי' טלום וכן סלאמו גר'ה דיע' עי' דר' דהא ל' הכי' שמים דקב'ה יעוש. והי' בשם שלום שהוא בנקוד' שור' קצון דמולאן אח' כיע' עזר' דר' יס'ל אור' א' וכח' שם דה' נמי שמוחר

(א) **סעי'** א' לא ילך אדם במבואות הממונפות וכו' ואפילו אם כיון קורא וצא צריך להפסיק

(סד)

'51

באר הגולה
ג שנה
ד המצות
ה שם צומח
ו שם
ז שם

ב: אפילו להרהר בד"ת אסור בבית הכסא ובבית המרחץ ובמקום הסנופת והוא המקום שיש בו צואה ומי דגלים: הנה ואפי' הלכו במרחץ אסור ללמוד במרחץ (ר"ן פ' כירכ וצ"י בשם ח"ח) הדברים של חול מותר לאמרם שם בלשון הקודש. וכן הכנויים כגון רחום נאמן וכיוצא בהם מותר לאמרם שם אבל השמות שאינם נמחקין אסור להזכירם שם וואם נודמן לו שם להפרש מדבר האסור מפרשי ואפילו בלשון הקודש ובעניני קודש: הנה וצמקם שמונה לכהרד בדי"ת מותר לפסוק דין ובלבד של יאמר טעמו של דבר (ר"ן פ"ק דשבת וצ"י כל הלמים):

שציר

כף החיים

וכו' ואם לא פסק עליו הכתוב אומר וגם אני נחתי לסם חקום לא טיטם ואשטפים כל יחיו צבס. ואם פסק עליו הכתוב אומר וצדנר הס חלרניו ימים. טור. והוא נמחרת צרות דף כד ע"ב. וכיז כלבוט. ועיין ח"ד אורח:

(ב) שם וכסילא משם וכו' ונראה פסוק ראשי' ולא ממזיו המטוקף חן לו נקרות מיר. וזריך להחיק כשיטור. מהרי"ע ז"ל בס' להם יתירס דף י"ב ריש ע"א. י"א מ"ב צבנסיע אורח ח' יפיל אורח ב':

(ג) שם אפי' סכס כדי לנמיר אה כילס ח"ל לחזור אלל למקום שפסק. הנהס וי"א שחזר לאלס וכן פיקר. עיין משיל ס' ס"ס אורח ג' שאן קיל כדבריו מרן ז"ל ראשילו אס סכס כדי לנמור אה כילס מחמה אונס ח"ל לחזור אלל למקום שפסק אמנס ודלל לנחמלס לריך ליוסר שלא ינרוס לבא לירי הפסק אחיכ וכמש"ל סס אורח ב' יעשים:

(ד) סעי' ב. אפי' לסרסר בדי"ת אסור וכו' ולכן יחשוב סס כשנחמחו כדי שלא יבא לירי הסרסר בדי"ת. סיה ס"י חקמיו וסבילו מ"א סקיל. וכיז ססליס דף ס"א שחשוב ארס צבסיכ צבולאחיו וסוללס בדי"ת או ירגיל לעלמו כשנחמחו וצבס יחשוב צבנייס נלס. וליריס עכיד וסבילו ח"ד אורח ב' וכיז ריז אורח ח' וכיז אנו לעיל ס' ג' אורח ו' בשם ריש יעשים.

(ה) שם אפילו לסרסר בדי"ת אסור וכו' כחב צ"י בשם סרי מנוח צירולסלי אמרינן דמותר לסרסר בדי"ת צבסיכ ולא פליג אנמירל דידן דכי אמרינן אסור לסרסר בדי"ת לנחמלס כלומר לסוס מחשכחו ולבו לחשוב בדי"ת אלל אס סיס חלמור טור צציו וסרסר לאונסו מותר עכ"ל וכחב עליו ככ"י ח"ל ומבאר סיה צנמירל דידן דגריסין צ"י עכ"ל יוס (ונחיס קיב ע"ב) אמר רבא כלי דונא מרבי אלסור צריס גמירנל דלמר צבסיכ וסיי עכיד סכו וסלמר רכס צדי"ת אמר רבי יוחנן בכל מקום מותר להסרסר חוץ ממרחץ וסריכ לאונסו שאני ופירש"י לאונסו שסיהס שטורס צציו ומסרסר צב על כרוו עכ"ל. וכחב סרריסס אורח ח' דמשמע נממירל זו רכיון שסצוסיס סיה כיכ שטורס דצעריו וחקוע צציו עד שאלל סיס"ס דעריו ממנס או מותר אפילו לבטא כשפחיו כיון ששמועחו אונסו וישי"ס. וסבילו ח"ד סס. אמנס סרבי"י אורח ח' כ"ב על דברי סרריסס יסלר סכו ח"ל וחמסחי על שני גדולי סרור ח"ד סיד ציטוי שפחים וממס כפסך ח' לבוס חכסיכ אשר לא ידע הנה זכ עומד צבסיכ או לאו ואכז סירריסס צבא כשפחיו אונס סוא ומלל דעבר עבר וכו' וסלס לו וצננון זכ מס סלשון אומרס מפוס רצון יסל סוא לבטא כשפחיו ולי סריר ונפסו יורע"ז ססל

צבסיכ ודלל אסיר לדבר ומ"ס צבנסיס מרי"ל צריס גמירנל דלמר צבסיכ פ"י גמירנל צבוס האדרס מס סרסרר ריל צבסיכ. וכוס רלוחי שפירסו הרב צרכס כונס וסרסר ללן קרסיס סס ופסוק עכ"ל ועיין משיל ס' ע"ו או' ל"ה. ומ"ס עי"ס סרריסס ולי"ע דצציע כחצי צ"י ססס סרסרר לאונסו מותר ככר כחב עליו כמלמיר ג"ח צ"י דלל נמלל מוס צציע ישי"ס וגלעיר הפסס דסל דלל סעלו דין זכ צציע לא מכן ולא מור"ס ז"ל משוס דס"ל דלס שטורס שמועס צציו וגלנס וסרסר ח' יכפר לו ואלל לאומרו מלחר סהיס לאונסו ואס אונס שטורס ודלל סלריך לדחוק סרסרר ולפיקר לא סולריו לאומרו. ועיין פ"ל אורח ד':

(ו) מותר ליכנס לבסיכ ולבית המרחץ מחוץ כלכס שאונס פסוקס. מור"ס צבנסכ צויר סס"י רמ"ו וס"ד סס. וסררבי"י ס' שמי"ג. צרכ"י צוס סס"י ח"י ב' וביורד סס ח"י ז"ך. שטי"ס אורח ח':

(ז) שם אפילו לסרסר בדי"ת אסיר צבסיכ. וכן אסור להסרסר בדי"ת חוץ ד"א מלחריו סבסיכ וסררין ומלפניו כמלל עיניו. מהרי"ע צ"י. לחס יסודלל פ"ג דק"ס דין ד' צרכ"י אורח ג' שטי"ס סס. ועיין דצבריו לס"י פ"ג אורח ד':

(ח) אסור לעיין צבסיכ כשפחיו ששמוס וספסליס של לשון סקורס כיון דלן דרך להניע ליריעסס על כיון כיז ע"פ סכחוביס ודלל יבא לסרסר כמקרא. סרסר שאלל יעביץ ס' יו"ד ונראה דצכ"ס ממי"ס סרסר סכו סוא שאלסר לסרסר סס צרסרר כחב מללס צלשון חלמוד דודלי יבא לסרסר קלס צבננייס סחלמוד אשר מחינן סוא מסרר מטכס סכחב וסלל פס"ס. צרכ"י אורח ד' וסלל ס' חס"ל אורח ח' שטי"ס סס:

(ט) שם אפילו להסרסר בדי"ת אסיר צבסיכ וכו'. אלל כנגד ערוב מותר להסרסר בדי"ת כמש"ל ס' ע"ס אורח כיז יע"ס. וציר עיין משיל צב"י ס"ב אורח וי"ד דיון מי סלמל צילס כשמוחו אס מותר להסרסר סרסרס צלבו יע"ס: (י) שם כנסס. ואפי' סלכוס סמרחץ אסור וכו'. וכיז סלבוט. ס"ב צמקיק אורח ב'. ר"ז אורח ח'. ונראה דכן סוא דצח מרן ז"ל כרמסמע צב"י מדלל פליג על דברי סלרס ונס לא כחב ש"ס מלן דפליג עליס אלל דלל סס לכוטבו כציע מפני ססוא משמע ממי"ס חסיכ דלס טורס לו סס לספריס מדבר סלסור מפריס דמשמע דוקל לספריס מדבר סלסור מותר אלל צענין אחר ככל צונלל אסור ואפילו סלכוס מרחץ:

(יא) דברים של חול מותר לאומרם בלחיק. ומדת חסידות סוא להחמיר. סיה סימן סחקל"ד. מ"א סק"ב. ח"ד אורח ב'. ס"ב אורח ג'. ר"ז אורח ב':

סס וכן

באר הגולה

פו. שצריך להרחיק מן טים טרוחים. וכו' סעיף אחר: א ימים טרוחים או מי' טשה ששורין בין פשתן או קנבוס צריך להרחיק מהם כמו מן הצואה: א נטות כ"ג:

כמה

כף החיים

יב) שם וכן הכנויים כגון רחום נאמן וכו'. דוקא שמואל וכו' לדבר על חול. כי כן בסי' נור אריה בנכסותיו יעשינו. ופנים מהרי"א סלוי בשו"ע זקן אהרן סי' ע"ב.

יג) שם כגון רחום נאמן וכו'. הראב"ד בפ"ג דקיש דין סי' כחז ח"ל לא מלאנו שם רחום כי"א על הבורא ואסור לאומרו בבסי' עכ"ל. אבל ס"מ כחז שם בשם סרי' ויכח דלשכחן רחום אלל לויק דכתיב וזה בחשך אור יפירים חטן ורחום ודריק יעו"ש. מיסו כ"מ כחז בסי' פ"ד כחז דיש להחמיר בדברי הראב"ד רק בלשון לעי' כחז דנראה דלריס שרי יעו"ש. וכי' הפעם בזה בסי' אור ב"י. וכי' הפעם אור ב"י יעו"ש. א"ר אור ב"י:

יד) שם אכל ששמו טאים נמחקין וכו'. כחז המ"א סק"ג דלאו דוקא. דהא"כ טלום דאסור להזכיר שם כמיס בסי' פ"ד עכ"ל וזהו לפי סברתו בסי' פ"ד סק"ג שפסק בבב"א אי' י"ל דמיס דהא"כ טלום וכו' ר"ל שאלה טלום וחזר על דברי הש"ע בסי' פ"ד יעו"ש. ועיין בדבריו לשם אור ב"י מ"ש ב"ס בסי' ד:

טו) שם אסור להזכיר שם. אפי' בלשון לעי' דבריו של קדש אסור לאומרו אפילו בלשון חול כדאיתא ב"י בירם וברמב"ם פ"ג דקיש דין ד' ב"ח שם. טע"ז שם בסי' פ"ד א"ר ב"י. טע"ז א"ר ר"ז א"ר וכו' וכחז כגון גא"ט בלי"א או בלי"א בלשון פולין ודומיא. קי"ז ש"ע סי' ה' אור יו"ד. חס"ל אור ב"י וכחז ולכן יש לחזק מלמד דיי"ן שהוא אזהרה כשם בלשון ספרד או לומר חליס רולשון שהוא אזהרה שם בלשון ישמעאל וכל כיוצא בזה והמדרש דברים מביא חטא עכ"ל.

טז) שם ואם נזדמן לו שם להפיר מדבר האסור מפרש וכו'. ובי"א אם נזדמן בלבו שם אכזה אשם מותר להזכיר ד"הו לפירושי מאיסורא. סי' כ"ה. כה"נ בבב"א. ע"ה אור ב"י. מ"א סק"ד. א"ר אור ב"י. ס"ב אור ב"י. כי"א אור ב"י. ר"ז אור ב"י. וכן אם נזדמן להזכיר רע בלבו שרי להזכיר בדברי חורס דהו לאפרושי מאיסורא. פרמ"ג א"ר אור ב"י. חס"ל אור ב"י:

טז) שם להפיר מדבר האסור וכו'. ולכן בע"פ אחר חלוא כשרואה שמגלחין במרחץ מותר לומר אין מגלחין דלכון זה אינו לשון הוראה אש"נ דממילא נשמע דאסור אכל אסור לומר בלשון הוראה לומר אסור לגלח דהו כול חורס. מ"א כלל ב"י אור ב"י. ועיין בזה שח"ז:

ח"י) שם ואפי' בלסיק ובעיני קדש. ככהו דא"ל ר"מ (שבה מ' ע"ב) אין סבין ובי"ד די

שיאמר לו אל הסוך או איני רואה שחטף ואעפ"י אי' בלשון הוראה. כ"ה פ"ג דקיש דין סי' מ"א סק"ב. א"ר אור ב"י. כי"א אור ב"י. ר"ז שם. וכחז סרי' אפי' בלא אפרושי מאיסורא שרי לומר לחבירו עשה לי כך וכך אפי' דממילא כוי הוראה דהא א"ל (שבה שם משווא

א) סעי' א' גרף של רעי ועבד של מי רגלים וכו' והכי איתא ב"י מי שמחו דכ"ה ע"ב ח"י גרף של רעי ועבד של מי רגלים אסור לקרות קיש כנגד ואעפ"י

פז. כמה צריך להרחיק בשעת ק"ש מן גרף של רעי. וכו' ג' סעיפים:
א. אנרף של רעי ועביט של מי רגלים של חרס או של עץ צריך להרחיק מהם כמו מצואה אפילו השיט
בהם מים אבל אם הן של מתכת או של זכוכית או של חרס מצופה מותר אם הם רחוצים יפה:
גרף

באר הגולה
א. משמשת הנמר
דבריה כ"ה
לדעת החסידים
וחל' פוסקים
ב שם נחום ור'
יונה בשם רנני

כף החיים

סעלה רביעית מים אחר הצלוע עכ"ל. מיטו המחסים שם
כזין בדברי המ"א סני' דליירי נגון שנתן המים קודם
השחט שכתב דרכו מספיק גס לעטם סרנ ב"י דלא ה"ה
בשם פעם בלוע ממנו רגלים לבדן אלא במי רגלים שכבר
נחבטלו במים קודם שנגעלו בו עכ"ל. וכי' לפרש המאמר או
ג' בדברי המ"א יעו"ש:

(ד) **שם** אבל אם הם של מחבת וכו' מזה יש ללמוד
דרכים בגרף של רעי של כלי חרס שאינו מנופס
אם הוא חדש שערין לא נשחטמו בו שמוחר לקרות
כנגדו ובחור ד"א שלו ואפי' דמחבת סאומנים עושין
אותו בשביל קר' ואפי' דבאות סקודס אמרנו שי"א דריו
בכדי ובסיומן פ"ג סעי' ב' כחוב דלא חמינו לבדי
אסור לקרות בחובו וי"ל דדוקא לענין כרחקט עשו אזהר
בכדי אבל לא לענין זה לסיון כבדיכ ממס
לאסור אותו בהזמנה דלא לא חיימא הכי סוף מחירין
בשל מחבת אם הוא נקי וכי בדיכ אם הוא נקי מותר
אלא ל"ל דלאו בכדיכ ממס חשבין ליה אלא דוקא לענין
כרחקט אבל לא לכל מילי. ועוד סאריכא רבוחא דהנו
עטס אחר לאסור עטס כמ"ס בלוח הקודס. ועוד דאפילו
לענין בדיכ עטס הוא צעיר דלא אפישינא ויש מן כהנאים
שפסקו לקולא כחבר בדבריו לעיל לסי' פ"ג אות ה' יעו"ש.
ודיונו אם נחמור בזה דווקא בזה שמכר בדברי הראשונים
ולא לסוסף עוד אסורים מדעתיו. ודלא כמי שנסתפק
בזה. עיין יפ"ל אות א' ודורק:

(ה) **שם** או של זכוכית. ובעטס כחז ב"י בשם החוס'
מפני שאינו בולט. מיטו הפריס כחז לסחמור
בשל זכוכית. וכי' ספי' סקי' דלמאי שכתב רמ"א סי' ח"א
די"א דלא מהני אפי' הנעלם לכלי זכוכית סי' ה' לסחמור
כאן דחד בעמא הוא כיון שי"א שזכוכית גרע ממחם פכ"ד.
אמנם סארי אות א' כחז על דבריו ספי' הכי וי"ל דלא
דק דודאי לא גרע מכלי חרס אלא סיל ל"א דדמי לכלי
חרס. וכי' ספי' גופיכ שם וסא דלא מהני לכו הנעלם
משום דאין וי"א מירי דפיו כיון דבדרייו מן החול אבל
מי' לא בלע כי' כמו כלי חרס ולכן מותר סכל. ואדע
דסמדרו וסאגורס פ' מי שמחור סמדרין וספ' ב' שעה
לסרין בסגטל אלא כדאמרן. ועוד סא כחז ספי' ומ"א
דביעבד מותר אפילו בלא הנעלם עכ"ל. וכן בלוח ב' חור
לסקטו על דברי ספי' סני' יעו"ש. ונס י"א כהנאים כחז
לסקטו על דברי ספי' וכחז לסחיר יעו"ש. וכן סכסס
בברכי אות ב' לסחיר בשל זכוכית כפסק ספי' ועי"ש
מי' על דברי הפריס וי"א יעו"ש. וסבאו שפי' אות
ב'. וכי' סאחרונים. ר"ן אות ב' בי"ע דדיוי ק"ש
דערבית אות ל"י. קי"ור סי' ס' אות י"ג. בן א"ח
פ' ב"א אות ק':

(ו) **שם** או של חרס מנופס. כחז ב"י סיונו של חרס
סמאפון

ואפסי' שאין צדן כלום. ופי' גרף ועטס שניכס כלי
חרס סס אלא של רעי קרוי גרף וסל מיר קרוי עטס
עי"כ. וכחז הרא"ש דמסחבר דבטן אסור מפני שסא מובלט
בחובו ומלא זוכמא אבל של זכוכית. מותר. וכי' ספור
וכך סס דבריו מרן ז"ל ואפי' דסרשבי"א ז"ל מחיר בשל
עץ כיון דסרשבי"א וספור אסורים דחשני ליה בשל חרס מפני
ססא בולט ומלא זוכמא וכי' מרן ז"ל כני כקטיון.
וכי' סאחרונים:

(ב) **שם** צריך להרחיק מהם כמו מלאכ. לפניו מלא
עיניו ולסחירו ד"א. ממקום סכלס כרית. עור
וב"י ועו"ה. וכי' סאחרונים;

(ג) **שם** אפילו ספיל בזה מים, דכיון שמוחמים לך
הי"א לכו כבדיכ ואפי' אין בזה רוח רע,
הר"ש פ' מי' ס' דין. וכי' הרמב"ם פ"ג דק"ש דין
י"ב ובדיכ ב"י. מ"א סקי"א. ר"ז אות א' וסר' יונה כחז
דעמא דלא מהני בכו נהינח מים דמכני במ"ד משום
דדיינן לכו כמו לואס ואסור מן החורס מוכיס מחירין
קודם אבל מי רגלים אינם אסורים אלא מדרבנן דלא אסרי
חורס אלא כנגד עמוד בלבד סילכך סני לכו בנהינח מים
עכ"ל. וסבאו ב"י. וב"י נחן עטס אחר דמי רגלים סיונו
עמא דשרי בנהינח מים משום דלגולים סס ומסערבים
במים ומסבטלים משא"כ בגרף ועטס שמה שבלוע בזה
אינו מסערב במים כני שיחבטל סילכך לא מהני לכו
נהינח מים עכ"ל. וסבאו ס"ן סקי"א. וכי' הלבוש. ר"ז ש"ס.
וכחז א"ר או' א' דלעטס כב"י אין אסור עטס אלא
מדרבנן כמו מי רגלים אבל לעטס סר"י אסור מדאורייתא
וגי' לענין סקי"א יעו"ש. וכי' סעי' אות ב' אלא
שכתב ז"ע לרובא יעו"ש. ועיין בדבריו לעיל ס' ע"ג אות
ח' וס' ע"ד או' ז' ד"ה דע' ולפי' העטס שכתבו הרא"ש
וסרמב"ם ז"ל שמוחמים לכו וכי' כחז המ"א שם דלא סכלי
מיוחד ני' לסחמים אחר כגון לשפין לחורו שופין אם
אין בו לואס ולא רוח מותר. וסבאו ססוי' או' א' א"ר
או' ב' ס"ב או' א' ר"ן אות ב'. אמנם סמח"ס"ם על המ"א
סקי"א כחז דזו דוקא לעטס הרא"ש וסרמב"ם אבל לעטס
סרנ ב"י שכתב דכנלע אינו מסערב עס סמים אפסר
אפי' מיוחד גס לסחמים אחר אסור יעו"ש. וכי' סבר"י או'
א' דים לסחמיר. וסבאו סחכ"ל אות ח':

עוד כחז המ"א שם דרכס אם מיוחד לסחין וכלל פעם
שמשחין נוחן לחורו רביעית מים סני' וסבאו ססוי'
סס. א"ר סס. ר"ז סס. אבל הי"א כסגנ"י כחז על דברי
המ"א כללו דים לסחמיר דסא כיון דעממא סני כמ"ס מרן
ז"ל דרביעית מים לא מהני אלא ללגולים דמסערבין במים
ומסבטלין אבל מכ שבלוע לחור הכלי אינו מסערב במים
כני שיחבטל אי' ס"כ וסא העטס סכל שא"כ שבעור ססא
מסחין שאינו בולט סכלי אזהר דבר מועט אי' מכ מהני

ב גרף ועביט של חרס או של עץ שכפאו על פיו יוש מתירין דווש אוסרין והלכה כדברי האוסרים:
 ג הותר לקרות ק"ש בבית שיש בו צואה וזי רגלים או גרף ועביט כיון שהרחיק מהם כשיעור
 שנתבאר בסיומן ע"ט וכן אם כפה עליהם כלי אע"פ שהם עמו בבית הרי אלו כקבורים ומותר
 לקרות כנגדו:

בעל

באר הגולה
 לקרא ג טור בשם
 א"י הסוחר ומדברי
 בשם ראשונים
 ד טור ושם נמלכתי
 ה נבדחת כ"ה
 וברש"י
 ו הרמב"ם סי' 18
 מלכות ק"ש

כף החיים

מי שמיחו אוח קנים נראה לשתמיר ובעיני דוקא שוכס
 עליהן כלי זמנים בשם ס"ח ז"ל או אם המחליט יכין
 גבוהה יותר מיו"ד יעו"ש. וכי א"ר אוח ה' בשם ה"ח
 יעו"ש. ועיין עוד לקמן באוח שאחז ד"ס וכתב וכו' :

סעי'

ג. מותר לקרות ק"ש בבית שיש בו אוח וכו'.
 וכן אם כספ עליהם כלי זכר ואם היא חתה
 המטה ואין מרגלי המטה לארץ ג"ס כיון ג"כ כסחוס וזכוס
 במטה. ומג"ס ולמעלה ל"ך הרחק כשיעור של"ך להרחיק
 מלואה. ואם הלאה לאחר המטה נמצא שאין לה היתר מל
 כיו"ד רק מלד חליט המטה חולל צ"ל ללא ולד מהני
 צ"ס א"כ ה"י המטה גבוה י"ט כמו שאר מחליט שדינס
 צו"ד. י"ט המסקנא צ"ר. ע"ז סק"ה. וכי כ"ה ח"ל
 ולענין הלכה נקטין דמס ש"ינס החוסמ מל לר כמטה שלו
 והנ"ך לאחר המטה חוסמ חולל אלא ל"ך להרחיק שיעור
 הרחק לפינוי כמלא עינו ולאחריו ד"א ממקום שלס כ"ה
 וכן כסכ לפני המטה כ"ך דיון וא"ל שיואלו והחמ המטה
 כ"י כעמון ודוקא כשרגליס ק"רים שאין הימנה ולקדקע ג"ס
 שאז א"ל לשום הרחק אכל ג"ט ימנ' ולמעלה לא כ"י
 כעמון ול"ך להרחיק שיעור הרחק אכל מטה שכול
 סחוסמ מל לר מסבוב כ"י מחליט נמורה גבוה
 עשרס וחולל וא"ל להרחיק כלל עכ"ל. וכצ"ל שכתב
 בהג"י אוח ד' מ"א סק"ה. וכתב שם סמ"א דדוקא
 כסמט חולל מכותל לכותל אכל בלאו כ"י לא חשיב
 מחליט יעו"ש. וכצ"ל ו"ל בהג"י. וכי העו"ה אוח ג'
 א"ר אוח ו' א"ל אוח ד' ר"ז אוח ד' צ"ע. אוח ס"ל
 ח"ל אוח ט' שחז אוח ט' אכל אם ע"ש מחליט
 לשם כ"ך א"ל לח"ץ מכותל לכותל אפי' היא מחליט ערלי
 כ"ן מחלל או סיון. ר"ז שם. מיכו דעה שחמ"ר אוח
 ו'. דנס במטה אין לחלק בין חולל מכותל לכותל או לא
 אלא בכל גוונא שרי כל שביא גבוה עשרס ורחבה שטור
 הראוי (סיו"ט ד"ס עיין ח"א אוח י"ס) להקרא מחליט יעו"ש
 וכי דעה כח"ע על מ"א סק"ה יעו"ש. וכתב שם שחמ"ר
 ד"ף לסברה סמ"א ובעו"ה ז"ל אם אינס רחוקה מכנתלים
 ג"ס חולל דכל פחות מג' כלבד דמ'. ועיין לקמן
 אוח י"ג;

וכתב

עו"ש סמ"א דכ"ס אם כספ עליהם כלי ז"ש ק"ח
 חו"ר בין ככלי לקדקע כ"ן שכולס ק"ח מלד אחד
 אמרינן לבד אכל אם ככלי פחות למעלה אפילו פחות מג'
 אסור דבטינן שוכס מכוסס ע"י. וכצ"ל ו"ל שם. א"ר
 אוח כ"י ר"ז שם. ח"א כלל ג' אוח כ"ל. צ"ע שם אוח
 מ'. וכתב ר"ז שם כח"א דמכ"ס אם כספ כחול ואשר או כנד
 דמותר לקרות בסמ"ן לו ואפי' באוחו צ"ח מותר :

סעי'

ג. וכן אם כספ עליהם כלי זכר. ואם ע"ש מחליט
 של בני אדם ג"כ שרי לקרות ק"ש בהוק ד"א
 אם אין ריח רע ואלא מ"ס ואם כס כנגדו ל"ך שלא יכין
 נראה

המלפין בזכוס שמקלחן שלד ח"ן סוף של חרס ומקלחן
 שלד פ"ס הוא של זכוס אכל כ"ה כחז ל"ך. שוכיו
 מלפין מכל ל"דון מביח ומחון. וכי סע"ז אוח א'. שכס"ג
 כסג"י אוח א'. ונראה לסמוך בכלי זכ על המחירין כשכפאו
 על פיו. א"ר אוח ג' :

ז) שם

אם כס רחויס יפס. וכו"ל א"ל ריח ממנו.
 צ"י בשם ס' אכל מועד. ע"ז שם. מ"א סק"ה.
 צ"ע שם. קולר ש"ע שם. בן א"ח שם :

ח) שם

אם כס רחויס יפס. מבטע דכל שס רחויס
 יפס בין של זכוס בין של מחנה מותר וא"ל
 לוחן מ"ס אפי' אם כס של זכוס וכמו שפסק מ"ן
 ז"ל צ"י ודלא כהחוספוח וכמדרכי שכל"יכו לסטול רביעיה
 מ"ס בשל זכוס כ"ע"ס צ"י. וכן פסק כ"ה וכתב ש"ן
 פסק צ"ע. וכי שכס"ג בהג"י אוח ב'. ר"ז שם. קולר
 ש"ע שם. בן א"ח שם. ומ"ס צ"י ז"ל בשם החוספוח כ"א
 בחוספוח ברכה דף כ"ה ע"ב וכו"ל אם חסכ ד"ס ג"ך
 ודיה בלבד דיבור אחד וז"מ מסנוס שכוס צ"י שס דיבור
 אחד. וכי סוכה כגריס שם בגליון הש"ס הנד"מ דצ"פ
 הוא דיבור אחד וכי כמדרכי ודלא כמכ"ס"א יעו"ש. ומ"ס
 סע"ז סק"ה על שם החוספוח הוא שלא דקדוק דמסמט
 מדבריו דהחוספוח מקילין ד"ס נחן לחוכן מ"ס אפי' אין
 רחויס יפס מותר ח"א דהחוספוח מחמירין דאפי' אם כס
 רחויס יפס ל"כין לוחן מ"ס כמבואר צ"י וביח וכי
 צע"ז. ומ"ס כה"ס"ס כסק"ד לשון הפ"ז כמו שכו"ל לא דק.
 ומ"ס סמ"ז אוח ג' לפרש דבד"י כפ"ז וע"ש דברי החוספוח
 שני דיבורים וגם ע"ש דברי החוספוח לקולס וגם שכו"ל מן
 הדקדוק מן דברי החוספוח ד"ס זבלד אין נראה כן מדברי
 ה"י אלא משמע שכו"ל דיבור אחד וגם משמע דדברי
 החוספוח לחומרא וגם משמע ש"ן אמרו בחוס כדריא ולא מן
 הדקדוק כ"ע"ס וכמו שהוסב המאמר אוח ד' יעו"ש. ועוד
 עיין ח"ע על סע"ז סק"ה מה שסכס על דברי המ"ז
 ה"י וד"ק :

ט) סעי'

ב גרף ועביט של חרס או של עץ שכפאו וכו'.
 אכל של מחנה אפילו אינו רחון מכי כפי"ס דאן
 אסורא אלא מחוב. מ"א סק"ה. א"ר אוח ד'. מש"ז אוח
 ד'. ר"ז אוח ג'. צ"ע שם אוח ל"ח. וכו"ל שאין ריח רע ויולא
 ממנה. ועיין דבדבריו לפי ס' ע"ט אוח י"ט :

י) שם

ויש אוסרין. דכיון שכו"ל בלעו בחוכו כ"י ברו
 כחוכו. טור. ע"ז סק"ה. ר"ז אוח ג' :

יא) שם

והלכה כדברי האוסרים. ואם נחן הכרף או
 העביט כדור כל אחר מותר. צ"י בשם ס' אכל
 מועד ובשם הר"ז ג"א. וכי הלבוש עד שיכספ עליהן
 כלי אחר ש"ן מכוסין בו או העמידן בחוק כלי אחר שמחליטיו
 גבוהין יותר מן הכרף ועביט עד שאין נראין הו נמי כמכוסין
 ומותר אם אין כלן ריח רע עכ"ל. מיכו דעה כ"ה צ"י
 (ס"ט)

באר הגולה
א הרי"ף והרא"ש
מהלך דברטוב כ"ו.
ב שם ובדף כ"ב
וצננא קמא דף
פ"ב ג דברטוב
כ"ב וחולין ק"ה:

פת. בעל קרי מותר בק"ש. ובו סעיף אחד:
א אכל הטמאים קורין בתורה וקורין ק"ש ומתפללין כחן מבעל קרי שהוציאו זורא מכל הטמאים ואסרו בין בדי' בין בק"ש ותפלה עד שיטבול כדי שלא יהיו ת"ח מצויין אצל נשותיהן כתרנגולין יואח"כ בשלל אותו תקנה והעמידו הדבר על הדיון שאף בעל קרי מותר בדי' ובקריאת שמע ובתפלה בלא טבילה ובלא רחיצה דתשעה קבין וכן פשט המנהג: הכה ים שכתבו שאין לאשה נדה ציוני ראוייה לזכנס לבית הכנסת או להחפול או להזכיר השם או לנגע בספר (הגהות מיימוני פ"ד) וי"א שמותרת בכל וכן עיקר (רש"י הלכות נדה) ר"ל המונבג צמדינות אלו כסדרה ראשונה. וציוני לבן נהגו יותר ואפילו במקום שנכחו להחמיר ציונים מוראם וכד"ג שרבים מתאספים לילך לבית הכנסת מותרין לילך לבדכ"ג כשאר גשים כי הוא לכן עלבון גדול שהכל מתאספים וכן יעמדו חזן. (פסקי מהרא"י ס' קל"ב):

בף החיים

גדלים מבין רגלי הנעשים מחילה ואפילו אם אין בין רגלי לרגל ג"ס רק דאחם האנשים שנעשו מחילה לא יוכלו לענות אמן על ברכות ק"ש אלא כסדרה פנים ורחוקים מן הציאם ר"א ואין מניע להם ר"ה פסח"ד אורח ב' ועיי"ש. ועוד כ"ד דבריו לעיל ס' ע"ט אורח פ"ז:
יד) שם וכן אם כפס עליהם כלי וכו'. ועיין משיל ס' ע"ז אורח ס' צענין אם החינוך יושב על סגף ובגדיו משולשין מכאן ומכאן דמותר לקרות כנגדו יעו"ש:

א) סעי' א' כל הטמאים קורין בחורס וכו'. ואפילו כשומאם היואלס מניסם כנון צוים וזכות נדח ויולדות ואסמכות אקרא הלא כס דברי כאש וכו'. מה אם אינו מקבל שואל אף דברי חורס אינם מקבלים שומאם. ב"י לבוס. א"ר אורח א' ר"ז אורח א':

ב) שם ח"ן מבטל קרי וכו' כדי שלא יהיו ח"ח וכו'. טעם זה הוא מהרמב"ם פ"ד מהלכות חפלה דין ד' והסיר כחצ הסעם משום שסקרי בל מקלות ראש וכחצ ב"י דכ"י מוכח צ"י מי שמיחו יעיי"ש. ואח"כ הסעם שחצ הרמב"ם הוא ג"כ מן הגמרא ברכות דף כ"ב ע"א יעו"ש. ועיין פרישם אורח א' ודו"ק. והא דבחר לו מרן ז"ל לכתוב בשם פסם הרמב"ם ז"ל ולא פסם הסור כלע"ד בס"ד כדי לרמז בו ג"כ שצריך שיכוין הכיח מחרין שלא יסיה מליין אלל כשיהיה כהרגעוים כיון שפני כך היחס השקנה שאפ"י שנהבטלה השקנה של הטבילה מימ עיקר הדין שלא יסיו הכיח מליין וכו' פדיון במקומו שומר כמיס כסור ושיע ר"ש ס' ר"מ עיי"ש ודו"ק:

ג) שם ואח"כ בטלו אורח וכו'. ואפ"י דאין צ"ד יוכל לבטל דברי צ"ד חצירו אלא כדל משום שחכמה ובמניין וא"כ הי"א יוכל לבטל חקנה עורא שאני הכא דלא פשטם החקנים בכל ישראל לפי שלא יס כח ברוב הציבור לעמוד כס ובטלו אורח משאין. ואכ"ס שם בגמרא א"ר נחמן בר יאחק נביג עלמא כחלה כסו וכו'. כרבי יסודס בן בחורס דית, משמע שחלילה נהגו ובטלו. כמבואר כ"ז ברי"מ פ"ד דק"ש דין ח' יעו"ש. ועיין מ"א סק"א:

ד) שם ואח"כ בטלו אורח וכו'. וכחצ הס"ר כס"י רמ"א וח"ל וי"ש חסידים ואנשי מעטס שסיו מחמירין על עמלן וטובלין לקריין להחפול וחומר

נמחק המזיק של קרי יע"ש. וא"כ מי שא"ל לו לסבול במקום יסבול במים מים שאובין או בשפיכה ע"י קבין על ראשו ונזפו כאשר יבואר לקמן בס"ד. ועוד עיין בדבריו לפי סי' ע"ו אות כ"ב שכתבנו דמי שא"ל לו בפניו יעשה נפילה של ארבעים פעמים יע"ש. וזה אם א"ל לו לא סבילה במקום ולא במים שאובים ולא בע"י קבין או יעשה סבילה הנה ומיהו טוב וכן שכל מקום ומקום יכינו להם מקום מים חמין כדי שיוכל כל אדם לסבול בו להשמישו ולקריו וע"ז יסו כולם פהרים וחטלה חורחם וחפלהם בקדושה חמיר:

ו' ותשעה קבין שאזרו דוקא כשפוסקם עליו אבל לסבול בחוכם לא מהני מירי בין אם הם בכלי או בקרקע. וא"כ לשפסם עליו מכלי אחד או משנים או משלשה אבל מ' וס' אין מלטרפין. ואם הם משנים או מ' כלים לר"ל להחמיל לשפך הסני קודם שיפסקו ב' כמבואר ב"י, וכ"כ בט"ז סק"א. ע"ה אות ב'. ע"ז אות א'. מ"ל סי' ה"ר"ו אות ס'. מאמר בזה בס"י סוף אות ר' וכח דב"י כתוב מ' או ר' מלטרפין וסוף ס"ס והבא"ט נמשך אחריו ולא כה"ט יע"ש. וכ"כ ח"ר סי' תר"ו אות י"א יע"ש. וכח שס' סמ"ד וכן יש לכתוב בזה שסמ"ד להפסד בערב ר"ה ובת"כ יו"כ ע"י ע"י קבין ע"י, ועיין בהגהה סי' תר"ו סעי' ד' ובמ"א ס';

ז' וזה סדר שפיכה ע"י קבין בהחלה ישפך מים על פס רגלו מחתה סעומדה צ"ל כדי כשיבואו אח"כ המים על גופו ועל פס רגלו ממעל ויסה חיבור עם המים שעל פס רגלו אשר מחתה ויסה כאלו על כל גופו בזה המים אפי' מחתה רגלו שנוגעה בקרקע וא"כ יבא אחר ויחפס לו המים או יתחם במקום שאפשר שיפסקו עליו מחליטין וסוף ויסה עומד וידיו יסו מוטות מלרדיו או מלד זה חס מלד זה עד אלל כד"ל אבל לא יבוקות גופו כדי שיפסק עליהם המים מכל לדיון וישפכו לו המים על ראשו ויורד על גופו ועל ידיו עד פס רגלו ולא יתחבר עם המים אשר על פס רגלו מחתה העומדה בל"ל ויסה הכל בחיבור אחד ונמלא שכל המים על כל גופו וזה יולא נהינה ע"י קבין כהקנה, ועיין מש"ז אות א' ובז"ר סי' קל"ח סעי' כ"ח ודוק:

ח' ושיעור ע"י קבין כח ב' צ"י חר"ו בשם הכה"נ

שם רי"ן ב"א ו"כ ח"ר שם אות י"א

יע"ש. וכ"כ הסמ"ד בזה בס"י אות א' ובס"י חר"ו אות ו'

יע"ש. ושיעור סבילה הוא כלי שמחזיק י"ח דרכים מים

כמש"ל סי' פ"א אות ג' בשם הרמב"ם ז"ל יע"ש. וא"כ רי"ו

ב"א יע"ל לחשבון שלשה אלפים ושמונה מאות ושמונים

מ"ל סק"ב ל"ע דהא י"א דנשים חייבות בזכרה המזון דאורייתא וא"כ איך יוכלו לזכור ממנו דאורייתא במנהג שאין לו יסוד לכן נ"ל דנשים חשבות זכרה"ם מאחרים ואי ליכא אחר הזכר בנשים בעלמם בלחם וכ"כ קידוש דהא דאורייתא דהא אפי' בעל קרי בזמן הגמרא ה"ס מזכר בנשים ע"י הכסוד. וב"י ס' ק"ג כחב שלא נכנסו רק שלא יכנסו לזכר הכנסה ולא לזכר ס"ח וגם כשהחפלים אין עומדות בפני חבורות ומשום מנהג וכ"כ עי"ש כן ולא משום איסור ע"ל, וכן עיקר ע"ל סמ"א. והביאו ח"ר אות ג'. ס"ב אות ב'. ר"ז אות ב'. ועוד עיין בהגמ"י פ"ד מסכתות חפלה אות ג' שלא כחב ד"ל שכתבו שלא לילך לבס"י וכשהחפלות אין עומדות בפני חבורות יע"ש. והביאו ב"י וכחב עליו והשאל נשי דידן לא נכנסו להצנע כלל מליכנס לבס"י ע"ד וע"ד עיין בשיע' יו"ד סי' רפ"ב סעי' ט' שכתב כל הפעמים אפי' נדות מותרים ללחם בנשים ולקרות בו וסוף סוף יסו ידכס מעומדות או מלוללות ע"ל וא"כ משמע שפס ד"ל דכ"ס דמות להם ללחם בכחיהם הספר חורש בשעת שמר"ן אותו לפס ולשמוע הקריאה מפי הש"ן. ועיין בזה שם:

יא) שם בהגהה. או להחפלה או לסוכר השם וכו'. כחב כפ"ה ס' סדר לא מיוחד כלל דהא גרסין בזה"ל ב"י מי שמיחו טו"ן וסמ"ד ע"ז וכו' על נדות מותרין לקרות בחירה ודוקא בעל קרי לא יקרא וא"כ מ"ד ההם דל"ק מ"ע א"ה הגמרא וב"לד שלא יאמר בזכרה שם מכלל דשאר עמ"א אפ"ל בזכרות וע"ד חנן נדס שפלה ש"ז וכשהשם שר"ה נידס לר"יין ע"ל משום ר"ה הקרי ובדמיון בזה"ל נ"י ס' דלמרי"ן דקסבר ר"י יסודע בעל קרי מותר בזה"ל וכו' שזה מותרת דהשם ומד"ן כהלמוד ומוסבם מהפסקים שג"ס חייבה להחפלה מי הוא זה שיוכל לחלוק בזה ולפטור הנשים בימי נידותן מהפילה ולכן חייב כל איש ואיש לזכור בזה"ל על כך שלא ימנעו מלהחפלה בימי נדותן שרשאות וחייבות להחפלה והשומע בזה יסא ברכה מל"ח סי' ע"ל. והביאו שח"י אות ג'. וכ"כ ב"י ב"ר סי' ז' דכחב דה"ר ובר"ה דמ"א מחניחין שמועין דבין וזבוח נדות ויולדות כולבו חייבים בחפלה דדיוקין עומד ד"ב שר"ה קרי ונדס שפלה שג"ס כחב כחב דל"ק להחפלה מן דיון. וכ"כ מחמיות דברי מ"ן כחיהם ה"סיה בשעת שמר"ן אותו לפס ולשמוע ס"י מהש"ן. ובחפלה ובנשים וקידוש חייבות מן דיון וא"כ יוכלו לפטור ע"ל. רק ב"גמ"י כחב ד"ס מקומות שכתבו שאין סוללות לבס"י בימי נדות וכחב מ"ן ז"ל ע"ז דכ"י דידן לא נכנס להמנע כלל מליכנס לבס"י כמ"ס בזה"ל סק"ד. ומ"מ יש לזכורין בשעת שד"ס שוחם ופסקין דקידוש וגם להחליף כהעל"ה ש"ס נקי בזה ההפלה כל מה דאפשר. וכ"כ כה"נ שם וכן יש לזכורין שלא יכנסו בזה הכנסה בשעת שידעו ששוחם מהם ד"ס מפני הכבוד :

ב) שם בהגהה. י"ח שכתבו שאין לל"ש נדס וכו'. כחב רי"ו בנח"ב כ"י ח"ג שר"ה לנשים ונשים עומדות לומר שסוללות לזכר מליכנס בבס"י עד שיעברו מ' לזכר ופי' לנכנס ומנסה בעצות הוא וז"ל למחית בידם ע"כ. ב"י. ע"ה אות ג'.

ג) שם בהגהה. או להחפלה או לזכור השם וכו'. כחב

שם רי"ו ב"א ו"כ ח"ר שם אות י"א

יע"ש. וכ"כ הסמ"ד בזה בס"י אות א' ובס"י חר"ו אות ו'

יע"ש. ושיעור סבילה הוא כלי שמחזיק י"ח דרכים מים

כמש"ל סי' פ"א אות ג' בשם הרמב"ם ז"ל יע"ש. וא"כ רי"ו

ב"א יע"ל לחשבון שלשה אלפים ושמונה מאות ושמונים

מ"ל סק"ב ל"ע דהא י"א דנשים חייבות בזכרה המזון דאורייתא וא"כ איך יוכלו לזכור ממנו דאורייתא במנהג שאין לו יסוד לכן נ"ל דנשים חשבות זכרה"ם מאחרים ואי ליכא אחר הזכר בנשים בעלמם בלחם וכ"כ קידוש דהא דאורייתא דהא אפי' בעל קרי בזמן הגמרא ה"ס מזכר בנשים ע"י הכסוד. וב"י ס' ק"ג כחב שלא נכנסו רק שלא יכנסו לזכר הכנסה ולא לזכר ס"ח וגם כשהחפלים אין עומדות בפני חבורות ומשום מנהג וכ"כ עי"ש כן ולא משום איסור ע"ל, וכן עיקר ע"ל סמ"א. והביאו ח"ר אות ג'. ס"ב אות ב'. ר"ז אות ב'. ועוד עיין בהגמ"י פ"ד מסכתות חפלה אות ג' שלא כחב ד"ל שכתבו שלא לילך לבס"י וכשהחפלות אין עומדות בפני חבורות יע"ש. והביאו ב"י וכחב עליו והשאל נשי דידן לא נכנסו להצנע כלל מליכנס לבס"י ע"ד וע"ד עיין בשיע' יו"ד סי' רפ"ב סעי' ט' שכתב כל הפעמים אפי' נדות מותרים ללחם בנשים ולקרות בו וסוף סוף יסו ידכס מעומדות או מלוללות ע"ל וא"כ משמע שפס ד"ל דכ"ס דמות להם ללחם בכחיהם הספר חורש בשעת שמר"ן אותו לפס ולשמוע הקריאה מפי הש"ן. ועיין בזה שם:

(יב) **שם** בנסבה. ואפי' במקום שנסנו להחמיר ביומים נוראים וכו' נראה דמיום ראשון של סליחות ואילך מקרי ימים נוראים לכל כשיג. מעגלי לרק. וכצ"ל מ"א סקיג. וכחז' כיון שמוחרים לילך לבסיכ מוחרים נ"כ להפלה ע"ב. סויז' א"י נ' א"ר א"י נ' ר"ז א"ח ב' ח"א כלל נ' א"ח ל"ח. וט"י ס"י חקפ"א ספ"י א"י בנסבה אימחי שומדין בני אשכנז לומר סליחות יעו"ש. וכחז' שם כח"א דבמדינתו נוסנין סיחר לעולם ומזכרות ומחפלות ע"כ. וכחז' ע"ש כח"א דלכ"ה הקברות לא יכנסו עד שיטבלו:

(יג) **שם** בנסבה. בימים נוראים וכשיג וכו' וסי' כל כיוצא בזה כגון שמשיא בנה או בנה או שסיא בעתה וילדה שכולין לבסיכ אחר ד' שבועות שרי בכל גיונא אטפיי שביא נדה. מ"א שם. סויז' א"י ד'. א"ר שם. ר"ז שם. וכבר כתבנו לעיל דכלא סני במקום שלא נסנו שלא ליכנס סם מוחרים. ובכ"מ בחפלה ובכ"מ ובקידוש חייבים. וכל האכיר חרין במצות מאריך

חיים:

